

METHODICKÝ VÝKLAD NOVÉHO KATECHISMU.

SEPSAL

P. VÁCLAV DAVÍDEK

Katecheta c. k. státní reálky a ředitel diecévního studentského Konviktu
v **ML. Boleslavi**

☞ ČÁST PRVNÍ. ☞

Schváleno nejdůstojnější arcibiskupskou konsistoří v Praze
V PRAZE 1900

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba

nově zrevidováno v r. 2010 jako

METHODICKÁ PŘÍRUČKA KATOLICKÉHO KATECHISMU PRO UČITELE NÁBOŽENSTVÍ

Předmluva

„Je nevděčné napsat katechezi, neboť má málo čtenářů, kteří by ji četli a přitom je pracovně velmi náročná. Tak jako nemůžeme dát každý nábytek do každého pokoje, tak také není vhodná každá katecheze pro každou školu. Musíme dbát na to, abychom zvolili pro každý kraj a pro každé místo vhodný způsob. I když jsme jen malým národem, přesto používáme různá slova v různých krajích a mnohá z nich nejsou vůbec běžná. Často by jen čtení jednotlivých katechezí pro několik tříd trvalo mnoho hodin a ještě by nebyl katecheta připraven. Vhodnější by bylo dát k dispozici pomůcky, které by krátce nastínily praxi různých katechetů, které používají při výkladu jednotlivých statí katechismu. Podrobné vypracování musí připravit sám katecheta, protože katecheze musí být přiměřená schopnostem žáků výběrem slov i obsahem¹.“

To jsem si přečetl, když jsem se připravoval k sepsání práce a rád přiznávám, že jsou to slova jako by byla z mé duše. Nechci popírat, že dobře vypracované katecheze jsou velmi užitečné a ukazují cestu zejména *začátečnickům*. A tak do té doby než vydali důstojní rakouští biskupové nový katechismus, považoval jsem za nutné či dokonce nezbytné vydat nejdříve tuto *metodickou příruční pomůcku*.

S mým úmyslem souhlasil náš věhlasný pedagog a katecheta na slovo vzatý, důstojný pan kanovník dr. *A. Skočdopole*, profesor pastorálky v Českých Budějovicích, stejně tak i slavný *Katechetický spolek*. Z obou stran se mi dostalo vzácné podpory, takže díky nim mohla má práce rychleji postupovat. Jmenovaný důstojný hodnostář přečetl celý rukopis a kde bylo třeba poopravit, ba dokonce mně i sám v milém dopise naznačil, jaký postup mám zvolit. Jeho výborný článek: „*Bemerkung über die katechetische Aufgabe in den letzten Jahrgängen der Volksschule und der Bürgerschule*“², byl mou užitečnou pomůckou. Milý kolega, důstojný pán, katecheta *E. Žák*, zasloužilý předseda *Katechetického spolku*, mně též pomáhal mnohou vzácnou radou. Za jakoukoliv pomoc a v pravém slova smyslu nezištnou obětavost chci jmenovaným pánům vzdát **vřelé díky**.

Na začátku knihy, zvláště v kapitole o Božích vlastnostech, jsem vypracoval katecheze podrobněji a zdržel jsem se déle než bylo třeba. Přidal jsem neočekávaně i více příkladů, ano, ponechal jsem navíc i některé části, u kterých mi radili, abych je vypustil.

¹ Vych. roč.X. str. 33

² Beilage zu *Fromm's Kalender für den kath. Clerus* 1899

Ke zpracovávání katechezí mne nutilo pomyslení, že to prospěje „nováčkům“ v katechezi. Byl to zároveň i pádný důvod. A že jsem tu a tam přidal těžší učební látku, tomu se nebude nikdo divit, když si domyslí, že „*Velký katechismus*“ je předepsán i pro první a druhou třídu středních škol.

Dovoluji si ještě připomenout, že jsem neměl v úmyslu nic *původního*, zbrusu nového sestavit, ale že jsem chtěl nalézt to nejlepší, uvést do souladu s textem katechismu, být všude stručný a praktický a tak shromáždit materiál vhodný k dalšímu zpracování.

Zda jsem svůj úkol splnil, to ukáže kritika, která sice není tak neuzitečná, ale častěji je míněna spíše jako přátelská rada.

Připravil jsem i *rozvrh církevních zpěvů* na turnovských školách. Ten bude ovšem *všeobecně* praktický jen tehdy, bude-li vydán *společný školní zpěvníček pro království České*. Morava učinila v tomto směru potěšitelný pokrok, proč by se tak nemohlo stát též u nás³? Katecheta, je-li zpěvák a hudebník, musí dnes nacvičovat s žáky především kostelní zpěv a uvidí-li učitelé jeho dobrou snahu, jistě ho podpoří. *Jen společným a jednotným cvičením lze dosáhnout toho, aby žáci zpívali v chrámu Páně lehce, harmonicky a zbožně*. Takový zpěv, jak praví sv. Efrém, „*může i kamenná srdce roztavit v slzy: zbožně zpívat je zaměstnání andělů*.“

Nezapomínejme na to, že kostelní písně jsou *hlavní oporou náboženských vědomostí a podporují mravnost*. Jsou *nejlepším projevem citu jak v utrpení tak i v radosti* a budiž jim proto věnována ve škole náležitá péče!

Pomůcky, z nichž jsem čerpal, jsou tyto:

„*Praktisches Handbuch für Katecheten*“ von dr. František Oberer, „*Praktisches Handbuch der Katechetik*“ von Augustin Gruber, „*Erklärung des mittleren Dehrbaischen Katechismus*“ von dr. Jakob Schmitt, „*Vypracované katecheze*“ a „*Biblické katecheze od dr. Antonína Skočdopole*, „*Katolický katechismus*“ v příkladech“ od M. Okáče aj. viz dr. Oberer ve slovním výkladu. Gruber pak svými vhodnými příklady a dr. J. Schmitt se mi zamlouvali pro svou praktičnost a z nich jsem čerpal nejvíce.

Byl bych šťastný, kdybych touto publikací usnadnil poněkud svým spolupracovníkům na vinici Páně v současnosti obtížnou katechetickou práci. Považoval bych to jenom za novou pobídku k další práci. Nuže, s tímto přáním a s tímto úmyslem posílám tuto knihu do milovaných českých luhů.

V den Nanebevzetí Panny Marie, L. P. 1899

V. D.

³ Vych. VIII. p. 51

Úvod

1. Jaké učení je n e j p o t ř e b n ě j š í ?

Nejpotřebnější učení je učení katolickému náboženství.

Milé děti! Mám z toho radost, že vás před sebou vidím v tak hojném počtu. Prázdniny již minuly a my začínáme s pomocí Boží nový školní rok. Aby nás Pán Bůh podporoval a posiloval svou milostí, o to jsme právě zbožně poprosili.

Povím vám dnes krásnou příhodu. Stala se sice před mnoha a mnoha lety, ale že je krásná, neupadla do zapomnutí.

Žil kdysi jeden hoch a jmenoval se *Ansgar* čili Oskar. Když mu byly čtyři roky, zemřela mu dobrá matička. Jeho otec byl zámožný pán. Měl mnoho starostí v obchodě a nemohl dohlížet tak často na svého syna jako dohlížela matka. Stalo se proto brzy, že malý *Ansgar* byl ve škole nepozorný, tvrdohlavý, nedbale vypracovával úkoly a tak působil otci veliký zármutek.

Poslyšte, co se mu jednou přihodilo! Měl podivný sen. Zdálo se mu, že je v pusté, bahnité prohlubni. Bláto se mu obalilo na nohy tak, že nemohl z místa. Namáhal se, až se mu lil z čela pot, ale nadarmo! Ve své úzkosti spatřil najednou blízko pěkně ušlapanou cestičku. Po obou stranách byly stromy, zelený trávník lemoval její okraje. „Kéž bych se jen odsud dostal“, volá ve spaní, „tam na trávníku bych si oddechl!“ Poslyšte, co však náhle spatřil? Viděl, že se blíží po té vyšlapané cestičce mnoho spanilých žen. Všechny byly oblečeny v čisté, bílé roucho a jejich tvář zářila podivuhodnou krásou. Nejkrásnější ze všech byla první. *Ansgar* se na ni díval a ona se na něho usmívala. Byla to *Panna Maria*. Vedle ní poznal svou zemřelou maminku, k níž chtěl přiskočit. Jak si přál políbit ji na tvář, i obejmout ji, ale nadarmo! Nebylo tedy divu, že se dal do usedavého pláče. „Chceš-li se dostat k nám a ke své milované matce, milé dítě,“ promluvila k němu najednou ta nejkrásnější paní, „musíš se změnit. Zanechej darebností a buď pilný, hodný žák. Potom k nám jistě přijdeš!“

Takový sen měl *Ansgar*. Vzpomínal na něj několik dní, zvláště poslední slova, která k němu promluvila ona krásná paní, vyvstávala mu stále na mysl. Vzal si je k srdci. Odložil všecku rozpustilost a stal se bohu-libým žákem, později výborným hlasatelem Božího slova. Když umřel, přišla jeho duše do nebe, protože *sloužil* celý svůj život Pánu Bohu, tj. dělal

vždy a všude, co poroučí Pán Bůh. Pánu Bohu sloužit se naučil sv. Ansgar podle naší svaté víry, *podle katolického náboženství*. I vy, milé děti, naučíte se podle katolického náboženství sloužit Pánu Bohu tak, abyste se dostaly po smrti do nebe a navěky byly spaseny.

Ve škole se učíte mnohým věcem, které potřebujete vědět a umět, např. čtení, psaní, počítání, atd. Čtení, psaní, počítání je potřebné učení. Ale jsou potřebné jen pro život na světě. I kdyby se jim člověk naučil velmi dobře, přece by se ještě z nich nenaučil, co má konat, aby sloužil Bohu a dosáhl spásy na věky. Odkud se tedy učíme, co máme konat, abychom sloužili Bohu a dosáhli věčné spásy? *Z katolického náboženství!* A protože nás tomu učí katolické náboženství, je učení se katolickému náboženství *nejpotřebnějším* učním. To uvádí i katechismus.

2. Učení se katolickému náboženství je nejpotřebnější učení tím, že nás učí, co máme konat, abychom sloužili Bohu a dosáhli věčné spásy.

Pamatujte si, milé děti, že učení se katolickému náboženství je *nejpotřebnější* učení, protože nás učí, co máme konat, abychom sloužili Bohu a byli na věky spaseni. I kdyby měl člověk na světě veliké bohatství, i kdyby tu zažil všechny radosti a byl ctěn a chválen lidmi, nebylo by mu to nic platné, když nesloužil Bohu. Po smrti by nebyl věčně spasen a nedostal by se do nebe, přišel by do pekla. Na světě trvá všechno jen krátce, ale po smrti bude trvat bez konce buď radost a blaženost v nebi, nebo trápení v pekle. „*Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí?*“ (Mt 16, 26) To učil Pán Ježíš.

A protože se můžete naučit jenom z katolického náboženství, co máte konat, abyste sloužily Bohu a byly na věky spaseny, buďte pozorné ke svatému učení. Dbejte, abyste si toto učení vštípily nejen do paměti, ale také hluboko do srdce, tj., abyste nejenom věděly, čemu učí svaté náboženství, ale abyste se také snažily sloužit Bohu a líbit se mu. A budete sloužit Pánu Bohu a zalíbíte se mu, budete-li dělat to, co Bůh nařizuje skrze svaté náboženství. Toto všechno slibte dnes Pánu Bohu a říkejte: „Slibujeme Tobě, Bože náš, že se budeme pozorně učit svatému náboženství, že si je budeme vštěpovat hluboko nejen do paměti, ale také do srdce. Budeme žádat, abychom činily vždy a všude to, co Ty poroučíš skrze svaté náboženství. Neboť co by nám bylo platné, kdybychom získaly celý svět, ale utrpěly škody na duši a po smrti přišly do pekla? Pomáhej nám nebeský Otče, abychom i skutečně konaly to, co nyní slibujeme. Dej nám to pro zásluhy Ježíše Krista a blahoslavené Panny Marie!“ Amen.

3. Jak se jmenuje kniha, ve které je obsaženo krátce učení katolického náboženství?

Kniha, ve které je obsaženo krátce učení katolického náboženství, se jmenuje katechismus.

Katechismus je učení o Bohu a jeho svaté vůli. Ukazuje nám, jak máme žít zbožně, abychom umírali spokojeně a dosáhli věčné blaženosti. Je to velmi důležitá kniha, neboť obsahuje nejpotřebnější věc pro člověka, tj. učení jedině pravého *katolického* náboženství.

Všechno učivo je v něm rozděleno na části, je to tak proto, abyste lépe pochopily celé učivo a mohly se mu snadněji naučit. Pan učitel vás též neučí psát všechna písmena najednou, ale jedno po druhém. Ví jistě, že jenom tak se naučíte pěkně psát.

4. Na kolik částí dělíme katechismus?

Katechismus dělíme na pět částí.

Přečtěme si, o čem jednají jednotlivé části. Vezměte katechismus a vyhledejte si 1. stránku!

5. O čem jedná pět částí katechismu?

Pět částí katechismu jedná:

1. *o víře a apoštolském vyznání,*
2. *o naději a modlitbě,*
3. *o lásce a přikázáních,*
4. *o milosti a svátostech,*
5. *o křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.*

Poučení: *Poslouchej pilně i pozorně vyučování svatému náboženství a vtiskni si je hluboko v srdce, abys dosáhl věčné blaženosti! Neboť „co prospěje člověku, když získá celý svět, ale ztratí svou duši?“ (Mt 16, 26)*

DÍL PRVNÍ

Část první

O víře a o apoštolském vyznání víry.

Část druhá

O naději a modlitbě

Část první

O víře a apoštolském vyznání víry

V první části se budeme učit:

1. co je *křesťansky věřit*, neboli co je *křesťanská víra*,
2. těm svatým pravdám, které jsou obsaženy v modlitbě „Věřím v Boha⁴“.
Této modlitbě říkáme také „Apoštolské vyznání víry“.

Přikročíme k prvnímu oddělení:

Oddělení první

O křesťanské víře

6. Co je „křesťansky věřit?“

„Křesťansky věřit“ je považovat všechno za pravdu to, co Bůh zjevil a předkládá prostřednictvím katolické církve k víře.

Věřit znamená mít za pravdu to, co mi někdo vypravoval, nebo nějakým způsobem oznámil. Když vám vypravuje pan učitel, že slunce je mnohem větší než naše země, pak mu věříte, tj. řeknete si v duchu: „Je to tak, protože to náš pan učitel řekl.“ Když něco mám za pravdu, tj. věřím-li, co mi pan učitel, otec, matka a jiní lidé vypravují, mám *lidskou víru*.

Věřím-li s Boží pomocí tomu, co nám zjevil Bůh, mám *křesťanskou katolickou víru*. První i druhá je důležitá, ale v katechismu je obsaženo jen učení o *katolické víře*.

Povím vám krátký příklad: Když byli lidé na světě zlí, zůstal přece jeden muž věrný Pánu Bohu. Jmenoval se *Abrahám*. Hospodin mu řekl: „Vyjdi ze své země, ze svého příbuzenstva a ze svého otcovského domu do země, již ti ukáži. Udělám tě arcioctcem velikého národa a požehnám ti, oslavím tvé jméno a budeš požehnáním. Požehnám těm, kdo ti budou žehnat, a prokleji ty, kdo tě budou proklínat. V tobě

⁴ Je dobré napsat přehled na tabuli.

budou požehnána všechna pokolení země.“ (Gn 12, 1-4) Abrahám ten slib považoval za pravdu, přestože ještě neměl potomka. Potože Bohu uvěřil, poslechl a vystěhoval se ze své vlasti. Uvěřil, protože věděl, že Bůh je vševědouce a nejvyš pravdomluvný, že se nemůže mýlit a nechce nás klamat. Říkáme tedy, že Abrahám ... věřil.

Zjevit znamená oznámit něco neznámého. Zjevil jsem někomu něco, řeknu-li mu: Dnes je pondělí? Nezjevil, protože to již věděl. Proto zjevit ... oznámit něco neznámého.

Co Bůh oznamuje lidem, tomu říkáme: „*Zjevení Boží.*“ Bůh tak zjevil, neboli oznámil, lidem mnohé věci, jež by sami nikdy nemohli poznat, ale které je nutné vědět, aby mohli být spaseni.

V katechismu se praví: „*Křesťansky věřit*“ je to, co je skrze *katolickou církev* předkládáno k víře. Bůh nám oznamuje svaté náboženství skrze *učící církev*. Za učící církev ustanovil Pán Ježíš nejdříve svaté apoštoly, kterým nařídil: „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.*“ (Mt 28, 19) Po svatých apoštolech je učící církví papež spolu se všemi katolickými biskupy.

To, že budeme *křesťansky věřit*, jsme slíbili na svatém křtu. Povstaňte a slíbíme Pánu Bohu, že ten slib nikdy nezrušíme, ale budeme mu věřit až do smrti. Pomodlíme se na důkaz své oddanosti a víry v něj „*Apoštolské vyznání víry*“.

7. Proč musíme považovat za pravdu to, co zjevil Bůh?

To, co zjevil Bůh, musíme považovat za pravdu proto, že Bůh je pravda sama a nemůže se ani mýlit ani klamat.

Kdyby mezi nás přišel člověk lhář a vypravoval by nám zajímavou událost, věřili bychom mu? Proč ne? Všichni bychom si mysleli, že nás chce zase klamat. Ale kdyby ti otec něco vypravoval, věřil bys mu? Proč? Protože víš, že nechce lhát.

Často se stává, že člověk sice nechce lhát, myslí si, že mluví pravdu, ale přece to není pravda. Takový člověk se *mýlí*⁵. Ale Pán Bůh se nemůže

⁵ Nedávno jsem potkal člověka a ten mi vypravoval o Petrohradě, ale ani tam nebyl. Mohu mu věřit? Nikoli! *Může se mýlit.*

mýlit, protože je vševědoucí a nejvyš pravdomluvný.

Mám-li tedy někomu věřit, musím vědět:

- a) že ten, kdo mi to vypravuje, nechce klamat, ale *chce* mi říci pravdu,
- b) musím vědět, že to *ví*, že tedy neklame. či nemýlí, sám sebe a že může povědět pravdu.

V katechismu se praví: „*Co Bůh zjevil*“... *nemůže tedy se ani mýlit ani klamat*. Jestliže nám tedy Bůh něco zjevil, musíme to mít za pravdu, neboť:

1. je pravda, sama. Jak to?

Řeknu-li tedy o nějakém člověku: „Je vtělená dobrota, je dobrota sama,“ chci říci, že je vždycky dobrý, že se ani neumí hněvat. Pravím-li tedy: „Bůh je pravda sama“ znamená to: „Co Bůh mluví, je vždycky pravda, nemůže ani klamat. Proto praví svatý Pavel: „*Bůh přece nemůže lhát....*“ (Žid 6, 18) Zjevuje-li proto Bůh něco, můžeme si snad myslit: „To asi není pravda.“ Nikoli!

2. Bůh se ani *nemůže* mýlit, ani nechce *klamat*.

Jednou se stalo, že chlapec, když přišel do kostela, spatřil tam jednoho pána. Měl oblek, podobu, všechno jako jeho strýček. Když přišel domů, řekl matce: „Strýček byl v kostele!“ Mluvil pravdu? Proč ne? (Zmýlil se!) Chtěl matku obelhat? Nikoli! Zmýlil se! Lidi se často mýlí. Můžeme si též myslet, když nám Pán Bůh něco oznamuje: „Snad se mýlí?“ Nikoli! Bůh ví všechno, a proto se nemůže mýlit. Ví všechno, (je vševědoucí), nejen dnes a včera, nýbrž od věčnosti do věčnosti. Proto je *pravda sama*.

Uslyšíte-li tedy o něčem: to zjevil Bůh, velte svému srdci: „To musí být pravda! Neboť Bůh je pravda sama a *nemůže se mýlit, ani klamat*.“

Když byl svatý Roman, mučedník, obžalován pro víru v Krista, zavolal si dítě jedné křesťanské matky a tázal se ho za přítomnosti pohanského soudce: „Milé dítě, co věříš o Kristu Pánu?“ křesťanské Dítě zvolalo hlasitě: „Věřím, že Ježíš Kristus je pravý Bůh!“ „Kdo ti to řekl?“ tázal se rozhněvaný soudce. „Moje matka mi to řekla.“ odpovědělo dítě, „a matce to řekl Bůh.“ Kdyby se vás někdo tázal: „Odkud víte, že je jen jeden Bůh, ve třech osobách, že Ježíš Kristus nás vykoupil a že je pravý Bůh?“ Řekly byste: „Zjevil nám to Pán Bůh sám“ tj. církvi a církev nám⁶.

I když nebudeme rozumět mnohým věcem, neříkejme, ba ani nemysleme, že se Bůh mýlí, když je zjevuje! Člověk se může mýlit, a Bůh nikdy!

⁶ Procházka Jak. Díl II. p.6

8. Skrze koho zjevil Bůh to, čemu máme věřit?

To, čemu máme věřit, zjevil Bůh skrze patriarchy a proroky a nakonec skrze svého Syna Ježíše Krista.

Slovem „*patriarcha*“ rozumíme praotce lidského pokolení, zvláště vyvoleného izraelského národa. Místo „*patriarcha*“ můžeme říci též „*arciootec*“, (pozn. nově: *praotec*), což znamená totéž co zvláště vyznamenaný otec (jako arcibiskup, tedy zvláště vyznamenaný biskup). Tak praotcové lidského pokolení jsou *Adam a Noe*, praotcové vyvoleného pak izraelského národa: *Abrahám, Izák, Jakub a jeho dvanáct synů*. Prorokové jsou oni mužové osvícení Bohem, kteří oznamovali židům Boží vůli, oznamovali a předpovídali mnohé věci, zvláště ty, co se týkaly očekávaného Vykupitele (Mojžíš, Eliáš, Izaiáš, Daniel atd.). *Apoštolové* jsou poslanci vyvolení samotným Kristem a první hlasatelé jeho učení, např. sv. Petr, sv. Pavel, sv. Jan atd.

Avšak Bůh nezjevil ani skrze patriarchy a proroky ještě všechno to, čemu věřit a co máme konat. Teprve Ježíš Kristus nám to všechno pověděl.

Co všechno Bůh zjevil skrze patriarchy, proroky a naposled skrze svého Syna Ježíše Krista nám může říci jenom ten, komu Bůh svěřil toto zjevení, a to je *katolická církev*.

9. Komu svěřil Ježíš Kristus to, co zjevil Bůh?

To, co zjevil Bůh, svěřil Ježíš Kristus katolické církvi.

Aby nebylo učení Pána Ježíše znehodnoceno, svěřil a odevzdal je *katolické církvi*. Té přislíbil svou ochranu a pomoc až do konce světa.

10. Proč svěřil Ježíš Kristus katolické církvi to, co zjevil Bůh?

To, co zjevil Bůh, svěřil Ježíš Kristus katolické církvi proto, aby to zachovávala neporušené, učila všechny lidi a jim, předkládala, čemu mají věřit a co mají konat, aby byli spaseni.

Slovo „*k čemu*“ můžeme nahradit slovem jiným: „*proč*“, (neboli „*za jakým účelem*“). A „*účelem*“ nazýváme to, čeho chceme dosáhnout. Bůh tedy chtěl dosáhnout tím, že svěřil...).

Bůh svěřil *svaté církvi mnohé pravdy naší svaté víry proto, aby:*

1. *zachovávala tyto neporušené pravdy*, tj. církev je povinna dbát, aby se nezměnilo či neopravovalo žádné učení svatého náboženství, ale aby bylo zvěstováno všechno tak, jak zjevil Bůh a jak učil Pán Ježíš. Proto se nazývá katolická církev také „*ochránkyně neboli strážkyně pravdy*“.

2. *oznamovala zjevení všem lidem* neboli, aby *učila lidi*. Svatá církev to činí v kostele i ve škole. Poslouchá tak slova svého Mistra: „*Jděte..... a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám při kázal.*“ (Mt 28, 18 – 20)

3. *má předkládat zjevení lidem*, tj. vysvětlovat, aby každý mohl poznat pravdu. Proto se nazývá katolická církev „*učitelkou pravdy*.“

Protože Pán Ježíš svěřil *katolické církvi své učení za tím účelem, aby je zachovávala neporušené*, bude jí vždy nápomocen, aby se neodchýlila nikdy od pravdy. Přislíbil jí svou pomoc slovy: „*Já jsem s vámi až do konce světa.*“ (Mt 28, 20)

11. Proč musíme považovat za pravdu to, co nám předkládá katolická církev k víře?

To, co nám katolická církev předkládá k věření, musíme považovat za pravdu, protože:

1. *Ježíš Kristus udělil církvi dar **neomylnosti**,*

2. ***poručil** výslovně, abychom poslouchali církev.*

Neomylný se nazývá ten, kdo se nemůže mýlit. Učící církev, tj. papež se všemi biskupy, se nemůže mýlit ve věcech víry a mravů. Pán Ježíš se o to postaral tím, že jí slíbil svou stálou přítomnost a pomoc Ducha Svatého. Kdy se tak stalo?

Čtyřicátého dne po svém zmrtvýchvstání se ukázal Pán Ježíš apoštolům naposledy. Prikázal jim, aby neodcházeli z Jeruzaléma, ale aby očekávali seslání Ducha Svatého. „*Ale až na vás sestoupí Duch Svatý*“, pravil k nim, „*dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec světa.*“ (Sk 1, 8)

Když to pověděl, vyvedl je na Olivovou horu a tu jim řekl: „*Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám prikázal. Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.*“ (Mt 28,18-20)

Jestliže je tedy Pán Ježíš pravda sama s církví, tj. s papežem a s biskupy, pak On, který se nemůže nikdy mýlit, nedopustí, aby církev učila to, co není pravda a aby se mýlila.

A když se loučil se svými apoštoly a věděl, že bude zrazen a ukřižován, pravil jim: „*A já požádám Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy: Ducha pravdy.*“ (Jan 14, 16, 17) Proto svatý apoštol Pavel věděl, že Duch Svatý nikdy nepřipustí, aby se svatá církev mýlila a nazval ji „*sloupem a utvrzením pravdy!*“⁷. (1Tim 3, 15)

3. Pán Ježíš *poručil*, abychom církev poslouchali. Poručil to, když řekl apoštolům: „*Kdo slyší vás, slyší mne a kdo odmítá vás, odmítá mne. Kdo odmítá mne, odmítá toho, který mě poslal.*“ (Lk 10, 16) Pán Ježíš totiž ustanovil svaté apoštoly a jejich nástupce za duchovní představené místo sebe a poručil, aby je lidé poslouchali: „*Kdo vás...*“ Tato slova znamenají: Kdo poslouchá své církevní představené, je to tak, jako by mne poslouchali. Kdo pohrdá církevními představenými je to tak, jako by pohrdal mnou samým. Duchovní představení jsou totéž, co nazýváme také *učící církví*. A protože ona učí namísto Pána Ježíše, je každý povinen mít za pravdu to, o čem učící církev prohlašuje, že to zjevil Bůh. Sv. Augustin napomíná každého člověka: „*Poslouchej církev, svou matku: nemůže mít Boha za otce ten, kdo nemá církev za matku.*“

12. Kde je obsaženo to, co zjevil Bůh a předkládá k víře skrze církev?

To, co Bůh zjevil a předkládá k víře skrze církev je obsaženo jednak v Písmu svatém neboli Bibli, jednak v ústním podání neboli tradici.

Kdykoli katolická církev předkládá něco k věření, vždycky to bere z Písma svatého nebo z tradice. Proto nazýváme Písmo svaté a ústní podání „*prameny víry*“.

13. Co je Písmo svaté?

Písmo svaté je sbírka knih, které byly sepsány vnuknutím Ducha Svatého a církví byly uznány za Boží slovo.

⁷ Melchior Canus XII. 6. de loc. theol.

Některé z těch věcí, jež Bůh zjevil, napsali *svatí mužové*, které osvětil Duch Svatý. Tyto muže si vyvolil a povzbudil je, (rozkázal jim), aby napsali, co nám zjevil Bůh. Pomáhal jim při této práci, tj. osvětil jejich rozum a řekl jim, co mají psát. Nemohlo se ani stát, aby napsali něco nepravého.

Toto *psané zjevení* nazýváme *Písmo svaté*. Jen svatá církev má moc je vysvětlovat, nikdo jiný. Písmo svaté se nazývá též *Bible*, tj. tolik jako kniha.

Některé z vás snad již viděly *Písmo svaté*. Tu jsem vám je přinesl, abyste je všechny viděly. Nazývá se Písmo „*svaté*“, protože to, co je v něm napsáno, je zjeveno od Boha a je tedy *svaté*. Proto je máme mít v co největší úctě.

V knížce se praví, že *Písmo svaté se nazývá „sbírka“ knih*. Je tomu tak proto, že se skládá z mnoha menších a větších spisů, které *společně* nazýváme *Písmo svaté*. Katechismus praví dále o těchto knihách čili spisech, že byly sepsány *vnuknutím* Ducha Svatého⁸. Duch Svatý dal svatým mužům poznat to, že chce, aby napsali určité věci z Božího zjevení. On je také, jak jsem vám již pravil, osvětil, aby se nezmýlili v tom, co zjevil Bůh. Je tedy Písmo svaté tak pravdivé, jako by je napsal samotný Bůh, proto říkáme, že Písmo svaté jsou listy psaní, která poslal Bůh z nebe svým dětem na zemi.

Konečně se říká : „... *a od církve za Boží slovo byly uznány*... “

Komu svěřil Pán Ježíš všechno Boží zjevení? Proč je svěřil církvi? (Ot. 9) Jaký dar udělil církvi? Kdo tedy mohl a dosud může poznat, že jistá kniha je sepsána *vnuknutím* Ducha Svatého? A o kterých knihách to poznala učící církev? O těch, o nichž to též veřejně vyhlásila čili uznala, že se v nich obsahuje zjevení, čili Boží slovo a že *vnuknutím* Ducha Svatého byly sepsány. Církevní dějiny vypravují, že někteří podvodníci také sepsali knihy a říkali o nich, že jim je vnukl Duch Svatý, aby psali, ale neomylná církev poznala, že to není pravda a proto je zavrhl a zapověděla je číst.

Jak se přesvědčíme o tom, které knihy jsou sepsány skrze Ducha Svatého a patří k Písmu svatému? Např. kdyby zemřel bohatý člověk a po jeho smrti by našli jeho přátelé dlouhé psaní, ve kterém odkazuje všechno

⁸ *Inspiratio* (=inspiration) se liší od *neomylnosti* tím, že inspirací se zjevují nové pravdy, avšak neomylnost je k tomu, aby zjevené pravdy byly zachovány v původní podobě.

své jmění jednomu příbuznému, jak poznáme, že je to psaní skutečně od onoho bohatého pána? Když se přihlásí lidé, kteří byli při sepsání té listiny (viděli ji, byli svědky), nebo dal-li by tu listinu někomu, stačí se ho jen zeptat, zdali je to ona. Přisvědčí-li, věříme, že je tomu tak.

Podobně napsali např. někteří svatí apoštolové z vnuknutí Ducha Svatého knihy. Kdo nám může říci, které to jsou? Katolická církev! Ona již tehdy jistě byla a jí odevzdali také svatí apoštolové knihy, které sepsali. Řekne-li tedy nyní svatá církev: „Tyto knihy jsou od svatých apoštolů sepsány pomocí Ducha Svatého a náleží k Písmu svatému!“, pak je musíme tedy uznat za Boží slovo.

Povím vám pěkný příklad: Sv. *Antonín* žil se svými učedníky na poušti mnoho let. Proto se nazývá „Poustevník.“ Pro svůj přísný a svatý život byl tak vážen, že mu psal sám císař Konstantin i jeho synové. Ale světec odložil císařský list, ani si ho valně nevšímal. I prosili ho učedníci, aby rychle odpověděl císaři. Obávali se jeho hněvu, kdyby mu svatý Antonín neodepsal. Světec odpověděl: „Proč se divíte, že císař, tedy člověk, mi psal? Spíš bychom měli žasnout, že Bůh, Král králů, psal skrze svaté muže Písmo svaté. Toho si všímejme, rádi v něm čtème! Podle Písma svatého zařídíme svůj život! Císařův list je sice pro mne vyznamenáním, ale co je to proti Písmu svatému?“

Mnoho křesťanů se dalo raději mučit, než aby vydali tuto svatou knihu pohanům k zneuctění. Sv. *Karel Boromejský* a mnozí jiní čítali Písmo svaté vkleče. Při mši svaté okuřuje kněz Písmo svaté, znamená je svatým křížem a nakonec je líbá. Když křesťan slavnostně přísahá, klade na ně ruku.

Ale svatí apoštolové nenapsali všechno, čemu Kristus Pán učil. Sám sv. apoštol Jan dosvědčuje to těmito slovy: „*Je ještě mnoho jiného, co Ježíš učinil. Pokud by se mělo všechno dopodrobna vypsát, myslím, že by celý svět neměl dost místa pro knihy o tom napsané.*“ (Jan 21, 25)

To, co svatí apoštolové nenapsali o učení Ježíše Krista, ale hlásali ústně a teprve po nich to jiní svatí mužové zaznamenali, nazýváme *ústním podáním*, neboli *tradicí*. Později vám povím více o této tradici. Dnes si pamatujte, že má právě takovou cenu jako Písmo svaté.

14. Jak se dělí Písmo svaté?

Písmo svaté se dělí na Písmo svaté Starého a Nového zákona.

To, co zjevil Bůh lidskému pokolení před narozením Krista Pána, se-

psali Mojžíš, proroci a jiní nábožní muži. Svaté knihy sepsané před narozením Pána Ježíše jsou Písmo svaté „*Starého zákona*“. To, co napsali svatí apoštolové a jejich učedníci, podle Ježíšova učení, nazýváme „*Nový zákon*“.

Slovo „*zákon*“ znamená totéž co „*úmluva*“. S izraelským lidem učinil Bůh s Mojžíšem úmluvu na hoře Sinaji. Tato úmluva se stala takto: Bůh oznámil Izraelitům přes Mojžíše, že budou jeho vyvoleným národem, a že jim požehná, jestli budou věrně dodržovat jeho zákon. Izraelité slíbili, že chtějí učinit všechno, co od nich Bůh žádá. Potom byla úmluva stvrzena zvláštní obětí a všechen lid byl pokropen krví obětovaných zvířat. Boží úmluva s izraelským lidem se nazývá *stará úmluva* neboli „*Starý zákon*“.

Tato úmluva měla ovšem trvat jen tak dlouho, dokud by nepřišel zaslíbený Vykupitel. Když přišel Vykupitel, uzavřel Bůh s celým lidským pokolením *novou smlouvu* (Nový zákon), která má trvat navěky.

Bůh slíbil svou pomoc a prostředky k dosažení věčné blaženosti a lidé zas slíbili, že budou věřit tomu, co Ježíš Kristus rozkázal. Můžeme tudíž říci: „*Skrze Ježíše Krista uzavřel Bůh s lidským pokolením novou úmluvu, která se nazývá „Nový zákon“*“.

15. Co obsahuje Písmo svaté Starého zákona?

Písmo svaté Starého zákona⁹ obsahuje Boží zjevení od stvoření světa až po Krista Pána. (Vysvětlení bylo již podáno v předešlém.)

16. Co obsahuje Písmo svaté Nového zákona?

Písmo svaté Nového zákona obsahuje zjevení, které nám učinil Bůh skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly.

⁹ Písmo svaté Starého zákona obsahuje 21 dějepisných knih, 7 naučných (rozjímavých) a 17 prorockých. Dějepisné knihy jsou: 5 knih Mojžíšových a knihy: Jozue, Soudců, Rut, První Samuelova, Druhá Samuelova, 1. a 2. Královská, 2 knihy Paralipomenon (1. Letopisů, 2. Letopisů), knihy: Ezdráš, Nehemiáš, Tobíáš, Judit a Ester, 2 knihy Makabejské. Knihy *naučné* jsou: Kniha Job, Žalmy, Přísloví, Kazatel, Píseň Šalomounova = Píseň písní, Mou-drost a Sirachovec. Knihy *prorocké* jsou: knihy velkých proroků: Izaiáš, Jeremiáš s Barukem, Ezechiel a Daniel, pak knihy malých proroků: Ozeáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Ageus, Zachariáš a Malachiáš.

Knihy *Nového zákona*¹⁰ jsou: 4 evangelia¹¹. *Evangelium* znamená tolik jako „*radostné zvěstování, radostná zpráva*.“ Všechna 4 evangelia nám vypravují radostnou zprávu o vykoupení lidského pokolení skrze Ježíše Krista, vypravují nám též o životě, učení a skutcích, o utrpení a smrti, o zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně. Knihy *skutků apoštolských* nám vypravují, co svatí apoštolové, zvláště sv. Petr a sv. Pavel učinili k rozšíření katolické církve, jak hlásali Boží slovo podle rozkazu Páně a ty, kteří jim uvěřili, pokřtili, atd. Sepsal je sv. Lukáš. *Listy* zasílali svatí apoštolové křesťanům od nich vzdáleným a v nich vysvětlovali Kristovo učení. Ve *zjevení sv. Jana* jsou obsaženy tajemné věci, jež Bůh zjevil tomuto apoštolu o osudu svaté Církve. Je to kniha prorocká.

Čtyři svatí evangelisté jsou znázorňováni různým způsobem, podle toho, čím začíná každý z nich své evangelium: *Sv. Matouš* má u sebe *jinocha*, protože začíná své evangelium knihou rodu Ježíše Krista, a *sv. Marek* je zobrazován se *lvem*, protože zmiňuje Kristova předchůdce, *sv. Jana Křtitele*, který kázal na *poušti* o pokání a ohlašoval Krista. Na *poušti* žije *lev* a odtud to vyobrazení. *Sv. Lukáš* začíná své evangelium zprávou o Zachariášově oběti, který jako kněz Starého zákona přinášel Bohu oběti. Často byl obětován vůl, a proto nalézáme u něho *vola*. *Sv. Jan* se zobrazuje s *orlem*, neboť začíná své evangelium učením o pravém Božství druhé Božské osoby. (Na počátku bylo Slovo) Vznáší se myslí vzhůru k Nejsvětější Trojici, jako bystrooký orel ke slunci.

Učili jsme se, že Boží zjevení je částečně obsaženo v Písmu svatém, ale že tu není napsáno všechno¹². Mnohé pravdy, jež kázali sv. apoštolové,

¹⁰ Písmo svaté *Nového zákona* se skládá ze 4 evangelií podle sv. Matouše, Marka, Lukáše a Jana, ze *Skutků apoštolských* sv. Lukáše, ze 14 Listů sv. Pavla a 7 Listů dalších apoštolů a ze Zjevení sv. Jana. 14 Listů sv. Pavla je: 1 Římanům, 2 Korint'ánům, 1 Galat'ánům, 1 Efesanům, 1 Filipánům, 1 Kolosanům, 2 Soluňanům, 2 Timotejovi, 1 Titovi, 1 Filemonovi, 1 Židům, 7 Listů dalších apoštolů je: 1 sv. Jakuba, 2 sv. Petra, 3 sv. Jana, 1 Judy.

¹¹ Nový zákon vyniká nad Starým zákonem hlavně tím, že to, co tam bylo slíbeno, zde je vyplněno.

¹² Některá místa jsou v Písmu svatém nesrozumitelná pro neučeného křesťana, proto vykládat Písmo svaté přísluší jen Církvi. Zde je možné upozornit děti a varovat před Biblí, vydanou „Britskou společností“. Potom je možné ukončit asi takto: „Celému Písmu svatému se nelze naučit a proto máte nejdůležitější články vybrány a uspořádány v knize, která se nazývá: „*Biblický dějepis*“. Čítejte rády v této knize.

nebyly zaznamenány, nýbrž byly jimi a jejich nástupci jen vypravovány. A tyto jdoucí od „úst k ústům“, čili vyprávěné, pravdy zveme „ústní podání“.

17. Co rozumíme ústním podáním?

Ústním podáním rozumíme zjevené pravdy, které apoštolové sice kázali, ale nenapsali.

Sv. apoštolové neměli rozkázáno, aby napsali to, co jim bylo zjeveno. Kristus Pán jim jen rozkázal: „*Jděte do celého světa a **kažte** evangelium!*“ Proto sv. apoštolové také vše nenapsali, nýbrž jen něco příležitostně. Jejich božský Mistr chtěl, aby se katolické učení rozšířilo kázáním (hlásáním). Proto praví apoštol národů: „*Víra je tedy ze zvěstování a zvěstování z pověření Krista.*“ (Řím 10, 17) Sv. Eusebius říká: „*Mojžíš napsal na deskách mrtvých Starý zákon, ale Kristus napsal v živých srdcích ustanovení Nového zákona*“. Ony Božské pravdy, které byly kázány, ale nenapsány, se nazývají *ústní podání* (tradice). A to má právě takovou cenu, jako samo Písmo svaté. Neboť Boží slovo zůstává Božím slovem, ať je oznamujeme písmem anebo řečí. Sv. apoštolové sami přikládali *ústnímu podání* takovou cenu jako svému písemnému učení a vyznali, že v jejich knihách není obsaženo všechno, co slyšeli z Božských slov a činů Ježíše Krista a viděli. Tím potvrzují, že se nesmíme spokojit jen s napsanými pravdami, ale že i to je každý povinen věřit a zachovávat, čemu se naučil ústním podáním. To byl důvod, že sv. apoštolové důtklivě napomínali lid k víře v *ústní podání*. Sv. Pavel např. volal: „*Nuže, tedy, bratři, stůjte, stůjte pevně a držte se toho učení, které jsme Vám odevzdali, ať už slovem nebo dopisem.*“ (2 Sol 2, 15) Proto napsal svému milovanému učedníku Timotejovi tato slova: „*A co jsi ode mne slyšel před mnoha svědky, svěř to věrným lidem, kteří budou schopni učit zase jiné.*“ (2 Tim 2, 2) Nedal by asi apoštol svému učedníku takový rozkaz, kdyby ho k tomu nedoháněla velká cena a potřeba toho, co oznámil ústně před mnohými posluchači¹³.

V mysli nám vyvstane otázka: „*Ale kdo nám poví, které pravdy náležejí k ústnímu podání?*“ Snadno lze odpovědět takto: „Poví nám to nejlépe ten, kdo byl již na světě, když Pán Ježíš a svatí apoštolové hlásali svaté učení. Ten, kdo to učení slyšel

¹³ Jirsík: „Pop. dog.“

a ještě nyní žije. *Katolická církev!* Kristus svěřil apoštolům a jejich nástupcům (papeži a biskupům) všechnu pravdu: přislíbil jim, že s nimi zůstane až do konce světa, a že jim bude pomáhat Duch Svatý. Proto nám mohou říci, co je pravda zjevená od Boha.

18. Jak se dostalo ústní podání až k nám?

Ústní podání se dostalo až k nám:

1. *ústním vyučováním a obřady,*
2. *vyznáními víry, jimiž svatá církev vyznávala svou víru,*
3. *výroky papežů a církevních sněmů a*
4. *spisy církevních otců a církevními památkami.*

Různým způsobem se dostalo ústní podání až k nám. Čtyři z nich jsou uvedeny v katechismu.

1. *Ústním vyučováním náboženských pravd.* Tak jako se první křesťané, biskupové a kněží, učili od sv. apoštolů z jejich kázání, čili z jejich ústního podání, tak se učili i mladší od starších. Učili se i zjeveným pravdám, které byly napsány, i těm, které napsány nebyly. A tak to pokračovalo dál a dále, i když už knihy Písma svatého Nového zákona byly sepsány. Katechismus dál uvádí o *ústním podání, že se dostalo k nám obřady svaté církve*.

Obřady jsou úkony při mši svaté, udělují se svaté svátosti aj. a pocházejí z dávných časů, všechny modlitby ve svatých obřadech jsou složeny podle zjeveného náboženství, a proto obsahují v nich takové zjevené pravdy, které jsou napsány v Písmu svatém, i takové, které napsány nejsou.

2. *Vyznáními víry, jimiž svatá církev vyznávala svou víru.* Nejdříve složili sv. apoštolové modlitbu „Věřím v Boha“, aby mohl každý vědět, jaké jsou prvořadě pravdy svatého náboženství. Této modlitbě říkáme *Apoštolské vyznání víry*. Kdo se ji modlí, vyznává pravou víru. Když bylo třeba v pozdějších dobách hájit pravou víru proti bludařům, skládala učící církev podobná vyznání víry. V nich jsou obsaženy i takové zjevené pravdy, které sice nejsou obsaženy v Písmu svatém, ale pokládaly se v církvi svaté už od apoštolských časů za Boží zjevení.

3. *Výroky papežů a církevních sněmů.* Když papež svolá a shromáždí biskupy celé církve, aby se poradili o duchovních věcech, je to *církevní sněm*. Když vyhláší církevní sněm některé učení svatého náboženství za

pravé Boží zjevení, víme jistě, že je to pravda, i když to nebylo napsáno v Písmu svatém.

4. *Spisy církevních otců¹⁴ a církevními památkami.* Církevní otcové se nazývají ti mužové, kteří žili v prvních dobách svaté církve a vykládají nám pravdy hlásané apoštoly. Svými spisy dokazují pravost učení naší svaté víry, sepsáním důležitých spisů, kterými nás vzdělali, se stali našimi otci. Svaté otce, kteří vynikali zvláštní učeností, nazývá církev svatá *církevními učiteli*, jako sv. Augustin, Ambrož, Jeroným atd. Muže, kteří *všeobecně* napsali o církevních událostech knihy, nazýváme *církevními spisovateli*.

Ústní podání se rozšířilo až na nás též: *církevními památkami* z prvních křesťanských dob. Jsou to nápisy na hrobech, kamenech, obrazy Pána Ježíše a Panny Marie, svatých atd.

Ze všech těchto tvrzení poznáváme, čemu věřili dávní křesťané a že jejich víra byla táž, jako je naše.

19. Můžeme poznat zjevené pravdy také rozumem?

Některé zjevené pravdy můžeme poznat také rozumem, mnohé však nemůže poznat žádný stvořený rozum a tím méně pochopit.

Některé pravdy svatého náboženství může poznávat rozumný člověk, např. že je Bůh, že je všemohoucí, nejvyšší moudrý, dobrotivý, že duše je nesmrtelná, že má ctít rodiče atd. Ale protože byl zatemněn rozum prvním hříchem a vůle je nakloněna ke zlému, nebyl by poznal ani tyto pravdy *dostatečně* bez zjevení. Proto bylo potřebné, aby mu byly zjeveny i tyto pravdy. Pravdy a zákony *nadpřirozeného řádu*, které jsou potřebné člověku, má-li dosáhnout věčné blaženosti, sám člověk nemůže poznat pouhým rozumem, protože převyšují jeho rozum.

20. Jak zveme zjevené pravdy, jež žádný stvořený rozum ani poznat, ba nemůže ani pochopit?

¹⁴ Nejvýznamnější církevní otcové jsou: Sv. Ambrož (+397), sv. Jeroným (+420), sv. Augustin (+430), sv. Řehoř Veliký (+604), na východě: Sv. Atanáš (+373), sv. Bazil (+379), sv. Řehoř Naziánský (+389), sv. Jan Zlatoústý (+407).

Zjevené pravdy, které nemůže žádný stvořený rozum poznat ani pochopit, se nazývají tajemství víry.

Slovem *tajemství* rozumíme něco tajného, skrytého, neznámého.

Tajemství víry jsou zjevené pravdy, které nelze pochopit rozumem, *jak a proč* je to tak? Taková tajemství jsou: že Bůh je ve třech osobách, Nejsvětější svátost, Boží milost atd. Těmto tajemstvím musíme věřit, Bůh nám je předkládá skrze svatou církev a tu musíme poslouchat jako matku. Neříkejme: „Můj rozum to nemůže pochopit, tedy tomu nevěřím!“ V přírodě máme také mnohá tajemství a nerozumíme jim a přece o jejich jsoucnosti nemůžeme pochybovat. Proto při tajemstvích víry zvolíme: „Je tomu tak! Katolická církev má rozkaz od svého zakladatele, aby jim učila, poslechněme ji proto!“

21. Potřebujeme víru ke spáse?

Víru nevyhnutelně potřebujeme ke spáse, neboť... „Bez víry však není možné zalíbit se Bohu.“ (Žid 11,6)

Víru **potřebujeme** ke spáse, protože bez ní nemůžeme být spaseni. Řeknu-li: Nohy jsou potřebné k chůzi, znamená to: Potřebuji nohy, bez nich nemohu chodit. Podobně je to s vírou. Řeknu-li: *Víru potřebujeme ke spáse* znamená to: Chci-li přijít do nebe, potřebuji víru, protože tam bez ní nemohu přijít. Řekli jsme *nezbytně*, což je asi tolik, že se nedá ničím nahradit. Jiným prostředkem než vírou nemůžeme být spaseni, proto říkáme: „*nevyhnutelně ji potřebujeme*“¹⁵.

Tak jako izraelský lid na poušti by nemohl přijít do zaslíbené země, kdyby mu neukazoval oblakový sloup cestu, tak také my bychom nemohli dosáhnout věčného života, kdyby nám nesvítilo jasné světlo víry. To dosvědčuje Duch Svatý skrze sv. Pavla: „*Nelze se líbit Bohu bez víry*,“ tj. kdo nevěří, ten se nemůže líbit Bohu a kdo se Bohu nelíbí, nebude spasen.

¹⁵ Dva přátelé se vydali na cestu. Jeden vzal mnoho peněz, druhý chléb a víno. I zabloudili v poušti, kde nebylo možné za sebevětší částku peněz nic koupit. Boháč by dal rád všechny peníze za sousto chleba a doušek vody, ale nadarmo! Zahynul na poušti hladem, druhý pak posílněn chlebem a vínem šťastně dorazil k cíli. Tak se to má i s vírou. Ať si vládne člověk bohatstvím celému světu, nemá-li víru, nepřijde do nebe.

Náš Spasitel Ježíš Kristus to sám dotvrzuje slovy: „*Kdo však neuvěří, bude odsouzen.*“ (Mk 16, 16)

22. Proč potřebujeme nezbytně víru ke spáse?

Víru potřebujeme nezbytně ke spáse, protože člověk směřuje k cíli, který může poznat jen skrze víru a dosáhnout jen životem podle víry.

Již v prvních hodinách (ot. 2) jsem vám sdělil, že jsme zde proto, abychom sloužili Bohu a byli navěky spaseni. Tento cíl a zároveň prostředky, jimiž bychom ho dosáhli, jsou něco *nadpřirozeného*, tj. něco, co přesahuje přirozenost, neboli naše síly. Člověk by ho sám od sebe, tj. svou vlastní silou, nepoznal. Jenom skrze svatou víru jej poznává, teprve svatá víra mu ukazuje tento cíl a samotná víra mu praví: Na tomto světě není naše pravá vlast, nýbrž na onom světě, na věčnosti, a do ní můžeme přijít, když činíme co přikazuje Bůh. Abychom poznali a dosáhli náš cíl, potřebujeme nezbytně víru. Člověk bez víry by svůj cíl nejen nepoznal, ale ani nedosáhl.

Svého cíle může dosáhnout člověk jen *životem podle víry*, tj. žije-li tak, jak mu to přikazuje svatá víra. Sv. otcové přirovnávají pozemský život k moři, po němž plaveme k přístavu věčného života. Jak snadno by mohla být převrácena lodička na rozbouřeném moři, kdyby ji neřídilo silné veslo! Sv. Řehoř praví: „Jako loď, kterou kotva nedrží, bývá zmítána větrem právě tak náš duch bývá sem a tam zanášen větrem různého učení a zdání, jestliže ho nevede víra.“) Cokoli nám ukládá víra, musíme činit, protože to chce Bůh. Kdo nevěří, nemůže dosáhnout svého cíle. Tak učil Pán Ježíš sám: „...*kdo však neuvěří, bude odsouzen...*“ (Mk 16, 16)

Radujme se, milé děti, že nám Pán Bůh dopřál poznat své učení, katolickou víru. Kolik je milionů nešťastných lidí, kteří nemají toto štěstí. Pomodleme se dnes za misionáře, tj. za ony kněze, kteří opustili svou vlast a šli hlásat svatou víru pohanským národům.

23. Jaká musí být naše víra?

Naše víra musí být:

1. *obecná,*

2. *pevná*,
3. *živá*,
4. *stálá*.

Kdyby naši víře chyběla jenom jedna z těchto vlastností, neměli bychom pravou víru. Přihlédněme blíže k těmto bodům!

24. Kdy je naše víra obecná?

Naše víra je obecná, věříme-li všemu, co učí katolická církev, zcela.

Pán Ježíš řekl apoštolům: ...,*učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal*¹⁶..“ (Mt 28, 20) Máme věřit všemu, co Pán Ježíš zjevil, *ani více, ani méně*. A ten, kdo věří **všemu**, co zjevil Pán Ježíš, má *obecnou víru*. *Abrahám* tak věřil *všemu*, co mu řekl Bůh. Věřil, že mu ukáže zemi, kterou dá jeho potomkům, věřil, že bude *praotcem* velikého národa, že budou požehnány všechny národy jedním z jeho potomků.

Kdybychom však nepřijali jenom jednu jedinou pravdu, neměli bychom *obecnou víru*. Když žádal místodržitel *Modestus* jménem svého chybného císaře Valense sv. biskupa *Bazila*, aby změnil jenom v jednom jediném místě své mínění ve víře, aby zaměnil jenom jediné slovíčko (aby *δμοιούσιος*, říkal místo *δμοούσιος*) tedy, že Syn je *podobná* bytost, místo *stejná* bytost s Otcem), odpověděl mu světec: „Čemu učí katolická církev, to obdržela od Boha, chci zastávat tuto víru vším, co mám, ano i svou vlastní krví. Ani slovo, ani hlásku nesmím změnit v této víře¹⁷.“

25. Kdy je naše víra pevná?

Naše víra je pevná, věříme-li tak, že nepochybujeme o ničem.

Pevnou víru měl *Abrahám*. Bůh mu oznámil, že bude mít syna, a že jeho potomci se rozmnoží jako hvězdy na nebi. *Abrahámova* manželka byla již stará, takže se mohl domnívat, že je to nemožné. Ale *Abrahám* věřil. Pomyslel si: „Bůh to řekl, tedy je to pravda.“ Syn se potom skutečně narodil. A později, když měl obětovat na Boží rozkaz tohoto svého jediného syna, také mohl pochybovat, zda je pravda, že bude mít tolik potomků, co je hvězd na nebi. Ale on nepochyboval. „Bůh se postará o to, aby se vyplnilo, co přislíbil,“ pravil sám sobě. Že měl *pevnou víru*, Pán Bůh jej velmi miloval. On je nám příkladem *pevné víry*. *Římský setník* nepochyboval, že Pán

¹⁶ Hom. II. in Epist. ad. Hebr.

¹⁷ *Mehlerovy příkl.*, p. 36, III. vyd.

Ježíš může uzdravit služebníka, když ho ani nespatriil: měl rovněž *pevnou víru*.

Může se nám stát, že budeme pochybovat o svaté víře a zvláště proto, že někteří lidé mluví proti svaté víře, nebo čte-li někdo špatné knihy, jež obsahují něco proti víře. V takových okamžicích vzbudme *pevnou víru* slovy: „*Věřím v tebe, pravý, ve třech osobách jediný Bože! Věřím, že jsi věčná pravda.*“ Vzpomeňme si: „Jen Bůh a svatá církev oznamují svatou pravdu!“

Abychom měli vždy *pevnou víru*, navštěvujme pilně kázání, čtěme nábožné knihy, modleme se za *dar pevné víry*! Např., když bylo řečeno králi *Ludvíkovi* (z Montfortu), aby šel hned do chrámu, že tam spatří v Nejvyšší svátosti zázračnou podobu Spasitele, odpověděl: „Ať spěchají do chrámu ti, kteří pochybují o přítomnosti Ježíše Krista v této převedlebné svátosti, já tomu věřím *pevněji*, než kdybych viděl vlastníma očima podobu Spasitele v této svátosti.“

26. Kdy je naše víra živá?

Naše víra je živá, žijeme-li tak, jak si to víra žádá.

Kdy říkáme, že je člověk živý? Když dýchá, vidí, mluví, pracuje atd. Když nedýchá, nemluví, nevidí atd., je mrtev. Tak i *víra je živá*, když člověk k tomu pobízí a vede, aby „*žil podle té víry*,“ tj. tak jednal, jak mu to víra předpisuje a nařizuje. A co nám předpisuje naše svatá víra? Abychom se varovali zla a činili dobro. Dbá-li křesťan tohoto rozkazu a *plní-li skutečně Boží přikázání, koná-li dobro a chrání se zla, je jeho víra živá.*

Onu víru měl *Abrahám*: jednal dle víry, když činil to, co mu rozkázal Bůh. Tak živou víru mělo 5 *panen opatrných*. I *první křesťané* byli jedné mysli a jednoho srdce. Nebyl mezi nimi bídny. I sv. *Terezie* tvrdila: „V Boha nevěřit je zjevné bláznovství, v Boha věřit, ale nedbat jeho přikázání, je nejvyšší stupeň největšího bláznovství¹⁸.“

Pravili jsme: Nedýchá-li člověk, nemluví-li a nevidí-li aj., je mrtev. Shodně i *víra je mrtvá*, nežije-li člověk s ní v souladu. Sv. apoštol *Jakub* říká: „*Jako je tělo bez ducha mrtvé, tak i víra je mrtvá bez skutků.*“ (Jak 2,26) Pán: „*Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane,“ vejde do nebeského království, ale ten kdo činí vůli mého Otce v nebesích.*“ (Mt 7, 21) (Věřit, ale i konat!)

Příklady: Mrtvá víra je víra zlých duchů, o nich říká sv. *Jakub*: „*I démoni tomu*

¹⁸ Jirsík, „Pop. dog.“, str. 108

věří, ale hrozí se toho...“ (Jak 2, 19) Mrtvá víra byla i u 5 panen neopatrných.

Dokazujeme vždy a všude, že jsme opravdoví katolíci a to dokážeme jen tehdy, když budeme živi podle víry, tj. budeme-li činit, co nařizuje svaté náboženství a nečinit to, co zapovídá Bůh!

27. Kdy je naše víra stálá?

Naše víra je stálá, jsme-li ochotni všechno, i život odevzdat, než bychom odpadli od víry nebo ji zapřeli.

Stálý se nazývá ten, kdo zůstává pevně stát a nedá se odvést ničím ze stanoviska. Např. vojín na stráži, nesmí opustit své místo, ať se děje cokoli!

Též naše víra je *stálá* víra jen jsme-li v ní *stáli* a nedáme se od ní odradit ničím, ani hrozbami, sliby, dočasnou škodou, mučením, smrtí atd. Neboť jak říká katechismus: „Véra je *stálá*, jsme-li ochotni...“ tj. obětovali-li bychom spíš vše, např. radost, bohatství, zdraví atd., ba i svůj život, ale hlavně neodpadali od víry či nezapírali ji!

Stálou víru nám ukázali sv. *mučedníci*. Všechno (bohatství, důstojnost, radovánky) obětovali pro víru. Mnozí z nich oplývali pozemským štěstím, měli dobré rodiče, bratry, sestry, slibovali jim královský trůn aj., ale to všechno je nezlákalo tomu, aby odpadli od víry. To sliboval král *Antiochos* sedmi bratrům makabejským, že je obohatí, oblaží, odstoupí-li od víry, ale oni si raději dali sedřít kůži z hlavy, usekat ruce a nohy, péci se na pánvi, než by odpadli. Příkl.: *Daniel. Tři mládenci v ohnivě peci. Eleazar*.

Za císaře Diokleciána žil sv. *Vít*, patron Království Českého. Císař jej žádal, aby odpadl od naší víry a říkal mu: „Uposlechněš-li, budeš mým miláčkem, dám ti zlaté prsteny a hojnost všeho. Neuposlechněš-li však, dám tě vhodit do kotle s rozpálenou smolou a rozpáleným olejem. A sv. *Vít* odpověděl: „Jsem křesťan a vím, že jenom Bůh křesťanů je pravý Bůh. Jemu sloužit chci až do posledního vydechnutí, a žádná muka na světě mne neodloučí od víry v něj.“ Ukrutný císař jej dal vhodit do kotle s vařícím olejem, a když mu ani var neublížil, ba ani lev, jemuž ho předhodili k žrádлу, jej nezabil, poté odvedli sv. *Víta* ještě se dvěma vyznavači (*Modesta* a *Krescenca*) do žaláře, kde ho natahovali na skřipec a ukrutně ho týrali, až skončil v nevýslovných bolestech¹⁹.

Víru by zapřel ten, kdo veřejně řekne, či sepíše, že některé náboženské pravdě nevěří, či zapře své katolické křesťanství. Užít to druhé se ani

¹⁹ „Církev vítězná.“ sv. II., str. 57

lstí nesmí. *Příklady: Sv. Petr: „Neznám toho člověka(Ježíše).“* Když někteří ze zástupu nutili *Eleazera jen naoko se tvářit*, že jí maso vepřové, aby si život uchoval, odmítl: „Nesluší se přetvářka mému věku!“ (2 Mak 6,24-31)

Proto se nestyďte nikdy za svou víru! Vyznávejte ji rády. Buďte připraveny obětovat pro ni i své životy. Kristus Pán řekl: „*Každý, kdo se ke mně přizná před lidmi, k tomu se i já přiznám před svým Otcem v nebi....*“ (Mt 10, 32) Znejte se vždy a všude k naší svatováclavské víře, aby se k vám též pak znal Pán Ježíš a zpravil Otce, jste byli věrní katoličtí křesťané.

28. Můžeme věřit jen obecně tomu, co zjevil Bůh?

Nemůžeme věřit jen obecně tomu, co zjevil Bůh, ale máme se snažit, abychom poznali zjevené pravdy a věřili jim.

Křesťan je povinen znát *zjevené pravdy*, neboť zná-li je, může se jimi řídit a zasloužit si tak nebeské království. Obecně věřit, ale nevědět, co zjevil Bůh, nestačí. A některé pravdy musí znát přesně každý katolický křesťan a věřit jim, chce-li být spasen. Tyto pravdy se nazývají „*základní pravdy*“, čili jsou základem křesťanského života, neboli *nej důležitější*, protože všechny ostatní se od nich odvíjejí.

29. Které pravdy musíme znát přesně a věřit v ně?

Zvlášť přesně musíme znát šest základních pravd a věřit jim, tedy že:

- 1. je jeden Bůh,*
- 2. Bůh je spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé trestá,*
- 3. jsou tři Božské osoby,*
- 4. druhá Božská osoba je učiněna člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupila a spasila,*
- 5. duše lidská je nesmrtelná,*
- 6. milosti Boží je nezbytně potřeba ke spáse.*

Jakmile nabude křesťan rozum, musí znát nevyhnutelně nutně tyto pravdy a věřit jim. Řekl jsem: „*jakmile přijde k rozumu,*“ to znamená, když umí rozeznávat, co je dobro a co je zlo. I vy již víte, co je dobro a co zlo. Proto jste povinny se naučit těmto pravdám. Později je podrobně vysvětlím.

30. Proč musíme znát přesně šest základních pravd a věřit jim?

Musíme znát a věřit šesti základním pravdám proto, že jsou základem křesťanského života.

Při stavbě domu, má-li být pevný a stabilní, musí dbát stavitel na to, aby vybudoval řádné základy, na těchto základech závisí trvanlivost celého stavení. A tak jak jsou důležité základy pro každou budovu, tak je důležitá pro život křesťana *víra a poznání těchto šesti základních pravd*. Neboť kdybychom nevěřili, že Bůh odplácí na věčnosti štědře dobro, které vykonáme na zemi, a kdybychom nevěděli, že naše duše je nesmrtelná a jen díky Boží milosti se může radovat věčně na nebesích, konali bychom snad dobro a toužili po spojení s Bohem? Nikoli! Vždyť člověk nemůže toužit po tom, co nezná. Proto bychom také Boha nemilovali. A kdybychom nevěřili v Nejsvětější Trojici, v Ježíše Krista a v to, že nás vykoupil svou smrtí, řídili bychom se v životě snad sv. evangeliem, a snažili bychom se přivlastnit si zásluhy Ježíše Krista? Bez víry v Boží milost by se musel člověk vzdát veškeré naděje na dosažení věčné spásy. Z toho je naprosto patrné, že je nutné znát šest základních pravd a věřit v ně.

31. Co musíme ještě znát kromě šesti základních pravd?

Kromě šesti základních pravd musíme ještě znát:

1. *Apoštolské vyznání víry.*
2. *Modlitbu Páně a Andělské pozdravení.*
3. *Desatero Božích přikázání a Patero (pozn. nově: pět) církevních příkázání.*
4. *Sedm svátostí.*
5. *Hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti.*

I tyto pravdy musíte znát. Až vyjdete po letech ze školy, zapomenete na mnohé věci, jimž jsme se zde naučili, ale na tyto pravdy zapomenout nesmíte. Chodte rády na kázání. Když bude špatné počasí, nebo budete-li mít dalekou cestu do kostela, otevřete si aspoň doma sv. evangelium a přečtete si z něho úryvek na ten den připadající, nebo si vezmete modlitby, růženec a pomodlete se doma. Mějte doma vždy katechismus a opakujte si v něm!

32. Stačí, abychom jen znali víru a měli ji v srdci?

Nestačí, abychom víru jen znali a měli ji v srdci. Musíme ji vyznávat

také zjevně slovem i skutkem.

Musíme vyznávat svou víru *zjevně* tak, aby jiní lidé mohli o nás říci: „To jsou jistě křesťané!“ Jak je možné vyznávat víru *zjevně*?

1. *slovy*: Když řeknete např.: „Jsme katoličtí křesťané, věříme tomu, čemu učí katolická církev.“

2. *skutky*: Budete-li navštěvovat bohoslužby, přijímat svátosti, znamenat se znamením sv. kříže, klekat před Nejsvětější svátostí, plnit desatero Božích přikázání atd. Podle toho pozná každý: „To jsou křesťané!“ Proto tedy *slovem i skutkem* vyznáváme svou víru.

Příklady: *Tři mládenci v ohnivé peci* (Dan 3 8-12, 14-23, 24.) *Sedm bratrů makabejských* (1 Mak 1-2, 9-19). *Petr a Jan před veleradou*. Sv. Petr uzdravil chromého od narození a poučovat tím žasnoucí lid. Nato byl uvězněn se sv. Janem. Druhého dne se shromáždili nejvyšší kněží a starší lidu, a když byli přivedeni sv. apoštolové, tázali se jich: „Či mocí nebo čím jménem jste to udělali?“ (Sk 4,7) I odpověděl Petr: „*Tedy ať to víte vy všichni a celý izraelský národ: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, jehož jste vy ukřižovali, ale kterého Bůh vzkřísil z mrtvých: skrze něj stojí tento muž mezi vámi zdravý. On je ten kámen, který jste vy stavitelé odhodili, ale z kterého se stal kámen nárožní. V nikom jiném není spásy. Neboť pod nebem není lidem dáno žádné jiné jméno, v němž bychom mohli dojít spásy.*“ (Sk 4, 10 – 12) Sv. mučedníci.

Vyžaduje-li to *povinnost*, musíme vyznat svou víru *slovy*, neboť řekl Kristus Pán: „*Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane“ vejde do nebeského království, ale jen ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích.*“ Podobně to platí i skrze *skutky*, vyžaduje-li to *povinnost*: „*Ne každý, kdo mi říká...*“ (Mt 7 21)

Příklady: Nábožný král David pečoval o Boží služby. Sám kráčel před kněžími, když byla přenášena archa úmluvy. Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš. Maria, matka Ježíšova, a sv. Jan, pod křížem.

Jak vy budete vyznávat víru *skutky*? Budete-li opravdu žít křesťanským způsobem života a budete-li dodržovat Boží a církevní zákony. Až odrostete, chod'te pilně do chrámu Páně, přijímejte často svaté svátosti, neděle, svátky svěťte, dodržujte desatero Božích a patero církevních přikázání.

Jsme *vždy a všude* povinni vyznávat víru *slovem i skutkem*? Víru nesmíme nikdy zapřít, ale mnohdy je lépe zachovávat víru *mlčky*. Sv. Tomáš Akvinský říká: „K dosažení věčné blaženosti není třeba víru vždy a na každém místě, nýbrž jenom tehdy, když by se jí samé nevyznáváním Bohu patřičná odnímalá úcta a tím trpěla spása bližního“. (S. 2, 2, qu. 3. a. 2.)

Jsme povinni vyznávat *víru*, když *to vyžaduje čest a Boží sláva*, např. před nadřízenými. Sv. mučedníci vyznávali vždy před soudy, že jsou křesťané, i když věděli, že budou mučeni a usmrceni, když to vyžaduje *spása našich bližních*, např. kdyby byli uraženi skrze naši dvojitou výpověď, nebo byli svedeni ke hříchu. I když apoštolové měli přísně zakázáno hlásat Krista židovskou veleradou, přece neuposlechli.

Musím vás varovat před hádkami o sv. náboženství, zvláště před takovými, které se vedou v hostincích. Takovou místnost raději hned opusťte! Modlete se často za obrácení pohanů, za zbloudilé a odpadlíky!

33. Jakým znamením vyznává katolický křesťan svou víru?

Katolický křesťan vyznává svou víru znamením svatého kříže.

Katolický křesťan ukazuje, že je katolík různým způsobem, zvláště *znamením sv. kříže*. Znamenáme se znamením sv. kříže, protože

1. *Je to milé Pánu Bohu*. Neradoval by se Pán Bůh z toho, když činíme všechno v jeho jménu? A v jeho jménu děláme kříž, než začínáme pracovat. První křesťané to dělali rádi, naučili se tomu od sv. apoštolů.

2. *Tímto znamením jsme chráněni od d'ábelských úkladů*.

Jeden římský císař měl ochočenou srnu a často ji pouštěl do lesa, který se prostíral kol jeho paláce. Aby jí však neublížili, ani ji nezabili, dal jí zhotovit na krk zlatý řetízek s nápisem: „Patřím císaři pánu“. Rozumí se, že se nic srně nestalo.²⁰

Tak jako to zvíře bylo poznamenáno zlatým řetízkiem, že náleží císaři, tak i my skrze znamení sv. kříže se prohlašujeme za Boží vlastnictví. Děláme kříž a naznačujeme: „Náležím Pánu Ježíši, Ježíš mě vykoupil.“ A d'ábel, kterého zdolal Kristus křížem, má hrůzu z kříže a vzdálí se proto se od nás.

3. *Tímto sv. znamením získáváme mnoho milostí a dobrodiní* od Boha *Tak Sv. František z Pauly* udělal kříž nad rozbouřeným mořem a zároveň vzýval jméno Ježíš a bouřka se hned utišila. *I Sv. Benedikt* požehnal každý pokrm a nápoj sv. křížem. Stalo se mu jednou, že zlí lidé mu přidali do vína jed. Světec o tom netušil a žehnal víno jako obvykle, a tu obal otráveného vína praskl. Znamením sv. kříže byl zachráněn od jisté smrti. *Těž jiní svatí* znamením sv. kříže uzdravovali nemocné a odvraceli neštěstí. Rádi a často se žehnejte křížem, hlavně vstáváte-li ráno, před každou modlitbou, je-li

²⁰ Dr. Jakob Schmitt

prudká bouře, nacházíte-li se v nebezpečí života atd.

34. Jak děláme kříž?

Kříž děláme dvojím způsobem tak, že:

1. *znamenujeme palcem pravé ruky čelo, ústa a prsa znamením kříže, říkáme: „Ve jménu Ot + ce, Sy + na i Ducha + Svatého. Amen.*
2. *dotýkáme se pravou rukou čela a prsou, pak levého a posléze pravého ramene, říkáme: „Ve jménu Otce - i Syna - i Ducha Svatého. Amen.“*

Křížem *na čele* prohlašujeme, že se nebudeme nikdy stydět za svou víru, *na ústech*, že ji budeme vždy vyznávat, *na prsou*, že ji budeme v srdci nosit, tj. budeme podle ní žít. Vídáváte často, že se kříž dělá také ještě jinak „*Pravou rukou dotýkáme se čela a...*“ I tento způsob dělání kříže je významně poučný. Dotýkáme se čela, nejvyšší části svého těla, a říkáme: „*Ve jménu Otce*“, přitom si máme připomínat, že Bůh určil lidi k vznešenému cíli, totiž aby byli jeho dětmi a dědici nebeského království. Potom táhneme ruku dolů k prsům a říkáme: „*I Syna*“, lidé byli zbaveni pro svou neposlušnost své vznešené důstojnosti, takřka svrženi z výše nebes, ale Kristus Pán sestoupil z nebes dolů na zemi, ponížil se, aby lidi opět povýšil. Nato táhneme ruku od levé strany k pravé, říkáme: „*I Ducha Svatého. Amen*“. To připomíná, že Kristus Pán nás přenesl z levice na pravici, tj. že nás vysvobodil od věčné smrti a přivedl k věčné spáse. Přitom se dotýkáme levého i pravého ramena. Ramena naznačují činnost, práci, máme si tedy vložít zároveň do mysli, že, chceme-li být účastni díla vykoupení Ježíše Krista, musíme také pracovat sami na spáse své duše, ale k tomu je nám nutná pomoc Ducha Svatého. Tento kříž nazývá se *velký* či *latinský*.

My budeme dělat ten první, nazývaný *malý*. Dělejte jej vždy řádně a zbožně. Pán Bůh vás bude mít za to rád a uchrání vás od mnohého neštěstí.

Sv. *Kunhuta*,²¹ císařovna, měla ve zvyku, nábožné knihy čítat večer ještě na lůžku při lampě. I stalo se jednou, že se lampa převrhla. Když počalo hořet její lůžko, udělala zbožná císařovna s pravou pobožností k ohni znamení kříže a oheň uhasl.²²

²¹ Jak. Proch., díl I

²² Můžeme vypravovat, jak se objevil císaři Konstantinovi kdysi na obloze kříž s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš.“ Vhodně lze připomenout, že se ukáže v soudný den znamení kříže na nebi a to znamení naplní hříšníky hrůzou, ale spravedlivou radostí.

Mnozí lidé z nedbalosti nebo ve spěchu dělají kříž jen lehkým dotknutím a to nemůže být milé Pánu Bohu.

35. Které pravdy svaté víry vyznáváme znamením svatého kříže?

Znamením svatého kříže vyznáváme hlavně dvě pravdy svaté víry, že:

1. *jsou tři božské osoby,*
2. *Ježíš Kristus nás vykoupil svou smrtí na kříži.*

Říkáme-li: „*Ve jménu*“, odpovídá to: „Věřím v jednoho Boha ve třech osobách, Otce, Syna a Ducha Svatého. Chápu ve víře Nejsvětější Trojici.“

Znamením sv. kříže (tj. děláme-li kříž) vyznáváme, že věříme v toho, jenž zemřel za nás na kříži a tím nás vykoupil pro víru v milost a spásu.

Slovo „*Amen*“ značí „*staň se!*“ a žádá vyplnění ústy proneseného.

Ušetřete ono křesťanské znamení. Poráží ďábla, našeho největšího nepřítele.

Sv. Antonín, poustevník, býval hojně ďáblem pokoušen, ale zvítězil nad ním vždy znamením sv. kříže: svým žákům říkával: „Znamení kříže stačí, aby úplně zmařilo lest a jiné ďáblovy úskoky.“ (Brev. 17. ledna)

36. Kde je krátce obsaženo to, čemu má věřit katolický křesťan?

To, čemu věří katolický křesťan, najdeme v apoštolském vyznání víry.

Apoštolské vyznání víry obsahuje hlavní křesťanské pravdy. V něm je vyjádřena krátce naše sv. víra. I vám dal Pán Bůh tu milost, že jste křesťany. Modlete se často a rády apoštolské vyznání víry. Až dorostete, rády vyznávejte tu víru, za niž procedilo krev mnoho mučedníků. Potom se dočkáte od Pána Boha i té milosti, že budete umírat šťastně a radovat se věčně v nebi. Zapamatujte si toto napomenutí slovy, jež máte v knize pod názvem.

Poučení: *Děkuj Bohu za milost svaté víry a drž se pevně učení katolické církve, neboť, jak říká sv. Augustin „není bohatství, není pokladu nad katolickou víru.“ Vyznávej vždy veřejně a statečně svou katolickou víru a nikdy se též nestyd' za znamení svatého kříže! Blaze ti, můžeš-li někdy zvolat se sv. Pavlem: „Dobrý boj jsem zažil, doběhl jsem, i víru zachoval.“ (2 Tim 4, 7)*

Oddělení druhé

O apoštolském vyznání víry

37. Jak zní apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry zní:

„Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.
I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho,
jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny,
trpěl pod pontským (nově: Ponciem) Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest,
sstoupil (pozn. nově: sestoupil) do pekel, třetího dne vstal z mrtvých,
vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího,
odtud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou, svatých obcování (pozn. nově: společenství svatých),
hříchů odpuštění (pozn. nově: odpuštění hříchů),
těla z mrtvých vzkříšení (pozn. nově: vzkříšení těla)
a život věčný: Amen.“

38. Proč zrovna apoštolské vyznání víry?

Dříve než se sv. apoštolové rozešli do celého světa hlásat Boží slovo, sestavili krátký obsah Ježíšova učení, které měli kázat nyní všem národům. Věděli, že budou vzdáleni na zemi od sebe daleko, ale že Kristovo učení mají kázat všichni jednohlasně. S pomocí Ducha Svatého napsali 12 článků, ve kterých je krátce obsaženo, čemu má učit katolická církev a čemu má věřit katolický křesťan. Těchto 12 článků nazýváme *vyznání víry*. Jmenuje se *vyznání víry*, protože ten, kdo je upřímně říká, vyznává, že je křesťan. Nazývá se *apoštolské proto*, že je složili apoštolové.²³

²³ V prvních křesťanských dobách bylo křesťanům znamením, jím se poznávali. Chtěl-li's s křesťany k bohoslužbám, vrátný ti řekl: „Udej znamení!“ Měl's odříkat *andělské vyznání*, a neuměl-li's je, nepustili tě dál. Nazývá se též „*Věřím v Boha*“, začíná oněmi slovy. Sv. *Augustin* praví: „Modlete se denně tuto modlitbu, abyste ji nezapomněli, modlete se ji zrána, když vstáváte, a k večeru, když uléháte, opakujte ji často ve své mysli, abyste věděli, čemu máte věřit. Budiž vám jako zrcadlo, v němž se prohlížíte!“ (Sv. Petr mučedník 29. dubna.)

39. Kolik má apoštolské vyznání víry článků?

Apoštolské vyznání víry má dvanáct článků.

Říkáme *články*, protože jednotlivé díly modlitby tak mezi sebou souvisí jako články u řetězu. Kdybychom vytáhli z řetězu jen jediný článek, řetěz by se rozpadl. A kdybychom zavrhlí jen jediný článek a nevěřili tomu, co je v něm obsaženo, nebyla by naše víra obecná.²⁴

První článek víry

40. Jak zní první článek víry?

První článek víry zní: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.“

41. Čemu učí první článek víry?

První článek víry učí:

- 1. je jeden Bůh,*
- 2. první božská osoba se jmenuje Otec,*
- 3. Bůh stvořil nebe i zemi.*

V *prvním* článku se učíme nejdříve, že je Bůh, kdo je, a jaký je, čili o Boží bytosti a o Božích vlastnostech.

1. Mluví se zde o *Bohu Otci*, a z toho vyplývá, že je i *Bůh Syn*, a *Duch Svatý* čili že jsou tři božské osoby. V prvním článku poznáváme, že první božská osoba se nazývá Otec. Proto čteme v katechismu nápis:

2. *O třech božských osobách*, tj. oznamujeme nejdůležitější část našeho učení o Nejsvětější Trojici.

„*Věřím v Boha, Stvořitele nebe i země*,“ těmi slovy nás učí první článek víry, že Bůh stvořil nebe a zemi. Proto čteme v katechismu:

3. *O stvoření, zachování a řízení světa*, tj. oznámení všeho toho, co nám předkládá naše svatá víra o stvoření, zachování a řízení světa.

²⁴ *Předobrazy 12-ti článků víry ve Starém zákoně jsou: Nejvyšší židovský kněz nosil na prsou zlatý řetěz vykládaný dvanácti drahokamy, dvanáct chlebů se kladlo ve svatyni na stůl a na dvanácti kamenech stál oltář, když Izraelité vcházeli do zaslíbené země. (Dt 27, 5)*

1. O Bohu

Apoštolské vyznání začínáme slovy: „*Věřím v Boha*“, (Žid 11, 6) Místo „*Věřím v Boha*“ můžeme také říci, „*věřím, že je jeden Bůh*“ a to takový, jak o něm učí naše svatá víra. Že je skutečně jeden Bůh, uznáváme již i *rozumem*. *Boha poznáváme z viditelného světa, z krásného pořádku v přírodě a ze zachovávání a řízení světa*. Abychom se však přece jen nemohli vymlouvat, že takto nemůžeme poznat Boha, *zjevil se Bůh lidem a oznámil jim sám sebe*.

42. Kdo je Bůh?

Bůh je bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá.

Jeden král jménem *Hiero* tázal se mudrce *Simonida*: „Kdo je Bůh?“ K zodpovězení té otázky si vyprosil *Simonides* dobu jednoho dne a když druhého dne se ho král žádal o odpověď, prosil mudrc o další dobu dvou dní. Když i tyto dva dny uplynuly žádal o čtyři dny, ale ani pak ještě nebyl sto odpovědět králi dostatečně. „Ach, králi“, volal celý u vytržení, „čím dále o tom přemýšlím, tím nesnadněji mohu odpovědět.“

A tak tomu je skutečně. Že Bůh je, poznává každý, kdo řádně užívá rozum. Kdo *je* Bůh, to nemůžeme pochopit my lidé dokonale a úplně a nemůžeme to říci. Říkáme krátce: „*Bůh je bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá.*“

Říkám: „*Bůh je bytost.*“ Co je to „*bytost?*“ Bytostí nazýváme všechno, co je *skutečné*. Každý člověk je bytost, zvíře je bytost, slunce je bytost. Pán Bůh také *je*, je to tedy také *bytost*. O této *božské bytosti* nám říká katechismus, že je:

1. *sama od sebe,*
2. *nekonečně dokonalá.*

Přihlédněme k první i druhé větě blíže!

43. Co znamená: Bůh je sám od sebe?

Bůh je sám od sebe, znamená: Bůh nevznikl a nedostal svou dokonalost od žádné jiné bytosti.

Bůh nevznikl, tj. Bůh nezačal být a nemá začátek *od někoho jiného*.

Všechny jiné bytosti vznikly. Nebyly zde, ale časem zde začaly být, a to *ne samy od sebe*, nýbrž od Pána Boha. Celý svět, andělé, slunce, hvězdy, země, lidé jsou od Boha. Ale Bůh je sám od sebe. Proto pravil k Mojžíšovi: „*Jsem, který jsem.*“ (Ex 3, 14) Žádná bytost není mu rovna ani na nebi, ani na zemi, Písmo sv. říká: „*Nikdo ti není podobný, Hospodine, ty jsi veliký a veliké je svou mocí tvé jméno!*“ (Jer 10, 6)

Bůh nedostal svou dokonalost od žádné jiné bytosti, tj. Bůh nemá své dobré vlastnosti od nikoho jiného, nežli sám od sebe. Abyste byly chytřejší, chodíte do školy a rodiče, učitelé i já vám musíme k tomu pomáhat. A tak je to se všemi bytostmi na světě. Vše, co mají, dostaly od Pána Boha: „*Vždyť z něho a skrze něho a pro něho je všecko! Jemu bud' sláva na věky.*“ (Řím 11, 36) A všechny krásné vlastnosti neobdržel Bůh od nikoho jiného, má je *sám od sebe* od věčnosti do věčnosti.

44. Proč říkáme: Bůh je nekonečně dokonalý?

Říkáme: Bůh je nekonečně dokonalý, protože má všechny dobré vlastnosti v nejvyšší míře.

Každá bytost, která je taková, jaká má být, je *dokonalá bytost*. Neboť: každá věc již nic neschází co k ní náleží, zve se *dokonalá*.

Víme z předešlého, co je bytost. Žák je např. bytost, ale jaký má být? Jistě pilný, pozorný, poslušný, tichý, nábožný atd. Je-li skutečně takový, řekneme, že má dobré vlastnosti, že *je takový, jaký má být hodný* žák, neboli že je *dokonalý*. Má-li proto člověk všechny orgány a schopnosti, které má zdravý člověk, je *tělesně dokonalý*. Kdyby mu však scházela ruka, nebo noha, byl by nedokonalý. Usekl-li by si prst na ruce, byla by ruka nedokonalá. Má-li pět prstů, je dokonalá. Pánu Bohu také nic neschází, a je *dokonalý*. Ale každá bytost i věc, již nic neschází, jež je dokonalá, mohla by být ještě i lepší, ba více dokonalá, dokonalejší. Jen Pán Bůh je takový, že již nemůže být lepší, proto říkáme, že je *nejdokonalejší* čili *nekonečně dokonalý*. Kdyby nějaký člověk byl sebevíce dokonalý, přece jen není nejdokonalejší.

Poslyšte příklad! Chlapec opisoval předlohu. Podíval se vždy napřed na předlohu a pak se snažil každý tah, každou čárku napodobit co nejlépe podle vzoru. Otec viděl jeho píli a řekl ostatním dětem: „Hleďte, milé děti, jak je Jaroslav pilný! Chce psát podle svých sil vše co nejlépe. Mám zato, že bude jednou psát krásně!“ Otcova slova

se splnila. My máme též vzor a podle dle něj máme žít. Je to sám Pán Bůh. Tak jak se ten chlapec díval vždy nejdříve na předlohu a až pak to psal, tj. hleděl ji co možná nejlíp napodobit, tak i my máme dojít podoby s Pánem Bohem. Bůh je nejvyšší *dobrotivý*, buďte i vy takoví. Je nejvyšší svatý, kdo z vás by ho chtěl urážet hříchem? Je...

A proč je Bůh *nekonečně dokonalý*? Protože má všechny dobré vlastnosti v nejvyšší míře.

Co je „*vlastnost*“? Vlastností rozumíme to, co je vlastní nějaké bytosti před všemi ostatními bytostmi. Bůh může mít jenom dobré vlastnosti, protože je nejdokonalejší bytost. Vaše matka je dobrá, ale i kdyby byla k vám nejlaskavější, přec jen je sám Pán Bůh nejdobrotivější. Krásný je pohled v letním dni na rozkvetlé květiny. Až se nám často tají dech, když vidíme krásný východ a večer západ slunce. Ale všechna krása světa není nic proti Pánu Bohu. Má všechny *dobré vlastnosti v nejvyšší míře*, tj., že nemohou být lepší: má jich tolik, že jich ani nemůže být více a žádná jednotlivá sama o sobě nemůže být zvětšena. Např. Bůh je všemohoucí, má veškerou moc, takže nemůže ani být mocnější. Jeho moc, moudrost, všemohoucnost nepřestává nikdy a nikde.

Nekonečné nazýváme to, co nikde nepřestává a nikde nekončí. Bůh je nekonečně dokonalý a to znamená, že má tolik dobrých vlastností, že bychom nebyli nikdy u konce, kdybychom je chtěli vypočítat. Řekneme-li tedy: *Bůh je nekonečně dokonalý*, chceme tím říci, že je tak dokonalý, že to nikdo nemůže pochopit, kdo je On a jaký je On. Proto praví sv. František z Assisi (*Serafínský*): „Kdo jsi ty, ó Bože! A kdo jsem já? Ty jsi nepřehlédnutelné moře moudrosti, shovívavosti a všeho dobra, já pak jsem hlubina nevědomosti, křehkosti, zla a hříchu.“ Tak volejme i my, kdykoli se přibližujeme k Pánu Bohu modlitbou. Mezi Božími vlastnostmi jsou však některé zvlášť pro nás důležité a proto se jim budeme učit nazpaměť.

45. Které Boží vlastnosti si máme zvlášť pamatovat?

Boží vlastnosti, hodné zapamatování, jsou: Bůh je pouhý duch, věčný i nezměnitelný, všudypřítomný i vševědoucí a vcelku nejvyšší všemohoucí, moudrý, svatý, spravedlivý, dobrotivý, milosrdný, pravdomluvný i věrný.

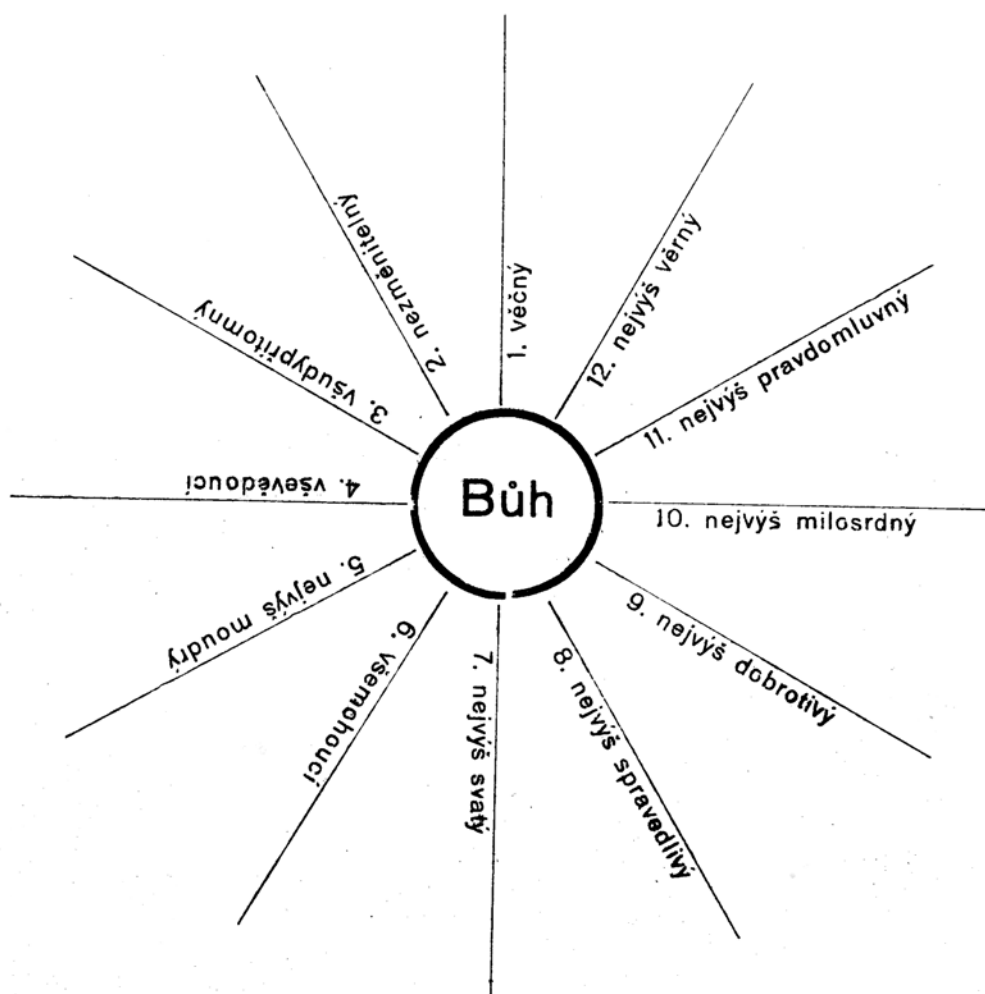
Jako ze slunce vycházejí paprsky, má Bůh krásné vlastnosti, a to dvanáct hlavních. Znázorním vám to.²⁵ (Viz obr. na další str. 38)

²⁵ „Vychovatel“, roč. XII., p. 85

46. Co znamená: Bůh je pouhý duch?

Bůh je pouhý duch, to znamená: Bůh je bytost, která má nejdokonalější rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli, ale nemá tělo.

Člověk, lidská bytost, má duši a tělo. Co je důležitější? Když Bůh učinil Adamovo tělo, chodil již? Stalo se tak, až když mu vdechl nesmrtelnou duši. *Duše* tedy oživuje lidské tělo, bez duše je naše tělo pouhou mrtvolou. Duše má však ještě mnoho krásného a zvláštního, má *rozum*, jímž myslí, má *svobodnou vůli*, jež chce (volí) buď dobro, či zlo.

Duše ale není nic tělesného, nemůžeme ji ani spatřit, ani se jí dotýkat rukama. Bytost, jež má *rozum a svobodnou vůli*, ale nemůžeme ji pozorovat svými smysly, zveme *duchem*. *Duše* je *duch* s rozumnou i svobodnou vůli. A nemá nic tělesného, abychom ji mohli vnímat svými smysly.

Dokonalejší duchové, než jsou naše duše, jsou *andělé*. Neboť mají lepší, dokonalejší rozum a dokonalejší vůli. Nemají ovšem tělo. Jenom někdy jim Pán Bůh propůjčil tělo, zvláště když měli oznámit lidem jeho vůli. Tak jejich sochy a obrazy spatřujeme v chrámu Páně v lidské podobě.

Nejdokonalejší duch je však Bůh sám, jelikož má sám *nejdokonalejší* (nejlepší) *rozum*. Tuto pravdivost poznáváme již z pozorování krásně stvořeného světa, všechno má své vykázané místo, všechno se děje v pravý čas, všechny věci jsou tak krásně a umělecky vytvořeny, že by je ani ten nej-moudřejší člověk lépe neučinil. Bůh však má také *nejdokonalejší svobodnou vůli*. Jenom chtěl, a již zde bylo všechno. Bůh je ten, jenž se stará přelaskavě o všechny tvory a denně jim připravuje pokrm, oděv a mnohé radosti. Bůh je ten, kdo nám dal rozum, svobodnou vůli, ale sám nemá tělo tj. nemůžeme Jej vidět, ani rukama se Jej dotýkat, nemá nic, čím bychom Jej mohli poznat pomocí některých smyslů. *Mojžíš* viděl sice hořící keř, slyšel Boží hlas, ale neviděl postavu. *Izraelský národ* slyšel na hoře *Sinaj*, jak Bůh oznamuje „Desatero“ ale nespatriil Jej. Proto praví Písmo sv.: „*Bůh je duch, a ti, kdo jej uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.*“ (Jan 4, 24)

Boha nemůžeme spatřit ani se Jej dotýkat ani rukama. Přece malíři, sochaři a jiní umělci Jej ale znázorňují různě, abychom našli snadnější představu. Často zobrazují Boha jako na trůně sedícího krále, s žezlem v pravé ruce, kouli drží v levé: jako znamení jeho veliké moci i vlády nad celým světem. Jindy představuje starce o dlouhém bílém vousu, v naznačení jeho věčnosti, s trojúhelníkem nad hlavou: Bůh je *trojjediný*, ve třech osobách.

Jestliže je *Bůh pouhý duch*, co učiníme, abychom se mu zalíbili? Pán Ježíš nám to oznámil slovy: „*Bůh je duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se klanět.*“ Pamatujte si ta slova a řiďte se jimi. Bůh se rozhněval na *izraelský národ*, protože ten jej chválil jen slovy, ale nesvědčil o tom svým duchem a srdcem, tj. svými skutky lásky. Pána Boha musíme ctít nejen slovy, ale skutky, zejména zachováváním jeho přikázání.

Poslyšte příklad: Jeden král dal svým národům velice prospěšná nařízení, své zákony. Škoda, že je poddaní nezachovávali, žili by ve štěstí a spokojenosti. Aby se zalíbili však svému králi, kdykoli slavil své jmeniny, okrášlili své domy prapory, hudba hrála celé odpoledne a k večeru se shromáždili u jeho paláce a volali: „Ať žije náš král!“ A vrátili se do svých příbytků v pocitu, že král je za připravení oslavy pochválí.

Jednoho dne ale promluvil král ke svému lidu takto: „Že vyvěšujete o mých jmeninách prapory, že hraje hudba a v hostincích se tančí, to se mi nelíbí. Radostí by oplývalo i mé srdce, plnili-li byste mou vůli tj. zákony, jež jsem vám dal. Radoval bych se vida, že jste řádní občané, ale takto se rmoutím, neplníte-li má nařízení!“

Kdo je ten král? Bůh! A jeho poddaní? My, křesťané! Jeho zákony? Svaté náboženství. Jeho jmeniny jsou neděle a svátky, palácem je kostel. Průvody ulicemi jsou prosebné průvody. Nelíbili bychom se našemu králi, tj. Pánu Bohu, kdybychom nedodržovali jeho příkázání. Bůh je duch a chce, abychom mu sloužili *v duchu a v pravdě*. Čiňte tak, Pán Bůh vás bude mít za to rád a povolá vás jednou k sobě do nebe.

47. Co znamená: Bůh je věčný?

Bůh je věčný, to znamená: Bůh byl, vždy je a bude navždy.

Císař *Karel V.* vystrojil svým stavům bohatou hostinu. Na hostině vše jásalo a zdálo se, že zármutek opustil navždy císařovy komnaty. Když se hosté nejvíce radovali, ukázal Bůh drsným způsobem, jak je na světě vše pomíjivé. Císařovna *Izabela*, manželka *Karlova*, upadla náhle do mdlob a než se panstvo vzpamatovalo, byla mrtvá. Mezi hosty se nacházel *sv. František z Borgie*. Nařídili mu, aby převezl mrtvolu císařovny do rodinné císařské hrobky. Po příbytí s průvodem do starobylé *Granady*, otevřeli rakev a *sv. František* spatřil hnilobou zohyzděnou mrtvou. Zvolal: „To že je kdysi krásná císařovna *Izabela*?“. Zřekl se nádher a dbal poté již jen o svou duši.

Na světě pomíjí všechno. Květinka rozkveté zrána a večer je už zvadlá. Ona císařovna byla zrána veselé mysli a za několik okamžiků nato byla mrtvá. Vše světa pomíjí, jen *Bůh je věčný, tj. byl, vždy je a bude navždy*.

Pravíme: *byl vždy*, tj. byl dříve, než svět, andělé a lidé, dříve než hory, které venku vidíme. Proto praví Písmo svaté: „*Dříve, než se zrodily hory, než povstala země a svět, od věčnosti do věčnosti jsi ty, Bože!*“....“*Neboť tisíc let je v tvých očích jako včerejší den, který minul, a jako noční hlídka.*“ (Ž 90 /89/ 2 4) Naše duše není věčná, nýbrž *nesmrtelná*. Nikdy sic nezahyne, avšak i ona měla začátek, vznikla. Byl čas, kdy počala být. Pán Bůh však je bez začátku, *byl vždy*.

Bůh také nebude mít konce, *bude navždy*. Slunce, měsíc a hvězdy, celý svět potrvá jen, dokud bude chtít Bůh. Všechno doslouží, jen Pán Bůh ne, neboť nemá začátek a nebude též mít konec. Víra v Boží věčnost nás

naplňuje radostnou útěchou. Hleďte! Otec i matka vám mohou umřít, a také vám někdy zemřou. Kdo se o vás bude starat? Bůh! Neboť je věčný.

Poslyšte příběh: Hodný chlapec *Vratislav* přišel v jedenácti letech o svého starostlivého otce. Plakal hořce velmi dlouho. Každý den se chodil modlit na otcův hrob. U hrobu stál pomník, ten představoval anděla, jak jednou rukou ukazuje na nebe a v druhé má nápis: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ Chlapec se zadíval ještě jednou na ta slova, utřel slzy a zvolal: „Dobrý Bože! Povolal jsi na věčnost mého starostlivého otce. Na koho se mám nyní spolehnout? Ach, vím, že se postaráš o mne sám. Volal jsem k tobě: „Otče...“ a vím, že ne nadarmo. Doufám v tebe, že mne neopustíš, miluji tě nade všecko.“ Tak se modlil *Vratislav* a Bůh jej vyslyšel. Poslal mu dobré lidi, kteří se o *něj* postarali a vychovali ho tak, aby byl dobrý a řádný muž.

Pro ctnostného člověka je myšlenka: „*Ještě žije ten starý Bůh*“, velmi povzbudivá, ale jak je asi hříšníkovi, když si vzpomene, že *Bůh je věčný*? Proto, bude-li vás svádět ďábel, či zlí lidé k hanebnostem, vzpomeňte, že *Bůh je věčný* a že by vás jednou přísně ztrestal, a proto zůstaňte hodní.

48. Co znamená: Bůh je nezměnitelný?

Bůh je nezměnitelný, tzn., že je od věčnosti do věčnosti v sobě vždy týž.

Na světě se všechno mění. Na jaře rozkvétají květiny a ptactvo vesele prozpěvuje, pak nastává léto, kdy dozrává ovoce a obilí, na podzim očasáváme ovoce, svážíme obilí a v zimě příroda odpočívá. Na nebi je vidět někdy množství hvězd, jindy se zase schová i měsíček. I ptactvo přilétá z horkých krajín a po několika měsících zase odlétá. Hleďte, samá změna! Ba i když pozorujeme samy sebe, poznáváme, že se měníme. Žádný z vás již není tak malý, jako když mu byly teprve dva roky. Nohy, ruce, ústa, hlava, vlasy, to vše se změnilo! V celé přírodě, všude vidíme samou změnu. Jenom Bůh se nemění. „*Neboť já jsem Hospodin a nezměnil jsem se.*“ (Mal 3,6), praví sám o sobě. Nikdy se neunaví, nestárne, jaký byl před miliony a miliony let, takový je až dodnes. Nemění se jeho všemohoucnost, ani jeho dobrota, láska a věrnost. I andělé se mění. Oni lépe poznávají Boha, mají víc a více vědomostí. Jediný Bůh se nemění, je nezměnitelný.

Bůh je nezměnitelný, znamená: „Bůh je od věčnosti.“ Protože je tedy od věčnosti nezměnitelný, nemění své úmysly tak jako člověk. A přece čteme v Písmu svatém: „*že Bůh změnil svou mysl, že se rozhněval, že mu bylo něčeho líto atd.*“ Avšak tyto výpovědi nesmíme vykládat tak do-

slovně. Je to pouhé pojmenování Božích vlastností srozumitelným (lidským) způsobem. Bůh se nemění, ale lidé se mění. Užijí podobenství. Člověku s nemocnými očima zdá se sluneční světlo tak ostré, že zavírá své oči, aby nepocítil nové bolesti. Kdo má zdravý zrak, vítá rád sluneční jas. A přece je to jedno a totéž sluneční světlo, které svítí jak nemocnému, tak zdravému člověku. Podobně má-li člověk nezkažené srdce a bohaté ctnostmi, zdá mu, že je Pán nejvyšší dobrotivý, je-li však hříšný, vidí v tomtéž *nezměnitelném* Pánu Bohu přísného a trestajícího soudce. Že je tomu tak, dosvědčuje nám *Adam a Eva*. Dokud poslouchali Boha, byli blažení, když s nimi rozmlouval, jakmile zhřešili, skryli se před ním. Hlas, jímž je tak příjemně volal, zazníval jim nyní hrůzostrašně. *Bůh zůstal* týž, ale prarodiče se změnili. A což *izraelský lid*? Dokud poslouchal Boha, poznával jej jako svého milostivého ochránce, jakmile však proti němu začal reptat, zdálo se mu, že je přísný soudce: Bůh se ale nezměnil, to jen izraelský lid se změnil.

Sv. Tomáš Kempenský byl v dětství zbožným ctitelem Matky Boží, denně ji uctíval modlitbou. V pozdějších letech buď pro práci, nebo z vlažnosti opomíjel Pannu Marii, až ji nakonec docela přestal uctívat. Následek byl ten, že se mu práce už tak nedařila jako dříve. Stěžoval si jednou sám sobě slovy: „Pane Bože, proč jsi mne opustil? Proč ses změnil?“ A vtom usnul. Bůh mu seslal sen. Zdálo se mu, že je ve škole. Najednou se zjevila Panna Maria s anděly, chválila horlivost učitelů a pravila, že kde není učenost spojena se ctností, marně byla vylita krev Božího syna. Potom šla, objala každého žáka a políbila jej. Radostí byl naplněn malý Tomáš doufaje, že i jemu se dostane té milosti, ale když se Maria k němu obrátila, podívala se na něho přísně a řekla: „Mé dítě, proč naříkáš, že se Pán Bůh změnil? Ty ses změnil! Kde jsou tvé dřívější modlitby, kde tvá láska k Pánu Bohu? Buď opět zbožný, a Pán Bůh bude s tebou!“ A chlapec se polepšil. Kdopak se tedy změnil? A tak, kdo z vás urážel Pána Boha, nechť se změní a vše napraví. *Bůh sám je nezměnitelný.*

49. Co znamená: Bůh je všudypřítomný?

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh je všude, na nebi i na zemi.

Má-li vás učit pan učitel čtení, počtům, kreslení, atd. musí být u vás, čili musí být *přítomen*. Před malou chvílí jsme byli v kostele, byli jsme tam tedy *přítomni* a nyní jsme ve třídě, tak jsme ve třídě *přítomni*. Můžeme *být přítomni* ve třídě a v kostele zároveň, neboli v témže okamžiku? Nikoli! Ale hleďte! Pán Bůh může být zde i v kostele zároveň, najednou. A on také

skutečně je! A ještě více. Nejen na těchto dvou místech, Pán Bůh je přítomen v jedné a téže době na kopcích, v propastech, ve skalách a údolích, jedním slovem: *všude, na nebi i na zemi*. Není místečka ve světě, kde by nebyl přítomen Bůh. Je tedy **všudypřítomný**²⁶.

Když Jakub utíkal před svým bratrem Ezauem, stihla ho noc v širém poli. Bylo mu smutno o samotě. Ale byl unaven, vzal kámen, podložil si jej pod hlavu a usnul. I viděl ve snách žebřík, jehož vrchol se dotýkal nebes a anděly sestupující dolů a vystupující nahoru. Když potom procitl ze snu, udiveně zvolal: „Skutečně je zde Hospodin a já jsem to nevěděl.“ Radoval se, že není sám, ale že je zde s ním Hospodin. Proto i když jste někde samy, třeba v noci, nebojte se. Vzpomeňte, že Bůh je s vámi.

Ano, Bůh je *všude*! Vždyť je to jeden a týž Bůh, který dává vzrůst všude polní trávě, stromům, bylinám a rostlinám. Poskytuje *všem* zvířatům i lidem potřebné živobytí. Je to *všude* jeden a týž Bůh, který velí slunci vycházet a zapadat, měsíci pravidelně se pohybovat. *Všude* je to týž Bůh,

²⁶ Bůh je trojím způsobem *všude*: *Svou mocí, jsoucností a bytostí*. Sv. Tomáš Akvinský. (19. 8. a 3.) vykládá trojí způsob Boží přítomnosti takto: „Představme si,“ říká, „krále na trůně. *Svou mocí* je přítomen v celé své říši, neboť jeho moc platí v celé říši, vždyť jeho rozkazům jsou podrobeni všichni obyvatelé říše. (musí ho poslouchat). Z toho důvodu je také Bůh přítomen na nebi, na zemi a na každíčkém místě, protože jeho moci je podrobeno nebe a země a každé místo (vše ho poslouchá.) Avšak onen král nemůže být *osobně* na každém místě své říše přítomen *najednou, v témže okamžiku*, co je na trůně. Oproti tomu je Bůh přítomen v téže době, v tomtéž okamžiku na nebi i na zemi i na každíčkém místě. Na všechno, co je a co se děje na nebi i na zemi a na všech místech pohlíží svým vševidoucím okem. Hledí na všechno, všechno proniká, je tedy přítomen *všude*, na každém místě a v každému tvorů Proto praví žalmista Páně: „*Kam se mohu uchýlit před tvým duchem, kam až utéci před tvou tváří? I kdybych vystoupil na nebe, ty jsi tam.*“ (Ž139, /138/ 7 8) Tímto způsobem nemůže být král *všude* přítomen, *co se tkne jeho jsoucnosti*, tj. tělem i duší. Je svou *jsoucností* pouze na jednom místě, na tom omezeném prostoru, který zabírá svým *tělem*, v našem případě nemůže být tedy ani v celém pokoji, nýbrž jenom na trůně. *Bůh* je však svou *jsoucností všude*, na nebi i na zemi, je všude v tomtéž okamžiku a je všude *celý* a dokonale. Proto sám o sobě praví: „*Může se člověk schovat v úkrytu, abych já ho neviděl?* – *praví Hospodin. Nejsem to já, který plní nebe i zemi?, praví Hospodin.*“ (Jer 23, 24) Ano, kdyby stvořil ještě tisíce a tisíce světů, podobných našemu, tu by byl *přítomen* nejen svou mocí, ale *i svou bytostí*. Jeho bytost nemůže být omezena, sahá přes všechny hranice, je *nesmírná*. Proto se praví v knize Jobově: „*Nad nebese je vyšší, co pořídíš? Než podsvětí hlubší – co poznáš?*“ (Job 11, 8 9) Z toho všeho nesmíme zase soudit, jako by byl Bůh **nesmírná** postava, která by se dotýkala nebe od země, nebo snad přesahovala i nebe. Protože Bůh je **duch**, je u něho vyloučena rozšiřitelnost, je na každém místě tak celý, dokonalý a nerozdílný jakoby byl jenom na jediném místě.

který stvořil všechno, zachovává a spravuje všechno. Je na všech polích, lukách, zahradách, lesích atd., je ve všech chatrčích, domech a palácích. Je *všude na zemi*. Je zejména v kostele, proto se nazývá kostel „*dům Boží*.“ Je též ve vašich srdcích. „*Nevíte, že jste Boží chrám a že Duch Boží ve vás přebývá?*“ (1 Kor 3, 16) Avšak Bůh je nejen na *zemi*, nýbrž také na *nebi*. Vždyť nás naučil Pán Ježíš modlit se: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích!*“ Nebe je jeho trůn a země mu slouží jako podnož. „*Tak praví Hospodin: Mým trůnem je nebe a země podnoží mých nohou*“ (Iz 66, 1) Je v očistci a konečně i v pekle, ale ne proto, aby tam těšil zavržené duše, nýbrž trestal. Žalmista Páně volá: „*Kam bych zašel od ducha tvého a kam*“

Bůh je *všudypřítomný*: to nám oznámil i jeho Syn Ježíš Kristus. Když jednou přišel k městu *Sichemu*, a posadil se u *Jakubovy* studny, přišla z toho města *Samaritánka* a tázala se ho: „Pane, pověz mi, kde se máme klanět Bohu: zde na této hoře, nebo v Jeruzalémském chrámu?“ I odpověděl jí Ježíš: „Ženo, věř mi, že přichází hodina, ano, nyní je tu (s mým učením), kde se Bohu nebudete klanět ani v Jeruzalémě, ani na hoře.“ (Jan 4,19-21) (nejen, nýbrž *všude*). Je *všudypřítomný*.²⁷

Všudypřítomnost Boží nás naplňuje

a) velikou *radostí*. Bude vám smutno, až budete vzdáleny od svých rodičů, až budete samy... Tam vám nebudou moci pomáhat a nenajdete třeba ani dobrého přítele. Vzpomeňte potom, že Pán Bůh je *všudypřítomný*, a že vám může pomoci nejlépe.

Zbožný kněz se plavil s mnoha jinými cestujícími z daleké ciziny do svého domova. Náhle se moře rozbouřilo a ustrašení lodníci si nevěděli rady, ani pomoci. Kněz se otáčel na všechny strany v úzkosti a spatřil usmívajícího se chlapečka. „Ty se nebojíš?“ volá na něj. „Proč bych se bál, vždyť je u mne náš tatínek, tam vpředu řídí loď!“ Pročpak se nebál tento chlapec? Ale řekněte mi: Mohl jeho otec utišit bouři? Kdo to jenom může? Bůh! Copak nás to nenaplnuje *radostí*? Byl-li chlapec veselý za největší bouře, protože jeho otec byl u něho, copak my bychom v neštěstí, trampotách nemohli tím spíše zvolat: „Čeho bych se bál? Otec nebeský je u mne a ten mne neopustí!“

b) *Bůh je všudypřítomný*, chraňme se tedy něco myslit, mluvit a činit to, co by uráželo Boha. Když vás bude něco pokoušet ke hříchu, zvolte s *Josefem egyptským*: „Jak bych mohl učinit takovou nešlechtnost a hřešit před Bohem, jenž na mne hledí?“ Aby nám Pán Bůh připomínal skrze anděla strážného, že nás vidí všude, že je svědkem všech našich činů...Proto vstaňte, pomodlíme se: „*Anděle Boží, strážce můj...*“!

²⁷ „Podobnost tepla a zimy“: viz Dr. A. Skočdopole. (Vyprac. katech.) I., str. 26

50. Co znamená: Bůh je vševědoucí?

Bůh je vševědoucí, což znamená, že Bůh ví všechno, minulé, přítomné, budoucí. Zná i naše nejtajnější myšlenky.

Je-li na nebi i na zemi, tedy nejen všechno *vidí*, co se děje, nýbrž i *ví* o všem, co se děje. Pán Bůh *ví*, co se nyní děje, *ví*, co se dříve přihodilo a co se teprve stane. Ví nejen to, co mluvíme, nýbrž i to, co si myslíme a co zamýšlíme. *Bůh ví všechno. Vždyť je vševědoucí.*

Ví všechny okolnosti, věci i události:

a) *minulé* tj. co se již stalo. Ví, co se stalo před námi. Ví, jak se dařilo vašim rodičům před mnoha a mnoha lety. Co se stalo před tisíci lety ví tak dobře, jako by se to stalo nyní. Viděl *Adama* a *Evu* jíst zapovězené ovoce a potrestal je. Viděl, že *Kain* zabil bratra *Ábela*. „Krev tvého bratra volá ke mně o pomstu!“ volal na Kaina.

b) *přítomné*, tj. všechno to co se odehrává v tomto okamžiku. Bůh nás vidí nyní ve škole, jak se učíme svatému náboženství, vidí vaše rodiče, ať jsou od vás vzdáleni jakkoli, vidí, co dělají a ví, jak se jim daří. Proto praví Písmo svaté: „*Není tvor, jenž by se před Bohem mohl ukrýt, před jeho očima je všechno nahé a odkryté a jemu se budeme zodpovídat.*“ (Žid 4, 13)

c) *budoucí*, tj. ty, které se teprve stanou. Ví, co vás vše potká ve světě. Ví, zdali se dostanete do nebe. Bůh předvídal (napřed věděl) potopu světa, zkázu města *Sodomy a Gomory*, a dopustil tyto tresty na lidi, aby je odvrátil od hříšného života. Podobně předpověděl skrze proroky narození *Vykupitele*, jeho utrpení a smrt, jakož i jeho zmrtvýchvstání, nanebevstoupení a se-slání Ducha Svatého. Ze všech předpovědí proroků poznáváme důležitou pravdu: „*Bůh ví i co se stane, ví budoucí věci.*“ Neboť jak by svatí mužové mohli vědět něco napřed, nezpravi-li by je Bůh? *Ano, Bůh ví i věci příští.*

d) o *našich nejtajnějších myšlenkách*. Proniká našimi nejtajnějšími myšlenkami, jako my pronikáme zrakem čistou vodu a vidíme v ní ryby. „*Hospodin zná myšlenky lidí: jsou věru marné.*“ (Ž 94 (93), 11) říká Písmo svaté. Bůh vidí hned, když máte ošklivé myšlenky, neposloucháte rodiče a nemodlíte se zbožně v kostele. Jako by měl oči, vidí vás vždy a všude. Bůh vás zná lépe než vy samy. Bůh viděl i *Kainovu* závist, zrádné *Jidášovy* myšlenky, vražedné plány Ježíšových nepřátel, když *je vševědoucí.*

„Zlé i dobré skutky lidí svaté oko Boží vidí!!“

Pán Bůh ovšem oči nemá, všechno však, co se děje, ví. My říkáme, že „*oko Boží všechno vidí.*“

Otec si vyšel se synem *Františkem* na procházku. František se zadíval na slunce a pak zvolal: „Hle, otče! Kamkoli jdeme, všude v patách za námi nás sleduje slunce. Kdyby mělo oči, mohlo by vidět všechny lidi, i jejich práci.“ Otec odpověděl: „Slunce nemá oči, ale někdo je nad sluncem, měsícem a hvězdami a ten všechno vidí a slyší, co konáme. I kdyby *byla* noc, vidí a slyší to. A tento někdo, mé dítě, je Bůh. Pamatuj si to slovy: „*Zlé i dobré skutky lidí svaté oko Boží vidí!*““

Otcova slova si František skutečně zapamatoval. Když šel jednou s chlapci kolem zahrady, spatřil v ní zralé hrušky. Netrvalo dlouho, chlapci přelezli plot a již byli na stromech. František chtěl za nimi. Ale v tom si vzpomněl na slova otcova: „*Zlé i dobré...*“, a hned šel svou cestou dále. Šťasten byl František, že si vzpomněl na slova: „*Zlé i dobré ...*“, neboli, že Bůh všechno vidí, všechno *ví a je vševědoucí*. Uchránil se hříchu! „*Bůh mne vidí!*“ volejte, když vás někdo bude svádět ke zlému. „*Bůh mne vidí!*“ zvažte, až vás bude ďábel svádět a zvítězíte vždy! (Věci skryté)

51. Co znamená: Bůh je nejvyšší moudrý?

Bůh je nejvyšší moudrý, to znamená: Bůh pořádá všechno tak, že vždy dosáhne svých nejsvětějších úmyslů.

Kdo z vás nezná hodiny? Najdeme je téměř v každém obydlí. Hodiny vidíte, ale málokdo ví, z kolika koleček, drátků a zoubků jsou složeny. Kdybychom se podívali dovnitř, přesvědčili bychom se o tom. Poznali bychom, že zoubky každého kolečka do zoubků druhého tak pěkně zapadají, že kdyby se vzalo jenom jediné kolečko, nebo se ulomil jediný zoubek, hodiny by se zastavily. Ten, kdo ta kolečka, a všechny ostatní součástky tak sestavil, aby hodiny šly a ukazovaly čas, pracoval *moudře*.

Moudrý je tedy člověk, který umí věci uspořádat tak, aby dosáhl dobrého (dovoleného) úmyslu. Na světě jsou mnozí *moudří lidé*, ti svedou uspořádat vše tak, aby dosáhli své dobré úmysly. Rolník má úmysl (chce), aby sklídl dobrou ženn. *Moudrý* rolník obdělává pole v pravý čas, vyklízí z něj kamení i plevel, dává mu mrvu, zasévá dobré semeno a modlí se za Boží požehnání, dělá vše pořádně, aby dosáhl svého úmyslu a měl dobré žně.

Ale všechna *lidská moudrost* není nic proti *Boží moudrosti*. Někteří lidé jsou moudří, jiní jsou ještě moudřejší, ale *Pán Bůh nejmoudřejší*. Je *nejvyšší moudrý*, pořádá vše tak, že vždy dosahuje svých nejsvětějších úmyslů.

Pán Bůh má nejsvětější úmysly.

Učili jsme se, že Bůh má nejdokonalejší a nejlepší vůli. Kdo si ještě pamatuje, co chce Pán Bůh vždy, má-li nejdokonalejší vůli? Ano, chce vždy jen to dobré, co je svaté. Tak jaké má úmysly Pán Bůh? Bůh má ty nejsvětější úmysly a učiní vše k dosažení svých nejsvětějších úmyslů.

A proto je Pán Bůh nejvyšší moudrý.

Pán Bůh je *nejvyšší moudrý*, což poznáváme na přírodě čili na stvořeném světě. Nežli jej Bůh stvořil, měl úmysl. A jaký byl ten úmysl? K čemu *stvořil* Bůh tento svět? Budete si pamatovat: Bůh stvořil svět pro svoji čest a slávu, aby živí tvorové požívali blaho i radost. A Bůh *spořádal* ve světě všecko tak, že toho úmyslu i dosáhl a dosahuje pořád. Lidé poznávají ze stvořeného světa, že Bůh je všemohoucí, nejvyšší dobrotivý, nejvyšší moudrý, a proto že se mu mají klanět a děkovat. A když lidé poznávají Boží vlastnosti ze stvořeného světa a proto se klanějí Bohu a jemu děkují, rozmáhá se čest a chvála Boží mezi lidmi. („*Jako je vysoko nebe nad zemí, tak převyšují moje myšlenky myšlenky vaše.*“ V Iz 55/9 čteme doslova: „Jako jsou nebesa vyšší než země, tak převyšují cesty mé cesty vaše a úmysly mé úmysly vaše.“) A Bůh také *uspořádal* ve světě všechno tak, aby živí tvorové požívali blaha. Tak např. Bůh si přál, aby v zimě odletělo ptactvo. Chtěl, aby rozmnožený hmyz neškodil příliš lidem a tak stvořil zvířata, která se živí hmyzem. Hnijícími věcmi se kazí vzduch, stvořil tedy zvířata (krysy, myši, mouchy) ničící hnilobu, mouchy a komáři čistí vzduch, živí se malinkými mikrobi, nám neviditelnými, škodícími lidskému zdraví. Proto připomínáme-li si jen tyto věci, musíme zvolat: „*Jak četná jsou tvá díla, Hospodine! Vše jsi moudře učinil, země je plná tvého tvorstva!*“ (Ž 104 (103), 24)

Josefa prodali do Egypta jeho vlastní bratři. Chtěli se mu pomstít. A ejhle! Josef stal se správcem Egypta a zachránil celou egyptskou i kananejskou zemi před hladem. A pak se jim dal poznat, odpustil jim, zvolav: „Nebojte se. Jsem snad na místě Božím? Vy jste sice měli se mnou zlý záměr, Boží záměr byl nakonec ale lepší, uchovat naživu mnohé. Proto se nebojte. Postarám se o vás a vaše rodiny!“ (Gn 50, 19 20 21) Z toho poznáváme, jak Bůh řídí vše *moudře* a je *nejmoudřejší*²⁸. (*Zlé může obrátit v dobré*)

²⁸ Sv. Augustin praví: „Vstoupí-li laik do umělcovy dílny, pomyslí si, že je tu mnoho zbytečných věcí a kdyby se některou z nich poranil, řekne, že jsou tam věci přímo škodlivé. Ale umělec se jenom usměje jeho rozumu.“ (Spirago.)

52. Co znamená: Bůh je všemohoucí?

Bůh je všemohoucí, znamená, že Bůh stvořil nebe i zemi i všechno, co je a může všechno, co chce.

Někdy onemocní dítě a přivolaný lékař sdělí, že nemůže pomoci. Kdo nám může pomoci v takových chvílích, kdy nestačí lidská pomoc? Jen Pán Bůh, ten je všemohoucí. Tak archanděl Gabriel Panně Marii, zpravil ji, že bude matkou Syna Božího: „*Neboť u Boha není nic nemožného*“ (Lk 1, 37)

Nejlépe se ukázala všemohoucnost Boží skrze stvoření světa. Jen chtěl a již bylo nebe a země. Učinil, stvořil vše z ničeho. Jenom *chtěl* a již zde bylo to, co chtěl.

Řekni mi, co stvořil Pán Bůh prvního dne? Co druhého? Třetího? Čtvrtého? Pátého? Šestého? A naposledy? A z čeho stvořil všechno? Z ničeho! Dobře tedy zvolal žalmista Páně sv. David: „*Všechno jsi moudře učinil, země je plná tvého tvorstva, je zde moře mohutné a širošířé, v něm nespočetné hemžení živočichů drobných i velkých.*“ (Ž 104(103), 24 25) Podobně píše sv. Ambrož: „*Tážeš se, v jak krátké době stvořil Bůh svět? Slyš! V okamžiku! Rozkázal, a již bylo vše hotovo.*“

O lidech nemůžeme nikdy tvrdit něco podobného. Uhlíř musí mít dřevo, zedník kámen, kovář železo, obuvník kůži, kladivo, nůžky atd., má-li něco zhotovit. Lidé nemohou okamžitě zhotovovat předměty. Ba nemohou vyrobit vůbec ani některé věci. Kdo z nás může rozkázat burácejícímu větru, aby se utišil? (Saduceům: „*Neznáte ani písmo, ani Boží moc.*“)

Jeden král v dávných dobách, jmenoval se Filip, byl jednou se svým malým synem v lese. Tu najednou začalo silně pršet. Syn často slýchal o svém otci, že je velmi mocný a může mnoho udělat. I vzpomněl si na to a řekl: „*Otče, poruč, aby přestalo pršet.*“ Král Filip odpověděl: „*Milé dítě, to já nemohu, to může jenom nejvyšší Pán na nebi a na zemi, který je všemohoucí a může učinit všechno, co chce*“²⁹.

Mocný král nemohl a žádný člověk nemůže učinit, aby přestalo pršet. A podobně žádný člověk nemůže způsobit, aby přšelo, nebo aby svítilo slunce, nemůže udělat ani nejmenšího živého broučka, ani stéblo, ani jediné zrníčko písku. Bůh stvořil celý svět, on jediný může také nyní učinit co **chce**, a není nic, co by nemohl učinit. Jen chtěl a přišla potopa na hříšný lid a zahynuly všechny lidské bytosti, které byly na zemi, od člověka až po zvířata, od ptáka až po červa v prachu. Bůh chtěl a oheň a síra spálily města Sodomu a Gomoru s bezbožnými obyvateli i všechnu krajinu na prach a

²⁹ Dr. Skočdopole: „Vypr. katech.“ I. díl, str. 30

popel. Bůh chtěl a na pyšného faraona a jeho lid přišly strašlivé rány, voda se změnila v krev, žáby přikryly egyptskou zemi, objevily se štěnice, mouchy, mor a Egypťanům uhynula všechna zvířata. Přišly kobylky a všechno vyhubily, tma trvala tři dny. Bůh chtěl, a zemřeli všichni prvorození synové od králova prince až do prvorozeného syna nádeníka. Bůh chtěl a rozestoupilo se moře a voda stála jako zeď, horký vítr vysušil cestu a Izraelité přešli suchou nohou. Bůh chtěl a moře se zavřelo a pohřbilo faraonova vojska.

Poznali jsme, že Bůh nám nejen chce, nýbrž i může pomoci. Kdyby otec nebo matka onemocněli a lékař nemohl pomoci, kdo jiný je může uzdravit? Nebo kdyby se vzňal velký oheň a lidé ho nemohli uhasit, kdopak to zmůže? K Bohu se tedy utíkejte ve všech strastech, on může pomoci, kde sami nemůžeme, ani jiní nemohou. Když v létě neprší a země je vyprahlá a rolník nemůže orat, kdo nám může pomoci?

Bylo to před 800 lety, když divoký národ Tatarů chtěl vzít našim předkům majetek a zničit naši vlast. V krátkém čase dobyli sousední říše: ruskou, polskou, slezskou a zastavili se na samé hranici naší vlasti. Tu náš král *Václav II.* vypravil proti nim vojsko, bylo ho méně než Tatarů, ale naši vojáci důvěřovali, že jim Pán Bůh *pomůže*. Ohradili se nedaleko města *Olomouce* na posvátné hoře *Hostýn* a odtud statečně bojovali. Ale zdálo se, že budou přemoženi, nepřátel bylo mnoho a kromě toho tam nebyla žádná voda. Trápení žízni a téměř vysílení, odebrali se do kapličky *Matky Boží* a tam se modlili na kolenou, aby se Panna Maria přimluvila a Pán Bůh jim seslal déšť. V krátké době se objevil na obloze mrak a brzy vydatně pršelo. Křesťané se posilnili a s důvěrou, že je Pán Bůh neopustí, zazpívali píseň ke svatému Václavu, udeřili na Tatory a šťastně je přemohli. To se stalo jen s Boží pomocí a na přímlovu Panny Marie. A zapamatujte si tento příklad! Pán Bůh nám vždy pomůže, když budeme v něho důvěřovat a modlit se k němu s kajícím srdcem a prosit Pannu Marie o její přímlovu. Vstaňte a pomodlíme se: „Pod ochranu Tvou“ nebo: „Doufám a důvěřuji ...“

53. Co znamená: Bůh je nejvyšší svatý?

Bůh je nejvyšší svatý znamená: Bůh chce a miluje jenom dobré a nenávidí zlé.

(Zlo je z pýchy) Bůh miloval *Ábela*, protože byl zbožný a poslušný, nemiloval *Kaina*, protože jeho skutky byly zlé. „I shlédl se zalíbením Hospodin na Abela a jeho dary, na Kaina a na jeho dary ani nepohlédl.“

I my tak činíme. Milujeme toho, kdo činí dobré věci a nechválíme

toho, kdo koná zlé.

Odkud to tak je? To pochází od Boha. Bůh to byl, kdo nám vštípil do srdce hlas svědomí, nás naplňující radostí konáme-li dobro, bázní a úzkostí, zhřešili-li jsme. Volá k nám: ...,*„Posvěťte se a buďte svatí, neboť já jsem svatý.“* (Lv 11, 44) Je to Bůh a stvořil nás tak, že si přejeme a *chceme* konat dobré věci a nenávidět zlé. A ten, kdo vždy a všude *chce a miluje dobro a nenávidí zlo*, nazývá se „svatý“. *Bůh je svatý, neboť „chce a miluje jen dobré a zlé nenávidí.“*

Dobrý otec také chce, aby jeho děti byly dobrými lidmi a dělaly mu radost. Říká jim, co je dobré a co je zlé, co mají činit a čeho se varovat, tedy přikazuje a zakazuje jim. Podobně jedná Pán Bůh s námi. Již prvním lidem řekl, co mají činit a čeho se mají varovat, aby zůstali dobří. Mluvil s nimi tak přátelsky v ráji jako dobrý otec se svými dětmi, poučoval je a dal jim přikázání: *„Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla jíst nesmíš, neboť v den, kdy bys z něho jedl, musíš zemřít.“* (Gn 2,16 17) Ještě lépe poučil Bůh lidi později: co činit, čeho se varovat: dal jim *Desatero*. Ano, aby lidé nezapomněli co je dobré, i jeho vůli, poslal k nim mnoho zbožných mužů, nazývané *proroky*, a ti měli utvrdit lid v dobrém. Naposledy mluvil k nám skrze svého jediného Syna Ježíše Krista. Tomu přímo rozkázal, aby nás naučil konat dobro a nenávidět zlo.

Co chce Pán Bůh? Jak se proto nazývá? *„Chce a miluje jenom dobro a nenávidí zlo“*, proto je chápán jako „svatý“.

I vy máte *chtít a milovat* jenom dobro a *nenávidět zlo*. Je to často ale obtížné a chceme-li se jednou v nebi radovat, musíme tak konat. Proto tisíce a tisíce mužů, žen, jinochů a dívek opustili všechno, co měli, aby mohli snadněji činit dobro a mohli se varovat zla, odebrali se do samoty, aby mohli lépe sloužit Pánu Bohu. Kolik jich jen odešlo k divokým národům a tam prolilo krev při hlásání Božího slova?! Ti všichni se již radují v nebi. Na světě ještě nebyli úplně bez všech hříchů, avšak u Pána Boha je tomu zcela jinak. V něm je *nejvyšší svatost*, nedopustil se nikdy žádného hříchu.

Mluví-li se přece v Písmu svatém, že *se Bůh rozhněval, litoval, co učinil* atd., chce se naznačit těmi slovy obrazně jeho nelibost nad zlým

lidským činem a jeho trestající spravedlnost³⁰.

Přečteme z katechismu tuto vlastnost: *Bůh je nejvýš svatý, znamená: Bůh chce a miluje jenom dobro a nenávidí zlo.*

Jak nás to blaží, že je Bůh nejvýš svatý! Nehledí na to, kdo je bohatý nebo chudý, vznešený nebo prostý, hezký nebo ošklivý, to je vedlejší. Bůh hledí jen na srdce a miluje každého, kdo činí dobro.

Bůh miloval Josefa ne proto, že měl pěkný oděv od otce, ale pro jeho nevinnost a zbožnost. Je to ten, kdo mluvil k proroku Samuelovi, když jej poslal k Jesseovi, aby pomazal jednoho z jeho synů za krále: „Nevšímej si jeho vzhledu ani jeho vysoké postavy, neboť ho vylučuji. Nedívám se totiž jako člověk: člověk soudí podle zdání, Hospodin vidí do srdce.“ (1 Sam 16, 7) A tak se stalo, že byl nejmladší syn Jesseův, David, vyvolen a posvěcen a stal se králem v Izraeli. — Panna Maria nechtěla bohatství. Pocházela sice z královského rodu Davidova, ale byla chudá. A přece ji Bůh povýšil nade všechny královské dcery. — Svatý Josef byl chudým tesařem. A přece byl vyvolen za otce Pána Ježíše. Jména mnohých knížat zanikají, ale památka světce svatého Josefa je slavena všemi křesťany. I pastýři betlémsí byli chudí, ale Bůh je vyznamenal pro jejich zbožnost přede všemi knížaty.

U Boha má největší cenu zbožné srdce, to dobře pochopil svatý Alois. Aby se lépe dostal k Bohu a stal se svatým, zřekl se titulu vévody a všeho bohatství. Vstoupil do kláštera v Římě. Zde vypukl náhle hrozný mor, který schvátil tisíce a tisíce obětí. Svatý Alois obsluhoval sám nemocné, nosil jim sám pokrm, čistil je vlastníma rukama, až brzy v noci dne 21. června zemřel ve stáří 23 let. Jeho duše odletěla jako bílá holubička k nebeskému Otci a nyní se raduje v nebi s andělskými kůry.

Copak si nepřejete i vy jednou s anděly zpívat: „Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů.“? (Iz 6, 3) Chtějte, milujte dobro a konejte dobro, varujte se zlého a dočkáte se toho. Vstaňte a modleme se „Anděle Boží, strážce můj!“

54. Co znamená: Bůh je nejvýš spravedlivý?

Bůh je nejvýš spravedlivý znamená: Bůh odměňuje dobré a trestá zlé

³⁰ Byli dva otcové a oba poslali své syny do různých měst. Časem uslyšeli, že oba synové učinili něco zlého. První otec vzal tuto zprávu na vědomí zcela lhostejně a pravil: „Jen když si poctivě chléb vydělává, jeho přestupek nic není!“. Druhý otec byl však velice zarmoucen a rozhněván na syna a nikdo ho nemohl uklidnit.

Který z obou těchto otců miloval více svého syna? Druhý! Proč se tedy rozhněval? Zajisté jen proto, že miloval více dobro (spravedlnost) než první. Nebyl by tedy ani k nám Pán Bůh nejvíce dobrotivý, kdyby byl lhostejný, když se děje zlo. (Dr. J. Schmitt, I., str. 95)

podle toho, jak kdo zasluhuje.

Bohatý pán měl dva služebníky. Jeden z nich mu sloužil 50 let věrně a miloval jej jako vlastního otce. Druhý služebník šidil svého pána kde jen mohl, ba jednou jej chtěl i zabít. A poslechněte, co se stalo! Pán rozkázal uvrhnout věrného služebníka do tmavého žaláře a přikovat jej silnými řetězy ke zdi. A toho nevěrného, podvodného služebníka, ač věděl o všech jeho šibalstvích, nařídil vozit ve svém kočáře, koupil mu krásné šaty a dal mu tolik peněz, co si jen přál.

Táži se vás: jednal ten pán dobře? Kdo zasloužil spíše krásné šaty? Kdo zasloužil odměnu? Kdo měl být trestán? Neboť jen spravedlivý člověk zasluhuje odměnu, protože člověk musí být odměněn. Zlý člověk zasluhuje trest. To nám říká již náš rozum. Bůh to byl, který nám tento cit vštípil do srdce. On je to, kdo k nám volá: „Dobrý člověk musí být odměněn, zlý potrestán.“ Kdo poslouchá Boží hlas, poslouchá i hlas svědomí a podle možnosti *dobré odměňuje a zlé trestá*, je zván *spravedlivý*. Jinými slovy: „*Spravedlivý se nazývá ten, kdo každému dá, co mu náleží, a nepřihlíží k osobě.*“

Kdo dává *sobě*, co mu náleží, je *spravedlivý k sobě*. Kdo dává *jinému*, co mu náleží, je *spravedlivý k jinému*. Oboje činí Bůh³¹. Dává *sobě*, co mu náleží a chce, aby jej všichni milovali, jemu se klaněli, jej poslouchali. Dává lidem jim náležící: *odměňuje dobré a trestá zlé*.

A tak jednal vždycky Bůh a proto se nazývá *spravedlivý*. *Nehledí na osobu, nýbrž na skutky*. Písmo svaté říká: „*Bez přijímání osob soudí podle skutků každého.*“ (1 Petr 1, 17) A jinde: „*On odplatí každému podle jeho skutků: věčným životem těm, kdo jsou v dobrém vytrvalí a usilují o to, aby došli slávy, cti a nesmrtelnosti, ale jeho prudký hněv dopadne na lidi sobecké a na ty, kdo jsou nevnímaví k pravdě, ale vnímaví ke špatnosti.*“ (Řím 2,6-8) Boháč a chudý Lazar. Job (čl. 29)

Ano, Bůh je spravedlivý, on zachránil spravedlivého Noema s jeho rodinou a zlé lidstvo zahubil potopou. Dobrým synům Noemovým, Semovi a Jafetovi požehnal, zlého Chama potrestal. Bůh poslal anděly zachránit čestného Lota, hříšné lidstvo Sodomy a Gomory zničil ohněm a sírou z nebe. Bůh se postaral, aby Josef byl vysvobozen ze žaláře, oblečen slavnostně, ozdoben zlatým řetězem a prstenem a ustanoven královým zástupcem, jeho nehodní bratři byli žalářováni. Bůh je spravedlivý. Poznali jste to i ze Samuelova životopisu. Byl zbožný a hodný, proto se líbil Hos-

³¹ S. Thomas, Summa I. q. 21. a. 1. ad 3

podinu i všemu lidu. Zlí synové Eliho, Chofni a Pinchas, byli zabiti ve válce. Zbožný a pokorný David stal se králem, pyšného obra Goliáše přemohl.

Bylo to po válce (francouzské), kdy byl převezen zraněný voják do nemocnice s usekanýma nohama i rukama. Když přišel k němu kněz, aby jej potěšil, řekl mu: „Ach, duchovní otče, chcete mne potěšit? Zasloužil jsem si to neštěstí, jež mne potkalo. Slyšte! Když jsme byli na pochodu proti nepříteli, přišli jsme k nevysokému návrší a tam stál kříž. Já jsem se vyšplhal ve své hříšné bujnosti na posvátné dřevo kříže a tak uťal jsem šavlí obě ruce a nohy Pánu Ježíši. Brzy na to jsme se utkali s nepřítelem a já přišel o obě ruce a nohy. Zasloužil jsem si to. Bůh mne potrestal právě na těch končetinách, kterými jsem jej tak velmi zneuctil.“

Ve světě však často vidíme, že dobrý člověk nebývá odměňován vždy na zemi podle zásluhy, ale že se vede dobrému špatně a hříšnému člověku dobře. Viděli jsme to na onom věrném služebníkovi, o němž jsem vám vypravoval na začátku hodiny. Tak se děje až dodnes. Mnohá dobrá matka má bídu, je nemocná a zlí lidé ji pomlouvají, někdo zase nejde ani v neděli a ve svátek do kostela, doma hubuje, na Pána Boha si ani nevzpomene, je bohatý a každý se mu zdaleka uklání. Ale bude tomu tak i na věčnosti? Písmo svaté říká: *„Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší jeho hlas a vyjdou: ti, kdo konali dobro, budou vzkříšeni k životu, kdo páchali zlo, budou vzkříšeni k odsouzení.“* (Jan 5, 28 –29)

Když soudce odměňuje dobro a trestá zlo, nazývá se *spravedlivý*. Avšak na světě nemůže žádný soudce dobro tak odměňovat a zlo trestat podle zásluhy a viny člověka. Neboť soudce neví všechno, co učinil ten či onen dobrého a zlého, a ani nemůže (nemá tolik prostředků), aby odměnil každé dobro a potrestal každé zlo. U Pána Boha je to však jinak. On ví všechno a může všechno, je vševědoucí a všemohoucí, odmění každého podle zásluhy. Proto se nazývá **nejvyšší spravedlivý**.

Varujte se zla, varujte se hříchu! Bůh trestá hřích věčnými tresty. Šťastně budete umírat, budete-li vždy konat dobro a budete-li čestní.

55. Co znamená: Bůh je nejvyšší dobrotivý?

Bůh je nejvyšší dobrotivý znamená: Bůh je plný lásky ke svým tvorům a všechno dobré máme od něj.

Brzy ráno řekl starostlivý otec v létě svým dětem: „Vyjdeme si na

procházku, a já vám ukážu veliký stůl, na němž je připravena každodenně potrava pro tisíce a tisíce lidí, ano i všechna zvířata se mohou nasytit z pokrmů uchystaných na tomto stole.“ Děti se hbitě ustrojily a byly plny radosti a nedočkavosti, až spatří ten veliký stůl. Vyšly na vysoký kopec a když se rozhlížely do širého, krásného údolí, pravil otec: „Hled'te, milé děti. Tato země, kterou vidíte před sebou, je ten velký stůl, který jsem vám slíbil ukázat. Jíme z něho všichni. Bůh otvírá svou ruku a naplňuje každého tvora požehnáním.“ Děti byly tak dojaty otcovým vypravováním, chválily a velebily Boha, a kdykoli se modlily před jídlem a po jídle, stávalo se to s větší zbožností. Jak dobrotivý je k nám lidem a ke všem živým tvorům nebeský Otec! Sv. apoštol Pavel (1Kor 4, 7) se táže se každého člověka: *„Kdo ti dal vyniknout? Máš něco, co bys nebyl dostal? A když jsi to dostal, proč se chlubíš, jako bys to nebyl dostal?“*

Stromy ovlažuje deštěm a kráslí květem, polní kvítí obléká v krásný šat, že nic podobného ani nejlepší umělec nezhotoví. Proto volá Ježíš: *„Podívejte se na ptáky: Nesejí, ani nežnou, ani neshromažďují do stodol, a váš nebeský Otec je živí.“* (Mt 6, 26) *„A proč si děláte starosti o svoje oblečení? Pozorujte polní lilie, jak rostou: nelopotí se, nepředou – a říkám vám: ani Šalomoun v celé své nádheře nebyl tak oblečen jako jedna z nich. Jestli tedy Bůh tak obléká polní travu, která dnes je, a zítra se hodí do pece, čím spíše vás, malověrní!“* (Mt 6, 28-30)

Bůh je plný lásky ke zvířatům. Stará se o potravu orla ve vysokých skalách, ale nezapomíná ani na nejmenšího červíčka. Ptáci nesejí, ani neshromažďují do stodol, a přece je o ně postaráno v zimě v létě. Bůh se jim postaral o potravu a přeje jim i radost. Ptáci si prozpěvují, ryby se prohánějí ve vodách, všude samá radost.

Plný lásky je však k nám lidem. Kamkoli pohlédneme, všude vidíme jeho dobrotu. Krajíc chleba, který vám matka dává, je Boží dar. Neboť Bůh dá vzrůst obilí na poli, člověku potom to, jak má dělat mouku a z ní chléb. Mlýnský kámen, který drtí obilí, je také Boží dar. Oheň, který peče, je právě tak Boží dar jako dříví, jehož užíváme při ohni. Vlna, z níž máte šaty, je Boží dar. Bůh to je, jenž dává nejen potřebné živobytí, ale přeje nám též radost. Slunce, měsíc a hvězdy, celá nebeská obloha, ano, i nebe nad námi a země pod našima nohama nám zvěstují Boží dobrotu. Vaše oči, jimiž

vidíte, vaši ruce, jimiž můžete pracovat, jsou Boží dary.

Nebeský otec je *nejvýš dobrotivý ke všem lidem* na světě. Jako slunce osvětluje svými paprsky žebrákovu chatrč nebo palác boháče, tak obdaruje přehojnými dary mocného i prostého. Přikazuje stejnému slunci vycházet nad spravedlivým i hříšníkem, déšť sesílá na pole, ať náležejí komukoli.

Pán Bůh není jako my lidé, aby nás naplňoval radostí a štěstím jen někdy, jeho dobrota trvá od věků navěky. Byl dobrotivým otcem hned prvnímu člověku, dal mu krásnou zahradu k užívání, mluvil s ním a sám byl jeho učitelem. Předváděl mu zvířata a naučil Adama je pojmenovat. Dal prvním rodičům krásný ráj s krásnými stromy, z nichž mohli jíst nejchutnější ovoce, kdykoli se jim zachtělo. Vymínil si však, že jen z jednoho stromu nesmějí trhat ovoce. Chtěl, aby Adam a Eva si zasloužili věčnou blaženost poslušností. Dobrotivý nebeský Otec též to byl, který řekl *Noemovi*: „Vstup do archy ty a celá tvá rodina, neboť jen tebe jsem viděl jako spravedlivého před sebou mezi tímto pokolením!“ (Gn 7, 1) Sám zavřel za ním dveře a učinil vše k jeho záchraně. A kolikrát poznal i *Mojžíš* dobrotu Boží? Jaká bázeň jej naplňovala, když prchal před králem, který jej chtěl usmrtit. Utekl do Egypta a Bůh se mu postaral o příbytek u kněze *Jethra*. Mnohá jsou dobrodiní prokázaná *izraelskému národu*... Vysvobodil zázračně židy z faraonovy moci, ukazoval jim cestu na poušti, sytil je chlebem z nebe a přivedl je do zaslíbené země. Seslal jim statečné muže: *Gedeona*, *Jiftácha*, *Samsona* a *Samuela*, aby je vyprostili od nepřátel. A když byli později zajati a odvedeni do vzdálené země Asyrie a mnozí z nich neměli co jíst, vzbudil jim dobrotivý nebeský Otec milosrdného *Tobiáše*, co sytil lačné, odíval nahé a pohřbíval uctivě mrtvé.

I když jsou vaši rodiče k vám velmi dobří a rádi by vám snesli všechno na světě, přece jen zcela všechno nezmohou.

Mohou vám na příklad odpustit hříchy a uvést vás do nebe? Ale Pán Bůh to může učinit. Proč seslal svého jednorozeného syna na svět? Proč se vtělil Pán Ježíš? Proč ustanovil člověku anděla strážného?

Může být člověk tak dobrotivý jako Pán Bůh? Proto máte v katechismu: Bůh je nejvýš dobrotivý. (I dobří rodiče přece jen nedávají dětem úplně všechno.) To, že je Bůh k nám daleko dobrotivější než lidé, poznáte ještě z příkladu.

Nějaký hrabě si dal vytesat krásného mramorového anděla. Když byla socha hotova, postavil ji ve své světnici. Na levé ruce měl anděl zavěšený na hedvábné nitce stříbrný a na pravé ruce na řetěze zlatý, démanty posázený prsten. Princ i princezna se tázali, co ty prsteny znamenaly. Hrabě odpověděl: „Kdo z vás uhodne, co znamenají oba tyto prsteny, obdrží je darem.“ „To je snadné,“ odvětil princ. „Prsteny zobrazují přátelství a lásku.“ „Dobře,“ odpověděl otec, „ale proč je jeden ze stříbra a druhý ze zlata? A proč visí stříbrný na hedvábné nitce a zlatý na řetízku posázeném démanty?

Princezna odpověděla: „Stříbrný prsten označuje přátelství a lidskou lásku tj. tu, kterou člověk prokazuje člověku. Je zavěšena na nitce, kterou lze snadno přetrhnout. Zlatý prsten je obraz Boží lásky, tj. ukazuje nám, jak nás Pán Bůh miluje. Ta je pevná, nelze ji zničit.“ „Uhodla jsi“, odpovídá otec. „Kéž byste se vždy snažili více milovat lidi, než vás budou oni milovat. Kéž bychom milovali Boha tak, jako Bůh miluje nás!“ Potom daroval hrabě stříbrný prsten princovi a zlatý princezně.

Můžeme však říkat: „*Bůh je nejvyšší dobrotivý*“, když vidíme, že sesílá na lidi tolik nehod a křížků? Ano!

1. Nehody, neštěstí a nepohodu si často lidé způsobili sami. Tamten člověk stůně, protože mnoho pil, kouřil, tancoval nebo prováděl ještě něco horšího. Ted' ovšem nařiká, jako by jej Pán Bůh pronásledoval. Nepodobá se děcku, které chtělo zničit krásnou růži a přitom upadlo do trní a popíchal se? Ted' ovšem také pláče a nařiká, hubuje na růži, ale proč tam lezlo?

2. Člověk zapomíná na Pána Boha, když má všeho dost a vede se mu dobře. Jakmile ho však stihne nehoda, vzpomíná na Boha a prosí (modlí se) o pomoc. Kdyby nebylo ve světě tolik bídy, nemocí a pronásledování, nebylo by ve světě také tolik lidí dobročinných, soucitných a pokorných. To, co my často pokládáme za trest, bývá pro nás výborným lékem. Tak jako otec, když má nemocné dítě a lékař mu předepíše *trpký* lék a on jej podává svému dítěti a nutí je, aby užívalo, i kdyby křičelo sebevíce, stejně tak to též činí nebeský Otec, sesílá-li na nás trápení. Ví zajisté, že utrpení nás přivede k modlitbě a ta nám otevře nebeské království. Pamatujte na to a ať vás potká v životě cokoli, děkujte za to Bohu, vězte, že je *nejvyšší dobrotivý*, a že sesílá neštěstí proto, aby snadněji uzdravil vaši duši.

Sv. Norbert, náš český patron, narodil se v městě Santenu (Xanten) (pozn. nově: dnes Magdeburk) ve vévodství klévském v Porýní. Jeho rodiče byli velmi zámožní. Byl pečlivě vychován a pro své výborné vlohy rodiče do něj vkládali velké naděje. Byl miláčkem císaře *Jindřicha V.* i jeho dvořanů, ale při tom zapomínal na svou nesmrtelnou duši. Honil se po zábavách a tělesných rozkoších. Klesal čím dále hůře a byl by jistě zahynul, kdyby se nad ním nesmiloval dobrotivý Bůh.

Jednoho krásného letního dne vyjel *Norbert* na koni a provázel jej zestárlý sluha do vsi *Vreedenu*, kde se měla téhož dne sejít společnost mladých šlechticů na hlučnou zábavu. Pojednou se zahalila obloha černými mraky, hrom burácel a blesky se křížovaly. *Norbert* pobodl koně a hnal se úprkem kupředu, aby se dostal někam pod střechu. Sluha, který jej provázel, volal marně: „Pane, co to děláte? Vraťte se, mocná Boží ruka je proti vám!“ Náhle sjel za strašného rachotu do země blesk přímo před

jezdcem. Kůň se vzepjal a svrhl *Norberta*, jenž potom ležel téměř hodinu v mrákotách na zemi. Když se probрал ze mdlob, přemítal, jak byl blízko smrti a uvědomil si svůj dosavadní hříšný život. Blesk, jenž ho omráčil, otevřel mu oči a osvětlil jeho duši. I pocítil v srdci hořkou lítost a povzdechl si hluboce, vypravil ze sebe slova, jež kdysi vyřkl *Šavel* cestou do *Damašku*: „Pane, co chceš, abych činil?“ Bylo mu, jakoby zaslechl hlas: „Ukonči zlo a čiň dobro!“ *Norbert* se najednou změnil. Vrátil se neprodleně domů a odpoutal se okamžitě od světa. Žil kajícně. Po dlouhém, tuhém pokání byl vysvěcen knězem. Jako kněz projel hojně krajin a všude zvěstoval pokání³² (pozn.nově: Zakladatel řádu premonstrátů, jehož ostatky spočinuly v klášteře Strahova v Praze).

Nebylo tedy ono neštěstí, jež seslal Pán Bůh na sv. *Norberta* vlastně štěstím? Poprosme i my dnešního dne Boha *nejvyšší dobrotivého*, aby nám dal milost, abychom všechno trpělivě snášeli, poznávali jeho *dobrotivost* ve všem a radovali se s ním jednou v nebi.

56. Co znamená: Bůh je nejvyšší milosrdný?

Bůh je nejvyšší milosrdný: odpouští rád hříchy a odvrací od nás zlé.

Koho nazýváme *milosrdným*? Milosrdným nazýváme toho, kdo má soucitné srdce, kdo pomáhá rád žebrákům, trpícím a nešťastným lidem.

Největší neštěstí pro člověka je hřích, vždyť jím na něj seslané zlo může být buď dočasné, nebo i na věky. Hříšník je nejvíce nešťastný tvor na světě. Proto trestá Bůh hříšníky někdy již na tomto světě různými pokutami, a zemřou-li ve svých hříších, bude se věčně trápit jejich duše v pekle. Nedělají si sami sobě své neštěstí?

Nad člověkem v bídě postaveným i nešťastným se Bůh smilovává a je ochotný odvrátit od něj zlé vidí-li, že mu to bude pomocí pro spasení; proto říkáme: *Bůh je milosrdný*. Pán Bůh je, při své lásce, ochoten nám pomáhat ještě více odvrácením zlého od nás, než jsme schopni vůbec uvědomit a proto v té souvislosti říkáme, že je *nejvyšší milosrdný*. Svedou to snad lidé? Nikoliv. Vídáváme tu a tam, že někteří soucítí s žebráky, i se zklamanými, mnoha způsoby, přispívajíce takovým jak to jen jde. Lze postřehnout, že nazlobení lidé si dokáží i odpustit, že jsou k sobě i milosrdní. Ale spolu s tím vnímáme, že další lidé naopak nechtějí pomoci, ba často ani nemohou. Bůh ale pomáhá *vždycky*, jen litujeme-li a snažíme-li se polepšit. Tuto lásku, tedy toto již milosrdenství, není nám Pán Bůh povinen

³² Církev vítězná, str. 520

prokazovat, a činí-li to přeci, jde o pouhou milost. Proto se nazývá *nejvyšší milosrdný*.

Bůh nám rád odpouští hříchy, tj. *Pán je k nám milosrdný*, smilovává se nad námi a proto nás:

1. *volá k pokání* (někdy zázračně, jako sv. Norberta),
2. *uposlechne-li hříšník jeho hlas, odpustí mu*.

Bůh *volá hříšníka k polepšení*: svou milostí, hlasem svědomí a různými jinými věcmi, jako např. kázáním, dobrou knihou, neočekávaným úmrtím přítele atd. Boží milosrdenství je znázorněno v podobenství o „*Dobrému pastýři*“ a o „*Marnotratném synu*“. Bůh na něho seslal hlad, nouzi atd. jen proto, aby jej přivedl na dobrou cestu. Učinil to z lásky, byl k němu *nejvyšší milosrdný*.

Bůh odpouští hříšníkovi, lituje-li on hříchu a má opravdovou vůli se polepšit. Odpouští mu i důvodný trest za hřích a přijímá jej zas za své dítě.

Když *prarodiče* zhřešili a pak litovali svého přestupku, smiloval se nad nimi a odpustil jim. Slíbil jim též Vykupitele aby je vymanil z bídy, do níž je stáhl hřích. Bůh se smiloval i nad *Davidem* a odpustil mu jeho provinění, protože je milosrdný. I prorok *Natan oznámil* na Boží rozkaz Davidovi: „Hospodin ti promíjí tvůj hřích!“ Bůh odpustil i obyvatelům města *Ninive* a netrestal je tresty, jimiž hrozil a jakmile se *Izraelité* polepšili a litovali svých hříchů, odpustil jim Hospodin a přestal je trestat.

Nedbá-li hříšník Božího hlasu a nechce se polepšit, nemůže očekávat od Pána Boha milosrdenství a odpuštění, Pán Bůh odpouští jen kajícím.

Často vidáte ve světě, že se vede dobře špatným lidem, že žijí v nadbytku a radovánkách. Nemyslete si, že ujdou zaslouženému trestu. Pán Bůh totiž netrestá hříšníka hned po spáchaném hříchu, ale často *dlouho čeká* na jeho polepšení, je shovívavý. Sto dvacet let čekal na polepšení lidí před potopou světa. Bůh je *nejvyšší shovívavý*. Na polepšení města *Jeruzaléma* čekal ještě 37 let po smrti Páně. Bůh nemusí trestat na zemi ihned, má na to celou věčnost. Upomeňme si *boháče* v Písmu svatém. Žil vesele, denně hodoval skvěle. Přišla ale smrt, s přesným trestem na něj, když o polepšení nestál.

Ty, z vás děti, kdo neposloucháš své rodiče, zapomínáš na každodenní modlitby, umíš si, že se polepšíš ode dneška. Bůh ti to dosud promíjel a netrestal tě. Kdo ale může vědět, jak jeho shovívavost k tobě bude dlouhá? A tak, i kdyby to i bylo po léta, přijde smrt a s ní i trest, jako u boháče výš.

A je-li k nám Pán Bůh tak *milosrdný*, že nám odpouští nejtěžší hříchy,

budme i my milosrdní ke všem lidem. Odpouštějme jim a když mají bídu, pomáhejme jim dle možnosti, Písmo svaté praví: „*Budme milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.*“ (Lk 6, 36)

57. Co znamená: Bůh je nejvýš pravdomluvný a věrný?

Bůh je nejvýš pravdomluvný a věrný, znamená: vše, co Bůh mluví, je pravda a to co slibuje nebo čím hrozí, to i splní.

Starý Tobiáš byl velmi dobročinný ke svým krajanům, kteří byli odvedeni do asyrského zajetí. Zajaté navštěvoval, těšil a obdarovával je podle potřeby i penězi. Jednou jej obdaroval král *Salmanasar* deseti hřivnami (talenty) stříbra. S těmi penězi se odebral do městečka *Rages*, aby je rozdal nuzným. Zde potkal svého příbuzného *Gabela*, velice chudého, ale zbožného. Když poznal, že nemá co jíst, půjčil mu všech deset hřiven stříbra. *Gabel* mu písemně dosvědčil, že tuto částku je skutečně dlužný. Proč si žádal Tobiáš listinu? Jen proto, aby se ujistil, že se mu půjčené peníze zase vrátí. Tato listina mu dávala jistotu, že *Gabel* zaplatí.

Jestliže se tedy spoléháme na pouhý podpis člověka, (který nás přece může klamat), proč bychom neměli věřit Bohu, který je *pravda*. (Jan 17, 17) Lidé mohou často klamat a mýlit se, avšak *Bůh ví všechno*. Může vždycky mluvit pravdu. Mnozí lidé jsou zlí, rádi lžou, nemůžeme jim vždy věřit. Avšak Bůh je *nejvýš svatý* a nenávidí všechnu lež. To lidé nemohou často splnit, co slíbili, avšak *Bůh je všemohoucí*, může učinit, co chce a co slíbil. A nakonec mnohý člověk nám nepřeje, nemiluje nás a proto neřekne pravdu, Bůh je však nejvýš *dobrotivý*. Miluje nás nade všecko, vždyť jsme se stali svatým křtem jeho dětmi. Mohl by nám zamlčet pravdu? Copak řekl Bůh hadovi, když svedl první lidi k hříchu? „*Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu.*“ A jestlipak nevyplnil tuto předpověď? Když nastal čas, přišel slíbený *Mesiáš* a hada (d'ábla) přemohl. A co slíbil Pán Bůh *Abrahámovi*? „*Učiním tě otcem mnohých národů. Učiním tě nadmíru plodným, rozmnožím tě v národy, i králové z tebe vzejdou.*“ (Gn 17, 4) Cožpak nevyplnil tento slib? *Abrahám se stal* otcem kterého národa? Božský Vykupitel pocházel z kterého pokolení? Všechno se vyplnilo. Nepatrný počet židů vzrostl v mohutný národ, přišel do zaslíbené země,

zaslíbený Mesiáš skutečně přišel.

I vám něco slíbil Pán Bůh : „*Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.*“ Slib čtvrtého přikázání vám vyplní, budete-li své rodiče *ctít, milovat a poslouchat je*. Vyplnil ve Starém zákoně všechna zaslíbení a tak dá i vám všechno, co vám slíbil.

Ještě připomenou něco ke slovům : „*To, čím hrozí, splní*“. Potrestá každého, kdo se nepolepší.

Adamovi a Evě řekl: „*Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla nesmíš, neboť v den, kdy bys z něho jedl, musíš zemřít.*“ (Gn 2, 16 17) Adam a Eva neuposlechli, a skutečně přišly pro jejich hřích na svět bolesti, nemoci a smrt. Bůh též řekl Kainovi: „*Proč se zlobíš a proč chodíš se svěšenou tváří? Budeš-li jednat správně, budeš chodit s hlavou radostně vztyčnou! Nebudeš-li však jednat správně, u brány se ti usadí hřích, bude se chtít k tobě přimknout, ale ty ho musíš ovládnout!*“ (Gn 4 ,6) Kain neuposlechl a stal se bratrovrahem. Práce se mu nedařila na poli, byl tulákem a poběhlíkem. Bůh hrozil i obyvatelům města *Sodomy a Gomory* ohněm a sírou z nebe a když neuposlechli, vyplnil to. Bůh hrozil též *faraonovi*: „*Uprostřed noci projdu Egyptem, každý prvorozenec v egyptské zemi zemře, od prvorozence faraonova, který má sedět na jeho trůnu, až po prvorozence služby, která mele u mlýnku, i všechno prvorozené z dobytka. Po celé egyptské zemi nastane veliký křik, jaký ještě nebyl a nebude. Ale u Izraelitů nezaštěkne pes ani na člověka, ani na dobytek.*“ (Ex 4 – 7) Král váhal lid propustit a proto Bůh vyplnil, čím hrozil. A na Boží rozkaz zvěstoval *Eliáš Achabovi*, který nařídil nespravedlivě kamenovat *Nabota*, aby získal jeho vinici: „*Zabil jsi a zmocnil ses? Na místě, kde lízali psi krev Nabotovu, budou psi lízat i krev tvou!*“ „*Psi sežerou Jezabel před hradbami Jizreele.*“ (1 Král 21, 19 23) A tak se také stalo.

I vám hrozí Pán Bůh velikými tresty, stejně jako synům *Eliho*, nebudete-li ctít své rodiče, milovat je a poslouchat: „*Kdo se posmívá otci a pohrdá úctou k matce, tomu vyklovou oči havrani od potoka, orlí mlád'ata je zhltnou.*“ (Př 30, 17) Boží trest přichází někdy pozdě, ale jistě. Plňte věrně čtvrté Boží přikázání.

Bůh je tedy nejvyšší *pravdomluvný* a *věrný* a my jsme také povinni vždy mluvit a plnit pravdu, i to, co jsme slíbili. I kdybychom měli z toho dočasnou škodu, nebo nás pomlouvali zlí lidé, bude nás vždy sílit pomyšlení, že jsme pravdomluvní a podobní Pánu Bohu.

58. Z čeho poznáváme, že Bůh je a jaké má vlastnosti?

Že Bůh je a jaké má vlastnosti, poznáváme:

1. z viditelného světa,
2. z hlasu svého svědomí,
3. z nadpřirozeného zjevení.

Otec se vydal na cestu a neřekl svým dětem, kdy se vrátí. Když uplynulo několik dní, přišel k dětem jejich strýček. Děti mu běžely naproti a volaly: „Otec je již doma.“ „Viděly jste ho? Mluvily jste s ním?“ tázal se strýc. „Nikoli.“, odpověděly skoro najednou. „Odkud to tedy víte? „Když jsem se vracel z procházky“, pravil nejstarší, „a přišel jsem k domovu, uslyšel jsem u nás líbeznou hudbu. Tak krásně neumí nikdo hrát, pomyslí jsem si, to je náš tatínek, inu a nezklamal jsem se!“

Druhý řekl: „Mně to řekl vnitřní hlas. Byl jsem tak veselý myslí, když jsem se blížil k domovu, že jsem tušil, že otec je doma. A bylo tomu tak!“

Třetí chlapeček konečně odvětil: „Mně to řekla tetička, viděla jej, když přijížděl a mluvila s ním. Nezklamala mne!“

Tak jako tři chlapci poznali trojím způsobem, že je jejich otec doma, tak také můžeme i my poznat trojím způsobem, že *Bůh je a to, jaké má vlastnosti*.

Ad 1. Poznáváme jej z **viditelného** světa, tj. z věcí, které vidíme kolem sebe na světě.

(Důkaz *kosmologický*): Koule³³ je v klidu a zůstane v klidu, dokud ji někdo neuvede do pohybu. Má-li se pohybovat, je třeba, aby ji někdo jiný uvedl do pohybu. Naše země je rovněž obrovská koule. A pohybuje se dvojím pravidelným pohybem: otáčí se kolem své vlastní osy, kolem sebe a zároveň okolo slunce. Pohybovat se nemůže sama od sebe, nýbrž někdo ji uvedl do pohybu. A ten, kdo ji uvedl do pohybu, *je Bůh*. Na nebi spatřují hvězdáři rovněž pravidelné obrazce a cesty. Hvězdy tvoří skupiny přesně vyměřené, pohybují se v pravidelných drahách. Jsou jich miliony, a přece nepřekáží jedna druhé a ani nenarazí jedna do druhé. Hvězdáři ještě dříve, než mohli užívat dokonalého dalekohledu, vypočetli s naprostou jistotou, kde se nalézá ta či ona hvězda. Neviděli ji a přece věděli, že je tam a musí tam být. A co nám dokazuje tato pravidelnost? Někdo to vše uspořádal a vyměřil dráhy. *A to je Bůh.*³⁴

³³ Katechetická příloha „Vychovatele“, roč. I., str. 122. Obraz de Maistrův

³⁴ Důkaz je obsažen ve slovech, které se zpravidla připisují *Voltaireovi* : „Pozorovat svět a jeho běh a při tom popírat Boha – Stvořitele, je tak, jako vidět hodiny a popírat hodináře.“ Jistý *Arab*, na otázku odkud ví, že je Bůh, odpověděl: „Tak jak v písku poznávám kroky člověka aneb stopy zvířete, tak v přírodě poznávám Boha.“

(Důkaz *teleologický účelově* vedený): Na účelnost říše (organické) ukazují slova Písma svatého: „*Jen se ptej na to zvířat, a ta tě poučí, nebeského ptactva a to ti oznámí nebo mluv k zemi a ta ti odpoví, budou ti to vypravovat mořské ryby. Kdo by v tom všem nepoznal, že to způsobila Hospodinova ruka?*“ (Job 12,7-9)

Všechno je v přírodě vhodně uzpůsobeno potřebám a okolnostem. Každý živočich podle slov Písma svatého je živým důkazem Boží moudrosti. Kdo z vás ví, proč např. kukačka ukládá svá vajíčka do hnízda jiných ptáků? Dělá to tak proto, že snáší vajíčka v delších přestávkách než jiné ptactvo a sama by je tedy nemohla vysedět. I mnohá zvířata (např. jezevec) celou zimu prospí, tráví zároveň ze svého uloženého tuku. Proč? Protože se vyskytuje jejich potrava v přírodě jedině v době jarní nebo letní. Jiná zvířata sbírají zásoby na zimu, ukousávají přitom zrnkům koneček obilí (myš polní), aby neklíčily.

A pozorujeme-li rostliny, poznáváme např., že se rozvíjejí z nepatrných zárodků do pozoruhodné dokonalosti. Jednotlivé části (organismu) se tvoří tak, že vzniká celek nejen života schopný, nýbrž i vyniká souměrností. Vyskytnou-li se překážky, které se tomuto postupu stavějí do cesty, organismy se samy snaží, aby je překonaly anebo obešly: získané rány usilují zacelit a zahojit, místa, kde by nepřítel mohl nejsnadněji uškodit, opevňují a ohrazují, např. strom se kryje korunou. Tomu, co je k životu nejpotřebnější, věnují větší péči např. mícha, mozek jsou obaleny pevnými kostmi, srdce a plíce jsou umístěny v prsní dutině.

Není zde patrná Boží péče o všechny tvory?

Proč pluje losos z moře proti proudu do řeky? Činí tak proto, že jeho mláďata mohou žít jen ve sladkých vodách. Opět se tážu: „Není zde patrný účel Boží?“ Mluví se i o slané mořské vodě a o sladké říční vodě. Proč je tomu tak? Mořská voda je bohatá na sůl, nehraje a tak snadno též nezamrzá. Dobře praví Písmo svaté: „*Zeptej se jen*“ ... „Příroda zrovna křičí a mnohými mohutnými hlasy volá po Bohu, působí tím až nesnáze tomu, kdo se snaží, aby to velkolepé množství svědectví uvedl v soulad a soustavu.“ (Apolog. Křest., Dr. P. Vychodil, I. str. 82)

Ad 2. Z hlasu svědomí. (Důkaz *mravní čili etický*)

Každý³⁵ člověk ví, že se v něm ozývá zákon, který mu praví: „Toto máš konat, onoho se máš uchránit.“ Máš ctít rodiče, máš se chránit krádeže atd. Tento zákon si nedal sám člověk. Kdyby si jej sám dal, mohl by jej sám též zrušit. Ale výčitky svědomí, které se vždy dostaví, přestoupí-li ten zákon a jichž se ničím nemůže zbavit, (na př. u Kaina)³⁶, ukazují, že je na tom zákoně závislý a že mu jej dal kdosi jiný, vyšší. Tím kdo dal člověku ten zákon je Bůh³⁷.

Ad 3. Bůh je a jaké jsou jeho vlastnosti, poznáváme zejména *nadpřirozeným zjevením* (skrže proroky a naposled skrže jednorozeného svého Syna Ježíše Krista, čili ze svatého katolického náboženství). Co je *zjevení*?

Řeknu-li vám, co jste ještě nevěděli, tedy jsem vám něco *zjevil*. Můžeme tedy říci: „*Bůh se nám zjevil viditelným světem a hlasem našeho svědomí!*“ Neboť každý může z *viditelného světa* (z přírody³⁸) poznat Boha svým vlastním rozumem. Tomuto zjevení říkáme *zjevení přirozené*. Avšak Bůh se nám *zjevil zvláště* (tj. ještě lépe), dal poznat zjevením, které je vyšší než přirozené, a které se proto nazývá *nadpřirozené*.

Spatříte-li v čerstvě napadlém sněhu stopy, poznáváte, že někdo tudy šel, ba ano, i podle velikosti šlápoty usoudíme, zda to byl dospělý člověk, či snad jenom dítě.

Podobně učinil Bůh ve viditelném světě (a ve svědomí) stopy, podle nichž jej poznáváme. Lepší poznání jsme o něm obdrželi od jeho Syna Ježíše Krista, který jej viděl, ba je sám Bůh. Ten nám řekl mnohem více o Pánu Bohu než nejmoudřejší člověk z viditelného světa mohl poznat, ba mnohem více, než by nám mohl říci nejpřednější anděl (sám od sebe).

Co jste tedy dosud slyšeli o Bohu a ještě budete slyšet nebo číst, to máme od Pána Ježíše. Je to tedy Boží slovo. Slyšte a čtete je uctivě a plně

³⁵ Katechetická příloha „Vychovatele“, r. I. str.134

³⁶ Král Theodorich rozkázal usmrtit Symmachu. Když byla časem uspořádána hostina a na stůl přinesli rybí hlavu, domníval se král, že je to hlava Symmachova a naplněn hrůzou, vyskočil od stolu a běhal sem tam. Měl neustále toto vidění, takže po třech dnech umřel.

³⁷ Dr. Jan Procházka: „Základní nauka náboženství katolického

³⁸ Proto věří všichni lidé v *jsoucnost Boží*. Přáli by si, aby nebylo Boha, protože se obávají jeho trestu. „*Nikdo nepopírá Boha, avšak leckdo si přeje, aby nebylo Boha*,“ praví sv. Augustin. Mnozí uznali Boha na smrtelném loži, ač ho popírali celý svůj život. (Voltaire.) Při rozmanitých nehodách, jako např. jistý filosof během bouře na moři se opět modlil k Bohu, kterého popíral. Když se ho mnozí tázali, proč tak činí, odpovéděl: „Na pevnině, a pokud se člověku dobře daří, je možné říkat, že není Boha, ale v nouzi a nebezpečí to není možné!“

je věrně. A ve vaší knížce se proto i praví:

Poučení: *Raduj se z toho, že Bůh je nejvyšší dokonalý a miluj ho nade všechno. Jedině on může oblažit tvé srdce. „Koho mám na nebi kromě tebe?“ „Když jsem u tebe, nevábí mě země.“ (Ž 73 (72), 25 26)*

2. O třech božských osobách

59. Je více než jeden Bůh?

Bůh je jen jeden.

Rozumem můžeme poznat, že je jen **jeden** Bůh. Rozumný člověk poznává, že Bůh je nejvyšší a nejdokonalejší bytost. Je-li nejvyšší a nejdokonalejší bytost, nemůže být ještě někdo jiný nejvyšší, neboť jeden by byl omezován druhým a nebyl by ani jeden ani druhý nejdokonalejší, tj. Bůh.

Bůh sám oznámil lidem, že je jeden. „*Já jsem Hospodin, jiný není, není Boha mimo mne.*“ (Iz 45 5)

60. Kolik je osob v Bohu?

V Bohu jsou tři osoby.

Slovem „*osoba*“ rozumíme bytost, která je sama sebou, o sobě ví, má rozum a svobodnou vůli. Každý člověk je *osoba*, protože je bytost, která má rozum a svobodnou vůli. Člověk má pak *lidskou osobu*, protože má lidský rozum a lidskou vůli.

V Bohu jsou tři osoby a jeden a týž rozum, i jednu a táž vůle. Je jediný Bůh a tak tři božské osoby jsou jediná božská přirozenost, či podstata.

V Bohu jsou *tři božské osoby*, to znamená: v Bohu jsou tři, které mají jednu rozumnou přirozenost a to *božskou přirozenost*. Odkud to víme?

To, že jsou *tři božské osoby*, víme ze zjevení. Ve Starém zákoně naznačil Bůh, že je více božských osob. Řekl: „**Učiňme** člověka ke svému obrazu, podle naší podoby!“ (Gn 1 26) Židům to nezjevil, protože jsouce mezi pohany, byli by věřili, že jsou tři bohové.

Přesněji než ve Starém zákoně vysvětlil Ježíš Kristus „*v Bohu tři osoby*“. Než vstoupil na nebesa, rozkázal apoštolům, aby kázali a křtili ve

jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého. A za křtu Pána Ježíše bylo slyšet hlas z nebe (Otec), který nazýval Pána Ježíše *svým Synem* (druhá božská osoba) a Duch Svatý (třetí božská osoba) se vznášel v podobě holubičky nad Pánem Ježíšem. A *sv. Jan* říká: „*Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý a ti tři jsou jedno.*“ (1 Jan 5 7)

61. Jak se jmenují tři božské osoby?

Tři božské osoby se jmenují: první Otec, druhá Syn, třetí Duch Svatý.

62. Je každá božská osoba pravý Bůh?

Každá božská osoba je pravý Bůh: Otec je pravý Bůh, Syn je pravý Bůh, Duch Svatý je pravý Bůh. Přece je jen jediný Bůh. (Důkazy z Písma.)

Každá božská osoba je pravý Bůh, má-li každá ony božské vlastnosti: Jaký Otec, takový Syn, takový Duch Svatý. Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch Svatý. Ne tři věční, jen jeden věčný. Též Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch Svatý. Nejsou tři bohové, nýbrž jen jeden je Bůh. (Vyzn. sv. Atanasia.)

Že každá ze tří božských osob je pravý Bůh, to víme i z Božího zjevení. *Sv. Pavel* praví: „Pochválen buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista.“ (Ef 1,3) *Sv. Jan*: „...to Slovo byl Bůh...“ (= Syn). (Jan 1, 1) A konečně *Skutky apoštolské* vyznávají o Duchu Svatém, že je Bůh: „Ananiáši, proč ti satan ovládl srdce, že's obelhal Ducha Svatého? ...Nezalhal jsi lidem, ale Bohu.“ (Sk 5, 3 4) Ale přece je *jen jeden Bůh*.

63. Proč jsou tři božské osoby a jen jeden Bůh?

Tři božské osoby jsou jen jeden Bůh, protože mají všechny tři osoby jednu a tutéž nedílnou bytost a přirozenost a tudíž i tytéž božské vlastnosti.

Po mořském břehu při záři zapadajícího slunce se prochází ctihodný mudrc pohroužen do hlubokého rozjímání. Jeho duch zalétá k nebeskému království a hlavou mu prochází stále jedna otázka: „Jak je to možné, aby tři božské osoby byl jeden Bůh?“ Je to *sv. Augustin*, který tak přemýšlí. A než domyslel otázku, spatřil náhle spanilého mládence na břehu, kde se procházel, jak nabírá skořápkou vodu z moře a přelévá ji do nepatrného důlku vyhrabaného v písku. *Augustin* se zastavil, hledí na milé dítě a táže se: „Pověz mi, milé dítě. co to děláš?“ „Rád bych“, odvětil mládenec, „přelil mořskou vodu do tohoto důlku.“ „Nech, nech, milé dítě“, praví s úsměvem mudrc, „té práce. Kdybys tu seděl tisíce let, moře nevyvážíš a moře nepřeliješ“. „A

přece bych toho snadněji dosáhl“, odpověděl hoch „nežli se podaří tobě vyzkoumat tajemství Nejsvětější Trojice“ To odpověděl spanilý mládeneček a zmizel.

Jak je možné, aby tři božské osoby byly jen jeden Bůh, to nemůže pochopit žádný člověk, tuto svatou pravdu nazýváme *nepochopitelným, čili nevyzpytatelným tajemstvím*. Dokud nebylo zjeveno to tajemství, lidský rozum je neznal a když bylo konečně oznámeno, nesvedou je lidské mysli chápat. Proto Pán Ježíš řekl: „*Nikdo nezná Syna než Otec, ani Otce nezná nikdo než Syn a ten, komu by to Syn chtěl zjevit.*“ (Mt 11, 27) A jinde opět: „*Právě tak nikdo nepoznal, co je v Bohu, než Duch Boží.*“ (1 Kor 2, 11)

Tři božské osoby jsou skutečně jeden Bůh, kdo by o tom pochyboval, když tomu tak učí katolická církev? A odkud má svatá církev toto učení? Bůh jí je sám zjevil. Sv. Jan, miláček Páně, dotvrzuje skutečnost této pravdy slovy: „*Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý a ti tři jsou jedno.*“ (1 Jan 5, 7) A Kristus Ježíš: „*Já a Otec jsme jedno.*“ (Jan 10, 30) Hned v prvních křesťanských dobách nařídila svatá církev, aby křesťané prozpěvovali chválu Nejsvětější Trojici takto: „*Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému, jakož byla na počátku, i nyní, i vždycky, až na věky věků. Amen.*“ (Přiblížit se tajemství skrze podobenství.)

U nás lidí ovšem platí: kolik osob, tolik lidí, tři osoby, tři lidé. Ale nikoli u Boha. Bůh není tvorem. U něho tři osoby je jeden Bůh.

Tajemství o Nejsvětější Trojici si můžeme vysvětlit obrazem *slunce*, paprsku a jeho tepla, *Paprasek* pochází od *slunce* a ani se od něho se nedělí. *Teplo* vychází ze záření slunce. Tři spojené pochodně dávají jeden plamen, tak také tři božské osoby jsou jeden Bůh. Sv. Diviš Alexandrijský i sv. Atanáš zmiňují podobenství o prameni, řece a moři, jež jsou přeciž jedna a táž voda. Nejlepší připodobnění k trojjedinému Bohu je člověk, obraz Boží: má *rozum*, *vůli* a *cit*, trojí rozdílnost v jedné a téže duši.

Ještě si vysvětlíme, co je *bytost a přirozenost*. Praví se, že *tři božské osoby mají jednu a touž nedílnou bytost a přirozenost*.

Přirozenost je totéž, co *bytost*. Užíváme obou slov, abychom dali větší váhu svému tvrzení. (Podobně: stav a povolání, cíl a konec.) *Bytostí člověka* např. rozumíme všechno, co náleží k člověku (co činí člověka člověkem). K člověku náleží tělo a duše (vše, co má: tělo, síla, rozum atd.). Každý člověk má jen jednu lidskou bytost a to každý svou vlastní. Ty, ty, ty... jste tři lidé, tři osoby. Všichni tři máte lidskou bytost, tělo, duši, rozum atd. Avšak máš ty, N., totéž tělo, tutéž hlavu atd., jako ti druzí? Mají oni stejný

rozum jako ty? Tvou vůli? (Nikoli. Jinak byste oba shodně mysleli, mluvili atd.) Každý z vás má své vlastní lidské bytí (tj. to, co k člověku náleží, ale každý má sám to své). Proto jsou tři lidé tři lidské bytosti.

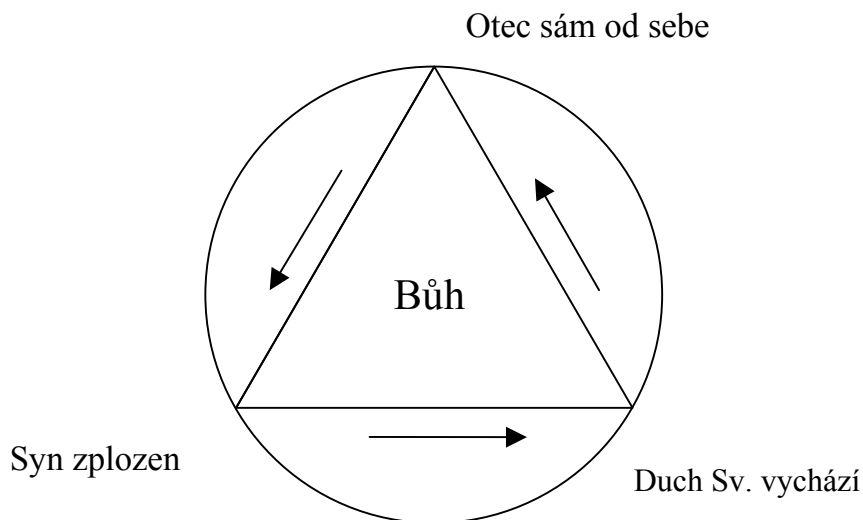
Tři božské osoby však mají jednu a tutéž přirozenost **božskou**. Božskou bytostí rozumíme všechno, co náleží k Bohu, tedy to, co činí Boha Bohem (činí božskost) jako: nejdokonalejší duch, věčnost, vševědoucnost, všemohoucnost, svatost atd., zkrátka všechny božské vlastnosti. Avšak Bůh *Otec* nemá svou zvláštní božskou bytost (jako každý chlapec měl sám pro sebe lidskou bytost), *Syn* také ne a *Duch Svatý* též ne, nýbrž všichni tři mají *jednu bytost*. Otec má zcela týž rozum, tutéž vševědoucnost jako Syn a Duch Svatý, Syn nemá jiné vůle než Otec a Duch Svatý, Duch Svatý má i tu moudrost, svatost atd., jako Otec i Syn. Proto říká sv. Jan to, co já vám již řekl: „*Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý, a ti tři jsou jedno.*“ Ne: „*Tito tři jsou jedna osoba,*“ ale „*jsou jedno*“! Jsou jedna bytost, mají vše stejné, co činí Boha Bohem.

(Mohu říci též: Kdo jsi? (a mám na mysli tvou osobu) a ty odpovíš: Jsem N. N., ptám-li se: Co jsi? (mám na mysli bytost), odpovíš: „Člověk“).

Mluvili jsme o důležitém tajemství. Oživme víru náboženské pravdy modlitbami: „*Věřím v Boha*“ i „*Sláva Otci i Synu...*“, k Nejsvětější Trojici.

64. Jak se rozeznávají tři božské osoby?

Tři božské osoby liší se od sebe tak: Otec je od věčnosti sám od sebe, Syn je od věčnosti zplozen Otcem a Duch Svatý vychází od věčnosti z obou.

Nakreslil jsem vám obrázek. Doprostřed napíši slovo „*Bůh*“ (jeden obrázek je jeden Bůh). Má tři rohy (úhly) = tři božské osoby: Otec, Syn a Duch Svatý. Jak se rozeznávají tyto božské osoby od sebe? (Ukazuj na obrázek). *Otec je sám od sebe od věčnosti*, to znamená: první božská osoba, má božskou bytost a přirozenost samu od sebe. „*Já jsem, který jsem*“, tj. já jsem bytost, která od žádné jiné bytosti nepochází.

Otec nebyl nikdy bez Syna, jako je Otec věčný, tak je zplozen Otcem od věčnosti Syn, Syn přijal od Otce přirozenost, ale tím Otec nic neztratil. V Synu je celá božská přirozenost, avšak tato božská přirozenost zde není dvojitým způsobem, nýbrž jenom jediným. Otec a Syn mají jednu a tutéž božskou bytost od věčnosti.

Duch Svatý vychází od Otce i Syna zároveň od věčnosti, to znamená: třetí Božská osoba má Božskou přirozenost od Otce i Syna zároveň, neboť od Otce i Syna zároveň vychází: vychází od věčnosti, takže Otec i Syn bez Ducha Svatého nikdy nebyli.

I když Duch Svatý vychází od Otce a Syna, přece Otec a Syn ničeho neztrácejí. V každé osobě je ta stejná božská přirozenost, takže jsou sice tři osoby, avšak jen jedna božská přirozenost.

Každá božská osoba je pravý Bůh. Všechny tři mají jednu božskou vůli, žádná z nich nekoná něco jiného, než druhá. Všechno, co Bůh činí, je společné všem božským osobám. Ale připisují se každé osobě zvláštní skutky, jako by je učinila ona sama.

65. Které skutky se připisují jednotlivým božským osobám?

Jednotlivým božským osobám se připisují tyto skutky: Otci stvoření, Synu vykoupení, Duchu Svatému posvěcení.

Otci se připisuje stvoření, to znamená: Bůh Otec stvořil všechno, dal bytí a všechno všemu, co je zde, nazývá se proto Stvořitel. *Synu se připisuje vykoupení*, protože nás vykoupil svým utrpením a svou smrtí na kříži z moci ďábla, neboli vysvobodil. *Duchu Svatému se připisuje posvěcení*, neboť nás posvětil u svatého křtu a posvěcuje nás i skrze ostatní svátosti.

Ačkoli se jednotlivým božským osobám připisují tyto zvláštní skutky, přece nic nekoná jedna bez druhé, nýbrž konají všechna díla *společně*. Můžeme si to znázornit asi takto: Namaluje-li malíř krásný obraz, říkám, že jde o *dílo jeho rukou*, ačkoli mu pomáhalo celé jeho tělo a duše. Podobně

napíše-li spisovatel knihu, říkáme, že ta kniha je dílo jeho ducha, ačkoli mu vůle, ruce atd. napomáhaly, neboli pracoval celý člověk. A proč to říkáme? Protože v prvním případě (u malíře) to, co je vlastností rukou, v druhém pak (u spisovatele), co je vlastností rozumu, více vyniká. Podobně se staví do popředí při stvoření to, co je vlastní Otci, při vykoupení co Synu a při posvěcení co Duchu Svatému.

66. Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?

*Tři božské osoby dohromady se jmenují Nejsvětější Trojice.
(Slavnost Nejsvětější Trojice.)*

Chceme-li vyjádřit jedním slovem, že v jednom Bohu jsou tři božské osoby, neboli, že tři božské osoby jsou jeden Bůh, nazýváme Boha *Nejsvětější Trojicí*. Řekli jsme si, že je to tajemství, které nemůže pochopit lidský rozum. I když svým rozumem nemůžeme pochopit to veliké tajemství, přece v ně věříme. Vyznáváme víru v Nejsvětější Trojici tak, že děláme znamení sv. kříže, každou z těch osob jmenujeme, nebo když říkáme: „*Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému*.“ Ústní podání vypravuje, že sami apoštolové chtěli, abychom vyznávali víru v toto tajemství. Proto učí jeden církevní spisovatel (Tertullián], že každý křesťan je povinen značit čelo křížem, kdykoli vchází do domu, když se obléká, když se myje, když jí, rozžihá svíci, uléhá, sedá, vstává, nebo při jakékoliv práci. A ptáš-li se, proč se má často opakovat toto znamení, odpovídám ti, že ústně tomu všemu učili apoštolové³⁹.

Vyznávejme rádi víru v Nejsvětější Trojici, svátek toho velkého tajemství připadá na první neděli po Sv. Duchu.

Poučení: *Klaněj se pokorně Nejsvětější Trojici s vírou v nevysvětlitelné tajemství a děkuj Otci, který tě vykoupil a Duchu Svatému, který tě posvětil. „Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému, jakož byla na počátku, i nyní i vždycky až na věky věků Amen.“ Také nikdy nezapomínej, co jsi slíbil Nejsvětější Trojici u svatého křtu. (Obnova křestního slibu)*

³⁹ De cor. milit. c. 3. et 4

3. O stvoření, zachování a řízení světa

67. Proč se jmenuje Bůh „Stvořitel nebe i země“?

Bůh se jmenuje „Stvořitel nebe i země,“ protože stvořil celý svět: nebe i zemi a všechno to, co máme.

Slovo „*Stvořitel*“ pochází od slova „*stvořit*“. Bůh se nazývá „Stvořitel,“ protože stvořil celý svět. A co znamená slovo „svět?“ Svět je všechno, co je, kromě jediného Boha. Bůh stvořil celý svět znamená, že stvořil všechno to, co je. Katechismus vypočítává, co ke světu náleží: *nebe a země*, a k nebi, i k zemi, náleží všechno, co je na nich, vše viditelné i neviditelné.

68. Co znamená slovo „stvořit“?

Slovo „stvořit“ znamená: učinit z ničeho něco.

Můžeme říci, že truhlář, krejčí, obuvník atd. něco stvořil? Ne! Neboť „*stvořit*“, znamená „*z ničeho něco udělat*.“ Co může učinit krejčí? Obuvník? Truhlář? Ale může truhlář, krejčí, obuvník udělat stůl, kabát, botu z *ničeho*? Nikoli! Potřebují k tomu dřevo, látky, nástroje, čas atd. Potřeboval Pán Bůh něco podobného? Ani látku, ani nástroje, ani čas. Proto říkáme, že svět „*stvořil*,“ tj. *učinil z ničeho*. Odtud se nazývají řemeslníci také zhotovitelé, ale jen Pán Bůh „*Stvořitel*“. Jenom chtěl, a již bylo, co chtěl.

Než Bůh stvořil nebe a zemi, nebylo nic. Bůh učinil všechny věci z ničeho, jen chtěl, aby byly, a již bylo nebe a země a všechno to, co je na nebi a zemi. Stvořil nebe i zemi *svou pouhou vůlí*. (Stvoření světa v šesti dnech se zde může krátce zopakovat⁴⁰)

⁴⁰ *Vysvětlení:* (Dle „Vych.“ IX.roč.,p.22: Dobrou pomůckou při výkladu. „*stvoření světa*“ je kreslení věcí stvořených v jednotlivých dnech, což je možné učinit pouhými čarami a obrysy na školní tabuli. Když mluvíme např. o tom, že na začátku stvořil Pán Bůh nebe a zemi, nakreslíme „*anděla*“, který upozorňuje děti na nebe a zemi, pod ním vodorovnými čarami zemi vodou naplněnou a žádáme, aby si při tom děti pamatovaly „*na začátku*“. Na vedlejším čtverci naznačíme čarami paprsky od světla vycházející jako „světlo“, nad tím pak napíšeme jednu čárku, která znamená *první* den. Při *druhém* dni napíšeme dvě atd. tedy 2 skupiny, 3 plus 2, a podobně při šesti. Na šestém obrázku naznačíme pouze „ostatní zvířata“. Stvoření člověka probíráme většinou jako zvláštní stat' a také z jiných příčin „člověka“ nedoporučujeme kreslit. Když jsme tak naznačili „*stvoření*“, smažme jeden obrázek po druhém a děti si dlouho a rády zapamatují „*stvoření*.“

69. K čemu stvořil Bůh svět?

Bůh stvořil svět :

1. *ke své cti a slávě,*
2. *k blahu tvorů.*

Tážu-li se: „*K čemu (proč) stvořil Bůh svět?*“, je to právě tak, jako bych řekl: „Jaký měl úmysl?“ Stvořil svět:

1. *ke své cti a slávě*, tj. aby byla zjevena jeho dokonalost, aby tvorové, (andělé, lidé) poznali, jak je Bůh vznešený a aby totéž mohli vyjádřit (jej chválili a velebili), jej milovali a jemu sloužili.

2. *k blahu tvorů*, chtěl, aby se jim dobře vedlo a všichni byli šťastni.

Bůh nepotřeboval svět. Stvořil jej pro *blaho tvorů*. Vystavil-li by si bohatý pán v naší osadě krásný dům a u něho rozsáhlou zahradu a tuto zahradu nechal chudým zdarma, aby jej měli za to rádi, jemu sloužili a šťastně žili, musel dát zahradu zdarma? A proč to tedy učinil? Učinil to: *ke své slávě a k blahu lidu*. Podobně stvořil Bůh svět:

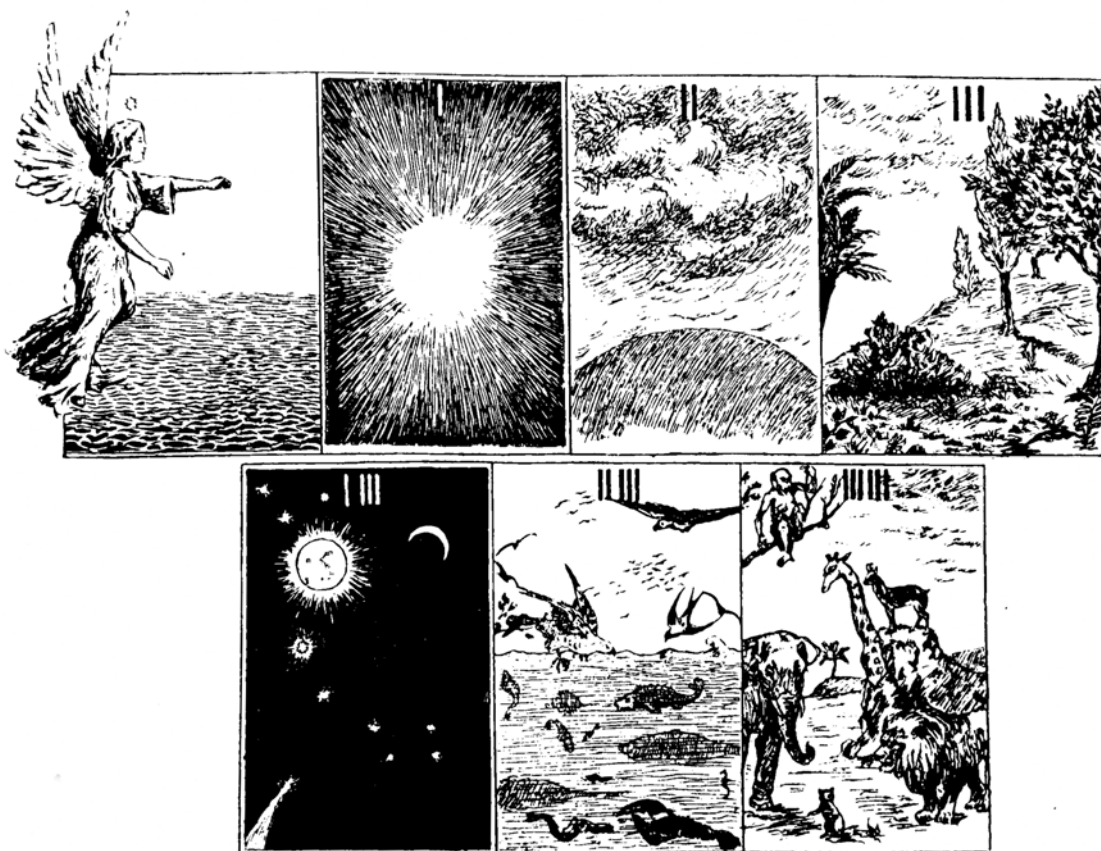
1. *ke své cti a slávě*. Říkáme „svět“, to jsou vysoké hory, nepřehledné moře, miliony zvířat, rostlin, hvězd, z nichž mnohé jsou tisíckrát větší než naše země. Jestlipak všechno, co kolem sebe vidíme, nevolá k nám: „Jak mocný je Bůh, jenž všechno pouhým slovem, pouhou vůlí učinil.“ Proto praví Písmo svaté: „*Nebesa vypravují o Boží slávě, a dílo jeho rukou zvěstuje obloha.*“ (Ž 19,(18) 2), tj. ukazují nám, jak je Bůh vznešený, mocný a slavný. Zvířata, která nemají rozum, hlásají Boží slávu, přesto, že nemohou mluvit a nevědí nic o Pánu Bohu. Lidé by však neměli ukazovat jen jeho slávu, jak je Pán Bůh vznešený, ale mají znát, jak je mocný a dobrý a proto jej mají milovat a poslouchat.

Když se ptali sv. *Antonína*, jak může takovou dlouhou dobu žít na poušti, odpověděl: „Každý kámen a všechno, co vidím v přírodě, je pro mě jako kniha, ve které mi každé písmeno vypravuje o Boží velebnosti.“ Jak prospěje člověku kniha, nechte-li ji? Podobně lidé, kteří jen hledí na věci ve městě a nemyslí na Pána Boha a nepoznávají z nich, jak je krásný Bůh atd., připomínají člověka, který má krásnou knihu, ale nechte v ní. A proto, vidíte-li krásné obilí, louky a lesy atd., vzpomeňte si, že to všechno učinil náš nejvyšší dobrotivý Pán Bůh. Všechno vypravuje o jeho slávě.

2. *Bůh stvořil svět k blahu tvorů*. Neboť Bůh chce, aby všichni jeho tvorové byli šťastní a blažení. To proto zařídil na světě všechno tak krásně. Zvířata, byliny nám dávají potravu a oděv, lék v nemocech, pomáhají nám

při práci, ptactvo nás obveseluje, ba všechno, všecičko k nám volá: „Milujte Boha, který pro vás všechno tak krásně zařídil.“ A všechno nám má sloužit na světě jen k tomu, abychom dosáhli dříve nebeské blaženosti. Jsme na světě jen proto, abychom poznali Boha, milovali jej a sloužili mu. To je naše úloha, to je náš cíl.

Stvoření světa v šesti dnech.

Když *sv. Bernard* vstoupil do kláštera, říkával si často: „Bernarde, ad quid venisti? Bernarde, proč jsi vstoupil do kláštera?“ A těmi otázkami zachoval svou duši a nyní se raduje v nebi. Podobně číňte i vy, když přijdete do kostela, do školy atp. Spasíte tak snadněji svou duši.

Bůh nejen stvořil tak krásný svět, ale též se stará o něj.

70. Jak pečuje Bůh o svět, který stvořil?

O svět, který stvořil, pečuje Bůh tak, že jej stále zachovává a spravuje.

Vystaví-li stavitel dům, musí jej časem prohlédnout, zda se zdi nedro-

lí deštěm nebo se nesesypávají, tašky nepadají se střechy atd. a musí opravit co se kazí, či co je zkaženo. Asi tak se stará Bůh o trvání světa. *Katechismus* říká: „*Bůh pečuje o svět tak, že jej ustavičně zachovává a spravuje.*“

71. Co znamená: Bůh zachovává svět?

Bůh zachovává svět, znamená: Bůh působí svou všemohoucností tak, že celý svět a každý jednotlivý tvor trvá tak dlouho, dokud Bůh chce.

Víme, že Bůh sám stvořil celý svět, má-li svět dál trvat, závisí to na jeho Stvořiteli – Bohu. Mohl by svět zničit každou chvíli. Ten jediný působí skrze svou všemohoucnost, že svět dosud je, existuje a trvá. Stvořil jej svou vůlí: jen chtěl a již bylo to vše! Když tedy Bůh chce, aby svět byl a trval, říkáme tomu, že Bůh *zachovává svět*. Pokud si dělník postaví obydlí a časem zbohatne, stává se často, že baráček rozboří a vystaví si velký dům. Stačí, aby dělník jenom *chtěl*, aby jeho obydlí bylo rozbouráno? Nikoli! Musí je rozbořit buď sám, anebo jiní. Bůh kdyby chtěl, aby svět déle netrval, nemusil by jej bourat, ale jen chtít, aby přestal a on by přestal. Proto říkáme: „*Bůh působí.... dokud Bůh chce.*“

A jak zachovává svět, tak každý jednotlivý tvor nemůže žít bez Boží vůle. Kdyby silný muž držící v ruce zvednuté dítě šel po úzké lávce přes propast, mohl by dítě pustit a hned by leželo mrtvé v propasti. Nejednalo by dítě pošetile, kdyby popuzovalo onoho muže ke hněvu tak, aby se rozhněval a pustil je dolů? Podobně jednáte i vy, když urážíte a hněváte Pána Boha hříchem. Bůh může jen chtít, abyste nebyly a okamžitě budete zničeny, tj. uvrženy navěky do pekla. Slibte dnes, že ho nechcete urážet hříchem.

72. Co znamená: Bůh spravuje svět?

Bůh spravuje svět znamená: Bůh řídí a vede všechno k dobrému a nic se neděje bez jeho vůle, ani bez jeho dopuštění.

Bůh řídí všechno, tj. Bůh všechno srovnává, takže každá věc má své vykázané místo a hodí se a slouží k tomu, k čemu je stvořena. Bůh činí vše ve světě jako dobrý hospodář v domácnosti. Hospodář rozkazuje dětem, čeládce, kam mají jít, co mají dělat, kde práci začít atd. A moudrý hospodář také vede všechno, tj. přikazuje, aby všechno bylo tak, jak on chce. Tím

Bůh řídí nebo vede všechno ve světě k dobrému, tj. přikazuje (působí), aby byl ve světě krásný pořádek. Rozkazuje, aby slunce vycházelo a zapadalo, aby se střídalo čtvero ročních období v předepsaném pořádku, způsobil, že zvířata slouží lidem. Bůh stanovil také pořádek mezi lidmi, že se potřebují navzájem a mají pomáhat jeden druhému. Např. potřebuje-li boháč oděv, zhotoví mu jej krejčí, za to mu musí boháč zaplatit. Z těchto peněz nakupuje krejčí sobě a dětem to, co je zapotřebí. Tak Bůh vede všechno na světě k dobrému, někoho obohatí, jiného navštíví nemocí, pro jiného pošle smrt, činí to vše v náš prospěch, nic se neděje bez jeho vůle. Proto praví Písmo svaté: „Copak se neprodávají dva vrabci za halíř? A ani jeden z nich nespadne na zem bez vědomí vašeho Otce. U vás však jsou spočítány i všechny vlasy na hlavě.“ (Mt 10, 29 30) Šavel mínil pronásledovat křesťany, ale Bůh chtěl, aby byl z něho horlivý apoštol, a stalo se tak! Často se nám nedaří všechno tak, jak bychom si přáli, ale pamatujme, že Bůh řídí všechno a vede k našemu dobru.

Nic se neděje bez jeho vůle nebo bez jeho dopuštění, tj. to, co se děje nebo neděje, chce Bůh výslovně nebo nemůže-li to chtít, protože je to zlé, dopouští to a nezabraňuje tomu, přestože by mohl.

Bez Boží vůle a Božího dopuštění se nic neděje. Náhoda nemůže světem vládnout. Říkáme-li však přece: to a ono se stalo náhodou, to je náhoda, chceme tím naznačit, že Bůh tomu chtěl, aby se to tak stalo. Bůh to dopustil, ač my nevíme proč a jak se to stalo.

Ve světě je mnoho nehod a utrpení: nemoci, chudoba, pronásledování, zármutek, požár, povodeň atd.

73. Bůh řídí a vede k dobrému i nehody a utrpení?

Bůh řídí a vede k dobrému i nehody a utrpení. Chce jimi potrestat i napravit hříšníky, spravedlivé zkoušet, i rozmnožit jejich zásluhy pro nebe.

Zlé, tj. hříšníky Bůh trestá nehodami a různým utrpením, takže musí zvolat: „Děje se nám to spravedlivě! Zasloužili jsme si to.“ Bůh je ale nejvyšší dobrotivý, proto chce skrze nehody hříšníky zároveň napravit, chce skrze nehody a utrpení dosáhnout toho, aby hříšníci poznali své hříchy, litovali jich a polepšili se.

Až když *Josefovi bratři* upadli do neštěstí, poznali veliký hřích, jehož se dopustili, když prodali *Josefa* : „Co máme říci, anebo čím se spravedlivě hájit? Bůh našel naše nepravosti, proto nás to zlé potkalo,“ řekli si, když našli stříbrný koflík u *Benjamína*. Když poslal Bůh jedovaté hady na *Izraelity* a jejich uštknutí páliho jako oheň, přišli k *Mojžíšovi* a řekli: Zhřešili jsme, protože jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě, pros, ať odejme od nás hady!“ Když už měl marnotratný syn hlad, poznal své hříchy a polepšil se. Neposlušného proroka Jonáše trestal bouří a žalářem v břiše velké ryby, aby se polepšil a šel do Ninive.

Bůh chce zkoušet spravedlivé nehodami a utrpením, tj. chce, aby se ukázalo, zda i v utrpení mu zůstanou věrní a zbožní. Mají dokázat, že je jejich ctnost pravá a vytrvalá.

Příklady: Bůh zkoušel *Abraháma*, když mu rozkázal, aby obětoval svého syna *Izáka*, dal mu příležitost, aby dokázal skutkem, zda miluje svého Boha nad všechno. Bůh zkoušel *Josefa* mnohými útrapami: byl prodán do cizí země a zde dlouho uvězněn. Tak byla zkoušena jeho víra, pokora atd. I spravedlivý a bohabojný *Tobiáš* musel trpět také mnoho: přišel o všechnen majetek, měl být zabit, musel utéci se svou ženou i synem, aby královský rozsudek na něm nebyl vykonán. Když se pak mohl vrátit do domova, oslepl. I když zažil veliká utrpení, nikdy si *Tobiáš* nestěžoval. Proto mu pravil anděl *Rafael*: „Byl jsem poslán, abych tě zkoušel.“ (Tob 12, 13)

Bůh chce rozmnožit nehodami a utrpením spravedlivých zásluhy pro nebe. Kdo lépe pracuje, obdrží větší plat, zaslouží si více, má větší zásluhu. Tak budou odměněni Pánem Bohem jednou více i ti, kteří pro něho pracovali více na zemi a dosvědčovali mu větší lásku. A nejlepší příležitost nám poskytují různá utrpení jako nemoci, pronásledování, nedostatek atd. Prospívají nám před Pánem Bohem, když je snášíme trpělivě. Poslouchá-li služebník svého pána jen proto, že mu platí dobře, nelze poznat, zda ho má rád, poslouchá-li ale pána i když mu neslouží a když je pán na něj přísný, svědčí to o jeho veliké lásce a věrnosti k němu. Podobně i my neukazujeme, že milujeme Pána Boha nade všechno, když se nám dobře daří, až když sesílá na nás Pán Bůh utrpení za utrpením, bere nám jmění, zdraví, rodiče atd., nu a my mu přece zůstáváme věrní a milujeme jej, pak osvědčujeme pevnou víru a naději v něho, a tím vším nabýváme velikých zásluh. *Job* je tím nejlepším důkazem.

Jednomu⁴¹ pětiletému chlapci vyrostla na nožičce veliká boule, která mu způsobila velké bolesti a trápení, takže plakal a křičel ve dne v noci. Jeho rodiče

⁴¹ Dr. Skočdopole: „Vypr. Katech“ p. 72 , I. díl

požádali lékaře, aby mu pomohl. Lékař prohlížel bolestivé místo a řekl rodičům, že není jiné pomoci, že se musí boule vyříznout, hned také připravoval nože a jiné nástroje, které k tomu potřeboval. Chlapec to všechno slyšel a viděl, začal velmi bédovat a křičet, nechtěl si dát sáhnout na nohu a nechtěl uvěřit, že bolest potom přestane. Lékař přemluvil tiše rodiče, aby přivedli někoho silného, který by držel chlapce, dokud mu bouli nevyřízne. Otec přivedl služebníka a ten držel chlapcovy ruce i nohy tak, že se nemohl ani hnout, lékař mu vyřízl postižené místo na noze, namazal ránu mastí a potom zavázal. Ještě téhož dne polevily chlapci bolesti, za několik dní byl zdrav, běhal, skákal jako jindy. Kdyby se mu boule nevyřezala, byl by chromý a zůstal by postižený až do smrti.

Bylo to řezání chlapci užitečné? K čemu bylo užitečné? Proč se ale tomu bránil? Nerozuměl tomu, že to tak musí být a že je to tak dobře. Milovali rodiče chlapce? Proč dovolili, aby mu lékař bouli řezal? A tak činí také i Pán Bůh. Posílá na nás leckdy zlé.

Anglický kupec se chtěl se plavit za moře do dalekých zemí, aby tam nakoupil zboží. Byl již připraven v přístavu, aby vstoupil na loď. Upadl a zlomil si nohu. Odjet nemohl, donesli ho domů. Měl to za veliké neštěstí. Za pár dní přišla zpráva: prudká mořská bouře vedla k ztroskotání lodi, na níž se i on měl plavit, všichni z ní zahynuli.

I na vás sešle Bůh různé nehody a utrpení. Snášejte je trpělivě! Neboť:

1. vzpomenete-li, jací jste byli v minulosti a poznáte, že jste uráželi Pána Boha často svými hříchy, nuže, přijímejte každé utrpení jako trest za hříchy,
2. přemýšlíte-li o své *budoucnosti* a tušíte, že budete mnoho trpět, pohled'te na vzor utrpení, na ukřižovaného Spasitele a myslete si, že vás Ježíš zve, abyste mu pomohli nést těžký kříž, kříž mu pak zlehčíte, když budete snášet trpělivě utrpení,
3. pohlédnete-li *k němu*, napadne vás myšlenka, abyste si vzpomněly na duše, jež se trápí v pekle. Cožpak není mnohem lepší trpět zde na zemi, než jednou trpět navěky v pekle, nebo trpět dočasně v očištění?
4. konečně obraťte zrak *k nebi* a vzpomeňte na radosti, které jsou připraveny duším, které snášely trpělivě na zemi nehody a utrpení. Nejste odhodlány všechno snášet, jen abyste spatřily Boha v nebi⁴²?

Mnozí lidé velmi hřeší. Bůh je nejvíc svatý a nenávidí všechny hříchy. Nechce, aby lidé hřešili. Mohl by zabránit všem hříchům, mohl by vzít život člověku, který chce zhřešit a také se již často stalo, že náhle umřel člověk, než mohl spáchat hřích, co chtěl udělat. Ale Pán Bůh vždy nebrání hříchům, dopouští je. A proč Pán Bůh dopouští hříchy, to učí katechismus.

⁴² Schmitt I. p. 163

74. Proč dopouští Bůh i hříchy?

Bůh dopouští i hříchy, protože nechce zbavit člověka svobodné vůle a protože umí změnit následky hříchů v dobro.

Proč dopouští Bůh hříchy:

1. Učili jsme se (ot. 46), co je *duch*. Kdo to umí ještě povědět? Které jsou duchovní bytosti? A protože je každá lidská duše duch, má každý člověk i *svobodnou vůli*. Ale vůle lidí není dokonalá. Co je to: Bůh má nejdokonalejší vůli? Takovou vůli nemá žádný člověk. Bůh nechce a nemůže chtít nic zlého, chce jen to, co je dobré, protože má nejdokonalejší vůli a je nejvyšší svatý. Vůle lidí ale může chtít nejen dobro, ale i zlo. A když člověk chce a činí zlo, co Bůh zapovídá, dopouští se hříchu. Kdyby Pán Bůh zabránil každému hříchu tak, aby člověk nemohl chtít a dělat zlo, bylo by to tak, jakoby člověku vzal svobodnou vůli, bylo by to tak, jakoby člověk přestal být člověkem. Bůh dal lidem svobodnou vůli a nechává jim svobodnou vůli i když chtějí hřešit.

Jiný výklad: Matka učí dítě chodit, aby neupadlo, podává mu své ruce, drží je. Dítě se však nechce držet matčiných rukou, ale chce samo chodit, matka je varuje, ale když nechce poslechnout, nechá mu jeho vůli i když dobře ví, že upadne. A skutečně po chvíli dítě upadne. Matka je zvedne, a teprve teď se dítě rádo nechává vodit. Proč *dopustila* matka, aby šlo dítě samo? Jistě jen proto, aby mu udělala po vůli, protože chtělo samo. Věděla dobře, že až upadne a uhoď se, že se potom dá vést rádo.

Bůh je nejvyšší svatý a chce, abychom byli také svatí. K tomu nás vede svými zákony, neboli přikázáními a svou milostí. Mnozí lidé nechtějí být vedeni Pánem Bohem, nechtějí ho poslouchat a opovrhují jeho pomocnou milostí, domnívají se, že mohou být sami šťastni (bez Boží pomoci). Bůh je napomíná, varuje různým neštěstím, ale oni se vzpírají jeho vůli. Když si tedy nedají říci, nechá jim Pán Bůh jejich vlastní vůli a oni hřeší. To ovšem nechce Pán Bůh, aby hřešili, avšak *dopouští* to, poněvadž je nechce zbavit *svobodné vůle*.

2. Proč dopouští Bůh hříchy? *On umí měnit následky hříchů v dobro!* Co udělali bratři Josefovi? Věci zlé. Chtěl Bůh, aby škodili Josefovi? Nikoli! Mohl tomu zabránit, ale nezabránil, dopustil to a obrátil v dobré. Egypt byl zachráněn, okolní krajiny a Jakubova rodina od smrti hladem, Josef sám povýšen za prvního po egyptském králi. Židé ukřižovali např. Pána Ježíše. Tomášova nevěra. (Ve vyšších třídách poukážem na pronásledování církve svaté: Bůh to vše dopouští, ale vše obrací v dobro.)

75. Jak se jmenuje péče, jíž pomocí Bůh vše zachovává a spravuje?

Péče, jejíž pomocí níž Bůh všechno zachovává a spravuje, se jmenuje Boží prozřetelnost.

Slovo *prozřetelnost* pochází od slovesa *prozírat* dopředu do budoucnosti, poznávat, co by se mělo dělat a jak by se to mělo dělat, aby bylo dosaženo dobrého úmyslu. Prozřetelný hospodář shromažďuje obilí na zimu, pící pro dobytek, aby ho bylo dost na celou zimu a až do nových žní, prozřetelný hospodář také dohlíží, aby se šetřilo a neplýtvalo obilím a pící, protože by se objevil potom nedostatek. Prozřetelný člověk uvažuje a zkoumá, co by se mohlo přihodit a umiňuje si, co bude dělat, kdyby se to stalo. Ale jen málokdy lidé mohou vědět nebo uhodnout dopředu, co se přihodí, jak se vyhnout škodě, co by měli dělat, aby dosáhli jistého úmyslu. Jedině Pán Bůh ví dopředu čili předvídá všechny budoucí věci a protože je nejvyšší moudrý, řídí všechno tak, aby dosáhl svých úmyslů. Proto říkáme: „*Bůh všechno zachovává a spravuje.*“ Tuto péči nazýváme *Boží prozřetelnost*.

Příklady: *Josef egyptský, Rut: Boží prozřetelnost se postarala, aby Rut šla na Boazovo pole a ten poznal její ctnosti a vzal si ji za manželku. Tak se postarala Boží prozřetelnost o Rut a její tchyni Noemi: jejich ctnosti byly odměněny. Spasitel světa se měl narodit v Betlémě z předpovědi proroka Micheáše (725 př. Kr.), Panna Maria bydlela v Nazaretu, (30 hod. vzdáleném od Betléma). Zde jí bylo zvěstováno, že je zvolena matkou Božího Syna. A hle! Tu se starala Boží prozřetelnost, že právě v tom čase, kdy se měl narodit Boží Syn, pohanský císař nařídil sčítání lidu. Proto se vydala Panna Maria do Betléma. Prozřetelnost Boží se tak postarala o vyplnění proroctví:*

I když nechápeme, proč to či ono Bůh dopustil, nereptejme, neprotivme se Jeho řízení. Ani nebuďme úzkostliví na svou budoucnost. Budeme-li vždy plnit Boží přikázání i povinnosti svého stavu, Pán Bůh o nás ochrání.

Vzhledem k tomu se podobáme poutníku, jemuž se nelíbily mnohé věci na světě. Na své pouti po pusté krajině přišel jednoho dne k osamělému kostelíčku, jehož dveře byly otevřeny. Vstoupil do něj a spatřil, že stěny postrádají jakoukoliv výzdobu, jediné okno, které kostelíček měl, zastupovalo zároveň oltářní obraz a bylo pomalováno různými barvami. Při pohledu na nepravděpodobnou a nepěknou malbu, rozhorlil se nad ní a zvolal: „Ta malba je opravdu věrným obrazem tohoto světa, ve kterém také panuje jen zmatek a nepořádek.“ Sotva pronesl ta slova, vyšlo slunce,

které bylo až dosud zahaleno mračny a osvítilo okno kostelíčka. Tu se objevil poutníku krásný obraz: Spatřil hořící keř, v něm se skvělo Boží jméno v úplné kráse. Nedaleko viděl *Mojžíše* ležícího na tváři a kořícího se Hospodinu. Poněkud dál viděl louku, v níž se pásly ovce *Mojžíše*. V tom pohledu se objevilo světlo i v poutníkově duši a proto pln obdivu zvolal: „Ano, svět se podobá tomuto obrazu! Našemu zatemnělému rozumu se jeví mnohé věci neužitečné, ba nepěkné, ale když je nám osvítilo světlo božské pravdy, tu jim již rozumíme a seznáme, že Bůh nejvíc moudrý. *Co Bůh činí, dobře činí!*“

Poučení: *Měj vždy pevnou a dětinskou důvěru v Boží prozřetelnost, která s tebou smýšlí vždycky dobře a nereptej proti Božímu řízení. „Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí.“ (Řím 8, 28)*

4. O andělech

76. Kteří jsou nejvýznamnější Boží tvorové?

Nejvýznamnější Boží tvorové jsou andělé.

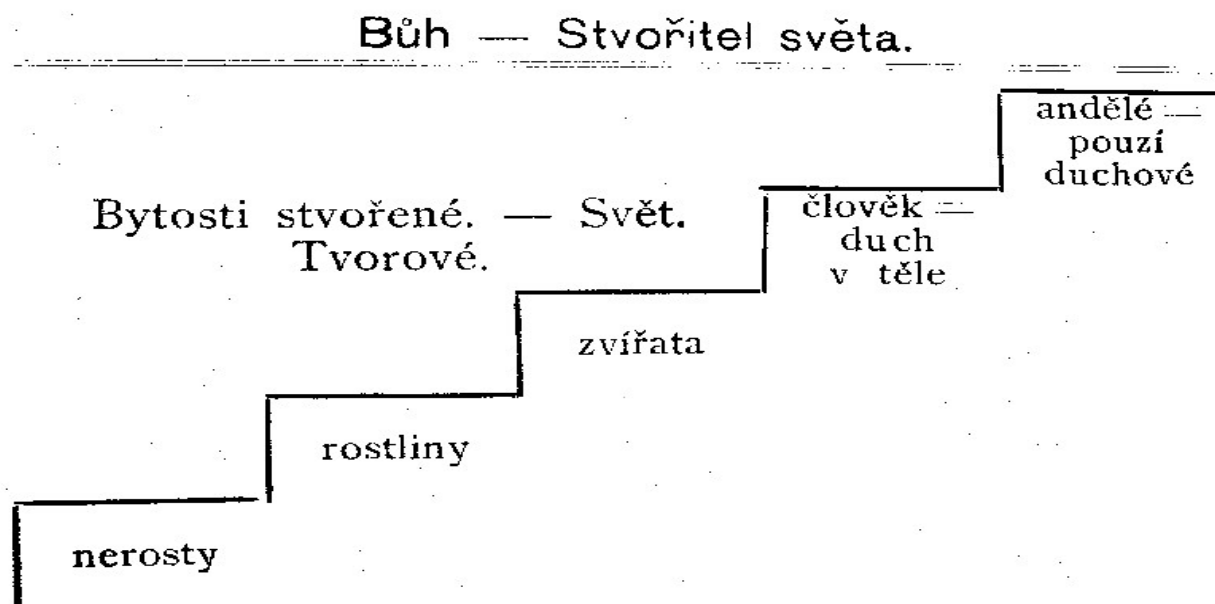
Až dosud jsem vám vykládal nejdůležitější učení o *Bohu*. Nyní se budeme učit o *Božích tvorech*. Bůh jich stvořil takové množství, že je nemůžeme ani spočítat. Některé vidíme, jiné nemůžeme spatřit. Všechny dohromady jsou svět. Boží tvory, pozorovatelné zrakem a smysly, nazýváme *viditelný svět*. Ty co nemůžeme pozorovat, zveme zas *neviditelný svět*. Z neviditelných tvorů jsou nejvýznamnější *andělé* v nebi, z viditelných jsou nejvýznamnější tvorové země *lidé*. Nejdříve se budeme se učit o *andělech*.

Katechismus praví, že andělé jsou *nejvýznamnější* tvorové, tj. nejdůležitější, nejlepší. Bůh je opatřil mnohými dokonalostmi, nikdo z pozemských tvorů se jim nemůže vyrovnat v milostech a dokonalostech. Též i proto jde o *nejvýznamnější* tvory.

V Písmě sv. *Starého zákona* se často o nich mluví: Bůh poslal anděla Rafaela za průvodce *Tobiášovi*, „*Třem mládencům v peci ohnivé*“, aby plamen z peci vyrazil, „*Habakukovi*“ s rozkazem, aby donesl oběd *Danielovi*, který právě byl v jámě lvové. *Nový Zákon* vypravuje, kterak anděl *Gabriel* zvěstoval Panně Marii, že bude matkou Páně. Sám *Pan Ježíš* mluví o andělech, hledících na tvář Otce nebeského a příslibuje nám, že budeme vzkříšeni jako andělé Boží v nebi.

77. Kdo jsou andělé?

Andělé jsou pouzí duchové, to znamená že jsou to tvorové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale nemají tělo.

Nakreslil jsem vám zvláštní obrázek, který představuje, jak jsou Boží tvorové rozdílní podle své dokonalosti. Nejméně dokonalé jsou nerosty, nejsou živé, nerostou, necítí. Dokonalejší (tedy výše nad nerosty, tj. např. kameny) jsou *rostliny* a ty již rostou, atd. Konečně na nejvyšším stupni zemských tvorů se nachází člověk, jenž má duši a svobodnou vůli.

Vidíme, že jsou pozemští tvorové všichni pěkně uspořádáni tak, že vše *postupně* pokračuje od nedokonalého k dokonalému. Nejdokonalejší tvorové jsou *andělé*⁴³. Zobrazují se jako *mládenci*, abychom vyjádřili a označili, že nestárnou, že jsou nesmrtelní, bývají též vyobrazeni s *křídly*, neboť plní rychle Boží vůli, jako *milé, roztomilé děti*, neboť jsou bez hříchu jako pokřtěné dítě. Jindy je opět vidíme zobrazeny jako hlava s křídélky. Hlava se považuje za sídlo *rozumu*. Když některý z vás lehce chápe, co pan učitel nebo já vykládáme, říká se o něm: Ten má dobrou hlavu! Hlava tedy znamená na těch obrazech, že anděl má *rozum*. — Křídélky létá pták, vznáší se buď k nebi, letí dolů k zemi tak, jak sám *chce*. Křídla na obrazech andělů

⁴³ Zde je potřeba zase opakovat otázku 46

znamenaají, že andělé mají *vůli* a že poslouchají Pána Boha rychle, hned.

Tvor, který má jen *rozum a vůli* se nazývá *duch*. Člověk má také rozum a vůli, ale navíc také tělo. Proto praví *katechismus*: *Andělé jsou...*

Ducha, protože je neviditelný, nelze namalovat, proto, chce-li malíř nebo sochař přece představit ducha, vyobrazí *hlavu a křídélka*, tj. rozum a vůli. Bůh ovšem může způsobit, aby lidé viděli anděla. Tak nedaleko Betléma spatřili pastýři anděla, ten jim zvěstoval narození Páně a slyšeli anděly zpívat: „*Sláva Bohu na výsostech a pokoj lidem dobré vůle na zemi.*“ A když Bůh poslal k lidem některého z andělů, dal mu podobu lidského těla, aby ho mohli lidé spatřit. Archanděl *Rafael* měl podobu mládence, jak vedl mladého *Tobiáše* do *Rages*, i archanděl *Gabriel*, aby zvěstoval Panně Marii, že bude matkou Pána Ježíše, anděl u hrobu Spasitelova atd.

Písmo svaté vede devět řádů, andělských kůrů, tak: andělé, archandělé, knížata, mocnosti, síly, panstva, trůnové, cherubíni a serafíni. (Ef 1,21) Z těch jmen poznáváme, že všichni andělé nejsou stejně dokonalí, ale že se liší *navzájem*. Jako se liší hvězdy na nebeském blankytu od sebe jasem světla, tak andělé jsou různě dokonalí. Ani lidi nejsou stejně dokonalí.

78. K čemu stvořil Bůh anděly?

Bůh stvořil anděly k tomu, aby se mu klaněli, tj. aby jej milovali, sloužili mu a chránili lidi.

Bůh stvořil anděly, aby se mu klaněli, tj., aby uznávali Boha za svého nejvyššího Pána, a proto mu vzdávali i největší úctu. Poznávají Boží velebnost, klanějí se Nejsvětějšímu a volají: „Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů.“ (Iz 6, 3)

Aby milovali Boha. Andělé milují Pána Boha, neboť ho lépe znají, než my lidé, jsou u něho ustavičně v nebi, vědí, jak je nejvyšší dobrý, moudrý a dokonalý. A že Boha milují, chovají se tak, aby se i líbili Pánu Bohu.

Andělé mají sloužit Pánu Bohu, tj. vykonávat to, co poroučí Bůh. Andělé plní Boží vůli rádi a rychle. Bůh poslal již často anděly k lidem, aby jim oznámili jeho vůli, nebo aby jim něco zvěstovali (arch. Gabriel Panně Marii). Proto se andělé nazývají také *Boží poslové*. Slovo „anděl“ je řecké slovo a znamená česky *posel* nebo *vyslanec Boží*. Proto začíná jedna

píseň adventní: „*Z nebe posel vychází...*“

Bůh stvořil anděly, aby ochraňovali lidi, aby se jim nestalo nic zlého na těle a na duši. Andělé chránili dvakrát českého knížete svatého Václava. Po prvé, kdy stál proti Radislavovi, kouřimskému knížeti a měl s ním bojovat. Protože chtěl Václav bojovat jen proto, aby byla ušetřena krev a životy jeho poddaných, obstoupili jej andělé se zářícím křížem. Když to spatřil nepřítel, padl zděšen k jeho nohám a prosil o odpuštění. Po druhé pak, když sv. Václav byl obviněn lživě u německého císaře a vcházel k císaři (na sněm), spatřil jej císař doprovázeného dvěma anděly. I sestoupil z trůnu, objal sv. Václava a nazval ho králem. Daroval mu i ostatky ramene sv. Víta, a to bylo podnětem ke stavbě svatovítského chrámu na Pražském hradě

Také se starají i o naše *duchovní blaho*. Když se rozhodl Bůh, že potrestá hříšné obyvatelstvo *Sodomy a Gomory* ohněm a sírou, zavítali večer dva andělé k nábožnému *Lotovi* a řekli mu: „Uteč, jde ti o život! Neohlížej se zpátky a nezastavuj se v celém okolí, prchni na hory, abys nezahynul.“ (Gn 19, 17)

79. Jací byli andělé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh anděly stvořil, byli dobří a blažení, byli opatřeni posvěcující milostí a mnohými dokonalostmi.

Všichni andělé byli dobří, když je Bůh stvořil, milovali Pána Boha, sloužili mu, měli zalíbení jen v něm a byli velice blažení. A jako dobrý otec, když má hodné děti, připravuje jim mnohé radosti a rád jim přiveze i dárek z města, tak i nebeský Bůh připravil svým andělům též mnohé dary. Dal jim předně: *posvěcující milost Boží*. Co je *posvěcující milost Boží*?

To je Boží dar a Bůh jej dává *jen duchům* a žádná tělesná bytost nemůže být v posvěcující milosti. Duch, který má posvěcující milost, je velice krásný a spanilý, krásnější a spanilejší než všechny krásné věci na celém světě. Velmi krásní byli tedy andělé, protože byli v *posvěcující milosti* Boží. Posvěcující milost dělá také, že andělé jsou velmi *dobří a svatí*. A protože andělé měli *posvěcující milost* a že byli velmi dobří a svatí, měl v nich Bůh veliké zalíbení a miloval je.

Posvěcující milost tedy působila tak, že andělé byli velice krásní, že

byli dobří a svatí a že měl v nich Bůh veliké zalíbení. A protože posvěcující milost působila na anděly, byli *velmi šťastní a blažení*.

Spolu s *posvěcující milostí* opatřil Pán Bůh anděly *mnohými dokonalostmi*. Andělé mají *dokonalejší rozum* než lidé. I poslední z andělů rozumí všemu lépe než nejmoudřejší člověk. Poznávají vše skrze Boha a v Bohu tak, jako poznáváme my při pohledu do zrcadla.

Kromě mnoha dokonalostí jsou andělé opatřeni *velikou silou a mocí*, takže mohou snadno vyplnit Boží vůli.

Např.: „Když byli *tři mládenci v ohnivé peci*, sestoupil k nim anděl a vyrazil plamen z peci, takže muže, kteří je tam uvrhli, zachvátil a spálil. Pec potom anděl ochladil, jako v době večerního vánku. Tak *Habakuka* uchopil anděl a přenesl jej prudce do *Babylona* k jámě lvové, kde se *Daniel* nalézal. Když byl *Juda Makabejský* obklíčen, tu spatřili nepřátelé pět zářících mužů na koních se zlatými uzdami. Dva z nich stáli okolo *Makabejského* a chránili ho svou zbrojí. Tři ostatní metali střely a blesky na nepřátele, takže ti buď oslepli, nebo byli poraženi a potom ustrašeně utíkali. Když po boji počítali mrtvoly nepřátel, bylo zjištěno, že padlo 250 pěšáků s 600 jezdců. I anděl „zpřerážel okovy a vyvedl sv. *Petra* ze žaláře.“

Protože jsou andělé obdařeni mnoha dokonalostmi nazýváme je *nejvýznamnějšími tvory*. Bůh je miloval tak jako otec své nejmilejší dítě. Avšak běda! Poslyšte ale, co se stalo!

80. Zachovali všichni andělé Boží milost?

Mnozí andělé nechovali si Boží milost, když ji ztratili hříchem pýchy.

Někteří z andělů totiž zhřešili, nechtěli se klanět a poslouchat Pána Boha. Ve svém velikém štěstí *zpychli* a pozdvihli se proti Bohu a říkali: „*Chceme se podobat Nejvyššímu a nad Boží hvězdy zvedneme svůj trůn.*“ A tehdy, když se tak vyvyšovali, ztratili posvěcující milost, tj. přestali být svatí a krásní, byli hříšní, zlí a oškliví. Proto se Bůh na ně rozhněval. I poručil dobrým andělům, aby svrhli zlé anděly z nebe. Nastal skutečně boj mezi zlými a dobrými anděly. *Michael* byl vůdce dobrých andělů, *Lucifer*, bývalý světloňoš, vůdce andělů zlých. Nastal mezi oběma stranami boj, v němž zlí andělé byli přemoženi a vyvrženi z nebe do pekla. (Zj 12, 7 – 13) Zlé anděly nazýváme „*d'ábly*“.

Jaké plyne z toho poučení? Nikdy se nesmíme povyšovat nad jiné.

„*Kdo se povyšuje, bývá ponížen*“, říkávají lidé a mají pravdu. Pamatujte si to! Můžeme to říci i ve veršíku:

*Pýcha pád vždy plodí,
za ní hanba chodí.*

81. Jak potrestal Bůh pyšné anděly?

Bůh potrestal pyšné anděly jejich zavržením a odsouzením peklu navěky.

Po pádu andělů následoval velký trest. Protože je Bůh nejvyšší spravedlivý a jejich hřích byl veliký, potrestal je přísně. Byli vyloučeni ze sídla nejvyšší blaženosti a svrženi na místo, kde trpí veliká muka a budou trpět navěky. Písmo svaté říká: „*Vždyť Bůh neušetřil ani anděly, kteří zhřešili, ale svrhl je do temné propasti podsvětí a dal je strážiti, aby byli postaveni před soud.*“ (2 Petr 2, 4) Navíc se jejich vůle úplně odvrátila od Boha k zlému. Věří sice, že je Bůh, ale nemilují a nenávidí jej, třesou se před ním. (Jak 2,19) Obrovskou hrůzou je jim vědomí, že už nepřestane jejich trápení.

Jestliže andělé, kteří jsou obdařeni tak mnohými dary a milostmi, přece zhřešili, copak i my se nemusíme mít na pozoru? Vždyť jsme mnohem méně dokonalí tvorové, než andělé. Musíte však vědět, že jako hřešícím andělům neodpustil Pán Bůh, tak by ani nám neodpustil, kdybychom hřešili a nikdy se nechtěli polepšit. Slibme Pánu Bohu, že budeme milovat Boha, varovat se pýchy a hříchu.

82. Jak nazýváme zavržené anděly?

Zavržené anděly nazýváme zlými duchy nebo d'ábly.

Zavržené anděly nazýváme *zlými duchy*, protože jsou skutečně zlí, jejich myšlenky, úmysly, vůle a skutky jsou zlé. Ztratili všechny své přednosti a dokonalosti. Písmo svaté je nazývá také *d'ábly a nečistými duchy*. (Lk 8, 29) Dábel je totéž co *satan*. (Lk 11, 19), *vrah* od počátku, lhář a otec lži. (Jan 8, 44) Nejvyšší z nich se nazývá *Belzebub* (Lk 11, 19) a nazýváme ho také *knížetem démonů*. V době, kdy byl dobrým andělem, jmenoval se *Lucifer* (světlonoš).

Vyobrazené d'ábly jste již viděli. Malujeme je s rohy na hlavě, ne že by je měli, vždyť jsou pouzí duchové, ale jako zvíře klade odpor nepříteli svými rohy, tak i oni vzdorují Bohu, nenávidí jej. Jejich tvář malujeme hubenou, sešlou, asi jako tvář Kainovu, závidící Abelovi oblibu u Boha.

Z toho poznáváte, jak špatný je hřích a kam vede. Varujte se ho! Každý těžký hřích činí člověka podobného d'áblu a vede k němu, do pekla. Potrestal-li Bůh zlé anděly, tak odměnil naopak ty, kteří zůstali dobří. Bůh je zajisté nejvyšší spravedlivý. Co znamená, že je Bůh nejvyšší spravedlivý?

83. Jak odměnil Bůh anděly, kteří setrvali v dobrém?

Anděly, kteří setrvali v dobrém, odměnil Bůh věčnou blažeností v nebi.

Bůh odměnil dobré anděly *věčnou blažeností*, to znamená, že budou zůstat na věky u Pána Boha a věčně se u něj radovat. Pán Ježíš říká: „*andělé v nebi jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce*“. (Mt 18, 10) Jsou u Pána Boha v nebi a jsou velmi šťastní. Zůstanou blažení na věky, jak byli od té doby, co je Pán Bůh stvořil. Nyní je odměnil Pán Bůh tím, že jejich blaženost zůstává navždy, na věky, nemusíme se bát, že by někdy přišli o blaženost. To byla odměna za to, že zůstali Bohu věrni, že vždy činili to, k čemu je Bůh stvořil a nedali se svést příkladem zlých andělů.

A co dělají andělé v nebi? *Chválí Pána Boha a slouží mu*. Jistě jste již viděli mnoho namalovaných andělů, jak hrají na různé nástroje: Tak se zobrazuje to, že andělé milují Pána Boha ustavičně, chválí jej a klaní se mu. Abychom se i my ve chvalozpěvech spojili s anděly, vybízí nás církev svatá zvláště ve svátek sv. *andělů strážných* pěknými slovy: „*A proto s anděly i archanděly, s trůny a knížaty, a se vším rytířstvem nebeského vojska, píseň Tvé slávy zpíváme, řkouce: „Svatý, Svatý, Svatý Pán.“ A o Vánocích upomínáme si anděly, chválící Boha slovy: „Sláva na výsostech Bohu.“*

Učili jsme se, že *Pánu Bohu také slouží*, tj. že poslouchají Pána Boha a konají vše, co rozkazuje. Pamatujte, že andělé vykonávají Boží rozkazy velmi *rychle a hbitě*. Poslouchejte i vy na slovo matky rády a rychle. Když vás pro něco posílají, jděte rády a hned.

84. Jak se k nám chovají dobří andělé?

Dobří andělé se k nám chovají blahosklonně. Milují nás a ochraňují na těle i na duši povzbuzují nás k dobrému a prosí za nás. (Ex 23,20-23a)

„Hle, já posílám před tebou anděla, aby tě chránil na cestě a přivedl tě na místo, které jsem určil. Cti ho a poslouvej jeho hlas, nebud' vůči němu vzpurný, neboť neodpustí vaše věrolomnosti, vždyť má v sobě moje jméno. Jestliže však budeš poslouchat jeho hlas a dělat všechno, co říkám, budu nepřítelem tvých nepřátel a protivníkem tvých protivníků. Proto můj anděl půjde před tebou a přivede tě k Amoretům,...a já je vyhubím.“

Mladého *Tobiáše* doprovázel anděl *Rafael* do města *Rages*, chránil jej před neštěstím, poradil mu, jak by uzdravil svého slepého otce.

Z toho příkladu se učíme, jak se k nám andělé chovají *blahosklonně*, ochraňují nás na těle i duši. Říkám *blahosklonně*, tj. smýšlejí s námi upřímně a přejí nám vše nejlepší, neboť chtějí, abychom byli blažení i šťastní na těle i na duši.

Andělé nás *milují* a to k vůli Bohu, neboť vědí, že nás Bůh miluje, milují nás, protože mají s námi soucit v našich trampotách a starostech, které nás potkávají na zemi, milují nás i proto, že jsme stvořeni k Božímu obrazu a že se jednou máme dostat mezi ně. – A jako rodiče nás milující nám prokazují dobrodiní, a chrání nás od zlého jak mohou, tak i andělé nám prokazují dobrodiní. Písmo svaté proto praví: „*Vždyť tvým andělům vydal o tobě příkaz, aby tě střežili na všech tvých cestách.*“ (Ž 91 /90/,11) Dávají pozor, chrání nás před úrazem.

Máme mnoho příkladů, že dobrým a nábožným lidem pomáhali dobří duchové. Anděl se zjevil nábožné *Agar* a ukázal jí na poušti studánku, aby *nezahynula* žízni se svým synem *Izraelem*, zachoval při životě i proroka *Eliáše*, který utekl před královnou Jezabelou na poušť, anděl mu přinášel pokrm a nápoj.(1Král 19, 6-8) Anděl zavřel tlamy lvům, aby neuškodili nábožnému *Danieli*, který byl hozen do jámy. Anděl sestoupil i do pece a zachoval naživu *tři mládence*, kteří tam byli hozeni na rozkaz Nabuchodonozora. Andělé vyvedli též nábožného *Lota* z hříšného města, i apoštola *Petra* ze žaláře, ve němž byl svázan dvěma řetězy a hlídán vojáky. A tak je až dosud každý dobrý nábožný člověk chráněn před úrazem.

Avšak andělé nás také ochraňují na *duši*, abychom nehřešili, anebo

abychom se polepšili⁴⁴. A když nám nadchází poslední hodinka života a my odevzdáváme duši Pánu Bohu k soudu, i tehdy jsou při nás a nesou naši duši do nebe, kde se máme s nimi radovat. O tom nás poučuje Pán Ježíš v podobenství o *Lazaru* a boháči: „*I umřel ten chudák a andělé ho přenesli k Abrahámovi.*“ (Lk 16, 22) Tu statečná *Judit* vyznala: „Veleben je Hospodin, že mne chránil, když jsem odsud i sem šla, i když jsem byla v nepřátelském ležení a Pán Bůh nedopustil, abych byla já, jeho dívka poskvrněna.“ (Jdt 13, 16)

Povzbuzují nás k dobrému, tj. posílají nám na mysl jen dobré věci a dávají nám i dobrá znamení a varují nás před hříchem. Když je člověk přesto neuposlechne a zhřeší, upozorňují ho, aby se obrátil na správnou cestu. Jsou Boží poslové, oznamují lidem jeho vůli.

Anděl *Rafael* dal *Tobiášovi* (měl se oženit se *Sárou* – její dřívější manžely zabil zlý duch) radu: „Povím ti, kdo jsou ti, nad nimiž má ďábel moc: jsou to jistě ti, kteří uzavírají manželství tak, že vylučují Boha ze svého srdce a dávají přednost jen své chlípnosti. Ale ty, až ji pojmeš za manželku, modli se s ní po tři dny a tak bude ďábel zahánán.“ (Tob 6 18) K setníkovi *Kornéliovi* přišel též anděl a řekl mu: „Kornélie! Tvé modlitby a dary jsou před Bohem, pošli některé muže do *Joppe* a povolej nějakého *Šimona*, jménem *Petr*. Ten ti řekne, co bys měl činit.“ (Sk 10n) Andělé se objevují jako *poslové* i u lidí: anděl *Gabriel* přišel k *Zachariášovi*, aby mu oznámil, že bude mít syna. Anděl *Gabriel* zvěstoval i *Panně Marii* poselství, že počne z Ducha Svatého Božího Syna. Anděl Boží rozkázal i *Josefovi*, aby vzali dítě a utekli do Egypta.

Andělé prosí za nás, tj. předkládají naše prosby před trůn Boha a také se sami přimlouvají za nás u Boha.

Tobiáš činil tajně mnoho dobrých skutků, takže o nich nikdo nevěděl. Ale anděl *Rafael* říkal *Tobiášovi*: „Když ses modlíval s pláčem a pohřbíval mrtvé, obětoval jsem Pánu tvé modlitby.“ (Tob 12, 12 n) Tak sv. *Jan Evangelista* měl toto zjevení:

„Jiný anděl přišel a postavil se k oltáři; v ruce měl zlatou kadidelnici a bylo mu dáno mnoho kadidla, aby je položil s modlitbami všech věřících na zlatý oltář před trůnem: z kadidelnice v andělově ruce vystoupil před Boha kadidlový kouř z modliteb věřících.“ (Zj 8, 2-4)

Pamatujme si tato dobrodiní a neodpuzejme dobré anděly od sebe hříchem. Žijme ctnostně, aby nás andělé milovali, ochraňovali na těle i duši, povzbuzovali k dobrému a prosili za nás u Boha.

⁴⁴ Sv. *Augustin*: „Protož velkou péčí a bedlivým přičiněním jsou u nás každé hodiny a na každém místě, pomáhající nám opaterou nás v potřebách našich.“ (Soliloq. animae ad Deum.)

85. Jak jmenujeme anděly, které ustanovil Bůh k naší ochraně?

*Andělé, kteří jsou určeni hlavně k naší ochraně, jsou andělé strážní.
(Svátek svatých andělů strážných: 2.10.)*

Každý člověk má svého anděla strážného, jak nás poučuje naše duchovní matka, katolická církev. Když jste přišly na svět, Pán Bůh vám poslal anděla strážného, ten je u vás ve dne v noci a opatruje vás před neštěstím. Raduje se, když jste zbožní, čistí, hodní a pláče, když vykonáváte nedbale své povinnosti. Vy ho sice nevidíte, protože jsou andělé pouzí duchové, ale oni vás vidí a sledují vás ve dne v noci⁴⁵. Protože pak jste ještě malé, potřebujete ještě víc anděla strážného, neboť ještě ani nevíte, co by vám mohlo škodit. Pokud máte u sebe rodiče, hlídají vás oni, ale když jdou na pole, nebo jinam do práce, svěřují vás starším bratrům nebo sestrám. Těmto pak nařizují, aby dávali na vás pozor, aby se vám nepříhodilo nějaké neštěstí. Mohly byste odněkud spadnout, zlomit si ruce, nohy atd. Avšak i kdyby vás rodiče, nebo jiní lidé opatrovali co nejvíce, neuchránili by vás od všeho neštěstí, kdyby vás také nehlídal anděl strážný. Slyšeli jste, že malé dítě se dostalo pod jedoucí vůz s koňmi, nebo že bylo v jiném velikém nebezpečí, a přece se mu nic nestalo. Anděl strážný je hlídal⁴⁶.

Jestliže nám andělé prokazují tak veliká dobrodiní, jsme také povinni jim dávat najevo, co by jim bylo milé a líbilo se jim.

⁴⁵ Nejednou se stalo, že děti viděly svého anděla strážného a to právě, kdy jim hrozilo nebezpečí. V jednom městečku nezbourali zedníci kus staré zdi: bylo to na podzim, kdy se přestává stavět. Jednoho dne šla kolem této zdi matka s dceruškou. Když byly obě asi deset kroků od zdi, zastavila se náhle dceruška jakoby spatřila strašidlo. „Co je ti?“ tázala se matka. „Pojď,ďáde!“ Ale dítě stálo bez pohnutí. Tu náhle bylo slyšet ránu, zeď se zbořila a obě by jistě zabila, kdyby se nezastavily. Když přišly domů, tázala se matka, proč se zastavila? „Což jste ho neviděla?“ pravila matce. „Koho?“ táže se tato. „Toho krásného bíle oblečeného mládence. Zastavil se přede mnou a řekl, abych se nehýbala z místa.“ Dítě vidělo svého anděla strážného, ten je i matku zachránil před náhlou smrtí. (J. Schmitt I., str.177)

⁴⁶ V jednom městě bylo děvčátko s bratříčkem samo doma, když začalo v domě hořet. Oheň se blížil k místnosti, kde byly děti: ty volaly o pomoc, ale nebylo tu nikoho, kdo by jim byl mohl pomoci. Z okna se bály skočit, protože bylo velmi vysoko. Ale když již začalo hořet i v jejich místnosti, chtěly přece jen vyskočit tím oknem. Nejdříve se však pomodlily k andělu strážnému, aby je zachránil. Pak seskočilo napřed děvčátko, a když se mu nic nestalo, volalo na bratříčka: „Seskoč za mnou dolů, anděl strážný bude chránit i tebe.“ Hošík tak učinil a neublížil si. Anděl strážný chránil patrně obě. (Jak.Proch. I. str.4)

86. Čím jsme povinni svým andělům strážným?

Svým andělům strážným jsme povinni tím, že je máme ctít a vzývat, poslouchat jejich vnuknutí a být jim vděční.

Anděl strážný se vždycky nad vámi vznáší a opatruje vás. Nezaslouží si za to lásku a úctu? A jak ho budete *ctít*? Když budete zbožní křesťané a nikdy ho nezarmoutíte zlou myšlenkou, ošklivým slovem nebo dokonce hříšným skutkem. Kdyby kdokoli přišel za vámi a sváděl vás k hříchu, nebo kdyby vás napadly zlé myšlenky, zvolte: „Ne!! Nikdy to neučiním! Musel bych se stydět před svým andělem strážným.“

Jeden chlapec, který ještě nechodil do školy, šel se vykoupat s odrostlejšími chlapci. Když přišli k řece, zpozoroval, že někteří větší hoši se neslušně chovají (jsou nestydatí). Ten dobrý chlapec jim řekl: „Nestydíte se před svým andělem strážným? Nepůjdu už nikdy s vámi, protože anděl strážný nemůže být s nestoudnými dětmi, odchází od nich, když jej tak zarmucují.“

Jedněte také tak. Ani myšlenkou, ani slovem, tím méně skutkem neodpuzujte od sebe anděla strážného.

Máme anděly strážné *vzývat*, tj. volat k nim o pomoc, prosit je, aby se přimlouvali za nás u Boha. Když se *ráno* modlíváte, prostě anděla strážného, aby vás chránil a doprovázel na všech cestách. *Večer* ho prostě, aby nad vámi v noci bděl tak, aby vám neublížil ďábel. Učiníte to nejlépe modlitbou: „*Anděle Boží, strážce můj*“⁴⁷... Všichni ji umíte, ale možná jí dobře nerozumíte. Obsahuje v kostce celé učení o andělu strážném, žádosti anděla strážného o čtyři věci: v 1. a 2. verši prosíme, aby nás chránil na těle i na duši, ve 3. a 4. verši, aby nás vedl k dobrému, učil i povzbuzoval, v 5. a 6. verši, aby nám pomáhal od všech svodů ke zlému, čili vyhýbat se všem pokušením a dbát na jeho dobrá vnuknutí. *Poslední čtyři* verše jsou *prosba*, abychom s pomocí anděla strážného setrvali až do smrti ve svaté katolické církvi a po smrti se dostali do nebe. Vstaňte a pomodlíme se tuto modlitbu. *V katechismu* se dále říká, že *máme poslouchat jejich vnuknutí*, tj. všímat si a též i rádi poslouchat jejich povzbuzení: varovat se zlého a konat dobré.

Když chtěl spravedlivý Bůh vyhladit hříšné město *Sodomu*, přišli večer dva an-

⁴⁷ Starší děti se mohou také naučit tuto modlitbu k andělu strážnému: „Anděle Boží! Strážce můj, rač mne, jenž jsem tobě božským milosrdenstvím svěřen, dnes i každého dne osvěcovat, opatrovat, řídit a spravovat.“ (100 dní odpustků, Pius VII. 1821)

děle ke zbožnému *Lotovi* a řekli mu: „Uteč, jde ti o život. Neohlížej se zpět a v celé té oblasti se nezastavuj. Uteč na hory, nezahyneš!“ (Gn19, 17) Takto mu dali dobrou radu i dobré vnuknutí, co učinit. A stejně mluví často anděl strážný do našich srdcí.

Za tuto velikou lásku budme svým andělům až do smrti *vděční*. Vzpomínejte na mnohá nebezpečí, z nichž jste vyvázli skrze anděly strážné a modlete se k nim rády. Vzpomeňte, jak mladý *Tobiáš* byl vděčen svému andělu. Když se vrátil z cesty domů a vypověděl všechna ta dobrodiní, která mu anděl na cestě prokázal, zvolal: „Není sice možné vrátit všechna jeho dobrodiní, ale prosím tě, otče můj, požádej ho, jestli by si chtěl vzít polovinu všech věcí, které jsme přinesli“⁴⁸.“ (Tob 12, 4 5)

Jak laskavý je nebeský Otec! Dal nám anděly, aby nám ochránili tělo i duši. Pošleme mu všichni vřelou modlitbu z povinnosti ke svým andělům.

87. Jak se k nám chovají zlí andělé?

Zlí duchové jsou k nám nepřátelští, závidíce nenávidí, pokoušejí nás k hříchu, aby nám uškodili na těle i duši.

Zlí duchové chovají se k nám *nepřátelsky*, jsou to naši nepřátelé. Nepřítelem zveme člověka jenž nás nenávidí a závidí nám to, co máme a z čeho se těšíme, přeje nám zlo a jak jen může, nám je i činí, raduje se z neštěstí a trápení našeho.

Takoví nepřátelé jsou ke všem lidem zlí duchové.

Zlí duchové nás *nenávidí*, že jsme stvořeni k obrazu Božímu, *závidí* nám, že nás Pán Ježíš vykoupil, že jsme v katolické církvi, že nás Bůh miluje, že můžeme přijít do nebe. *Pokoušejí* nás k hříchu, tj. dávají nám hříšná vnuknutí, vzbuzují v nás zlé žádosti, svádějí nás i k hříchu skrze hříšné lidi.

Než nás Pán Ježíš vykoupil, měli ďáblové velikou moc nad lidmi. Zmocňovali se jejich těla, způsobili v nich tak prudké nemoci, že ubohý člověk sebou házel, vztekale bouřil a zuřil, nebo ohluchl a oněměl. Tito ubozí lidé byli *posedlí ďáblem*. O některých posedlých vypravuje svaté evangelium, že Pán Ježíš z nich ďábla vymítal tj. vysvobodil je z moci ďábla. Veliká moc ďábla nad lidmi pocházela od té doby, kdy ho první

⁴⁸ Svátky k uctívání andělů jsou: svátek archanděla Michaela 29.září, svátek andělů strážných 2.října, Rafaela 24.října, Gabriela 18.března. Též je stanoveno k jejich uctívání každé pondělí.

rodiče v ráji uposlechli a tak sami sebe a své potomky nechali v jeho moci. Pán Ježíš přemohl d'ábla skrze svoji smrt a svoje vzkříšení, dal také katolické církvi moc, aby nás chránila před úklady d'ábla a stanovil mši svatou a svátosti, abychom dosahovali potřebnou Boží milost, která nám pomáhá přemáhat d'ábla, pokušení, odpírat d'ábla tj. nechtít a nečinit zlo, k němuž nás d'ábel svádí čili pokouší. Kromě mše svaté a svatých svátostí pomáhá proti úkladům d'ábla modlitba a půst. Sv. *Antonína* poustevníka pokoušel velmi d'ábel, aby jej a jeho učedníky (mladé poustevníky) odvrátil od svatého života. Ale čím více na něho d'ábel dorážel, tím více se modlil a postil se a vedl i své učedníky k modlitbě a postu. Říkal: „Věřte bratři, d'ábel se bojí bdění, postů, modliteb, milosrdenství a pokory, nejvíce se však bojí vroucí lásky k Pánu Ježíši, jediným znamením kříže bývá zbaven své moci a odchází zahanben.“

Sv. *Augustin* praví: „Než přišel Kristus, byl d'ábel odvázan. Přišel však Kristus a d'ábla spoutal. Na otázku: Jestliže je spoután, proč ještě tolik může? Zní odpověď: Ovšemže může dost, ale opanuje vlažné a nedbalé a ty, kteří se nebojí Boha. Je spoután jako na řetězu uvázaný pes, nemůže nikoho pokousat, jen ty, co se k němu blíží. Vězte bratři, jak byl nemoudrý člověk, jehož pokousal pes přivázaný k řetězu. Ty se nepřibližuj k d'áblu pomocí světských rozkoší a žádostí tohoto světa, on se neosmělí k tobě přiblížit. Může štěkat, může pokoušet, ale nemůže pokousat, jen toho, kdo chce. D'ábel neškodí nucením, ale radou, nevynucuje na nás souhlas, ale žádá.“

Kdo neužívá proti d'áblu církví stanovených prostředků, bývá sveden. (Pád prvních lidí.)

Hledí nám škodit na *těle*, tj. na zdraví, na cti, na majetku, mohou to však činit jen tehdy, když dopustí Bůh, to poznáváme na trpělivém *Jobovi*.

Hledí nám škodit na *duši*, tj. *svádějí* nás ke zlému. Proto se objeví v člověku často zlá myšlenka a běda, jestliže ji člověk promění ve skutek. Spáchá zlý čin, o kterém lidé často říkají: „*To je d'ábelský skutek.*“ Vzpomínejte sv. *Antonína*, jak přemáhal d'ábly. Čiňte podobně a budete šťastni.

88. Jak se máme bránit zlým duchům?

Zlým duchům se máme bránit bděním, modlitbou a statečným přemáháním jejich pokušení.

O tom všem jsem vám již vyprávěl. *Katechismus* říká: *bděním*, tj.

máme dávat pozor na potřeby naší duše, na své smysly: zrak, sluch atd. Představuje-li nám ďábel špatnou myšlenku, či věc, zachraňme se *útekem*, tj. mysleme hned na něco jiného a zvolíme: „Ježíši, má spáso, zachraň mne! Panno Maria, neopouštěj mne!“ K *bdění* nás vybízí Písmo svaté slovy: „*Strážliví bud'te a bděte, neboť protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází hledaje, koho by sežral. Jemu odpírejte, silní ve víře*“. (1 Petr 5, 8, 9)

Konečně statečným *přemáháním jejich pokušení*. „Bože můj!“ tak zvolíme dnes, „jak hrozné neštěstí je těžký hřích. Tolik vznešených a svatých duchů se dopustilo jediného hříchu, a Bůh je navždy zavrhl. Mějme se na pozoru před těžkým hříchem. Všechno na světě chceme přijmout z Boží ruky, jen těžký hřích buď od nás vzdálen!“

Poučení: *Následuj dobré anděly: buď čistého srdce, poslušný, nábožný, bohabojný a bližnímu pomáhej jen všemu dobrému! Chraň se toho, abys v hříchu si nezadal zlým duchům a i svody bližních peklu nesloužil.*

5. O lidech

89. Kdo jsou po andělech nejvýznamnější Boží tvorové?

Po andělech jsou nejvýznamnější Boží tvorové lidé.

Až dosud jsme mluvili o *andělech*. Dnes budeme mluvit o tvorech, co přebývají na zemi, ne o všech, nýbrž jen o těch nejvýznamnějších, nejlepších, prvních mezi všemi na zemi. Znáte je všichni, jsme to my, *lidé*.

Lidé jsou *nejvýznamnější tvorové* na tomto světě, to poznáváme z toho, co vypravuje Písmo svaté o stvoření člověka. Když Bůh chtěl stvořit *světlo* atd., řekl jenom slovo: „Budiž,“ nebo „Bud'te!“, a hned i bylo. Ale když chtěl Bůh Otec stvořit prvního člověka, řekl svému Synu a Duchu Svatému: „*Učiňme člověka ke svému obrazu, podle naší podoby*.“ (Gn 1 26) (Ta slova znamenají, že chtěl učinit něco vznešenějšího než až dosud.) Jak stvořil člověka, to líčí Písmo svaté. Stvořil jej naposledy, šestého dne. Až když zemi krásně zařídil jako pěkný dům, i všechna zvířata stvořil, nad nimiž měl člověk panovat, aby na ní už mohl bydlet, až v závěru stvořený.

Prvního člověka učinil Bůh z *hlíny země*. Bůh chtěl, aby se v podobu

člověka spojily všechny ty látky, ze kterých se skládá lidské tělo, ty jsou: voda, železo, síra, vápno. Tyto látky tu již byly v zemi i na zemi, a proto říká Písmo svaté: „z hlíny (z látek) země“. Nazval jej *Adam*, tj. muž ze země.

90. Z čeho se skládá člověk?

Člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše, která je přirozeným Božím obrazem.

To, co na člověku vidíme, je tělo. *Skládá se*, tj. je učiněno z hlíny, až umřeme, rozpadne se zase v prach země. Tělo je smrtelné. Když Bůh učinil tělo z hlíny země, mělo oči, ale nevidělo, uši, ale neslyšelo, ruce, nohy, ale nemohlo jimi pohybovat. Proč? Protože bylo bez *duše*, a tělo bez duše se nemůže pohybovat, je mrtvé. Viděli jste již mrtvého člověka? Slyšel pláč okolostojících? Proč ne? Neměl duši, byl mrtev. Proto Pán Bůh vdechl do těla učiněného z hlíny země duši, tj. spojil s tělem nesmrtelnou duši. Písmo svaté praví: „*Tehdy utvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl do jeho chřípí dech života, tak se stal člověk živou bytostí.*“ (Gn 2, 7) A jakmile mu Bůh vdechl duši, praví se, že *stal se živým tvorem (s duší)*“ tj. začal vidět, slyšet, mohl hýbat svými údý atd.

„*Hospodin Bůh vdechl do jeho chřípí dech života*“ (Gn 2 7), tj. stvořil duši a spojil ji s tělem. *Duše je nesmrtelná*, nikdy neumře. O co se tedy máme více starat: o tělo, nebo o duši?

Na *Popeleční středu* chodíme na popelec. Kněz poznamená nás na čele křížem (sype nám na čelo popel), a říká: „*Pomni člověče, že v prach jsi a v prach se obrátíš.*“ Toto nám svatá církev vkládá do mysli, že naše tělo se rozpadne, umře a ostane jen duše, aby dostala odměnu nebo trest.

Pečujte více o duši! Kristus Pán nás k tomu nabádá slovy apoštola Matouše (Mt 10, 28): „*Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ti duši zabít nemohou. Bojte se raději toho, jenž může i duši i tělo zatratit do věčného ohně.*“ Mnoho lidí volá lékaře, jen co se roznemohou, ale i když hřešili, sv. zpověď odkládají, Pečují o tělo, ne o duši. (slova Spasitele: „*Nebojte se*“ atd.)

O *nesmrtelné duši* praví dále *katechismus*, že totiž je „*přirozeným obrazem Božím*“, tj. je podobná Bohu.

Vypravuje se o *Josefu egyptském*, že nejmladšího bratra svého *Benjamina* vyznamenal před ostatními bratry, dal mu od všech jídel pětkrát tolik, co ostatním. Podobně Bůh vyznamenal člověka před ostatními tvory, že „*učinil jej přirozeným obrazem Božím*“ tj. „stvořil jej podobného sobě“.

„*Přirozený*“ je odvozeno od *příroda* (tj. vše, co k některé bytosti nutně náleží a nemůžeme si ji odmyslet). Např.: aby byl tvor člověkem, musí mít lidské tělo a lidskou duši. Tvor, který to nemá, není člověkem.

K přirozenosti duše patří to, co náleží k *bytosti ducha*, bez čeho nemůže být, aby zůstala lidskou duší. *K přirozenosti duše* náleží, že je duch. Z toho vyplývá, že

1. je nesmrtelná,
2. má rozum a
3. má svobodnou vůli.

Všechny ty dary nazýváme *přirozené* a člověk je nemůže ztratit, má-li ostat člověkem. Skrz ně jsme *přirozeným* obrazem Božím, tj. mu podobni.

91. Čím je lidská duše přirozeným obrazem Božím?

Přirozeným obrazem Božím je lidská duše tím, že je nesmrtelný duch a má rozum a svobodnou vůli.

Člověk je přirozeným Božím obrazem, neboť:

1. Bůh je duch, i duše lidská je též duch,
2. Bůh má nejdokonalejší *rozum* a nejlepší *vůli*, i člověk má též rozum a svobodnou vůli, ovšem jen nedokonalé a slabé,
3. Bůh je Pánem nebe a země, ale člověk je též schopen vládnout nad viditelnými tvory. A z těchto příčin je člověk *přirozeným Božím obrazem*, je nejvýznamnějším Božím tvorem na světě.

Tělo nemůže být přirozeným Božím obrazem, protože Bůh nemá tělo.

92. K čemu stvořil Bůh lidi?

Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali a ctili, milovali jej a sloužili mu a byli na věky spaseni.

Člověk se skládá z těla a nesmrtelné duše. Všechny smysly a části našeho těla jsou k něčemu určeny, mají určitý cíl a jsou uspořádány tak, že

skutečně slouží tomu, k čemu jsou určeny. Podobně má i naše duše rozum a svobodnou vůli, je určena k něčemu, má svůj cíl a je schopna jej dosáhnout.

Nejsme Bohem stvořeni jen k tomu, abychom užívali tohoto světa a jeho radostí a radostí těla a jeho požadavkům. Nehodilo by se to ani na Boha, ani na rozumné tvory jako jsou lidé. *Katechismus* proto říká: „*Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali.*“

Kdy někoho znáte? Když víte, jak se jmenuje, kdo je a jaký je, co dělá atd. Kdy ale poznáme Pána Boha? Víme-li, kdo je, jaký je, co nám učinil dobrého a stále činí, co nařizuje a zapovídá, co nám slíbil. (ot. 2) Jestliže se tedy v katechismu praví: „*Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali,*“ znamená to, že se mají lidé snažit, aby se dověděli o něm mnoho, kdo je, jaký je atd. Když pak lidé poznávají, jak je mocný a dobrotivý, jistě ho budou milovat, poslouchat a dostanou se do nebe. Proto se rádi učte svatému náboženství, neboť to vás naučí znát Pána Boha. Tak činíval sv. *Václav*⁴⁹. Jeho otec se jmenoval *Vratislav* a byl vévodou naší české země. Maličký *Václav* měl velmi rád svou dobrou babičku, sv. *Ludmilu*, sedával u ní a měl z toho upřímnou radost, když mu vypravovala o Panu Bohu, milovaném Ježíšku, o jeho dobré matce Panně Marii, o andělu strážném a všechno si dobře pamatoval. Když pak vyrostl, nepřestával poslouchat v chrámu Páně a číst doma o Pánu Bohu, aby jej více a víc poznával. Dobře si byl vědom, že nás Bůh stvořil k tomu, abychom jej poznávali. Proto jej měl Pán Bůh rád a vzal si jej k sobě do nebe. Učte se rády svatému náboženství, chod'te i rády na kázání, zvláště až budete velké, abyste víc a více poznávaly a tak plnily to, k čemu i vás Bůh stvořil.

A kdo zná Boha, jeho srdce je naplněno větší *úctou* k němu. Budete ho pak ctít, když ho budete chválit, budete se k němu modlit, zpívat mu svaté písně a varovat se hříchu. Písmo svaté říká: „*Bud'to že jíte, nebo pijete, nebo cokoli jiného činíte, všechno ke slávě Boží činíte.*“ (1 Kor 6, 20) Abychom *ctili* Boha je druhá příčina, proč nás Pán Bůh stvořil. Uctívejte ho i vy, jak jej ctil sv. *Václav*. Vzdáte mu nejvyšší úctu, když jej budete upřímně *milovat*. Tak jak miluje dobře vedené dítě svého starostlivého otce, tak miluje upřímný křesťan svého nejlepšího a nejdobrotivějšího Ot-

⁴⁹ Dr. Ant. Skočdopole.

ce, Pána Boha. „*Miluj Hospodina, Boha svého!*“, přikazuje Boží Syn „*celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí*“ (Mt 22, 37) Sv. Václav miloval Pána Boha nade vše. Kdykoli mu sv. Ludmila řekla: „Budu ti vypravovat o Pánu Bohu“, měl z toho velikou radost. Poslouchával a vypravoval o Pánu Bohu rád, až se mu očka klížila a ještě se mu ve spaní zdálo o Pánu Ježíši. Dělal rád, co se Bohu líbí, jen aby se sám také Pánu líbil.

Pán Bůh nás stvořil, abychom mu *sloužili*, tj. plnili jeho vůli a zachovávali jeho přikázání. (Říkáme o služebníku, že slouží, tj. plní to, co chce jeho pán, co mu rozkazuje.) Kdo miluje Boha opravdově, ten poslouchá, *slouží* mu a ten bude na věky *spasen*, tj. dostane se do nebe.

Nějaký kníže zabloudil na lovu do hlubokých lesů, kde zastihl hodného starce sv. Macedonia před jeskyní. „Co zde děláš na této poušti?“ tázal se kníže sveřepě. „A proč ty sem chodíš?“ tázal se pokojně *Macedonius*. „Lovím zvěř“, říká kníže. „A já také lovím“, říká kmet, „ale neužívám světských radostí, ani nelovím zvěř, nýbrž běžím za svým povoláním k nebesům a neustanu, než nedoběhnu k svému cíli.“ Kníže odešel zahanben, neboť starcova slova se dotkla jeho svědomí: dosud málo dbal svého cíle a jen užíval rozkoše tohoto světa.

Koho následovat? Knížete či ctihodného starce? Věčná blaženost je tak velká, že ji nemůžeme dosáhnout ani přirozenými silami. Odtud:

93. Mohou lidé dosáhnout věčné spásy svými přirozenými silami?

Lidé nedojdou svými přirozenými silami věčné spásy. Blaženost, k níž směřují, je stejně nadpřirozená, jako i prostředky víry a milosti nutné v cíli.

Čím je lidská duše přirozeným Božím obrazem? Rozum a svobodná vůle jsou *přirozené duchovní* síly nebo přirozené schopnosti člověka, přirozené síly nebo přirozené schopnosti *tělesné* jsou zdravé části těla. Těmito přirozenými schopnostmi nebo silami může člověk dosáhnout toho, aby se mu vedlo na světě dobře, aby byl šťastný a blažený dočasně na zemi. Tak dojdou blaha či blahobytu a štěstí na světě lidé, kteří využili svůj rozum a své zdraví na to, aby se naučili ve škole potřebným znalostem a pak je využili v obchodě, v řemesle, v pracích na poli aj., užívajíce své svobodné vůle, aby žili mravně a čestně. Schopností či přirozenou silou může člověk dosáhnout *časné* blaženosti, tj. na jakýsi čas, pár let, i až do smrti.

Ale věčné spásy, věčné blaženosti v nebi nemůže dosáhnout žádný

člověk skrze tyto přirozené síly. A proč? Katechismus odpovídá: *neboť*, tj. *protože věčná blaženost, pro kterou nás Bůh stvořil, je nadpřirozená*, tj. není zde na zemi, v přírodě, nýbrž nad zemí, *nad veškerou přírodou*. Je nekonečně vyšší, větší, nežli jakákoliv blaženost, které by člověk mohl dosáhnout na světě. A proto lze dosáhnout nebeské blaženosti jen prostředky *nadpřirozenými*, tj. takovými, které nejsou světské čili přírodní, ale jsou vyšší a vzácnější, než všechna příroda. A které to jsou ty nadpřirozené prostředky? *Katechismus* říká, že je to *víra a Boží milost*. Tedy ne rozumem, ne svobodnou vůlí, ne zdravými částmi těla, je možné dosáhnout věčné blaženosti, ale skrze *víru a Boží milost*. Můžeme též říci: *skrze náboženství*.

V kolika dnech stvořil Bůh svět? Koho učinil naposledy? Pán Bůh uspal *Adama*, vzal jedno z jeho žeber a utvořil z něj ženu. *Adam* se z toho radoval a nazval tu ženu *Eva*, tj. matka všech živých. To byli první dva lidé.

94. Jak se jmenovali první lidé?

První lidé se jmenovali Adam a Eva. Oni jsou prarodiči celého lidského pokolení.

Adam a Eva jsou první lidé, od nich pocházejí všichni lidé, co jich bylo a je na světě. Proto se nazývají *Adam a Eva prarodiči*, či také *prvními rodiči*. Všichni lidé dohromady jsou tedy velká rodina prvních rodičů.

Tím, že Bůh stvořil první rodiče, aby *ho poznávali a ctili, milovali jej a sloužili mu a byli tak spaseni na věky*, poskytl jim nejen přirozené dary, ale i *nadpřirozené dary* k tomu, aby mohli dosáhnout věčné blaženosti.

Nadpřirozené nazýváme to, co nepatří k bytí, ale přesahuje je. *Nadpřirozenými dary* tudíž nazýváme ony, které nám Bůh udělil *ze své milosti* a které přesahují naše přirozené síly.

95. Jací byli první lidé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh stvořil první lidi, byli dobří a blažení, neboť:

- 1. měli posvěcující milost, byli svatí a spravedliví a byli tak i nadpřirozeným Božím obrazem,*
- 2. byli Božími dětmi a neměli nároky na nadpřirozenou blaženost v nebi,*

3. *byli obdařeni velkými vědomostmi a vůlí nakloněnou k dobrému,*
4. *žili v ráji, byli prostí všeho utrpení a měli nesmrtelná těla.*

O kom říkáme, že je dobrý? Je to jen ten, kdo je milý Pánu Bohu. Pán Bůh miloval první lidi a i oni jej milovali a jemu sloužili. O kom říkáme to, že je blažený? O tom, jež nikoho nezarmucuje, kdo nemá žádné trápení, žádné bolesti a starosti, nýbrž má vše, co ho těší, co si přeje a co potřebuje.

Tak blažení byli první rodiče v ráji. Nic je tam netrápilo, necítili nikdy žádné bolesti, nebyli nemocní, nepoznali horko, zimu, hlad a žízeň. Měli všechno v ráji, co si přáli, byly tam krásné květiny, vydávající příjemnou vůni, mnoho ušlechtilých stromů, nesoucích mnoho chutného ovoce. Byla tam i zvířata, co jsou nám dnes nebezpečná, ale neuškodila tehdy prvním lidem. Často přišel lev i vlk a schoulil se u jejich nohou. Neměli zármutku a žádné bolesti, byli prostě blažení. (Srovnej blaženost andělů!)

1. *Měli posvěcující milost a skrze ni byli svatí a spravedliví. (Výklad viz u ot. 79)* Protože žili v posvěcující milosti, byli:

2. *Božími dětmi.* Jako dobrý otec miluje své dítě a stará se o ně, tak miloval Bůh *Adama* i *Evu* a staral se o ně.

Rodiče jsou povinni dávat svým dětem ze svého majetku. Poroučí tak Pán Bůh i světský zákon. Dokud jsou děti malé, dostávají od svých rodičů stravu, šatstvo a všechny potřeby. Když dorostou děti zámožných a majetných rodičů, dostávají peníze nebo dům, pole, aby se živili sami, hospodařili sami pro sebe. A protože to přikazuje rodičům Pán Bůh i světský zákon, mohou to děti očekávat a žádat od svých rodičů. A že mohou očekávat a žádat podíl z majetku rodičů, říkáme, že *mají nároky na podíl* po svých rodičích, dostávají svůj podíl buď ještě za života rodičů nebo dědí po jejich smrti. Tak i Pán Bůh svým dětem *Adamovi* a *Evě* zaslíbil podíl v nebi, věčnou blaženost, slíbil jim, ne že byl povinen, ale z lásky. Bůh je pravdomluvný a protože slíbil prvním rodičům blaženost, *měli na ni nárok.* Mohli jistě očekávat, že jim Bůh dá věčnou blaženost.

3. Katechismus dále praví, že první rodiče byli obdařeni *velkými vědomostmi.* Rozum měli dokonalejší, než je rozum nyní i nejučenějšího moudrého člověka, proto znali více než nyní ti nejučenější a nejmoudřejší lidé. Znali všechna zvířata i Pána Boha líp než my. Nemuseli se ale učit z knih, to *Bůh je opatřil těmi vědomostmi,* tj. všechno jim vyjevil. *Jejich vůle se klonila jen k dobrému,* tj. chtěli konat jen dobré a ani nepomyslet na zlé.

Jdete-li např. okolo cizí zahrady a spatříte na stromech pěkná jablka, láká vás

to, abyste si je natrhali. Cítíte v sobě hlas: „Kéž bych měl ta jablka!“ Hlas ve vás se ozývající není sice hříšný (neuposlechnete-li jej), ale láká vás k zlému. Takový hlas se v Adamovi nikdy neozval a žádná špatná myšlenka nemohla přijít bez jeho vůle vůbec na mysl. Neospalý v modlitbě, neznal zlost, hněv atd. Jak lehce svedl plnit Boží vůli!

4. *Žili v ráji.* Byla to krásná zahrada plná ovocných stromů. Byla v *Asii* a nazývá se *pozemským rájem* proti *nebeskému*. *Byli zbaveni všeho utrpení a také jejich tělo bylo nesmrtelné.* Když někdo přijde o svůj majetek, zemřou mu děti, onemocní bolestnou nemocí, říkáme, že *má utrpení*. Všech podobných utrpení byli první lidé úplně zbaveni tj. nic je nermoutilo, nebolelo, nesoužilo. Jejich tělo bylo *nesmrtelné*, tj. nikdy by nezemřeli, kdyby nezhřešili, ale za živa by přišli do nebe i s tělem a duší.

Posvěcující milost Boží a ostatní nadpřirozené dary dala prarodičům *nadpřirozený obraz Boží*, stali se Pánu Bohu podobnější než my přirozenými dary, jež jsou jen přirozený Boží obraz. Tím, že měl posvěcující milost, podobal se první člověk krásou a velebností Pánu Bohu, skrze veliké vědomosti jeho vševědoucnosti, skrze vůli k dobrému nakloněnou jeho svatosti a tím, že byli prosti všech utrpení, zrcadlili jeho blaženost.

Přemýšlíme-li o veliké blaženosti prvních rodičů, vzpomeneme-li si na překrásný ráj, jistě se nám zasteskne po těch převelikých darech. Jestli nás bolí srdce, protože jsme ztratili ráj, přesto však vděčíme a jsme zavázáni Boží dobrotě, že nám vrátila nejdůležitější z nadpřirozených darů, tj. posvěcující milost Boží, a to svátostí křtu. Dokud budete obdařeni posvěcující milostí, budete šťastni, třeba byste byli i chudí. Neboť skrze posvěcující milost jste Pánu Bohu podobni na duši, takže Bůh a jeho andělé hledí na vás se zalíbením. Smíte mluvit s Bohem v modlitbě jako děti se svým otcem, svatá víra vás o něm poučuje a byť byste museli překonávat i mnohá utrpení, buďte trpělivi a zůstaňte hodní, neboť za všechny ty kříže budete jednou bohatě odměněni. Ani smrti se příliš nebojte, zemřete-li totiž v posvěcující milosti, otevře se vám brána do nebeského království. Zachovejte si tento přenádherný dar, milost Boží.

Jeden malíř namaloval krásný obraz, sám se z něho velice radoval. Když pak jednou odešel, vnikl do jeho místnosti škůdce, poházel obraz blátem a celý jej zničil. Můžete si představit jakou bolestí bylo naplněno malířovo srdce, když hleděl na zničený obraz. Vaše duše je též překrásný Boží obraz. Sám Bůh ji stvořil. Dopustíte-li se těžkého hříchu, podobáte se škůdci, potřísnivšímu obraz blátem. Jak se asi hněvá nebeský Otec a jak velký trest zastihne takového člověka?! Stanovte si pevně, že bu-

dete vždy dbát, abyste neposkvrnily své duše smrtelným hříchem. Pán Bůh vás uchrání od takového neštěstí, jestliže se též sami přičíníte, abyste se uchránili všech hříchů.

96. Dostali první lidé dary propůjčené jim Bohem jen pro sebe?

První lidé nedostali dary propůjčené jim Bohem jen pro sebe a po nich je měli dědit též jejich potomci.

Jako dědictví přechází z rodičů na děti, z potomka na potomka, taková byla Boží vůle, aby dary propůjčené prvním lidem přecházely i na jejich potomky, tj. na všechny lidi. Tyto dary však měli *Adam* a *Eva* předat sobě i svým potomkům zaslouženě poslušností a láskou k Bohu. Tak jim dal Bůh zákaz: „*Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla jíst nesmíš! V den, kdy bys z něj jedl, musíš pak zemřít.*“ (Gn 2, 16 17)

Zachovat toto přikázání bylo první lidem velmi snadné. Vždyť měli veliké vědomosti, vůli nakloněnou k dobrému atd. a kromě toho bylo v ráji mnoho překrásných stromů plných dobrého ovoce. Mohli sami od sebe přijít na to, aby Pána Boha neposlouchali? Kdyby toto přikázání zachovali, mohli navždy zůstat blažení a my bychom po nich zdědili všechny veliké dary a všechnu jejich blaženost.

97. Zůstali první lidé dobří a blažení?

První lidé nezůstali dobří a blažení. Těžce zhřešili a stali se tak nešťastní na duši i na těle.

Vypravuj článek : Pád prvních lidí⁵⁰.

Hřích prvních lidí byla pýcha, chtěli se rovnat Bohu. Pýchou zhřešili andělé, pýchou zhřešili i první lidé. Pýcha je počátek všech hříchů.

98. Čím zhřešili těžce první lidé?

První lidé zhřešili těžce tím, že svedeni d'áblem, jedli ovoce ze stromu,

⁵⁰ Malým dětem lze vypravovat (Mey) krásné podobenství o prvotním hříchu: „Pán ustanovil zahradníka a zahradnici ve své zahradě. Slíbil jim, že je i jejich děti vezme později do zámku, aby byli s ním. Zakázal jim ale stýkat se zlým sousedem, nemilujícím dobrého Pána. Když přesto s ním mluvili, z ráje je Pán vyhnal a tak ztratili zahradu, naději na zámek atd.“

který jim Bůh zakázal.

Bůh slíbil prvním lidem, že jim a jejich potomkům ponechá nadpřirozené dary a že budou věčně blažení, jestliže ho budou poslouchat. Proto jim dal přikázání. Které? Zachovali ho? Nikoli! Věřili více hadu (d'áblu), než Pánu Bohu. Bůh řekl: „Nesmíte jíst a kdykoli byste jedli, zemřete“, ale d'ábel řekl: „Jezte! Nezemřete, ale budete jako bohové“. A nešťastní prarodiče uposlechli toho lháře. Věřili mu více než Bohu. Zpsychli, žádali si být jako Bůh a vědět všechno zrovna jako Bůh.

Jaký to nevděk! Bůh nejvýš spravedlivý je potrestal. Následky hříchu byly hrozné. Z biblického vyprávění tak poznáváte, že hřích uškodil prvním rodičům na těle i na duši. *Nadpřirozené dary ztratili úplně, přirozené jim byly zmenšeny.* Byli nešťastní na těle i na duši. Bůh je potrestal proto tak těžce, že více věřili d'áblu než jemu, a že přikázání, které jim nařídil zachovávat, bylo zcela snadné.

99. Jak se stali první lidé svým hříchem nešťastnými na duši i na těle?

První lidé se stali svým hříchem nešťastní na duši i na těle takto:

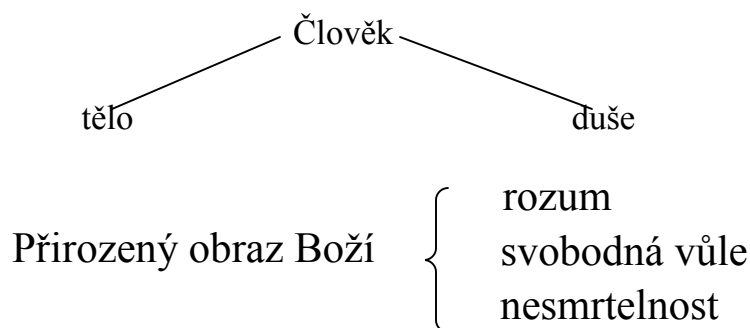
- 1. ztratili milost posvěcující a přestali být nadpřirozeným obrazem Božím,*
- 2. přestali být Božími dětmi a pozbyli nárok na nadpřirozenou blaženost v nebi, čímž stali se věčně zavržení,*
- 3. jejich rozum se zatemnil a jejich vůle se naklonila ke zlému,*
- 4. byli vyhnáni z ráje a podrobeni velkým utrpením a smrti.*

Na duši. Ztratili nejdražší poklad: *posvěcující milost*⁵¹. Proto přestali být *nadpřirozeným Božím obrazem* (ve své duši) a zůstaly jim jen přirozené dary, a to ještě oslabené, (rozum a vůle). Přestali také být *Božími dětmi* a protože již nebyli *Božími dětmi*, nemohli čekat podíl od nebeského Otce a *pozbyli nárok na nadpřirozenou blaženost*⁵².

⁵¹ Viz otázka 79. Stačí zopakovat „co je *posvěcující milost Boží*“ a potom říci: jací byli, že měli *posvěcující milost*! Byli Bohu milí, Boží děti a měli nároky na nebe. Když ztratili *posvěcující milost* byli Bohu nemilí a zaslouhovali jako padlí andělé, aby byli zavržení na věky.

⁵² Katecheta vypíše na tabuli dva dary člověka a uvede, že nadpřirozené dary první lidé ztratili a prothrá je a naznačí dohromady, že se zhoršily jejich přirozené dary. Na duši: rozum se zatemnil, vůle naklonila se k zlému. Na těle: nemoci a nedostatky: němý, slepý, tělesně

(Nadpřirozený obraz Boží)
Nesmrtelnost těla Ráj Milost posvěcující

A jaký trest zastihl pyšné anděly za jejich hřích? Jako pyšní andělé byli vyvrženi z nebe a odsouzeni do pekla, tak se stalo i prvním rodičům. Pozbyli nárok na věčnou blaženost a zasluzovali, *aby byli zavrženi na věky*. Proto praví *katechismus*: *stali se hodnými věčného zavržení*.

Jejich rozum byl zatemněn, tj. nebyli již tak moudří jako dříve. To se ukázalo, že se skryli před Pánem Bohem mezi stromy, a domnívali se, že je nevidí. Dříve konali snadno dobré věci, nyní jim to přicházelo těžké, neboť *jejich vůle byla nakloněna ke zlému víc než k dobrému*.

Na těle. Svou neposlušností ukázali, že nezasluhují krásný *ráj*, a proto je Pán Bůh vyhnal odtud na pustou zem, porostlou trním a bodláčím.

Víte⁵³, jak blaze bylo v ráji, ale nyní bylo všechno jinak. Země byla pustá, porostlá trním a bodláčím. Zima, vítr, déšť, sníh a všelike nepohody je sužovaly. Zvířata zdivočela, některá utíkala od prvních rodičů, jiných se zase musili bát oni, např. lvů, tygrů, vlků, utíkat před nimi anebo se jim bránit. Nastala jim těžká práce. Museli pracovat až do zemdlení a únavy, aby jim rostlo a dařilo se to, co potřebovali k živobytí, kde nepracovali a neobdělávali, tam rostlo jehličí a bodláčí.

Jací byli první rodičové *tělesně*, když je stvořil Bůh? Jaké bylo jejich tělo? Jakmile zhřešili, tělo se zhoršilo také, zeslábli a stonali a často trpěli různými tresty. bolestmi a mnohým *utrpením*, mnohými protivnými, odpornými a bolestnými věcmi. Bůh

postižený atd. bolestmi a mnohým *utrpením*, mnohými protivnými, odpornými a bolestnými věcmi. Bůh usoudil, že budou muset *umřít*, věděli, že umřou, ale nevěděli *kdy*. Smrti se nemohli uchránit a ubránit, tak jako se nemohli uchránit mnoha strastí, nemocí. Říkáme tomu, že byli podrobeni mnoha strastem, nemocem a smrti.

⁵³ Dr. A. Skočdopole „Vypr. Katech“ str. 121, 1. díl

usoudil, že budou muset *umřít*, věděli, že umřou, ale nevěděli *kdy*. Smrti se nemohli uchránit a ubránit, tak jako se nemohli uchránit mnoha strastí, nemocí. Říkáme tomu, že byli *podrobeni* mnoha strastem, nemocem a smrti.

Tyto tresty přišly na první rodiče po hříchu, čili následovaly hřích. Říkáme jim *následky*.

100. Uškodil Adamův hřích jen prvním lidem?

Adamův hřích neuškodil jen prvním lidem, nýbrž přešel i se svými zlými následky také na nás, kteří pocházíme od Adama.

Stejně jako semeno zcela zdravé a dobré, zaseté zahradníkem, se může nakazit a poté se ona chyba projeví ve vyrůstajících bylinách, tak i hřích, jehož se dopustili *Adam* a *Eva* v ráji, neuškodil jen jim, nýbrž přešel se svými zlými *následky i na nás všechny*, protože všichni pocházíme od *Adama*. *Adam* byl *praotec všeho lidstva*, kořen, z něhož vyrůstá lidské pokolení a jeho chyba přešla tím i na všechny větve, celý strom, tj. na celé lidstvo.

1. *Adam* byl ale i *zástupcem všeho lidstva*. Zastupoval v ráji nás všechny. On jednal v zastoupení a následky jeho jednání přešly na všechno lidstvo. (Podobně: právní zástupce) Kdyby byl *Boha* poslechl, zůstali by všichni blažení na věky. *Boha* ale neposlechl, *vina i trest* padly na všechny.

2. Proto Písmo svaté říká: „*Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a tím smrt, tak smrt zasáhla všechny, zhřešeními všech.*“ (Řím 5, 12)

Že je tomu tak, poznáváme z toho, že všemi nehodami, jimiž byli postiženi *Adam* a *Eva*, jsme my potrestáni na duši i těle.

Na duši. Díky *posvěcující milosti*⁵⁴ byli nadpřirozeným Božím obrazem a Božími dětmi, ale když ji ztratili, nebyli již nadpřirozeným Božím obrazem a Božími dětmi. A že nebyli, pozbyli i nárok na věčnou blaženost. A tak i my. Proto každé dítě, které se narodí, je *bez posvěcující milosti* a je *Bohu* nemilé a zaslouží si, aby bylo zavrženo na věky do pekla tak jako pyšní andělé. I vy, když jste se narodily, měly jste *Adamův hřích* na své duši, byly jste *Bohu* nemilé a zaslouhovaly jste, abyste byly zavrženy na věky tak jako pyšní andělé. Proto se praví v *katechismu*: „*Hřích prvních rodičů...také na nás, kteří pocházíme od Adama*“.

⁵⁴ Dle Dr. Ant. Skočdopole, I. díl, p. 118 a 124

Adamův rozum se zhoršil a zhoršila se i jeho svobodná vůle. A také rozum všech lidí je potemnělý, žádný člověk nemůže sám od sebe dobře poznávat Boha a to, co je dobré a zlé. Vůle všech lidí je více nakloněna ke zlému než k dobrému. Samy to dobře víte, že modlitba, poslušnost a jiné dobré skutky zdají se vám často těžké a že vás rodiče musí k nim nutit, neposlušnost, rozpustilost, zahálka a jiné zlo bývá dětem milejší a snazší. Často se stává, že vám samo od sebe přijde na mysl udělat zlé a to, co Bůh zakazuje. Vše je tím, že se zhoršila vůle a víc se kloní zlému než dobrému.

Na těle. První rodičové nesměli zůstat v ráji a byli podrobeni mnohým strastem, nemocem a smrti. A vše to zlé musí snášet lidé, dokud jsou na světě. Všichni musíme bydlet na zemi, často nás trápí a sužuje zima, vítr, déšť, sníh i různé nepohody, mnohá zvířata jsou zlá, škodí nám, musíme se jich bát a utíkat před nimi. Všichni lidé musí těžce pracovat a starat se, aby měli to, co je třeba k živobytí, často musejí lidé snášet hlad a žízeň, matky mají s malými dětmi soužení, často ani nemohou spát kvůli nim. Žádný člověk, ani král a císař, ani biskup a papež se nemůže uchránit mnoha strastí a nemocí, nikdo se nemůže uchránit před smrtí. Všichni jsme podrobeni mnoha strastem, nemocem a smrti.

To, co dětem zůstalo po rodičích, bereme za zděděné, přešlo to na ně, např. dům, peníze aj. Lidstvo zdědilo hřích *Adama i Evy* se všemi následky!

101. Jak se jmenuje hřích, který přešel od prvních lidí také na nás?

Hřích, který přešel na nás od prvních lidí, se jmenuje dědičný (prvotní) hřích, protože jsme se ho sami nedopustili, nýbrž je jakoby zděděn.

Dědičný hřích přechází tedy na všechny lidi. Jen jediný člověk ho byl uchráněn. Kdo to byl, praví katechismus v následující otázce. Přečti ji, N.!

102. Kdo jediný zůstal uchráněn od dědičného hříchu?

Jediná blahoslavená Panna Maria zůstala zvláštní milosti, s ohledem na zásluhy Ježíše Krista, uchráněna od dědičného hříchu.

(Slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie 8. prosince.)

Písmo svaté a ústní podání líčí, že blahoslavená Panna Maria byla

uchráněna od dědičného hříchu. Tomu vždycky⁵⁵ katolická církev věřila a vyznávala, roku 1854 prohlásil toto učení papež Pius IX. za článek víry.

Panna Maria nebyla očištěna od dědičného hříchu tak jako my u svatého křtu, nýbrž byla od něho *uchráněna* tak, že na její duši nepřišel, čili nebyla ani na okamžik poskvrněna dědičným hříchem. Milost posvěcující, již my jsme teprve obdrželi u sv. křtu, ona již měla, když se narodila.

Říkal jsem, že tomu učí *Písmo svaté*. Když totiž Bůh *Adamovi* v ráji sliboval Vykupitele, říkal hadovi: „*Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a jejím. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patě.*“ (Gn 3,15).

Tato žena je *Maria*, potomstvo té ženy je její Syn, *Ježíš Kristus*. Bůh praví, že mezi Pannou Marií a děblem bude vždy nepřátelství. Kdo se brání hříchu a zůstává bez hříchu, ten je nepřítel děbla, přemáhá jej, vítězí nad ním, kdo však hřeší, ten se poddává děblu, smiřuje se jakoby s ním a přestává být jeho nepřítelem a děbel nad ním vítězí. Kdyby na Pannu Marii přešel dědičný hřích, nebylo by hned na počátku nepřátelství mezi ní a děblem. Maria by aspoň byla dočasně pod děblovou mocí, Bůh by jí neřekl „*rozdrtí hlavu...*“, tj. zvítězí nad tebou, nikdy se ti nepoddá. Ty budeš jí a jejímu Synu činit úklady, tj. budeš se namáhat, abys ji i jejího Syna dostal pod svou moc, ale nepodaří se ti to.

Ústní podání to též učí. *Sv. otcové*, vždycky učili (se sv. Efrémem⁵⁶), že Panna Maria je „*bez poskvrny hříchu, světější než serafíni a všechny nebeské zástupy.*“ Navíc ujišťujeme se i *rozumem*, že nemožné je, aby Panna Maria snad měla vůbec kdy jakýs hřích. Neboť nesvedeme ani uznat, že by si Pán Ježíš volil matkou tu, jež dřív by se poddala děblu dědičným hříchem.

Maria si nemohla sama zasloužit tu milost, ale tu milost jí propůjčil Bůh, neboť už dopředu věděl o zásluhách, jež Pán Ježíš získal svou smrtí pro všechny lidi. Tyto zásluhy Ježíše Krista vlastnil Bůh již napřed a uchránil pro ony zásluhy Ježíše Krista Pannu Marii před dědičným hříchem.

⁵⁵ *Origines* (ve 3.stol. hom.2): „Marie nebyla dotknuta svůdným dechem hada.“ K tomu *sv. Augustin* (lib: de nat. et grat. D.7.c35): „Je-li řeč o hříchu, vyjímám nejblahoslavenější Pannu Marii, o níž v této otázce kvůli Boží cti dokonce ani mluvit nechci, neboť ta, jež byla uznána za vhodnou, aby počala a porodila toho, jenž jak je všem známo, neměl žádného hříchu a tak musela zajisté obdržet víc milosti, aby mohla zvítězit nad veškerým hříchem.

⁵⁶ Orat. ad sanctiss. Dei genitricem.

Protože Panna Maria byla uchráněna od prvotního hříchu, modlíme se v *Loretánské litanii* „Královno bez poskvrny hříchu prvotního počatá.“⁵⁷: *Slavnost* Neposkvrněného početí Panny Marie se slaví 8. prosince. (Povzbudit děti k účasti na ní a s čistou myslí aby prosily o ten dar.) *Obraz* Neposkvrněného početí bývá malován: Panna Maria stojí na zeměkouli, okolo hlavy korunu z hvězd, nohou drtí hlavu hada. *Výklad*: Panna Maria je jediná zrozená na světě bez dědičného hříchu. Zasluhou svého Syna zlomila královna nebe (koruna hvězd) d'áblovu moc (rozdrcená hlava hada).

103. Proč zůstala blahoslavená P.Maria uchráněna dědičného hříchu?

Blahoslavená Panna Maria zůstala uchráněna dědičného hříchu, protože byla vyvolena být Matkou Boží.

Tím, že *Adam* a *Eva* zhřešili a jejich hřích přešel na všechny lidi a tak je zbavil naděje na věčnou blaženost, byli lidé velice nešťastní. Bůh se ale nad nimi smiloval a nepotrestal je jako padlé anděly, nýbrž přislíbil jim *Vykupitele*. Za Matku tohoto Vykupitele byla od věčnosti vyvolena Panna Maria, z ní měl obdržet Syn Boží lidské tělo a takto ona měla se mu stát Matkou. Měl-li Kristus Ježíš v ní přebývat, mohla, na okamžik jen poskvrněna být hříchem? Svatost Syna Božího žádala nebýt pod mocí d'ábla.

104. Co učinil Bůh, aby lidé mohli dosáhnout po pádu znovu spásy?

Aby mohli dosáhnout lidé po pádu znovu spásy, Bůh se nad nimi smiloval a slíbil hned prvním lidem Vykupitele.

Slovo „*Vykupitel*“ je odvozeno od slova „*vykoupit, vysvobodit*“. Zajatec, který má na rukou a nohou okovy (je svázan), nemůže chodit, pracovat, nemůže se vrátit do svého domova, do své vlasti. Tak byli první lidé jakoby svázáni na duši hříchem, byli satanovými zajatci, když byli v moci d'ábla, který je svedl ke hříchu, měli také navždy zůstat v jeho moci a přijít k němu do pekla. Aby se to nestalo, slíbil jim Bůh Vykupitele, tj. někoho, kdo by je zbavil hříchu a vrátil jim zase milost posvěcující a učinil je zase Božími dětmi a dědici nebeského království.

⁵⁷ Jindy opět: „Neposkvrněným chrámem vtěleného Slova věčného“, „Neposkvrněným oltářem sv. obětí“, Nejkrásnějším divem na zemi“ atd.

Bůh slíbil Vykupitele již v ráji prarodičům, po spáchání hříchu, řekl-li hadovi: „*Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, a mezi potomstvem jejím. Ooa ti rozdrť hlavu a ty jemu rozdetíš patu.*“ (Gn 3, 15)

Ta slova znamenají: „Pošlu ženu, která tě nenávidí a pronásleduje, a kterou i ty budeš nenávidět. Z té ženy se zrodí (Ježíš), který bude také tvým nepřítelem. Ten ti potře hlavu, tj. vezme ti moc a vládu nad lidmi, ty mu budeš činit úklady, tj. budeš ho pronásledovat, ale nebudeš mu moci uškodit.“⁵⁸

Aby lidstvo nezapomnělo na toto zaslíbení, opakoval mu je Bůh prostřednictvím svatých *patriarchů* a skrze *proroky*.

Ačkoli *Adam* a *Eva* byli Pánu Bohu velice vděční, že jim slíbil *Vykupitele*, a snažili se napravit svůj hřích a žili svatým životem, přece nebyly všechny děti jejich hodné. Jejich prvorozený syn *Kain* se odvrátil od Boha a zabil svého bratra *Ábela*. Potomci *Kainovi* byli též zlí a svedli k hříchu ještě jiné dobré lidi, takže se všechno lidstvo časem na světě pokazilo. Proto přišla potopa, z níž se zachránil jen spravedlivý *Noe* se svou rodinou.

Když bylo po potopě a lidé se opět rozmnožili, zase zapomněli mnozí na Pána Boha a klaněli se slunci, měsíci, zvířatům, obrazům a sochám, jako by byli bohové. Tyto lidi nazýváme *pohany*. Bůh je napomínal, trestal je, ale nadarmo! Aby se tedy udržela víra v jediného Boha a zaslíbeného *Vykupitele*, *Hospodin* si vyvolil *izraelský národ* a učinil s ním úmluvu.

Vyvolení⁵⁹ *izraelského národa* se stalo tehdy, když Bůh povolal *Abraháma* do země *Kanaan* a učinil s ním smlouvu. Jí Bůh slíbil *Abrahámovi*, že *kanaanskou zemi* dá jemu i jeho potomkům a že z nich vyjde zaslíbený *Vykupitel* neboli *Mesiáš*. A *Abrahám* slíbil Bohu za sebe i za své potomky, že se bude držet věrně pravého náboženství a že budou Boha poslouchat. *Abrahámovi* potomci jsou *izraelský* neboli *židovský národ*. S *izraelským lidem* učinil Bůh skrze *Mojžíše* úmluvu na hoře *Sinaji*.

Tato úmluva stala se takto: Bůh oznámil *Izraelitům* skrze *Mojžíše*, že budou jeho vyvoleným národem, a že jim splní, co slíbil *patriarchům*, jestli budou jeho zákon věrně chránit. *Izraelité* slíbili, že chtějí činit věrně to, co od nic Bůh žádá. Potom byla úmluva stvrzena zvláštní obětí, a všechen lid byl pokropen krví obětovaných zvířat.

Úmluva Boží s *izraelským lidem* se nazývá *stará úmluva*, neboli *Starý*

⁵⁸ Podrobnější výklad viz otázka 102, str. 104

⁵⁹ „Druhý katechismus“ od Dr. A. Skočdopole

zákon. Stará úmluva měla trvat až do příchodu zaslíbeného Mesiáše a ten učinil novou smlouvu mezi Bohem a celým lidstvem.

Avšak *Izraelité* nezachovávali věrně tuto úmluvu. Aby se zachovala víra v jediného Boha a v zaslíbeného Vykupitele židů, posílal jim Bůh *proroky*. Ti je varovali před pohanstvím a oznamovali jeho vůli lidu a předpovídali zaslíbeného Vykupitele.

Co znamená Bůh je *nejvyšší věrný*? To, že Bůh pak naplnil svá zaslíbení o *Vykupiteli* a očekávaný *Vykupitel* skutečně přišel.

105. Kdy přišel slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel přišel asi za čtyři tisíce let po stvoření prvních lidí.

106. Proč neposlal Bůh Vykupitele hned, jak jej slíbil?

Bůh neposlal Vykupitele hned, jak jej slíbil, protože chtěl, aby lidé poznali bídu hříchu, toužili po Vykupiteli a ochotně jej přijali.

(Advent.)

Má-li otec⁶⁰ neposlušného syna, a ten se nechce a nechce řídit jeho radami, pak až doroste, otec již si jej nevšímá. Stává se často, že syn upadne do bída. I zavzpomíná otcových rad a toužebně otce prosí o pomoc z bída.

Podobně jednali první rodiče. Proto museli jejich potomci být připravováni 4000 let, museli poznat bídu, do které je uvrhl hřích. Tuto přípravnou dobu si připomínáme v zimní době *adventu*, jenž trvá 4 neděle. V tom čase máme vzbuzovat touhu po příchodu Páně a připravovat mu ve svém srdci stánek upřímným pokáním, i skrze nábožné modlitby.

107. Kdo je slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel je Ježíš Kristus.

O zaslíbeném *Vykupiteli* poučíme v článcích 2., 3., 4., 6. a 7.

Ze všeho poznáváte, jak nás Pán Bůh velmi miloval, když nás stvořil ke svému obrazu a podobě. Poznali jsme také, jak je hřích špatný. Pán Bůh

⁶⁰ Zde možno uvést podobenství o „Marnotratném synu.“

nás však nesvrhl jako pyšné anděly, nýbrž nám poslal *Vykupitele*. Copak mu nemusíme děkovat? Svůj dík vyjádříme slovy *katechismu*:

Poučení: *Děkuj Bohu za to, že tě stvořil k svému obrazu a podobě a měj v nenávisti hřích, skrze něho přišlo na svět všechno zlo! Děkuj Bohu též za to, že tě nezavrhl navěky, jako pyšné anděly, ale poslal ti Vykupitele!*

Druhý článek víry

Přechod: Po spáchaném hříchu by žádný člověk nedosáhl věčné spásy, kdyby se Bůh neslitoval nad lidmi. Slíbil jim *Vykupitele*, jenž přišel skutečně asi za 4000 let.

Bůh připravoval lid na příchod slíbeného Vykupitele. *Abrahámovi* a jeho potomkům zjevil, že slíbený Vykupitel přijde, až bude odňata berla od *Judy*, tj. až židovský lid nebude mít za krále Judovy potomky. V pozdějších dobách posílal Bůh k svému vyvolenému národu *proroky*⁶¹, aby učili židy svatému náboženství, napomínali k dobrému a hrozili jim, že je bude Bůh trestat, když se nepolepší. Aby židé uvěřili *prorokům*, dal jim Pán Bůh moc tak jako *Mojžíšovi* činit mnohé zázraky a podle toho každý poznával, že jsou posláni od Boha.

Proroci předpovídali takové události, které *se měly teprve* přihodit a o nichž nikdo jiný nemohl vědět napřed, než sám Pán Bůh. Nejčastěji oznamovali příchod *Vykupitele, Mesiáše*. Takové věci, které se teprve odehrají, se jmenují *budoucí věci*. Proroci sdělovali dopředu, čili *předpovídali* mnohé budoucí věci, zvláště o zaslíbeném *Mesiáši*. Pán Bůh jim sdělil budoucí věci a poručil jim, aby je předpovídali.

Ale proč tomu chtěl Pán Bůh, aby proroci předpovídali o *Mesiáši*? Pomyslete si, že by měl do našeho města přijet císař. Každý z vás by se jistě těšil, že ho uvidí. Ale císař bývá oblečen jako voják. Takových vojáků s ním bývá mnoho, když někam jde. *Co byste si asi pomyslely, kdybyste uslyšely, že císař nebude sám, ale že s ním budou ještě jiní pánové podobně oblečení, jako je on.* Jistě by si každý z vás pomyslíl: Jak poznám císaře mezi ostatními pány? Ale kdyby vám někdo prozradil, jak císař vypadá, na jakém koni pojede, jaké odznaky bude mít na šatech, které jiní nemají, poznaly byste císaře, kdyby skutečně potom přijel? Ovšemže byste ho poznaly podle toho, co vám již dopředu o něm někdo řekl. A tak i Pán Bůh řekl dopředu mnoho skrze *proroky* o Vykupiteli, aby ho lidé poznali, až přijde na svět.

Dobří a nábožní lidé se velice radovali, že Pán Bůh skrze proroky předpovídal o *Vykupiteli*. Modlili se každý den, aby přišel brzy a vykoupil ubohé lidi, prosili Pána Boha, aby se dočkali té doby, až přijde Vykupitel A skutečně se tak stalo, Pán Bůh poslal svého Syna na svět, jak ústy proroků přislíbil.

⁶¹ Dle „Bibl. katech.“ Dr. A. Skočdopole, str. 124

Kromě židovského národa byli všichni lidé pohané. Věřili v mnoho bohů a páchali k jejich uctění veliké ohavnosti. I děti usmrcovali, nebo je předhazovali dravé zvěři. S chudými lidmi nakládali velice nemilosrdně. Proto mnozí pohanští mudrcové prosili Boha po shlednutí těchto velkých nešlechtností, aby jim někoho seslal z nebe, kdo by lidi učil svatému a pravému náboženství.

Tuto smutnou dobu před příchodem Pána Ježíše si připomínáme, jak jste již slyšeli, v době *adventní*. V té době se máme více modlit a činit pokání. Zbožní lidé chodí do kostela časně ráno před rozedněním, čili když *svítá, nebo za úsvitu*. Zde zpívají krásné písně o *Vykupiteli a Panně Marii*. Lidé říkají: „Jdeme na *roráty*.“ Co je to? To je mše svatá, která v mešní knize začíná slovy proroka *Izaiáše*: „*Rosu dejte nebesa shůry, a oblakové dštěte spravedlivého, otevři se země a vydej nám Spasitele.*“ První slovo je v latině „*Rorate*“ značíci: rosu dejte. Těmi slovy volávali zbožní lidé ve Starém zákoně k Bohu, aby Bůh již poslal Vykupitele. Bůh se konečně smiloval a *Vykupitel* přišel. Byl to *Ježíš Kristus*.

108. Jak zní druhý článek víry?

Druhý článek víry zní: „I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.“

Těmito slovy vyznáváme víru v Ježíše Krista, našeho Pána, věříme v něj tak jako v Boha Otce.

109. Čemu učí druhý článek víry?

Druhý článek víry zní, že Ježíš Kristus je:

1. *jednorozený syn Boha Otce,*
2. *Bůh a člověk,*
3. *naš Pán.*

V druhém článku se učíme třem důležitým pravdám. Kterým? Tyto pravdy jsou vyloženy v katechismu. Nejdříve vysvětlím slovo „*Ježíš*“.

110. Co znamená jméno Ježíš?

Jméno „Ježíš“ znamená: Vykupitel neboli Spasitel.

(Slavnost Nejsvětějšího jména Ježíš.)

1. Slovo „*Ježíš*“ je *hebrejské* slovo a znamená totéž co *Spasitel*

neboli *Vykupitel*.⁶² Toto jméno dal sám nebeský Otec svému Synu a rozkázal Panně Marii skrze anděla, aby dala vtělenému Božímu Synu jméno *Ježíš*. „*Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš.*“ (Lk 1, 31) Potom oznámil i sv. *Josefovi*, proč jej tak nazývá: „*neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů.*“ (Mt 1, 21)

Proč se nazývá Ježíš Kristus *Vykupitel*? Namísto „*Vykupitel*“, říkáme též „*Spasitel*“, protože Pán Ježíš všechny lidi spasil, tj. osvobodil od hříchů a získal pro ně věčnou blaženost. Např. nějaký člověk byl odsouzen pro své zločiny na celý život do vězení. Dověděl se o tom jeden vznešený šlechtic. Slyšel, jak naříká ve vězení. Vyptával se na něj, až se konečně dověděl, že je to jeho vzdálený příbuzný. Šel k soudu, složil velikou sumu peněz a dosáhl toho, že byl onen hříšník propuštěn z vězení. Říkáme, že ho *vykoupil* z vězení. Ale šlechtic učinil ještě více. Vzal jej do svého paláce a ustanovil jej svým dědicem. Tam byl celý život nevýslovně šťastný. Kdo je onen zločinec? Ale každý z nás. A kdopak onen vznešený šlechtic? Pán Ježíš. On nás z věčného žaláře, z *pekla vykoupil*, ovšem ne penězi, ale svou vlastní krví. A učinil ještě více. Otevřel nám své sídlo, nebe, *učinil nás dědici svého nebeského království, spasil nás*.

Jméno „*Ježíš*“ je *svaté a velebné* jméno, neboť je to jméno Boha, před nímž se nebe a země sklánějí podle slov sv. apoštola Pavla (Flp 2, 9 10): „*Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu Jméno nad každé jméno, aby před Jménem Ježíšovým pokleklo každé koleno na zemi i pod zemí...*“ Buďte naplněny úctou k tomuto svatému jménu a nevyslovujte ho lehkomyšlně! Zbožní křesťané sklánějí hlavu, kdykoli vyslovují: „*Ježíš.*“ Pozdravujte rády starší osoby, zvláště, když potkáte kněze: „*Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! Až na věky. Amen.*“⁶³ Copak není mnohem krásnější tento pozdrav, než mnohý jiný, který dnes slýcháme?

2. Toto jméno je *sladké* (nejsladší a nejmilejší), proto je máme milovat. Připomíná nám, jak nás všemohoucí Bůh miloval, že obětoval za nás svého jednorozeného Syna. Volejte často a rády: „*Nejsladší Ježíši, můj Bože a Vykupiteli! Ó Ježíši, budu tě milovat po celý svůj život! Ježíši, tobě*

⁶² „Porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš, neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů.“ (Mt 1,21)

⁶³ Odpustky 100dní (Sixtus V., 11.7.1587), za litanii k Nejsvět. Jménu Ježíš 300dní (Pius IX.)

*jsem živ, Ježíši, tobě umírám, Ježíši, tvůj jsem v životě i smrti“!*⁶⁴

3. Je to *mocné* jméno, proto je máme vzývat. Jednoho dne totiž vstoupali sv. *Petr* a sv. *Jan* do chrámu, když tu byl přinesen k chrámovým dveřím chudý muž, který byl chromý od narození. Prosíval zde o almužnu. Když též prosil sv. *Petra* a sv. *Jana*, sv. *Petr* zvolal: „Nemám zlato a stříbro, ale co mám, to ti dám! Ve jménu *Ježíše Krista* Nazaretského, vstaň a chod!“ A těmi slovy jej uzdravil.

V *Iberském* národě, který žil u Černého moře, žila křesťanská otrokyně neobyčejné krásy a vzácných ctností. U tohoto divokého národa, který neměl lékaře, bylo zvykem, že nosívali nemocné dům od domu a vyptávali se, kdo by věděl o nějakém prostředku, který pomůže. Jednou se tázali i této otrokyně. „Nevím o žádném prostředku od lidí“, odpověděla: „ale Bůh, kterému se klaním, který může vrátit život i mrtvým, může zajisté uzdravit i nemocné.“ Pak se modlila za nemocné dítě ve *Jménu Ježíše* a to bylo po chvíli uzdraveno. Ta zvěst se donesla až ke královně sklíčené bolestným neduhem. Královna se dala donést k otrokyni a byla též uzdravena vzýváním jména „*Ježíš*“. Později přišel i sám král na lov do velikého nebezpečství, vzýval *Ježíše* a byl osvobozen. Z vděku přijal král křesťanské náboženství i s celým národem. Zbožnou otrokyni, která přispěla k rozšíření křesťanské víry, pojmenovali *Kristinou*⁶⁵.

Ráno i u večer a kdykoli se ocitnete v jakémkoli nebezpečí, volejte: „...*Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!*“ (Mk 10, 47)

Sv. *Antonín z Padovy* nám radí: „Pokouší-li tě ďábel, vzývej *Jméno Ježíš!* Volej: Ve *Jménu Ježíše*, který přikázal větrům i moři, odejdi ode mne!“ Celé peklo se třese před tímto svatým jménem. Proto když na tebe přijde bída, nouze, trápení a kříž a když si nevíš rady, chovej pevnou důvěru v *Ježíše* a vzývej jeho *Jméno*, on ti pomůže. I. H. S. jsou hlásky hebrejského jména *Ježíš*.

Katolická církev slaví památku „*nejsladšího Jména Ježíše*“ druhou neděli po Zjevení Páně a uděluje *plnomocné odpustky* všem kajícím hříšníkům, kteří toho dne, či jiný den v oktávu přijímají svátost pokání a oltární.

Ve Starém zákoně se jmenovali také někteří mužové *Jezus* nebo *Ježíš*⁶⁶. Tak např. vůdce izraelského lidu po smrti Mojžíšově jmenovali *Jozue*, čili *Ježíš*. On uvedl izraelský lid v zaslíbenou zemi. A *Jezus*, syn Josedekův, přivedl se *Zorobábelem* židy z babylonského zajetí zpět do jejich vlasti.

⁶⁴ Je možné zazpívat píseň: „Mé jsi potěšení, můj Ježíši!“

⁶⁵ Macana Výbor.

⁶⁶ Okáč I. str. 262

I tito mužové byli tedy vysvoboditelé neboli spasitelé, ale jen *jednoho* národa a dopomohli tomuto jedinému národu jen *k dočasné spáse*, k pozemskému blahu. Ale Ježíš Kristus je Vykupitel a Osvoboditel *všech národů*, ten je vykoupil z otroctví ďábla a tím je vysvobodil z viny hříchů, a trestů za ně, od věčné smrti. Tak to učí i katechismus.

111. Proč nazýváme Pána Ježíše Vykupitelem anebo Spasitelem?

Pána Ježíše nazýváme Vykupitelem anebo Spasitelem, protože:
nás vykoupil od hříchu a věčného zatracení a přinesl nám milost a spásu.

112. Co znamená jméno Kristus?

Jméno „Kristus“ znamená totéž, co jméno „Mesiáš“, totiž: Pomazaný.

Slovo „Kristus“ je řecké a znamená totéž co „pomazaný“ (sv. olejem). To znamená i hebrejské slovo „Mesiáš“, jež se též dává Pánu Ježíši.

113. Proč se jmenuje Pán Ježíš Pomazaný?

Pán Ježíš se jmenuje Pomazaný, protože se ve Starém zákoně udílela nejvyšší důstojnost a moc pomazáním a Ježíš tak spojil oboje v sobě a je naším nejvyšším učitelem, knězem a králem.

Ve Starém zákoně bývali prorokové,⁶⁷ nejvyšší kněží⁶⁸ a králové⁶⁹ mazáni svatým olejem. Toto mazání olejem znamenalo, že Pán Bůh ustanovuje lidi za proroky, kněze a krále (Mojžíš Árona, Samuel Davida).

Kristus Pán nebyl sice skutečně pomazán od nikoho olejem, ale nazývá se „*Pomazaný*“, protože je nejvyšší učitel, kněz a král. Sv. Petr kázal v Jeruzalémě: „*Bůh pomazal Ježíše Duchem Svatým a mocí.*“ (Sk 10, 38). Ta slova znamenají, že Bůh vlil všechnu milost Ducha Svatého do Ježíšovy

⁶⁷ Bůh pravil proroku Eliášovi: „Vrať se a pomaz Elizea, syna Šáfatova, za proroka místo sebe.“ (1Král 19, 16)

⁶⁸ Posléze posvětil Mojžíš Árona podle Boží vůle za nejvyššího kněze.

⁶⁹ Vzal tedy Samuel nádobku oleje, vylil ji na Saulovu hlavu a řekl: „Hle, pomazal tě Hospodin na knížete mého lidu.“ Hospodin řekl Samuelovi: „Vstaň, pomaz ho (Davida), neboť ten je to“ (ten bude králem)

lidské duše, odevzdal mu nejvyšší důstojnost a moc, takže Kristus převyšuje všechny kněze, krále a proroky. (Někteří sv. otcové nazývají obrazně křest Pána Ježíše jeho pomazáním.)

114. Proč se jmenuje Pán Ježíš jednorozený Boží Syn?

Pán Ježíš se jmenuje jednorozený Boží Syn, protože je jediný a pravý Boží Syn.

„*Jednorozený*“, to je totéž jako „*jediný*“. Nazývá se tak proto, že Bůh nemá jiného Syna. Je „*pravý*“ Boží Syn a ne snad za „*pravého*“ (vlastního) přijatý adopcí, protože má totéž bytí a přirozenost jako Otec a Duch Svátý a tudíž i tytéž božské vlastnosti⁷⁰.

I my se nazýváme *Božími syny*. Bůh nás přijal nás za děti u svatého křtu. Jsme však „*Božími syny*“ z Boží milosti a ne podle přirozenosti.

Ale Pán Ježíš není jenom Bůh, on je *zároveň i člověk*.

115. Proč říkáme: Ježíš Kristus je Bůh a zároveň člověk?

Říkáme: Ježíš Kristus je „Bůh a zároveň člověk“, protože je Bohem od věčnosti, časem přijal na sebe i lidskou přirozenost, totiž tělo a duši, a stal se člověkem.

Ježíš Kristus je *Bůh a zároveň člověk* znamená, že je i pravý *Bůh* i pravý *člověk*. Bohem je od věčnosti, člověkem od doby, kdy archanděl Gabriel zvěstoval Panně Marii, že dostane (porodí) Syna.

(Roku 336 vedli jednoho dne ve slavném průvodě do Konstantinopole nešťastného kněze *Aria*. Byl vyloučen z církve svaté pro rozšiřování bludu učením, že Ježíš Kristus je sice Bohem Otcem zván *Božím Synem*, ale že není *pravý věčný Bůh*. Církev svatá (Nicejský sněm) zavrhl jeho blud i učení, zároveň ale prohlásila, že Ježíš Kristus je *pravý Bůh z pravého Boha, podstatou či přirozeností svou rovný Otci*. *Ariovi* přátelé vymohli na císaři, že měl být opět přijat do církve. Proto se nyní vracel do města. Již byl na náměstí, když náhle jeho tvář zbledla, bylo mu nevolno a vzdálil se průvodu. Když déle se nevracel, šli jeho přátelé za ním: našli ho ležet mrtvého v krvi s vyvrženými vnitřnostmi⁷¹). Tak Bůh ztrestal rouhače svého Syna.

⁷⁰ Viz otázku 63

⁷¹ Brynych „Katech. káz.“ I str. 118

Dále *katechismus* říká, že *Ježíš Kristus vzal na sebe dočasně lidskou přirozenost*, tedy od té doby, kdy z Boží vůle přijal na sebe i lidskou přirozenost. I to učí *katechismus*.

Převzal na sebe tělo a duši jako všichni lidé, avšak jeho tělo i duše, byly silně dokonalejší. Evangelista Páně sv. Jan praví: „*Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.*“ (Jan 1,1) Tímto „*Slovem*“ míní sv. Jan druhou božskou osobu, právě Božího Syna. Což znamená, že člověkem není od věčnosti, nýbrž od jistého času⁷². A to, jak je možné aby druhá božská osoba byla i člověkem, vcelku nemůžeme rozumem pochopit a i proto nazýváme takové učení *tajemstvím*.

I když se vtělil, nepřestal být Ježíš Kristus Bohem, a proto říkáme, že je *Bůh a též i člověk*.⁷³

116. Kolik je přirozeností v Ježíši Kristu?

V Ježíši Kristu jsou dvě přirozenosti: božská, i lidská.

Ježíš Kristus má *božskou přirozenost*, to znamená, že je pravý Bůh, a že má všechny Boží vlastnosti, o nichž jsme se již učili. I Pán Ježíš je všemohoucí, protože je pravý Bůh, věčný, vševědoucí atd.⁷⁴

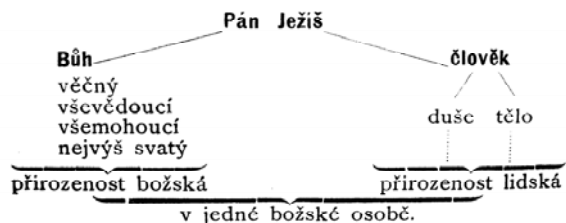
Má *lidskou přirozenost*, to znamená, že má všechno, co dělá člověka člověkem: tělo a duši. Když nastal od Boha stanovený čas, vzal na sebe Boží Syn *lidskou přirozenost* (vtělil se, tedy stal se člověkem). Nepřijal však jen *podobu* člověka, jako např. když se andělé někdy objevili v lidské podobě, nýbrž Syn Boží se narodil jako lidské dítě. Jedl pokrmy i nápoje jako člověk, spal jako člověk, snášel hlad a žízeň jako člověk, umřel jako člověk.

Pán Ježíš říká o sobě jako *Bůh*: „*Já a Otec jedno jsme.*“ (Jan 10, 30)

⁷² „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. (Jan 1,14)

⁷³ Katecheta naznačí na tabuli: Vše lze rovněž dobře procvičit na otázkách. Kdo jsi ty? Člověk. Jakou máš přirozenost? Lidskou. Z čeho se skládá? V kolika jsi osobách? V jedné. Kdo je Pán Ježíš? Bůh a člověk. Kolik má přirozeností? Dvojí, božskou a lidskou. V kolika osobách? V jedné, božské osobě.

⁷⁴ zopakuj ot. 64.

Jakožto člověk říká: *„Můj Otec je větší mne“*, (Jan 10, 29) je více nežli já.

S lidským tělem se spojila též *lidská duše*, obdařená rozumem a vůlí. Víme, že cítil Kristus Pán, jako my lidé, radost ve své *duši*, ale také bázeň a zármutek. Řekl sám o sobě na Olivové hoře: *„Má duše je smutná až k smrti.“* (Mt 26, 28) A dále: *„Otče můj!, je-li to možné, ať mne mine tento kalich, avšak ne jak já chci, ale jak ty chceš.“* (Mt 26, 39)

Syn Boží má jako člověk také lidskou *vůli*. Sv. Pavel o něm praví, že *„byl poslušný až k smrti“* Být poslušný je totéž jako činit vůli někoho jiného, poslouchat znamená podrobit vlastní vůli vyšší vůli. A to činil Pán Ježíš. Jako člověk se podroboval vůli nebeského Otce. Obě tyto přirozenosti jsou spojeny v jedné *božské osobě*.

117. Kolik osob je v Ježíši Kristu?

V Ježíši Kristu je jen jedna osoba, a to je božská osoba, která v sobě spojuje božskou i lidskou přirozenost.

Ježíš Kristus je jedna osoba a to je *božská osoba*, v této osobě jsou obě přirozenosti: božská a lidská spojeny. V Kristu nejsou ale spojeni dva: Bůh a člověk, ale v Kristu je spojena božskost s lidskostí, a to v jednu *božskou osobu*, takže je jen jediný Ježíš Kristus. Proto se praví ve vyznání sv. Atanasia: *„Ačkoliv Ježíš Kristus je i člověk, nejsou přesto dva, ale jen jeden Kristus.“*

Proto říkáme, že Kristus, Bůh a člověk je věčný, všemohoucí atd., ačkoliv tyto vlastnosti náležejí jenom jeho *božské přirozenosti* a o témž Kristu věříme, že se narodil, že za nás trpěl a umřel, i když to platí zase jen o jeho *lidské přirozenosti*. Podobným způsobem mluvíme také i o sobě (o člověku), říkáme: *„Člověk je smrtelný,“* i když je smrtelné jen tělo, rovněž tak říkáme, že člověk je rozumný tvor, ač jen duše je obdařena rozumem. Říkáme: *„Člověk je prach a popel,“* a jindy: *„Člověk je Boží obraz, je jen o málo menší než anděl.“*

118. Proč se stal Boží Syn člověkem?

Boží Syn se stal člověkem, aby nás vykoupil svou smrtí a spasil na věky.

Když prarodiče zhřešili v ráji, urazili těžce svého Boha, neboť věřili více d'áblu než Pánu Bohu. Tím na sebe uvalili věčný trest, neboť urážka byla nekonečná. Měla-li se tato urážka napravit, bylo zapotřebí, aby bylo učiněno zadost uražené Boží velebnosti a to náhradou tak velikou, která by

se vyrovnala učiněné urážce. Protože to byla *nekonečná urážka*, bylo třeba zvolit takovou náhradu, která by měla *nekonečnou* cenu. Takovou náhradu člověk Bohu dát nemohl. Úplné zadostiučinění mohla vykonat tedy jen božská osoba, a k tomu se uvolil Boží Syn.

Sám Boží Syn chtěl být Vykupitelem lidského pokolení. Boží spravedlnost však žádala, aby se vykoupení dokonalo utrpením Vykupitele a *jeho smrtí na kříži*, protože lidé zasluhovali věčnou smrt za svoje hříchy v pekle. Protože pak by Boží Syn, jakožto Bůh a pouhý duch nemohl za lidi trpět a umřít, vtělil se, čili stal se člověkem. Protože pak trpěl a svůj život obětoval za nás, smířil Boha s lidmi a způsobil, že zase můžeme nabývat posvěcující milosti, kterou ztratili první rodiče pro sebe a všechny své potomky. A protože nás vykoupil svou smrtí a tak způsobil, že mohou všichni lidé přijít do nebe, říkáme, že *nás všechny Boží Syn vykoupil a spasil*. Vše to učinil Boží Syn z lásky k nám. A co za to žádá? Abychom jej milovali a z lásky k němu zachovávali Boží přikázání. Nic by nám nebylo platné, že nás Pán Ježíš vykoupil, kdybychom nechtěli být tak živi, jak nás naučil Pán Ježíš a stále učí svatá církev. Slibte Pánu Ježíši, že ho budete vždycky milovat, ale také poslouchat. On je váš Vykupitel a vy jste ovečky, které vykoupil a které chce dovést i do nebe.

119. Proč se nazývá Ježíš Kristus naším Pánem?

Ježíš Kristus se nazývá „naším Pánem“, protože je náš Bůh a Vykupitel a my mu tedy náležíme.

Je náš Pán protože

1. *je Bůh*. Zvláště pak proto se nazývá *naším Pánem*, protože nás
2. *vykoupil a my mu tedy zcela náležíme*.

Jako náš nejvyšší Pán nám dal i přikázání a my jsme povinni je zachovávat a tak sloužit jemu jako *svému pánu*.

Sv. Polykarp byl nabádán při mučení pohanským soudcem k tomu, aby zapřel Ježíše a zřekl se ho. Odvětil: „Jak to mohu učinit? Již přes 70 let sloužím Ježíši Kristu a za celý tento čas mně nejen nic zlého neučinil, nýbrž mi prokázal všechny možné milosti. Jak bych mohl být teď nevděčný k pánu tak dobrotivému, jak bych mohl službu mu opustit a zpronevěřit se?“

Tato slova i vy mějte na mysli, když vás tělo, svět a ďábel svádějí k nedodržování jeho svatých přikázání. Raději máme podstoupit smrt, než abychom urazili Pána tak laskavého a dobrotivého. Milujme Ježíše jak on miloval nás, milujme ho a služme mu až do poslední hodiny svého života!

Učili jsme se již též, že Pán Ježíš je Boží Syn a pravý Bůh. Katechismus nás to také učí a odtud víme, že je tomu skutečně tak.

120. Odkud víme, že Ježíš Kristus je Boží Syn a pravý Bůh?

Že je Ježíš Kristus Boží Syn a pravý Bůh, víme:

1. *ze svědectví nebeského Otce,*
2. *z jeho vlastních vypovědí,*
3. *z učení apoštolů,*
4. *ze stálého podání katolické církve.*

Ježíš Kristus je pravý Bůh. Tuto pravdu nám zjevil sám Bůh: „*Tři jsou, kteří svědectví vydávají na nebi (že Kristus je Bůh): Otec, Syn a Duch svatý.*“ (1 Jan 5, 7)

Nejdříve nám zjevil tuto pravdu *Duch Svatý* skrze *proroky*. Všichni *starozákonní proroci* nazývají zaslíbeného *Vykupitele Bohem*. Prorok *Izaiáš* pravil: „On sám přijde a spasí nás“⁷⁵.“ (Iz 35, 4) *Týž* prorok mu přikládá také jména: „Bůh Emanuel tj. (Bůh s námi), Nejsvětější, Podivný, Otec budoucího věku.“ (Iz 7, 14))

1. Tuto pravdu nám zjevil sám Bůh *Otec* po křtu Pána Ježíše v řece Jordáně a když se Pán Ježíš proměnil na hoře Tábor. Bylo slyšet jeho hlas : „*Toto je můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo.*“

2. To, že je Ježíš Kristus pravý Bůh, učil on sám. Když se Ježíš jednou (o slavnosti posvěcení) procházel v chrámě, v Šalomounově síni, obstoupili ho židé a řekli mu: „*Jak dlouho nás chceš držet v nejistotě? Jsi-li Kristus, řekni nám to otevřeně!*“ Odpověděl jim Ježíš: „*Říkám vám to a vy nevěříte... Já a Otec jsme jedno,*“ (Jan 10, 23 – 30), to znamená: „Jsme si rovni s Otcem, On je Bůh a já též. Pán Ježíš sám o sobě i učil, že je věčný, pravil-li: „*Amen, amen, pravím vám, dříve než se Abrahám narodil, já*

⁷⁵ „Hle, dívka počne, a porodí syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel.“

jsem.“ (Jan 8, 58) *Abrahám* žil dva tisíce let před Kristovým narozením, a dříve, od věčnosti, byl již Ježíš. *Věčný* však je jen *Bůh*, tedy Kristus je Bůh.

Ježíš vyznal o sobě, že je všemohoucí a že jemu náleží stejná úcta jako jeho Otci. Pravil zajisté: „*Co činí Otec, stejně činí i jeho Syn....*“ „*Jako Otec mrtvé křísí a probouzí k životu, tak i Syn probouzí k životu ty, co chce.*“ (Jan 5, 19 – 23) Není-li patrné z těchto slov, že může činit zázraky (je *všemohoucí*) sám svou mocí, jež jen Bůh činí? Též řekl: „*Dána je mi velká moc na nebi i na zemi.*“

Apoštolové činili také zázraky, ale z moci Ježíše Krista, on však svou vlastní mocí. Řekl mládenci Naimskému: „*Mládenče, pravím ti, vstaň!*“ (Lk 7, 14) a mládenec obživil. Apoštolové však říkali: „*Ve jménu Ježíše Krista vstaň, buď zdrav, chod*“ atd. Např. sv. *Petr* k chromému od narození.

Své božství potvrdil Pán Ježíš *slavnou přísahou*, když se ho tázal *Kaifáš*: „*Zapřísahám tě při živém Bohu, abys nám řekl, jsi-li Mesiáš, syn Boží!*“ Ježíš odpověděl: „*Tys to řekl,*“ (Mt 26, 63), tj. „*jsem*“.

Své božství projevil Pán Ježíš mnohými zázraky a proroctvím. Skrze zázraky dokázal, že je *všemohoucí*, skrze proroctví, že je *vševědoucí*. Tyto vlastnosti však náleží jenom Bohu.

3. Svatí *apoštolové* jednotně vyznávají božství Kristovo. Jejich svědectví je pravdivé, neboť žili tři léta s Kristem, dokonale jej znali a zpečetili svou vírou v božství Ježíše Krista smrtí. Tak když přišel Pán Ježíš do krajin *Caesareje Filipovy* a tázal se svých učedníků, za koho jej mají lidé, odpověděl sv. *Petr*: „*Ty jsi Kristus, Syn živého Boha.*“ (Mt 16, 16) Týž apoštol vytýká židům, že: „*původce života jste dali zabít*“ (Sk 3, 15) Sv. *Pavel* jmenuje některá dobrodiní, která Bůh prokázal izraelskému lidu a chce zdůraznit nejvyšší milost, tak říká :... „*jejich předkové jsou praotci(izraelského národa) a od nich podle lidské přirozenosti pochází i Kristus Bůh, který je nade všecko, buď velebený navěky. Amen.*“ (Řím 9, 5) Sv. *Bartoloměj* když se blížil k Pánu Ježíši a tento na něho zvolal: „*Ejhle, pravý Izraelita!*“ divil se, odkud ho Pán Ježíš zná? A když uslyšel z jeho úst: „*Viděl jsem tě dříve, než tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkovníkem.*“ zvolal: „*Mistře..., ty jsi Boží syn.*“ (Jan 1,48 49) Sv. *Jan* říká na konci svého evangelia : „*Tyto však jsem zaznamenal, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, syn Boží, a s vírou abyste měli život v jeho jménu.*“ (Jan 20, 31)

4. Katolická církev vždycky učila, že Ježíš Kristus je pravý Bůh, a její děti jsou křesťané, kteří zpečetili často tuto pravdu svou krví. Tak sv. *Marciál*, jeden ze sedmi synů mučednice sv. *Felicity*, římské vdovy, když na něj přišla řada, aby vyznal víru spolu s matkou a bratry spolu s matkou a svými bratry zvolal: „Všichni co nevyznávají Krista jako pravého Boha, budou uvrženi do věčného ohně⁷⁶.“ Na sněmu v *Nicei* (325) a *Cařihradě* (381) svatá církev hlásala opět tuto pravdu.

Vzбуд'me i my víru v Ježíše Krista jako jednorozeného Syna Božího. Pomodleme se : „*Věřím v Boha.*“

Ježíš Kristus je tedy *Bůh a člověk*. Je náš Vykupitel, jehož Bůh slíbil v Starém zákoně a lidé ho čekali čtyři tisíce let, než se pak narodil v Betlémě.

Učili jsme se, proč Pána Ježíše nazýváme *Vykupitelem*. A on je *Vykupitel* neboli *Mesiáš*, kterého Bůh lidem zaslíbil. Toto nás učí další otázka:

121. Odkud víme, že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel?

Že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel, víme podle toho, že se jím vyplnilo všechno, co o Vykupiteli předpověděli proroci a co o něm naznačovaly předpovědi.

Aby lidé mohli poznat zaslíbeného Vykupitele, to oznámil Bůh již dávno ve Starém zákoně. Objevil totiž v izraelském národě občas muže, které osvítil svým duchem a nařídil jim, aby hlásali jeho vůli. Těmto vyvoleným říkáme *proroci*. Oni kázali proti modloslužbě a jiným nepravostem, utvrzovali židy ve víře v pravého Boha a předpovídali zaslíbeného Mesiáše, aby ho lidé mohli poznat, až přijde. Když se potom Ježíš Kristus narodil v Betlémě a když potom učil, činil zázraky, trpěl, umřel a vstal z mrtvých, mohli poznat všichni lidé, že nikdo jiný nemůže být onen zaslíbený *Vykupitel*, než Ježíš Kristus. Neboť jím se vyplnilo všechno, co proroci předpověděli o *Vykupiteli*. A pravil Pán Ježíš židům: „*Zkoumáte Písma, když vy myslíte, že v nich máte věčný život. A ona právě svědčí o mně.*“ (Jan 5, 39)⁷⁷

Jednou rozkázal Pán Ježíš svým učedníkům *Petrovi a Janovi*, aby mu připravili

⁷⁶ Jirsík str. 228

⁷⁷ Viz „*Přechod*“ ke 2. článku (o prorocích)!

v domě jednoho pána velikonočního beránka. Učedníci Páně ho však neznali. Proto jim Pán Ježíš předpověděl o tom pánu následující: „Když vejdete do města, potkáte člověka, který nese džbán vody,...“ (Lk 22, 10), „ten to bude“...

Pán Ježíš jim tedy naznačil věc, podle které poznají onoho pána. Po vstupu do města potkali muže se džbánem a poznali, že se teď se vyplnila Ježíšova předpověď.

Podobně slíbil Bůh *Vykupitele* a aby jej mohli lidé poznat, naznačil již dopředu (předpověděl) mnohé věci o něm skrze proroky. Když se vše splnilo, lidi mohli uznat: Tento je zaslíbený *Vykupitel* a nikdo jiný. A to vše se vyplnilo právě na Pánu Ježíši.

Předobrazem označujeme tu osobu nebo věc, která připomíná některou budoucí osobu, nebo *budoucí věc* a to tak, že se jí podobají. A ve Starém Zákoně byly mnohé osoby, věci a událostí, které Krista Pána předobrazovaly⁷⁸.

122. Co předpověděli proroci o Vykupiteli?

Proroci předpověděli o Vykupiteli jeho:

1. *dobu a místo narození,*
2. *zázraky, utrpení a smrt,*
3. *zmrtvýchvstání a nanebevstoupení,*
4. *založení a ustavičné trvání jeho církve.*

Proroci předpověděli o *Vykupiteli*:

1. *dobu a místo jeho narození, tj. kdy a kde se narodí.* Skoro 2000 let před Kristem předpověděl patriarcha *Jakub*, že se Vykupitel narodí „*Až bude berla*⁷⁹ *od Judy odňata,*“ *tj. až židé budou mít cizince králem.* A to se stalo, když byl králem *Herodes*, neboť on nebyl Žid, a za jeho vlády se narodil *Vykupitel*. Prorok *Daniel* určitě předpověděl, že od rozkazu, aby *Jeruzalém* byl vystavěn, až do smrti

⁷⁸ Viz zde str. 123 dále, v textu otázky 123

⁷⁹ Berla je znak vladařské moci. Písmo svaté dosvědčuje, že již za *Mojžíše* mělo *Judovo* pokolení převahu. (Nm 2,3). Od Davida až do zajetí *Judovi* potomci seděli na trůně a i v Babylóně vykonávali samosprávu. Každoročně si volili si soudce, kteří soudili lid podle zákona zděděného od otců. (Dan 13) Po zajetí měla velerada pod mírnou nadvládou perskou v zemi nejvyšší moc. *Judovi* synové měli v této radě většinu. Josefus Flavius píše (Antiq. 11.), že za oněch dob vzniklo pojmenování „žid“ (judaeus). To je důkaz, že *Juda* vynikal převahou a mocí nad ostatními. Později vládli panovníci z domu Makabejských, avšak se svobodnou volbou lidu. Až r. 40 př. Kr. *Judovi* potomci ztratili svobodu po příchodu Římanů do jejich země a *Heroda* idumejského jim vnutili za krále. Od té doby je konec *Judovy* samostatnosti (Dr. J. Proch. Apol.)

Vykupitelovy neuplyne ani 70 celých týdnů⁸⁰ ročních (70 x 7 = 490 let). A skutečně uplynulo skoro 490 let až do té doby, kdy se narodil Pán Ježíš. *Týž prorok* oznamuje, že *Vykupitel* přijde v době, kdy bude ještě stát druhý jeruzalémský chrám. „Posilněte se! Ještě malá chvíle, a přijde. Žádoucí všem národům, a větší bude pak sláva domu tohoto, nežli byla prvního.“ Prorok *Micheáš též* předpověděl, že se *Mesiáš* narodí v Betlémě: „A ty, Betléme Efratský, maličký jsi mezi judskými rody, z tebe mi vyjde ten, který bude vládcem v Izraeli, jeho původ je od pradávna, od věčnosti.“ (Mi 5,1)

2. Předpověděli jeho *zázraky, utrpení a smrt*. Tak předpověděl *Izaiáš*: „Tehdy se otevřou oči slepých, odemknou se uši hluchých. Tu poskočí chromý jako jelen a zaplesá jazyk němého, neboť na stepi vyprší vody, potoky na poušti.“ (Iz 35,5) O jeho *utrpení* předpověděl král *David*: „Já však jsem teď červ a ne člověk, na pohanu lidem a na potupu chátře. Posmívají se mi všichni, kdo mě vidí, šklebí rty, pokyvují hlavou: „Spoléhal na Hospodina, ať ho vysvobodí, ať ho zachrání, má-li ho rád.“ (Ž 22/21, 7 – 9) „...tlupa zlosynů mě svírá. Probodli mi ruce i nohy, spočítat mohu všechny své kosti....dělí se o můj oděv, losují o můj šat.“ (Ž 22 /21, 17 – 19) Prorok *Izaiáš*: „On však byl proboden pro naše nepravosti, rozdrcen pro naše zločiny,(tížily) ho tresty pro naši spásu, jeho rány nás uzdravily.“ (Iz 53,5) A *Zachariáš*: „Hle, tvůj král k tobě přichází, je spravedlivý a přináší spásu, je pokorný a jede na oslu, na oslátku, osličím mláděti.“ (Zach 9, 9) a „odvážili mzdu mou třiceti stříbrných“ a „patřit budou na mne, kterého bodli.“

3. Předpověděli jeho *zmrtvýchvstání a nanebevstoupení*. Žalmista *David* předpověděl jménem *Vykupitele*: „...neboť nezanecháš mou duši v podsvětí, nedopustíš, aby tvůj svatý spatřil porušení.“ (Ž 16/15, 10). *Izaiáš*: „...pohané ho budou hledat a jeho sídlo bude slavné.“ (Iz 11,10) I žalmista *David*: „Vystoupils do výšin, zajatce zajals, vzal sis lidi jak dar, i ty, kteří nechtějí bydlit u Hospodina, Boha...(Ž 68 /67, 9). „Pozemské říše zpívejte Bohu, velejte Pána, který jezdí po nebesích, po odvěkém nebi.“ (Ž 68 /67, 35)

4. Předpověděli *založení a ustavičné trvání jeho církve*, tj. že založí náboženskou společnost, ke které budou patřit všichni, kdo v něho uvěří a budou poslouchat jeho nástupce a tato společnost potrvá na věky. Prorok *Malachiáš* praví: „Od východu slunce až na západ bude mé jméno mezi národy veliké, na každém místě bude mému jménu obětována oběť čistá.“

Tím, že tato všechna proroctví se vyplnila na Ježíši Kristu, a na nikom jiném, nemůže být nikdo jiný zaslíbeným Vykupitelem, nežli on.

Nejdříve dal Bůh skrze proroky předpovídat o zaslíbeném *Vykupiteli*.

⁸⁰ Týden znamená ne dobu 7 dní, nýbrž 7 let. Písmo svaté samo dává návod k takovému počítání: „Sedmý rok bude sobota“. „Sečteš sedm týdnů let, to je sedmkrát sedm let.(Lev 25.)

Ale kromě proroctví oznamoval Bůh zaslíbeného *Vykupitele* také v podobenství některých osob a posvátných věcí. Takovým osobám a věcem říkáme *předobrazy*. Jako je obraz některého člověka jemu *podoben*: tak byly některé osoby a věci podobny budoucímu *Vykupiteli*.

123. Které jsou hlavní předobrazy Vykupitele?

Hlavní předobrazy Vykupitele jsou: Ábel, Melchizedech a Izák, Josef egyptský a Jonáš, i velikonoční beránek a měděný had.

Předobrazy *umučení a Vykupitelovy smrti* jsou: *Ábel* byl zavražděn svým bratrem *Kainem*, Pán Ježíš židy, z jejichž rodu pocházel, tedy přímo svými bratry, *Izák* nesl dříví k oběti na horu *Moria*, i Ježíš nesl dřevo kříže, však na horu *Kalvárii*. A milovaný, poslušný a nevinný syn Jakubův *Josef* byl prodán svými bratry, podobně nenáviděli židé Pána Ježíše a vydali jej pohanům. *Josefa* pokoušela zlá žena k těžkému hříchu, ale Josef nezhřešil, Ježíše též sváděl ďábel třikrát. I *Josef* byl nevinně obžalován a nevinně odsouzen, podobně Ježíš. *Josef* trpěl v žaláři mezi dvěma provinilci, z nichž jeden obdržel milost, druhý pak byl usmrcen, s Ježíšem viseli dva lotři na křížích, jednomu přislíbil Pán, že jej vezme do nebe, druhý skončil bez lítosti. Též *Velikonočního beránka*, a to bez poskvrny, zabíjeli židé o velikonočních svátcích, a nesměli mu zlámat kosti. Beránkovou krví byli uchráněni židé v Egyptě od předčasné smrti: Kristovou krví jsme byli vykoupeni od věčné smrti. *Měděný had* na kříži a Kristus na kříži.

Melchizedechova oběť je předobrazem mše svaté: *Jonáš* je předobraz vzkříšení Páně. Sam Ježíš říkal: „*Jako byl Jonáš v břiše velké ryby tři dni a tři noci, tak bude Syn člověka v nitru země tři dni a tři noci.*“ (Mt 12, 40)

Vše se vyplnilo na Pánu Ježíši, co o něm předpověděli a jak o něm bylo předobrazeno. Dobří lidé z toho seznali, že Pán Ježíš je zaslíbený Vykupitel a uvěřili v něho. Ale ti židé, kteří doufali pyšně, že Mesiáš, mocný král, udělá je, židy, pány všeho světa, neuvěřili, ale odsoudili jej na smrt a vymohli na *Pilátovi*, že byl ukřižován. Pán Ježíš jim předpověděl zato zkázu Jeruzaléma, i ten trest návazný: přestanou být vyvoleným národem.

Vzbuzujte často víru Ježíše Krista, našeho Vykupitele a volejte: „*Ježíši – tobě jsem živ, Ježíši – tobě umírám, Ježíši – Tvůj jsem v životě i ve smrti.*“ Amen. Zazpívejme: „*Mé jsi potěšení, můj Ježíši!*“

Poučení: *Pochválen bud' Ježíš Kristus, až na věky!*“ „Jemu, našemu Pánu a Vykupiteli, chceme náležet!“ *V nikom jiném není spásy: není tak pod nebem jiné jméno, zjevené lidem, jímž bychom mohli být spaseni.* (Sk 4, 12)

Třetí článek víry

Přechod. Ve druhém článku víry jsme se učili, že slíbený Vykupitel není nikdo jiný než Ježíš Kristus. Od článku 3. až do 5. vysvětlujeme, co Ježíš Kristus učinil, aby nás vykoupil. *Třetí článek učí, jak se Ježíš Kristus vtělil, jak se stal člověkem.*

124. Jak zní třetí článek víry?

Třetí článek víry zní: „Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.“

První otázka je jako ve předcházejících člancích.

125. Čemu učí třetí článek víry?

Třetí článek víry učí, jak se Boží Syn stal člověkem, čili jak se vtělil.

A jak se to stalo, vysvětluje následující věta.

126. Jak se stal Boží Syn člověkem?

Boží syn se stal člověkem tak, že, pomocí Ducha Svatého, vzal na sebe zázračně lidskou přirozenost.

(Slavnost Zvěstování Páně, 25. března.)

Boží syn vzal na sebe *lidskou přirozenost*, tj. vzal na sebe lidské tělo i duši. Boží syn zůstal, byl od věčnosti, ale navíc se stal se i člověkem, jímž od věčnosti nebyl. Ježíš Kristus se stal mužem z *moci Ducha Svatého*, ten mu udal počátek lidské přirozenosti Božího Syna, jak sdělil anděl P. Marii: „*Duch Svatý sestoupí na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní.*“ (Lk 1, 35)

Pán Ježíš se stal člověkem, to nás učí *sv. Jan*: „*Slovo* (jednorozený syn Boha Otce) *se stalo tělem.*“ (33 let žil mezi lidmi a zůstává s námi v Nejsvětější svátosti). Kdy se modlíme tato slova? Kněz je říká na konci mše sv., protože vtělení Božího Syna je podobno tomu zázraku, který se děje na mši sv. skrze proměnu chleba a vína v Tělo a Krev Božího Syna.

Ježíš Kristus se vtělil *zázračným způsobem*, tj. takovým, jenž my lidé ani svými smysly, ani přirozeným rozumem nemůžeme pochopit. Tomuto učení říkáme proto tajemství *vtělení Božího Syna*.

Vykupitel⁸¹ přišel na svět jako maličké dítě. Pán Bůh tomu chtěl, aby zaslíbený Vykupitel byl podobný lidem ve všech věcech a proto byl nejdříve maličké dítě. Malé děti potřebují matku, která by se o ně starala. Proto i Pán Bůh vyvolil jednu svatou pannu, aby byla matkou Božího Syna, Spasitele světa. Tato svatá panna jmenovala se *Maria* a bydlela v městečku, kterému se říkalo *Nazaret*. Maria pocházela z rodu krále *Davidova*. V té době však již nebyli Davidovi potomci u moci, byli již zchudlí. I Panna Maria byla velmi chudobná. Dobří rodiče jí již umřeli, byla opuštěnou sirotou. Chudý tesař, nábožný a svatý, jménem *Josef*, také z rodu *Davidova*, byl jí snoubencem. Lidé si málo všímali Panny Marie, protože byla chudá, zato ji však miloval Pán Bůh více než všechny ostatní panny a ženy na světě, neboť byla svatá jako anděl. A tuto Nejsvětější Pannu zvolil Bůh za Matku svého Syna a poslal archanděla *Gabriela*, aby jí zvěstoval (oznánil), že bude Matkou Božího Syna. Poslyšte, jak se to stalo.

Jednoho dne, když se Panna Maria modlila o samotě ve své komůrce, naplnila se náhle místnost jasnou září a archanděl *Gabriel* stál blízko Panny Marie a pozdravil ji takto: „Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.“ Snadno si pomyslíte, jak se Panna Maria ulekla, dveře se neotevřely, a najednou je tu takové nebeské světlo, jasná postava anděla a podivná slova, jaká před ní nikdy žádný člověk neslyšel. Jakmile pak anděl zjistil, že se Nejsvětější Panna bojí, řekl jí: „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Počneš a porodíš Syna a nazveš jej jménem Ježíš. Ten bude Boží Syn a zaslíbený Vykupitel světa.“ Jméno *Ježíš* znamená totéž co Vykupitel nebo Spasitel. I divila se Maria těm slovům a řekla: „Jak se to stane?“ Anděl odpověděl: „Duch Svatý sestoupí na tebe a Boží mocí budeš matkou Božího Syna. Také tvoje příbuzná, *Alžběta* bude mít syna: neboť Pán Bůh může všechno učinit cokoli chce.“ I řekla Maria pokorně a poslušně: „Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle slova tvého.“ (Já se poddávám Boží vůli, ať se stane, jak jsi řekl.). A hned anděl zmizel a Maria se klaněla Pánu Bohu i děkovala s velikou radostí, že již přijde zaslíbený Mesiáš, aby vykoupil všechny lidi od hříchu a pekla.

Toho dne, kdy anděl zvěstoval Panně Marii poselství, Boží syn se vtělil. Byl to slavný a svatý den. Dodnes máme každý rok na jaře svátek na památku toho slavného a svatého dne. Je to svátek: *Zvěstování Panny Marie (dnes Zvěstování Páně)*. Připomínáme si tak, co archanděl *Gabriel* zvěstoval a Panna Maria odpověděla a děkujeme Božímu Synu, Pánu Ježíši, za tu velkou milost, že přišel na svět, aby se vtělil.

127. Koho má Ježíš Kristus za matku jako člověk?

⁸¹ Dle Dr. Ant. Skočdopole „Bibl. Katech.“, str.139

Ježíš Kristus, člověk, má za Matku Marii, nejblahoslavenější Pannu..

Říkáme *jako člověk*, to znamená, že Pán Ježíš byl také člověk a má za matku Marii Pannu. Bůh ji vyvolil od věčnosti za Matku svého Syna. Když jí anděl *Gabriel* zvěstoval onu radostnou zprávu, řekla: „Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle slova tvého,“ tj. chci, jen co chce Bůh, ať se tak stane, jak jsi mi oznámil. A v tu chvíli učinil Duch Svatý počátek lidské přirozenosti Božího Syna v nejčistším těle Panny Marie: *Boží Syn se vtělil*. Panna Maria je tak skutečně (vpravdě) jeho matka.

Na tuto šťastnou událost nás třikrát za den upozorňuje *klekání*: ráno, v poledne a večer. Když se modlíte *klekání*, děkujte Pánu Ježíši, že se vtělil pro naše spasení, děkujte i Panně Marii, že poslušně svolila být Matkou Spasitele našeho Ježíše Krista.

128. Proč se nazývá Maria Matkou Boží?

Maria je Matkou Boží: porodila Ježíše Krista: ten je Bůh i člověk.

Ježíš Kristus⁸² je zrozen dvojím způsobem jako Syn: Syn je Otcem od věčnosti *zplozen* a v čase (jako člověk) Matkou, bez pozemského otce. Od Panny Marie má Boží Syn *lidskou* přirozenost, zrodila jej a on je Bohem. Ta, jež např. zrodila tebe, nazývá se tvou *matkou*, tak Panna Maria, protože zrodila Pána Ježíše, nazývá se jeho Matkou. Ježíš je Bůh: tj. Panna Maria je *Matkou Boží*. Panna Maria porodila Ježíše! Ježíš je Bůh. Tedy Maria porodila Boha, a proto je *Bohorodičkou*. (*O Panně Marii viz: Příručka Mariánské legie, str. 1*).

Tím, že Bůh vyvolil Pannu Marii za Matku svého Syna, vyvýšil ji nad všechny lidi, anděly a svaté, více ji ani nemohl vyznamenat. Vyniká všemi přednostmi a ctnostmi. Protože porodila Nejsvětějšího a Nejčistšího, tedy samého Boha, byla uchráněna od poskvrny dědičným hříchem a také se nedopustila za celý svůj život ani nejmenšího hříchu. Proto nám bude možné snadno zodpovědět následující otázku:

129. Proč se nazývá Maria „Nejblahoslavenější Pannou“?

Maria se nazývá „Nejblahoslavenější Pannou“, protože vždycky

⁸² Stačí výklad u ot. 127, str.125-6, nebo je možné pokračovat u zde předchozí ot.128

zůstala pannou a my ji za to máme blahoslavít nad všechny panny.

Panna Maria se nazývá *Nejblahoslavenější Panna*, to je totéž jako *nejšťastnější mezi všemi pannami*. Co je Měsíc nad hvězdami, to je Maria mezi svatými. Boží Syn si mohl vyvolit nějakou vznešenou, bohatou, mocnou královnu za matku, on si zvolil za matku raději chudou pannu: ta byla velmi pokorná, věrně sloužila Pánu Bohu, vždycky plnila jeho svatou vůli. Nyní je povýšena nad anděly i svaté v nebi, je první po Bohu: jí vzdávají andělé i svatí chválu. Zapějme k její úctě „*Tisíckrát pozdravujeme Tebe*“.

Maria zůstala vždycky pannou, neboť jako čistá panna počala Pána Ježíše z Ducha Svatého, jako čistá panna jej v Betlémě porodila a čistá i zůstala. Jiné panny přestanou být provdáním se pannami a Bůh jim dá děti, jde pak o ženy. Avšak Panna Maria zůstala nejčistší pannou zázračným způsobem, je Panna a Matka zároveň a proto vyniká nade všechny panny.

Písmo svaté dosvědčuje, že Panna Maria byla pannou *před* porodem dle slov proroka *Izaiáše* „*Hle, panna počne*.“ Byla pannou *při* porodu dle slov: „*Panna, porodí Syna*“. Zůstala pannou i *po* porodu Ježíše Krista. Tuto pravdu nám dosvědčuje následující pamětihodná pověst: Ze života sv. *Jiljí*, průvodce sv. *Františka*, se dočítáme, že jistý učenec byl trápen četnými pochybnostmi o tajemném početí a zázračném narození Ježíše Krista. Uslyšel o sv. *Jiljí* a odebral se k němu na radu. Vydal se na cestu k němu, potkal muže ctihodného vzezření, který při pohledu na učence jej nepřipustil ani ke slovu, dotkl se holí země a takto zvolal: „Bratře, nepochybuj, Maria byla *před* porodem pannou!“ Jakmile tato slova dořekl, vykvetla krásná lilie ze země. Sv. *Jiljí* dotknul se podruhé země a děl: „Bratře, nepochybuj, Maria byla *při* porodu pannou,“ a hned vyrostla druhá lilie ze země. A když se muž Boží potřetí dotkl země a řekl: „Bratře, nepochybuj, Maria zůstala i *po* porodu pannou,“ vyšla třetí běloskvoucí lilie ze země. Pln úžasu nad zázračnou událostí vrátil se učenec spokojen domů a byl zbaven všech pochybností. Po celý život vzdával vřelé díky Marii za zázračný důkaz její mateřské lásky, ta zcela vyléčila jeho pochybnosti. (Vita sti Aegidii!)

Máme blahoslavít Pannu Marii nad všechny panny, tj. považovat ji za šťastnější a slavnější než všechny panny. A blahoslavíte ji, budete-li se k ní nábožně modlit a zpívat rády písně mariánské⁸³. Krášlete květinami sochy postavené k její úctě a zvláště v měsíci květnu shromažďujte se na „*májovou pobožnost*“. Po ní zpíváme v našem kostelíčku: „Vzpomeň, ó Královno milá, že nebylo slýcháno.“ Vstaňte a zazpíváme si ji.

⁸³ Zopakuj modlitby: „Pod ochranu tvou“, „Velebí duše má“, „Zdravas Královno“...

130. Má Ježíš Kristus jako člověk otce?

Ježíš Kristus jako člověk nemá otce. Josef, ženich Panny Marie, byl jen pěstounem Ježíše Krista.

(Slavnost sv. Josefa 19.března.)

Ježíš Kristus je Bůh a člověk zároveň. Jako *Bůh* má Otce, a to první božskou osobu v Nejsvětější Trojici, od nebeského Otce je od věčnosti zplozen a má božské bytí. Jako *člověk* otce nemá, když Duch Svatý stvořil zázračným způsobem jeho tělo z nejčistšího těla Marie Panny. Sv. Josef byl pěstounem a nebyl otcem Ježíše Krista.

Sv. Josef byl pěstounem, tj. pečoval a vychovával dítě – Ježíše: pracoval pro něj, živil jej a staral se o Ježíše, jako by on byl jeho vlastní syn. Pán Ježíš pak poslouchal sv. Josefa jako vlastního otce.

Sv. Josef byl ženichem Panny Marie, pocházel z rodu Davidova, jako Panna Maria, byl jí a Ježíšovi ustanoven od Boha ochráncem. Zobrazuje se často s dítětem Ježíšem a bílou lilií: byl čistý panic. Písmo svaté o něm říká, že byl muž „*spravedlivý*“, tj. svatý.

Velkou důstojnost měl sv. Josef u Pána Ježíše: byl jeho pěstounem! Jeho přímluva je účinná u Pána Ježíše. Utíkejme se k němu s plnou důvěrou. Vyzýváme jej:

1. *jako patrona církve svaté*, protože jako na zemi ochraňoval dítě Ježíše, tak ochraňuje nyní říši Ježíše Krista na zemi, tj. církev svatou. Chrání ji svou přímlovou,

2. *je patron umírajících*, protože když vypouštěl svou duši, stáli u něho Pán Ježíš a Panna Maria. Přimlouvá se za nás, abychom také jednou blaženě umřeli pod ochranou Pána Ježíše a Panny Marie,

3. *je zvláštní pomocník v dočasné nouzi*. Že se staral o dočasné potřeby Pána Ježíše a Panny Marie, obdařil jej Bůh tou předností, že je nyní mocný prosebník a orodovník za nás ve všech našich potřebách.

4. *Sv. Josef je vzor a ochránce křesťanských rodičů*. I řemeslníci (tesaři) jej ctí jako svého patrona, protože byl také řemeslníkem.

Vzývejme často sv. Josefa a vyprosme si na jeho přímlovu šťastnou

hodinku smrti. Volejte ve svých modlitbách:

„Ježíši, Maria, Josefe, vám věnuji své srdce i svou duši!
Ježíši, Maria, Josefe, stůjte při mně v posledním boji!
Ježíši, Maria, Josefe, s vámi ať v pokoji odejde má duše!“⁸⁴

Za nějaký čas po andělském zvěstování šla Panna Maria ke své tetě Alžbětě, manželce židovského kněze *Zachariáše*. Na památku této návštěvy máme první neděli v červenci svátek Navštívení Panny Marie. (pozn.: nově tento svátek 31.května).

Zde je nutné vypravovat, anebo opakovat, jak anděl zvěstoval *Zachariášovi Janovo* narození. Je nutné poukázat, že chtěl Bůh *Zachariášovi* a *Alžbětě* dát syna až Vykupitel již měl přijít na svět a jejich syna vyvolil Bůh, aby ukázal, že Vykupitel již na svět přišel. Jan byl předchůdcem Páně (to připomenem ovšem až v při otázce 137).

Když se konečně přiblížil čas, kdy se měl narodit *Vykupitel* světa, šla Panna Maria se sv. Josefem z *Nazaretu* do *Betléma*, když tehdy císař *Augustus* rozkázal, aby všechny lidi jeho říše sepsali, a to každého v kolébce rodu. Panna Maria pocházela z *Betléma*, z rodu krále *Davida*. Proto se vydali na cestu do toho města.

131. Kde se narodil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus se narodil v Betlémě v chlévě.

(Hod Boží vánoční, 25.prosinec)

V *Betlémě*⁸⁵ se narodil *Vykupitel* světa. Vyplnilo se, co předpověděl prorok *Micheáš*: „*A ty, Betléme Efratský, maličký jsi mezi judskými rody, z tebe mi vyjde ten, který bude vládcem v Izraeli. Jeho původ je od pradávna, od věčnosti.*“ (Mi 5, 1 2) Toto město se nazývá také městem *Davidovým*, protože odtud *David* pocházel. Do *Betléma* přišlo mnoho lidí. Panna Maria se sv. Josefem přišli až večer a tak se stalo, že už nikde

⁸⁴ 300 dní odpustků pokaždé. Pius VII. 1807. Duším v očistci je též možno věnovat.

⁸⁵ *Betlém*, „dům chlebě“, nám připomíná svým významem úrodnost okolní krajiny, a též „*chléb nebeský*“, který sestoupil na tomto místě z nebe. Je zde vystavěn veliký chrám sv. *Helenou*, hlavní oltář je právě nad jeskyní, kde se *Kristus* narodil. Mramorová deska s nápisem: „Tu se z Marie Panny Ježíš Kristus narodil“ naznačuje v okrouhlém výklenku místo, odkud nám přišlo světlo světa.

nenášli nocleh⁸⁶. Vše bylo přeplněno. Odebrali se tedy za město do jeskyně, kde mívali pastýři ovce, když přšelo. A v tomto chlévě se narodil v noci Pán Ježíš. Lidé si tuto svatou událost každoročně připomínají a hodní křesťané jdou na „jitřní“. V kostele bývá velice krásně. Hoří mnoho světel, hraje hudba, zpívají se písně o narozeném Ježíškovi. Vždyť i vy umíte krásnou píseň: „*Narodil se Kristus Pán, veselme se!*“ vstaňte, zazpíváme si ji! To je radostná památka Svaté noci, kdy se narodil Syn Boží v lidském těle.

Ten večer před narozením Páně nazýváme *Štědrý večer*. Připomínáme si tím štědrost Boha Otce, který „*tak miloval svět, že i svého Syna dal, aby žádný, kdo věří v něj, nezahynul, ale měl život věčný.*“ Proto dávají rodiče dětem, bohatí lidé chudým dárky, aby se podobali štědrému nebeskému Otci. Děti dostávají i *vánoční stromek*, ten připomíná strom poznání dobra i zla v ráji, též i strom kříže, na němž uzrálo ovoce našeho vykoupení. Ještě kromě toho bývají v domech i krámech *jesličky*, jimiž se připomíná narození Páně. První jesličky udělal sv. František z Assisi (*Serafinský*) r.1233 v opuštěném kostelíčku Greccia u Assisi, připomínajícím betlémský chlév.

Hlavní svátek vánoční je *Boží hod* (25. prosince). Jako výraz velké radosti ze *Spasitelova* příchodu na svět slouží kněz *tři* mše svaté: (o půlnoci, na úsvitě a třetí později dopoledne, může je ale sloužit všechny ihned po sobě). Tři mše svaté nám znázorňují *trojí narození* Páně: věčné, zplozené z Otce, (do)časné z Marie Panny a duchovní (mystické) v srdcích lidských.

Když se *Vykupitel* světa narodil, zjevil to Bůh lidem skrze tu uvedené:

132. Kdo zvěstoval narození Ježíše Krista?

Narození Ježíše Krista zvěštovali:

1. *anděl pastýřům,*
2. *hvězda mudrcům na východě,*
3. *mudrcové králi Herodesovi a zákonodárcům,*
4. *Duch Svatý starci Simeonovi a prorokyni Anně v Jeruzalémě,*
5. *Simeon a Anna lidu v chrámě.*

⁸⁶ Panna Maria a sv. Josef na té cestě téměř nic nejedli, až trochu večer. Hodní lidé proto také nic nejedí, zejména ne maso, nebo pokrmy připravované z masa. Chcete-li Ježíškovi udělat radost, také mnoho nejezte. Co nemáte zejména jíst?

V noci se narodil milovaný Ježíš v *Betlémě*. Všichni lidé spali, ale venku na poli bděli pastýři. Hlídali svá stáda. Tito pastýři byli chudí, ale zbožní lidé. Náhle zazářilo velké světlo a anděl stanul před nimi. Pastýři se ulekli, ale anděl k nim pravil: „Nebojte se. Zvěstuji vám velikou radost, radost pro všechnen lid. V městě Davidově se vám narodil dnes Spasitel to je Kristus Pán. To bude pro vás znamením: Naleznete děťátko zavinuté do plének a položené v jeslích.“ A hned bylo s andělem velké množství nebeských duchů, chválicích Boha a říkajících: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem, v kterých má Bůh zalíbení.“ (Lk 2 10 – 14) A jak radostná to byla zpráva! Čtyři tisíce let čekalo lidstvo na tento okamžik.⁸⁷

1. Pastýři se tedy dověděli, že se Vykupitel narodil v městě Davidově, tj. v Betlémě. Též jim udal anděl znamení jímž poznají Vykupitele, pravil, že ho najdou jako děťátko: „ovinuté plenkami a položené v jeslích.“

Jakmile andělé odešli zase do nebe, řekli si pastýři: „Pojd'me až do Betléma!“ A rychle šli. I našli Marii, Josefa i nemluvnátko položené v jeslích. Ihned padli na kolena a děkovali Pánu Bohu, že již poslal slíbeného *Vykupitele*. Jak spatřili, že sv. Josef a Panna Maria jsou chudí a že nemají co jíst, hned běželi domů pro dary a přinesli: mléko, ovečku atd. Když tu jejich lásku Boží matička uzřela, slzela samou radostí.

2. Pastýři se tedy dověděli od anděla, že se narodil *Vykupitel* a pověděli to mnohým lidem. Ale Pán Bůh chtěl, aby se to dověděli také ti, kteří nebyli *Izraelité*, nebyli potomci *Abraháma*, Izáka a Jakuba, kteří nebydleli v zemi, kde se *Ježíšek* narodil. Za židovskou zemí na té straně, odkud vychází slunce, na východě, žili tři muži, *Tři králové*. Byli velice moudří, a proto jim říkáme *mudrci*. I oni věděli, že přijde Vykupitel světa. Znali i proroctví: až se narodí Vykupitel světa, ukáže se velká jasná hvězda na východě. I to se vyplnilo: když se narodil Pán Ježíš, spatřili velikou hvězdu. Bylo to pro ně znamení, že Vykupitel již přišel na svět. Vydali se proto na cestu, aby se mu poklonili a obětovali mu dary.

3. Po dlouhém putování přišli do *Jeruzaléma*, kde sídlil král *Herodes*. Šli k němu do paláce a ptali se po narozeném *Vykupiteli*. Pravili: „Kde je ten, který se narodil, král židovský?“ *Herodes* nevěděl, že se narodil a proto povolal židovské kněze a zákoníky, neboli muže, kteří se dobře vyznali v knihách a učivali lidi v chrámě, a těch se ptal, kde se narodí král židovský? Zákoníci měli knihy, ve kterých bylo všechno napsáno, co proroci věděli o Kristu Pánu dopředu. A v nich četli a oznámili *Herodesovi*, že se Kristus narodil v Betlémě. Toho se *Herodes* velmi ulekl, myslel, že přestane být králem, že bude svržen. Ale aniž by dal na sobě cokoli znát, řekl mudrcům: „Jděte a důkladně se na to dítě vptejte. Až ho najdete, oznamte mi to, abych se mu i já přišel poklonit“. (Mt 2, 8) I odjeli mudrci a hvězda, již patřili doma na východě, se jim ukázala zase. Šla před nimi na nebi a zastavila se nad místem narození Ježíška.

⁸⁷ Brynych: „Katech. pro I. třídu“, Proch. Jak. I. a II. díl „Výklad“.

4. Mudrcové tedy zvěstovali narození Páně Herodesovi a zákoníkům. Ale to ještě není všechno. Když bylo Pánu Ježíši čtyřicet dní, nesli ho sv. Josef a Panna Maria do města Jeruzaléma do chrámu, zde se nad ním modlil kněz a Panna Maria obětovala Pánu Bohu dvě hrdličky nebo dvě holoubátka. Byla chudá, více dát nemohla, ale Pánu Bohu to bylo milejší, než sebevětší dar od zlých lidí. A v té době, co přinesli Pána Ježíše do chrámu, přišel tam jeden starý muž, stařeček *Simeon*. Hospodin mu předpověděl, že nezemře, dokud neužije Vykupitele. Přišla tam též stařenka *Anna*, bylo jí 84 let. Ráda se modlívala doma i v chrámě, a hle! Jak jí, tak stařečkovi *Simeonovi* vnukl (řekl v duši) Duch Svatý, že to dítě je Pán Ježíš, náš *Vykupitel*. Simeon byl tím tak rozradostněn, že přistoupil k Panně Marii, blahopřál jí k takovému vyznamenání (byla matkou Syna Božího), a pak vzal dítě do náručí a pravil: „Nyní můžeš, Pane, propustit svého služebníka podle svého slova v pokoji, neboť moje oči uviděly tvou spásu, již jsi připravil všem národům!“(Lk 2, 29-31)

5. *Oba pak tuto radostnou událost oznámili lidu v chrámě. Z tohoto vypravování poznáváte, jak je dobré chodit do kostela. Jako se tam shledal Simeon a Anna s Ježíšem, tak až do dneška ho nalézáme v chrámě. Proto chod'te rádi do chrámu: přednášejte mu své prosby, on vás tam nejraději vyslyší.*

Tak oznámil Bůh chudým, bohatým, vznešeným a prostým, mužům, ženám, králům a kněžím, že se narodil *Vykupitel* světa.

133. Co víme z Ježíšova dětství?

Z Ježíšova dětství víme, že:

1. *byl obřezán osmý den po svém narození a nazván jménem Ježíš,*
2. *byl obětován čtyřicátého dne v chrámě,*
3. *se mu klaněli mudrci od východu a přinesli zlato, kadidlo a myrhu jako dar,*
4. *ušel Herodesovým nástrahám útekem do Egypta a po jeho smrti se vrátil do Nazareta.*

(Určilo to svátky i slavnosti):

1. *Slavnost Obřezání Páně neboli Nový rok.*
2. *Hromnice, 2. února.*
3. *Slavnost Zjevení Páně (sv. Tří králů), 6. ledna.*
4. *Slavnost Mlád'átek (Svatá rodina), 28. prosince.*

Osmého dne po svém narození byl Spasitel obřezán a dostal jméno

Ježíš.⁸⁸ My si tuto událost připomínáme na „Nový rok“. Slavnost „*Jména Ježíš*“ se slaví 2. neděli po Zjevení Páně.⁸⁹

1. U nás se nosívali děti do chrámu brzy po narození a zde bývají křtěny, přitom dostávají jméno některého svatého, aby měly příklad k následování na zemi i přimluvyce v nebi. Židé děti nekřtí, ale chlapci bývají obřezáni 8. dne, kdy slibují za ně jiní, že dítě, až doroste, bude zachovávat zákon Páně. Přitom se udílí dítěti jméno. Tak byl i Kristus 8. dne obřezán a nazván Ježíš. Jméno božskému dítěti určil sám Pán Bůh. Než se Kristus zrodil, anděl vyřídil sv. Josefovi, ať Syna Panny Marie nazvou *Ježíš*.

2. Když bylo Pánu Ježíši čtyřicet dní, nesli ho Panna Maria a sv. Josef do Jeruzaléma do chrámu Páně, aby jej obětovali Pánu Bohu a odevzdali i předepsanou oběť. Učinili tak dle starodávného židovského zvyku. Každá židovská matka musela své prvorozené dítě, byl-li to chlapec, obětovat v chrámě Bohu⁹⁰. To co činily jiné židovské matky, to činila i Panna Maria: šla z Betléma do Jeruzaléma (2 hodiny vzdálen) a obětovala tam Ježíška Pánu Bohu. Co se při této události stalo, víte. Katolická církev to slaví 2. února a je známá křesťany jako „*Očišťování Panny Marie*“⁹¹, tj. „*Uvedení Páně do chrámu*“ neboli „*Hromnice*“⁹².

3. Z Ježíšova dětství dále víme, že *mudrci od východu se mu klaněli a přinesli*

⁸⁸ Viz otázka 110

⁸⁹ Jako každé židovské dítě bývalo osmého dne obřezáno podle zákona, tak se stalo i s Pánem Ježíšem, který byl tak přijat do židovské církve. Obřízkou se připomínala v *Starém zákoně* ustavičná úmluva, kterou již před věky učinil Hospodin s vyvoleným lidem. V *Novém zákoně* má tato slavnost zcela jiný význam. Církev svatá nás napomíná, abychom ten den všechny hříšné žádosti a náklonnosti „*obřezali*“, tj. odříkali se jich modlitbou, pokáním a sebezáporem, protože jsme se sv. křtem stali součástí Kristovy společnosti.

⁹⁰ Od doby, kdy *Hospodin* vysvobodil zázračným způsobem Izraelity z moci Egyptanů, byl ustanoven prvorozený syn v každé židovské rodině k službě Boží. Když si vyvolil Hospodin pokolení *Leviho* ke kněžství, museli Izraelité v každé rodině přinést prvorozeného chlapce do chrámu a zde jej vykoupit penězi od služby Hospodinu. To se stalo i s prvorozeným a zároveň jednorozeným Božím Synem.

⁹¹ Každá židovská matka přicházela s prvorozeným chlapcem do chrámu také proto, aby se očistila modlitbou a obětí. Proto se ten svátek nazývá: *Očišťování Panny Marie*.

⁹² *Hromnice*. Pán Ježíš je pán *přírody*, tj. všeho stvoření a proto, když se příroda bouří (za *hromobití*), rozžihají křesťané svíce, které kněz světil na svátek „*Hromnic*“ a modlí se při nich a tím vyznávají, že neuhasí ani bouře jejich největší víru v moc a dobrotu Pána Ježíše. Tyto svíce se také rozsvěcují, když křesťan umírá. Na *Hromnice* se koná průvod kolem chrámu s rozžatými svícemi. Ten nám připomíná cestu Panny Marie s dítětem Ježíšem do Jeruzalémského chrámu.

*mu darem zlato, kadidlo a myrhu.*⁹³ Jako sv. Tři králové padli na kolena a Ježíšovi se klaněli, tak i my se mu máme klanět v chrámu Páně, tu sídlí v Nejsvětější svátosti. Tak jak zázračná hvězda sv. Tři krále přivedla k jesličkám, tak i nás vede naše svatá víra k Ježíši skrytému v Nejsvětější svátosti a uvede nás k němu i do nebe.

Tuto památku si připomínáme o slavnosti „sv. *Tři králů*“⁹⁴ – Jmenuje se též „*Zjevení Páně*“, protože se Kristus zjevil pohanům i zázračnou hvězdou. (Sv. Tři králové byli do příchodu k Pánu Ježíši pohany.)

4. Když se dověděl *Herodes*, že se narodil *Vykupitel*, chtěl ho zabít. Vydal krutý rozkaz, aby byli zavražděni v Betlémě a v okolí všichni chlapci do dvou let. Ale z Božího rozkazu se ukázal ve snách sv. *Josefovi* zase anděl a řekl mu: „Vstaň, vem dítě i s matkou a utečte do Egypta, a zůstaňte tam, než ti řeknu. Herodes bude pátrat po dítěti, aby je zhubil.“ (Mt 2,13) Josef poslechl, vzal dítě i s matkou a odešli do Egypta. Když již byli pryč, poručil *Herodes* svým vojákům, aby povraždili všechny chlapce a vojsko to vykonalo Duše dětí radují se v nebi. (sv. *Nevíňátka, či Mlád'átka*)

Hůře však bylo s Herodesem. Pán Bůh na něj seslal hroznou nemoc. Když zemřel, ukázal se opět anděl Josefovi v Egyptě ve snách a řekl mu: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku a jdi do izraelské země, protože ti, kdo ukládali dítěti o život, už zemřeli.“ (Mt 2, 20) Sv. *Josef* poslechl a přebýval s Pannou Marií a Ježíškem v malém domku v Nazaretě. Nikdo z lidí nevěděl, kdo je Ježíšek, vedoucí zde skrytý život.

Následující článek připomíná, co víme z *Ježíšova mládí*, tj. v době od 12 až do 30 let.

134. Co víme z Ježíšova mládí?

Z Ježíšova mládí víme, že:

1. *šel ve svých dvanácti letech se svými rodiči na slavnost do Jeruzaléma, tam zůstal a byl jimi po třech dnech nalezen,*

⁹³ Za starodávna byl, a je dosud ve východních krajinách zvyk, že předstupuje každý nižší před mocnějšího a vznešenějšího a musí obětovat nějaký dar. Židé měli také tento zvyk: činilo se to tak i z toho důvodu, že sám *Hospodin* přikázal, že nikdo prázdný (bez darů) nesměl vstoupit do chrámu. A protože on sám chtěl být uctíván, tak přikázal, aby i jeho Synu byla taková pocta prokazována. *Izaiáš* správně předpověděl: „Všichni ze Sáby přijdou, zlato a kadidlo nesouce a chválu Hospodinovu zvěstující. Přinesli zlato, jako králi, obětovali mu kadidlo, jakožto Bohu, podali mu myrhu, jakožto pro spasení umřítí chtícímu,“ praví sv. *Augustin*. Ve XIV. století jsou jim dána jména: Kašpar, Melichar a Baltazar.

⁹⁴ Zakažte si přísně „vydávát se“ za *Tři krále*. Ten zlozvyk je nutné zamezit zejména v městech, kde mládež, přestrojená ve směšné šaty, se potuluje po hostincích, a to i večer.

2. *byl svým rodičům zcela oddán, prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí a vedl skrytý život do doby, než začal konat svůj veřejný učitelský úřad.*

Sv. evangelium vypravuje, že 12-tiletý Pán Ježíš:

1. *šel na pout' do Jeruzaléma,*
2. *byl svým rodičům zcela oddán*, tj. ctil a miloval je a poslouchal je.

Jak *ctil*⁹⁵ Pán Ježíš Pannu Marii a sv. Josefa? Pamatoval si navždy, že Bůh Otec mu dal Pannu Marii za matku a sv. Josefa za pěstouna, a proto je uznával, vždy se k nim slušně a zdvořile choval, nikdy neodmlouval ani nereptal, když něco chtěl, prosil zdvořile, když obdržel, pokaždé děkoval.

Pán Ježíš *miloval* Pannu Marii a sv. Josefa, měl je srdečně a upřímně rád, a proto je i rád *poslouchal* a ochotně činil všecko, což mu přikazovali. Nikdy nenechal na sebe volat dvakrát, nikdy nedělal nerad a nedbale to, co měl dělat. Panna Maria a sv. Josef byli chudí, nemohli mít služebné a pomocníky ke své práci. Svatý Josef byl tesař a byl již starý, potřeboval pomocníka. A Pán Ježíš jim ochotně pomáhal při všech pracích. Jako maličký konal drobné práce a velký i silný pomáhal sv. Josefu v tesařině.

Sv. evangelium dále praví, že „*Ježíš prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i lidí*“, tj. čím byl starší, tím byl moudřejší. Jako dvanáctiletý dal najevo takovou moudrost, že až žasli staří židovští učitelé v Jeruzalémském chrámě. Byla v něm ovšem *plnost moudrosti a milosti* hned od prvního okamžiku, kdy se stal člověkem, takže vlastně ani nemohl prospívat více moudrostí (nemohl být moudřejším), ale mohl svou moudrost zjevovat lidem den za dnem víc. *Vynikal nad lidmi moudrostí*, protože lidé poznávali den ode dne více skutků dosvědčujících jeho moudrost, zamilovali si ho a vážili si ho víc než předtím, kdy ještě neznali jeho moudrost.

Kristus Pán byl *zbožný* (rád se modlil, chodil do kostela, tam se uctivě choval, poslouchal učitele atd.), byl *poslušný* (činil vždy rád, co mu rodiče nakázali), byl *pilný* (pomáhal svým rodičům při práci). Budete-li následovat Krista Pána v pobožnosti, poslušnosti, pracovitosti a i v *jiných* ctnostech, řeknou o vás, že *prospíváte věkem, moudrostí a milostí u Boha i lidí*.

Vedl skrytý život. Jenom někteří lidé věděli, že Pán Ježíš je Boží Syn a

⁹⁵ Dle Dr. A. Skočdopole „Bibl. katech.“ p. 169

zaslíbený *Vykupitel*. On sám nemluvil nikdy o sobě, nevyhlašoval se za Božího Syna a za Mesiáše, dokud mu nebylo 30 let.

135. Kdy začal Pán Ježíš vykonávat svůj učitelský úřad?

Pán Ježíš začal vykonávat svůj učitelský úřad, když mu bylo třicet let.

Když bylo Pánu Ježíši 30 let, počal konat svůj učitelský úřad, tj. kázat učení křesťanské víry. Dříve začít ani nemohl, protože musel dosáhnout tohoto věku, kdo chtěl být učitelem lidu, a to podle Mojžíšova zákona.

Přechod: Co znamená, že je Bůh *nejvýš moudrý*? A tak i Syn Boží, ještě než začal kázat, uspořádal všechno tak, aby dosáhl svého úmyslu. Jeho úmysl byl takový, aby se lidé dověděli o tom již dopředu, že on je zaslíbený *Vykupitel* a že přišel napravit to, co zničili první rodiče svým prvním hříchem. Předtím, než začal Pán Ježíš učit, bylo období přípravy na jeho učitelský úřad. A jaké věci byly přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše, o tom učí katechismus v další otázce:

136. Jaká byla příprava Pána Ježíše na učitelský úřad?

Příprava Pána Ježíše na učitelský úřad byla tato:

1. *Jan Křtítel kázal o pokání a svědčil, že Ježíš je Beránek Boží, který snímá hříchy světa,*
2. *Ježíš se dal pokřtít Janem v řece Jordán, (Slavnost sv. Jana Křtitele, 24. června.)*
3. *při Ježíšově křtu sestoupil Duch Svatý na něho viditelně v podobě holubice a Bůh Otec promluvil: „Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil!“ (Mt 3, 17)*
4. *Ježíš odešel, veden Duchem Svatým na poušť a tam se postil po čtyřicet dní i noci, pokořil jej i ďábel a andělé mu sloužili. (Čtyřicetidenní půst)*

Sv. Jan, *Zachariášův* syn se odebral v mladém věku na poušť, která byla nedaleko Jeruzaléma, poblíž řeky *Jordán*, a tam byl živ jako poustevník o samotě a to velmi přísně. Chudí lidé nosívali v těch krajinách oděv nebo roucho z velbloudí srsti. Tento oděv byl velmi hrubý a drsný a podvazoval se koženým pásem. Živil se kobyilkami a lesním medem. Viděli jste již lučního koníka? Takové jsou asi ty kobylinky. Jsou ovšem v těch oblastech větší než u nás, lidé si je usuší a připravují z nich pokrm, který je velmi nechutný. Sv. Jan také nosil na poušti roucho z velbloudí srsti, které si podvazoval koženým pásem a jídal také kobylinky a lesní med divokých

včel, který má trpkou a nepříjemnou chuť.

1. *Sv. Jan kázal o pokání*, tj. napomínal lidi, aby litovali svých hříchů, zlepšili svůj život a slíbili, že uvěří v zaslíbeného *Vykupitele*. Ty, kdo sv. Jana uposlechli, *pokřtil*, tj. poručil, aby se umyli vodou v řece Jordán. A podle toho se nazýval „Křtitel“. Tento křest sv. Jana nebyl svátost a neočišťoval od hříchů, nýbrž byl jen znamením, že lidé litují svých hříchů, polepší se a chtějí uvěřit ve Vykupitele, až se ukáže.

Sv. Jan svědčil, tj. kázal lidem, že Pán Ježíš je zaslíbený *Vykupitel*. A když jednou Pán Ježíš také přišel za sv. Janem a stál mezi lidmi, ukázal na něj *sv. Jan* prstem a řekl: „Ejhle, Beránek Boží“..., to je ten, který se obětuje za hříchy všech, aby jim byly odpuštěny.

Nazývá-li *sv. Jan* Pána Ježíše *Beránkem Božím*, chce tím říci: Tento Ježíš je Bohem seslaný *Vykupitel*, který bude zabit jako *beránek ustanovený* k oběti. Bude trpět nevinně a tiše a obětuje se za nás. Jako *beránek* je krotké, tiché zvířátko a nevzpouzí se když bývá veden k zabití, nýbrž zůstává tichým a pokojným, a tak podobně i Pán Ježíš. Proroci to předpověděli, že bude veden jako ovce k zabití a neotevře svá ústa, že bude obětován, nebude odmlouvat, rád za nás zemře, aby sňal naše hříchy z nás, tj. „...aby nás od nich očistil“. (Iz 53)

Sv. Jan Křtitel kázal o Pánu Ježíši dříve, než on sám se začal vyhlášovat za Mesiáše, proto je označován za *předchůdce* Pána Ježíše.

V litaniích říkáme také: „*Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!*“ Těmito slovy voláme ke Kristu Pánu a prosíme ho, aby se nad námi smiloval, aby sňal naše hříchy tj. aby nás od nich očistil. Též při mši *sv.* volá kněz: „*Beránku Boží!*“ Tak se modlívalí i přistupující ke stolu Páně před přijetím Nejsvětější svátosti.

I v kostele a hojně i na *sv. obrazech* vídáme beránka, symbol Krista Pána, jenž trpěl a na kříži obětoval se za nás, jak tichý beránek, Bohu Otci.

2. *Pokřtění Pána Ježíše v řece Jordáně*. Pán Ježíš nepotřeboval být pokřtěn *sv. Janem*, neboť byl Nejsvětější a nedopustil se hříchu. Ale naše hříchy vzal na sebe, aby za ně dost učinil, a proto se vřadil mezi hříšníky a dal se pokřtít. Tou formou nám chtěl dát příklad *pokory*.

3. *Duch Svatý sestoupil na Pána Ježíše v podobě holubice*. Duch Svatý nemá tělo, ale vzal na sebe podobu holubice, aby lidé viděli, že na Pána Ježíše sestoupil. Holubice je čistotný, tichý, pokojný pták a i Duch Svatý miluje čistotu, tichost a pokoj, proto se Duch Svatý také vyobrazuje v

podobě holubice. Např. nad kazatelnou, nad křtitelnicí.

Když sv. Jan pokřtil Pána Ježíše a Pán Ježíš se modlil na břehu, bylo slyšet hlas Boha Otce: „*Toto je můj milovaný Syn, v něm mám zalíbení.*“ (Mt 3, 17) Kolik se tu zjevilo božských osob? Jak se zjevil Bůh Otec a jak Bůh Syn? Jak Duch svatý? Kam odešel Pán Ježíš potom?

4. *Ježíš odešel, veden Duchem Svatým, na poušť* do pustiny, kde byly jen holé skály a písek, tu a tam trochu trávy. Na poušti pobyl Pán Ježíš čtyřicet dní a nocí, mluvil tu s božím Otcem, modlil se, nic nejedl, postil se.

Proto se i zbožní křesťané postí čtyřicet dní před velikonocemi, nenavštěvují zábavy, horlivěji se modlí a zpívají doma i v kostele nábožné písně. Říkáme, že slaví půst, čtyřicetidenní půst. Počátkem 40-denního postu je středa. Lidem v kostele naznačí kněz popelem kříž na čelo jako připomínku, že z nich hrob uchová jen prach a popel (*Popeleční středa*).

Z toho, co činil Pán Ježíš na poušti, máme *dvě* krásná naučení:

a) když vám Pán Bůh prokázal nějakou velkou milost, např. když jste se vyzpovídali, a byli u sv. přijímání, nemáte chodit hned mezi jiné děti, nemáte si hned hrát, poskakovat atd., nýbrž zůstat nějaký čas o samotě. Když jste sami, máte děkovat Pánu Bohu za prokázanou milost a prosit jej, abyste si ji dlouho uchovali.

b) postem i modlitbou se Pán Ježíš připravoval na svůj důležitý úřad, který chtěl právě začít. Podobně se i vy připravujte modlitbou a zdrželivostí, když začínáte něco *důležitého*, např. sv. zpověď, sv. přijímání, nebo jdete do světa atd. *Důležité* je to, na čem hodně záleží, protože z toho můžeme mít veliký užitek, když to vykonáme dobře, či naopak velkou škodu, když to vykonáme nedobře, tj. špatně.

Na poušti *pokoušel* ďábel Pána Ježíše.

Pán Ježíš mohl zabránit tomu, aby ho pokoušel ďábel. Nezabránil však, jen pustil to, aby ukázal, že přišel napravit, co první rodiče zkazili svým hříchem. V ráji pokoušel *Evu* ďábel a spolu s *Adamem* svolili k pokušení a udělali to, k čemu je ďábel svedl. Svatí učitelé vykládají, že ďábel to nevěděl jistě, ale přece jen se domníval a myslel si, že Pán Ježíš je zaslíbený *Vykupitel*. Proto se odvážil pokoušet ho, aby poznal z jeho zázraků, zda je Bohem slíbený Vykupitel. Myslel si asi toto: Jestliže je ten Ježíš skutečně zaslíbený Mesiáš, k osvobození lidí z mého područí, zabráním jakémukoli vykoupení a zdaří se mi svést jej k hříchu, jako se mi to zdařilo s prvními rodiči.⁹⁶

Tak musíte činit i vy, kdyby vás někdo naváděl ke zlému. Řekněte

⁹⁶ Dospělejšími žákům se dá říci, že trojí pokušení bylo podněcováno: žádostivostí *očí*, tj. *bohatství* (3. pokušení), *těla*, tj. tělesné rozkoše (chléb je bohatá hostina chystaná z vybraných pokrmů a nápojů) (1. pokušení) a *pýchy* života, tj. chvály a obdivu lidmi (2. pokušení).

zlému člověku: „Odejdi, jdi pryč odsud!“, nebo raději sami odejděte. Slibte dnes Pánu Bohu, že to budete tak činit vždy. Tak si zasloužíte to, že i k vám přijdou andělé v hodinu vaší smrti a vyprovodí vaši duši do nebe, aby chválila Pána Boha.

Když se pak Pán Ježíš vrátil z pouště, začal konat svůj učitelský úřad.

137. Jak konal Pán Ježíš svůj učitelský úřad?

Pán Ježíš konal svůj učitelský úřad takto :

1. *chodil ve své vlasti z místa na místo a všude činil dobré,*
2. *přijímal učedníky a zvolil z nich dvanáct apoštolů,*
3. *učil pravdám, kterým věřit, a ctnostem, které máme konat.*

1. *Vlast* je ta země, kde se každý člověk narodil a byl vychován. Kristus Pán se narodil a byl vychován v *židovské zemi*. Chodil po židovské zemi, neboli po své vlasti od města k městu, od vesnice k vesnici do židovských modliteben, učil v Jeruzalémském chrámě, na mořském břehu, na výšinách a v polích. Jednou vstoupil na lodičku a odjel maličko od břehu a učil lidi. Lidé za ním všude chodili a rádi ho poslouchali. Ježíš prokazoval všem lidem dobrodiní na duši i na těle.

Těm, kteří oplakávali své hříchy a litovali jich, odpouštěl. Nasycoval hladové, uzdravoval nemocné, vzkřísil i některé mrtvé. Zvláště miloval hodné děti. Matky nosily k němu své děti a prosily ho, aby jim požehnal. Vídaly, že Kristus Pán uzdravoval i nemocné, když na ně vkládal ruce, nebo když se jich jen dotknul a proto chtěly, aby i jim žehnal. A Kristus Pán to rád činíval, brával děti na své ruce, modlíval se nad nimi a žehnal jim. Vše to činil Pán Ježíš, ale z pouhé lásky, lidé si toho ani nezasloužili. Největší dobrodiní však prokázal lidem tím, že je učil pravému náboženství.

2. Mnozí lidé uvěřili, že Pán Ježíš je Boží Syn a zaslíbený Vykupitel. Z věřících si vyvolil 72 učedníků. Ti s ním stále chodili a poslouchali jeho učení, aby mohli učit zas jiné. Pán Ježíš je posílal i do měst, vesnic, kam chtěl přijít on, aby tu obyvatele připravili na jeho příchod.

Jednou se Kristus Pán v noci dlouho modlil a vyvolil si z učedníků *dvanáct apoštolů*. *Apoštol* je totéž co poslanec nebo *posel*. Nazývali se tak proto, že měli být vysláni po nanebevstoupení Krista Pána do celého světa,

aby lidi učili všemu, co slyšeli od Pána Ježíše a u něj viděli. To, co apoštolové kázali po celém světě, nazývá se *evangelium*, tj. radostné poselství.

3. *Pán Ježíš učil pravdám a ctnostem, kterým máme věřit.* Před Kristem Pánem neznali pohané pravého Boha, a ani židé ho dost dobře neznali, nevěděli také, co je dobré a co zlé. Pán Ježíš nás naučil všemu tomu, co musíme vědět, abychom se líbili Bohu a mohli být navěky spaseni. Proto říká *katechismus*, že *učil pravdám*...

Dále učil Pán Ježíš *ctnostem*⁹⁷, které máme konat. Ten, kdo se vždy snaží konat to, co se líbí Pánu Bohu, je ctnostný. A Pán Ježíš učil lidi, co mají dělat, aby se líbili Bohu, učil krásnému čili ctnostnému životu. Proto říkáme, že učil ctnostem, které máme konat. Učil např., že se máme rádi modlit, chodit do kostela a milovat nepřátele, můžeme-li někomu pomoci, že to máme rádi učinit... „*Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského.*“ (Mt 7,21)

Aby lidé věřili, že jeho učení je pravdivé, *potvrzoval* je Pán Ježíš různým způsobem.

138. Čím potvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení?

Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení:

1. *svatostí svého života,*
2. *svědectvími Písma svatého,*
3. *zázraky a proroctvími.*

Pán Ježíš *potvrzoval* pravdu svého učení:

1. *Svatostí svého života.* Žil svatě, nikdy se nedopustil ani nejmenšího hříchu. Proto mohl zvolat i ke svým nepřátelům: „*Kdo z vás mě může usvědčit ze hříchu?*“ (Jan 8, 46) a všichni mlčeli.

Pán Ježíš jako Bůh je *nejvyšší svatý*. Co znamená: Bůh je nejvyšší svatý? (ot. 53) Vědomě mluvit to, co není pravda, je hřích, je zlé. Můžeme vůbec pomyslet, že by Pán Ježíš chtěl mluvit něco, co není pravda? A tak ovšem soudili dobří lidé o Pánu Ježíši. Viděli, jak je svatý, věděli, že jistě nekáže nic nepravdivého. Svým životem nám dal příklad a my ho máme následo-

⁹⁷ Toto slovo mělo následovat v katechismu *později*. Činíme tedy jeho výklad tudíž jen z nutnosti vzhledem ke katechismu.

vat, učil slovem i svým příkladem, a proto mohl i říci: „*Učte se ode mne, následujte mne!*“ Říkejte často jako říkával sv. Bernard:

„Tys chloubá má, Tys statek můj,
Tvým žákem chci já věčně být,
nic nemůže mi Tebe vzít:
i já jsem celým srdcem Tvůj!“.

2. Ježíš potvrzoval pravdu svého učení *svědectvím Písma svatého*. (ot. 15) Pán Ježíš připomínal často židům, co bylo předpovězeno v Písmu sv. Starého zákona o zaslíbeném *Vykupiteli*⁹⁸. Proto říkával židům: „*Zkoumáte Písma.... a právě Písma svědčí o mně*“ (Jan 5, 39) Jakoby řekl: Čtete v knihách proroků a jiných mužů a poznáte, že se na mě vyplňuje všechno, co bylo předpovězeno o Vykupiteli, odtud můžete poznat, že jsem skutečně zaslíbený a nyní od Boha poslaný Vykupitel a že mé učení je pravé.

3. Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení konečně *zázraky i proroc-tvými*.

139. Co je zázrak?

Zázrak je mimořádný skutek, který nemůže být vykonán žádnou přirozenou silou, nýbrž jen Boží všemohoucností.

Jistě jste slyšeli říkat: „To je zázrak, že to dítě nespadlo z okna a nezabilo se! To je zázrak, že ten nemocný ještě žije atd.“

Pokud tak lidé volají, neznamená zde slovo „*zázrak*“ to, co katechismus praví o zázraku. Lidé chtějí tím zvoláním říci, že se děje něco neobyčejného, čemu je možno se divit.

Jindy zase vidíme lidi, kteří mají velikou sílu, vyzvednou např. jednou rukou veliký kus železa, který běžně mnohý člověk nezvedne ani oběma rukama. Nebo se setkáte s lidmi, kteří mají výbornou paměť. Přečteme-li jim celou stránku z nějaké knihy, dovedou vše opakovat doslova a ani se nedívají do knihy.

Jsou to *zázraky*? Nikoli. Takové skutky lidé konají *přirozenou silou*, která je jim dána. Ti první konají své skutky *tělesnou přirozenou silou*, druzí opakují doslova přečtenou stránku též *přirozenou silou*, čili *duševní*

⁹⁸ Viz ot. 122

schopností. Nejsou to ani *mimořádné* skutky, či neobyčejné skutky: nejsou z těch, že by se téměř nepříhodily, či že nikdo by ani netušil, že se stanou.

Ale skutky, které konal Pán Ježíš, jsou *mimořádné a nemohou být vykonávány žádnou přirozenou silou, nýbrž jen Boží všemohoucností.*

Tak např. Pán Ježíš utišil slovem rozbouřené moře. Kdyby nejmocnější panovník světa přišel na mořský břeh, kdy je moře rozbouřené a poručil, aby se utišilo, uposlechno jej? Nikoli! To může jenom Bůh!

Kanut I., král dánský, byl jedním z nejmocnějších knížat svého času, a protivilo se mu pochlebování a neslušné vyvyšování moci a jeho osoby. Kdysi ho nazýval jeden dvořan králem králů a pánem země i moře, jemuž se nic nemůže protivit. Zbožný král mu ani neodpověděl, ale dal se nést na trůně k moři, které bylo zmítáno právě větrem. Tu řekl *Kanut*: „Moře, ty jsi část mého království a musíš mně být poddáno, proto ti přikazuji, aby ses utišilo a nevystoupilo na břeh.“ Moře ale neuposlechlo, své vlny vrhalo až na králův trůn tak silně, že král musel ustoupit. Zmáčen vodou, řekl svým dvořanům: „Teď jste poznali, jak malou má moc ten nejslavnější král a vladař, a že je jen jeden, jenž může moři říci: „Až sem a ne dále, a tím je Bůh!“

A takovými zázraky potvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení. Když lidé viděli jeho zázraky, pomyslili si: Jistě učí jen pravdě a z Boha je ten, který může konat zázraky! Těm, kteří nechtěli uvěřit, řekl Pán Ježíš: „*Nekonám-li skutky svého Otce* (tj. zázraky, které jen Bůh činit může), *nevěřte mi. Jestliže však je konám, a nevěříte mně, věřte těm skutkům, abyste poznali a (konečně) pochopili, že Otec je ve mně, a já v Otci,*“ tj. že Bůh jsem tak, jako Bůh Otec. (Jan 10, 37 38)

I sv. apoštolové konali zázraky: *ne vlastní mocí,* ale Bůh jim dal k tomu moc (Boží mocí). Čteme, že např. *sv. Petr* neříkal od vrozeně chromému: „*Tobě pravím, vstaň,*“ ale: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ Ježíš činil zázraky *svou vlastní mocí.* Říkal mládenci Naimskému: „*Mládenče, pravím ti, vstaň!*“, malomocnému: „*Chci, buď čistý!*“

140. Které zázraky konal Pán Ježíš?

Pán Ježíš konal různé zázraky, na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasytil tisíce lidí několika chleby, též vymítal d'ábelství, utišil i bouři na moři a uzdravoval pouhým slovem nemocné všeho druhu, křísil dále i mrtvé a též sám vstal slavně z mrtvých.

Zázraky činil Pán Ježíš:

1. **v přírodě:** *Proměnil vodu ve víno, utišil bouři na moři, dvakrát nasýtil tisíce lidí několika chleby, i že apoštolové sítěmi zatáhli mnoho ryb,*
2. **na nemocných:** *„Uzdravil člověka třicet osm let nemocného“, „Služebníka setníkova“ i „Slepého od narození“,*
3. **na mrtvých:** *„Vzkřísil mládence Naimského“, „Dceru Jairovu a Lazara“. Sám vstal z mrtvých.*

A tak jako skrze *zázraky* dotvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení, tak i skrze *proroctví*.

141. Co je proroctví?

Proroctví je přesná předpověď takové budoucí situace, kterou nemůže nikdo odhadnout, jen Bůh.

Proroctví jsou *přesné předpovědi*, oznamující, že něco jinak nepředjímatelného jistě nastane. Řeknu-li např.: slunce zapadá v červáncích, zítra bude pršet, jde o proroctví? Nikoli! Nebo: Vidím-li na obloze mračna a budu tvrdit: bude pršet, či bude bouřka, jde tu pak o proroctví? Proč ne? Nejde tu o *určitou předpověď*, tj. jistotu, ale o domněnku, *hádání podle jistých znamení*, že nejspíše tak bude. Některé budoucí věci předpovíáme ze *zkušeností*, např. u zlých dětí, že se jim časem povede zle, u lenocha, že jej potká nouze. *Ale proroctví je určitá předpověď o takové budoucí věci, již nikdo nemůže předjímat, mimo Boha samého*, tj. takových věcí, k nimž dojde a jež nemůže znát nikdo sám jen ze sebe, či z jakýchkoli předzvěstí.

Zatmění slunce a měsíce předpovídají hvězdáři na mnoho let, a přece to není proroctví. Hvězdáři to umějí vypočítat, protože nebeská tělesa se pohybují pravidelně, v určitém čase, vždycky stejně tak, jak ustanovil Bůh.

Pán Ježíš ale předpověděl ty budoucí věci, o nichž nemohl nikdo vědět ani podle znamení, ani ze zkušenosti: mohl o nich vědět jen jako Bůh.

142. Co předpověděl Pán Ježíš?

Pán Ježíš předpověděl, že ho Jidáš zradí, i Petr že jej zapře, že sám bude ukřižován a vstane z mrtvých, vstoupí na nebesa a sešle Ducha Svatého, že Jeruzalém bude časem rozbořen a mnoho jinak neodhadnutelného.

(Vše vypravují biblické dějiny. Předpověděl Jidášovu zradu, že ho Petr zapře,

že vstoupí na nebesa, sešle *Ducha Svatého*, že Jeruzalém bude zbořen.)

Celá tři léta chodil Pán Ježíš po židovské zemi. Lid za ním chodil v zástupech, on jim kázal, poučoval je a všem konal dobře.

Protože se vyplnilo o Pánu Ježíši všechno, co předpověděli proroci o Mesiáši, jistě by se domníval každý rozumný člověk, že všichni tehdejší lidé v něj věřili a milovali jej. Ale tak tomu nebylo, neboť mnozí lidé byli nepřáteli Pána Ježíše a neuvěřili, že by u něj šlo o zaslíbeného Mesiáše.

143. Věřili všichni v Pána Ježíše?

Všichni nevěřili v Pána Ježíše, zvláště nejvyšší kněží, zákoníci a farizeové ho nenáviděli pro jeho učení a přáli si jeho smrt.

Nejvyšší kněží a zákoníci byli učení lidé, kteří měli vyučovat lid o Pánu Bohu, vykládat Boží přikázání a proroctví o Mesiášovi. Ale mnozí zákoníci byli zlí, bezbožní, pyšní a lakomí, učili bludům namísto pravdy, aby účelově lhali, že *zaslíbený Mesiáš bude mocný, bohatý král, jenž sejme z židů vládu římských císařů, aby svobodní židé ovládli všechny národy.*

Mnozí farizeové byli neupřímní a falešní lidé. Dělali se nábožnými a svatými, aby je lidé chválili a poslouchali je. Cokoli vykonali dobrého, všechno bylo jen pro chválu a užitek. Almužnu dávali chudým jenom na ulici, aby to každý viděl a chválil je za to, také se modlívali nejraději na ulicích, kudy chodilo nejvíce lidí, aby je každý viděl, jak jsou zbožní. Ale ve svém srdci takoví nebyli jak se dělali, naopak byli pyšní, lakotní i závistiví a nemilovali ani Pána Boha, ani lidi⁹⁹. Pána Ježíše nenáviděli pro jeho chudobu a otevřenou kritiku jejich hříchů. Také mu záviděli, že lidé všude za ním chodí, milují a chválí. Nenávist a závist je zavedla až tak daleko, že se rozhodli usmrtit Pána Ježíše, tak brzy, jak jen to bude možné.

Je-li učení Pána Ježíše pravé a božské, jsme povinni se ho *pevně držet*. Pán Ježíš řekl o sobě: „*Já jsem cesta, pravda a život!*“ Je *cestou*, tj. ukazuje nám, jak bychom se mohli dostat do nebe, proto ho máme následovat, tj. žít podle jeho učení a jeho příkladu.

Je *pravda*, totiž učí jen jisté, svaté pravdě a proto mu máme věřit, abychom sami neupadli do *bludů*, i věčné záhuby. Nazval se *životem*, když jen skrze něj dochází k odpuštění a dosažení věčné blaženosti: „*Žádný*

⁹⁹ Dr. Ant. Skočdopole: „Bibl. kat“. str.196

nepřichází k Otci než skrze mne,“ tj. nikoho si neoblíbí Bůh a nemůže jej věčně spasit, nedrží-li se mého učení (Ježíše) a nezachovává-li mé příkazy.

Učily jste se ve *třetím článku víry*, že učení Pána Ježíše je pravé. Držte se ho pevně po celý svůj život, abyste skrze Ježíše a jeho svaté učení přišly k nebeskému Otci do věčné radosti, již nám všem Kristus Pán vysloužil svou krví, věrně se držte pravdy sv. náboženství, věřte a doufejte v Boha, věrně konejte to, co sv. náboženství nařizuje a varujte se toho, co sv. náboženství zapovídá. Ze všeho tu pamatujte si zvláště toto:

Poučení: *Děkuj Bohu za to, že se stal člověkem z lásky k tobě, drž se ho pevně, i jeho učení, a následuj ho! Volá k tobě: „Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“* (Jan 14,6)

Čtvrtý článek víry

Přechod: Třetí článek nás učí, že se Boží Syn vtělil, trpěl a umřel za nás, a tak aby nás vykoupil. Kristus Pán trpěl celý svůj život hladem, žízní, tělesnou únavou, hněvem, nenávisť a pomluvami nepřátel. *Čtvrtý článek* učí zvláště o utrpení, které snášel v posledních dnech svého života.

144. Jak zní čtvrtý článek víry?¹⁰⁰

¹⁰⁰ Podle velice důležité zásady a naprosto platné, že „*katechismus a biblický dějepis mají jít ruku v ruce*“ musím zde upozornit, že je třeba zpočátku vypravovat (ve vyšších třídách opakovat) z evangelií soustavně: od vjezdu Pána Ježíše do Jeruzaléma až do poslední večeře Páně: od zajetí na Olivové hoře až do ukřižování. Je *svatou* povinností katechety, aby vypravoval každou důležitou událost *soustavně a s citem*. Jen takové vypravování zanechá hluboký dojem v celé dětské mysli a na takovém vypravování záleží snad víc, nežli na některých celých listech katechismu, *protože vzdělání, dojetí srdce a cit je vštěpování* ne slovy, ale náboženstvím. *Šťastný* je katecheta, který v těch úryvcích umí svým vypravováním děti pohnout až k slzám. Snad tedy bude správné, když po soustavném vypravování katechetovy věty od otázky 144–154 budou děti jen číst. Stačilo by v knize naznačit jen kratičké resumé utrpení a smrti Páně. Katecheta ať vypravuje, jak jsem naznačil, sám, ale aby byl zachován již stanovený pořádek „*vyložit větu za větou*“, ponechal jsem i výklad vět od 144–154, ačkoliv to *metodická* kniha nežádá. Chci ještě připomenout, aby se katecheta na patřičných místech vracel *k jednotlivým proroctvím o utrpení a smrti Páně* k předobrazům: *obětování Izáka, prodání Josefa*, o měděném hadu. Starý a Nový zákon patří k sobě, zvláště zde. Ve vyšších třídách vzpomeneme krvavých obětí Starého zákona a jejich významu: ukazovaly na budoucí oběť Vykupitele na kříži.

Čtvrtý článek víry zní: „Trpěl pod pontským Pilátem, (pozn.nově: pod Ponciem Pilátem) ukřižován umřel, i pohřben jest.“

Ve velké říši, ke níž náleží často mnoho zemí, nemůže král nebo císař sám vykonávat všechno, čeho je třeba. Proto má v každé zemi někoho, kdo ho zastupuje a spravuje zemi v jeho jménu. I náš císař měl v každé zemi, která patřila k jeho říši někoho, jenž zastupoval nebo držel moc místo něj, ten se nazýval u nás zástupce nebo *místodržitel*. Takového místodržitele měli i římsí císařové. V židovské zemi se nazýval tento místodržitel *vladař*. Když židé žalovali Pána Ježíše, byl vladařem *Poncius Pilát*. Je to připomenuto ve *čtvrtém článku víry* proto, abychom uchovali po všechny věky v paměti *kdy* a *kde* se to stalo tak, aby nikdo nezapochyboval o těch událostech.

Místo utrpení Páně bylo hlavní město Judské říše, Jeruzalém.

145. Trpěl Ježíš Kristus jako Bůh nebo jako člověk?

Ježíš Kristus trpěl pouze jako člověk, když jako Bůh nemohl trpět.

Bůh nemůže *trpět*, protože je *nezměnitelný*. Nemůže zemřít, protože je *věčný*. Proto Ježíš Kristus netrpěl jako Bůh, ale jako *člověk skutečně trpěl* na těle i duši.

Jak můžeme *trpět na těle*, známe. Kdo se řízl, nebo ho bolela hlava, zuby atd., *trpěl na těle*. Ale i na *duši* může člověk *trpět*. Zemře-li např. dítěti otec nebo matka, necítí dítě bolest na těle, ale má zármutek uvnitř, v *duši*. Podobně trpěl *Pán Ježíš na těle a na duši*. Protože lidská a božská přirozenost v něm byla nerozlučně spojena v jednu a to v *božskou* osobu, říkáme, že *Syn Boží za nás trpěl ve své lidské přirozenosti*. Ale protože je *Syn Boží pravý Bůh*, říkáme, že *Bůh za nás trpěl*, totiž *Syn Boží v lidské přirozenosti*, kterou na sebe vzal, když se vtělil. *Pán Ježíš trpěl nevýslovně mnoho, tolik, že ani není snad možné všechno slovy vypravovat, ani vyjádřit.*

146. Jak trpěl Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus trpěl nevýslovně velikými bolestmi na duši i na těle.

Jak trpěl, to zde následuje:

147. Jak trpěl Ježíš Kristus na duši?

Na duši trpěl Ježíš Kristus velikou úzkostí a zármutkem, posměchem a pohrdáním, pomluvami a jinými křivdami.

Ježíšova úzkost byla tak veliká na Olivové hoře, že se potil krví. V Getseman-

ské zahradě klečí Pán Ježíš. Jeho hlava je schýlena, v jeho oku a celé tváři se zračí velký zármutek. Jeho ústa šeptají: „*Má duše je smutná až k smrti,*“ a po malé chvíli: „*Otče můj, jestli je to možné, ať mne mine tento kalich. Avšak ne jak já chci, ale jak ty chceš.*“ (Mt 26, 38 39) Zármutek naplňuje jeho *duši*, když pomyslí, jak bude hodně týrán a ukřižován za naše hříchy. Králové a císařové bývají korunováni. Koruny, které jim dávají na hlavu, jsou věnce ze zlata, nebo jiného drahého kovu, ozdobené drahokamy. Kristu Pánu dali žoldnéři na hlavu též korunu, upletenou však z trní a bodláčí. Králové mívají při korunovační slavnosti *žezlo* v ruce, tj. hůl ze zlata nebo stříbra, to *žezlo* je znamením královské moci. Pánu Ježíši také dali do ruky *žezlo*, ale ne drahocenné, jako mívají králové, nýbrž třtinu, dlouhou hůl z rákosu. A když ho jiní spatřili, tj. jeho ustrojení, *smáli se mu*. Klekali před ním posměšně volající: „*Zdráv bud', králi židovský!*“ *Herodes* jej dal obléci *na posměch* do bílého roucha, jaké nosovali dříve židovští králové o velikých slavnostech, a tak ho odeslal k *Pilátovi*. *Herodes* jím *pohrdl*, tj. chtěl ho učinit směšným.

Mnohé *pomluvy* vznášeli utrhači proti Pánu Ježíši (tj. nepravdivé řeči). Když již pněl na kříži, volali posměšně: „Jiným pomohl, sám sobě pomoci nemůže. Je (prý) to izraelský král, ať nyní sestoupí z kříže a uvěříme v něho.“ (Mt 26, 42)

148. Jak trpěl Ježíš Kristus na těle?

Na těle trpěl Ježíš Kristus mnoho trýznění, bití a ran a byl bičován, i trnům korunován a nakonec ukřižován.

Když vojáci přivedli Pána Ježíše k *Annášovi*, jeden voják jej udeřil do tváře. Po přivedení ke *Kaifášovi*, nevedlo se mu lépe. Dali ho do žaláře a drželi ho zde do rána. V žaláři se mu zlí lidé posmívali, plivali na něho a bili ho do svaté tváře a do hlavy.

Když Pána Ježíše odsoudili židovští kněží a židé ho ztýrali v žaláři, přivedli ho k pohanskému soudci *Ponciu Pilátovi*. Ten, ač poznal, že Kristus je nevinný, když křičel poštvaný lid: „*Ukřižuj, ukřižuj ho*“, obával se, aby se lid proti němu nevzbouřil a dal jej *bičovat*. Zločinci, kteří měli být bičováni, byli svlečeni do půl těla, potom byli přivázáni ke sloupu a mrskáni řemennými biči – důtkami. Na každém biči bývalo několik řemenů a na jejich konci byly upevněny ostré kovové a kostěné háčky. Těmi biči bývali tak dlouho mrskáni, až byla jejich těla rozedrána a zkrvácena. Takovým ukrutným způsobem byl *bičován i Kristus Pán*. Když ho katané tak strašně zbičovali, dělali si z něho ještě legraci. Ustrojili ho za krále. Posadili ho na kámen, dali mu na ramena starý červený plášť, do ruky rákosovou hůl ze třtiny, na hlavu *trnovou korunu*. Tím mu navíc pobodali svatou hlavu, takže mu tekla krev přes oči i přes tvář.

Nakonec byl Pán Ježíš *ukřižován*, tj. ruce i nohy mu byly probodnuty velkými hřeby do kříže. Pak byl naň přibit. Pamatujte, že to všechno vytrpěl za naše hříchy.

O ukřižování Páně je velmi poučné přemýšlet. Nejednou došlo k tomu, že rozjí-

máním o utrpení Páně na kříži se člověk odvrátil od hříchů a povzbudil ke ctnostem.

Melánie, tak se jmenovala jedna dívka, která byla velmi tvrdohlavá a neposlušná, působila tím svému otci velký zármutek. Jednoho dne našla *Melánie* ve skříni krásný kříž. Běžela s ním k otci a tázala se: „Co to je, otče?“ Otec jí vypravoval, jak Kristus, Syn Boží, za nás ubohé lidi snášel trpělivě tak mnoho muk a bolestí, jak se za ty, kteří ho mučili, modlil, a jak zemřel v nevýslovných bolestech na kříži. „A to vše“, doložil otec „připomíná nám takový kříž.“ Když pak otec pozoroval, že maličká *Melánie* naslouchá s pohnutým srdcem jeho slovům, pokračoval dále: „Víš-li, milé dítě, kdo dobrotivému Kristu Pánu způsobil ukrutná muka? Tvoje hříchy, i za tvou neposlušnost a tvrdohlavost musil Kristus Pán tolik trpět.“ Tu se dala *Melánie* do pláče a prosila otce, aby jí kříž daroval. Otec splnil rád její prosbu. *Melánie* odešla do pokoje, klekla před křížem a se slzami v očích se modlila vroucně: „Ó, Pane Ježíši! Já jsem vinna, že jsi musel tolik trpět, já jsem tě mučila svou tvrdohlavostí a neposlušností. Odpuť mi to! Nevěděla jsem, že ti působím bolesti. Nebudu to již dělat!“ A svému slibu dostála po celý svůj život. Lákala-li ji neposlušnost, pohlédla na kříž, vzpomněla na svůj slib a překonala se. Konejte podobně!¹⁰¹

Zbožní křesťané se modlívali rádi *k uctění pěti ran Krista Pána*. Které jsou to ony rány? Celé tělo Kristovo bylo zraněno, ale hlavní rány byly na ruku, na nohou a v boku. Z ran na ruku a na nohou vyteklo mnoho krve, ale Kristus Pán chtěl i ostatní krev, která zůstala v jeho těle, za nás prolít. Proto ještě po smrti bylo jeho srdce probodnuto kopím, aby z něho vytekly i poslední krůpěje jeho svaté krve. Tyto rány Krista Pána nám připomínají jeho neskončenou lásku a nabádají nás, abychom snášeli bolesti z lásky k němu rádi a trpělivě!

149. Kdo odsoudil Pána Ježíše na kříž?

Pána Ježíše na kříž odsoudil Poncius Pilát, vladař judský, z bázně před židy.

Poncius Pilát¹⁰² poznal, že Pán Ježíš neučinil nic zlého, proto ho chtěl propustit. Ale židovští knězi a starší lidu naváděli lid, aby křičeli: „*Ukřižuj, ukřižuj ho!*“ Lid uposlechl. Aby si lid tedy proti sobě nepopudil, dal *Pilát* Pána Ježíše bičovat a korunovat trním. (ot. 149) Myslel, že až spatří lid zbičovaného Ježíše, že se nad ním smiluje. Vystoupil tedy na pavlač svého domu a Pána Ježíše, majícího na hlavě trnovou korunu, nařídil přivést. Pak na něho ukázal prstem a zvolal: „Ejhle člověk!“ Ale lid vzkřikl: „*Ukřižuj, ukřižuj ho*“. A židovští knězi a starší lidu přiblížili se k *Pilátovi* a řekli mu, že budou žalovat v Římě, jestliže ho propustí na svobodu. *Toho se*

¹⁰¹ Jak. Proch. I. d., str. 143

¹⁰² Viz otázku 144

Pilát zalekl. Dal si přinést vodu, v ní si umyl ruce, řka: „Nemám vinu na krvi tohoto člověka. To je vaše věc.“ (Mt 27,24) a odsoudil jej na smrt kříže. Jak jednal? Co měl raději učinit?

150. Kdo obžaloval Pána Ježíše u Piláta?

Pána Ježíše křivě obžalovali u Piláta židovští kněží a zákoníci z nenávisti a závesti. Říkali, že prý se rouhal Bohu a chtěl být židovským králem.

Židovští knězi a zákoníci nenáviděli Ježíše, když jim řekl často pravdu před všemi. Vytýkal jim jejich chyby, a proto ho *nenáviděli*. Když pak viděli, jak ho lid miluje, *záviděli* mu lásku u lidu, zvláště od okamžiku, kdy slavně vjížděl do Jeruzaléma.

Z pouhé *závesti a nenávisti* ho křivě obžalovali u Poncia Piláta. *Křivě, tj.* říkali na něho věci nepravdivé a vylhané. Tak např. řekli, že se *rouhal Bohu* tj. že mluvil něco ošklivého a urážejícího o Bohu, ba prý i že *chtěl být židovským králem*. Copak nekonal Pán Ježíš pravý opak? Říkal, že *mají milovat Boha nade všechno*, a když jej chtěli učinit králem *ukryl se*. Jindy opět, když ho chtěli usvědčit v řeči a tázali se ho, *zda se sluší dávat daň císaři, nebo ne*, na to odpověděl: „*Co je císařovo, dávejte císaři, a co je Boží, Bohu.*“ (Mt 12, 17)

Pán Ježíš byl zcela nevinný a byl křivě obžalován i odsouzen. Židovský zákon odsuzoval každého k smrti, kdo se rouhal Bohu a *pohanský* zákon zase odsuzoval k smrti toho, kdo by se protivil císaři.

151. Kde byl Pán Ježíš ukřižován?

Pán Ježíš byl ukřižován na hoře Kalvárii blízko města Jeruzaléma a tam zemřel na kříži, když se odloučila jeho duše od těla.

Nedaleko Jeruzaléma byla hora *Kalvárie*. Na ní byli popravováni zločinci. *Kalvárie* znamená tolik, jako „*hora lebek*“. Těla těch, kteří byli na hoře popraveni, tam také bývala zakopána, proto tam bývalo vidět lidské kosti, jak můžete někdy uvidět na hřbitovech. Vrchní část lidské hlavy se nazývá *lebka (calva)* a takové *lebky* na té hoře bývaly, a proto se jmenovala „*horou lebek*“. Jiní zase se domnívají, že se ta hora jmenovala „*lebčí*“, podle její *podoby k lebce*. Tím, že tam bývali popravováni zločinci, jmenovala se také „*Golgota*“ tj. *místo popravy*.

Tři hodiny visel Pán Ježíš na kříži a nevýslovně mnoho vytrpěl na těle i na duši. Konečně naklonil svou hlavu a skonal, tj. jeho duše se odloučila od těla. Když se duše

odloučí od těla, víte, že nastává smrt a člověk umírá.¹⁰³ A tak tomu bylo i u Pána Ježíše. On zemřel, když se jeho duše odloučila od těla.

Avšak Pán Ježíš byl také pravý Bůh, a ani smrtí nepřestal být Bohem.

152. Odloučilo se při smrti Pána Ježíše božství od jeho člověčenství?

Při smrti Pána Ježíše se neodloučilo božství od jeho člověčenství, nýbrž zůstalo spojeno s tělem i s duší.

I mrtvé Kristovo tělo na kříži a v hrobě bylo a zůstalo tělem Syna Božího a odloučená duše od těla Ježíše Krista zůstala duší Božího Syna. Proto zůstalo božství spojeno i po smrti Ježíše s tělem i s duší, aby mohlo božskou mocí povstat z mrtvých.

153. Které zázraky se staly při Ježíšově smrti?

Při Ježíšově smrti se staly tyto zázraky: „slunce se zatmělo, chrámová opona se roztrhla, země se třásla, skály zpukaly, hroby se otvíraly a mnozí zemřelí vstali z mrtvých.“ (Mt 27, 51-53), (Mk 15,38), (Lk 23, 44-46)

Při smrti Páně se zatmělo slunce. Byla tma jako v noci od 12. hodiny až do 15. hodiny. Chrámová opona se roztrhla v polovině¹⁰⁴, země se třásla, skály pukaly... Příroda sama truchlila nad smrtí Páně.

Památku smrti Pána Ježíše konáme na Velký pátek. V kostele na oltáři nehoří svíce, nehoří ani věčné světlo, na znamení, že zemřel Kristus Pán, který je *světlo světa*. Oltáře jsou zbaveny okras na památku, že i Kristus Pán byl zbaven svého roucha při smrti. Kříž, který je zastřen černou smuteční rouškou, odhaluje se ponenáhlu, a kněz zpívá: „*Ejhle dřevo kříže, na němž spása světa pněla!*“ a lid odpovídá: „*Pojďme, klanějme se jemu!*“ Nato se klade kříž na černé sukno před oltář, kněz kleká na kolena, líbá svatý kříž, tak prokazuje Kristu Pánu poctu za to, co vytrpěl pro naši spásu. Pak

¹⁰³ Pán Ježíš zemřel v pátek ve 3 hodiny odpoledne, proto se také někde zvonívá ve městech a vesnicích o 3. hodině odpolední. Přitom se máme modlit „*Kristus učiněn je za nás poslušný až k smrti,*“ anebo „*Věřím v Boha.*“ Ale i při jiných příležitostech máme si připomínat smrt Páně, např. když děláme znamení sv. kříže, když jsme přítomni mši svaté. Zbožní křesťané jsou zvyklí, že jdou-li okolo kříže, modlívali se nějakou kratičkou modlitbičkou: „*Kristus učiněn jest.*“ nebo: „*Pozdraven buď sv. Kříži, jediná naděje má!*“

¹⁰⁴ Opona byla mezi svatyní a nejsvětějším (svatyní svatých). Chrám byl rozdělen na dvě poloviny a mezi nimi byla opona namísto dveří. Opona se roztrhla (sama od sebe), že tomu chtěl Pán Bůh. A Bůh tomu chtěl proto, aby se zjevně ukázalo, že Starý zákon již přestal platit a skokem nastalo období Nového zákona, který platí od té doby.

se klade kříž do *Božího hrobu*, znázorňujícího hrob Krista Pána, tam se přenáší i velebná Svátost a zbožní křesťané klanějí se Kristu Pánu skrytému a líbají Kristův kříž.

Ze zázraků, jež se staly při smrti Páně, měli poznat všichni lidé, že Pán Ježíš je Boží Syn. Zatvrzelí židé to nechtěli ani uznat ani vidět ani slyšet, ale poznal to setník římský, pohan, z divných úkazů, a zvolal: „*Vskutku to byl Syn Boží!*“ (Mt 27 54)

154. Kdo pohřbil Ježíšovo tělo?

Josef z Arimatie i Nikodém pohřbili Ježíšovo tělo, když je uložili do nového, ve skále vytesaného hrobu, do něhož dosud nebyl nikdo uložen.

Josef z Arimatie byl člen židovské rady, ale zároveň tajný učedník Páně. Vyprosil si od *Piláta* mrtvé Ježíšovo tělo, aby je spolu s *Nikodémem* pohřbil. Nejdříve mrtvé Ježíšovo tělo sňali z kříže a uložili je do nového, ve skále vytesaného hrobu, do něhož ještě nebyl nikdo položen. *Josef z Arimatie* měl totiž blízko hory *Kalvárie* zahradu, v níž byl vytesán ve skále nový hrob. Do toho hrobu měli pohřbívat členy jeho rodiny. Ale tehdy tam ještě nebyl nikdo pochován. Rozhodl se uložit tam Pána Ježíše. Blížil se ale již sváteční den, tak sňali rychle tělo Krista Pána z kříže, umyli je čistě a zavinuli do bílých prostěradel s různými vonnými věcmi, jak bývalo zvykem u židů. Pomazat je chtěli až po velikonočním svátku.¹⁰⁵ Při pohřbu byla i Panna Maria a některé nábožné ženy hořce plakaly. Večer šly do Jeruzaléma a cestou si část umínila, že třetí den, již po největším svátku, se vrátí s drahými mastmi a uloženého pomazou.

Přechod k následující otázce: Pán Ježíš se dal ukřižovat dobrovolně. Mnohokrát ho chtěli židé zabít, ale on tomu vždy zabránil. Teprve když nadešla hodina stanovená nebeským Otcem, dal se ukřižovat. Prorok Izaiáš předpověděl správně : „Byl týrán, ale podrobil se a neotevřel svá ústa.“ (Iz 53, 7) A proč trpěl a umřel za nás? O tom nás poučuje následující věta.

155. Proč chtěl Ježíš Kristus trpět a umřít?

Ježíš Kristus chtěl trpět a umřít, aby:

- 1. za nás dokonale dosti učinil Boží spravedlnosti,*
- 2. nás vysvobodil od hříchu, otroctví d'ábla a věčného zatracení,*

¹⁰⁵ Hrob, v němž bylo uloženo tělo Páně, měli již první křesťané ve veliké vážnosti. Později dala nad ním vystavět sv. *Helena*, matka císaře *Konstantina Velkého*, nádherný chrám. Zbožní křesťané navštěvují jej až do dneška a chovají ve velké vážnosti. Tak se vyplnila slova proroka *Izaiáše*: „...a jeho sídlo bude slavné“. (Iz 11, 10)

3. nám zasloužil hojnou milost a věčnou blaženost.

Ad 1. *Dosti učinit* znamená učinit tolik, kolik je třeba. *Dosti učinit* za hříchy znamená tedy učinit tolik, kolik je třeba, aby byly odpuštěny hříchy. Hřích je *nekonečně veliká* urážka Bohu učiněná. A tuto velikou urážku nemůže napravit žádný lidský skutek, protože skutky člověka nejsou nekonečně dobré, nekonečně záslužné. Nekonečně velikou urážku může odčinit, napravit *nekonečně záslužný skutek*. A ten vykonal Pán Ježíš svým utrpením, i smrtí. On učinil tolik, kolik bylo třeba, aby byla napravena nekonečná urážka učiněná Bohu, tj. za *nás dosti učinil*. Také můžeme říci, že Pán Ježíš *splatil dluh* za všechen lid.

Ad 2. A co je ten dluh? To je urážka Boha, to jsou lidské hříchy. A protože Pán Ježíš *dosti učinil* za naše hříchy, zbavil nás toho dluhu, vysloužil nám odpuštění hříchů. A skutečně se nám odpouštějí hříchy u svatého křtu a ve svátosti pokání. Pán Ježíš také způsobil, že se můžeme uchránit od těžkých hříchů, jen chceme-li opravdu. Proto máme napsáno i v katechismu, že *nás vysvobodil od hříchu*. První lidé zhřešili, protože uposlechli d'ábla, jako by on byl jejich pán, proto i říkáme, že d'áblu slouží, kdo schválně hřeší, podobně jako říkáme, že Bohu slouží ten, kdo poslouchá Boha, neboli zachovává Boží přikázání. Hříšník je služebník nebo otrok¹⁰⁶ d'ábla. A že nás Pán Ježíš vysvobodil od hříchů, způsobil také, že se můžeme uchránit všech těžkých hříchů: a tak uvádí katechismus, že *nás Pán Ježíš vysvobodil z otroctví d'ábla*. Jakého trestu zasluhují lidé za těžké hříchy? A protože nás Pán Ježíš vysvobodil od hříchu, *vysvobodil nás také od pekla, čili od věčného zatracení*.

Ad 3. Jak uškodil hřích prvním rodičům za prvé? (ot. 99) Pán Ježíš udobřil, čili usmířil, Pána Boha a takto nám zasloužil zase posvěcující milosti: smířený či udobřený Bůh je od té doby zase milostivý k lidem. Proto máme uvedeno v katechismu, že nám *Pán Ježíš zasloužil hojnou milost a věčnou blaženost*. Od té doby, co Pán Ježíš vykoupil všechny lidi, *mohou* se všichni lidé líbit Bohu a mohou dosáhnout věčné blaženosti. Všechno to, čeho nám Pán Ježíš dobyl (vymohl, zasloužil) skrze své

¹⁰⁶ *Otroctví* je těžká, přísná služba pod vládou jiného člověka. Otrok musí konat, co mu poručí pán. Hříchem byli uvrženi všichni lidé pod d'áblovu vládu, byli jeho otroky. Protože nás Pán Ježíš vykoupil z hříchu, jsme vysvobozeni i z d'áblova otroctví.

utrpení a svou smrt, nazývá se jedním slovem *zásluhy* Ježíše Krista. Tyto zásluhy si Pán Ježíš neponechal pro sebe, ale dal je všem lidem, jako by jich sami dosáhli. A protože Pán Ježíš dal všechny svoje zásluhy všem lidem, *mohou být* všichni lidé spaseni pro zásluhy Ježíše Krista, tak jak to máme v katechismu. (ot. 157)

156. Proč Pán Ježíš mohl za nás dokonale zadostiučinit?

Pán Ježíš mohl za nás dokonale zadostiučinit, protože je nejen člověk, nýbrž také Bůh a tudíž jeho utrpení a smrt mají nekonečnou cenu.

Ježíš Kristus je druhá *božská*, osoba, pravý Bůh. Proto zadostiučinění, které za nás přinesl nebeskému Otci, má nekonečnou cenu. Cokoli koná *člověk* je *lidské, konečné*. Co vykonal *Bůh* a spolu člověk, je *božské*, má *nekonečnou* cenu. A co je nekonečné, je zároveň dokonalé. Bylo tudíž Ježíšovo zadostiučinění dokonalé, poněvadž bylo božské a vykonal je Bůh.

Nebylo ovšem třeba, aby Pán Ježíš tak mnoho trpěl, mohl nás vykoupit jedinou kapkou krve. Ale Pán Ježíš trpěl za nás *dobrovolně*, abychom:

- a) dokonale poznali velikost jeho lásky,
- b) si zprotivili hříchům tím více a
- c) trpělivě snášeli své kříže.

157. Mohou všichni lidé pro zásluhy Ježíše Krista dosáhnout spásy?

Všichni lidé mohou pro zásluhy Ježíše Krista dosáhnout spásy, konají-li to, co je třeba, aby se stali účastnými.

(Pašijový či Svatý týden, památka smrtelných úzkostí Páně, památka smrti Páně na kříži, Boží hrob, uctívání Bolestné Matky Boží, křížová cesta, Nalezení a Povýšení svatého Kříže.)

Všichni lidé mohou pro zásluhy Ježíše Krista dosáhnout spásy, Kristus Pán nedělá rozdíl mezi bohatým a chudým, *všichni* mohou být spaseni. Zásluhy Pána Ježíše jsou tu pro *všechny* lidi, ale platné ke spáse budou jen těm, kteří jsou *účastni* těchto zásluh, tj. kteří z nich skutečně čerpají pro sebe, čili přivlastňují si je. V řekách, potocích a studnách je

voda pro všechny, ale kdo ji chce mít v domě, musí si pro ni dojít nebo poslat, nebo ji zavést potrubím do domu. Podobně je třeba něco konat, abychom měli podíl na Kristových zásluhách, čili abychom na nich byli sami účastni. A to je: *věřit křesťansky, konat dobro, a varovat se zla*. Jak tedy můžeme být účastni Kristových zásluh?

Pašijový neboli Svatý týden je ten, co začíná Květnou nedělí. Nazývá se Svatý, neboli Velký, protože si v něm připomínáme svaté a veliké dílo svého vykoupení.

Na smrtelné úzkosti Páně nás upozorňuje svatá církev každý čtvrtek večer když po „klekání“ žádá, aby se zvonilo ještě velkým zvonem.

Památku smrti Páně si připomínáme každý pátek, zvoní se v 9 hodin dopoledne nebo ve 3 hodiny odpoledne velkým zvonem.

Boží hrob nám připomíná Spasitelův hrob. Na Zelený čtvrtek se upravuje v chrámu Páně místo na způsob hrobu a v něm se na Velký pátek vystavuje Tělo Páně ve svaté hostii, zastřené bílou rouškou. Bývá vyzdoben květinami a osvětlen, aby se vyplnila slova *Izaiáše*: „... a jeho sídlo bude slavné.“ (11, 10)

Uctívání Matky Boží. Památka Sedmibolestné Matky Boží se koná 15. září. Za sedm bolestí Panny Marie počítáme: 1. Proroctví Simeonovo. 2. Útěk do Egypta. 3. Když ztratila a hledala dvanáctiletého Pána Ježíše. 4. Když potkala Pána Ježíše nesusoucího kříž. 5. Když stála pod křížem Krista. 6. Když bylo Ježíšovo tělo snímáno s kříže. 7. Když pohřbívali Ježíše.

Křížová cesta nám přivádí na mysl cestu, kterou konal Pán Ježíš z domu *Pilátova* na *Golgotu*. Pobožnost křížové cesty se koná obyčejně v kostelech nebo i pod širým nebem, před 14 obrazy, na těch se představuje zprvu *soud Pilátův nad Ježíšem*, *cesta na horu Kalvárii*, *ukřížování* a nakonec *hrob Pána Ježíše*. Církev svatá nás vybízí, abychom konali zbožně pobožnost křížové cesty a to tak, že *rozjímáme* před 14 obrazy o umučení i jeho smrti, máme s ním útrpnost a upřímně litujeme svých hříchů.

Slavnost Nalezení sv. kříže se koná na památku toho, že císařovna *Helena* našla na hoře *Kalvárii* zakopaný kříž Pána Ježíše.

Slavnost Povýšení sv. kříže, je slavnost 14. září na památku toho, že větší část sv. kříže byla postavena ve chrámě, zbudovaném nad hrobem Spasitele. Slavnost se koná zvláště od té doby, kdy císař *Heraklius* přemohl perského krále *Chosroa II.* Který odnesl Jeruzalému kříž Pána Ježíše, byl však donucen jej navrátit. Císař jej donesl sám na ramenou r. 629 na Golgotu.

Vzpomínejte často na bolestné utrpení, na hořkou smrt Pána Ježíše! Kdykoli jdete kolem kříže, řekněte v duchu: „Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme tobě, neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.“ (100 dní odp. jednou za den.) Máte také krásná poučení, neboli průpovědi v katechismu. Přečteme je:

Poučení: „*Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!*“ (Jan 1, 29) „*Neboť tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něj věří, nezhybnul, ale měl život věčný.*“ (Jan 3, 16) „*Pozoruj Pána Ježíše na kříži, jak vše tu dýchá jeho láskou: hlava nakloněná, by tě políbila, ruce rozpjaté, by Tě objaly, i srdce otevřeno, by Tě ukrylo!*“ (Sv. Augustin)

Pátý článek víry

Přechod: Ve čtvrtém článku víry jsme se učili, že Kristus Pán na kříži umřel, že jeho duše se oddělila od těla, když to bylo uloženo do hrobu.

Pátý článek víry učí o tom, kam se odebrala Ježíšova duše, když se odloučila od těla, učí také, že třetího dne se Ježíšova duše opět spojila s mrtvým tělem, Ježíš obživil a vstal z mrtvých.

158. Jak zní pátý článek víry?

Pátý článek víry zní: „Sstoupil (pozn. nově: sestoupil) do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.“

Již jsem vám sdělil, že 5. článek učí, kam se odebrala Ježíšova duše, když se odloučila od těla a že vstal Pán Ježíš třetího dne z mrtvých.

159. Co znamenají slova: „Sestoupil do pekel“?

Slova: „Sestoupil do pekel“ znamenají, že duše Pána Ježíše, když se od těla odloučila, sestoupila do předpekli.

První rodiče zhřešili, a proto měli být oni sami a všichni lidé zavrženi navěky. Než Pán Ježíš vykoupil lidi, nemohla se dostat po smrti žádná duše do nebeského království. Proto říkáme, že Adam zavřel nebe všem lidem. Kdo byl *spravedlivý*, tj. kdo věřil v očekávaného Vykupitele a zachovával Boží přikázání, nepřišel po smrti do pekla, ale jeho duše čekala v *předpekli*¹⁰⁷, až Vykupitel zemře za lidi a vykoupí je.

¹⁰⁷ Sv. Petr nazývá předpekli „žalářem“, protože v něm jako by byly zavřeny duše spravedlivých a očekávají příchod Spasitele.

160. Co rozumíme předpeklím?

Předpeklím rozumíme místo, kde duše spravedlivých, před Kristem zemřelých, očekávaly pokojně a bez bolesti Vykupitele.

Oni *spravedliví*, kteří čekali, až je Mesiáš vykoupí a přivede do nebe, byli např.: Adam, Eva, Noe, Abrahám, Mojžíš, Josef egyptský, proroci atd. Byli spravedliví a milí Bohu, proto nepřišly jejich duše do pekla a byly na zvláštním místě v *předpeklí*. Tam čekaly pokojně a bez bolesti, až Pán Ježíš zemře za nás na kříži a vykoupí všechny lidi.

161. Proč sestoupil Pán Ježíš do předpeklí?

Pán Ježíš sestoupil do předpeklí, aby zvěstoval duším spravedlivých, že jsou vykoupeny.

A když duše spravedlivých byly vykoupeny, nezůstaly již v předpeklí, ale vešly spolu s Pánem Ježíšem do nebe téhož dne, kdy Pán Ježíš vstoupil na nebesa. Předpeklí již není a duše spravedlivých míří rovnou do nebe.

Pátý článek víry učí také, že *Pán Ježíš třetího dne vstal z mrtvých*. Třetího dne se spojila Ježíšova duše s tělem a Pán Ježíš vstal, vyšel živý z hrobu. Jeho svaté tělo, předtím zraněné, bylo nyní oslavené, zářilo krásou a jasem jako slunce. Zmizely všechny rány, všechny modřiny, jen znamení pěti ran¹⁰⁸ zanechal Pán Ježíš na svém těle, na ruku, nohou a boku.

162. Co znamenají slova „Vstal z mrtvých?“

Slova: „Vstal z mrtvých“ znamenají, že Ježíš Kristus spojil vlastní mocí svou duši opět s tělem a vyšel ze zavřeného hrobu slavný a nesmrtelný. (Boží hod velikonoční)

Již před Kristem Pánem vstali někteří lidé z mrtvých, např. mládenec Naimský, dcera Jairova a Lazar. I na Velký pátek po smrti Pána Ježíše, vstali mnozí z mrtvých a objevili se v Jeruzalémě. Ale tito všichni nevstali

¹⁰⁸ Své rány zanechal na svém těle: 1. ke své oslavě jako památku svého vítězství nad ďáblem, 2. aby je (lidsky řečeno) ukázal nebeskému Otci a tím účinněji mohl prosit za nás, 3. abychom se mohli utíkat k němu s větší důvěrou, vidíme-li na jeho oslaveném těle nesmazatelné stopy té lásky, jakou nás všechny miloval.

vlastní mocí, nýbrž byli vzkříšeni mocí Ježíše Krista. Kristus Pán však vstal z mrtvých *vlastí mocí*, tak, že mu nikdo nepomáhal, nikdo ho nevzkřísil jako Lazara, mládence Naimského, dceru Jairovu atd., on spojil vlastní mocí svou duši a své tělo a vyšel živý ze zavřeného hrobu. Vyplnila se tak slova, jež o sobě sám předpověděl: „*Mám moc (život) dát, a mám moc ho zase přijmout.*“ (Jan 10, 18) „*Jako byl Jonáš v břiše velké ryby.*“ (Mt 12, 40)

Katechismus uvádí, že vyšel Pán Ježíš z hrobu *slavný*. Třásla se země, ukázal se anděl a Kristus Pán vstal z hrobu s *oslaveným* tělem. Oslavené tělo bylo podobno duchovní bytosti, mohlo se pohybovat rychle z místa na místo, nebylo podrobno ani smrti, ani nemocem, ani jinému utrpení. Oslavený Kristus již nepotřeboval pokrm a nápoj, mohl vstoupit i zavřenými dveřmi. A navíc bylo toto tělo i *nesmrtelné*. Lazar, mládenec Naimský, dcera Jairova a jiní vzkříšení zemřeli, Kristus Pán již ale nezemřel.

Pán Ježíš vstal z mrtvých ze *zavřeného hrobu* svou vlastní mocí. Když Kristus Pán vstal z mrtvých, zůstal jeho hrob zavřen, byl otevřen teprve, když anděl sestoupil z nebe a odvalil kámen, aby všichni viděli, že hrob je prázdný. Pán Ježíš vešel zavřenými dveřmi k apoštolům a vyšel z hrobu zavřeného kamenem. Svým zmrtvýchvstáním přemohl Pán Ježíš smrt a ďábla, zvítězil nad smrtí a ďáblem. Smrt přišla skrze hřích na všechny lidi a Pán Ježíš tím, že vstal z mrtvých, smrt přemohl.

Od chvíle, kdy ďábel přemohl první rodiče v ráji, měl ďábel nad lidmi velkou moc. Ale Kristus Pán mu tu moc odňal. Ďábel nás může pokoušet i dnes, tj. svádět k zlému, ale s Boží milostí mu odoláme, ďábel umí ovládat jen ty, co se sami mu vzdají a svými zlými i skutky mu též slouží, či pomáhají. V památce dvojího vítězství zobrazujem vzkříšeného Spasitele s praporem v ruce.

Na památku zmrtvýchvstalého Pána Ježíše konáme *velikonoční slavnost*. Slovo „*Velikonoce*“, i „*Velikonoc*“, znamená totéž co veliká, památná, slavná noc. A skutečně je noc, kdy Kristus Pán vstal z mrtvých, velmi památná, významná a slavná pro každého křesťana.

V dávných dobách bývali mnozí kajícíci, vyloučení pro své hříchy na čas z církve, o velikonoční slavnosti opět přijímání mezi ostatní věřící. Křesťanští panovníci propouštěli mnohé zajaté i uvězněné na svobodu. Zbožní přistupovali zvláště o této slavnosti ke stolu Páně a při setkání se pozdravovali slovy: „*Vstalt' jest Vykupitel*“. Na tento pozdrav se odpovídalo: „*Vstalt' jest vpravdě!*“

I za našich časů vládne o velikonocích všude radost: zbožní křesťané se navzájem zdraví slovem: „*Aleluja*“, tj. „*chvalte Pána*“. To slovo se opakuje často i v chrámě při mši svaté po celý velikonoční čas. Takto nás svatá církev povzbuzuje, abychom vzdávali díky Bohu a Kristu Ježíši i za naše vykoupení ve velikonočním čase. Zpíváme nábožné písně: „Vesel se nebes královno, aleluja“, „Vstalt’ jest této chvíle“, „Prozpěvujme všichni nyní na den Božího vzkříšení.“ Modlíme se též i *slavný* růženec, jehož první tajemství je: „*Ježíš, který z mrtvých vstal.*“

Pravil jsem, že Kristus skutečně vstal z mrtvých. Tomu věříme, protože o tom svědčili svatí mužové, kteří s Kristem vzkříšeným byli, viděli jej takového a tehdy i rozmlouvali s ním.

163. Kdo dosvědčuje, že Ježíš Kristus vpravdě vstal z mrtvých?

Ježíš Kristus vpravdě z mrtvých vstal, jak to dosvědčují apoštolové. Ti, kteří jej po jeho zmrtvýchvstání častěji vídali a dotýkali se ho, mluvili s ním a jedli a za tuto pravdu i položili svůj život.

Po svém vzkříšení¹⁰⁹ se zjevil Pán Ježíš Marii Magdaléně, sv. Petrovi a dvěma učedníkům na cestě do městečka *Emauz*, všem apoštolům čtyřikrát atd.

Apoštolové se rozešli do celého světa a učili všechny národy dle rozkazu Páně. Hlásali všude, že Pán Ježíš vskutku vstal z mrtvých. Pohané jim vyhrožovali za to smrtí, nepřestanou-li věřit a kázat o Pánu Ježíši. Ale oni raději podstoupili smrt než by přestali kázat, že vstal Pán Ježíš z mrtvých. Proto máme v katechismu, že pokládali *za tuto pravdu* svůj život.

Velmi mnoho záleží na tom, že Pán Ježíš vstal z mrtvých. Tato zá-
račná událost *dokazuje*, (my se z ní přesvědčujeme čili najisto poznává-
me), že je pravdivé všechno, čemu nás učí naše sv. náboženství. Kdyby
nebyla pravda, že Pán Ježíš vstal z mrtvých, ani bychom nemohli věřit, že
je naše náboženství pravé. Proto psal sv. *Pavel* křesťanům v *Korintě*: „*A
jestliže Kristus nevstal, marné je naše kázání, marná je vaše víra.*“ (1 Kor
15, 14.) Ta slova znamenají: Kdyby nebyla pravda, že Pán Ježíš vstal z
mrtvých, nebyla by ani pravda, že nás vykoupil, já bych kázal nadarmo, a
vám by nebyla nic platná vaše víra v Ježíše Krista. Proto říkáme: Vzkříšení

¹⁰⁹ Vypravuj soustavně po dle biblického dějepisu! (1. Lk 24, 2; Jan 20,21 3; Mt28 Mk 16)

Páně *dokazuje*, že naše náboženství je od Boha, a že tedy je pravé, nebo také: Vzkříšení Páně nás přesvědčuje najisto, že naše víra je pravá. Zvláště však jsou tu tři věci, o kterých nás přesvědčuje (nebo které dokazuje) vzkříšení Páně. Katechismus připomíná, které tři věci *dokazují* či za pravdivé potvrzují vzkříšení Pána Ježíše.

164. Co dokazuje zmrtvýchvstání Ježíše Krista?

Zmrtvýchvstání Ježíše Krista dokazuje, že:

1. *se vyplnilo, co o něm proroci předpověděli, i to, co předpověděl sám o sobě,*
2. *je skutečně Bůh a jeho učení je pravé a je nejvíce důležité,*
3. *i my jednou vstaneme z mrtvých.*

Pán Ježíš vstal z mrtvých, aby se na něm vyplnilo, co o něm *předpověděli proroci*. Ve Starém zákoně předpovídali proroci o Vykupiteli, že vstane z mrtvých.

1. „*Neboť nezanecháš mou duši v podsvětí, nedopustíš, aby tvůj svatý spatřil porušení.*“ (Ž 16 /15/,10) Král David těmi slovy předpovídá, že duše Pána Ježíše nezůstane v hrobě, tj. v předpekli a jeho tělo nebude porušeno. Mrtvé tělo se rozkládá, hnije, podléhá porušení. O těle Vykupitelově říká prorok, že nebude porušeno, ale spojí se zase s duší a že Vykupitel vstane z mrtvých. *Vyplnilo se, i co nám o sobě předpověděl.* Předpověděl, že zemře, ale třetího dne zase z mrtvých vstane: „*Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej zase postavím!*“.... „*On však to řekl o chrámu svého těla.*“ (Jan 2, 19 21) Tím chrámem rozuměl své tělo a chtěl tak říci, že až bude usmrčen, že vstane zase z mrtvých. Jindy zase řekl: „*Jako byl Jonáš v břiše velké ryby tři dni a tři noci, tak bude i Syn člověka v nitru země tři dni a tři noci*“ (Mt 12, 40), potom vstane z mrtvých. A když se ubíral se svými učedníky naposled před svou smrtí do Jeruzaléma říkal: „*Ted' jdeme do Jeruzaléma. Tam syn člověka bude vydán velekněžím a učitelům Zákona. Odsoudí ho k smrti a vydají pohanům, aby se mu posmívali, zbičovali a ukřižovali ho, ale třetího dne bude vzkříšen.*“ (Mt 20, 18 19).

Svým vzkříšením Pan Ježíš vyplnil všechna proroctví.

2. Ze vzkříšení Páně poznáváme jistě, že je Ježíš Kristus skutečně

Bůh a jeho učení je pravé. Totiž: člověk nemůže vstát z mrtvých sám svou mocí, to se může stát jen Boží mocí. Protože Pán Ježíš *vstal vlastní mocí z mrtvých*, má *božskou*¹¹⁰ moc, je tedy *pravý Bůh*.

Pán Ježíš, jak jste slyšeli, potvrzoval zázraky, že je jeho učení pravé. Jeho zmrtvýchvstání byl jeho největší zázrak. Tím tedy nejvíce dokázal, že *jeho učení je pravé*.

Kdyby Pán Ježíš nevstal z mrtvých, lidé by neuvěřili, že je jeho učení pravé, neboli že *je pravý Bůh*.

Sv. apoštolové všude kázali, že křesťanské náboženství je pravé, protože Pán Ježíš vstal z mrtvých, i pohané uvěřili také proto, že Pán Ježíš vstal z mrtvých.

Když *sv. mučednice Markéta*¹¹¹ byla obžalována pro víru v Krista Pána a dovedena k soudu, ptal se jí soudce *Olybrius*: „Řekni nám, dívko, jak se jmenuješ a jakého jsi náboženství?“ *Markéta* odpověděla: „Jmenuji se *Markéta*, pocházím ze vznešeného rodu a přiznávám se ke křesťanskému náboženství“. Soudce nato řekl: „První dvě výpovědi jsou správné, ale třetí je nesmyslná, neboť co může být pošetilejšího, než aby měl někdo za Boha člověka, jenž byl ukřižován?“ *Markéta* odvětila: „Řekni mi, prosím, odkud to víš, že Pán Ježíš byl ukřižován?“ Soudce řekl: „Vím to z křesťanských knih.“ *Sv. Markéta* dále pravila: „Ale jaká to zpozdilost, že čtete v této knize o potupné Kristově smrti a zároveň o jeho oslavení, v jedno věříte a druhé zamítáte? Proč nečtete i dále? V našich knihách se vypravuje sice, že Kristus Pán na kříži zemřel, ale také se tam vypravuje, že *vstal z mrtvých*. Nevěříme v Krista Pána proto, že *byl ukřižován, ale proto, že vstal z mrtvých*. A proto bych i tisíce životů za něj dala, měla-li bych je“. Rozhněval se *Olybrius* a dal *sv. Markétu* krutě mučit a popravit.

Co posilovalo *sv. Markétu*, že vyznávala statečně víru v Krista Pána? Byla to víra ve *vzkříšení Krista Pána*.

Kristovo zmrtvýchvstání dokazuje dále

3. že *i my jednou vstaneme z mrtvých*¹¹². Kristus Pán předpověděl, že vstane z mrtvých a skutečně vstal. Předpověděl však také, že všichni lidé jednou vstanou z mrtvých. Řekl: „*Nedivte se tomu, neboť přichází hodina,*

¹¹⁰ Viz otázka 123, 3

¹¹¹ Jak. Proch. str. 34, I. díl

¹¹² Toto zmrtvýchvstání, jež očekáváme, připomínají také velikonoční vajíčka (kraslice), která se svítí o Božím hodu velikonočním. Jako kuřátko se proklube skořepinou, tak i my jednou prolomíme kůru hrobu a vstaneme k novému životu.

kdy všichni v hrobech uslyší jeho hlas a vyjdou ti, kdo konali dobro, budou vzkříšeni k životu, kdo páchali zlo, budou vzkříšeni k odsouzení.“ (Jan 5, 28 29) Jestliže se vyplnila předpověď o jeho zmrtvýchvstání, vyplní se předpověď, že i „*my vstaneme z mrtvých!*“ (Jan 11, 23-24): „*Já jsem vzkříšení a život...*“ O tom i sv. Pavel učí: „*Ale Kristus z mrtvých vstal a to jako první z těch, kteří zesnuli a protože smrt přišla skrze člověka, přijde skrze člověka též vzkříšení z mrtvých.*“ (1 Kor 15, 20 21)

Svatý apoštol Pavel napomíná, aby se každý křesťan připodobnil vzkříšenému Spasiteli! Píše v listu *Římanům* (6, 4): „*A jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých Otcovou slávou, tak i my teď musíme žít novým životem*“, máme se podobat vzkříšenému Kristu. Člověk se podobá vzkříšenému Kristu tehdy, odřekne-li se hříchu a zlepší svůj život. Hřích je jako smrt duše: z duchovní smrti povstává ten, kdo koná pravé pokání a již nehřeší.

„*Když jste s Kristem vzkříšeni, usilujte o to, co (pochází) shůry, kde je Kristus po Boží pravici. Na to myslíte, co pochází shůry, ne na to, co je na zemi. Jste přece již mrtví a váš život je s Kristem skrytý v Bohu. Ale až se ukáže Kristus, váš život, potom se i vy s ním ukážete ve slávě.*“ (Kol 3, 1-4)

Kdo koná pravé pokání a zanechává hřích, má *nový život duše*, má posvěcující milost a je podoben vzkříšenému Kristu. Zanechat všeho hříchu se daří člověku těžce, musí se totiž ovládat a přemáhat sebe, aby trpěl a něco konal za své hříchy. Trpí-li však přece za své hříchy a přemáhá-li pokušení, podobá se Pánu Ježíši, který trpěl za hříchy všech lidí a konal pokání. Zato se pak bude takový člověk radovat věčně s Kristem, protože trpěl za své hříchy a polepšil se. Tak učí sv. Pavel (ve 2. list *Tim* 2, 11 12.): „*Tohle je jisté: Když jsme s ním umřeli, budeme s ním (také) žít. Když vytrváme, budeme s ním i kralovat. Když (ho) zapřeme, zapře také on nás.*“

Církev svatá nařizuje, aby každý katolický křesťan ve velikonoční době (od Popeleční středy do svátku Nejsvětější Trojice) přijal Nejsvětější svátost oltářní na památku, že Pán Ježíš o velikonocích trpěl, umřel i vstal z mrtvých. Abychom pak nepřijímali hříšně jako Jidáš, jdeme k svaté zpovědi, litujeme svých hříchů a slibujeme, že budeme žít lépe nový život bez těžkého hříchu. Vše to máte shrnuto do slov:

Poučení: „*A jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých Otcovou slávou, tak i my teď musíme žít novým životem.*“ (Řím 6, 4) „*Tohle je jisté: Když jsme*

s ním umřeli, budeme s ním (také) žít. Když vytrváme, budeme s ním kralovat. Když (ho) zapřeme, zapře také on nás.“ (2 Tim 2, 11 12)

Šestý článek víry

Přechod. V pátém článku jsme se učili, že Kristus vstal z mrtvých. Co znamená „vstal z mrtvých?“ Kdo dosvědčuje zmrtvýchvstání Páně? Když tedy Ježíš vstal z mrtvých, vrátil se k nebeskému Otci. To je šestý článek víry.

165. Jak zní šestý článek víry?

Šestý článek víry zní: „Vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího.“

Pán Ježíš vstoupil na nebesa tělem i duší a sedí po pravici Boží. Že *Vykupitel* po svém vzkříšení vstoupí na nebesa, předpověděl král a prorok *David*.¹¹³ Ale i Pán Ježíš to předpověděl, krátce před svým umučením řekl apoštolům: „*Vyšel jsem od Otce, a přišel jsem na svět: zase opouštím svět a jdu k Otci.*“ (Jan 16, 28) Co předpověděl, to i splnil.

166. Kdy vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa čtyřicátý den od zmrtvýchvstání sebe. (Slavnost Nanebevstoupení Páně)

Kristus Pán zůstal po svém zmrtvýchvstání ještě 40 dní na zemi. V té době se zjevoval častěji svým apoštolům a učedníkům, rozmlouval s nimi a přikázal jim, co mají konat po jeho odchodu. Pak vstoupil na nebesa. (Vypravuj úplně podle biblického dějepisu)

Po evangeliu, jež se předčítá o slavnosti Nanebevstoupení Páně při mši svaté, zhasíná se velikonoční svíce (paškál) a socha vzkříšeného *Vykupitele* se odnáší z oltáře. Obřad připomíná, že Pán Ježíš odešel ze světa.¹¹⁴

¹¹³ Viz otázka 122 ad 2

¹¹⁴ Tři dni před tímto svátkem v pondělí, v úterý a ve středu chodíme na procesí: říkáme těm třem dnům *křížové dny*. Na těch procesích se modlíme a zpíváme, jako bychom doprovázeli Pána Ježíše do nebe, prosíme ho, aby se přimlouval tam v nebesích za nás a dal nám mi-

167. Jak vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa z Olivové hory svou vlastní mocí, s tělem i s duší, před očima svých učedníků.

Víte již, co se stalo na Olivové hoře stalo. Zde se Pán Ježíš potil krví, zde ho viděli apoštolové, jak byl zarmoucen, slyšeli jeho truchlivá slova: „*Má duše je smutná až k smrti, zůstaňte zde a bděte.*“ (Mt 26, 38) Na Olivové hoře byl svázán a odtud veden jako zločinec do Jeruzaléma. Apoštolové viděli na této hoře svého Pána a Mistra ve smrtelné slabosti a úzkosti. Proto pak na téže hoře vstoupil na nebe, jako vítěz nad smrtí a ďáblem, oslavený a nesmrtelný. Zde počalo Kristovo utrpení, ale tu se pak objevila také jeho sláva.

Vstoupil na nebesa i s *tělem a s duší*, tj. celou svou lidskou přirozeností, kterou na sebe vzal, když se vtělil.

168. Proč vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa, aby:

1. *vešel také jako člověk do slávy, kterou si zasloužil,*
2. *seslal své církvi Ducha Svatého,*
3. *byl v nebesích naším prostředníkem a přímělcem u Otce,*
4. *nám otevřel nebe a připravil nám tam místo.*

Ad 1. Pán Ježíš vstoupil na nebesa, aby také jako *člověk* vešel do nebeské slávy. Jako Bůh požíval nebeské slávy od věčnosti, jako člověk jí požívá až od té doby, kdy vstoupil na nebesa. Tuto slávu si zasloužil jako člověk svým utrpením i smrtí. Sám řekl učedníkům za cestě do Emauz: „*Což¹¹⁵ to všechno nemusel Mesiáš vytrpět, a tak vejít do své slávy?*“ (Lk 24, 26)

Ad 2. *Vstoupil na nebesa, aby seslal Ducha Svatého své církvi.* Před svým utrpením oznámil Pán Ježíš apoštolům své umučení a svou smrt a oz-

lostivě to, co potřebujeme pro tělo, pro duši, úrodu na polích, odpuštění hříchů a milost, kterou na sebe vzal, když se vtělil.

¹¹⁵ Zde je možné připomenout, jak se vyobrazuje, je možné uvést sloku vhodné písně, kterou by po výkladu nebo jindy např. v nauce o Nejsvětější svátosti, zazpívaly děti ve škole. Např. kteroukoli sloku z písně: „Ježíši, Pane můj! chci býti ...“

námil jim, že je opustí. Apoštolové se nad tím velmi zarmoutili. Ale Pán Ježíš je potěšil tím, že jim pošle *Utěšitele*, Ducha Svatého. Řekl jim: „*Zkrátka mě už nespátříte a opět zkrátka mě uvidíte.*“ (Jan 16, 17) A Ducha Svatého skutečně poslal 10. den po svém nanebevstoupení.

Ad 3. Vstoupil na nebesa, *aby byl v nebesích naším Prostředníkem u Otce*. O tom sv. Jan evangelista učí (1 Jan 2, 1): „*máme Přímlovce u Otce: Ježíše Krista spravedlivého.*“ Je náš *Přímlovce*, protože jako člověk a Spasitel prosí za nás, a vyprošuje nám, co si sami nemůžeme zasloužit. Je v nebi náš *Prostředník*, protože k vůli němu, pro jeho zásluhy nám Bůh odpouští hříchy a dává všechno dobré. Je ustavičně náš *Prostředník a náš Přímlovce*, protože nás miluje. Z lásky k nám se vtělil, z lásky k nám 33 let žil na zemi v chudobě, z lásky k nám trpěl a umřel na kříži, z lásky k nám zůstává mezi námi ve Svátosti oltářní. A tato jeho láska nevyhasla v jeho srdci, miluje nás všechny, srdce je plné lásky k nám. Abychom za tuto lásku Pána Ježíše projevíli vděčnost, ctíme jeho Nejsvětější Srdce. (*Připomeňme si jak se NS zobrazuje, zazpívejme si „Ježíši, Pane můj, chci být...”*)

Ad 4. Vstoupil na nebesa, *aby nám otevřel nebe a nám tam připravil místo*. Předtím jsme se již učili, že Adam zavřel nebe všem lidem. Pán Ježíš nám nebe zas otevřel, tj. způsobil, že všichni lidé mohou přijít do nebe.

Pán Ježíš vstoupil také na nebe, *aby nám tam připravil místo*, tj. stará se, abychom i my se k němu dostali a u něho zůstávali. Má-li se rodina přesídlit do cizí krajiny, obvykle jde otec napřed, vyhlédne místo, vyjedná a zajistí bydlení pro děti, ty přijdou za ním. To dělá i Ježíš, řekl tak: „*V domě mého otce je mnoho příbytků, odcházím vám připravit místo.*“ (Jan 14, 2) Budeme-li zachovávat jeho přikázání, sloužit mu věrně, připraví jistě nám místo v nebi. Na konci světa přijde aby nás vzal do nebeského království.

Jeden otec odešel do cizí krajiny. Děti zůstaly s matkou zatím doma. Za nějaký čas psal otec svým dětem, že se mu tam líbí, že je tam krásný kraj, že jsou tamější obyvatelé všichni spokojení a blažení, že tam není nemoc a jiných starostí. V dopise sliboval, že brzy pojedou za ním, jen aby se dobře chovaly a poslouchaly svou matku. Otec je Ježíš Kristus, my jsme jeho děti, naše matka je katolická církev. Kristus Pán odešel do nebeského království a slíbil nám, že nás tam vezme, připraví místo pro nás. Ale přikázal nám, abychom poslouchali svou matku tj. katolickou církev, dokud jsme na světě. Pamatujte, co máte konat. A kdybyste byly také nešťastné, že máte těžký hřích, obraťte se k Pánu Ježíši, číňte pravé pokání, on vám

odpustí, vezme vás k sobě. Zpívejme poslední sloku písně všichni:

„Nuže vstaňme i my k chvále,
oslavujme duchů krále,
povstal z hrobu nenadále,
bychom žili jemu stále! Aleluja!“

169. Co znamená: „Ježíš ... sedí po pravici Boha Otce všemohoucího?“

Ježíš „sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího“, znamená: Ježíš má i jako člověk nejvyšší slávu a moc nad vším na nebi i na zemi.

Slova „*sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího*“ neznamení, že by Pán Bůh měl pravou ruku a jakoby Kristus Pán seděl po jeho pravé straně. Bůh pouhý duch, nemá těla. Máme tomu rozumět obrazně. Obecně je známo mezi lidmi, že v životě bývá zvykem, že jdeme-li se vznešenější osobou, nebo chceme-li někomu vzdát úctu, že mu ponecháváme místo po pravé straně. A tak to učinil nebeský Otec i s Pánem Ježíšem.

Jako Bůh měl Kristus Pán moc a slávu nade vším stvořením od věčnosti. Od času vstoupení na nebesa, má nejvyšší moc a slávu *i jako člověk*.

Nejvyšší *moc a slávu* získal Pán Ježíš za svá ponížení a utrpení, které snášel jak člověk. Sv. Pavel řekl „*ponížil se a byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži. Proto ho také Bůh povýšil a dal mu jméno, takže při Ježíšově jménu musí pokleknout každé koleno, nebe, země a podsvětí a každý jazyk musí k slávě Boha Otce vyznat: Ježíš Kristus je Pán.*“ (Flp 2, 8-11)

Než vstoupil Kristus Pán na nebesa, snášel chudobu a mnohé obtíže lidského života, potom podstoupil hořké umučení a přebolestnou smrt kříže. Také my musíme trpělivě snášet těžkosti, které na nás Pán Bůh sesílá, abychom se mohli dostat za Ježíšem do nebe.

Pán nám také zanechal příklad, jak máme žít. Budeme-li tedy podle jeho přikázání a vzoru živi, dojdeme království nebes. Pomatujte slova, která máte v *katechismu*:

Poučení: „*V bojích a utrpení pohlížel k nebesům, kde máš i ty připraveno místo!*“ „*Usilujte o to, co (pochází) shůry od Krista po Boží pravici. Na to myslíte, co (pochází) shůry a ne na to, co je na zemi.*“ (Kol 3, 1 2)

Sedmý článek víry

Přechod. Když Pán Ježíš vstupoval na nebesa, hleděli apoštolové stále za ním, až najednou uslyšeli vedle sebe někoho mluvit. Byli to dva andělé. A ti řekli: „*Lidé z Galileje, proč tak stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, který byl vzat od vás do nebe, přijde zase právě tak, jak jste ho viděli, že odchází do nebe.*“ (Sk 1, 11) O tomto druhém příchodu Pána Ježíše z nebe, nám vypravuje *sedmý článek víry*.

170. Jak zní sedmý článek víry?

Sedmý článek víry zní: „Odtud přijde soudit živé i mrtvé.“

Pán Ježíš opět přijde z nebe na zemi.

171. Kdy přijde Pán Ježíš zase z nebe?

Pán Ježíš přijde zase z nebe v poslední den, to je na konci světa, s velikou mocí a velebností.

Pán Ježíš přijde zase z nebe *posledního dne*, tj. v den, po němž už nebude jiného dne. Kdy tento den bude, nevíme, to ví jen Pán Bůh.

Bůh nám to neoznámil a k poslednímu dni, kdy nastane soud, máme být vždy připraveni, nikdy ho nespouštět z mysli, tak se varujeme jistě mnoha hříchů. Sv. *Augustin* vyznal sám o sobě, že ho v boji proti zlým žádostem nic tak nesílilo, jako bázeň před soudem o posledním dni. Touto spasitelnou bázní máme být naplněni vždy i my.

V posledním dni přijde Pán Ježíš *viditelně*, tj. nejen jako Bůh, ale i jako člověk, přijde, aby všechny lidi soudil, proto se *poslední den* nazývá též *soudný den*. Pán Ježíš přijde *s velikou mocí a velebností*, jasný jako slunce a andělé jej budou provázet. On sám to předpověděl: „*Lidé uvidí Syna člověka přicházet na nebeských oblacích s velikou mocí a slávou.*“ (Mt 24, 30)

V *katechismu* máme, že Pán Ježíš přijde „*zase*“. *Poprvé* přišel, když se narodil v Betlémě. Tenkrát nepřišel s velikou slávou a mocí, nepřišel jako mocný a slavný král, ale narodil se v chudobě, jako malé, slabé dítě, ale v posledním dni přijde s velikou mocí a velebností. Tehdy přišel, aby nás vykoupil a spasil: *v poslední den* přijde, aby nás soudil.

172. Proč přijde Pán Ježíš zase v poslední den?

Pán Ježíš přijde zase v poslední den, aby soudil všechny lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé.

Pán Ježíš sám oznámil, že nebeský Otec jej ustanovil za soudce lidí. Řekl: „*Otec totiž nikoho nesoudí, ale všechnen soud odevzdal Synovi.*“ (Jan 5, 22) „*Obdařil ho mocí konat soud, protože je Syn člověka*“ (Jan 5, 27), protože jako člověk trpěl a umřel a vykoupil všechny lidi.

Pán Ježíš bude lidi *soudit spravedlivě*: dobrým dá odměnu, zlým trest, tak jak kdo zasloužil.

Slovo „*živí*“ znamená ty, kteří budou živi až do té chvíle, kdy nastane zkáza všeho viditelného světa před posledním dnem, slovo „*mrtví*“ ty, kteří zemřeli už dříve. Nebo: *živí = spravedliví*, a slovo *mrtví* znamená *hříšní*.

Kdo je v posvěcující milosti Boží, neboli *spravedlivý*, *toho* má Pán Bůh rád, má u Pána Boha cenu, je živ pro nebe. Kdo však je v těžkém hříchu a v něm též umírá, nemá u Pána Boha žádné ceny, je pro něj i pro nebe *mrtvý*.

Pán Ježíš bude soudit všechny lidi. Sv. apoštol píše: „*My všichni se přece musíme objevit před Kristovým soudem, aby každý dostal odplatu za to, co za života udělal dobrého nebo špatného.*“ (2 Kor 5, 10) Bude nás soudit z *myšlenek, slov, skutků*, z toho, jak jsme žili. Pamatujte na to vždy!

173. Jak se jmenuje soud, který se bude konat v poslední den?

Soud, který se bude konat v poslední den, se jmenuje poslední neboli všeobecný soud, protože po něm už nebude žádný jiný soud, a protože budou na něm souzeni všichni lidé celého světa.

Víte již, že duše každého člověka, když se oddělila od těla, bývá souzena *zvlášť* neboli *soukromě* (soud soukromý), ale v posledním dni nebude každá duše *zvlášť* souzena, nýbrž budou *všichni lidé souzeni spolu*. Při soukromém soudu je souzena jen duše, ale při posledním soudu budou lidé souzeni s *tělem i s duší*. Ten soud se nazývá *všeobecný*, protože budou na něm souzeni *všichni lidé*.

174. Jak bude Ježíš Kristus soudit lidi v poslední den?

Ježíš Kristus bude v poslední den soudit lidi takto:

1. *oddělí dobré od zlých,*
2. *vyjeví jejich dobré skutky i zlé před celým světem,*
3. *spravedlivé vezme do nebe, hříšníky pak zavrhne do pekla.*

Ad 1. Pán Ježíš oddělí dobré od zlých. Písmo sv. říká: „*Jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Ovce postaví po své pravici, kozly po levici. Tu řekne král těm po své pravici: „Pojďte, požehnání mého Otce, přijměte jako úděl království, které je pro vás připravené od založení světa. Potom řekne i těm po levici: „Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně, který je připraven pro ďábla a jeho anděly.“* (Mt 25 32-35 41) Jak žalostné to bude loučení! Otec snad bude po pravici a jeho syn po levici, matka odloučena od dětí.

Ad 2. Kdyby mnoho lidí stálo před velikým zrcadlem, viděl by v něm každý sám sebe a všechny ostatní. Podobně bude u posledního soudu. Pán Ježíš ukáže všem lidem hříchy každého člověka, z kterých se dobře nezpovídal, každý uvidí své hříchy a hříchy všech ostatních lidí, přede všemi lidmi se ukáží i takové hříchy, o kterých na světě nikdo nevěděl. Ó, jak se budou stydět zlí lidé, až se přede všemi ukážou všechny jejich hříchy! „*Strachem budou schnout*“, řekl Pán Ježíš, když předpovídal zkázu Jeruzaléma a poslední den. A jak se ulekli *Jakubovi* synové, když jim řekl jejich bratr: „*Já jsem Josef, váš bratr, jehož jste prodali!*“ I nepřátelé Krista Pána v Getsemanské zahradě padli strachem na zem, když jim Kristus Pán řekl: „*Já jsem Ježíš Nazaretský, jehož hledáte.*“ Větším strachem budou sklíčení hříšníci, až uzří Ježíše Krista u posledního soudu, jak vyjevuje všechny jejich hříchy před celým světem. Velmi se chvěje a strachuje zločinec, když ho vedou před soudce, o němž přece ví, že je jen pouhý člověk, a že mu všechno není známé. Mnohem větší bude však strach hříšníků až uzří spravedlivého soudce Ježíše Krista, pravého Boha, jehož tak často uráželi, a před nímž nic není skryto.

Pamatujte často na ten hrozný soud, abyste se ho nebáli, až nastane!

Sv. *Alžběta* Durinská nosila jídlo chudým a chodívala často do nemocnic a ošetřovala tam nemocné vlastní rukou. Její průvodkyně se nad tím pozastavovaly a tvrdily, že se tak nízké zaměstnání nesrovnává s tak vysokým stavem a s tak vznešenou důstojností. Ale světice jim odpověděla: „*Tímto zaměstnáním se chci připravit na soudný den, abych potom s předloženým účtem mohla svému spravedlivému soudci říci: „Hle, můj Pane! Krmila jsem tě tak často, když jsi měl hlad, napájela jsem*

tě, když jsi žíznul, odívala jsem tě, když jsi byl nahý, navštěvovala a ošetřovala jsem tě, když jsi byl nemocný. Buď mi tedy milosrdným Soudcem...”

O bulharském králi *Borisovi* se říká, že byl dlouho lhostejný k Božímu slovu, které mu kázal sv. Metoděj, měl zálibu jen ve věcech budících hrůzu. Proto sv. *Metoděj*, který nemohl obměkčit láskou srdce hrdého krále namaloval obraz „*posledního soudu*“. Ukázal velebný vstup spravedlivého Soudce se zástupy andělů, věčnou slávu spravedlivých mířících k nebi i věčná muka zatracených na věky verdiktem v pekle...

Když král spatřil obraz a uslyšel jeho výklad z úst sv. Metoděje, vyděsil se a nechtěl přijít tam, kde bude *věčný pláč a skřípění zubů* a prosil snažně apoštola, aby ho poučil o věcech víry a potom pokřtil.

K častému přemýšlení o posledním soudu nás motivuje i píseň, kterou zpíváme při mši svaté za zemřelé.

„Den hněvu, den ten hrozný

měj v mysli, člověče!

V němž tě povolá mocný

mrtvých, živých soudce:

Strach, hrůza a třesení

na zemi nastane

touha poslední zazní

mrtvý z hrobu vstane“.

Nebo píseň:

„Až budu na tvém soudu státi,

rač se ke mně milostivě znáti“.

Ad 3. *U posledního soudu* oznámí Pán Ježíš dobrým lidem, že půjdou za ním do nebe, zlým potom řekne, že jsou zavrženi. Jak to řekne, sám předpověděl: „*Tu řekne král těm po své pravici: „Pojďte, požehnání mého Otce, přijměte jako úděl království, které je pro vás připravené od založení světa...” Potom řekne i těm po levici: „Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně, jenž je připraven pro ďábla a jeho anděly.*“ (Mt 25, 34 41)

Tenkráté poznají *spravedliví*, jak dobře bylo, že pamatovali vždycky na Pána Boha, zachovávali Boží přikázání, modlili se rádi, chodili na mši sv., zpovídali se z hříchů a přijímali Nejsvětější svátost oltářní. Nyní ale také *zlí* poznají, že jsou si sami vinni svým hrozným neštěstím a budou volat: „Jak jsem byl zaslepen, že jsem neposlouchal! Jak jsem byl zaslepen, že jsem Boha urážel! Ale je již pozdě, na věky jsem zavržen.“ Tak to bude u *posledního soudu*. Zlí budou živi v *pekle* bez konce, věčně, ale jejich život bude horší, nežli smrt, budou na těle a na duši trpět hrozné bolesti, budou si přát, aby zemřeli, ale nebudou moci, jejich těla budou nesmrtelná. Za to budou *dobří* a *svatí* živi na věky v nebi, jejich život bude samá radost, samé štěstí. V nebi se shledají dobré děti s milými rodiči, bratry a sestrami, zůstanou tam spolu a budou se radovat navěky, nebudou trpět hladem,

žízní, horkem, zimou, nebude nemocí, budou nesmrtelní.

Kam se asi my dostaneme?! Kéž by nikdo z vás nebyl mezi těmi, kteří budou po levici. Proste Pána Boha o dobrý úmysl a o hojnou milost, abyste jeho přikázání plnily a jednou s ním se v nebi radovaly. Aby vás anděl strážný vždy chránil od zlého a vyprosil vám dobrá vnuknutí, vstaňte, pomodlíme se k němu: „*Anděle Boží, strážce ...*“

175. Je kromě všeobecného soudu ještě zvláštní soud?

Kromě všeobecného soudu je ještě zvláštní neboli soukromý soud, na kterém bude souzena duše každého člověka hned po smrti.

Když člověk umírá, odděluje se duše od těla. Jeho tělo pochováme do hrobu, ale jeho duše se vrací k Bohu, k soudu. Každou duši soudí Ježíš Kristus *zvlášť* neboli *soukromě*, tj. neví o tom nikdo, jen ona duše a Bůh. Proto se tento soud nazývá *zvláštní* soud neboli *soukromý*. Na tomto soudu bude souzena duše bez těla, podle toho jak žila, buď vchází do nebe, nebo do očistce, nebo do pekla. Na *všeobecném* soudu bude souzena duše s tělem a spolu (duše a tělo) přijdou buď do nebe nebo do pekla. *Sv. apoštol Pavel* učí o soukromém soudu: „*Lidé jednou zemřou a potom bude soud.*“ Opakuj: *Boháč a chudý Lazar.*

Pamatujte často na tento soud! Přiblíží se hodina smrti, které se ani nenadějete, umřete a hned budete souzeny! (Podobenství o moudrých a nemoudrých pannách.)

176. Proč bude kromě soukromého soudu ještě všeobecný soud?

Kromě soukromého soudu bude ještě všeobecný soud, aby:

1. *byla vyjevena Boží moc a spravedlnost, láska a moudrost před celým světem,*
2. *byl uznán Ježíš Kristus a oslaven všemi lidmi,*
3. *dosáhli spravedliví zasloužené cti, bezbožní pak zaslouženého odsouzení.*

Ad 1. Na světě jsou lidé, kteří si myslí, že Bůh nemůže učinit, aby všichni zemřelí zase ožili. Kdyby to Bůh nemohl vykonat, nebyl by

všemohoucí. Všichni mrtví budou vzkříšeni až posledního dne a každý pozná jasně svými očima, že Bůh skutečně *všemohoucí je*. Proto máme v *katechismu*, že bude všeobecný soud, aby *Boží moc byla zjevena před celým světem*. Některý zbožný a spravedlivý člověk se má špatně na světě, je chudý, trpí nedostatkem a bídou, trápí jej dlouholetá nemoc a mnohá soužení. A naopak stává se, že mnohému hříšníkovi se daří dobře. Proto si někdy nemoudří lidé myslí, že Pán Bůh není *spravedlivý*, není dost *moudrý*, *nemiluje* všechny lidi, neboli že Bůh neřídí svět. U *posledního soudu* se ukáže, proč se staly jisté věci, že Bůh řídil a vedl k dobrému (ot. 73), proč připouštěl ty hříchy (ot. 74), to ukáže se *nejvyšší spravedlnost, láska a Boží moudrost*. Vede-li se na zemi hodným a spravedlivým lidem špatně, budou jistě na věčnosti odměněni za to, co učinili dobrého a překonali zlé. Sesílá-li Bůh na spravedlivé trápení, nemoci atd., nečiní to proto, aby je trestal, nýbrž aby je zkoušel, jak jsou stálí a trpělivi a tuto trpělivost jim jednou odplatil. Některý hříšník vykoná přece jen někdy něco dobrého a za to jej Bůh odměňuje již zde na zemi, protože na věčnosti nedostane odměnu za své dobré skutky, ale za zlé bude spravedlivě trestán. Obecný soud zjeví, proč Bůh tak činil, tj. vyjeví se jeho moudrost.

Ad 2. Když Pán Ježíš hlásal své učení, prokazoval dobrodiní a konal zázraky, mnozí lidé v něj nechtěli uvěřit, ano, farizeové, zákoníci a židovští kněží ho nenáviděli, tupili jej, vyhlašovali za hříšníka a všelijak ho pronásledovali. I za našich časů jsou lidé, kteří neuznávají Pána Ježíše za Božího Syna a Spasitele světa, nemilují ho, neděkují mu, neklanějí se mu, neoslavují ho. Až se u *posledního soudu* objeví Pán Ježíš jako Bůh ve slávě a velebnosti, poznají všichni lidé, že Ježíš je pravý Bůh a náš Vykupitel, *tehdy bude uznán za Božího Syna a oslaven všemi lidmi*.

Ad 3. Mnozí lidé konají na světě mnoho dobrého, ale tajně, takže o tom nikdo neví. U *posledního soudu* budou zjeveny jejich dobré skutky a ctnosti celému světu, a tak nabudou dobří lidé před celým světem *zasloužené cti*. Ale mnozí lidé se dopouštějí hříchů tajně, o kterých mimo Boha nikdo neví, leckterého hříšníka považují lidé za ctnostného a spravedlivého, chválí a ctí jej. *Poslední soud* objeví všechny jejich nepravosti před celým světem a tak budou zahanbeni: *dojdou zaslouženého zahanbení*. Pak se zhrozí hříšník, až bude u *posledního soudu* stát před vševědou-

cím a spravedlivým soudcem. Pamatujte, že Pán Ježíš bude pak i vás soudit!

Poučení: *Pan Ježíš, který jako Vykupitel přišel chudý na svět a přebývá mezi námi skrytý v Nejsvětější svátosti, přijde jednou ve slávě jako přísný soudce. Jakýpak soud vynese nad tebou?*

Osmý článek víry

Přechod: V prvních sedmi člancích víry jsme se učili o Bohu Otci a Bohu Synu. Víme a věříme, že Bůh Otec všechno stvořil, zachovává a spravuje svět, že nám poslal Vykupitele Ježíše Krista. O Pánu Ježíši jsme se učili, že se vtělil, že vyučoval, za nás trpěl a umřel, vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, a že přijde ještě jednou, aby soudil všechny lidi. Svým utrpením *nám zasloužil hojnou milost*, (ot. 155) kterou nám v katolické církvi uděluje Duch Svatý. O Duchu Svatém a Boží milosti se budeme nyní učit podle *osmého* článku víry.

177. Jak zní osmý článek víry?

Osmý článek víry zní: „Věřím v Ducha Svatého.“

178. Kdo je Duch Svatý?

Duch Svatý je:

1. *třetí božská osoba,*
2. *pravý Bůh,*
3. *Utěšitel, kterého Ježíš Kristus slíbil poslat své církvi.*

Ad 1. a 2. *Duch Svatý je osoba.* Co je *osoba*? (Ot. 60) Člověk je *lidská osoba*. Bůh je *božská osoba*. *Duch Svatý* je tedy také *osoba*, a to *třetí božská osoba*. O Duchu Svatém tvrdíme, že je také *pravý Bůh*. Že je tomu tak, učil sám Kristus Pán. Když sliboval apoštolům, že jim pošle Ducha Svatého, řekl, že je Duch svatý naučí všem pravdám. Všechny pravdy jsou však jen *Bohu* známé, tedy je i *Duch Svatý pravý Bůh*.

a) *V Písmu svatém se nazývá Duch Svatý výslovně Bohem.* Vypravuje se nám (Sk 5), že první křesťané v Jeruzalémě žili jako bratři a sestry. Mnozí prodávali pole a domy a dávali sv. apoštolům získané peníze, aby z nich rozdávali chudým. Též jistí manželé *Ananiáš a Safíra* prodali

své pole, ale nechali si tajně něco z utržených peněz, zbytek přinesl *Ananiáš sv. Petrovi* a řekl, že dává všechny své peníze. Ale *sv. Petru* dal poznat *Duch Svatý*, že *Ananiáš* nedal všechny peníze a lhal. Proto mu řekl: „Ananiáši, proč ti satan ovládl srdce, žes obelhal Ducha Svatého a z peněz za to pole sis část lstivě nechal?“ „...*Neobelhal jsi lidi, ale Boha.*“ *Sv. Petr* tím řekl, že *Ananiáš* chtěl oklamat *Ducha Svatého* a zve *Ducha Svatého Bohem*, řka: „*Neobelhal jsi lidi, ale Boha.*“ (Sk 5, 1-11)

b) Písmo sv. přičítá *Duchu Svatému* božské vlastnosti a nazývá jej např. *vševědoucím*. „*Duch totiž zkoumá všechno, i hlubiny Boží. Kdo z lidí zná lidské nitro? Jen lidský duch, který je v člověku. Tak ani Boží nitro nezná nikdo, jen Duch Boží.*“ (1 Kor 2, 10 11), tj. ví všechno, ví i to, co ví jen Bůh, proto je *vševědoucí*. Je *věčný*: „*Boží duch se vznášel nad vodami.*“ (Gn 1, 2) A je i *všemohoucí*: „*My jsme však nepřijali ducha světa, ale Ducha, který vychází z Boha. Tak můžeme poznat, co všechno nám Bůh dal darem.*“ (1 Kor 12, 11)

c) Ale Písmo sv. přičítá *Duchu Svatému* jak božské vlastnosti, tak *božské skutky*. Tak praví např., že člověk je skrze *Ducha Svatého* znovuzrozen k bohumilému životu, který jej činí hodným dosáhnout nebeského království. „*Amen, amen, pravím vám: Jestliže se nenarodí někdo z Ducha, nemůže vejít do Božího království.*“ (Jan 3, 5), a že „*skrze něho býváme všichni posvěceni.*“ (1Kor 6, 11) Protože tyto skutky může činit jen Bůh, a Písmo sv. říká, že je *Duch Svatý* konal, je *Duch Svatý* pravý Bůh.

d) *Pán Ježíš* sám vyznal, že *Duch Svatý* se rovná každé božské osobě. Když např. rozkázal křtít, řekl: „*Křtíte je (všechny národy) ve jménu Otce i Syna i Ducha Sv.*“ Proto se modlíme v *apoštolském vyznání víry*: „*Věřím v Boha, Otce všemohoucího... I v Ježíše Krista... Věřím v Ducha Svatého ...*“ Protože *Duch Svatý* je Bůh, náleží mu táž úcta, jako Otci a Synu. Písmo sv. dokonce říká, že „...*rouhání proti Duchu Svatému nebude odpuštěno, ani v tomto věku, ani v budoucím.*“ (Mt 12, 31 32)

Ad 3. *Duch Svatý* je *Utěšitel*, kterého *Pán Ježíš* slíbil poslat. *Pán Ježíš* sám slíbil, že pošle *Utěšitele Ducha Svatého* (Jan 14, 16), aby je těšil, církev svatou a každého věrného křesťana. *Duch Svatý* těšil *sv. apoštoly*, když byli pronásledováni židy. A jak je těšil? Vzbuzoval v nich pevnou naději, že přes všechna protivenství přece šťastně vykonají, co jim přikázal

Pán Ježíš, vléval do jejich srdcí svatou radost nad tím, že mnozí židé a pohané uvěřili v Pána Ježíše, těšil je, že za všechnu svou práci a za svá velká utrpení dosáhnou hojné odplaty v nebi.

Duch svatý *těší celou svatou církev* podobně, jako těšil apoštoly. *Těší* všechny věrné *křesťany* v každém utrpení, v každém pokušení vzbuzuje v srdcích naději, že Bůh zase pomůže a naše utrpení obrátí k dobrému, že každé pokušení přemůžeme a zachováme čisté srdce, že dosáhneme již na světě a také po smrti toho, co nám Bůh slíbil, vlévá svatou radost do našich srdcí tím, že jsme základ svaté církve, Boží děti, vykoupenci Ježíše Krista a dědicové nebeského království.

179. Proč se jmenuje třetí božská osoba Duch „Svatý“?

Třetí božská osoba jmenuje se Duch „Svatý“, protože nás posvěcuje a pochází od ní všechna radost.

Duch Svatý nazývá se „Svatý“ nejen tím, že je jako pravý Bůh nejvýš svatý, ale jistě proto, že nás *posvětil*, tj. očišťuje nás od hříchů a posvěcuje.

Ježíš Kristus nás vykoupil skrze své umučení a svou smrt a dosáhl pro nás hojné Boží milosti. Duch Svatý bere z Kristových zásluh a rozděljuje duším věřících, aby se očistili od hříchů, milovali dobro a konali dobro, nenáviděli zlo a varovali se ho. *Sv. Pavel* píše: „*To všechno působí jeden a týž Duch. On vhodně rozděljuje každému zvlášť, jak chce.*“ (1 Kor 12, 11) Podle toho se nazývá Duch Svatý také *rozdavatelem Boží milosti*.

180. Kdy poslal Ježíš Kristus své církvi Ducha Svatého?

Ježíš Kristus poslal své církvi Ducha Svatého desátého dne po svém nanebevstoupení, o slavnosti Letnic, to se ukázaly ohnivé jazyky nad hlavami apoštolů.

(Boží hod svatodušní)

Vypravuj podle biblického dějepisu.

Když sestupoval na apoštoly Duch Svatý, zvedl se *prudký vítr*. Proč sestoupil Duch Svatý za prudkého větru? Aby poznali, že na ně sestupuje *Duch Svatý* a nese jim milosti. Co působí vítr a bouře, dobře víme. Bouří se

čistí vzduch, vítr odhání škodlivé páry, které se shromažďují ve vzduchu a škodí našemu zdraví. *Bouře*, která se přihnala, když sestoupil *Duch Svatý*, naznačovala tedy také vnitřní očištění, naznačovala, že *Duch Svatý* očišťuje duše apoštolů.

Duch Svatý sestoupil tak v podobě *ohnivých jazyků*. Oheň měl naznačovat působení Ducha Svatého. Co působí oheň? Svítí, zahřívá, čistí, sílí a utvrzuje, plamen ohně vznáší se vzhůru. Oheň tedy *svítí* a tak i *Duch Svatý*, který se ukázal v podobě ohně, *osvítí apoštoly*. Dříve nemohli porozumět mnohým věcem, které jim Kristus ohlašoval, ale když přišel *Duch Svatý*, osvítil je tak, že dokonale porozuměli všemu, co slýchali od Krista Pána, a správně pochopili jeho učení. *Oheň zahřívá*. I apoštolové byli Duchem Svatým zahřátí a rozníceni láskou k Bohu a k bližnímu. Jejich mysl se vznášela od té doby k nebeským věcem a oni by nejraději obrátili všechny lidi ke Kristu Pánu. *Oheň čistí*. Někdy vídáte, že kovář dává nečisté, rezavé železo do ohně, aby se v něm očistilo. Tak také *Duch Svatý* očistil apoštoly od všech chyb, které tenkrát ještě měli. (Někdy se např. ještě mezi sebou přeli, toužili po prvenství, byli hněviví, atd. Po seslání Ducha Svatého tyto vady již na nich nebyly.) Oheň také *sílí a utvrzuje*. Mnohé věci v ohni vytvrdnou, např. hlína. Tak i *Duch Svatý* apoštoly posilnil, utvrdil a upevnil. Před sesláním *Ducha Svatého* byli bojácní, ze strachu se zavřeli, aby jim nemohli židé uškodit. *Sv. Petr* ze strachu třikrát zapřel Krista Pána a všichni apoštolové opustili svého Mistra když byl zajat na Olivové hoře. Tak byli slabí a tak se báli, ale *Duch Svatý* je tolik posilnil, že potom kázali veřejně beze strachu.

Duch Svatý sestoupil na apoštoly v podobě *jazyků*. Jazykem mluvíme, jazyk tedy také naznačuje řeč. K čemu ustanovil Kristus Pán apoštoly? Aby šli do celého světa a hlásali jeho učení. Apoštolové by nemohli šířit učení Ježíše Krista ve světě, kdyby neuměli mluvit různými jazyky, kdyby neznali řeči různých národů. Toho dne, kdy *Duch Svatý* sestoupil na apoštoly, bylo mnoho tisíc lidí z dalekých krajín v Jeruzalémě a ti mluvili různými jazyky, ale když sv. apoštol *Petr* začal hlásat učení Krista Pána, všichni mu přece rozuměli. Apoštolové tedy uměli najednou všechny řeči. I my se můžeme naučit nějaké cizí řeči, nežli se jí naučíme, dlouho to trvá. *Duch Svatý* způsobil, že apoštolové *hned* uměli řeči, jimž se nikdy neučili,

dal jim dar cizích jazyků, proto se tedy objevil Duch Svatý v podobě jazyků, aby se ukázalo, že uděluje apoštolům dar různých řečí.¹¹⁶

Na památku *seslání Ducha Svatého* ustanovila církev svatá *slavnost svatodušní*, 50. den po vzkříšení a 10. den po Nanebevstoupení Páně. Touto slavností se nám připomíná nekonečná láska třetí božské osoby a přehojné milosti a dary, které nám *Duch Svatý* uděluje. Tyto dary potřebujeme, proto máme za ně prosit. Katolická církev nás chce touto slavností povzbudit, abychom náležitě užívali milostí a darů Ducha Svatého a posvěcovali své duše. Proto se uděluje sv. biřmování také zvláště v době svatodušní.

V sobotu před svatodušními svátky je ustanoven *půst*, aby se věřící připravovali na přijetí Ducha Svatého. Tuto sobotu se světí také *křestní voda*, protože se v dávných dobách uděloval tento den slavnostně křest svatý dospělým katechumenům.

Voda nám připomíná velmi vhodně *působení Ducha Svatého*. *Voda očišťuje* a i Duch Svatý očišťuje svou milostí naše duše od hříchu. *Voda občerstvuje* a podobně nás občerstvuje i Duch Svatý svou milostí v různých strastech života. *Voda zúrodňuje* zemi, aby vydávala hojnější užitek, I Duch Svatý činí naše duše způsobilé ke konání ctností a dobrých skutků. *Voda hasí oheň* a milost Ducha Svatého hasí v nás oheň hříšných žádostí.

Apoštolové potom kázali každý den a činili zázraky jako Pán Ježíš. Den ode dne se hlásilo více lidí ke křesťanství, v krátké době bylo v Jeruzalémě mnoho tisíc křesťanů.

181. Jak působil Duch Svatý v apoštolech?

V apoštolech působil Duch Svatý takto:

1. *posvětil je,*
2. *osvítil a posilnil je,*
3. *dal jim dar mluvit různými jazyky, konat zázraky a neomylně hlásat evangelium.*

Ad 1. a. 2. *Duch Svatý je posvětil, osvítil a posilnil*, to všechno jsem vám vyprávěl podle podobenství větru, ohně a jazyků. (Opakuj!)

¹¹⁶ Jak. Proch. I. str. 159

Jak *neohroženě* apoštolové kázali lidem, vyplývá z následujícího: Když židovští kněží a úředníci viděli množství lidí shromážděné na kázání, dali sv. apoštoly zavřít do žaláře. Druhého dne se jich tázali: „Jakou mocí nebo ve jménu koho jste to konali?“ (uzdravili jste člověka chromého?). Tehdy sv. *Petr* naplněn jsa Duchem Svatým řekl: „*Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista stojí tento zdravý před vámi.*“ Když viděli pevnost *Petrovu* a *Janovu* přikázali jim kněží, aby už neučili o Pánu Ježíši. Ale sv. *Petr* a *Jan* jim řekli: „Sud’te sami, zdali je to před Bohem správné, abychom poslouchali více vás než Boha. Je přece nemožné, abychom nemluvili o tom, co jsme slyšeli a viděli.“ (Sk 4, 19 20) Kněží jim pohrozili velikými tresty, budou-li zase kázat a propus-tili je ze žaláře¹¹⁷. Když pak přece kázali, divy a zázraky konali, byli pak všichni uvrženi do vězení. Ale anděl Páně v noci otevřel dveře žaláře, vyvedl je a řekl: „Jděte, postavte v chrámě a hlásejte lidu všechna slova toho života.“ (Sk 5, 20) I vešli ráno do chrámu a učili zástupy. Druhého dne, když se velerada znovu sešla, s hrůzou přišli strážcové žaláře a oznámili, že žalář je prázdný. Nikdo nevěděl, co se stalo s apoštoly. Ale tu přišel jeden člověk a oznámil: „Muži, které jste uvěznil, jsou v chrámu a učí lid.“ (Sk 5,25) Přivedli je a postavili v radě. I otázal se jich kněžský kníže, řka: „Přísně jsme vám přece přikázali, že v tom jménu už nesmíte učit. Přesto však Jezuralém je plný toho vašeho učení a chcete na nás přivolat pomstu za krev onoho člověka.“ (Sk 5, 28) Odpověděl pak *Petr* a apoštolové řekli: „*Více je třeba poslouchat Boha než lidi.*“ I pukali hněvem (kněžská knížata) a chtěli je zavraždit. Tehdy povstal v radě jeden farizeus jménem *Gamaliel*, rozkázal, aby na malou chvíli vyvedli ty lidi a potom se zastával apoštolů. Kněží dali nejdříve apoštoly zmrskat, aby je zastrašili a propustili je, rozkázali jim zas, aby již jménem Ježíše Krista nemluvili, ale oni se radovali, že mohli pro Krista trpět a nepřestávali učit v chrámě i po domech.

Ad 3. Svatí apoštolové uměli tedy mluvit různými jazyky. Ale to vše ještě nestačilo. Představte si, že by k nám přišel obyčejný, neučený člověk, rybář a začal kázat: „Vaše náboženství není pravé, neznáte pravého Boha. Bůh mě k vám poslal vás naučit jej dobře znát!“ Co bychom si o takovém člověku pomyslili? Věřili bychom mu hned? Nikoli!

Právě tak tomu bylo i za časů sv. apoštolů. Začali lidem kázat, že nemají pravého Boha, chtějí-li být spaseni, že musí uvěřit v toho, který byl na kříži přibit, i na něm zemřel. Jestliže tedy měli lidé apoštolům uvěřit, bylo třeba zázraků, podobně jako Pán Ježíš konal zázraky, aby mu lidé uvěřili. Proto jim dal Pán Ježíš moc *konat zázraky*.

Sv. Petr a *Jan* vstoupili do chrámu. A muž, chromý od narození a sedávající u dveří chrámu v prosbě o almužnu vcházející do chrámu, ušel *Petra* a *Jana* a prosil je,

¹¹⁷ Skut. apošt. 4

aby mu dali almužnu. I pohleděl na něj *sv. Petr* a řekl: „Pohled’ na nás!“ A on pevně hleděl, a tušil, že jistě cosi dostane. I řekl *Petr*: „Stříbro ani zlato nemám. Ale co mám, to ti dám. Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského chod!“ a podal mu ruku, pozdvihl jej, ten hned byl zdrav. I vešel s nimi do chrámu a chválil Boha¹¹⁸. (Sk 3, 6)

182. Jak působí Duch Svatý v církvi?

V církvi působí Duch Svatý takto:

1. *učí a řídí ji,*
2. *rozdává skrze ni své milosti.*

Ad 1. Kristus Pán přislíbil, že Duch Svatý zůstane s církví až do skonání světa, když řekl apoštolům: „*Ale Přímluvce Duch Svatý, kterého Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno to ostatní, co jsem vám řekl já.*“ (Jan 14, 26), tj. Duch Svatý bude vždycky s vámi i s vašimi nástupci, papežem, biskupy, a že udělovat bude vždycky milosti i své dary všem údům církve, tj. věřícím či, jinak vzato, obci církve.

Působení Ducha Svatého se tedy nevztahuje jen na jednotlivé lidi, nýbrž na *celou církev*. Duch Svatý učí *celou církev* neviditelným způsobem po všechny věky. Duch Svatý učí celou svatou církev, tj. posvěcuje nástupce svatých apoštolů, nejvyšší hlavu a biskupy v církvi, aby se v učení Ježíše Krista nemohli mýlit. Ale Duch Svatý *učí také věřící* a posvěcuje jejich rozum, aby náležitě poznali a za pravdu měli, co jim kněží káží.

Duch Svatý *řídí církev*, tj. stará se, aby v církvi bylo vše v náležitém pořádku, podle Boží vůle ke spáse věřících¹¹⁹. A Duch Svatý ji bude tak řídit až do konce světa. Když *sv. apoštolové* v *Jeruzalémě* na sněmu shromáždění dali věřícím jisté předpisy, řekl *sv. Petr*: „*Viděl Duch Svatý i my*“, jakoby řekl: „Duch Svatý nám to vnukl, abychom vám tyto předpisy dali.“

Ad 2. *Duch Svatý rozdává skrze církev svatou své milosti*. Již prve jsem vám pověděl, (ot. 155 ad 3), že Pán Ježíš nám *zasloužil hojné milosti*, které nám v katolické církvi uděluje Duch Svatý. Duch Svatý z těchto Kristových zásluh rozdává pravověrným křesťanům v církvi skrze kněžstvo a také skrze modlitby a dobré skutky věřících. Kristovy zásluhy si můžeme

¹¹⁸ Skut. apošt. 3.

¹¹⁹ Srovnej ot.72!

představit jako moře, z něhož vybrat všecku vodu není možné. Z toho moře Kristových zásluh dodává Duch Svatý milost Boží v katolické církvi: skrze mši svatou, skrze svátosti, skrze žehnání a svěcení, i skrze dobré skutky věřících. I ti, co nenáleží svaté církvi, mohou obdržet milosti od Ducha Svatého, avšak nejsou to takové jistoty a tak mnoho, jako u členů svaté církve. Až dosud jsme se učili, jak působí Duch Svatý v církvi, dále učí katechismus, jak působí *Duch Svatý v nás*.

183. Jak působí v nás Duch Svatý?

V nás působí Duch Svatý takto:

1. *posvěcuje nás milostí posvěcující,*
2. *pomáhá nám milostí pomáhající,*
3. *uděluje nám své dary.*

1) Duch Svatý působí v nás podobně, jako působil ve svatých apoštolech. Kterou první milost dal apoštolům? Posvětil je, dal jim *milost posvěcující* a skrze tuto milost je očistil od hříchů, učinil je milými Bohu. I nás posvěcuje Duch Svatý skrze *milost posvěcující*. Vám všem dal Duch Svatý *milost posvěcující*, posvětil vás křtem svatým.

Co je milost posvěcující?

*Boží milost*¹²⁰, *obecně*, je všechno dobrodiní, které nám Bůh prokazuje. Učili jsme se, že nám nejvyšší dobrotivý Pán Bůh dává všechno, co máme, že my lidé si nemůžeme zasloužit nic na Pánu Bohu. Dal nám život, zdraví, pokrm, rozum, paměť, zrak, sluch, sílu atd. Když nám Pán Bůh dává dary, prokazuje nám jimi dobrodiní, neboli milost. *To* všechno jsou *přirozené dary* tj. takové, které potřebujeme ke svému životu na zemi. Kromě *přirozených* darů jsou ještě *nadpřirozené dary*, tj. takové, které potřebujeme, abychom se Bohu líbili a mohli přijít do nebe.

To jsou vyšší dary, jimi jsme povýšeni téměř k úrovni andělů. To, že nám Pán Bůh poslal svého Syna, že Kristus Pán zemřel za nás, a tak nás vykoupil, že mši svatou ustanovil, sv. svátosti atd., to jsou *nadpřirozené dary*: pomáhají nám k věčné spáse.

Boží milost, o které se mluví v *katechismu*, je též *nadpřirozený dar*. Říkáme, že milost je *vnitřní dar*, protože je to dar *duše*. A co působí?

¹²⁰ Dle Dr. Ant. Skočdopole „Vypr. katech.“ I., str. 264 a násl.

Působí v duši odpuštění hříchů, duši očišťuje a posvěcuje. Když přicházíme na svět, Pán Bůh nás nemiluje, protože máme na duši *Adamův hřích, dědičný hřích*. Ale protože nás Pán Ježíš vykoupil, vrací nám Duch Svatý posvěcující milost *křtem svatým* a Pán Bůh nás miluje.

Tuto posvěcující milost *ztrácíme těžkým hříchem*.

Když andělé ztratili *posvěcující milost*, nemohli ji znova získat, protože Bůh jim *Vykupitele* neposlal. Lidem ale Duch Svatý vrací *posvěcující milost* pro zásluhy Ježíše Krista, tj. proto, že za nás trpěl a umřel a zbavil nás hříchů a trestů za ně. Posvěcující milosti dosahujeme křtem svatým, ale jsme-li tak nešťastni v pozdějším věku, že hříchem se o ni připravíme, můžeme ji znova nabýt *skrze svátost pokání*, tj. když se pokorně vyzpovídáme a za hříchy chceme dostiučinit. Kdo ve *svátosti pokání* obdržel *posvěcující milost*, má opět duši čistou, Bůh ho má rád, ten člověk se stává Božím dítkem a dědicem nebeského království.

Existují vzácné kameny, nabývající broušením lesku a krásy, a poté se zasazují do zlatých nebo stříbrných prstenů, náušnic, majíce vysokou cenu jsou na císařských a královských korunách. Zveme je drahokamy. Dokud není drahokam broušen, bývá špinavý, nevzhledný, bez krásy, nelze je zasadit do zlata či stříbra, nelíbí se nikomu a tak si ho nikdo nedá vsadit ani do prstenu, či do koruny. Těm drahokamům je podobná lidská duše. Těžký hřích duši znečistí, zoškliví a znelíbí se Bohu. V tom stavu nemůže přijít do nebe k svatým, je jak nebroušený drahokam. Udělí-li jí však Duch Svatý *posvěcující milost* očistí se, stane svatější, zkrásní: a patří již Bohu do nebe.

2) *Duch Svatý nám pomáhá milostí pomáhající*¹²¹, tj. *posvěcuje a posiluje nás* abychom poznávali a konali to, co by sloužilo ke spáse naší duše.

Učili jsme se, že dědičný hřích zatemnil *rozum* prvních rodičů, takže nemohli Boha a všechno kolem sebe dokonale poznávat, *vůli* naklonil ke zlému, tj. raději dělali zlé než dobré. A protože tento hřích přešel na všechny lidi, přešly na nás i všechny tyto následky. Kdyby Pán Bůh nepomáhal našemu zatemnělému rozumu a naší slabé vůli, nemohli bychom ani dobře poznávat, ani žádat a konat to, co slouží ke spáse naší duše. Duch Svatý nám pomáhá *skrze milost pomáhající*. *Osvěcuje* náš zatemnělý rozum, abychom poznávali, co by sloužilo ke spáse naší duše. Když je v pokoji tma, rozžihá matka světlo, při tom světle vidíme, co kde je

¹²¹ Dle Dr. Ant. Skočdopole „Výpr. katech.“ I. str. 264 a násl.

a jaké to je. Bez světla bychom neviděli, za tmy, (je-li tma) potřebujeme světlo. A podobně je to i s naším rozumem. Zatemnělým rozumem nemůžeme dobře poznávat Boha, ani to, co je dobro a co je zlo. Milost *pomáhající* je jak světlo, kterým je osvěcen náš rozum tak, že to poznávat můžeme.

Duch Svatý *posiluje*, neboli *sílí* naši vůli. *Vůle* každého člověka je více nakloněna ke zlému, nežli k dobrému. Skrze *milost pomáhající* posiluje Duch Svatý naši *vůli*, abychom konali to dobré, i když je nám to zatěžko, a abychom se varovali zlého, ač by se nám to líbilo sebevíce.

Duch Svatý nás *posiluje* skrze *milost pomáhající* také tím způsobem, že poskytuje naší duši útěchu v různých souženích a strastech pozemského života, proto se také nazývá *Utěшителем*, Voláme k němu v písni svatodušní:

Těšitelem zveme tebe,
ty jsi dar od Otce z nebe,
zdroj jsi živý, láska, plamen,
nadšenosti svaté pramen.

Příkladem vzývání Ducha Svatého jsou nám *svatí mučedníci*. Když byl sv. Vavřinec položen na železný rošt a na něm pečen, ohnivý plamen pronikal kůží, svaly, krev i jeho kosti, a působilo mu to hrozné bolesti, ale v jeho srdci planul onen nadpřirozený žár víry a lásky ke Kristu Ježíši, kterým naplňuje zbožná srdce při útrapách Duch Svatý. Zdálo se, jakoby odpočíval na měkkém mechu a chystal se k občerstvujícímu spánku. Když tak ležel na jedné straně, a jeho tělo bylo již napolo uškvařené, řekl, jakoby žádných bolestí ani necítil: „Dej mne, katane, (Valerián 253–60) obrátit, na této straně jsem již dost upečen.“¹²² Muka všech strastí snášel radostně, čínme totéž!

A o tu milost máme prosit často Ducha Svatého. Činíme tak nejlépe modlitbou: „*Přiď, Svatý duchu! Naplň srdce...*“

Bůh uděluje člověku *milost pomáhající*, spravedlivému, aby setrval ve spravedlnosti, hříšníkovi, aby se obrátil k pravé cestě. Kdo tu milost nepřijme, je to jeho vina, že je zavržen. *Bez milosti Boží člověk spásu míjí.*¹²³

¹²² Církev vítězná III., str. 421

¹²³ Tomáš Štítný ve svém učení o křesťanských věcech užívá krásného podobenství (vzhledem k milosti), *o míze a stromu*. Člověk bez milosti je jako strom bez mízy atd. Míza znamená život a přináší ovoce (dobré skutky). Kořen získává mízu stromu, bez něj nemůže mít mízu. Kořen však působí, když *slunce* Duch Svatý hřeje, začíná pracovat, rozdává, co kořen získal, a rozvádí do jednotlivých ratolestí stromu. Jiný obraz o *Boží milosti* nám poskytuje *voda*. Boží dar je chléb, vzduch, voda. Voda jedna a táž ale způsobuje více věcí: *očisťuje od skvrn*, živí jako *nápoj* (nevydržíme několik dní bez vody) a *pomáhá* nám při

Proste každý den o tuto milost Pána Boha modlitbou: „*Přijď, Svatý Duchu*“, a vzpomínejte, co nám Pán Ježíš dobyl, neboli zasloužil svou přebolestnou smrtí, to Duch Svatý přivlastňuje každému člověku skrze *posvěcující a pomáhající Boží milost*. Kdyby Duch Svatý nerozdával nic ze zásluh Pána Ježíše, jeho zásluhy by nám nebyly nic platné. Opakuji: „*Bez milosti Boží nelze člověku dojít ke spáse, naopak slepě ji mine!*“

3) Kromě posvěcující a pomáhající milosti uděluje Duch Svatý dary, které se obvykle nazývají „*dary Ducha Svatého*“.

184. Které dary označujeme za „dary Ducha Svatého?“

„*Dary Ducha svatého*“ označujeme zvláště dary, kterými si nás Duch Svatý získává, abychom přijímali jeho osvětlení ochotně, poslouchali jeho vnuknutí a prospívali dokonaleji ve ctnostech.

Osvícením rozumíme jasné poznání těch věcí, kterým jsme nerozuměli, nebo také dobré myšlenky, jež nám dává Duch Svatý.

Vnuknutí Ducha Svatého je pobídka, abychom konali dobré věci. Dary Ducha Svatého, jež ovlivňují naši duši a dělá ji ochotnou, aby osvětlení a vnuknutí Ducha Svatého ráda přijímala, nazýváme „*dary Ducha Svatého*“. Protože nás tyto dary ovlivňují, abychom přijímali rádi osvětlení a vnuknutí Ducha Svatého, pomáhají ovšem i k tomu, abychom se ve ctnostech cvičili, tj. abychom čas od času byli lepší, ctnostnější a Bohu milejší.

Písmo sv. uvádí *sedm darů Ducha Svatého*.

185. Které jsou dary Ducha Svatého?

Dary Ducha Svatého jsou:

1. *dar moudrosti,*
2. *dar rozumu,*
3. *dar rady,*

užitečné práci ve mlýně. *Voda* je Boží dar přirozený, očišťuje nás, živí nás a napomáhá nám. Stejná milost je ta, která nás posvěcuje a nám napomáhá a stejná voda nás čistí, živí a napomáhá, je k životu a k práci nevyhnutelně nutná. „Kdo žízníš, přijdi ke mně a pij, ty, kdo ve mně věříš. Jak říká Písmo, potečou proudy vod z tvého nitra.“ (Jan 7, 38n)

- 4. *dar síly,*
- 5. *dar umění,*
- 6. *dar zbožnosti,*
- 7. *dar bázně Boží. (Izaiáš 11, 2)*

186. K čemu nám pomáhá dar moudrosti?

Dar moudrosti nám pomáhá k tomu, abychom Boha poznávali v jeho slávě a dokonalosti, obdivovali ho a milovali a vše podle toho poznání a milování posuzovali a hodnotili.

V Písmu sv. (Nm 8) se vypravuje, že Bůh kázal Mojžíšovi, aby byl postaven do stánku úmluvy veliký zlatý svícen, na němž by svítilo ustavičně sedm lamp. Sv. *Izidor*, a již před ním sv. *Cyril Jeruzalémský*, říká, že tento zlatý sedmihranný svícen znamená *sedm darů Ducha Svatého*. A je tomu tak skutečně: milost, světlo, teplo, jas a požehnání vycházejí z Ducha Svatého. Toto světlo, tento jas, toto blažené žehnání je rozděleno na sedm darů Ducha svatého.

První dar je *dar moudrosti*. Tím darem poznáváme Boží slávu a Božské dokonalosti. *Dar moudrosti* člověka osvěcuje, aby poznal, že Boží milost, ctnost a věčná blaženost mají cenu větší všech pozemských statků. Dar nás vede k tomu, abychom si Boha zamilovali a varovali se všeho, co by nás od něj mohlo odvést. Sv. *Alois* byl nejšťastnější, když se vzdal titulu vévody, i pozemských statků. Sv. *Stanislav* nebažil po statcích, pozemských slastech, tj. po nicotnostech: „*Určen jsem k vyšším věcem.*“

187. K čemu nám pomáhá dar rozumu?

Dar rozumu nám pomáhá k tomu, abychom vnikali hlouběji do smyslu pravd svaté víry.

Tímto darem nám pomáhá Duch Svatý, abychom poznávali stále dokonaleji, co nám bylo zjeveno o Bohu a svatých tajemstvích naší víry. Tento dar tak osvěcuje člověka, že mnohý, i prostý katolický křesťan lépe rozumí pravdám svatého náboženství než učení mužové, kteří tento dar nemají.

188. K čemu nám pomáhá dar rady?

Dar rady nám pomáhá k tomu, abychom vybrali v pochybných a těžkých případech to, co se líbí Bohu.

Někdy nevíme, co máme dělat a čeho nechat, abychom neublížili své duši. V

takových případech nám neumějí poradit ani naši přátelé, ale Duch Svatý nám uděluje *dar rady*, abychom poznali, co je dobré ke spasení naší duše a naopak, co by nám uškodilo. Jako ve vojsku, byť i dobře spořádaném a statečném, je třeba k vítězství výborného vůdce, který by vedl vojáky a dával jim rady, tak také my užíváme *rady Ducha Svatého*, abychom spasili svou duši.

189. K čemu nám pomáhá dar síly?

Dar síly pomáhá k tomu, abychom přemáhali obtíže na cestě k spáse.

Tento dar potřebujeme nevyhnutelně, neboť nestačí, abychom uměli rozeznávat zlé od dobrého, nýbrž abychom také měli *sílu* a varovali se zlého a konali dobré. Mnozí znali a věděli, co je dobré a přece neměli sílu je konat... A tak *posilnil* Duch Svatý *apostoły*. Měli hlásat podle rozkazu Páně jeho učení po celém světě. Ale to bylo spojeno s velikými překážkami. Židé i pohané je pronásledovali, katané je týrali a poté usmrcovali. Ale apoštolové to vše snášeli trpělivě, protože je posilnil Duch Svatý a podobně *posílil* i svaté mučedníky: vydržet své oběti nejvyšší.

190. K čemu nám pomáhá dar umění?

Dar umění nám pomáhá k tomu, abychom nabyli pevné přesvědčení o věrohodnosti zjevených pravd a poznali, co máme konat a čeho zanechat.

Darem umění nám pomáhá Duch Svatý, že nejen věříme, ale také poznáváme rozumem, proč můžeme pevně a jistě věřit. Tímto darem nás učí znát Duch Svatý, jak máme Bohu sloužit a jakou cestu máme zvolit, abychom došli spásy a dělá nás schopnými poučovat bližní.

191. K čemu nám pomáhá dar zbožnosti?

Dar zbožnosti nám pomáhá k tomu, abychom se obraceli vždy k Pánu Bohu s dětskou myslí.

Zbožný je ten, kdo touží po Bohu, rád myslí na Boha, rád mu slouží a rád se modlí. Tímto darem nás činí Duch Svatý schopné pravé zbožnosti, abychom měli zalíbení v modlitbě a službách Bohu, rádi se zabývali svatými věcmi a též neopouštěli při práci Pána Boha z mysli. Příkladem je nám sv. Václav a sv. Anežka.

192. K čemu nám pomáhá dar bázně Boží?

Dar bázně Boží nám pomáhá k tomu, abychom se varovali z úcty ke slávě Boží všeho, co by se nelíbilo Bohu.

Tuto bázeň má ten, kdo se bojí, aby neurazil Pána Boha hříchem. I hodné děti, které milují opravdu své rodiče, se bojí, aby je nerozhněvaly a neurazily. Když byl *Josef egyptský* v domě *Putifarově* a jeho manželka ho sváděla k ošklivému hříchu, zvolal: „*Jak bych se tedy mohl dopustit takového velkého zla a hříchu proti Bohu?*“ (Gn 39, 9)

Duch Svatý se zobrazuje (ot. 136 ad. 3) v podobě holubice, protože se v podobě holubice zjevil po křtu Pána Ježíše. Tímto vyobrazením se nám oznamuje, že Duch Svatý má zvláštní zalíbení v čistotě a nevinnosti, v lásce, pokoji a mírnosti, čehož je holubice vzorem.

Nezapomeňte nikdy, že od křtu svatého jste chrámy Ducha Svatého. Udržujte svou duši čistou. Poslouchejte vnuknutí Ducha Svatého, abyste se mohly Pánu Bohu vždy líbit¹²⁴. Přečteme si slova poučení v katechismu.

Poučení: „*Nevíte*“ *praví apoštol národů* (1 Kor 3 16), „*že jste Božím chrámem a že ve vás bydlí Boží duch?*“ *Poznávej z toho, že i ty jsi chrámem a příbytkem Ducha Svatého a zachovej své srdce vždy čisté a nevinné! Vyzývej Ducha Svatého i v každé důležité záležitosti a poslouvej ochotně jeho vnuknutí, „neboť všichni, kdo se dají vést Božím duchem jsou synové Boží.“* (Řím 8, 14)

Devátý článek víry

Přechod: Ježíš Kristus nám přinesl z nebe pravdy sv. víry a dobyl nám milosti, abychom jimi mohli být živi podle jeho učení a mohli dosáhnout věčného života. Tyto milosti nám uděluje Duch Svatý skrze církev svatou, která se nazývá i katolická neboli obecná. O této církvi učí 9. článek víry.

193. Jak zní devátý článek víry?

¹²⁴ Za jednu *novénu* před svátky svatodušními svátky anebo po nich, udělují se odpustky sedm let a 7 kvadragen denně, a jednou *plnomocné* odpustky po přijetí sv. svátostí a modlitbách na úmysl sv. Otce. Plnomocné odpustky se mohou získat teprve na Hod Boží svatodušní anebo v oktávě nato. (Lev XIII. 1897)

Devátý článek víry zní „Svatou církev obecnou, svatých obcování“ (pozn. nově:společenství svatých)

Pravil jsem, že se budeme v 9. článku víry učit nejdříve o církvi obecné, neboli katolické.

194. Co je církev obecná neboli katolická?

Církev obecná nebo katolická je viditelná společnost všech pravověrných křesťanů, kteří vyznávají jedno učení, užívají jedny svátosti a uznávají římského papeže za svou nejvyšší viditelnou hlavu.

*Církev je viditelná společnost. Jistý počet lidí, kteří se scházejí, aby se o něčem poradili, např. jak mají jednat, nazývá se *společnost*. Vy chodíte do školy, abyste se společně učily, jste také *společnost*. V obci se shromažďují občané, scházejí se, aby se poradili o potřebných věcech. Ti také tvoří *společnost*. Ale která společnost se nazývá *církev*? *Katechismus praví, že církev je křesťanská společnost*. Ve škole je společnost žáků, církev je společnost křesťanů.*

Kdo se nazývá křesťan? Křesťan je každý, kdo je pokřtěn. Ale ke společnosti, kterou nazýváme katolickou církví, nenáleží všichni křesťané. Katolická církev je shromáždění neboli společnost pravověrných křesťanů. Pravověrný je ten křesťan, který věří, co je pravé, tedy věří, v to co učil Kristus, a to všechno, a tak, jak učil Kristus Pán. Pravověrnými křesťany jsou ti, kteří vyznávají jedno učení a užívají jedny svátosti, a to ty svátosti, které ustanovil Kristus Pán.

Pravověrní křesťané se nazývají údy osvaté církve a celá církev je jako jedno tělo.

V každé společnosti musí být představený, neboli hlava, aby se v té společnosti zachoval pořádek. I v katolické církvi musí tedy být nějaký představený, nějaká hlava, kterou všichni poslouchají. Všichni křesťané, kteří náležejí ke katolické církvi, uznávají za nejvyššího představeného, neboli za nejvyšší hlavu římského papeže, tj. vědí a věří, že papež je nejvyšší pán v církvi. Sídli v Římě, proto římský.

Za první nejvyšší hlavu své církve ustanovil Kristus Pán sv. Petra a když pak zemřel sv. Petr v Římě, byl biskup, který po něm v Římě následoval, tedy jeho nástupce, zase nejvyšší hlavou celé církve. A tak je tomu dosud. Římský papež je

nejvyšší hlavou všech pravověrných křesťanů po celém světě. Je označován za hlavu viditelnou, protože ho můžeme vidět. Neviditelnou hlavou církve je Ježíš Kristus.

Slovo *papež* znamená totéž co *otec*. Tak je nejvyšší hlava církve nazývá proto, poněvadž se má starat o všechny věřící jako *dobrý otec*. Katolická církev je *viditelná společnost*. Nazývá se tak proto, že v ní můžeme vidět křesťany, ze kterých se skládá, nebo kteří k ní náležejí.

Společnost pravověrných křesťanů se nazývá *církev obecná* neboli *katolická*, protože tato církev je ustanovena od Krista Pána pro všechny lidi a pro všechna místa.

V kostele bývají také shromáždění pravověrní křesťané, shromáždění tvoří společnost, ale *nikoli obecnou*. Obecná církev je společnost *všech* pravověrných křesťanů. Všichni pravověrní křesťané po celém světě, kteří uznávají římského papeže za nejvyšší hlavu, náleží ke *katolické* církvi, jsou jejími údy, aby tvořily její obec. Všichni jsou jak jedna velká rodina, co má jednoho otce. Tím otcem je římský papež.

Když už víme, co je církev, budeme se dále učit, jak byla založena a jak je zařízena, čili o *založení a jejím zřízení*.

1. O založení a zařizení církve

195. Kdo založil církev?

Církev založil Ježíš Kristus.

Ježíš Kristus *založil církev*, tj. je její původce, zakladatel. Před ním církev katolická nebyla.

196. Jak Ježíš Kristus založil církev?

Ježíš Kristus založil církev takto:

1. *shromažďoval kolem sebe věřící;*
2. *vyvolil z nich dvanáct apoštolů a odevzdal jim svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský neboli pastýřský a*
3. *ustanovil místo sebe apoštola Petra za nejvyšší viditelnou hlavou církve, sám pak zůstal hlavou neviditelnou.*

(Svátky svatých apoštolů)

Ad 1. *Pán Ježíš shromažďoval kolem sebe věřící*, tj. Pán Ježíš hlásal, neboli kázal svá učení. Ti, kteří v něho uvěřili a řídili se jím, byli jeho učedníci a jmenovali se *věřící*.

Ad 2. Z těchto věřících si vyvolil Pán Ježíš *dvanáct mužů za apoštoly* tj. za své posly či poslance, kteří by kázali po jeho nanebevstoupení, čemu učil on sám a jak vykoupil lidi. Aby poznali všechno učení Pána Ježíše, zůstávali celá tři léta s Pánem Ježíšem. V tom čase všechno slyšeli, čemu učil Pán Ježíš, viděli jeho zázraky, umučení i smrt, viděli jej vzkříšeného a vstupujícího na nebe. Než vystoupil do nebesa dal jim všechnu moc, již on měl a odevzdal jim svůj úřad *učitelský, kněžský a královský, neboli pastýřský*.

Stalo se to takto¹²⁵: Když se Pán Ježíš ukázal apoštolům poprvé, řekl jim: „*Jako mne poslal Otec tak i já posílám vás*“. Proč poslal Pán Bůh Otec Pána Ježíše na svět? Aby pak mohl lidi vykoupit, k tomu měl moc od Boha Otce, což řekl i apoštolům když se jim po čtvrté zjevil: „*Dána je mi veškerá moc na nebi i na zemi*.“ Pán Ježíš měl k tomu moc, aby vykoupil lidi. Co je to, že měl moc? To je, že mohl činit to, čím by vykoupil lidi a že to vše platilo pro lidi u Pána Boha. Pán Ježíš dal všechnu moc, již měl on sám, apoštolům, aby konali místo něj to, co je potřebné k spáse lidí.

Když se Pán Ježíš zjevil apoštolům po čtvrté, řekl jim: *Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi*.“ „*Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, a uče je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal*.“ (Mt 28, 18 19 20) „*Kdo uvěří a dá se pokřtít, bude spasen, kdo však neuvěří, bude zavržen*.“ (Mk 16, 16) „*Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa*.“ (Mt 28 20)

Kolik věcí nařizoval Pán Ježíš apoštolům? *Předně*, aby všude *hlásali*, že On je Syn Boží a zaslíbený Mesiáš, že trpěl a zemřel, aby vykoupil všechny lidi, poručil jim, aby kázali jeho učení, aby také učili všechny lidi zachovávat to, co On přikázal (*úřad učitelský*). Nařizoval jim za *druhé*, aby *křtili*, aby odpouštěli lidem hříchy, aby obětovali mši sv. a lidem rozdávali svátosti: víme, že jim dal moc u poslední večeře a že i přikázal, aby proměňovali chléb a víno v jeho tělo a jeho krev a že v den svého vzkříšení jim řekl: „*Komu hříchy odpustíte*“... (*úřad kněžský, kněz přinášel oběti na odpuštění hříchů*) Pán Ježíš nařizoval apoštolům za *třetí*, aby *spravovali věřící*. Svátí apoštolově měli spravovat neboli řídit věřící, tj. dávat jim

¹²⁵ Dle Dr. A. Skočdopole „Vyp. katech.“ Str. 274

příkazy a zákony, jako král dává poddaným. On jim řekl: „*Co svážete na zemi, bude svázáno na nebi a cokoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ Svázat a rozvázat znamená dávat zákony, nařizovat a zakazovat. Apoštolové obdrželi tedy moc dávat zákony. A jejich zákony platily tak, jako by byly dány z nebe od Pána Ježíše. Těmi slovy jim odevzdal Pán Ježíš *úřad královský nebo pastýřský*.

Ad 3. *Ustanovil Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve.*

Praví se za *nejvyšší*... . Slyšeli jste, že všichni lidé neuvěřili v Pána Ježíše, z počátku nebyl valný počet věřících. Ale tento počet potom vždy více vzrůstal. Po seslání Ducha Svatého, když sv. *Petr* poprvé kázal, dalo se pokřtít 3000 lidí, a když sv. apoštolové *Petr* a *Jan* uzdravili chromého, zase další uvěřili v Krista Ježíše. Ti všichni měli jedno učení, užívali jedny svátosti a měli vše, co bylo ustanoveno Kristem Pánem. Když se pak sv. apoštolové rozešli a hlásali učení Krista Pána také v jiných městech a krajinách, zakládali také v jiných městech takové křesťanské obce, které se nazývaly *církve*. Nyní říkáme farní osady, kolatury (farnosti). Každá taková osada nebo církev měla některého apoštola za svého představeného, neboli za svou *hlavu*, za biskupa. Tak měla např. obec křesťanská v Jeruzalémě za hlavu, neboli biskupa, sv. apoštola *Jakuba*, obec v městě *Efesu* sv. apoštola *Jana* atd. Ti kázali učení Krista Pána, udělovali sv. svátosti, sloužili mši svatou, nařizovali, co mají věřící konat. Když pak apoštol chtěl odejít jinam a hlásat jinde učení Krista Pána, ustanovil někoho jiného místo sebe za svého nástupce, za biskupa a posvětil ho na ten úřad. A když umřel některý biskup, byl ustanoven také zase někdo jiný biskupem na jeho místo. Tito nástupci svatých apoštolů se jmenovali tedy *biskupové*. Aby mohli zastat všechnu práci svého trojího úřadu, světili apoštolové a biskupové *kněze* a *jáhny* za své pomocníky a dávali jim část té moci, již získali sami od Pána Ježíše, či dál i od apoštolů.

Všechny jednotlivé obce křesťanů byly dohromady sv. církev obecná. A jako každá měla svou hlavu, tak měly vespolek zase *jednoho nejvyššího představeného*, jednu nejvyšší viditelnou hlavu, hlavu nade všemi křesťanskými osadami a jejich hlavami. Tou byl nejdříve sv. *Petr*. Budeme se učit, kdy Pán Ježíš ustanovil sv. Petra za nejvyšší hlavu celé církve. Ještě vysvětlím dříve ... *viditelnou* hlavu.

Nejvyšší hlava a nejvyšší pán a král církve je vlastně *Kristus Pán*,

poněvadž ji založil On. Kristus Pán je nyní mezi námi *neviditelně* přítomen a proto říkáme: Kristus je *neviditelná hlava církve*.

Protože církev svatá je *viditelná* společnost všech pravověrných křesťanů, má mít *viditelnou* hlavu, nejvyššího pána, ji řídícího a spravujícího.

Kristus Pán ustanovil za nejvyšší viditelnou hlavu církve sv. Petra. Rozkázal, aby sv. Petr spravoval v jeho jménu, neboli na jeho místě (jako jeho zástupce), celou církev a spravoval tedy všechny pravověrné křesťany.

197. Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve?

Ježíš Kristus ustanovil apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve těmito slovy: „Ty jsi Petr, Skála, a na té skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou. Tobě dám klíče od nebeského království: co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi“. (Mt 16, 18 19) i „*Pas mé beránky...Pas mé ovce.*“ (Jan 21, 15 17)

Na cestě do krajiny města Caesareje Filipovy otázal se Pán Ježíš svých učedníků: „Za koho lidé pokládají Syna člověka?“ A oni odpověděli: „Jedni za Jana Křtitele, druzí za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků. Řekl jim: A za koho mě pokládáte vy?“ Šimon Petr odpověděl: „Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha.“ Ježíš mu na to řekl: „Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj nebeský Otec. A já ti říkám : „Ty jsi Petr, Skála, a na té skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou.“ (Mt 16, 13n – 18)

Těmi slovy *prislibil* Pán Ježíš Petrovi, že jej ustanoví za nejvyšší hlavu církve (slíbil mu nejvyšší moc v církvi).

Spasitel přirovnává svou církev k budově, k domu. Staví-li se dům, je třeba se nejdříve starat, aby byl položen pevný základ. Jsou-li pevné základy, bude i celá budova pevně stát, Kristus Pán postavil svou církev na pevný základ, na skálu. „Ty jsi Petr (skála), a na té skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou“, znamená: Jako u domu je základ věc nejdůležitější a nejpotřebnější, tak budeš i ty v mé církvi nejpřednější, budeš její hlava. A tato církev bude tak pevná, že ji ani brány (moci) pekelné (tj. ani nejmnocnější nepřátelé) nepřemohou.

„*Tobě dám klíče od nebeského království.*“ Tak nazývá Pán Ježíš

církev „*nebeské království*“. Dříve ji přirovnal k domu, sv. Petr má klíče od jeho domu. V každém domě má klíče hospodář anebo ten, kdo je na místě hospodáře. Hospodář je nejdůležitější osoba v domě, může v domě poroučet, má ve své moci všechno, co je v domě. Klíče jsou znamením moci a vlády v domě, koupí-li někdo dům, odevzdá mu klíče ten, od něhož jej koupil. Co to tedy znamená, že Pán Ježíš pravil *Petrovi*: „Tobě dám klíče od nebeského království? Znamená to, že Petr je nejvyšší hlava v církvi, že v ní má všechno spravovat, řídit a nařizovat všem věřícím.

Nakonec řekl Kristus Pán *sv. Petrovi*: „*Co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“

Svázat a rozvázat znamená dávat zákon. Tato moc byla sice udělena i ostatním apoštolům, ale svatému Petru byla odevzdána moc i nad apoštoly.

Sv. Petr měl řídit a spravovat všechny věřící, měl dávat zákony pro celou církev, svatého *Petra* chtěl Kristus Pán ustanovit tedy za nejvyšší hlavu své církve, jemu chtěl odevzdat svrchovanou moc v církvi.

A tuto moc mu odevzdal před svým nanebevstoupením, když k němu pravil: „*Pas mé beránky, pas moje ovce.*“ (Jan 21 15 16)

(Vypravuj nejdříve tento děj podle biblického dějepisu. Zde přirovnal Pán Ježíš svou církev ke stádu oveček a beráneků, sebe pak k pastýři. Beránek je mladá ovečka. Beránek poslouchá a následuje ve všem ovečku, neboť je to jeho matka. Beránky rozuměl Pán Ježíš věřící, ovečkami rozuměl apoštoly. Pást znamená starat se, spravovat. *Pas mé beránky*, znamená: „*Spravuj mé věřící*“, *pas moje ovce* znamená: „*Spravuj mé apoštoly*“.)

Sv. Petrovi byl svěřen nejvyšší úřad pastýřský, a on jej také vždy vykonával. On řídil volbu apoštola *Matěje*, on začal i na den seslání Ducha Svatého první kázat, on předsedal na Jeruzalémském sněmu atd. Ostatní apoštolové uznávali též *Petra* za nejvyšší hlavu. *Sv. Pavel* přišel do Jeruzaléma, aby se představil *sv. Petrovi*, V Písmu sv. jmenuje se *Petr* vždy na prvním místě, ačkoli nebyl ani nejstarší mezi apoštoly, ani zvolen první do apoštolského úřadu. *Sv. Matouš* (10, 2) uvádí: „*První, Šimon, jenž se jmenuje Petr*“ dále již neříká : druhý, třetí atd. Někdy *Petr* uvádí sám sebe, praví se např.: „*Petr s jedenácti*“ atd.¹²⁶

¹²⁶ Dle Jak. Proch., II, p. 51

198. Kdy začali apoštolové vykonávat trojí úřad Ježíše Krista?

Apoštolové začali vykonávat trojí úřad Ježíše Krista po seslání Ducha Svatého, když Petr povstal uprostřed apoštolů, hlásal učení Ježíše Krista, shromažďoval kolem sebe věřící a křtil je.

Církev byla založena dříve, nežli sestoupil Duch Svatý na apoštoly, ale byla ještě jako tělo *Adamovo*, dříve než mu Pán Bůh vdechl duši. Apoštolové nekázali, nekřtili, nesloužili mše svaté, církev byla jako neživá. Duch Svatý ji oživil, od té doby začali apoštolové konat svůj úřad. *Sv. Petr* ještě toho dne začal kázat, apoštolové pokřtili 3000 lidí. To byli první křesťané. (ot. 194) *To byla tzv. první křesťanská obec*: měli jedno učení, užívali jedny svátosti, měli jednu oběť. *Sv. Petr* byl jejich první představený, neboli papež. (Obec věřících byla jedno srdce.)

Podle rozkazu Páně „Jdouce do celého světa kažte...“ (Mk 16, 15) hlásali apoštolové Kristovo učení v židovské zemi a křtili ty, kteří uvěřili. Po nějakém čase se rozešli do světa, jenom jeden apoštol, *sv. Jakub*, zůstal biskupem v *Jeruzalémě*. A tak se Kristovo učení rozšiřovalo s Boží pomocí dál a dále, až se dostalo v 9. století k nám, do našeho Českého království.

V naší vlasti byli až do té doby skoro všichni obyvatelé ještě pohané. Roku 845 se dalo sice 14 českých pánů, čili lechů, pokřtít na dvoře německého krále (Ludvíka v Řezně), ale nebylo kněží, kteří by hlásali našim praotcům Kristovo učení česky, nerozšiřovala se u nás sv. církev. Roku 863 přišli na Moravu dva svatí bratři, *Cyril a Metoděj*. Ti kázali víru mateřským jazykem a *Moravané* rádi uvěřili. Jednoho času (r. 874) navštívil český kníže *Bořivoj* moravského knížete *Svatopluka* (který měl za manželku jeho sestru) a dal se při té příležitosti poučit od sv. *Metoděje* ve víře a pak pokřtít. *Bořivoj* měl za manželku šlechtitou *Ludmilu*, která se dala také pokřtít brzy nato, i se svým služebnictvem. Od té doby se šířila v naší vlasti sv. víra křesťanská rychle. *Sv. Metoděj* posílal k nám kněze a také sám k nám přišel. Vypravuje se o něm, že i posvětil *první křesťanský chrám*, který dal vystavět *Bořivoj* ke cti sv. *Klementa* na svém knížecím sídle *Levém Hradci* (nedaleko Prahy). Rovněž velké zásluhy o rozšíření křesťanské víry si získala kněžna sv. *Ludmila*, a to pro své veliké ctnosti, jimiž vynikala, i proto, že vychovala svatě svého vnuka sv. *Václava*. Naši předkové ji nazvali *matkou české země a českého národa*.

199. Jak dlouho má trvat církev?

Církev má z vůle Ježíše Krista trvat ustavičně až do konce světa.

Katolická církev, kterou založil Pán Ježíš, potrvá tak dlouho jak bude trvat svět. Pán Ježíš to předpověděl. Poněvadž je *Vykupitel* všech lidí, i těch, kteří ještě přijdou na svět než bude konec světa, musí katolická církev stále trvat, aby mohli být spaseni všichni lidé. Trvání církve až do konce světa přislíbil Pán Ježíš, když *Petrovi* pravil: „*Pekelné mocnosti ji nepřemohou*“, tj. nepřátelé církve budou proti ní bojovat, pronásledovat ji, ale nadarmo, církev nepřemohou, nikdo ji nezničí. A jindy zase pravil Pán Ježíš k apoštolům: „*Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.*“ (Mt 28,20) Může se stát, že některá země, celý národ odpadne od církve, ale proto církev přece nezhyne, dokud potrvá svět.

Slova Pána Ježíše nás naplňují velikou radostí. Ať jsme jakkoli pronásledováni, ať se dějí církvi svaté sebevětší protivenství, pamatujme, „*že Pán Ježíš je s námi*“, – a že své církvi nedá zahynout.

200. Kdo je po smrti apoštola Petra nejvyšší viditelnou hlavou církve?

Po smrti apoštola Petra je římský papež nejvyšší viditelnou hlavou církve.

Poté co sv. *Petra* r. 67 v Římě ukřižovali, nastoupil na jeho místo jiný biskup, jménem *Linus*. Ten přejal všechnu moc po sv. *Petru*, a byl nejvyšší hlava Církve. A tak se to dělo a děje pořád. Římského biskupa uznávali vždy pravověrní křesťané za náměstka Pána Ježíše, za nástupce sv. *Petra*, a tedy za nejvyšší hlavu církve. To se ukázalo brzy po smrti sv. *Petra*.

Mezi křesťany v *Korintě* povstaly rozepře. I poslali delegaci k papeži do Říma, aby je rozsoudil. Proč neposlal do Efesu, kde tehdy ještě sv. apoštol *Jan* žil? Proč do Říma, který byl více vzdálen, a kde tehdy sv. *Klement*, třetí nástupce sv. *Petra*, byl biskupem? To svědčí o tom, že křesťané uznávali římského biskupa za nejvyššího pastýře, za *hlavu celé církve*. A podobným způsobem byl římský papež i v pozdějších časech v pravé církvi vždy uznáván za nejvyšší hlavu.

201. Proč je římský papež nejvyšší viditelnou hlavou církve?

Římský papež je nejvyšší viditelnou hlavou církve, protože apoštol Petr zemřel jako římský biskup, tj. jeho řádným nástupcem je římský papež.

Jako nejvyšší pastýř celé církve nazývá se římský biskup také *papež* neboli *Svatý otec*, *náměstek Ježíše Krista*.

Papež znamená totéž, co *otec* (od *Lva Velikého*). Nazývá se otcem, protože všichni křesťané dohromady jsou jako velká rodina, o kterou se stará římský biskup jako otec. Říkáme mu „*Svatý otec*“, protože jeho úřad je nad všechny duchovní úřady svatý a protože je hlavou církve svaté.

Nynější papež nazývá se *Lev XIII.* Jmenuje se XIII., protože před ním bylo již 12, kteří měli jméno *Lev*. Má kolem sebe rádce (72), kteří mu pomáhají řídit celou církev, ti se jmenují *kardinálové*. Podobně i Pán Ježíš měl 72 učedníků. Sv. otec Lev XIII. je již 255. nástupce sv. Petra. (Jan Pavel II. pozn. nově: zvolen 16.10.1978 do +2.4.2005, současný Sv. otec je Benedikt XVI., zvolený r. 2005).

Modlete se za Sv. otce a ctěte jej jako vlastního otce. Vždyť se o vás stará, je náměstek Ježíše Krista. Tím, že mu nepřátelé vzali všechny jeho statky, věrní katolíci ukládají dary v penězích (svatopetrský haléř na podporu Sv. otce), aby Sv. otec měl na platy svým pomocníkům a též misionářům, v dalekých zemích rozšiřujícím církev svatou. Kdo má moc peněz, dává více, a kdo má málo, dává méně. I my dávejme rádi.

202. Jak se jmenuje katolická církev, jejíž nejvyšší viditelnou hlavou je římský papež?

Protože římský papež je nejvyšší viditelnou hlavou katolické církve, jmenuje se tato církev římskokatolická.

(Viz otázku 196, ad. 3)

Tím názvem je svatá římskokatolická církev označena proto, aby se rozeznala již podle jména jako *pravá* církev ode všech jiných náboženských společností, jež si též přepisují název *církev*. Nazývá se *římskou*, protože jsou její údy sjednoceny v jednu obec stejnou vírou, touž hlavou, v Římě sídlící. Nazývá se *katolická*, když je rozšířena po celém světě.

203. Kdo jsou kromě papeže řádnými nástupci apoštolů?

Kromě papeže jsou řádnými nástupci apoštolů biskupové, kteří trvají ve spojení s papežem.

Každý biskup, který je tak posvěcen, jak ustanovil Kristus Pán, a jak sv. apoštolové biskupy světili, je *řádný* nástupce sv. apoštolů, jestliže uznává papeže za nejvyšší hlavu a je mu poslušný. Každému biskupovi se přiděluje určitý okres, určitá krajina, oblast a v té jsou vrchními pastýři a konají svůj apoštolský úřad. Taková oblast se nazývá *diecéze*.

První biskup v některé zemi nazývá se *arcibiskup, metropolita*, tj. biskup hlavního města, které je obvykle i nejstarší biskupské sídlo v zemi. (podle – řeckými písmeny psáno – metropolis, tj. „mateřské město“)

Biskupova rada je biskupská *konzistoř*, sbor předních kněží v diecézi (zpr. kanovníků, tj. kněží ustanovených při biskupském chrámě – pozn: dnes biskupská rada).

Velikou úctu mějte k svému biskupu a modlete se za něj. Je nástupcem sv. apoštolů, stará se o blaho vašich duší jako otec.

204. Jak se jmenují papež a biskupové dohromady?

Papež a biskupové dohromady se jmenují církev učící, na rozdíl od ostatních věřících, kteří se jmenují církev slyšící.

Papeže s biskupy dohromady nazýváme *církví učící*, protože od Krista Pána obdrželi rozkaz a moc, aby věřící učili, řídili a vedli ke spáse.

Všechny ostatní křesťany nazýváme *církví slyšící*, protože jsou povinni *slyšet* to (poslouchat), věřit tomu a dělat to, co papež a biskupové hlásají tj. učení a vůli Ježíše Krista. Chtějí-li přijít do nebe, jsou povinni poslouchat papeže a biskupy.

Církev *učící* a *slyšící* tvoří svatou katolickou církev.

205. Kdo podporuje biskupy v jejich úřadě?

Biskupy podporují v jejich úřadě hlavně kněží jim podřízeni.

Krajina, kterou biskup má spravovat, *diecéze*, bývá veliká a on nemůže kázat všem věřícím, udělovat svátosti atd. Již sv. apoštolové si opatřili pomocníky. A to dělají i biskupové, ustanovují ve městech a ve

větších vesnických osadách kněze, aby věřící učili, svátostmi jim sloužili a pečovali o spásu jejich duší. Tito pomocníci biskupů se nazývají duchovní správci, neboli *faráři* (děkani), také oni mívají ještě jiné kněze na pomoc, *katechety* a *kaplany*.

Kněží jsou biskupovi *podřízeni*, tj. jsou povinni biskupa uznávat za svého pána a poslouchat ho.

Věřící farních osad (farností) jsou povinni v duchovních věcech poslouchat svého *faráře*, který u nich zastupuje biskupa a vede je ke spáse. Věřící lid každé diecéze, i s kněžími, poslouchají svého *biskupa*. Věřící celého světa se všemi kněžími a biskupy poslouchají *papeže*.

Jsou tedy v církvi svaté *dva stavy*: *stav duchovní* a *stav světský*. Ti, kdo se chtějí věnovat zcela církevní službě a biskupem byli do této služby přijati, náležejí k *stavu duchovnímu*. Jsou to kněží, biskupové a Sv. otec. Protože byli k tomuto kněžskému stavu vysvěceni, tvoří *stav kněžský*.

Všichni ostatní členové církve svaté, ať jsou to císařové, králové, knížata atd., náležejí do stavu laiků, neboli věřícího lidu. Protože Kristus ustanovil, aby papež s biskupy církev řídili a spravovali, jsou povinni všichni věřící poslouchat své kněze, biskupy a Sv. otce. Tak to ustanovil Pán Ježíš.

Jistě rozumíte již, jak vznešená je moc papeže, biskupů a kněží. Císařové, králové, knížata jsou jim poddáni v duchovních věcech. Kristus Pán pravil ke svým apoštolům: „*Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.*“ (Lk 10, 16) Tato slova platí také o jejích nástupcích. Oni jsou duchovní otcové, věřící jsou jejich duchovní dítky. Proto, co ukládá dětem čtvrté přikázání dětem, přikazuje se i věřícím, aby ctili, milovali a poslouchali svoje duchovní představené.

Čiňte tak rády, duchovní představení pečují a pomáhají vám k věčné spáse. Modlete se za ně, zvláště, aby Bůh probudil mnoho dobrých kněží.

Poučení: *Měj vždycky ve veliké úctě Sv. otce – papeže a spojené s ním biskupy a kněze, a ochotně je poslouchej! Neboť o apoštolech a o jejich nástupcích platí slova Páně: „Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“* (Lk 10, 16)

2.0 známkách (nově: o vlastnostech) církve

Jsou křesťané, kteří nevyznávají pravé učení, jak je Bůh zjevil a skrze katolickou církev předkládá. V naší vlasti jsou to *luteráni* (evangelíci, protestanté), *kalvíni* (helveti). I oni jsou spojeni v náboženských společnostech a říkají, že oni jsou církev Kristova. Kdyby tyto společnosti byly opravdu církve Kristovy, musela by být pravda to, že Pán Ježíš založil všechny. Ale Pán Ježíš založil jen jednu církev a jen jedna může být, a je, pravá církev Kristova.

206. Je více pravých církví?

Pravá církev je jen jedna, protože Ježíš Kristus založil jednu církev.

Co je to křesťansky věřit? Jsou na světě křesťané, kteří nepovažují za pravdu *všechno to*, co Bůh zjevil a skrze katolickou církev předkládá. Jmenují se *protestanti* a *rozkolníci*. *Rozkolníci* jsou zvláště mnozí Rusové a Srbové, ti nepovažují za pravdu to, že Pán Ježíš ustanovil jednu nejvyšší viditelnou hlavu církve, ale přece se prohlašují za pravou církev. *Protestanti* mají více vyznání, jejich víra není všude stejná, jinak věří luteráni nebo augsburští, jinak kalvíni nebo helveti, jinak anglikáni aj. Ti všichni jsou proti naší katolické církvi, luteráni vydávají se za pravou církev, kalvíni, anglikáni také, a kdyby všichni měli pravdu, bylo by sto anebo ještě více církví. Sami snadno poznáte, že to není možné, protože jenom ta je pravá církev, kterou založil Pán Ježíš. Protože Pán Ježíš založil jen jednu církev, nemůže být více, než *jedna* pravá církev a ty všechny ostatní, dávající si jméno církev, církví *nejsou*. Nyní již rozumíte, jak katechismus řeší otázku: *Je více jak jedna pravá církev? Pravá církev je jediná.*¹²⁷

¹²⁷ Kristus Pán založil jenom *jednu* církev a proto mluvil též vždy o *jedné* církvi. Když přislíboval *Petrovi* nejvyšší moc, pravil: „Ty jsi Petr (to je skála), na té skále zbuduji svou *církev*.“ A jindy řekl: „Bude jeden ovčinec a jeden pastýř“. (Jan 10, 16) Mluví tu jen o *jedné* církvi. Jindy zase pravil: „Když tvůj bratr zhřeší proti tobě, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Dá-li si od tebe říci, svého bratra jsi získal. Nedá-li si však říci, přiber si ještě jednoho nebo dva, aby každá výpověď byla potvrzena ústy dvou nebo tří svědků. Když je však neposlechne, pověz to *církvi*, jestliže však ani církev neposlechne, ať je pro tebe jako pohan nebo celník.“ (Mt 18, 15). Kristus Pán tu neříká, které církvi to má říci, nýbrž říká jen: „Pověz církvi!“ Jen *jedna* církev může být ta pravá, neboť kdyby jich bylo více, byl by musel Kristus Pán určit, *kteře* církvi se to má říci. A sv. apoštol *Pavel* píše: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef 4, 3–4) Jako je jeden křest, kterým býváme přijati do církve svaté, tak je také

Kdyby chtěl být křesťanem nějaký pohan a ptal by se, do které církve by měl vstoupit: *Katolík* by mu řekl: „Přidej se k nám, naše církev je pravá, založená Pánem Ježíšem.“ *Luterán* by mu řekl: Ke katolíkům nevstupuj, to není pravá církev, přidej se k nám, my jsme pravá církev. Rovněž by to řekl i *helvet*, i *anglikán*. I *Rus*, i *Srb* by řekli: Naše pravoslavná řecká církev je pravá, chceš-li být spasen, nedávej se ani ke katolíkům, ani k luteránům, helvetům nebo anglikánům, ale přijmi naši víru. A moudrý pohan by asi usoudil: všichni stejně říkáte, že jenom jedna církev je pravá a každý se zastává své církve, jak mohu rozeznat, kdo má pravdu, a která je ta pravá církev? A copak nejsou měřítka, *známky*, podle nichž by se *pravá církev* mohla jistě poznat? Slyšel jsem, že křesťané mají knihy Ježíšových učedníků, nazvané jako *evangelium*. Není možné se dočíst v evangeliu, jaká byla a jaké *vlastnosti* měla církev, když ji Pán Ježíš založil? Povězte mi tedy podle evangelia, zda Pán Ježíš dal své církvi *vlastnosti*, či *známky*, podle nichž lze poznat pravou církev. Pohan by se ptal nejdříve asi takto:

207. Podle čeho poznáváme pravou Kristovu církev?

Ježíš dal své církvi vlastnosti, či známky, aby ji bylo lze poznat.

Atributem či známkou máme na mysli jisté *znamení*, jímž se jedna věc od druhé rozeznává. Co znamená *vlastnost*, znáte z mluvnice – jde o *vlastní* slovo, či *přívlastek*. (Zlato má např. jisté vlastnosti – známky, podle nich je rozeznáme od mosazi. *Peníze* pravé lze rozeznat podle jistých známek od nepravých, padělaných.) Pravá církev se poznává podle *vlastností*, které má od Pána Ježíše. Víme-li, *jakou* církev založil Pán Ježíš, snadno poznáme, která z nynějších křesťanských společností je pravá církev Pána Ježíše? *Jedna jistě je pravá*, protože Pán Ježíš jednu církev založil a slíbil, že církev jím založená přetrvá do skonání světa.

Budeme se tedy nejdříve učit, která známky Pán Ježíš své církvi dal, abychom ji mohli poznat. Zároveň také zjistíme a zaradujeme se z toho, že jenom naše *římskokatolická církev* ony známky *má*, že tedy ona jediná je pravá církev Pánem Ježíšem založená.

jen *jedna* církev. Církev se nazývá v Písmu sv. (2 Kor 11, 2) „*chotí Krista Pána*“ (pozn. nově: *nevěsta Kristova*). Choť však bývá jen jedna, tedy může být také jen *jedna pravá církev*.

Sv. *Cecílie*¹²⁸ pohnula v den svatby svého ženicha k tomu, že se odhodlal být křesťanem. Tenkrát byl nástupcem sv. Petra papež *Urban I.* K němu poslala sv. *Cecílie* svého snoubence *Valeriána*, aby ho poučil o víře a pokřtil jej. Ale Svatého otce nebylo možné snadno nalézt, neboť byl čas pronásledování a papež se skrýval v podzemních chodbách mezi hroby mučedníků, s ním se tam zdržovalo mnoho jiných mužů, jak by bylo snadné poznat, kdo z nich je papež? Životopis sv. *Cecílie* vypravuje o tom dále: *Valerián* přišel do těch míst a pravil křesťanům: „*Cecílie* mne poslala k vám, abyste mi ukázali sv. biskupa“. A *Valerián* dostal znamení a našel sv. *Urbanu*. Jaké to znamení bylo, nevím, snad *kříž*.

Co sv. *Cecílie* prokázala *Valeriánu*, to učinila všemu lidstvu Boží láska. Láska Ježíše Krista k nám bídým ho pohnula tak, že založil a uspořádal církev ke spáse všech lidí. K té nás posílá jako *Cecílie Valeriána* k sv. *Urbanu*.

Ať se nám na bludných cestách životem tedy daří tak jako *Valeriánu*. On tehdy našel více mužů a my nacházíme více společností, které se jmenují Kristova církev. Která je *pravá*? I o to se postaral Pán, dal nám *znamení*, podle nichž bychom ji mohli poznat. A které *známky* jí dal?

Kříž nám připomíná *čtyři známky*, vlastnosti. *Kříž*, ačkoliv má na koncích navrhu tři ramena, je *jeden*, i *pravá církev* je *jedna*. *Kříž* je od té doby, co na něm Kristus visel, věcí *svatou*, i *pravá církev* je *svatá*. *Kříž* ukazuje do všech končin světa. Je-li postaven např. přední částí na *západ*, na východ ukazuje zadní částí a pravé rameno směřuje pak k severu, levé k jihu. Pro lidi všech končin světa, ano i všech věků je zřízena církev, je tudíž obecná čili katolická. *Kříž* konečně, má-li směřovat vzhůru, musí mít základ, tak i *pravá církev* spočívá na základě apoštolů, je *apoštolská*.

Čtyři známky církve jsou ty: *jedna, svatá, katolická neboli obecná a apoštolská*.

208. Které hlavní známky (vlastnosti) dal Kristus své církvi?

Kristus dal své církvi ty hlavní známky (vlastnosti), jaká má být:

1. *jedna* („jednotná“),
2. *svatá*,
3. *katolická neboli obecná*,
4. *apoštolská*.

209. Která církev má čtyři hlavní známky Kristovy církve?

*Čtyři hlavní známky Kristovy církve má jen římskokatolická církev*¹²⁹

¹²⁸ Brynych: „Soust. kat. káz.“, p. 20

¹²⁹ Viz ot. 206 a to *poznámku*.

V této větě jsou obsaženy *dvě pravdy*, že:

1. *římskokatolická církev*, tj. ona, jež má římského papeže za svou nejvyšší hlavu, ty čtyři hlavní známky (vlastnosti) má, a
2. *jen tato církev je má*, ale žádná jiná náboženská společnost celého světa.

210. Podle čeho poznáváme, že římskokatolická církev je jedna?

Že římskokatolická církev je jedna, poznáváme to z toho že:

1. *má jedinou společnou nejvyšší hlavu,*
2. *její údy vyznávají jedno učení a užívají jedny svátosti.*

Ad 1. Kristus Pán založil církev *jednu* čili *jednotnou*. Tomu nasvědčuje *Písmo svaté*¹³⁰ a *celé zřízení katolické církve*. Aby se zachovala *jednota* v církvi, dal jí Kristus Pán jednu společnou nejvyšší hlavu, ta hlava byl sv. Petr a po něm jsou hlavou další *papežové*. Všichni katoličtí křesťané celého světa uznávají římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu. Katolická církev má též všude totéž zřízení: věřící spravují kněží a biskupové. (jednota vnější)

Ad 2. Věřící katolické církve, tj. údy, mají *jedno učení* neboli *jednu víru* a to učení, které zanechal Kristus Pán své církvi. Vy se např. zde ve škole učíte a slýcháte v kostele, že je jen jeden Bůh, ale že jsou tři božské osoby, že Kristus Pán je pravý Bůh a pravý člověk, že se obětuje za nás při mši svaté, že Panna Maria je Matkou Boží atd. A kdybyste přišli do Ameriky, Austrálie anebo kamkoli jinam na světě, všude byste slyšeli *totéž*

¹³⁰ Jednota katolické církve nás naplňuje *útěchou a radostí*. Jeden mladý muž se vystěhoval do Ameriky a doufal, že tam najde větší štěstí, které ve své vlasti nadarmo hledal. Když vstoupil nejdřív na americkou půdu, byl celý zaražený, stál tu sám a opuštěn, neměl přítele, s nímž by si mohl pohovořit. A navíc neznal ani řeč obyvatelů oné krajiny, v níž se octnul. Zkormoucen chodil po ulicích města (Nového Yorku), dívaje se na jeho velkolepé stavby. Vtom zaslechl hlas zvonu z věže jednoho tamějších chrámů. I vstoupil do něho. A hle! Kněz, oděn do církevního roucha, ubíral se právě k oltáři sloužit mši svatou. Na kůru začali zpívat Kyrie, a po Kyrie zapěl kněz slavnostně „Gloria in excelsis Deo.“ Mladý muž byl dojat posvátným citem a vzdával vroucí díky Bohu, že i v cizině mluví k němu ústy svaté církve stejnou řečí, jakou při bohoslužbách slýchal ve své dřívější vlasti. Plný obdivu a útěchy zvolal v duchu: „Ó, podivuhodná *jednota* církve! Zlaté doly, které jsem si sliboval, jsem tu sice ještě nenalezl, ale našel jsem dražší poklady, já našel jsem i zde svou víru a katolickou církev. Ona mi bude útěchou ve všech strastech, které mne tu snad očekávají“. Jak. Proch. II., p. 58

učení, spatřili byste, že se tam slouží mše sv. stejným způsobem jako u nás.

Pravá církev má *jedny svátosti*. Vídáte, že u nás bývají děti křtěny, jak povyroستou biřmovány, že věřící přijímají svátost pokání a i Nejsvětější svátost oltářní. Když přijdete i do nejvzdálenějších krajin, všude se tak děje mezi křesťany: mají 7 svatých svátostí, též přikázání atd. (*jednota vnitřní*)

Jednu společnou nejvyšší hlavu, jedno učení a jedny svátosti *má jen katolická církev*. Jiné náboženské společnosti, které se též nazývají církvemi, nemají nejvyšší společnou hlavu, některé mají za nejvyššího představeného světského panovníka, mají rozdílný počet svátostí, rozdílné učení a tudíž nemohou být pravými církvemi.

211. Podle čeho poznáváme, že římskokatolická církev je svatá?

Římskokatolická církev je svatá, to poznáváme podle toho, že:

1. *její učení je svaté (svatý zakladatel),*
2. *vede své údy ke svatosti a to prostředky svrchované účinnými, zvláště svatými svátostmi,*
3. *jsou v ní vždycky svatí, o jejichž svatosti svědčí i zázraky.*

Apoštol národů sv. Pavel praví, že „*Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil a byla svatá a neposkvrněná*. (Ef 3, 27)

Praví-li se, že pravá církev je *svatá*, nesmíme tomu rozumět tak, jako by všechny údy pravé církve již byly svaté: *všichni se mají snažit*, aby byli svatí. Mnozí se však nepřičiňují, a proto ani nejsou. To předvídaje Kristus Pán, mluvil o *pšenici a plevelu* (Mt 13, 24-30) na svém poli, tj. ve své církvi. Na jiných místech mluví o *dobrých a o zlých, o hostu nemajícím svatební roucho atd.* To, že *římskokatolická církev je svatá*, dosvědčuje:

1. *její svaté učení*, tj. učení, jež vede ke svatosti. Všichni věřící, žijící a jednající podle učení, dojdou ke *svatosti*. Církev sv. učí např., že máme milovat Boha a svého bližního jako sebe samého, učí, že i nepřítel je naším bližním a že i jej tedy máme milovat, učí, že nestačí, abychom věřili, nýbrž že je třeba konat i dobré skutky atd. *Takové učení vede jistě ke svatosti.*

2. *Vede věřící (své údy) ke svatosti prostředky svrchované účinnými*, tj. má prostředky svrchované účinné (nejlépe působící), jimiž podporuje katolické křesťany v jejich snaze, aby vedli svatý život a tím prospívali stále

více ve svatosti. Nejdůležitější prostředky jsou: mše sv. a svaté svátosti, zvláště svátost pokání a Nejsvětější svátost oltářní, modlitba, půst, almužna, bratrstva, duchovní řády aj. *A vším cílí své údy účinně k svatosti.*

3. Není tedy divu, že jsou v katolické církvi vždy svatí, tj. lidé, kteří hojně užívali prostředky vedoucí ke svatosti a vedli svatý život. Některá jejich jména máte zaznamenána v kalendáři. *O jejich svatosti svědčí i zázraky*, tj. na jejich přimluvu učinil Bůh zázraky a tak naznačil, že skutečně jsou svatí.

U jiných náboženských společností nemáme svaté. Jejich zakladatel nebyl Kristus Pán ani žádný světec, nýbrž hříšní lidé. Tak např. *protestanti* nemají žádné svaté, proto mají ve svém kalendáři naše svaté. Ani o svém zakladateli nemohou říci: sv. *Luther*, neboť svatým skutečně ani nebyl a tak ani *učení* protestantů k svatosti nevede. Učí např., že ke spáse ani není třeba dobrých skutků, stačí jen, pevná víra člověka a on může dojít k věčné spáse i páchal-li zlé skutky, ba že i víra bez skutků může dopomoci k věčnému životu atd. Nemají tak *prostředky* Krista Pána, ke svatosti vedoucí. Katolíkoví prýští ze sedmi pramenů, tedy z tolika, jako Naamovi ze sedmi obmytí v Jordáně, protestantu toliko ze dvou. Oni mají dvě, my sedm svátostí.

Jen katolická církev je svatá. Vedle ní žádná jiná náboženská společnost. Právě proto musí být jen ona pravou církví, Kristem Pánem založenou.

212. Podle čeho poznáváme, že římskokatolická církev je obecná?

Římskokatolická církev je obecná, poznáváme to podle toho, že:

1. *trvá od doby Ježíše Krista,*
2. *je způsobilá pojmout všechny lidi a národy, a o to také usiluje,*
3. *je rozšířená ve všech končinách světa a ustavičně se dále rozšiřuje.*

1. Kristus Pán ustanovil církev svou na *všechny časy*. Řekl svým apoštolům: „*Hle, já jsem s vámi po všechny dny.*“ (Mt 28, 20) Od onoho okamžiku, kdy ji založil, nepřestala ani na okamžik trvat a podle slov Páně bude trvat až do konce světa. Jiné náboženské společnosti nemají tuto známku, vlastnost. Nepocházejí z dob apoštolských, nebývaly vždy, nýbrž byly založeny později. Např. luteránská byla založena v 16. století, před tím ani nebyla a tak ani nemůže tudíž být, co do času, *obecnou církví*.

2. *Římskokatolická církev je obecná, protože je způsobilá pojmout*

všechny lidi a národy. To vyplývá ze slov Páně: „*Jděte a učte všechny národy,*“ (Mk 28, 19)¹³¹ Není tedy jen pro Italy, Francouze, Čechy atd., nýbrž pro *všechny* národy, není jen pro vznešené a bohaté, nýbrž pro lidi všeho druhu. Je také *způsobilá*, tj. může, pojmout všechny lidi a též *usiluje* o to, aby všichni lidé se stali katolickými křesťany. Z tohoto důvodu posílá i do pohanských zemí misionáře, aby přivedli pohany do jejího lůna.

3. *Římskokatolická* církev je obecná, protože je rozšířená *ve všech končinách světa* a ustavičně se dále rozšiřuje. Není ještě rozšířena na *všech místech* po celém světě, všechny národy nejsou dosud údy této církve. Kristus Pán sám ji přirovnával k hořčičnému semínku, měla malý začátek, ale její učení se dnes hlásá ve všech světadílech, tento cíl plní kněží–misionáři¹³². A tak to bude po všechny časy, až se vyplní slova božského zakladatele: „...*a bude jedno stádce a jeden pastýř.*“ (Jan 10, 16) Jiné náboženské společnosti nemají tato znamení, nejsou založeny Kristem, nejsou pravé. Vznikly před pár stoletími a nejsou rozšířeny všude, nejsou obecné a nemají tak znamení *pravé* církve. Tím, že obecná je jen *římskokatolická* církev, je to jediná, pravá Kristem Pánem založená církev. Nejjasnější důkaz ryzosti *římskokatolické* církve udává znamení, že *je apoštolská*.

213. Podle čeho poznáme, že římskokatolická církev je apoštolská?

Římskokatolická církev je apoštolská, poznáváme to podle toho, že:

- 1. její představení, papež a biskupové, jsou řádnými nástupci všech svatých apoštolů,*
 - 2. učí tomu, čemu učili apoštolové,*
 - 3. uděluje tytéž svátosti, které udíleli apoštolové.*
- (Posloupnost papežů. pozn. nově pod čarou)*

¹³¹ Sv. Irenej přirovnává pravou církev ke *slunci* slovy: „Jako jedno a totéž slunce osvětluje stvoření Boží na celém světě, tak svítí všude církev světlem pravdy a osvětluje všechny lidi“. Tímto sluncem osvětujícím zemi je *katolická církev*. Odejděte na západ až za moře, odeberte se na východ až do Číny, jděte na jih do Afriky, ano až i do Austrálie: tam všude se hlásalo a hlásá katolické učení: obyvatelé vzdálených zemí, ať rudí, ať černí, jsou katolíky. Je nějaká náboženská společnost na světě, jež by tak vyplnila rozkaz Páně: „*Jděte a učte všechny národy*“, jako katolická církev? Je tedy *pravá*. --- Brynych L, p. 222

¹³² Obrázky z katolických misií viz „Škola Božského Srdce Páně“ roč. 1899

Její představení jsou řádnými nástupci svatých apoštolů, tj. papež je nástupcem sv. Petra v Římě, má jeho úřad i moc nad celou církví. Tento úřad a moc obdržel řádným způsobem, tj. takovým, jak to Kristus ustanovil.¹³³ Biskupové jsou pak nástupci ostatních sv. apoštolů, neboť obdrželi svůj úřad, svou moc, své posvěcení od sv. apoštolů. Kristus Pán nařídil apoštolům, aby šli do celého světa a aby všude hlásali jeho učení. To svatí apoštolové skutečně učinili a totéž činili po nich jejich řádní nástupci: biskupové. Kristus Pán odevzdal apoštolům trojí úřad: kněžský, učitelský a pastýřský a řekl jim: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ (Jan 20,21) Svatí apoštolové si zvolili pak nástupce a odevzdali jim též trojí úřad, řádní nástupci apoštolů činili pak totéž. Tak to bylo vždy a tak se děje i dodnes. *Naši biskupové jsou tedy řádnými nástupci svatých apoštolů.*

Římskokatolická církev učí tomu, čemu učili svatí apoštolové.

Tím, že katolická církev spočívá sama na víře apoštolů. Učí tomu co i apoštolové, též uděluje sedm svátostí jako i oni. Právem je tak i apoštolská.

Žádná náboženská společnost nemůže se vykázat tímto znamením, ani jedna nepochází od svatých apoštolů. V 11. století vznikla řecká, z ní potom vyšla ruská, v 16. století vznikla kalvínská, luterská a anglikánská. Tenkrát již nežili apoštolové. Cařihradský biskup Photius založil řeckou, kalvínskou Kalvín, Luther luterskou. Taktéž nemají celé učení apoštolů. Proto ani jediná není apoštolská a nemůže být pravá. (Opakování všech čtyř známek, vlastností.)

„Sv. Agáta zvolala před soudcem: „Urozená jsem rodu vznešeného, jak celý můj rodokmen ukazuje.“ Tak může volat i naše církev. Celý její rodokmen dokazuje, že vychází ze svatých apoštolů a tím i od Pána Ježíše.

214. Co vyplývá z toho, že jediná církev římskokatolická má hlavní známky Kristovy církve?

Jediná římskokatolická církev má hlavní známky Kristovy církve a z toho vyplývá to, že je jediná pravá, Ježíšem Kristem založená církev.

¹³³ Nepřetržitou posloupnost římských papežů lze snadno doložit, neboť jména všech jsou dějepisně podchycena a tím i doba, kdy pečovali o církev katolickou církev. Nástupcem sv. Petra byl sv. Linus (r. 67) po něm následoval Kletus (r. 78), po něm Klement I. (r. 91), až to došlo na nynějšího Svatého otce, papeže Lva XIII. 1878 – 2003, další: sv. Pius X 1903-1914, Benedikt XV. 1914-1922, Pius XI. 1922-1939, Pius XII. 1939-1958, Jan XXIII. 1958-1963, Pavel VI. 1963-1978, Jan Pavel I. 1978, Jan Pavel II. 1978-2006, Benedikt XVI. od r. 2005.

Milé děti! Radujte se, že jste údy pravé církve. Nikdy se nestyďte za svou pravou matku církev. Písmo sv. praví: „*Kdo se posmívá otci a pohrdá úctou k matce, tomu vyklovou oči havrani od potoka, orlí mlád'ata je zhltnou.*“ (Př 30, 17) *Braňte ji, až dorostete. Modlete se za její rozšíření.*

Poučení: *Děkuj Bohu, že jsi dítkem pravé církve a modli se často za obrácení bludařů a nevěrců!*

3. O úkolu církve

Přechod. Až dosud jsem vám vykládal, jak Pán Ježíš církev založil a jak ji zařídil. Nyní vám vysvětlím *proč* ji Pán Ježíš založil, objasním vám úkol církve.

215. Proč založil Ježíš Kristus církev?

Ježíš Kristus založil církev proto, aby vedla lidi k věčné spáse.

(učení, modlitby, zbožný život, svátosti – pomoc posvěcení)

Pán Ježíš přišel na svět, aby vykoupil všechny lidi svou předrahou krví a ukázal jim cestu do nebeského království. Skrze své umučení a svou smrt nám vydobyl přemnohé milosti. Aby člověk mohl být spasen, je povinen přivlastnit si ony milosti, které nám Kristus vydobyl, musí se stát hodným onoho vykoupení a zasloužit si je.

Kristus založil církev k tomu cíli, aby tedy lidé byli poučováni až do konce světa ve víře Kristově, posvěcováni svátostmi, vedeni po spasitelných cestách, aby se stali účastnými jeho vykoupení. V církvi a skrze ni mohou dojít všichni lidé ke spáse.

216. Jak vede církev lidi k věčné spáse?

Církev vede lidi k věčné spáse tím, že vykonává s Boží pomocí trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a královský.

Slovy: „*Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás*“ (Jan 20,21) svěřil Pán Ježíš své církvi trojí úřad: učitelský, kněžský a královský neboli pastýřský. Na jeho místě měli apoštolové učit lidi, čemu mají věřit, co konat, na jeho místě obětovat mši sv., udělovat svaté svátosti, řídit lidi a spravovat (jako král svůj lid, nebo pastýř své stádo) a tak je vést do nebeského království. Tento trojí úřad vykonávají duchovní přestavení od té doby, kdy Pán Ježíš řekl apoštolům: „*Jděte do celého světa, uče...*“

s pomocí Ducha Svatého, neboli s *pomocí Boží*.

217. Jak vykonává církev učitelský úřad Ježíše Krista?

Učitelský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že zachovává učení Ježíše Krista stále čisté a neporušené, hlásá a vykládá.

Církev učící, tj. papež a biskupové *zachovává učení Ježíše Krista čisté a neporušené*, tj. stará se a bdí, aby k učení Pána Ježíše nebylo nic přidáno nebo ubráno, nýbrž aby stále bylo stejné. Totéž učení, které kázal Pán Ježíš a svatí apoštolové, hlásá se lidstvu v církvi až podnes a tak bude se hlásat až do konce světa. Církev *hlásá* učení Ježíše Krista ve škole, v kostele atd.

Hlásá učení Ježíše Krista skrze katechety dětem ve školách, skrze kazatele v kostele, skrze misionáře pohanům. Církev také učení Ježíše Krista *vykládá*, tj. ukazuje jasně, jak mu máme rozumět. Mnohé věci v Písmu svatém není snadné pochopit. Duch Svatý osvěcuje církev *učící*, aby vykládala všechno *svaté* učení dobře. Stalo se již mnohokrát, že učení muži vykládali některé učení svatého náboženství chybně a že toto chybné či bludné učení vydávali za pravé. Věřící sami nemohli poznat hned, co je čistá pravda a co blud. Ale církev učící po každé vyložila, co je pravda, bludné učení zavrhl a věřící napomínala, aby se ho chránili. A tak je to dosud. Církev učící prohlašuje, co je zjevená pravda a co odporuje pravdě, vždyť ji osvěcuje Duch Svatý, Pán Ježíš zůstává s ní a uděluje jí vzácný dar, aby mohla vykonávat jeho úřad učitelský.

218. Který dar udělil Ježíš Kristus církvi, aby mohla vykonávat jeho úřad učitelský?

Aby církev mohla vykonávat jeho úřad učitelský, udělil jí Ježíš Kristus dar neomylnosti, takže se nemůže mýlit v učení o víře a mravech.

Ježíš Kristus udělil církvi *dar neomylnosti*¹³⁴, tj. učinil a stále působí,

¹³⁴ Církev je *lod'* dobře řízená, která má *neomylný kompas*. I jiní mohou přijít do Ameriky bez takové lodi, ale velmi těžko a s velikým nebezpečím. (Neomylnost lehce lze znázornit na *magnetické střelce*. Děti rády výklad poslouchají. Magnetická střelka má dar, že stále ukazuje k severu a jihu, i když jí točíme jakkoliv. Bez ní by plavci nevěděli, kde jsou, neboť na

aby se církev učící *nemohla* mýlit v učení *o víře a mravech*. Církev ani nemůže jinému učit, nežli tomu, čemu učil sám Kristus Pán a co kázali svatí apoštolové. Když tedy katolická církev učící prohlásí o jistém učení, že všichni katoličtí křesťané mají jemu *věřit*, když prohlašuje, co je dobré a co zlé, víme jistě, že je to skutečně tak, protože církev učící se nemůže mýlit, je neomylná v učení víry a mravů. Proto se církev nemůže mýlit v *učení o víře a mravech*, protože je *Kristus Pán s ní a protože jí Duch Svatý pomáhá* a chrání ode všeho bludu. Papež a biskupové se mohou mýlit ve věcech, které se netýkají svatého náboženství, proto máme v katechismu: *církev učící se nemůže mýlit v učení o víře a mravech*.

219. Odkud víme, že Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti?

Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti, což víme ze slov, jimiž přislíbil církvi svou ustavičnou pomoc a pomoc Ducha Svatého.

Dvojitou pomoc přislíbil Pán Ježíš své církvi, a to svou pomoc a pomoc Ducha Svatého na věčné časy, až do konce světa.

220. Kterými slovy přislíbil Ježíš Kristus církvi ustavičnou pomoc?

Ustavičnou pomoc přislíbil Ježíš Kristus církvi slovy: „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa“ (Mt 28, 20) „a já poprosím Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy!“ (Jan 14,16 17)

Když Pán Ježíš rozkázal apoštolům, aby šli do celého světa a kázali Boží slovo, pravil: „Jděte, učte všechny národy... učte je zachovávat všechno, cokoli jsem přikázal vám... *a hle, já jsem s vámi jsem až do konce světa*“. Tak ujistil Pán Ježíš apoštoly, že *bude s nimi*, tj. že jim bude pomáhat, až budou učit národy. Pravil, že jim bude pomáhat „*až do konce světa*“. Apoštolové živi do konce světa nejsou, do konce světa budou jejich nástupci. Kdo jsou řádní nástupci apoštolů? Papež, biskupové. Slíbil-li Pán Ježíš pomoc až do konce světa, slíbil ji nástupci svatých apoštolů: církvi učící.

Jindy zase pravil Pán Ježíš k apoštolům: „*Já poprosím svého Otce a*

moří bývá obloha také dlouho zamračená. Magnetická střelka ukazuje vždy dva konce země, ostatní směry jsou již určeny. Podobně jsou i *víra a mrav* polarizované.) Vych. X. p. 34

dá vám jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy“. A pak pokračoval: „*Přímluvce, Duch Svatý vás naučí všemu a připomene vám vše, co jsem mluvil vám“*: tj. Duch Svatý způsobí, že mému učení budete dobře rozumět a zachováte je čisté. Těmito slovy přislíbil Pán Ježíš učící církvi *ustavičnou pomoc* Ducha Svatého: *zůstane s ní navždy*. Stále bude pomáhat církvi učící, aby Ježíšovo učení věrně zachovávala a hlásala jen jeho pravé učení. Když Duch Svatý, neboli Duch pravdy, je stále s církvi učící, sám ji učí a jí připomíná, co mluvil Pán Ježíš, proto nemůže učit církev mylně, nemůže se mýlit, ta je neomylná.

Neomylnost církve katolické vyplývá i ze slov Páně: „...*a pekelné mocnosti ji nepřemohou“*, tj. moc pekla, moc ďábla neuškodí církvi a nezkazí ji. Ďáblem je přemožen jen ten, kdo koná to, co ďábel chce. Ďábel chce, aby se pokazila i církev i pravé učení Ježíše Krista, aby církev hlásala nepravé učení. To se ale dosud nestalo a nikdy se nestane, jak to Kristus předpověděl. Církev zůstane navždy *neomylná v učení víry a mravů*. Není možné, aby se mohla církev mýlit, majíc ustavičnou pomoc Pána Ježíše a Ducha Svatého.

Církev učící je neomylná. Již několikrát jsem řekl, kdo je církev učící. Kdo tedy je *neomylný v učení víry a mravů*? Místo těchto slov uvádí katechismus, *komu přísluší dar neomylnosti*.

221. Komu přísluší dar neomylnosti?

Dar neomylnosti přísluší:

1. *papeži spolu s biskupy,*
2. *také samotnému papeži, když jako nejvyšší učitel a pastýř rozhoduje o víře a mravech celé církve.*

Papež spolu s biskupy jsou neomylní, protože oni jsou církev učící.

Papež může ve spojení s biskupy vykonávat neomylně úřad učitelský na *církevních sněmech* neboli koncilech. Svolá-li papež všechny biskupy celého světa dohromady a sám pak tomuto shromáždění předsedá a prohlásí-li shromáždění to, co Bůh zjevil a čemu církev vždy učila, anebo je-li vyslovena nějaká náboženská pravda zřetelněji, anebo jedná-li se o jiných náboženských věcech týkajících se křesťanského života, pak takové shromáždění nazýváme *všeobecný církevní sněm* nebo *obecný*

koncil. Co takový *obecný sněm* prohlásí za pravdu, je pravda, co zamítne jako lež, je jistě lež, protože to zde prohlašuje *církev učící*, která je *neomylná*.

Svolat biskupy z celého světa je velmi obtížné, a proto udělil Pán Ježíš *dar neomylnosti také papeži samému*.

Nástupce sv. Petra, Sv. otec je neomylný, a to:

a) *když jako nejvyšší učitel a pastýř činí rozhodnutí*, tj. když vykonává svůj úřad jako nejvyšší pastýř církve a z moci jemu propůjčené mluví k věřícím jako nejvyšší učitel k věřícím,

b) *když činí rozhodnutí ve věcech víry a mravů*. Ve věcech víry, tj. v těch, které nám udávají, čemu máme věřit. V těchto věcech víry *činí rozhodnutí*, když řekne, co je zjevené učení a co nikoli. *Věci mravů* jsou pak ony, které nám praví, jak máme uspořádat své mravy, co máme činit a čeho se varovat, jak máme zařídit svůj mravní život. *Ve věcech mravů činí rozhodnutí*, tj. prohlašuje, co je obsaženo v přikázáních, jež nám dali Kristus a sv. apoštolové a co je proti těmto zákonům,

c) *když činí rozhodnutí pro celou církev*, tj. když mluví ke všem věřícím a rozhoduje, co má platnost pro všechny věřící celé církve, čemu musí všichni věřit a co musí zachovávat.

Např. (r. 451) sešel se sněm biskupů v *Chalcedonu*. Eutyches, opat cařihradského kláštera učil, že Pán Ježíš měl jen *božskou* přirozenost. *Lidskou* prý strávilo jeho božství, asi jak moře krupěj vody. To ohrozilo pravé učení o Kristu, Bohu i člověku.

Na sněm došel list papeže *Lva Velikého* o pravém Kristově učení. A hle, když byl list přečten, biskupové zvolali: „*Svatý Petr mluvil ústy Lvovými*.“ Chtěli říci: Sv. Petr se nemůže mýlit a ten mluvil právě ústy Lvovými, tedy i *Sv. otec je neomylný*.

Jenom za těchto tří podmínek, právě uvedených, rozhoduje Svatý otec neomylně. Ve všech jiných věcech je člověkem, může se mýlit a je omylný.

222. Odkud víme, že dar neomylnosti přísluší samotnému papeži?

Dar neomylnosti přísluší papeži a plyne ze slov, jež pronesl Pán Ježíš k Petrovi a jeho nástupcům: „Ty jsi Petr (to je skála) a na té skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou. (Mt 16, 18) „Ale já jsem za tebe prosil, aby tvoje víra nezanikla. A ty potom až se obrátíš, utvrzuj své bratry.“ (Lk 22, 32) „Pas mé beránky..., Pas moje ovce“ (Jan 21, 15 17)

Ze slov Pána Ježíše poznáváme, že papež je neomylný, když jistě úse-

ky učení svatého náboženství prohlašuje za pravé, či křivé učení za bludné.

Kristus zbudoval církev na Petrovi a prohlásil, že „*pekelné mocnosti*“ *ji nepřemohou*. Pevnost a stálost každé budovy záleží na její základech. Podobně na sv. Petrovi záležela pevnost a síla církve. Před svým umučením řekl Pán Ježíš Petrovi: „*Šimone, Šimone, satan si vyžádal, aby vás směl vytríbit jako pšenici*, (tj. aby vás pokoušel, od pravé víry odvrátil), *ale já jsem prosil za tebe*.“ (Lk 22, 31-32) Dle výpovědi Páně dopustil Bůh na sv. apoštoly těžká pokušení. Avšak Kristus chtěl odvrátit škodu od církve, modlil se za Petra, aby jeho víra nevzala za své. Modlitba, kterou koná Pán Ježíš, nemůže být marná. Zda byl Kristus vyslyšen nevíme, jisté však je, že víra Petrova zůstala vždy pravá a neporušená. To vyplývá i z rozkazu, který Petrovi dal, řka: „*...utvrzuj své bratry*.“ (ve víře). Tomuto rozkazu by Petr nemohl vyhovět, kdyby sám bloudil ve víře. Pán vyprosil sv. Petrovi neomylnost. Avšak Petrovi byl dán dar neomylnosti ve prospěch církve, proto, co vyprosil Pán Petrovi, vyprosil i všem jeho nástupcům. Jistě je zapotřebí pro blaho církve, aby vždy někdo před ní stál, který by ji utvrzoval neklamně ve víře.¹³⁵ Po svém zmrtvýchvstání Pán Ježíš u jezera Genezaretského (třetí zjevení) Petrovi dvakrát řekl: „*Pas mé beránky!*“, potřetí pak: „*Pas moje ovce*.“ Těmi slovy ustanovil sv. Petra i jeho nástupce nejvyšším pastýřem, vodícím všechny: biskupy, kněze a věřící lid na dobrou pastvu, tj. hlásajícím jim pravé neporušené Kristovo učení a vedoucím je k spáse. Nehlásali by ale pravé učení, s papežem bez daru neomylnosti. Pán jej udělil Petrovi i jeho nástupcům.

Jediná církev, a to katolická, opatřená tak *darem neomylnosti*, může nám ukazovat správně cestu do nebe. Co nařizuje, to činite poslušně, nedejte se odvrátit od jejího učení, abyste nezbloudily z pravé cesty.

223. Jak vykonává církev kněžský úřad Ježíše Krista?

Kněžský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že koná oběť mše svaté a uděluje svátosti, že světí a žehná a za všechny lidi se modlí.

Kristus Pán svěřil apoštolům úřad *kněžský*, tj. dal jim moc a právo obětovat mši sv., udělovat svátosti a žehnat, aby křesťané dosahovali milosti Boží ke své spáse.

Kněžský úřad Ježíše Krista se v církvi vykonává tak, že obětují biskupové a kněží mši sv., udělují svátosti, žehnají, světí, za všechny lidi se modlí.

¹³⁵ Dr. Jan Proch. apol. p. 134. *Tríbit*- čistit. Vymlácená pšenice se čistí na sítu, čisté zrno se odděluje od plev a podobně se děje i s lidmi v době pokušení. Podle toho, zda se člověk dává nebo nedává svěst, ukazuje se, zda je dobrý nebo zlý.

224. Jak vykonává církev královský úřad Ježíše Krista?

Královský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že vede všechny věřící k bohubíému životu, dává zákony a příkázání, soudí a trestá.

Úřad *královský neboli pastýřský* vykonávají v církvi římský papež a biskupové. Jako nástupci svatých apoštolů vedou věřící lid k bohubíému, ctnostnému životu tím, že dávají zákony, že dbají, aby se zachovávaly zákony a že ty, kteří přestoupí zákony, trestají. Jako král řídí svůj národ, nebo pastýř svá stáda, tak podle ustanovení Ježíše Krista spravují duchovní představení celou církev, protože jim Pán Ježíš odevzdal *úřad pastýřský*.

225. Které jsou hlavní církevní tresty?

Hlavní církevní tresty jsou:

1. *odepření svatých svátostí,*
2. *vyobcování z církve (exkomunikace), jímž vyobcovaný pozbývá všech milostí a všeho požehnání církve svaté,*
3. *odepření církevního pohřbu.*

Na zlé a neposlušné křesťany uvalují duchovní představení různé poku-ty nebo tresty. Takové jsou:

Odepření svátostí, tj. duchovní představený zakazuje udělovat svátosti lidem vinným velikými hříchy, pokud by neučinili pokání.

Vyobcování, čili klatba¹³⁶, pak znamená, že duchovní přestavený vylučuje člověka z církve, že ho nepovažuje za úd církve, dokud by nečinil pokání a dokud by nenapravit, co napravit může.

Osoby vinné jinými zločiny, zejména sebevraždou *zakazuje církev pochovávat* podle svatých obřadů: *odepření církevního pohřbu*.

Z toho všeho, čemu jsme se učili dosud o církvi svaté, jste poznaly, že katolická církev se o všechny své údy stará jako dobrá matka o dítka. Za to jí máme být vděční a máme plnit ty povinnosti, která ukládá věřícím sám Ježíš Kristus. O povinnostech k církvi učí katechismus.

¹³⁶ Např. Jindřich IV., Hus. I Korint'ana, budícího veřejné pohoršení, vyobcoval sv. Pavel.

226. Jaké máme povinnosti k církvi?

K církvi máme tyto povinnosti: máme k ní náležet, věřit, čemu učí, a konat to, co přikazuje.

Nezáleží na libovůli člověka, aby náležel k církvi nebo nenáležel. Každý člověk je povinen být údem církve čili k ní náležet. A proč asi je povinen? Každý je povinen Boha ctít a starat se o svou spásu. A je-li každý člověk povinen pečovat o svou spásu, a vede-li církev k spáse, poznáme lehce, že každý je povinen náležet církvi, vstoupit do ní křtem svatým.

Církev je na místě Pána Ježíše. Kdo věří církvi, ten jako by věřil samotnému Pánu Ježíši, kdo však pohrdá církví, je to jako by pohrdal samotným Pánem Ježíšem. Tak učil sám Pán Ježíš, když apoštolům řekl: „*Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou, kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal.*“ (Lk 10, 16) Jindy pravil: „*Jestliže však neposlechne ani církev, ať je pro tebe jako pohan nebo celník.*“ (Mt 18, 17) Pohan je člověk, který nezná Boha, tedy k církvi nenáleží. *Veřejný hříšník* je ten, který přestupuje přikázání Boží veřejně před lidmi. Slova Pána Ježíše tedy znamenají: Kdo ani církev neuposlechne, podobá se takovému člověku, který veřejně zákony Boží přestupuje a proto se nemůže dostat do nebe, pokud ve hříchu trvá.

Ten katolický křesťan, který věří učení církve, poslouchá ji a nalézá se v posvěcující milosti Boží, je *živý člen (úd)* katolické církve. Kdo nedbá učení sv. církve, nalézá se ve stavu smrtelného hříchu, to je její *mrtvý člen (úd)*. Mrtvý člen církve zas může obživit skrze pravé pokání.

227. Může být spasen ten, kdo nenáleží ke katolické církvi?

Kdo nenáleží vlastní vinou ke katolické církvi, nemůže být spasen, protože Pán Ježíš ustanovil jedinou katolickou církev za řádný prostředek, skrze který mají být lidé vedeni ke spáse.

Vlastní vinou nenáleží k církvi ti od katolické církve odpadlí, či k ní přistoupit nechtějící, ač poučení byli, že katolická církev je jediná pravá církev Kristova. Platí tak: „*Kdo však neuvěří, bude zavržen.*“ (Mk 16, 16) Budou zavrženi, neboť znají *řádný prostředek* spásy a přece ho neužívají.

Prostředek jmenujeme to, čím dosahujeme určeného cíle nebo účelu.

Účel je to, čeho chceme dosáhnout. Péro je prostředek ke psaní, chceme-li dopisem oznámit někomu vzdálenému, co se u nás stalo, je oznámení účel, pero, papír a inkoust jsou prostředky k účelu. Škola je prostředek k tomu, aby se děti naučily potřebným vědomostem, naučit se tomu je účel.

Církev je prostředek spásy, spása duše je účel neboli cíl každého člověka, poněvadž církev nám pomáhá a vede nás ke spáse, říkáme, že církev je prostředek, skrze který dosahujeme spásy. Církev se nazývá se *řádný prostředek*, protože ji založil Pán Ježíš, aby skrze ni *každý* mohl být spasen. A jako církev sama je *řádný prostředek* ke spáse, tak také úřad učitelský, kněžský a královský jsou prostředky spásy, protože církev skrze tento trojí úřad vede lidi ke spáse. (Podobnost s lékem k záchraně života tělesného).

228. Jak se nazývá katolická církev, která je podle ustanovení Ježíše Krista jediným řádným prostředkem, skrze který mají být lidé vedeni ke spáse?

Katolická církev se nazývá církví samospasitelnou¹³⁷ a to proto, že podle ustanovení Ježíše Krista je jediným řádným prostředkem, skrze který mají být lidé vedeni ke spáse.

Katolická církev se nazývá *samospasitelná*, protože jen ona jediná má všechno, co vede lidi ke spáse. *Ke spáse může vést jenom ten, komu Ježíš Kristus k tomu dal moc a prostředky.* Tuto moc a prostředky (úřad učitelský, kněžský a královský) dal Pán Ježíš jen katolické církvi, proto může jenom církev vést lidstvo ke spáse. Jen v katolické církvi a ne jinde mohou lidé dojít spásy: nebo-li církev katolická je *samospasitelná*.

Když se zasnoubila protestantská princezna *Alžběta* s rakouským arcivévodou *Karlem*, pozdějším císařem *Karel VI.*, měla nejdříve přestoupit ke katolické víře. Aby

¹³⁷ Předobrazem samospasitelné církve byla archa Noemova. Všichni lidé, všechna zvířata musili ve vodách zahynout. Jenom Noe zůstal se svou rodinou na korábu. Kdyby nebyl Bůh poručil Noemovi vystavět koráb, byl by zahynul on i jeho rodina i všechna zvířata. Ale jen koráb by jim nic nepomohl, kdyby do něho nevešli a nezůstali tam, až povodeň pominula. Tehdy bylo pro Noema a zvířata nejdůležitější, aby vešli do korábu. Podobné je to na světě se všemi lidmi. Katolická církev je jako jediný veliký koráb, kterým je jediné možné dostat se do nebe. A proto každý člověk směřující ke spáse nejdříve potřebuje vstoupit do katolické církve tak jako Noe potřeboval vejít do korábu. (Dr. A. Skočdopole I., p. 295)

se přesvědčila, zda přestoupení nebude hřích, radila se s protestantskými kazateli. Když rozhodli, že v katolické církvi může být spasena, odpověděla jim: „Když je tomu tak, hned zítra složím vyznání katolické víry a budu katoličkou, neboť katoličtí učitelé církve nepodávají podobné svědectví o víře protestantské. V záležitosti tak důležité je moudřejší zvolit jistější stranu“.

Věříme-li, že *katolická církev je jediná samospasitelná*, nemíníme tím to, že spasení budou všichni, kteří k církvi náležejí, a že všichni, kteří k nenáležejí katolické církvi, budou zavrženi. Věříme jen, že *jediná katolická církev má od Krista moc a prostředky*, aby mohla přivést lidstvo ke spáse, že ona jediná je Kristem ustanovený *řádný prostředek* spásy.

Všichni katoličtí křesťané mohou být spaseni, jestliže žijí podle katolické víry a zachovávají Boží přikázání. Pán Ježíš učil: „*Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do nebeského království: ale kdo plní vůli mého nebeského Otce.*“ (Mt 7, 21). Kdo jen věří v Ježíše Krista, ale nezachovává přikázání Boží, nevejde do nebeského království

229. Bude spasen, kdo bez vlastní viny nenáležejí ke katolické církvi?

Ten, kdo bez vlastní viny nenáležejí ke katolické církvi, může sice být spasen mimořádným způsobem, hledá-li upřímně pravdu a koná-li svědomitě Boží vůli, jak ji poznává, nedostává se mu však mnoho prostředků, jimiž by snáze a jistěji došel spásy.

Bez vlastní viny nenáležejí ke katolické církvi ten, kdo se v ní nenarodil, nebyl v ní vychován, ani neví a nemohl se dovědět, že ona je jediná pravá církev. Může být spasen *mimořádným způsobem* tj., zvláštní milostí Boží.

Ti, *kdo bez vlastní viny k církvi nenáležejí, mohou být spaseni jenom tehdy*, splní-li následující dvě podmínky:

1. *Hledají upřímně pravdu*, tj. chtějí poznat, jak by se mohli Bohu zalíbit.
2. *Konají svědomitě vůli Boží, jak ji poznávají*, tj. podle svého svědomí.

Ti, kdo bloudí bez vlastní viny, nenáležejí sice *zevně* ke katolické církvi, nejsou její viditelné údy, ale náležejí k ní *vnitřně*, tj. podle dobré vůle. Nemohou tak snadno a jistě být spaseni jako katoličtí křesťané, protože nemají k tomu bezpečné prostředky: mše svaté, Nejsvětější svátost oltářní, svátost pokání, poslední pomazání, církevní svěcení a žehnání atd. *Neviditelné údy* církve jsou lidé, církvi náležející jen *duší*. Zná je jen Bůh.

Považte, jak veliké dobrodiní vám prokázal Bůh, že vás uvedl do církve svaté. Církev pečuje o vás jako dobrá matka po celý čas života a neopouští vás ani v hodinu smrti. A ještě po vaší smrti bude za vás obětovat mši sv. a modlitby. Šťastně a pokojně umírá ten, kdo žil vždy jako hodný a poslušný syn, jako hodná a poslušná dcera katolické církve. S radostí říkejte tyto verše katolíků:

Já křesťan jsem a katolík,
Církev svatá má jest máti,
Bohu za to vzdávám dík,
Synem jejím že smím se zváti.
Před celým světem se k ní znám,
A lásku svou najevo dám.
Proto vzdávám Bohu dík,
Že křesťan jsem a katolík.

230. Stačí, abychom náleželi k církvi jen zevně?

Jen zevně náležet k církvi nestačí, nýbrž je potřebné, abychom s ní byli spojeni také vnitřně: živou vírou, věrnou poslušností a vroucí láskou.

Jen *zevně* náleží ke katolické pouze ten, kdo sice je pokřtěn, ale nežije křesťansky, přestupuje Boží přikázání a církev neposlouchá.

Vnitřně náleží k církvi katolík, věří-li nejen pevně, ale též se snaží žít podle své víry, Boží přikázání i církevní svědomitě zachovává, Boha i církev svatou miluje a má radost, že náleží ke katolické církvi. Takový křesťan je *spojen s církví živou vírou, věrnou poslušností a vroucí láskou*.

Kdo je *zevně* i *vnitřně* spojen s církví, je její živý úd a *dojde spásy*.

Modlíme-li se: „*Věřím svatou církev obecnou*,“ znamená to: „Věřím pevně a vyznávám, že Pán Ježíš založil neomylnou církev, jsem povinen věřit, čemu církev učí, jsem i povinen církev poslouchat, chci-li být spasen, Kristem založená církev není žádná jiná než naše, církev římskokatolická.“

Církev svatá se *nazývá* naší *matkou*. A také skutečně jde o naši *duchovní matku*. Neboť nás křtem svatým duchovním způsobem znovuzrodila a učinila Božímu syny, živí naše duše Božím slovem a velebnou svátostí, učí nás sloužit Bohu, pomáhá nám po celou dobu našeho pozemského žití k spáse a pamatuje na nás i po smrti. Stará se o nás tak jako dobrá

matka o své dítě. Tím jsme povinny ji ctít, milovat i poslouchat.

Poučení: *Cti a miluj církev jako svou matku, neboť, „nikdo nemůže mít Boha za otce, kdo nemá církev za matku.“ (Sv. Cyprián). Měj účast na jejích radostech i utrpeních. Konej svědomitě její přikázání, nařízení a přilni upřímně k svatému Otci a k biskupům a dbej v soukromém, tak i veřejném životě jen katolickými zásadami. Jenom tak budeš pravý katolík!*

4. O obcování svatých (pozn. nově: společenství svatých)

Když se modlíme v apoštolském vyznání víry: „*Věřím v obcování svatých*“ je to jako bychom řekli: „*Věřím, že svatí jsou spojeni mezi sebou.*“ (společenství svatých)

Pravověrní křesťané na zemi, duše v očistci a svatí v nebi jsou ve spojení s Ježíšem Kristem, jakožto neviditelnou nejvyšší hlavou a tvoří nejužší spojení neboli obcování, (pozn. nově: společenství), tvoří církev v širším smyslu. Ale zemře-li pravověrný křesťan ve smrtelném hříchu, je navždy pro nebe ztracen a proto již nenáleží ke katolické církvi. Zemře-li však pravověrný křesťan v posvěcující milosti Boží, přijde jeho duše buď do očistce, anebo do nebe, nepřestává být katolickým křesťanem a nepřestává náležet ke katolické církvi. Předešel nás jen do těch míst, do nichž i my jednou máme přijít, zůstává s námi ve spojení, jako i s Ježíšem Kristem. Nenáleží ke katolické církvi sice tělem, ale *duchem* a je s ní v *duchovním spojení*.

Katoličtí křesťané na zemi jsou však *viditelně* mezi sebou ve spojení. Vidíme např., že vyznávají tutéž víru, mají tutéž oběť, tytéž svátosti, tutéž nejvyšší hlavu atd.

Svatí v nebi a duše v očistci nemají tělo, jsou neviditelní, tak nemohou být v tělesném spojení, jsou spojeni s námi jen *duchovně*. Očima toto spojení nemůžeme spatřit, nýbrž poznáváme toto spojení *skrže svatou víru*.

Duchovně jsou spojeni s námi svatí v nebi a duše v očistci, tj. vzpomínají na nás, milují nás a chtějí, abychom i my byli spaseni, my je za to milujeme a radujeme se, že je Bůh oslavil. Přimlouvají se za nás u Něj. Aby tak činili a přimlouvali se i za duše v očistci, o to je prosíme svými modlitbami¹³⁸.

Pravověrní křesťané na zemi, duše zemřelých v očistci a svatí v nebi jsou v nejužším spojení a tvoří v tomto spojení *obcování svatých*. (tj. *společenství svatých*)

Úvod může znít i takto: Celá církev se přirovnává k bohaté rodině, je jako jedna rodina Boží. Bohatá rodina bydlí v pěkném domě, má zahradu, pole, louky, lesy, v domě má nábytek, rozličné nádobí a nářadí, něco věcí ze zlata a stříbra, peníze, krásné obrazy a jiné věci. Co jedna rodina má, to je jmění, neboli majetek, statek rodiny. A statek je všech, říkají-li i děti: to je náš dům, to jsou naše pole, to jsou naše obrazy.

¹³⁸ Dr. Ant. Skočdopole p. 297–99. Uvádíme i tento úvod k výslovnému přání veldp. kanov. Dr. A. Skočdopole.

Hlavou rodiny je otec: on má moc od Boha, aby celou rodinu spravoval neboli řídil. Otec, jakožto hlava, spravuje neboli řídí celou rodinu: stará se o všechny, aby měl každý to, co potřebuje k životu, on přikazuje každému, co by měl pracovat, kdy a kde. V dobré a nábožné rodině se milují všichni společně, protože mají jedny rodiče, jeden druhému přeje vše dobré a také mu dobře činí, jak může.

V některých rodinách se stane syn velkým pánem, z toho se raduje celá rodina a pokládá si to za velikou čest, všichni si ho váží, mívají jeho obraz ve světnici, on pak jim pomáhá: buďto svými dary, či se za ně přimlouvá u jiných pánů. Upadl-li někdo v rodině do nemoci, či v neštěstí, mají s ním další soucit, pomáhají mu sami, co mohou, a hledají pomoc u jiných.

Někdy se také stává v bohatých rodinách, že některý syn se chová velmi špatně, ničemu se nechce učit a pracovat, peníze utrácí a promarní. Z takového syna rmoutí se otec i matka, rmoutí se celá rodina, a všichni se starají, aby se polepšil. Nechce-li se však polepšit, stydí se za něho všichni a nakonec až i na to dochází, že rozhněvaný otec jej vyhání z domu, nedovoluje mu, aby se navrátil, a ze statku celé rodiny mu už nic nedává a nikdy nedá. Nikdo se k němu nechce znát.

Podobně je to v církvi. Všichni křesťané jsou jedna veliká Boží rodina, jsou v jednotě. Jako bohatá rodina má své jmění nebo svůj statek, má také církev statky neboli *poklady duchovní*, to jsou: zásluhy Pána Ježíše, křesťanské učení, mše svatá, modlitba, svaté svátosti aj. Ty duchovní poklady jsou všech křesťanů, každý dostává z nich tolik, aby mohl být spasen. Neviditelná hlava církve je Pán Ježíš, viditelná hlava je náměstek Pána Ježíše, římský papež. Pán Ježíš sám i skrze papeže spravuje i řídí celou církev, stará se o všechny, aby měli co potřebují ke spáse, on také nařizuje každému, co by měl dělat a čeho se chránit.

Jako se z některých rodin stanou synové mocnými pány, tak také se dostávají z církve mnozí do nebe a stanou se svatými. My křesťané na zemi ctíme a milujeme svaté: radujeme se z nich, máme je ve vážnosti i jejich obrazy, a prosíme je, aby se za nás přimlouvali u Boha, svatí pak nás milují kvůli Pánu Ježíši a přimlouvají se za nás u Boha. Ze svatých nejvíce milujeme i ctíme Pannu Marii. Je Matka Boží, její přimluva nám nejvíce pomáhá.

V rodinách se stává, že někteří jsou nemocní, či je potkává neštěstí. Již jsme uvedli, že ostatní údy jim pomáhají a též u jiných lidí jim hledají pomoc. Z církve svaté mnohé duše přicházejí do očištky, zde trpí velice, jsou jako nemocné, jsou nešťastné. Máme s nimi soucit a přejeme jim, aby se brzy šly do nebe. Můžeme jim pomoci modlitbou za ně, obětujeme za ně mši svatou, dáváme chudým almužnu, místo nich, jako by oni sami ji dali.

V rodinách se také někdy stává, že některý syn je nezdárný a nechce se polepšit, v církvi svaté jsou také hříšníci, kteří se polepšit nechtějí, umírají v těžkých hříších a pak přijdou do pekla. Ti nenáleží už k církvi, ale jsou z ní vyvrženi, jako pyšní andělé byli z nebe zavrženi do pekla. („Mezi námi a vámi je veliká propast“. Boháč a Lazar.)

Duše spravedlivých, kteří umírali v posvěcující milosti Boží, nejsou tedy odděleny od církve, ale zůstávají s ní spojeny, náleží k církvi svaté.

231. Kdo náleží k obcování (pozn. nově: společenství) svatých?

K obcování svatých náleží:

1. *pravověrní na zemi neboli církev bojující,*
2. *svatí v nebi, neboli církev vítězná,*
3. *duše v očistci neboli církev trpící.*

Pravověrní na zemi jsou všichni katoličtí křesťané, kteří ještě žijí. Nazýváme je též *církev bojující*, protože ještě bojují proti pokušení, které pochází z těla, světa a ďábla.

Svaté v nebi nazýváme *církví vítěznou*, protože již přemohli svět a ďábla a ze svého vítězství se nyní v nebi radují.

Duše v očistci nazýváme *církví trpící*, protože trpí za své hříchy časné tresty, jež na zemi si nevytrpěly.

Mluvíme-li v životě obecném o církvi *bojující*, *vítězné* a *trpící*, nemíníme tím nijak, že by se rozeznávaly různé církve od sebe oddělené, nýbrž míníme tím jenom *jednu jedinou církev*, jejíž členové se rozdělují na tři rozmanité třídy.

Příkladem je izraelský národ při přechodu přes Rudé moře. *Jedna* část bojovala proti Egyptským, *druhá* část se nalézala na suché cestě přes Rudé moře, ale nedosáhla ještě svého cíle, nýbrž musela snášet obtíže cesty, *třetí* část již šťastně moře překročila a stála již na druhém břehu Rudého moře.

Král svolal své vojsko do boje proti nepříteli vlasti. Vojsko je oddáno svému panovníku, své hlavě. Všichni věří pevně, že král je připraven za ně v boji dát svůj život, mají *naděje*, že jistě zvítězí, a láska ke králi a vlasti jim plane v srdcích. Boj začal. Některé voje již zvítězily, provolávaly králi slávu! Jejich *víra*, že král za ně chce dát život, osvědčila se ranami, jež utrpěl v boji, jejich *naděje* je splněna. *Víru* a *naděje* již nepotřebují, jistotu mají za ně, za to však jejich *láska* ke králi je tím vřelejší.

Ale žel Bohu! Někteří z těchto vítězných vojinů byli poraněni a upadli do zajetí. Jsou jisti, že zvítězili, milují krále, ale čekají na vysvobození ze zajetí.

Druhá část vojska neslaví dosud vítězství, dosud bojuje. *Víra* v královu udatnost je neopouští, posiluje je *naděje* na vítězství, a čím prudší boj, tím vroucnější je jejich *láska* ke králi i vlasti. *Bojující* zajisté milují krále. Všichni: *vítězní*, *trpící* a *bojující* jsou spojeni láskou s králem.

Mezi bojujícími jsou však ještě *zvláštní vojíni*. Někteří nemají lásku ke králi a vlasti a v boji ochabují. I ty král trpí, čekaje, že se vzmuží a tak přece zůstávají u

svých praporů, trvají tak aspoň *zevně* ve spojení s králem.

Jiní však zjevně odepřeli poslušnost králi, chtěli přeběhnout k nepříteli, hněv králův je zastihl, smrtí ztrestal a tak na věky vyloučil ze svého vojska.

A toto je obraz (společenství svatých) = *obcování svatých*. Ježíš Kristus, náš Král, je naší hlavou, velitelem vojska bojujícího proti nepříteli spásy, ďáblu. Některé voje již zvítězily, v nebesích oplývají slávou, a to je *církev vítězná*. Ti druzí zvítězili sice také, již nejsou na bojišti tohoto světa, ale nezahojené rány hříchů drží je ještě v zajetí, jsou to *duše v očištění*, což je *církev trpící*. A třetí druh údů bojuje s nepřítelem, to jsou *věřící na zemi*, neboli *církev bojující*.¹³⁹

232. Proč nazýváme obcování církve bojující, vítězné a trpící obcováním (společenstvím) „svatých“?

Obcování církve bojující, vítězné a trpící jmenujeme obcování „svatých“, protože všichni lidé tohoto obcování (společenství) byli posvěceni křtem svatým a povoláni ke svatosti, mnozí z nich pak už dospěli k dokonalé svatosti.

Rozeznáváme tři příčiny:

Ad 1. Již dříve jsme se učili, že nás Duch Svatý posvěcuje při křtu svatém skrze posvěcující milost. Protože *všechny* údy byly posvěceny u křtu svatého, uvádíme tedy: *obcování svatých*.

Ad 2. Pán Bůh nás přijal do církve svaté, abychom v ní žili svatě. Každý křesťan má být svatý už na světě. Protože chce Pán Bůh, abychom v církvi svaté žili, uvádí katechismus, že všichni *jsou povoláni ke svatosti*.

Ad 3. Protože mnozí již dospěli k dokonalé svatosti, proto tedy uvádíme: *obcování svatých*.

233. V čem spočívá obcování (společenství) svatých?

Obcování svatých spočívá v tom, že jsou:

- 1. všichni věřící mezi sebou co nejúžeji spojeni jako údy jednoho těla, jehož hlavou je Kristus,*
- 2. všichni jsou účastni duchovních statků tohoto obcování: jeho milostí a zásluh, jeho modliteb a dobrých skutků.*

¹³⁹ Brynych L, p. 225

Ad 1. Všichni pravověrní křesťané na zemi, duše v očistci a svatí v nebi jsou dohromady společnost, jednotný celek, podobně jako všechny údy člověka jsou spojeny v jedno tělo. Proto říkáme i v podobenství, že církev bojující, vítězná a trpící jsou jedno tělo, jehož je Kristus neviditelná hlava. *Sv. Pavel* praví: „*Jako máme v jednom těle mnoho údů, ale tyto údy nemají všechny stejnou činnost....*“ (Řím 12, 4 5)

Ad 2. *Duchovní statky* všech pravověrných jsou:

1. zásluhy Pána Ježíše, jeho učení, mše sv. a svátosti,
2. modlitby, dobré skutky a zásluhy všech údů církve svaté. Z těchto statků čili pokladů dostává se všem, všichni jsou jich účastni, podobně jako v každé rodině všichni dostávají ze jmění a majetku, který náleží celé rodině. Podobně též údy jednoho těla slouží sobě navzájem a jsou si užitečné, pracující ruka a noha slouží celému tělu a všem ostatním údům. Podobně je to i mezi údy v obcování svatých.

V obcování svatých rozeznáváme: 1. obcování věřících na zemi mezi sebou, 2. obcování věřících na zemi se svatými v nebi, 3. obcování věřících na zemi s dušemi v očistci a 4. obcování svatých v nebi s dušemi v očistci. Každý bod budeme probírat samostatně.

234. V čem spočívá obcování (společenství) věřících na zemi?

Obcování věřících na zemi spočívá v tom, že všichni jsou účastni oběti mše svaté, modlitby a jiných dobrých skutků celé církve.

Již víme, co jsou duchovní statky, čili poklady církve svaté. Zásluhy Pána Ježíše, jeho učení, mše sv. Svátosti jsou pro všechny věřící na zemi, aby skrze ně dosahovali spásy. Každý katolický křesťan smí se stejně účastnit kázání, mše sv., přijímat svátosti. Co mší sv. se slouží v celé církvi, co modliteb konají kněží za všechny věřící, z toho všeho má duchovní užitek, čili toho všeho je účasten každý katolický křesťan. A ještě více. Co nábožných a jiných dobrých skutků konají křesťané a co almužen dávají, co snášejí chudí a nemocní trpělivě, to všechno je užitečné nejen jim, ale i všem ostatním.

Obcování (společenství) věřících na zemi působí, že Bůh na přímlovu jedněch také ostatním uděluje mnohé milosti. V Písmu sv. se dočítáme, že by Bůh na přímlovu Abrahámovu ušetřil města Sodomu a Gomoru, kdyby

tam našel jenom deset spravedlivých. Pro *Josefa* pak požehnal Hospodin i domu Putifarovu a rozmnožil všechno jeho majetek. I *Mojžíš* se modlil za hříšný lid, a Hospodin na přimluvu Mojžíše odpustil lidu. Tak je to i dosud, pro zásluhy a na přimluvu spravedlivých dává Bůh mnohé milosti jiným, kteří si to sami nezasloužili.

235. V čem spočívá naše obcování (společenství) se svatými v nebi?

Naše obcování se svatými v nebi záleží v tom, že svaté ctíme a vzýváme, svatí pak za nás u Boha prosí.

(Slavnost Všech svatých)

Svaté ctíme, tj. prokazujeme jim úctu jako přátelům a Božím vyvoleným, jejich obrazy a sochy máme v úctě, zdobíme jimi své příbytky, jim ke cti stavíme chrámy a zasvěcujeme oltáře, mši sv. obětujeme Pánu k jejich cti, věnci a květinami krásíme jejich obrazy, jejich jména si dáváme u křtu svatého a biřmování.

Svaté vzýváme, tj. prosíme je, aby se za nás u Pána Boha přimlouvali, aby Bůh tím spíše nám dal, oč ho prosíme.

Svatí prosí za nás u Boha.

Svatí za nás u Boha prosí, to víme z Písma svatého. Juda Makabejský měl v noci před bitvou, kterou měl svést s nepřátelským vojskem syrského vojevůdce (Nikánora), zvláštní sen. Spatřil zemřelého velekněze *Oniáše*, jak s rukama rozpjatýma se modlí za izraelský lid. Nato se mu zjevil ještě jiný muž „věkem a slávou předivný, a oděvem veliké krásy oblečený“. *Oniáš* pak pravil: „*To je přítel našich bratrů, mnoho se modlí za lid a svaté město. Je to Jeremiáš, Boží prorok*“. (2 Mak 15, 14)

Naše boje, naše potřeby a nesnáze jsou svatým známé. Svatí nejsou sice vševědoucí, ale že patří na Boha, vidí v Pánu Bohu jako v zrcadle všechno, co se jich týká a co jim Bůh dává poznat, vědí také, kdy je ctíme a vzýváme. *Slavnost Všech svatých* nás důrazně upozorňuje na naše obcování se svatými v nebi.

236. V čem spočívá naše obcování (společenství) s dušemi v očištcích?

Naše obcování s dušemi v očištcích spočívá v tom, že duším v očištcích

pomáháme modlitbou a dobrými skutky, odpustky a zvláště obětí mše sv., ony pak za nás, jak doufáme, prosí u Boha.

(Slavnost Dušiček)

Za duše v očistci se modlíme a obětujeeme za ně mši sv., dáváme almužny a konáme jiné dobré skutky, aby Bůh zkrátil nebo ulehčil jejich utrpení. Největší pomoc duším v očistci je mše svatá, proto obětuje kněz za zemřelého hned po jeho pohřbu mši svatou, obyčejně *černou*, neboli *requiem* zvanou. Tomu, že můžeme pomáhat duším v očistci modlitbou a dobrými skutky, nás učí Písmo sv. těmito slovy: „*Svatá a zbožná je to myšlenka! Proto dal vykonat smírnou oběť za mrtvé, aby byli zbaveni hříchu.*“ (2Mak 12, 45) I pohané se modlívali za zemřelé.

O duších v očistci pak doufáme, že za nás prosí u Boha. Nábožní katolíci mají zvyk vzývat duše v očistci.

Slavnost Dušiček je památka zemřelých křesťanů, upozorňuje nás zvláště na naše obcování (společenství) s dušemi v očistci, a vzbuzuje nás, abychom se za ně modlili, almužnu dávali, mši sv. obětovali, obzvláště když máme veliké soužení, nebo se bojíme něčeho zlého. Pomáhejte rády duším v očistci. Budou se za vás přimlouvat u Boha, abyste přišly do nebe. Vstaňte, zazpíváme: „*Odpočiňte v pokoji po boji, věrné dušičky.*“ Kdykoli se modlíte večer *Anděl Páně*, přidejte *vždy Otčenáš* za duše v očistci.

237. V čem spočívá obcování (společenství) svatých v nebi s dušemi v očistci?

Obcování svatých v nebi s dušemi v očistci spočívá v tom, že svatí pomáhají duším v očistci svou přímlovou u Boha.

I svatí v nebi jsou spojeni s dušemi v očistci. Za živa milovali všechny lidi a jejich láska nejenom nepřestala v nebi, ale ještě se rozmnožila. Tuto lásku osvědčují tak, že se přimlouvají za duše v očistci u Boha.

Utěšené je učení o obcování (společenství) svatých. Naplňuje nás všechny svatou radostí, že náležíme ke katolické církvi.

Poučení: „*Modlete se jeden za druhého, abyste byli uzdraveni.*“ (Jak 5,16)
Poručme se přimlouvám Božích svatých, pomáhejme horlivě duším v očistci!

Desátý článek víry

Přechod: V devátém článku víry jsme se učili, že Pán Ježíš založil katolickou církev, aby se skrze ni všichni lidé dostali do nebe. Tomu překáží hřích, dokud je člověk poskvrněn hříchem, nemůže se dostat do nebe. Katolická církev nás může přivést do nebe, protože má moc odpustět hříchy. O tom učí *desátý článek víry*.

238. Jak zní desátý článek víry?

Desátý článek zní: (Věřím) „Odpustění hříchů.“

239. Čemu učí desátý článek víry?

Desátý článek víry učí: Ježíš Kristus dal církvi moc odpouštět hříchy.

Sám svou mocí může odpouštět hříchy jenom Bůh, protože hřích je *urážka Boha*. Pán Ježíš jako Syn Boží a pravý Bůh odpouštěl hříchy svou vlastní mocí. (Mt 9, 2 Lk 5, 18) Magdaléně. (Lk 7, 48) Apoštolům a jejich nástupcům dal moc odpouštět hříchy, když se po svém vzkříšení poprvé zjevil. Pravit: „*Přijměte Ducha Svatého. Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.*“ (Jan 20, 22 23)

240. Mohou být odpuštěny všechny hříchy?

Všechny, i nejtěžší, hříchy, se odpustí, vykoná-li hříšník pravé pokání.

Modlíme se: *Věřím* odpustění hříchů, tj. všech hříchů. Žádný hřích na světě není tak veliký, aby nemohl být odpuštěn.

Odpustění dosáhneme jen tehdy, učiníme-li *pravé pokání*. *Pravé pokání* činíme, litujeme-li spáchaných hříchů, umíníme-li si opravdově, že se jich už nedopustíme a upřímně se z nich vyzpovídáme i zadostiučiníme.

Pán Ježíš ustanovil dvě svátosti, skrze něž se hříchy odpouští: jsou to křest a svátost pokání. Protože se křtem a svátostí pokání odpouští hříchy, říkáme těmto dvěma svátostem *zvláštní prostředky* na odpustění hříchů. (ot. 211, ad. 2) Křtem svatým se odpouští dědičný hřích a také se odpouštějí hříchy, kterých se člověk dopustil dříve, než byl pokřtěn, Svátostí pokání se odpouštějí ty hříchy, kterých se člověk dopustil po křtu sv.: „*Vyznáme-li se*

z dopuštěných hříchů, On nám hříchy odpustí a očistí nás od všeho špatného, protože věrně (plní,co slíbil), a protože je spravedlivý.“(1 Jan 1, 9)

241. Které zvláštní prostředky ustanovil Ježíš Kristus na odpuštění hříchů?

Ježíš Kristus ustanovil na odpuštění hříchu tyto zvláštní prostředky: svátost křtu a svátost pokání.

(Výklad v předešlé otázce.) Radujte se, že nám Pán Ježíš dal prostředky k *odpuštění hříchů*. Mějte však zároveň na paměti, že *odpuštění hříchů* nemůžete jinak dosáhnout, než skrze pravé pokání. Pamatujte si slova:

Poučení: „Doufej, synu, odpouštějí se tvé hříchy.“ Tak pravil božský Spasitel, když prodléval ještě na zemi, nejednomu hříšníkovi. I tobě platí ona potěšitelná slova, kdykoli svátost pokání hodně přijímáš.

Jedenáctý článek víry

242. Jak zní jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry zní: „Těla vzkříšení“.

Přechod. V pátém článku víry jsme se učili o "vzkříšení Pána Ježíše. Článek jedenáctý učí o „vzkříšení všech lidí.“

243. Čemu učí jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry učí, že Ježíš Kristus vzkřísí posledního dne naše tělo, to je, duši spojí opět s tělem.

Ježíš Kristus vzkřísí naše těla, tj. způsobí, aby ožila všechna těla zemřelých, duše každého bude spojena s tím tělem, jež měla před smrtí. O tom učí již Písmo sv. Starého Zákona. Ve svém soužení se těšil Job, že jednou vstane z mrtvých. „Ale já vím, že můj obhájce žije a jako poslední vstane na zemi, u sebe mě postaví po mém probuzení a ve svém těle spatřím Boha.“ (Job 19, 25) Bratři Makabejští se těšili stejnou nadějí. (2 Mak 7 n) Pán Ježíš učil: „Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, kdy všichni

v hrobech uslyší jeho hlas a vyjdou: ti, kdo konali dobro, budou vzkříšeni k životu, kdo páchali zlo, budou vzkříšeni k odsouzení“. (Jan 5, 28 29)

Spasitel přislubuje těmi slovy, že *vstanou všichni*. Jako vzkřísil Lazara, mládence Naimského, dceru Jairovu a sebe samého, tak v poslední den vzkřísí všechny mrtvé. Smrt zavinili první rodiče, o vzkříšení všech se zasloužil Pán Ježíš. Proto píše sv. Pavel: „*Skrze jednoho člověka přišla smrt a skrze jednoho i vzkříšení. A jak v Adamovi všichni umírají, tak i skrze Krista všichni oživeni budou.*“ (1 Tim 15, 21 22)

Obraz zmrtvýchvstání vidím též v přírodě. V zimě je celá příroda jako mrtvá, je pokryta sněhem, jako nějakým umrlčím rouchem. Ale po odpočinku povstává zase k novému životu. Bourec (housenka) zamotává se tak do kukly ze svého přediva, v níž odpočívá jako v hrobě, ale po nějakém čase opouští kuklu motýl. Rolník ukládá símě do země. Tam se rozkládá, ale na jaře klíčí a vychází opět ze země. A podobným způsobem kladou se také lidská těla do země, z níž pak jednou zase vstanou. Proto se nazývají místa, kde se těla zesnulých pohřbívají též *svaté pole*. Tato místa máme vždy mít ve vážnosti, neboť tu odpočívají těla, která byla chrámem Ducha Svatého a která opět povstanou k novému zase životu.¹⁴⁰

244. Proč vzkřísí Ježíš Kristus naše tělo?

Ježíš Kristus vzkřísí naše tělo, aby:

- 1. i tělo bylo účastné odměny nebo trestu, jako bylo za živa účastné dobrých anebo zlých skutků,*
- 2. bylo vítězství Ježíše Krista nad hříchem a smrtí úplné.*

Ad 1. Činí-li člověk dobré, činí to tělem i duší, činí-li zle, zase to činí celý člověk, tělo s duší a duše s tělem. Dává-li člověk např. almužnu, je to duše, která pojala tuto dobrou myšlenku, avšak aby tu almužnu (peníz, chléb atd.) skutečně mohla udělit, potřebuje k tomu tělo a z něj: ruku. Nebo odcizí-li někdo nějakou věc, je to opět duše, která pojala špatnou myšlenku, ale aby tu krádež uskutečnila, k tomu potřebuje tělo, ruku, nohu atd. Protože pak Bůh je nejvyšší spravedlivý, odmění nebo potrestá člověka celého na těle i na duši. Sv. Pavel praví: „My všichni se přece musíme objevit před Kristovým soudem, aby každý dostal odplatu za to, co za

¹⁴⁰ Jak. Proch: II. p. 75

života udělal dobrého nebo špatného (2 Kor 5, 10)

Ad 2. *Člověk byl stvořen nesmrtelný* a smrt je jen trest čili následek dědičného hříchu. Pán Ježíš nás však přišel vykoupit a zbavit následků dědičného hříchu. V den vzkříšení nás zbaví následku hříchu: smrti. Tím přemůže smrt, *jeho vítězství nad hříchem i smrtí bude dokonáno a bude úplné.*

245. Vstanou všichni lidé z mrtvých?

Všichni lidé, dobří i zlí vstanou z mrtvých.

(Církevní pohřeb. Svěcení hřbitovů. Svaté pole.)

Všichni lidé vstanou z mrtvých, neboť Pán Ježíš pravil: „Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší jeho hlas.“ (Jan 5, 28) A sv. Pavel píše: *„Všichni nezemřeme, ale všichni budeme proměněni.“* (1 Kor 15, 51) Lidé vstanou s těmi těly, která měli za živa. Zlí lidé se nebudou radovat ze svého zmrtvýchvstání, Bůh je vzkřísí proto, aby i jejich těla si vytrpěla zasloužený trest.

Všechna těla budou vzkříšena, proto jim prokazuje církev svatá úctu církevním pohřbem. O pohřbu se modlí kněz ve jménu církve svaté za duši zemřelého, pokropí a okužuje rakev. Těla křesťanů se ukládají na posvátném hřbitově, podobně jako se shromažďují živí na posvátném místě v kostele.

246. Budou těla vzkříšených stejná?

Těla vzkříšených nebudou stejná: těla zlých budou ošklivá a těla dobrých velmi krásná a oslavená.

Všichni lidé vstanou z mrtvých a *těla všech* budou po vzkříšení nesmrtelná, ale nebudou všechna těla stejná. Tuto pravdu dokládá sv. Pavel slovy: *„Všichni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměněni.“* (1Kor 15, 51)

Těla *zlých* budou ošklivá, těla *dobrých* budou velmi krásná. Budou podobna proměněnému tělu Ježíše Krista, které spatřili apoštolové na hoře Tábor, nebo po jeho zmrtvýchvstání. Sv. Pavel píše: *„Promění tělo ponížení našeho (tj. smrtelné), aby nabylo stejné podoby jako jeho tělo oslavené.“* (Flp 3, 21) Těla *dobrých* budou nesmrtelná, tj. nikdy neumřou a také

nebudou nikdy nemocná, nebudou trpět bolestí ani únavou, slabostí tak, jako trpíme nyní často my. A budou-li těla spravedlivých oslavená a nesmrtelná, nebudou potřebovat ani spaní, jídlo, pití a budou podobna duchovním bytostem, též nepotřebujícím ani pokrmu, ani nápoje. (andělé Mt 22, 30)

Podobné věci, jako bude vzkříšení těla, vidíme všude svýma očima i tady na zemi. Na zimu listí žloutne na stromech, pak opadává a na zemi hnije. Všude přestávají růst rostliny, až konečně mráz všechno spálí, země je pokryta sněhem a je jako mrtvá. Jakmile na jaře zahřeje sluníčko přírodu, vyrůstá z kořenů a semen nový život, stromy pučí, ptactvo se probouzí k novému a veselému životu! Co se dříve zdálo jako zmařené, to se nyní všechno zase oživuje a křísí k novému životu. Tak to bude i s mrtvými těly při jich vzkříšení.¹⁴¹

Vlastnosti oslaveného těla podle sv. Pavla jsou:

1. Těla vstanou *neporušená* tj. nebudou podléhat smrti a nemocem, nebudou trpět horkem, zimou, žízní, hladem atd. „*Do země se klade tělo, které podléhá zkáze, vstane však tělo, které zkáze nepodléhá.*“ (1 Kor 15, 42)
2. Vstanou ve *slávě*, tj. budou nejen prosta všech chyb, navíc budou ozářena nebeským jasnem a budou zářit jako slunce: „*Do země se klade tělo, které budí ošklivost, vstane však tělo, které budí úctu.*“ (1 Kor 15, 43)
3. Tělo vstane v *moci*, tj. vstane hbité, bude se moci rychle pohybovat z místa na místo, kam duše bude chtít. Bude rychlejší než světlo, rychlé jako myšlenka. „*Do země se klade tělo slabé, vstane však tělo silné.*“ (1 Kor 15, 43)
4. Vstane tělo *duchovní*. Naše těla jsou *hmotná* a jako každá hmota *neprostupná*. Na místě, kde je jeden, nemůže být současně druhý. – Ale *těla vzkříšená* budou tak jemná, že na stejném místě jich bude moci být více a současně *budou prostupná*. Vzpomeňme, že když Pán Ježíš vstal z mrtvých, jeho tělo bylo tak jemné, že prošel kamenem, jenž přikrýval hrob, přišel k apoštolům zavřenými dveřmi. Jeho oslavenému tělu budou podobná i naše vzkříšená těla. Proto je zbytečná otázka, kam se všichni vejdem při posledním soudu.

Nemůžeme to všechno pochopit rozumem, ale Bůh může vykonat jistě mnohem více než my můžeme porozumět.

Až vstanou těla z mrtvých, promění se nynější podoba světa. Obloha i země již nebudou taková, jaká jsou nyní. (Mt 24, 15–35 a Lk 21, 25–33)

¹⁴¹ Dr. Ant. Skočdopole II.: p. 858. sqq.

Přejete si jistě, abyste vstaly posledního dne s oslaveným tělem. Varujte se hříchů a mějte vždy na paměti, že naše tělo je chrám Ducha svatého, že vstane zase z mrtvých spolu s duší a bude odměněno v nebesích, nebo potrestáno v pekle. Mějte své tělo vždy v úctě, tato úcta nejvíce spočívá v tom, abyste se styděly před sebou i před jinými. Nermuťte se beznadějně, zemřou-li vám rodiče, příbuzní atd., ale veďte ctnostný život, abyste se s nimi shledaly. Nelitujte, že i vy máte umřít, vždyť nezůstanete v hrobě navždy. Jen o to dbejme, aby naše zmrtvýchvstání bylo slavné i radostné.

Poučení: *Nezneužívej nikdy smysly a své tělo ke hříchu, abys jednou vstal z mrtvých k věčné blaženosti a ne k věčnému zatracení.*

Dvanáctý článek víry

Přechod. Učili jsme se, že vzkříšená těla budou nesmrtelná, budou věčně živá spolu s duší. O tom učí *dvanáctý* článek víry.

247. Jak zní dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry zní: „Život věčný.“¹⁴²

248. Čemu učí dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry učí, že po tomto pozemském životě nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi.

Když člověk zemře, přestává život časný neboli pozemský a nastává mu nový život, život bez konce, *život věčný*. V tomto životě *věčném* budou *spravedliví dokonale blaženi*, tj. tak velmi šťastni a spokojeni, že si nebudou přát ani větší radost.

¹⁴² Rozeznáváme trojí život: 1. časný, tj. život na zemi, který trvá, dokud se duše od těla neoddělí. 2. duchovní neboli nadpřirozený tj. ten, který žijeme v posvěcující Boží milosti a tedy pro něj pracujeme a žijeme. 3. věčný život, tj. věčná radost pro spravedlivé v nebi a věčné zavržení pro hříšníky v pekle. Podle „Vypr. Katech“ II. p. 837

249. Jak budou spravedliví dokonale blažení?

Spravedliví budou dokonale blažení tím, že budou věčně vidět Boha, milovat jej a budou se ustavičně radovat.

Spravedliví uvidí Boha věčně, „*tváří v tvář*“, tj. poznávat Boha tak, jako poznáváme člověka, když mu vidíme do tváře, hledíme mu do obličeje. Spravedliví budou *Boha věčně milovat*: Dokonalé poznání Boha roznítí v srdci spravedlivých velkou *lásku* jako k nejvyššímu dobru, neboť není ani možné, aby spravedliví Boha nemilovali, když jej poznali, jaký je skutečně.

V katechismu se píše dále, že *spravedliví budou v Bohu užívat velkou radost a blaženost*. Proč? Protože Bůh je nejvyšší dobro, nejvyšší krása. Zde na světě nepoznáváme Pána Boha jaký je, jenom něco poznáváme ze stvořených věcí. A přece mnozí zbožní a svatí lidé se již zde na zemi velmi radovali z Boha a měli v něm takové zalíbení, že je nic netěšilo kromě Boha. Co teprve bude v nebi! Tam ještě lépe poznávají svatí nekonečnou moc a Boží velebnost, jeho nevýslovnou krásu a blaženost, jeho moudrost a dobrotivost, z toho poznání jim vyplývá blaženost a radost tak velká, že se jí nic na světě nevyrovná.

Sv. Pavel měl tu milost od Boha, viděl chvilkami, co je v nebi, nemohl to však popsat ve svých epištolách, ale řekl jenom: „... (*my zvěstujeme*) *to, co oko nevidělo, co ucho neslyšelo, a nač člověk nikdy ani nepomyslel, co všechno připravil Bůh těm, kdo ho milují.*“ (1Kor 2, 9) Tato slova znamenají: Nikdy žádný člověk na světě neviděl ani neslyšel, ani v srdci nepocítil, nikdo si ani pomyslet a představit nemůže něco tak radostného, krásného, milého, jako je blaženost a štěstí svatých

250. Budou i bezbožní mít věčný život?

I bezbožní budou mít věčný život, ale jejich život bude nanejvýš nešťastný, neboť budou trpět za své hříchy věčně v pekle.

Bezbožní jsou ti, co žili s Bohem v nepřátelství, tj. ti, co zemřeli ve smrtelném hříchu. *I bezbožní budou mít věčný život*, tj. nastane pro ně život bez konce: život věčný. „*A půjdou (zlí) do věčného trápení.*“ (Mt 25, 46)

Život bezbožných bude nešťastný, neboť budou na věky odloučeni od Boha. Považte jen, co to znamená! Představte si, že by odebrali dítě dobrým rodičům¹⁴³. Dokud bylo u rodičů, milovali je, starali se o ně. Ale když je rodiči opuštěno, všechno se změnilo, cizí lidé ho nemilují a necítí k němu lásku, nikdo k němu nemluví přívětivě, proto pláče a čeká den ze dne, dostane-li se zase k nim. Ale všechno je nadarmo, nemůže je už nikdy uvidět a nikdy, nikdy se s nimi potěšit.

Mnohem hůře je zavrženým v pekle. Ne zlí lidé, ale jejich hříchy je odloučily od Pána Boha. Dokud byli na světě, nevěděli, nerozuměli, že je Bůh miluje, pečuje o ně a dává jim vše dobré. Až potom poznali, že žádná smrt a žádné neštěstí nejsou tak strašlivé jako odloučení od Boha.

Budou trpět věčné tresty v pekle. Jeden pohanský císař, jménem Nero, vymyslel kruté mučení křesťanů. Dal je ve svých zahradách postavit ke sloupům, ovázat slámou, potom natřít smůlou, sírou a olejem a nakonec je poručil zapálit v noci. Smůla, síra a olej hoří velmi prudce, oheň rychle vzplál a ze všech stran pálil ubohé křesťany, kteří tu stáli přivázaní ke kůlům jako ohnivé sloupy. Jaké to asi byly ukrutné bolesti! Krutý Nero krácel po osvětlené zahradě plné takových ohňů a smál se bolestem a trápení křesťanů. A podobně trpí zavržení v pekle. Prudký oheň je pálí a přece je všude kolem na všech stranách černá tma, křesťané byli vysvobozeni ze svého trápení smrtí za krátkou dobu: zavržení ale trpí věčně, bez úlevy, bez konce. Boháč a chudý Lazar. (Lk 16 19-31) Mnohý z vás již ucítil, jakou bolest dělá oheň, když se jím popálíme třeba jen něco málo na prstě. Jaká je to asi bolest, když je člověk celý v ohni, celý v plamenech! A pekelný oheň pálí také duši. Je to jiný oheň než oheň na světě a oheň přece hoří a nikdy neuhasíná, hoří ustavičně a přece černá tma přikrývá celé peklo.

A to vše budou trpět zavržení bez konce, věčně. Až uplyne sto let, bude to jako by to začalo dnes, za 1000 let zase jako by to začalo až dnes.

Stůně-li člověk několik let, trpí mnoho, ale některé dny mu bývá lépe a jeho bolesti jsou mírnější, občas jej navštěvují dobří lidé, vyprávějí mu, obsluhují ho, těší jej, a tím mu usnadňují jeho soužení. Ale nic z toho není v pekle, ani na chvíli nepolevuje trápení, nikdo nemůže potěšit zavržence,

¹⁴³ Dle „Vypr. katech. II.“ p. 824. sqq.

pro ně není žádné radosti, protože jsou odloučeni navěky od Boha.

A z toho poznáváme, že máme raději stokrát vytrpět smrt, než spáchat těžký hřích, pro který bychom se dostali do pekla.

251. Kterým slovem končíme apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry končíme hebrejským slovem „amen“.

Slovo „amen“ je *hebrejského původu*. (starožidovské). Kristus Pán užíval slovo „amen“ zejména když něco důležitého chtěl potvrdit. Říkal: „*Amen, amen, pravím vám.*“

252. Co znamená slovo „amen“?

Slovo „amen“ znamená: „Tak je“, potvrzujeme-li něco, nebo: „Staň se“, přejeme-li si, aby se něco stalo,

„*Amen*“ na konci apoštolského vyznání znamená to jako bychom řekli: Ano, tak je, tak věřím a vyznávám. Je-li „amen“ – na konci modliteb, je jako bychom chtěli: „Staň se“, „Dej Bůh, ať dosáhneme toho, oč prosíme!“

253. Proč končíme apoštolské vyznání slovem „amen“?

Apoštolské vyznání víry končíme slovem „amen“, „tak je,“ abychom potvrdili, že všemu pevně věříme, co je v něm obsaženo.

Važte si této starobylé, apoštoly sestavené modlitby. Modlete se jí rády, zvláště ráno a večer, abyste se jí utvrzovaly ve víře. Budete-li pevně věřit a vždy vyznávat to, co se modlíme v této modlitbě, promění se vaše víra, jak jsem uvedl v *poučení*, ve *věčnou radost*. Tam teprve poznáte, jak bylo dobře, že jste se pevně držely naší svaté víry a že jste se neřídily příkladem těch, kteří si neváží náboženství, ba i odpadli od svaté víry.

Píseň „*Až pomine tento svět,
až i zhasne slunka svit.*“

Poučení: *Nezakládej si štěstí na světských radostech, „Vždyť tu nemáme místo k trvalému pobytu, to budoucí (místo) hledáme.“ (Žid 13,14) Blaže ti, věříš-li zde v pokoře, to věčnost změní tvou víru na stavy blaženosti.*

Část druhá

O naději a modlitbě

Úvod: V první části katechismu jsme se učili, kdo je a jaký je Bůh, co dobrého pro nás vykonal a stále koná, abychom měli již na tomto světě spokojený život a zasloužili si věčnou blaženost. Bůh Otec nás stvořil, pečuje o nás, dává nám to, co potřebujeme k životu. Syn Boží nás vykoupil z hříchu i pekla a založil církev svatou, ve které nás Duch Svatý posvěcuje a sílí, abychom sloužili Bohu a vede nás k blaženosti.

A slibuje též, budeme-li se za živa řídit svatým náboženstvím, kterému nás učil Pán Ježíš a stále vyučuje církev svatá, že nás po smrti vezme do nebeského království.

Tak jak nám poroučí Bůh *věřit*, co zjevil a skrze katolickou církev k víře předkládá: tak i nařizuje, abychom v něho *doufali*, tj. abychom očekávali s důvěrou, že nám dá Pán Ježíš skutečně ze své vůle to, co slíbil. Křesťan, který pevně *doufá* v Boha, o tom říkáme, že má ctnost *křesťanské naděje*. O křesťanské naději vykládá katechismus v *druhé* části.

Kdo křesťansky doufá v Boha, nemyslí si, že mu Pán Bůh *musí* dát to, oč *prosí* Pána Boha, jako děti prosí své rodiče, on se k Pánu Bohu modlí. Proto učení o křesťanské naději obsahuje také *učení o modlitbě*.

Oddělení první

O křesťanské naději

První oddělení vykládá o *křesťanské naději*. Kdo má křesťanskou *naději*, ten doufá v Boha.

Doufat vůbec je asi tolik, jako *očekávat jistě s důvěrou, co nám někdo slíbil*. Slíbil-li otec svému synu, že mu dá pěknou knihu za pěkné vysvědčení, syn očekává, že ji dostane a bude se na ni těšit. Tedy *vůbec doufat* znamená očekávat něco dobrého, co nám někdo slíbil. Ale:

254. Co je „křesťansky doufat“?

„Křesťanský doufat“, je očekávat pevně a s důvěrou všechno to, co nám Bůh slíbil pro zásluhy Ježíše Krista.

Od Boha očekáváme všechno dobré, co nám Bůh slíbil *pro zásluhy Ježíše Krista*, tj. Pán Ježíš nám skrze umučení a svou smrt zasloužil všechno dobré, co nám Bůh slíbil. Bůh nám to slíbil jen pro zásluhy Ježíše Krista.

Slýcháte, že lidé říkají: „*Ježíš naše naděje*“, tj. bez Pána Ježíše bychom neměli žádnou naději, že se dostaneme do nebe a že nám Bůh dá to, co potřebujeme pro tělo a duši.

Křesťanská naděje se rozeznává od každé jiné tak, že:

1. dobro, jež nám Bůh slíbil, neočekáváme od lidí, nýbrž od Boha,
2. to dobro neočekáváme s pochybami nýbrž *pevně a s důvěrou*,
3. to očekáváme pro zásluhy Ježíše Krista.

(To, co očekáváme od Boha, nazýváme předmětem naděje. To však, co nás nabádá, abychom očekávali, nazýváme *pohnutkou* naděje.)

255. Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista?

Bůh nám slíbil pro zásluhy Ježíše Krista věčnou blaženost a prostředky, kterými bychom jí dosáhli.

Křesťan doufá od Boha v nebe, neboli ve věčnou blaženost, protože nám ji Bůh slíbil pro zásluhy Ježíše Krista.

Dospělý a rozumný člověk nemůže přijít do nebe, jestliže nezachovává Boží přikázání. Jednoho dne se otázal Pána Ježíše jistý mládenec: „Mistře, co dobrého mám udělat, abych dosáhl věčného života?“ Pán Ježíš mu odvětil: „Chceš-li však vejít do života, zachovávej přikázání.“ (Mt 19 16)

Člověk nemůže zachovávat sám od sebe (jenom ze své síly) všechna přikázání, nemůže milovat vše vždy a všude a konat dobro, ale i nenávidět a varovat se všeho zlého. Bez Boží milosti ani nelze zachovávat všechna Boží přikázání. A Bůh nám slibuje *milost*, abychom je mohli zachovávat.

Jsme lidé slabí, dopouštíme se hříchů. S těžkým hříchem nemůžeme přijít do nebe, jak jsme se to učili. (ot. 174) Když tedy jsme všichni hříšní, nemůžeme se dostat s těžkým hříchem do nebe, a přece nám Pán Bůh slibuje nebe, slibuje také *odpuštění hříchů*, když konáme pravé pokání.

Potřebujeme *Boží milosti* a *odpuštění hříchů*, abychom přišli do nebe.

Ony jsou *prostředky* k věčné blaženosti, to je *poslední cíl*, pro který Bůh stvořil lidi. (ot. 92) Jen skrze Boží milost, která nás posvěcuje a pomáhá nám v dobrém a proti hříchu, můžeme přijít do nebe, proto i doufáme v Boží milost a odpuštění hříchů. (Opakuj ot. 93)

Bůh nám slíbil nejen to, co potřebujeme k dosažení věčné blaženosti, ale i to, co potřebujeme *k životu*. My můžeme doufat, že nám to dá.

Vyprávěl jsem vám, jak Bůh spravuje a řídí svět. Slíbil nám pokrm, nápoj, oděv, sliboval majetek, pokud to nutně potřebujeme k zachování života. Neslíbil nám však bohatství a hojnost všeho, proto by také nebylo *křesťanské doufat*, kdyby někdo očekával od Boha mnoho peněz a majetek a zapomínal na spásu duše a věčnou blaženost.

256. Proč očekáváme od Boha to, co nám slíbil?

Doufáme a očekáváme od Boha to, co nám slíbil, neboť je všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a věrný a proto může a chce splnit to, co nám slíbil.

1. Bůh je *všemohoucí, může učinit a splnit všechno to*, co nám slíbil, proto můžeme od něho vždy očekávat s důvěrou to, co nám slíbil. Od lidí nemůžeme vždy čekat, že by splnili to, co slíbili.

Otec slíbil synu, že mu koupí k svátku nové šaty. Pak onemocněl, nemohl vydělat potřebné peníze a tak nemohl splnit to, co synu slíbil.

2. Doufáme u Boha v to, co nám slíbil. Je přece nejvyšší *dobrotivý*. On *dá nám rád* slíbené, *miluje* nás. Lidé jsou skoupí, lakomí: sliby *neradi* plní.

3. Bůh je *nejvyšší věrný*. Vše, co říká, je pravda a co slibuje nebo čím hrozí, splní. Lidé sliby často porušuje a neplní je.

Prvním rodičům Bůh slíbil Vykupitele a dostal slibu. Izraelskému lidu sliboval, že mu bude ochráncem a dokázal to skutky. Nám slíbil věčný život a dal nám též *prostředky*, abychom ho dosáhli. Lidé naopak často něco slibují a potom to nesplní. Proto praví Písmo sv.: „Bůh není člověk, aby lhal, ani syn člověka, aby litoval. Copak on řekne, a neudělá, promluví a nesplní?“ (Nm 23, 19)

Od Boha můžeme očekávat to, co nám slíbil, jestli sami plníme to, co Bůh nařizuje, a varujeme se toho, co Bůh zapovídá.

Vzbuzujte často *křesťanskou naději*, tj. připomínejte si a v důvěře očekávejte od Boha to, co slíbil a očekávejte proto, že je *všemohoucí, nejvyšší*

dobrotivý a věrný. Naději máme vzbuzovat zejména jsme-li v pokušení k hříchu, přijímáme-li svátosti a blíží-li se nám smrt. (Hned ji vzbud' s dětmi!)

257. Čím pěstujeme nejvíce křesťanskou naději?

Křesťanskou naději pěstujeme nejvíce modlitbou:

Již jsme se učili: Kdo křesťansky doufá, nemyslí si, že mu Pán Bůh musí dát to, co chce, on prosí Pána Boha, *modlí se k Pánu Bohu*. Křesťanská naděje nás vede k modlitbě, která *posiluje naši naději*. Křesťanská naděje nás k modlitbě *vede*, pobízí, a skrze modlitbu posiluje a tak to můžeme výstižně shrnout do věty: *křesťanskou naději pěstujeme nejvíce modlitbou*.

Poučení: „*Bud' veleben Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista! Protože je tak nesmírně milosrdný, znovu nás zrodil, takže zmrtvýchvstáním Ježíše Krista máme živou naději*“ (1 Petr 1, 3), „*k naději na věčný život, který už před dávnými věky pravdomluvný Bůh slíbil.*“ (Tit 1, 2)

Oddělení druhé

O modlitbě

Druhé oddělení nás učí o *modlitbě a to nejdříve o modlitbě vůbec*, a pak o *modlitbě Páně a o pozdravení andělském*. Učení o modlitbě je tak velmi důležité a potřebné. Abychom mohli plnit Boží přikázání, potřebujeme milost. Milost uděluje Bůh modlitbou a svátostmi. Proto se modlitba a svátosti nazývají *prostředky Boží milosti*.

1. O modlitbě obecně

258. Co je modlitba?

Modlitba je zbožné pozdvižení mysli k Bohu.

Slovem „*mysl*“ rozumíme nejen rozum, nýbrž i *vůli*, tedy *celou duši*.

Modlitba je tedy pozdvižení duše k Bohu.

Mysl k Bohu pozdvihnout znamená: pozdvihnout k Bohu *rozum i vůli*.

Pozdvihnout *rozum* k Bohu je: myslet na Boha, čili mít zbožné myšlenky. Z toho vyplývá, že se nemodlí ten, kdo říká nábožná slova, ale přitom na Pána Boha nemyslí.

Pozdvihnout *vůli* k Bohu je: toužit po Bohu, čili vzbuzovat nábožné city. Z toho vyplývá, že se nemodlí ten, kdo myslí na Boha, mluví o něm jak to nyní činíme my, jestliže přitom zároveň nevzbuzuje zbožné city.

Slovo *zbožné*, neboli *nábožné*, *pobožné* již samo ukazuje, že v modlitbě myslíme *na* Boha nebo osoby a věci Bohu milé, toužíme *po* Bohu, *po* jeho milostech a darech, žádáme si je a očekáváme je s důvěrou od Boha.

Svatí otcové nazývají modlitbu *rozmluvou s Bohem*. Sv. Augustin praví: „*Když se modlíš, rozmlouváš s Bohem*.“ – Představte si syna, který musel odejít z domu rodičů do ciziny. Tam často myslí na rodiče, obrací svou mysl k rodičům. Častěji říká: „Kéž bych mohl být u svých rodičů! Kéž bych jim mohl poděkovat za vše, co mi dobrého prokázali! Kéž bych jim mohl říci, jak velice toho lituji, že jsem je často hněval!“ Ale to všechno jim nemůže sdělit, protože je od nich daleko. Ale Pánu Bohu můžeme vždy říci, jak velice ho milujeme, a jak je nám toho líto, že jsme ho urazili. Pán Bůh je vždy u nás, s ním můžeme vždy rozmlouvat, a rozmlouváme s ním, když se modlíme.

259. Proč se modlíme?

Modlíme se proto, abychom:

1. *chválili Boha,*
2. *děkovali mu,*
3. *prosili jej o dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchů.*

Ad 1. *Abychom chválili Boha* neboli ctili, tj. uznávali a vyznávali Boží vlastnosti. Chválíme Boha, když myslíme nebo mluvíme o jeho vlastnostech a skutcích. Modlitba, kterou chválíme Boha, se nazývá *modlitba chvály*. Zní: „*Sláva Otci, i Synu...*“, „*Svatý, svatý, svatý Hospodin ...*“, „*Bože, chválíme tebe...*“, modlitba *Zachariášova* při *Janově* narození (Benediktus), „*Velebí duše má Hospodina.*“ (Magnifikat.) Chválíme-li zbož-

žně Boha, přidáváme se k andělům, kteří ustavičně chválí a velebí Boha.

Ad 2. *Abychom mu děkovali*, tj. abychom uznávali dobrodiní, jež nám Bůh prokázal a bez přestání prokazuje a toto uznání také dávali najevo. Taková modlitba je *modlitba díky*. Bohu jsme povinni děkovat: ráno, v poledne, před jídlem a po jídle a večer. Každý dobrodinec zasluhuje díky, a protože Bůh je náš největší dobrodinec, zasluhuje největší díky. „*Děkujte stále Bohu Otci za všechno ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.*“ (Ef 5 20)

Příklady: Zbožné díky vzdával Bohu Noe po potopě, David za osvobození z rukou nepřátel, Tobiáš po návratu zraku. I sám Syn Boží často děkoval nebeskému Otci.

Ad 3. Abychom Boha *prosili* o pomoc, aby nám udělil dobrodiní a milosti pro tělo i ducha a odpustil nám hříchy.

Příklady: Otčenáš, modlitba Pána Ježíše na hoře Olivové.

260. Je modlitba potřebná?

Modlitba je potřebná, a to všem rozumným lidem.

Rodiče učí modlit se i malé děti dosud nemající rozum, aby se uměly modlit až ho nabudou. Modlit se musíme, až umíme rozlišit dobro od zla.

261. Proč je modlitba potřebná všem lidem?

Modlitba je potřebná, protože:

1. *Pán Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili a učil nás se modlit svým příkladem,*
2. *bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, abychom žili bohumilým způsobem života a setrvali v dobrém až do konce.*

Lidé se potřebují modlit, to poznáváme snadno. Bůh nás stvořil, je náš pán, jemu náležíme tělem a duší, jsme tedy povinni jej uznat za svého pána a vzdávat mu čest. *Bůh je náš největší dobrodinec*, od něj máme vše dobré. Jsme tedy povinni děkovat mu za všechno a zároveň prosit za vše, co potřebujeme. Chválíme pak Boha, děkujeme mu, prosíme ho, když se modlíme.

Povinnost modlitby uznávali i pohané, který křesťan se nechce modlit, je horší než pohan a podobá se nerozumným tvorům.

1. Jsme povinni se modlit, neboť to přikazuje sám Bůh. Již ve Starém zá-

koně přikazoval Bůh modlitbu: „*Pak mě vzývej ve dni soužení, vysvobodím tě, a budeš mě chválit.*“ (Ž 50 /49/ 15) Slyšeli jsme a četli, jak se modlívali sv. patriarchové a proroci, i všichni věřící židé. Modlili se nejen doma, putovali z celé země na velké svátky do Jeruzaléma, aby se modlili v chrámě.

Pán Ježíš přikázal modlitbu slovy: „*Proste a dostanete, hledejte, a naleznete, tlučte, a otevře se vám! Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalezne.*“ (Mt 7, 7 8) Pán Ježíš nás naučil modlit „*Otče náš*“.

A nejenže modlitbu přikazoval, on i svým *příkladem* se učil modlit. Písmo sv. vypravuje, že se Pán Ježíš často vzdálil od svých učedníků a modlil se dlouho, někdy se modlil i celé noci.

Příklady. Když Pán Ježíš v Kafarnau konal mnoho zázraků, dokládá evangelista: „Druhého pak dne na úsvitě odešel Ježíš na pusté místo a tam se modlil.“ Než si vyvolil apoštoly, šel Pán Ježíš na horu a přes noc trval na modlitbě. Před zázračným nasycením 5000 mužů vzal Ježíš pět chlebů a dvě rybičky, vzhlédl k nebi, požehnal je, tj. modlil se. Když se loučil s apoštoly, modlil se chvalozpěv atd.

Pán Ježíš se nemusel modlit, ale modlil se za nás a také, aby nám dal dobrý příklad a vzor, jak se máme modlit.

2. Máme se modlit také proto, že modlitbu potřebujeme ke spáse, protože *bez modlitby nedosahujeme potřebné milosti, abychom žili bohulibě.* A abychom se líbili Bohu a zasloužili si věčnou blaženost, musíme zachovávat Boží přikázání. Nemůžeme je zachovávat bez milosti Boží, „...*neboť beze mne nemůžete dělat nic.*“ (Jan 15, 5)

Máme se také proto modlit, abychom mohli *setrvat v dobrém až do konce.* Ke spáse potřebujeme, abychom až do konce svého života zachovávali Boží přikázání a byli ve stavu posvěcující milosti Boží v době své smrti. Všechny milosti, které jsme získali v době svého života, by nám nic nepomohly, kdybychom nebyli při umírání v milosti Boží. – „*Kdo vytrvá až do konce, bude spasen,*“ praví Pán Ježíš. (Mt 10, 22) Proto musíme prosit o tuto *milost setrvání v dobrém až do konce.* Sv. *Alfons Liguori* dodává: „*Všichni svatí v nebi dospěli ke svatosti skrze modlitbu a všichni zavržení zahynuli proto, že se nemodlili.*“

Abychom se rádi a často modlili, k tomu nás kromě Božího přikázání pobouzí i účinky, jež nám dává zbožná modlitba. Účinky jsou její *užitky.*

262. Jaké jsou hlavní účinky modlitby?

Hlavní účinky modlitby jsou:

1. *modlitba nás spojuje s Bohem,*
2. *osvěcuje nás a posiluje k dobrému,*
3. *těší nás v soužení a pomáhá nám v nouzi,*
4. *zjednává nám milost setrvat v dobrém až do konce.*

1. *Modlitba nás spojuje s Bohem.* Kdo se dobře modlí, pozdvihuje mysl k Bohu, myslí na Boha, mluví s Bohem, a dobrotivý Bůh se k němu sklání, slyší jeho modlitbu a uděluje mu své milosti. Proto praví katechismus: *spojuje nás s Bohem.*

2. *Osvěcuje nás a posiluje k dobrému.* Milosti, které působí modlitba, jsou jako paprsky, které vycházejí od Boha, osvěcují duši, takže již snadno člověk rozeznává: co je dobré a co zlé, poznává Boha i duchovní věci lépe a lépe, nabývá moudrosti. Milosti, jichž nabýváme modlitbou, posilují duši tak, že člověk nejen rozeznává dobré od zlého, nýbrž i umí se varovat zlého. Kdo se dobře modlí, ten přemáhá pokušení a všechny obtíže, které ho odvádějí od konání dobra.

Příklady. *Judita* se připravovala modlitbou k zachránění své vlasti, *Ester* našla sílu v modlitbě, aby se odvážila prosit krále o milost pro izraelský lid. Svatí mučedníci se posilovali modlitbou, aby vydrželi utrpení a ukrutnou smrt.

3. *Těší nás v soužení a pomáhá nám v nouzi.* Trpíme, když je naše srdce naplněno velkým zármutkem z neštěstí, které nás postihlo. V každém soužení člověk potřebuje útěchu, aby se uklidnil, posilnil na duchu a občerstvil. Jsou na světě soužení, ve kterých se lidé nemohou potěšit nebo nechtějí, protože nemají soucitné srdce. Opravdu potěšit a vytrhnout ze soužení může jen Bůh a on také potěšit chce, protože je dobrotivý. Proto se nazývá třetí božská osoba Duch Svatý: *Utěšitel*. Bůh nás těší v nouzi, jestliže u něho hledáme útěchu skrze modlitbu. Proto píše sv. *Jakub*: „*Vede se někomu z vás špatně? Ať se modlí.*“ (Jak 5, 13)

Příklady: Pán Ježíš byl na Olivové hoře v úzkosti tak velké, že zvolal: „*Má duše je smutná až k smrti.*“ (Mt 26, 38) V tomto soužení se modlil, a hle! anděl přišel z nebe a posilnil ho.

Jsmo v nouzi, když máme nedostatek potřebný k živobytí, nebo když nám hrozí nebezpečí. I v nouzi nejlépe pomáhá Bůh, který vždy *může* pomoci, protože je všemohoucí, a také *chce* vždy pomoci, protože je nejvyšší

dobrotivý. Bůh pomáhá, když ho prosíme v modlitbách. Říká: „*Pak mě vzývej ve dni soužení, vysvobodím tě a budeš mě chválit.*“ (Ž 50 /49/, 15) Ale hříšníkovi Bůh praví: „*Proč odřikáváš má přikázání a bereš do úst mou smlouvu, ty, který nenávidíš kázeň a má slova házíš za sebe?*“ (Ž 50 /49/, 16) Zbožná modlitba působí, že Bůh pomáhá v nouzi, jestliže se člověk také sám přičiňuje, pokud může. Dobré pravidlo života je: „Modli se a pracuj. Přičiň se, a Bůh ti pomůže.“

Příklady: Když se *Jakub* bál svého bratra *Ezaua*, volal: „Bože mých otců, vytrhni mne z ruky mého bratra“ Když zbožný král *Ezechiáš* byl obležen mocným asyrským králem v *Jeruzalémě*, šel do chrámu a modlil se. I vzkázal mu Bůh skrze *Izaiáše* proroka: „Neboj se, Hospodin vyslyšel tvou modlitbu!“ A téže noci přišel Hospodinův anděl a porazil v asyrském ležení 185.000 mužů a ostatní z nich dali se na útěk. A týž král *Ezechiáš* se jednou na smrt rozstonal. V nouzi obrátil král svou tvář s důvěrou k chrámu a modlil se s pláčem. Bůh vzkázal skrze proroka *Izaiáše*: „Viděl jsem tvé slzy a slyšel jsem tvou modlitbu. Třetího dne vstoupíš uzdraven do chrámu, a přidám k tvým dnům ještě patnáct let.“ (Iz 38,1–8) Též *tři mládenci* v ohnivě peci se modlili a byli zachráněni. I *Daniel* se modlil v jámě lvové a zůstal neporušen. *Malo-mocný* padl k nohám Ježíšovým a modlil se „Pane, chceš-li, můžeš mne očistit.“ I Ježíš vztáhl ruku a dotkl se jej, řka: „Chci, buď čistý!“, a stalo se. *Jairos* snažně Pána Ježíše prosil: „Moje dceruška umírá. Pojď, vlož na ni ruce, aby byla zachráněna a žila.“ Ježíš s ním odešel.

4. *Modlitba nám zjednává milost setrvat v dobrém až do konce.* Nej-důležitější milost je *setrvat v dobrém až do konce.* „*Ale kdo vytrvá až do konce, bude spasen.*“ (Mt 10,22) Tuto milost si můžem vyprosit modlitbou.

Z toho všeho poznáváme, jak mocná je modlitba a jak velmi záleží na tom, abychom se modlili. Pán Bůh naši modlitbu nepotřebuje, ale my ano!

Abychom byli v modlitbách vyslyšeni, musíme se modlit náležitě, tj.:

263. Býváme vždy vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme?

Býváme vždy vyslyšeni, kdykoli se za něco vroucně modlíme.

Modlíme se náležitě vroucně, tj. tak, jak se sluší rozmlouvat s Pánem Bohem. Nedává-li nám Bůh, oč prosíme (např. zdraví, nebo jiné časné dary), dá nám zato jistě chytře to, co nám prospěje více ke spáse naší duše.

Bůh někdy nedává to, oč prosíme, prosíme-li o věci, které neslouží ani ke cti a slávě Boží, ani ke spáse naší duše. Někdy nedostáváme též i tím,

že se nemodlíme zbožně. *Sv. apoštol Jakub* píše o náležitě se nemodlících:

„Prosíte a (nic) nedostáváte, protože prosíte špatně, chcete to potom rozplýtvat na své rozkoše.“ (Jak 4, 3)

264. Kdy se modlíme náležitě?

Náležitě se modlíme, když:

- 1. se modlíme za to, co je ke cti a chvále Boží a k naší spáse,*
- 2. se modlíme „ve jménu Pána Ježíše“,*
- 3. se modlíme zbožně, pokorně a s důvěrou, s odevzdaností do Boží vůle a vytrvale.*

Ke cti Boží a k naší spáse slouží nejen věci duchovní, ale může sloužit všechno, když to užíváme podle Boží vůle. Učili jsme se, že nám slibuje Bůh to, co potřebujeme k živobytí, prosíme-li za pozemské věci, máme si myslet: Prosím o to, co potřebuji k zachování života a co by mi nepřekáželo k dosažení věčného života. Co by ale vedlo k nestřídmosti, pýše nebo jiným hříchům, o to nežádám a ani o to neprosím.

265. Kdy se modlíme ve jménu Pána Ježíše?

„Ve jménu Pana Ježíše“ se modlíme, když se dovoláváme při modlitbě zásluh Ježíše Krista a vkládáme do nich všechnu svou důvěru.

Ve jménu Pána Ježíše. Zásluhy Pána Ježíše jsou příčinou toho, že nám Bůh slíbil dát to, oč prosíme. My sami nejsme hodni, abychom na modlitbách rozmlouvali s Bohem a vyprosili si na něm něco. Všechny své zásluhy odevzdal Pán Ježíš církvi, tj. všem pravověrným křesťanům, proto pravověrní křesťané smejí připomínat stále Pánu Bohu, že zásluhy Pána Ježíše jsou také jejich a prosit, aby Bůh přijal milostivě jejich modlitbu pro tyto zásluhy. A když ve svých modlitbách spoléháme s důvěrou jenom na zásluhy Pána Ježíše, modlíme se ve jménu Pána Ježíše Krista. Pán Ježíš sám nás ujistil, že Bůh vyslyší naše modlitby, budeme-li prosit v jeho jménu a budeme se spoléhat na jeho zásluhy. „Budete-li prosit Otce v mém jménu, dám vám.“ Proto se všechny církevní modlitby uzavírají slovy: „Skrze (pro zásluhy) Pána, našeho Ježíše Krista.“...Amen

Příklady: V iberském národě u Černého moře žila velmi ctnostná křesťanská otrokyně. Ten divoký národ neměl lékaře, neduživé nosívali dům od domu a zjišťovali, zdali by někdo neznal nějaký prostředek na uzdravení nemocného. Jednou se ptali i otrokyně, ví-li o prostředku proti nemoci. „Neznám žádný lidský prostředek“ odpověděla, „ale Bůh, jemuž se klaním, může mrtvým vrátit život a proto může uzdravit i nemocné.“ Začala se modlit za nemocného *ve jménu Ježíše*, a ten se uzdravil. Pověst o tom zázraku došla až ke královně, postižené bolestným neduhem. Dala se donést k otrokyni a byla též skrze jméno Ježíš otrokyní zhojena. Po nějakém čase přišel sám král na lov do velkého nebezpečí, vzýval jméno *Ježíš* a byl vysvobozen. Z vděčnosti přijal tento král křesťanskou víru s celým lidem a nábožnou otrokyni, která přispěla rozšíření víry Kristovy, nazvali potomci *Kristýnou*, tj. křesťanskou¹⁴⁴.

266. Kdy se modlíme zbožně?

Zbožně se modlíme, když při modlitbě myslíme na Boha a varujeme se pokud možno roztržitosti.

Abychom se modlili *zbožně*, musíme nejdříve *zbožně* myslet na Pána Boha, neboť: *modlit se* znamená *zbožně* pozvednout svou mysl k Bohu, *zbožně se modlíme*, když zároveň na to, oč prosíme, myslíme, a když to, co ústy pronášíme, vychází ze srdce. Písmo sv. praví: „*Připrav se, než uděláš slib, a nebud' jako člověk, který Hospodina jen pokouší.*“ (Sir 18, 23)

Lze snadno poznat, zda se někdo modlí *zbožně* nebo roztržitě. Kdo se chce *zbožně* modlit, modlí se nejraději na místě, kde je sám, kde je ticho, (je-li to možné), klečí na kolenou, spíná ruce, obrací své oči ke kříži anebo nějakému sv. obrazu, říká modlitby pomalu, aby vyslovil každé slovo zřetelně a jasně. Kdo se však modlí roztržitě, ten se ohlíží, hraje si s rukama, myslí na jiné věci, chvátá s modlitbou, jen aby ji brzy odbyl. („Vypr. kat.“ p. 531.) *Proti své vůli* je roztržitý, a nikdo nezavinil, že mu přišly na mysl jiné myšlenky, ale odvrací se od roztržitosti hned, jak je zpozoruje. Kdo je *schválně* roztržitý, o tom platí slova písma Sv.: „*Tento lid mě uctívá rty, ale jejich srdce je daleko ode mě.*“ (Mt 15 8)

K *zbožné* modlitbě je třeba se náležitě připravit. Dobře se připravíme, umíníme-li si nejprve cíl: chceme se pomodlit *zbožně*. Potom naše modlitby nekazí naše nedobrovolná roztržitost. A mezi modlitbou si potřebujeme často uvědomit, s kým mluvíme. Např. *Eliáš* přikryl svou tvář pláštěm, mluvil-li s Bohem. Ani sv. *Bernard* se nedal ni-

¹⁴⁴ Výbor Macana

jak vytrhnout z modlitby a dobrovolnou roztržitost svou měl za veliký hřích. „Velkou křivdu bych činil Bohu, prosím-li jej, aby mne vyslyšel, kdybych neslyšel sám sebe.“

267. Kdy se modlíme pokorně?

Pokorně se modlíme, když máme na mysli při modlitbě svou slabost a hříšnost.

Máme-li při modlitbě na paměti své *slabosti*, tj. uvědomíme-li si, že jsme žebráci, kterým Pán Bůh všechno dává, co potřebují, a máme-li zároveň při modlitbě na mysli *svou hříšnost*, tj. že pro naše hříchy nejsme ani hodni s Bohem rozmlouvat, jeho prosit a být vyslyšeni, pak se modlíme *pokorně*. Písmo sv. praví: „*Modlitba chudého proniká oblaka a nezastaví se, dokud tam nedojde.*“ (Sir 35, 17)

Příklad: *Abrahám* se modlil *pokorně*, když prosil za Sodomu a Gomoru: „Když jsem jednou začal, budu mluvit dále ke svému Pánu, ačkoli jsem prach a popel, tj. i když jsem smrtelný, hříšný člověk, který není hoden, aby k Bohu, svému Pánu mluvil, nebo se modlil.“ A *Jakub* se dál modlil: „Bože mých otců, nejsem hoden tvých slitování, ani milostí, která jsi se mnou učinil.“ *Šalomoun* se modlil, když Hospodin k němu pravil: „Žádej, abych ti dal o cokoli prosíš.“ asi takto: „Hospodine, ty jsi učinil, abych kraloval nad tvým lidem, já však jsem ještě *slabý a nezkušený* mládenec. Dej mi tedy srdce schopné, abych uměl a abych mohl tvůj lid dobře soudit a rozeznat mezi zlým a dobrým.“ (pokorně se modlil *celník* v chrámě, *římský setník* v Kafarnaum)

268. Kdy se modlíme s důvěrou?

S důvěrou se modlíme když očekáváme zcela jistě, že nás Pán Bůh vyslyší.

Očekávat s důvěrou znamená něco očekávat a s jistotou si myslet, že obdržíme to, o co prosíme.

Modlíme se v důvěře, očekáváme-li pevně, že nám Bůh všechno dá, co nám slíbil a to, o co prosíme, bude-li to sloužit ke cti Boží a k naší spáse. Pán Ježíš slibuje, že modlitbu modlících se s důvěrou vyslyší: „*Věřte, že všechno, oč v modlitbě prosíte, jste už dostali a budete to mít.*“ (Mk 11, 24) („Dostanu tolik, co si vyprosím!“. Vytrvalost v dobrém až do konce si můžeme pouze vyprosít.)

Příklady: Když *Eliáš* chtěl dokázat, že Hospodin je pravý Bůh a Baal nepravý,

modlil se takto: „Hospodine, ukaž dnes, že jsi ty Bůh v Izraeli, a že jsem já, tvůj služebník, toto všecko udělal kromě Tvého přikázání! Vyslyš mne, Hospodine, vyslyš mne, aby poznal tento lid, že ty jsi Bůh, a aby se obrátil zase k tobě.“ I spadl oheň z nebe a spálil zápalnou oběť. Tak *Zuzana*, nábožná žena, byla obžalována zlomyslnými lidmi. Když přišla před soud, pohlédla se slzami v očích s důvěrou k nebi. Když ji nespravedliví soudci odsoudili k smrti, zvolala: „Bože věčný, který znáš skryté věci, který víš vše, dříve než se to stane, ty víš, že proti mně svědčili křivě.“ (Dan 13, 42) A Bůh vyslyšel její modlitbu, kterou se modlila s důvěrou, a její nevina byla dokázána. *Zuzanu* osvobodili od trestu smrti a oba nespravedlivé soudce ukamenovali.

Ale i když s důvěrou očekáváme, že Bůh vyslyší naše prosby, přece jsme povinni nechat na Pánu Bohu, jak on bude chtít učinit, tj. *jsme povinni odevzdat se do Boží vůle*. (Důvěřujeme, že On chce pro nás to nejlepší.)

269. Kdy se modlíme s odevzdaností do Boží vůle?

S odevzdaností do Boží vůle se modlíme tehdy, když úplně ponecháváme nejsvětější Boží vůli kdy a jak nás vyslyší.

Odevzdán do Boží vůle je ten, kdo ponechává na Pánu Bohu, chce-li vyslyšet modlitbu, či ne. Mnozí křesťané se modlí zbožně, ale nepřichází-li Boží pomoc ihned, zmalomyslní, jejich víra a důvěra poklesá, a tak se děje to, že někteří až reptají proti Bohu. Zapomínají, že nejvyšší moudrý Bůh co činí, to dobře činí a že i tehdy dobře činí, nedá-li člověku to oč prosí. Zbožní křesťané přidávají ke svým modlitbám obyčejně: „Bude-li to Boží vůle.“

Příklady: *Judita*: Jak asyrský vojevůdce Holofernes oblehl město *Betulii* a zavřel tok vody potrubím do města, starší města vynesli: nepřijde-li do pěti dnů odnikud pomoc, vzdají se dobrovolně nepříteli. Téměř jako by to nařizovali Pánu Bohu, nebyli ani zbla odevzdáni do vůle Boží. Bohabojná *Judita* jim vytkla to, že my lidé nemáme co diktovat Pánu Bohu kdy a jak nám má pomoci, ale že to máme zcela ponechat na jeho nejsvatější vůli v moudrosti. Nediktujte Hospodinu, našemu Bohu, jak má jednat. Boha nelze zastrašovat jako člověka, ani vynucovat rozhodnost jako na lidském synu. (Jdt 7,20,21,8 16,17) *Kristus Pán* nám dal nejlepší vzor odevzdání se do vůle Boží na hoře Olivové: „Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich utrpení, avšak ne má vůle ať se stane, ale tvá.“ (Lk 22,42) *Malomocný*: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistit.“

270. Kdy se modlíme vytrvale?

Vytrvale se modlíme, když se nepřestáváme modlit, i když nás Bůh

ihned nevyslyšel. (Nikoliv Pána Boha donutit, ale prosit jej jen.)

Vytrvale se modlit, znamená *stále* se modlit, od modlitby neustávat, i kdyby nás Bůh ihned nevyslyšel. Někteří křesťané si myslí, že Bůh nechce vyslyšet jejich modlitby, protože jim nedal v určité době to, oč prosili, přestávají pak prosit, a mají zato, že prosí nadarmo. Ale jako Pán Bůh nejvýš moudrý nedává vždy to, oč lidé prosí: tak i nedává vždycky v tu dobu, kdy žádáme. Nejsme-li hned vyslyšeni, nesmíme se přestat se modlit, ale máme se důvěrně modlit bez přestání a *vytrvale*.

Příklady: *Abrahám* se za Sodomu a Gomoru *šestkrát* přimlouval. To *Zachariáš* a *Alžběta* se modlili dlouhá léta, aby jim Bůh dal syna. I když oba zestárli a zdálo se, že již nebudou vyslyšeny jejich prosby, modlili se neustále a Bůh je vyslyšel. *Žena kanaanějská*. A *svatá Monika*, zbožná matka svatého Augustina, modlila se mnoho let za jeho obrácení a Bůh ji vyslyšel. Podobenství o muži prosícím souseda o tři chleby.

Jsme povinni se modlit *vytrvale*, neboť Bůh je náš Otec a Pán, a tak jen na něm závisí, kdy nás vyslyší. Často zkouší naši trpělivost i důvěru k němu a chce nám připomenout, že jsme slabí a máme se teď pokořit.

271. Kolika způsoby se můžeme modlit?

Modlit se můžeme dvojím způsobem:

1. *jen vnitřně,*
2. *vnitřně i slovně – ústně.*

272. Kdy se modlíme jen vnitřně?

Jen vnitřně se modlíme, když se modlíme pouze v myšlenkách, např. při rozjímání, a nepronášíme svou vnitřní modlitbu též slovy.

Vnitřní modlitbu koná jen srdce, myšlenkově a beze slov. Duše sama vnímá Boha, svaté osoby, věci. Nejobvyklejší vnitřní modlitba je rozjímání.

273. V čem spočívá rozjímání?

Rozjímání spočívá v tom, že přemýšlíme o životě a utrpení Pána Ježíše, o posledních věcech člověka, nebo jiných pravdách víry a přitom vzbudíme zbožné city a spasitelná předsevzetí.

Prodléváme-li u některého článku víry nebo tajemství a uvažujeme, co se v něm praví a nakonec činíme dobrá předsevzetí, takové modlitbě říkáme *rozjímání*. Svati učitelé vyhlášují *rozjímání* za modlitbu velmi užitečnou a Pánu Bohu velmi milou¹⁴⁵. Nejlépe je rozjímat o životě a utrpení Pána Ježíše, o posledních věcech člověka, nebo také o životě svatých.

Zbožní křesťané užívají též kratičké modlitby, *zbožné povzdechy* či tzv. „*střelné modlitby*“. Konají je včas za pokušení, nebezpečí, práce atd. Např. „Bože, přispěj mi k pomoci!“ „Vše ke cti a slávě Boží!“ „Ježíši, Maria, Josefe, stůjte při mně!“ „Bože, neopouštěj mě! „Bože, buď milostiv, mi hříšnému!“ „Ježíši můj, milosrdenství!“ (100 dní odpustků). „Nejsladší Ježíši, nebud’ mi soudcem, nýbrž Spasitelem!“ (50 dní odpustků). „Ježíši tichý a pokorný srdcem, učiň srdce mé podle srdce svého“. (300 dní odpustků), atd. Takové krátké modlitby lze lehce vykonat neroztržitě a dost prospěšně.

274. Kdy se modlíme vnitřně a zároveň slovně?

Vnitřně a zároveň slovně se modlíme, když vnitřní modlitbu pronášíme zároveň ústy.

Modlitba slovní se nazývá také ústní, protože slova pronášíme ústy.

275. Má jen slovní modlitba před Bohem nějakou cenu?

Modlitba jen slovní nemá u Boha žádnou cenu, vychází jen z úst.

Modlitba *slovy* je ta, při které přeříkáváme jen slova, ale nemyslíme na Boha, ani na to, co říkáme. Nelíbí se Bohu zvuk z úst, když je srdce při tom němé. „Bůh je duch a ti co ho uctívají, mají ho uctít v duchu a v pravdě.“ (Jan 4, 24) Modlí-li se více lidí společně, je to modlitba *společná*.

Povzbuzení, jak se máme při modlitbě chovat.

276. Máme se modlit také společně s jinými?

Máme se modlit také s jinými, protože Pán Ježíš společnou modlitbu zvláště doporučil a řekl: „Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mt 18, 20)

Společná modlitba má velkou moc u Boha, jak učil Pán Ježíš: „Jestli-

¹⁴⁵ Příklady viz ve *Filothea* sv. Fr. Saleského, II., kap. 2–8

že se shodnou na zemi dva z vás na jakékoli věci a budou o ni prosit, dostanou ji od mého nebeského Otce. Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mt 18,19) Modlíme-li se společně, Pán Ježíš je mezi námi a modlí se s námi. Proto se *první křesťané* rádi modlívali *společně*. Každého dne se scházeli jednomyslně v chrámě, chválili Boha a byli v lásce se všemi. (ot. 82)

Povzbuzení, aby se děti účastnily společných služeb Božích a modliteb.

277. Kdy se máme modlit?

Podle napomenutí Ježíše Krista, máme se „stále modlit a neustávat.“ (Lk 18, 1) Zvláště se máme modlit:

1. *ráno a večer a když se zvoní k modlitbě,*
2. *před jídlem a po jídle,*
3. *před prací a po práci,*
4. *v pokušeních,*
5. *ve všech tísních a potřebách.*

Pán Ježíš přikazuje, abychom se pořád modlili, neboli *stále*. Jak se můžeme *stále* modlit, vysvětluje následující věta:

278. Jak se můžeme stále modlit?

Modlit se můžeme stále, když často myslíme na Boha a obětujeme na dobrý úmysl všechny své myšlenky, slova i skutky, radosti i smutky.

Stále se můžeme modlit:

a. vzpomínáme-li často ve dne na Boha, zvedáme-li mysl k němu, ke sv. kříži, některým svatým osobám, zvláště k Panně Marii a svému svatému patronu, nebo rozjímáme-li o některých pravdách svatého náboženství, modlíme-li se občas kratičké modlitby potichu nebo hlasitě.

Např.: „Všechno k větší cti a slávě.“ „Všechno z lásky k Bohu.“ „Sladké srdce Ježíšovo, dej mi tu milost, abych tě víc a více miloval.“ „Ó, Maria bez poskvrny hříchu dědičného počatá, pros za nás, kteří se k tobě utíkáme!“ (Viz ot. 273)

b. *Dobrý úmysl* spočívá v tom, že ve všech myšlenkách, slovech i skutcích se chceme řídit svatým náboženstvím, že chceme užívat radostí

mírně a bez hříchu, a že všechno utrpení chceme pokládat za napomenutí od Boha a za pokání, jež nám ukládá Bůh za naše hříchy. Kdo s dobrým úmyslem koná všechny práce, uctívá jimi Boha. „*At' jíte, at' pijete, nebo cokoli jiného děláte, všechno dělejte k Boží oslavě* .“(1 Kor 10, 31)

Ačkoli se takto máme modlit neustále, přece jsou některé části dne a jisté příležitosti, kdy se máme modlit více. Katechismus naznačuje toto.

1. Máme se modlit *ráno*, abychom Bohu *poděkovali* za ochranu, již nám v noci popřál, a jej *prosili*, aby nám ochranu a pomoc poskytoval po celý den. I ptactvo zpívá ráno nejvíce, jako by děkovalo Pánu Bohu za nový den. Vy pak máte rozum, víte, že Bůh je vaším ochráncem v noci a že vám daruje zase nový den, abyste se radovaly ze svého života, prospívaly v dobrém a usilovaly o věčný život.

Vypravuje se, že když *Karel Veliký* si dal brzy ráno zavolat biskupa *Ludgera*, ten mu vzkázal, že hned přijde, až dokončí svou modlitbu. Císař jej dal ještě třikrát volat, ale biskup nešel, dokud svou modlitbu nedokončil. Když mu císař projevil svou nevoli, odpověděl: „Až dosud jsem tvou vůli, pane, ochotně plnil, neboť se shodovala s Boží vůlí, nebudeš mne však žádat, abych pro tvůj rozkaz na krále všech králů zapomenul a své povinnosti k němu zanedbal.“ Císař se tu nad tím zamyslel a za poučení mu poděkoval a zároveň jej poprosil, aby tak Bohu věrně sloužil, ale i na prosebníka, s celou jeho říší, pamatoval ve svých modlitbách¹⁴⁶.

Modlit se máme *večer*. Celý den nám Bůh dával dost dobrého, chránil nás od neštěstí a úrazu, nejsme tím za to povinni? A málokterý den uplyne, ano neuplyne snad ani jediný, abychom Boha nerozhněvali nějakým hříchem. Proto je třeba litovat při večerní modlitbě spáchaných hříchů během dne, slibovat polepšení, prosit Boha za odpuštění. („Vypr. katech.“ p. 527)

Sv. Bernard povzbuzuje k večerní modlitbě takto: „Pomni, člověče, kdybys býval nemocný, slepý, hluchý, či chromý a jakýs lékař by tě šťastně uzdravil, jak za odchodu na lože bys mu děkoval. Ale jak bys mohl jít k odpočinku bez díkůvzdání tomu, jenž ti dává dnes a vždy zrak, sluch, řeč, život a zdraví, pokrm a výživu? Dal-li jsi žebráku kousek chleba, neodejde od tvých dveří, aby ti nepoděkoval: a dobrotivý Bůh tě po celý den živil, a ty bys šel na lůžko bez díků? Hle, tvá čeleď přeje ti dobrou noc, a ty děkuješ, ačkoli ti oni svým přáním nemohou dát pokoj: a Pánu Bohu, jenž ti dobré noci nejen přeje, ale i může dát, nechceš poděkovat? Ó ten nevďek! I hráč, či obchodník, svůj výdělek, či ztrátu, večer šetří, ač jim jde o časný užitek, či škodu. Tím

¹⁴⁶ Okáč II., p. 32

spíše máš ty, ó člověče, každý večer vzdát úctu, neboť běží o tvou nesmrtelnou duši.“

Modlit se má křesťan, *zvoní-li se k modlitbě*. Katolická církev přikazuje, aby se zvonilo k modlitbě každý den: *ráno, v poledne a večer*, abychom si připomněli vtělení Syna Božího, máme se modlit *Anděl Páně (3x denně)*. Večer se zvoní na *Anděl Páně i umíráčkem*, to kvůli modlitbě za duše v očistci. Někde zvonění ve *čtvrtek* odpoledne, a to lid doprovází modlitbou na: „Památku smrtelných úzkostí“, v *pátek* se zvoní v 9 hodin ráno, či ve 3 hodiny odpoledne, na paměť smrti Páně. (viz katechismus)

Již v 13.století se zvonilo k večeru: šlo spíše o znamení, aby se v domech náležitě ochraňoval oheň (hora ignitegii). Tehdy ještě nebylo tak snadné rozdělat oheň jako v naší době. Bylo třeba starat se tedy, aby se oheň přes noc nerozšířil, a proto se zakrýval večer popelem. Zvoněním měli být lidé upozorněni k ostraze, aby se oheň nevžnal a nezpůsobil škodu. Ve 14.stol. nařídil papež *Jan XXII.*, aby se věřící při tom zvonění třikrát modlili *Zdravas Maria*, a tou modlitbou mohli získat 10 dní odpustků. Později nařizovali, aby se zvonilo i *ráno* o východu slunce a přitom se modlívali zbožní lidé *pětkrát* modlitbu Páně: uctili pět ran Krista Páně, či *sedmkrát* *Zdravas Maria*, ke cti sedmera radostí Panny Marie. Nebo přeříkali *tříkrát* Otčenáš i *Zdravas Maria*.

V 15.století bylo nařízeno, aby se zvonilo též i *za poledne*. Bylo to z tohoto důvodu: již čtvrtý měsíc *Turci* roku 1456 obléhali město *Bělehrad*. Turecký císař nařídil, aby město vzali ze všech stran útokem. Dvacet hodin bojovali z obou stran udatně. Nakonec se obránci města již unavili tak, že nezbylo, než odevzdat město nepříteli. V tu chvíli vzmužil udatný a zbožný řeholník z řádu sv. Františka *Jan Kapistrán*, vojsko i zoufalé měšťany, v jejich čele modlitbou k Bohu, v ruce s křížem, o pomoc a vzýval i Pannu Marii o ochranu: „Mocná královno nebes“, volal, „mohla bys připustit, aby děti tvé padly do rukou nevěrců, pak se tvému Synu posmívajícím v úšklebku: Kdepak je nyní Bůh křesťanů?“ Za modlitby plakal. Křesťané zburcovaní jeho slovy se v zoufalství naposled na Turky vrhli a zvítězili. Slavné vítězství připsali ochraně Boží i zvláštní přímlově Panny Marie. Na to vítězství papež *Kalixt III.* nařídil, aby se zvonilo každý den po celém křesťanském světě v době dobytého vítězství, tj. mezi 2. a 3. hodinou a aby se věřící modlili pozdravení andělské. Tak měli být posíleni vírou v přímlovu Panny Marie a v pomoc Boha: zvonění pak přešlo na poledne¹⁴⁷.

2. Máme se modlit před jídlem, abychom Bohu děkovali, že nám dal pokrm. Po jídle se máme modlit, abychom Bohu poděkovali, že nám dal jíst. Co by lidé řekli o žebrákovi, který by nepoděkoval za obdržený dar? Jistě by řekli, že je nevděčný, a že si nic nezaslouží. Kdo se najedl a

¹⁴⁷ Jak. Proch.. II., p. 109

nepoděkoval štědrému dárci, Pánu Bohu, ten byl nevděčný k němu.

Příklady: Sám Spasitel se modlil *před* jídlem a *po* jídle, jak známe z vyprávění o zázračném nasycení 5000 mužů a z poslední večeře. Též *Daniel* se modlil v jámě lvové, než snědl zázračným způsobem přinesený oběd. Volal: „Přece tedy rozpomenul ses na mne, o Bože, a ukázal jsi, že neopouštíš ty, kdo tě milují.“

3. *Před prací a po práci* (vyučování), aby nás Bůh osvětlil, pomáhal nám, žehnal naší práci. (Viz katechismus)

4. *V pokušeních*. Co bys asi dělal, kdyby tě chtěl někdo zabít? Jistě bys volal, prosil bys o pomoc. A jsme-li pokoušeni ke zlému, je to také tak, jako by svůdce chtěl zabít naši duši. Když přemůžeme pokušení, zůstaneme bez hříchu a jen Bůh může pomoci, abychom nenašli zalíbení ve zlému. Musíme se v pokušení modlit, aby nám Bůh pomohl. „*Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.*“

5. *Ve všech tísňích a potřebách*. Tísni-li nás zármutek, bolest, nemoc, nepohoda atd. Když nám něco schází, bez čeho nemůžeme být, nebo nás něco zlého tíží, říká se, že jsme *v potřebě*. V takových případech je dobré se utéci k Bohu.

Zvláště se má křesťan modlit v kostele, když přijímá svátosti, nebo je přítomen mše svaté.

Příklady: *Ninive*. Učedníci Páně při bouři na moři. Když byl sv. *Petr* v žaláři, modlila se celá církev.

Každý se má nejdříve modlit *sám za sebe*, ale protože máme milovat každého jako sebe samého, tedy modli se i *za ty jiné*.

279. Máme se modlit také za jiné?

Máme se také za jiné, ano i za všechny lidi modlit, za živé i za mrtvé, za rodiče, příbuzné, přátele i nepřátele, duchovní, i světské představené.

Za *živé* se máme modlit, aby sloužili Bohu a jednou byli spaseni, za *mrtvé*, aby byli vysvobozeni z očistce a přijati do nebe. Za *rodiče*, protože jsou po Bohu naši největší dobrodinci a prokázali nám nejvíce lásky. za *příbuzné*, tj. bratry, sestry atd., jelikož jsou hodní naší zvláštní lásky. I za *přátele*, aby Bůh odměnil jejich lásku k nám a požehnal jim, za *nepřátele*, aby jim Bůh odpustil a změnil jejich nepřátelské smýšlení k nám. Rovněž za *duchovní i světské představené*, protože bdí místo Pána Boha nad námi, a proto zasluhují naší zvláštní lásky a vděčnosti.

280. Kde je krátce obsaženo všechno, za co se máme modlit?

Všchno, za co se máme modlit, je krátce obsaženo v modlitbě „Otče náš“ (neboli modlitbě Páně).

Máme se modlit, abychom rozmnožovali čest a chválu Boží na světě, vyprošovali sobě a bližním Boží pomoc pro duši a tělo.

Poučení: *Modli se často a zbožně, neboť v modlitbě můžeš rozmlouvat s Bohem jako dítě se svým otcem. „Kdo se umí náležitě modlit, umí také náležitě žít.“ (Sv. Augustin)*

2. O modlitbě Páně

Až dosud vykládal *katechismus* nejdůležitější učení o modlitbě *celkově*. Nyní nás poučuje o *otčenáši*. Modlitba je vám všem známá, nazývá se tak proto, že začíná slovy „Otče náš“.

281. Proč se jmenuje Otče náš modlitba Páně?

Otče náš se nazývá modlitba Páně, protože nás ji naučil Ježíš Kristus, náš Pán. (Modlitbu se učíme tehdy, vidíme-li se někoho modlit).

Jednou spatřil učedník Pána Ježíše se modlit o samotě. Když viděl, s jakou vroucností se modlí Boží syn, udiven zatoužil, aby se též uměl tak vřele a vroucně modlit jako Pán a Mistr. A přiblížil se pln důvěry s ostatními učedníky ke Kristu Pánu, prosil ho snažně: „Pane, nauč nás se modlit tak, jak i Jan učil své učedníky.“ Pán Ježíš jim řekl: „Když se modlíte, modlete se takto: „Otče náš...“.

282. Jak zní modlitba Páně?

„Otče náš, jenž jsi na nebesích! – Posvět se jméno tvé – přijď království tvé – buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi – chléb náš vezdejší dej nám dnes – a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům – a neuved' nás v pokušení, ale zbav nás všeho zlého.“ (pozn. nově: zbav nás od zlého) (Mt 6,9)

Otče náš je nejkrásnější modlitba proto, že ji složil sám Pán Ježíš, náš Bůh a Spasitel. Ale i proto, že je v ní obsaženo všechno, za co se modlit můžeme a máme: např. chceme-li prosit o dobrodiní a milosti, k tomu všemu je *otčenáš* nejlepší, jen, když se modlíme náležitě.

283. Z čeho se skládá modlitba Páně?

Modlitba Páně se skládá z oslovení a sedmi proseb.

První slova v *otčenáši* se nazývají *oslovení*. Po něm je sedm vět, jimž říkáme *prosby*, tedy *sedm proseb*. Modlitba „*Otče náš*“ je nejkrásnější, je zapotřebí, aby jí každý křesťan náležitě rozuměl. Proto v katechismu jednotlivé části vykládáme. Nejdříve *oslovení* a pak *prosby*.

a) O oslovení

284. Jak zní oslovení v modlitbě Páně?

Oslovení v modlitbě Páně zní: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“

Když chce dítě mluvit s otcem nebo matkou, osloví je, promluví k nim asi takto: „Milý otče,“ nebo „milá matko!“ atd. Tímto oslovením si je chce naklonit, aby je vyslyšeli. Podobně je to v *otčenáši*, oslovujeme nejdříve Pána Boha: „*Otče náš...*“

285. Proč oslovujeme Boha jménem „Otče“?

Boha oslovujeme právem „Otče“. On nás stvořil k obrazu svému, otcovsky o nás pečuje hlavně proto, že nás křtem svatým přijal za své děti.

Boha nazýváme svým otcem, protože :

1. *nás stvořil k svému obrazu.* (viz ot. 91)

2. *o nás otcovsky pečuje*, tj., že se o nás jako otec o děti, ba ještě mnohem více, stará. Dal nám život a nyní se o vše stará, o to, co potřebujeme pro tělo a duši, takže když se nám něčeho nedostává, neseme vinu my sami a ne Pán Bůh. On vše řídí a spravuje, aby nám to sloužilo k prospěchu. (Viz otázku 75). Nesmírnou lásku dal najevo hned prvním

rodičům. I po spáchání prvotního hříchu se staral otcovsky. A pomyslíme-li my, jak ho urážíme hříchy a jak nás zachovává naživu a obdarovává mnoha dobrodiními, cožpak smíme neuznat, že o nás pečuje *otcovsky*? Proto praví Písmo sv.: „*Zdaliž není jeden otec všech nás? Zdali Bůh jeden nestvořil nás? Proč tedy pohrdá, jeden každý z nás bratrem?*“ (Pozn.: nová volná úprava: „*Copak nemáme všichni jednoho otce, copak nás nestvořil jeden Bůh? Proč tedy pohrdáme jeden druhým, ač jsme bratry?*“ Nejpřesnější citát u sv. Pavla téměř autentický s výše uvedeným: Ř 14,10: „*Proč tedy svého bratra odsuzuješ? Nebo proč ty svým bratrem pohrdáš? Všichni přece budeme jednou stát před Božím soudem.*“)

3. Protože nás křtem svatým přijal za své děti, když nás posvětil skrze milost Ducha Svatého. Sv. Pavel říká „*Dostali jste však ducha těch, kdo byli přijati za vlastní, a proto můžeme volat: Abba, Otče!*“ (Řím 8, 15)

Je to velká čest pro nás, že Boha máme za otce a k Bohu můžeme volat jako ke svému otci. Slovo „*Otče*“ na začátku *otčenáše* nám připomíná, že jsme Boží děti a že se smíme přibližovat k Bohu jako děti k otci. Nevoláme v otčenáši „*Můj Otče!*“ nýbrž: „*Otče náš!*“ Proč to?

286. Proč jmenujeme Boha „naším“otcem?

Boha jmenujeme otcem, protože je otcem všech lidí a my se tedy jako bratři za sebe máme modlit společně.

Jsme povinni říkat „*Otče náš*“, a nikoli „*Otče můj*“, protože je Bůh otcem *všech* lidí. Všechny lidi stvořil Pán Bůh a také všechny lidi zachovává a spravuje. Není Bůh otcem jednoho národa, nýbrž *všech* národů, *všech* lidí, proto je: „*Otcem naším*“.

Protože všichni lidé mají Boha za *Otce*, jsou mezi sebou všichni bratři a jako bratři se mají *milovat*. Lásku k bližnímu tedy vyznáváme také, když se modlíme „*Otče náš*“.

Chudý sirotek klečel u hrobu svého otce a hořce plakal, že nemá nikoho z rodičů, ani otce ani matku. Když zvedl oči, spatřil vedle náhrobek, na němž byl vyobrazen anděl, ukazující rukou k nebi a levou rukou na nápis: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích.*“ Vyjasnil smutnou tvář a pravil: „*Ano, na tebe, Otče v nebesích bych zapomenul. Tys mi vzal otce i matku, sám jsi mi otcem, a neopustíš ubohého sirotka.*“ Potěšen odešel,

a nebeský Otec pečoval o něj tak, že měl po všechny dny svého života tolik, co potřeboval k životu na zemi. (Podstránský)

Když jsme oslovili Boha, připomínáme si, *kde* zvláště sídlí, abychom mohli obrátit k němu své srdce dokonaleji.

287. Proč říkáme: „Jenž jsi na nebesích“?

Říkáváme: „Jenž jsi na nebesích“, protože je Bůh na nebesích zvláštním způsobem přítomen a tam bude jednou sám naší největší odměnou.

Bůh je na nebesích přítomen zvláštním způsobem, to znamená, že Bůh je sice všude, na každém místě, ale bydlí v nebi. Zde na zemi Pána Boha nemůžeme vidět, ale na nebesích se zjevuje vyvoleným, andělům a svatým tváří v tvář. Tam andělé a svatí poznávají Boha a jeho vlastnosti tak dokonale, jako by hleděli na jeho tvář, a z toho se vždy radují, tam se mu klanějí a plní jeho svatou vůli.

Říkáváme: „Jenž jsi na nebesích“, protože v nebi bude i *naší největší odměnou*, jestliže si zde nebe zasloužíme.

Slova „Jenž jsi na nebesích“ nás též upomínají k odpoutávání srdcí od pozemských věcí a ke vzbuzování touhy po nebeském království.

b) O s e d m i p r o s b á c h

Sedm proseb můžeme rozdělit na dva typy. *V prvních třech* prosbách prosíme o to, co slouží ke cti a slávě Boží. *V druhých čtyřech* o to, co potřebujeme my a naši bližní pro tělo a duši.

288. Jak zní první prosba otčenáše?

První prosba otčenáše zní: „ Posvěť se jméno tvé. “

Slovo „posvětit“ značí hlavně „svatým učinit“. Zde však má jiný význam, neboť Bůh se nemůže stát světějším než je *nejvýš* svatý. Znamená tedy *posvětit* to, aby jako Bůh byl vždy víc a více chválen a oslavován.

Slovem „*jméno tvé*“ rozumíme samého Boha.

289. Za co prosíme v první prosbě otčenáše?

V první prosbě otčenáše prosíme, aby:

1. *jméno Boží nikdy nebylo zneuctěno nebo rouháním zlehčeno, nýbrž aby bylo více ctěno a velebeno.*
2. *všichni lidé poznali Boha skrze pravou víru a oslavovali ho křesťanským životem.*

1. Prosíme, *aby jméno Boží nikdy nebylo zneuctěno*. Bylo by zneuctěno, kdybychom je vyslovovali lehkomylně, ze žertu a bez dobré příčiny.

Jsou¹⁴⁸ tři případy, kdy je dovoleno vyslovovat jméno Boží:

- a. modlíme-li se,
- b. učíme-li se o Pánu Bohu,
- c. ocitáme-li se v nějakém nebezpečí.

Ad a. Když se lidé modlí nebo zpívají zbožné písně v kostele nebo doma, vyslovují často jméno Boží, jméno Panny Marie, andělů a svatých. Protože je naše povinnost modlit se, vyslovujeme jméno Boží a jiná svatá jména při modlitbě.

Ad b. Ve škole se učíte svatému náboženství. Já často vyslovuji jméno Boží, abych vám o Pánu Bohu vypravoval, vyslovuji též jiná svatá jména. Podobně je to i v kázání v kostele, kde se dospělí lidé učí svatému náboženství. A kdo poroučí, aby se děti a dospělí lidé učili o Pánu Bohu? Protože to chce Pán Bůh, abychom se o něm učili, vyslovujeme jméno Boží a jiná svatá jména, když se učíme svatému náboženství.

Ad c. Jsou zde ale ještě jiná nebezpečí, kdyby se nám stalo něco zlého nebo nějaké neštěstí. Hoří-li někde dům, říká se: blízké domy jsou v nebezpečí. Spadl-li by do vody neplavec, je v nebezpečí života. Kdo nás může chránit v každém nebezpečí? Kdo se může za nás přimluvit u Boha, aby nás v nebezpečí chránil? Máme se modlit v době pokušení, když jsme v *nebezpečí hříchu*.

Dále prosíme, aby jméno Boží nebylo nikdy *rouháním zlehčeno*, tj. aby nikdo nic rouhavého, ošklivého, urážejícího neříkal o Pánu Bohu.

V jednom hostinci mluvilo několik pánů urážlivě a *rouhavě* o Pánu Bohu. Když *rouhání* nepřestávalo, odstranil svědomitý hostinský kříž se stěny, aby jej uschoval, řka : „Nesluší se, aby náš Spasitel Ježíš Kristus poslouchal takové rouhavé řeči.“ Rouhači se zastyděli a umlkli.

I druhé přikázání Boží zapovídá zneuctívát jméno Boží. Avšak v první prosbě neprosíme jen, aby jméno Boží nebylo zneuctěno, nýbrž prosíme také, aby jméno Boží bylo ctěno a velebeno, tj. aby všichni lidé Pána Boha měli v úctě, aby jej ctili, chválili a velebili.

¹⁴⁸ „Výpr. Kat“ p. 393 a 4 II.

Mezi svatými, kteří si stanovili jako zvláštní úlohu v životě to, aby jméno Boží bylo *ctěno a velebeno*, byl sv. Ignác z Loyoly. Celý jeho život byl zaměřen na oslavu jména Božího. Říkal častokrát: „*Vše ke cti a chvále Boží.*“ Kdykoli na svých cestách uslyšel zneuctívát jméno Boží, káral přísně takové jednání. Posmíváný, tupený za svou horlivost, snášel příkoří trpělivě a těšil se příslovím: „*Vše ke cti a chvále Boží.*“

Aby všichni lidé poznali skrze pravou víru Boha, soustřeďoval hojně na ulicích kolem sebe děti a učil je svatému náboženství. Jeho horlivost způsobila, že se přidávali k němu jiní zbožní a učení muži a poté podle sv. apoštolů se rozešli do celého světa, hlásat evangelium i pohanským národům evangelia a oslavovat jméno Boží...

2. Aby lidé mohli jméno Boží ctít je třeba, *aby Pána Boha také znali*. Boha poznáváme jen skrze svatou víru. Proto prosíme v této prosbě: *aby všichni lidé poznali Boha skrze pravou víru a oslavovali ho i křesťanským životem*. Boha oslavujeme křesťanským životem, když žijeme podle učení Pána Ježíše: když konáme dobré a varujeme se zlého. Člověk zneuctívá jméno Boží nekřesťanským, neboli hříšným životem.

290. Jak zní druhá prosba otčenáše?

Druhá prosba otčenáše zní: „Přijď království tvé.“

Království je země, v níž vládne král a poddaní ho poslouchají. Takovému *království* říkáme *pozemské*.

Království, o něž prosíme v otčenáši, je *království Boží*, kde kraluje Bůh. Toto království je trojí:

1. *království Boží v naší duši*, tj. království milostí,
2. *království Boží na zemi*, tj. katolická církev a
3. *království Boží na nebi*, tj. nebeské království.

Za tato trojí království prosíme ve druhé prosbě.

291. Za co prosíme v druhé prosbě?

V druhé prosbě otčenáše prosíme za trojí království, totiž aby:

1. *Bůh panoval v nás skrze víru, naději a lásku,*
2. *se království Boží na zemi, totiž katolická církev, víc a více se šířila a upevňovala,*
3. *nás Bůh jednou přijal do nebeského království.*

Ad 1. *Království Boží je v nás*. Bůh panuje v našich duších, když jsme ve stavu posvěcující milosti, věříme v Boha, doufáme v něho a zachováváme jeho přikázání z lásky k němu. Krátce *můžeme* říci: Království Boží je v nás, dbáme-li upřímně abychom žili podle sv. náboženství, chránili se hříchu a když jsme hřešili, neodkládáme pokání.

Ad 2. Prosíme za *druhé*, aby přistupovalo stále více lidí ke katolické církvi, ano, aby přistoupili všichni lidé ke katolické církvi. Z tohoto důvodu opouštějí mnozí kněží svou vlast. Jdou do dalekých krajín mezi pohanské národy, aby jim hlásali svaté evangelium. Tito kněží se nazývají *misionáři* tj. vyslanci, neboť bývají vysláni z Říma Svatým otcem mezi pohany, aby je učili znát pravého Boha a přivedli je do církve¹⁴⁹. Tak se rozšiřuje církev. Dále prosíme o to, aby se Boží království na zemi *upevňovalo*, tj. aby nepřátelé neútočili proti církvi, nehubili ji, aby mohla vykonávat svůj trojí úřad úspěšně v pokoji.

Ad 3. Slovo „*království Boží*“ znamená i *věčnou blaženost v nebi*. Modlíme se i v druhé prosbě, aby nás Bůh jednou uvedl do *věčné blaženosti*.

292. Jak zní třetí prosba?

Třetí prosba otčenáše zní: „Bud' vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.“

Vůle Boží je vše to, co Bůh nařizuje, to jsou Boží přikázání a Boží prozřetelnost . (zde je vhodné opakovat otázky :70–73. a 75)

293. Za co prosíme v třetí prosbě otčenáše?

V třetí prosbě otčenáše prosíme za milost, abychom:

¹⁴⁹ Zde bude vhodné zmínit se a zároveň vyzvat žáky, aby přistoupili k „*Jednotě svatého dětství Ježíšova*.“ Účelem této jednoty je, aby se vychovávaly a kupovaly z milodarů od malých dětí pohanské děti, které rodiče odkládají, aby jim připravili jistou smrt. Nejen skutečná pomoc, kterou koná tato jednota katolickým misiím, ale i uznání, ocenění zasluhuje to, že děti jsou vedeny prostřednictvím jednoty k ušlechtilé lásce a že se v nich pěstuje církevní duch, který je všem prospěšný. Zřídit *Jednotu sv. dětství* je velmi jednoduchá věc. Považuje se již za zřízenou, jakmile se dohodne v jedné farnosti 12 členů. Jednota se skládá z družin po 12 členech, každá družina má své řadové číslo a odvádí svoje příspěvky. Dvanáct družin tvoří poddíl, 12 poddílů je *odbor*. Viz vše ostatní: Dr. Skočdopole: *Pastorálka I.*, p. 380

1. *Boží vůli dokonale a rádi plnili na zemi, vždy tak dokonale, jak ji plní v nebi andělé a svatí,*
2. *se podrobili Boží vůli i v utrpení a soužení.*

1. Chceme-li vstoupit do věčného života, musíme plnit Boží vůli. Kristus Pán pravil: „*Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do nebeského království, ale ten, kdo koná vůli mého nebeského Otce, který je v nebesích.*“ (Mt 7, 21) Již jsme se učili, že bez milosti Boží nemůžeme konat nic prospěšného. Prosíme tedy za osvětlení a posilu, abychom vždy plnili Boží vůli náležitě. („Bud' vůle tvá jako v nebi i na zemi, tak i ve mně.“)

A jak máme plnit Boží vůli? Katechismus praví *dokonale*, tj. tak dobře, jak jen můžeme. Boží vůli plníme, když děláme všechno tak, jak Bůh přikazuje.

Boží vůli máme plnit *rádi*. Mnohé dítě dělá sice, co mu poroučejí rodiče, ale nerado, někdy reptá, vzpírá se plnit jejich vůli. Rovněž tak i my bychom neplnili Boží vůli *rádi*, kdybychom ji plnili jen že musíme, anebo že bychom zasloužili trest, kdybychom ji neplnili.

Boží vůli máme tak plnit, jako ji plní *andělé a svatí v nebi*. Kdykoli Pán Bůh andělům něco přikázal, anebo je někam poslal, *ochotně* plnili jeho vůli. Proto se také zobrazují s křídly. Také svatí v nebi plní Boží vůli *rádi a dokonale*. Dokud svatí byli ještě na zemi, plnili Boží vůli dokonale a rádi, proto je Bůh vzal do nebe, kde také *rádi a dokonale* plní jeho vůli. Andělé a svatí v nebi jsou nám příkladem, podle něho i my máme vždy *rádi a dokonale* plnit Boží vůli.

2. Prosíme v třetí prosbě *za druhé*, abychom se *v utrpení a trápení podrobovali Boží vůli*. Při každém *utrpení a soužení*, které nás potkává, pomysleme si: „Bůh to dopustil, je to jeho svatá vůle, proto to chci trpělivě snášet.“ Krásný příklad nám dal Božský *Spasitel*, když se modlil v zahradě *Getseman*: „Otče, ne má, ale tvá vůle se staň!“, či *Job*: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Hospodinovo jméno buď pochváleno.“ (Job 1, 20).

V první, druhé i třetí prosbě otčenáše prosíme ve smyslu ke cti a slávě Boží. V následných čtyřech prosbách prosíme o to, co vyžadujem pro naše tělo i duši.

294. Jak zní čtvrtá prosba?

Čtvrtá prosba otčenáše zní: „Chléb nás vezdejší dej nám dnes.“

„Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte.“ (Jan 4, 32) „Mým pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal, a dokonat jeho dílo.“ (Jan 4, 34) „Zvedněte oči a podívejte se na pole: Jsou už bílá ke žnít.“ (Jan 4, 35)

295. Za co prosíme ve čtvrté prosbě otčenáše?

Ve čtvrté prosbě otčenáše prosíme: aby nám Bůh dopřál vše potřebné pro tělo i duši.

„Žízním.“ (Jan 19, 28)...“*Oheň jsem přišel vrhnout na zem, a jak si přeji, aby už vzplanul. V křest mám být ponořen, a jak je mi úzko, než bude vykonán.*“ (Lk 12, 49)

Člověk má dvojí život: *tělesný a duchovní*. K zachování *tělesného* života potřebujeme jídlo, nápoje, obydlí, oděv a podobné věci, to vše zahrneme slovem „*chléb*“. Proto i mezi lidmi se říká: „Ten má těžký, hořký chléb!“, což znamená, že se musí těžce žít, že musí těžce pracovat, aby získal to, co potřebuje k zachování života. Slovem *chléb* tedy rozumíme vše, čeho potřebujeme, abychom mohli žít.

Prosíme ve čtvrté prosbě též o to, co potřebujeme k zachování *duchovního* života. *Duchovní* život je posvěcující milost Boží. Když duše ztratila posvěcující milost Boží, říkáme, že je mrtvá, tj. nemůže mít zásluhy pro nebe. Abychom zachovali *duchovní* život (posvěcující milost Boží), potřebujeme také pokrm, a to *pokrm duchovní*. Tím je *Boží slovo*. Kristus Pán sám nazval Boží slovo chlebem. Když ho pokoušel ďábel na poušti, aby udělal z kamení chléb, odpověděl mu: „*Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích.*“ (Lk 4, 4, Mt 4,4) Boží slovo je tedy pokrm naší duše. Jiný chléb pro duši je *Nejsvětější svátost*. (pozn. nověji: *Eucharistie*). V této svátosti se nám dává za pokrm sám Kristus Pán, který o sobě pravil: „*Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe. Kdo bude jíst tento chléb, bude živ navěky. A chléb, který já dám, je mé tělo, obětované za život světa.*“ (Jan 6, 51) Proto se nazývá také Nejsvětější svátost *chléb andělský* nebo *pokrm nebeský*. Tímto dvojím chlebem se v nás zachovává *život duchovní*. A k zachování *duchovního* života nám pomáhají také skutečné *milosti*, které se nám udělují zvláště ve svátostech, a dosahujeme jich skrze modlitbu a skrze církevní žehnání.

Pozorujeme-li jednotlivá slova *čtvrté prosby*, poznáváme, že každé z nich je moc poučné a významné. Prosíme nejdřív o *chléb*, tj. o to, co je nám k zachování života *nejvíce třeba*, a ne o lahůdky nebo jiné nepotřebné věci.

Říkáme: chléb „*náš*“ Slovo *náš* připomíná, že si máme získávat svůj chléb spravedlivým způsobem. Když si někdo vydělává nespravedlivým způsobem chléb nemůže říci, že požívá *svůj* chléb. *Náš* je jen chléb, kterého jsme spravedlivě nabyli.

Říkáme: chléb náš *vezdejší*. Chléb nazývá se *vezdejším*, protože ho potřebujeme každodenně, vždy, celý život. To slovo nám připomíná také, že nemáme být příliš úzkostliví o budoucnost, ani že nemáme toužit po bohatství, ale že máme i s málem být spokojeni. Duch Svatý nás učí v Písmu sv. prosit Pána Boha: „...*ani bídu, ani bohatství mi nedávej, jen to nutné mi dej k živobytí.*“ (Př 30, 8) („Bůh dává. Skrze dary jsou naše ruce spojeny. Jednou nám dá sám sebe.“)

Dále prosíme: „*dej* nám dnes“. Slovo „*dej*“ nám připomíná, že máme všechno od Pána Boha, a že by všechna naše práce a všechno naše namáhání bylo marné, kdyby nám Bůh neuděloval své požehnání. Kdyby nám sám Bůh nedal chléb, nemohli bychom ho získat. Jsme všichni slabí a bez Božího požehnání a bez Boží pomoci bychom se neudrželi ani při životě. (Modlitba před jídlem a po jídle.)

K jednomu boháči, který právě obědval, přišel dobrý cizinec. Když křesťanský pozdravil, řekl podle starého zbožného obyčeje: „Pán Bůh rač žehnat“! Boháč odvětil pohrdavě: „Není třeba, aby mi Bůh žehnal, mám dost, a když bude třeba, dám si znovu pokrm připravit.“ Později upadl do nemoci, za níž se mu hrdlo tak sevřelo, že ani pokrm, ani nápoj nemohl pozřít a zemřel, ubohý hladem¹⁵⁰, ač měl všeho dost.“

Předposlední slovo této prosby je: „*nám*“ Při tom slově si máme připomenout, že všichni potřebujeme chléb a že každý má také prosit, aby Bůh *i jiným udělil potřebný chléb*.

Konečně říkáme: „... *dnes*“... Proč neprosíme, aby nám Pán Bůh udělil chléb na celý život, a říkáme jen *dnes*. Proto, že nevíme, budeme-li zítra ještě naživu. Slovo *dnes* nám také připomíná, že se *máme každý den modlit* a nikdy nezapomínat, že svůj chléb máme od Pána Boha. (Důvěra, že Bůh dává dnes a denně. Každý den má dost svých starostí.)

¹⁵⁰ Jak. Proch.II

Ve *čtvrté* prosbě prosíme o vše potřebné pro tělo *i duši*. Žádáme zároveň Boha, aby od nás odvrátil *drahotu, hlad a hřích*.

Drahota (drahé časy) nastane(ou) tehdy, když věci, které potřebujeme k zachování života jsou drahé, např. obilí. Nezapří-li v létě dlouho, či prší-li hodně, neurodí se pak obilí a velmi zdrahne. V těchto smutných dobách nemohou kupovat chudí lidé dostatek potravin a snášejí hlad. Prosíme tedy, aby Bůh odvrátil *drahé časy a hlad*. Tu prosíme, aby Bůh od nás odvrátil i *hřích*. Hříchy bývají často příčinou, že Bůh sesílá na lidi drahotu a hlad. Již ve Starém zákoně hrozil židům drahotou a hladem, nebudou-li plnit jeho svatou vůli. A tak prosíme ve *čtvrté* prosbě, aby Bůh odvrátil od nás *hřích*.

296. Jak zní pátá prosba otčenáše?

Pátá prosba otčenáše zní: „Odpust' nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.“

Říkáváme: „odpust' nám“, protože se modlíme nejen za sebe, ale i za bližní. Slovem „*viny*“ rozumíme „*hříchy*“. „*Našim viníkům*“, tj. těm, kteří nás rozhněvali nebo urazili, uškodili nám, něco *zlého nám udělali*.

297. Za co prosíme v páté prosbě otčenáše?

V páté prosbě otčenáše prosíme, aby nám odpustil Bůh naše hříchy, tak jako i my odpouštíme ze srdce všem, kdo nám ublížili.

Slovy: „Odpust' nám *naše viny*“, vyznáváme, že jsme všichni hříšní. Sv. Jan říká: „*Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe.*“ (1 Jan 1,8) Prosíme tedy, aby nám Bůh hříchy odpustil.

Slovy: „*jakož i my odpouštíme našim viníkům*“, ukázal nám Pán Ježíš, že i my musíme odpouštět těm, kteří nás urazili, chceme-li, aby nám odpustili. A musíme jim *odpustit ze srdce*, tj. upřímně, nesmíme se tvářit, jako bychom jim odpustili, a zatím se hněvali na ně *uvnitř* v srdci. Slýcháme, že lidé někdy říkají: „Já mu odpouštím, ale ať se již ke mne nehlásí, nechci ho ani vidět,“ ap. Kdo tak myslí a mluví, ten *neodpouští ze srdce*. Pokud by se někdo modlil, aby mu Bůh odpustil hříchy, a sám by těm, kdo mu ublížili, nechtěl odpustit, nemohl by očekávat od Pána Boha

odpuštění svých hříchů, lhal by a svolával by trest a Boží pomstu na sebe.

Sv. Petr se tázal Pána Ježíše: „*Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když se proti mně prohřeší? Nejvíc sedmkrát?*“ A Ježíš mu odpověděl: „*Neříkám ti nejvíc sedmkrát, ale (třeba) sedmdesát sedmkrát*“ (Mt 18, 21-22), tj. tolikrát, kolikrát jsme byli uraženi.

Máme odpustit lidem křivdy, které nám udělali, tak učil Pán Ježíš podobenstvím o milosrdném služebníkovi.

Budeme-li si vždy připomínat, jak často urážíme Pána Boha, pak budeme jistě volat se zkroušeným srdcem „*Odpusť nám naše viny*“ a budeme též rádi odpouštět svým nepřátelům.

298. Jak zní šestá prosba otčenáše?

Šestá prosba otčenáše zní: „A neuved' nás v pokušení.“

Slovem *pokušení*“ rozumíme jakékoli vábení a svádění ke hříchu.

Příklady: *Đábel pokoušel Evu, Pána Ježíše.*

299. Za co prosíme v šesté prosbě otčenáše?

V šesté prosbě otčenáše prosíme, aby nás Bůh chránil od pokušení ke hříchu anebo nám dal milost, abychom nad ním zvítězili.

Prosíme, „*aby nás Bůh chránil od pokušení*“ – tj. aby nedopustil, abychom byli naváděni a sváděni ke hříchu, a dopustí-li to přece, aby nám dal milost a sílu, se kterou bychom odolali každému pokušení, přemohli je nebo *nad ním zvítězili*.

Příklady: Josef egyptský nesvolil k pokušení, za svádění ženou Putifarovou, zvolal: „*Jak bych se mohl dopustit takového velkého zla i hříchu proti Bohu?*“ (Gn 39,9).

300. Odkud pochází pokušení?

Pokušení pochází od:

1. *zlých žádostivostí,*
2. *světa, tj. zlých lidí a*
3. *d'ábla.*

(Vše začíná zvědavostí: můžeme se chránit tím, že požádáme o dovolení, neberu nic bez dovolení nebo dokonce co mi někdo sám nenabídl)

Ad 1. Pokušení pochází ze *zlé žádostivosti*, tj. že častěji chceme, čili žádáme zlé a ne dobré, že naše vůle je více nakloněna ke zlému.

Trojím způsobem nás kloní i svádí *zlá žádostivost* k hříchu. Sv. evangelista Jan píše o *zlé žádostivosti*: „*Vždyť vše, co je na světě, tj. žádost těla, žádost očí a honosný styl života, to není Otce, ale světa.*“ (1Jan 2, 16)

Žádost těla je žádost užívat si nadmíru jídla, nápojů, radovánek a rozkoše. Říkáme také této žádosti *požívačnost*. Kdo se jí poddává bývá nestřídmý, hýřivý, mlsný, nemravný, nečistý, nestydatý a lenivý. K žádosti těla pokoušel Pána Ježíše ďábel, když mu řekl: „*Jsi-li Syn Boží, řekni, ať se z těch kamenů stanou chleby.*“ (Mt 4, 3)

Žádost očí je žádost mít mnoho peněz a statků. K té pokoušel ďábel Pána Ježíše, když mu z vysoké hory ukazoval království a jejich slávu a řekl: „*To všechno ti dám, jestliže padneš a budeš se mi klanět.*“ (Mt 4, 9) Povoluje-li člověk této žádosti, bývá lakomý, závistivý. Žádost ho svádí ke krádeži a podvodu.

Pýcha života je žádost po cti, chvále a slávě. K této sváděl ďábel Pána Ježíše, když jej uvedl na střechu Jeruzalémského chrámu a řekl mu: „*Jsi-li syn Boží, vrhni se dolů.*“ (Mt 4, 6)

Ad 2. *Svět*, který nás pokouší, není nebe a země, ale lidé, kteří nedbají svatého náboženství, nevšímají si příkazů svatého náboženství, žijí jen podle svých žádostí, svádějí ke hříchu slovem i příkladem. Slovem *svět* míníme: všechno to, po čem touží žádost těla a pýcha života.

Ad 3. Pokušení pochází také od *d'ábla*. *Dobří andělé* nás ochraňují na těle i na duši, dávají nám dobrá vnuknutí (Ot. 84) *Zlí duchové* nás nenávidí, pokoušejí nás ke hříchu (Ot. 87 a 88). *Ďábel* pokoušel a svedl již první rodiče v ráji, pokoušel Krista Pána na poušti, pokouší i nás. Nevidíme ho sice, ale přece nás pokouší, dává nám zlá vnuknutí, vzbuzuje v nás zlé žádosti.

Proti každému pokušení musíme bojovat. Pán Ježíš nás sám poučil, jak se můžeme chránit mnohých pokušení, aby ani nevznikla a přemáhat je, když už jsou. „*Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení, Duch je sice ochotný, ale tělo slabé*“ (Mt 26,41, Mk 14, 38, Lk 22,41): „*Modlete se, abyste nepřišli do pokušení.*“ *Bdít* tj. dávat pozor na své myšlení, řeči a činy, aby v nich nebylo nic proti Boží vůli, dávat také pozor na lidi, se

kterými se stýkáme, a na místa, kde jsme, abychom nebyli snad ponoukáni ke zlému. Též *sebe přemáhat a odpírat*: „*Oblečte se do plné výzbroje Boží, abyste mohli čelit ďábovým nástrahám.*“ (Ef 6, 11) *Oděv Boží je víra ve všudypřítomnost Boží, že vševědoucí je nejvyšší spravedlivý a pamatování i na poslední věci.*

Vše to musíme spojovat s *modlitbou* (viz ot. 278) Sv. Řehoř praví: „Tam, kde předchází modlitba, nemá přístup pokušení.“ „Střelné modlitby“. Proto vstaňte a pomodlíme se teď: „*Anděle Boží, strážce můj...*“

301. Proč dopouští Bůh pokušení?

Bůh dopouští pokušení, aby:

1. *nás zachoval v pokoře a bdělosti,*
2. *nás zkoušel a rozmnožil naše zásluhy.*

Ad 1. *Pokora* spočívá v tom, že člověk uznává svou slabost a hříšnost a proto sám sebe považuje za málo, nad nikoho se nevynáší, ale jiné pokládá za lepší než je sám. Když Pán Bůh na nás dopouští pokušení, chce, *abychom poznávali, jak velice jsme slabí a ke zlému nakloněni.* Takové poznání a uznání nás vede k tomu, abychom se nespolehali sami na sebe, snad na svůj rozum nebo zbožnost, ale jenom na pomoc a Boží milost. Svatí říkali: („Sám od sebe nic nejsem a na nic dobrého nemohu ani pomyslet, ani upřímně žádat ani učinit. Jen málo dobrého činím a to jen s pomocí Boží.“) A poklesli-li jsme v pokušení, máme se před Bohem a mnohdy též před lidmi ponížit a máme se přiznat ke své chybě. Přiznáme-li se, jde o znamení pokory. Jestliže jsme pokušení přemohli, nad ním zvítězili, přičítáme to jen Boží milosti a ne sobě, říkáme: „Ne nám, Pane, ne nám, ale budiž chvála Tvému jménu.“ A když jen Bohu všechno dobré přičítáme, je to také znamení pokory. Bůh tedy dopouští pokušení, aby nás zachoval v pokoře. Jestliže si bereme poučení z každého pokušení, že jsme slabí a nakloněni k hříchu, jestliže sami sebe ponížujeme a zahanbujeme, když jsme klesli v pokušení, jestliže to přičítáme Bohu, přemohli-li jsme pokušení, projevujeme pokoru. (...a neuved' nás...)

Ad 2. Bůh dopouští pokušení, *aby nás zkoušel*, zdali jej opravdu milujeme a zda vytrváme. Boha milovat a jemu sloužit, pokud pokušení ne-

přichází, není tak těžké. Ale vábí-li pokušení a chce-li svést ke hříchu, a my nezhřešíme, již tehdy lze vidět naši lásku k Bohu i naši poslušnost.

Řekli jsme si, že v pokušeních *zkouší* Pán Bůh člověka. Zkouší-li pan učitel a zkouším-li i já ve škole, je to proto, abychom zjistili, zda žáci umějí a čemu se přiučili ve škole, či čemu se naučili už doma. Ale tak to není u Pána Boha, Bůh nedopouští pokušení proto, aby sám zjistil, zda člověk přemůže nebo nepřemůže, Bůh je všemohoucí, a ví už napřed, co udělá nebo jak se zachová člověk. Pán Bůh již napřed věděl, že Abrahám bude obětovat Izáka, věděl také, že Job přes všechna svá utrpení zůstane spravedlivý. Pán Bůh zkouší skrze pokušení, jako skrze nehody a utrpení, (ot. 73), aby zkoušený člověk *sám poznal, jaký je* (a co mu ještě schází) a jiní lidé aby měli příklad z něho, když přemůže pokušení a když nepřemůže výstrahu. Mnohý člověk si myslí o sobě, že je ctnostný a jistý v dobrém, když klesl do pokušení, poznává, že není opravdu takový, za jakého sám sebe pokládal. Pán Bůh ho skrze pokušení zahanbuje, chce jej učit pokoře a lepší bdělosti, aby zase neklesl po druhé. Lidé, kteří obstáli v těžkých zkouškách, zkoušel Pán Bůh i proto, aby byli příkladem jiným. Tak je *Abrahám* příkladem pevné víry a velké poslušnosti k Bohu, *Job* příkladem velké trpělivosti a odevzdanosti do Boží vůle. Tisíce lidí povzbudil k pevné víře příklad *Abraháma*, tisíce a tisíce k trpělivosti a k odevzdanosti do Boží vůle *Joba*.

Bůh dopouští pokušení, *aby rozmnožil naše zásluhy*. Každé pokušení je naše příležitost k získání zásluh. Kdykoli jsme pokušení přemohli, vykonali jsme dobrý skutek a tak jsme *získali zásluhy* pro nebe. Proto praví Písmo sv.: „... *blaze muži, který ve zkouškách vydrží. Když se osvědčí, dostane za odměnu život, jak to (Pán) slíbil těm, kdo ho milují.*“ (Jak 1, 12)

302. Jak zní sedmá prosba otčenáše?

Sedmá prosba otčenáše zní: „ Ale zbav nás od zlého. “

Zlé je vše, co je člověku nepříjemné, co mu škodí. Je dvojí zlo: tělesné a duševní. Tělesné je to, které škodí tělu, nazývá se také časné, poněvadž trvá jen na čas (dočasně). Největší časná zla jsou nemoc, mor, hlad a válka. Duchovní zlo je to, které škodí životu duše, zmenšuje posvěcující milost anebo ji dokonce odnímá. Toto duchovní zlo škodí v čase i pro celou

věčnost, je to *hřích* a smrt ve stavu těžkého hříchu, po kterém následuje věčné zavržení. A proto je *hřích největší zlo*.

303. Za co prosíme v sedmé prosbě otčenáše

V sedmé prosbě otčenáše prosíme, aby:

1. *nás Bůh chránil největšího zla, totiž hříchu a věčného zavržení,*
2. *nás Bůh chránil i dočasného zla, prospívá-li to naší spáse.*

Ad 1. *Hřích* (smrtný) je největší zlo, které nám nejvíce škodí. (Nakažlivá choroba, jejímž koncem je smrt.) Zarmucujeme jím Pána Ježíše, který trpěl a umřel za naše hříchy. Kdo schválně těžce hřeší a nechce se polepšit, tomu všechno utrpení Pána Ježíše není nic platné, za toho Pán Ježíš nadarmo trpěl hrozná muka a přehořkou smrt. A to Pána Ježíše zarmucuje a bolí tak, jako by ho ten hříšník znovu mučil a křižoval spolu s katany a pohanskými vojáky. Proto Bůh trestá hříšníka často již zde na zemi, a nepolepší-li se, bude věčně trestán v pekle. Prosíme tedy v sedmé prosbě, aby nás Bůh *chránil hříchu*, který je největší zlo.

Ad 2. Všechno zlo je následek *hříchu*. Hřích prvních rodičů a tresty za něj přešly na všechny lidi. Proto každý člověk musí snášet i něco zlého, není člověka, kterého by nepotkalo žádné *zlo*.

I vy jste mnozí už byli nemocní a každý musel snášet již něco zlého a protivného. A tak dost věcí, jež jmenujeme zlé, či neštěstí a trápení, nejsou zlé, protože nám z nich plyne velký užitek. My někdy až později poznáváme, že bylo naše štěstí to, co jsme nejdříve považovali za neštěstí, o některých protivných věcech ale až do smrti nepoznáváme, že by nám byly k užitku. A přece máme jistě užitek z toho, co zlého a protivného nás potká. Jen snášíme-li to trpělivě. *Totíž: to co Bůh činí, dobře činí.* I prosíme v prosbě sedmé, aby nás *Bůh i časného zla uchránil* a odvrátil je od nás tak, aby nás nepotkalo, či nás jej zbavil, stihlo-li nás a *prospívá-li to naší spáse*.

Modlitba Páně končí slovem —, *Amen*. “

304. Proč končíme otčenáš slovem „Amen“?

Otčenáš končíme slovem „Amen“, „Staň se“, abychom vyjádřili, že

toužíme po tom, aby Bůh vyslyšel naše prosby.

Slovem „*Amen*“ opakujeme všechny předešlé prosby a žádáme vroucně za jejich splnění.

Poučení: *Nemodli se otčenáš nikdy roztržitě, ale vždycky uctivě i pozorně. Je to nejkrásnější a nejlepší modlitba a učil ji sám božský Vykupitel.*

3.O pozdravení andělském

Po modlitbě Páně modlíme se *pozdravení andělské*. Touto modlitbou uctíváme a prosíme o přímlovu nejblahoslavenější Rodičku Boží, Pannu Marii. Maria nám nemůže sama pomoci, ale může se přimlouvat za nás u Boha. Její přímlovu Bůh jistě vyslyší, protože je Matka Boží.

305. Jak zní pozdravení andělské?

Pozdravení andělské zní: „Zdravas Maria – milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého Ježíš. – Svatá Maria, Matko Boží – pros za nás hříšné – nyní i v hodinu smrti naší! – Amen.“

Modlitba se nazývá *pozdravení andělské*, protože začíná slovy, kterými pozdravil archanděl *Gabriel* Pannu¹⁵¹ Marii. Nazývá se také „*Zdravas Maria*“, protože začíná těmi slovy.

306. Z kolika částí se skládá pozdravení andělské?

Pozdravení andělské se skládá ze tří částí:

1. z pozdravení archanděla *Gabriela*,
2. z pozdravení svaté *Alžběty*,
3. ze slov *církve*.

307. Kterými slovy pozdravil Marii archanděl *Gabriel*?

Archanděl Gabriel pozdravil Marii slovy: „Zdravas, milosti plná!

¹⁵¹ Dle Jak. Proch. p. I., 253

Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.“

Po slovech „*Zdravas*“ přidala církev svatá slovo „*Maria*,“ abychom si jasně představili, koho pozdravil archanděl těmi slovy a koho my pozdravujeme. Ta slova pronesl archanděl *Gabriel* z Božího rozkazu. Jméno *Maria* (svátek 12.září) má různé významy: **1.** *Maria* znamená totéž co *paní* nebo *královna*. A Panna Maria skutečně je *paní* a *královna*, protože porodila Krista Pána, *krále* nebes a země. Jako Matka Boží je povýšena v nebi nade všechny anděly a svaté. V litaniích loretánských voláme k ní: *Královno andělů, královno všech svatých*, oroduj za nás. **2.** Znamená totéž co *moře*. Moře nelze vyvážit a jak nevyvažitelné jsou také milosti, kterých se dostalo Panně Marii, tak nevyvažitelné jsou však také bolesti a hořkosti, které Panna Maria snášela. („Nikdo nebude škodit na mé Svaté hoře, poněvadž poznání Hospodina naplní Zemi, jako vlny přikrývají moře.“) Konečně znamená **3.** totéž co *hvězda mořská*. Jako na moři za bouře plavci zvedají oči toužebně k jisté hvězdě, tak máme hledat útěchu u ní a prosit ji o mocnou přímluvu.¹⁵² Až bude obecně ctěna P. Maria („moře“, „země“, a prach ze země) plná milostí, žena oděná sluncem: podle zjevení ve Fatimě si Bůh přeje úctu k P. Marii, poněvadž co miluješ, tomu se připodobňuješ, tu potom slíbil, že dá mír zemi.

308. Kterými slovy pozdravila Marii svatá Alžběta?

Svatá Alžběta pozdravila Marii nejprve slovy andělskými: „Požehnaná ty mezi ženami,“ a pak ještě přidala: „a požehnaný plod života tvého.“

Ani anděl, ani sv. Alžběta neřekli tato slova sami od sebe. Andělu to pověděl sám Bůh Otec, jak má mluvit k Panně Marii, sv. Alžbětě dal Duch Svatý vnuknutí, jak má pozdravit Pannu Marii a co má k ní promluvit. Pozdravení anděla i pozdravení sv. Alžběty jsou Boží slova. A tato Boží slova říkáte každý den, když se modlíte, dáváte pozdravení Panně Marii tak, jak ji pozdravil anděl a sv. Alžběta¹⁵³.

309. Která slova přidala církev?

¹⁵² Dle Jak. Proch. p. I., 253

¹⁵³ „Výpr. katech.“ p. 552

Církev přidala slova „Ježíš. Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen.“

Pozdravení andělské začíná slovy : „Zdrávas.“ (Pozdravuji tě, Maria, milosti plná) Je to totéž co: Pozdravuji tě¹⁵⁴. Také vy dáváte pozdravení lidem, anebo pozdravujete lidi. Koho zdravíte? Toho, na kom vám záleží a to jsou ti, kdo si zaslouží pro svůj věk anebo i pro své postavení cti, anebo kteří vám dobře činí a za to si zaslouží vaši vděčnost a lásku. Když někoho pozdravíme, znamená to, že ho ctíme pro jeho věk nebo vážnost, anebo že mu jsme vděční a milujeme ho za dobrodiní. Když tedy anděl řekl: „Zdrávas“ je to jako by řekl: „Ctím tě, prokazuji ti čest, ó Maria. Považte, že anděl pozdravil uctivě Pannu Marii. Jaká je to pro ni čest, že jeden z nejpřednějších andělů ji uctivě zdraví! A k tomu ještě považte, že ten anděl nemluvil sám ze sebe, ale že jej poslal Bůh a on jen vyřizoval, co Bůh Panně Marii vzkázal. Pozdravení tedy bylo Páně Boha. Jaká to čest, jaká důstojnost!

310. Proč se nazývá Maria „milosti plnou“?

Maria se nazývá "milosti plnou“, protože byla uchráněna dědičného hříchu a vždy zůstala zbavena každého osobního hříchu, i že byla ozdobena všemi milostmi Ducha Svatého.

„Milosti plná“: Žádný člověk ani žádný anděl neobdržel od Boha tolik milostí, jako Panna Maria. Není možné, abychom se učili o všech milostech, jež udělil Bůh Panně Marii. Jen si pamatujme tři největší milosti¹⁵⁵.

První největší milost je ta, že byla uchráněna dědičného hříchu, tj. byla počata bez poskvrny dědičného hříchu. A druhá největší milost je ta, že byla uchráněna každého osobního hříchu, tj. že se nedopustila po celý svůj život ani jediného hříchu. Panna Maria ani hřích nezdělila, ani sama se nedopustila žádného hříchu. Třetí milost konečně je ta, že ji Bůh vyvolil za Matku svého Syna, a Duch Svatý ozdobil její duši všemi milostmi.

311. Co znamenají slova: „Pán s tebou“?

¹⁵⁴ Ibidem

¹⁵⁵ Viz otázku: 103, 128 a 129

Slova: „Pán s tebou“ znamenají, že se Bůh s nikým tak úzce nespojil jako s Marií.

(„Hle, Panna počne a porodí Syna a nazvou ho jménem Emanuel.“ (Iz 7,14) „Hospodinův anděl se zjevil Gedeonovi a řekl mu: Hospodin s tebou, statečný hrdino!“ (Sd 6, 12))

Nejraději a nejčastěji býváme s těmi lidmi, které nejvíce milujeme, či-li v nichž máme nejvíc zalíbení. Proto i slova: „*Pán s tebou*“ znamenají: *Bůh tě miluje, oblíbil si tě nad všechny anděly a svaté. Bůh tě i potěší a pomůže ti v každém zármutku a v každém soužení. Bůh neměl zalíbení v Panně Marii pro její královský rod, ale právě tím, že byla svatá a čistá, líbila se Bohu nejvíc. I ve vás najde Bůh zalíbení, vynasnažíte-li se, abyste se chránily všech hříchů, byly čisté od každého z nich a měly zbožné a čisté srdce.*

312. Co znamenají slova: „Požehnaná ty mezi ženami“?

Slova: „Požehnaná ty mezi ženami“, znamenají, že máme Marii blahoslovit nade všechny ženy, protože byla vyvolena za Matku Boží.

(„Benedikta es tu, Benedikta se tu salve Regina“ = „Požehnaná jsi, požehnaná a pozdravená jsi Královno!“)

V izraelském národě byly i mnohé ženy a zasloužily si chválu proto, že učinily mnoho dobrého a četné uchránily záhubě. Ale žádná žena, co jich bylo na světě, co jich je a ještě bude až do skonání světa, ani císařovna, ani královna, nebyla povýšena jako Panna Maria, vždyť byla Matka Boží.

Slovo *požehnaný* znamená totéž co velebný, slavný, svatý anebo kdo sám je šťastný a rozdává jiným hojně blaha a štěstí. Židé ve starém Zákoně jmenovali budoucího Mesiáše: *Požehnaný*: věděli, že bude velebný a slavný, že přinese největší blaho a štěstí celému světu. Podobně *požehnaná* je Panna Maria, je vznešená a slavná, svatá (svou svatost má od svého Syna), protože je Matkou Božího Syna, ona i nám lidem přinesla blaho a štěstí, když nám Spasitele porodila, i stále rozdává blaho a štěstí, že se u Boha za nás přimlouvá a vyprošuje nám dary, i Boží milosti. Proto anděl jí i řekl: „*Požehnaná ty mezi ženami*,“ tj. Maria, ty jsi vznešenější a šťastnější,

nežli jakákoliv žena na světě kdy byla, nebo bude.¹⁵⁶

313. Proč říkáme: „A požehnaný plod života tvého, Ježíš“?

Říkáme: „A požehnaný plod života tvého, Ježíš“, abychom:

1. *velebili Ježíše, Syna Panny Marie,*
2. *naznačili, že úcta k Pánu Ježíši je nerozlučné spojena s úctou k jeho Matce.*

Ad 1. Slovy: „*A požehnaný plod života tvého, Ježíš*“, velebíme Pána Ježíše, který se narodil z Marie Panny, aby nás vykoupil. Velebíme ho, protože pocházejí od něho všechna požehnání a všechny milosti.

Ad 2. Kdo ctí Ježíše za Božího Syna, nemůže nectít jeho Matku. Neboť Bůh sám ji poctil, že ji zvolil za Matku svého Syna, že ji vzal po smrti do nebe, povýšil ji nade všechny anděly a svaté, protože je Matka jeho Syna.

Ale sv. *Alžběta* dosud nevěděla, jak se má jmenovat zaslíbený Mesiáš, což my již víme, a proto přidáváme ke slovům sv. *Alžběty* jméno Ježíš a říkáme: *a požehnaný plod života tvého, Ježíš*.

Druhý díl je modlitba, prosba. Začátečními slovy: „*Svatá Maria*“ oslovujeme Matku Boží.

314. Proč vzýváme Marii jménem „Matko Boží“?

Marii vzýváme jménem „Matko Boží“, neboť vyjadřuje její nejvyšší důstojnost a nám dodává zvláštní důvěru, že Bůh vyslyší její přímlyvy.

Slova „*Matko Boží*“ znamenají nejvyšší důstojnost Panny Marie.

Protože je Panna Maria *Matka Boží*, je zároveň i *naše matka*.

1. Porodila Krista Pána, jenž se nazval naším bratrem, jeho matka je i naše.
2. Neboť nám ji Pán Ježíš dal za Matku při umírání na kříži. *Janovi* řekl: „*Hle, tvá matka*.“ Tím nejen *Janovi*, ale i nám všem ji ustanovil za matku.

Slova „*Otče náš*“, která říkáme v modlitbě Páně, vzbuzují v nás důvěru, že Bůh, jenž je náš Otec, vyslyší naši modlitbu. Podobným způsobem vzbuzují v nás důvěru slova pozdravení andělského: „*Matko Boží*.“

¹⁵⁶ „Výpr. katech.“ A.. 552

Urazí-li dítě svého otce, uzná, že zasluhuje, aby otec neslyšel jeho prosbu. Proto se utíká k matce, aby se za ně přimlouvala. Tak i my se utíkáme s důvěrou k naší Matce, k Panně Marii, aby se za nás přimlouvala u nebeského Otce, jehož často urážíme. Ale chceme-li, aby Panna Maria zůstala vždy naší dobrotivou matkou, máme dbát o to, abychom byli též jejími věrnými a hodnými dětmi.

Jak by nemělo milovat dítě svou matku? A jak můžeme nejlíp ukázat, že jsme hodné a věrné děti Panny Marie, naší Matky? Budeme-li vždy rády dělat to, co její Božský Syn poroučí. V Káni galilejské řekla služebníkům: „*Udělejte všechno, co vám řekne.*“ (Jan 2,5) I nám: „Vše zachovávejte, jak přikázal můj Syn a váš Spasitel.“

315. Proč říkáme: „Pros za nás hříšné“?

Říkáme: „Pros za, nás hříšné“ – aby byla Maria vyznáním naší hříšnosti více pohnuta a vyprosila nám milost a pomoc od Boha.

Žebráci, aby si vyprosili více almužny, ukazují také na své neduhy. Jsou-li slepí, nebo kulhaví, aneb jinak nemocní, říkají: „Smilujte se nad ubohým slepým, slitujte se nad ubohým mrzákem!“ A skutečně dávají lidé hojněji almužnu takovým žebrákům. Hřích je největší zlo a proto říkáme: pros za nás *hříšné*, aby se Panna Maria více nad námi slitovala, že nás trápí největší zlo, totiž hřích. Tato slova jsou, jako bychom volali: Matko Boží, ty dobře víš, že jsme hříšní, že jsme rozhněvali Boha, nejsme hodní, aby nás Bůh vyslyšel, my si ani netroufáme volat k Bohu, kterého jsme urazili a rozhněvali. Pros a přimlouvej za nás u Boha, ty jsi Matka Boží, na tvou přimluvu nám dá Bůh milost, abychom konali pravé pokání, i dosáhli odpuštění hříchů a to, co nejvíce potřebujeme, dostali od Pána Boha.¹⁵⁷

316. Proč říkáme: „Pros za nás nyní i v hodinu smrti naší“?

Říkáme: „Pros za nás nyní i v hodinu smrti naší,“ když přimluvu Marie Panny potřebujeme vždycky, zvláště však v hodinu smrti.

Říkáme: „Pros za nás, *nyní*,“ tj. dnes a po všechny dny a ve všech potřebách, tedy *vždy*, dokud budeme žít. Přimluvu Marie Panny potřebujeme vždy, abychom získali milost a Boží dary.

Prosíme dále: „*Pros za nás i v hodinu smrti naší*“ tj. až budeme umí-

¹⁵⁷ „Výpr. katech.“ p. 557

rat. V hodině smrti potřebujeme nejvíc Boží pomoci a tedy i přímlovu Panny Marie. Neboť na smrti závisí celá naše věčnost. Zemře-li někdo v *pokoji*, tj. bez těžkého hříchu, získá věčnou blaženost.

Umře-li někdo *nešťastně*, tj. v těžkém hříchu, bez pokání, bude odsouzen k věčným mukám! Tak hledí ďábel svést zvláště v čase před smrtí lidi k hříchu a tak prosíme Pannu Marii, aby se přimlouvala za nás při naší smrti, abychom *šťastně*, tj. bez hříchu, mohli umřít.

Modlete se rády tuto modlitbu a pamatujte na to, že Pán Bůh v hodině smrti neopustí toho, kdo je upřímný ctitel Boží Rodičky. Pravdu těch slov máte vyjádřenou i v katechismu ve slovech *poučení*.

Poučení: *Cti dětskou láskou blahoslavenou Pannu Marii, ona je tvou Matkou. Vyzývej ji s důvěrou, snaž se, abys následoval její ctnosti. Vroucí láska k Matce Boží bývá známkou vyvolení pro věčnou blaženost.*

4. O některých jiných modlitbách a pobožnostech

V katechismu jsme probírali učení o modlitbě, které obsahuje zejména modlitbu Páně a pozdravení andělské. Patří zde ještě i některé jiné modlitby a pobožnosti, které katoličtí křesťané často vykonávají. Jsou to pobožnosti každému velice užitečné, přesto, že jsou staršího data. Poučíme se i o nich krátce, abyste je také uměly vykonávat.

317. Jaké modlitby a pobožnosti, kromě „Otče náš“ a „Zdrávas Maria“, se zvlášť ještě doporučují?

Kromě „Otče náš“ a – „Zdrávas, Maria“ se zvlášť ještě doporučují:

1. *modlitba „ Anděl Páně“*,
2. *modlitba sv. růžence*,
3. *pobožnost křížové cesty*,
4. *litanie*,
5. *procesí neboli průvody a pouti*.

318. Jak zní modlitba „Anděl Páně“?

Modlitba „Anděl Páně“ zní:

„Anděl Páně zvěstoval Panně Marii a ona počala z Ducha Svatého.“ PA Maria řekla: „Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle slova tvého.“ PA „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.“ PA (tj. Zdravas, Maria...) (PA je zkratkou modlitby Pozdravení andělské—viz zde Přídavek, Modlitby, 3, str. 777)

První díl modlitby nám připomíná Boží úmysl dát nám svého Syna a poselství, které Panna Maria dostala, dále i to, že vtělení Ježíše Krista je dílo Ducha Svatého. K prvnímu dílu přidáváme „Zdravas Maria“, abychom Matku Božího Syna, který se vtělil, uctili a na její přímlovu poděkovali důstojně Bohu Otci.

Druhý díl obsahuje slova, jež Panna Maria pokorně užila, aby se splnilo poselství, co jí anděl zvěstoval. Tu pak přidáváme „Zdravas Maria.“

Třetí díl nám oznamuje, že slovo tělem učiněno je, tj. že Syn Boží se vtělil a přebýval mezi námi na zemi. Tato slova obsahují veliké tajemství, proto poklekají při nich nábožní křesťané na jedno koleno, nebo se bijí v prsa, jako by tím chtěli říci, že pro své hříchy nejsou hodni takového dobrodiní. A opět se zase připojí „Zdravas Maria“.

319. Co znamenají slova: „A Slovo tělem učiněno je“?

Slova: „A Slovo tělem učiněno je“ znamenají, že druhá božská osoba, která se jmenuje v Písmu svatém také „Slovo“, je učiněna člověkem.

320. Kdy se modlíme „Anděl Páně“?

„Anděl Páně“ se modlíme ráno, v poledne a večer, když zvoní klekání.

Uslyšíte-li zvonit klekání, ihned udělejte kříž, sepněte ruce a modlete se „Anděl Páně.“ Chlapci také mají smeknout tj. sundat klobouk nebo čepici z hlavy. Ale neslyšíte pokaždé zvonit klekání, neboť ráno ještě mnohé děti spí, zvoní-li klekání, večer mnohé děti jsou již také na lůžku. I kdybyste neslyšely zvonění, přece máte „Anděl Páně“ říkat třikrát za den, nejdříve když se modlíte ráno, po druhé když se modlíte v poledne před obědem, po třetí když se modlíte před večerí, či modlíte-li se před spaním.¹⁵⁸

¹⁵⁸ „Výpr. katech.“ p. 148

321. Proč se modlíme „Anděl Páně.“

„Anděl Páně“ se modlíme, abychom děkovali za vtělení Ježíše Krista a ctili Matku Boží a poroučeli se do její ochrany.

(Povzbuzení ke zbožnému modlení „Anděl Páně“.)

322. Co je růženec?

Růženec je modlitba, ve které rozjímáme určitým způsobem předepsaným církví, o tajemstvích vtělení, utrpení a zmrtvýchvstání Ježíše Krista a zvláště ctíme blahoslavenou Marii Pannu, protože jako Matka Ježíšova měla největší podíl v těchto tajemstvích.

(Slavnost Růžencová, Bratrstvo sv. růžence, Živý růženec.)

Růženec je modlitba složená k úctě Boží Rodičky. Růženec má jméno *od růže*. Tak jak růže se skládá z mnoha malých, stejných lístků, tak i růženec se skládá z mnoha stejných, krátkých modliteb. Jsou to tyto modlitby: *Apoštolské vyznání víry* (Věřím v Boha), *modlitba Páně* (Otče náš) a *pozdravení andělské* (Zdrávas Maria). To, jak se máme růženec modlit ustanovila církev svatá. Nejdříve říkáme *úvod*. „Věřím v Boha“, pak „*Otče náš*“ a třikrát „*Zdrávas Maria*“. V *prvním* zdrávasu přidáváme po jménu Ježíš: v kterého věříme, ve *druhém*: v kterého doufáme, ve *třetím*: kterého nade všechno milujeme! Potom se modlíme 15 desátek, každý desátek obsahuje jeden otčenáš a 10 zdrávasů, tak je to v *celém* růženci kromě Věřím v Boha a tři zdrávasů na začátku 15 otčenášů a 150 zdrávasů. Celý růženec se dělí na tři díly, jmenují se: *radostný*, *bolestný* a *slavný*. Obvykle se modlíme jenom jeden díl, a to *radostný* v době adventní a vánoční, *bolestný* v době postní, *slavný* od Velikonoc až do adventu, ale můžeme se modlit jakýkoliv díl v celém roce. Každý díl začínáme před 5 desátky úvodem stejně, jak začíná celý růženec. Po jménu Ježíš přidávají se tajemství. V růženci *radostném* v 1. desátku: „Kterého jsi, Panno, z Ducha Svatého počala“ atd.

Mnozí křesťané přidávají ještě jeden desátek za duše v očistci. (pozn.nově: Svátý otec Jan Pavel II. zavedl nově růženec světla: tajemství: 1. Který byl pokřtěn v Jordánu. 2. Který zjevil v Káně božskou moc. 3. Který hlásal Boží království a vyzýval k pokání. 4. Který na hoře Proměnění zjevil svou slávu. 5. Který ustanovil Eucharistii.)

Každé zrnko růžence představuje darovanou růži Panně Marii a všechny dohromady jsou jako krásný věnec z růží. Růženec v současné podobě pochází *od sv. Dominika*, zakladatele dominikánského řádu (+1221). Zbožná pověst vypravuje, že sama Boží Rodička mu rozkázala šířit a hlásat růženec v boji proti nevěřícím, výsledek jeho kázání byl obdivuhodný, neboť přes sto tisíc bludařů Albigenkých

přivedl zpět do ovčince Kristova. (Viz B. M. Kulda: Církevní rok. VI. str. 11)

Modlete se růženec rády, je to modlitba velmi prospěšná i snadná. Mnozí papeži jej schvalovali a povzbuzovali věřící, aby konali horlivě růžencovou pobožnost. (Staře: Nynější) Svatý otec Lev XIII. nařídil, aby se pobožnost sv. růžence konala v kostelech po celý měsíc říjen. Církev sv. oslavuje růženec zvláštním svátkem na 1. neděli v říjnu, jmenujeme ji *neděle Růžencová*. (*V současné době si připomínáme 7. říjen jako den Panny Marie Růžencové.*) V litaniích loretánských voláme: Královno sv. růžence, oroduj za nás!

Katoličtí křesťané se rádi modlí růženec nejen sami pro sebe, ale také se shromažďují s jinými v jednotu, které říkáme *Bratrstvo sv. růžence*. Každý úd bratrstva růžencového se modlí za týden všech 15 desátek na růženci, zvláště svěceném. Kromě bratrstva růžencového je ještě spolek *Živého růžence*. Ten se skládá z menších spolků čili růží po 15 údech, každý úd jedné růže se modlí každý den z celého růžence jeden desátek, který na něho podle pořadí připadá. Tak se každá růže modlí denně celý 15desátkový růženec. Někdy se lehkomyšní lidé posmívají sv. růženci aneb jej vyhláší za modlitbu jenom pro ty, kteří se neumějí modlit z knížek. Ale tak nemluví řádný katolický křesťan. Růženec není jen pro lidi neumělé, čím je kdo více poučený a vzdělaný, tím lépe může rozjímat na růženci o sv. tajemstvích. Růženec provází poutníky na dalekých cestách, provází misionáře v pohanských zemích, je ozdoba osob Bohu zasvěcených (řeholníků, mnichů a jeptišek), nemocní se růžencem těší a posilují, zemřelí se sv. růžencem ovinutým na rukou jsou pohřbíváni, dává se jim do hrobu. Růženec se tak modlili vždy a modlí se dosud papež, biskupové a kněží, králové a královny, lidé vzácní a učení. I slavný vojevůdce rakouský, nejvyšší maršál *Radecký*, jenž r. 1848 vedl vítězné války proti odbojným Italům, modlíval se růženec velmi rád a každodenně. Jednoho dne, když už vojsko se připravovalo k bitvě, zpozorovali vojáci, že jejich milovaný otec (tak jej nazývali pro jeho dobrotu), hledá něco na zemi. Jeho sluha k němu přistoupil a tázal se, co hledá tak bedlivě, že rád pomůže hledat. „Ztratil jsem svůj růženec, bez něho bych nerad začínal bitvu.“ Když našli růženec, zaradoval se staříčkový hrdina, políbil a uschoval jej. Hned potom začala bitva, ve které naše rakouské vojsko slavně zvítězilo.

Mimo tyto modlitby jsou i jiné, složené ke cti Rodičky Boží, najdete e v *příloze* katechismu (str. 784-5, č. 21,22,23.) Těm všem se naučíme později.

323. Co je křížová cesta?

Křížová cesta je pobožnost, ve které božského Spasitele provázíme v duchu po čtrnácti zastaveních, od jeho odsouzení až k jeho uložení do hrobu a rozjímáme přitom o jeho přehořkém utrpení a smrti.

Bolestná cesta, kterou Kristus Pán konal z domu *Pilátova* na horu *Kalvárii*, jmenuje se *křížová cesta*. Již mezi prvními křesťany byli mnozí, kteří chodívali z úcty ke Kristu Pánu po této cestě a zbožně rozjímalí o bolestech, které tu musel protrpět náš Spasitel. Když Turci ovládli Svatou zemi, nebylo možné navštěvovat ta místa, pak věřící stavěli na jiných místech kapličky, v kterých se představovala bolestná cesta Krista Pána na horu Kalvárii a ve kterých pak křesťané zbožně rozjímalí o bolestech, jak je na ní snášel Kristus Pán. Tuto pobožnost nazývali „*křížovou cestou*“. Jinde bývala křížová cesta znázorňována na obrazech, které byly umístěny v kostelech a křesťané před nimi konali pobožnost křížové cesty. Sama křížová cesta má 14 zastavení. Co jednotlivá zastavení představují, viz Pastorálku Dr. A. Skočdopole II. p. 193.

324. Co jsou litanie?

Litanie jsou také prosebné modlitby, v nichž vzýváme tři božské osoby, blahoslavenou Pannu Marii, svaté a světice Boží.

*Litanie se modlí v kostele kněz střídavě s věřícími, po nich uděluje požehnání Nejsvětější Svátosti. Proto zveme celou tu pobožnost *požehnání*.*

325. Co jsou procesí?

Procesí jsou slavné průvody, jimiž veřejně velebíme Boha společnou modlitbou, s díky za jeho dobrodiní i jiné milosti a s prosbou odvrátit zlé.

(Procesí na den sv. Marka, křížové dny, průvod o Božím těle.)

Církevní procesí jsou ustanovena proto, abychom:

1. veřejně vyznávali svou víru, velebili Boha před celým světem a společně se povzbuzovali k pravé pobožnosti a horlivé modlitbě,
2. děkovali společně Bohu za obdržená dobrodiní,
3. prosili společně o Boží pomoc v duchovních a tělesných potřebách.

Procesí na den sv. Marka (25. dubna) zavedl papež Řehoř Veliký (v 6. století) v Římě, aby odvrátil morovou ránu tehdy zuřící. Procesí konáme s úmyslem, aby Bůh od nás odvrátil všelijaká soužení, nehody, rány a tresty.

Prosebné nebo křížové dny v pondělí, úterý a ve středu po 5. neděli po Velikonocích. Jsou to dny kající, v nichž se konají zrána prosebné, křížové průvody do polí. Před průvodem se nese kříž, cestou se modlí kněz i lidé litanie ke všem svatým a zpívají se sv. písně. Procesí se zastavuje na čtyřech místech (u kaplí, křížů a soch) a tam se konají modlitby a prosby za udělení a zachování úrody na polích. Při každém zastavení čte kněz úryvek evangelia na znamení, že Kristovo evangelium bylo

zvěstováno na všechny čtyři strany světa. Pobožnost se ukončuje v kostele.¹⁵⁹

Průvod o Božím těle se koná ke cti velebné Nejsvětější svátosti. Průvod se zastavuje u čtyř oltářů, tam se čte část sv. evangelia, koná se modlitba ke cti Nejsvětější Svátosti a za úrodu a nakonec se udílí požehnání Nejsvětější svátostí.

326. Co jsou poutě?

Poutě jsou zbožné návštěvy posvátných míst, které konáme, protože na takových místech býváme povzbuzeni k větší zbožnosti, modlíme se tam vroucněji a důvěrněji a nejednou býváme i zázračně vyslyšeni.

Židé putovali podle přikázání Božího ke svatostánku, dokud nebylo chrámu v Jeruzalémě, pak do Jeruzaléma. I Pán Ježíš tam putoval v 12letech.

V dávných dobách putovali křesťané ze všech zemí, i naši předkové, až do Jeruzaléma, Betléma, Nazaretu, Říma.¹⁶⁰ Do Prahy ke dni sv. Jana a sv. Václava, kde jsou ostatky těchto světců. Na Sv. Hoře, ve Staré Boleslavi, ve Filipově (Fillipsdorf) atd. se staly mnohé zázraky. Putujeme-li na takové posvátné místo, buďme zbožní, přijímejme na poutním místě svaté svátosti, překonávejme trpělivě všechny obtíže cesty na pokání za své hříchy. Dárky, které přinášejí poutníci domácím, jsou znamením, že se na poutním místě za sebe a za své nábožně modlí.

Na mnohé z těch modliteb a pobožností, o kterých jsme se nyní učili, uděluje církev svatá *odpustky*, tj. odpouští ve jménu Božím, na místě Pána Boha časné tresty, bez nichž bychom buď na světě, nebo v očistci jinak měli trpět za své hříchy. Zvláště hojné odpustky získávají ti, kdo se nábožně modlí svatý růženec a křížovou cestu. Naši zbožní předkové si velmi vážili těchto pobožností, rádi a často je konávali a takto nám zůstali příkladem, hodným následování. Pravý Čech býval vždy člověk zbožný, modlitby a svaté zpěvy konávaly se společné ráno a večer v rodinách, kde svou denní práci doprovázeli muži a domácí hospodyně nábožnými zpěvy. Po zbožných předcích nám zůstaly krásné posvátné písně jako dědictví, jehož si máme vážit.

Učili jsme se, že se máme modlit společně s jinými, a že společná modlitba mnoho zmůže u Pána Boha, a že Pán Ježíš slíbil vyslyšení u Boha zvláště společných modliteb. U těch pobožností, o nichž jsme se nyní učili, tam jsou modlitby společné. Proto nevynechávejte procesí, křížové cesty a jiné společné pobožnosti, až opustíte školu, čím více je budete milovat a zúčastňovat se jich, tím jistěji můžete doufat, že Pán Bůh vyslyší vaše prosby, požehná vám, pomůže vám i ve vašich potřebách a jednou vás dovede ke šťastnému konci života.

Poučení: Modlívej se rád modlitby, které doporučuje církev svatá a

¹⁵⁹ Dr. Špachta: Liturgika. Zde jmenujte s katechetou místa, o kterých děti slýchají.

¹⁶⁰ Zde jmenujte s katechetou místa, o kterých děti slýchají.

mnohdy je obdařila i odpustky. Nestyd' se účastnit se prosebných průvodů a církevních procesí.

(Konec 1. dílu.)

G. A. M. D. G. E. B. M. S. V.

DÍL DRUHÝ

Část třetí

O lásce a přikázáních

Část třetí

O lásce a přikázáních

Až dosud jsme se učili nejdůležitějším pravdám naší sv. víry. Pak jsme jednali o *křesťanské naději* a o *modlitbě*. To vše najdeme v 1. a 2. části katechismu.

Nyní přicházíme ke 3. části. V ní poznáme nejdůležitější a nejnужnější pravdy *křesťanské lásky*, dále *Boží přikázání* a *církevní přikázání*.

Proto *třetí část* našeho katechismu zní: „*O lásce a přikázáních*.“

Je rozdělena, pro snazší pochopení, na *tři oddělení* a to:

1. *první oddělení o křesťanské lásce*,
2. *druhý oddělení o Desateru Božích přikázání*,
3. *třetí oddělení o Pateru (pozn. nově: pěti) církevních přikázání*.

Přikročíme k *prvnímu oddělení*.

Oddělení první

O křesťanské lásce

První oddělení jedná o *křesťanské lásce*, kterou nám Kristus doporučil, a kterou má katolický křesťan mít a dokazovat svým životem.

Učení o *křesťanské lásce* je neobyčejně důležité: neboť nestačí, aby katolický křesťan pouze v Boha věřil a doufal, ale on má Boha i milovat, a proto jeho přikázání plnit a věrně zachovávat.

Mládenci na otázku, co by měl udělat, aby vešel do věčného života, odpověděl Pán Ježíš: „Chceš-li však vejít do života, zachovávej přikázání.“ (Mt 19, 17) A jindy na otázku učitele zákona, jaké přikázání je v zákoně hlavní, řekl: „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší i myslí. To je největší a první přikázání.“ (Mt 22, 37) Sv. Pavel dodává, že víra bez lásky neprospěje nikomu: „...kdybych měl víru tak, že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem.“ (1 Kor 13, 2)

Milovat bližního znamená: mít v něm zalíbení, tj. myslet na něj rád,

přát mu vše dobré, působit mu radost. Tak např. dobré dítě miluje své rodiče. Kristus Pán praví: „*Milovat budeš bližního svého jako sebe samého.*“

Jenom ona láska, jak ji Kristus přikázal, vede k spáse a nazývá se „*křesťanská láska*“.

327. Co je milovat „křesťansky“?

Milovat „křesťansky“ je milovat Boha pro něho samého nade vše, a milovat i sebe a svého bližního.

V této odpovědi je jasně uveden *předmět* a *pohnutka* (důvod) křesťanské lásky.

Předmět křesťanské lásky (= to, koho milujeme) je především a hlavně Bůh, dále: každý křesťan a náš bližní. Říkáme, že Bůh je nedůležitější a hlavní předmět naší lásky, sebe a bližního milujeme *jen pro Boha, kvůli Bohu*, tj. pro náš vztah k Bohu, že jsme jeho obrazem atd.

Pohnutka (důvod) křesťanské lásky (tj. to, co nás povzbuzuje, abychom milovali, proč máme milovat), je Bůh (sám anebo zároveň také náš prospěch), a jeho nezměřitelná dokonalost, jeho láska a dobrota k nám, kterou projevil tím, že nás učinil šťastnými mnohým dobrem na těle i na duši a přislíbil věčnou blaženost.

Jaký mají význam jednotlivá slova této odpovědi, již probíráme v následujících odstavcích?

Podle *trojího* zaměření křesťanské lásky (1. *Bůh*, 2. *my* a 3. *bližní*) dělíme pojednání o „*křesťanské lásce*“ na tři části:

1. *láska k Bohu*, 2. *láska k sobě*, 3. *láska k bližnímu*

1. O lásce k Bohu

Boha milovat znamená najít a mít v něm své zalíbení, snažit se mu působit radost a snažit se stále být s ním spojen.

V Bohu mít zalíbení, znamená: radovat se a být blažen z toho, že Bůh je tak nekonečně dokonalý a k nám nejvýše dobrý.

Snažit se působit Bohu radost znamená, všechno chtít co chce On, dávat mu vše, co žádá On, darovat mu celé srdce, On po něm touží.

Snažit se být spojen s Bohem znamená: udělat vše pro to, abychom již *zde na zemi* byli sním spojení posvěcující milostí Boží.

Proto musíme milovat Boha *pro něho samého*.

328. Co je milovat Boha „pro něho samého“?

Boha milovat „pro něho samého“ je milovat jej proto, že je hoden naší veškeré lásky pro svou svrchovanou dokonalost.

Vše, co je dobré, krásné, dokonalé, si zaslouží, abychom to milovali, nutí to lidské srdce, takže ono nemůže ani jinak, než milovat to, co je dobré, krásné, dokonalé. Čím je kdo dokonalejší, krásnější, tím víc si zaslouží aby byl milován.

Bůh je *nekonečně dokonalý*, v něm jsou všechny dokonalosti (vlastnosti) neomezené, bez míry, totiž všemohoucnost, svrchovaná moudrost, svatost, krása atd., v něm je všechno dobro obsaženo od věčnosti mnohem více, než si mohou vymyslet všichni lidé a andělé a všechno dobré, krásné a hodné lásky, co je zde kromě Boha, nám dal Bůh. Bůh je svrchované dobro a pramen všeho dobra, Bůh je náš nejlepší otec a největší dobrodinec: od něj máme vše, i dosahujeme všeho. *Proto je Bůh hoden naší veškeré lásky*, tj. zasluhuje, aby se obrátilo k němu celé naše srdce.

Boha však *milovat pro jeho nekonečnou dokonalost a dobrotivost*, milovat jej, protože je naše svrchované dobro, náš nejlepší otec, který nás miluje, proto jej milovat, když je naším největším dobrodincem, to *znamená Boha milovat pro něho samého*.

Bůh je *svrchované dobro*. To nás učí *rozum i naše víra*. Milujeme lidi pro jejich ctnosti a dobré vlastnosti, ale „...*jen jeden je dobrý*.“ (Mt 19,17) Žádný člověk není bez chyb ani vad. Není nikoho, aby nemohl být dokonalejší: *jen Bůh je nejdokonalejší*.

Co znamená¹⁶¹ *milovat Boha pro něho samého*, znázornila jedna paní v městě Alexandrii, která přišla jednoho dne na náměstí, držela v jedné ruce nádobu naplněnou vodou, a v druhé hořící pochodně. Na otázku, co chce udělat s těmi věcmi, odpověděla: „Touto pochodní bych ráda spálila nebe a vodou uhasila pekelný plamen, aby nikdo v budoucnosti nemiloval Boha pro odměnu, ani z bázně před trestem, nýbrž jedině „*pro něho samého*.“

Bůh je *náš nejlepší otec*, který nás nejen stvořil k svému obrazu a křtem sv. opět

¹⁶¹ Okáč, III. p. 9

přijal za své syny, nýbrž miluje nás otcovskou láskou a stále se o nás stará. „*Hleďte, jak velikou lásku nám Otec projevil, že se (nejen) smíme nazývat Božími dětmi, ale že jimi také jsme.*“ (1 Jan 3, 1)

Bůh je naším *největším dobrodincem*, od něho máme všechna a největší dobrodiní. „*Co máš, co by sis nevzal?*“ táže se právem sv. Pavel každého křesťana.

Ano, Boha musíme milovat *pro něj samého*, pro jeho krásu, lásku, dobrotu atd.!

Bůh je nekonečně dokonalý, musíme ho milovat více než všechno, neboli musíme ho milovat „*nade všechno.*“

329. Co je milovat Boha „nade všechno“?

Boha „nade všechno“ milovat je: tak si ho vážit, že jsme připraveni raději všechno obětovat, než abychom se připravili těžkým hříchem o jeho lásku a přátelství.

Bůh je svrchované dobro, je nejdokonalejší bytost, je náš nejlepší otec a nejlepší dobrodinec. Proto jej *máme „nade vše“ milovat*, tj. více než vše, co je mimo Boha (více než všechny *lidi*: rodiče, bratry, sestry, ba o moc víc než různé *věci*: bohatství, peníze, šaty, knihy, květiny, dobrá jídla, hry atd.)

Někoho si *vážít* znamená vážit si jeho jednání, dát hodně na jeho úsudek a dávat přednost jeho přátelství před jinou osobou.

Lidé si *váží* mnoha věcí, jim užitečných, příjemných, či krásných, např. peníze, pozemské statky, radosti, zábavy, důstojnost, zdraví, atd. Váží si jich pak o to víc, čím jsou jim zjevně užitečnější.

Více ale než otce, matky, bratra, přítele atd., si musíme vážit Pána Boha. Jemu musíme dát přednost před všemi tvory. Jeho přátelství nám musí být nade vše, neboť *Bůh je nejvyšší dobro*, což znamená: je nejlepší, nejkrásnější a nejdokonalejší dobro, takže nemůže být nic lepšího, nic krásnějšího, nic dokonalejšího, než je Bůh. Je náš *nejlepší otec*, nás milující a otcovskou láskou o nás pečující je náš *největší dobrodinec*, přející nám vše dobré a vyznamenávající nás nesčitelnými dary na těle i na duši. Cožpak si nezasluhuje, abychom si jej vážili více než všech ostatních věcí? „*Kdo miluje otce nebo matku víc nežli mne, není mne hoden a kdo miluje syna nebo dceru více nežli mne, není mě hoden.*“ (Mt 10, 37) (Lk 14, 25-33) viz komentář v misálku. (Tomáš More)

Protože je tedy Bůh nekonečně dokonalý a je nejvyšší dobro, *musí si člověk Pána Boha vážit* vše, tj. být rozhodnut *raději*(spíše) *všechno* (jmění, důstojnost, radosti, rodiče, zdraví, ano i svůj život) *obětovat* (či ztratit), *než aby se připravil těžkým hříchem o jeho lásku a přátelství*.

„Kdo mě miluje a bude zachovávat mé slovo, můj Otec jej bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek.“ (Jan 14, 23) Pak: „Kdo má moje přikázání a zachovává je, ten mě miluje, a kdo mě miluje, toho bude milovat můj Otec a také já ho budu milovat a dám se poznat.“ (Jan 14, 21)

O Boží lásku se připravujeme *těžkým hříchem*. Ten je příčinou, že člověk přestane milovat Boha a Bůh jej, ano, i hněv Boží a i věčnou smrt udá těžký hřích člověku. Těžký hřích je největší zlo, schopné ubít člověka.

Tím, že těžký hřích zbavuje člověka štěstí, přátelství a Boží lásky, má být člověk připraven *raději* vše, tj. bohatství, čest, důstojnost, rodiče, přátele, zdraví i život *obětovat*, než se dopustit *těžkého* hříchu. A těžký hřích, tím že je i největší zlo schopné postihnout člověka, ten musí být hotov líc snášet vše, ano i ty největší útrapy a úklady, byť by třeba bylo nutné volit i mučednickou smrt, než toho hříchu se dožít. Sv. Pavel: „Co by nás mohlo odloučit od lásky Kristovy? Či snad soužení, útisk, pronásledování, hlad, bída, nebezpečí, nebo snad zabití?“ (Řím 8, 35–39)

Příklad: Když sv. Ignác byl poslán, jako 80-tiletý kmet, z Antiochie do Říma (cesta trvala několik měsíců), aby byl předhozen divoké zvěři, mučili ho nevýslovně pohanští pochopové, k přinucení jej obětovat pohanským bůžkům, a tím by se dopustil těžkého hříchu! Pohanský soudce křičel ve zlosti k pochopům: „Rozdělte jeho ruce, a naplňte je ohněm, voďte ho bosého po řežavém uhlí, vlijte mu do úst vařící vodu a uvidíme, neuhasne-li v něm láska k jeho Bohu.“ Tu zmužile odpověděl sv. Ignác: „Ani plápolající oheň, ani vařící voda nejsou sto uhasit ve mě lásku k Bohu.“ A skutečně se dal tento sv. muž raději ohněm, lítou zvěři, i rozčtvrcením celého svého těla, raději tělesně zničit, než aby od Krista odpadl a tím se sám dopustil těžkého hříchu.

Kdo si tedy Boha natolik váží, že raději vše ztrácí a vše vytrpí, než by jej urazil jediným těžkým hříchem, je brán námi: miluje Boha „*nade* vše“.

Příklady z Písma sv.: Abrahám miloval Boha *nade všechno*, Bůh mu rozkázal, aby opustil své rodné místo, rodiče, vlast a přestěhoval se do cizí země. Měl obětovat i svého jediného syna podle Božího rozkazu. Ačkoli velice miloval otce, matku, vlast i jediného syna, přece Boha miloval ještě více než všechny tyto věci a miloval ho *nade všecko*. I Daniel a jeho tři přátelé milovali Boha více, než příjemný život u dvora Nabuchodonozorova. Usnesli se na tom, že nebudou jíst některé pokrmy, protože byly zakázány židovskými zákony. Chtěli raději jíst zeleninu a pít vodu, než aby jedli

zákonem zapovězené pokrmy, a tím se prohřešit vůči Bohu. (Dan 1, 1-21) Tak bohabojná *Zuzana*, která se měla buď těžkého hříchu dopustit, anebo soudem být vydána na smrt, tam odpověděla zcela odhodlaně: „Úzkost mě svírá ze všech stran: neboť jestliže to neučiním, neuniknu vašim rukám. Lépe je mi beze skutku upadnout do vašich rukou než hřešit před Pánem“ (Dan 13, 22, 23). I *tři mládenci* se dali uvrhnout raději do pece, nežli by se zpronevěřili Bohu. (Dan 3n) A když *Eleazar* měl buď jíst zákonem zapovězené vepřové maso, anebo neposlechl-li by, podstoupit mučednickou smrt, zvolal: „Nebot' kdybych i nyní ušel mučení od lidí, neuniknu ani živý ani mrtvý rukám Všemohoucího. Proto se nyní mužně zříkám svého života a ukážu se hodným svého stáří, abych zanechal mladým lidem ušlechtilý příklad ochotné a hrdinné smrti za svaté a vznešené zákony.“ Když to pověděl, hned jej táhli k novým mukám. Když pak byl ztrýzněn a mnohými ranami zbit a byl blízko smrti, tu vzdechl a řekl: „Pane, ty víš, že to rád vytrpím, neboť se Tě bojím.“ (2 Mak 6, 26-28) *Mučednická smrt sedmi bratří Makabejských* (2 Mak 7n) *Svatí mučedníci*.

Láska, jíž Boha milujeme, může být *dokonalá i nedokonalá*.

Dokonalá je naše láska, pokud Boha milujeme nade všechno proto, že je svrchovaně dokonalý a nejvyšší dobrotivý, od něhož pochází všechno dobré. Milujeme-li Boha nade vše, neboť je *svrchované dobro*, a je *nekonečně dokonalý*, milujeme jej pro něj samého. *On sám, jeho dokonalost, i jeho dobrota, je nejlepší příčinou*, pro kterou ho máme milovat. Proto se praví dále v katechismu:

330. Jak se nazývá láska, kterou milujeme Boha pro něho samého nade všechno?

Láska, kterou Boha pro něho samého nade všechno milujeme, nazývá se láskou dokonalou.

Dokonalou lásku můžeme vzbudit snadno pomocí milosti Boží. Stačí jen pevná vůle milovat Boha nade všechno a takový člověk s Boží pomocí vzbuzuje zcela jistě dokonalou lásku . (ot.199)

Můžeme *dokonalou lásku* vzbudit buď jen *vnitřně* (jen v duši), anebo zároveň též *zevně* slovy nebo skutky. Jaká volíme při tom slova není důležité. *Vůle i úmysl* dodávají věci cenu. Můžeme použít i různé stříelné modlitby, např.: „Bože můj, miluji tě nade vše, jsi-li svrchované dobro a lásky nejhodnější“, či „Bůh mé všechno“, anebo: „Ježíši, má lásko“ a konečně: „Všechno ke cti a slávě Boží“ atd.

Dokonalá láska se má projevit zejména *skutky*, což učiníme nejlépe, snášíme-li oběť sebezapření, poslušnosti atd. z lásky k Bohu a jsme

odhodláni neodloučit se od Boha ničím (žádnou obětí, nebezpečím, překážkou, či úsilím). Říkat jen: „Bože, miluji tě nade všechno“ je snadné. Ale zapřít se a vzít kříž a trpělivě jej nést, pokušení vytrvale přemáhat a snášet protivenství, trpět chudobu bez reptání atd. není již tak snadné, naopak je k tomu třeba obětí. Řeknu: „Milovaný Ježíši, z lásky k tobě chci vše snášet a trpět“ a snažím se podle toho i *jednat*, vzbuzuji *tím dokonalou lásku*.

Dokonalou lásku vzbuzovat často je naší *svatou povinností*. Jakmile dospěl člověk již k rozumu a tedy poznal, že Bůh je svrchované dobro, je povinen si Boha nade vše vážit a jej milovat. *Dokonalou lásku* má vzbuzovat, aby přemohl pokušení. Platí to i tehdy, vzbuzuje-li dokonalou lítost.

Vzbuzujme častěji dokonalou lásku, neboť dokonalá láska činí z nás Boží přátele a v tomto přátelství nás též udržuje. Proto volá sv. Jan: „*Bůh je láska a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh zůstává v něm*“. (1 Jan 4, 16) Proto lítost vycházející z dokonalé lásky způsobí, že se nám odpouští ihned všechny hříchy, takže hříšník, vzbudivší dokonalou lásku ještě před sv. zpovědí, má odpuštěny hříchy ihned, byť se z nich ještě nevyzpo- vídal. Ovšem je i tak potom povinen se zpovídat.

Příklady: Marie Magdaléna oplakávala své hříchy z lásky k Ježíšovi, milovala ho pro jeho nesmírnou dobrotu a protože poznala, že je Spasitelem světa. O ní pravil Kristus Pán: „*Muselo jí být odpuštěno mnoho hříchů, když mi nyní prokazuje tolik lásky. Komu se odpouští málo, málo miluje.*“ (L 7,47) Lotr po pravici, když k Pánu Ježíši zvolal: „*Ježíši, pamatuj na mě, až přijdeš do svého království.*“ Odpověděl mu: „*Amen, pravím ti: Dnes budeš se mnou v ráji.*“ (Lk 23, 42 43)

331. Kdy je naše láska k Bohu nedokonalá?

Naše láska k Bohu je nedokonalá když ho milujeme sice nade vše, ale ne pro něj samého, ale pro dobro, které máme od něj a doufáme v něj.

Nedokonalá je naše láska, když Boha milujeme především proto, že *od něho máme mnoho dobrého a doufáme* v to. Nemilujeme ho tedy pro něho samého, nýbrž především pro dobro, které máme od něho. Důvod, proč milujeme Boha, není tak Bůh, ale hlavně *naš prospěch*, a ten je ovšem méně cenný, míň dokonalý, než milovat Boha jen pro něj samého.

Příklady: *Marnotratný syn*, sužován hladem a bídou, zvolal: „Mnoho nádeníků v domě mého otce má dostatek chleba, ale já zde hynu hladem. Vstanu a půjdu k svému otci.“ Láska k vlastnímu otci ještě úplně nevyhasla v jeho srdci, ale nebyla to

dobrota a láska otcova, která jej přiměla k návratu, nýbrž především hlad, jímž trpěl, a pak naděje na chléb, kterého bylo v domě jeho otce nadbytek i pro nádeníky. Tedy přiměl ho k návratu vlastní *prospěch*. I nedokonalá láska se Bohu líbí.

Láska k Bohu se může být *rozmnožena, zmenšena* či dokonce i *ztratit*.

Lásku k Bohu zvětšujeme častějším přijímáním sv. svátostí, modlitbou, rozjímáním o Božích vlastnostech i dobrech, které nám prokazuje na těle i na duši, o utrpení Páně atd. Ta se v nás *zmenšuje* všedními hříchy. *Zcela ji ztratíme smrtelným hříchem*, který nás od Boha odlučuje a činí z nás ďáblový otroky!

332. Co máme dělat, abychom snadněji vzbudili dokonalou lásku?

Chceme-li vzbudit snadněji dokonalou lásku, máme promýšlet to, jak:

1. *velmi nás Bůh miloval, když nás stvořil, vykoupil skrze svého Syna a prokázal nám nevyčíslitelná dobrodiní,*
2. *dokonalým, dobrým a laskavým je Bůh sám, je-li láska jeho tak nezištná.*

Modlete se rády k Pánu Bohu, uvažujte a rozmlouvejte o něm a jeho vlastnostech. Trpte i rády z lásky k němu četná protivenství. Ráno vzbuzujte dobrý úmysl a často jej obnovujte během dne. Kéž se na světě vyhýbáte nejvíc hříchu! Láska k Bohu budiž vám nade všechno! (Vzbuzení 3božských ctností - CM kancionál.)

2.O křesťanské lásce k sobě

V tomto oddělení nás učí katechismus, *jak máme milovat samy sebe*.

Křesťan může a má sama sebe milovat. Vyplývá to z přikázání lásky: „Milovat budeš bližního svého *jako sebe samého*,“ tj. jako své vlastní tělo a svou vlastní duši, neboť slovy „*jako sebe samého*“ rozumíme celého člověka, s tělem i s duší.

Lásku k sobě nazýváme *sebeláskou*.

Avšak nelíbí se každá sebeláska Pánu Bohu, nýbrž jenom ta, kterou doporučil Kristus a která je tak připravená, jak to Kristus Pán žádá, tedy *křesťanská sebeláska*.

Kristus Pán chce, abychom Boha nade všechno, tedy i samy sebe, zcela milovaly *pro Boha*.

333. Co je milovat sebe pro „Boha“?

Milovat sebe, „pro Boha“ znamená proto sebe milovat, že i nás uznává Bůh za hodné své lásky, a že nás povolal k účasti na své vlastní blaženosti.

Bůh nás uznává za hodné své lásky, tj. ve své nevyzpytatelné lásce a milosrdenství se ponížil tak hluboko, že nás miluje.

Že je tomu tak, cítíme třeba z toho, že nás: Bůh Otec stvořil k obrazu svému, Syn vykoupil svou vlastní krví, a Duch Svatý posvětil. Vidíme to i z toho, že Bůh se ustavičně o nás stará, jak to ani nejlepší otec nezvládá. Vše dobré tělu, i duši, máme od něj. Bůh nás za *hodné své lásky* tedy uznal.

A co Bůh miluje, to je také hodné naší lásky, tj. zaslouží si, abychom to též milovali. Bůh tak miluje jen to, co je hodné skutečné lásky. Lidé se mohou mýlit a milovat to, co lásky hodné není. Ale vševědoucí, nejvyšší spravedlivý Bůh se nemýlí. A to je hodné lásky a naši lásku si Bůh zaslouží.

Protože nás Bůh miluje, je spravedlivé, ba dokonce nutné, abychom i my sebe milovali. A to tím více, neboť nemilovali-li bychom sebe, nemohli bychom milovat ani Pána Boha. Neboť kdo Boha miluje, musí milovat to co Bůh miluje, protože Bůh a jeho svatá vůle, jíž nás miluje, je jedno a totéž. Bůh se k nám snížil, a miluje nás, a my jsme i povinni milovat sebe.

Když milujeme sebe, *protože nás Bůh miluje, milujeme se pro Boha.*

Bůh nás povolal k účasti na své vlastní blaženosti, tj. stvořil nás k tomu, abychom se dostali k němu do nebe a zúčastnili se a byli součástí jeho blaženosti a žili vedle něj v nebi tváří v tvář. Účast na Boží blaženosti je největší a svrchované štěstí, které nám Bůh připravil. Bůh nás totiž bez jakékoliv naší zásluhy, a podle učení naší sv. víry jen z pouhé lásky, povolal k tomuto štěstí a miluje nás opravdově. Neměli bychom ho tedy milovat?

Bůh obdařuje naši duši svou láskou, protože je Božím obrazem, je vykoupěna Kristovou krví a povolána k blaženosti. Lidské tělo pro své spojení s duší se stane účastné Boží lásky a věčné blaženosti, ale sebeláska se musí vztahovat *především k duši* a starat se jen o její spásu. Na blahu (duše) závisí blaho celého člověka. Proto křesťanská sebeláska spočívá v tom, že se *především staráme o věčné blaho své duše.*

334. Kdy milujeme sebe pro Boha?

Sebe milujeme pro Boha tím, že pečujeme především o spásu své duše.

Člověk, který více miluje *duši a její věčnou spásu* než cokoliv na světě, má sebelásku dobře nastavenou. „*Nejprve tedy hledejte Boží království a jeho spravedlnost, a to všechno vám bude přidáno.*“ (Mt 6, 33) Pán Ježíš

uzdravil nejdříve duši mrtvicí ochrnutého člověka a pak teprve jeho tělo. Řekl mu nejdřív: „*Synu, odpouštějí se ti hříchy.*“ (Mk 2, 5) A teprve potom řekl: „*Vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů.*“ (Mt 9, 6, Mk 2, 6n)

O spásu své duše se stará křesťan: 1. varuje-li se hříchů a všech zlých příležitostí, 2. koná-li opravdové pokání, 3. cvičí-li se pilně v ctnostech, i dobrých skutcích. „*Správně, služebníku dobrý a věrný! Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojď se radovat se svým pánem!*“ (Mt 25, 23)

Křesťanská sebeláska nejen, ba dokonce přímo i nařizuje, *abychom milovali i tělo*. Tělo smí a musí člověk milovat jen pro Boha tj. protože i tělo stvořil Bůh a křtem sv. se stalo chrámem Ducha Svatého. Bůh ustanovil, že i těla (spravedlivých) budou oslavena podobně, jako bylo oslaveno tělo Ježíše Krista po jeho zmrtvýchvstání. „*Tehdy budou spravedliví v království svého Otce zářit jako slunce.*“ (Mt 13, 43)

Své tělo však musíme *křesťansky milovat*, tj. tak, aby jednou bylo na věčnosti *oslaveno*. Proto se musíme všeho varovat, co by mu překáželo dosáhnout této věčné blaženosti. (nesmíme je tedy využívat ke hříchu).

Jeden mladý poustevník bičoval a trýznil své tělo různým způsobem, nejedl a nepil často několik dní. Starý a moudrý patriarcha se ho ptal, proč to dělá, nato mu poustevník odpověděl: „K čemu je pomíjející tělo? Vždyť nemá žádnou cenu, když je z prachu a v prach se zase obrátí?“ „Mýlíš se, příteli,“ odvětil stařec, „Tvé tělo není bez ceny neboť je příbytkem, schránkou tvé duše a musíš je pro ni křesťansky milovat a šetřit. Vyslechni podobenství: Orel pečuje nejvýš pozorně o snesené vejce ve svém hnízdě. Běda tomu, kdo by zkusil je zkazit. Jeho péče se netýká ale vajec, ale mladého orla, ve vejci přebývajícího! Jakmile se vylíhne mládě, orel prázdné skořápky si nevšímne. Tak i ty musíš pěstovat a chránit své tělo, je-li schránkou tvé nesmrtelné duše, a to než tvá duše opustí svůj tělesný příbytek a vznese se vstříc Božímu slunci.“

Křesťanská sebeláska nařizuje *milovat časná dobra* jako: zdraví, čest, dobré jméno, jmění atd., prikazuje je užívat jako Boží dary, máme je užívat ke službě Boží, mají nám pomáhat k věčné blaženosti a rozmnožují věčné a časné blaho bližního. Tak milujeme i časná dobra *pro Boha*.

Příklady dobré křesťanské sebelásky: Daniel a jeho přátelé se na královském dvoře starali více o to, aby by naplněn Boží zákon, než aby se jim dobře vedlo. Starali se tedy nejdříve o *spásu své duše*. Eleazar, který nechtěl¹⁶² jíst vepřové maso a snášel trýznění trpělivě a raději, než by překročil Hospodinův zákon. *Sedm bratří Makabejských*. Všichni *mučedníci* a svatí.

¹⁶² Okáč III.p.17

Kdo sebe nebo pozemská dobra nemiluje *pro Boha*, jeho sebeláska je nezřízená, *hříšná*.

To nastane, když: 1. člověk má nejvíc *svou čest a vůli* na paměti a nikoli čest a slávu Boží. 2. stará se víc o tělo a věci časné (vezdejší), než o duši a věčnou blaženost, tedy dá přednost pomíjejícímu, ne věčnému, 3. vyhledává svůj prospěch a *poškozuje svého bližního*.

Taková nezřízená sebeláska je *prospěchářství, sobectví (egoismus)*.

Příklady nezřízené sebelásky: Ezau prodal za trochu čočky *Jakubovi* prvorozenství (tj. právo na větší podíl dědictví, na zvláštní otcovské požehnání a na dědictví božských zaslíbení, tj. právo na vyšší duchovní dobra). Aby ukojil svou chuť k jídlu (mohl se i jiným jídlem nasytit), zaprodal dobra mající větší cenu, nežli jeho tělo. Staral se tedy více o tělo, než o duši. (Gn 25, 31-34) I král *Achab* planul nezřízenou touhou po vinici *Nabotově*, až si ji přivlastnil nespravedlivě čachry. (1 Král, 1-16) I *boháč* se staral jen o své tělo. Oblékal se do šarlatu a kmentu, hodoval skvěle každý i den. Nepřipustil si starost o svou duši. Proto byl zavržen do pekla. Bojujte proti nezřízené sebelásce. (L 16,19) „*Co je platné...*“ „*Hleďte nejprv ...!*“ (Mt 6,33, Lk 12,39)

3. O křesťanské lásce k bližnímu

V tomto odstavci se naučíme, jak má křesťan milovat svého bližního podle vůle Ježíše Krista, tj. myslet to s ním dobře a dělat mu dobře.

335. Koho zařazujeme pod slovo „bližní“?

Pod slovo „bližní“ zařazujeme každého člověka, přítele i nepřítele.

„*Bližní*“ je ten, kdo je nám nablízku, s kým jsme spojeni.

„*Nablízku*“ jsou nám naši bratři a sestry, jsme s nimi neustále ve spojení, mají s námi společný dům, společné jméno atd.

Všichni lidé pocházejí od Adama a Evy, tvoří tudíž „*jedinou velkou rodinu*“, ¹⁶³ a proto má jeden člověk s druhým smýšlet bratrsky, neboli milovat jeden druhého. Všichni lidé mají jednoho Otce v nebesích, jedno společné bydliště zde (země) a jedno na věčnosti (nebe): všichni jsme povoláni k věčné blaženosti. Proto jsou si všichni lidé bez rozdílu „*nablízku*“, neboli všichni lidé jsou mezi sebou *bližní*. Každý člověk je můj bližní,

¹⁶³ II. Vat.

at' jde o pohana anebo žida, přítele anebo nepřítele.¹⁶⁴

Tomu učí náš božský Mistr.¹⁶⁵ Když se ho zákoník tázal, kdo je náš bližní, odpověděl mu Pán Ježíš podobenstvím o *milosrdném Samaritánu*. Jím jej poučil, že každý člověk je bližní, přítel i nepřítel.

Člověk, který se dostal mezi lotry, byl žid a ten, co mu prokázal milosrdenství, byl *Samaritán*. Židé a Samaritáni se tak nenáviděli, že jeden druhému nepodal ani doušek vody k pití, ba ani jeden s druhým nechtěl mluvit. Když však žid byl lotry téměř utlučen a *Samaritán* viděl, že potřebuje pomoci, nehleděl zda je to jeho přítel nebo nepřítel, ale ihned mu pomohl podle možnosti. A když pak učitel zákona pochopil z tohoto vypravování, že Samaritán byl bližním žida a prokázal mu milosrdenství, uslyšel další Spasitelova slova: „*Jdi a i ty čiň podobně*“ tj. pomáhej každému, at' je tvůj přítel anebo nepřítel, neboť *každý je tvůj bližní!*

Všichni lidé jsou naši bližní, když všichni mají stejnou přirozenost, téhož Otce v nebesích, společný příbytek, zemi, jsou všichni stvořeni k obrazu Božímu a krví Kristovou vykoupeni, všichni mají jednu přijít do nebe. *Proto máme milovat každého člověka jako svého bližního.*

Co znamená milovat svého bližního? Tak bližního milovat znamená *přát* mu vše dobré a podle možnosti, je-li k tomu vhodný okamžik, dělat dobro.

Bližnímu *dobré přát* znamená smýšlet o něm dobře, radovat se z toho, když se mu dobře daří a cítit s ním, když se mu dobře nedaří.

I společenské pozdravy odrážejí lásku bližním. Př.: „Pomáhej Pán Bůh“, „Dobré jitro!“, „Dobrou noc!“, „Šťasnou cestu!“, „Pozdrav Pán Bůh!“, „Na shledanou.“ atd.

Bližnímu musíme též *dělat dobro*, vykazovat dobré skutky. Neboť nestačí mu jen *přát dobré*, ale potřebuje-li to, pak mu pomoci, *činit dobré*.

To je patrné z příběhu o *milosrdném Samaritánu*. Právil Pán Ježíš: „Samaritán cestou (kde ležel zraněný a polomrtvý izraelita) byl *pohnut milosrdenstvím*, když uviděl zraněného, měl s ním soucit, dobře s ním smýšlel. Ale to nebylo všechno, vždyť zraněný potřeboval pomoc, tu pomohl mu Samaritán i podle možnosti. Přistoupil, nalil oleje a vína na jeho rány, ovázal je, naložil jej na svého mezka, odvezl jej do hospody

¹⁶⁴ Sv. Augustin ve výkladě žalmu 25. praví: „Bližní je ten, kdo pochází od *Adama a Evy*: bližní jsme tak všichni a to pro svůj společný původ: ještě víc pro společnou naději na věčnou blaženost. Jako bližního máme brát každého člověka, i toho, kdo není ještě křesťanem. Sv. Jan nazývá všechny lidi „bratřími.“ Říká: „...*kdo miluje* Boha, má milovat i svého *bratra*.“ (1 Jan 4, 21) Nemíní *bratry*, tj. syny těchže rodičů, ale *bližního člověka vůbec*.

¹⁶⁵ Židé pokládali za své bližní jen židy, tedy ty téhož národa a téhož náboženství. Všechny ostatní lidi pokládali za cizí, nepřátele, barbary a domnívali se, že nejsou povinni je milovat.

a tam o něj pečoval atd. Tedy Samaritán bližnímu *přál ono dobré* a také, když to potřeboval, vykonal ono *dobré* se samozřejmostí, *tedy miloval bližního*. (Lk 10, 30n)

Proč musí každý člověk milovat svého bližního? Musí ho milovat *pro Boha*. Neboť jako Bůh všechno pro sebe učinil (stvořil), tak chce, aby se všechno dělo pro něho z jeho vůle. Jenom tehdy miluje člověk bližního správně (křesťansky), miluje-li ho v Bohu. Miluje-li však bližního z lidského hlediska, tj. že je např. s ním spřízněn, že je tak dobrý, přátelský, že pochází z téže vlasti, z téhož národa, že mluví stejnou řečí atd., potom se to stává *přirozenou láskou k bližnímu*, jakou mají též pohané, či mohli by mít. Ta nemá cenu pro věčnost, křesťan má bližního milovat *pro Boha*.

336. Co je milovat bližního „pro Boha“?

Bližního milovat „pro Boha“ znamená milovat jej proto, že i Bůh jej uznává za hodného své lásky a že jej povolal k účasti na své blaženosti.

Bůh uznává bližního za hodného své lásky, tj. Bůh se tak hluboce sklání (ponižuje), že miluje každého člověka a prokazuje mu svou lásku. Bůh tak miluje každého člověka a je mou povinností, abych i já tak činil, neboť nedělal-li bych to (nemiloval-li bych jej), nemiloval bych Boha. Kdo Boha miluje, musí milovat i tu vůli, jíž Bůh miluje všechny lidi, jako Bůh.

„Říká-li kdo „Miluji Boha“, ale přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Neboť kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí. A o nám dal toto přikázání: aby ten, kdo miluje Boha, miloval i svého bratra.“ (1 Jan 4, 20–21)

Bůh uznává každého člověka za hodného své lásky, poznáváme z:

1. stvořil z pouhé lásky každého k svému obrazu. Tak se stal každý člověk Božím synem a tak jsme všichni bratři, (nebo sestry) a naším otcem je Bůh. A právě proto se máme milovat navzájem.

2. *poslal svého jednorozeného Syna, aby vykoupil všechny lidi*. Všichni lidé jsou vykoupeni krví Krista Ježíše. Za všechny on umřel, oni jsou tak jím vykoupeni! Milujeme-li ho, nemáme povinnost milovat i svého bližního?

„Tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 16)

3. Pán Ježíš výslovně určil slovem i příkladem: máme milovat bližního:

„Nové přikázání vám dávám: Milujte se navzájem: jak jsem já miloval vás, tak

se navzájem milujte vy.“ (Jan 13, 34) „Podle toho potom všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem.“ (Jan 13, 35)

Milujeme-li bližního protože 1) stvořil ho Bůh k svému obrazu, 2) je vykoupěn krví Krista Ježíše, 3) Bůh se ho ujímá se zvláštní láskou, takže jej téměř přikázal milovat. Tedy miluji jej proto, protože jej Bůh uznal za hodného své lásky a já jej miluji „pro Boha“.

Bůh povolal bližního k účasti na své vlastní blaženosti, tj. stvořil ve své nevyzpytatelné lásce a vykoupil lidi, aby jednou přišli do nebe. Tím jim připravil svrchované štěstí, chce jim udělit toto štěstí, cožpak nás nemiluje? Protože tedy Bůh každého člověka tak velice miluje, máme ho milovat i my. Neboť kdo Boha miluje, musí milovat nevyhnutelně též všechno to, co miluje Bůh. Miluji-li bližního proto, že ho povolal Bůh k účasti na své blaženosti, miluji ho *pro Boha*, který jediný může udělit tuto blaženost.

Milujeme-li bližního *pro Boha*, je ona láska k němu *nadpřirozená*.

337. Jak máme milovat bližního „ pro Boha“?

Milovat bližního „pro Boha“ znamená milovat ho jako sebe.

Máme ho milovat *jako sebe*, tj. jako sebe máme rádi, přejeme si dobré atd., tedy totéž máme dělat i bližnímu. Nejsme povinni milovat bližního více, ale máme ho milovat jako sebe.* Pán Ježíš to přikázal slovy: „*Milovat budeš bližního svého jako sebe samého, jako sebe.*“ (*„Nikdo nemá větší lásku, než ten, kdo položí svou duši za své přátele.“ (Jan 15,13))

338. Kdy milujeme bližního jako sebe?

Bližního milujeme jako sebe tehdy, když:

- 1. mu prokazujeme všechno, o co můžeme právem žádat, a neděláme to, co bychom sami neměli rádi.*
- 2. pečujeme především o spásu jeho duše.*

Ad 1. Máme především prokazovat, tj. přát a činit bližnímu všechno, o co můžeme právem žádat, aby nám dělal. To vyplývá z Kristových slov: „*Co tedy chcete, aby lidé dělali vám, to všechno i vy dělejte jim, neboť v tom je celý Zákon i Proroci.*“ (Mt 7, 12)

Řekli jsme *právem* ... tj. co můžeme *spravedlivě* žádat, např., aby nám bližní *přál dobré* a podle své možnosti *dobré i dělal*. Ale aby nám bližní něco zvláštního (dobrého) prokazoval (oběti pro nás přinášel, např. zaplatil dluhy, či jsme-li leniví, živil nás aj.), to *nelze žádat*. Není povinen to udělat.

Dále: když *neděláme to, co bychom sami neradi měli*. To přikázal Hospodin *Tobiášovi*: „*Co sám nenávidíš, nikomu nečiň!*“ (Tob 4,16)

Rozumně (tj. co žádá zdravý rozum) nemůžeme žádat, aby nám bližní přál zlé (špatně o nás smýšlel nebo dokonce nám dělal). Tak nemohu např. *rozumně* žádat, aby mi bližní nepřekážel zle dělat něco, nebo někomu, *aby* mně nevydal *spravedlivému trestu* atd.

Smím-li ale žádat *rozumně*, aby mi bližní něco nedělal, nesmím zlé dělat ani jemu. Nesmím mu přát zlé, ani tak o něm smýšlet, nebo tak dělat.

Ad. 2. Milujeme bližního jako sami sebe, *pečujeme-li o spásu jeho duše*.

Křesťanská sebeláska žádá především, abychom se starali o spásu své vlastní duše, vždyť k tomu jsme vlastně stvořeni. Právě tak máme pečovat především o spásu jeho duše. Ani není tak důležité bližnímu pomáhat v časných záležitostech těla, jako v záležitostech, jež se týkají jeho duše.

Láska k bližnímu má být: 1. *upřímná*, 2. *nezištná* a 3. *obecná*.

Upřímná je, milujeme-li jej ne naoko, ale opravdově (tj. srdcem).

Radujeme se, když se mu dobře daří a rmoutíme nad jeho neštěstím. Důkazem této lásky jsou skutky milosrdenství (ot. 840, 841)

Příklady: *Abrahám* skutkem dokázal, že miluje *Lota*. Pravil mu: „Ať není spor mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, vždyť jsme bratři!“ Ta slova mu šla od srdce. (Gn 13, 8) A když potom uslyšel, že Lot je zajat, vytáhl Abrahám proti nepřátelským králům a Lota vysvobodil z jejich zajetí. I láska *Josefova* k bratřím byla upřímná. Když se jim dal poznat, byli vystrašeni jeho láskou, neschopni říci slovo. Josef jim řekl laskavě: „Přistupte ke mně! Já jsem Josef, váš bratr, kterého jste prodali do Egypta. Nelekejte se.“ Objímal Benjamína, padl mu kolem krku a plakal. Políbil všechny své bratry a plakal nad každým. Jak myslel v srdci, tak to dokazoval skutkem. (Gn 44 1-13) Upřímná byla i *Mariina* láska k její tetě *Alžbětě*. Když uslyšela radostnou zprávu z úst Gabrielových, že Alžběta bude mít syna, radovala se z toho upřímně, vydala se hned na cestu, aby společně s ní mohla sdílet radost. *Upřímnou* lásku měl též *setník* ke svému nemocnému služebníkovi. *Milosrdný Samaritán*.

Příklady *neupřímné* lásky: *Saul* ustanovil *Davida* „tisícníkem“ nad 1000 muži a slíbil mu svou dceru *Michol* za manželku, zabije-li sto Filištínských. Tvářil se, jakoby *Davida* miloval, ale ve skutečnosti ho nenáviděl. Chtěl jej svým slibem dostat do

nepřátelských rukou Filištinů. Též *Herodes* se tvářil, jakoby měl nově narozeného židovského krále rád. Řekl: „Jděte a ptejte se pilně po dítěti: a když ho naleznete, sdělte mi to, abych i já se mu poklonil.“ A co *Jidáš*? „Zdráv buď, mistře!“

Nezištná je naše láska k bližnímu, když bližnímu prokazujeme dobrodiní pro Boha a ne proto, abychom z toho měli nějaký užitek, prospěch.

Pro Boha, tj. aby nám Bůh dal milost, aby nás uchránil před věčnou zkáзой, abychom přišli do nebe. Kristus Pán vyžaduje lásku nezištnou slovy: „Když strojíš oběd nebo večeři, nezvi své přátele, ani bratry, ani příbuzné, ani bohaté sousedy, aby tě také nepozvali, a tak by se ti dostalo odměny. Ale když strojíš hody, pozvi žebráky a mrzáky, chromé i slepé. A budeš blahoslavený, protože oni ti to nemají čím odplatit. Dostaneš však odměnu při vzkříšení spravedlivých. (Lk 14, 12-14)

Příklady *nezištné lásky*: *Abrahám* k svému bratrovi *Lotovi*. *Abrahám* byl povolán Hospodinem do země Kanaan a Lota vzal s sebou, ačkoli *Abrahám* byl starší a mocnější a mohl si tedy kteroukoli část země vybrat k obývání, dal přece *Lotovi* přednost ve volbě, a pravil: „Půjdeš-li nalevo, dám se napravo, půjdeš-li napravo, dám se nalevo.“ A *Lot* si vybral překrásnou, vodami hojně zavlažovanou krajinu okolo řeky Jordánu. (Gn 13, 9). *Nezištná* byla i láska *Boazova* k *Rut*, když zvolal: „Slyš, má dcero! Přidrž se mých služebnic, a kde budou žít, tam je následuj, rozkázal jsem svým služebníkům, aby tě nikdo neobtěžoval. A budeš-li mít žízeň, jdi jen tam k nádobám a napij se s mými lidmi.“ *Tobiáš* zase osvědčil *nezištnou* lásku ke spoluzajalcům. Chodil kolem každého, který byl s ním v zajetí a napomínal je, i těšil. Rozdal všechny své statek, půjčoval peníze bez úroku, sytil hladové a oblékal nahé. Ukrýval těla zabitých ve svém domě, pohřbíval je o půlnoci. A vše to činil svým bližním z lásky k Bohu. I jiní: *milosrdný Samaritán*, jáhen *Štěpán*, *Tabita*, sv. *Alžběta*, sv. *Václav*, a nejdokonalejším příkladem *nezištné lásky* byl *Pán Ježíš* sám, vyhledával čest i slávu nebeského Otce a blaho lidí ve všem svém konání. Opakem *nezištné lásky* prosluli *farizeové*.

Lásku obecnou má kdo miluje každého, nevyjímaje přítele ni nepřitele.

K lásce obecné nás nabádá Písmo sv.: „*Jestliže tedy milujete ty, kdo milují vás, jakou budete mít odměnu? Copak to nedělají celníci? A jestliže pozdravujete jen své bratry, co tím děláte zvláštního? Copak to nedělají i pohané? Vy však buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.*“ (Mt 5, 46–48), „*Nezvi své přátele, sousedy... ale žebráky a mrzáky. Jsi blahoslavený, neboť oni ti to nemají čím odplatit.*“ (Lk 14, 12-14)

Protože láska k bližnímu má být *obecná*, máme milovat i ty lidi, které neznáme, s nimiž jsme nikdy nemluvili, nesetkali se. Lásku ke všem lidem osvědčujeme hlavně modlitbou a udělováním almužny ve všeobecných potřebách. *Stejnou* láskou ovšem nejsme povinni milovat všechny lidi, ale jsme povinni milovat *více* ty, kteří jsou s námi (rodem) příbuzní, nebo ty, kteří si více zasloužili naší lásky. Naše láska se má tedy vztahovat především na rodiče, bratry, sestry, příbuzné, Čechy atd.

Jsmo povinni milovat i *lidi zlé*, tj. přát i dělat jim dobré, nesmíme ovšem

milovat zlo, které dělají, pomáhat jim v něm, schvalovat je atd., nýbrž máme se snažit, abychom je odvrátili od konání zla. *Láska obecná* nás tedy nenutí být s nimi v důvěrném styku, ba spíše nás nutí jim se vyhýbat. „Špatná společnost kazí dobré mravy.“

Příklady *lásky obecné*: *Tobiáš* prokazoval všem trpícím v zajetí dobrodiní, ne tedy jen známým a příbuzným, pohřbíval těla mrtvých, ať mu byla známá či nikoliv. Též *milosrdný Samaritán*. I *Tabita* byla ke všem dobročinná.

Láska k nepřátelům: Jsme povinni milovat všechny lidi, tedy i nepřátele. Je to velmi těžká povinnost, ale záslužná.

Nepřítelem nazýváme toho, kdo nám škodí nespravedlivou formou, smýšlí o nás nedobře, přeje nám zlé a může-li, i dělá. Křesťan mívá bez příčin nepřátele, přesto nesmí nikdy být *nepřítelem* křesťana, protože mu Bůh přikazuje bližního milovat.

Nikdy ale nesmí křesťan svého nepřítele nenávidět anebo se mu mstít.

Pomsta je žádost, přání trestat urážku urážkou, bezpráví bezprávím. Sv. Pavel píše: „Nikomu neodplácejte zlým za zlé. Usilujte o dobro pro všechny lidi. Jak je to jen možné –pokud záleží na vás – žijte v pokoji se všemi lidmi. Nejednávejte si svoje právo sami, moji drazí, ale nechte Boha, aby on spravedlivě potrestal. Stojí totiž v Písmu: Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán. Ale(spíše naopak): Když tvůj nepřítel m hlad, dej mu najíst, když má žízeň, dej mu napít. Budeš-li to tak dělat, nahrneš mu na hlavu žhavé uhlí. Nedopusť, aby tě zlo přemohlo, nýbrž přemáhej zlo dobrem. (Řím 12, 17-21)

Nestačí, abychom svému nepříteli nebyli nepřáteli a nemstili se mu, nýbrž jsme povinni *své nepřátele milovat*, tj. přát jim dobré a dělat jim dobré dle možností. Kristus Pán to rozkázal slovy: „*Milujte své nepřátele...*, abyste byli syny svého otce.“ (Mt 5, 44-45) Sám, a to na kříži, to dotvrdil.

Jsme povinni milovat své nepřátele pro odpuštění svých hříchů. Pán nad životem a smrtí ustanovil, že dosáhneme jen tehdy odpuštění svých hříchů, jestliže sami dříve odpustíme těm, kteří nás urazili. „*Jestliže totiž odpustíte lidem jejich poklesky, odpustí také vám váš nebeský Otec, ale když lidem neodpustíte, ani váš Otec neodpustí vaše poklesky.*“ (Mt 6,14 15) Abychom nezapomínali na tuto povinnost, naučil nás Kristus Pán modlit se: „*Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.*“

Podobenství o nemilosrdném služebníku.

Není naší povinností svým nepřátelům vnutit zvláštní lásku, stačí když: 1) je nevyklučujeme ze svých každodenních modliteb, 2) jim neodpíráme veřejné znamení úcty a lásky, př.: odpovíme-li na jeho pozdrav 3) mu, odpovíme, osloví-li nás atd. (ignorovat nepřítele je projev hněvu, i hříchu)

339. Od koho se nejlépe naučíme, jak máme milovat i své nepřátele?

Jak máme milovat i své nepřátele se učíme od Ježíše Krista, který odpustil i svým nepřátelům a za ně se modlil, i za ně svůj život obětoval, a nás přikázal, abychom milovali nepřátele.

Nejdokonalejším vzorem lásky k nepřátelům je *Pán Ježíš*.

Příklady lásky k nepřátelům: *Josef* miloval své bratry, kteří jej prodali kupcům z Egypta. A co *Davidova* šlechtná mysl k *Saulovi*? A sv. jáhen *Štěpán* se modlil za své nepřátele, když jej kamenovali: „*Pane, nepřičítej jim tento hřích*“. (Sk 7,60)

Když jsme někoho *urazili*, jsme povinni s ním se smířit. (Mt 5, 23 24) Jestliže jsme ale sami uraženi, rádi odpusťme, a spíš trpme bezpráví, než splácet zlé zlým. Pán Ježíš —, *Ale já vám říkám: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. Tak budete syny svého nebeského Otce, neboť on dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým.*“ (Mt 5,44 45)

340. Je potřebná křesťanská láska?

Křesťanská láska je potřebná, bez ní nelze dojít do věčného života.

Milujeme-li Boha a bližního tak, jak jsme se právě učili podle katechismu, nazývá se naše láska *křesťanská*. Ta je nevyhnutelně potřebná ke spáse, neboť Kristus Pán přikázal tuto lásku. Proto píše sv. *Jan*: „*Kdo nemiluje, zůstává v smrti.*“ (1 Jan 3, 14) tj. kdo nemá pravou lásku k Bohu a bližnímu, je mrtev pro nebe, nemůže dosáhnout věčné blaženosti. Proto sv. *Jan* dále: „*Kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh zůstává v něm.*“ (1 Jan 4, 16) Křesťanská láska má tak velikou cenu a je velmi důležité vědět, jak poznáme, že křesťanskou lásku máme, i jak ji dokázat. Neboli:

341. Čím dokazujeme křesťanskou lásku?

Křesťanskou lásku dokazujeme tím, že zachováváme Boží přikázání.

Pán Ježíš pravil: „*Láska k Bohu záleží právě v tom, že zachováváme jeho přikázání...*“ (1 Jan 5, 21)

Plníme-li tento rozkaz, nebo zachováváme-li Boží a církevní přikázání, dokazujeme tak nejlépe lásku k Bohu a bližnímu. Zachovávání přikázání označil Pán Ježíš bohatému mládenci za prostředek, skrze něj může do-

sáhnout věčné blaženosti. „*Chceš-li do života věčného vejít, zachovávej přikázání.*“ (On: „*To vše jsem zachovával od svého mládí.*“) Ježíš na něho pohlédl s láskou a řekl: „*Jedno ti schází, jdi a prodej vše, co máš a budeš mít poklad v nebi. Pak přijď a následuj mne.*“ (Mk 10, 21) – (Nadšená láska mladíka a Ježíše = povolání. Láska je předpoklad nadpřirozeného povolání k následování Ježíše.)

Mezi Božími přikázáními jsou však dvě, která zahrnují všechna ostatní přikázání v sobě, takže křesťan, který tato dvě přikázání zachovává, plní již i všechna ostatní. Proto je nazýváme *hlavní přikázání*.

342. Která jsou hlavní přikázání křesťanské lásky?

Hlavní přikázání křesťanské lásky jsou tato dvě:

„*Miluj Pána, svého Boha celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je to největší a první přikázání. Druhé je podobné: „Milovat budeš bližního svého jako sebe samého.*“ (Mt 22, 37–39)

Když se Pán Ježíš skrze Judsko ubíral do Jeruzaléma, přistoupil k němu jeden učitel Zákona, pokoušel ho a řekl: „*Mistře, co mám dělat, abych dostal život věčný?*“ Ježíš mu řekl: „*Co je psáno v Zákoně? Jak tam čteš?*“ On odpověděl: „*Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí a svého bližního jako sám sebe.*“ – Řekl mu: „*Správně jsi odpověděl, to dělej a budeš žít.*“ Kdo zachovává obě tato přikázání, získá věčný život. (Lk 10, 25n)

První přikázání nám praví, jak mám Boha milovat: z celého srdce, z celé duše... tj. nade všechno. Neboť slova: srdce, duše, mysl jsou jen různé výrazy k označení všech schopností duše.

Toto přikázání se nazývá *největší a první*. Je nejdůležitější a má přednost před všemi ostatními.

Druhé přikázání nám ukazuje, *jak* máme milovat *bližního*. O tomto přikázání pravil Bůh, že je právě tak důležité a právě tak velké jako první, nebo: „Kdo Boha miluje, miluje i bližního, a kdo bližního nemiluje...

Kdo tato dvě přikázání zachovává, plní tím všechna ostatní. Neboť kdo miluje Boha opravdově z celého srdce, bude i zachovávat všechny povinnosti k Bohu a kdo bližního svého miluje jako sebe samého, bude plnit i všechny povinnosti k bližnímu. Z toho je patrné, že tato dvě hlavní přikázání zahrnují v sobě i ty ostatní. („V nich je celý Zákon i Proroci.“) (Mt 22, 40)

Protože všechna ostatní přikázání jsou obsažena v těchto dvou, nejsou další přikázání nic jiného, než *podrobnější výklad* obou hlavních. Určují nám přesně a podrobně, co dělat, abychom Boha i bližního milovali opravdově.

343. Kde jsou vysvětlena podrobně dvě hlavní přikázání křesťanské lásky?

Dvě hlavní přikázání křesťanské lásky jsou podrobně vysvětlena:

1. v *Desateru Božích přikázání*,
2. v *církevních přikázáních*.

Desatero Božích přikázání a patero (pozn. nově: pět) církevních přikázání nám vysvětlují přesně a podrobně co obě hlavní dvě přikázání obsahují. O „Desateru“ i „pateru“ přikázání poučuje následné oddělení katechismu:

Oddělení druhé

O Desateru Božích přikázání

Druhé oddělení třetí části katechismu probírá *Desatero Božích přikázání*, tj. poučuje nás, jak zní každé z těchto přikázání a co nám každé *nařizuje*, abychom konali a *zakazuje* co nemáme konat.

344. Jak zní Desatero Božích přikázání?

Desatero Božích přikázání zní:

1. *V jednoho Boha věřit budeš.*
2. *Nevezmeš jména Božího nadarmo.*
3. *Pomni, abys den sváteční světil.*
4. *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.*
5. *Nezabiješ.*
6. *Nesesmilníš.*
7. *Nepokradeš.*
8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.*
9. *Nepožádáš manželky bližního svého.*

10. *Aniž požádáš statku svého.*

Bůh dal Desatero přikázání na hoře Sinaj. (Viz bibl. dějepis)

V biblickém dějepise znějí některá z uvedených přikázání jinak, ale nevyjadřují nám nic jiného, než to, co je uvedeno v přikázáních v katechismu. Církev je uspořádala stručněji, abychom si je mohli snadněji pamatovat. Naučíme se jim tedy z katechismu

345. Komu dal Bůh Desatero přikázání?

Bůh dal desatero přikázání izraelskému národu, když žil na poušti po odchodu z Egypta.

Hospodin dal Desatero přikázání izraelskému národu za blesků, mocného hřmění a zvuku trub. Dal je na hoře *Sinaj*, ze které šel dým a byla jakoby v plameni. Všechna tato znamení měla poučit lid, jak je mocný Hospodin, měla vštípit izraelskému lidu bázeň, aby je nepřestupovali a naplnit úctou k zákonům. Izraelité poznávali z toho všeho, že Hospodin má moc trestat ty, kdo se proti nim prohřeší.

Již *před Mojžíšem* měl lid zachovávat tato přikázání. Bůh dal všem i dostatečnou sílu, aby je *mohli* zachovávat. Přikázání jsou zjeveným výkladem přirozeného zákona, který Bůh vštípil každému člověku do svědomí, takže je každý člověk může číst prostým rozumem ve svém srdci. Protože však lidé na ně často zapomínali a následkem dědičného hříchu mají zatemnělý rozum, tj. nepoznali je jasně, oznámil je Bůh znovu slavnostním způsobem. Napsal je na dvě kamenné desky, aby se nikdo nemohl vymlouvat, že je nezná. (Ex 19,20)

Sv. Pavel praví: „*Když totiž pohané, kteří Zákon neznají, z přirozeného popudu dělají to, co zákon nařizuje, jsou sami sobě zákonem, ačkoli zákon nemají. Tím jen ukazují, že obsah zákona mají vepsaný ve svém srdci.*“ (Řím 2,14, 15)

346. Jsme i my povinni zachovávat Desatero přikázání, které dal Bůh izraelskému národu?

I my jsme povinni zachovávat Desatero přikázání, které dal Bůh izraelskému národu, a to proto, že:

1. *jen vysvětlují přirozený zákon, který dává Bůh každému člověku poznat svědomím,*

2. Pán Ježíš je potvrdil a nařídil zachovávat.

Přirozený zákon je ten, jejž Bůh vštípil každému člověku do srdce již od narození a každý člověk může poznat svým rozumem i svědomím.

I dříve, před předáním Desatera platila přikázání: Nezabiješ, Nepokradeš, Cti otce svého, atd. a platila zajisté vždy. Zavazovala všechny lidi.

Tento zákon má každý člověk vepsán do srdce, má platnost pro všechny lidi, pro všechna místa a pro všechny časy a zrovna tak *i pro všechny křesťany*. Desatero Božích přikázání nařizuje a zakazuje jenom to, co je přirozeným zákonem, *vyjadřuje to srozumitelněji a jasněji*. Má platnost i pro nás křesťany neboli *i my křesťane jsme povinni zachovávat desatero Božích přikázání*.

Kristus Pán tato přikázání *potvrdil*, tj. oznámil jako zákonodárce Nového zákona, že mají platnost i pro křesťany. Vyplývá to z jeho slov: „*Nemyslete si, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky. Nepřišel jsem je zrušit, ale naplnit.*“ (Mt 5, 17) Tím zřetelně oznámil, že jsme povinni je zachovávat, chceme-li vejít do nebeského království.

Abychom tato přikázání *mohli zachovávat*, k tomu nám dává Bůh svou *potřebnou milost*. „*Všecko mohu v tom, který mi dává sílu.*“ (Flp 4, 13) „*Jeho přikázání nejsou těžká, protože každý, kdo je narozen z Boha, vítězí nad světem.*“ (1 Jan 5, 3)

347. Můžeme zachovávat Desatero Božích přikázání?

Desatero přikázání můžeme zachovávat, protože Bůh každému, kdo ho prosí, dává k tomu milost.

Příklady svatých nám nejlíp ukazují, jak zachovávat přikázání Boží.

Desatero nám ukazuje, co máme, i musíme, dělat a čeho se vyvarovat a tak se chránit, chceme-li dosáhnout věčné blaženosti. To, co máme a musíme vykonat, zveme *povinností*. *Desatero* nás učí t povinnostem.

348. Které povinnosti obsahuje Desatero Božích přikázání?

První tři Boží přikázání obsahují povinnosti k Bohu, ostatních sedm povinností jsou zaměřeny k sobě a k bližnímu.

Pozoruhodné je pořadí, v jakém jsou přikázání seřazena. První tři, jak bývají napsána na první z kamenných desek, obsahují naše povinnosti k Bohu. Zbytek sedmi udává povinnosti, jež máme k sobě samým i bližním.

Všechno, co přikázání obsahují, zahrnují v sobě dvě přikázání lásky, takže kdo je věrně plní, plní i desatero.

Překrásně říká sv. *Augustin o Desateru přikázání*: „Na hoře Sinaj jsme dostali do rukou ostré střely k vyhlazení všech nepravostí, které na nás dorážejí jako lítá zvěř. Použiješ-li *první* střelu, tj. první přikázání, zničíš pověru a modloslužebnost. *Druhou* střelou (2. přikázání) padne křivá přísaha a různá rouhání. Použij *třetí*, a zmizí všechna bohaprázdná roztržitost, pocházející ze světského zaměstnání. *Čtvrtou* střelou se uchrání člověk před nevděkem a nelaskavostí: tou zbraní by se dalo při všestranném pochopení předejít všem nepořádkům v rodinách i v národech. *Páté* přikázání je mocná zbraň k přemožení všech nepravostí, jako: nenávisti, krutosti a msty. *Šesté* zabráňuje všem bojům těla a světa proti duchu a dává mravným silnou uzdu proti odbojnému tělu, světu a ďáblu. *Sedmé* je silnou zbraní proti lakotě a chtivosti majetku. *Osmé* je ostrý meč k boji proti zlomyslné lsti i hanebné lži. *Deváté a desáté* přikázání jsou ochrannou zbraní proti všem zlým žádostmi: zničí zlo hned na počátku z kořene.

Pamatujme si varovná slova:

Poučení: „*Boha se boj a jeho přikázání zachovávej! Na tom u člověka všechno závisí.*“ (Kaz 12, 13) *Bůh dal přikázání na hoře Sinaji za hromu a blesků a ukázal, s jakou přísností a spravedlností potrestá ty, kteří je nedodržují.*

O prvním Božím přikázání

349. Jak zní první přikázání?

První přikázání zní: „V jednoho Boha věřiti budeš!“

Bůh říká těmito slovy: Jsem tvůj Bůh, který tě stvořil a tvůj Pán, jemuž tělem i duší náležíš. Proto jsi povinen mi jako Bohu *sloužit* a mne jako Boha svého *ctít*. Já sám jsem Bůh, smíš jen *mě jediného ctít* jako svého Boha, nikoho jiného. Bůh varoval, že je *jediný*, když Izraelité se všude (v Egyptě i v zemi Kanaan) stýkali s národy ctícími mnohobožství.

V každém přikázání se nám něco nařizuje *konat* a něco zapovídá, neboli se nařizuje, co konat nemáme.

350. Co se nařizuje v prvním přikázání?

V prvním přikázání se nařizuje, abychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

Věřit znamená za pravdu mít. Věřit příteli, považovat za pravdu to, co řekl přítel. *Věřit Bohu*, brát za pravdu to, co Bůh řekl či zjevil.

V Boha věřit, značí za pravdu mít, že *Bůh je* a též za pravdu mít vše, co nám zjevil.

Je jeden Bůh, o tom jsme podrobně jednali v 1. článku víry. (ot. 58)

„*Nerozumný si říká v srdci: „Bůh není.“*“ (Ž14 /13/, 1) Poznáváme ho z a) viditelného světa, b) hlasu svého svědomí, c) nadpřirozeného zjevení.

Věříme, že je věčný, nezměnitelný. Jedním slovem věříme, že jsou v něm všechny dokonalosti. Věříme i, že všechno, co on je, stvořil on, vše i zachovává, řídí a spravuje, ba věříme i všemu, co nám zjevil. Víra je nám i všem lidem potřebná, neboť Kristus Pán s varováním řekl: „*Kdo uvěří, a dá se pokřtít, bude spasen! Kdo neuvěří, bude zavržen!*“ (Mk 16, 16) a sv. Pavel: „*Bez víry se však Bohu nelze líbit. Kdo chce přijít k němu, musí uvěřit, že Bůh je a odměňuje ty, kdo ho hledají.*“ (Žid 11, 6)

Tuto víru měly všechny zbožné duše: Tak *věřil Noe*, vedoucí bohumilý život mezi bohaprázdnými lidmi, tak *věřil Josef*, který osvědčil již od mládí víru v Boha slovem i skutkem, až plný víry v zaslíbení, které mu Hospodin udělil, blaženě skonal: tak *věřil Mojžíš* a to pevně, že dal přednost všem ústrkům, které musel trpět pro svou víru a dal jim přednost před všemi poklady říše egyptské. Tak *věřil Gedeon*, když zničil oltář postavený ke cti boha Baala (Sd 6,25 26), získal tím větší milost k přemožení Midjanských a osvobodil izraelský národ a nabádal spoluobčany, aby přijali víru v pravého Boha (Sd 7n), tak *věřil i Samuel*, který byl již ve svém mládí věrným Hospodinovým služebníkem. *David, Eliáš, Tobiáš, Daniel*. Král *Antiochos* nutil lid k modlářství po celé zemi a *Matatiáš* se rozzlobil se a silným hlasem zvolal: „Každý, kdo horlí pro Zákon a zachovává smlouvu, ať jde se mnou!“ I utekl se svými pěti syny a mnoha bohabojnými věřícími na hory a bořil všude oltáře model a vlastní rukou *chránil zákon* proti pohanskému násilí. (1 Mak 2, 27) Pokud sv. *Petr* byl naplněn vírou, dotud bezpečně chodil po moři, jakmile však zapochyboval, počal se topit. Ale jako on zvolal: „Pane, zachraň mě.“ (Mt 14,30) tak i my máme volat a s důvěrou k Ježíši se utíkat, když naše víra ochabla. Sv. *Vincenc Lyrinenský*¹⁶⁶ praví: „*Jenom ten je pravý katolík, který ničemu přednost nedává před vírou a v ní věrně setrvává.*“

Povzbuzení: doufat znamená s důvěrou (pevně, jistě) očekávat to, co nám kdo slíbil. V otce doufat je v důvěře očekávat, že co mi otec slíbil, to mi i dá. V Boha *doufat* znamená s jistotou a zcela důvěrně očekávat, že ná-

¹⁶⁶ Vinc. Lyrin. in suo Comomtorio, cap. 25, in princ.

m vše dá co nám slíbil, když je všemohoucí, věrný, dobrotivý a milosrdný.

Tak *pevně doufal* onen *slepý od narození*, kterého Pán Ježíš uzdravil, nerozebíral Pánův rozkaz, doufal v jisté uzdravení. I šel do rybníka *Siloe*, omyl se a skutečně byl uzdraven. (Jan 9,6) Ze života sv. *Martina* (z Toursu) se vypravuje, že jednou zničil chrám pohaného boha a chtěl porazit strom před tímto kostelem, pohané tomu chtěli zabránit. Nakonec však zvolali: „Důvěřuješ-li tak mocně v pomoc svého Boha že ti pomůže, sami porazíme strom, ale ty se musíš postavit na tu stranu, kam bude padat. Neublíží-li ti, uvěříme.“ Světec svolil. A pohané jej svázali a položili na to místo, kam měl strom spadnout. Přítomní křesťané doprovázeli modlitbou svého biskupa. Konečně byl strom podřát a padal přímo na světce. Ten pln důvěry v Božskou všemohoucnost zvolal: „Ó Bože, ne k vůli mně, ale pro obrácení tápajících pohanů, ukaž svou moc!“ I stalo se, že strom, jakoby prudkým větrem nesen, spadl na opačnou stranu, takže okolo stojící pohané jen stěží utekli. I padli k nohám světce, prosili o poučení v cizí víře a stali se křesťany. Sv. *Vincenc z Pauly*: „I přes vzpouru celého světa vůči nám, nepotká nás přec nic zlé, nic, co by se Bohu nelíbilo, nebo bylo proti jeho vůli.“

Milovat znamená mít zalíbení v někom.

Boha milovat znamená mít zalíbení v Bohu jako svrchovaném dobru, jemu se snažit působit radost a s ním se snažit jednou spojit.

Zlatá knížka *Tomáše Kempenského* praví: „Všecko je marnost kromě Boha, jen jeho *milovat* a jemu sloužit¹⁶⁷“ Tak před mnoha lety¹⁶⁸ stával v *Orleansu*, ve francouzském městě v chrámu Páně denně před hlavním oltářem voják. Stával tam dvě až tři hodiny. Lidem to bylo nápadné, i setník pluku, kam ten voják patřil, se o tom dověděl. Otázal se vojáka: „Pročpak se tak dlouho zdržuješ denně v kostele?“ Voják odpověděl: „Pane setníku! Stojím každý den před oltářem na stráži a mám z toho velikou radost. V Paříži je hojně stráží, císař pán má čtyři, každý generál dvě. Milovaný nebeský Otec je přece něco víc než všichni ti lidé a je bez stráže. Proto jsem si umínil, že kdykoli budu mít čas, budu stát na stráži před svatostánkem, neboť miluji nebeského Otce nade všecko.“ I pochválil setník vojáka a od té doby sám chodil víc do chrámu Páně.

(Máme se Bohu *klanět*. viz ot. 364) Když víme, co se *nařizuje* v prvním přikázání, snadno poznáme, co se v něm *zakazuje*.

351. Co se zakazuje v prvním přikázání?

V prvním přikázání se zakazují všechny hříchy proti víře, naději a lásce, dále i hříchy proti povinnosti klanět se Bohu.

¹⁶⁷ I. Lib. de unit. Chr. I, 3

¹⁶⁸ Grubers Handbuch, V., p. 139

Hříchy proti víře, naději a lásce uvádíme v následujících odpovědích.

352. Které hříchy jsou proti víře?

Proti víře jsou tyto hříchy :

1. *nevěra a bludařství,*
2. *odpadlictví a zapírání víry,*
3. *lhostejnost k víře,*
4. *dobrovolné pochybování o víře,*
5. *řeči proti víře a ochotné poslouchání řečí proti ní,*
6. *čtení a rozšiřování víře nepřátelských knih, novin a spisů.*

Pojednáme nyní o těchto hříších.

353. Kdo se prohřešuje nevěrou?

Nevěra je prohřešek toho, kdo nevěří v Boha, nebo v zjevení vlastní vinou.

Nevěřit znamená nemít za pravdu, neuznat za pravdu. Nevěrou hřeší ten, kdo má za to, že není Bůh, nebo nevěří, co Bůh zjevil a skrze katolickou církev předkládá k víře. Takový člověk je *nevěřící – ateistou*.

Takový byl např. *farao*, egyptský král. Z Božího rozkazu k němu přišel Mojžíš a *Áron* a řekli: „Toto praví Hospodin, izraelský Bůh: Propusť můj národ, ať mi obětuje na poušti.“ Ale *farao* odpověděl: „Kdo je Hospodin, že ho mám uposlechnout a propustit Izrael? Neznám Hospodina a Izraelce nepropustím.“ (Ex 5, 2) On tedy nevěřil v pravého Boha a také nevěřil, co mu Bůh oznámil, čili zjevil skrze Mojžíše. A protože nevěřil v Boha a v to, co zjevil Bůh, říkáme, že se dopustil *nevěry*.

Tento hřích je zvláště těžký a nebezpečný. Neboť kdo nevěří v Boha a v to, co Bůh zjevil, nekoná také to, co přikazuje Bůh, ale bez víry nemůže být nikdo spasen. Pán Ježíš řekl: „*Kdo nevěří, bude zavržen.*“ (Mt 16, 16)

K *nevěřícím* patří: *pohané*, nevěřící v Boha vůbec, a tedy ani v to, co Bůh zjevil. Naopak *Turci* a *Židé*, sice v Boha věří, ale nikoli v Ježíše Krista a tedy nevěří ani v to, co nám Bůh zjevil skrze Ježíše Krista. Konečně jsou tu i ti *křesťané*, co byli sice pokřtěni, ale ztratili víru v Boha, takže již nevěří v Boha, anebo nevěří v Krista, Božího Syna a jeho učení.

354. Kdo se prohřešuje bludařstvím?

Bludařstvím (kacířstvím) hřeší ten, kdo tvrdošíjně nevěří pravdě, kterou katolická církev předkládá k věření.

Tvrdošíjně znamená mít tvrdou šíji, neohýbat ji, nepodrobit se, tj. (zde) zůstat na svém mínění a ničím se nenechat odradit.

Tvrdošíjně nevěří pravdě ten, kdo trvá na svém mylném mínění i tehdy, kdy byl učící církví poučen a napomenut a až mu církev předložila plnou pravdu k věření, tj. sdělila mu ji, on ji nepřijal a trvá na svém mínění!

Tak např. jeden člověk učil, že postačí ke spáse pouhá víra a že není třeba dobrých skutků. Církev toto učení zavrhla. Neboť Pán Ježíš výslovně pravil, že ne ten, kdo pouze říká: „Pane, Pane“, ne tedy ten, kdo pouze věří, přijde do nebe, nýbrž ten, „kdo plní vůli nebeského i Otce“, ten přijde do nebe. Ale ten muž držel se stále toho učení a to veřejně čili zjevně a tvrdošíjně a nijak se nedal odvrátit od nepravého učení. Tvrdošíjně nevěřil v pravdu, již církev k věření předkládá a tím dopustil se *bludařství*.

Tvrdošíjného bludaře zveme *kacířem* (heretikem), jako byli např. Martin Luther, Kalvín, Zwingli, Hus atd.). Písmo sv. praví: „*Sektáře jednou, dvakrát, důrazně napomeň (pak už ale s ním) styky přeruš.*“ (Tit 3, 10)

355. Kdo se prohřešuje odpadlictvím?

Odpadlictvím se prohřešuje ten, kdo se zřiká křesťanské víry.

Od křesťanství odpadá ten, kdo nevěří v Krista a jeho učení a proto nezachovává ani jeho přikázání. Např. kdo by odpadl k židovství nebo co-hamedánství, anebo prohlásil, že je bez náboženství (tj. že je bez konfese = bez vyznání). To udělal císař *Julián*, v mládí sice křesťanem, ale když se stal císařem, dal se na pohanské náboženství. (je zván: *Julián, odpadlík*)

356. Kdo se prohřešuje zapíráním víry?

Zapíráním víry se prohřešuje ten, kdo svou řečí nebo jednáním chce vzbudit domněnku, že není katolickým křesťanem.

Víru zapírá ten, kdo říká, že není katolíkem, nebo úmyslně tak jedná anebo mluví, aby si jiní lidé mysleli, že není katolickým křesťanem.

Zapírání víry může se stát

1. *slovy*: když mluví člověk, jakoby pravé víry, kterou má přece jen v srdci.

Tak zapřel víru sv. Petr odpovědí: „*Neznám toho člověka.*“ (Mt 26, 74),
2. *skutky*, když jednáme, jako bychom neměli pravou víru. Např. kdo by chodil na bohoslužbu jinověrců, nebo do jejich shromáždění, nebo na veřejnosti svědčil proti, přidával se k podpisům apod. Kristus Pán pravil: „...*,ale každého, kdo mě před lidmi zapře, zapřu i já před svým Otcem.*“ (Mt 10, 33) (Jdeš-li kolem chrámu nebo kříže smekni, abys nezapřel povinnou úctu a svou víru opomenutím.)

357. Kdo se prohřešuje lhostejností ve víře?

Lhostejností ve víře se prohřešuje ten, kdo buď nedbá o žádné náboženství, nebo všechna náboženství pokládá za stejně dobré.

Lhostejným ve víře je ten, kdo se nestará o žádné náboženství, tj. když je mu lhostejné, zda náboženství nějaké má nebo nemá, zda zná jeho nařízení a pravdu nebo ne, zda to, co mu náboženství předpisuje koná, anebo opomíjí. Člověk ve víře lhostejný zapomíná na modlitbu, nezúčastní se bohoslužby, nepřijímá sv. svátosti, nepostí se atd. *Lhostejnost ve víře je těžký hřích*, protože takový člověk nemá povinnou úctu k Bohu, ano, Boha viní, že přikázal něco neužitečného, a protože svou duši přivádí do velkého nebezpečí, riskuje, že bude zavržena: „*Kdo není se mnou, je proti mně.*“ (Mt 16, 30) Kdo se tedy o své náboženství nestará, je proti Kristu.

Lhostejným ve víře je i ten, kdo pokládá všechna náboženství za stejně dobrá, tj. říká, že každé náboženství vede do nebe. Takový člověk říká: Náboženství jako náboženství, je jedno, jaké mám náboženství.

Řeč takového člověka by byla jen tehdy správná, kdyby všechna náboženství učila stejně. Ale tomu tak není. Každé učí něčemu jinému. A čemu učí jedno, to popírá druhé. Nemůže tedy být pravda o rovnosti, že je náboženství jako náboženství.

Kdo to říká, mluví podobný nesmysl, jakoby řekl, že je to jedno, ať kdo řekne, dvakrát dvě je čtyři, nebo dvakrát dvě je pět, ať řekne pravdu, nebo lež, je to jedno: nestoudnost je jako stydlivost, světlo je stejné jako tma, a podobně.

Znal jsem člověka, ten onemocněl a ztratil chuť k jídlu. O lékaře nedbal, jen vypil trochu lihoviny, protože vrací chuť a bývá tak lékem. Ale asi za tři dni byl ten muž

mrtvý. Jeho nemoc zavinił zápal plic. Lék jako lék?! A hle, jak rozdílně působí¹⁶⁹.

- Je chybou říkat: „*víra jako víra*“, je to i velice *hříšné*. Podobnými řečmi totiž:
1. obviňujeme Boha, že není věčná pravda, ba že se může mýlit, ano i lhát. Bůh nám zjevil a skrze církev sv. předkládá k věření, že, chceme-li být spaseni, musíme věřit, ba podle víry též i žít. *Protestanti* tvrdí, že stačí jen, abychom věřili, ale žít podle víry jim není třeba pro spasení. Může pak být vskutku pravdivé: „*Víra jako víra!*“?
 2. Pán Ježíš praví výslovně: „*Kdo však neuvěří*“ (tj. nevěří tak, jak já učím), „*bude zavržen.*“ (Mk 16, 16) A dále: „*Kdo věří v Syna, má život věčný.*“ *Kdo ale odpírá věřit v Syna, nespátří život, ale zůstává na něm Boží hněv.*“ (Jan 3, 36)
 3. Kdyby bylo pravdou rčení „*víra jako víra*“, pak by nebylo třeba, aby Kristus přišel na svět.

358. Kdo se prohřešuje pochybováním ve víře?

Pochybováním ve víře se prohřešuje ten, kdo souhlasí s myšlenkou, že by mohlo něco být nepravdou, co církev předkládá k věření.

Pochybovat o pravdách víry znamená myslet si: „Může být, že je to snad přece jinak než nás tomu církev učí!“, anebo „kdo ví, zda je tomu tak, čemu nás naše víra vůbec učí?!“.

Tak např. *Zachariáš* jednal. Bůh mu oznámil skrze anděla, že jeho manželka bude mít syna. *Zachariáš* si myslel: „Možná, že je to i pravda, co se mi oznamuje, ale možná také, že ne.“ *Pochyboval* o tom, co mu Bůh zjevil, a proto hřešil. (Lk1,20)

Není však každá pochybnost o pravdě víry hříchem. Někdy např. napadne člověka pochybnost o některém článku víry a on neví o tom ani, že ji má. Teprve po chvíli se vzpomene a zjistí, že má pochybnost. Ale hned se jí zbaví a věří bez jakékoliv pochybnosti. Takový člověk nehřeší *pochybováním* ve víře. Neboť o ní nevěděl. A pokud člověk o své pochybnosti neví, pokud nepochybuje *vědomě a schválně*, není jeho pochybnost hříchem.

Proti víře se můžeme prohřešit také protináboženskými řečmi, a dobrovolným *posloucháním takových řečí*, četbou a rozšiřováním víře nepřátelských *knih, spisů, novin, kalendářů atd.*, anebo též když se stydíme za víru anebo jsme pohodlní ji poznat a vyznávat. Zde platí slova sv. Pavla: „*Mějte se na pozoru před nepravými proroky: přicházejí k vám převlečení za ovce, ale uvnitř jsou draví vlci.*“ (Mt 7, 15)

¹⁶⁹ Brynych „Katech. káz.“ III. p. 51

359. Které hříchy jsou proti naději?

Proti naději jsou tyto hříchy :

1. *nedůvěra a zoufalství,*
2. *opovážlivé spoléhání.*

360. Kdo se prohřešuje nedůvěrou?

Nedůvěrou se prohřešuje ten, kdo nedoufá pevně v Boha.

Nedůvěrou se prohřešuje ten, kdo nemá pevnou důvěru v Boha, když mu Bůh mohl dát, nebo chtěl dát, co mu přislíbil. Proto je taková nedůvěra velikým hříchem, protože takový člověk má nedůvěru ve všemohoucnost, věrnost, dobrotu, ba i k Božímu milosrdenství.

Příklady: Tak pochyboval *Mojžíš*. Když se izraelskému národu nedostávalo na poušti vody, prosil Mojžíš Hospodina o pomoc. Bůh mu pravil: „...udeříš do skály a ona vydá vodu!“ *Mojžíš* tomu nedůvěřoval, ačkoli Pán Bůh již dříve v téže situaci zázračným způsobem národu pomohl. Mojžíš si myslel: „Cožpak budu moci vyvést ze skály vodu vám odbojným?“ (kdo ví, zda-li Pán Bůh opět zázračně pomůže, když jej izraelský národ tak často uráží). Za to, že nedůvěřoval, byl Mojžíš od Pána Boha potrestán tím, že nevešel do zaslíbené země. (Gn 17, 6) Ti *vyzvědači*, co byli posláni z pouště do zaslíbené země, aby ji prohlédli a pak o té zemi podali zprávu národu, když se vrátili vypravovali všem, že bude *sotva možné* zmocnit se země a přemoci tamější lidi. Znovu izraelský národ nedůvěřoval v zaslíbení Boží, a proto byl od Boha potrestán. A když *Zachariáš* obětoval Bohu ve chrámě, ukázal se mu archanděl *Gabriel*. Zachariáš se ulekl, ale anděl Páně ho těšil a řekl :„Neboj se, Zachariáši, neboť tvá modlitba je vyslyšena, tvoje manželka Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno *Jan*.“ Zachariáš sice o tom pochyboval a proto byl potrestán němotou. Rovněž *učedníci Krista Pána* měli malou víru, za vzniku bouře na jezeře Genezaretském. (Lk 8, 24, Mk 4,38, Mt 8,23n)

361. Kdo se prohřešuje zoufalstvím?

Zoufalstvím se prohřešuje ten, kdo se vzdává veškeré důvěry v Boha a domnívá se, že mu Bůh již nemůže nebo nechce pomoci nebo odpustit.

Zoufalství je těžký hřích, protože jím zoufalec popírá všemohoucnost, věrnost, dobrotu a Boží milosrdenství, neboť se domnívá, že mu Bůh nechce nebo nemůže v bídě a strasti pomoci, nebo odpustit hřích.

Tak jednal jeden dělník. Přišel do veliké bídy a pravil: „Teď se mi vede tak zle, že mi ani Pán Bůh nepomůže.“ Myslel tedy, že Bůh nechce nebo nemůže mu pomoci. A protože si to myslel, přestal doufat, že mu Bůh pomůže v soužení, a tím těžce hřešil, neboť ačkoli Bůh neslibil nikomu bohatství a skvělé postavení, přece je připraven dát každému tolik, kolik potřebuje k životu. Chce jen, aby se přičinil, aby pracoval a šetrně užíval toho, co vydělá. Kdo tedy tak jedná, kdo se přičiňuje a šetrně užívá toho, co vydělal, může právem, ano, má doufat zcela jistě, že ho Bůh neopustí v soužení, jen když on neopustí jeho. A nečiní-li tak, přestává doufat v Boha, hřeší. Onen člověk přestal doufat, že mu Bůh pomůže v soužení, hřešil tedy, dopustil se tím *zoufalství*.¹⁷⁰

Jiným způsobem se dopustil toho hříchu *Kain*. Zavraždil bratra a tak těžce hřešil. Bůh je ovšem nejvyšší milosrdný a je připraven odpustit všechny hříchy, byť byly jakkoli veliké. A byl by tedy i jemu odpustil, kdyby jen toho hříchu opravdově litoval. Ale *Kain* pravil: „*Větší je můj trest, než mohu snést*. (Gn 4, 13) Myslel tedy, že jeho hřích je tak veliký, že mu ho Bůh neodpustí. Přestal doufat, že mu Bůh odpustí hříchy a dopustil se tím také „*zoufalství*“. (viz *Jidáš, Saul*)

362. Kdo se prohřešuje opovázlivým spoléháním?

Opovázlivým spoléháním se prohřešuje ten, kdo spoléhá jen na Boha a sám nekoná, co může a má konat.

Opovázlivě hřeší ten, kdo bez obavy (studu) se dopouští hříchu a otálí s polepšením, když Bůh je milosrdný a jak se domnívá, neodepře nikomu svou milost. Onen člověk spoléhá jen na Boží milosrdenství a sám nekoná nic, co má a mohl by konat, tedy: přestat hřešit, a činit opravdové pokání.

Příklady: Za *Noema*¹⁷¹ byli lidé nestřídmí, nestydatí a oddávali se mnohým jiným hříchům. Bůh je napomínal a hrozil jim skrze *Noema*, že sešle potopu, když se nepolepší. Ale oni tomu nevěřili. Mysleli: Bůh je tak dobrý, že nás nebude trestat. I nelepšili se, hřešili dál a přece čekali, že jim Bůh odpustí. (Gn 6,5-8) Kdo však chce na Bohu odpuštění, má činit pokání a projevít pravou kajícnost. Ale oni hříchu nelitovali, neměli tudíž pravou kajícnost a přesto očekávali odpuštění hříchů? Ale to byla *opovázlivost*. Bůh neslibil odpuštění hříchů těm, co pokání neučiní. Tím nejenže nezískali odpuštění, ba hřešili zase, spoléhali jen v Boha, ne ve svá konání. (Gn 6, 5)

Ale i to je *opovázlivé* (a hříšné) *spoléhání na Boha*, když se někdo vydává svévolně v nebezpečí života a přitom chce, aby mu Bůh zázračně pomohl a chránil ho. To udělal *Jindřich*. Vydal se přes řeku po tenkém ledě. Jeho kamarádi ho zdržovali a

¹⁷⁰ Dr. Jan Sýkora „Rádce duch.“ II. p. 346

¹⁷¹ Ibidem

tvrdili, že se proboří. Ale on si nedal říci. Pravit: „Však mě Pán Bůh bude chránit.“ A šel. Ale za své chování draze zaplatil. Když přišel doprostřed, probořil se a utonul. Bůh ho nechránil, protože se vydal svévolně do nebezpečí a opovážlivě spoléhal na Boha. Totiž: „*Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm!*“ (Sir 3,26)

Đábel sváděl Pána Ježíše, aby se opovážlivě vydal do nebezpečí, když jej vyvedl na střechnu chrámu a řekl: „*Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů.*“ Ale Pán Ježíš mu řekl: „*Také je psáno: „Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha.*“ (Mt 4,5 7) Kdo se totiž vydává v nebezpečí, a čeká, že ho Bůh zázračně vysvobodí, ten *pokouší Pána Boha.*

V jednom místě v Tyrolsku vypukl oheň v noci (dne 13. února 1856 v Zarusi). Pod střechou jednoho z hořících domu spaly dvě dívky, jedna dvanáctiletá, druhá osmiletá. Lidé je zapomněli ve zmatku vzbudit. Probudily se teprve tehdy, až se začaly hroutit trámy. I vyskočily a spěchaly ke dveřím. Ale jak je otevřely, šlehaly takové plameny proti nim, že mohly jen stěží dveře zase přirazit. Křičely a naříkaly. Mladší chtěla zase do postele, že raději zemře v posteli, než na půdě. Starší ji přemlouvala, aby skočila s ní dolů, že Bůh je zachrání andělem strážným. Mladší nakonec slíbila, že skočí za svou starší sestrou, když se jí nic nestane. A tu starší zvolala: „Andělíčku, pomoz!“ a skočila ze třetího poschodí, a hle, nic se jí nestalo: Skočila i druhá, a také si neublížila. Bůh zachránil obě svým andělem. Ale ty dívky vydaly se také v nebezpečí při skoku ze třetího poschodí a také se spoléhaly přitom na Boha. Bylo to však *opovážlivé* (hříšné) spoléhání? Pročpak nebylo?

363. Které hříchy jsou proti lásce?

Proti lásce jsou všechny těžké hříchy, zvláště pak odpor a nenávisť proti Bohu.

Každý těžký hřích je urážkou Boha a protiví se tak Boží lásce, že v okamžiku, kdy se ho člověk dopouští, nadpřirozená láska k Bohu uhasíná. Kdo hřeší a tím Boha uráží, dokazuje, že nemiluje Pána Boha. Neboť jen ten „*Kdo má moje přikázání a zachovává je, ten mě miluje.*“ (Jan 14, 21), praví Pán Ježíš. Proto čteme o sv. Aloisu, že nikdy nehřešil smrtelně za celý svůj život. A když císařovna poslala k sv. Janu Zlatoústému své úředníky, aby ho přiměli k něčemu, co mělo škodit církvi a úředníci mu hrozili hněvem císařovny, řekl: „*Řekněte císařovně, že se nebojím ničeho, jen hříchu.*“

Jsou však některé hříchy, které jsou proti Boží lásce. Katechismus jmenuje dva: *odpor a nenávisť proti Bohu.*

Odpořem proti Bohu hřeší ten, kdo odvrací své srdce od Boha a božských věcí, takže se k Bohu a božským věcem nejen chová lhostejně,

ale odporuje, nechce slyšet nic o Bohu a božských věcech, nechce se modlit, chodit na mši sv., být přítomen kázání atd., nechce ani vidět zbožné osoby, protože žijí zbožně.

Odpor proti Bohu je těžším hříchem než *lhostejnost k víře*. Kdo je lhostejný k víře, nestará se o Boha a jeho přikázání, žije, jakoby nebyla. Ale kdo je naplněn *odporem proti Bohu*, ten reptá proti němu a všemu, co Bůh nařídil (proti modlitbě, přijímání sv. svátostí atd.)

Nenávistí se proti Bohu prohřešuje ten, kdo nepřátelsky smýšlí proti Bohu, takže se od Boha schválně odvrací a v duši si přeje dokonce, aby Bůh ani nebyl. Tak smýšlí ďábel o Bohu. Jak hrozný je to hřích!

Příkladem je *Julián* zvaný „*Odpadlík*.“ Vypravuje se o něm, že když umíral, svou rukou uchopil hrst země smíšenou se svou krví, vrhl ji proti nebi a zvolal: „Zvítězil jsi Galilejský!“ Podobně jednal jiný hříšník: dopustil se mnohých nepravostí: říkal, že je páchá jen proto, aby Boha rozhněval. Prostopášník, když ho kněz nabádal na smrtelné posteli polepšit se, zvolal: „Chci být zavržen, abych rozhněval Boha.“

Hřích proti Boží lásce je i *nevděk* Bohu za dobrodiní, která jsme od něho dostali. Nevděčný je ten, kdo neuznává dobrodiní, neděkuje za ně atd.

Všechno, co máme na těle i na duši, je Boží dar. To máme uznávat s vděčností a děkovat za to Bohu. „*Ve všech životních podmínkách děkujte Bohu. Tak to Bůh pro vás chce v Kristu Ježíši.*“ (1 Sol 5, 18)

Příklady vděčnosti: Když byl *Noe* při potopě zachráněn, na poděkování zhotovil Hospodinu kamenný oltář a obětoval na něm zápalné oběti ze všech čistých zvířat. (Gn 8, 20) Jakmile zpozorovali *tři mládenci v ohnivě peci*, že se jich oheň ani nedotýká, začali všichni tři jako jedněmi ústy chválit a oslavovat Boha. A když Alžběta, manželka Zachariášova, dostala syna a Zachariáš se opět vrátila řeč, bylo jeho srdce naplněno radostí a vděkem a plný Ducha Svatého, velebil Boha. Děkujte Bohu ráno, že vám dopřál dočkat se opět nového dne. Modlitba ranní! A modlete se *před a po jídle*! Nezapomínejte ani na večerní modlitbu. Vděčností roste naše láska k Pánu Bohu.

Příklady nevďěčnosti. *Žena* trpělivého *Joba*: Když byl *Job* pokryt po celém těle od hlavy až po patu nežidem (hnisavým vředem) jeho manželka zapomněla na všechna dobrodiní, která jim Hospodin prokázal dříve a posmívala se mu. Tu pravil jí trpělivý *Job*: „Mluvíš jako blázen! Dobro bereme od Boha, a zlo brát nemáme?“ (Job 2, 10) Viz *Izraelity* na poušti, či jak Pán Ježíš si stěžoval sám na nevďěčnost *devíti malomocných* slovy: „Nebylo jich očištěno deset? Kde je těch devět? Nikdo z nich se nenašel, aby se vrátil a vzdal Bohu chválu, než tento cizinec?“ (Lk 17, 17 18)

364. Co je klanět se Bohu?

Klanět se Bohu je prokazovat poctu Bohu, která patří našemu Pánu.

Ctít někoho znamená uznávat jeho dobré vlastnosti, přednosti, které má před jinými lidmi, o někom dobře smýšlet.

Ctím-li někoho, kdo je zároveň mým představeným, a to tak, že mu dávám najevo uznání své podřízenosti, pak mu tím *prokazuji poctu*.

Tak *prokazuji* např. ctnostnému člověku *poctu*, když uznávám jeho ctnosti a zároveň když uznávám, jak velice mě těmito ctnostmi převyšuje. Poctu vzdávám knězi, když uznávám, jak veliká je jeho důstojnost, jak svatý je jeho úřad, vznešené jeho povolání atd.

Pozorujte: Čím větší má kdo přednosti a dobré vlastnosti nebo vyšší důstojnost, tím větší mu máme vzdávat pocty. Tak vzdávám větší poctu některému svatému víc, než ctnostnému člověku, větší biskupu než obyčejnému knězi.

Prokazuji Bohu poctu: uznávám jeho dobré vlastnosti, dokonalosti, jeho přenesmírnou vznešenost, svou závislost na něm atd.

A nyní se vás táží: Jak velmi nás převyšuje Pán Bůh svými vlastnostmi a dokonalostmi? *Přenesmírně*, vždyť on naším nejvyšším pánem. Všichni lidé, i nejslavnější králové, císařové, biskupové i papežové jsou na něm závislí, a navíc to všechno co mají, mají od něj.

Jestliže tedy vzdáváme poctu bytostem, vznešeným lidem a svatým, máme Bohu vzdávat ještě větší pocty. A jelikož se mu nikdo nemůže vyrovnat, musíme mu prokazovat ty pocty *nejvyšší, jež mu přísluší jako nejvyššímu Pánu*, neboli jsme povinni se mu klanět.

Příklady: Když poznal Job, že ztratil svůj majetek, a že mu i děti zemřely, *padl na zem, poklonil se a řekl*: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Hospodinovo jméno buď pochváleno.“ (Job 1, 21)

Poctu můžeme prokazovat Bohu dvojím způsobem: buď jen *vnitřně* nebo zároveň *zevně*.

Vnitřně mu vzdáváme *poctu*, když ho jen rozumem a vůlí, (v myšlenkách) uctíváme svou myslí, když jen svým srdcem máme úctu před ním a zároveň uznáváme, že mu *zcela* náležíme, aniž bychom to zároveň zevně projevovali. Tuto *vnitřní poctu* prokazujeme Bohu zejména, když vzbuzujeme v duchu víru, naději a lásku, když se modlíme pouze v duchu a odevzdáváme se do jeho vůle.

Vzdáváme Bohu poctu *zevně*, když pokorné smýšlení, které chováme v srdci k Bohu, také ukazujeme *ven*, buď slovy nebo úkony. Stává se to např., když jsme přítomni zbožně na mši svaté společně s jinými, společně se modlíme, přistupujeme ke sv. svátostem, též ruce spínáme, poklekáme před Nejsvětější svátostí atd.

K *zevní* poctě Boha jsme povinni, neboť:

1. *celý* člověk má sloužit Bohu. Nejen duše, ale i tělo je Stvořitelovo dílo. Bůh tělo zachovává jako duši, a proto je i tělo povinné vzdávat poctu Bohu. Jinak ji nelze dosvědčit, než *vnější poctou*. Proto máme Boha i *zevně* uctívat,
2. člověku je vrozeno, že to, co myslí, vnitřně ukazuje i zevně,
3. vnitřní úcta k Bohu se podporuje velice *vnější poctou*,
4. nakonec Bůh přikázal ve Starém zákoně výslovně *vnější poctu* a přikazuje ji stále skrze *katolickou církev*.

Příklady: Zhotovení svatostánku. Ustanovení Božích služeb. Davidova péče o služby Bohu. Stavba a posvěcení chrámu. (Viz bibl. dějepis)

Vnitřní úcta je nejdůležitější a nejpotřebnější, protože bez ní neexistuje žádná opravdová *vnější*. Proto se nemůže Bohu líbit jen *vnější pocta* Bohu bez vnitřní. Hospodin výslovně káral takovou úctu izraelského národa slovy: „*Tento lid mě uctívá rty, ale jejich srdce je daleko ode mě.*“ (Mt15, 8) Či Ježíš u studny Jakubovy: „*Bůh je duch a ti, koho uctívají, mají ho uctívat v duchu a v pravdě.*“ (Jan 4, 24)

365. Které hříchy jsou proti povinnosti klanět se Bohu?

Proti povinnosti klanět se Bohu, jsou tyto hříchy:

1. *modlářství*,
2. *pověra, hádání, čáry nebo kouzla*,
3. *svatokrádež*,
4. *pokoušení Boha*,
5. *zanedbávání modlitby a služeb Bohu*.

Promluvíme o těchto jednotlivých hříších:

366. Kdo se prohřešuje modlářstvím?

Modlářstvím se prohřešuje ten, kdo prokazuje úctu patřící Bohu nějaké jiné vytvořené věci.

Slyšeli jsem, že máme věřit v Boha *pravého*. Ale židé si udělali na poušti tele ze zlata a říkali, že to je Bůh, který je vysvobodil z Egypta. A hned také postavili oltář a přinášeli mu různé oběti. Vzdávali mu božskou poctu, říkáme, že se mu *klaněli*.

To nebyl pravý Bůh, nýbrž stvořená věc. A klaněním se věci stvořené se dopustili, jak říkáme, *modlářství*. Modla Baal. Všeobecná modloslužebnost. Uctívání modly Baala za Eliáše (viz bibl.dějepis). Modlářství se dopouštějí až do dneška

pohané, kteří za Boha ctí slunce, hvězdy, oheň, rozmanitá zvířata atd.

Vedle tohoto hrubého modlářství rozeznáváme modlářství *zvláštní*, které spočívá v tom, že nějaké věci celé srdce věnujeme, nebo nějakou bytost více milujeme, nežli Boha. V tomto smyslu nazývá apoštol národů sv. *Pavel* modloslužebnost *lakotu* (Kol 3,6) A o požívačnosti praví: „Jejich konec je záhuba, jejich bůh je břicho a vychloubají se tím, zač by se měli stydět, mají zájem jenom o věci pozemské.“ (Flp 3,19)

367. Kdo se prohřešuje pověrou?

Pověrou se prohřešuje ten, kdo připisuje věcem tajnou moc, kterou jim Bůh nedal.

Mnohé věci mají jistou sílu a moc. Bůh Stvořitel všech věcí, propůjčil (dal) těmto věcem tuto sílu neboli moc hned při jejich stvoření, takže ji mají svou od *přirozenosti*. Nebo jim ji dal podle *zvláštního ustanovení*, nebo skrze *církevní modlitbu*.

Tak mají od *své přirozenosti* např. některé byliny léčivou moc, Bůh jim propůjčil tuto moc. Některá znamení ukazují zcela přirozeně na budoucí věc (co se v budoucnosti stane), např. červánky ukazují na krásné počasí, ale obloha od rána zachmuřená na špatné počasí atd.

Zvláštním Božím ustanovením mají některé věci nadpřirozenou moc, např. křestní voda a slova, která říká kněz při křtu při polévání touto vodou. Znamenají odpuštění hříchů a skutečně je *působí*.

Skrze *církevní modlitbu* mají některé věci zvláštní moc, např. posvěcené věci, svěcená voda, popel, atd. Kdo má tyto věci ke zbožné potřebě a to tak, jak předpisuje katolická církev, ten může očekávat zvláštní pomoc a posilu od Boha, zejména ochranu proti úkladům Zlého. Pomoc a posilu působí tyto předměty ne svou přirozeností, nýbrž skrze *církevní modlitbu*, tj. katolická církev prosila Boha, když kněz světil tyto věci, aby těm, kteří je budou užívat podle předpisu, udělil zvláštní ochranu a pomoc.

Přičítáme-li tak věcem moc, kterou mají *bud' od své přirozenosti, i následkem Božího ustanovení, i skrze církevní modlitbu, nejde o pověru.*

Pokud ale věcem připisujeme určitou tajnou moc, tj. když se domníváme, či věříme, že mají určitou tajnou moc něco udělat, *již jim nedal Bůh ani svou přirozeností, ani skrze zvláštní Boží ustanovení, ani skrze církevní modlitbu*, pak věříme v něco nepravě a nesmyslně, neboť jsme *pověřiví*.

Jedna žena měla těžkou žloutenku a žádala mne, abych jí donesl kalich z kostela. Myslela, že když se do něho podívá, že se uzdraví. Jakou moc tedy přičítala tomu kalichu? Kalich je sice buď zlatý nebo stříbrný, ale uvnitř pozlacený. Zlato ani stříbro nemá jako svou přirozenost to, aby uzdravovalo žloutenku, ani kalich z nich zhotovený nemá tuto přirozenost, aby uzdravil žloutenku. Žena tedy přičítala kalichu vyšší moc, než ho mohl mít svou přirozeností, dopouštěla se tedy *pověry*.¹⁷²

Ani měď nemá uzdravující moc. I tak spolupůsobila: měděný had, kterého udělal Mojžíš na poušti. (Nm 21,8,9) Získal moc od Boha zvláštním *ustanovením*.

Ale kalichu nedal Bůh uzdravovací moc a když tedy žena myslela, že se uzdraví, podívá-li se do kalicha, přičítala mu tajnou uzdravovací moc, kterou neměl svou přirozeností, ani zvláštním uzdravovacím ustanovením, a proto se dopouštěla *pověry*.

Pověra se objevuje u lidí dost často. Znáte nějaký důvod, proč lidé Inou k pověře? (o: Štědrém večeru, Velkém pátku, Bílé sobotě, noc na sv. Filipa a Jakuba atd.)

Děti jmenují různé příklady. Při některých namítají, že je tomu vskutku tak, co lidé o tom neb onom (k pověře) říkají i myslí. Tak např., že opravdu zemřel někdo tam, kde houkal sýček. Zde vysvětlí, jak se věc má. Kde leží těžce nemocný, tam se obvykle svítívá dlouho do noci, i celou noc. Sýček má rád světlo. Je-li tedy v nedalekém okolí, vidí je a přiblíží se náhle zcela k stavení se světlem a u něj zahouká, protože to patří k jeho přirozenosti. Jestliže v obydlí někdo těžce nemocný někdy umře, není divu. Vždyť umírá více těžce nemocných. On nezemřel proto, že tam houkal sýček, ale proto, že Pán Bůh určil, aby již zemřel, a tak zemřel, i kdyby on nezahoukal.

Rozeznáváme dvojí pověru: *v časných a v duchovních věcech*:

v časných záležitostech: domnívá-li se např. někdo, že sedí-li 13 osob u stolu, jedna z nich do roka zemře, nebo převrhne-li se slánka na stole u jídla, pak že bude v domě mrzutost, anebo domnívá-li se někdo dokonce, že z karet vyčte, kdo mu to, či ono ukradl, nebo že vyčte z nich snad věci budoucí?!¹⁷³

v duchovních věcech: domnívá-li se někdo, že např. bude-li u sebe nosit jistou modlitbičku, že spasí tím svou duši. Též pověrečné jsou všechny modlitby, v nichž se slibuje, že ten, kdo se je po určité době bude modlit, že zcela jistě zemře zaopatřen sv. svátostmi, nebo ten kdo je bude u sebe nosit, že se mu nemůže na souši ani na moři přihodit žádné neštěstí!

Skrze *modlitbu* můžeme očekávat v časných i v duchovních záležitostech pomoci, ale to vždy jen *podmínečně* a bude-li to ke spáse duše. Nesmíme přitom ale zanedbat potřebné přirozené prostředky, chceme-li dosáhnout toho, co očekáváme.

Pověra je sama o sobě těžkým hříchem, protože pověřivý člověk neočekává pomoc od Boha, ale hledá pomoc v často směšných nebo

¹⁷² „*Rádce Duchovní*“ II. Dr. J. Sýkora, p. 122

¹⁷³ Pověry vánoční viz: v „*Liturgika*“ od Fr. Šrůtky p. 46–48

nepatrných věcech, které si sám vytvořil. Pověřčivý člověk ukazuje často k Bohu velikou nedůvěru a očekává pomoc od zlého ducha. (Pověra bývá též následkem předchozí nevěry.)

Proto Bůh trestá přísně pověru.

Příklad: Ve 2. Král v 1. kapitole čteme: „Ochoziáš propadl mříží svého pokojíku na střeše v Samaří a churavěl. Vyslal posly a řekl jim: „Jděte a dotažte se Baal Zebuba, boha Ekronu, zdali z toho ochoření vyvážnu živ?“ Tu vyzval anděl Hospodinův Eliáš Tišbejského: „Vstaň a vyjdi vstříc poslům samařského krále a sděl: Což není Bůh v Izraeli, že jdete dotázat se Baal Zebuba, boha Ekronu? Hospodin říká mu: Z lože, na němž jsi ulehl, nepovstaneš, ale zcela jistě zemřeš.“ A Eliáš šel, i stalo se. (2 Král 1, 2-4)

368. Kdo se prohřešuje hádáním?

Hádáním se prohřešuje ten, kdo se dovolává pomocí zlého ducha buď slovně nebo mlčky pomocí zlého ducha, aby vyzkoumal neznámé věci.

Tohoto hříchu se dopouštějí ti, kteří chtějí vyzkoumat věci skryté nebo budoucí např. z čar na ruce, nebo z různého rozložení karet.¹⁷⁴ Tak bychom se mohli dovědět o *skrytých a budoucích věcech jen pomocí d'ábla*, neboť čary na ruce, karty, atd., nejsou v žádném spojení se skrytými a budoucími věcmi a proto jejich pomocí nemohou být vyzkoumány budoucí a skryté věci, pak to vše je podvod. (Spiritismus vyvolává duchy, dotazuje se jich na věci lidem neznámé nebo mnohé věci do budoucna. V něm je patrné působení zlých duchů. Proto jej církev zavrhuje.)

K hádání patří i výklad snů, který spočívá v tom, že člověk chce ze snů poznat budoucnost, zda ho potká např. štěstí nebo neštěstí. Sny jsou obvykle něco zcela přirozeného a nemají proto žádný zvláštní význam nebo cenu. Proto praví Písmo sv.: „Zrcadlo a sen jsou si podobné, proti tváři – její obraz.“ (Sir 34, 2)

Jen *určitým* svatým dal Bůh ve snách pokyn. Tak např. ukázal Hospodin Josefu

¹⁷⁴ Někdy je možné předpovědět budoucí věci, jsou-li totiž k tomu *dostatečné důvody* v přítomnosti, z nichž budoucí příhody lze předvídat. Říká se např.: „Dnes vystoupila mlha vzhůru, bude krásné počasí,“ nebo: „Dnes létají vlaštovky při zemi, bude pršet“. Anebo když někdo v mladém věku hýří a rozhazuje, můžeme předvídat, že na stáří mu nic nezůstane. V těchto a podobných případech předpovídáme tedy také budoucí věci, ale *s dostatečnými důvody* v přítomnosti, protože se to tak obvykle stává, ale ani tehdy si nemůžeme být jisti, že se tak bezpečně, skutečně stane.

*egyptskému ve snu budoucí povýšení. (Gn 37) Pěstounu sv. Josefu rozkázal ve snu, aby uprchl do Egypta a pak kdy se má vrátit. (Mt 2,13n) Sv. Třem králům Bůh dal ve snu pokyn andělem Páně vrátit se přímo do vlasti, ne k Herodesovi. (Mt 2, 19-23)*¹⁷⁵

369. Kdo se prohřešuje čáry nebo kouzly?

Čáry nebo kouzly se prohřešuje ten, kdo pomocí zlého ducha chce konat věci podobné zázrakům.

Lidé, kteří chtějí konat věci podobné zázrakům pomocí zlého ducha, či jiným prospět nebo škodit, anebo objevit poklady skrze zlého ducha, ti provozují kejkle nebo podvod. A proto se nazývají *kouzelníci* nebo *čarodějníci*, ženy pak: *čarodějnice*. Takový hřích je bezbožnost a zakazuje se v Písmu sv. trestem smrti. Ve 3. knize Mojžíšově (Lv 20, 27) čteme: „*Muž nebo žena zprostředkující styk se zemřelými nebo věšteckými duchy musejí být vydáni na smrt. Budou ukamenováni, jejich krev bude na nich.*“ Písmo sv. nám vypravuje o čaroději Šimonovi, o egyptských čarodějích, kteří se snažili napodobit Mojžíšovy zázraky, a o čaroději Barjesovi na ostrově Cypru. „*Nesmíte se obracet na duchy zemřelých ani vyhledávat věštce, abyste se jimi neznečistili. Já jsem Hospodin, váš Bůh.*“ (Lv 19, 31)

Ke kouzelníkům patří kejkliři, kteří provádějí přirozenou obratností podivné kousky, nad nimiž neznalci žasnou. Obyčejní lidé pokládají ovšem hned mnohé věci v hospodářství za kouzla a čáry, i když jsou to věci zcela přirozené. Dojí-li kráva např. modré neb červené mléko, považují to mnozí hned za čáry, a přece ta záležitost je věcí zcela přirozenou, totiž: pasou li se krávy na místech, kde rostou houby nebo mnohé jehličí, dávají mléko modré, červenou barvu dostane zase z jiných bylin např. z polní zeměžluče, z koniklece aj. Jsou jedovaté byliny, jejichž šťáva nebo zápach působí na lidi a zvířata tak, že buď zchromnou nebo uhynou, ale to se nazývá otravou, nikoli čáry. (Spiritismus také koná pomocí zlých duchů pozoruhodné věci.)

V Písmu sv. máme důkaz, do jaké ošklivosti upadá u Boha člověk, který utíká k čarám. *Saul*, izraelský král, opuštěn Bohem pro své nepravosti a zapleten v boj s Filištínci, nevěděl si rady. *Saul*, jindy tak moudrý král, hledal ve svém neštěstí radu místo u Boha u pověstné čarodějnice. Ve své úzkosti odebral se k čarodějnici do městečka En – Dor, která byla tehdy pověstná tajnými kejkly, i žádal od ní, aby mu svým

¹⁷⁵ Jak. Proch. II. p. 123

uměním zavolala ducha proroka *Samuela* z říše mrtvých, aby mu zjevil, jak nakonec jeho válka s Filištínskými dopadne. Když se čarodějnice připravovala, aby krále svými kejklemi omámila, pojala ji strašná hrůza, neboť Božím dopuštěním spatřila skutečně ducha Samuelova (což svými čáry nijak způsobit nemohla), který *Saulovi* oznámil, a velmi ho káral pro jeho bezbožnost, Boží soud pro jeho bezbožnost, totiž: že bitva nešťastně dopadne, a že *Saul* i jeho synové v ní zahynou. (1 Sam 28n) V následující bitvě byl *Saul* poražen a dostal se do takové tísně, že z ní nemohl vyvážnout zdráv. Tři jeho synové padli na bojišti, pověřivý král se chtěl sám zavraždit. Jednomu ze svých vojáků poručil, aby ho probodl kopím a když ten se zdráhal udělat tak hrozný skutek, nabodl se sám na svůj vlastní meč. (1 Sam 31, 1–38) Hle, jak hyne člověk, který se spustil Boha!

370. Kdo se prohřešuje svatokrádeží?

Svatokrádeží se prohřešuje ten, kdo znesvěcuje osoby, místa, nebo věci zasvěcené Bohu, zejména přijímá-li některou ze svátostí.

Slovo „svatokrádež“ = něco svatého, *zasvěceného Bohu*, brát. (Bohu něco vzít za tím účelem, aby se to použilo k takové věci, ke které Bůh nechtěl, abychom to použili).

Bohu zasvěcený znamená zasvěcený, ustanovený jeho službě, náležející obzvlášť Bohu. Co je tedy zasvěceno Bohu, má zvláštní svaté určení a vyžaduje tudíž i naši zvláštní úctu. Kdo tedy něco zasvěceného Bohu zneužívá, ten užívá té věci proti Boží vůli, a to je hřích!

Bohu zasvěcené *osoby* jsou: kněží, duchovní osoby, které přijaly některý stupeň svěcení, osoby v řádu (klášterní) obojího pohlaví. *Svatokrádeže* se dopustí ten, kdo zneuctí tyto osoby, uráží je hrubě, tupí je, nebo na ně násilně vloží ruce, bije je atd.

Již ve Starém zákoně zakázal Bůh urážení a utlačování osob jemu zasvěcených slovy: „*Nedotýkejte se mých pomazaných, nic zlého nečiňte mým prorokům.*“ (1 Pa 16, 22) Kristus Pán však pravil: „*Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou. Kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal.*“ (Lk 10, 16)

Příklady: Dvanáct apoštolů v žaláři. Král *Oziáš* ze zpupnosti se osmělil sahat do svatých kněžských práv, a když mu kněží nechtěli dovolit zapalovat kadidlo Hospodini (příslušelo to jen jim), hrozil jim s kaditelníci v ruce a ihned byl potrestán malomocenstvím. (2 Pa 26,16–21) Bohu zasvěcená *místa* jsou chrámy Páně, kaple a hřbitovy. *Svatokrádeže* by se dopustil, kdo by zneuctil ta místa jako např. kdyby na

nich někdo někoho zabil, vloupal se na ně a oltáře, zpřevracel, znetvořil sochy svatých nebo obrazy, kdyby se na nich dopustil veřejné nečistoty (smilstva), nebo kdyby jich proti vůli církevních představených použil k světským věcem atd. Písmo sv. praví: „...*tvému domu přísluší svatost, Hospodine, na věčné časy!*“ (Ž 93 /92/, 5) (Vyčištění chrámu)

Bohu zasvěcené věci jsou všechny ty Hospodinovi zasvěcené, jako např. posvátné nádoby a roucha, sv. oleje, ale zvláště sv. svátosti. Kdo vezme např. část peněz z tak zvané „ofěry“, či užívá posvátné nádoby v domácnosti, anebo přijímá-li někdo některou svátost nedůstojně, např. neúplně se vyzpovídá a nedůstojně jde k sv. přijímání, dopouští se *svatokrádeže*.

Příklady: Král *Baltazar* vystrojil veliké hody pro tisíc svých velmožů a před těmito tisíci se oddal pití vína. V podnapilosti poručil Baltazar přinést zlaté a stříbrné nádoby, které jeho děd Nabuchodonozor odnesl z jeruzalémského chrámu, aby z nich pil král, jeho velmožové, jeho ženy i jeho zpěvačky. Král i hosté muži i ženy pili z těch nádob až do podnapilosti. Vtom se objevily prsty lidské ruky a psaly naproti svícnu na vápennou omítku zdi večeřadla královského paláce: i král četl osudná slova: *Mane, Thekel, Fares*. Tu zbledla králova tvář, jeho myšlenky se poděsily, klouby jeho kyčlí se uvolnily, koleno klepalo o koleno. Ke králi uvedli Daniela, aby nápis vysvětlil, slovy: „Jestliže nyní dovedeš přečíst písmo a podat mi jeho výklad, budeš oblečen do purpuru, na hrdlo dostaneš zlatý řetěz a budeš co třetí vládnout v království.“ Nato se Daniel řekl králi: „Ponech si své dary, přeci ale přečtu králi písmo a podám jeho výklad. Vyvýšil ses nad Pána nebes, před tebe nádoby domu Pána přinesli a ty, i tvoji velmoži, tvé ženy, i zpěvačky, pili jste z nich. Chválil jsi bohy ze stříbra a zlata, mědi, železa, dřeva a kamene: ale jsou nevidící, neslyšící a nevnímající. Nectíš Boha. V jeho rukou je tvůj osud. Nuže, toto napsáno: *Mane, Thekel, Fares*. Výklad slov: *Mene*: Bůh *spočítal* tvé království za ukončené. *Tekel*: *jsi zvažován* a shledán lehký. *Urfasin*: *Roztrženo* tvé království Médy s Peršany. I stane se!“ (Dan 5, 1-6, 13-14, 16-17, 23-28) *Eliho* synové kradli maso určené k Hospodinově oběti. (1 Sam 2, 12-47) (Viz bibl. dějepis)

Zde patří i hřích *simonie* neboli *svatokupectví* nazvaný. Toho hříchu se dopouští ten, kdo chce koupit nebo prodat kněžské hodnosti a úřady za časné statky. Hřích *simonie* se jmenuje podle *Simona* kouzelníka, který si chtěl koupit moc od sv. *Petra* k tomu, aby po vložení svých rukou, dotýčný ihned obdržel dary Ducha Svatého (dar jazyků a zázraků). „*Dejte i mně tuto moc, aby každý, na koho vložím ruce, přijal Ducha Svatého. Ale sv. Petr mu řekl: „Ať přijde zkáza na tvoje peníze i na tebe, protože ses domníval, že Boží dar můžeš koupit za peníze.“*“ (Sk 8, 19 20)

371. Kdo se prohřešuje pokoušením Boha?

Pokoušením Boha se prohřešuje ten, kdo žádá opovážlivě zázrak na Bohu nebo ho od něho očekává.

Boha pokoušet znamená: chtít ho zkoušet, zda má skutečně tu nebo onu dokonalost, např. zda je všemohoucí, spravedlivý, dobrý atd., zda nám může pomoci a chce pomoci, nebo pouštět se do nebezpečí a to jen za tím účelem, zda nám Bůh nedá v něm zahynout.

Opovážlivě tj. žádá a očekává od Boha neoprávněně bez příčiny zá-
zraky, kdo je očekává i když je Bůh nepřislíbil, nýbrž i *proti vůli* Boží je
očekává a žádá. Tak si počíná ten, kdo ze zpupnosti dává život v nebezpečí
a očekává, že ho Bůh bude chránit a že ho nenechá zahynout. Avšak zde
jsou varovná slova Písma sv.: „*Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.*“ (Sir
3,26) Pokoušením Boha byly *ordálie* čili *soudy Boží* ve středověku. (pozn.
nově: u nás zrušil Karel IV.) Pán Ježíš, když ho ďábel svádí k skoku z chrá-
mové střechy dolů praví: „*Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha.*“ (Mt 4,7)

Vyslechněte příklad! Vznešený mladík bavil se ve dne v noci hrou v karty. Za
jedné noci zas prohrál všechn svůj majetek, obrátil se k Pánu Bohu s prosbou, aby
mu k výhře dopomohl. Ale Bůh neslyšel jeho volání, takže jinoch vášnivě hrál a
prohrál i svůj oblek. Reptal proti Bohu a lál, že Bůh není všemohoucí. Aby Boha ještě
více urazil, vyjel si, oblečen do svého brnění, na koni do širého pole. Tam se zastavil a
s pohledem upřeným k nebi pokoušel opovážlivě volat Pána Boha: „Nuže, ty nejvyšší
Pane na nebi, mé včerejší volání jsi vyslyšet nechtěl, dokaž mi, že vládneš nad světem
a sešli mi soupeře, který by se mnou bojoval!“ Ani nedomluvil, přiletěla vosa a
vklouzla otvorem do helmy, píchla vyzývavého jinocha žihadlem na čelo. Ten pln zu-
řivosti odhodil helmu. Tím vosa dosáhla ještě větší možnosti k bodání: mladý hrdi-na
sebou mrštil o zem, na všechny strany se oháněl a volal: „Teď poznávám, že je Bůh,
jeho všemohoucnost převyšuje všechnu moc světa a jeho rámě trestá bezbožníka.“

První přikázání nám nařizuje, abychom jen Bohu vzdávali úctu nebo
jemu se klaněli. Tím se ovšem nezakazuje abychom ctili i *anděly a svaté*.
Naopak, chceme-li Boha ctít opravdově, jsme povinni ctít i ty, kteří jsou
jeho přátelé a to jsou andělé a svatí. Ctíme-li svaté, ctíme tím zároveň
Boha, a tím plníme též 1. přikázání: „*Chvalte Hospodina v jeho svatyni.*“
(Ž 150, 1)

372. Není proti prvnímu Božímu přikázání ctít anděly a svaté?

Ctít anděly a svaté není proti prvnímu Božímu přikázání, protože se jim neklaníme. Ale je dobré a prospěšné ctít je a vzývat.

Svatými nazýváme duše zesnulé v Pánu, kteří vedli na světě svatý život. Radují se u Boha v nebi: církev je vyhlásila na základě zázraků po jejich smrti, na jejich přímluvu nebo jejich hrobem, ostatky apod., za *svaté*.

Anděly a svaté ctíme v myšlenkách, např. když si připomínáme, jak zbožně žili, kterými ctnostmi zvláště vynikali, jak jsou nyní v nebi oslaveni, a proto k nim chováme v srdci obdiv, lásku a úctu. Ctíme je *skutky*, když tak jednáme, z tohoto našeho jednání lze poznat naši úctu k nim, např. když máme v úctě jejich obrazy, hlavu před nimi obnažíme nebo křížem se přežehnáme, jdeme o jejich slavnostech do chrámu Páně atd. I *slovy* uctíváme svaté, když úctu, kterou chováme v srdci ke svatým vyjadřujeme slovy, totiž chválíme-li, velebíme-li a o pomoc prosíme-li je.

Anděly i svaté *vzývat* značí volat k nim o pomoc, prosit je o přímluvu.

Vzýváme svaté, *když prosíme je* o pomoc v té či oné záležitosti skrze svou přímluvu a přímluvou u Boha, nebo aby nám vyprosili určité milosti.

V prvním přikázání se nařizuje, abychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se *klaněli*. My však *ctíme a vzýváme* anděly a svaté, tedy zdali tím nejednáme proti prvnímu přikázání? *Nejednáme, když* se my jim totiž neklaníme, naopak je jen *ctíme a vzýváme*. Rozdíl mezi úctou Boží a úctou ke svatým je: že Bohu se *klaníme*, tj. uctíváme ho jako svého Pána, Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel, ale jeho svaté jako věrné služebníky a přátele Boží *máme v úctě*. Boha ctíme pro něj sama v jeho nevýslovné dokonalosti, svaté však máme v úctě pro Boha, i pro milosti Boží, jež on jim udělil. Z toho je patrné, že úctou svatých netrpí Boží úcta, ale že *je dobré a prospěšné ctít a vzývat anděly i svaté*.

Je dobré, tj. spravedlivé, Bohu milé a Bůh chce, abychom tak jednali.

Je prospěšné, tj. naší duši i našemu tělu to přináší užitek, *úcta* andělů a svatých nám pomáhá, abychom byli spaseni.¹⁷⁶

Pozorováním a rozjímáním ctnostného života svatých býváme povzbuzeni k následování jejich dobrých příkladů. Kdo pamatuje často, stává se sám dokonalejší. I tu platí slova Písma sv.: „*Se svatými budeš svatým.*“ (pozn. nově: „*Stojí přece v Písmu: Bud'te svatí, neboť já jsem svatý*“ (1 Petr

¹⁷⁶ Okáč III. p. 71

1,16), i (Lv 20,26): „*Bud'te pro mě svatí, neboť já, Hospodin, jsem svatý.*“)

Sv. apoštol. Pavel prosíval věřící o přimluvu za něj u Boha. Doporučuje se, vzývat vhodně svaté o přimluvy v nebi. „*Mnoho zmůže i velmi je účinná modlitba spravedlivého.*“ (Jak 5,16) Může-li zde na zemi vymoci u Boha modlitba spravedlivého, jak účinná a mocná je asi modlitba svatých?

Písmo sv. uvádí několik příkladů o tom, jak je dobré ctít anděly a svaté. Tak např. *Jozuovi* se zjevil anděl. Jozue před ním poklekl, anděl („velitel Hospodinova zástupu“) pochválil jeho jednání. (Joz 5, 15) I *Abrahám* i *Lot* uctili anděly. A *Abdiáš*, muž bohobojný, padl na svůj obličej před prorokem *Eliášem*. Podobnou úctu vdova *Sareptská* vzdala proroku *Eliášovi*, jenž vzkřísil jejího syna. (2 Král 4, 37) A z *Nového zákona* je vám známo, jak uctila Alžběta Pannu Marii. I Pán Ježíš praví: „*Jestliže mi kdo chce sloužit, ať mě následuje a kde jsem já, tam bude i můj služebník. Jestliže mi kdo slouží, Otec ho zahrne poctou.*“ (Jan 12, 26) Jestliže sám Bůh vyznamenává v nebi svaté, kteří mu sloužili na zemi, je patrné, že je máme ctít i my. Křesťané vždy ctili anděly a svaté a církve sv. nabádá nás slavnostmi k jejich poctě, abychom to činili též.

Nakonec i náš *rozum* napovídá, že konáme něco bohumilého a prospěšného, když ctíme anděly a svaté. Ctíme i jiné lidi pro jejich přednosti, např. obratného malíře, sochaře, úředníka pro jeho vysoké postavení atd., vzdáváme jim lidskou úctu. Andělé a svatí mají mnohem větší nadpřirozené přednosti oproti lidem zde na zemi, neboť se nevyznamenalí pozemskými schopnostmi, ale nadpřirozenými, totiž ctnostným a svatým životem. Nejsme jim tedy povinni vzdávat úctu a sice nadpřirozenou? Vládce na zemi vidí rád, pochválí-li někdo jeho služebníky a úředníky jako jeho zástupce i má je v úctě: neměl by být Bůh potěšen tím, že ctíme jeho přátele?

Ve 4. století žil bludař *Vigilanc*, který zavrhoval úctu andělů a svatých, jakoby se tato protivila a činila újmu úctě Boží. *Sv. Jeroným* vystoupil proti němu a zahanbil ho touto řečí: „Pošetilče, kdopak se kdy klaněl mučedníkům? Kdo považoval člověka za Boha? My oslavujeme Boha v jeho svatých a svaté v Bohu, jako milujeme Boha v bližních svých a bližní v Bohu. Jako nebývá zmenšena naše povinná láska k Bohu tím, že své spolubližní milujeme jako dítky Boží pro Boha, tím méně se stává újma úctě Boží tím, když svaté jako přátele Boží ctíme pro Boha, právě tím bývá úcta k Bohu ještě rozmnožena. Komu by napadlo tvrdit, že kdo ctí rodiče, děti a královy přátele, činí tím újmu úctě králi? Naopak tím bývá rozmnožena králova čest, jeho přízeň je slyšitelně ctěna, tak i každá jeho urážka padá na něho samotného.“ Proto řekl Kristus Pán apoštolům: „*Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou, kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal.*“ (Lk 10, 16) A jindy: „*Amen, cokoli jste udělali pro jednoho z mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali.*“ (Mt 25, 40) Patrná je úcta andělů i svatých, milá Bohu, a nám velmi prospěšná.

373. Proč máme ctít a vzývat anděly a svaté?

Anděly a svaté máme ctít a vzývat, protože:

1. *jsou přátelé Boží,*
2. *milují nás a orodují za nás u Boha.*

Andělé a svatí jsou *přátelé Boží* a proto si zaslouží, abychom je ctili. Neboť ten, kdo miluje Boha opravdově, ctí a miluje i jeho přátele, úcta a láska k přátelům Božím se vztahuje opět na Boha a Bůh ji žádá.

Jako přátelé Boží mohou se *za nás přimlouvat*. Bůh dá zajisté na své přátele, vyslyší je a proto je máme *vzývat*.

To dělali katoličtí křesťané ve všech dobách. Proto nalézáme na hrobech křesťanů, zvláště mučedníků z prvních dob katolické církve častěji tyto nápisy: „Přimlouvej se za nás, buď naším orodovníkem u Boha, přimlouvej se za nás, abychom byli též svatými.“¹⁷⁷

Církevní učitelé nabádali věřící, aby prosili svaté o přimluvu u Boha. Tak např. sv. *Bazil* praví v kázání, proneseném o slavnosti 40 mučedníků: „Kdokoli se v bídě a nouzi nacházíš, utíkej se ke 40 mučedníkům, aby ho z této bídy vysvobodili.“¹⁷⁸ Sv. *Augustin* říká: slavíme památku svatých, „*aby se za nás přimlouvali*.“¹⁷⁹

Andělé a svatí nás milují, tj. mají v nás zalíbení, přejí nám všechno dobré a přičiňují se, *prosí za nás*, abychom dosáhli dobrých věcí.

Svatí a andělé vědí o našich záležitostech, patří stále na Boha, a v tom věčném patření jim Bůh sděluje naše potřeby. A Písmo sv. výslovně praví, že *andělé na nás* myslí a znají naše záležitosti a potřeby. „*Vždyť tvým andělům vydal o tobě příkaz, aby tě střežili na všech tvých cestách. Na svých rukou tě ponesou, abys nenarazil o kámen svou nohu.*“ (Ž 91 /90/, 11 12) „*Proto, když ses modlil ty a Sára, já jsem přednášel a připomínal vaši modlitbu před Boží vznešenost. Stejně tak, když jsi pohřbíval mrtvé.*“, řekl archanděl *Rafael* Tobíášovi. (Tob 12, 12) Náš Pán říká: „*Právě tak, říkám vám, mají radost Boží andělé nad jedním hříšníkem, který se obrátil.*“ (Lk 15, 10)

A co věříme o *andělech*, učí církve sv. i o *svatých*, neboť i oni patří na Boha tváří v tvář, a v Bohu poznávají, co nám pomáhá ke spáse. Andělé nás *milují, protože* jsme i my stvořeni k patření na Boha a jednou máme náležet do jejich sboru. Když nás Bůh miluje, milují nás i oni, neboť kdo Boha opravdově miluje, nemůže milovat něco

¹⁷⁷ Zde je možné poukázat na to, že v katakombách nalézáme starobylé obrazy, jimiž se nám Panna Maria, sv. Petr a sv. Pavel atd., zobrazují jak za nás prosí, orodují v nebi.

¹⁷⁸ Opp. tom. 2. p. 209

¹⁷⁹ S. Aug. in Joann. tract. 84 n. 1.

jiného, než co miluje Bůh. Andělé jsou s námi spojeni i společenstvím svatých. *Andělé a svatí prosí za nás u Boha.* To vyplývá z Písma svatého. Sv. prorok Jeremiáš se přimlouval i po své smrti u Boha za své ještě žijící bratry. (2 Mak. 13 - 15) Jestliže se andělé a svatí přimlouvají za lidi, je *dobré a prospěšné* je vzývat. Nejlepším důkazem jsou mnohé zázraky, které se staly na zvláštní vzývání svatého. (Zázraky při vzývání Panny Marie, sv. Jana Nepomuckého atd.)

374. Jak odlišujeme klanění se Bohu od úcty vzdávané andělům a svatým?

Klanění se Bohu odlišujeme od úcty vzdávané andělům a svatým tak: klanění se patří jen samému Bohu, protože je svrchovaným pánem. Andělům a svatým však náleží úcta proto, že jsou služebníci a přátelé Boží.

Klanění je nejvyšší stupeň úcty. Klanění patří jen Pánu Bohu, tj. máme se jen Bohu klanět a to proto, že je náš jediný Pán, Stvořitel, Vykupitel, i Posvětitel.

Anděle a svaté máme jen ctít, uctívat, jsou to služebníci i přátelé Boží.

Boha ctíme pro něj samého, pro jeho nevýslovné dokonalosti, svaté však máme v úctě pro Boha a pro milosti, které jim udělil.

Při kleknutí k uctívání svatých, neklaníme se jim, právě tak, jako se neklaní dítě rodičům, když před nimi poklekne, aby je o něco poprosilo, stejně tak jako se neklaní sluha svému pánu, když před ním poklekne, aby ho poprosil o udělení nějaké milosti pro něho.

Stavíme chrámy a oltáře k poctě svatých a označujeme je jejich jmény, poroučíme se do jejich ochrany, ale přece jsou chrámy Páně zasvěceny jen Bohu. I mše sv. se obětuje k poctě svatých, ale jen a jedině Bohu se přináší oběť, neboť Bohu tím vzdáváme chválu a dík za milosti, jež propůjčil svatým. Boha chceme prosit skrze přimluvu svatých. Proto je rozdíl mezi způsobem modlitby, jíž se obracíme k Bohu a jíž se obracíme k svatým.

375. Jak se liší naše modlitba k Bohu od modlitby k andělům a svatým?

Naše modlitba k Bohu se liší od modlitby k andělům a svatým takto: k Bohu se modlíme, aby nám pomohl svou všemohoucností. Anděly i svaté vzýváme proto, aby nám pomáhali svou přimluvou u Boha.

(*Litanie.*)

Bůh je všemohoucí, jenom on nám může dát dobro, nebo odvrátit od nás zlo. Když se modlíme k Bohu, očekáváme jen *od něho* pomoc a čekáme, že nám pomůže svou všemohoucností. Protože andělé a svatí, všechno (čím jsou a co mohou od Pána Boha) mají a tak nemohou nám *svou vlastní* mocí sami od sebe pomoci, mohou však prosit Pána Boha, aby nám pomohl, aby nám udělil vše dobré a odvrátil od nás zlé. Mohou nám pomoci svojí *přímluvou*. Když se k nim modlíme, očekáváme pomoc též jen od Pána Boha, avšak i na přímluvu svatých a proto je *vzýváme jen o přímluvu*. Proto užíváme ve svých modlitbách k Bohu slova: „Propůjč nám milostivě – Uděl nám – Vyslyš nás – Smiluj se nad námi.“ V nich ke svatým: „Pros za nás – Oroduj za nás.“ Jistě znáte toto prosebné volání v litaniích.

376. Koho máme zvlášť ctít a vzývat přede všemi anděly a svatými?

Před všemi anděly a svatými máme zvláště ctít a vzývat nejblahoslavenější Pannu Marii.

Přede všemi anděly a svatými, tj. více než všechny anděly a svaté, máme ctít a vzývat nejblahoslavenější Pannu Marii.

Panna Maria se nazývá *nejblahoslavenější Panna*, protože ji máme vzývat a velebit nad všechny panny a svaté.

377. Proč máme ctít a milovat zvlášť nejblahoslavenější Pannu Marii přede všemi anděly a svatými?

Nejblahoslavenější Pannu Marii máme přede všemi anděly a svatými zvláště ctít a vzývat, protože je:

1. *Matkou Boží,*
2. *převyšuje milostí a svatostí všechny anděly a svaté,*
3. *její přímluva u Boha nejmocnější.*

Ad 1. Panna Maria je *Matkou Boží*, neboť Syn Boží se stal (porodila ho) jejím Synem. Tím je na nebi i na zemi vyvýšena nade všechny tvory a nikomu jinému nepřísluší taková důstojnost. Proto ji zveme Královnou na nebi i na zemi, proto jí přísluší zvláštní úcta přede všemi anděly a svatými.

Ad 2. Panna Maria převyšuje všechny svaté milostí a svatostí, tj. ona má více milostí a darů než všichni andělé a svatí, a protože vždy věrně spolupůsobila s Boží milostí, je také více svatá než všichni andělé a svatí.

Panna Maria převyšovala vždy všechny anděly a svaté milostí a svatostí, protože byla Matkou Boží, tedy vyvolena k nejvyšší důstojnosti. Když vyvolí Bůh někoho k nějakému úřadu a k nějaké důstojnosti, dává mu též (tím, že je nejvýš moudrý a dobrý), k tomu potřebné milosti, aby mohl zastávat svůj úřad. Proto Bůh též obdařil Pannu Marii nejhojnějšími milostmi – aby měla nejvyšší důstojnost, tj. aby mohla splnit důstojnost Matky Boží.

Protože Panna Maria převyšuje milostmi a svatostí všechny anděly a svaté, je jí vzdávána větší čest a sláva, taková čest a sláva, která odpovídá svatosti, jíž vynikala na světě. *Vzdává se jí po Bohu nejvyšší čest.*

Ad 3. Přímluva Rodičky Boží je *u Boha nejmocnější*, tj. dosáhne, že její přímluvy jsou *rychleji* vyslyšeny než andělů a svatých. Děje se to proto, že Panna Maria je pro svou větší svatost Bohu milejší, když je Matkou Syna Božího. Neprosí jako prosebnice, *ale jako Matka Boží*. Účastnila se velkolepého díla vykoupení lidstva, jen kvůli nám se stala Bolestnou Matkou Boží, a proto tím vším nabyla práva na vyslyšení svých proseb.

Její mocná přímluva u Boha byla vždy patrná vyslyšením našich proseb zvláště *na poutních místech*. Proto hned v prvních dobách katolické církve byla Panna Maria ctěna nade všechny anděly a svaté. To dokazují církevní učitelé i svátky zavedené k poctě Marie Panny.

Ctěte Rodičku Boží! Spěchejte rády na poutní mariánská místa a ani neopomeňte při těchto příležitostech vykonat sv. zpověď a sv. přijímání. (Odpustky!)

Často¹⁸⁰ se utíkáme k sv. *Josefu*, neboť tento světec byl pěstounem Ježíše Krista, a proto Bůh vyslyší jistě rád jeho přímluvu. Také vzýváme svatého nebo světici Boží, kterým je zasvěcen náš farní chrám a kteří jsou patrony nebo ochránci chrámu. Ctíme také a vzýváme svého patrona nebo ochránce, tj. toho svatého, jehož jméno nám bylo dáno u křtu svatého. Také jednotlivé země a krajiny mívají nějakého svatého za zvláštního ochránce nebo patrona, sv. Václav, sv. Jan Nepomucký, sv. Ludmila, ..., jsou patrony našeho Českého království. Podobně mívají zvláštní patrony jednotlivé stavy. Tak jsou např. sv. Alois, sv. Stanislav a sv. Anežka patrony mládeže, sv. Josef patronem truhlářů a tesařů, sv. Izidor patronem rolníků atd. Ale i v určitých zvláštních potřebách utíkáme se k určitým svatým. Sv. Floriána např. vzýváme, aby nás chránil před neštěstím ohně. V čas moru utíkáme se k sv. Rochu, sv. Šebestiánu a

¹⁸⁰ Dle Proch. Jak. II. p. 132

k sv. Rozálii, v čas uhynutí dobytka k sv. Vendelínu, k zachování cti a dobrého jména vzýváme sv. Jana Nepomuckého, za šťastnou hodinu smrti utíkáme se k sv. Josefu, k sv. panně Barboře atd. V různých potřebách křesťané uctívají často též i 14 svatých pomocníků. Mohli bychom vzývat sice v těchto a podobných potřebách i jiné svaté a světice Boží, ale utíkáme se přece jen často k určitým svatým, buď, že tito svatí v takových potřebách již často poskytli pomoc, anebo že sami se octli v takových situacích nebo nebezpečí během svého života.

Nejdůležitější ovšem při této úctě je, abychom *následovali* Rodičku Boží a svaté svým životem, nebo snažili si přisvojit jejich ctnosti. V nich máme vzory pro všechny případy života. Život každého světce volá k nám: „*Proto vás vybízím: Buďte takoví, jaký jsem já.*“ (1 Kor 4, 16)

K úctě svatých náleží i *úcta svatých ostatků*.

Věci, které milovali, *místa*, kde žili a působili, máme jistě v úctě a jsou nám milé. Jak by nám neměly být milé i *ostatky svatých*? Uvedme, co jsou sv. ostatky a jak jim rozumíme!

378. Co jsou svaté ostatky?

Svaté ostatky jsou:

1. *pozůstatky těl svatých a světic Božích,*
2. *předměty, jež byly v blízkém spojení s Kristem Pánem anebo se svatými osobami, na příklad úlomky svatého Kříže.*

Ostatky svatých je vše, co nám zůstalo po svatých. A to jsou:

1. jejich *tělo* a 2. *věci*, které měli.

Pozůstatky těl svatých je buď celé tělo nebo jeho jednotlivé části. Např. částmi kostí ruky, nohy, zubu, lebky atd. Bůh se rozdělil s námi o své svaté, jejich duše si vzal k sobě, těla nám ponechal k uctívání.

Předměty, které byly s nimi *ve spojení*, tj. ty, které užívali, jako jejich šaty, knihy, nářadí, nástroje, kterými byli mučeni apod.

Již ve Starém zákoně bývaly ostatky významných mužů chovány v úctě. Mojžíš např. nařídil, aby izraelský národ vzal s sebou z Egypta Josefovy kosti. Ostatkům svatých se prokazovala úcta již v prvních dobách křesťanství, je to vidět mezi jiným i z toho, co se vypravuje o smrti sv. Polykarpa. Ostatky těla tohoto světce byly rozházeny, aby jim křesťané nemohli vzdávat úctu. Je též známo, že již v prvních křesťanských dobách mnozí zbožní věřící často draze platili ostatky sv. mučedníků, ano i vydávali se v nebezpečí života, aby je si je mohli opatřit. Ostatky bývají často

uschovány ve skvostných nádobách, vystaveny na oltářích, líbány atd. I v obyčejném životě mívají lidé v úctě takové věci, které zůstaly po významných aneb jim zvláště milých osobách. A k předmětům, jež byly v blízkém spojení s Kristem, náleží šaty, které nosil, (např. jeho sv. roucho, uctívané v Trevíru), šátek, jímž mu setřela pot z čela sv. Veronika, když krácel na horu Kalvárii, mučednické nástroje, jimiž byl týrán, např. trny, které byly spleteny v korunu a vtlačeny do jeho hlavy, hřeby, jimiž byl přibit na kříž, kopí, jímž byl vojákem probodnut, prostěradla, v nichž dlelo jeho mrtvé tělo atd. I posvátná místa, jež se stala přítomností Kristovou nám svatá jsou např.: Sv. země, jeskyně, v níž se Pán Ježíš narodil, kde se krví potil, hora Kalvárie, sv. hrob atd.

Ostatky svatých *uctívat* znamená mít je v úctě a tak se k nim chovat, že je z toho patrná naše úcta k svatým. Můžeme je uctívat slavnostmi, církev svatá je zavedla k jejich úctě, když je např. neseme ve slavném průvodu (procesí), před nimi rozžiháme na oltářích svíce atd.

A je-li dobré a prospěšné ctít svaté, je spravedlivé ctít i *obrazy* jich.

Myslíme zde obrazy, které nám představují Pána Ježíše, Pannu Marii, svaté, nebo tajemství našeho sv. náboženství.

Ctíme obrazy, tj. chováme se před nimi tak, že je z toho patrná naše úcta k milovanému Spasiteli, k Panně Marii a svatým atd.

379. Není úcta ke svatým ostatkům a obrazům proti prvnímu přikázání?

Úcta ke svatým ostatkům a obrazům není proti prvnímu přikázání, protože se jim neklaníme.

Bůh rozkázal ve Starém zákoně: „*Neuděláš si modlu, žádnou podobu toho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.*“ ale hned doložil: „*nebudeš se jim klanět*“. (Gn 5, 8n) Když se obrazům neklaníme, nýbrž jim vzdáváme úctu, není to proti prvnímu přikázání.

380. Proč ctíme svaté ostatky?

Svaté ostatky ctíme protože:

- 1. Bůh učinil skrze ně mnoho zázraků,*
- 2. těla svatých byla chrámem Ducha Svatého a nástrojem jejich ctností a protože jednou slavně vstanou z mrtvých.*

Mnohé zázraky se staly skrze ostatky svatých. Je zázrakem, když nepráchniví jejich těla, např. sv. Kateřiny z Bologny, sv. Františka Xaverského¹⁸¹, sv. Karla Boromejského, + Jana Nepomuckého r.1393 (a když otevřeli jeho hrob r. 1719, našli neporušený světcův jazyk po 326 letech).

Nejvíce byl oslaven *Elizeus* po své smrti. Nedlouho po jeho smrti vpadli cizí loupežníci do země. Zrovna pohřbívali tělo zemřelého člověka vedle hrobu *Elizeova*. Žřizenci, když znenadání spatřili vetřelce se tak ulekli, že hodili mrtvolu do *Elizeova* hrobu. A když se mrtvý dotkl kostí svatého proroka, ihned obživil a vstal na nohy. (2 Král 13, 20n) A sv. *Pavel* kázal v Efesu dvě léta, takže všichni obyvatelé římské části poznali učení Páně. I nemalé zázraky činil Bůh skrze ruce svatého apoštola, *takže i šátky a pásky z jeho těla odnášeli na nemocné a ti byli uzdraveni*. (Sk 19,12) Byli udiveni a jati sv. bázní ti všichni, kteří to viděli. Mnozí uvěřili, přicházeli a vyznávali se pokorně ze svých skutků.

Těla svatých byla chrámem Ducha Svatého, tj. „příbytkem,“ Duch Svatý v nich bydlel. Sv. *Pavel* praví: „*Copak nevíte, že vaše těla jsou chrámem Ducha Svatého, který ve vás bydlí?*“ (1 Kor 6, 19) Což nemáme mít chrámy v úctě, v nichž se neslouží mše sv. a není přítomná Nejsvětější svátost oltářní? A podobně je to s těly.

Těla svatých byla nástrojem jejich ctností, v nich, s nimi a skrze ně konali svatí všechny ctnosti a vše dobro, skrze ně se stali svatými. Tělem se např. postili, jím pracovali, jím trpěli atd. Což nezasluhují jejich těla úctu?

V jaké úctě mají např. lidé péro, jímž veliký básník psal svá díla, meč vojevůdce, se kterým bojoval v bitvě před slavným vítězstvím! Nemají svatí před Bohem větší cenu než největší básníci, vojevůdci atd.? Nevedli slavnější boje proti světu a ďáblu?

Těla svatých vstanou jednou slavně z mrtvých. Tak nás tomu učí naše sv. víra, která nás dále poučuje, že těla svatých budou v nevýslovné kráse a velebnosti jednou účastna blaženosti, které se těší duše v nebi.

Kdybychom věděli, že ten nebo onen chudý, nepatrný muž bude králem a v krátké době dosáhne až na trůn, nevzdávali bychom mu úctu, přesto, že teď je nepatrnou osobou? A podobně tak na pohled setlelá těla vstanou jednou z mrtvých, aby se v nebi zaskvěla nevýslovnou krásou. Proto zasluhují naši úctu.

Proto již v prvních dobách církve křesťané ctili ostatky svatých. Říkávali, že jsou jim milejší než zlato a stříbro a kupovali je, stavěli nad nimi oltáře a kostely. Když bludař Viginancius se posmíval úctě ostatků, napsal sv. Jeroným proti němu

¹⁸¹ Tělo sv. *Františka Xaverského* bylo zasypano nehašeným vápnem, aby rychleji zpráchnivělo, ale po půl třetím měsíci bylo tak čerstvé a nedotknuté, jakoby bylo živé. Po pěti měsících bylo tělo uloženo do hrobu, byla na ně nasypána mokrá země, a přece bylo opět zcela neporušené a když bylo zraněné, tekla z něho krev. I příjemná vůně z něho vycházela ... A podobně jiná těla svatých jsou dosud nezpráchnivělá. Sv. *Augustin* (De civit. Dei lib. cap.8.) nám vypravuje o více zázracích, které se staly při doteku ostatků sv. *Štěpána*.

obsáhlou knihu, v níž dokázal, že všichni biskupové celého světa ctí svaté v katolické církvi. Z toho je patrné, že úcta k ostatkům je starobylá a pravá.

381. Proč ctíme svaté obrazy?

Svaté obrazy ctíme, protože představují něco ctihodného (zpravidla navozují představu dobrých a zbožných lidí).

Obrazy nám zobrazují cosi *ctihodného*, tj. co zasluhuje, aby bylo ctěno.

Tato úcta se nevztahuje na obraz, nýbrž na předmět obrazem vypodobený tj.: když obrazy ctíme, nevzdáváme tím úctu kamenu, dřevu, papíru, plátnu nebo barvám, z nichž je obraz zhotoven, ale té osobě, kterou nám ten obraz představuje. Když klečíme před obrazem, nevoláme obraz na pomoc, ale toho svatého, kterého nám obraz zpodobuje. (Je třeba, aby umění opravdu věrně představovalo svaté a jejich ctnosti).

Jedna stařenka klečela před dřevěným křížem a modlila se. Nějaký muž k ní přistoupil a řekl jí: „Ale, stařenko, kdopak se bude klanět dřevěnému Bohu?“ „Já jistě ne,“ odpověděla stařenka, „klečím sice před Bohem ze dřeva zhotoveným, ale klaním se tomu, jenž je v nebesích.“

Dítě ctí obrazy svých rodičů. Tím nechce ctít papír, barvu, nebo plátno, z nichž je obraz zhotoven, ale otce a matku, které mu obraz představuje. Úcta, kterou dítě prokazuje obrazu, přechází na otce a matku. A podobně jedná i křesťan, když vzdává úctu obrazu. Tato úcta přechází na světice a svaté, které nám obrazy. Jdeme-li kolem kostela nebo kříže, posvátné sochy a poznamenáme se sv. křížem, či obnažíme hlavu, nevzdáváme úctu kameni, ale ukřižovanému Spasiteli, na které nás kříž upozorňuje.

Toto učení *má svůj základ v Písmu sv.*, kde čteme, že Bůh poručil Mojžíšovi, aby udělal a dal na hůl měděného hada, aby každý člověk uštknutý jedovatým hadem, byl uzdraven. (Nm 20, 4-9) Bůh mu ještě poručil, aby udělal dva zlaté cherubíny a postavil na archu úmluvy. V jaké úctě měli Izraelité archu úmluvy, když i *Jozue* padl před ní na svou tvář!

Úcta k obrazům je užitečná: živě nám připomíná ctnosti svatých a nabádá nás k následování jejich ctností. Bůh uděluje za úctu mnoho milostí.

Příklady: *Sv. Markéta*, pozdější skotská královna, uviděla jednou ve svém útlém věku obraz ukřižovaného Spasitele, i tázala se, co ten obraz znamená. Když ji poučili o významu kříže, umínila si, že bude božského Spasitele, který tolik za nás trpěl vždy věrně následovat a z lásky k němu snášet trpělivě různé krize. A tomuto předsevzetí

dostála věrně ve svém pozdějším životě. Všechny kříže v životě, které ji potkaly, snášela s podivuhodnou trpělivostí a oddaností do vůle Boží.

Vznešený pán, který zanedbával mnoho let sv. zpověď, vkročil jednoho dne jakoby náhodou do chrámu Páně. Se zájmem si prohlédl v kostele ozdoby i sloupy skvělého chrámu, až tu znenadání padl jeho pohled na krásný obraz. Když se přiblížil, poznal, že je vyobrazen král *David*, jak mu kanou slzy z očí, a ty, že anděl, vedle něho stojící sbírá do zlaté nádoby, aby je donesl před trůn Božské velebnosti. Pod obrazem přečetl nápis: „David král zhřešil jen jednou, a plakal ustavičně, ty pak zhřešil's mnohokrát, a neplakal's nikdy!“ Cizinec byl těmi slovy tak dojat, že padl na kolena, plakal nad svými hříchy a brzy se vyzpovídal. Hle, jak užitečná je úcta obrazů!

Obrazy, při jejichž úctě Bůh udělil prosícím zvláštní milosti, nazývají se „*milostné obrazy*“ nebo též „*zázračné*“. Nechceme tvrdit, že ty obrazy mají *nadpřirozenou* moc, ale chceme tím jen říci, že se Pánu Bohu zalíbilo prokázat zbožným ctitelům těch obrazů mnohé milosti a dobrodiní, a že i my podobné milosti můžeme očekávat.

Zavěšujeme *obrazy ve chrámech a příbytcích*, protože zpříjemňují a ulehčují naše modlitby. Zda rádi nepoklekne před Jezulátkem a jeho Matičkou, když je vidíme zobrazeny v Betlémské jeskyni? I sv. *Řehoř* praví: „Malířství se užívá v chrámech za tím účelem, aby ti, kteří neumějí písmena, aspoň četli na stěnách chrámů to, co v knihách nemohou číst.“ Obrazy v chrámech jsou užitečné i pro ty, kteří neumějí číst, aby se na stěnách v chrámě četlo to, co často *nechtějí*.

Ctěte obrazy! Zavěste si doma ukřižovaného Spasitele, Matku Boží, křestního patrona, i anděla strážného. Budou vám stálou posilu nést trpělivě kříž, co Pán Bůh seslal na vás, varovat se hříchu. Pomatujte:

Poučení: *Klaněj se Bohu jako svému svrchovanému Pánu a chod' pilně na bohoslužby. Cti také zbožně jeho milé svaté, čti rád jejich životy, následuj jejich ctnosti! Netrp ve svém obydlí obrazy vzbuzující pohoršení, ale zdob je raději obrazy, které povzbuzují k dobrému, zvláště ať v něm nikdy neschází obraz Ukřižovaného a jeho blahoslavené Matky!*

O druhém Božím přikázání

Přechod: V prvním přikázání nám nařizuje Bůh, abychom mu vzdávali povinnou úctu, v něm je vlastně obsažen i příkaz, abychom tuto úctu dávali najevo *slovy*. A dáváme ji slovy najevo, i *jméno Boží* máme v úctě. Protože tento příkaz je velmi důležitý a mnoho lidí se proti němu prohřešuje, dal Bůh zvláštní přikázání o tom, že máme ctít jméno Boží. To je 2. Boží přikázání.

382. Jak zní druhé Boží přikázání?

Druhé Boží přikázání zní: „Nevezmeš jména Božího nadarmo.“

Slovem „*jméno Boží*“ – se rozumí tím vlastně sám Bůh, a dále každé slovo, v němž je uveden Bůh, nebo některá z božských osob, anebo sám Vykupitel. Jména Boží jsou např.: Bůh, Pán, Trojjediný, Otec, Syn, Duch Svatý, Pán Bůh zástupů, Jehova, Král nebe i země, Všemohoucí, Nejsvětější, Věčný atd. Dále jména, jimiž naznačujeme vtěleného Božího Syna: Ježíš Kristus, Spasitel, Vykupitel, Slovo atd.

Slovo „*nadarmo*“, znamená zde „*bez příčiny*“, „*bez důvodně*“: Když člověk říká jméno Boží při každé maličkosti ze zvyku tam, kde není vůbec potřebné.

Jméno Boží nadarmo brát znamená: vyslovovat jméno Boží bez potřeby, bezúčelně, lehkomyšlně, ze žertu, z pouhého zvyku a beze vší úcty.

Děti si hrály s míčem, jeden z nich hodil míč tak, že padl do vody. Chlapec křikl: „Ježíš, Maria, míč je ve vodě.“ Měl dostatečnou příčinu volat svatá jména?

Dívka si sňala z hlavy šátek, šlehla jím psa po hlavě, pes popadl šátek tlamou a roztrhal jej. Ona zvolala: „Ježíš, Maria, pes jej roztrhl!“ Brala jméno Boží nadarmo.¹⁸²

383. Co se zakazuje v druhém Božím přikázání?

V druhém přikázání Božím se zakazuje zneuctít jméno Boží.

Jména Boží jsou jména *svatá*, protože jimi jmenujeme nejvyšší *Svatého*. Proto je máme vyslovovat *uctivě* a mít je v úctě.

Katechismus zde mluví jen o *jménu Božím*. Ale v 1. přikázání jsme slyšeli, že se máme nejen Bohu klanět, ale ctít i anděly a svaté, neboť jde o jeho služebníky a přátele. Řekli jsme, že máme mít v úctě i *věci*, které jsou Bohu zasvěceny a že kdo svaté nebo Bohu zasvěcené osoby a věci zneuctívá, vlastně zneuctívá Boha.

Proto nám zapovídá 2. přikázání nejen jméno Boží zneuctívat, nýbrž i *jména svatých* a Bohu zasvěcených osob i *věcí* (např. Maria, Josef atd., i kříž, nebe, Nejsvětější svátost oltářní, sakramentum apod.) neuctivě vyslovovat nebo neuctivě o nich mluvit.

384. Kdo zneuctívá jméno Boží?

Jméno Boží zneuctívá ten, kdo:

¹⁸² Dr. Skočdop. p. 394.-II

1. *je vyslovuje neuctivě,*
2. *se rouhá Bohu,*
3. *křivě přísahá nebo přísahu neplní, ačkoli by ji mohl splnit,*
4. *ruší učiněný slib.*

Jak rozumíme jednotlivým hříchům, vysvětlíme v následujícím učivu.

385. Kdo vyslovuje jméno Boží neuctivě?

Jméno Boží vyslovuje neuctivě ten, kdo buď vyslovuje jméno Boží, či jména svatých a svatých věcí lehkomyšlně nebo v hněvu, nebo je zneužívá ke klení.

Jméno Boží *neuctivě* vyslovovat znamená vyslovovat je bez náležité úcty. Víím, že mnohý z vás již jméno Boží vyslovoval neuctivě. Varujte se toho hříchu. Bůh ho přísně trestá.

Prorok *Izaiáš* spatřil jednou sedět Hospodina na skvoucím trůně, kolem něj byli andělé a stále volali: „Svatý, Svatý, Svatý je Hospodin zástupů,...“ (Iz 6,1) Když vyslovili jméno Boží, zahalili svou tvář v posvátné úctě. „Bázeň před Hospodinem ho vedla, takže se nabídl do Jeho služby.“ (Iz 6,1 – 8) Pamatujte si tedy: Nejvyšší blažení andělé se zahalují svatou bází, když vyslovují jméno Hospodinovo. A my, hříšní tvorové bychom je měli užívat neuctivě? Zj. 22, 4-5: „*jeho služebníci se mu budou klanět, budou hledět na jeho tvář a jeho jméno ponesou na svém čele. A noc už vůbec nebude ani nebude třeba světla lampy, nebo světla slunce. Pán Bůh je bude ozařovat a budou kralovat na věčné časy.*“ (úcta k Božímu jménu určuje nadpřirozené povolání)

Židé měli v takové úctě Boží jméno, že se ho neopovážili ani vyslovovat, nýbrž místo „Bůh“ říkali vždy „Pán“ (Jahve, Adonaj) a na toho, kdo byl by vyslovil neuctivě Boží jméno, uvalovali trest smrti.

Jméno Boží, svatých a svatých věcí vyslovovat lehkomyšlně znamená bez potřeby, bez příčiny, např. ze žertu, z leknutí nebo z pouhého zvyku je vyslovovat, či je dokonce vyslovovat ve hněvu – nebo zneužívat ke klení.

Již skrze *Mojžíše* varuje Hospodin: „*Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jméno zneužíval.*“ (Ex 20, 7)

Mnozí volají při každé příležitosti: „Ježíš, Maria“, což je zlozvyk, i hříšný zvyk. Je jejich povinností, aby tomu odvykli.

Kdykoli se tedy modlíte: „...*Posvět se jméno tvé*“, zastavte se na okamžik na těch slovech a učiňte si pevný úmysl: „Pane Bože, dnes dám pozor, abych tvé jméno nevyslovoval nadarmo.“ Mnozí říkají: „Nemohu za

to! Nemohu si to odvyknout!“ Ukáži vám na příkladu, že je to možné:

Jeden starý generál, který zneuctíval mnoho let jméno Boží, byl stížen pako-
stnicí. K ošetřování si vzal milosrdnou sestru. Jednou, opět přepaden velikými
bolestmi, vyslovil tak rouhavé slovo, že milosrdná sestra, se velmi polekala, až klesla
k zemi. Napomenula ho, aby to už více neudělal. On se však domníval, že není možné
odvyknout tomu zlozvyku. Ale sestra mu odpověděla, že to možné je, ať jí dá čestné
slovo, že to udělá. Poradí mu něcu, co ho jistě odnaučí jméno Boží zneuctívat.
Generál dal jí čestné slovo a ona mu nařídila, že musí zaplatit pokaždé 5 franků na
chudé, vysloví-li neuctivě jméno Boží. Starý pán si uvědomil, že se stane tímto
způsobem žebrákem, ale protože dal čestné slovo, byl nucen plnit, co slíbil. Brzy nato
přišly bolesti, generál opět zaklel, a hned musel 5 franků zaplatit. I zmocnila se ho
zlost, a ještě téhož večera dopustil se zase stejného hříchu, pak ještě asi ve dvou dnech
a ejhle!, zakrátko šel ke sv. zpovědi polepšený zbavením se svého zlozvyku, a to
všechno dokázal za pouhých 40 nebo 50 franků. Nemá křesťan dokázat jen z *lásky*
k Bohu to, co generála zbavilo o pár jeho franků? („Josephsblatt“ , 1868, p. 170)

K neuctivému vyslovování jména Božího náleží i překrucování slov
Písma sv. buď k žertu nebo např. proto těmi, kdo by snadno omlouvali své
hříchy. Tak by jednal např. ten, kdo by se nechtěl zříci v postní době masi-
tých pokrmů a omlouval se slovy Krista Pána: „*Člověka neposkvrňuje to,
co vchází do úst, ale co z úst vychází.*“ (Mt 15,11) Překrucoval by Písmo
sv., tak jako to udělal ďábel, když Krista Pána pokoušel, aby se spustil
z vrcholu chrámu a říkal: „*Je přece psáno: Svým andělům dá o tobě příkaz,
takže tě ponesou na rukou, abys nenarazil nohou na kámen.*“ (Mt 4,6)

386. Co je klít?

*Klít je přát bud' sobě nebo jiným zlé a užívají přitom často svatá,
nebo i zlá slova a jména.*

*Klení se dopouští ten, kdo užívá zlá slova, jimiž dává najevo svou
nespokojenost, zlost, či slib pomsty, a přitom přeje zlé sobě nebo jiným.*

Příklady: *Židé si přáli*, když byli na poušti, aby na ně přišlo zlo, volali: „Ó, kéž
bychom zemřeli v Egyptě, nebo kéž bychom zahynuli na této poušti!“ *Židé si přáli i
zlo* po odsouzení Pána Ježíše: „Krev jeho na nás, i na naše děti!“ Trest, kterého se tím
dovolávali, přišel skutečně na ně, když byl Jeruzalém zbořen a oni byli vyhnáni do
světa ze svých domovů.

Zlé přání, které říká klející člověk, by mohl podle jejich obsahu

vyplnit jen Bůh, např.: „Aby tě blesky Boží zasáhly.“¹⁸³ Ten, kdo kleje, žádá tedy od Boha buď výslovně, nebo ve svém nitru, aby Bůh vyplnil jeho zlá přání. A to je zajisté zneuctění samého Boha, který je nejvyšší dobrotivý a svatý, a proto nemůže má v sobě odpor k napomáhání zlu i hříchu.

Často se užívají při klení *svatá jména*, totiž Boží jména, nebo jiná svatá jména, např. sakrament. To se přičítá účtě Boží, neboť *svatá jména* a *svaté věci* jsou nám dány k naší spáse, tj. dobru, a nikoliv k našemu zlu! Když ale vyslovujeme přání, aby nám, anebo jiným sloužila k záhubě, konáme něco v rozporu s Boží vůlí a již jen tím se jméno Boží zneuctívá.

Jindy se zase užívají u klení *špatná jména* (nesvatá), jako např. ďábel, čert atd. Přitom ďábel se vzývá k napáchání zla. Př.: „Aby tě čert vzal.“ atd.

Zaklejí, či zazlořečí-li lidé, asi to uslyšíte. Jde o zlý zlozvyk vykazující vždy hrubost i surovou mysl. Upomněli-li by si lidé, že jde o hřích, nejspíš by nezakleli. Proklíná-li kdo jméno, kletba padá na jeho vlastní duši a zlo, co přál jiným, přivolá jen na sebe. Pomněte sv. Petra: „*Neodplácejte zlo zlem, nadávku nadávkou, ale spíše naopak: přejte dobré. Vždyť k tomu jste byli povoláni, aby se vám dostalo údělem požehnání.*“ (1 Petr 3, 9)

387. Co je rouhat se Bohu?

Rouhat se Bohu je mluvit urážlivě o Bohu, o jeho svatých nebo o svatých věcech.

Slovo „*rouhat se*“ znamená něco urážlivého, ošklivého, hanebného, potupného mluvit o Bohu. (Lk 23, 39 – 43)

Příklady: Když vojáci v Pilátově domě svlékli Pána Ježíše, jako urážku krále mu navlekli starý plášť, nasadili trnovou korunou a dali do rukou třtinu, i vysmívali se mu. Farizeové, učitelé Zákona, i židovští kněží, se posmívali Pánu Ježíši na kříži. Posměchem mluvili o něm s vojáky, sobě a jiným lidem k obveselení. *Rouhali se mu.*

Podobně si i dělávají lehkomyšní lidé posměch z Pána Boha, z jeho svatých a svatých věcí, mluví o nich neuctivě, opovážlivě, jakoby Pán Bůh neexistoval, či byl méně než lidé, tropí si posměšky sobě a jiným pro zasmání. Tomu říkáme, že *se rouhají*.

Již víte, že Boha ctíme také tím, že ctíme *svaté*. Úcta, kterou *svatým* vzdáváme, náleží Bohu. A podle toho si budete lépe pamatovat, že také

¹⁸³ Není dobré zde na mnohé hříšné věty upozorňovat a chtít před nimi varovat. Děti si spíš zapamatují nadávku, než varování před ní.

hřeší *rouháním* ten, kdo by potupně mluvil o svatých. Ještě horší *rouhání* by bylo, kdyby se někdo také choval posměšně anebo s opovržením, jako by se modlil, mši sv. konal, žehnal nebo něco jiného, co kněží a křesťané k úctě Pána Boha a svatých konají při bohoslužbě. To by bylo *rouhání*, kdyby někdo dělal s posměchem něco se sv. obrazy, nebo s jinými svatými věcmi, anebo je z hněvu, z nenávisti, s opovržením rozbil, pošlapal, kostel zneuctil tak, jak to někdy dělají bohaprázdní a bezbožní lidé.¹⁸⁴

*Rouhání*¹⁸⁵ se lze dopustit přímo nebo nepřímo.

Přímo:

1. *myšlením*, když myslí někdo dobrovolně a se zálibou urážlivě na Boha,
2. *pomocí zlých přání*, tj. když přeje někdo Bohu něco zlého, např.: aby Bůh nebyl, aby nebyl spravedlivý atd.,
3. *nepěknými řečmi o Bohu*, tj. takovými, které upírají Bohu nějakou dokonalost, nebo mu přičítají nedokonalost, např. že: *Bůh není spravedlivý, Bůh mě trestá více než zasluhuji, Bůh se o mne nestará atd.*
4. *skutky*, tj. když něco dělá, aby mohl projevit své opovržení Pánu Bohu. Např. kdyby hrozil pěstí nebi, šlapal či plival po kříži, či jej snad aj.

Nepřímo (skrze jiné) dopouští se rouhání ten, kdo haní svaté anebo Boha. Tak jako pocta, kterou vzdáváme svatým, anebo Bohu zasvěceným osobám a věcem, rozradostňuje samotného Boha, tak naopak hrubé urážky svatých, nebo Bohu zasvěcených osob a věcí, samotného Boha urážejí.

Příklady: *Elifaz*, přítel trpělivého *Joba*, mu řekl: „*Copak Bůh může vědět? Hledí snad přes mraky a soudí?*“ (Job 22, 13) Tím chtěl říci: „Bůh je příliš povznesen nad tebe, než aby se staral o tebe a o lidi, v tak veliké výši je jeho úsudek o nás lidech zkalen“(nesprávný). Tím upíral ale Bohu péči o nás a jeho vševědoucnost. A Izraelité se rouhali Bohu na poušti, říkali: „*Dokáže Bůh prostříť stůl zde na poušti?*“ (Ž 78 /77/,19) Tím zase upírali Bohu moc, aby je na poušti uživil. I farizeové se rouhali Bohu, volajíce na Ježíše: „*Ten se rouhá Bohu: kdo jiný může odpustit hřích než sám Bůh?*“ (Mt 9,3) Nebo *židé na Kalvárii*. Mnozí, co chodili kolem kříže, rouhali se Ježíšovi, potřásali hlavami a s výsměchem volali: „*Hle, ty, který zničíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase postavíš, pomoz si sám!*“ (Mk 15, 29-32)

Rouhání je veliký hřích. Židé měli zákon přímo od Pána Boha: každého rouhače ukamenovat. *Rouhal-li* se někdo z židů a byl z té nepravosti

¹⁸⁴ Dr. A. Skočdopole: „Vyprac. katech.“ p. 397, díl II

¹⁸⁵ Výklad pro dospělejší žactvo

usvědčen, vyvedli jej za město, a všichni přítomní, jej ukamenovali. Nyní již nepřikazuje Pán Bůh, aby kamenovali rouhače. Potrestá je peklem, nepolepšili-li se, a trestá je často vzápětí, hned poté, co se rouhali.

Ve vsi Tlumačově¹⁸⁶ na Moravě byl jeden opilec jménem *Hojasa*. O masopustě r. 1876 se pustil v hospodě mezi jinými opilci do bezbožných řečí. Rouhal se, říkal, že o Pána Boha nestojí, že ho nikdy nebude potřebovat aj. Asi za čtvrt hodiny potom odešel z hospody, jeho cesta vedla přes dobře ohrazený a bezpečný most. Když došel na most, tu náhle spadl nevysvětlitelným způsobem do rozvodněné řeky Moravy a utonul. Boha se zříkal, Bůh jej tak opustil. Všichni lidé v té vesnici a okolí poznávali, že sám Bůh rouhače ztrestal. *Sennacherib*, asyrský král, rouhal se Bohu. Proto Bůh nařídil svému andělu, aby zabil v noci mnohé z vojska *Sennacheribova* a brzy na to i samého krále zabili jeho vlastní synové. (2 Král 18, 19) Též církevní dějiny nám vypravují hojně podobných příkladů. Tak *Arius*¹⁸⁷ upíral Kristu božství, i ztrestal ho Bůh hrůznou smrtí. *Nestorius* rouhal se Pánu Ježíši, i jeho nejsvětější Matce, a byl za to stížen zlou nemocí. Hnil zaživa, jazyk mu rozežrali červi a zahynul bídě, na útěku, a to pádem z koně. Pokud netrestá Bůh rouhače hned, vězte, že Božímu trestu na věčnosti neujde. Písmo sv.: „*Prokletí ať jsou všichni, kdo mluví proti tobě krutá slova. Prokletí budou všichni, kdo tě ničí a kdo strhují tvé hradby.*“ (Tob 13, 14)

(Za takové případy je třeba zjednat nápravu modlitby, pokání, zasvěcení Panně Marii.)¹⁸⁸

388. Co je přísahat?

Prísahat je Boha brát za svědka, říkat, že máme pravdu, či že chceme splnit to, co slibujeme.

Jedné paní se ztratily zlaté hodinky. Měla podezření na služku, že jí je ukradla. Hned šla na úřad a žalovala, že jí služebná ukradla hodinky. Z úřadu poslali strážníka, aby ji hned přivedl. Soudce se jí ptal, zda je to pravda, co paní žalovala, a řekl jí také: „Raději se přiznejte, neboť byste byla přísněji trestána, kdybyste zapírala.“ Služebná odpověděla: „Nemohu se přiznat k tomu, co jsem neudělala. Nevzala jsem hodinky, moje paní mi křivdí, má-li mne za zlodějkou.“ Ale paní stále tvrdila totéž, že nikdo jiný nemohl hodinky ukrást než děvečka, protože nikdo jiný nešel do pokoje, ve kterém byly. I domlouval soudce dívce opět, aby se přiznala, ale ona stále tvrdila, že se krádeže nedopustila. A když jí nechtěli věřit, řekla: „*Bůh všemohoucí jistě ví, že nejsem tou krádeží vinna, on je spravedlivý, potrestal by mě, nemluvím-li pravdu, že*

¹⁸⁶ Dr. Skočdopole, II. p. 399

¹⁸⁷ Viz I. díl, str. 122

¹⁸⁸ Dr. A. Skočdopole p. 400

jsem hodinky nevzala. Nevím o žádném člověku, který by mohl dosvědčit, že jsem nevinná, ale Pán Bůh mohl by to dosvědčit.“ A protože paní neměla svědka, který by mohl dosvědčit, že služka hodinky neukradla, nedal ji soudce do žaláře, ani ji neodsoudil k žádnému trestu. Paní ale nadále tvrdila, že dívka je zlodějka. Propustila ji ze služby. Zatím ale po několika dnech přišel nějaký cizí člověk k hodináři a prodával mu zlaté hodinky. Hodinář poznal, že jde o hodinky té paní, protože je nedávno opravoval. Pomyslel si: Snad tento člověk ukradl hodinky a služka byla skutečně nevinná. I řekl cizímu: „Jak jste přišel k těm hodinkám? Já vím dobře, čím jsou, vy jste je od cizil“. Sotva to dořekl, cizí člověk rychle utekl. Paní se vrátila hodinky a poznala, že té dívce ukřivdila. Ihned poslala pro ni, odprosila ji, vzala ji zase do služby a snažila se napravit zármutek, co jí způsobila křivým podezřením, i nepravdivým nařčením.

Mohl nějaký člověk dosvědčit, že je pravda, co ona dívka řekla o své nevině? Kdo jediný věděl, že jde o pravdu? Co řekla dívka, když jí nevěřili? Koho brala za svědka? *Když si bere člověk Pána Boha za svědka, aby mu uvěřili, říkáme, že přísahá.*

K přísaze tudíž náleží nezbytně *volání Boha za svědka* a pak *úmysl*, neboli *chtít*, přísahat. Když člověk ze zvyku v řeči praví: „*Bůh je můj svědek*“ – nebo „*Pán Bůh ví*“ (že to, co říkám je pravda), ale nemá při tom v *úmyslu* přísahat, *není to přísaha*. To je zlehčování Božího jména.

Brát za svědka znamená vyzvat někoho, aby slovy nebo skutky dokázal, že je pravda to, co tvrdíme, takže se nám na základě jeho výpovědi věří.

Jestliže ví jeden nebo více lidí to, co tvrdíme, můžeme je za svědky vzít a pak říci: Jestliže se mně nevěří, ať vypovídají ti, kteří to také viděli nebo slyšeli a mohou tudíž dosvědčit, že mluvím pravdu, tj. *beru je za svědky*. Potvrzují-li pravdivost našich slov, jsou našimi svědky. Neví-li však nikdo z lidí o tom, co tvrdíme, můžeme jen Pána Boha, který všechno ví, vzít za svědka. *Bereme Boha za svědka*, tj. *vyzýváme* ho, žádáme ho, aby dokázal, že je pravda to, co tvrdíme nebo slibujeme, anebo, aby nás trestal, netvrdíme-li pravdu.

Přísaha je *bud' jednoduchá* nebo *slavná*. První je, když se děje jen tak, bez všech obřadů, *slavná* je, koná-li se např. u soudu, tj. *s jistými obřady*.

Slavná přísaha se koná před křížem, po jeho stranách stojí dvě rozžaté svíce. Přisahající má tři prvé prsty pravé ruky k nebi vztyčeny a dotkne se jimi evangelia se slovy: „K tomu mi dopomáhej Bůh a jeho sv. evangelium“.

Hořící světla nám připomínají věčné světlo, tj. nebe, které bude jednou dáno spravedlivému za odměnu. Mají však také připomenout oheň v pekle, který bude pálit ty, kteří brali Boha křivě za svědka. *Kříž s Kristovým tělem* nám má připomenout vševědoucího a všudypřítomného Boha, který nenávidí a trestá každou lež. *Tři vztyčené prsty* připomínají Nejsvětější Trojici Boží. Přisahající tím chce říci: „Beru za svědka trojjediného Boha

v nebi: ten nechť mne trestá, mluvím-li nepravdu.“ Též *Kniha evangelijní* připomíná život, skutky a učení Kristovo, které žádá po nás vždy mluvit pravdu. A slovy: „*K tomu mi dopomáhej*“... chce přísahající říci: „Nemluví-li pravdu, ať mně Bůh nepomáhá a tím se zříkám veškerého požehnání, jakož i příslibení, kterého se nám dostalo skrze toto sv. evangelium.“

Přisahat není hřích, přísaha je dovolena. Řádnou přísahou ctíme Boha. Neboť kdo bere Boha za svého svědka a soudce, vyznává tím veřejně, že Bůh je vševědoucí, nejvyš pravdivý, svatý a nejvyš spravedlivý. A to je jistě vyznání plné úcty Proto přísahal i Pán Ježíš slavnostním způsobem před veleknězem Kaifášem, a sv. apoštol *Pavel* přísahá často ve svých listech, jako např.: „*Dovolávám se za svědka Boha....*“ (Řím 1, 9)

Pán Ježíš sice pravil: „*Vůbec nepřisáhejte,.... Ale vaše řeč ať je : ano, ano, či ne, ne. Co je nad to, je od Zlého.*“ (Mt 5, 34 37) Tím zakazuje Ježíš přisahat, *není-li toho potřeba*. Jinak sám u Kaifáše přísahal, a v Písmě sv. Starého zákona se vypravuje, že i sám Bůh přísahal *Abrahámovi* a jiným. Všichni lidé by měli být natolik pravdomluvní, aby přísaha byla zbytečná. Protože hřích, lež a podvod se ve světě opakují, přisahat je potřeba.

Přísaha je možná, když přisaháme, jak Bůh skrze proroka *Jeremiáše* rozkázal: „*Když budeš přisahat: „Živ je Hospodin podle pravdy, práva, spravedlnosti, v tobě národy dojdou požehnání, v tobě dojdou slávy.*“ (Jer 4, 2)

„*Vpravdě*“ přisaháme když jistě víme, že to, k čemu bereme Boha za svědka, je skutečně pravda, anebo, když jsme odhodláni slib, na nějž přisaháme, jistě splnit. Sv. *Petr* se prohřešil přísahou, že Pána Ježíše nezná.

Taková přísaha, kde k potvrzení lži, anebo k potvrzení toho, co slibujeme splnit nehodláme a i tak užijme Boha za svědka, je *křivá přísaha*.

U soudu budeš přisahat po uvážení důležité věci. Nelze tak bez dostatečné příčiny přisahat lehkomyšlně, bez rozvahy, čili nepotřebně.

Nutné je přisahat, neboli dostatečný důvod k přísaze nastává tenkrát, když jsme k tomu vyzváni představenými. Hříchem tu je přisahat bez potřeby, protože tím dáváme najevo, že si Boha nevážíme.

Příklady: *Ezau* přísahal bez potřeby, slíbil-li přenechat své prvorozenství bratru. Také *Herodes* přísahal bez potřeby a bez rozmyslu, když řekl, že dceři Herodiadě dá vše, co si bude žádat. (Hlavu Jana Křtitele. (Mt 14,7))

„*Ve spravedlnosti*“ máme přisahat, tj. to, k čemu Boha za svědka bereme, musí být něco spravedlivého, dobrého, nesmí to být nic hříšného.

Hříchem by bylo např., kdyby někdo přísahal, že bude i ke hříchu pomáhat, zlo konat, mstít se a dobro opomíjet. Takovou přísahou se zavázalo oněch 40 židů, kteří přísahali, že nebudou jíst a pít, pokud Pavla nezabijí. (Sk 23, 12) Kdo takovou přísahu vykoná, nesmí ji splnit, neboť by se tím dopustil nového hříchu.

Přisaháme-li, *povinností* je abychom přísahu splnili. Kdo tak neudělá, a může, dopouští se těžkého hříchu.¹⁸⁹

389. Kdo přísahá hříšně?

Hříšně přísahá ten, kdo:

1. *přísahá bez potřeby,*
2. *přísahá křivě,*
3. *přísahá, že udělá něco nedovoleného.*

Ad 1. „*Bez potřeby*“ přísahá, kdo přísahá bez dostatečného důvodu.

Když nám rozkáže zákonitý představený, smíme přísahat. Dále, když přísahou můžeme zabránit veliké škodě, anebo způsobit veliký užitek. V těchto případech je *dostatečný* důvod k přísaze.

Bylo nutné, aby král Herodes přísahal, že svůj slib vyplní? Nikoliv. Každému zajisté, aby uvěřil, že král něco vyplní, stačí jeho královské slovo.

Ad 2. „*Křivě přísahá*“ ten, kdo vědomě Boha za svědka bere, i když ví, že to, co chce přísahou potvrdit, *není pravda*, nebo *nemíní splnit slíbené*.

Kdo přísahá *bez potřeby*, dopouští se těžkého hříchu, ale ještě těžšího hříchu se dopouští ten, kdo *křivě* přísahá. Takový člověk chce, aby Bůh potvrdil jeho nepravdu. Křivopřísežník ví, že to, co chce potvrdit přísahou není pravda a přece bere Pána Boha za svědka, jakoby si z něho tropil posměch a chtěl ukázat, že se nebojí Božího trestu. Křivopřísežník *škodí sám sobě*, protože svolává na sebe Boží trest, škodí *bližnímu*, proti němuž svědčí a škodí také celé lidské společnosti. Takovým způsobem bývá zlehčována přísaha a lidská společnost je zbavena prostředku, kterým lze dokázat pravdu. Proto bývá křivá přísaha i od světských představených přísně trestána a Bůh trestá křivopřísežníky často také již zde na světě. Stalo se mnohokrát, že křivopřísežník se skácel ihned mrtev.

¹⁸⁹ Zde je třeba varovat před lehkovážným potvrzováním výpovědi slovy: „Bůh je mi svědkem, na mou víru, na mou duši“ atd.

V německé obci¹⁹⁰, jejíž jméno je Schwarzstein, žil za minulého století člověk, který byl povolán před soud, k přísaze ho nepustili, jelikož bylo o něm známo, že je to člověk zlý a podezřelý. Začal tedy přísahat sám svévolně a vykřikl:

„První bouřka, která přijde, ať mne zabije, nemluvím-li pravdu!“ 12.7. r. 1745 strhla se bouřka v době, kdy ten muž byl ve svém domě se svými čtyřmi dětmi. Blesk se kmitl, rána zahřměla, a křivopřísežník ležel mrtev. Blesk jej zabil. Děti zůstaly neporušené, dům však shořel. Lidé byli tak přesvědčeni, že se tu vykonal Boží soud, a nechtěli nebožtíka ani nést ke hrobu.

Jeden duchovní¹⁹¹ byl zavolán k nemocnému, neschopnému mluvit, ale o pokání ani slyšet nechtěl, ač o sobě věděl. Po dlouhém domlouvání kněze vztyčil tři prsty a položil je na svůj jazyk. Padla otázka, jestli to znamená, že křivě přísahal, on přisvědčil. Na tom bylo znát jeho velice pobouřené svědomí. Brzy skončil bez pokání!

Ad 3. Hříšně přísahá ten, kdo přísahá že *něco nedovoleného učiní*, anebo něco dobrého nevykoná, co je povinen vykonat. Např. když někdo přísahá pomstu nepříteli, přísahá, že do smrti s někým mluvit nechce atd.

390. Proč je křivá přísaha velmi těžkým hříchem?

Křivá přísaha je hříchem velmi těžkým, protože :

1. *Bůh, nekonečná pravda, se volá přísahou za svědka ke lži,*
2. *lidská společnost se jí zbavuje posledního prostředku dopátrat se pravdy a ochránit právo a spravedlnost.*

Takové jednání je největší urážkou Boha. Křivě přísahající se buď domnívá, že Bůh neví o jeho lži, a tím mu upírá jeho vševědoucnost, anebo chce skutečně po Bohu aby lež potvrdil za pravdu, což je nekonečná urážka božské svatosti, anebo asi se domnívá že ho Bůh nemůže a nebude za jeho lež trestat, tím upírá Pánu Boha jeho všemohoucnost i spravedlnost.

*Přísaha je poslední prostředek, kterým zkoušíme dopátrat se pravdy; teprve pak, nemáme-li jiného svědka, ať osobu, či list písemného svědectví, smíme Boha volat za svědka. Přísaha je poslední šancí potvrzení pravdy. Křivá přísaha ale znehodnocuje takový poslední prostředek hájení práva a pravdy. Tím, že bez práva a pravdy žádná lidská společnost nemůže obstát, i *světské zákony* trestají křivou přísahu jako veliký zločin.*

¹⁹⁰ Brynych: „Katech .kázání“ III. p. 117

¹⁹¹ Ibidem p. 119

Kdo se dopustil křivé přísahy, nestačí, aby se z toho hříchu vyznal ve zpovědi, nýbrž je povinen všechnu škodu, křivou přísahou vzniklou nahradit, a to jak na jmění, tak na cti.

Varujte se zbytečného přísahání. Jen tehdy přísahajte, když to bude po vás žádat řádný nadřízený, nebo když přísahou budete moci buď způsobit veliký užitek, nebo zabránit veliké škodě.

391. Co je slib?

Slib je dobrovolný souhlas učiněný Bohu, kterým se člověk zavazuje pod hříchem, že vykoná něco milého Bohu.

K platnému slibu je potřeba čtyř věcí:

1. musí to být *dobrovolný* souhlas, tj. naše dobrá vůle a učiněný bez násilí a nucení a s rozmyslem. Je třeba, aby slibující znal povinnost, kterou na sebe přijímá slibem, i všechny okolnosti, které s ní jsou spojeny, uvážil je a je ochoten je splnit.

2. slib je *Bohu* učiněný souhlas a nikomu jinému. Neboť slibem chceme něco Bohu obětovat. Pána Boha jako Pána všech věcí zvláštním způsobem ctít a uznat jeho moc nad námi. Mohou se ovšem udělat sliby ke cti *Boží Rodičky*, anebo některého *svatého* tj. můžeme Bohu slíbit, že ke cti Panny Marie anebo svatých učiníme Bohu něco milého.

3. slib: je souhlas, kterým se *člověk pod hříchem zavazuje*, tj. slibem bere na sebe novou povinnost, takže pak přiznat musí: „Hřích je, když jsem jej nevyplnil.“

4. slibem se člověk zavazuje, *že vykoná něco Bohu milého*, tj. něco dobrého, co je Bohu příjemné a milé a lepší, než když to nevykoná.

Z toho je jasné, že slib je něco více, než *pouhý dobrý úmysl*. Kdo činí „na dobrý úmysl,“ také něco dobrého slibuje, avšak nebere svým úmyslem na sebe novou povinnost, takže se nedopouští hříchu, když úmysl nesplní (když ovšem to, co si předsevzal, není přikázáno). Kdo však dělá *slib*, bere na sebe novou povinnost a dopouští se hříchu, když ji nevyplní.

Slib učinit a nesplnit je hřích, neboť takový člověk je nevěrný Bohu nedodržením daného slibu. Písmo sv. praví: „*Zavážeš-li se slibem Hospodinu, svému Bohu, nebudeš váhat jej splnit, neboť Hospodin, tvůj Bůh, to požadovat po tobě jistě bude: dopustil by ses provinění.*“ (Dt 23, 22 /21/)

Nemůže-li ten, kdo slib učinil, splnit, má se poradit u zpovědníka.

Dělat slib je dobré a prospěšné, protože se zavazujeme Bohu vykonat něco dobrého, a protože se slibem nutíme k dobru a tak svou vůli upevňujeme v dobrém.

Příklady: Se zalíbením přijal Bůh slib praotce *Jakuba*, kterému slíbil, že po šťastném návratu z daleké cesty do otcovského domu, bude obětovat ze všech věcí desátky Bohu. (Gn 28, 20–22) Tak nábožná *Anna*, matka proroka *Samuela*, učinila též Bohu slib slovy: „Hospodine zástupů, jestliže konečně shlédneš na ubohost své služebnice a rozpomeneš se na mě, jestliže nezapomeneš na svou služebnici a dáš své služebnici mužského potomka: dám jej Hospodinu pro všechny dny jeho života a nůžky se jeho hlavy nedotknou.“ (1 Sam 1, 11) Hospodin ji vyslyšel a ona slib splnila. A v Novém zákoně máme příklad zbožných rodičů sv. *Jana Nepomuckého*, kteří zaslíbili nebezpečně nemocného syna Bohu a když byli vyslyšeni, věnovali jej Boží službě. I Rodička Boží zaslíbila se Bohu ustavičným panenstvím. (Čl. 2)

Slib můžeme učinit pro celý svůj život anebo na čas.

Dosud jsme poznávali zákazy druhého přikázání, nyní krátce o jeho příkazech:

392. Co se nařizuje ve druhém Božím přikázání?

V druhém Božím přikázání se nařizuje světít jméno Boží.

Jméno Boží světít znamená mít je v úctě a uctivě je vyslovovat.

393. Jak světíme jméno Boží?

Jméno Boží světíme, když

1. *je vyslovujeme uctivě a vzýváme důvěrně,*
2. *vyznáváme Boha svobodně před celým světem a hoříme pro jeho slávu,*
3. *bereme Boha za svědka v přísaze s patřičnými náležitostmi,*
4. *plníme učiněné sliby věrně,*
5. *konáme a obětujeme všechno ke cti Boží.*

Ad 1. Zvláštní úctou ke jménu Božímu se vyznačovali *Izraelité*. Jméno Hospodinovo „*Jehovah*“ mohl vyslovit jen nejvyšší kněz jednou za rok v den smíření a vryté je nosil na obvazku čela, aby se lidé rozpomenuli při pohledu na ně, že mají mít v úctě Hospodinovo jméno. Podobně činí i kněz při mši sv. i při kázání. Zbožní lidé při kázání, když slyší jméno Ježíš,

skloní hlavu. I my ne jedenkrát za rok, ale přece jen někdy jméno Boží máme vyslovovat, a to když se buď *modlíme*, nebo *se učíme o Bohu*.

Jeden přírodovědec vždycky smekl, kdykoli se vyslovilo slovo Bůh. Naši zbožní předkové psávali jméno nejvyšší bytosti vždy velkým písmeny, nebo aspoň začáteční, první písmeno bylo veliké.

Jméno Boží *důvěrně vzýváme*, když je vzýváme s důvěrou, že nám Bůh pomohl v tělesných i duchovních potřebách.

Důvěrně vzýval jméno Boží sv. *Alfons* z Liguori. Když mu správce časných záležitostí jeho kláštera oznámil, že došly všechny potraviny, a peníze že nejsou, šel do chrámu Páně, vystoupil až na vrchní stupeň oltáře a klepaje na svatostánek, řekl asi takto: „Pane Ježíši, nemáme chleba. Rozpomeň se, že's řekl: „Hleďte nejprve království Boží a jeho spravedlnost, a vše ostatní vám bude přidáno.“ (Mt 6, 33)“ A hle! Ještě se ani nevrátil z chrámu Páně, a již mu oznámil správce, že právě kdosi přinesl klášteru veliký dar¹⁹² I my v potřebách, např. v nemoci, v nebezpečí hříchu, či v hodině smrti, máme vzývat Pána Boha.

Ad 2. *Svobodně*, tj. bez ostychu, bez ohledu, zda to bude někomu vhod či ne *Boha svobodně vyznávat před celým světem znamená: všude* jej vyznávat, kde je to užitečné a kde je to zapotřebí.

Když v novější době nastalo v Číně pronásledování křesťanů, byl položen *kříž* před vchodem každého úřadu na zem. Kdo vstupoval do úřadu a na kříž nešlápl, byl označen za křesťana a mučen. A takových bylo velké množství.

I my zřetelně a jasně znamenejme své čelo *křížem*. Křížem Páně ozdobme přibytky, obce, náměstí, rozcestí, ať celý svět ví, že jsme *křesťany*. Křesťanská dívka chce-li ozdobit si hrdlo, nechť je jí *kříž*, i ne ze zlata, jedinou milovanou ozdobou. Tím pozná každý okamžitě, že je *vyznačkou Ježíše Krista*. A konečně nekupujme rakev, ani nestavějme náhrobek bez kříže. Největší slávou nebožtíkovou je, že byl *učedníkem a ctitelem Ježíše Krista*¹⁹³. V katakombách byly dávány na hroby křesťanů nápisy: „*In osculo Christi*“, tedy zemřel v políbení Pána Ježíše.

Pro slávu Boží horlit znamená všemožně se přičinit, abychom Boha my i naši spolubližní dokonaleji poznávali a milovali. Dokážeme to nejlépe, když se vzepřeme každému hříchu a přičiníme se, aby naše víra byla rozšířena. (Sv. Václav, Sv. Vojtěch atd.) „*Ne nám Pane, ale svému jménu dej slávu!*“ bylo napsáno na prapory rytířských templářů.

¹⁹² Brynych: „Katech. Kázání“ III., p. 79

¹⁹³ Brynych: „Katech. Kázání“ III., p. 123

Ad 3. *Jestliže bereme Boha za svědka přísahy*, světíme jméno Boží, neboť vyznáváme svou víru v Boží vševědoucnost, spravedlnost i svatost.

Náležitá přísaha je ta, když přísaháme jak to Bůh po nás žádá, tj. v pravdě, soudu a spravedlnosti ¹⁹⁴.

Ad 4. *Když plníme dané sliby*, konáme něco dobrého a skrze dobro ctíme Boha. ¹⁹⁵ „*Když něco slíbíš Bohu, bez prodlení to splň, neboť Bůh nemá rád blázný: co jsi slíbil, splň!*“ (Kaz 5, 3)

Rodiče sv. *Vojtěcha* položili ho jako dítě smrtelně nemocného, na oltář Rodičky Boží a slíbili Bohu, že, uzdraví-li se, ho zasvětit kněžskému stavu. To i učinili! A Bůh je odměnil, že jejich syna ozdobil zde biskupskou důstojností a mučednickou slávou.

Ad 5. Konáme tehdy všechno ke cti Boží, pokud všechno z lásky k němu konáme. „*Všechno ke cti a slávě Boží!*“ volával sv. *Ignác*.

Modlíme-li se ¹⁹⁶ veřejně, přijímáme-li svaté svátosti, dáváme-li almužnu: nemějme při tom nízký úmysl. Kdo se modlí, kdo dobře činí, aby byl chválen od lidí, aby měl slávu ve světě, ten ztratil zásluhu.

I při všech svých pozemských pracích a při jakémkoliv díle nemáme pouštět Boží slávu ze své mysli. „*At' jíte, at' pijete nebo cokoli jiného děláte, všechno dělejte k Boží oslavě.*“ (1 Kor 10, 31) Tj. i všední práci můžeme jako posvětit, učinit záslužnou u Boha, když ji konáme se zbožným úmyslem. *Jak velice* nás zahanbují *naši zbožní předkové*. Před jídlem i po jídle vzpomínali na Boha, práci začínali a končili s *Bohem* „*Pomáhej Pán Bůh*“ si přávali. Jméno Boží užívali v pozdravech a tak vše: pokrm, úspěch pozemské práce, blahobyt a cokoli jiného, všechno připisovali Bohu.

V krátkosti zopakuj celé přikázání a pak zvolej slova:

Poučení: *Chraň se špatného zvyku klít a přísahat! Vzávej raději a obzvláště v utrpení a pokušení, nejsvětější jména: Ježíš, Maria a Josef. Kéž tato jména jsou tvá poslední slova ve smrtelném zápase!*

O třetím Božím přikázání

Přechod: V prvním přikázání se nám nařizuje, abychom vzdávali Bohu povinnou

¹⁹⁴ Viz ot. 388

¹⁹⁵ Viz ot. 391

¹⁹⁶ Dle Brynychových „Katech. Kázání“ III. p. 122

úctu (zvláště vnitřní, v *myšlenkách a srdci*). V druhém se nám nařizuje, aby se uctívalo jméno Boží, tedy, abychom jej *ctili i slovy*. Třetí přikázání nám nařizuje, abychom Boha *ctili skutky*, zvlášť abychom *světli sváteční den*.

394. Jak zní třetí Boží přikázání?

Třetí Boží přikázání zní: „Pomni, abys den sváteční světil.“

Den sváteční je ten, v němž od vši těžké práce odpočíváme. Den *sváteční světit* značí strávit jej svatě, tak jak to Bůh nařizuje svatou církví.

395. Co se nařizuje v třetím Božím přikázání?

V třetím Božím přikázání se nařizuje světit den Páně.

Den Páně je název dne zasvěceného Pánu (Bohu), pro jeho službu.

396. Který den je dnem Páně?

V Novém zákoně je dnem Páně neděle, ve Starém zákoně byla sobota.

Hned na počátku světa ustanovil Bůh v každém týdnu den, který byl určen k službě Bohu a k odpočinku od denní práce. Na hoře *Sinaj*, na níž je ohlášeno desatero Božích přikázání, ustanovil Hospodin opět *sobotu* svátečním dnem. Ustanovil pak ve Starém zákoně *sobotu*, tj. *sedmý den* za den sváteční proto, že v tomto dni, jak říká Písmo sv. „*poněvadž v tomto dnu odpočinul*¹⁹⁷“. Tak jak on sám tvořil šest dní svět a sedmý den odpočíval, tak to i nařídil izraelskému národu slovy: „*Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty, ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně, ani tvůj dobytek, ani přistěhovalec, kterého jsi přijal k sobě.*“ (Ex 20, 9 10)

Desatero Boží platí i pro *Nový zákon*, a proto máme i my křesťané světit jeden den v týdnu. Od apoštolských dob je tímto dnem *neděle*. Proto

¹⁹⁷ „Sedmého dne Bůh uzavřel své vykonané dílo a přestal s veškerou prací kterou vykonal.“ (Gn 2, 2)

se v tomto dni shromažďovali křesťané již za apoštolských¹⁹⁸ dob k bohoslužbám. Čteme totiž ve „*Skutcích apoštolských*“: „*První den v týdnu jsme se sešli k lámání chleba tj. v neděli. (Sk 20,7)*“¹⁹⁹ (Sobota je poslední, sedmý den v týdnu, neděle je první den v týdnu.)

397. Proč je v Novém zákoně neděle dnem Páně?

V Novém zákoně je neděle dnem Páně, protože:

1. *Pán Ježíš v neděli vstal z mrtvých,*
2. *v neděli seslal Ducha Svatého.*

Zmrtvýchvstání Páně a seslání Ducha Svatého jsou nejslavnější a nejdůležitější události v díle našeho vykoupení. Neboť zmrtvýchvstáním bylo dokonáno a stvrzeno celé dílo našeho Pána teprve po seslání Ducha Svatého vystoupila církev na veřejnost. Obě tyto události se staly v neděli. Právem se tedy světí v Novém zákoně neděle.

Krásně to vykládá sv. *Augustin*: „Sobota byla dnem odpočívání, nám pak je tím dnem neděle, jelikož pravé odpočinutí nastane, až naše vzkříšení bude dokonáno.“ Naše neděle je tedy nejen dnem pozemského odpočinku, ona je dnem zmrtvýchvstání Páně a je obrazem onoho věčného odpočinku, jehož se dostane těm, kteří vstanou z mrtvých ve slávě a na věky „s Kristem budou kralovat v nebesích“²⁰⁰.

A *římský katechismus* říká : „Zalíbilo se církvi přeložit svatou službu Bohu a svěcení soboty na neděli, neboť tak jak svět byl ozářen nejdříve v tomto dni, tak byl přenesen náš život zmrtvýchvstáním Vykupitele z temnoty na světlo, proto ho nazývají sv. apoštolové *dnem Páně* podle žalmisty: „*Toto je den, který učinil Hospodin, jásejme a radujme se z něho.*“ (Ž 118 /117/,24)

Prvního dne řekl Bůh: „Bud' světlo!“ Prvního dne také Světlo světa, Ježíš Kristus, vstal z temna hrobu.

¹⁹⁸ Sv. *Ignác*, učedník sv. Jana Evangelisty, říká: „*Kdo žil podle starých obřadů Zákona, po obrácení se k obnovené naději, již neslavil sobotu, ale žil podle dne Vzkříšení Páně.*“

¹⁹⁹ Srov. také Zjev. Sv. Jana 1,10 a (1 Kor 16, 2)

²⁰⁰ Brynych: „Katech. Kázání“ III. p. 127

398. Jak světíme neděli?

Neděli světíme, když odpočíváme od služebných (tělesných) prací ,1) zúčastňujeme se předepsaných bohoslužeb a děláme bohumilé skutky.

Svěcení neděle vyžaduje:

1. odpočívát od služebných prací, tj. abychom bez dostatečné příčiny anebo bez nutnosti a církevního dovolení nedělali služební práce,
2. zúčastňovat se bohoslužeb a konat bohumilé skutky, tj. abychom byli přítomni mše svaté i kázání.²⁰¹

Bohumilé skutky jsou skutky, které se Bohu líbí, jimi získáváme nebe, např. přijímání sv. svátostí, odpolední návštěva chrámu Páně, četba nábožných knih, skutky křesťanské lásky jako návštěva nemocných atd.

399. Co rozumíme služebními pracemi?

Služebními pracemi rozumíme takové tělesné práce, které vykonávají obyčejní lidé jako např. nádeníci, řemeslníci, dělníci v továrnách apod.

K služebným pracem náleží např. všechny polní práce, jako: orat, sít, sázet, obilí svážet, i práce domácí: štípat dříví, mlátit obilí, práce tovární a všech řemeslníků jako: krejčích, ševců, kovářů, zedníků, truhlářů atd. Ve starých pohanských dobách dělali všechny tyto práce služebníci (otroci). Ale všechny až dodnes jsou označeny jako služební práce.

400. Co se zakazuje ve třetím Božím přikázání?

Ve třetím Božím přikázání se zakazuje:

1. *služební práce v neděli bez potřeby nebo bez řádného církevního dovolení,*
2. *všechno to, co neděli znesvěcuje nebo ji překáží světit, např. nestřídmost a rozpustilé hry, hříšné radovánky a jiné podobné věci.*

Ad 1. Vedle *služebných prací* jsou zapovězené ještě jiné, které nejsou služební, ale pro své okolnosti (např. hluk) služby Boží ruší. Např. honitba, dražby, trhy, soudy atd.

²⁰¹ O svěcení neděle nás poučuje druhé církevní přikázání.

Vařit pokrmy, krmit dobytek, mýt nádobí, tedy zkrátka: vykonávat v neděli to, co je nevyhnutelně každý den potřeba, co se ani před nedělí a po neděli nemůže odložit, to je dovoleno. Tak např. pekaři pečou v neděli, řezníci sekají maso, obchodníci prodávají věci, co lidé potřebují v ten den.

Od služebných prací se rozeznávají práce duševní, např.: čtení, počítání, psaní, kreslení, hra na housle, klavír, atd. Tyto práce jsou *dovoleny*, i když jsme za jejich vykonání zaplacení.

Služebné práce jsou v neděli proto zakázány, protože Bůh chce, abychom sloužili jemu. Ve Starém zákoně bylo znesvěcování dne svátečního (soboty) přísně trestáno. V sobotu nesměli lidé na poušti ani manu sbírat, ten den ani mana nepadala.

Jak mnohem dokonaleji bychom měli my, křesťané, světit neděli! Svěcením neděle vyznáváme veřejně svou víru. Kdo ani v neděli nevzpomíná na Pána Boha a na spásu své duše, kdo nesvětí neděli, upouští pomalu od Pána Boha a žije jako bez Boha. Práce, které se konají bez potřeby v neděli, nebývají požehnány, nepřinášejí užitek, ale bývají ke škodě duší a často i ke škodě těla. I přísloví říká: „*Kdo v neděli vydělává, i více prodělává*“.

Jeden obchodník navštívil známého dělníka v neděli a káral ho, že pracoval. „Jsem bídák, milý pane,“ omlouval se dělník, „musím i v neděli pracovat, jinak bych neměl co jíst.“ „Není divu, že jsi chudásem,“ odpovídá obchodník, „jak ti má Bůh požehnat, když mu bereš čest a pracuješ v neděli? Víš co, učiním s tebou smlouvu. Zanech práce v neděli a ve svátek, svěť tento den, jak se na křesťana sluší. Za půl roku přijdu opět a nahradím ti škodu, kterou utrpíš, nebudeš-li v neděli pracovat.“ Dělník slíbil, že to udělá. Po pěti měsících obchodník přišel a řemeslník se mu pochlubil, že se zachoval podle jeho rady. „Nuže, kolik ti mám vyplatiti?“ tázal se ho obchodník. „*Ani halěr*,“ volal radostně dělník, „svěcení neděle mi nezpůsobilo žádnou škodu, naopak, přineslo mi požehnání, před pěti měsíci neměl jsem tolik, abych si mohl koupit krávu, a přece jsem pracoval každou nedělí, a nyní jsem si mohl koupil kravičku, i když v neděli nepracuji“.²⁰²

Naopak, Bůh slibuje těm, kteří světí den sváteční, i zde požehnání. (Lv 26, 2) Naši předkové říkali: „*Svět' svátek, post' se v pátek, nebude ti statek krátek*“.²⁰³

Kdyby však *služebná* práce byla nevyhnutelná tak, že by vznikla velká škoda z jejího nevykonání, není hřích práci takovou práci udělat i

²⁰² Albán Stolz

²⁰³ Jak. Proch. II. p. 130

v neděli, např.:

1. když to žádá *čest a sláva Boží* např.: zvonit, stavět oltáře o Božím těle, vít věnečky, zdobit kostel,

2. žádá-li to *blaho vlastní, anebo bližního*. Kdyby např. hořelo, přišla povodeň apod., v těch případech je dovoleno i v neděli hasit a majetek zachraňovat před povodní. Nebo náhlé onemocnění, pohřbívání, nebo jakékoli nenadálé neštěstí. Písmo sv: praví: „Je někdo mezi vámi, kdo by měl jedinou ovci a ta by mu v sobotu spadla do jámy, aby ji hned neuchopil a nevytáhl? Oč větší cenu má člověk než ovce. Proto je mu dovoleno v sobotu konat dobré skutky.“ (Mt 12, 11 12)

3. žádá-li to zřejmá nutnost např. chystat oběd, obstarávat poštovní službu, telegrafní, železniční, vojenskou, policejní, konat i takové práce, které nelze např. v některých průmyslových závodech přerušit bez značné škody (v železných hutích, cukrovarech, některých továrnách atd.).

Služebné práce se mohou vykonávat v neděli, máme-li k tomu *církevní povolení*, které nám může udělit církevní představený. Papež pro celou církev, *biskup* pro svou diecézi, farář pro jednotlivé případy ve své osadě. To se stává zvláště za doby sklizně, když není pohoda atd.

Kdo pracuje bez nutné příčiny nebo bez dovolení duchovních představených, hřeší, ale hřeší i ti, *kterí v neděli nechávají pracovat a vyžadují práce od svých podřízených*.

Ad 2. *Slušné zábavy* jsou v neděli dovoleny, křesťan se jich smí zúčastnit, když byl předtím přítomen bohoslužbě. Nestřídmost, rozpustilé hry, hříšné radovánky a jiné podobné věci přičí se účtě Boží a svěcení neděle, a proto nejsou dovoleny. Neboť jestli tyto věci jsou zapovězeny toho dne, tím více je hříchem se jich dopouštět v neděli. Tak např. do hostince je dovoleno jít, ale v hostinci se opít, nebo celou noc popíjet, je hříšné. Výlety, maškarní průvody pořádat v čase služeb Božích v neděli, je hříšné. Den Páně se znesvěcuje těmi zábavami, neboť se jimi dává pohoršení, modlitby se zanedbávají a mnohokrát ruší bohoslužby.

401. Co nás má odradit od znesvěcování neděle?

Od znesvěcování neděle nás má zvláště odradit:

1. bázeň časných i věčných trestů, jimiž hrozil Bůh rušitelům soboty,
2. myšlenka na to, jak je trestuhodné nevěnovat ani jeden den péči o duši po šestičlenní péči o tělo,
3. velikost pohoršení, když člověk znesvěcuje den Páně, jiné k tomu svádí nebo i nutí,
4. jiné smutné následky znesvěcování neděle jako: ztráta Božího požehnání, zpustlé srdce, mravní úpadek lidské společnosti.

Ad 1. Ve Starém zákoně máme mnoho příkladů, které dotvrzují, jak Bůh trestal rušitele soboty. Ve 3.knize Mojžíšově (Lv 26, 16–25) je uvedeno např.: „*Nebudete-li zachovávat všechny mé příkazy a porušíte moji smlouvu, já sám vám učiním toto: zasáhnu vás děsem – úbytěmi a horečkou oslabující zrak a vypalující hrdlo. Svou setbu budete sít nadarmo, neboť z ní budou jíst vaši nepřátelé. Postavím se proti vám: Budete zdrceni svými nepřáteli a vaši protivníci vás ovládnou. Budete prchat, i když vás nikdo nebude pronásledovat.*“ ... “ A jinde: „*Budete dbát na den odpočinku, má být pro vás svatý. Kdo jej znesvětí, musí zemřít. Každý, kdo by v něm dělal nějakou práci, bude vyobcován ze společenství svého lidu Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít.*“ (Ex 30,14)

Hrozbu vyplnil, vidíme to v následujícím: Když pobývali Izraelité na poušti, přistihli muže, který sbíral dříví v den odpočinku. Přivedli ho k Mojžíšovi, Áronovi a celé obci. Dali ho střežit, neboť nebylo jasné, co se s ním má stát. Hospodin řekl Mojžíšovi: „*Ten muž musí zemřít. Celé společenství jej ukamenuje.*“ (Nm15, 32–5) Izraelité uposlechli a skutečně jej ukamenovali.

V Novém zákoně sice neustanovil Bůh pro ty, kteří nesvětí neděli trest smrti, ani nehrozil časnými tresty, ale protože je tentýž Bůh nejvyšší a spravedlivý jako ve Starém zákoně, máme se i my obávat, že na nás sešle přísné tresty, nebudeme-li světit neděli. A pozorujeme-li, že neúrodou, krupobitím, lijavci, suchem atd., tu nebo onu krajinu Bůh navštěvuje, snad to jsou tresty za znesvěcování neděle.

Ještě více nás má odstrašovat od znesvěcování neděle *strach před věčnými tresty*. Neboť jak z důležitosti toho přikázání, tak z přísných trestů, jimiž potrestal ty, kteří znesvěcovali sobotu, poznáváme, že takový hříšník se dopouští smrtelného hříchu, a po každém smrtelném hříchu neboli těžkém následuje věčný trest.

Ad 2. Ve všední den pracují lidé, aby si zaopatřili, co potřebují k zachování tělesného života. Má-li však duše větší cenu než tělo: není trestuhodné, abychom o ni nepečovali ani jediný den v týdnu? Lidé oblékají též v neděli lepší, tzv. sváteční oděv, jedí lepší pokrmy, očišťují se, k neděli čistí obydli, náradí atd. To vše nám připomíná, že mají očišťovat také své duše pokáním, konáním křesťanských skutků, a přijímáním Nejsvětější svátosti.

Ad 3. Znesvěcovatel neděle dává *pohoršení*, tj. příčinu ke zlému, neboť když jej vidí jiní, následují ho v nezachovávání nedělního klidu. Ještě většího pohoršení se dopouští, kdo jiné k znesvěcování neděle *svádí nebo nutí*, jako např. když páni nebo zaměstnavatelé nutí své podřízené, služebnictvo, učně, tovaryše atd., k těžké práci v neděli, nebo nedovolí jim zúčastňovat se bohoslužeb. Podobně hřeší ten, kdo jiným *radí*, a láká je a svádí, aby místo návštěvy chrámu Páně šli na výlet.

Ad 4. Některé tresty, které Bůh sesílá na znesvěcovatele neděle, jsou:

a) *ztráta Božího požehnání*, tj. takový hříšník ztrácí milost, která všechnu lidskou snahu řídí k prospěchu těla i duše.²⁰⁴

b) *zpustlost srdce*, tj. srdce takového člověka je otupeno ke konání všech dobrých skutků, člověk zapomíná, k čemu je stvořen, touží a snaží se shromážďovat pozemské věci, žene se tam, kam je žene jeho vášeň a upadá tak ze hříchu do hříchu.

c) *mravní úpadek lidské společnosti*, tj. kde se zanedbává svěcení neděle, tam k tomu hříchu ještě přistupují hříchy a jiné nepravosti, tj. v takové společnosti mizí pořádek, právo, úcta k zákonům a zákonitým autoritám. Z tohoto důvodu vidíme, že i stát v úřadech uznává neděli i zákonem.

Uvádím příklad! Otec měl sedm tisíc zlatých, šest z nich daroval svým dětem a jen jeden si nechal. Ale obdarovaní synové vzali otcí i sedmý tisíc. Nebyla to nevděčnost? A hleďte! Bůh nám také daroval šest dní pro naše pozemské záležitosti, a jediný den ustanovil ke své službě. Kdo mu i tento den bere a znesvěcuje ho, jedná nevděčně. Proto si zapamatujte slova:

Poučení: *Svět' den Páně vždy svědomitě, aniž bys jej ze ziskuchtivosti nebo lehkovážnosti znesvěcoval! „Bůh ti dává šest dní a sobě ponechává jen jeden den v týdnu a ty máš tak málo úcty k Pánu, že mu ani tento den dne nevěnuješ celý, ba světskými záležitostmi znesvěcuješ!“ (Sv. Jan Zlatoústý)*

²⁰⁴ Viz otázku 400 (příklady)!

O čtvrtém Božím přikázání

Přechod: Na druhé kamenné desce *Mojžíšově* bylo napsáno sedm přikázání. Z nich se učíme povinnostem k bližnímu a k sobě samému. Mezi všemi lidmi jsou nám nejbližší naši rodiče, proto první přikázání na druhé desce nás učí, jak se máme chovat k rodičům, či jejich zástupcům. Již tedy z *umístění* 4. přikázání – na předním místě druhé desky – je patrná jeho důležitost.

402. Jak zní čtvrté Boží přikázání?

Čtvrté Boží přikázání zní: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.“

V tomto přikázání se především nařizuje, abychom *otce a matku ctili*, tj. abychom si jich vážili, což vždy dokážeme *úctou, láskou a poslušností k nim*. Jak to učiníme, o tom nás poučuje následující otázka.

403. Co se nařizuje ve čtvrtém Božím přikázání?

Ve čtvrtém Božím přikázání se nařizuje prokazovat rodičům úctu, lásku a poslušnost.

Prokazovat úctu rodičům znamená chovat se ve svém *smýšlení, řeči a jednání* tak, aby bylo patrné, že se obáváme je zarmoutit svým jednáním. Proto je musíme uctivě pozdravovat, před jinými lidmi o nich dobře mluvit a nedělat nic, pokud bychom se s nimi neporadili. Neboť čest dětí je čest rodičů a moudrý syn je radostí svého otce: zlý, neboli nešlechtný zármutkem a matčinou hanbou. Již slovo „*otec*“ a „*matka*“ nám mají zůstat posvátné, neboť i sám Pán Bůh užívá tato slova, aby dal najevo svou nesmírnou *lásku* ke všem lidem, a chce, abychom jej i my volali jménem „*Otec*“ slibuje, že nám nic neodepře, právě tak jako matka svému dítěti. Proto volá skrze proroka *Izaiáše*: „*Copak může zapomenout žena na své nemluvně, není jí líto syna vlastního těla?*“ (Iz 49 15)

V našem století stalo se zvykem oslovovat své rodiče slovem „*ty*“, jen v některých krajinách shledáváme, že děti tak nemluví se svými rodiči. Při oslovení „*ty*“ se jedná téměř nevyhnutelně o nádech kamarádství. A přece úcta k rodičům je základem všech povinností dětí, je projevem vděčnosti a dětské lásky. *Sv. Petr Chrysolog*²⁰⁵

²⁰⁵ St. Chrysol. In March. hort. past. p. 517

říká: „Vezmi slunci paprsky a nebude svítit, odděl potok od pramenu a nebude téci. Utni větev od stromu, a uschne. Odděl úd od těla, a úd bude mrtvý: *vezmi dítěti úctu k rodičům, a ...již nebude dítětem, nebude synem, či dcerou*“. Církevní učitel chce tím říci: „jako není paprsku bez slunce, potoka bez pramene ... tak neexistuje i vděčné dítě, syn nebo dcera, které by nectilo své rodiče.

Úctu máme rodičům prokazovat nejen ve svém dětství, nýbrž po svůj celý život. I kdyby rodiče nebyli vzorem ctností pro své děti, přece zůstane otec otcem, tj. živým obrazem Otce v nebi a matka matkou, je milostnou a dojemnou představou Boží Prozřetelnosti, a tudíž zasluhují naši úctu. Příklady: (Tobiáš 4,3,4) žádal: „Řádně mě pohřbi. Cti svou matku a neopouštěj ji po všechny dny jejího života. Dělej, co se jí líbí a ničím nezarmucuj jejího ducha. Pamataj na ni, synu, že mnoho zkusila než ses Tě narodil. Až zemře, pohřbi ji vedle mne!“

Josef egyptský: „Po krátké rozmluvě se svými bratry se ptal: „Můj otec je tedy naživu?“ A když uslyšel, že žije, zvolal radostně: „Pospěšte k mému otci a řekněte mu: To vzkazuje tvůj syn *Josef*. Bůh mě učinil pánem celého Egypta. Přijď ke mně co nejdříve. Budeš žít v zemi *Gošen*. A budeš mi nablízku, ty i tvoji synové, přiveďte ho ke mně.“ A když pak otec k němu přijížděl, jel mu s radostí naproti, vyskočil z vozu, objal jej, a samou radostí až plakal... Pak představil otce králi, a věnoval mu, tomu chudíčkému pastýři, nejkrásnější egyptskou krajinu zvanou *Gošen* k obývání. I když byl tedy *Josef* již prvním po králi a jeho otec se stal z hladu žebrákem, nepřestal ho dobrý *Josef* ctít.“ (Gn 45,3 9,10n)

A král Šalomoun?: Když jednou k němu jeho matka Betsabé šla, aby s ním mluvila o *Adoniášovi*, „...vstal král a šel jí vstříc, a poklonil se jí a posadil se na svůj trůn a nechal postavit trůn králově matce, aby se usadila po jeho pravici.“ (3 Kr 2, 19)

Prokazovat *lásku* rodičům znamená *přát* jim *vše dobré* a jen to mít na paměti a tak dělat to, co se rodičům *líbí*. Zvláště dokážeme *lásku* k rodičům a *svou vděčnost horlivou modlitbou* za ně, *dobrym chováním a podporou* v jejich stáří a bídě. „*Nezapomene se ti, žes měl soucit s otcem, započítá se ti jako náhrada za tvé hříchy*.“ (Sir 3, 14)

Děti mají své rodiče *milovat* i tehdy, když jsou od nich *trestány*! Oni trestem chtějí své děti přivést k dobru. „*Metla vyháání dětí z pekla*.“ „*Ano. Jen ho bij metlou, a z podsvětí vysvobodíš jeho duši*.“ (Př 23,14) Otec, který své zlé dítě netrestá, podobá se veleknězi *Elimu*. „*Kdo šetrí hůl, nenávidí svého syna, kdo ho miluje, včas ho trestá*.“ (Př 13, 24) uvádí Písmo sv.

Nejkrásnějším příkladem dětské lásky k rodičům je *Pán Ježíš*, který i na kříži pamatoval na svou matku a na důkaz své lásky ji doporučil *Janovi*.

Vypravuje se o *čápech*, že ošetřují vděčně své zestárlé vychovatele. Zeslábne-li starý a ztratí ve stáří své peří, obklopí ho mladí a svým peřím ho zahřívají, pokrmem

živí ho, zvedají ho a nosí na svých křídlech. Nenabádá nás to, abychom i my ošetřovali své zestárlé rodiče a obsluhovali je v nemoci?

Nakonec děti mají prokazovat rodičům *poslušnost*, tj. plnit jejich vůli a to vždy, leda by nařídili cosi zlého, protizákonného. Písmo sv. praví: „Děti, ve všem svoje rodiče poslouchajte, jak se patří u křesťanů.“ (Kol 3, 20)

Příklady: *Izák*. *Josef* egyptský. Nejdokonalejším příkladem poslušnosti k rodičům je Pán Ježíš. Čteme o Něm v Písmě sv.: „Miloval své rodiče.“

Ačkoli rodiče jsou zástupci Boží u svých dětí, přece se mohou mýlit, chybovat a hřešit. Již mnohokrát se přihodilo, že rodiče něco nařídili svým dětem, co bylo proti Božím příkázáním, např. aby lhaly, kradly dříví z lesa, nepostily se atd. V takovém případě řekněte: „Milý otče, milá matko, to nesmím dělat. Co by tomu říkal Pán Bůh, kdybych to dělal?“ Zde platí slova Písma sv.: „*Více je třeba poslouchat Boha než lidi!*“ (Sk 5, 29) Tak neměl také *Jakub* uposlechnout rady své matky, když jej sváděla ke lži, a raději se vzdal pozemských výhod, totiž požehnání prvorozence. Právě tak *Salome*: bylo to ovšem krásné, že měla důvěru k matce *Herodiadě* a tázala se jí na radu, ale protože ji poslechla a žádala hlavu sv. *Jana*, byla to hříšné a kruté. Sv. *Barbora* nechala si raději hlavu setnout svým otcem, než aby jeho špatnou radu, zapřít Krista a obětovat pohanským bohům, uposlechla.

Povím vám jeden příklad ze života:

V jednom²⁰⁶ francouzském městě se připravoval syn vznešených rodičů k prvnímu sv. přijímání. V rodině panoval hříšný zvyk jíst masité pokrmy i v postní dny. Školák se vyzpovídal a zpovědník ho poučil, jak se má příště v tom případě zachovat jako křesťan. Příští pátek přišlo opět maso na stůl a podávalo se i školákovi, který poděkoval. Na otázku, proč nejí, odvolal se na církevní příkázání a prosil, že se spokojí s kouskem chleba. Rozhněvaný otec mu nařídil, aby za trest zůstal celý den zavřený a nesnědl ani sousto chleba. Školák se podrobil trestu bez odmlouvání. Matka mu chtěla tajně něco dát k jídlu a upozornila na jeho vzdorovitost otcově i její vůli, ale jak se podivila, když slyšela, že se dítě hájí takto: „Kdyby mi byl otec poručil udělat něco dobrého, ochotně bych to by učinil. Nedělám to ze vzdoru. Když mi otec poručí celý den zůstat bez jídla, chci ho v tom úplně poslechnout. Odpusť tedy, milá matko, že tentokráte nemohu využít tvé dobroty a přijmout od tebe jídlo. Chci se řídit rozhodnutím otce“. Matka byla pohnuta chováním dítěte, sdělila to v slzách otci, i on sám byl pohnut a zahanben objal syna a tázal se, kdo mu tak dobře radil. Uslyšel, že farář a hned stavil se poprosil ho, aby je oba, i s ženou, přijal mezi své kajícíky.

²⁰⁶ Okáč III., p. 130

404. Proč mají děti svým rodičům prokazovat úctu, lásku a poslušnost?

Děti mají svým rodičům prokazovat úctu, lásku a poslušnost, protože rodiče zastupují i u dětí Boha a jsou po Bohu jejich největšími dobrodinci.

Rodiče zastupují u dětí místo Boží znamená to, že Bůh daroval rodičům děti a svěřil jim je a tím, že jim předal i svou otcovskou moc a péči o ně, aby děti vychovávali, starali se o jejich tělesné i duševní blaho a vychovali je pro nebe. První lidi Adama a Evu poučoval *sám Bůh*. Jejich děti však již tak nepoučoval a nevychovával, nýbrž ustanovil, aby je poučovali jejich rodiče a vychovávali je. Rodiče tak zastupují Pána Boha, jsou *zástupci Boží*. Je vidět, že to, co nařídí rodiče z Boží vůle, je to vlastně nařízení, neboli rozkaz Boží: a proto mají děti rodičům prokazovat úctu, lásku, i poslušnost.

Rodiče jsou po Bohu největšími dobrodinci svých dětí, tj. po Bohu jim prokazují nejvíce dobrodiní: vše co mají nebo čím jsou děti, mají od svých rodičů, svůj život, i výživu, též vzdělání mají od nich.

Pomyslete jen, co každý z vás rodiče stojí! Vezměte toho nejchudšího z vás a dejme tomu, že strava, šaty, prádlo a ostatní věci, jež mu rodiče dávají, stojí *denně* 10 haléřů. Měsíc má 30 dní, to měsíčně platí za své dítě 300 haléřů = 3 koruny. A rok pak má 12 měsíců: zaplatí tedy v nich rodiče 36 korun. Dejme tomu, že tomu nejchudšímu chlapci z vás je 11 let, museli tedy rodiče za něho zaplatit 396 K. O jak velké peníze jde a to jsme vzali jen 10 haléřů na den! Co však, když rodiče musí platit třikrát, čtyřikrát... tolik? I mnohé obtížné práce obětovala matka pro nás, někdy též probdělé noci u našich lůžek, též všechnu lásku, starosti a časté ústrky. Cožpak nepoznáváme, že rodiče jsou našimi největšími dobrodinci na světě? Proto jste povinny jim být vděčné.

405. Kdy se prohřešují děti proti povinné úctě svým rodičům?

Děti se prohřešují proti povinné úctě svým rodičům, když:

1. *rodiči pohrdají nebo se za ně stydí,*
2. *mluví o nich zle nebo se jim posmívají,*
3. *chovají se k nim hrubě, nebo se vzpouzejí.*

Ad 1: Někým *pohrdat* znamená hrdě se k němu chovat, tj. nesmýšlet o nich dobře a jak svou řečí, tak i svým chováním ukazovat hrdost.

Příklady: *Chofni a Pinchas*, synové nejvyššího židovského kněze *Eliho*, pohrdali všemi otcovskými radami a proto je Hospodin potrestal smrtí. (1 Sam 4,17) I kdyby dítě na svém otci pozorovalo skutečně vady, chyby nebo poklesky, nesmí jím *pohrdat*, nýbrž spíše je omlouvat a za něho se modlit. Jeden²⁰⁷ věhlasný básník mohl za své postavení děkovat jedině svému pečlivému otci, chudému řemeslníku. Jeho otec nešetřil ani peněz, ani námahy, vše, co mohl, dal synovi. Když jeho syn dosáhl svými básněmi věhlasu, pozval ho jeden vznešený pán k sobě s prosbou, aby přednášel svou báseň ve společnosti významných osob hlavního města. Mladý muž přijal pozvání. Otec naplněn radostí vyprosil si bez vědomí syna přístup do vznešené společnosti. Sotva počal básník přednášet, již zněla pochvala ze všech stran, ano i sám hostitel přiblížil se až k němu a objal ho na důkaz své spokojenosti. A v tom okamžiku blížil se též z kouta sálu stříbrovlasý stařec se zaslzeným zrakem a s otevřenou náručí, aby též objal svého syna. Ten ale, když ho spatřil, odvrátil se od něho, *pohrdl jím*. Všeobecná nevole a pohana zazněla v sále jako pravá odplata za synovo pohrdání dobrým otcem. Proto výstražně volá i *Písmo sv.*: „*Kdo se posmívá otci a pohrdá úctou k matce, tomu vyklovou oči havrani od potoka, orlí mlád'ata je zhltnou.*“ (Př 30, 17)

Za rodiče se *stydět* znamená hanbit se za to, že jsou naši rodiče a dokazovat to i skutky. Tak např. když se děti stydí za to, že jejich rodiče jsou chudí, nízkého rodu, zestárli, nemocní a někdy i tělesně postiženi atd.

Ad 2. *O rodičích zle mluvit* znamená vypravovat o nich špatné věci, odkrývat jejich chyby, zlé náklonnosti a slabosti, nebo je dokonce připravovat o čest. *Písmo sv.* volá: „*Jestliže někdo zneváží svého otce nebo svou matku, musí být vydán na smrt.*“ (Lv 20, 9) Platí-li o našem spolubližním: „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečini i ty jim“, o rodičích to platí teprve!

Rodičům *se posmívát* znamená tropit si z nich žert, napodobovat je směšně v řeči i činech. „*Kdo se posmívá otci a pohrdá úctou k matce, tomu vyklovou oči havrani od potoka, orlí mlád'ata je zhltnou.*“ (Přisl. 30, 17)

Ad 3. *K rodičům se hrubě chovat nebo se vzpouzet* tj. řečí nebo skutky. Např. když s nimi hrubě mluví, nebo s nimi vůbec mluvit nechtějí a nemluví, když rodiče zestárli a děti jim zkrátí výživu (výměnek), či nechtějí jim poskytovat jídlo. Zvláště velký by byl hřích, kdyby děti vztáhly na své rodiče ruce.

Povím vám příklad:

Žil²⁰⁸ jeden nevděčný syn. Měl starého nemocného otce, který mu daroval celé

²⁰⁷ Dle „Okáče“ III., p. 41

²⁰⁸ Slomšek: „Sedmero bolestí Marie Panny“, p. 12

své jmění. Syn však nechtěl mít pacienta v domě, dopravil jej do nemocnice. Otec prosil syna o již poslední laskavost, aby mu dal aspoň dvě prostěradla, na nichž by zemřel. Zatvrzelý syn našel dvě stará rozedraná a poslal je po svém synku otci. Malé dítě jedno schovalo nepozorovatě a chtělo vzít vzít dědovi jedno. „Proč neneseš obě?“ tázal se mladý otec synáčka? „Proto“ chlapec mu *svěřil*, „*abych měl tak jedno i vám, až budete starý.*“ Což by se otec nezastyděl?

Jiný: V jednom²⁰⁹ domě bil syn svého starého otce. Syn chytl otce a dovlekl jej k prahu. Otec zvolal a říkal : „Synu,..., ty zlosynu, stůj! Právě až sem dotáhl jsem já svého zemřelého otce: dovlečeš-li ty otce svého k prahu, děti vyhodí i tebe přes práh.“

Písmo sv. volá varovně: „*Kdo prokleje svého otce nebo svou matku, bude usmrcen.*“ (Ex 21, 17) *Absalom* se vzbouřil proti svému otci, králi Davidovi.

406. Kdy se prohřešují děti proti povinné lásce svým rodičům?

Děti se prohřešují proti povinné lásce svým rodičům, když:

1. *nevraží na rodiče nebo jim přejí zlé,*
2. *zarmucují je nebo hněvají,*
3. *nepomáhají jim v potřebách nebo nesnášejí trpělivě jejich slabosti,*
4. *nemodlí se za ně.*

Ad 1. *Na rodiče nevraží*, tj. nemilují je, hněvají se na ně. *Rodičům přát zlé* znamená přát jim, aby je postihlo něco zlého, vedlo se jim špatně, jako např. aby je postihla bída, nebo aby onemocněli atd.

Ad 2. *Rodiče zarmucovat* tj. dělat jim zármutek, bolest, lítost. *Je hněvat*, to znamená zavinit jejich hněv až jsou roztrpčeni naším jednáním.

Příklady: *Josefovi bratři* zarmoutili svého otce Jakuba. Zabili kozla a namočili Josefovo roucho do jeho krve. Pak poslali zkrvavené roucho otci se slovy: „Toto jsme našli. Řekni, je-li to roucho tvého syna, nebo ne?“ Poznal roucho a zabědoval: „Roucho mého syna! Dravá zvíř ho sežrala! Josefa rozsápala šelma.“ Jakub si roztrhnul šaty a přepásal se žínicí. Truchlil pro Josefa mnoho dní. Přišli všichni jeho synové a všechny jeho dcery, aby ho utěšili, ale nebyl k utěšení. Říkal: „Žalem odejdu za svým synem do podsvětí.“ Tak pro něj plakal. (Gn 37, 31n)

Ad 3. *Rodičům v potřebách nepomáhat*, a to nepomáhat jim tehdy, když potřebují pomoc svých dětí. Např. v nemoci, nebo když je stihne nějaké neštěstí. (viz příklad u ot. 403)

²⁰⁹ Ibidem. ten příklad uvádí již *Aristoteles*

Jejich slabost trpělivě nesnášejí, např: tělesnou, když jsou krátkozrací, ruce se jim třesou, jsou slabí a neduživí nebo duševní, když jim rozum slábne a hned všechno nepochopí. Jak často jsou děti v těch a podobných případech netrpěliví, na rodiče rozlíčení, nejednu nadávku či špatné slovo vypustí? Budiž vám všem tento příklad na výstrahu:

Jeden stářím sešlý výměnkář nemohl již stát pro slabost, neslyšel, neviděl již a všecek se třásl. Seděl-li u stolu při jídle, třásl se mu jeho ruce, takže nemohl pevně držet lžici, a proto rozléval často na stůl. Synovi a jeho pyšné ženě se to zošklivilo, proto vykárali stařečkovi místo za kamny, podávali mu tam něco málo jídla na hliněné misce. Když pak stařeček nerad rozbil talíř, koupili mu dřevěnou nádobu na způsob korýtky, a z té musel jíst. Jednoho dne když obědvali, stloukal čtyřletý synek vsedě na zemi dohromady desky „Copak to děláš?“ tápal se ho otec. „Korýtko, tatínku,“ odpovědělo dítě, „z něho ty a matka budete jíst, až já vyrostu“. Otec a matka pohlédli na sebe, zahanbili se, slzy studu zalily jejich tvář. I vzali hned stařečka k svému stolu a nepohoršovali se již, když starý otec něco rozlil, pamatovali na to, že se jim se ve stáří třeba povede mnohem hůře²¹⁰.

Ad 4. Kdo se *nemodlí* za své rodiče, prohřešuje se velmi proti nim. Protože jsou naši rodiče naši největší dobrodinci po Bohu, máme jim být vděční. Svou vděčnost jim prokazujeme nejkrásněji *modlitbou*. Na rodiče nemáme zapomínat *modlitbou*, i když nám zemřou.

Jeden nemocný otec procitl ze spánku v den „Nového roku“ a pocítil ke své radosti, že jeho bolesti pominuly. I sepal ruce a děkoval Bohu za uzdravení. Vzpomněl na své děti, jež ho v nemoci ošetřovaly a vždy k „Novému roku“ pronášely svá přání. „Copak na mne letos zapomenuly?“ myslel si sám pro sebe. Nato poodešel a otevřel dveře do vedlejší místnosti a spatřil, že děti klečí a modlí se takto: „Bože, uzdrav našeho otce, aby měl veselejší Nový rok.“ Otec dojat objímal své děti a zvolal takto: „Bůh vyslyšel a vyplnil vaše přání. Jsem zdrav.“ A poklekl k dětem, děkoval Bohu za své uzdravení a spolu za to, že mu dal tak zdárné děti²¹¹.

407. Kdy se prohřešují děti proti poslušnosti svým rodičům?

Děti se prohřešují proti poslušnosti svým rodičům, když nedbají na jejich rozkazy, napomenutí a výstrahy.

Děti nedbají na rozkazy rodičů znamená, když děti vůbec nedělají to, co rodiče rozkážou nebo dělají to nedbale a nedokonale.

²¹⁰ Okáč: III. p.137

²¹¹ Ibidem

Pokud jsou děti v moci rodičů, jsou povinny plnit jejich správné rozkazy, např. vykonávat tu práci, kterou jim rodiče nařizují, varovat se těch lidí, těch společností, před kterými je rodiče varují. Děti nedbají rozkazů *vůbec*, když dělají pravý opak toho, co jim rodiče nakazují, když např. říkají: „To neudělám!“ Nebo plní *nedbale a nedokonale* rozkazy rodičů, když např. je vykonávají polovičatě, nerady a s nechutí, liknavě, po dlouhém napomínání, jen když rodiče jsou přítomni atd.

Příklady: (Jak často slýcháme, že i starší lidé říkávají: Jenom v Pánu svému zesnulému otci mám za co děkovat, že mne tak přísně vychovával. Nebýt jeho přísných pokynů, jak snadno bych se utopil v hříších a jistě bych se stal velkým hříšníkem.) Sv. Josef Kupertinský měl výborné rodiče. Zvláště jeho matka byla přísná a kárala ho i pro sebe nepatrnější poklesky. Jednou se popral Josef se spolužákem a tasil na něho dokonce nůž. Matka ho nejen přísně za to potrestala, nýbrž vyhnala ho z domu, takže byl nucen přenocovat před chrámovými dveřmi a teprve druhý den, až když přátelé domlouvali matce, mohl se vrátit domů. Josef vstoupil později do přísného řádu kapucínů a říkával, že nebylo vlastně třeba, aby v řádu konal noviciát, protože prý si ho již jako chlapec odbyl u přísné matky.²¹²

Jeden člověk měl dva syny. Přistoupil k prvnímu a řekl mu: „Synu, jdi dnes pracovat na vinici.“ On odpověděl, řekl: „Mně se nechce“, ale potom toho litoval, a přece šel. Přistoupil pak k druhému a řekl totéž. Ten odpověděl: „Ano, pane“, ale nešel. (Mt 21, 28–30) První neposlechl ihned a šel nerad a plnil tak rozkazy rodičů *nedbale, nedokonale*, druhý ale *vůbec* neposlušoval.

V Londýně očekávali ve společnosti jednoho večera učence jménem Samuel Johnsohn. Konečně se dostavil, ale celý bledý, vyděšený a unavený. Na otázku, co se mu přihodilo odpověděl takto: „Zapomněl jsem, že je dnes 21. listopadu. Dnes, před 40 lety nařídil mi můj otec, knihkupec, abych místo něho jel do blízkého města na trh prodávat knihy. Pýchou zaslepen, pokládal jsem za pohanu stát v boudě a prodávat staré knihy, odepřel jsem to otci, který mne v dobrotě pokáral za neposlušnost“ řekl: „Samueli, buď hodným synem! Škoda by bylo dnes zameškat trh.“ „Já jsem však nechtěl jet. Otec, ačkoliv byl nemocen, jel sám za dnes podobného sněživého počasí, jako je dnes a cesta mu způsobila smrt!“ Po těch slovech ustal a slzy polily jeho tvář. „Od té doby,“ vzdychal dále, „chodívám vždy 21. listopadu bez jídla a pěšky na tentýž trh, stávám přes 4 hodiny na tom místě, kde stávala otcova bouda. Už 40 let, já jsem starší než můj otec když zemřel, ale nemohu umřít!“ Ve společnosti nastalo hrobové ticho. Každý ho litoval, ale žádný nebyl sto ho potěšit. Synové a dcery chraňte se neposlušnosti ke svým rodičům, aby vám svědomí nedělalo někdy hrozné výčitky!²¹³

²¹² Röhler „Christl. Lehre in Bildern aus dem Leben der Heiligen,“ č. 170

²¹³ Okáč III,p.134

Nedbat napomínání a výstrah rodičů znamená nedbat a nestarat se o to, když rodiče napomínají k dobrému, nebo když varují před nebezpečím. Písmo sv. praví: „*Děti, poslouchejte své rodiče, jak se to sluší u křesťanů, protože tak to má být.*“ (Ef 6, 1) Nedbají-li děti *napomínání a výstrahy*, rodiče mají právo a povinnost je *trestat*. Děti pak nesmějí se vzpírat jejich trestu a po přijatém trestu jsou povinny odprosít své rodiče.

Je-li dítě nevinné, má rodičům dokázat svou nevinu a nenalézá-li u svých rodičů víru ve svou nevinu, má trest trpělivě snést a pomyslit si : Již často jsem zasluhoval potrestat a tak tento trest jsem si již dávno zasloužil! Písmo sv. uvádí: „*Má-li někdo syna vzpurného a svárlivého, který neposlouchá svého otce ani svou matku a když ho kárají, neposlechne je, uchopí ho jeho otec a matka, přivedou ho ke starším jeho města, k tamější bráně a řeknou starším města: Tento náš syn je vzpurný a svárlivý, neposlouchá nás a je to žrout a pijan. Všichni muži jeho města jej budou kmenovat, až zemře. Tak odstraníš zlo ze svého středu. Ať to slyší celý Izrael a bojí se.*“ (Dt 21,18–21) Synové Eliho. Absalomova vzpoura a pokuta.

408. Co slíbil Bůh dětem, které ctí otce i matku?

Dětem, které ctí otce i matku, slíbil Bůh ochranu a požehnání v tomto životě a v budoucím věčnou blaženost.

K žádnému jinému přikázání nepřipojil Bůh zvláštní zaslíbení jedině u čtvrtého. Zaslíbení je dvojí:

V tomto životě (tj. dokud jsme na světě) *ochranu*, tj. Bůh uchrání děti před různými nehodami těla i duše, jako např. Josefa egyptského, Tobiáše atd.; dá jim *požehnání*, tj. dá jim různé milosti, aby žily ctnostně na tomto světě, dobře se jim dařilo a dožily se dlouhého věku.

V Písmě sv. nalézáme hojnost příkladů, jak Bůh požehnal dětem, které ctily své rodiče. Např. *Izák*: vysel-li lán obilí, sklídl stokrát více, takže v krátkém čase vynikal bohatstvím a časnými statky nade všechny spoluobčany. *Josef* byl poslušným synem rodičů, a proto ho povýšil Bůh k nejvyšším důstojnostem v egyptské zemi.

Císařovna *Marie Terezie* navštívila jednu vojenskou akademii, ve které se připravovali většinou synové chudých a zasloužilých důstojníků na vojenský stav. I tázala se představených, který z žáků se nejlépe chová. Bylo jí řečeno, že mladý Vukašovič. Císařovna obdarovala jej 12 dukáty. Když se po týdnu opět císařovna

vrátila a tázala se jinocha, jak použil peníze, nemohl dlouho odpovědět. „Prohrál jsi je snad?“ tázala se s úsměvem vznešená dáma. „Nikoli,“ odpovídá zrudlý jinoch, „poslal jsem je svému otci. Byl totiž poručíkem u vojska a protože se svého místa brzy vzdal, nedostal žádné výslužné, žije v trudných poměrech. Proto jsem měl nesmírnou radost, když jsem mu mohl zaslat dukáty.“ „Výborně, dobrý jinochu,“ zvolala císařovna plná radosti, „vezmi papír a piš!“ Pak mu předříkávala následující dopis: „Milý otče! Psaní, jež Vám píši, diktuje mi sama císařovna. Má píle a mé vzorné chování a zvláště dětská láska a má vděčnost k Vám tak se jí líbily, milý otče, že Vám uděluje od tohoto okamžiku 500 zl. ročního výslužného a opět 24 dukátů.“ Snadno pochopíme radost, jakou pocítil dobrý otec. Když pak syn dokončil svá přípravná studia, byl přidělen k vojsku, postupoval od hodnosti k hodnosti, až se stal polním maršálkem.²¹⁴

Bůh přislíbujе dobrým dětem i *dlouhý a šťastný život* (Sem, Izák, Jakub, Josef, Tobiáš atd.) „*Vždyť čest člověka pochází ze cti jeho otce, potupená matka je hanbou pro děti* (Sir 3, 11)

Zemřou-li děti v mladistvém věku, neplní snad Bůh daný slib? Nikoli, on dává mnohem více než přislíbil. Uděluje místo namáhavého a nebezpečného života pozemského nebeské království. Předvídá totiž Bůh, že kdyby ty děti déle žily, upadly by do těžkých hříchů a tak na věky byly ztraceny. Proto na ně dopouští nemoc a brzkou smrt, aby je uchránil před hříchem a peklem a dává jim nebe. *Sv. Jeroným* praví: „Takovým dětem uděluje Bůh místo časného života za odměnu *život věčný* a jelikož jim tím mnohem více uděluje, nežli jiným dětem, které zde dosahují od Boha dlouhý život, vyplňuje právě tím věrněji své Božské přislíbení.“

V budoucím životě slibuje hodným dětem věčnou blaženost, radost a odměnu v nebeském království.

409. Čeho se mají obávat děti, které nectí otce a matku?

Děti, které nectí otce a matku, mohou očekávat v tomto životě Boží kletbu a na nebesích věčné zavržení.

Dvojí trest stihne děti, které nectí své rodiče. V tomto životě je to kletba Boží, tj. Bůh na ně sešle rozmanité *zlo*, zbaví je své hojné *milosti*, dopustí, aby upadly do nepravostí, sešle na ně rozmanité *trampoty*: bídu, nouzi, nemoc, nezdár v počínání, i nečest a pohrdání u jiných.

Příklady: Odstrašujícím příkladem je *Cham*, nezdárný syn *Noema*, který se posmíval svému otci a *Noe* ho proklel, Bůh ho opustil a *Cham* stal se praotcem

²¹⁴ Schuster IV., p. 407

pohanských kmenů v Africe. Bezbožný *Absalom* se protivil svému otci Davidovi a popouzel i lid ke vzpouře proti němu. Za trest zůstal viset za vlasy na stromě a byl probodnut vůdcem *Davidova* vojska. (2 Sam 18) Neposlušní synové *Eliho* padli za trest na bojišti. (1 Sam 4, 17) Sv. *Bernard* vypravuje tuto událost: Ve Španělsku, nedaleko *Valencie*, jeden jinoch neposlouchal své rodiče a velice hrubě se k nim choval. Později vstoupil do spolku několika lupičů, dopouštěl se loupeží, páchal i vraždy, až konečně byl zajat, k smrti odsouzen a skutečně oběšen. Brzy po jeho smrti mu zbělely vlasy. Přítomní žasli nad tím úkazem a nikdo nedovedl vysvětlit, jak mohou 18-ti letému jinochu zbělet vlasy. Když byl biskup dotázán na vysvětlení, odpověděl po modlitbě: „Bůh chtěl ukázat, že tento jinoch mohl dosáhnout dlouhého věku; protože však rodiče velice urážel a neposlouchal, zkrátil Bůh jeho život.“

V budoucím životě stihne takové děti věčné zavržení, tj. přijdou do pekla. Proto volá právem Písmo sv.: „*Proklet je ten, kdo znevažuje svého otce nebo matku.*“ (Dt 27, 16) Kdo totiž nectí své rodiče, uráží těžce Pána Boha, dopouští se tím smrtelného hříchu a kdo v smrtelném hříchu umírá, bude jistě na věky zavržen: děti, milujte, ctěte a poslouchejte své rodiče!

410. Komu jsme ještě povinni prokazovat úctu, lásku a poslušnost kromě rodičů?

Kromě rodičů jsme ještě povinni prokazovat úctu, lásku a poslušnost svým představeným.

Slovem „otec“ a „matka“ nechápeme ve čtvrtém přikázání jen rodiče, nýbrž i všechny ty, kteří otce a matku dětem nahrazují nebo je zastupují, nebo alespoň jsou v takovém vztahu k jiným lidem, tedy *představené*. Jim máme podobně jako rodičům prokazovat *úctu, lásku a poslušnost*. Písmo sv. praví²¹⁵: „*Vy, kdo sloužíte, poslouchejte s všemožnou (povinnou) úctou své pány, a to nejen dobré a mírné, ale i tvrdé.*“ (1 Petr 2, 18)

411. Koho označujeme slovem „představený“?

Slovem „představený“ označujeme pěstouny a učitele, mistry a hospodáře, duchovní a světské autority.

Slovem „*pěstouni*“ označujeme ty lidi, kteří vychovávají dítě, které

²¹⁵ Mehler III., p. 466

jim nepatří, živí je a vzdělávají a starají se o ně. Obvykle to bývají děti sirotci, když jim rodiče zemřou. Jejich příbuzní nebo jiní hodní lidé o ně pečují, neboli vychovávají je a těmito lidem říkáme *pěstouni*.

K představeným patří též *poručník*. Bývá to muž, po smrti rodičů ustanovený soudem, který má dbát na řádné vychování nezletilých dětí a zároveň spravuje jmění těchto dětí, uložené u soudu. Poručník zastupuje místo otce u jemu svěřených dětí.

Učitelé vyučují děti, protože však *učitelé* nejen vyučují, nýbrž děti i *vychovávají*, tj. vedou je k řádnému a nábožnému životu, a tím, že je před zlým i varují a k dobru navádějí (tj. starají se, aby se z dětí jim svěřených jednou stali řádní křesťané), nazýváme *učitele* také *vychovateli mládeže*.

Mistři jsou řemeslníci, u nichž pracuje někdo jako učeň nebo tovaryš.

Učeň je ten, kdo se učí řemeslu a tovaryš ten, kdo je již vyučen, ale samostatně ještě neprovozuje dosud řemeslo nebo živnost.

Hospodáři, chleboďárci, páni, atd., jsou lidé, kteří si najímají služebníky, aby u nich pracovali, např. služku, čeledína, služebníka atd.

Autoritou nazýváme osoby, které mají od Boha moc jiným rozkazovat a povinnost o ně pečovat: jejich povinností pak je poslouchat je.

Duchovní authority jsou osoby, které nám v *duchovních* věcech, (v záležitostech, týkajících se spásy naší duše) mají moc nařizovat a pečovat i o blaho a spásu naší duše, např. papež, biskup, farář, kněz vůbec atd.

Světské authority nazýváme zase osoby, které nám mají moc nařizovat ve *světských* záležitostech a nad námi vládnout, starat se o bezpečnost naší osoby, cti a jmění (např. náš císař pán, král a jeho úředníci apod.).

Autorita *duchovní* se má starat především o *věčné* blaho naší duše, autorita *světská* pak o pozemské blaho, neboli o to časné (či dočasné), tedy o bezpečnost osoby, cti a o náš majetek.

412. Čím se prohřešují podřízení vůči svým představeným?

Podřízení se prohřešují vůči svým představeným zvláště:

1. *neposlušností, leností a nevěrností,*
2. *nactiutrháním, pomluvou a rušením pokoje,*
3. *sváděním jejich dětí a domácích.*

Podřízení jsou ti, kteří jsou povinni poslouchat jiné, např. sloužící, učedníci, tovaryši atd.

Podřízení mají *poslouchat* ve všem své pány: zvláště mají rádi poslouchat, co jim nadřízený předepisuje k jejich spáse duší. Jenom kdyby jim jejich páni nařídili vykonat něco hříšného, nemají je poslouchat.

Sv. Pavel říká: „*Otroci, poslouvejte svého pozemského pána s uctívou bázní a upřímně, jako kdyby to byl sám Kristus*“ (Ef 6, 5–6) A jinde: „*Otroci, poslouvejte ve všem svoje pozemské pány. Ne abyste sloužili jenom naoko a tak se chtěli dělat pěknými v lidských očích, ale s upřímným srdcem, z bázně před Pánem*.“ (Kol 3, 22) Tak sloužil *Jakub Lábanovi*, i *Josef* v domě *Putifarově*.

Neposlušností se prohřešují podřízení vůči svým představeným, když splňují rozkaz nadřízených jen polovičatě, nedbale a lehkomyšlně.

I u zvířat vidíme, že jedni druhým jsou podřízení, např. včely bývají řízeny jednou matkou – královnou: laně mají jelena, stáda divokých zvířat, přebývajících v pralesích, buvoli, koně, zebry atd. mají své vůdce.

Poslušnost poddaných k autoritám vysvětluje přiměřeně následující podobenství: všechny orgány lidského těla se spikly proti žaludku, předstíraly mu, že on stravuje ovoce jejich každodenní namáhavé práce v nečinném pohodlí a ničím jim neprospívá. Začaly mu tedy vzdorovat a přestaly pracovat. Prvního dne to ještě prošlo se vzdorem, ale v příštích dnech se jim vedlo zle. Rozhodly se poradit se společně o své situaci, ale objevila se u nich velká změna, neboť oči byly mdlé a vpadlé, ruce a nohy slabostí se třásly, jazyk byl suchý, nemohl se v ústech ani pohybovat. Tu se ozval rozum a sám za sebe řekl rebelům toto: „Že jste odepřeli žaludku, coby domnělému nepříteli, své služby, uškodili jste sami sobě, neboť nemáte nic ke strávení a žaludek vám nemohl poskytnout potřebnou sílu.“ Orgány uznaly svou chybu a vrátily se k *poslušnosti*, pracovaly opět a když dodaly žaludku potřebnou stravu, nabyly opět síly. Tak je to i v zemi, ve státě, kde se poddaní nechtějí podrobit neboli poslouchat své představené.

Toto podobenství vypravoval *Maenius Agrippa* vzbouřencům, když nechtěli poslouchat své pány, opustili Řím r. 494 a uchýlili se na svatou horu (mons sanctus). Lidé si uvědomili Maeniovu pravdivou řeč a vrátili se zpět k poslušnosti.

Leností hřeší ti, kteří prozahálají čas určený k své práci, anebo nevyužijí své schopnosti tak k práci, jak by mohli a jak je jejich povinností.

Nevěrností hřeší ti, kdo nejsou svědomití v plnění svěřeného úkolu, nebo při svěření vlastnictví. Např. když svým nadřízeným něco tajně vezmou, nebo jiným dovolí, aby si něco vzali proti vůli představených, nebo způsobí, že dojde ke škodě majetku.

Nactiutrhaním hřeší podřízení, když mluví o chybách a poklescích

svých nadřízených anebo o nich rozšiřují různé potupné řeči a tím je připravují o jejich dobré jméno, anebo dokonce dopomohou k jejich špatné pověsti. Obvykle se to stává prozrazováním rodinných i osobních záležitostí.

Rušením pokoje se prohřešují podřízení, ruší-li řečí nebo svým jednáním mír a domácí klid, takže nastávají hádky, nesvornost, nepřátelství atd.

Sváděním dětí a domácích hřeší podřízení, svádějí-li děti i další členy domácnosti ke zlému, radí-li jim k zlému, kazí-li je, či mlčí-li při tom. Na ně se vztahují výstražná slova našeho Spasitele: „*Běda světu, že svádí ke hříchu!...běda tomu člověku, skrze kterého pohoršení přichází.*“ (Mt 18, 7) Vzorem dobrého služebníka je *Eliezar*, věrný sluha *Abrahámův*. Ten, kdo neslušně mluví před dětmi, kleje, nadává, děti straší aj., prohřešuje se těžce.

413. Kdo se prohřešuje proti duchovním a světským autoritám?

Proti duchovním a světským autoritám se prohřešuje ten, kdo:

1. *drze je hanobí a tupí,*
2. *protiví se jim a bouří se proti nim.*

Duchovní i světská autorita má svou pravomoc *od Boha*, neboť praví Písmo sv.: „*Každý se má podřídit vyšší moci, která vládne, neboť není moci, která by nepocházela od Boha.*“ (Řím 13, 1) Z toho je patrné, že máme duchovní i světskou autoritu ctít, milovat a poslouchat.

Povinnosti k duchovní autoritě. Nejvyšší *duchovní autorita* je *papež*, toho zastupují v jednotlivých zemích *biskupové*. Ti zase ustanovují pro určité osady *faráře (děkany)* a jim k pomoci jsou kaplani (katecheti, kooperátoři). Naše království je rozděleno na 4 biskupství, či diecéze: *pražskou, královéhradeckou, litoměřickou a budějovickou*. My patříme k litoměřické diecézi a náš milovaný, nejdůstojnější pan biskup se jmenuje *Emanuel Jan*.

Nejdůstojnější náš pan biskup Jeho Excellence dr. Emanuel Jan Schöbel narodil se 11. února 1824 v Radvanicích u Broumova. Měl zbožné rodiče, kteří ho již od nejútlejšího mládí vedli k bohumilému životu. Chtěli svého syna věnovat církevní službě, dali ho na studia do Broumova a později do Prahy, kde vynikal pílí a zbožností. Po gymnaziálních studiích vstoupil do rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou, jejichž klášter nedaleko Karlova mostu na Starém Městě pražském byl založen již ve 13. století blahoslavenou Anežkou českou. V tomto řádu byl náš milovaný nejdůst. pan biskup dne 16. července 1848 vysvěcen na kněze, působil pak po nějaký čas v duchovní správě, a byl povýšen na doktora bohosloví, též na vysokém

učení (universitě) pražském a pražské obchodní akademii, zastával v řádu různé úřady a hodnosti a byl konečně r 1879 zvolen velmistrem a generálem celého řádu křížovníckého. Roku 1882 byl jmenován Jeho Veličenstvem biskupem v Litoměřicích a zastává tento nanejvýš obtížný úřad již 18 let.

V tomto úřadě osvědčoval se nejdůstojnější náš pan biskup vždy jako upřímný přítel mládeže, která mu něžnou lásku projevovala všude, kam zavítal. Jeho laskavá slova, která vždy před udělováním svátosti biřmování k mládeži a přítomným rodičům a kmotrům pronáší, působí na dětskou mysl, že všichni, rodiče i děti, ještě po dlouhé době na ně vzpomínají. Napomínává při tom obvykle děti k horlivé úctě k Pánu Ježíši, v Nejsvětější svátosti oltářní skrytého, a k úctě Matky Páně, jak to sám od svého mládí činil, dále k pílí a poslušnosti, aby tak svým rodičům a učitelům působily radost. Když zkouší v kostele náboženství, hlásí se jakýkoliv žáček, aby mohl svému biskupu udělat radost a před rodiči a známými se pochlubit, že byl též vyvolán a uměl. Nejednomu dítěti se dostalo při té příležitosti od pana biskupa veřejné pochvaly a mohlo by nám ukázat modlitební knihu nebo jiný dárek, který má od něho na památku.

Nejvyšší duchovní autorita je Sv. otec neboli papež.

Nynější se nazývá **Lev XIII.** Narodil se (2. března 1810) v italském městečku *Carpinetto*. Jeho otec hrabě Dominik Pecci, býval dříve důstojníkem ve vojsku *Napoleona I.* Jeho matka byla hraběnka *Anna Prosperiová*. Náš Sv. otec byl čtvrtým synem hraběcích manželů a dostal při křtu jména *Jáchym, Vincenc, Rafael, Ludvík*. Duší celé rodiny, pověstné křesťanskými ctnostmi, byla matka *Lva XIII.* která záhy svým dětem vštěpovala zbožnost. Její něžnou péčí i laskavého otce vyrůstal *Jáchym* a v osmi letech se odebral do *Viterba*, kde byl svěřen (kolegiu jesuitskému) kněžím k dalšímu vychovávání. Zde vynikal neobyčejným nadáním i pílí. Ve dvanácti letech již skládal básně. Studoval bohosloví a práva a v 27. roce se stal doktorem bohosloví i práv a byl vysvěcen na kněze. O Vánocích sloužil svou první mši svatou. Postupoval rychle, takže byl brzy biskupem, kardinálem, a dne 20. února byl zvolen po smrti papeže *Pia IX. papežem*. Roku 1893 slavil padesátileté výročí svého biskupství a dne 1. ledna 1898 démantovou mši sv. Nás Slovany má velmi rád. Roku 1880 rozšířil svátky o svátek sv. věrověstů slovanských *Cyrila a Metoděje* do celého světa, takže nyní je slaven po celém světě. Zároveň se konají kněžské hodinky ke cti našich slovanských apoštolů. Dne 4. listopadu 1884 byla otevřena kolej pro bohoslovce patřící do Českého království. Sv. otec věnoval Petrský halíř vybraný v našem království pro něj této *české koleji*. Celý katolický svět prosí Boha, aby nám zachoval nástupce sv. *Petra*. Vstaňte a zapějeme za blaho Sv. otce *papežskou hymnu* „Tam, kde strmí... *Bože, žehnej Lvu třináctému a nám zachovej*“²¹⁶).“(Pozn.nově: Lev XIII. +1903. Pořadí dalších sv. Otců: sv. Pius X. (1903-1914), Benedikt XV. (1914-1922), Pius XI.

²¹⁶ Podrobnější životopisná data viz. mj. též v „Osvětě“ r. 1893 č. 1, „Slova pravdy r. VIII., č. 10, „Dědictví maličkých“ č. 37 atd.

(1922-1939), Pius XII. (1939-1958), Jan XXIII. (1958-1963), Pavel VI. (1963-1978), Jan Pavel I. (1978), Jan Pavel II. (1978-2005), Benedikt XVI. od r. 2005 dosud)

Duchovním autoritám jsme povinni:

1. láskou jako zástupcům Božím a našim duchovním otcům,
2. poslušností ve všech věcech, které se týkají spásy naší duše ,
3. jsme povinni za ně se modlit,
4. podle zákona se starat o jejich udržování.

„Boj se Pána a cti kněze.“ (Sir 7, 31) „Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou, kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který měl poslat.“ (Lk 10, 16) „Své představené poslouchejte a podřizujte se jim! Oni bdí nad vaší duší a jednou za ni budou odpovídat. Ať to mohou dělat s radostí, a ne se vzdycháním. To by vám neprospělo.“ (Žid 13, 17) „Tak i Pán nařídil, aby ti, kdo hlásají evangelium, z evangelia měli obživu.“ (1 Kor 9, 14)

Povinnosti ke světské autoritě: Nejvyšší světská autorita v zemi je ta, která má právo a moc dávat zákony a trestat ty, kteří je přestupují.

Nejvyšší naší *světskou* autoritou je náš císař pán, je *králem českým* a nazývá se také *zeměpán*. Jeho jméno zní: **Císař a král František Josef I.** Narodil se dne 18. srpna 1830²¹⁷ a jeho otec byl arcivévoda *František Karel*, jeho matka byla arcivévodkyně *Žofie*, dcera bavorského krále Maxmiliána. Milované dítě spatřilo světlo světa v 8 hodin večer. Druhého dne bylo pokřtěno, při křtu byl kmotrem arcivévoda *Karel*, světoznámý vojevůdce a slavný vítěz u Asperu.

Již jako hoch byl náš císař pán velice zbožný, učil se pilně a miloval své rodiče nade všecko. Jakou radost pocítil asi jeho dobrý děd, císař *František I.*, když mu roztomilý vnuk František Josef, přinesl poprvé ke jmeninám kytici z růží.

A krásný je příběh, který se nám o jeho dětství vypráví! Když měl *František Josef* čtyři roky, procházel se císař *František I.* a jeho vznešená choť, *Karolina Augusta*, v sadě u *Laxenburku* a s potěšením hleděli, jak si *František Josef* hraje. Maličký princ seděl na zeleném trávníku, obklopen množstvím hraček, které právě obdržel darem ke svým jmeninám. U vchodu parku stál voják na stráži. Zdálo se, že se s potěšením a úctou dívá na hochy, a ne jinak než se zálibou hleděl i malý princ na vojáka. Přiběhl k dědečkovi a tázal se zvědavě: „Není ten muž, dědečku, snad chudý?“ „Proč se to domníváš, milé dítě?“ tázal se císař *František*. „Proto,“ odpovídá František Josef, „že stojí na stráži!“ „Mé dítě,“ odpovídá dědeček, „na stráži musí stát i bohatí lidé, ano i královští princové. Ale tento muž je opravdu chudý. Jdi a dej mu tento peníz!“ František Josef učinil tak velmi rád. Běžel k vojáku na stráži stojícímu a pravil: „Vezmete si tento dárek, posílá vám jej náš dědeček.“ Vojáci stojící na stráži

²¹⁷ Dle Grubera V., p. 390

nesmějí ovšem nic přijímat, proto učinil voják záporný posunek a nechtěl nic přijmout. František Josef zadíval se rozpačitě hned na milého vojáka, hned na svého dědečka, Nevěděl, co má dělat. Tu císař František řekl po chvíli s úsměvem: „Jdi, milé dítě, a dej peníz vojákovi do torby, to není zapovězeno. Do ruky nesmí nic přijmout.“ Maličký utíkal znovu k vojákovi, ale že voják měl torbu příliš vysoko zavěšenou, nemohl opět František Josef peníz do ní strčit a zase tu stál v rozpacích. I přichvátal císař František a vyzvedl jej, císařovna otevřela torbu vojákovi a maličký princ vložil do ní dědečkův peníz. Pak odběhl zase ke svým hračkám a volal radostně: „Není-li pravda, dědečku, teď nebude mít ten voják bídu?“ „Postarám se o to,“ odvětil rozradostněný císař nad šlechetným srdcem svého vnuka a šel dále na procházku. Druhého dne nato poptal se císař na chování řečeného vojáka. Když mu bylo oznámeno, že se velmi slušně chová a že je jediný syn chudičké vdovy, kterou ze skromné vojenské služby podporuje, zvolal šlechetný císař: „Tak výborného syna musíme nejen štědře obdarovat, nýbrž postaráme se i o to, aby byl vrácen matce.“ Svému slovu také dostál.

Tohoto zajímavého výjevu byl svědkem slavný malíř *Petr Fendi*, jenž jej zvětšil krásným obrazem. Byl zavěšen dlouhá léta v komnatách císařovny *Karoliny Augusty*. Tak dal náš milovaný panovník již co dítě dobrotu svého srdce svým poddaným.

V mládí se učil se mnoha řečem, a možno o něm říci, že prospíval nejen ve vědách, nýbrž i v ctnostech. Císařský princ se musí mnohem více učit, milé děti, než vy!

Mládí ubíhalo klidně, až nastal rok 1848, kdy se národy bouřily téměř ve všech zemích. Nejdříve začala vzpoura v *Lombardii*, tj. v oné části Itálie, která náležela k našemu mocnářství. Pak nastala vzpoura v samém sídle císařském, *Vídni*, která se zdála, že bude brzy utištěna, neboť císař *Ferdinand*, strýček našeho císaře pána, splnil některá přání vzbuřenců. Klid netrval dlouho, 15. května se opakovalo povstání a bylo tak bouřlivé, že se císař pán s celou rodinou musil narychlo do *Innomostí* odebrat. Vídeňané to však těžce nesli a někteří tvrdili, že nikdo nechtěl císařské rodině ublížit a zdálo se skutečně, že nespokojenost národů je šťastně zažehnána.

Ale tak jako bouře jsou nejstrašnější, které ve své polovině utichnou, aby se tím zuřivěji rozproudily, tak bylo tomu i zde. Hrozné povstání vypuklo dne 6. října: zbrojnice byla dobyta a jeden z ministrů i zavražděn. Bojovalo se několik dní, takže tekla krev. Město *Videň* bylo obléháno a nedlouho nato dobyto a císař pán unikl do *Olomouce*. Výtečnému polnímu maršálkovi *Radeckému* se však zdařilo potlačit povstání v *Itálii* a v rozhodné bitvě u *Custozy* zachránit rakouskou říši, ale pak se bouřili *Maďaři*. Císař *Ferdinand*, který byl již od mládí nevalného zdraví následkem těžké nemoci, chtěl se v těchto hrozných dnech vzdát vlády. Neměl ale syna, jemuž by vládu předal. Měl tedy nastoupit na trůn jeho bratr *František Karel*, ale ten byl již také pokročilého věku a necítil se již na to, aby v tak těžkých dobách říši ovládal. Pravidl: „Nemohu na sebe vzít tak těžký úkol, ale můj nejstarší syn *František Josef* je nejlepšího věku, ten bude moci tento úkol převzít.“ Tak nastoupil náš císař pán *František Josef* na trůn.

Zřeknutí se trůnu *Ferdinandem I.* a jeho bratrem *Františkem Karlem* ve

prospěch syna *Františka Josefa* stalo se velice slavné. Několik dní zdržovala se císařská rodina po svém útěku z Vídně v *Olomouci*. Dne 2. prosince téhož r. 1848 shromáždila se celá císařská rodina ve velkém sále. Všichni ministři a nejvyšší úředníci byli přítomni. Nato bylo přečteno prohlášení císaře *Ferdinanda*, který všemu lidu oznamoval, že se vzdává vlády nad naší říší pro svůj pokročilý věk i stálé nepokoje. V prohlášení jeho bratra *Františka Karla* se oznamovalo, že ani jemu není možné pro pokročilý věk tolika milionům lidí vládnout, a že se proto vzdává panování ve prospěch nejstaršího svého syna, mladého a silného *Františka Josefa*. Dojat těmito slovy děkuje za tak velikou důvěru, políbil *František Josef* svému otci a strýčku ruku. Dobrý císař *Ferdinand* poklepal mu na ramena a dle svého prostosrdečného zvyku pravil dobrácky: „Dobře, dobře, milované dítě, buď jen hodný a vše ostatní půjde!“

Tak se stalo, že náš nejjasnější císař a král *František Josef* v jinošském věku na trůn nastoupil, a je podivuhodné, s jakým sebezapřením a námahou v pokročilém věku osudy národů sobě svěřených moudře řídí. A při vši své práci *nezapomíná na Pána Boha*. Naopak, nic důležitějšího nečiní, ale u Pána Boha hledá síly a pomoci.

Když jedenkrát si náš císař pán vyjel na procházku, potkal kněze nesoucího Tělo Páně k nemocnému, Ihned kázal zastavit, pak sestoupil dolů, poklekl na kolena a bil se v prsa. A když milovaný syn, nejjasnější korunní princ Rudolf mu zemřel a milovaná, vznešená císařovna mu byla zavražděna rukou zákeřníka. Císař pán šel do chrámu Páně, poprosil kněze, aby ho vyzpovídal a pak přijal s vroucí nábožností „posilu zarmoucených“, tj. Pána Ježíše. Jak krásný to příklad pro vás!

A co bych měl říci o jeho *dobročinnosti*? Kdykoli vlast naše byla pohromou živelní navštívena, vždycky hleděl nejjasnější zeměpán náš svou dobročinností slzy nešťastníků usušit. Tisícové mohli by o tom vyprávět.

Od něho můžete se učit *úctě, lásce a poslušnosti k rodičům, lásce k nepřátelům* a všem ctnostem, jimiž každý katolík má se vyznamenávat, modlete se za blaho Jeho Veličenstva rády a nyní vstaňte, zazpíváme si:

„*Zachovej nám, Hospodine, císaře a naši zem!*
Dej, ať z víry moc mu plyne, ať je moudrým vladařem!
Hajme věrně trůnu jeho proti nepřátelům všem,
Osud trůnu Habsburského Rakouska je osudem.“

Císař pán však nemůže všude být. Potřebuje zástupce, pomocníky, kteří by bděli nad plněním zákonů. Tito se nazývají *úředníci* a náleží také ke *světské* autoritě.

Světské autoritě jsme povinni: 1. úctu, věnost a poslušnost, 2. povinné daně jí odváděti, 3. proti nepřátelům ji hájit, 4. za ni se modlit.

„*Každý se má podříditi vyšší moci, která vládne, neboť není moci, která by nepocházela od Boha. Ty, které jsou, od Boha jsou zřízeny. Když se tedy někdo staví*

proti vládnoucí moci, staví se proti řádu, který dal Bůh. Kdo se tomu vzpírá, sám na sebe svolává odsouzení. Proto je nutné se podřizovat, a to nejen z bázně před trestem, nýbž i kvůli svědomí. Dávejte každému co mu patří: komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu uctivost, tomu uctivost, komu čest, tomu čest.“ (Řím 13, 1-7)

Proti duchovním a světským autoritám hřeší, kdo je *drze haní a tupí*, tj. neslušně o nich mluví, je uráží, jim nactiutrhá atd.

Stává se i, že autorita nařídí, co nelze chápat jako dobré: „To asi není spravedlivé a nemělo by být“ atp. Takový soud o autoritě ne-ní ještě hříšný. Avšak nesmí se to dít tím způsobem, aby patřičná úcta byla urážena, a zajisté též nespravedlivým způsobem, – *drze*.

Tupením hřeší proti vrchnosti (autoritě) ti, kteří ji pomlouvají, mluví o ní špatné řeči, na ni lají atd. A sám světský zákon těžce trestá toho, kdo by císaře pána svou řečí urážel. Rovněž tak je těžkým hříchem o Sv. otci neuctivě mluvit. Ze špatných řečí, neboli z *hanění* a *tupení* vrchnosti přechází se obyčejně na druhý skutek hříšný, o němž se katechismus zmiňuje, a jímž se hřeší proti duchovním, a světským autoritám, tj.:

2. *Kdo se jim protiví a proti nim bouří.* Sv. apoštol Pavel říká: „Každý se má podříditi vyšší moci, která vládne, neboť není moci, která by nepocházela od Boha.“ (Řím 13, 1)

Autoritám se *protiví*, nechce-li někdo jejich rozkazy plnit; kdo pak je vůbec poslouchati nechce a pomocí zbraně nebo vůbec násilně je odstraniti chce: říkáme, že proti nim *bouří*, vyvolává vzpouru a revoluci. To není ovšem nikdy dovoleno.

Příklady: *Absalom* se protivil rozkazům svého otce, krále *David*a. Stál každého dne ráno u brány královského domu a šel-li někdo např. ke královu soudu, zavolal ho k sobě a na všecko se úlisně vyptal a říkal: „Tvé řeči se mi zdají dobré a spravedlivé, ale není ustanoven od krále, kdo by tě vyslyšel. Ó, kéž bych já byl soudcem v zemi, abych každému dopomohl ke právu!“ Konečně se vzbouřil zjevně proti králi a bouřil lid, aby jej učinil králem v *Hebronu*. (2 Sam 18, 10–15) Či *Korach, Datan a Abiram*: vzbouřili se s 250 levity proti Hospodinem ustanoveným řádným autoritám, *Mojžíšovi* a *Aronovi* a pravili: „Celé společenství, všichni jeho členové jsou svatí a Hospodin je uprostřed nich. Proč se vyvyšujete nad Hospodinovo shromáždění?“ (Nm 16,3) Za tato pobuřující slova se rozestoupila země pod nohama tří buřičů a pohl-tila je se stany i s jejich celým stádem. (Nm 16, 31–35) Ale i oheň vyšel od Hospodina, zabil dvěstěpadesát mužů, kteří mu obětovali. Po smrti *Šalomounově* vzbouřilo se de-set pokolení izraelského národa proti *Roboamovi*. Vzbuřený lid volal: „Co je nám do *Roboama*?“ a zvolil si králem *Jeroboama*, který

kdysi býval služebníkem Šalomounovým. Roboama nechtěl nikdo kromě pokolení Judova a Benjaminova. (1 Král 12)

Kdo plní věrně své povinnosti vzhledem ke *světské* autoritě, nazývá se *věrným podřízeným*. Plněním povinností prokazuje lásku ke své *vlasti*. „*Vlast*“ se nazývá ta země, v níž jsme se narodili a byli vychováni a v níž požíváme všechna *práva*, která požívají poddaní té země. Ale *milovat svou vlast*, tzn. sdílet s ní útrapy, v radovat se s ní a podle svých sil ji bránit i proti nepříteli.

Příklady lásky k vlasti: Judit, svou neohrožeností zachránila své krajany od jisté záhuby, kterou jim připravoval asyrský král *Holofernes*. Za to byla velebena celou izraelskou zemí. Když staříčka zemřela, oplakal ji veškeren lid. (Jdt 13) *Judas Makabejský* bojoval statečně za své náboženství a svou vlast. Proste Boha o dobré authority. Plňte i své povinnosti k nim!

414. Kdy nesmíme poslouchat rodiče a představené?

Rodiče a představené nesmíme poslouchat, přikazují-li něco hříšného.

Rodiče a představení zastupují Pána Boha u dětí a mají nad nimi od něho i svou moc. Jednají však jen tehdy jako zástupci Boží, srovnávají-li svou vůli s vůlí Boží, tj. když plní Boží a církevní přikázání. K nařizování něčeho hříšného nemají právo, protože Bůh nechce hřích. *Jestliže* to však přec jen, *zneužívají* moc propůjčenou jim Bohem, a proto je nesmíme poslouchat a mají platnost slova apoštola: „*Více je třeba poslouchat Boha než lidi.*“ (Sk 5, 29) A zde musíme volat *s bratry Makabejskými*: „*Zákon náš to zakazuje, neučiníme to!*“ (jednání tří mláďenců v ohnivé peci)

415. Jak se má chovat mládež ke starým lidem?

K starým lidem se má mládež chovat uctivě.

Slovem *mládež* rozumíme zde nejen děti, nýbrž mladé lidi vůbec. Slovem „*starí*“ lidé jsou myšleny starší osoby, zvláště starci a ženy.

Mládež má starší *ctít*, tj. chovat se k nim uctivě, poslechnout jejich radu, snášet trpělivě jejich slabosti.

Písmo sv. volá: „*Před šedinami povstaň a starci vzdej úctu.*“ (Lv 19, 32) a jinde: „*Šediny jsou čestnou korunkou, lze ji získat na cestě*

spravedlnosti. “ (Př 16,31) Máme stáří již proto ctít, protože je samo o sobě ctihodné, je důkazem zvláštní Boží milosti k lidem, a protože mají staří lidé větší zkušenost, a často prokázali mnoho dobrého a dosáhli mnohých zásluh. Proto trestá Bůh ty, kteří nectí stáří.

Např.: Rozpustilá děcka se posmívala kdysi proroku *Elizeovi* a volala na něho: „Pojď sem, lysý! pojď sem, lysý!“ *Elizeus* se ohlédl a hrozil jim ve jménu Hospodínově. A vtom vyšli z lesa medvědi a roztrhali 42 těch dětí. A *Roboam*, *Šalomounův* syn, zavrhl radu starců když mu radili, aby mluvil přívětivě k lidu a ulehčil mu, ale povolal mladíky, kteří byli vychováni v blahobytu a radil se s nimi. Ti mu řekli: „Takto mluv k tomu lidu: „Můj otec vás obtížil jhem, já k vašemu jhu ještě přidám. Můj otec vás trestal biči, já vás však budu trestat důtkami.“ (1 Král 12, 14) Tak mluvil *Roboam* k lidu a deset pokolení se vzbouřilo proti němu a zvolilo si za krále *Jeroboama*.

416. Obsahuje čtvrté Boží přikázání povinnosti dětí a podřízených?

Čtvrté Boží přikázání neobsahuje jen povinnosti dětí a podřízených, nýbrž i povinnosti rodičů a představených.

Čtvrté přikázání též udává, jak se mají podle Boží vůle chovat rodiče a nadřízení k dětem a podřízeným. Není to sice vysloveno jasnými slovy, ale protože přikázání udává, jak se mají chovat děti a poddaní k rodičům a k představeným, udává tím i, jaké povinnosti mají rodiče k dětem a authority k poddaným. Na povinnosti rodičů i autorit odpovídají následné otázky.

417. Jakou povinnost mají rodiče ke svým dětem?

Rodiče mají:

- 1. své děti vyučovat podle pravé víry a vést je ke všemu dobrému:*
- 2. chránit je od veškerého svádění a dávat jim dobrý příklad,*
- 3. kárat je a je-li třeba i trestat,*
- 4. starat se též o jejich časné blaho.*

Ad 1. Všichni lidé jsou stvořeni pro věčnou blaženost. Je tedy prvořadou povinností rodičů, aby své děti vychovávali pro nebe. Mají jim vštěpovat především pravdy našeho sv. náboženství. Prvním katechetou bývá zpravidla matka. Později tvoří pravdy škola a kostel v srdci dětí a seznamují je s dalšími novými pravdami. Sv. *Augustin* praví, že rodiče jsou

duchovní správci dětí ve svých domech. Jakmile tedy dítě dospívá k rozumu, mají rodiče s ním mluvit o Bohu, a učit je, že je Bůh *vševědoucí*, že všechno ví, co lidé činí, aby se chránilo všeho zlého, že je *všemohoucí*, že všechno učinil z ničeho, že je *všudypřítomný* atd. Rodiče mají vést děti pak *ke všemu dobrému*, zvláště ke konání náboženských skutků, jako: k modlitbě, k návštěvě chrámu Páně atd. Kéž jim vštěpují již v nejútlejším mládí ošklivost před každým hříchem, opakují jim krásná slova královny *Blanky*, která říkala svému synu sv. *Ludvíku*: „*Milý synu, ačkoli tě vroucně miluji, přece bych tě raději viděla mrtvého, nežli hříchem poskvrněného.*“

Ad. 2. Rodiče mají děti chránit před různým *sváděním*, tj. mají vše vynaložit tak, jen aby jejich děti nebyly svedeny ke zlému. Zvláště je musí chránit před špatnými společnostmi, zkaženými kamarády, nemravnými divadelními hrami či filmy, neslušnými venkovskými zábavami atd. Nejjistěji by byly děti svedeny špatným příkladem rodičů samých. Známá a pravdivá jsou slova: „*Slova hýbají, ale příklady táhnou.*“ (pozn. nově: *latinské přísloví: Verba movent, exempla trahunt!*“) Jaký otec, takový syn, jaká matka, taková dcera. Jablko nepadne daleko od stromu. Běda rodičům, kteří děti kazí sami svým špatným příkladem!

Ad 3. Rodiče mají též dítě *kárat*, tj. upozornit je na jejich chyby, domluvit jim a *je-li třeba, i potrestat*. Písmo sv. říká: „*Kdo šetří hůl, nenávidí svého syna, kdo ho miluje, včas ho trestá.*“ (Př 13, 24) Děti jsou jako mladé stromky, které když křivě rostou, dají se z počátku snadno narovnat. Nechají-li se však stále růst křivě, pak je nemožné je napravit. I připomenout je však třeba, že *tresty* se nesmějí odehrávat ve zlosti, s klením a nadáváním, nýbrž, byť i s veškerou přísností, přece jen zároveň s otcovskou láskou. Rodiče nemají milovat některé dítě více, nežli druhé. Když pak i napomínání, kárání a trestání hned se nesetká s výsledkem a *děti* se nelepšily, ať se za jejich polepšení rodiče nikdy nepřestávají *modlit*. Budiž jim vzorem sv. *Monika*!

Ad 4. Nakonec se nařizuje ve *čtvrtém* přikázání, aby se rodiče starali také o *časné blaho svých dětí*, vždyť vedle Boha jsou to oni, kteří dali svým dětem život, proto se mají starat o to, aby děti byly zdravé, šatit je a dávat dostatečnou stravu. Mají povinnost šetřit své jmění tak, aby dětem mohli opatřit výživu, mohli je podporovat v učení řemesla nebo studií. „Kdo ne-

přiučí svého syna nějakému řemeslu, naučil jej krásti“ říkali staří Izraelité.

418. Jakou povinnost mají představení ke svým podřízeným?

Představení mají ke svým podřízeným povinnost, aby se o ně starali podobně jako rodiče o své děti.

Ti, kdo zaměstnávají sloužící by měli:

1. s nimi *laskavě zacházet*, tj. s opravdovou křesťanskou láskou, neboť sloužící jsou také Boží děti, jsou jejich bratři. Sloužící by měli být považováni za *členy rodiny*, oni svou prací přispívají k blahu rodiny. Písmo sv. praví: „*Máš-li otroka, ať je jako ty.*“ (Sir 33, 31) Krásný příklad nám dává setník z Kafarnaum.

2. vyplácet jim zaslouženou *mzdu* a dávat dostatečnou *výživu*: „*...protože dělník má právo na svou mzdu.*“ (Mt 10,10)

3. slovem i příkladem je nabádat k plnění křesťanských povinností, také i ke konání dobra. „Když se někdo nestará o svoje lidi a hlavně o členy své rodiny, zapřel víru a je horší než pohan.“ (Tim 5, 8)

419. Jakou povinnost mají autority ke svým poddaným?

Autority mají své poddané chránit v pravé víře, jednat s nimi podle práva a spravedlnosti a pomáhat jim k blahu.

Zde je potřeba uvést slova Písma sv.: „*Běda těm..., kdo za úplatek osvobozují bezbožného, ale odpírají právo spravedlivému!*“ (Iz 5, 22 23)

Poučení: *Cti své rodiče, duchovní správce, učitele a všechny své představené. Poslouchej je ochotně a dokonale podle příkladu Božského Spasitele a modli se za ně, tím dosáhneš milosti i požehnání od Boha. „Vždyť čest člověka vzchází ctí jeho otce, potupená matka je hanbou dětí.“* (Sir 3, 11)

O pátém Božím přikázání

Přechod: Ve čtvrtém přikázání jsme se naučily povinnostem, které máme k některým lidem: k rodičům a jejich zástupcům, k představeným atd. Následující přikázání nás učí povinnostem, které máme ke všem lidem. A sice: 5. Boží přikázání nás učí nejdříve, co máme dělat vzhledem k životu bližního. Zní: „*Nezabiješ.*“ tj.

nikoho neusmrtíš. Přihlédněme blíže, co se v tomto přikázání zakazuje a co nařizuje.

420. Jak zní páté Boží přikázání?

Páté Boží přikázání zní: „Nezabiješ.“

Někoho *zabít* znamená připravit jej o život. Kdo *úmyslně* a *nespravedlivě zabije* bližního, dopouští se vraždy.

Člověk má zde na zemi dvojí život: *tělesný* a *duchovní*. První trvá potud, pokud jsou spojeny tělo a duše, *duchovní* pak dokud je duše v posvěcující milosti Boží. Tento dvojí život Bůh chrání tímto přikázáním.

421. Co se zakazuje v pátém Božím přikázání?

V pátém Božím přikázání se zakazuje škodit sobě nebo bližnímu na těle nebo na duši.

Škodit na těle sobě nebo bližnímu je zakázáno proto, že jen Bůh je Pánem nad tělem a duší, nad životem i naší smrtí, a proto jen on nám může život prodloužit nebo zkrátit.

422. Kdo si škodí na těle?

Na těle si škodí ten, kdo si život bere nebo zkracuje, nebo jej bez potřeby vydává do nebezpečí.

Ten, kdo se *úmyslně*, tedy vědomě se vraždí, dopouští se *sebevraždy*. Sebevražda je nesmírným zločinem.

I ten, kdo se jen pokouší sama sebe usmrtit, dopouští se těžkého hříchu, pokusu sebevraždy.

Ten, kdo však v horečce, nebo z pomatení (smyslů) se usmrtí, nedopouští se *sebevraždy*, protože se to děje nevědomky a bez svobodné vůle, a proto není hříchem (předpokládáme, že sebevrah si své pomatení myslí sám úmyslně nezavinil, jako např. opilstvím).

Dobrovolné sebevraždy se dopustil *Jidáš*: ten, jak uslyšel, že Ježíš byl odsouzen na smrt, pohodil 30 stříbrných v chrámě a oběsil se. Sebevraždy se dopustil též *Saul*: který, aby neupadl do rukou svých nepřátel, nalehl v zoufalství na svůj vlastní meč a probodl se. (1 Král 31,4)

Hlavní příčinou sebevraždy byla nevěra. V Evropě se spáchalo ročně 22.000 se-

bevražd. Na 1 milion obyvatel připadlo sebevražd: v Irsku 17, v Porýnsku 65, v Rakousku 130, na Moravě 150, v Čechách 180, ve Slezsku 200 a v Saském království 408. Třikrát více spáchalo sebevraždu mužů než žen.

Na těle si škodí ten, kdo si zkracuje život, tj. sám si zavinuje a způsobuje to, že musí dříve umřít. Dopouští se tím hříchu, neboť jen Bůh je jediným Pánem nad naším životem a každý člověk je podřízen jeho vůli.

Svůj život zkracuje ten, kdo neužívá obvyklé prostředky k zachování svého zdraví, kdo v těžké nemoci neužívá předepsané léky, kdo se oddává nestřídmosti, hněvu, nečistotě nebo jiným nezřízeným žádostem a v těžké nemoci neužívá předepsané léky. „*Nebud' nemírný v žádném požitku a nevrhej se na pokrmy. Vždyť v přílišném jídle číhá nemoc a nemírnost zavinuje úplavici. Pro nemírnost mnozí zemřeli, kdo je ukázněný prodlužuje si život.*“ (Sir 37, 29–31) „*Žárlivost a hněv zkracují dny a starostpředčasně přivádí stáří.*“ (Sir 30, 24)

Na těle si škodí ten, *kdo svůj život bez potřeby vydává v nebezpečí*, tj. ten, kdo lehkomyšlně, bez rozumné příčiny a bez potřeby, se přivádí do takových okolností, že tím své zdraví, nebo dokonce život, vážně ohrožuje.

Např. ten, kdo se z chlubitosti vyšplhá na vysoké stromy, skáče přes prohlubně, plave na nebezpečných místech, dráždí nebezpečná zvířata, klouže po tenkém ledě atd., koketuje se smrtí a Boha tím od sebe odrazuje.

Jeden chlapec, když otec nebyl doma, vzal pušku a hrál si s ní, až puška spustila a odstřelila mu všechny prsty pravé ruky. Jiný chlapec vzal svému otci zápalky a bouchal jimi na kameni. Najednou cítil velkou bolest v oku. Chytil se oběma rukama za oko a rozkřičel se. Ustrašení rodiče přiběhli a když viděli, že je celé oko zalité krví, poslali pro lékaře. Ten ohledáním zjistil, že chlapci zranil kus zápalky oko a že je proražené. A od té doby byl mrzákem. Vydával se nebezpečí a doplatil na to.

Svůj život vydávají do nebezpečí ti, kdo jedí a pijí bez rozmyslu všechno, škodí-li to jejich zdraví, např. požijí nezralé ovoce, či hazardují skokem do vody po zpocení, nebo na neznámém místě, atd.

Svůj život a své zdraví *smíme vydávat jen tehdy v nebezpečí*, jedná-li se o plnění povinností svého stavu, dále o čest a slávu Boží, či o blaho spolubližních a vlasti, nebo o blaho duše. Takové okolnosti nastávají např. u kněží, lékařů, nebo ošetřovatelů nemocných při nakažlivých nemocech, u vojáků ve válečné boji atd. Např. kněz, lékař smí, ba musí jít k lidem stíženým i nakažlivou nemocí. Voják smí vyhodit hradbu do povětří, zapálit nepřátelskou loď, i kdyby to znamenalo vlastní záhubu. Hasič se smí odvážit do hořících budov a dobrý plavec, vidí-li někoho v nebezpečí uto-

nutí, smí za ním skočí, i kdyby hrozilo jeho vlastnímu životu nebezpečí. Pokud sám při tom zahyne, říkáme, že vykonal hrdinně záslužný čin.

423. Jakého hříchu se dopouští ten, kdo si bere sám sobě život?

Kdo sám sobě bere život, dopouští se velmi těžkého hříchu, neboť hřeší proti:

1. Bohu, který je jediným pánem nad životem a smrtí,
2. své duši, která padá do věčné záhuby,
3. svým bližním, kterým působí zármutek a škodu.

Ad 1. Bůh nám dal život a také nám jej zachovává. Proto je jediným pánem nad naším životem. On jediný má právo nám život prodloužit, nebo zkrátit, nebo vzít. To oznámil též výslovně Izraelitům skrze Mojžíše: „*Podívejte se, že já, jen já jsem, mimo mne není jiný bůh, já usmrcuji a já oživuji, když udeřím, také uzdravím, nikdo z mých rukou se nevytrhne.*“ (Dt 32, 39) „*Ty přece máš moc nad životem a smrtí. Do bran podsvětí přivádíš i (z nich) vyvádíš.*“ (Mdr 16,13) „*Neboť žijeme-li, žijeme pro Pána. Ať tedy žijeme, či umíráme, patříme Pánu.*“ (Řím 14, 8) Sochař, který vytesal krásnou sochu, může ji hned rozbít. Protože je jeho dílem. Člověk však nenáleží sobě, ale Bohu. Bůh nás stvořil. On má právo na nás, na náš život i smrt.

Sebevrah sahá do toho Božího práva hrubě tím, že ničí to, co mu nepřínáleží, ničí to, co patří Bohu. Proto je sebevražda vzpourou proti Bohu.

Ad 2. *Hřeší proti sobě.* Svou duši *zavrhne sebevrah do pekla*, neboť sebevraždou dopustil se těžkého smrtelného hříchu a ten má za následek věčnou záhubu, unikl časnému zlu, ale uvrhl se do věčného. Co pravil Kristus Pán nad Jidášem: „*Pro toho člověka by bylo lépe, kdyby se nebyl narodil.*“ (Mt 26, 24) to říká i nad každým jiným sebevrahem.

Ad 3. Sebevrah *hřeší proti svým bližním*, neboť je zarmucuje, zvláště pak se prohřešuje *proti svým přátelům*, kterým působí nejen zármutek ale i hanbu, někdy i škodu. Proto církev sv. odpírá sebevrahům církevní pohřeb, aby jednak křesťany od sebevraždy odstrašila a jednak i dokázala, že kdo umírá ve smrtelném hříchu, nezasluhuje si být pochován na svatém místě. Nedovolí církev pohřbít každého sebevraha? Nikoli! Dojde-li někde k sebevraždě, je povinností duchovní správy vyšetřit, za jakých okolností to sebe-

vrah udělal. Shledá-li se, že tak učinil ve velkém rozrušení mysli, v horečce, okamžitém zoufalství, církev ho lituje a pohřbít ho nezakazuje. Učinil-li tak ale za klidné rozvahy, chladně, jako výsměch všem Božím a církevním zákonům, potom mu církev ovšem pohřeb právem odpírá.

K sebevraždě svádí často:

1. *nedostatek víry*. Neboť ti, kdo věří, že Boží Prozřetelnost vše řídí a spravuje (ot. 75), kdo věří ve spravedlivý soud i odměnu po smrti, ten, ať jej potká cokoli, neklesne tak hluboko na mysli, aby se zbavil svého života,

2. *vášně*, jimž sebevrah zcela propadl, zvláště ale smyslné vášně, pokažená mysl ošklivou četbou, hazardními hrami aj.

3. *výčitky svědomí*, beznadějnost a zoufalství, jako u Jidáše.

424. Kdo škodí bližnímu na těle?

Bližnímu škodí na těle ten, kdo jej bezprávně usmrcuje nebo zraňuje, nebo kdo mu zkracuje život příkořím a hrubostí.

Bezprávně usmrcuje nebo škodí bližnímu ten, který jej usmrcuje anebo jemu ubližuje, ač k tomu nemá právo. Život člověku vzít má právo jen Bůh. – „*Podívejte si, že já, jen já jsem, mimo mne není jiný bůh, já usmrcuji a já oživuji...*“ ... (Dt 32, 39)

Avšak Bůh propůjčil toto právo v určitých případech svým zástupcům na zemi, tj. *autoritám*. Učinil tak jen ve prospěch lidské společnosti. Autoritám je dovoleno člověka usmrtit, aby potrestala velké přečiny, zvláště vraždy. „*Kdo prolije lidskou krev, také jeho krev bude prolita člověkem, neboť Bůh učinil člověka ke svému obrazu.*“ (Gn 9, 6) Lékař, aby zachránil člověka, často mu odejme celý orgán, např. ruku, nohu. Vrah neb podobný zločinec je rovněž jako chorý úd společnosti. Hrozí záhubou jiným. Proto má autorita pro chod spravedlnosti právo trestat škůdce smrtí.

Dovoluje se usmrtit člověka: 1. *každému v nutné sebeobraně*, 2. *vojáku v boji*, 3. *autoritě pro potrestání zločinců*.

Nemůže-li se napadený proti útočníku ubránit, může jej usmrtit. Nesmí jej však usmrtit, může-li se zachránit před jeho útokem jinak, např. útekem, křikem, ranou naslepo, či poraněním, odzbrojením nepřítele atd. Těžce by hřešil, kdo by protivníka již prchajícího zastřelil, anebo o život připravil toho, kdo mu smrtí pouze slovy hrozí, o život ukládá, avšak neodvažuje se útoku. A vše, co je dovoleno na obhájení vlastní-

ho života, smíme podniknout na *ochranu bližního*.

Kdo bližního *nespravedlivě a úmyslně* zabíjí, nazývá se *vrahem*. Tento hřích je jeden ze hříchů do nebe volajících (ot. 791) „*Hlas krve tvého bratra volá ke mně ze země.*“ (Gn 4,10) řekl Hospodin bratrovrahu Kainovi.

Příklady: *Kain* zabil Ábela. I *David* rozkázal vojevůdci *Joabovi* postavit Uriáše do první řady bojovníků, aby byl jistě zabit. Proto pravil prorok *Natan* k němu: „*Proč jsi pohrdl Božím slovem? Udělal jsi, co je v jeho očích zlé. Uriáše Chetejského jsi zabil mečem a jeho ženu sis vzal za manželku. Zavraždil jsi ho mečem Amonovců!*“ (2 Sam 12, 9) Též zavraždění nevinátek. Či *Herodias* žádala hlavu sv. Jana Křtitele (Mt 14,8). A vrahem²¹⁸ byl také český kníže Boleslav, který zabil svého bratra sv. Václava. Ačkoliv sv. Václav dobře vládl České zemi a dobře se o své poddané staral, přece ho nemilovali všichni Čechové. Ano, i jeho vlastní bratr mu byl nepřítelem, protože sám chtěl být panovníkem v zemi. Sv. Václav navštěvoval i vzdálené kostely, když se v nich konala památka slavného posvěcení (posvícení). Tu putoval i r. 935 do Staré Boleslavi. Zde v kostele byla dne 27. září veliká slavnost ke cti sv. Kosmy a Damiána. V tom městě bydlel na hradě Boleslav, bratr Václavův. Po bohoslužbách se chtěl sv. Václav zase vrátit do Prahy, ale Boleslav ho prosil, aby k němu šel na hostinu. Tak se stalo, že sv. Václav zůstal v Boleslavi přes noc. Té noci se radili někteří protivníci s Boleslavem o zavraždění sv. Václava. Druhého dne šel ráno sv. Václav do kostela na ranní mši svatou. Ve dveřích domu potkal Boleslava a děkoval mu, že ho včera dobře pohostil. Ten však tasil meč a ťal po hlavě sv. Václava, říkal: „Tak tě chci dnes lépe pohostit.“ Svatý Václav však byl silnější než Boleslav. Chopil se ho, vyrval mu z ruky meč, povalil ho na zem a řekl jemu: „To ti, bratře, odpusť sám Pán Bůh!“ Boleslav začal volat o pomoc, jakoby ho sv. Václav chtěl zabít. Přiskočili jeho tři služebníci a obořili se zuřivě na Václava. Ten již byl Boleslavem těžce zraněn, ale přece se ještě sebral, utíkal do chrámu a byl proboden v jeho dveřích mečem Boleslavova služebníka Hněvsy. Klesl pod jeho ranou na zem a brzy skonal.

Vražda je velký hřích, protože vrah připraví bližního o to nejcennější na světě, o život a často jej uvrhne i do věčné záhuby. Kdo je neustále připraven na smrt?

Bůh trestá často vraha již na tomto světě, a to jak výčitkami svědomí, tak často i ošklivou smrtí.

Příklady: *Kain*: „Proto buď proklet, vyhnán z úrodné země, která otevřela ústa, aby z tvé ruky přijala krev tvého bratra.“ „...Budeš pobíhat a toulat se po zemi.“ (Gn 4, 11 12) *Achab* a *Jezabel* odsoudili *Nabota* k smrti nepravými svědky. Z rozkazu Božího přišel k nim *Eliáš* a pravil: „Tak praví Hospodin: Zabil jsi a zmocnil ses: ...Na místě, kde lízali psi, krev Nabotovu, budou psi lízat i krev tvou!“... „Psi sežerou *Jeza-bel* před hradbami *Jizreele*“ (1 Král 21,19 23) Jak prorok předpověděl, tak se i stalo.

²¹⁸ Dr. A. Skočdopole II., 460

Příkoří činíme bližnímu nactiutrháním, pomluvou, hrubými výčitkami atd. Jak často působí děti rodičům *příkoří*.

Příklad: Bratří Josefovi způsobili svému otci zármutek. (Gn 37,31)

Život bližního je zkracován *hrubostí*, např. kdo se k němu hrubě chová, příliš jej trestá, bije, přetěžuje jej prací, nedává mu dostatečné zdravé stravy atd. Tím vším se bližnímu škodí na zdraví a *život se mu tak zkracuje*.

425. Zakazuje se pátým Božím přikázáním souboj?

Pátým Božím přikázáním se zakazuje také souboj, protože jeho následkem pochází obvykle k poranění a často i k usmrcení.

Soubojem rozumíme zápas dvou osob, které se smluvily na *místě, času a zbraní* souboje a které se předtím domluvily, že ten zápas podniknou, aby poraněním jedné z nich byla smyta urážka, nebo *zápas dvou osob zbraní* (na život a na smrt), či *aby byl ukončen nějaký spor*. Ale souboj není ničím jiným, než úkladným bojem o život bližního, a proto není pravou cestou k nápravě cti. Vítěz dokáže větší sílu a zručnost, ale nedokáže, že právo je na jeho straně. Souboj je zbytkem násilnických dob, tzv. pěstního práva a vyplynul z náboženských předsudků dávných předků, kteří se domnívali, že Bůh rozhodne již na zemi, kde je pravda a vždycky dopomůže k vítězství a nevinu člověka třeba ukáže zázrakem. Souboj je zbytek soudů středověkých, zvaných ordálie čili Boží soud. (pozn. nově: u nás zrušen za Karla IV. r. 1378) Všechny vlastně byly pokoušením Boha.

Souboj je někdy dovoleno podniknout za souhlasu válčících stran, když zamezí další prolití krve, např. souboj sv. *Václava s Radoslavem*.

Souboj je těžký přečin proti Bohu, Pánu života. Odporuje i zdravému lidskému rozumu a lidské důstojnosti, odporuje božskému i lidskému chápání, je též hrubou urážkou katolické církve.

426. Jak trestá církev sebevraždu a souboj?

Církev trestá sebevraždu²¹⁹ a souboj odepřením církevního pohřbu.

²¹⁹ Zde je třeba upozornit na to, že duchovní správce se musí řídit *úmrtním listem* vystaveným lékařem. Jak často se stává, že lékař stvrdí na naléhání proseb přátel sebevrahu: „Z po-

Souboj pak navíc ještě vyobcováním z církve všech, kdož se ho zúčastnili.

Je těžkým hříchem, jestliže někdo vyzývá k uhájení své cti na souboj, souboj přijímá, či jakýmkoli způsobem se ho zúčastňuje (svědkové, lékaři).

Církev sv. ustanovila, že ti, kteří zemřeli na místě souboje, byť i pravou kajícíností dali najevo a dosáhli svátostného rozhřešení, nemají být pohřbeni v posvěcené zemi. Jestliže však zůstali déle naživu, a na jiném místě učinili pokání, mohou být církevně pohřbeni. Církev sv. trestá nejen bojující, ale i sekundanty, svědky, ba i jiné diváky, kteří svou přítomností souboj schvalují, vyobcováním z církve.

Až dosud nás katechismus poučoval, jak může ubližovat *skutky* člověk buď sobě samému nebo svému bližnímu *na těle*.

V následujícím textu je uvedeno, jak se člověk prohřešuje myšlením a slovy (srdcem a ústy) proti pátému přikázání.

427. Hřeší se proti pátému Božímu přikázání jen skutky?

Proti pátému Božímu přikázání se nehřeší jen skutky, nýbrž i nenávistí a závistí, hněvem a žárlivostí, spíláním a klením, vůbec vším, co může být příčinou tělesného poškození bližního. Též je hříšné přát sobě nebo bližnímu smrt z omrzlosti nebo zoufalosti.

Jak často slýcháte lidi mluvit, když mají jít ke sv. zpovědi: „Nikoho jsem nezabil, žádného jsem neokradl“ atd. (Tím, že nikoho nezabili, není řečeno, že se již ničím neprohřešili proti 5. přikázání Božímu: máme zpytovat i své myšlenky a slova, která svádějí ke zlým skutkům (poranění, zabití, úder). V první řadě je to *nenávist*. Tou rozumíme odpor a nepřátelské smýšlení proti jisté osobě nebo věci. Nenávist vede snadno k poškození bližního na těle a životě, ba často i k vraždě. Proto praví Písmo sv.: „Každý, kdo nenávidí svého bratra, je vrah.“ (tj. dopouští se vraždy v *duchu* na svém bližním) „a víte, že žádný vrah nemá v sobě život trvalý a věčný.“ (1 Jan 3, 15)

Příklady: *Bratři Josefovi*. Praotec Jakub miloval Josefa více než jeho bratry, a proto bratři nenáviděli Josefa. Když pak Josef otci vyličil, co mu udělali bratři zlého,

matenosti,“ „V rozrušení mysli“ a duchovní správce nesmí odepřít církevní pohřeb. Lid neznalý předpisů dí: „Měl peníze (tj.sebevrah), pohřeb se koná...“ (Viz Dr. Skočdopole Pastor.)

rozhněvali se na něho tak, že s ním nechtěli ani přátelsky promluvit. A když pak jim konečně vypravoval svůj sen, z něhož bylo patrné, že Bůh jej chce povýšit, nenáviděli ho ještě více. Další následek nenávisti byl, že když jej spatřili jednou se k nim přibližovat, uradili se na tom, že jej zabijí. (Gn 37,10) *Ezau* nenáviděl svého bratra *Jakuba*, poněvadž jej připravil o požehnání. Nenávist tak velice v něm vzplála, že zvolal: „*Ted' se blíží doba smutku za mého otce, ale potom zabijí svého bratra Jakuba zabiju!*“ (Gn 27, 41) Nejvyšší kněží, učitelé Zákona a farizeové nenáviděli Ježíše tak velice, že se rozhodli jej zabít a skutečně jej ukřižovali. A *Herodias* žádala z nenávisti k sv. Janu Křtiteli na králi Herodesovi světcovu hlavu a obdržela ji. (Mt 14,8)

Závist. Závist je zármutek nad přednostmi nebo majetkem bližního, protože nechceme, aby nás předčil anebo se nám vyrovnal (ot. 780).

Závist vede k nenávisti, škodolibosti, k pronásledování, ano i k vraždě, nejlépe to ukazuje Kainovo jednání. Písmo sv. praví: „...*závist...lidé, kteří takové věci dělají, nebudou mít podíl v Božím království.*“ (Gal 5, 21)

Příklady: *Kain* záviděl *Ábelovi*, že Hospodin tak milostivě shlédł na jeho oběť. Závist jím lomcovala dnem i nocí, až zabil svého bratra. (Gn 4,8) Nejvyšší kněží, učitelé Zákona a farizeové ze závisti odsoudili Ježíše, žádali jeho smrt. Sv Matouš praví: „Věděl totiž, že ho vydali z nenávisti.“ (Mt 27, 18) „*ale d'áblovou závistí přišla smrt na svět a kdo patří k němu, zakusí ji ti, kdo jsou v jeho moci.*“ (Mdr 2, 24)

Hněv. Hněv je nezřízené rozčilení mysli spojené se žádostí pomstít se. (ot. 784) „*Slunce at' nezapadá nad vaším hněvem*“ (Ef 4, 26)

Hněv se rozeznává od nenávisti tím, že hněv je rychlé brzo pomíjející rozčilení mysli, kdežto nenávist je delší, zakořeněné nepřátelské smýšlení proti bližnímu. Hněv je často příčinou nenávisti.

Příklady: *Kain* pozoroval, že „Hospodin shlédł se zalíbením na dary *Ábelovy*,...“, ale na *Kaina* a jeho oběť neshlédł. *Kain* se nad tím vším rozhněval a chodil se svěšenou tváří.“ (Gn 4,5) I pak, co se vracel *Saul s Davidem* z vítězného boje nad *Goliášem*, vyšly jim vstříc ženy všech měst s bubny a cimbály a radostně zpěvovaly: *Saul* pobil své tisíce, ale *David* své desetitisíce.“ I rozhněval se *Saul* náramně, a od toho dne nelibě hleděl na *Davida*, ano, chtěl jej i zabít. (1 Sam 18, 6-12, 19,1) Či *Aman*: Když žid *Mardocheus* nechtěl před *Amanem* padnout na kolena a jemu se jako bohu klanět, chtěl *Aman* v jednom dnu dát pobít všechny židy. (Est 2,5,6)

Žárlivost. Žárlivost je nezřízená snaha něco dobrého získat jen pro sobe a zároveň obava, aby to dobro nezískal jiný, neboť by byl ohrožen vlastní prospěch.

I tato nectnost vede ke hněvu, nenávisti, poškození bližního, ano i k vraždě, jak

je toho důkazem *Saul*, který chtěl *David*a zabít.

Spílání a klení jsou hanlivá slova, která někdo užívá proti bližnímu.

Spílání jsou všechny nadávky, slova jimiž někdo vytýká bližnímu nějak nečestný úmysl, aby jej rozhněval, např. výtky, že má nízký původ, či že je nehezský, nebo vytýkali-li by mu jeho nepravosti a jeho příbuzné. Spílání často vede k hádkám, pranicím a rvačkám.

Ve svém kázání na hoře pravil Pán Ježíš: „*Každý, kdo svého bratra tupí, propadne veleradě....*“ (tj. zasluhuje, aby jej židovská velerada odsoudila a potrestala) „...*a kdo ho zatracuje, propadne pekelnému ohni.*“ (Mt 5, 22)

Slovy: „*Vším, co může být příčinou tělesného poškození bližního*“ vyjadřuje katechismus všechny druhy hříchů proti 5. přikázání Božímu.

Chraňte se hněvu, nenávisti a závisti. Vedou nejen k vnitřnímu hříšnému jednání proti pátému přikázání, nýbrž i k vzdorovitému a hrubému jednání s bližním. Vedou k hádkám, rvačkám a často i k vraždě.

Také je hříšné přát sobě nebo bližnímu, z nudy nebo zoufalství smrt, neboť my nemáme právo nad životem a tudíž takovým přáním si přejeme zasahovat do Božího práva, což je zajisté hříchem namyšlené povýšení.

Smíme ovšem *Boha prosit*, aby nás vysvobodil z křížů, utrpení, bolestí a zármutků, k prospěchu naší spásy. Modlitba musí být vykonána s dokonalou odevzdaností do Boží vůle, takže dáváme najevo, že jsme ochotni dále trpět, jde o Boží vůli.

Páté přikázání chrání nejen život těla (tělesný) nýbrž i život duše. Proto je zakázáno v pátém přikázání škodit sobě nebo bližnímu na *duši*.

428. Kdo škodí bližnímu na duši?

Bližnímu škodí na duši ten, kdo mu dává pohoršení.

Pohoršení dávat bližnímu znamená zhoršit duševní stav bližního. *Pohoršení* je co zavdává podnět či příčinu hřešení a co ho svádí ke hříchu.

429. Kdo dává bližnímu pohoršení?

Bližnímu dává pohoršení ten, kdo mu vlastní vinou, slovem, anebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu, nebo jej úmyslně svádí ke hříchu.

Dvojím způsobem můžeme dávat pohoršení bližním: vlastní vinou

neboli *úmyslně* anebo *bez úmyslu*.

Bez úmyslu dává pohoršení ten, kdo zavdává slovem i skutkem příležitost ke hříchu, aniž by chtěl k němu svádět; a s vinou, neboli *úmyslně*, dává pohoršení ten, kdo ví, že to či ono slovo, i svádění skutkem může jiným snadno snadno sloužit jako příležitost k hříchu.

Pohoršení je vždycky těžkým hříchem, protože svádí ke hříchu. Pohoršení se dopouští člověk všemi *cizími hříchy* (když ke hříchu někdo radí, pomáhá, hřích schvaluje atd.), zvláště pak ošklivými řečmi, nezpůsobným a nemravným chováním před jinými, nestoudným oblékáním, rozšiřováním špatných knih, obrazů, návštěvou rozpustilých zábav tanečních i divadelních. Pamatujme slova apoštola národů sv. Pavla: „*Špatné rozhovory kazí dobré mravy.*“ (1 Kor 15, 33)

Od pohoršení nás má odradit:

1. pomyšlení, že pohoršení je ďáblův pomocník a že duše, které Kristus vykoupil svou krví, usmrcuje (pro Boha),
2. následky hříchu, neboť bývají příčinou mnohých jiných hříchů. *Svedení svádějí zase jiné.* Písmo sv. nám dotvrzuje, že potomci Kainovi svedli celé lidstvo,
3. výstražná slova Kristova: „*Kdo však jedno z těchto nepatrných, které ve mně věří, svede ke hříchu, pro toho by bylo lépe, aby mu byl pověšen na krk mlýnský kámen a aby byl potopen hluboko do moře. Běda světu, že svádí ke hříchu!*“ (Mt 18, 6 7)

Příklady: Tak *Jobova* manželka vysmívala se svému manželu a řekla mu: „Dosud se držíš té své bezúhonnosti? Proklej Boha a umři“ (Job 2, 9) tj. co ti prospěla tvá zbožnost? Nezbyvá ti jiného, než umřít ošklivou smrtí. Proto nebuď již zbožný, odřekni se Boha! Chtěla svého manžela svést k těžkému hříchu, vždyť naváděla jej k pohoršení. A *Dvanáct vyzvědačů*, které Mojžíš napřed poslal, aby shlédli zemi Kanaan? Vždyť vyprávělo o té zemi jen vymyšlené věci, řkouce: „Přišli jsme do země, do níž jsi nás poslal. Vskutku oplývá mlékem a medem, a toto jsou její plody. Avšak lid, který v této zemi přebývá je silný, města jsou opevněná a velmi velká.“ (Nm 13, 27 28 33) „Viděli jsme tam obry. Připadali jsme si jako kobylinky a takto jistě viděli i oni nás.“ Tou řečí pobouřili všecek lid proti Áronovi a Mojžíšovi, takže si někteří až smrt přáli. Hospodin lháře potrestal tak, že mimo *Jozua a Káleba* žádný z Izraelitů vyšlých z Egypta nedošel zaslíbené země, nýbrž až jejich děti (Nm 14, 38). I *Absalom* svedl mnohé z židů ke vzpouře proti svému otci králi Davidovi. Nebo *Jeroboam*, první král izraelské říše po jejím rozdělení (na izraelskou a judskou), řekl

si ve svém v srdci: „Teď by se zase mohla vrátit královská moc k Davidovu domu. Jestliže půjde tento lid do Hospodinova domu v Jeruzalémě, aby tam obětoval, obrátí se srdce těchto lidí k jejich pánu Roboamovi, králi judskému a mne zabijí.“ Král se rozhodl, že dá zhotovit dva býčky ze zlata a řekl lidu: „Dost už s tím putováním do Jeruzaléma, hle: tvůj Bůh, který tě vyvedl z egyptské země!“ Jednoho býčka postavil v Betelu, a druhého dal do Danu. Tato věc se stala podnětem k hříchu, neboť lidé putovali až do Danu k jednomu z těch býčků.“ (1 Král 12, 26-30) A tak zavedl lid k modlářství, protože lid se chodil klanět telatům. Proto zhynul král i s celým svým domem. (1 Král 13, 34)

Kdo by si vzal pohoršení z dobré řeči nebo jednání bližního, jako farizeové se pohoršovali nad životem a jednáním Spasitelovým, *nabírá farizejské pohoršení* a prozrazuje velkou zlomyslnost nebo velký nerozum. Farizeové se pohoršovali, že Pán Ježíš mluvil s hříšníky a jedl s nimi.

Kdo *dal pohoršení*, musí to, čím ke zlému sváděl (svou řeč, svou radu, nebo rozkaz,) odvolat, pohoršeného skrze dobrý příklad a skrze opravdovou zbožnost naklonit k dobrému a zvláště se má modlit, aby Bůh svedené osvětil, aby poznali své hříchy a vrátili se k pokání.

Varujte se pohoršení! Pamatujte slova, jimiž Spasitel tak varovně hrozil těm, kdo někoho pohoršili. Přemýšlejte, jak je těžké napravit pohoršení!

430. Co se nařizuje v pátém Božím přikázání?

V pátém Božím přikázání se nařizuje, abychom:

1. *pečovali o svůj život a o svou duši,*
2. *žili v pokoji a míru se svými bližními,*
3. *dávali každému dobrý příklad,*
4. *napravili zase škodu, kterou jsme způsobili bližnímu na těle nebo na duši.*

Ad 1. Páté přikázání chrání tělo i duši nejen před jakýmkoli poškozením, nýbrž ukládá i povinnost, neboli nařizuje nám, *abychom pečovali o tělo i duši*. Jednotlivé povinnosti jsou uvedeny v katechismu.

Máme *o život pečovat*, tj. máme všechno konat, co je v naší moci k zachování svého zdraví.

Tělesný život má pro nás přenesmírnou důležitost, neboť je dobou setby pro nebeské království, komu Bůh popřeje dlouhý život, udílí mu

velikou milost. *Tělesné zdraví* je jedno z největších pozemských dober. Jsme-li zdraví, můžeme vykonávat řádně své povinnosti a zdárně pracovat k našemu blahu a blahu bližního.

A protože *naš život a naše zdraví* má pro nás tak velkou cenu, jsme povinni se o ně *rozumně starat*, tj. jak nám to náš rozum radí a jak to odpovídá Boží vůli. O svůj život pečujeme: 1. střídmostí v jídle a pití, 2. čistotou těla a obydlí, 3. náležitou mírou v práci a odpočinku, 4. varováním se všeho, co by mohlo škodit našemu životu.

Máme se starat o dostatečnou výživu, o přiměřený oděv a obydlí, o nutné zaměstnání, zotavení a oddechnutí. Máme zvláště dbát na to, abychom zachovali náležitou míru v jídle a pití, v práci a odpočinku máme krotit své vášně atd.

Onemocníme-li, máme využít všechny potřebné prostředky, abychom nabyli předcházejícího zdraví. Máme především zavolat zkušeného lékaře v pravý čas a řídit se jeho radou. I časně záležitosti máme v pravý čas urovnat. „*Cti lékaře, jak to zasluhuje pro své služby, vždyť Pán stvořil i jeho. Neboť od Nejvyššího je uzdravení jako dar, který se přijímá od krále.*“ „*Léčivým bylinám dává Pán vzejít ze země a rozumný muž jimi nepohrdá.*“ (Sir 38, 1 2 4) Ale *hledat mimořádné prostředky* (jako velmi bolestné a nebezpečné operaci se podrobit, užít vzdálených lázní atd.) není přikázáno.

Máme o svou duši pečovat, tj. máme se především snažit, abychom zabezpečili své duši věčný život. Ale máme také využívat moudře svých přirozených sil a pěstovat hloubku své duše. Proto je naší povinností, abychom se učili, vzdělávali i podrobovali rozumné výchově rodičů a učitelů.

O nadpřirozený život duše se staráme, když se přičiníme, abychom poznávali pravdu sv. náboženství čím dále tím lépe, vykonávali horlivěji modlitbu, přijímali sv. svátosti a plnili dokonaleji Boží vůli. Jsme-li těžce nemocní, jsme povinni přijímat sv. svátosti. „*Je někdo z vás nemocný? Ať si zavolá představené církevní obce.*“ (Jak 5, 14)

Ale křesťan je povinen se starat i o svého *bližního*, a to o život tělesný i duševní. To se stává, prokazujeme-li mu duchovní i tělesná dobrodiní.

Tělesná dobrodiní, tj. na *tělo* se vztahující, tj. tělesné skutky milosrdenství. (ot. 840)

Duchovní dobrodiní, tj. na *duši* se vztahující, tj. duchovní skutky milosrdenství.

Ad. 2. Pátým přikázáním se nám nařizuje, *žít s bližním v pokoji a svornosti*, tj. v dobré shodě, v přátelství a lásce k němu.

Nestačí bližního nenávidět, neboli nevadit se s ním, nečinit mu příkoří, nýbrž jsme povinni jej *milovat*. K jeho chybám máme být shovívaví, v jeho snahách mu máme být nápomocní. Kéž bychom žili jako první křesťané, o nichž nám Písmo sv. vypravuje, že byli „*jedna mysl, jedno srdce*.“

Příklady: *Abrahám* řekl *Lotovi*: „Ať není spor mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, vždyť jsme bratři. Nemáš snad před sebou celou zemi? Odděl se ode mne! Půjdeš-li nalevo, dám se napravo, půjdeš-li napravo, dám se nalevo.“ (Gn 13,8-9)

Avšak není vždy v naší moci žít se všemi lidmi v pokoji a svornosti, neboť se někdy stává, že s některými lidmi pokoj mít nemůžeme, leda bychom souhlasili s jejich nepravostmi, což je však nedovolený pokoj. (Tomáš Akvinský) Proto píše sv. Pavel: „*Jak je to jen možné, pokud záleží jen na vás, žijte v pokoji se všemi lidmi*.“ (Řím 12, 18)

Ad 3. *Máme dávat bližnímu dobrý příklad.*

Příkladem rozumíme jednání, kterým nabádáme někoho k tomu, aby rovněž tak jednal. *Dobrý příklad* dávat, znamená nábožným, křesťanským jednáním a životem k dobru nabádat a povzbuzovat a zároveň ukazovat, jak můžeme a máme konat dobro.

„*Tak svít', vaše světlo před lidmi, ať vidí vaše dobré skutky a slavi vašeho Otce, jenž je v nebesích*.“ (Čl. 21. , str. 139)

Příklady: *Eleazar* chtěl raději zemřít, než by jedl vepřové maso, totiž aby tak dal dobrý příklad. Když mu domlouvali, aby se alespoň tvářil, jakoby maso vepřové jedl, zvolal: „Přetvářka není vhodná pro náš věk. Mnozí z mladých lidí by se mohlo domnívat, že devadesátiletý *Eleazar* přešel k pohanství, a tak by kvůli mně mou přetvářkou pro zcela kratičký zbytek života byli svedeni a já sám bych pokryl své stáří hanebnou skvrnou. Neboť kdybych i nyní ušel mučení od lidí, neuniknu ani živý ani mrtvý rukám Všemohoucího. Proto se nyní mučně zříkám svého života a ukážu se hodným svého stáří, abych zanechal mladým lidem ušlechtilý příklad ochotné a hrdinné smrti za svaté a vznešené zákony.“ (2 Mak 6, 24-27)

Slova povzbuzují, příklady táhnou: to praví latinské přísloví.

Ad 4. Škodu, kterou jsme způsobili bližnímu na těle nebo na duši, jsme povinni zase napravit. Nestačí nad spáchaným hříchem vzbudit jenom lítost a vyznat se z toho hříchu, nýbrž kdo způsobil bližnímu na těle nebo

na duši škodu, musí se snažit napravit takto způsobenou škodu.

Kdo uškodil bližnímu na těle nebo na zdraví, musí jemu samému nahradit škodu, anebo jestliže jej dokonce zavraždil, musí: 1. se modlit za spásu jeho duše, udílet almužnu atd., 2. nahradit pokud možno pozůstalým všechnu škodu, kterou utrpěli předčasnou smrtí zavražděného.

Kdo poškodil bližního na duši, musí napravit způsobené pohoršení odvoláním, pokáním, užitím vhodných prostředků, modlitbou, postem atd. Páté přikázání nás nabádá abychom netrápili zvířata, nezabíjeli je bez potřeby, a nezapomněli obsluhovat užitková zvířata a netýrali je.

Karel, vévoda v Kalábrii, spatřil hladem zmořeného koně. Nechal si jeho vlastníka zavolat a káral ho, proč nechává koně v tak bídném stavu? „Milosti,“ ospravedlňoval se majitel, „není již k tahu, a nestojí ani za obrok!“ „Však kdys ti býval dobrý?“ tázal se vévoda. „Ó, býval to výborný kůň: ve válce mi výborně sloužil, i život mi zachránil“. Pokáral jej: „Nevděčníku, za to mu v jeho stáří tak odplácíš? Zasluhuješ, aby tě tvoji domácí vyhnali na stáří z domu a nedali ti pokrm tak jak i ty tomu koni!“

Zvířata zabít, když to nouze nebo potřeba žádá, není zapovězeno, neboť zvířata jsou k užitku člověka, a Hospodin výslovně řekl: „*Vše, co se pohybuje a je živé, bude vám k jídlu...*“ (Gn 9, 3) Zabíjet zvířata je dovoleno: 1. živíme se jejich masem a 2. škodí nám: jako myši, hmyz domácí atd.

K *práci smíme* zvířata použít, pobízet je k rychlejšímu konání práce, ale mírně, nesluší se je přetěžovat těžkým nákladem. Kdo nakládá se zvířaty nemilosrdně, trápí je hladem a žízní, i bije, ten vyzrazuje své otupělé srdce a též se chová k bližním nemilosrdně. Tak císař Domicián trhal v mládí mouchám křídla. Řekneš: zábava! Co dospělý se ukázal být velký ukrutník!

„*Pořádný člověk cítí i s dobytčetem, bezbožní jsou však bez slitování.*“ (Př 12, 10) {Bileamova oslice – (Nm 22, 21 n)} „*Jestliže vidíš osla svého odpurce, že leží pod břemenem, pak neobcházej jej a pomoz mu jej zdvihnout!*“ (Ex 23, 5) „*Máš-li dobytek, hled' si ho....*“ (Sir 7, 22)

Ale hříšné je milovat zvířata jako lidi a o ně se tak starat. Mnohý člověk se mazlí s psíčkem a kočičkou, vaří jim nejchutnější stravu, ale žebrákovi nedá almužnu. To je falešná a hříšná láska ke zvířatům.

Poučení: *Neškod' bližnímu nikdy ani na duši ani na těle! Chraň se též bližního proklínat nebo mu zlořečit! Také je hříšné zabíjet zvířata bez*

potřeby, anebo bez příčiny²²⁰.

O šestém Božím přikázání

Přechod. Páté přikázání nám ukládá povinnosti, jež máme dodržovat sami k sobě i k bližnímu vzhledem k našemu tělu a duši. Toto přikázání zakazuje škodit sobě nebo bližnímu na životě těla anebo duše. Šesté přikázání Boží zakazuje ubližovat si, či bližním, ve věci nevinné čistoty těla i duše.

431. Jak zní šesté Boží přikázání?

Šesté Boží přikázání zní: „Nesesmilniš!“

Poznámka. Mnozí si připraví zvláštní úvod k 6. přikázání, jiní upozorní děti na důležitost tohoto přikázání a pomodlí se než začnou mluvit: „*Munda cor meum et labia mea.*“ (tj.: „*Očisti moje srdce a mé rty.*“) Katecheta ať je velmi opatrný, aby dětem neřekl více než třeba, a aby neužíval výrazů, kterými by byly pohoršeny jejich nevinné duše, nebo upozorněny na něco, co neznají. Proto je jeho svatou povinností, aby se na výklad *sám dobře připravil* a nespolehal na svou obratnost. Necht' řekne dětem hned zpočátku, aby na otázku doma: „O čem jste se učily dnes v náboženství?“ samy odpověděly: „O šestém přikázání“, a nikoli o „smilstvu“. Ovšem na druhé straně by se mohlo dětem škodit při této příležitosti i tím, že by se jim neřeklo to, co je třeba vědět vzhledem k šestému přikázání. Mnohé děti se dopustily jistých hříchů proti šestému přikázání, protože se jim nedostalo potřebného poučení a nutné výstrahy. Proto kdyby katecheta chtěl uniknout nesnázím s katechezí v této věci a raději o těch věcech ani nemluvil, nejednal by správně, kdyby snad jednou jako prorok *Izaiáš* zvolal: „*Vae mihi, quia tacui!*“ (6, 5) („Běda mi, jsem ztracen“, nebo lépe „Běda mi, že jsem mlčel.“) Úvod by např. mohl znít: Víte, že vás mám všechny rád a že vás rád vyučuji. Ale o 6. přikázání mluvím nerad. Neboť jsou hříchy, zakazované tím přikázáním tak hnusné a ošklivé, že bychom je ani vyslovovat neměli. Sv. *Pavel* říká: „*Smilstvo* (to jsou vlastně hříchy proti 6. přikázání), *a nečistota vůbec.... ani jejich jména ať se u vás nevyslovují, jak se sluší na věřící.... žádný smilník ani nečistý ani chamtivý – to je modloslužebník – nemá podíl v království Kristově a Božím.*“ (Ef 5, 3 4 5) Já ovšem o nich musím mluvit, a to proto, abych vás před nimi varoval. Učiňte všichni opravdový úmysl, že se všemožně vynasnažíte varovat těch hříchů po celý život! „Ve jménu Páně tedy začněme!“

V šestém přikázání se zakazuje všechno, co je nečestné, nečisté, nestoudné, nemravné a vše, co k tomu svádí. Ze šestého přikázání je patrné,

²²⁰ Okáč III, str. 189

že Bůh chce, abychom žili mravně, čistě, cudně a počestně. Následující otázka nám to podrobněji vykládá²²¹.

432. Co se zakazuje v šestém Božím přikázání?

V šestém Božím přikázání se zakazuje všechno,co:

1. *porušuje čistotu nebo stydlivost,*
2. *svádí k porušení čistoty.*

Ad 1. Dvojí věc se v šestém přikázání zakazuje: všechny hříchy proti čistotě a vše, co svádí k těmto hříchům.

Čistota je ctnost, která spočívá v ovládnutí všech vášní a náklonností.

Stydlivost, stud je starostlivá péče o čistotu.

Čistota a stydlivost se porušuje, když chceme, mluvíme a činíme to, co jde proti čistotě, i studu a tím obě uvedené utrpí škodu, čili se *poruší*.

Těžkým hříchem je všechno to, co porušuje čistotu a stydlivost. Je to nestoudné, nemravné, tj. neslušné, když se to a děje vědomě a svévolně.

Ad 2. *Všechno to, co svádí k porušení čistoty*, tj. všechno to, co je nejbližší příležitostí k hříchům proti čistotě (k nemravnosti), anebo aspoň může být, dále: všechno to, co je nejbližší příležitostí, aby se vzbuzovaly nečisté myšlenky, pocity a žádosti v mysli, anebo abychom byli sváděni k nečistým a nestoudným řečem.

Co porušuje čistotu je obseženo v následujícím:

433. Co porušuje čistotu?

Čistotu porušují:

1. *dobrovolné nestydaté, necudné myšlenky a žádosti,*
2. *nestydaté řeči, žerty a písňe,*
3. *necudné pohledy a všechny nestydaté skutky.*

Ad 1. Nečisté²²² myšlenky vznikající v nás *bez naší viny*, nejsou hříchem, snažíme-li se je potlačit a zapudit a nehledáme-li v nich zalíbení.

²²¹ Dle Dr. Jak .Schmidta III. p. 304

²²² To, za co byste se před rodiči a hodnými lidmi musely stydět, nazývá se a je *nečisté*.

Ale *dobrovolné* nestydaté myšlenky jsou hříchem. Z nečistých myšlenek rodí se *neslušné žádosti*, tj. touha něco nečistého, necudného spatřit, slyšet, konat. Taková nestydatá hnutí i pocity jsou hříchy proti čistotě, vznikají-li zaviněně a má-li v nich člověk zalíbení.

Ad 2. Kdybyste něco mluvily, o něčem žertovaly nebo zpívaly, nebo nechaly si o něčem vyprávět, o čem byste se před rodiči neodvážily mluvit šlo by tedy o *nestydaté řeči, žerty a písně*.

Sv. *Bernardin ze Sieny* proslul zvláštní stydlivostí. Když uslyšel jako dítě jen poněkud neslušné slovo, ihned se zarděl a projevil svou nevoli. A tím způsobil, že se nikdo neodvážil před ním říci nestoudné slovo. „Ticho! *Bernardin* přichází,“ říkali lidé, když neslušně mluvili a viděli jej přicházet.

Ad 3. *Hřeší nestydatými pohledy* ten, kdo bez potřeby na nestydaté věci, skutky, obrazy, sochy, atd., se dívá. Tak hřešil *Cham*, který hleděl na obnaženého otce. (Gn 9,21 22) Tak hřeší děti, které se před spaním a koupáním úplně obnaží a pobíhají tak, že se na ně mohou jiní dívat.

Písmo sv.: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: „*Nezcizoložíš*,“ ale já vám říkám: Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil v svém srdci.“ (Mt 5,27 28)

Nestydatými skutky hřeší ten, kdo sám na sobě nebo na jiných koná, anebo spolu s jinými koná něco nestydatého. I nestydaté *dotýkání* sama sebe nebo jiného je hříchem proti čistotě.

434. Co svádí k porušení čistoty?

K porušení čistoty svádí:

1. *všetečnost očí*,
2. *nemravné obrazy a čtení nemravných knih a spisů*,
3. *necudnost oděvu*,
4. *příliš volné společenství s osobami druhého pohlaví, i lehkomyšlná společnost*,
5. *neslušné tance, divadelní hry a představení*,
6. *zahálka a nestrídmost v jídle a pití*.

1. *Všetečnost očí* je nezřízená žádostivost neboli zvědavost vidět vše bez výběru, bez rozdílu, dobré i zlé, dovolené i nedovolené. Pohlédne-li člověk na něco, co by v něm mohlo vzbudit hříšnou žádost, má ihned odvrátit oči a povznést svou mysl k Bohu voláním: „Pane Ježíši, chraň mne!“

Příklady: Žena Putifarova, Zuzana, David: „Smlouvu jsem uzavřel se svýma očima, že nebudu na pannu chtivě hledět.“ (Job 31, 1) Je známé o sv. Aloisovi, že i když jako šlechtický jinoch musel rozmlouvat denně dlouhá léta s císařovnou, přece na její tvář se nedíval, takže ani neznal její podobu. Uchoval si však také takovou čistotu, že byl nazván „andělským jinochem.“ Oči jsou okna vedoucí do duše člověka. Ten, kdo chce předcházet různým bouřím duše, musí pilně střežit svůj zrak.

2. Nemravné jsou obrazy znázorňující nahé postavy a necudné skutky.

Nemravné knihy a spisy líčí nestoudné věci svůdným způsobem, dráždí zlé žádosti a v srdci vyluzují nečisté představy. (Krvavé romány, špatné časopisy atd.)

Když sv. Pavel kázal v *Efesu*, byli mnozí tak dojati jeho řečí, že přinesli své knihy, (v nichž bylo mnoho nemravného napsáno), které měly cenu 50000 stříbrňáků a všechny je spálili.

Sv. Terezie říká: „Čítala jsem zábavné knihy, a pozbyla jsem zálibu v pobožnostech a to bylo příčinou, že jsem nepřistupovala ke sv. přijímání, mé srdce se vzdalovalo od Boha. Starala jsem se o svět, jeho radosti a tím byla jsem marnivá. Bože můj! Jak daleko bych klesla, kdybys mě nebyl vzpamatoval!“

Aristoteles říká : „Ne ten, kdo velmi mnoho, ale ten, kdo užitečné věci čítává, je považován za způsobného!“

3. Necudnost oděvu spočívá v tom, že člověk nezakrývá oděvem ony části těla, které každý stydlivý a slušný člověk zahaluje.

Člověk neužívá šaty jen proto, aby chránil své tělo před zimou, nýbrž také proto, aby zakryl svou nahotu. Proto *Adam* a *Eva* se přikryli po spáchaném hříchu fíkovým listím. „Podobně i ženy se mají chovat důstojně. Ať se zdobí, ale počestně a cudně, tedy ne marnivými účesy, zlatými (šperky), perlami nebo drahými šaty, ale spíše dobrými skutky.“ (Tim 2, 9 10) , či „Odvrať oko od půvabné ženy, nehleď na cizí krásu.“ (Sir 9, 8) Císař *Augustus* (pohan): „Marný, nádherný oděv je prapor pýchy a svědce k všelike prostopášnosti.“

4. Příliš volným společenstvím s osobami druhého pohlaví rozumíme příliš důvěrné styky s nimi, zvláště o samotě (mluvení, procházení, prodlívání s nimi, atd.).

Sv. *Bernard* praví: „Bylo by snáze mrtvého k životu probudit, než při příliš volném obcování s osobami druhého pohlaví zůstat čisté mysli.“ Lstí ženy zhřešili: *Adama* svedla *Eva*, nejsilnější *Samson*, nejpobožnější *David*, i nejmoudřejší *Šalomoun*!

Umírající matka řekla svým třem dcerám²²³: „Slibte mi rukouduáním, že se

²²³ Gruber V., p. 482

budete varovat důvěrného stýkání s osobami druhého pohlaví.“ Dcery tak učinily. „Nedovolené známosti,“ pokračovala matka dále, „jsou záhubou pro mladé lidi, neštěstím pro tělo i duši, pro tento i věčný svět.“

Nechť si hrají chlapci s chlapci, dívky s dívkami!

Lehkomyslná je společnost, když její členové berou na lehkou váhu ctnost vůbec a čistotu zvláště a z hříchů proti nim si tropí šašky, anebo si nedělají žádné svědomí.

Sv. Vincenc Ferrerský říká : „Položme shnilé jablko mezi 20 zdravých, shnilé jablko nebude zdravé, ale oněch 20 zdravých pomalu nahnije. Tak je to i s lidmi mravnými blízko jednoho nemravného. Společnost se špatnými lidmi podobá se řezavému uhlí, které bereme do ruky, i když není řezavé a ruku nepálí, přece ji pomaže (začerní). Špatné společnosti kazí dobré mravy.“

5. *Sv. František Saleský* píše o tanci: „Smýšlím o tanci jako lékaři o houbách, že totiž nejlepší houby za mnoho nestojí. Máš-li tedy houby jíst, hled' je dobře uvařit a okořenit a máš-li nevyhnutelně tančit, hled' to dělat s dobrým úmyslem, ctně a vážně. Jez proto málo hub a zřídka, radí lékaři, podobně radím já: „Tanči málo a zřídka, neboť při vši opatrnosti jest to věc nebezpečná.“²²⁴

Tanec je výrazem radosti. Tančí-li se slušně, mírně, v slušném místě, v pravý čas a s řádnými osobami, není to hřích. Ale tance ničící zdraví podněcují zlé žádosti skrytou hříšností. *Římané*: „Nikdo netančí, leč jen opilý.“

Divadelní hry obecně se nezakazují, jen *špatné*: ničí mravnosti. To platí i o *představeních* v cirkusech atd.

6. *Zahálka* je začátek všech nepravostí, zvláště začátkem smilstva.

Člověk pilně pracující nemá času myslet na špatnosti. Heslem našich předků bylo: „*Modli se a pracuj*“ a to nechť je povzbuzením i pro vás.

Kdo více jí a pije (je nestřídmým) než je třeba, bývá více nakloněn nečistotě. Jako bývají zvířata méně pracující a přece hodně krmená a napojená příliš bujná a divoká, tak se stává lidské tělo nestřídmým požíváním pokrmů, obzvláště nápojů bujné. („*Ubi Bacchus, ibi Venus!*“ to latinské přísloví zní v češtině: „Kde je Bakchus, tam je Venuše.“)

Písmo sv. praví: „*Neopíjejte se vínem, vede to jen k výstřednostem, ale dejte se plnit Duchem.*“ (Ef 5, 18)

²²⁴ Filotea, kniha 3., hlava 33

435. Co máme dělat, jsme-li na pochybách o tom, co je proti šestému Božímu přikázání?

Jsme-li na pochybách o tom, co je proti šestému Božímu přikázání, nesmíme to dělat, nýbrž máme poprosit rodiče nebo zpovědníka o poučení.

Nesmíme se spoléhat za pochybností sami na sebe, nýbrž máme poradit s těmi, které k tomu určil Bůh, tj. s *rodiči*, či se zkušeným *zpovědníkem*.

436. Proč se máme zvlášť pečlivě chránit hříchů proti čistotě?

Hříchů proti čistotě se máme zvlášť pečlivě chránit, protože:

1. *tyto hříchy, ba i zcela dobrovolné, nečisté myšlenky jsou těžké hříchy,*
2. *poskvřňují nejen duši, nýbrž i tělo člověka, tedy chrám Ducha Svatého,*
3. *mají neobyčejně špatné následky.*

Tyto hříchy jsou těžké, tj. smrtelné, protože hříšník přestupuje vědomě, dobrovolně a ve věcech důležitých Boží zákon. I dobrovolné, nečisté myšlenky jsou těžkým hříchem.

Nejen duše, ale i *tělo se jimi pohoršuje*, které se stalo křtem svatým chrámem Ducha Svatého. Jiné hříchy znesvěcují jen duši, ale nečistota poskvřňuje i tělo. Pohledme na následky nečistoty.

437. Jaké jsou následky nečistoty?

Následky nečistoty jsou:

1. *nechuť k Bohu a božským věcem,*
2. *zaslepenost rozumu a zatvrzelost vůle,*
3. *různé nemoci, hanba a bída,*
4. *věčné zavržení.*

Každý smrtelný hřích proti čistotě zbavuje křesťana posvěcující Boží milosti a jeho přátelství, zároveň i nároků na nebe. Mimo zlé následky, které nás připravují o věčná dobra, uvaluje nečistota na člověka časné zlo.

Ad. 1. Člověk nečistého srdce *má nechuť k Bohu a k božským věcem*, neboť ví, že jej Bůh nemiluje, poznává v Bohu rozhněvaného a přísného soudce a následek toho je, že má k němu nechuť, ba až odpor. Nemiluje-li Boha, nemůže pak ani mít zalíbení

v božských věcech a právě naopak: nenávidí je a tím se stane, že člověk spěje nečistotou k nevěře a zoufalství. I noční ptáci prchají vycházejícímu slunci a tak i nemravný prchá Bohu.

Ad 2. Nečistota oslepuje lidského ducha ke všemu, co vede k věčné spáse. Nečistý nepoznává hříšný stav, do kterého upadl, nepoznává velikost nebezpečí hrozící spáse jeho duše. Vhodná jsou tu slova sv. apoštola Pavla: „*Ovšem člověk se schopnostmi pouze přirozenými nepřijímá ty pravdy, které pocházejí od Božího Ducha. Zdají se mu hloupé a nemůže je pochopit, protože ty věci se dají posoudit jen s pomocí Ducha.*“ (1 Kor 2, 14) K tomu se připojuje i *zatvrzelost vůle*, tj. vůle nečistého člověka, který se tak zatvrdí ve zlém, že ani napomínáním, ani tresty, ani Božím dopuštěním se nedá odvrátit od nepravosti. Tak nemravnost otupuje a ničí schopnosti duše, rozum i vůli. Ruší i schopnosti duševní, paměť a bystrost.

Ad 3. Ve velkých městech mají nemocnice zvláštní oddělení, v nichž jsou umístěni nemravní s následky proti čistotě. Hříchy z nemravnosti bývají často nevyléčitelné. A takoví nešťastníci v zoufalství volají smrt. Ale i ta váhá, jakoby se nemravným vyhýbala. Ba, tento hřích zahnal mnohé až do blázinců. Tak Bůh trestá člověka na těle i na duši, jimiž hřešil. (Pozn. nově: pohlavní choroby,...AIDS)

„*Cizoložník ztratil však smysly: kdo sebe chce zničit, zcizoloží s ženou.*“ (Př 6, 32-33) Lidé, kteří jsou oddáni této nepravosti, neumějí dlouho skrývat hřích před jinými. Následek toho je, že jimi pak všichni opovrhují, ano i ti, kteří s nimi hřešili.

Kromě toho přináší tento hřích i další *bídu*, jako chudobu, nedostatek, nouzi, nespokojenost, nešťastná manželství atd. A do jaké *bídy* vrhá tento hřích člověka, naznačuje též podobenství o *marnotratném synu*.

Proto Bůh trestá již na zemi tento hřích zvláštními tresty. (*Sodoma a Gomora*)

Ad 4. *Věčné zavržení* je nejhorší ze všech následků tohoto hříchu, protože ten, který se dopouští tohoto hříchu, sotva kdy svede učinit pravé pokání.

Proto volám k vám, milé děti, slovy starého *Tobiáše* svému synu *Tobiáši*: „*Chraň se, synu, všeho smilstva, neopovažuj se poznat ten hřích!*“ (Tob 4, 13) „*Rozkoš hříchu zdá se býti medem, kdežto vskutku záhubným jest jedem.*“ (příslloví)

438. Co se nařizuje v šestém Božím přikázání?

V šestém Božím přikázání se nařizuje, abychom:

1. *byli stydliví a cudní v myšlenkách a v pohledech, slovech i ve skutcích,*
2. *užívali prostředky potřebné k zachování čistoty.*

Čistota je dvojí: *manželská* a *nemanželská* (panenská a vdovská).

První přikazuje manželům, aby se k sobě navzájem chovali podle

Boží vůle a nekonali nic, co by jí odporovalo. Též čistota *vdovská* prikazuje vdovcům a vdovám, aby se varovali po úmrtí manžela nebo manželky své veškeré necudnosti. Čistota *panenská*, či i *panická*, spočívá v úplném zdržování se všeho necudného. Čistota *panenská* je pak ta nejčistější.

Každý má v myšlenkách, pohledech, slovech a skutcích být cudným a stydlivým, jak to jeho stav (povolání, úřad) vyžaduje, je to podmínkou věčné spásy každého člověka.

Protože však člověk následkem dědičného hříchu je nakloněn k zlému (k nečistotě), musí užívat vhodné prostředky, jimiž by se udržel v dobru (v čistotě). Následující otázka nám nabízí ony prostředky.

439. Které prostředky máme užívat, abychom zachovali čistotu?

Abychom čistotu zachovali, máme:

1. *varovat se nebezpečí a příležitostí k nečistotě,*
2. *modlit se za zachování čistoty a co nejčastěji přijímat svaté svátosti,*
3. *pokoušení rychle odpírat a důvěrně vzývat Pána Ježíše i Pannu Marii,*
4. *pamatovat na to, že Bůh všechno vidí a že můžeme každou chvíli zemřít.*

Nebezpečí, jež svádějí k nečistotě, jsou např.: četba románů, nestřídmost (ot. 434) atd. (tj. všechno, co může být příčinou, aby někdo upadl do tohoto hříchu, tedy i *příležitosti*, jež dávají podněty či záminky k nečistotě, např. společnost s lehkomyšlnými společníky, návštěva oplzlých her atd.)

Nebezpečí a příležitostí k nečistotě se máme varovat a máme vědět a znát, že samo *Písmo sv.* nás k tomu nabádá : „*Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.*“ (Sir 3, 27) Jestliže nemůžeme odstranit *nebezpečí a příležitost*, hledme je oddálit vřelou modlitbou, přijímáním sv. svátostí, vzpomínkou, že Bůh je všudypřítomný. Zvláště máme prosit o pomoc blahoslavenou Pannu Marii. To pokušení podobá se vzňaté jiskře, zapadlé do šatů. Spatříme-li ji a ihned uhasíme, předejdeme jistému ohni. Necháme-li ji, vzplane v oheň, který již nesvedeme lehce uhasit. Proto volá sv. Bernard: „Zapud’ špatnou myšlenku hned v zárodku, jakmile se rodí.“ *Pohanský básník Ovidius* říká: „Braň se na začátku! Pozdě se připravuje lék, když zlo se v tobě uhnízdilo po dlouhou dobu.“ Vzývejme důvěrně

přesvatá jména *Ježíš, Maria a Josef*. Sv. kajícnice *Maria Egyptská*²²⁵ na dotaz opata *Zozima*, zda se jí stýská po dřív neslušném jejím životě i dosud, ta s upřímností vyznala: „Ó, otče! Ze začátku zdálo se mi, že neobstojím! Ale u tebe, Matko Boží, našla jsem pomoc v pokušení!“ Spasitel k nám volá: „*Bděte a modlete se, abyste nepřišli do pokušení.*“ (Mt 26, 41) A jako *Josef egyptský* v pokušení myslel na Boha vševědoucího, tak číňme i my a volejme s ním: „*Jak bych se tedy mohl dopustit takového velkého zla a hříchu proti Bohu?*“ (Gn 39, 9) Dali-li dva starší (nešlechtníci) volbu Zuzaně buď smrt nebo souhlasit s jimi nalíčeným hříchem nečistoty, zvolala k Bohu: „*Úzkost mě svírá ze všech stran, neboť jestliže to učiním, čeká mě smrt, jestliže to neučiním, neuniknu vašim rukám. Lépe je mi beze skutku upadnout do vašich rukou, než hřešit před Pánem Bohem.*“ (Dan 13, 22) Pro hříšný okamžik bychom chtěli celou věčnost ztratit? A sv. Ignác – mučedník volá: „*Pamatuj na Boha a nezhřešíš.*“ Sv. Jan Zlatoústý též říká: „Ostýcháme se něco zlého učinit před váženým mužem, ba i před svým služebníkem bychom se neopovážili něco nestoudného učinit: jak mnohem víc bychom se chtěli zdržet hříchu, kdybychom Boha stále (my) měli před očima!“

Milujte čistotu! Duše čistých a stydlivých je jako krásná lilie, rozkvetlá v celé své kráse. Sám Bůh dokázal zjevnými důkazy, jak si váží ctnosti čistoty a nevinnosti tím, že vyvolil přečistou Pannu za Matku svého jednorozeného Syna, panického *Josefa* za jeho pěstouna, a andělského *Jana Křtitele* mu za předchůdce. Panictví *Jana* apoštola dodalo, že se stal miláčkem Páně, že u poslední večeře směl spočívat na prsou svého Božského Mistra.

V pohanském *Římě* byl udržován pannami svatý oheň ke cti pohanské bohyně *Vesty*. Nazývaly se *vestálky*, byly velmi ctěné a vážené, takže i císařové jim dopřávali vedle sebe čestné místo. Potkal-li odsouzený a vedený k smrti panenskou *vestálku*, musel být propuštěn ihned na svobodu. Prohřešila-li se *vestálka* čistotě, zaživa ji pohřbili. Písmo sv. volá: „*Neboť kouzlo nepravosti zatemňuje dobro a vír vášně strhuje nevinnou mysl.*“ (Mdr 4,12) Panicům, kteří se nikdy neposkvrnili, je zaslíbena Bohem vyšší oslava, neboť „*...zpívat budou novou píseň před trůnem..., nikdo nebude umět se naučit té písni... To jsou ti, kdo neporušili svou čistotu, ...ti následují*

²²⁵ Brynych III. p. 259

Beránka kamkoli jde.“ (Zj 14, 3 4) „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha*“. (Mt 5, 8) Vzory panické čistoty jsou: Sv. Václav, sv. Kazimír Polský, sv. Alois, sv. Stanislav Kostka a sv. Jan Berchmans. *Katechismus nás vede k čistotě těmito slovy:*

Poučení: *Opatruj ctnost, čistotu jako svou největší ozdobu a varuj se, abys nečinil nikdy nic neslušného ani sám ani s jinými! Čistota tě činí podobného andělům a je Pánu Bohu zvláště milá. „Vzpomínka na ctnost je nesmrtelná, protože ctnost uznává Bůh i lidé. ...na věčnosti ozdobená věncem slaví vítězství.*“ (Mdr 4, 1 2) *A jak krásní jsou před Božíma očima Panna Maria, sv. Josef, i sv. Alois!*

O sedmém Božím přikázání

Páté přikázání zakazuje škodit sobě nebo bližnímu na těle nebo na duši, šesté zakazuje sobě nebo bližnímu poškodit cennou ctnost čistoty a sedmé zakazuje škodit bližnímu na majetku (na polích, příbytku, zvířatech, šatstvu, knihách, penězích atd.

440. Jak zní sedmé Boží přikázání?

Sedmé Boží přikázání zní: „ Nepokradeš!.“

Krást znamená bližnímu nespravedlivě, tj. bez dostatečné příčiny a proti jeho vědomí a vůli, brát mu jeho jmění.

441. Co se zakazuje v sedmém Božím přikázání?

V sedmém Božím přikázání se zakazuje škodit bližnímu nespravedlivě na jeho majetku nebo jmění (statku).

Jměním rozumíme všechny časné statky, majetek (peníze, pole, louky, dobytek, dům atd.), co někomu spravedlivě náleží, tj. nad nimiž někdo vládne, může je prodat, může darovat atd.

V nevýslovné dobrotě a lásce dal Bůh člověku právo nad celou zemí. Učinil to slovy: „*Učiňme člověka ke svému obrazu, podle naší podoby. Ať vládne nad mořskými rybami, nad nebeskými ptáky, nad krotkými zvířaty a nad celou zemí i nade všemi drobnými živočichy, kteří se pohybují na zemi.*“ (Gn 1,26) Těmi slovy dal Bůh sice právo lidstvu vlastnit majetek, ale přece v jistém smyslu zároveň toto právo i každému jednotlivci. V ráji a stavu blaženosti bylo by všechno, co je na zemi, všem lidem společné. Po hříchu se však změnil tento řád z Boží vůle. Každý člověk si může a má

spravedlivým způsobem přivlastnit tolik z pozemských statků, kolik potřebuje ke svému živobytí. Božím rozkazem, aby člověk panoval *nad celou zemí*, je vysloveno i právo, aby si i jednotlivec pořizoval jmění.

V důsledku prvotního hříchu bylo *nutné*, aby každý člověk získal majetek, a to:

1. *aby mohl lépe jmění (statky), spravovat*. Každý člověk se stará více o to, co náleží jen jemu a co je jeho vlastnictvím, než o to, co je společné několika lidem. Kdyby všechno bylo společné, snažil by se každý vyhýbat se práci a nechat ji druhému. Tak by se stalo, že by byly pozemské statky špatně spravovány,

2. *aby byl pořádek mezi lidmi* (je třeba osobního jmění). Kdyby se měl jednotlivec o všechno starat, nastal by všeobecný nepořádek, neboť by každý starosti o to přenechával tomu druhému. Každý by se snažil vyhledat snadnější a důstojnější práci a těžkým, namáhavým by se vyhýbal. A tak je možné, ba nutné, aby si každý sám majetek vydělal a tak si rozděloval práci sám sobě a tím se zároveň zachoval pořádek.

3. *aby se zachoval mír mezi lidmi*, je třeba si získat soukromý majetek, neboť jinak by pro lidské sobectví a ziskuchtivost byly mezi lidmi neustále třenice, spory a nedorozumění a spokojený život by naprosto nebyl možný.²²⁶ (Abrahám a Lot) Bůh sám ochránil a posvětil *soukromý majetek* již v *Starém Zákoně* dvěma příkázáními, a to sedmým a devátým. Z toho je patrné, že mít soukromé vlastnictví se nepřičí Boží vůli a tudíž to není nic nedovoleného.

Starozákonní předpisy jsou potvrzené v *Novém zákoně*. Tuto pravdu dosvědčuje odpověď Pána Ježíše, kterou dal jinochovi, tázajícímu se, co má dělat, aby vešel do věčného života, řekl: „*Jdi, prodej všechno, co máš a rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi. Pak přijď a následuj mě.*“ (Mk 10, 21) Z těchto důvodů i katolická církev uznává a schvaluje právo soukromého majetku.

Z toho je patrné, že zásady *komunismu, socialismu, atd.*, které soukromý majetek zavrhuje, jsou nesprávné.

Komunismus říká: „Vlastnictví je krádež,“ a proto chce, aby vše bylo všem společné. *Socialismus* říká: „Jediným vlastníkem všeho je stát, proto ať všechny majetníky vyvlastní a zorganizuje práci. Všecky rozdíly rodu a stavu ať jsou zrušeny, úplná rovnost všech lidí zavedena, náboženství potlačeno, manželství odstraněno, děti prohlášeny za obecný majetek a stejným způsobem vychovány. Každému občanu nechť se přiměřená práce vykáže, výsledky ať připadnou státu, z nichž jednotlivcům se bude vydávat buď stejně, nebo podle vykonané práce, vždy však tolik, kolik je zapotřebí k důstojnému životu. Tyto názory je potřeba zavrhnout, neboť 1. plynou z bludu, jako by smyslný požitek byl nejvyšším dobrem, odporují jasnému Božímu zákonu a hlásají odnětí majetku mnohým, zahrnují v sobě kruté bezpráví proti bližním, 2. podvracejí sloupy, na nichž lidská společnost spočívá (Bůh, rodina), ohrožují trvání lidské společnosti. 3. těmito zásadami se ničí usilovná snaha jednotlivců,

²²⁶ Tomáš Akvinský: Summ.2,2 qu. 66, art. 2; 2) „Výklad katechismu“ Dr.Ant. Podlaha p.449

duší se všechna podnikavost a vynalézavost, naproti tomu se vymáhá ochablost a tupá lhostejnost. 4. ve státě socialistickém by zanikla osobní svoboda a vytvořilo by se hrozné otroctví, život by pozbyl svého půvabu, a všude by se rozložila odporná jednotvárnost, ze které se rodívá nespokojenost a zoufalost. 5. měli-li by jednotlivci být poděleni spravedlivě prací a odměnou, bylo by nutné ustanovit mnoho úředníků, dozorců a odhadců, což přímo čelí proti duchu těchto názorů. 6. i za nejspravedlivějšího dělení pokoušeli by se leniví nespokojenci o násilný převrat, aby zlepšili svůj osud. Socialistický stát by nevyšel z rozbrojů a žádoucí ráj by v něm lidem nevykvetl. Pozn. nově: Poučily nás naše dějiny v ČR v údobí 1948 –1989. Pád SSSR, konec bolševiků i komunistů Evropy. (Pozor: Čína, Kuba, Severní Korea v Asii dosud!)

V sedmém přikázání se zakazuje nejen krádež, nýbrž bližnímu i škodit nespravedlivě na majetku nebo poškozovat jmění (nespravedlivě značí vědomě a schválně poškodit Bohem ustanovený pořádek).

Jsou případy, v nichž je bližní na majetku poškozen, ale *nikoli nespravedlivě*, a tedy ne hříšně. Takové jsou např., když se to děje *proti naší vůli*, jako z nezaviněné neopatrnosti, nebo když se poškození děje „z nouze“, jako ve válce nebo k zachování svého života. Např. když se někdo nalézá v nebezpečí zahynutí hladem, a žádným jiným způsobem by si nemohl pomoci, nedopustil by se krádeže, kdyby vzal jen tolik pokrmu z majetku bližního, kolik potřebuje v nouzi a je mu k záchraně života. To platí však jen *v největší nouzi*, a jen tehdy, kdyby nemohl poprosit majitele o tu věc, anebo jej nestačil o tom uvědomit.

Avšak o tomto poškozování bližního se v 7. přikázání nemluví, nýbrž jen o *nespravedlivém*.

442. Čím se škodí bližnímu nespravedlivě na jeho majetku?

Bližnímu se škodí nespravedlivě na jeho majetku:

1. *krádeží a loupeží,*
2. *lichvou a podvodem,*
3. *nespravedlivým zadržováním cizího majetku,*
4. *dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku.*

Co rozumíme pod jednotlivými pojmy –hříchy– poučují nás následující odpovědi.

443. Kdo se prohřešuje krádeží?

Krádeží se prohřešuje ten, kdo tajně a neprávem bere cizí majetek.

Kniha *Soudců* vypravuje, že vyšlo kdysi šest set mužů z pokolení *Dan* hledat úrodnou zemi, vhodnou k obývání. I přišli až k hoře *Efraim*, a to k domu muže, jehož jméno bylo *Mika*. Pět mužů z oněch šesti set bylo již dříve vysláno na obhlédnutí země. Ti tedy znali již některé její obyvatele a řekli ostatním, že v tomto domě je stříbrná modla a i jiné modly. I vešli do domu, když *Mika*, majitel domu, právě nebyl přítomen. Bez jeho vědomí (tajně) vzali tedy stříbrnou modlu a jiné modly a mnoho jiných drahých věcí a odešli. *Mikovi* služebníci zpozorovali však brzy, co se stalo a začali křičet. *Mika*, majitel věci, pustil se za těmi muži a začal za nimi křičet a žádal své věci zpět. (Sd 18, 1n)

Z příkladu je patrné, že se muži dopustili *krádeže*. Vzali 1. *cizí majetek*, tj. věc, která patřila jinému, 2. vzali ji *tajně*, tj. majitel *Mika* o tom nevěděl, 3. vzali ji *neprávem*, tj. neměli právo na ty věci a proti *rozumné vůli majitele*. Majitel, kdyby byl přítomen, nedal by jim věci. Nebylo by tudíž krádeží, kdybychom si vzali věc, na kterou máme skutečné právo, anebo kdybychom si vzali věc *cizí a věděli*, že majitel proti tomu *nebude nic mít*, anebo konečně ani mít *nemůže*, jako např. kdybychom mu vzali nůž, jímž někoho jiného chce zabít.

Podobně: Kdyby např. do domu *Mikova* přišel Boží muž, Bohem vyvolený prorok, a ten rozbil *Mikovu* modlu, aby nemohl páchat modloslužbu a tak hřešit a *Mika* by byl odporoval, ač by mu stříbro modly zůstalo v domě: tu by jeho vůle odporující proroku byla *nerozumná*, a poškození modly by nebylo hříchem.

Z toho i plyne, že žebraři, kteří mají jmění, nebo si mohou vydělat tolik co potřebují k živobytí a provozují žebrotu, *hřeší*, protože berou almužnu opravdově chudým.

444. Kdo se prohřešuje loupeží?

Loupeží se prohřešuje ten, kdo bere násilím a neprávem cizí majetek.

Když *Mika* víc a více křičel a žádal svůj majetek zpět, Danovci mu ale řekli: „Radši se nám tady moc neozývej. Nějací horkokrevní muži by vás mohli napadnout a odnesl bys to životem a tvůj dům taky.“

Potom šli synové *Danovi* dál svou cestou. *Mika* viděl, že jsou silnější než on, a tak se otočil a vrátil se domů (Sd 18, 25 26) Z uvedeného je patrné, že ti lidé se dopustili krádeže, vyhrožují *zabitím* *Mikovi*, a on vidí, že jeho služebníci jsou slabší, ustupuje jejich *násilí*.

Barabáš přepadával zámožné lidi, rdousil je, hrozil jim smrtí a bral jim majetek. Dopouštěl se *loupeže*. Jidáš naproti tomu, který bral v *nepřítomnosti* apoštolů peníze,

které byly společné, byl zloděj. Dopouštěl se *krádeže*.

445. Kdo se prohřešuje lichvou?

Lichvou se prohřešujete, kdo:

1. *žádá z půjčky nespravedlivé úroky,*
2. *zboží a potraviny zdražuje uměle nad jejich skutečnou cenu,*
3. *nouze bližního zneužívá k nespravedlivému prospěchu nebo zisku.*

Slovo „*lichva*“²²⁷ je nejasného původu. Někteří si myslí, že je utvořeno od kmen „*lich*“: „*liché*“ je totéž co *prázdne*, např.: *lichá výmluva*. Jindy znamená jen *špatné*. (na Moravě: lichou neb lichým být je totéž jako jednat nepoctivě, čili šidit) Lichva je tedy: „*výtěžek získaný lichem, bez práce, i bez právního důvodu, tedy nepoctivě.*“

Půjčkou rozumíme (obvykle) peníze, které někomu půjčíme.

Ve slově „*úrok*“ vidíme předponu „*Ú*“ a kmen „*rok*“. Tento kmen se vyskytuje i v jiných podstatných jménech a slovech, např. *výrok, nárok, rokovat* atd. Znamenal tedy *úrok* původně totéž jako *úmluva, ujednání*. Během času však slovo „*úrok*“ změnilo svůj význam. Znamenalo to nejen úmluvu, nýbrž i její předmět a povinnosti z ní vycházející, tedy *nájemné, platy, dávky, práce* apod. z úmluvy povinné, dále pak též každý závazek jakéhokoliv druhu a původu jako *daně, berně, desátky, roboty*, až konečně *pozvolna* ustálilo se na dnešním významu. Znamená *úrok* v dnešní době *poplatek, který je dlužník povinen podle zákona nebo úmluvy v určitých lhůtách platit věřiteli za užívání zapůjčeného kapitálu* do té doby, až bude dluh splacen.

Lichvy v širším slova smyslu se dopouští ten, kdo vůbec své bližní zjištně vykořisťuje, ba v *užším* smyslu, kdo půjčkou nabývá *nespravedlivého zisku*, např. požaduje od dlužníka vysoké úroky a jiné poplatky.

Úrok na 3, 4, 5, 6 K ze 100 K je dovolen a *spravedlivý*. Kdo požaduje 10, 15 K a snad více ze 100 K na jeden rok, dopouští se lichvy.

Hospodin sám rozkázal Mojžíšovi: „Půjčíš-li peníze někomu z mého lidu, chudákovi, který bydlí vedle tebe, nechovej se k němu jako lichvář: nežádej od něho úrok.“ (Ex 22, 25) „Nesmíš mu půjčit peníze na předčasný úrok ani jídlo na nasčítaný úrok.“ (Lv 25, 37)

Sněm lateránský V. (r. 1577) stanovil: „Ustanovujeme, aby vůbec známí lichváři nebyli připuštěni ani k přijímání Svátosti oltářní, ani pohřbeni křesťansky, jestliže by v tom hříchu (bez pokání) zemřeli.“

Sv. Antonín Paduánský byl jednou požádán, aby měl nad mrtvolou bohatého lichváře pohřební řeč. Příbuzní nebožtíka očekávali, že jej bude chválit, avšak světec

²²⁷ Dr. Ant. Podlaha: „Výklad katechismu“ p. 451

plamennými slovy odsuzoval *lichvu*, a měl zvláštní zjevení od Boha a oznámil přítomným, že duše v Pánu zesnulého lichváře je zavržena. Na důkaz pravdivosti svého tvrzení volal: „Jděte do příbytku tohoto zesnulého a najdete jeho srdce u peněz v truhlici.“ Na sto posluchačů hrnulo se k lichvářovu domu, nutili příbuzné, aby otevřeli onu schránku, a tak i našli v ní krvácející a hýbající se srdce. Pak se odebrali ke hrobu, mrtvolu otevřeli, srdce v ní chybělo. Mnozí trnuli hrůzou a činili pokání²²⁸.

Lichvou se prohřešuje i ten, kdo zboží a potraviny zdražuje uměle nad jejich skutečnou cenu. Umělým způsobem, ne způsobem přirozeným, jako neúrodou, nepohodou počasí atd., nýbrž prostředky hledanými (umělými) např. přemlouváním, skoupením zboží, rozhlášením špatných zpráv, takže zboží mnohem dražší se musí kupovat, než jakou cenu má.

Konečně se lichvou prohřešuje ten, *kdo zneužívá nouze bližního k nespravedlivému prospěchu nebo zisku*. Nouze nebo nevědomost bližního nás neopravňuje, abychom mu prodávali dražší věci, než je spravedlivé. Naopak máme mu právě v nouzi ukázat křesťanskou lásku a jemu pomoci. Tak někdo si zjistí, že to či ono bližní potřebuje nutně a toho využije, aby mu věc prodal dražší. Např. hostinský unaveným hladovým výletníkům.

446. Kdo se prohřešuje podvodem?

Podvodem se prohřešuje ten, kdo škodí podvodem nebo lstí bližnímu a škodí jeho majetku, na příklad:

1. *šidí jej padělanými penězi, mírou a váhou,*
2. *padělá zboží a potraviny nebo zamlčuje podstatné vady nějakého zboží,*
3. *požaduje za vykonanou práci větší mzdu než zasluhuje,*
4. *paděláním listin, křivými výpověďmi nebo uplácením svědků si přisvojuje cizí majetek.*

Bližního *podvádí ten*, kdo mu proti vůli a bez jeho vědomí odnímá jmění k vlastnímu prospěchu takovým způsobem, že *naoko* se zdá, jako bychom s ním svědomitě jednali.

Lstí rozumíme dovednost klamat neboli podvádět bližního nějakým tajným nebo neznámým způsobem.

Padělanými penězi podvádíme bližního tak, že vydáváme padělané,

²²⁸ Dr. Jak. Schmitt, II. p. 359

falešné (bezcné) peníze za pravé. Nesmíme vydávat padělané peníze za pravé, i když jsme je sami dostali jako pravé a škodu, která se nám takto stala, máme trpělivě snášet.

Špatnou mírou a váhou šidí bližního ten, kdo užívá menší míru nebo větší závaží při prodeji nebo koupi než je spravedlivé, či než se má užívat.

„*Musíte mít správná závaží a správnou odměrku efy a hínu.*“ (Lv 19, 36)
„*Nebudeš mít ve svém váčku dvojí závaží, větší a menší. Nebudeš mít ve svém domě dvojí dutou míru, větší a menší. Budeš mít plné a poctivé závaží, budeš mít plnou a poctivou míru, to proto, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh. Neboť každého, kdo se dopouští bezpráví, má Hospodin, tvůj Bůh, za ohavného.*“ (Dt 25,13–16)
„*Nikdo ať v té věci nezkracuje a nepodvádí svého bratra, když Pán to vše přísně trestá, jak jsme vám to už dříve pověděli i důrazně připomněli.*“ (1 Sol 4, 6)

Zboží a potraviny padělá ten, kdo něco přimíchá k pravému zboží a pravým potravinám, a přece je prodává jako pravé.

Např. když do mléka lije vodu, do mouky přidá vápno nebo písek atd. a vše to prodává jako pravé neporušené zboží.

Podstatné vady nějakého zboží zatají (např. u koně nebo dobytka), kdo ty chyby zamlčí a zakryje umělým způsobem.

Kdo požaduje za vykonanou práci větší mzdu, než si zasluhuje, tj. využije nevědomosti nebo dobroty bližního a více žádá, než zasluhuje, nu a tím jej vskutku podvádí.

Např. když dělníci prozaháli při najaté práci většinu dne a potom žádají mzdu tak velkou, jakoby pracovali.

Paděláním listin podvádí ten, kdo připravuje falešné (nepravé) listiny jako: smlouvy, poslední vůli (testament), směnky, dopisy atd., nebo padělá podpisy, připíše do původních listin něco, co tam nepatří, aby se mohl domáhat jistého prospěchu, na který žádné právo nemá, např. peníze, dědictví, úřad apod.

Křivými výpověďmi hřeší ten, kdo křivě vypovídá, ač ví, že nesprávně mluví a dosáhl tím vlastního prospěchu, aby něco získal. Zvláště jsou hříšně trestuhodné křivé výpovědi učiněné před soudem, či jinou autoritou.

Uplácením svědků (nebo soudců) hřeší ten, kdo jim dává nebo slibuje peníze nebo dary, aby nevypovídali tak, jak pravda, právo a spravedlnost to žádají, nýbrž tak, aby mu plynul z toho co největší zisk.

Gechazi, služebník proroka *Elizea*, podvedl *Námana*. Náman byl na Elizeovu radu, („Jdi, a umyj se sedmkrát v Jordáně, a tvé tělo se obnoví, jdi a budeš čistý.“!)

zbaven malomocenství. Zato mu (Elizeovi) chtěl dát Náman dar. Prorok však nic nepřijal. Ale když pak Náman odjel a kus cesty urazil, běžel za ním Gechazi, služebník Elizeův a udal (lživě): „Můj pán mě posílá a vzkazuje: „Nyní přišli ke mně z Efrajimského pohoří dva z prorockých žáků, dej jim hřivnu (talent) stříbra, (1.500 zl.) a dvoje sváteční šaty.“ Náman řekl: „Vezmi si laskavě dva talenty (hřivny) stříbra.“ (2 Kr 5, 22-23) Když pak Gechazi přišel domů s dary, ukryl si je. Byl za to ale potrestán tím, že na něj pak přešlo *Námanovo* malomocenství.

447. Co je třeba si pamatovat o malých krádežích a podvodech?

O malých krádežích a podvodech je třeba si pamatovat, že i jimi se může člověk těžce prohřešit, a to když:

1. *se takových krádeží a podvodů dopouští s úmyslem, aby si přisvojil pozvolna značnou částku,*
2. *získal jimi značnou částku, i když to původně nezamýšlel.*

Při malých krádežích se lidé obvykle vymlouvají: „*Vždyť to je jen maličkost!*“, nebo „*Nestojí to ani za řeč!*“, atd. Ale krádež sebenepatrnější je hříchem. I kdyby odcizená věc byla nepatrná, může člověk těžce hřešit. Když učeň svému mistrovi třeba jen několik haléřů často vezme, obchodník své odběratele jen o něco málo šidí, však činí-li to častěji, takže odcizená věc je značnější, pak zhřeší těžce.

Slýcháme často: „*Ten to ani neucítí, ten to ani nepozná.*“ I kdyby tomu tak bylo, smíme to vůbec činit? Bylo by nám to milé, kdybychom byli zámožní, a někdo nás takto šidil a vymlouval se, že to nepoznáme?! „*Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.*“ (Pozn. nově, přesně: „*Co tedy chcete, aby lidé dělali vám, to všechno vy dělejte jim, neboť v tom je celý Zákon a proroci.*“ (Mt 7, 12), „*Co nemáš rád, nikomu nedělej!*“ (Tob.4, 15))

Jindy se namítá: „*Nějaký zisk (profit) musíme mít, vždyť by se člověk ani neuživil.*“ Poctivý, zasloužený zisk „ano“, nepoctivý „ne“! Poctivý člověk se dobře užíví, nepoctivý nemá nikdy dost. Jak obстоjí u posledního soudu?

Nebo se lidé vymlouvají: „*Jiní to také dělají.*“ I kdyby to dělali, přestává to již proto být hříchem? Náš Spasitel řekl, že mnozí jdou širokou cestou, která vede do pekla. Co ti to prospěje, když se k nim přidáš? Prospěje to něco zloději nebo vrahu, že ještě jiní jsou zavření?

448. Kdo se prohřešuje nespravedlivým zadržováním cizího majetku?

Nespravedlivým zadržováním cizího majetku se prohřešuje na příklad ten, kdo:

1. *nevrací nalezené, vypůjčené nebo svěřené věci,*
2. *neplatí včas to, co je povinen platit.*

Cizí majetek je ten, který nepatří tomu, kdo ho drží.

Dvojím způsobem můžeme nabýt cizího majetku: *vědomě* nebo *nevědomě a proti své vůli*.

Kdo nevědomě a proti své vůli nabyt cizí majetek např. koupí, darem, nebo jej zdědil od nepravého držitele atd., tomu náleží spravedlivě tak dlouho, dokud se nedozví, že je to cizí majetek, a nevrací jej, je jeho nespravedlivým držitelem.

Vědomě můžeme nabýt cizího jmění *nespravedlivě* nebo *ne*nespravedlivě. Nespravedlivě = loupeží krádeží, podvodem, lichvou atd. *Ne*nespravedlivě, tedy když např. něco najdeme.

Rakouský²²⁹ občanský zákoník stanoví postup u *nalezených věcí* takto: „§ 389: Nálezce jest povinen věc držiteli předešlému vrátiti, pozná-li jej zřejmě buď ze znamení na věci, aneb z jiných okolností. Neví-li, kdo jest držitel předešlý, a stojí-li věc nalezená za více než za zlatý, dej to v osmi dnech ohlásiti, jak v každém místě obyčej, stojí-li však věc za víc než dvanáct zlatých, oznam to úřadu místnímu. § 390: Úřad má za to, co mu bylo oznámeno, neprodleně, jak v každém místě obyčej, vyhlásiti, nepřipomínaje však znamení zvláštních, kteráž věc nalezená má. Nepřišlo-li by však v čase s okolnostmi se srovnávajícím najevo, či věc jest, a stála-li by věc nalezená za více než 25 zl., má ji ve veřejných novinách třikráte oznámiti. Nemůže-li se věc nalezená nechat bez nebezpečení v rukou nálezce, budiž uložena u soudu, nebo někomu jinému ke schování dána, a jestliže by se bez patrné škody nemohla schovati, budiž to, co se za ni o veřejné licitaci utržilo, tímž způsobem uloženo nebo ke schování dáno. § 391: Přihlásí-li se předešlý majitel nebo vlastník nalezené věci do roka ode dne vyhlášení uplynulého, a prokáže-li náležitě právo své, má se mu věc nebo peníze za ni utržené vydati. Bude však povinen nahraditi útraty, a nálezci, požádá-li toho, deset ze sta z obecné ceny nalezeného dát. Ale jestliže dle tohoto výpočtu odměna dosáhla sumy tisíce zlatých, vyměřeno buď z ostatku jen po pěti ze sta. § 392: Nehlásí-li se do roka k věci nalezené právem nikdo, nabude nálezce práva užívati buď věci neb toho, co se za ni utržilo, i s úroky, jsou-li jaké. Teprve když projde čas promlčení, nálezce nabude práva vlastnického.“

O *nalezeném pokladu* stanoví občanský zákoník rakouský: „Jsou-li nalezené věci, peníze, šperky nebo jiné věci drahé, ježto skryty byly tak dlouho, že nelze vypátrati vlastníka, slovem *poklad*... Poklad rozdělí se rovnou měrou mezi nálezce a

²²⁹ Dr. Ant. Podlaha: „Výklad katechismu“ p.453

majetníka půdy.“

Vypůjčené jsou ty věci, které nám někdo půjčil na určitý čas k užívání a které opět musíme vrátit.

Svěřené věci nazýváme takové (peníze, šperky atp.), které nám někdo odevzdal k dočasnému opatrování (např. příbuzný, který má odcestovat) anebo za tím účelem, abychom je náležitým způsobem využili ve prospěch (např. záložna má svěřené peníze).

Křesťan má včas platit to, co je povinen. Neplatí-li, hřeší, a může jej omluvit to, že *bez své viny* nemůže platit.

Tak hřeší zvláště ti, kdo nadělali dluhy a neplatí je, ač by mohli, kdyby šetřili. Ještě více hřeší, kdo při vypůjčování peněz již předem učiní úmysl, že je nevrátí (nezaplatí), anebo již dopředu ví, že je *nebude moci* zaplatit. Vždyť ani tehdy nepomínají povinnost platit své dluhy, když se na jmění uvalil konkurs. Co po vyčerpání utržených peněz se nezaplatí, je zavázán dlužník zaplatit (svým svědomím).

Sem patří i hřích *zadržování mzdy dělníkům*, služebným, atd. Pán Ježíš řekl: „...*Dělník má právo na svou mzdu.*“ (Lk 10, 7) A 5. Kniha Mojžíšova: „*Nebudeš utiskovat nádeníka, chudého a utlačovaného mezi svými bratry i mezi přistěhovalci, kteří žijí v tvé zemi, v tvých městech. Dáš mu jeho mzdu ještě téhož dne, než nad ním zapadne slunce, neboť je chudý a svým životem na ní závisí, aby nevolal proti tobě k Hospodinu a nespočinula na tobě vina.*“ (Dt 24, 14 15)

449. Kdo se prohřešuje dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku?

Dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku se prohřešuje na příklad ten, kdo:

1. *zanedbává povinnou práci nebo ji špatně vykonává,*
2. *bližnímu odradí kupce pomluvou nebo jinak mu v jeho živobytí škodí,*
3. *úmyslným zhárstvím ničí cizí majetek nebo jinak svévolně poškozuje.*

Povinnou práci zanedbává nebo špatně vykonává ten, kdo jemu uloženou práci, kterou mu ukládá jeho úřad (povolání) nevykonává včas nebo nevykonává dobře, např. řemeslník, který odvádí špatné zboží, obuvník špatnou obuv, krejčí zhotoví špatný oděv apod.

Kupce odradíme pomluvou, že učiníme bližnímu ztrátu výdělku ovlivněním kupujících vůči němu (o: vadném zboží, špatné míře, váze aj.)

Stává se pomluvou, tj. když něco ošklivého, vylhaného o něm vypravujeme, užíváme tak nedovolených prostředků, abychom poškodili bližního na jeho výdělku.

Žhářstvím je vinen ten, kdo úmyslně zapaluje²³⁰ majetek bližního.

Svévolně poškozujeme jmění bližního, tj. ze zlomyslnosti, aniž bychom k tomu měli nějakou příčinu.

Také např. ten, kdo bližnímu běhá po oseň, jezdí po něm, pase na něm svůj dobytek, či ten kdo řeže stromky, uráží stromům větve kamením, vytlouká kameny okna atd.

450. Kdo se stává spoluvínikem s jinými proti cizímu majetku?

Spoluvínikem s jinými vůči cizímu majetku se stává ten, kdo:

1. *poroučí, radí nebo pomáhá škodit bližnímu na jeho majetku,*
2. *přijímá nespravedlivě majetek, kupuje nebo přechovává,*
3. *mlčí k hříchům proti cizímu majetku nebo jim nebrání, i když by je mohl zmařit nebo jim zabránit.*

Spoluvínným s jinými vzhledem k cizímu majetku se stává člověk různým způsobem. To uvádí tzv.: *devatero cizích hříchů*. (Ot. 793)

Spoluvínným s hříchy jiných znamená působit ať přímo či nepřímo, poroučet, radit, mlčet k tomu atd., že hříchy, *jimiž se bližnímu škodí na jeho majetku*, už vykonal někdo jiný. Z toho je patrné, že takový člověk má účast na vině, a proto musí mít účast i na *následcích*, tj. na *trestu*.

Nespravedlivý majetek (nespravedlivým způsobem nabytý) přijímat, tj. dát si jej darovat, nebo si jím zaplatit, nebo jej přijmout jako dědictví. Kdo ví, že to a ono je nespravedlivý majetek, nesmí jej přijímat, jinak hřeší proti sedmému přikázání.

Anna, manželka *Tobiášova*, přinesla jednoho dne domů kozlíka, kterého kromě své mzdy dostala darem. Svědomitý *Tobiáš* nevěděl, zdali ho snad dárce sám nenabyl nepoctivým způsobem, i řekl tedy: „Odkud je to kůzle? Snad není kradené? Vrať ho jeho majitelům! Není nám přece dovoleno jíst něco kradeného.“ (Tob 2, 13)

Tak hřeší ti, kdo např. kupují různé věci (obilí, slámu, brambory) od dětí, které ty věci ukradly svým rodičům.

Nespravedlivý majetek přechovávat, i zatajit ho, je stejné. Úsloví zní:

²³⁰ Casus reservatus in confessionali. (Pozn. nově: v češtině: „Případ (hřích) rezervovaný ve zpovědi“, znamená, že rozhřešení může dát hříšníku až představený (biskup), ne zpovědník.)

„Přechovávač není lepší než zloděj.“ Bez přechovávače, nebyl by zloděj.

451. Co se nařizuje v sedmém Božím přikázání?

V sedmém Božím přikázání se nařizuje, abychom:

1. *každému nechávali, dávali a prokazovali to, co je jeho,*
2. *nespravedlivý majetek co nejdříve vrátili a učiněnou škodu podle možnosti zase napravili. Není-li to možné najednou tak aspoň po částech, nelze-li však majitele nebo jeho dědice vypátrat je třeba nespravedlivý majetek vynaložit na zbožné účely.*

Každému nechávat co jeho je, znamená nepoškozovat jmění nikomu, nebrat mu ho. „Co sám nenávidíš, nikomu nečiň!“ (Tob 4, 15) A „Každému své!“, to říkali již pohané.

Každému dávat co je jeho, znamená dávat to, nač má právo. Povinni jsme tudíž každému vrátit to, co nám zapůjčil, tedy jistinu i s úroky. „Dávejte každému to, co mu patří.“ (Řím 13, 7)

Každému prokazovat co je jeho, tj. každému činit to, co je naší povinností, co od nás právem může očekávat a na co si právo i nároky může činit.

Tak má např. sluha pánovi vykonávat ty práce, co vyplývají z jeho služby. Poddaný má poslouchat svého pána, pán pak má poddanému povolit to, na co má právo.

Nespravedlivý majetek musíme co nejdříve vrátit, tj. vrátit pravému majiteli (nebo na pravé místo, tedy tam, kam vlastně náleží).

Učiněnou škodu podle možnosti zase napravit, znamená tolik vrátit, jakmile můžeme a tak, aby bližní neměl žádné škody.

452. Kdo je povinen vrátit nespravedlivý majetek a nahradit způsobenou škodu?

Nespravedlivý majetek vrátit a způsobenou škodu nahradit je povinen v následujícím pořadí ten, kdo:

1. *spotřeboval nespravedlivý majetek nebo vlastní peníze za něj získané,*
2. *rozkázal způsobit škodu,*
3. *vykonal poškození,*
4. *všichni, kteří kromě výše jmenovaného nějak přispěli k poškození bližní-*

ho a nezamezili tomu nebo neprozradili, jak by měli. Každý z nich je povinen nahradit všechno, jestliže to neučinil nikdo z těch, kdo jsou před ním k tomu zavázáni.

Poškozením jmění bližního je *spoluvinen ten*, kdo radí, přemlouvá, pomáhá poškodit. Jestliže učiněnou škodu nenahradí ti, kdo jsou spoluvinní na poškození, musejí ji nahradit ti, *kdo tomu nezabránili*, ačkoli to bylo jejich povinností, a ačkoli to mohli bez obtíží učinit.

Co a jak máme nahradit?

Pravidlo zní: „*Vrat' nespravedlivý majetek a učiněnou škodu.*“ A kdo²³¹ si *vědomě* cizí majetek přivlastnil, musí škodu tím způsobenou nahradit tj. *cizí majetek* (nebo jeho cenu) a *celý užitek*, který z něho měl, a *všechnu škodu*, kterou poškozený utrpěl. (Smíme však útraty od toho odečíst, které by měl i majitel.)

Někdo ukradl člověku, který se živí dopravou zboží, jeho koně. Vozka, bez koně, nic nevydělá. Aby nepozbyl své zákazníky, musel si koně vypůjčit a za půjčení platit, aby nového koně dobře koupil, musel si najmout dohazovače, když nemá na to peníze hotově, musí si půjčit a z nich platit úroky. Zloděj musí vrátit vozkovi jak koně, ale i ušlý zisk a vzniklou škodu, protože je vším vinen, co zavinil zlého svým hříchem.

Ukradne-li někdo bližnímu krávu a užíval ji 5 let, musí nejen krávu nebo cenu za ni vrátit vlastníkově, nýbrž i cenu za telata, která měla v té době, musí připočíst i všečen užitek z ní a odpočíst výživu krávy, kterou by musel obstarat i vlastník.

Příkladem svědomitého vrácení nespravedlivého jmění je *Zacheus*, který čtyřnásobně vrátil to, o co jiné ošidil. „Hle, polovinu svého majetku dám chudým, a jestliže jsem někoho ošidil, vrátím mu to čtyřnásobně.“ (Lk 19,8) Tak i *Svatý Pascal* poznamenal si bedlivě, přeběhl-li mu na pastvě dobytek na cizí pole a obilí na něm pak poškodil, a zaplatil vše ze své služby, nebo pomáhal tak poškozenému pracovat na poli.

²³¹ Kdo se zmocnil hříšně cizí věci, nebo vědomě drží věc, která mu nepatří, je „*držitel pomyslný*“. Kdo si však myslí, že mu cizí statek, jehož bez hříchu (koupí, dědictvími) nabyt právem náleží, nazývá se „*držitel bezelstný*.“ Jakmile držitel bezelstný pozná svůj omyl, má ihned: **1.** vrátit věc, komu právem náleží. Strávil-li nebo spotřeboval-li ji v domnění, že je jeho nebo *zanikla-li*, ať jeho vinou, ať náhodou, *nemusí dát nic*. **2.** vydat má *výsledky a užitky*, jež věc učinila, např. ovoce stromu, mláďata zvířat, úrodu polí, ovšem po srážce výloh. Nejsou-li již tyto výsledky, má *vrátit* pouze to, *oč se jimi* obohatil, neboť si nemůže nechat přírůstek, získaný k svému majetku z jiného jmění. Např.: Někdo ovoce ze stromu, co považoval mylně za své, zčásti rozdal, zčásti snědl, jiný ovoce prodal a stržené peníze uložil. První se neobohatil, druhý však získal peníze. První vydá pouze strom, druhý i peníze. Avšak výlohy, které mu vzešly ošetřováním stromu, si smí počítat. (Podlaha: Výklad katechismu p. 454)

Sv. Ignác odcizil ve svém mládí tajně s několika sourozenci ze zahrady ovoce a zničil je tam. Podezření padlo na jakéhosi chudáka, ten vzešlou škodu byl nucen nahradit. Když se sv. Ignác později vrátil do své otčiny, aby lidem kázal, vypravoval jim tu příhodu a odprosil veřejně mezi kázáním i nevinného: dal mu náhradou dvě pole.

Dcera bohatého lichváře vrátila po smrti otce celé své jmění, které nabyl nespravedlivým způsobem (lichvou). Připravila se tím ovšem o velkou část majetku, avšak dosáhla toho, že, byť dříve její otec i ona byli předmětem opovržení, nyní tímto vyzískala si všeobecnou úctu. Požehnání Boží a spokojenost srdce jí byly bohatou odměnou za vrácené pomíjející jmění. (Dr. Jak. Schmitt p. 374)

Jestliže však máme majetek *cizí nevědomky a proti své vůli*, jsme povinni, jakmile se dozvíme, že je to majetek nespravedlivý, všechno vrátit, co nám z něho zbylo, i to, o co jsme zbohatli tímto majetkem. (I zde si smíme přičíst útratu k dobru pro sebe.) Kdo se dověděl, že koupil ukradenou věc, nesmí si ji ponechat ani prodat, nýbrž je povinen vydat ji pravému vlastníku, i když by sám měl utrpět škodu. Vlastník má zajisté právo na svou věc a nemůže za to, trpí-li kupec škodu nepoctivostí třetího.

Např.: Někdo zdědil 1000 K. Po dvou letech se dozví, že se jedná o ukradené peníze jednomu obchodníkovi. Přišel-li však mezitím vlastník listí či krádeží o ty peníze, není povinen je vrátit, ani úroky z nich započítat: jestliže však peníze nechal ležet bez zisku, stačí mu 1000 K vrátit, protože se jimi neobohatil. Kdyby však např. koupil za ně pole a užíval ho, musí obchodníkovi nejen pole, nýbrž i vydělané peníze nebo zásoby obilí svědomitě vrátit, a jen odpočítat výdaje za jeho obdělávání.

Komu máme cizí majetek i vzešlou škodu nahradit? Je jasné, že tomu, komu to náleží, tedy *vlastníku*, nebo komu byla škoda způsobena a není-li již naživu, pak jeho *právním dědicům*. A nejsou-li ani tito naživu nebo k nalezení, rozdat je *chudým*, anebo je věnovat na nějaký zbožný účel.

Věci *obci* nebo *spolku* odcizené nechť se nedávají jednotlivcům. Obchodník, který šidil své odběratele, ať nahrazuje těm, kteří u něho kupují, poněvadž ošizení mezi nimi nejspíše budou. Kdo zkrátil *stát* na dani a clu, může to nahradit, koupí-li přiměřený počet poštovních známek nebo kolků, a zničí je.

A **kdy** máme nahradit učiněnou škodu? *Co nejdříve*: kdo může rychle, učíň to ihned. Nemůžeme-li, tedy zvolna, ale musíme se *přičinit*, aby to pokud možno bylo co nejdříve.

Nespravedlivý majetek vrátit a nahradit způsobenou škodu je tak důležitá *povinnost*, že, nevyplníme-li ji, nemůžeme dosáhnout ani odpuštění hříchů. Kdo nemůže *všechno* vrátit, má aspoň vrátit tolik, kolik

může. Má se však přičinit, aby pomalu vrátil vše. Kdo *nemůže vrátit nic*, je jeho povinností stále se přičiňovat, aby mohl vrátit. Kdo nemá aspoň tuto *vůli*, nemůže dosáhnout odpuštění hříchů. A má-li někdo pochybnost o navrácení jmění anebo nahrazení škody, nechť se otáže zkušeného zpovědníka na radu.

Od navrácení a náhrady zprošťuje nás jen: *nemožnost* (nahradit), anebo když nám to promine pravý majitel.

Nemožnost je *fyzická* a *morální*. Fyzicky není možné nahradit tím jedincem, který opravdu nemá, čím nahradit. Morálně není možná náhrada tomu: 1. kdo by při snaze nahradit byl nucen obětovat své vyšší dobro, např. život, svobodu, čest, svědomí dobro, 2. kdo by náhradou uvrhl sebe i svou rodinu do veliké nouze. Ale ten důvod neplatí, je-li ten, jemuž se má nahradit, byl sám sevřen velkou nouzí, 3. kdo by náhradou utrpěl škodu daleko větší, než jakou utrpěl ten, komu byla škoda způsobena, např. byl-li by nucen prodat statek daleko pod cenu. Zadrží-li člověk za takových okolností cizí statek, nemá to být proti rozumné vůli vlastníka. Prohřešil by se proti lásce, kdo by žádal, aby měl náhradu za tak velkých obětí. (Dr. Ant. Podlaha p. 457.)

K tomu, abychom vrátili cizí majetek a nahradili způsobenou škodu a vůbec nepoškozovali cizí majetek, má nás nabádat:

1. Vzpomínka na to, že nám smrt jistě to jmění stejně odejme, ba snad dřív než se nadějeme.

Boháč, jehož pozemky přinesly hojnost obilí, říkal sám sobě: „Máš velké zásoby na mnoho let. Klidně si žij, jez, pij, vesele hodu. Bůh však mu řekl: „Blázne, ještě této noci budeš muset odevzdat svou duši a čím bude to, co jsi nashromáždil?“ Tak to dopadá s tím, kdo si hromadí poklady, ale není bohatý před Bohem.“, (Lk 12, 16–21) vždyť platí, že: „*Nic jsme si přece na svět nepřinesli a nic si z toho také nemůžeme odnést.*“ (1 Tim 6, 7)

2. Myšlenka, že nespravedlivý majetek nepřináší Boží požehnání, nýbrž neštěstí kletbu a nešťastnou smrt.

Lidé říkávají: „Lehce nabyt, lehce pozbyl.“ Zkušeností je potvrzeno, že nespravedlivý peníz vytáhne deset spravedlivých.

Neklidné svědomí bičuje takové a ztrpčuje jim každou radost.

Tak zloděj ukradl sv. *Medardovi* krávu, která měla na krku zvonec. Vedl ji domů, ale slyšel stále znít zvonec. Vycpal si uši slámou, ale zvonec zněl dál, i když jej krávě již sňal a zavřel do truhly, a zněl mu dál. Zakopal jej do země, on stále vydával svůj hlas. Poděšený nešťastník vrátil raději krávu, a zvonec mu v uších přestal znít. Tak bičuje a znepokojuje svědomí zloděje, dokud nevrátí odcizenou věc.

Na Božím požehnání nejvíce záleží. „*Hospodinovo požehnání přináší bohatství, vlastní námaha nic k tomu nepřidává.*“ (Př 10, 22) Neboť: „*Kdo seje nepravost, sklízí*

nešťestí, bude ho bít hůl vlastního hněvu.“ (Př 22, 8) Ale: „*Běda, kdo svůj dům staví s nespravedlností a své pokoje s bezprávím.*“ (Jer 22, 13) „*Nespravedlivé bohatství vyschne jako řeka, jak rachot hromu, který odeznívá v dešti.*“ (Sir 40, 13)

3. Pošetilé je pro pomíjející poklady (věci) ztrácet věčnou blaženost a svou duši uvrhnout do věčného trápení.

„Kdo okrádá otce a matku a říká: „To není hřích“, je druhem lupičů.“ (Př 28, 24) „Neboť co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí-li svou duši?“ (Mt 16, 26)

Sedmým přikázáním se nařizuje, abychom byli *dobročinnými ke svým bližním*, neboť Bůh ustanovil, aby ten, kdo má více pozemských statků, než potřebuje k svému životu má pomáhat tomu, kdo jich tolik nemá, aby z toho mohl řádně žít. To se děje zvláště almužnou.

„Prokazuj milosrdenství podle toho, jak hodně máš, máš-li málo, neboj se prokazovat milosrdenství i z mála.“ (Tob 4, 8 9)

Na *vlastním jmění* se prohřešuje ten, kdo svůj majetek nechává poškozovat, nebo ten, kdo je *chamtivý*, takže ho neužívá ani ke svému prospěchu ani k prospěchu bližního a dále i ten, kdo *mrhá* svým bohatstvím, tj. vydává jej na zcela zbytečné věci.

Příklady: Marnotratný syn. „Kdo má rád zlato, nezbaví se viny, kdo se honí za penězi, zhřeší pro ně.“ (Sir 31, 5)

I ten se prohřešuje, kdo neusiluje, aby si pojistil chléb vezdejší pro přítomnost i budoucnost.

„Kdo nechce pracovat, ať nejí.“ (2 Sol 3, 10) „Každá námaha je odměněna, jen planý žvást se obrací v bídu.“ (Př 14, 23)

Chraňte se proto naprostou poctivostí, neboť žádný nespravedlivý nebude vládnout Božím královstvím! Pamatujte „*neboť co prospěje člověku, když získá celý svět, ale ztratí svou duši.*“ (Mt 16, 23) Nechtějte nikdy zbohatnout hrou (v karty, kostky) o peníze! Jste-li chudé, pracujte a hospodařte, abyste se nedopustily nikdy ani myšlenkou v nouzi krádeže. Buďte příčinlivé a Bůh vás nikdy neopustí.

Poučení: „*Nikdy nic neber, ani sebenepatrnější věc, ani rodičům ne! Málem se začíná, velkým se končí. Chraň se také mlsání a her o peníze.*“

O osmém Božím přikázání

Pátým přikázáním nám zakazuje Bůh škodit sobě nebo bližnímu na těle a na duši, *šestým* na nevinosti a čistotě, *sedmým* na majetku. *Osmým* přikázáním se hájí

hlavně čest a dobré jméno bližního.

453. Jak zní osmé Boží přikázání?

Osmé Boží přikázání zní: „Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému.“

„*Svědectví promluvit*“ znamená v přítomnosti jiných lidí vypovídat o někom, nebo o něčem, co jsme sami viděli, nebo slyšeli.

Svědectví, které vydáme, může být *pravdivé* nebo *křivé, nepravdivé*.

Svědectví vydáváme *pravdivé*, když to, co tvrdíme, je skutečně pravda, tedy když jsme to skutečně tak, jak tvrdíme, slyšeli anebo viděli. Své svědectví vydáváme *křivé*, když něco podstatně jinak vypovídáme, než je pravda (než jak se to skutečně stalo, a jak jsme to skutečně viděli anebo slyšeli). Obzvláště hříšné je pak *křivé svědectví*, vydávané před soudem. Tento hřích se nám, mimo jiné, zvláště zakazuje *osmým přikázáním*.

454. Co se zakazuje v osmém Božím přikázání?

V osmém Božím přikázání se zakazuje:

1. *křivé svědectví,*
2. *lež a přetvářka,*
3. *každý hřích proti cti a dobrému jménu bližního.*

Co se těmito hříchy rozumí, vysvětlujeme v následujícím:

455. Co je křivě svědčit?

Křivě svědčit je před soudem vědomě vypovídat nepravdu.

Písmo sv. vypravuje, že synové d'ábla vypovídali křivě, podávali křivé svědectví: Král Achab žádal vinici po Nabotovi, kterou mu nechtěl dát. Jezabel řekla uštěpačně Achabovi, manželu: „Já už ti opatřím vinici Nabota z Jizreelu!“ Napsala dopis v Achabově jménu, zapečetila jeho pečeti a odeslala předním mužům města: „Posad'te před Nabota dva ničemy, ti ať ho obžalují: „Proklínal jsi Boha a krále!“ Vyved'te ho ven a ukamenujte k smrti.“ Mužové...učinili to, co jim Jezabel rozkázala.“ (1 Král 21, 7–16)

Křivé svědky použili židé proti Pánu Ježíši. Písmo sv. se o tom zmiňuje těmito slovy: „*Velekněží i a celá velerada hledala proti Ježíšovi lživé svědectví, aby ho mohli odsoudit na smrt, ale nenašli, třebaže se dostavilo mnoho falešných svědků. Nakonec*

přišli dva a řekli: „On prohlásil: Mohu zbořit Boží chrám a v třech dnech ho zase vystavět.“ (Mt 26, 59–61) Proti Štěpánovi přivedli židé křivé svědky, ti před veleradou tak vypovídali: „Tento člověk neustále vede řeči proti chrámu a proti zákonu.“ (Sk 6, 13)

Kdo již podal křivé svědectví, ten musí, *aby obdržel odpuštění*, nahradit poškozenému učiněnou škodu, a v případě, že tím poškodil jeho čest, všechno veřejně odvolat. Jinak mu není *svatá zpověď* pranic platná.

456. Co je lhát?

Lhát je vědomě jinak mluvit, než jak myslíme.

Kdo úmyslně jinak mluví než myslí, aby jiné klamal, *lže*. Lhářem tedy není kdo vypravuje něco nepravdivého, co za pravdu pokládá. Ten se jen mýlí. Naopak, *lže* ten, kdo pravdu rozhlašuje, kterou mylně pokládá za lež.

Ke lži se vyžadují tři podmínky: 1. ten *lže*, kdo mluví *nepravdu*, tj. říká to, co není pravda, 2. kdo to *vědomě* činí, tj. ví: Co mluvím, není pravda, 3. kdo to *úmyslně* činí, tj. má úmysl a zájem mluvit nepravdu.

Osvětlím to příkladem: Chlapec by si hrál po školním vyučování se spolužáky. Protože přišel pozdě domů, tázal se ho otec: „Kde jsi byl tak dlouho?“ „Ve škole,“ odpovídá chlapec, „učili jsme se déle, pan učitel nám ukazoval pokusy“ atd.

Chlapec lhal. Proč? (1. řekl to, co není pravda, 2. ... atd.)

Rozeznáváme lež škůdcovskou, služebnou a žertovnou,

Škůdcovské lži se dopouští ten, kdo *lže*, aby uškodil bližnímu. Tak lhal např. *Aman* králi *Asvérovi*, když mu tvrdil, že židé připravovali spiknutí. (Est 3,6) Touto lží chtěl krále přemluvit ke krutému rozkazu, aby byli pobiti jednoho dne všichni židé, nemluvňata i starci, *děti i ženy* a zabrán jejich majetek. (Est 4,7) *Žena Putifarova* proti Josefovi. (Gn 39 10)

Služebné lži se dopouští ten, co tou lží chce prospět sobě nebo jinému.

Příklady: Té lži se dopustil *Gechazi*, služebník proroka *Elizea*. Bez vědomí a proti vůli proroka běžel za *Námanem* a řekl: „Můj pán mě posílá se vzkazem: Hle, právě přišli ke mně dva mládenci z prorockých synů. Dej jim talent stříbra a dvoje sváteční šaty.“ I *Náman* řekl: „Vezmi si laskavě dva talenty.“ Když pak *Gechazi* přišel s dary domů, ukryl je a vešel k svému pánu. Ale *Elizeus* řekl: „Odkud přicházíš, *Gechazi*?“ On mu odpověděl: „Tvůj služebník nikam nešel.“ (2 Král 5 1-7) *Služebné* lži se dopustil i *Petr* v předsíni velekněze, když zapřel Pána Ježíše. I *bratři Josefovi* lhali otci *Jakubovi*, když to nachystali tak, aby si otec myslel, že Josefa roztrhala divá zvěř.

Žertovné lži se dopouští ten, kdo *lže* s tím, aby jiné obveselil. I taková lež je nedůstojná člověka, ano, může se jí velice prohřešit, když při ní svou neopatrností někomu na cti nebo jinak ublíží. Je-li ale při žertovné lži

zcela zřejmá nepravdivost vypravovaného, že to každý tak poznává (že totiž nemůže o pravdu jít!), pak žertovná lež je jen vtipem a nejde o hřích.

Lhát není nikdy dovoleno. Písmo sv. říká: „*Hospodin má v ošklivosti lživé rty.*“ (Př 12, 22) „*Neobelhávejte jeden druhého!*“ (1 Kol 3, 9) „*Váš otec je ďábel a vy chcete dělat, co váš otec žádá.*“ (Jan 8, 44), člověk zneuctívá svou důstojnost.

Matka sv. *Františka Saleského* často říkala: „Jenom nelži, milý Františku! Lež zbavuje člověka cti před Bohem, lidmi a svědomím. Lež pochází od ďábla, a proto se stává člověk skrze lež ďáblovým dítětem.“ František si zapamatoval tato slova a po celý svůj život se nedopustil lži. Jestliže se z přenáhlení anebo z neopatrnosti dopustil chyby, raději trpěl trest, než aby si pomohl lží.

Císař Maximián, urputný pronásledovatel křesťanů, vyslal jednoho dne vojáky, aby zbožného a horlivého biskupa nikomedského *Antima*, zajali a odevzdali soudu. Vojáci biskupa neznali. I přišli v Nikomedii do nějakého domu a nevěděli, že právě tam biskup přebývá. Staříčkový biskup je přívětivě přijal a pohostil. Vojáci se ho pak ptali, neví-li, kde by mohli biskupa Antima najít. Vypravovali, že byli vysláni, aby ho zajali. „Já jsem *Antimus*, biskup nikomedský,“ řekl jim ctihodný kmet. Vojáci se zarazili a zvolali: „Tebe bychom tedy měli zajmout? To neuděláme! Řekneme raději, že jsme biskupa nikomedského nenašli.“ „Bůh uchovej“ pravil biskup „nechci, abyste lhali. Raději chci umřít, než abych vám ke lži radil,“ To řekl a šel dobrovolně s nimi.

Lež je *těžkým hříchem*, zvláště když se zneuctívá Bůh, nebo se páchá bližnímu velká škoda.

„*Lež ze zvyku je ohavnost, na lháři stále lpí hanba.*“ (Sir 20, 26) Obvykle bývá škůdnická lež smrtelným, služebná lež a žertovná obyčejným hříchem.

Varujte se lži! Naše přísloví říká: „*Lháři se nevěří, byť pravdu mluví.*“ „*Lháře Pán Bůh káře.*“ nebo „*Mladý lhář, starý zloděj.*“ „*Lež má krátké nohy.*“ „*Kdo lže, ten i krade.*“ Tak *Ananiáš a Safíra* byli za svou lež potrestáni okamžitou smrtí. (Sk 5,1-11) Ohavnost lži před Bohem dokazuje ctihodný *Fornerus*²³² takto: Písmo sv. svědčí, že Kristus Pán obrátil mnohé ze všech druhů hříšníků. Z lakomců a lichvářů obrátil *Zachea* a *Matouše*, z pronásledovatelů a protivníků církve obrátil zuřivého *Šavla* v pokorného *Pavla*, ze smilníků *Maří Magdalénu*, z loupežníků a vrahů lotra *Dismase*, z modlářských pohanů setníka pod svým křížem, ale: slyšte dobře, z lhářů a z pokrytců neobrátil vůbec žádného. A proč? Protože Kristus je věčná pravda, a proto není větší protivník lhářů a pokrytců než Kristus sám. Ti jsou spřízněni jen s otcem lži, s ďáblem.

²³² Okáč m. p. 224

Nemusíme všem a vždy povědět to, co víme. Někdy je nutné zatajit i pravdivou věc, *káže-li to povinnost*: soudcům, kněžím, lékařům, představeným, nebo odvrátí se dovoleným mlčením velké pohoršení, či velká škoda.

Člověk se může dopustit lži také i *skutky*, zvláště: *přetvařováním*.

457. Co je přetvařovat se?

Přetvařovat se je dělat se lepším, či nábožnějším, než skutečně jsem.

Přetvařuje se ten, kdo vnějšími úkony nebo věcmi označuje opak toho, co myslí. Dělá se hodným a není upřímným, zbožným a není takový. *Přetvařování* bývá tím těžším hříchem, chce-li někdo tím svést bližního ke hříchu, nebo mu způsobit nějakou škodu.

Kristus Pán řekl: „Běda vám, učitelé Zákona a farizeové, pokrytci! Podobáte se obilným hrobům: zvenčí se zdají pěkné, ale uvnitř jsou samé kosti z mrtvých a všelijaká nečistota.“ (Mt 23, 27) *Jidáš*, když políbil Pána Ježíše. *Herodes* se přetvařoval, když řekl mudrcům, že se chce též klanět dítěti Ježíši. *Joab* přišel k vojevůdci *Abnerovi* (*Amasovi*) a chytl ho za ruku, líbal ho s největší přívětivostí: „Zdráv buď, bratře!“ Ale druhou rukou jej mečem zezadu probodl. (2 Sam 3, 26 27)

Patří sem též i *pochlebování*.

Pochlebováním hřeší ten, kdo někoho chválí do očí a připisuje mu dobré vlastnosti, ačkoli ví, že je nemá, anebo alespoň ne v té míře, v níž mu je pochlebník připisuje.

Tak *pochlebovali* např. židé králi *Herodesovi Agrippovi*: „Jako nějaký Bůh mluvíš, ne jako člověk.“ Tak *pochlebování* se vyvine obvykle z prospěchářství a nazývá se i jinak: *patolízalství*. „Běda těm, kdo říkají zlo dobrem a dobro zlem, kdo považují tmu za světlo, světlo za tmu a kdo berou hořké za sladké a sladké za hořké!“ (Iz 5, 20)

K *Abrahámovi do Sancta Clara* přišla jedna pobožnůstkařka a tvářila se jak svatá a s povzdechem řekla: „Ach, velebný otče, jsem největší hříšnice na světě.“ Při těchto slovech zůstala zkřivena stát a očekávala, že Abrahám pochválí její pokoru. Abrahám však, dobrý znalec lidí, dal jí za pravdu, a napomínal ji, aby zanechala hříšného života a opravdu se polepšila. A hle, jak hned ukázala svou domnělou pokoru! Celá rozhořčená při odchodu volala, kdo může o ní říci něco špatného?

458. Čím se hřeší proti cti a dobrému jménu bližního?

Proti cti a dobrému jménu bližního se hřeší:

1. *křivým podezříváním a opovážlivým posuzováním,*
2. *pomluvou, nactiutrháním a donášením,*
3. *spíláním anebo nadáváním.*

Slova *čest* a *dobré jméno* znamenají téměř jedno a totéž. Řeknu-li např., že má někdo dobré jméno, či že má čest, pak chci tím říci, že jej jeho spoluobčané mají za hodného, řádného a spravedlivého muže a že jej i ctí jako hodného, řádného a poctivého muže. Čest je tedy příznivý úsudek jiných o nás. *Písmo sv.* říká: „*Dobré jméno je lepší, než velké jmění, oblíbenost je nad stříbro a zlato.*“ (Př 22, 1)

Jak škodí právě uvedené hříchy cti a dobrému jménu, vysvětlujeme v následujícím:

459. Kdo se prohřešuje křivým podezříváním?

Křivým podezříváním se prohřešuje ten, kdo se domýšlí bez dostatečné příčiny o bližním něčeho zlého.

Kdo smýšlí na základě dostatečných důvodů zle o bližním, nehřeší. Neznámému člověku nemusíme hned důvěřovat, ale bez dostatečné příčiny nesmíme o něm křivě soudit. *Sv. Pavel* praví (1 Kor 13, 5): „*Láska nemyslí jen a jen na sebe*“ ... Bůh zakazuje výslovně křivé podezřívání: „*Nesmýšlejte v srdci špatně o svém bližním.*“ (Zach 8, 17)

Příklady: Když Kristus Pán chtěl uzdravit nemocného, promluvil k němu: „Od-pouštějí se ti hříchy,“ tu *farizeové* hned mysleli, že se rouhá. Jindy se zase domnívali, že Kristus Pán sám je také hříšníkem, když se schází s hříšníky. Např. *prátele Jobovi*, kteří se domnívali, že Job musel hřešit, protože jej Bůh navštívil soužením. I *učedníci Ježíšovi* křivě posuzovali slepce, když si mysleli, že musel on sám, či jeho rodiče hřešit. (*Příslaví*) „*Kdo v té peci bývá, jiného tam vidá.*“ „*Podle sebe soudím tebe.*“

Křivé podezřívání je tudíž hřích spáchaný *myšlenkou*.

460. Jakým hříchem je křivé podezřívání?

Opovážlivým posuzováním hřeší ten, kdo pokládá bez dostatečné příčiny o bližním cosi zlého za jistě pravdivé. Jde o hřích spáchaný myšlenkou.

Opovážlivé posuzování je větším hříchem než křivé podezření. Ten, kdo křivě *podezřívá*, *domnívá se* o bližním něčeho zlého, ale nepokládá to za pravdivé nebo za jisté, *podezřívá* z toho (zlého) jen svého bližního (že by se toho snad dopustil). Kdežto ten, kdo opovážlivě *posuzuje*, má určité

ustálené mínění, i když nemá k tomu žádné dostatečné důvody.

Kdo *opovážlivě posuzuje* bližního, činí se jeho samozvaným soudcem a k tomu ještě nespravedlivým. Sahá tak do práva, které náleží jen Bohu, neboť o myšlenkách, úmyslu a pohnutkách, ze kterých následují činy, může jen Bůh pronést pravý úsudek. Proto nás napomíná Písmo sv.: „*Nesud'te a nebudete souzeni: nezavrhujte a nebudete zavrženi.*“ (Lk 6, 37) *Opovážlivé posuzování* plyne obyčejně ze samolibosti: „*Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve svém oku nepozoruješ?*“ (Mt 7, 3)

Příklady: *Anna*, manželka Elkánova, modlila se vroucně před Hospodinovým svatostánkem. Když se před Hospodinem tolik modlila, Eli, nejvyšší židovský kněz, dával pozor na její ústa. Anna hovořila jen v srdci a pouze její rty se pohybovaly, ale její hlas nebylo slyšet, takže ji Eli pokládal za opilou. Řekl jí proto: „Jak dlouho budeš opilá? Zanech už toho vína.“ (1 Sam 1, 12–14) A když apoštolové po seslání Ducha Svatého bez bázně vystupovali a kázali, pravili o nich židé, že jsou podnapilí. Nebo když sv. *Pavel* vysvobozen po ztroskotání lodi na ostrově *Maltě* sebral suché roští a do ohně hodil neboť bylo chladno, vylezla náhle zmije z roští a pověsila se mu na ruku. Jakmile domorodci uviděli, že mu ten had visí na ruce, domnívali se, že sv. Pavel je zločincem. (čímž se dopustili *křivého podezření*) Ale nestačilo jim to dostatečně, řekli to, co si mysleli, hlasitě: „*Ten člověk je jistě nějaký vrah! Vyvázl sice z moře, ale Spravedlnost ho nechce nechat na živu.*“ (Sk 28, 3-6)) (Tím se dopustili *křivého posuzování*.) „*Ale Pavel setřásl toho hada do ohně a nic zlého se mu nestalo.*“ (Sk 28, 5) I měli za to, že uštklý umře. Když viděli, že jej nic zlého nepotkalo, prohlásili, že je bůh.

Muži se ztratila peněženka s penězi a on věděl že v pokoji, kde měl peníze, byla služka. I soudil hned, že ona mu ji vzala, a proto ji propustil ze služby. Ale po nějakém čase našel ztracenou tobolek s penězi pod postelí, tu poznal, že služku *křivě posuzoval*, a proto ji hned zas do služby vzal.

461. Kdo se prohřešuje pomluvou?

Pomluvou se prohřešuje ten, kdo si vymýšlí chyby na bližním, nebo jeho skutečné chyby zveličuje.

Příklady: Žena *Putifarova* pomluvila Josefa u svých domácích a u svého muže slovy: „Hle, jak zlého člověka můj muž přivedl do domu. Přišel sem ke mně a chtěl mi učinit zlé. A když jsem křičela, zanechal plášť, utekl. (Gn 39, 14n) Také *židé* pomluvíli Pána Ježíše u Piláta, že P. Ježíš bouří lid a zakazuje odvádět daň císaři. Též *falešní svědkové* pomluvíli sv. *Štěpána* a řekli: „Tento člověk se rouhá proti svatému městu i proti zákonu.“ Bůh trestá pomlouvače. To zakusil *Aman*, miláček krále Asvéra. Když mu *Mardocheus*, hlídač královského paláce nechtěl lichotit jako ostatní, rozhodl se

pyšný a závistivý zlosyn se mu pomstít. Pomluvil ho u krále jako buřiče a podvedený král nařídil, aby židovský národ byl vyhuben. Mardocheus i nábožná Ester vzývali Boha o ochranu, a Bůh vyslyšel jejich modlitby. Národ byl zachován, a pomlouvač Aman pověšen na šibenici, kterou dal stavět pro nenáviděného Mardochea. (Est 7,9) Tak upadl sám do jámy, kterou kopal jinému. Sv. *Alžběta*, portugalská královna, měla mezi svými komorníky jinocha, jehož si vysoce vážila pro jeho ctnost a nábožnost. Sledoval to jiný sluha pln závisti, schopný si získat podlízavostí a pokrytstvím přízeň krále *Diviše*, manžela Alžbětina. Stále jej doprovázel a vnukl mu na honbě myšlenku, že královna se svým služebníkem vede potají hříšný život. Král mu uvěřil, šel beze slova dál, až se dostal k železné huti, kterou ustanovil za popraviště osočeného sluhy. I nařídil tajně nejsurovějšímu kováři, aby toho, který zítra ráno první přijde a bude se ptát, zdali je vykonán rozkaz krále, hned chytl, a vhodil do ohnivé pece, zároveň ale nejprísnějším trestem hrozil, nestane-li se podle jeho rozkazu.

Král se vrátil z honu domů a poručil nevinně osočenému služebníku, aby pospíchal časně ráno k železným hutím, a tam se zeptal, zdali je vykonán rozkaz králův? Poslušný jako jindy, hned na úsvitě vstal služebník, pomodlil se a nastoupil cestu k hutím. Když přišel do blízké vsi, zvonili právě na mši svatou. Hlas zvonu tak mile dojal jeho ucho a srdce, že uposlechl jeho příjemný hlas a vešel do chrámu Páně. V pobožnosti pohřížen modlil se s důvěrností k Bohu a zdálo mu, jako by ho jakási tajná moc déle zdržovala od jeho osudné cesty.

Zatím, co se nevinný sluha v chrámu zbožně modlil, nemohl se onen pomlouvač dočkat chvíle, aby králi oznámil, že jeho nařízení je vyplněno. Proto s hříšnou radostí pospíchal k hutím, aby se přesvědčil, zda je rozkaz králův vykonán. Sotva však tam vyslovil ta slova, v okamžiku byl popaden, a bez milosti, bez váhání vhozen do ohnivé pece a upálen. Tu přichází nevinně nařknutý sluha, a na otázku jeho: zdali rozkaz králův je vykonán, hutníci ochotně ukazují spálenou kostru. I uslyšel to král, užasl a zhrozil se nad neočekávanou a podivnou událostí. Po pilném vyšetření celé příhody velebil i s královnou svrchovaného Mstitele bezbožnosti a pomluvy. „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.“ (a tak „Bůh také vzpomene na své“, tj. odměnou neb trestem. „Všechno se domů vrátí“ tj. co dobrého nebo zlého do světa vysíláš)²³³.

Sv. *Augustin* měl nad svým stolem pověšenou tabulku s následujícím nápisem: „*Chraň, se každý stolu mého, bližního kdo tupí svého.*“

Pomluvou hřeší *zveličovatel chyb bližních*: že jsou těžší, větší, horší aj.

Tak např., kdyby označil někdo spořivého člověka hned za lakomce. *Písmo sv.* říká: „*Jestliže had uštkne před zařikáním, k ničemu nejsou zařikávači.*“ (Kaz 10, 11) „*Pomlouvač má d'ábla na jazyku a posluchač pomluvy má d'ábla v uchu.*“ (Sv. Bernard)

²³³ „Mehler's Beipielen I.“

462. Kdo se prohřešuje nactiutrháním?

Nactiutrháním se prohřešuje ten, kdo vyjevuje skutečné chyby bližního bez dostatečné příčiny.

Nactiutrhání se liší od pomluvy tím, že pomlouvač roznáší *vymyšlené* zlé o bližním, kdežto nactiutrhač říká o bližním zlé, které sice *pravdivé* je, ale skryté. Pomlouvač říká *lež*, nactiutrhač *pravdu*. Říkat pravdu je něco hříšného? Hřeší tím, že *roznáší* chyby bližního *bez nutnosti*. Hřích je tím trestuhodnější, čím vznešenější osoby se týká a má horší důsledky.

Čest patří mezi nejvzácnější hodnoty člověka, a proto těžce hřeší ten, kdo bližního obírá o dobré jméno. Jeho hřích je lehčí než vražda, ale těžší než krádež. „Dobré jméno je lepší než velké jmění, oblíbenost je nad stříbro a zlato.“ (Př 22, 1) „Rána důtkami působí podlitiny, rána jazykem drtí kosti.“ (Sir 28, 17) „Když jsi něco slyšel, ať to s tebou umře, buď klidný, nepukneš z toho.“ (Sir 19, 10) Sv. František Serafinský: „Nactiutrhání je horší hřích, než viditelná loupež.“

Jeden²³⁴ farář, který mnoho *trpěl na své cti* zlými jazyky některých osadníků, ležel na smrtelném loži. I přišli k němu dva muži, kteří ho nejvíce hanobili a pomlouvali a odprošovali ho. Kněz byl dojat, i řekl: „Milerád vám odpustím, doneste jen tento polštář na věž, a peří z něho vysypte do větru.“ Když tento divný úkol vykonali, vrátili se oni muži k svému faráři. A ten jim řekl: „Jděte nyní a seberte opět rozpuštěné peří do polštáře.“ „To není možné!“, odvětili. Ale umírající pak doložil: „Vidíte, právě tak je nemožné odvolat všechna slova pronesená proti mé cti a vytáhnout ze všech srdcí. Já vám odpouštím. Budiž vám to však poučením, že lehké je pomlouvat, těžké však napravit následky pomluvy. Prosím vás tedy, aspoň po mé smrti mluvte jen dobře o mně a modlete se za mne.“ Hluboce dojatí odešli farníci z pokojíku svého kněze. Budiž i vám, milé děti, tento příklad výstrahou a poučením.

463. Kdy smíme vyjevit chyby bližního?

Chyby bližního smíme a máme vyjevit, když je to třeba k polepšení chybujícího, nebo k zamezení ještě většího zla.

Je dovoleno vyjevit chyby bližního ze dvou příčin:

1. pokud kritika směřuje k polepšení chybujícího, či
2. zamezí-li to ještě většímu zlu.

Příklady: Ad 1. „Když Josef s bratry jednou pásł stáda svého otce, učinili bratři něco velmi zlého. Josef se toho zhrozil a pověděl to otci, aby se to více nestalo.“ Pán Ježíš praví: „Když tvůj bratr zhřeší proti tobě, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima.

²³⁴ Brynych III. p. 295

Dá-li si od tebe říci, svého bratra jsi získal. Nedá-li si však říci, přiber si ještě jednoho nebo dva, aby každá výpověď byla potvrzena ústy dvou nebo tří svědků. Když je však neposlechne, pověz to církvi.“ (Mt 18,15-17)

Ad 2. *K zamezení ještě většího zla*, tj. smíme a máme sdělit chyby bližního, pokud jejich sdělením zabráníme, aby několik nebo více osob neutrpělo velikou škodu na jmění, anebo dokonce celá lidská společnost, aby totiž národ, církev, vlast nebyly těžce poškozeny.

Rodina, která poznala, že jejich sluha je šidil a že je nespolehlivý a nemravný, může před ním jinou rodinou varovat, aby ta nebyla poškozena. Ví-li někdo, že ten, či onen snaží se tajně přemluvit někoho ke ztrátě víry, nebo rozšiřovat špatné knihy, bouřit proti vládě, můžeme a smíme to oznámit, aby církev i vlast byly uchráněny před větší škodou.

Příklady: Když k Pánu Ježíši přišli farizeové, vytýkal jim jejich chyby a když to nic nepomohlo, pokáral je před mnohými zástupy, poukazuje na jejich pokrytectví, aby svým sdělením tak způsobil, aby jiní je v tom nenásledovali. I *Sv. Pavel* psal právem *Timotejovi*: „*Kovář Alexandr mi způsobil mnoho zlého. I ty se měj před ním na pozoru, protože se postavil našemu kázání naprosto nepřátelsky.*“ (2 Tim 4, 14 15)

Je třeba však připomenout, že sdělujeme-li chyby bližního, že to nesmí být z hněvu, pomsty, škodolibosti, nýbrž *se šlechetným, dobrým úmyslem*, aby se bližní polepšil, nebo abychom jiné varovali před větším zlem.

464. Co máme dělat, musíme-li slyšet pomlouvačné řeči o bližním?

Musíme-li slyšet pomlouvačné řeči o bližním, nemáme v nich mít žádné zalíbení, nýbrž máme co možná dát najevo, že se nám nelíbí, a ze všech sil jim bránit.

Pomlouvačné řeči nemáme nikdy *dobrovolně* poslouchat, tím méně dávat k nim podnět vyptáváním. „*Pro svá ústa zhotov dveře se závorou, pro svá slova váhu se závažím.*“ (Sir 28, 25)

Musíme-li slyšet pomlouvačné řeči, tj. nemůžeme-li se jim vyhnout, nemáme v nich mít žádné zalíbení.

Je-li to možné, máme dát svou nelibost najevo nad takovými řečmi, např. svým mlčením, nebo obhajováním pomluveného nebo svými posuňky, nebo tak, že řeč obrátíme na jiné věci.

Když věhlasný kancléř Jindřicha VIII., anglického krále *Tomáš More* uslyšel ve společnosti pomluvy, postavil se proti pomlouvačům a řekl: „*Mluv si, co chceš, já pravím, že tento dům jest mistrně postaven, a že stavitel jeho byl výtečným mistrem!*“ Tím učinil pomluvě konec! Podle rady *sv. Jeronýma* máme takovou společnost, která

se pomlouváním zabývá, hned opustit. A sv. Bernard říká: „Pomlouváč má d'ábla na jazyku, posluchač v uchu.“

465. Kdo se prohřešuje donášením (udavačstvím)?

Donášením se prohřešuje ten, kdo někomu donáší to, co pověděl o něm nepřítel, aby je popudil proti sobě.

Hříchem *donášení* (udavačství) chce člověk způsobit sváry, rozmlísky ap. Protože donašeč vždy rozdílně mluví, takže bychom se mohli domnívat, že má dva jazyky, nazýváme jej *dvojjazyčníkem*²³⁵. *Písmo sv.* vyslovuje nad ním klatbu. *Nadýmač* (donašeč – klevetník). „*Prokletý je donašeč a potměšilec, neboť zahubil mnoho pokojných lidí.*“ (Sir 28, 13) Tak donašeč mluví obvykle asi takto: „Příteli, mám tě rád, proto ti musím něco důležitého říci. Domníváš se, že ten a ten je tvůj přítel, ale mýlíš se, slyš, to a to o tobě povídal. Chraň se ho! Lituji tě, žes mu tolik dobrodiní prokázal. Vidíš, jak se ti za to odměnil.“

I *Santabar*²³⁶, pověstný bezbožník, chtěl si získat *donášením* královu přízeň. Proto radil jeho synu *Leovi*, aby byl vždycky dýkou ozbrojen nejen ke své ochraně, nýbrž i k ochraně svého otce proti úkladníkům, kteří touží po jeho smrti. Věrný syn poslechl služebnickovy rady, doprovázel brzy nato svého otce vyzbrojen dýkou. Bezbožný služebník přesvědčil se o tom, vloudil se potají k císaři, napomínal ho, aby se měl na pozoru před svým synem, který je ozbrojen dýkou a chce zavraždit svého otce. I radil císaři, aby pro jistotu dal prohledat šaty svého syna. Lehkověrný císař poručil prohledat synovy šaty a dýku tam skutečně našli. Rozzloben rozkázal hned, aby nevěrnému synu byly vypíchnuty oči. A to by se bylo skutečně stalo, kdyby královská rada se neujala nevinného syna a nebyla dokázala bezbožnost lstivého darebáka Santabara. „*Donašeč špiní sám sebe a v okolí je nenáviděn.*“ (Sir 21, 28)

466. Kdo se prohřešuje spíláním anebo nadáváním?

Spíláním anebo nadáváním se prohřešuje ten, kdo zlehčuje čest svého bližního v jeho přítomnosti slovy nebo skutky.

Pomluva a nactiutrhání se děje obvykle za „*zády*“ bližního, v jeho nepřítomnosti, spílání se však děje v přítomnosti našeho bližního, jemu „*do tváře*“.

Spílání (neboli lání) spočívá v urážlivých řečech, které někdo druhému říká do očí, nebo říká bez známek slušnosti (neodpoví mu na pozdrav).

²³⁵ Okáč III. p. 231

²³⁶ Okáč III. p. 240

Spravedlivou domluvu smíme dát bližnímu, ale spílání je těžkým hříchem: „*Každý, kdo se na svého bratra hněvá, propadne soudu a kdo svého bratra tupí, propadne velezradě, ba kdo ho zatracuje, propadne pekelnému ohni.*“ (Mt 5, 20) Čím váženější je osoba, tím větší je hřích spílání. Pohanit *tiskem* někoho je ještě trestuhodnější a hříšnější, než pohanit někoho ústně.

467. Co je povinen učinit ten, kdo bližnímu uškodil na cti a dobrém jménu?

Ten, kdo uškodil bližnímu na cti a dobrém jménu, je povinen:

- 1. pomluvu odvolat a odprosit bližního, když ho zneuctil,*
- 2. ve všech případech podle svých sil napravit škodu, kterou způsobil bližnímu na jeho cti, jeho dobré pověsti aj.*

Ad 1. Pomluvu je zapotřebí *odvolat*, protože pomlouvač říkal *lež* a to u *všech osob*, před nimiž se stala.

Šlechtic se dopustil pomluvy, přišel k výbornému učiteli a zpovědníkovi Alfonsovi, aby u něj našel útěchu i radu. „Přišel jsem nedávno,“ líčil šlechtic, „do společnosti, kde se mluvilo o jedné kněžně. Celá společnost vychvalovala její výborné vlastnosti. Usmíval jsem se a pyšnil jsem se její náklonností. Ale bylo to obvinění nespravedlivé, a proto mě svědomí činí výčitky a já přicházím vás prosit o radu.“ *Alfons* zmlkl, zamyslel se a nato řekl: „Pane, váš pád je nezhojitelný, po vaší spáse je veta!“

Ta slova velmi šlechtice překvapila, odešel a tázal se opět v jiném městě výborného kněze o radu, který mu uložil za pokání, aby všechny osoby navštívil, které v oné společnosti tehdy byly, a je na svou čest ubezpečil, že to, co o kněžně mluvil, byla jen *lež* a *nactiutrhání*. „To jaktěživ neudělám!“ vykřikl mladík zlostně, „tím bych zlehčil čest a svůj vysoký stav!“ „Tak je vaše rána nezhojitelná,“ odpověděl zarmoucený kněz, „vy jste se uvrhl do náruče věčné smrti!“ *Bez odvolání není odpuštění.*

Čest napravit je nutné stejným způsobem, jakým byla porušena, tj. ústně, veřejně, tiskem atd. *Poddaní* mají své představené odprosit, *představení* k podřízeným se velkoryse chovat, *rovní (kolegové)* mají způsobem pro ně vhodným (podáním ruky atd.) napravit učiněnou si urážku.

Ad 2. *Ve všech případech* napravit škodu učiněnou ať na cti, či na majetku, vyžaduje zajisté *křesťanská spravedlnost*.

Je podivné, jak v naší době, kdy mnohý honí jen povrchní pozemské věci, on pomluvu nepovažuje téměř ani za hřích a povinnost napravit následky pomluvy ani necítí. Před *zlodějem hmotného majetku* každý prchá, zloděj je ze společnosti slušných

lidí vyloučen. Ale *před zlodějem cti*, která je přece dražší než hmotný majetek, mnohý se nechrání a ten se může pohybovat ve společnosti zcela volně.

468. Co se nařizuje v osmém Božím přikázání?

V osmém Božím přikázání se nařizuje, abychom:

1. *vždy a všude říkali pravdu a byli upřímní,*
2. *šetřili čest a dobré jméno bližního a hájili ho.*

Ad 1. *Vždy a všude* mluvíme pravdu, když se shodují naše slova a činy s naším vnitřním přesvědčením. „*Proto nechte lhaní a každý mluvte se svým bližním pravdu.*“ (Ef 4, 25) Máme též šetřit *upřímností* i v řeči, i v jednání. Upřímný v řeči a v jednání je ten, kdo *jedná* tak jak smýšlí v srdci.

Ale pravdomluvností se nemá rozumět to, že musíme vše, co víme, vyklopit. „*Budte opatrní jako hadi a bezelstní jako holubice.*“ (Mt 10, 16) Zejména je třeba se zdržovat těch sdělení, která jsou zbytečná, bezúčelná a škodlivá. My vše, co víme o některé věci, jsme povinni upřímně a bez obalu povědět jen těm, kteří mají právo požadovat plnou pravdu od nás, tj. rodiče, představení, soudce. Ctnost, která nás učí při mluvení dostat do příslušných mezí, nazývá se *mlčenlivost*. Jejím opakem je *žvanivost, tlachání, mnohomluvnost*. „*Velké žvanění se neobejde bez hřichu, kdo drží své rty na uzdě, je moudrý.*“ (Př 10, 19) „*Jazyk má ve své moci smrt i život, jak se ho užívá, takový je z něho užitek.*“ (Př 18, 21)

Důvody, které nám ukládají, abychom některé věci utajovali, rozeznáváme tajemství: 1. *přirozené*, tj. náhodné poznání věci, kterou bližní má právo tajit: 2. *slíbené*, které jsme slíbili zachovat, 3. *svěřené* neboli *úřední*, které brání porušit povinná věrnost, např. lékaři, advokátu, telegrafnímu úředníku atd., 4. *svátostné* neboli *zpovědní*. Jen povinnost zachovat *tajemství zpovědní* je naprostá. Spása věřících a blaho celé církve si vynucují, aby se toto tajemství zachovávalo bezvýhradně. Ono tajemství *nesvátostné lze sdělit*: 1. stala-li se tajená skutečnost obecně známá, 2. je-li veřejný prospěch nebo prospěch jednotlivcův těžce ohrožen tajemstvím. Ale lstivě a násilně se vtírat do cizích tajností se také zapovídá, např. otvírat soukromé listy, prohledávat příbytek. Podobné věci může z podstatných příčin nařídít jen autorita, a je k tomu oprávněna, např. vláda proti poddaným, rodiče proti dětem²³⁷.

Krásný příklad upřímnosti dal nám mezi jinými sv. Jan Kentský (Kenty): Tento světec upadl kdysi na svých cestách do rukou loupežníků. Ti na něm žádali, aby jim vydal, co má. Světec tak učinil a loupežníci se ho tázali, nemá-li ještě něco. Jan

²³⁷ Dr. Antonín Procházka: „Výklad katechismu“ p. 465

odpověděl, že nemá. Loupežníci ho tedy propustili. Avšak když odešel několik kroků, vzpomněl si, že má ještě trochu peněz, které měl zašité v šatech i vytýkal si, že nebyl pravdomluvný. Vrátil se tedy bez odkladu k loupežníkům a vydal jim i ty peníze. Loupežníci byli jeho upřímností tak pohnuti, že mu vrátili²³⁸ i věci dříve odňaté. Rovněž o Epaminondovi, státníku a slavném thébském vojevůdci se vypravuje, že byl tak pravdomluvný, že nelhal ani v žertu.

Ad 2. Čest a dobré jméno bližního je závazek *šetřit*, tj. vykázat povinnou úctu a ohledy v řeči i jednání *hájit*, tj. bránit pomluvě, nactiutrhaní aj.

Je-li pomlouvač *nižší* vážnosti než my, máme jej přísně napomenout a pod hrozbou urážky mu dát najevo své opovržení. Je-li *vyšší* vážnosti, či *téže* vážnosti jako my, hajme čest bližního podle daných okolností, zvláště se snažme rozhovor obrátit na jiný předmět.

Osmé přikázání radí, abychom svůj jazyk drželi na uzdě a to se stane, když dříve, než promluvíme, si všechno rozmyslíme. Pamatujme, že náš Spasitel řekl varovně: „*Ale říkám vám: „I z každého neužitečného slova, které lidi pronesou, musí v soudný den vydat účty.“*“ (Mt 12, 36) Co zla již způsobila lež! Proto volám k vám slovy:

Poučení: *Měj v ošklivosti jakoukoli lež! Přichází od d'ábla a dělá tě mu podobným. Nemluv o bližním nikdy nelaskavě! „Co sám nenávidíš, nikomu nečiň.“* (Tob 4, 15) *Nikdy rád neposlouchej pomluvy a nactiutrhaní! Uvaž slova Písma sv.: „Velké žvanění se neobejde bez hříchu, kdo drží své rty na uzdě, je moudrý.“* (Př 10, 19) a: „*Tak i jazyk je sice malý úd, ale může se chlubit velkými věcmi.*“ (Jak 3,5)

O posledních dvou Božích přikázáních

Deváté přikázání doplňuje šesté přikázání.

469. Jak zní deváté Boží přikázání?

Deváté přikázání Boží zní: „Nepožádáš manželky bližního svého.“

470. Co se zakazuje v devátém Božím přikázání?

V devátém Božím přikázání se zakazují všechny dobrovolné nečisté

²³⁸ Jak.Procházka II., p. 178

myšlenky i žádosti.

Nečisté myšlenky a žádosti se nazývají *vnitřními hříchy* proti čistotě, deváté přikázání je proto zakazuje, protože jsou zdrojem nečistých *skutků*.

Lidská duše je podle slov Pána Ježíše podobná poli, kde roste obilí, zrna i plevel. Ten má rovněž jako obilí stéblo, květ a kořínky a pochází jako obilí ze zrna. Má-li se dařit na poli dobrému zrnu, musí být zaseto dobré semeno do země a kdo nechce mít na svém poli plevel, musí bránit tomu, aby tam nepřišlo semeno plevelu. A na duchovním poli lidské duše nazýváme plevelu zlé skutky, dobré skutky jsou naopak dobré semeno. Žádosti jsou kořínky a myšlenky jsou semenem skutků. Kdo chce své duchovní pole mít bez plevelu, musí je osévat jen semenem dobrých skutků, tedy dobrými myšlenkami. A to nám nařizuje Bůh v *devátém* přikázání.

Nečisté myšlenky má člověk, který myslí na něco necudného, nestoudného. Takové myšlenky jsou hříchem, když člověk ví, že to, nač myslí, je necudné, a když se v tom kochá neboli má zalíbení. „*Hospodin si oškliví špatné záměry, ale příjemná jsou mu laskavá slova.*“ (Př 15, 26)

Nečisté žádosti má člověk, který chce vidět čist, slyšet nebo činit něco necudného. Zlé žádosti pocházejí z hříchu a ke hříchu zase svádějí, avšak samy nejsou hříchem. „*Když je člověk pokoušen, vábí ho a svádí jeho vlastní žádostivost.*“ (Jak 1, 14) Žádostivost záleží ve vzpouře těla proti duchu, ona usiluje *strhnout rozum* k tomu, aby věc smyslům lahodící uznal pravým dobrem a *pohnout vůlí*, aby se pro ni rozhodla. Dokud tedy bojujeme proti zlým žádostem a nesouhlasíme s nimi, jedná se o pokušení, nikoli o hřích, jakmile k nim však svolíme, stávají se již hříchem.

I ti svatí a světice Boží, kteří jsou nám vzorem andělské čistoty, byli pronásledováni nečistými myšlenkami a žádostmi (např. sv. Kateřina Sienská)... Ty však neuškodily jejich čistotě, ale učinily ji tím cennější a záslužnější. A tak poustevník žijící mnohá léta na poušti řekl jinochu, jenž byl sužován nečistými myšlenkami: „Nemůžeš zabránit, aby vrabci na střeše nesedali, ale aby tam zůstávali a dokonce hnízda si tam zbudovali, to vyloučit můžeš. A tak i nemůžeš zabránit, aby zlé myšlenky a žádosti nepřicházely do tvé duše, ale můžeš zabránit, aby tam zůstaly a tam se zmnožily.“

471. Co se nařizuje v devátém Božím přikázání?

V devátém Božím přikázání se nařizuje, abychom zachovali čisté srdce od všech nečistých myšlenek a žádostí.

Není sice v naší moci, aby v nás nevznikaly nečisté myšlenky a

žádosti, protože bývají pokušením (které Bůh na člověka sesílá, aby jej zkoušel), ale je v naší moci je odpírat a s pomocí *Boží* je potlačovat a zapuzovat. To máme udělat *hned na začátku*, jakmile v nás začínají vznikat. Přemoci je lze modlitbou nebo vzpomínkou na přehořké utrpení Páně, na poslední věci člověka atd. Pamatujme, že Písmo sv. praví: „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha.*“ (Mt 5, 8)

Sv. Jan opat říkával, že pravý křesťan si musí počínat jako muž, který sedí pod stromem a když vidí divokou zvěř připravenou k útoku, je nejlépe, aby vylezl na strom, tak musí i křesťan, když zlé myšlenky na něj dorážejí, pozdvihnout se k Bohu, a on bude pomocníkem a jeho ochráncem.

472. Jak zní desáté Boží přikázání?

Desáté Boží přikázání zní: „Aniž požádáš statku jeho.“

Desáté Boží přikázání je doplňkem sedmého přikázání, které zakazuje bližnímu škodit na jeho majetku.

473. Co se zakazuje v desátém Božím přikázání?

V desátém Božím přikázání se zakazuje veškerá hříšná žádost toho, co patří bližnímu.

Chtít žádat to, co patří bližnímu je hříšná žádost a to tehdy, když je proti Boží vůli, a je-li nezřízená, tj. když je ochotná případně se domáhat splnění i pomocí zločinu (krádeží, loupeží, podvodem).

V době proroka *Eliáše* byl králem v Izraeli *Achab*. Vedle králova paláce měl muž jménem *Nabot* vinici. *Achab* řekl *Nabotovi*: „Dej mi svou vinici! Udělám si z ní zahradu, je u mého domu.“ *Nabot* však nechtěl prodat svou vinici, neboť zákon *Mojžíšův* zakazoval prodat pole, dědictví svých otců. I rozhněval se *Achab* tak, že si lehl na své lože, odvrátil svou tvář a nejedl.

Již zde je vidět *nezřízenou žádostivost po cizím majetku*. Ale nešťastný *Achab* nezůstal jen u toho. *Jezabel*, jeho manželka, viděla smutného krále a když se dověděla příčinu jeho smutku, najala dva ničemy, kteří obžalovali křivě *Nabota* z rouhání a způsobili, že nevinný *Nabot* byl ukamenován. Nato řekla *Jezabel* králi: „Vstaň, zaber vinici, neboť *Nabot* již nežije.“ Tím slovem se vzbudila více žádost cizího statku v *Achabově* srdci a že nedovedl přemoci hříšnou žádost, cizího majetku se zmocnil nespravedlivě. (1 Král 21, 16)

Není však hříchem žádat to, co náleží bližnímu, přejeme-li si to nabýt poctivým způsobem, např. koupí, výměnou apod. Ale přitom musíme být

opatrní a svou žádostivost držet na uzdě: „*Neboť kořenem všeho zla je láska k penězům.*“ (1 Tim. 6, 10)

474. Co se nařizuje v desátém Božím přikázání?

V desátém Božím přikázání se nařizuje, abychom každému přáli to, co je jeho a byli spokojeni se svým.

Každému přát to, co je jeho, znamená radovat se, že každý má svoje (tj. to, co mu Bůh přisoudil, co je jeho jmění, majetek).

Se svým být spokojen, znamená neusilovat nezřízenou žádostí o cizím majetek, nýbrž s tím, byť toho bylo sebedíků, se uskromnit. Sv. Pavel říká: „*Zbožnost je skutečně pramenem zisku pro toho, kdo je se vším spokojen, nic jsme si přece na svět nepřinesli a nic z toho také nemůžeme odnést. Máme-li však co jíst a do čeho se obléci, budme s tím spokojeni. Ti, kdo chtějí hromadit bohatství, upadají do pokušení a zamotávají se do mnohých nesmyslných a škodlivých žádostí, které vrhají lidi do zkázy a záhuby.*“ (1 Tim. 6, 6–9) „*Sladký je život spokojeného a pracovitého člověka, ale ještě lépe se daří tomu, kdo nalezne poklad.*“ (Sir 40, 18)

475. Čemu nás učí poslední dvě Boží přikázání?

Poslední dvě Boží přikázání nás učí, že Bůh je pánem i našeho srdce, a že se tedy máme řídit, nejen ve svých skutcích, nýbrž i v myšlenkách a žádostech nejsvětější Boží vůli.

Z posledních dvou přikázání se učíme, že Bůh je pánem i našeho srdce, tj., že i naše srdce procitne, a že i srdcem mu máme sloužit neboli, že nemáme jen své skutky, ale zejména své myšlenky a žádosti podrobovat jeho svaté vůli. Boží zákon máme plnit nejen *navenek*, ale i *vnitřně*, v nás.

Světský soud může člověka *soudit jen podle jeho skutků a řečí*, ale ne podle myšlenek. Bůh však zpytuje srdce i „*ledví*“ (nitro) člověka, a proto nás bude soudit i podle našich myšlenek a žádostí. *On jediný může i naše myšlenky a žádosti podrobit zákonu.*

Navenek plnili Boží přikázání *farizeové*, zvláště když jiní na ně viděli, ale ve svém srdci byli daleko od jejich plnění. Pánu Ježíši se nemohlo líbit

takové jednání a tak je hojně nazýval jen „pokrytci“ a „obílenými hroby.“

476. Co slíbil Bůh těm, kteří zachovávají jeho přikázání?

Těm, kteří zachovávají jeho přikázání, slíbil Bůh mnohonásobné požehnání a věčný život.

Mnohonásobné požehnání, tj. mnohé dary a dobrodiní pro tělo i pro duši dá Bůh těm, kteří budou plnit jeho přikázání.

Z plnění *Desatera* nám plyne velký užitek. Tak např. ve *čtvrtém* slibuje Bůh dlouhý a spokojený život těm, kdo ctí své rodiče, v *pátém* Božím přikázání se chrání nejen blaho našeho těla a naší duše, ale i bližního, *šestým* a *devátým* nevinnost, *sedmým* a *desátým* jmění a náš majetek (statek), *osmým* čest a dobré jméno. Copak již v tom nepoznáváme Boží požehnání?

Život věčný, tj. nebeské království., *Chceš-li však vejít do života, zachovávej přikázání.*“ (Mt 19, 17) A Starý zákon: „*Já jsem Hospodin, Tvůj Bůh..., prokazuji milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a zachovávají mé příkazy*“ (Ex 20, 6)

Školní katechismus má pěkné poučení o obou posledních přikázáních.

Poučení zní: *Střez své čisté srdce a přemáhej zlé myšlenky a žádosti! Sváděj tě pozvolna i ke zlým dnům, neboť „ti, co chtějí hromadit bohatství, upadají do pokušení a zamotávají se do četných nesmyslných, i škodlivých, žádostí, vrhajících lidi surově do zkázy a záhuby.*“ (1 Tim 6, 9)

Milé dítky! Tak jsme dokončili učení o Desateru Božích přikázání. Jsou jako *cesta do nebe*: jistě do něj přijde, kdo je zachovává, je to však i *cesta k pravému štěstí na zemi*.

Ó, jak²³⁹ často se četní lidé již přivedli do neštěstí už na zemi, že dělali to, co Bůh zakazuje a nedělali to, co Bůh radí. Mnozí už hořce litovali, že nezachovávali Boží přikázání, ale ještě nikdo, zvláště při umírání nelitoval toho, že zachovával Boží přikázání. Na to stále pamatujte!

Kdo zachovává Boží přikázání věrně, shromažďuje si poklady, kdo je nezachovává, sám si připravuje bič, neboť Bůh je nejvyšš spravedlivý, dobré

²³⁹ Dle Dr. A. Skočdopole II. p. 512

odměňuje a zlé přísně trestá v duchu Svého Zákona.

Vůli Boží milé děti
vždycky mějte na paměti.
Plňte věrně bez ustání
deset Božích přikázání.

Oddělení třetí

Patero církevních přikázání (pozn. nově: Pět církevních přikázání)

Jak Písmo sv. vypravuje, žili první křesťané zbožně a svatě. V neděli, která byla ustanovena hned od apoštolských časů za sváteční den, shromažďovali se k bohoslužbám, při nichž zpívali sv. žalmy, četli Písmo sv., poslouchali kázání, slavili památku večeře Páně a zpovídali se z hříchů. Shromažďovali se i na svátky Páně, v památné dny blahoslavené Panny Marie, andělů a mučedníků, aby se povzbuzovali jejich příkladem k stálosti ve víře a ctnosti.

Čím větší byl svátek, tím více se k němu připravovali půstem. Tak např. před Zmrtvýchvstáním Páně čtyřicet dní a před Narozením Páně čtyři předcházející týdny (advent), ano, před každým výročním svátkem se postili aspoň jeden den. Též se postili ve středu na památku Jidášovy zrady a v pátek na památku Umučení a smrti Páně a v sobotu na památku odpočinku Ježíše v hrobě. Každé čtvrtletí tři dny ve středu, v pátek a sobotu, když totiž biskupové vysvěcovali nové kněze, se postili a prosili Boha o dobré duchovní pastýře. (*Suché dny*)

Když na rozkaz císaře Konstantina (r. 313) přestalo pronásledování křesťanů, ochabla první horlivost křesťanů, chrámy nebyly v neděli a ve svátek tak navštěvovány, křesťané přistupovali málo ke stolu Páně a nedodržovali půsty: Proto byla církev sv. nucena své vlažné děti napomínat a kárat a protože měla na zřeteli duchovní blaho svých dětí, vydala *církevní přikázání*.

Církev učící (Sv. otec a biskupové) má moc udílet zákony čili přikázání. Má-li každá společnost právo dávat svým členům rozkazy a předpisy,

tím více je k tomu oprávněná církev: je to společnost Bohem založená, samostatná, dokonalá, rozšířená po celém světě a ověřená věkem. Tuto moc obdržela od Krista Pána. Ten řekl sv. Petrovi: „*Tobě dám klíče od nebeského království: Co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi, a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi. Pas mé beránky.*“ (Mt 16, 19) A apoštolům: „*Co svážete na zemi, bude svázáno na nebi a co rozvázete na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“

Slovo „*svázati*“²⁴⁰ znamená „*dávat zákon*“, trestat, tresty ukládat, slovo „*rozvázat*“ značí „*zákon odvolat*“, zrušit zákon nebo osvobodit od viny a trestu.

Pán Ježíš tedy řekl Petrovi a ostatním apoštolům: Jakékoli zákony na zemi dáte anebo kterékoli zákony zrušíte, bude to mít takovou platnost, jako by to bylo nařízeno ode mne.

Apoštolové užili této moci jim propůjčené, a určili v Jeruzalémě, když se sešli, křesťanům tento zákon: „*Rozhodl totiž Duch Svatý i my, že vám nemá být ukládáno žádné další břemeno kromě těchto nutných věcí: varovat se toho, co bylo obětováno modlám, krve, masa z udušených zvířat a smilstva. Budete-li se těchto věcí chránit, jednáte správně. Budte zdraví*“ (Sk 15, 28 29) A o sv. apoštolu Pavlovi píše Písmo sv.: „*Procházel Sýrii a Kilikii a utvrzoval církevní obce.*“ (Sk 15, 41)

Nástupci sv. apoštolů používali také tohoto práva a dávali zákony kdykoli uznali za vhodné, že to bude prospěšné ke spáse věřících.

Dále je zřejmé, že má-li církev moc zákony dávat, že se musí *starat*, aby zákony byly *plněny* neboli, že musí mít *právo a moc* všechny ty, kteří je přestupují, *trestat*. Církev obdržela také tuto moc, jak je patrné ze slov apoštola národů psaných Timoteovi: „*Hlásej slovo! Přicházej s ním, ať je to vhod či nevhod, usvědčuj, zakazuj s všestrannou trpělivostí a znalostí nauky.*“ (2 Tim 4, 2) (tresty církevní viz ot. 225)

Katolická církev užívala též práva zákony dávat od doby svého založení. Ať pak dávala, či odvolávala zákony, vždy to činila jen ke spáse svých svěřených oveček.

Některé církevní zákony se vztahovaly na všechny věřící, jiné zase jen na *některé stavy*, např. kněze. O těchto posledních nebudeme jednat, nýbrž jen o těch, které se vztahují na všechny křesťany.

Máme pět církevních přikázání, jež mají všichni křesťané zachovávat.

477. Jak zní patero (pozn. nově :pět) církevních přikázání?

²⁴⁰ Viz ot. 197

Patero církevních přikázání zní:

1. *Zasvěcené svátky světit.*
2. *V neděli a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšet.*
3. *Ustanovené posty zachovávat.*
4. *Alespoň jednou za rok se knězi zpovídat a v čas velikonoční přijímat Nejsvětější svátost oltářní.*
5. *V zapovězený čas svatebního veselí nadržet.*

(Pozn. nově upraveno: Pět církevních přikázání:

1. *O nedělích a dalších zasvěcených svátcích se zúčastnit mše sv. a zdržet se práce a činností, jež by posvěcování těchto dní mohly bránit.*
2. *Alespoň jednou za rok vyznat své hříchy ve svátosti smíření.*
3. *Alespoň v době velikonoční přistoupit ke sv. přijímání.*
4. *V dnech stanovených církví zdržovat se požívání masa a zachovávat půst.*
5. *Podle svých možností přispívat na hmotné potřeby církve.)*

Všichni křesťané jsou povinni plnit tato přikázání, kdo tak nečiní, dopouští se *těžkého hříchu*.

478. Proč jsme povinni zachovávat církevní přikázání?

Církevní přikázání jsme povinni zachovávat, protože Ježíš Kristus přikázal výslovně a pod těžkým hříchem, abychom církev sv. poslouchali, když řekl: „Jestliže však neposlechne ani církev, ať je pro tebe jako pohan a celník.“ (Mt 18, 17)

Ježíš Kristus to výslovně přikázal, tj. jasnými a srozumitelnými slovy řekl, že máme poslouchat církevní autority a zachovávat její přikázání.

Kristus žádal poslouchat církev slovy: „*Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou.*“ (Lk 10, 16) Těmi slovy chtěl Pán Ježíš říci: Kdo vás poslouchá jako představené mé církve, je to právě tak, jako by poslouchal mě a kdo vás neuposlechne, je to právě tak, jako by neuposlechl mě a mnou pohrdal. „*Když se tedy někdo staví proti (vládnoucí) moci, staví se proti řádu, který dal Bůh.*“ (Řím 13,2) „*Neuposlechne-li ani církev, ať je pro tebe jako pohan, a celník.*“ (Mt 18, 17)

Pohané nenáleží k církvi a zjevní hříšníci jsou lidé, kteří zjevně, beze

studu a bázně přestupují přede všemi lidmi Boží přikázání. Pokud zůstávají v hříších, nemohou přijít do nebe. Spasitel tedy chtěl říci: Kdo neposlouchá církev, má u Boha takovou cenu, jakoby k církvi vůbec nenáležel, proto jej můžete z církve vyloučit! (exkomunikovat): podobá se člověku, který veřejně přestupuje přikázání, a pokud trvá v hříchu, nemůže přijít do nebe. Z toho je patrné, že chceme-li se dostat do nebe, musíme církevní přikázání právě tak zachovávat jako Boží přikázání.

Pán Ježíš přikázal poslouchat církev: nepodobá se pohanům a veřejným hříšníkům, tj. velkým hříšníkům.

O prvním církevním přikázání

479. Jak zní první církevní přikázání?

První církevní přikázání zní: „Zasvěcené svátky světit“.

U všech národů nalézáme slavnosti a svátky. Ve *Starém zákoně* byly ustanoveny různé slavnosti, aby se jejich svěcením zachovala památka na mnohá dobrodíní získaná od Hospodina. Byly to: **1. Svátky velikonoční** (slavnost přesnic, fáse, pessah) ustanovené na památku vysvobození Izraelitů z Egypta a zachování prvorozených. Tato slavnost se slavila každoročně dne 14. měsíce nisan s týmiž obřady jako v Egyptě, jenže místo veřejí na dveřích se pokropil oltář krví velikonočního beránka. Trvaly 8 dní. Slavnost se nazývala též *slavností přesnic*, poněvadž v těch dnech se směly jíst jen chleby přesné (nekvašené), anebo *slavností přechodu* (hebrejské „pessach“, z čehož řecké pascha), protože anděl, který zabíjel prvorozence v Egyptě, *přešel* čili bez pohromy minul izraelské domy. Během svátků byli povinni Izraelité 14. měsíc nisan zabít, tj. obětovat na nádvoří svatostánku *velikonočního beránka* a jeho upečené maso s polním salátem, jako oné noci před odchodem z Egypta, jíst při posvátné hostině. **2. Slavnost Letnic**, (tehdy začínalo léto padesátý den po Velikonocích, která byla také slavena *slavností žní* (prvotin) jako poděkování za *úrodu na polích* (v tu dobu končily žně) a na památku ustanovení *zákonů na hoře Sinaj*. **3. Slavnost stánků** byla konána na podzim 8 dní na poděkování za dobrodíní, která Hospodin prokázal izraelskému lidu na poušti. V těch dnech přebývali Izraelité ve stanech, které si stavěli a připomínali si, že jejich předkové v nich žili 40 let na poušti. A to byly hlavní izraelské slavnosti a v nich se musel každý z Izraelitů mužského pohlaví ukázat před obličejem Hospodinovým, tj. musel se dostavit k svatostánku, v dobách pozdějších pak do chrámu. **4. Veleđen očistování neboli smíření** byl konán 10. dne v měsíci „Tišri“ (října,) tedy 5 dní před slavností stánků. Toho dne byl lid prostřednictvím velekněze *očistěn* od všech hříchů a *smířen* s Bohem. Všichni Izraelité byli povinni postit se celý den. Velekněz obětoval zápalnou oběť za hříchy

lidu a vstoupil pak do svatyně (jen tento jediný den tak směl učinit), nesl krev obětního zvířete, kterou pokropil archu úmluvy.

To byly *svátky sborné*, kromě nich ustanovili židovští velekněží mnohé jiné svátky. (purim, slavnost Posvěcení chrámu atd.) Podobně ustanovila církev kromě neděle mnohé jiné svátky, které nařídila právě tak světit jako neděli.

480. Co se nařizuje v prvním církevním přikázání?

V prvním církevním přikázání se nařizuje, abychom svátky ustanovené církví právě tak zachovávali a světili jako neděli.

Ustanovené církevní svátky máme světit jako neděli, tj. katolický křesťan má ve svátek právě tak odpočívat od služebné práce, navštěvovat bohoslužby, konat i jiné bohumilé skutky jako v neděli.²⁴¹

481. Jak dělíme svátky ustanovené církví?

Svátky ustanovené církví jsou svátky Páně, Panny Marie a svatých.

Katolická církev určila, aby na každý den v roce připadala památka buď některé události ze života Páně (svátky Páně), nebo Panny Marie nebo některého světce nebo světice Boží. Některé svátky ustanovila církev tak, že se mají světit jako neděle a ty nazýváme *svátky zasvěcené*.²⁴² (pozn. nově : *slavnosti*). Tyto svátky následují za sebou v určitém pořádku. Pořadí svátků tvoří *církevní rok*, který začíná 1. nedělí adventní²⁴³ a dělí se na tři

²⁴¹ Srovnej 3. Boží přikázání, ot. 394 a násl.

²⁴² Veřejný závazek zní latinsky „*pro foro*“. Ostatní památky se nedodržují tak přísně a zároveň se konají během zaměstnání občanského života, jsou to tzv. *svátky nezasvěcené* čili pouze církevní nebo kostelní, protože v tyto dny určená bohoslužba (tj. hodinky církevní se mší sv. spojené) jsou jen přísně zavazující kněze. Tento závazek latinsky zní „*pro choro*“. Oslava těch památek se podstatně liší od veřejného slavení zasvěcených dnů (*slavností*).

²⁴³ Církevní rok začíná vánočním obdobím do pořadí podle památky Narození Páně. Ta je určena vždy na 25. prosince. Vyhledáme-li si tu neděli, která je na až čtvrtém místě před Narozením Páně, známe *začátek* církevního roku. Tento začátek není od Narození Páně vždy stejně určen. Někdy je Narození Páně právě v neděli: tu nejbližše předcházející neděle je celých 7 dnů vzdálena a rovněž neděle na všech třech místech se svými plnými týdny předcházejí, pak ovšem začátek církevního roku je na 4 plné týdny (28 dnů) od Narození Páně vzdálen (27. listopadu). Připadne-li však Narození Páně na sobotu, dále na pátek, čtvrtek, středu, úterý: pak předcházející neděle je ke svátku Narození Páně stále o 1, 2, 3, 4, 5 dnů bližší a je-li ko-

doby: *vánoční, velikonoční a svatodušní*.

Řada dnů, za nichž očekáváme slíbeného Spasitele, pak jeho narození a působení kazatelské se připomíná *obdobím vánočním*. Tak řada dnů, v nichž si připomínáme sebezapírání, utrpení, smrt, Vzkříšení, i Nanebevstoupení Páně, nazývá se *obdobím velikonočním*. A onu řadu dnů, v nichž došlo k seslání Ducha Svatého, založení církve a jejímu růstu, až po poslední den Jeho památky, pak zveme *obdobím svatodušním*.

Každá doba skládá se ze tří částí: předhodí čili přípravné části vztahující se k hlavnímu hodu (Vánoc, Velikonoc, i Božího hodu svatodušního) a pohodí čili závěrečné části. Svátky Páně jsou ještě navíc protkány svátky Panny Marie, i svatých.

482. Které jsou zasvěcené svátky Páně?

Zasvěcené svátky Páně jsou :

1. *Boží hod vánoční, slavnost Obřezání Páně (Nový rok) a Zjevení Páně (svatých Tří králů),*
2. *Boží hod velikonoční a slavnost Nanebevstoupení Páně,*
3. *Boží hod svatodušní, slavnost Nejsvětější Trojice a Božího těla.*

1. *Svátky Páně* tj. „Pána Ježíše“, v nichž nám církev sv. připomíná všechno, co učinil Spasitel pro nás.

Hlavní svátek v době vánoční je „Boží hod“. 1) Slavnost Obřezání Páně. (viz str. 132) O svátku Zjevení Páně viz str. 132.

Tak středem období velikonočního (viz též str. 157) je *Boží hod velikonoční*, který nám připomíná Zmrtvýchvstání Páně. Nyní má jen *dva* první dny zasvěcené. Kdysi byly zasvěcené tři dny. Boží hod velikonoční čili *velká* neděle (je tak nazvaná pro největší tzv. div vzkříšení Kristova), pondělí a úterý, proto též pondělí velikonoční a v některých krajích je značen jako *prostřední* svátek.

Památku²⁴⁴ Zmrtvýchvstání Páně slavíme o Velikonocích a začíná

nečně Narození Páně v pondělí, tu nejbližší předcházející neděle je přímo před narozením Páně, takže od začátku církevního roku až k narození Páně uplyne jen (3 neděle se všemi všedními dny a čtvrtá neděle bez všedních dnů =) 22 dnů a začátek roku připadá na 3. prosince).

²⁴⁴ Viz otázky 131–133. Jako *doplněk* k Božímu hodu uvádíme : Událost Narození Pána Ježíše je pro lidstvo nejdůležitější i byla zvolena později za základní bod *křesťanského*

„*Bílou sobotou*“. Je to sobota po Velkém pátku (str.150)

Je nazvána bílou, protože již od prvních dob křesťanství byli *křtěni* slavnostně dospělí v tomto dni a na znamení nevinnosti duše, které nabyli křtem svatým oblékali se do bílých šatů, které potom celý²⁴⁵ týden nosívali. Tento den je zasvěcen památce doby, kdy Kristus Pán odpočíval v hrobě po vykonaném velikém díle vykoupení, a proto se tehdy v tichosti a bez oběti mše sv. konávala. Obřady, které nyní koná církve v tomto dni, jsou vlastně přípravou na Velikonoce a vykonávaly se tehdy v noci na neděli velikonoční.

Církevní obřady spočívají v tom, že se světí nový oheň, a svíce velikonoční: trojramenná (trojkrutec) a paškál, křestní voda, a pak se slouží mše svatá.

Nejdříve se koná *svěcení nového ohně*. Venku před kostelem postaví se hranička suchého dříví, pak ohněm vykresaným z kamene se zapálí, oheň se posvětí modlitbou, kropením svěcenou vodou a okuřováním a v něm se spálí zbytky svatých olejů. Posvěceným ohněm tím značí se Kristus, který jako věčné světlo se stal svým vzkříšením novým světlem. Potom se světí pět zrn kadidlových, které se později zasazují do velikonoční svíce (paškálu). Novým ohněm rozžihá se postupně nejprve trojkrutec, zvláštní trojramenná svíce. U dveří zažehne jáhen její jedno rameno, zpívaje „*Světlo Kristovo*“. Nato poklekne i lid s ním, odpovídá „Bohu díky!“ totiž za to, že nám ráčil seslat svého jednorozeného syna k našemu osvícení a k poznání

letopočtu. Od ní stále počítáme léta světových dějin dopředu i dozadu.

Ale co se týká roku, na který připadla tato událost, ten evangelisté neudávají. *Sv. Matouš* jen říká, že se stalo za panování krále Heroda Velikého, *sv. Lukáš* potom, že to bylo v době sepsání lidí všeho světa, které bylo přikázáno císařem Augustem a první z těch, které se konalo za syrského vladaře Kvirina. Proto je ještě stále sporné, kterého roku se Pán Ježíš narodil. Zpravidla se má za to, že přišel na svět mezi r. 749–746 po založení Říma, tedy 4–8 roků *dříve*, než udává náš letopočet, který se zakládá na výpočtu Dionysia Exigua (VI. stol.) a ten klade narození Kristovo na sklonek r. 725 po založení Říma. Ten názor, že jsme co do letopočtu o několik let pozadu, opírá se hlavně o tvrzení, že Herodes Veliký, za jehož panování Vykupitel přišel na svět, zemřel již r. 750 po založení Říma. Ale tvrzení je to velice pochybné. Lze z různých údajů dějepisných usoudit, že Herodes nezemřel již r. 750 nýbrž 753. Zemřel-li však Herodes teprve na jaře r. 753 po založení Říma, a narodil-li se Pán Ježíš dle zpráv *sv. evangelií* nedlouho před jeho smrtí, lze zajisté vším právem tvrdit, že Pán Ježíš se narodil r. 752, jak udává Dionysius Exiguus. Pro tento rok svědčí také sepsání lidu, o němž mluví *sv. Lukáš*. Augustus totiž přikázal několikrát sepsání lidu, a to r. 726, 746, 767 a 752. Při prvních třech byli sčítáni pouze římsští občané, r. 752 pak všichni občané nejen v říši římské, nýbrž i ve všech zemích Římanům podřízených. Ale *sv. Lukáš* mluví o sčítání lidu celého světa a je tedy zjevné, že nemíní ten soupis, který byl nařízen r. 746, jak obvykle se má za to, nýbrž to, které bylo konáno r. 752 po založení Říma. Toho roku se tedy narodil nejspíše Pán Ježíš, a náš letopočet je tudíž správný. (Dr. Ant. Podlaha „Výklad katechismu“ p. 190)

²⁴⁵ Ibidem p. 273

Nejsvětější Trojice, která se tou svící zobrazuje. Pak uprostřed chrámu týmž obřadem se rozžehne druhé a posléze blízko hlavního oltáře třetí rameno svíce, po každé se totéž prozpěvuje vyšším hlasem.

Když dojde k velkému oltáři, světí kněz *velikonoční svíce*, neboli *paškál* nazvanou. Tato značí vzkříšeného Spasitele. Při tomto svěcení zpívá jáhen vznešený zpěv, jehož původ se odvozuje od sv. Augustina a nazývá se „*Exultet*“. Podle prvního slova se zpěvem hlásá sláva vzkříšeného Vykupitele. Při svěcení zasazuje světitel do svíce oněch pět zrn kadidlových a to tak, že tvoří znamení kříže. Kadidlová zrna připomínají vonné masti, kterými pomazali *Nikodém* a Josef z Arimatie tělo Páně: pět důlků, do kterých se těch pět zrn kadidla zasazuje znamená pět Kristových ran, které i po Zmrtvýchvstání zdobily jeho oslavené tělo.

Potom rozžehne paškál světlem trojramenné svíce na památku, že Syn Boží vyšel od Otce jako „*světlo ze světla*.“ Později se rozžehnou i lampa a ostatní světla od trojramenné svíce, čímž se uznává slavnostně, že všechno osvětlení od Boha Otce skrze Pána Krista, světlo světa, začíná svůj začátek a skrze milost Ducha Svatého vylévá se na všechny lidi. Po svěcení křestní vody se postaví tato svíce na pravou stranu oltáře a rozsvěcuje se vždy při slavných bohoslužbách až do Nanebevstoupení Páně, zobrazuje společenství Páně se svatými apoštoly.

Po svěcení paškálu světí se hned *voda křestní*. Posléze se koná slavná mše sv., která se tehdy v noci konávala (odtud je její jméno všech těchto svátků), a ve kterých se již napřed slaví památka radostného vzkříšení. Proto ji slouží kněz v bílém ornátu na ozdobeném oltáři. Opět zní chvalozpěv: „*Gloria*“, a hlahol zvonů zvěstuje radost vzkříšení Páně. V epištole tohoto dne se připomíná duchovní vzkříšení, po té pak duchovní prozpěvuje Aleluja (Chvalte Hospodina) třikrát, vždy výš a výše, pronáší tím velkou radost nad vzkříšením Páně, které se zvěstuje v evangeliu. Při této mši sv. vynechá se introit, protože tato mše není začátkem, nýbrž dokončením tohoto dne, též i *Credo*, poněvadž je kdysi křtenci sami odříkávali před křtem svatým. Rovněž se neříká „*Agnus*“ čili „*Beránku Boží*“, protože se již říkalo v předcházející litanii, a hned po přijímání začínají velmi zkrácené „nešpory“ (chvalozpěvy).

Těmito posvátnými obřady *vzkříšení Páně* je jen naznačené: slavnost Vzkříšení slavívá se až v podvečer.

Kněz oděn *do ornátu bílé barvy*, přistoupí v tichosti k Božímu hrobu, a říká žalm a církevní modlitbu. Potom okouří Nejsvětější svátost a s monstrancí v ruce a obrácen k lidu, volá radostně: „*Vstalt' jest této chvíle ctný Vykupitel!*“ Potom se koná slavný průvod v chrámě i kolem chrámu anebo i po náměstí, a konečně k hlavnímu oltáři a shromážděná obec jej doprovází za hlaholu zvonů a varhan, dále prozpěvuje a oslavuje Krista, vítěze nad smrtí a nad ďáblem. U oltáře se ukončí veškerá pobožnost *chvalozpěvem sv. Ambrože* „*Te Deum laudamus*“ a *požehnáním*.

Památka *Vzkříšení Páně* konala se již od prvopočátku církve a sice každou neděli, tj. den po sobotě, v tento den Vykupitel vstal z hrobu, takže každá neděle byla

takřka slavností velikonoční. Však i výroční den *Vzkříšení Páně* byl slavován již v apoštolských dobách. V polovině 2.stol. vznikla rozepře mezi východní a západní církví o tom, kdy by se měla tato slavnost konat, poté se rozhodlo na prvním obecním Nicejském sněmu, aby byla konána vždy *první neděli po jarním úplňku*, který následuje po jarní rovnodennosti.

Tuto neděli nazýváme *Božím hodem velikonočním* (ot. 162). Slavnost *Nanebevstoupení Páně* se koná se 40. dne po Velikonocích. (ot. 167) *Boží hod svatodušní*. (ot. 180)

Památku Seslání Ducha Svatého obnovuje církev 50. den po Velikonocích, odkud vzniklo latinské jméno této slavnosti „*Pentecoste*“, které je utvořeno z řeckého slova „*pentékostés*, což znamená *padesát* (totiž dní). Ač v Písmě sv. není zmínka, že byla konána tato slavnost již od dob apoštolských, přece lze předpokládat, že tomu tak bylo. Apoštolové nemohli pominout výroční den, aby si vděčně nepřipomínali moc a působení Ducha Svatého, kterého jim seslal Kristus Pán. A to tím spíše, jelikož i židé v ten den konali *slavnost Letnic* a tu nazvali slavností *prvotin*, poněvadž se v ten den obětovaly Hospodinu dva chleby *prvotin* na oltáři, na poděkování za skončenou žeň.

Na *Boží hod svatodušní*, i v oktávu, udělují biskupové ve svých chrámech *svátost biřmování*, A katoličtí křesťané mají v tyto dny vroucně prosit, aby k nim zavítal Duch Svatý a obohatil je svými dary. Zvláště pak mají dospívající, kteří ještě *biřmování* nepřijali a mají k tomu příležitost, tuto svátost *hodně přijmout*.

Slavnost Nejsvětější Trojice (ot. 66) a *Božího těla* (nově *Těla a Krve Páně* (ot. 325)).

Kromě toho je mnoho jiných svátků Páně, jako: Slavnost Jména Ježíš, o 2. neděli po Zjevení Páně (plnomocné odpustky se udělují všem, kdo přistoupí se zkroušeným srdcem ke sv. zpovědi a sv. přijímání, jsou zbožně přítomni mši svaté a pomodlí se odpustkovou modlitbou). Nově: některé svátky a církevní kalendář obměnili.

Vánoce nám připomínají lásku Boha Otce, který nám dal svého jediného Syna, *Velikonoce* lásku Boha Syna, který z lásky k nám trpěl a umřel, a svátky *svatodušní* lásku Ducha Svatého, který nás posvěcuje svou milostí.

483.Které jsou zasvěcené svátky (pozn.nově:slavnosti) Panny Marie?

Zasvěcené svátky (Slavnosti viz výše) Panny Marie jsou svátky jejího Neposkvrněného početí, Očišťování, Zvěstování, Nanebevzetí a Narození.

Neposkvrněné početí Panny Marie (pozn.nově:Slavnost Panna Marie, počatá bez poskvrny prvotního hříchu) *slaven je 8.prosince. (ot.102)*

Výslovné prohlášení učení, že Panna Maria zůstala uchráněna od dědičného hříchu (že je neposkvrněná) stalo se 8. prosince 1854 slovy: „Blahoslavená Panna

Maria v prvním okamžiku svého početí byla zvláštní všemohoucího Boha milostí a výsadou, hledíc k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení, ode vší prvotní viny poskvrny zachráněna, netknuta."

Očišťování Panny Marie (Ot.133) (pozn. nově: *Uvedení Páně do chrámu – Hromnice*).

Na památku cesty Rodičky Boží s dítětem do Jeruzalémského chrámu, ustanovila církev ten *den posvátný průvod s hořícími svícemi*. Podnětem k jejímu zavedení bylo, že v starém pohanském Římě konaly se začátkem měsíce února²⁴⁶ *hlučné průvody* po městě „na usmíření bohů“ a „*očištění*“ lidí a všech tvorů. (odtud i název měsíce toho: „*februarius*“ od „*februa*“ tj. „očistná oběť“) Aby odstranil rozpustilé slavnosti, ustanovil papež *Gelasius* ke konci 5. století křesťanskou slavnost „*Očišťování Panny Marie*.“ Zavedl při ní též významný posvátný průvod, aby snadněji a rychleji odstranil pohanské průvody.

Zvěstování Panny Marie (ot. 126) se koná 25.března. – (pozn. nově: *Zvěstování Páně*)

Nábožný lid říká této slavnosti vůbec den „Matky Boží“ čímž chce dát najevo, že téhož dne se Syn Boží vtělil a vyvolil Pannu Marii za svou matku. Je to tedy první den naší spásy, po kterém toužili vroucně naši praotcové. Nejprve se oslavoval tento den na východě, a posléze v 5. století i na západě byla zavedena tato slavnost. Slavívá se dne 25. března, 9 měsíců před narozením Páně. Kdyby však tento den připadal na pašijový týden, odkládá se na pondělí po *bílé* neboli *provodní neděli*. Sv. *Augustin* říká, že: „podle starého podání Kristus Pán zemřel ve stejný den, kdy se vtělil pro spásu světa“. Podle toho je tedy den 25. března a 25. prosince zasvěcen tak, že se v něm Kristus Pán vtělil, narodil a obětoval na kříži pro naši spásu.

Slavnost *Nanebevzetí Panny Marie* se koná 15. srpna.

Od té doby, co Syn Boží zemřel na kříži za hříšné lidstvo, žila Panna Maria podle rozkazu Páně u jeho miláčka sv. *Jana*. Když se přiblíží 72. rok jejího věku, zalíbilo se Všemohoucímu Bohu svou vyvolenou povolat do nebeské slávy, což se stalo r. 57 tichou smrtí v Jeruzalémě. Zbožní spisovatelé z křesťanských prvopočátků (Řehoř, Jan Damascenský aj.) vypravují, že Bůh přijal její svatou duši, i její svaté tělo vzkřísil z mrtvých a vzal do nebe. Když svatí apoštolové, jak dosvědčuje sv. Jan Damascenský, po několika dnech po jejím pohřbu otevřeli hrob, našli jen pozůstalé roucho vydávající líbeznou vůni. Toto zbožné mínění neprohlásila církev sv. za článek víry, i když vpravdě se sluší tak smýšlet o Matce Páně.

Svátek *Narození Panny Marie* se koná 8. září (pozn. nově: slavnost:

²⁴⁶ Modloslužebníci běhali počátkem února kolem jezer s hořícími pochodněmi, jako by bohyni Ceres pomáhali hledat ztracené dcery Proserpíny, při čemž tropili mnoho nezbedností.

Matka Boží Panna Maria – 1. leden).

Kromě toho jsou mariánské svátky např.: Obětování blahoslavené Rodičky Boží (pozn. nově: v současném církevním kalendáři najdeme různé úpravy i nově stanovené dni mariánské: Zasvěcení Panny Marie v Jeruzalémě 21. listopadu, matky Boží z hory Karmel, dnes Panna Marie Karmelská 16. července, Panny Marie Sněžné dnes Posvěcení římské baziliky Panny 5. srpna, dnes Panna Maria Bolestná 15. září, Panny Marie Vítězné – dnes Panna Maria Růžencová: 7. října, atd.)

484. Které jsou zasvěcené svátky – (pozn. nově: slavnosti svatých)?

Zasvěcené svátky svatých – (pozn. nově: i slavnosti) – jsou: svátek sv. Štěpána, slavnost svatých apoštolů Petra a Pavla, slavnost Všech svatých a svátky zemských patronů (pozn. : sv. Václav 28.9.)

Svátek sv. Štěpána, prvomučedníka, slavíme 26. prosince. (Vypravuj podle bible.)

Slavnost sv. Petra a sv. Pavla (viz ot. 197)²⁴⁷, kteří za císaře Nerona zemřeli v Římě mučednickou smrtí.

Katolická církev nám uvádí o tomto svátku, že apoštol Petr jako náměstek Pána Ježíše spravoval církev 25 let, měl své sídlo v Římě, tu byl též pro Krista Pána ukřižován. A dále nám připomíná, jak sv. Pavel²⁴⁸ před obrácením měl jméno Šavel, na vinici Páně rozšiřováním Kristovy církve byl ze všech apoštolů nejhorlivější, Božím slovem naplnil a obrátil ke Kristu téměř celý tenkrát známý svět a jak všechna protiventství pro Kristovu víru ochotně a rád snášel a usiloval ze všech stran o to, aby byli lidé přivedeni k poznání pravého Boha a ke spáse.

Slavnost „Všech svatých“ – se koná 1. listopadu.

Již ve 4. století konali východní křesťané na 1. neděli po Sv. duchu, společný svátek ke cti všech svatých mučedníků a ostatních svatých. V západní církvi zavedl tento svátek papež Bonifác IV. na začátku 7. století. Císař Fokas mu daroval pohanský chrám, „*pantheon*“ zvaný, který byl věnován všem pohanským bohům. Přeměnil jej na křesťanský chrám, zasvětil jej blahoslavené Rodičce Boží a sv. mučedníkům a ustanovil zvláštní svátek k jich společnému uctívání. Všeobecně rozšířen byl však tento svátek teprve v 9. století a jeho *předmětem* je uctívání a *oslavení všech svatých Páně*. Touto slavností chce církev věřícím zároveň poskytnout příležitost ke *vzývání všech svatých*, aby mohli dojít k plnému užitku se všemi svatými. Pohledem na tak četnou, nepřehlednou řadu svatých všech stavů, věků, a národů povzbuzovali se věřící co nejsilněji a nejmocněji, aby je statečně *následovali* a věrně setrvali v boji za korunu

²⁴⁷ Ctibora Liturgika, p. 128

²⁴⁸ De Trinit. III., 5

spravedlnosti a věčné blaženosti²⁴⁹.

V jednotlivých zemích slaví se svátky *zemských patronů*, tj. těch svatých, kteří si dobyli v té zemi zvláštní zásluhu před Bohem, žili, působili, v ní zemřeli, anebo v ní jsou pochováni.

Přední čeští patroni jsou: *sv. Václav* a *sv. Jan Nepomucký*.

*Sv. Václav*²⁵⁰ byl rodem Čech, a podle poslední vůle umírajícího otce knížete *Vratislava* byl vychován svou zbožnou babičkou *sv. Ludmilou* na osamělém hradě *Tetíně*. Nastoupil vládu v České zemi a staral se horlivě o rozšiřování křesťanského náboženství v naší vlasti i o občanský blahobyt. Zřekl se manželského sňatku a vyhlásil bratra *Boleslava* na sněmu *Vyšehradském* za dědice české koruny. *Boleslav* však již odedávna usiloval o jeho život. Když pak se odebral *Václav* na *Boleslavův* hrad, aby byl kmotrem narozenému synu svého bratra, tento ho dal zavraždit modlíciho se u chrámových dveří!

Svátek *sv. Jana Nepomuckého*²⁵¹ slavíme dne 16. května. Byl též náš krajan a stal se kanovníkem u *sv. Víta* v Praze. Měl přístup ke královskému dvoru a byl zvolen královnou za zpovědníka. Když nehodný král *Václav* se chtěl dovědět zpověď své ženy a za takovou zradu kněžských povinností sliboval *Janovi* biskupskou hodnost, odolal náš vlastenec neohroženě svůdnému lákání krále. Později rozkázal ukrutný král *Jana* pověsit na skřípec a žhavým železem pálit až do krve, avšak toho všeho se nelekal zmužilý sluha Páně a nevyzradil tajemství *sv. zpovědi*. Naposledy se ještě za všechny modlil, všem odpouštěl a poslední slovo, které šeptala jeho *ústa*, když byl hozen z pražského kamenného mostu do řeky *Vltavy*, bylo: „*Ježíš, Maria*“. Zemřel tak mučednickou smrtí r. 1383. Ctí se i v cizích zemích, ano po celém křesťanském světě, zvlášť pak se ustálil zvyk stavět mu sochy na mosty. U jeho hrobu v chrámu *sv. Víta* na *Pražském hradě* jsou vždy dne 16. května slavné pouti z Čech a Moravy.

Na Moravě se uctívá *sv. Cyril a Metoděj* (*Cyrill a Method*, tj. místně *Crha* a *Strachota*), ve Slezsku *sv. Hedvika*, v Haliči *sv. Stanislav*, v arcivévodství Rakouském *sv. Leopold*, v Solnohradsku *sv. Ruprecht*, v Tyrolích *sv. Josef* a *sv. Virgil* a v Uhersku *sv. Štěpán*. Památka těchto svatých se slaví jako zasvěcený svátek (pozn. nově: *slavnost*) vždy jen v uvedené zemi, kdežto jinde je všední den.

485. K čemu ustanovila církev svátky?

²⁴⁹ Dr. Ant. Podlaha: „Výklad katechismu“ p. 333

²⁵⁰ Dle Ctiborovy liturgiky.

²⁵¹ Ibidem.

Církev ustanovila svátky k tomu, abychom:

1. *ctili tajemství naší víry zbožně a vděčně a rozvažovali o nich,*
2. *chválili Boha v jeho svatých,*
3. *svaté vzývali za jejich přímluvu a následovali jejich ctnosti.*

1. Každý svátek, ale zvláště *svátky Páně*, nám poskytují příležitost *uvažovat o tajemstvích naší víry zbožně a vděčně*. *Svátky Páně* nám připomínají živě tajemství naší víry, jako svátek Nejsvětější Trojice, Narození Páně, památka Umučení a smrti Páně, slavnost Zmrtvýchvstání Páně, Nanebevstoupení Páně, Seslání Ducha Svatého, ustanovení Nejsv. svátosti oltářní atd. Kdykoli se taková slavnost přiblíží, nedává nám to příležitost, abychom o ní zbožně uvažovali, Boha o vytrvalost v dobrém neprosili?

2. *Svátky svatých* nám dávají příležitost, abychom chválili Boha v jeho svatých, neboť celý jejich život, všechno jejich jednání, strádání a utrpení na zemi a potom jejich oslava v nebi. A to vše nás nabádá: Jednej též tak. *Kdo ctí svaté*, ctí v nich též Pána Boha, *chválí Boha v jeho svatých*.

3. Mezi mnohými důvody, proč ustanovila církev svátky, je třeba uvést i ten, aby věřícím poskytla příležitost *svaté o přímluvu vzývat i jejich ctnosti následovat*. Není lepší prostředek, aby se člověk zdokonaloval, než znalost vzorů svatého života a hlavně rozjímání o životě svatých. Jako kdysi hrdinská matka Makabejská, tak nás povzbuzuje při slavnostech svatých církev sv. a volá: „*Prosím tě, synu, pohled' na nebe a na zem, podívej se na vše, co je na nich! Věz, že Bůh to neudělal z věcí, které byly předtím. I lidský rod má stejný původ. Neboj se toho kata, buď' hoden svých bratrů a příjmi smrt, ať tě znovu naleznou s tvými bratry v čas milosrdenství.*“ (2 Mak 7, 28)

O svátcích se máme chovat tak jako v neděli, tj. máme odpočívat od služebné práce, věnovat se bohoslužbám a konat zbožné skutky. Zvláště máme o hlavních svátcích přijímat sv. svátosti pokání a smíření a Nejsvětější svátosti oltářní. Tím se připodobníme svatým a budeme mít s nimi podíl v nebeském království.

O druhém církevním přikázání

486. Jak zní druhé církevní přikázání?

Druhé církevní přikázání zní: „V neděli a zasvěcené svátky být na celé mši svaté zbožně přítomen“.

Přechod. První křesťané se scházivali *každodenně* k lámání chleba, tj. k obnovení památky, kterou Pán Ježíš nařídil konat svým apoštolům při poslední večeři, *ke mši sv.* Když jim v tom nepřátelé bránili, scházivali se alespoň *v některých dnech*

tajně k lámání chleba. *Plinius* praví: „*Křesťané se scházejí v určitých dnech před svítáním, aby Bohu chválu vzdávali,*“ i ty určité dny byly neděle a slavnosti, jak do-
svědčuje sv. *Justin*: „*V neděli se sejdou všichni jak v městech, tak i na venku přebý-
vající na jednom místě.*“ Podle toho starobylého obyčeje nařídila církev, aby se
shromažďovali věřící do chrámu aspoň každou neděli a zasvěcený svátek k obnovová-
ní památky umučení Páně. Památka se připomíná při mši sv., proto nás zavazuje *druhé*
církevní přikázání: „*V neděle a zasvěcené svátky být celé mši sv. zbožně přítomen.*“

487. Co se nařizuje v druhém církevním přikázání?

V druhém církevním přikázání se nařizuje, abychom se zúčastnili každou neděli a každý zasvěcený svátek zbožně mše svaté.

Nařizují se tři věci:

1. Abychom se zúčastnili mše sv. každou neděli a každý zasvěcený svátek.
Není tedy nařízeno jenom někdy být přítomni na mši sv., např. o největších svátcích, jako na Boží hod vánoční, velikonoční a svatodušní, nýbrž každou neděli a každý zasvěcený svátek.
2. Přítomni musíme být každou neděli na mši svaté, a to od počátku mše sv. až do konce, tedy celé.
3. Přítomni musíme být zbožně, tj. se zbožnou myslí, nejen tělem, ale i duchem. To se nám ostatně v následující otázce podrobněji vysvětluje.

488. Kdy jsme zbožně přítomni na mši svaté?

Na mši svaté jsme zbožně přítomni, když:

1. *jsme zde proto přítomni, abychom se klaněli Bohu a ctili jej,*
2. *chráníme se všeho, co překáží naší vnitřní pobožnosti,*
3. *mezi mší svatou, zvláště pak při jejích hlavních částech, sledujeme pozorně, co se koná na oltáři.*

Kdo jde na mši sv. ze zvědavosti, aby si během ní prohlédl chrám, poslouchal jen hudbu a zpěv, nebo tam přišel z marnivosti, (aby ukázal své nové šaty) byl by přítomen mši sv. *nezbožně* a nesplnil by tím 2. církevní přikázání.

1. Jsme *zbožně* přítomni na mši sv., *když ji proto navštěvujeme, abychom se klaněli Bohu*, tj., když jdeme na mši sv. s tím úmyslem, abychom splnili povinnost křesťana a řekneme si např. ve svém srdci: „Pane Bože, nyní ti chci sloužit, nyní tě chci chválit a velebit.“ Dobře je, když spatříme oltář, ale je-li takový nával lidí v chrámě, že není možné se dostat dovnitř,

splnili jsme tím nařízením církve, i když bychom kněze u oltáře neviděli.

2. *Když se chráníme všeho, co vnitřní pobožnosti překáží nebo ji ruší.* Ohlížení se po přítomných, mluvení, prohlížení obrazů aj. překáží pobožnosti a proto je nutné se toho všeho varovat.

3. *Když během mše sv. sledujeme, co se na oltáři koná,* tj., když pozorně sledujeme posvátné úkony a o nich rozjímáme. Pouze tělesná přítomnost (např. spícího) nestačí. Je třeba spojit svou modlitbu s modlitbou kněze u oltáře. Zvláště máme dávat pozor *na hlavní části mše svaté.*

Hlavní části mše sv. jsou: *evangelium, obětování, proměňování a přijímání.* Modlíme-li se tedy např. při mši sv. růženec, litanie nebo nějaké modlitby, nesmíme při hlavních částech opomenout to, co katolický křesťan při nich je povinen konat. Musíme totiž při evangeliu povstat a znamenat se sv. křížem, při offertoriu neboli obětování Bohu se obětovat, při pozdvihování se klanět Pánu Ježíši ve způsobách chleba a vína a při *přijímání*, nepřistoupíme-li k přijetí Nejsvětějšího těla Páně, alespoň přijímat *duchovně.* (viz ot. 611–614)

V první polovině 13. století se stalo, že hrabě *Raimund* z Tolosy uvěznil svého bratra *Balduina* a odsoudil ho k smrti hladem. Nešťastník chtěl se tedy připravit na odchod z tohoto světa. Po zpovědi podával mu kněz Tělo Páně. Tu přiskočil voják a vytasenou zbraní hrozil knězi i vězni, že provinilec nesmí nic požit. Ubohý nemohl přijímat skutečně, padl tedy na svá kolena a zvolal: „Nesmím-li přijímati *skutečně*, učiním to aspoň *duchovně.*“ A vzbuzoval zbožnou a vroucí touhu po Tělu Páně a prosil Pána Ježíše, aby jej alespoň svou milostí posilnil tak, jakoby přijímal skutečně.

Když jste při mši sv., měli byste přijímat *skutečně* s knězem, ale hle, je někdo, kdo vám hrozí, kdo vám brání, kdo vám překáží. Je to váš *hřích*, který vám nedovoluje přikleknout ke stolu Páně, abyste nespáchali *svatokrádež*. Proto jako onen odsouzenec padněte na svá kolena, a volejte: „Pane Ježíši! Jak rád bych Tě přijal, ale obávám se! Přijď tedy alespoň se svou milostí do mého srdce a posilni mou duši. Neopouštěj mě, zvláště v hodině smrti!“ Tak vykonáte *duchovní sv. přijímání.*²⁵²

Je vhodné mši sv. prožít ve *svém* farním chrámu Páně, protože se zde obětuje za farníky. Proto volá sv. *Caesarius*: „Kde je pastýř, tam se mají zdržovat i jeho ovce: kde kněz obětuje za své farníky, tam mají i oni s ním obětovat. Kde otec stojí u oltáře, aby sebe i svou rodinu smířil s Bohem, má i jeho rodina stát u oltáře“. A platí to podle pravidel církve i tomu věřícímu, který jde i do cizího kostela na mši sv.. V domácích (zámecké, školní a p.) kapli plní druhé církevní přikázání jen ti, pro něž byla zřízena.

489. Kdo je povinen zúčastnit se mše svaté v neděle a zasvěcené svátky?

V neděle a zasvěcené svátky mít účast na mši svaté, je pod těžkým hří-

²⁵² Brynych III., p. 327

chem povinností každého věřícího, který nabyt rozumu (chápe) a pokud mu v tom nebrání žádná příčina (mše ze soboty večer platí za nedělní mši sv.)

K rozumu přichází člověk obvykle v sedmi letech, neboli tehdy, když umí rozeznat, co je dobro a co je zlo, co je ctnost a co je hřích.

Řádnou příčinou rozumíme tu, která platí před Bohem a církví sv. za dostačující, např. nemoc, opatrování nemocných, opatrování dětí, domácí bezpečí, veliká nepohoda atd.

Kdo nemůže navštívit v neděli a ve svátek chrám Páně, má to učinit aspoň v *duchu* a spojit svou domácí modlitbu s modlitbou v chrámu Páně shromážděných. Proto se též hlavní části mše sv. ohlašují zvoněním na věži.

Francouzský²⁵³ kněz se vydal do Ameriky, chtěl hlásat křesťanskou víru indiánským kmenům. Když se jednou prodíral pralesem, velmi se podivil. Zdaleka slyšel totiž zpívat mnohými hlasy mešní píseň, jak ji slýchal doma. Odkud přicházel zpěv? Což byl uprostřed pralesů katolický chrám? Což by tu sloužil mši svatou francouzský katolický kněz? To nemohlo být. Ale byli tam shromážděni Indiáni, kteří byli obráceni před časem na katolickou víru a nyní neměli kněze. Světli tedy neděli, jak mohli zpívali aspoň píseň, již se kdysi naučili a která jim připomínala části mše.

Podobný zvyk býval i v našich českých domácnostech. I tu ozývala se kdysi v době mše svaté píseň „*Bože, před Tvou velebností*“ z úst zbožné stařenky, která nemohla přijít do chrámu Páně. I v našich domácnostech se modlívali mešní modlitby z kancionálu *nemocní* a jiní v době bohoslužeb. Zvon jim oznámil *evangelium*, malý zvonek na vížce *pozdvihování* a oni se mohli klanět aspoň tak Pánu Bohu a sloužit mu.

Ten, kdo nenavštěvuje mši sv. v neděli a ve svátek, těžce hřeší. I ten se dopouští těžkého hříchu, kdo *vlastní vinou* zamešká *hlavní* část mše svaté. Též se nesluší, aby někdo dříve odešel z chrámu, než mše sv. skončila.

Ten, kdo se zúčastňuje dvou polovin mše sv., např. jedné od začátku až k *pozdvihování* (pak jde např. domů), a později druhé od *pozdvihování* až ke konci neplní toto přikázání, protože dvě poloviny různých mší svatých nečiní jednu svatou oběť. Oběť je úkon jednotný a nesmí být dělen.

490. Kdo se prohřešuje proti druhému církevnímu přikázání?

Proti druhému církevnímu přikázání se prohřešuje ten, kdo:

- 1. zanedbává vlastní vinou celou mši svatou nebo její značnou část,*
- 2. je při mši svaté dobrovolně roztržitý, nebo se při ní neuctivě chová.*

²⁵³ Brynych, III., p. 3

1. *Značná část mše sv. je větší díl, neboli hlavní část mše svaté.*

Vlastní vinou zanedbat, tj. sám dobrovolně zavinit nepřítomnost. Např. kdo se loudal, když šel do chrámu Páně, či podnikl dříve výlet a dlouho spal, podobně také i ten, co koná zbytečné práce, které může vykonat jindy.

2. Dobrovolně je roztržitý při mši sv. ten, kdo své myšlenky úmyslně obrací k světským věcem, např. k domovu, poli, penězům atd. A *neuctivě se chová ten*, kdo se při mši sv. směje, s jinými hovoří, ohlíží se, dupe atd.

Sv. Ludvík, král francouzský, byl denně přítomen dvěma mším svatým a netrpěl svým dvořanům žádné roztržitosti, žádný hovor při mši svaté. A my bychom nechtěli tak učinit ani v zasvěcený den? Na dvou býval, a nám by byla obtížná jedna celá? Roztržitost netrpěl, my bychom si v ní i při mši svaté libovali.

491. Je dostačující, abychom byli jen přítomní na mši svaté v neděle a zasvěcené svátky?

Není dostačující, abychom byli přítomní jen na mši svaté v neděle a zasvěcené svátky. Máme poslouchat i kázání, též chodit na odpolední bohoslužby, přijímat svaté svátosti, číst zbožné knihy a konat jiné dobré skutky. (viz ot. 398)

Abychom z kázání měli užitek, musíme je poslouchat:

1. *pozorně*, 2. *na sebe vztáhnout* to, o čem se káže, nikoliv na jiné. (Farizej a celník – tak jednají i mnozí dodnes), 3. učinit předsevzetí, že se zachováme podle slov kazatele. Co je platné mít předepsaný lék, ale neužít ho? A co je dnes platné, že kazatel radí „léky“ proti duševním nemocem, když je posluchač neužívá?

Odpolední bohoslužby: požehnání, růžencová pobožnost, nešpory, křížová cesta, májová pobožnost atd.

Jako křesťané oblékají v neděli své *tělo* do čistých svátečních šatů, tak mají též svléci starého a hříšného člověka a svou duši ozdobit šatem ctnosti, tj. *sv. svátosti přijímat*.

O čtení nábožných knih říká církevní učitel: „Modlíme-li se, mluvíme s Bohem, čteme-li v nábožných knihách, mluví opět Bůh s námi. Jak mnohá dobrá kniha obrátila nevěrce!“ Sv. *Augustina* nemohly obrátit k Bohu ani slzy matky, ani její napomínání, až hlas z nebe: „*Vezmi a čti!*“

(Písmo sv.) obměkčila zatvrzelost jeho srdce. Čtení Písma sv. proměnilo *Augustina* zmítaného mnoha naruživostmi v nejlepšího církevního učitele.

Čtěte pilně: Písmo sv., Následování Krista, Bohumilu, Anděla strážného, Rajskou zahrádku, Kříž a Marii, (Naše světla) atd.

Dobrymi skutky se rozumí zvláště konání *skutků duchovního a tělesného milosrdenství*. Pán Ježíš nám dal příklad, sv. apoštolové, svatí a světice Boží, kteří (Pán Ježíš zvláště o sobotách) nemocné uzdravovali, navštěvovali a obsluhovali je zvláště v neděli. Tak čteme na př. o sv. *Otylii*, že zřídila zvláštní nemocnici pro nemocné a nejraději se tam odebrala po bohoslužbách, aby obsloužila nemocné.

492. Proč máme poslouchat kázání?

Kázání máme poslouchat, protože:

1. *se v něm hlásá a vysvětluje Boží slovo,*
2. *pilné a zbožné naslouchání Božího slova je známkou dětské tj. poslušné lásky k Bohu,*
3. *je třeba, abychom byli neustále napomínáni a povzbuzováni k dobrému a odstrašováni od zlého.*

Neexistuje sice *církevní zákon*, jímž by se ukládalo věřícím, aby poslouchali kázání, ale *přirozený zákon* nás vede: **1.** abychom si osvojili potřebnou znalost náboženských pravd, **2.** abychom svědomitě využili prostředky ke spáse a k tomu všemu nás vede *kázání*. Neboť se v něm *Boží slovo hlásá a vysvětluje*.

Tělo nemůže být živé bez²⁵⁴ pokrmu a tak by byla mrtvá i *duše*, která by neznala ani nepotřebnější pravdy našeho náboženství, např. že je jeden Bůh, že je ve třech osobách, že nás druhá Božská osoba vykoupila atd. Proto se tedy hlásá Boží slovo, aby lidé poznali Pána Boha a co je pro ně potřebné k věčnému životu. *Chléb života* se jim tedy podává kázáním Božího slova.

Ale ten, kdo by poznal jen nejnutnější náboženské pravdy a nestaral se o víc, živil by svou duši asi tak, jako živí své tělo ten, kdo by byl odsouzen k doživotnímu žaláři o chlebě a vodě. Matka církev nechce nechat při tak chatrném pokrmu vaše duše v žaláři těla. Proto nehlásá ústy svých kněží pouze nejnutnější pravdy, nýbrž i jiné důležité, ty pak též vysvětluje, abyste nezůstali pouze o chlebu, nýbrž abyste i mlékem živili své duše.

²⁵⁴ Brynych III, p. 328

V Božím slově spočívá zázračná moc a síla, je to nejmocnější prostředek spásy. *Svatý Augustin* nazývá např. sv. Pavla (před obrácením) lítým vlkem, jehož zalíbením bylo trhat a usmrcovat Kristovy ovečky. A toho lítého vlka proměnilo Boží slovo v tichého beránka. Když totiž šel pronásledovat křesťany do Damašku uslyšel: „*Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?*“ (Sk 9,4) a Boží slovo jej obměkčilo. *Matouše* a *Zachea* proměnila slova Páně: „*Pojď a následuj mne!*“ (Mt 9,9 a Lk 19,10) v učedníky Ježíše Krista. *Svatý Antonín Veliký*, poustevník, přišel kdysi jako bohatý a vznešený mladík do chrámu Páně a slyšel během kázání Spasitelova slova: „*Chceš-li být dokonalý, jdi a prodej vše co máš, a rozdej chudým, tak budeš mít poklad v nebi, a pak přijď a následuj mne.*“ Ta slova ho tak dojala, že hned prodal všechn svůj majetek, rozdál utržené peníze chudým, odešel na poušť, kde 20 let až do své smrti vedl přísný poustevnický a svatý život. *Sv. Augustin* žil ve svém mládí v mnoha neřestech a kromě toho byl bludařem. Když pak uslyšel v Miláně kázání sv. *Ambrože*, obrátil se a stal se ozdobou svaté církve.

Písmo sv. říká: „*Kdo je z Boha, Boží slova slyší.*“ (Jan 8, 47) „*Blahoslavení jsou ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho.*“ (Lk 11, 28)

3. Víno²⁵⁵ se doporučuje zvláště *starým* lidem. Posiluje zestárlé, zesláblé údy, povzbuzuje krevní oběh k silnějšímu výkonu a tak celého člověka obživuje. A tak jako tělo, tak stárne a slábne i duše. A čím víc myslí duše na pozemské věci, tím slabší je její láska k nebeským věcem, i k Bohu. Čím více člověk hřeší, tím slabší je jeho odhodlanost k pokání a klesá hlouběji do hříchů a stává se zatvrzelým hříšníkem.

Kdo tedy cítí, že jeho duše slábne ve zbožnosti, v pokání a umdlévá v boji proti hříchům, ten nutně potřebuje poslouchat *kázání*, aby sytilo jeho srdce a naklonilo jej k Bohu.

O třetím církevním přikázání

493. Jak zní třetí církevní přikázání?

Třetí církevní přikázání zní: „Ustanovené pusty zachovávat.“

²⁵⁵ Brynych III. p. 329

Které půsty církev sv. ustanovila, brzy uslyšíme.

494. Co se nařizuje v třetím církevním přikázání?

V třetím církevním přikázání se nařizuje: abychom zachovávali v ustanovené dny půst nařízený církví.

Rozeznáváme dvojí půst: 1. *přirozený*, tj. úplná lačnost, a 2. *církevní*, který spočívá v omezeném a podle církevních předpisů nařízeném požívání pokrmů. V katechismu se mluví jen o *církevním půstu*.

Co se týká půstu, církev svatá ustanovuje dvě zásady k půstu: a) *čas* půstu a b) *způsob* půstu.

Čas. Je nařízeno postit se v *ustanovení dny*, tj. ve dny, které církev k tomu ustanovila. Nazýváme je prostě *postní dny* nebo *půsty*.

Způsob půstu. Máme zachovávat půst tak, jak jej předepsala a ustanovila církev. *Dejte si pozor, abyste nekonali dobré skutky okázale před lidmi, jinak nemáte odplatu u svého Otce v nebesích*“(Mt 6,1) „*A když se postíte, nemějte ztrápený obličej jak pokrytci.*“ (Mt 6, 16) Viz *Kázání na hoře* (Mt 5, 3-16)

495. Jaké druhy půstu jsou nařízeny církví?

Půst nařízený církví je dvojí:

1. *půst zdrženlivosti od masitých pokrmů,*
2. *půst zdrželivosti od masitých pokrmů a zároveň újmy, při němž se rovněž zdržujeme požívání masitých pokrmů a jen jednou za den, a to ne před polednem, se najíme dosyta. Je dovoleno večer i ráno něco málo sníst.*

Půst zdrženlivosti spočívá v tom, že nejíme maso živočichů, majících teplou krev a žijících na suché zemi, a všech výrobků z těchto živočichů: vejce, mléko, máslo, sádlo, sýr. *V našich krajích* je na základě zvyku dovoleno užívat těchto vajec, másla, sýra, mléka apod., pouze maso těchto zvířat se zakazuje jíst. Maso ryb, ústřic, raků a jiných vodních živočichů není zakázáno jíst ve dnech zdrženlivosti.

Příklady: První přikázání, které dal Hospodin prvním lidem v ráji znělo: „Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.“ (Gn 2, 16 17) Bylo to přikázání půstu zdrženlivosti. Tak *židovský zákon* prohlašoval některá zvířata za *čistá* a jiná za *nečistá*. K prvním náleželi *živočichové žijící na zemi, která mají kopyta rozdělená a*

přežvykují (přežvýkavci) jiní přežvýkavci s nerozdělenými kopyty, se berou za *nečisté*, jako: velbloud, vepřový dobytek, králík, zajíc. A z *živočichů žijících* ve vodách jsou za nečisté prohlášeni ti, kteří nemají ploutve a šupiny, např. želva, z ptactva: orlové (a vůbec dravci), noh, sup, krkavec, sova, výr, čáp, labuť, netopýr, atd. Tento zákon byl rovněž nařízením půstu zdrženlivosti. Měl připomínat denně izraelským synům jejich milostivé vyvolení mezi všemi národy jako milost. Tak Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš si umínili nejíst královské pokrmy, neboť požívání některých pokrmů bylo židům zákonem zakázáno. Prosili tedy nejvyššího komorníka, aby jim dal k jídlu jen zeleninu a vodu k pití.“ (Dan 1,12) I Eleazar, 90letý stařec, raději se podrobil kruté smrti, než aby jedl vepřové maso. (2 Mak 6,18-31)

Ve dnech *újmy* je dovoleno jen *jednou za den dosyta* se najíst. Je sice dovoleno něco málo sníst ráno i večer, avšak v čase mezi snídaní a obědem není dovoleno (na vidličku) něco sníst, též svačina není nedovolená. I o *nápojích* platí ve dnech *újmy* pravidlo: „*Tekutina půst neruší.*“ Toto pravidlo se nevztahuje k nápojům, které jsou zároveň pokrmem jako polévka, mléko, nýbrž platí jen o nápojích hasící žízeň a usnadňující trávení např. voda, víno, pivo, limonáda atd. Na základě *zvyku počítat* k nápojům lze též černou kávu (bez mléka) i čaj jen s trochou cukru, čokoládu lze užívat jako nápoj, pije-li se ve skromné míře a jen s vodou, nikoli s mlékem, A ve dnech *zdrženlivosti* bez rozdílu, jsou-li to dny pouhé zdrženlivosti nebo dny zdrženlivosti a zároveň *újmy*, lze u nás obecně připravovat pokrmy na másle, či na kterémkoliv jiném zvířecím tuku, ale nikoli s odvarem masitých pokrmů, či masitými drobty. (Dr. A. Podlaha)

Příklady: *Písmo sv.* častěji doporučuje půst zdrženlivosti a zároveň *újmy*, a dokládá jak Hospodin hojnými milostmi to všechno odměnil. *Mojžíš* např. sám o sobě vyznává: „*Pak jsem padl na zem před Hospodinem jako poprvé a čtyřicet dní a čtyřicet nocí, chléb jsem nejedl a vodu nepil, pro všechn váš hřích, kterým jste se provinili, ...A Hospodin mě i tentokrát vyslyšel.*“ (Dt 9,18 19) A když prorok Jonáš přikázal *Ninivanům* pokání, odvrátili postem s pokáním od sebe zhoubu města. Též „*Dobrá je modlitba s postem a almužna se spravedlností. Lepší je mít málo se spravedlností než mnoho s nepravostí. Lepší je rozdávat almužnu, než schovávat poklady světa.*“, jak řekl anděl *Rafael Tobiášovi* (Tob 12, 7-10)

Které to jsou dny zdrženlivosti a které dny zdrženlivosti a *újmy*, objasníme v následující otázce.

496. Které dny jsme povinni zdržovat se masitých pokrmů?

Zdržovat se masitých pokrmů jsme povinni každý pátek celý rok a

tam, kde je to ještě přikázáno, také každou sobotu.

Jenom když na pátek připadne *Boží hod vánoční*, anebo vůbec nějaký *zasvěcený svátek*, dovoluje se jíst masité pokrmy. *Sobota* u nás *není* postním dnem jako jím bývala v dřívějších dobách a masité pokrmy tedy smíme jíst.

497. Které dny jsme povinni zdržovat se masitých pokrmů a zároveň si činit újmu?

Zdržovat se masitých pokrmů a zároveň si činit újmu, jsme povinni:

- 1. každý den čtyřicetidenního půstu, tj. od Popeleční středy až do Velikonoce, v neděli je však dovoleno najíst se vícekrát,*
- 2. ve středu, v pátek a v sobotu v době čtyř suchých dnů,*
- 3. v předvečer velkých slavností: místo některých jsou však u nás středy a adventní svátky ustanoveny za postní dny.*

Když byl Pán Ježíš pokřtěn, odešel na poušť Karantanii, severovýchodně od Jeruzaléma na přání Ducha Svatého. Na té poušti se postil 40 dní a 40 nocí. Po čtyřiceti dnech se však poddal dobrovolně pocitu tělesného hladu a zlačněl. Příležitost využil ďábel, aby ho pokoušel k hříchu. Nevěděl o tajemství vtělení Syna Božího, ani o tom, že Ježíš je Bohem i člověkem v jedné osobě, nemůže hřešit, ale uslyšel, jak jej Bůh Otec prohlásil za svého Syna a věděl z daných proroctví, že je poslán, aby vykoupil lidstvo a odvážil se jej pokoušet či svádět k hříchu, jednak aby poznal jistě, zda Ježíš je onen zaslíbený Vykupitel, jednak, aby mohl ještě zabránit jeho vykupitelskému dílu. Pán Ježíš připustil to pokušení, protože se chtěl hned na začátku svého veřejného působení s ním utkat, aby jako první člověk klesl do pokušení a tím celému lidstvu uškodil, ale Ježíš nad ním zvítězil a tím prospěl celému světu, a nám zasloužil milost proti pokušením a dal příklad, jak i my máme přemáhat úklady zlého ducha a pokušení k hříchu. A přistoupil pokušitel a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať se z těchto kamenů stanou chleby.“ On však odpověděl: „Je psáno: Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst.“

Potom jej ďábel vzal s sebou do Svatého města, postavil ho na vrchol chrámu a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů. Je přece psáno: „Svým andělům dám o tobě příkaz, takže tě ponесou na rukou, abys nenarazil nohou na kámen.“ Ježíš mu odpověděl: „Také je psáno: Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha.“

Zase ho vzal ďábel s sebou na velmi vysokou horu, ukázal mu všechna království světa i jejich slávu a řekl mu: „To všechno ti dám, jestliže padneš a budeš se mi klanět.“ Tu mu Ježíš řekl: „Odejdi, satane! Neboť je psáno: Pánu, svému Bohu se

budeš klanět a jen jemu sloužit.“

Potom ho ďábel nechal – i přistoupili andělé a sloužili mu.“ (Mt 4, 1 – 11)

Pán Ježíš tak přemohl *žádost* těla, *pýchu života a žádost očí*, tři prameny pokušení, v nichž jsou zahrnuta všechna pokušení, která přicházejí na člověka.

Církev se příkladem Pána Ježíše řídí, ukládá *čtyřicetidenní půst*. Uplyne vlastně 46 dní od Popeleční středy do Božího hodu velikonočního, ale je mezi nimi šest nedělí, tj. nepostních dnů. Ty se odečtou a tak zbude 40 dnů.

U nás je zmírněn *čtyřicetidenní půst* tak, že se nařizuje v něm bez neděle újma, maso se smí jíst denně, kromě *Popeleční středy a všech pátků, Zeleného čtvrtku a Bílé soboty*, kdy platí povinnost újmy i zdrženlivosti.

Čtyři suché dny (quatuor tempera, tj. kvatembr) jsou týdny na začátku čtyř ročních časů (čtvrtletí), ve kterých středa, pátek a sobota jsou dny přísného postu (zdrženlivosti a újmy). Připadají *na jaře* po 1. neděli postní, *v létě* po Božím hodu svatodušním, *na podzim* po slavnosti Povýšení sv. kříže, jež koná se dne 14. září a *v zimě* po 3. neděli adventní. A "*Suchými*" se nazývají ty dny proto, že se za dřívějších dob spokojili křesťané v těch dnech jen se suchým chlebem. U nás je dovoleno *v sobotu* čtyř suchých dní jíst maso. Jsou ustanoveny proto, abychom na počátku každého ročního počasí Bohu děkovali za přijatá dobrodiní a prosili jej o nová, abychom činili za spáchané hříchy pokání a půstem a modlitbou se chránili před novými a nakonec, protože v sobotu čtyř suchých dní se obvykle konalo svěcení na kněze, abychom prosili Boha, aby nám poslal horlivé kněze na svou vinici.

Svatvečery. (Předvečery) Křesťané trávivali svaté večery čili *svatvečery* před velkými svátky za dřívějších dob v přísném půstu, bděli celou noc v chrámě na modlitbách. Proto se ty dny nazývají latinsky „*vigilie*“, tj. totéž co bdění. Připravovali se tak důstojně na sváteční den. Nyní místo bdění jsou stanoveny církví půsty na den před velkými svátky. A ony postní dny se nazývají posty svatvečerní.

Postními dny jsou tyto *svatvečery* před: Vánocemi, svátky Svatodušními, sv. Petrem a Pavlem, Nanebevzetím Panny Marie, i Všemi svatými.

U nás jsou jen *svatvečery vánoční, velikonoční a svatodušní dny újmy a zdrženlivosti*, ostatní vyjmenované *svatvečery* jsou dny pouhé újmy. Dřív bývalo postních *svatvečerů* víc, náhradou za ně jsou u nás adventní středy a pátky: byly ustanoveny za postní dny. V *adventní středy* se smí jíst maso.

Poznali jsme, *kdy* se máme postit, pojednáme i o tom, *kdo* se má postit.

498. Kdo je povinen zdržovat se masitých pokrmů v ustanovené postní dny?

Zdržovat se masitých pokrmů je povinen v ustanovené postní dny každý věřící, jakmile přišel k rozumu a pokud ho neomlouvá řádná příčina, například: nemoc, bída nebo jiná podobná.

K rozumu přichází člověk zpravidla v době, kdy rozeznává dobré od zlého, což nastává obvykle v *sedmém roce* svého dětského věku.

Z řádné příčiny, tj. takové, která má platnost i před Bohem, *jsou omluveni*: 1. *celoročně* nemocní, churaví a slabí, všichni, kteří musejí jíst kvůli veliké chudobě to, co se jim předloží, a všichni ti, kteří v rodinách žijí (slouží), kde se postní pokrmy nekladou na stůl. Ti poslední mají dbát na to, aby se zdrželi aspoň na Veliký pátek masitých pokrmů, 2. *celoročně kromě Popeleční středy, posledních tří dnů ve Sv. týdnu a o svatvečerech Hodu svatodušního a vánočního jsou omluveni* dělníci v továrnách a v dolech, cestující, kteří se stravují v hostincích a vůbec ti všichni, kteří nemají vlastní domácnost a jsou nuceni jíst v hostincích 3. *celoročně kromě Velkého pátku*: jsou omluveni průvodčí vlaku, cestující, kteří musejí jíst na železničních stanicích, kteří pobývají na léčení v lázeňských místech i jejich příbuzní a služebníci, kteří se zdržují s nimi. A tam, kde připadá výroční trh na den zdrženlivosti, je v tom místě (ne však v okolních obcích) tento den dovoleno jíst masitá jídla.

499. Kdo je povinen zdržovat se v ustanovené postní dny masitých pokrmů a zároveň si činit újmu?

Zdržovat se masitých pokrmů a zároveň činit si újmu je v ustanovené postní dny povinen každý věřící, který už dovršil 21 let a není omluven řádnou příčinou. Namáhavá práce a velké stáří omlouvají sice toho, kdo by si neučinil újmu, samy o sobě však nestačí na omluvu toho, kdo by se nezdržoval masitých pokrmů.

Teprve po 21. roce ukládá církev věřícím *újmu*, protože v tom věku je lidské tělo již tak vyvinuté, že může snést beze škody *újmu* v jídle. Ve stařeckém věku (60. rokem) přestává obvykle povinnost *újmy*, neboť v

tomto věku ubývá rychle sil. (Povinnost *zdrženlivosti* však platí, leda by se připojila ke stáří choroba.) Řádnou příčinu – omluvu, tj. takovou, jež platí i před Bohem, mají: nemocní, postižení cestující, chudí i ti, co těžce pracují.

500. Jak usnadňuje církev přikázání o půstu?

Církev usnadňuje přikázání o půstu tak, že Svatý otec dává biskupům plnou moc, aby zmírnili pro své diecéze nebo pro jednotlivé věřící z řádných příčin přikázání o půstu.

Katolická církev určila postní přikázání, ona je též může změnit, ulehčit anebo může osvobodit z dostatečných důvodů buď úplně anebo částečně jednotlivé členy od půstu. Úlevu může nařídít Sv. otec jako nejvyšší hlava církve. On má moc zákony dávat, a proto i moc, když je to třeba také odvolávat. Úlevu může udělit i ten, komu dá Sv. otec plnou moc, a to jsou *biskupové*. Na základě této moci mohou poskytovat úlevy ve svých diecézích.

Proto se každým rokem před začátkem čtyřicetidenního půstu předčítá v kostelích list biskupů – Pastýřský list – v němž jsou obsaženy postní předpisy i úlevy. Všichni duchovní správci a zpovědníci jsou u nás zplnomocněni povolovat ještě větší zmírnění na kratší dobu. K nim se mají věřící obracet v případech pochybností. Osvobození neboli dispens *na celý rok* nebo ještě delší dobu si vyhrazuje udílet sám biskup.

Všichni věřící, kteří mají zmírnění půstu, jsou povinni pomodlit se o nedělích čtyřicetidenního půstu pětkrát modlitbu Páně (Otče náš, Anděl Páně, Věřím v Boha), pětkrát pozdravení andělské a apoštolské vyznání víry, vzbudit tři božské ctnosti i lítost nad svými hříchy a podle svých sil konat skutky křesťanské lásky k bližnímu.

Osoby duchovního stavu a duchovní společenstva smějí některých zmírnění užít jen v omezené míře. Laikům je dovoleno ve dnech újmy (jde všechny dny 40tidenního postu, středy adventní, středy kvatembrové („Suché dny“), svatvečery svátku sv. apoštolů Petra a Pavla, Nanebevzetí Panny Marie, Všech svatých) při občerstvení jíst večer masité pokrmy, ale osoby stavu duchovního a duchovní společenstva to dovolení nesmějí užívat.

501. Proč máme zachovávat svědomitě přikázání o půstu?

Přikázání o půstu máme svědomitě zachovávat, abychom:

1. *projevili svou poslušnost k církvi,*
2. *následovali příkladu Pána Ježíše a svatých,*
3. *činili pokání za své hříchy,*
4. *snadněji zkontrolovali své zlé žádosti.*

Ad 1. Církev má právo dávat zákony (ot. 500) a odvolávat zákony. Naší povinností je, abychom poslouchali církev.

„Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou, kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal.“ (Lk 10, 16) A jindy: „Když je však neposlechne, pověz to církvi. Jestliže však neposlechne ani církev, ať je pro tebe jako pohan nebo celník.“ (Mt 18, 17) Kdo tedy nezachovává církevní přikázání, odpírá církvi povinnou poslušnost, a tím neposlouchá i samotného Pána Boha, kdo však zachovává církevní pusty, osvědčuje tím, že si církve váží a poslouchá ji.

Proto je nesmyslné odvolávat se při přestupování půstu na Kristova slova: *„Člověka neposkvrňuje to, co vchází do úst, ale co z úst vychází, to člověka poskvrňuje.“ (Mt 15, 11) Ani církev se nedomnívá, že by maso samo o sobě, pokud se požívá střídavě poskvrňovalo, nýbrž učí, že člověka poskvrňuje hřích neposlušnosti. Postíme-li se, vyznáváme víru, osvědčujeme poslušnost k církvi a cvičíme se ve zdrženlivosti. Kdo se tedy nepostí, dopouští se hříchu neposlušnosti církve.*

Ad 2. Náš Božský Spasitel se připravoval na svůj *učitelský* úřad čtyřicetidenním postem. A co naznačil svým příkladem, doporučil živým slovem ve svém kázání na hoře. Pravitel: *„A když se postíte, nedělejte ztrápený obličej jako pokrytci...“*, aby lidem ukazovali, že se postí... a tvůj Otec, jenž vidí i to skryté, ti odplatí.“ (Mt 6, 16-18) A když se jednou marně namáhali apoštolové uzdravit posedlého zlým duchem, řekl jim: *„Toto pokání (totiž trest za hřích) se nevymítá, jen skrze modlitbu a půst.“ (Mt 17, 20)*

Proto *sv. apoštolové, svatí a světice Boží* se snažili následovat příkladu Páně. *Sv. Pavel* se postil a modlil 3 dny po svém obrácení, aby se připravil důstojně na *křest sv.* I *Tobiáš, Judit, Ester, Ninivané*, ti spojovali své modlitby s pústou. (Tob 1,17, Est 4,16, Job 3,5-9) I *sv. Augustin* píše: *„Chceš-li, aby se vznášela tvá modlitba k Bohu, přidej jí i dvě křídla, totiž*

půst a almužnu.“

Půstem neubližujeme svému tělu a zdraví, naopak: půst prodlužuje život, mnozí z těch, kteří zachovávali přísné půsty, dosáhli vysokého věku. Sv. *Antonín poustevník*, který se postíval velmi přísně, dosáhl stáří 105 let, sv. Pachomius 110, sv. Romuald 120, sv. Jeroným, který si ukládal podobně přísné půsty, dožil se 100 let, a podobně i mnozí jiní. Tak kardinál *Stanislav Hosius*, jeden z nejvýznamnějších biskupů 16. století, jenž na Tridentském sněmu zastupoval papeže Pia IV., zachovával církevní půsty s velkou svědomitostí i ve svém vysokém stáří. Někteří z jeho přátel mu domlouvali, aby šetřil své zdraví ve prospěch církve, ale ten zbožný muž odpověděl: „Právě proto zachovávám předepsané půsty, abych byl *dlouho živ*. Vždyť čtvrté Boží přikázání nařizuje: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl. Mým otcem je Bůh v nebesích a mou matkou na zemi je svatá církev. Můj nebeský Bůh, poroučí mi však, abych krotil svou smyslnost půstem a církev má matka, předpisuje mi dny, v nichž se mám postit. Poslouchám tedy ochotně otce i matku a proto doufám, že pro tuto poslušnost dojdou dlouhého věku, ano i věčného života v nebesích.“

Škodí-li půst, proč jej nařizuje lékař nemocnému? *Hippokrates* učil, že víc lidí zahubí hostiny a ne války. *Galenus se postil* ze zdravotních důvodů každý desátý den.

Ad 3. Každý hřích zasluhuje trest od Boha, soudce a trestatele všeho zlého. Trestáme-li ale sami sebe, odnímáme tím metlu z božské ruky, neboť kdo trestá sám sebe, toho zajisté Bůh ušetří. Proto praví sv. Pavel: „*Kdybychom se sami správně posuzovali, nebyli bychom trestáni.*“ (1 Kor 11, 31) Takový užitek z postu zakusili *Ninivané*, jemuž se podrobili na kázání proroka *Jonáše*, neboť „*Když Bůh viděl, co učinili, že změnili své hříšné chování, smiloval se a nepřivedl na ně zkázu, kterou jim hrozil.*“ (Jon 3, 10)

Ad 4. Sv. Pavel praví: „*Tělo totiž slouží proti duchu, a duch zase proti tělu.*“ (Gal 5, 17) Těmi slovy upozorňuje nás na ustavičný boj, jaký musí naše duše vést se žádostmi těla. Tak jako se snaží moudrý a zkušený vojevůdce o to, aby nepřátelskému vojsku byl znemožněn dovoz potravy a tím vojsko oslabil: tak musí i duše, aby tím snadněji přemohla tělo, svého protivníka újmou a zdržováním se masitých pokrmů, i zeslabovat. Sv. Augustin to dokládá následujícím podobenstvím a říká: „Kdybys měl bujného oře, který by tě mohl snadno shodit, copak mu neodejmeš obrok, abys ho zkrotil hladem? Proč bys neměl půstem krotit své bujné tělo? Kdo nikdy neodnímá svému tělu dovolené věci, tím snadněji mu dovolí i ty nedovolené. Ten bývá i v pevném předsevzetí sveden i drážděn žádostmi svého bujného těla, i duše podlehne snadno hanebnému otroctví těla.“

O čtvrtém církevním přikázání

502. Jak zní čtvrté církevní přikázání?

Čtvrté církevní přikázání zní: „Alespoň jednou za rok knězi se zpovídat a v době velikonoční přijímat velebnou Svátost oltářní.“

Pán Ježíš sám ustanovil sv. zpověď a sv. přijímání, ale neustanovil, kolikrát máme tyto svátosti přijímat, nýbrž to ponechal ustanovit církvi. *První křesťané* přistupovali horlivě k přijetí těchto svátostí, že nebylo třeba přikazovat nic zvláštního. Chodili ke sv. přijímání každodenně při mši sv., a pak alespoň každou neděli. Ale během doby i zde polevila náboženská horlivost. Proto ustanovila katolická církev r. 1215 na 4. lateránském sněmu, aby se katolíci zpovídali alespoň jednou za rok a v čase velikonočním přistupovali ke sv. přijímání. Na tomto sněmu dala církev své 4. přikázání.

503. Co se nařizuje ve čtvrtém církevním přikázání?

Ve čtvrtém církevním přikázání se nařizuje, abychom:

- 1. alespoň jednou za rok knězi, tj. zplnomocněného ke zpovídání, se zpovídali ze svých hříchů,*
- 2. v čas velikonoční velebnou Svátost oltářní hodně přijímali. Kdo se této povinnosti tvrdošíjně vzpírá, může být z církve exkomunikován (vyloučen) a potrestán odepřením církevního pohřbu.*

Tímto přikázáním se nám nařizují dvě věci: *svatá zpověď* a *velikonoční sv. přijímání*. Pán Ježíš ustanovil svátost pokání k naší spáse, a proto je jeho nejsvětějším přáním také to, aby ji věřící přijímali. Proto ustanovil sněm *Lateránský* (1215): „Každý věřící obojího pohlaví, přijda k letům poznání, vyznávej všechny své hříchy *alespoň jednou v roce vlastnímu knězi*, vykonej dle sil uložené pokání a přijmi uctivě alespoň o Velikonocích Svátost oltářní! Kdo toho opomene, nesmí za živa do chrámu vstoupit a po smrti nebude pochován křesťanským pohřbem.“

Čas sv. zpovědi se neurčuje, protože se však praví, že *v době velikonoční* máme přistoupit ke sv. přijímání, samo sebou se rozumí, že zpověď má být v tom čase též vykonána.

Zpovídat se jednou v roce jsou povinni všichni, kteří přijali křest sv. a rozumem tak dospěli k tomu, že dovedou rozeznat dobré od zlého. Ten,

kdo by se zpovídal *neplatně*, nesplnil by toto přikázání, neboť církev nařizuje takovou zpověď, jakou žádá Boží zákon a podle toho se věřící zpovídají tak, aby dostali rozhřešení od svých hříchů.

Ke zpovídání zplnomocněný kněz je ten, který má od biskupa právo a moc zpovídat v jeho diecézi. Neboť od hříchů rozhřešovat (kromě v nejvyšší nouzi) nemůže každý kněz, musí mít pravomoc biskupa, v jehož diecézi má kněz zpovídat.

Zpovídat a velebnou Svátost oltářní v době velikonoční jsou povinni přijímat všichni věřící, kteří jsou tak poučení a připraveni, že lze od nich očekávat hodné sv. přijímání. Kdo by tuto povinnost opomenul, těžce hřeší. Kristus Pán řekl: „*Amen, amen pravím vám: Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život*“. (Jan 6, 53)

Čas velikonoční trvá od Květné neděle až do Bílé neděle, neboli Provodní. Aby však mohli vyplnit všichni věřící toto přikázání, bývá obvykle velikonoční doba *prodloužena*, a to různě v různých diecézích. U nás trvá od Popelční středy až do *slavnosti Nejsvětější Trojice*.

Ten, kdo se vzpírá *tvrdší* této povinnosti, tj. nedbá na napomínání duchovního a nepřistoupí k velikonočnímu sv. přijímání, toho může biskup vyloučit z církve a zemřel-li, odepřít mu církevní pohřeb.

Přáním církve je, aby *velikonoční sv. přijímání* se dělo *ve vlastním chrámu Páně*. Příslušníci farní osady tvoří jakýsi celek, a proto dobře učiní, když alespoň jednou za rok se sejdou jako členové téže rodiny k duchovním hodům ve společné svatyni. Tím je pak jejich duchovnímu správci zřejmé, že učinili zadost tomu přikázání.

Nakonec je třeba připomenout, že církev ustanovila sv. přijímání *na dobu velikonoční* proto, že Spasitel v této době ustanovil Svátost oltářní.

504. Proč se říká ve čtvrtém církevním přikázání: „alespoň jednou za rok“?

Ve čtvrtém církevním přikázání se říká: „alespoň jednou za rok,“ protože církev si velmi přeje, abychom nejen jednou, nýbrž častěji za rok se zpovídali a přijímali velebnou Svátost oltářní.

Kolikrát má křesťan přistoupiti ke sv. přijímání, záleží na jeho duchovních potřebách, na jeho povolání a okolnostech, ve kterých se nachází. Kdo je jenom trochu horlivý pro spásu své duše, snaží se, aby častěji přistupoval ke stolu Páně. Tak jako musíme častěji přijímat tělesný pokrm, abychom zachovali tělesnou sílu, tak potřebujeme často přijímat sv. svátosti, abychom posilovali duši. Necht' vám vždy tanou na mysli slova Pána a našeho Spasitele Ježíše Krista: „*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.*“ (Jan 6, 54)

O pátém církevním přikázání

505. Jak zní páté církevní přikázání?

Páté církevní přikázání je: „V zapovězený čas svatební veselí nedržet.“
Zapovězený čas je ten, ve kterém se nesmí konat svatební veselí.

506. Co se zapovídá v pátém církevním přikázání?

V pátém církevním přikázání se zapovídá v zapovězený čas, tj. od první neděle adventní až do slavnosti Zjevení Páně (Tří králů) a od Popeleční středy až do první neděle po Velikonocích držet svatební veselí.

Katolická církev nám nařizuje, abychom v určité době činili přísnější pokání a prosili více o rozmnožení posvěcující milosti než kdy jindy. Zvláště máme ony doby zbožně strávit, ve kterých se připravujeme na největší tajemství naší sv. víry. Toto období nazýváme *svaté* nebo období *milostné*.

Dobu od první neděle adventní až do narození Páně, nazýváme: *advent*, tj. tolik jako „*příští*“. V té době se máme připravovat na *duchovní narození* Kristovo, tj. k přijetí Pána Ježíše v našich srdcích. Vykonáme to, když v nás umře hřích a budeme dělat pravé pokání. Proto je ta doba dobou přísného pokání a touhy po Spasiteli. Při mši sv. vynechává se to, co označuje radost (slovo „*Gloria*“), věřícím se ukládají přísnější pusty a vybízejí se k častějším modlitbám a přijímání svatých svátostí. Protože je to doba *kajicná*, zapovídá církev svatá *všechno hlučné veselí*. Neboť překáží věřícím k tomu, aby činili pokání. Zapovídají se tedy i všim právem svatby.

Doba od Narození Páně až do sv. Tří králů je označena jako *doba vánoční*. V této době se máme v mysli zabývat jen narozeným Ježíšem a o něm rozjímat.

Doba od Popeleční středy až do Velikonoc je *doba postní*. Připomíná nám umučení a smrt Pána Ježíše a je zvláštní dobou pokání, protože naše hříchy zavinily smrt Páně. Proto nezapovídá veškeré veselí.

V době *velikonoční* pak naše mysl má být obrácena jen na zmrtvýchvstalého Pána Ježíše.

„*Svatebním veselím*“ se označuje nejen samo svatební veselí, nýbrž i jiné hlučné radovánky a zábavy, jako tance, plesy atp. K zapovězenému času se počítají u nás i dny *prosebné a suché*, všechny *pátky* a vůbec *postní dny celého roku*. *Všeobecný zákon* církevní zakazuje sice v zapovězené době *pouze svatební veselí*, tj. požehnání snoubenců mezi mší svatou, slavnostní průvod snoubenců, taneční zábavy taneční atd., ale skoro ve *všech diecézích* se zakazují v zapovězené době *oddavky* vůbec. Když je nutné z důležitého důvodu, aby byl sňatek přece uzavřen v této době, má být podána žádost k biskupovi nebo konzistoři s udáním důvodů. Když bylo uděleno povolení, musí být sňatek konán časně zrána za zavřenými chrámovými dveřmi, bez jakéhokoliv slavnostního průvodu snoubenců a neuděluje se snoubencům jinak obvyklé požehnání mezi mší svatou.

507. Proč se v zapovězený čas zapovídá svatební veselí?

V zapovězený čas se nekoná svatební veselí, neboť svatby bývají spojeny s hlučnými radovánkami; ty se neslučují se svátostí a vážností té doby.

Církev nezapovídá všechno veselí, nýbrž zapovídá se jen v určité době. Veselí je dovoleno, jen když se děje *pravým způsobem*, v pravém (dovoleném) čase, na pravém *místě* a *s mírou*. Plnit je třeba slova sv. apoštola Pavla, který praví: „*Radujte se stále v Pánu: opakují: Radujte se! Vaše ušlechtilost ať je známá všem lidem. Pán je blízko.*“ (Flp 4, 4 5)

Poučení: *Nezanedbávej nikdy církevní příkázání, zavazují tě, stejně jako příkázání Boží, pod těžkým hříchem.*

Přesto, že je i mnozí přestupovali, proto nepozbývají přece závaznost, a nelze jejich přestupky omluvit před Bohem. „Kdokoliv se odvrátí od církve, zbavuje se práva být mezi jejími dětmi. Držte se všichni jednomyslně svého Otce Boha a své matky církve!“ (Sv. Augustin)

(Konec 2. dílu.)

DÍL TŘETÍ:

Část čtvrtá

O milosti a svátostech

Část pátá

O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka

Část čtvrtá

O milosti a svátostech

Přechod: Abychom poznávali Boha, jemu sloužili a dostali se do nebe, musíme: 1. všemu věřit, co zjevil Bůh, 2. zachovávat všechna přikázání. O tom všem jsme jednali v 1. a 2. části katechismu. Avšak *sami od sebe* nemůžeme všemu věřit a zachovávat Boží a církevní přikázání, potřebujeme k tomu *milost*.

Následkem prvotního hříchu máme zatemnělý *rozum*, *vůle* je nakloněna ke zlému, takže nemůžeme bez *Boží pomoci* plnit jeho přikázání. „....*Neboť beze mne nemůžete dělat nic.*“ (Jan 15, 5) „*Vždyť i to, že chcete, i to, že pak jednáte, působí přece ve vás Bůh, abyste se mu mohli líbit.*“ (Flp 2, 13) Prvotním hříchem se naše duše stala *nemilou* Bohu, takže ani nemůžeme dosáhnout věčného cíle, dokud se neočistíme. „*Jestliže se někdo nenarodí znova, nemůže spatřit Boží království*“. (Jan 3, 3)

Každodenní zkušenost učí, že i ctnostný člověk klesá na cestě ctnosti. Aby povstal z poklesku a uchránil se pádu zpět, vyžaduje to mnoho namáhání, ba *sám od sebe* ani z hříchu nemůže povstat, ani se nedovede uchránit poklesku bez Boží pomoci. Člověk tedy pak potřebuje *Boží milost*.

Potřebnou milost můžeme dosáhnout *modlitbou* a *sv. svátostmi*.

O modlitbě jsme již jednali v 1. díle katechismu, zbývá nám nyní promluvit *o milosti a svátostech*.

Tato *čtvrtá* část o nich jedná ve čtyřech odděleních a to :

1. *O milosti.*
2. *O svátostech vůbec.*
3. *O svátostech zvlášť.*
4. *O svátostinách a církevních obřadech.*

Oddělení první

O milosti

V *oddělení prvním* probíráme učení o *milosti Boží*. Povím vám to nejdůležitější. *Milost* má dvojí význam:

1 *Milost obecně* znamená blahosklonnost, dobrotivost a *laskavost* osoby vznešenější k nižším osobám.

Rozmlouvá-li vládnoucí mocnář se svými poddanými tj. s dělníkem, rolníkem, úředníkem tak jako by si byli rovni rodem i důstojností, říkáme pak, že k nim byl blahosklonný neboli, že ti poddaní jsou u něho v *milosti*.

2. *Milostí* nazýváme *dar*, jehož se nám dostává *bez jakékoliv naší zásluhy*, z pouhé dobré vůle dárce.

Dám-li chudému žáku šaty, či žebráku almužnu, prokázal jsem *milost*.

Je dvojí druh této *milosti*: *milost obecně*, neboli *lidská milost*, o té se však v katechismu nejedná. Náš úkol je však pojednat o *milosti Božské*.

I *milost Boží* má dvojí význam: 1. znamená laskavou blahosklonnost a přízeň Boží ke tvorům. V tomto smyslu mluvil např. anděl k Panně Marii, když řekl: „*Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha.*“ (Lk 1,30)

2. *Milostí* zveme dary, co nám uděluje Bůh, a to jak *tělesné*, např. život, zdraví, časné statky atd., tak i ty *duchovní*, zvláště takové, jimiž dosáhneme spásu. *Milost Boží* je např. i to, když nás Duch Svatý vede hlasatelem svého slova k poznání dobrého a nutí nás tak ke konání dobra. *Milost Boží* je to, co vyburcovává v mysli dobrá předsevzetí a hříšníka i povzbuzuje k vysvobození se z hříchů a vybízí jej i k nápravě života. *Milost Boží* nás tak povzbuzuje skrze slova a napomínání, nebo i ušlechtilým příkladem.

To pak znamená *milost v širším slova smyslu*. V užším smyslu znamená však jen to, co uvádí otázka 508.

508. Co je milost?

Milost je vnitřní nadpřirozený dar, který nám Bůh uděluje pro zásluhy Ježíše Krista, abychom mohli dosáhnout spásy.

Co znamenají tato jednotlivá slova, vysvětlujeme dále.

509. Proč je milost darem?

Milost je darem, protože si ji nemůžeme zasloužit, nýbrž nám bývá dána jen pro zásluhy Ježíše Krista.

To, co si získáme prací, přičiněním, atp. není dar, ale mzda, tj. odměna.

Milost Boží není povinnou mzdou, nýbrž darem, protože si ji nemůžeme zasloužit žádným způsobem. Nepředcházela tomu naše práce, ani přičinění, ani zásluhy, ale předešlo nás Boží dobrodiní, které nazýváme milostí.

Tuto *milost* nám dává Bůh *pro zásluhy Ježíše Krista*, tj. dává ji jen proto, že ji Pán Ježíš životem, utrpením a smrtí vydobyl a zasloužil lidem. A proto nám ji uděluje Bůh, že nám ji Pán Ježíš zasloužil.

Jak převelikou cenu má *milost Boží*, vždyť ji vydobyla sama krev Kristova! Písmo sv. praví: „*V něm máme vykoupení skrze jeho krev (Krista Ježíše), odpuštění hříchů pro jeho nesmírnou bolest.*“ (Ef 1, 7)

Ačkoli Bůh uděluje milost pro zásluhy Ježíše Krista, je to *dobrovolný dar*, protože Bůh Otec tak chtěl, aby se jeho jednorozený syn z lásky a milosrdenství k lidem stal člověkem a aby nám zasloužil *milost* životem, utrpením a smrtí. „*Vždyť všichni jsou hříšníky a nedostává se jim Boží slávy. Z jeho milosti však docházejí ospravedlnění zdarma, protože ji vykoupil Kristus Ježíš.*“ (Řím 3, 23 24)

510. Proč je milost vnitřním darem?

Milost je vnitřním darem, protože se uděluje přímo duši, a proto je něčím vnitřním.

Milost se uděluje přímo *duši* a ne tělu. Dary, které Bůh udílí tělu (zdraví, sílu aj.), ač jsou také *milosti*, zde nemáme na mysli.

Když Bůh osvěcuje rozum, dává člověku dobrá vnuknutí, povzbuzuje jeho vůli k dobrému, těší duši, sílí atd., to jsou všechno *vnitřní dary*: jsou to dary duši a udělené pro duši k její spáse. Katechismus, pokud mluví o *milosti*, myslí tím právě tyto dary.

Jsou však také *vnější milosti*, těmi jsou např. slovo Boží, zázraky, vtělení Božího Syna, utrpení a smrt Páně, jeho učení a příklad, který nám dal, přimluva svatých a všechny ty prostředky, jež nám Bůh poskytl k naší

spáse. Tyto *vnější dary* Boží nepatří ale v katechismu pod pojem *milost*. V katechismu rozumíme slovem „*milost*“ vnitřní osvětlení rozumu, povzbuzení vůle ke konání dobra, posilu duše atd.

511. Proč je milost nadpřirozený dar?

Milost je nadpřirozený dar, protože ji člověk od přirozenosti ani nemá, ani ji sám nemůže nabýt. Navíc nemá na ni ani právo, ale bývá mu Bohem udělena nad jeho přirozenost.

Vše, co potřebujeme k živobytí a našemu blahobytu na zemi je ustanoveno (viz ot. 93) a nazývá se *přirozeným* (darem). *Nadpřirozeným* nazýváme vše to, co je něčím vyšším, co slouží nejen k živobytí a k našemu pozemskému blahobytu, ale navíc i k něčemu vznešenějšímu, co člověk sám od sebe nemůže pochopit a tím méně to může sám dosáhnout.

Nadpřirozené je všechno, co se vztahuje k nebeské blaženosti.

Přirozená blaženost člověka je ta, která vyhovuje potřebám lidské přirozenosti a na ní se zakládá. *Nadpřirozená* blaženost je ta, která převyšuje lidskou přirozenost a zakládá se jedinečně na zvláštní milosti Boží. *Přirozená* blaženost tkví v poznání a v milování Boha, jakožto původce přírody a v radosti z jeho poznání a z toho vyplývajících milování. Takoví blažení jsou podle soudů některých církevních učenců ti, kteří zemřeli bez křtu sv. a nenabyli nikdy rozumu (dětí, slabomyslní apod.). *Nadpřirozená* blaženost spočívá ve vidění Boha, jaký je v dokonalé lásce a nesmírné radosti na onom světě. Svými pouhými přirozenými silami nemohou lidé dojít svého nadpřirozeného cíle. To je umožněno jen nadpřirozenými prostředky – vírou a milostí²⁵⁶.

Katechismus uvádí *čtyři důvody*, pro které se milost nazývá *nadpřirozeným darem*:

1. *Člověk ji nemá od přirozenosti*, tj. protože milost člověku, aby byl člověkem, k němu nenáleží. Člověku patří jen lidská přirozenost, tj. tělo a duše se všemi schopnostmi, které Bůh tělu a lidské duši propůjčil, ale nikoli milost. Tělo a duše se všemi těmito schopnostmi jsou jen *přirozené dary*. A všechno, co člověk může vykonat a čeho dosáhnout tělem a duší – schopnostmi tělesnými a duševními, jsou jen *přirozené* statky. Tak člověk zůstává člověkem i bez milosti Boží, proto milost Boží je k lidské přirozenosti lidské něco přidaného, tedy až *nadpřirozeného*.

²⁵⁶ Dr. Ant. Podlaha, p. 128

2. *Člověk ji nemůže nabýt od přirozenosti, tj.* člověk není schopen si ji zasloužit svými tělesnými a duševními silami a získat ji.

Jako kámen, bylina, rostlina a zvíře nemohou nabýt *rozumu* (myslit a chtít), protože to nepatří k jejich přirozenosti, tak podobně si nemůže člověk sám od sebe (tělem a duší a jejich schopnostmi) vydobýt milost Boží, protože nemá k tomu žádné schopnosti a síly. Neboť milost Boží není nic přirozeného, naopak je vyvýšena mnohonásobně nad veškerou přirozenost, ona tak je něčím božským.

3. *Člověk na ni nemá ani právo, tj.,* že člověk si nijak nemůže stěžovat, že se mu stalo bezpráví, když mu ji Bůh nedal. Neboť Bůh není povinen člověku ji udělit, on ji nedluží.

Člověk má právo na pokrm a nápoj, pokud (obé: pokrm a nápoj) patří k zachování jeho pozemského života. Neboť, když jej Bůh stvořil, dal mu též právo na pokrm a nápoj, a proto mu náleží. Ale na milost Boží nemá právo, nemá nároky, protože ona nenáleží k lidské přirozenosti, není potřebná k zachovávání pozemského života a nemůže si ji ničím zasloužit.

4. *Milost Boží bývá dána nad jeho přirozenost, tj.,* člověk ji nedostává jako k přirozený dar, ale jako něco nad jeho přirozenost, je to nekonečně vznešené a udělené k dosažení věčné blaženosti.

Tyto důvody jsou patrné a vyplývá z nich, že milost Boží je nadpřirozený dar. Na čem však tato milost Boží záleží, neboli jaká je její podstata, nám není známo, to je *tajemství*. Bůh nám je nezjevil, protože to není nutné k dosažení nebeské blaženosti.

512. Proč dostává člověk nadpřirozenou milost?

Nadpřirozenou milost dostává člověk k tomu, aby byl povýšen k nadpřirozené důstojnosti Božího dítěte a stal se schopný k tomu, aby si zasloužil nebe.

Bůh obdařil naše prarodiče v ráji nadpřirozenou milostí (ot. 95) a tu jsme měli zdědit i my. (*Milost Stvořitelova*) Když však první lidé zhřešili, připravili se o ni. Měl-li tedy padlý člověk opět v nebi nabýt nadpřirozené blaženosti, potřeboval získat onen nadpřirozený dar. Proto Kristus Pán podstoupil smrt, aby dostiučinil uražené Božské velebnosti a nám ji (milost) opět získal. (*Milost Spasitelova*)

Kdyby král přijal dítě chudých rodičů za své vlastní, mohlo by nabýt královské

důstojnosti (postavení, moc a právo královské). Byla by to zajisté pro chudé dítě velká důstojnost, ale nepřesahovala by jeho přirozenost, nýbrž byla by *důstojností přirozenou*. Dítě by bylo a zůstalo nadále lidským dítětem. Když však Bůh člověka povyšuje svou milostí za své dítě a přijímá je, *přesahuje tato důstojnost přirozenost lidskou*. Jde o důstojnost *nadpřirozenou*. Člověk dostává skrze milost Boží ke svému přirozenému životu život jiný, nadpřirozený. Skrze Boží milost nastává mezi ním a Pánem Bohem zcela nový a důvěrnější poměr: *stává se Božím dítětem a Bůh jeho Otcem*. Bůh je otcem všech lidí (k obrazu svému nás stvořil, ot. 286), avšak mu uděluje milost a stává se mu otcem zvláštním způsobem: člověk je skutečně Božím dítětem z milosti.

Milost Boží člověk dostává proto, aby se stal schopným zasloužit si nebe, tj. aby mu bylo možné dostat se do nebe a aby takové skutky, za které slíbil Bůh jako odměnu věčnou blaženost, tedy záslužné skutky, mohl dělat. Nadpřirozená milost Boží je jen jedna. Ale působí na lidskou duši různým způsobem. Podle toho ji rozlišujeme.

513. Kolik je nadpřirozených milostí?

Nadpřirozená milost je dvojí:

1. *pomáhající,*
2. *posvěcující.*

Co jimi rozumíme, vysvětlujeme v následujícím.

514. Co je milost pomáhající?

Milost pomáhající je nadpřirozená milost propůjčená na čas duši, která nám pomáhá konat dobré skutky prospěšné k věčné spáse.

Milost pomáhající je milost propůjčená duši *na čas*, (na určitou dobu,) je to zvláštní pomoc, kterou Bůh uděluje člověku proto, aby mohl dělat dobré skutky. Tato pomoc mizí, když je vykonáno.

Milost pomáhající nám pomáhá dělat *dobré skutky prospěšné k věčné spáse*, tj. nadpřirozené skutky, tedy ty skutky, za něž získáme odměnu v nebesích. Tyto skutky může člověk dělat jen ve stavu milosti posvěcující. Kdo nemá milost posvěcující, nemůže dělat nadpřirozeně dobré skutky.

Mravně dobrý skutek je ten, který je shodný předmětem, okolnostmi i úmyslem a shoduje se s Božím zákonem. Mravně dobré skutky mohou být vykonány přirozenými silami člověka z *přirozených* pohnutek, anebo mají základ v *nadpřirozených* po-

hnutkách a jsou vykonány v milosti Boží. První nazýváme *přirozeně dobrými skutky*, druhé *nadpřirozeně dobrými skutky*.

515. Jak milost pomáhající přispívá ke konání dobrých skutků?

Milost pomáhající přispívá ke konání dobrých skutků takto:

1. *osvěcuje náš rozum, povzbuzuje a posiluje naši vůli, abychom tyto skutky začali konat, dále konali, i dokončili,*
2. *dodává jim nadpřirozenou cenu.*

1. Milost pomáhající *osvěcí náš rozum*, aby správně poznal náš nadpřirozený cíl, a to věčnou blaženost, i prostředky, jimiž ji lze nabýt.

Milost posvěcující je *nadpřirozené nebeské světlo rozumu*. Oním nebeským světlem ozářený člověk vidí a poznává v co má věřit, co konat a čeho se varovat, aby dosáhl věčné blaženosti. Jen když je člověk tímto světlem osvěcen, *myslí* na věci bohumilé, *poznává* správně co se Bohu líbí, *myslí* na to v *pravý čas* a volí vhodný způsob, aby to vykonal.

Prvotním hříchem je náš rozum zatemněn, proto sám od sebe nepoznává, co je bohumilé a co vede do věčné blaženosti. Sám od sebe ani nemůže na to myslit v pravém okamžiku, neboť Písmo sv. dokládá: „*Ne že bychom sami sobě mohli něco přičítat, jako (by to pocházelo) od nás, ale stačíme-li na to, je to od Boha.*“ (2 Kor 3, 5) „*Vždyť i to, že chcete, i to, že pak jednáte, způsobí přece ve vás Bůh, abyste se mu mohli zalíbit.*“ (Flp 2, 13)

Pomáhající milost *povzbuzuje* naši vůli, tj. pobízí ji a směřuje tak, aby volila, co je milé Pánu Bohu.

Aby se člověk varoval zlého a konal dobré nestačí poznávat jen rozumem osvěceným milostí, jak hrozný a zhoubný je hřích a jak prospěšné je dobro, nýbrž člověk se musí varovat i poznání zla a chtít konat poznané dobro a podle tohoto chtění pak i skutečně jednat. *Lidská vůle je však prvotním hříchem velice ke zlu nakloněna*, ke konání dobra je velmi neochotná (líná). Proto jí musí přispět Bůh na pomoc, aby člověk skutečně dobro chtěl. Bůh pomáhá skrze svou pomáhající milost. Ona nabádá vůli, aby se člověk odvrátil od zlého vůlí a přiklonil se k dobru.

Pomáhající milost Boží *posiluje* naši vůli, tj. dává jí dostatečnou sílu, aby začala skutečně konat dobré dílo, konala a dokončila ho.

Pomáhající milost posiluje naši vůli tak, že člověk může překonat všechny překážky, které se mu staví do cesty při vykonání nějakého dobrého skutku. Jsou to překážky částečně *vnitřní* (nechuť k dobru, strach

před sebezapřením k tomu nutným, strach před odříkáním, které dobré skutky vyžadují), ale částečně i překážky *zevní*, jako námaha, obtíže, výsměch a urážky zlých lidí atd.

Příklad: Představme si dítě, které se má učit katechismu. Bůh mu dá poznat svou milostí, že to (Bůh) žádá a že je to bohumilé zaměstnání. Dítě to chce skutečně a učí se. Ale najednou slyší, jak si hrají ostatní děti venku. I zatouží si s nimi hrát a musí se velmi přemáhat, aby vytrvalo v započatém učení. (Překážky *zevní*) Jestliže se dítě začalo učit a nemůže učení hned pochopit, snadno je otupí nechutí a odpor k učení, a tu by rádo všeho nechalo. (Překážky *vnitřní*) Zde je třeba pomáhající milosti, co mu přispěje k pomoci, nejen dobré chtít, ale překážku přemoci a dobrý skutek dokončit.

Milost pomáhající působí tedy na *rozum a vůli*. Rozum dává nadpřirozené světlo k rozeznání dobra a zla a k poznání prostředků, jimiž můžeme dosáhnout spásy, a ona vůle pak podbízí a posiluje samo konání dobra a varování se zla i za použití spásných prostředků.

Příklady. Tak *král David* se dopustil dvou těžkých hříchů a Bůh k němu vyslal proroka *Natana*, aby mu připomněl jeho poklesky. Tu je náhle David osvícen, takže poznává velikost svého provinění a volá: „*Zhřešil jsem Hospodinu.*“ Milost pomáhající *osvítla* jeho rozum: *povzbudila jeho vůli*, neboť pojala jej lítost nad hříchy a úmysl dělat pokání. *David* jednal podle tohoto vnitřního vnuknutí, neboť skutečně litoval svých hříchů a tresty, které na něj seslal Bůh, trpělivě snášel a konal přísné pokání. Milost pomáhající *posílila* jeho vůli, takže pokání skutečně začal dělat, pokračoval v něm a v něm též i setrval.

Magdaléna byla velká hříšnice. Když ale uslyšela Ježíšovo kázání, byl její rozum osvícen a ona ohavnost svého hříšného života jasně poznala. Milost pomáhající tu *osvítla její rozum*. Byla zároveň tak pohnutá, že cítila i touhu vrhnout se k Ježíšovým nohám, litovat svých hříchů a polepšit se. Milost pomáhající *pohnula její vůli*, ona poslouchá a odhodlá se s pevným úmyslem polepšit se, oplakává své hříchy, ano, ona za přítomnosti všech hostí padá k nohám Ježíši, slzami pokání mu nohy smáčí a žije poté plný svatý život. Pomáhající milost *posílila její vůli*, aby vytrvala v dobrém.

Josef egyptský. Milostí pomáhající *osvícen*, poznává, jak hrozný je hřích, k němuž jej svádí manželka Putifarova. Milostí *pohnut*, odporoval svůdkyni, milostí pak *posílněn* rozhodl se i nadále odporovat a vytrval ve svém předsevzetí.

2. Milost pomáhající dodává dobrým skutkům *nadpřirozenou cenu*, tj. jenom ony dobré skutky, které jsou vykonány za pomoci (působení) pomáhající milosti, mají před Bohem tu cenu, že nám slouží ke spáse a pomáhají získat nebe, anebo nám také zároveň zjednávají pro nebe zvláštní zásluhu.

Nebeské království, naše věčná spása, je něco nadpřirozeného. Nadpřirozené

dobro může být získáno opět skrze nadpřirozenou sílu. Nadpřirozenou sílu nám dává Bůh skrze milost. Jenom ony skutky, které jsou konány pomocí této nadpřirozené milosti, mají nadpřirozenou cenu a slouží k naší spáse, ke zjednání si nebeského království. Všechny dobré skutky, vykonané bez milosti, jsou skutky přirozené, nemající pro nebe cenu. „...ne, že bychom sami sobě mohli něco přičítat, jako by to pocházelo od nás, ale když na něco stačíme, je to od Boha.“ (2 Kor 3, 5) Proto teprve milost uděluje dobrým skutkům nadpřirozenou cenu.

516. Je člověku potřebná milost pomáhající?

Milost pomáhající je člověku potřebná ke každému dobrému skutku: hříšníku, aby se obrátil k Bohu, k spravedlivému, aby setrval v milosti posvěcující a konal záslužné skutky.

Milost pomáhající člověk potřebuje ke každému *dobrému skutku*, a bez pomoci milosti pomáhající nemůže člověk vykonat žádný dobrý skutek (nadpřirozený). Ani nejmenším z nich se nemůže nijak spasit bez milosti pomáhající (tj. myslit, chtít, začít, pokračovat v tom a tím méně to ukončit).

Pán Ježíš neříká, beze mne můžete jen málo anebo jen něco atd. udělat, nýbrž praví výslovně:...*“neboť beze mne nemůžete dělat nic.”* (Jan 15, 5), tj. tolik, jako bez mé pomoci (pomáhající milosti) nemůžete docela nic chtít nebo dokončit (nadpřirozeně) dobrého, nic, co by mělo cenu pro věčný život. Skrze své *přirozené síly* sice člověk může některé přirozeně dobré skutky dělat, tj. může poslouchat, udělovat almužnu, být šetrný atd., ke své spáse, pro nebe, nemůže bez milosti pomáhající nic udělat.

Aby se hříšník obrátil k Bohu, potřebuje milost pomáhající, tj. aby poznal dobře své hříchy, litoval jich, vyznal se z nich a polepšil²⁵⁷ svůj život.

Milost pomáhající potřebuje *spravedlivý aby setrval v milosti posvěcující*, tj. aby ji neztratil těžkým hříchem, zachoval si ji a tak zůstal Božím dítětem, *aby činil záslužné skutky*, tj. ony, jimiž by vydobyl odměnu v nebi. „*Tvrdil-li by někdo, že ospravedlněný může vytrvat v dosažené spravedlnosti bez zvláštní Boží pomoci, anebo že nemůže zůstat s tou pomocí, nechť správedlností je vyloučen z církve.*“ (Trid. ses. VI. can. 22)

Podobenství o vinném kmeni. „*Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mě, a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne*

²⁵⁷ Církev zavrhl učení *Pelagiovo*, že by člověk i bez nadpřirozené Boží milosti, povzbuzován jen učením a příkladem Ježíše Krista, byl schopen pouhými silami své přirozenosti dělat skutky nadpřirozeně dobré a záslužné k věčnému životu.

nemůžete dělat nic.“ (Jan 15, 4 5) A sv. Augustin praví: „Jako tělesné oko ničeho nemůže vidět, byť zcela zdravo bylo, není-li září světla podporováno, tak ani člověk již ospravedlněný nemůže spravedlivě živ býti, jestliže věčným spravedlností svědkem nejsvětějšího Boha podporován není.“

517. Uděluje Bůh každému člověku milost napomáhající?

Bůh uděluje člověku milost napomáhající; tu potřebuje k spáse „on chce, aby se všichni lidé zachránili a došli k poznání pravdy.“ (1 Tim 2, 4)

Bůh uděluje každému člověku potřebnou milost pomáhající, aby byl spasen, tj. hříšníku i ospravedlněnému. Platí: „*Nemám zalíbení v hříšnickově smrti, ale aby hříšník své chování změnil a byl živ.*“ (Ez 33, 11)

Bůh „*chce*, aby všichni byli spaseni a uděluje také každému tolik milosti, kolik jí k spáse potřebuje.“ Bůh ovšem předvídá, kdo s jeho milostí bude spolupracovat až do konce a ustanovil se tedy věčným úradkem na tom, dát jim také potřebnou milost k dosažení spásy. Bůh udílí milost nejen předurčeným, ale i těm, o nichž ví, že budou zavrženi, protože nebudou s ní spolupracovat, nesetrvají v ní až do konce a zemřou ve smrtelném hříchu.

Co se týče *míry*, v jaké Bůh udílí pomáhající milost, je třeba říci, že tato míra není stejná, jednomu více, druhému méně, ale každému dle své vůle. Tuto pravdu potvrdil Kristus rčením: „*Běda tobě, Chorazine, běda tobě, Betsaido! Kdyby se staly v Tyru a Sidónu takové zázraky jako u vás, už dávno by dělali pokání v žínici a v popelu. Ale to vám říkám: Tyru a Sidónu bude v soudný den lehčeji než vám,*“ (Mt 11, 21 22) Dává nám pak Bůh tím více milosti, čím používáme věrněji již nám udělené milosti, čím více se snažíme plnit jeho přikázání a čím důvěrněji prosíme o tuto milost. „*Proste, a dostanete, hledejte a naleznete, tlučte a otevrou vám!, hledejte a naleznete.*“ „*Jestliže tedy vy, byť jste zlí, umíte dát svým dětem dobré dary, tím spíše nebeský Otec dá Ducha Svatého těm, kdo ho prosí.*“ (Lk 11, 9 13)

518. Může způsobit jen samotná milost naši spásu?

Samotná milost nemůže způsobit naši spásu, protože nás nenutí, nýbrž jen pomáhá a podporuje. Proto milost nesmíme odmítat, ale musíme ji ochotně přijímat, spolupracovat s ní a nechat ji stále působit. (Gratia alligatur se tradenti „Milost zavazuje a přimlouvá se.“)

Samotná milost nezpůsobuje naši spásu, tj. ačkoli všichni lidé dostávají dost milostí od Boha, přece všichni nedojdou spásy, protože nevyužívají udělených milostí a kladou jim odpor. Člověk má přijímat Boží milost a má s ní na sobě pracovat, vyplývá to ze Spasitelových slov: „Jeruzaléme, Jeruzaléme! Zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kdo jsou k tobě posláni. Kolikrát jsem chtěl shromáždit tvoje děti, jako shromažďuje kvočna svoje kuřátka pod křídla, ale nechtěli jste.“ (Mt 23, 37), i ze slov: „Vás proto napomínáme abyste nepřijímali milost Boží nadarmo.“ (2 Kor 6, 1) „Hle, stojím u dveří a klepu. Kdo uslyší můj hlas a otevře dveře, k tomu vejdu a budu jíst u něj a on u mě.“ (Zj 3, 20) Proto nesmíme odpírat milost a stavět se jí na odpor a musíme ji poslouchat, pro dosažení nebeské blaženosti.

Kristus Pan vylíčil působení Boží milosti na lidi a odpírání této milosti následujícím podobenstvím. Nebeské království je podobné králi, který vystrojil svému synovi svatbu. Poslal služebníky, aby svolali hosty na svatbu, ale ti nechtěli přijít. Poslal znovu jiné služebníky se vzkazem: Řekněte pozvaným: Hostinu jsem přichystal, moji býci a krmný dobytek jsou poraženi, všechno je připraveno, pojdte na svatbu! Ale oni nedbali a odešli, jeden na pole, jiný za svým obchodem. Ostatní pochytili jeho služebníky, ztýrali je a zabili. Krále to rozhněvalo. Poslal svá vojska, vrahy zahubil a jejich město vypálil. Potom řekl svým služebníkům: Svatební hostina je sice připravená, ale pozvaní jí nebyli hodní. Jděte proto na rozcestí a pozvěte na svatbu, koho najdete. Služebníci vyšli na cesty a shromáždili všechny, které našli, zlé i dobré, takže svatební síň byla plná hostí. Když vstoupil král se podívat na hosty, uviděl tam člověka, který neměl na sobě svatební šaty. Řekl mu. „Příteli jak jsi sem přišel bez svatebních šatů?“ On se nezmohl na slovo. Tu řekl král sloužícím: „Svažte mu ruce i nohy a vyhoďte ho do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů. Mnoho je totiž povolaných, ale málo vyvolených.“ (Mt 22 1- 14)

Svatební hostina označuje nebeskou blaženost. Svatební šaty, jež hostitel dával každému, kdo k němu přišel, znamenají Boží milost. Kdo neměl svatební šaty, byl vyhozen do tmavé noci: kdo nemá Boží milost, nemůže přijít do nebe. Odpor proti milosti Boží vede do záhuby.

Příklady: *Kain* odporoval milosti, když opovrhl láskyplným Božím napomenutím a zatvrdil své srdce proti Bohu. Bůh jej napomínal, aby nenávist a zlost v sobě utlumil, těmito slovy: „Nebudeš-li jednat správně, u brány se ti usadí hřích, bude se chtít k tobě přimknout, ale ty ho musíš ovládnout.“ (Gn 4,7) *Volání (působení) milosti)* Kain neuposlechl Hospodina, choval závist a hněv ve svém srdci, až stal se bratrovrahem. I řekl Hospodin Kainovi: „Kde je Ábel, tvůj bratr?“ atd. (*Volání milosti*). Kain nedbá volání Boží milosti, nýbrž drze lže a vzdoruje, místo toho, aby se

přiznal s lítostí ke svému zločinu. Konečně vyslovuje nad ním Bůh trest (*volání milosti*), a Kain zoufá nad Božím milosrdenstvím. (Gn 4,9n)

Tak nám propůjčuje Bůh láskyplně svou milost, ale *nikoho nenutí*, nýbrž ponechává člověku svobodnou vůli, zda jí chce užít či jí odporovat.

Farao, pyšný egyptský král, odpíral milost, která na něj skrze Mojžíšova slova, skrze zázraky, jež před ním učinil, působila. Nedbal na Hospodinovy výstrahy, takže se stal zatvrzelým. *Obyvatelé města Nazaretu* se protivili Boží milosti a připravili se tím o spásu. Když totiž Pán Ježíš kázal v Nazaretu v synagoze, divili se rozumu, který dával najevo v otázkách a svých odpovědích: (Milost působila na ně mocně!) Avšak jeho slovům neuvěřili, nýbrž říkali : „Kde se to v něm vzalo? Jaká moudrost mu byla dána! A takové zázraky se dějí jeho rukama! Copak to není syn Mariin ...?“. (Mk 6, 2 3) *Odporovali milosti*. Sám *Jidáš* odpíral Boží milosti, když Spasitel řekl: „Jidáši! Políbením zraňuješ Syna člověka?“ (Lk 22,48) Pán Ježíš chtěl tak láskyplnými slovy zapůsobit na Jidáše srdcem a vzbudit lítost. Ale Jidáš neuposlechl. (viz *Lotr* po levici aj.)

Abychom došli spásy, musíme spolupracovat s milostí, tj. to dělat to, k čemu nás milost nabádá.

Sv. *Augustin* říká: „Ten, který tě stvořil bez tebe, neospravedlní tě bez tebe: stvořil tě, o tom nevědoucího, a ospravedlní tě jen budeš-li chtít.“

Kdyby v člověku působila jen milost Boží, nemohl by si člověk získat žádné zásluhy.

Příklad: Člověk spadl do hluboké prohlubně a nemůže se dostat svou vlastní silou ven. Jestli se někdo nad ním smiluje a podá mu lano, může se ho chytit a vyšplhat se z prohlubně. Jisté je, že je zachráněn i svým vlastním přičiněním. Když se nešťastník nechytí lana, jistě zahyne.

Podobně se to má s milostí. Bůh nám dává milost: naší povinností je, abychom s ní spolupůsobili, a tak se domůžeme jen spásy.

Krásný příklad, jak máme nakládat s Boží milostí, nám dal Pán Ježíš v podobenství o *hřivnách*: „Je to jako s jedním člověkem, který se chystal na cesty: zavolal si služebníky a svěřil jim majetek. Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval. Ten, který dostal pět hřiven, hned šel, (podnikavě) jich využil a vyzískal pět dalších. Stejně i ten, který dostal dvě, vyzískal dvě další. Ale ten, který dostal jednu, šel, vykopal v zemi (jámu) a peníze svého pána ukryl. Po delší době se pán těch služebníků vrátil a dal se s nimi do účtování. Přistoupil ten, který dostal pět hřiven, přinesl s sebou dalších pět a řekl: „Pane, pět hřiven jsi mi svěřil hle – pět dalších jsem vydělal.“ Pán mu řekl: „Správně, služebníku věrný a dobrý. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojď se radovat se svým pánem.“ Přistoupil pak i ten, který dostal dvě hřivny a řekl : „ Pane, dvě hřivny jsi mi svěřil, hle – další dvě jsem vydělal.“ Pán mu řekl: „Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojď se radovat se svým

pánem.“ Přistoupil pak i ten, který dostal jednu hřivnu a řekl: „Pane, vím, že jsi tvrdý člověk: sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Měl jsem strach, a proto jsem šel a tvou hřivnu jsem ukryl v zemi. Tady máš, co ti patří.“ Pán mu odpověděl: „Služebníku špatný, a líný! Věděl jsi, že sklízím, kde jsem nesel a sbírám, kde jsem nerozsypal? Měl jsi tedy moje peníze uložit u směnárníků a já bych si je při návratu vyzvedl i s úrokem, co je moje. Vezměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno a bude mít nadbytek. Kdo nemá, tomu bude vzato i to, co má. A tohoto služebníka, který není k ničemu, hodte ven do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mt 25, 1 – 30) *Podobenství o rozséváči* – S milostí spolupůsobili: *Samuel*, pastýři betlémští, mudrci od východu.

519. Co je milost posvěcující?

Milost posvěcující je nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která nám uděluje nový, nadpřirozený život.

Milost posvěcující je *nadpřirozená* milost, tj. dar z nebe a pro nebe, dar, který člověk nemá ani od přirozenosti, ani nemůže nabýt, objednat aj.

Milost se propůjčuje *duši*, a proto se nazývá *vnitřní*. (propůjčuje, tj. daruje) Uděluje se duši *trvale*, tj. tak dlouho se uděluje duši, dokud ji člověk neztratí těžkým hříchem.

V Písmu sv. se propůjčení milosti posvěcující zjevně nazývá „*znovuzrození*“ Pán Ježíš řekl: „*Jestliže se nenarodí někdo z vody a z ducha, nemůže vejít do Božího království.*“ (Jan 3, 5)

Milost posvěcující nám uděluje nový, nadpřirozený život, tj. ten, který činí člověka schopným dojít k věčné blaženosti

Člověk, který má posvěcující Boží milost, má dvojí život: pro tento svět, a pro nebe. První způsobuje Bůh skrze rodiče, druhý však skrze svou milost, jeden je *přirozený* a záleží ve spojení těla s duší, *nadpřirozený* spočívá ve spojení duše s Bohem skrze posvěcující milost Boží. Pán Ježíš řekl: „*Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti: kdo zůstává ve mně, a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic. Jestliže kdo nezůstane ve mně, bude vyhozen ven jako ratolest, uschne, seberou ji, hodí do ohně – a hoří.*“ (Jan 15, 5, 6) Tím chtěl říci Pán Ježíš: udělením milosti posvěcující (kdo se v milosti posvěcující nalézá) spojuje se duše tak úzce se mnou, jako ratolest s vinným kmenem, z něhož vyrůstá a s nímž je spojena. Jako ratolest spojená s vinným kmenem má podíl na jeho životě a když on usychá, i ona usychá, a když on roste i ona je živá... Tak má podíl i duše, která je se mnou spojena milostí posvěcující, na mém životě a ona žije nadpřirozený, vpravdě božský život. Jestli však se ratolest oddělí od kmene, nemá již podíl na životě vinného kmene

a uschne. Podobně duše, milosti posvěcující zbavená, nemůže více žít pro nebe, je pro nebe mrtvá.

520. Jak nám uděluje milost posvěcující nový, nadpřirozený život?

Milost posvěcující nám uděluje nový, nadpřirozený život tím, že nás ospravedlňuje, to je, že nás:

1. *očisťuje od všech těžkých hříchů, posvěcuje a činí milými Bohu,*
2. *zbavuje nás otroctví hříchů a povznáší k nadpřirozené důstojnosti Božích dětí a dědiců nebeského království,*
3. *činí nás schopnými dělat pro nebe záslužné skutky.*

Ad 1. Milost posvěcující nás *očisťuje* od všech těžkých hříchů tak, že nezůstává po nich v duši ani nejmenší stopy. „*Ale dali jste se obmýt*“ ... říká sv. Pavel (1 Kor 6, 11), tj. jste úplně prosti hříchu. Navíc milost posvěcující dál *nás posvěcuje a Bohu milými činí*, tj. tím, že nás očisťuje od těžkých hříchů, činí nás svatými a tím i Bohu milými. „*Ale dali jste se obmýt, byli jste posvěceni, byli jste ospravedlněni pro jméno Ježíše Krista a skrze Ducha našeho Boha.*“ (1 Kor 6, 11) tj. jste nejen od hříchů očistěni, nýbrž i zároveň posvěceni a tím Bohu milí. A oba tyto úkony způsobené posvěcující Boží milostí označuje sv. Pavel slovem *ospravedlňovat* a zavádí pojem *ospravedlnění*.

Příklad toho ospravedlnění spatřují sv. otcové v *očistění* od malomocenství *Námana*, bohatého a statečného syrského vojevůdce. Náman se omyl na rozkaz proroka *Elizea* v řece Jordán a byl očistěn od malomocenství, a uzdraven. Byl jako znovuzrozen. (2 Král 5, 1-17) Podobně je i ospravedlněná duše zcela změněna a přetvořena, člověk je novým stvořením.

Ad 2. *Milost posvěcující nás povznáší ze stavu otroctví hříchu k nadpřirozené důstojnosti Božích dětí*, skrze milost posvěcující dostáváme k našemu přirozenému životu ještě nadpřirozený život Božích dětí.

Skrze přirozený život jsme *přirozenými* Božími *dětmi*, a proto Božími služebníky jako jiní tvorové, právě tak jak oni jsou k tomu stvořeni, abychom oslavovali Boha.

Dále jsme *hříšníci*: hříchy jsme upadli do nejhoršího otroctví, tj. ďáblova, jemuž hříšníci slouží. „*Kdo páchá hřích, je otrokem hříchu.*“ (Jan 8, 34) Z tohoto otroctví nás vysvobozuje posvěcující milost Boží, ona nás dokonce povyšuje k *důstojnosti Božích dětí*, tj. působí, že jsme a tudíž se smíme nazvat Božími dětmi. Písmo sv. říká, že skrze milost posvěcující „*jsme zrozeni z Boha,*“ a proto se Božími dětmi

nejen smíme nazývat, nýbrž i skutečně jimi jsme. A jako děti mívají podíl na přirozenosti, důstojnosti a majetku rodičů, podobně máme podíl skrze milost posvěcující na božské přirozenosti. Milostí posvěcující se lidská duše podílí zázračným způsobem *v jistém smyslu na jeho vlastní, božské přirozenosti, a proto i na jeho božském životě*, a tím člověk vstupuje do zcela nového důvěrnějšího poměru k Bohu. Člověk se stává skrze milost posvěcující Božím dítětem a Bůh jeho otcem. A jsme-li opatřeni touto milostí, pak nevzhlížíme k Bohu jen jako k našemu Pánu, nýbrž jako ke svému láskyplnému otci. Smíme pak volat k němu: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích!*“

Posvěcující milost Boží nás povznáší k důstojnosti dědiců nebeského království, tj. ona působí, že máme právo na nebe, a že se nám nebeské blaženosti jistě dostane, budeme-li žít jako Boží děti. I děti mají právo na otcovy statky, a což tedy my, co Boží děti, na sám majetek Boha, na nebe.

Ad 3. Posvěcující milost nás činí schopnými dělat záslužné skutky pro nebe, tj. působí, že člověk je schopen dělat takové skutky, jimi si zasluhuje nebe, skutky, které Bůh slíbil odměnit nadpřirozenými dary a za ně také může očekávat odměnu v nebi.

Lidská duše zůstane i po obdržení milosti posvěcující lidskou duší, ale skrze milost posvěcující je lidská duše jakoby přeměněna, nekonečně okrášlená a ozářená nebeským jasem. Železo, i když ohněm bylo rozžhaveno, zůstává železem. Avšak od ohně obdrželo světlo, teplo a krásný lesk. A je tak ohněm proniknuto, že se zdá, jakoby oheň a železo jedno bylo. Podobně je to s lidskou duší, když je v milosti posvěcující, je jí zcela proniknuta a ozářena, dostává nebeskou krásu, která proniká celým jejím bytím a přeměňuje ji a dává jí sílu a schopnost dělat záslužné skutky pro nebe. Když Bůh jednou pak tuto krásu sv. *Kateřině ze Sieny* zjevil, líbala šlépěje těch, kteří hříšníky nabádají k získání milosti posvěcující a všecka unesena řekla svému zpovědníku: „Ó, kdybyste, duchovní otče, spatřil krásu duše, která je plná milosti posvěcující, jistě byste neváhal třeba tisíckrát jít vstříc smrti, než abyste dovolil, aby jedna jediná byla o ni připravena.“ Proto svatí a světice Boží nešetřili ani bohatství, ani svého těla, naopak rádi vše obětovali, aby tím jen zachovali milost posvěcující.

My jsme obdrželi milost posvěcující u křtu svatého. Pčinili jsme se, abychom ji zachovali? Pamatujme, že ona je svatebním šatem, bez něhož se nikdo nemůže zúčastnit nebeských radostí.“ (Mt 22, 1–14)

521. Jak dlouho zůstává milost posvěcující v duši člověka?

Milost posvěcující zůstává v duši člověka tak dlouho, dokud se nedopustí smrtelného hříchu.

Kdo byl obdařen milostí posvěcující, má se všemožně přičinit, aby ji zachoval až do smrti, neboť ona je svatebním šatem, jímž je člověk přioděn a může vejít do nebeské blaženosti.

Milost posvěcující člověk ztrácí *smrtelným hříchem*. Proto napomíná sv. Pavel: „*Když se tedy někdo domnívá, že stojí, ať si dá pozor, aby ne- padl.*“ (1Kor 10, 12) („Přímé jsou Hospodinovy stezky, spravedliví po ní krácejí.“) „*Stezka spravedlivého je přímá, spravedlivému rovnáš cestu.*“ (Iz 26,7) A dále: „*Kdo nezůstane ve mně, bude vyhozen ven jako ratolest, uschne, seberou ji, hodí ji do ohně – a hoří.*“ (Jan 15, 6) *Tridentský sněm*²⁵⁸ říká, že Bůh nám odnímá posvěcující milost a opouští nás, když my jej opouštíme. „*Neboť Bůh těch, jež milostí svou jednou ospravedlnil, neopouští, leč by dříve sám od nich opuštěn byl.*“ Varovným příkladem jsou nám prarodiče. David, Šalomoun, sv. Petr aj.

Všedním hříchem, i když by jich byl sebevětší počet, se milost posvěcující neztrácí, ale zmenšuje i znesvěcuje. Podobá se zlaté kouli pokryté prachem a blátem. Zlato zůstane zlatem a neztratí nic ze své ceny, ale může být zaprášené. Sv. Tomáš říká lehké hříchy oslabují *působení* milosti, *překáží* jí v jejím *růstu* a *připravují* její plnou ztrátu.

522. Čím se milost posvěcující uděluje a rozmnožuje?

Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje hlavně svatými svátostmi.

Nově se uděluje milost posvěcující zpravidla svatými svátostmi křtu a pokání: „*mimořádně*“ dokonalou láskou nebo dokonalou lítostí, která vždy uzavírá touhu po přijetí sv. svátostí. *Rozmnožuje* se každou z ostatních sv. svátostí a každým dobrým skutkem.

Má-li milost tak velikou cenu, snažme se, abychom si ji nejen zachovali, nýbrž abychom si ji rozmnožili častějším přijímáním sv. svátostí pokání a Nejsvětější svátostí oltářní, modlitbou a dobrými skutky. Čím větší bude Boží milost zde na zemi, tím větší bude naše oslava v nebi. Pamatujte dobře slova katechismu, jež zní:

Poučení: *Pros Boha denně o milost pomáhající a věrně s ní setrvávej. Zachovej si milost posvěcující. Máš-li ji, jsi bohatý a šťastný, nemáš-li ji, jsi chudý a nešťastný. Milost posvěcující je svatební šat, bez kterého nikdo k nebeské hostině nebude přizván.* (Mt 22, 11-14)

²⁵⁸ Sess.VI., c 11

Oddělení druhé

O svátostech obecně

Přechod. Kdo chce dojít do věčného života, musí zachovávat Boží přikázání. Abychom mohli plnit náležitě Boží přikázání, potřebujeme milost Boží. A potřebnou milost dosáhneme těmi prostředky, které Pán Ježíš k tomu ustanovil. Z nich jsou nejdůležitější *sv. svátosti*. O nich jedná katechismus v 2. a 3. části tohoto dílu.

Druhá část jedná o *svátostech vůbec*, tj. učí nás o tom, co mají všechny svátosti společného a co si má pamatovat křesťan o všech svátostech.

523. Co je svátost?

Svátost je viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, které ustanovil Ježíš Kristus k našemu posvěcení.

V následujícím textu jednotlivé pojmy vysvětlujeme.

524. Kolik částí náleží ke každé svátosti?

Ke každé svátosti náležejí tři části:

1. *viditelné a působivé znamení,*
2. *neviditelná neboli vnitřní milost,*
3. *ustanovení Ježíše Krista.*

Znamením rozumíme všechno, co označuje něco jiného, ukazuje na něco jiného, nebo na něco jiného upozorňuje.

Znamení jsou *rozdílná*, některá jsou *přirozená*, jako dým je znamením ohně. Na jiných se lidé smluvili, aby znamenala určitou věc, např. venku na domě pověšená tabulka znamená, že uvnitř v domě se něco prodává, či nějaký řemeslník pracuje.

Všetchna znamení, ať jsou přirozená anebo z ustanovená lidmi, chápeme zrakem anebo sluchem. Tak např. znamení někomu dané praporkem, vnímáme zrakem, zvuk trubky a bubnů pak sluchem.

Svátost je také znamení, ale takové, *ktelé ustanovil sám Bůh* a propůjčil mu takovou sílu, že nejen něco naznačuje, vyznamenává, nýbrž skutečně to, co naznačuje, také *působí*. Proto se nazývá svátost znamením *působivé*.

525. Proč se jmenuje svátost „viditelné“ znamení?

Svätost se jmenuje „viditelné“ znamení proto, že označuje vnějším způsobem vnitřní milost.

„Viditelný“ znamená zde to, co je postřehnutelné smysly (zrakem, sluchem atd.)

Viditelné znamení označuje vnitřní milost vnějším způsobem. V každé svátosti se něco děje co zevně pozorujeme, tj. co vidíme, slyšíme atd. To znamení upozorňuje na neviditelnou milost, která se udílí duši tou svátostí.

Tak např. za křtu lije kněz vodu na hlavu se slovy: „*Já tě křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého.*“ *Viditelné znamení* vidíme v lití vody, slyšíme ale i naznačit slova čistící duši od hříchů.

Podobně je tomu i u ostatních svátostí. Při svátosti biřmování vidíme vkládání biskupových rukou, mazání svatým křížem a slyšíme jistá slova. To vše je znamení, že se duši uděluje zvláštní posila, aby křesťan vyznával svou víru a byl z ní živ atd.

Viditelné znamení při svátostech se skládá se ze dvou částí:

1. z věci a úkonu, které zaznamenáváme smysly (materia),
2. z předepsaných slov, která jsou při úkonu pronášena (forma).

Taková znamení, která lze vidět nebo slyšet anebo vůbec některým smyslem pozorovat, jmenujeme znamení *vnější*. Ono není uvnitř, není v nás, nýbrž mimo nás, je venku, čili *vně*. Má-li někdo na klobouku černou pásku jako znamení smutku, je viditelná, jde tu o *vnější* znamení.

Kristus Pán nám prokázal velikou milost, že při svátostech ustanovil viditelná znamení. Mohl nás posvětit ovšem i bez viditelných znamení, ale jemu se to líbilo, aby všechny milosti na nás působily viditelnými znameními. Sv. Jan Zlatoústý říká: „*Kdybys byl pouze duchem, tak by tě Bůh netělesně, to je duchovními a neviditelnými dary obdařil. Jelikož však je tvá duše spojena s tělem, dává ti své milosti znameními tělesnými a čitelnými*“²⁵⁹. Dále je ustanovil také proto, abychom povzbuzeni těmi vnějšími věcmi tím pevněji věřili, a tím mocněji byli ujištěni o tom, že se nám udílí milost. Kající Magdaléně odpustil Pán Ježíš hříchy. Kdyby jí nebyl řekl: „Odpouštějí se ti hříchy. Víra tvá tě uzdravila. Jdi v pokoji!“²⁶⁰, jakpak by to byla jinak poznala?

A tak vůbec, nikdo by nevěděl, zda obdržel Boží milost, kdyby mu to Pán Bůh nějak nedal najevo, a proto by byl stále ve strachu, že nebude spasen, zvláště, když spáchal těžký hřích. Zejména by ho znepokojovala na smrtelné posteli myšlenka: „Jak mi bude po smrti, zemřu-li bez milosti!“ A nakonec též i proto, aby byla znaméním jako samo křesťanské heslo, sloužící k rozeznání věřících od nevěřících.

526. Proč se jmenuje svátost „působivé“ znamení?

²⁵⁹ Hom.83. in Math. Ad popul. Antioch

Svätost se jmenuje „působivé“ znamení proto, že způsobuje vnitřní milost, nejen naznačuje.

(Viz předešlou otázku!)

Když byli židé na poušti již čtyřicátý rok, reptali proti Bohu a Mojžíšovi a ustavičně chodili po poušti sem tam. Proto na ně poslal Hospodin jedovaté hady, jejichž uštknutí páliho jako oheň. Když to uviděli lidé, litoval svého hříchu a prosili Mojžíše, aby se za ně přimluvil u Boha. Mojžíš vyhověl prosbám lidu, a když se za ně modlil, řekl jemu Hospodin: „Udělej si jedovatého hada a vztyč ho na hůl a každý uštknutý, když se na něj podívá, zůstane naživu!“ Mojžíš zhotovil měděného hada a připevnil ho na kůl. A když se ten, koho uštkl had, podíval na měděného hada, zůstal naživu.“ (Nm 21, 8 9)

Měděný had předobrazoval Krista Pána a spolupůsobil uzdravení. Bylo to tedy znamení, které něco působilo.

Podobným znamením je i svátost. Je také znamením, které působí, že se člověku uděluje milost. Jako měděný had na poušti působil uzdravení, tak svátost působí milost.

Mezi svátostmi a jinými posvátnými znameními, jako obrazy svatých, křížem atd., je velký rozdíl. Předměty, které zobrazují, nám jen živě představují před oči, ale svátosti nejen milost naznačují a i představují, nýbrž zároveň působí a dopadají na člověka. Jsou tedy svátosti nejen něco naznačujícího, ale též působícího a účinného.

527. Odkud mají svátosti moc působit milost?

Moc působit milost, mají svátosti od Ježíše Krista, který je ustanovil.

Pán Ježíš sv. svátosti ustanovil, on to byl, který propůjčil moc viditelným znamením, aby nám neviditelnou milost²⁶⁰, kterou nám vydobyl svou smrtí, propůjčovaly nebo rozmnožovaly nebo udělovaly zvláštní milost. On spojil udílení milosti posvěcující s jistými znameními, takže vždy, kdykoli se koná řádné znamení, uděluje se duši milost Boží.

Svou moc obdržely sv. svátosti od Pána Ježíše, proto nezávisí jejich působení na tom, kdo je uděluje. I kdyby rozdávatel svátostí nebyl v posvěcující milosti Boží, to by sice při jejich udělování těžce hřešil, avšak, má-li jen vůli, a při tom vše tak činí, jak to církev ustanovila, vždy se udílí milost posvěcující. Jako platí mince, i když se podává špinavou rukou, tak se uděluje svátostí milost, i když je hříšný ten, který

²⁶⁰ Jirsík, Pop. dog. p. 318

svátost poskytuje. Sv. Augustin říká: „Jidáš křtil a od jeho křtu se nekřtilo znovu. Předchůdce Páně, svatý Jan²⁶¹ křtil také, ale od něho pokřtěni byli znovu pokřtěni. Nebyli opět křtěni ti první, protože to byl křest Kristův, kterým křtil Jidáš. Křtěni byli znovu ti druzí, protože to byl křest Janův. Proto má přednost křest Kristův před křtem Janovým, třebaže jej vykonal Jidáš.“ Sebehorší světský úředník provádí úplně a platně císařské zákony. Proto když Petr křtí, křtí sám Pán Ježíš, když Pavel biřmuje, biřmuje sám Spasitel, a tak se to má i s ostatními svátostmi. Pravda je u sv. Pavla ve slovech: „Já jsem zasadil, Apollo zalil, ale Bůh dává vzrůst. Takže neznamená nic ani ten, kdo sází, ani ten kdo zalévá, (to je ten, kdo koná vnější, smysluplný čin), ale Bůh, protože on dává vzrůst.“ (to je ten, jehož moc a síla všechno působí) (1 Kor 3, 6)

Sv. svátosti ustanovil Pán Ježíš k našemu posvěcení.

528. Jak nás posvěcují svátosti?

Svátosti nás posvěcují tím, že nám:

1. *posvěcující milost buď udělují nebo ji v nás rozmnožují,*
2. *každá svátost uděluje ještě zvláštní milosti.*

Ad 1. Svátosti nás posvěcují tím, že nám posvěcující milost, kterou jsme ještě neměli, buď nejdříve *udělují*, (křest), anebo *rozmnožují*, tj. působí, že posvěcující milost, kterou jsme již obdrželi, dosahujeme ještě ve větší míře, takže jsme svatějšími, Pánu Bohu milejšími, a proto můžeme doufat i ve větší odměnu v nebi (biřmování, Svátost oltářní, pomazání nemocných, svěcení kněžstva, stav manželský), nebo když byla ztracena, opět udělují (pokání).

Ad 2. Každá svátost nám též uděluje zvláštní milost, která je jí propůjčena: tak např. manželé dosahují zvláštní milosti, kterou potřebují pro svůj stav, aby jako řádní křesťané mohli žít skrze svátost manželství, kněží skrze svátost kněžství atd. V každé svátosti má posvěcující milost svůj zvláštní ráz, a to ve křtu svatém znovuzrozuje, v biřmování posiluje, ve svátosti oltářní živí, v pokání s Bohem smiřuje, v pomazání nemocných uzdravuje, ve svěcení kněžstva k úřadu kněžskému uzpůsobuje, ve svátosti manželství spojuje.

Jednomu studujícímu²⁶² zemřel otec a matka. Jako chudý neměl z čeho platit

²⁶¹ Contra Donat. lib. 5. in evang. s. Joann.

²⁶² „Katech. o svátostech“ Dr. J. L. Sýkora p. 15

další studia. Měl několik strýčků. A tu mu dal jeden 5 zlatých a snídane, druhý dal mu byt a přidal mu 1 zlatý. Třetí dal mu 2 zlaté a postaral se mu o večeře. Později potřeboval oblek Tu mu dal čtvrtý strýček kalhoty, kabát a 3 zlaté. Když měl po roce postoupit do vyšší třídy, koupil mu pátý strýček potřebné knihy a dal mu 1 zlatý. Každý strýček dal mu tedy své peníze, a kromě toho mu přidal každý ještě něco zvláštního, jeden to, druhý ono, vždy právě podle toho, co právě potřeboval. Podobně je to při svátostech. Každou svátostí se uděluje nebo rozmnožuje posvěcující milost, ale mimo to nabýváme každou svátostí ještě i zvláštní milosti, pro něž byla ona každá svátost určena.

529. Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus ustanovil sedm svátostí.

Církev sv. ustanovila²⁶³: „Tvrdí-li někdo, že nebyly ustanoveny všechny svátosti Nového zákona naším Pánem Ježíšem Kristem, nebo že je jich méně nebo více než sedm, nebo také, že některá z těch sedmi není pravá a dokonalá svátost, nechť je z naší společnosti vyloučen.“

O ustanovení svátosti sv. biřmování, pomazání nemocných a stavu manželského nenalézáme přímé výroky Krista v Písmě sv., Kristus Pán ustanovil je nepochybně po svém vzkříšení, když se zjevoval 40 dnů sv. apoštolům a mluvil „o Božím království.“ (Sk 1, 3)

Jak velikou lásku nám prokázal Pán Ježíš, když ustanovil pro naše duchovní blaho sedm svatých svátostí! Nemocný člověk vydává často mnoho peněz za léky, aby se zase uzdravil. Náman syrský vykonal dalekou cestu až do Samařska k proroku Elizeovi a potom až k Jordánu, aby nabyl tělesného zdraví. Ve svátostech dostáváme duchovní zdraví. Proto si jich máme vážit stále víc a víc a ochotně je přijímat!

530. Jak se jmenuje sedm svátostí?

Sedm svátostí se jmenuje:

1. křest, (pozn. nově: svátost křtu,
2. biřmování, svátost biřmování,
3. svátost oltářní, svátost eucharistie,

²⁶³ Trid. sess. 7. can. 1

4. pokání,	<i>svátost pokání a smíření,</i>
5. poslední pomazání,	<i>pomazání nemocných,</i>
6. svěcení kněžstva,	<i>svátost kněžství,</i>
7. stav manželský.	<i>svátost manželství.)</i>

Pán Ježíš²⁶⁴ ustanovil sedm svátostí, ani více ani méně. V lidském životě je stejný počet nejdůležitějších období, ve kterých zvláště potřebujeme milosti Boží. *Křtem svatým* se rodíme v Kristu duchovně, *biřmováním* v nás sílí duchovní život a utvrzuje se, *svátostí eucharistie* se zachovává v nás tímto nebeským pokrmem, *pokáním a smířením* se vrací duchovní život, *pomazáním nemocných* se vyhlazují pozůstatky hříchů a duše je posílená k poslednímu boji. Tyto svátosti jsou ustanoveny pro každého člověka bez rozdílu stavu. Dvě poslední svátosti platí pro ty, kteří vstupují buď do stavu manželského nebo kněžského. Svátostí kněžství, aby jím byl udržen v církvi úřad kněžský a svátost manželství, aby se zachovalo posvěcením lidské pokolení.

Svátostí není proto sedm, že číslo 7 je posvátným číslem! Nýbrž naopak: toto číslo se stalo posvátným skrze počet svátostí. Ve Starém zákoně se s ní setkáváme častěji. Tak o *sedmi* dnech mluvíme při stvoření světa, podobně ustanovil Pán Ježíš k naší spáse sedm svátostí. Před archou stál podle Božího rozkazu sedmiramenný svícen ze zlata. Sedm lamp ustavičně hořících, které byly obrazem sedmi sv. svátostí.

A že se již ve Starém zákoně setkáváme s touto číslicí, vysvětlujeme tím, že Starý zákon byl předobrazem Nového zákona.

Sedm svátostí se uděluje v církvi od času Pána Ježíše, církev řecká, nestoriáni, monofysité atd., ti se již ve 4. století oddělili a též uznávají sedm sv. svátostí. *Luther* uznal tři svátosti: křest, večeři Páně a pokání (později pak jen dvě: křest a chléb). Vyznání *augšpurské* zná tři: křest, večeři Páně, rozhřešení, *Kalvín*: křest, večeři Páně a vkládání rukou (svátost kněžství).

531. Jak dělíme obvykle svátosti?

Svátosti se obvykle dělí: :

1. *na svátosti mrtvých a svátosti živých,*

²⁶⁴ Pražský katechismus

2. na takové, jež lze přijmout jen jednou za celý života a na takové, jež lze přijmout častěji.

Slovem „mrtvý“ a „živý“ se zde rozumí „duchovně živý“ a „duchovně mrtvý“. A „duchovně živý“ je ten, který je v posvěcující milosti Boží (nemá těžký, smrtelný hřích) a jeho duše je tak spojena poutem lásky a přátelství s Bohem, tj. je *spravedlivý*. Naopak „duchovně mrtvý“ je ten, kdo není v posvěcující milosti Boží, nese těžký, smrtelný hřích a jeho obtížená duše s Bohem spojena není – tedy jde o *hříšníka*.

532. Které svátosti se jmenují svátosti mrtvých?

Svátost křtu a svátost pokání a smíření se jmenují svátosti mrtvých.

Svátost křtu a svátost pokání a smíření ustanovil Pán Ježíš k tomu, aby se jimi udělovaly lidem nadpřirozený život a posvěcující milost. Jsou to svátosti, které Kristus Pán ustanovil pro *duchovně mrtvé*, tj. pro hříšníky proto, aby vstali ze stavu *duchovní smrti* a dosáhli nadpřirozeného života.

533. Proč se svátost křtu a svátost pokání a smíření jmenují svátosti mrtvých?

Svátost křtu a svátost pokání a smíření se jmenují svátosti mrtvých, protože mají moc duchovně mrtvé, to je hříšníky, vzkřísit k nadpřirozenému životu milosti.

To jsme probírali již v předešlém textu.

534. Které svátosti se jmenují svátosti živých?

Břímování, eucharistie, pomazání nemocných, svátost kněžství a svátost manželství se jmenují svátosti živých.

Kdo chce přijmout svátosti, má být ve stavu posvěcující Boží milosti.

535. Proč se jmenují všechny svátosti kromě svátosti křtu a svátosti pokání a smíření svátosti živých?

Všechny svátosti kromě svátosti křtu a svátosti pokání a smíření se jmenují svátosti živých, protože ti, kdo je přijímají, už musí mít nadpřirozený život milosti Boží.

Kdo chce přijímat svátosti živých, má už mít nadpřirozený život milosti Boží, neboť svátosti živých jsou ustanoveny Ježíšem Kristem tak, *aby v nás rozmnožovaly milost posvěcující.* Máme-li něco v nás rozmnožit, musí to už v nás být předtím. Podobně: Mají-li svátosti živých v nás rozmnožovat milost posvěcující, musíme tuto milost již mít. Kdo by tuto milost neměl a přece přijal některou z těchto pěti svátostí, přijal by ji sice platně, ale nehodně.

Milost Boží by v něm nebyla rozmnožena, ale naopak: dopustil by se *svatokrádeže.*

536. Které svátosti lze přijmout jen jednou za celý život?

Za celý život lze přijmout jen jednou svátost křtu, svátost biřmování a svátost kněžství.

Svátost pokání a eucharistii můžeme častěji přijmout v životě. Sv. Karel Boromejský se např. každodenně zpovídal a eucharistii při každodenní mši svaté přijímal. Pomazání nemocných můžeme přijmout vždy kdykoli jsme těžce nemocni, anebo kdykoli jsme ohroženi nebezpečím smrti. Do svátosti manželství může manžel vstoupit znovu, když mu manželka zemřela a naopak. Naproti tomu mohou svátost křtu, svátost biřmování a svátost kněžství být přijaty jen jednou za celý život. Kdo je tedy pokřtěn, nemůže se ještě jednou dát pokřtít. Kdyby někdo přece na něho lil vodu a při tom pronášel Boží slova, nebyl by to křest, nebyla by to svátost, nýbrž svatokrádežné zneuctívání této svátosti. Podobně je to i s ostatními dvěma svátostmi. Proč tomu tak je uvádíme v následujícím.

537. Proč lze svátost křtu, svátost biřmování a svátost kněžství přijmout jen jednou za celý život?

Svátost křtu, svátost biřmování a svátost kněžství lze přijmout jen jednou za celý život, protože tyto svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení.

Kdybych napsal jméno některého z vás na břidlicovou tabulku, bude mít tabulka znamení, jímž se rozezná od tabulek ostatních dětí, znamení, které ukazuje, že je majetkem toho, jehož jméno jsem na ni napsal. Ale toto znamení můžeme snadno mazat a tabulka pak není poznamenána. Vryl-li bych ale nožem jméno, mazat by nešlo! Tabulka má nezrušitelné znamení

Podobně udílí Bůh těmito třemi svátostmi naší duši *duchovní*, pro nás tedy *neviditelné znamení*, jímž se liší pokřtěný (křesťan), biřmovaný a kněz od nepokřtěného a nebiřmovaného a nekněze. Toto znamení není možné ničím zničit, takže ten, kdo byl jednou pokřtěn, nemůže se stát nepokřtěným atd. Neboť²⁶⁵ se neztratí pro pořádek jméno nehodného neposlušného syna, nebo jméno zběhlého vojáka od svého útvaru, rovněž tak i člověk, který nesplnil sliby dané u křtu svatého a Boha, svého otce urazil svou neposlušností, nebo v čas pokušení upadl do rukou nepřátel Kristových a jeho službu opustil. Znamení dítěte, ani bojovníka ani Božího služebníka neztratí: od povinností patřících tomu stavu nebývá uvolněn.

538.Co je nezrušitelné znamení, které vtiskují duši některé svátosti?

Nezrušitelné znamení, které vtiskují duši některé svátosti, je duchovní znak, který uděluje duši zvláštní stavovské posvěcení a důstojnost a zůstává v ní věčně pro větší oslavu nebo pro větší hanbu.

Vstoupí-li jinoch do služby knížete, získá často jistý oděv, podle něho se pozná služebník toho knížete. Postoupí-li v službě, a kníže jej ustanoví svým komorníkem, dostane jiný oděv, je-li odveden k vojsku, tu je oblečen do jiného oděvu, povýší-li jej pak kníže za úředníka, obdrží i zvláštní oděv.

Podobně nás *křtem* sv. přijímá Bůh do své služby, a to jako své děti, náležíme k jeho domu, k jeho rodině (církvi). *Biřmováním* nás zařazuje mezi své vojáky, *svátostí kněžství* nás povyšuje takřka za své úředníky a zástupce Krista Ježíše a dává nám moc spravovat jeho poddané.

Vtiskuje nám znamení, jím se lišíme od těch, kdo tu svátost nepřijali.

A jako oděv onoho služebníka, komorníka, vojáka, úředníka atd. jej opravňuje ke zvláštní ochraně a odměně knížete, tak nám propůjčuje nezrušitelné znamení, zvláštní právo na ochranu Boží a na všechny ony milosti,

²⁶⁵ Jirsík p. 334

které potřebujeme, ke splnění povinností, vyplývajících z těchto znamení, tedy: Bohu jako jeho děti věrně sloužit, jako Kristovi vojáci statečně a vítězně bojovat a jako kněží důstojně poskytovat svaté svátosti a spravovat věřící.

A jak je duše nesmrtelná, tak je také toto znamení (nezrušitelné) v nesmrtelné duši a nemůže být ničím z ní vyhlazeno. Zůstává pak v duši *bud' na větší oslavu nebo na větší hanbu*, tj. duše, která se dostane do nebe, bude více odměněna pro toto znamení a oslavena. Duše, která bude zavržená, bude mít ztížené tresty (právě pro toto znamení), protože bude zjeveno, jak velikými dary a milostmi na zemi opovrhla a zneužila je.

Vypravuje se, že za císaře Augusta byl každý potrestán smrtí, kdo vstoupil do vykřičeného domu s prstenem, v němž byl vrytý obraz císařův (jak tehdy bylo obvyklé). Jak teprve potrestá Bůh toho člověka, který jeho obraz, a jeho zvláštní znamení, které ve své duši nosí, zneuctil těžkými hříchy? Větší trest ho stihne, než toho, kdo toto znamení nemá. Úředník, který se prohřeší proti svému panovníku, obdrží větší trest než jeho obyčejný poddaný, voják, který přeběhl k nepříteli a nyní je zajatý, bude přísněji potrestán, než ostatní zajatci.

Snažte se všechny, aby vám nezrušitelné znamení bylo k větší oslavě.

Podobné znamení udílí pomazání nemocných pro celou dobu jedné a téže nemoci, a stav manželský pro tytéž manžely.

539. Působí svátosti v nás milost posvěcující?

Svátosti nám způsobí milost vždy, když jim nečiníme žádné překážky.

Překážku činíme svátostné milosti tehdy, když přijímáme svátost *bud' neplatně nebo nehodně*.

Platně přijímáme svátost, když při jejím udílení se všechno tak děje a tak plní, jak to církev předepsala. *Neplatně* je udílена svátost tehdy, když přísluhující svátostí vynechá při obřadu podstatnou část, nebo některá slova, která jsou nezbytná.

540. Jak musíme přijímat svátosti, aby v nás působily milost?

Aby v nás svátosti působily milost, musíme je přijímat hodně, to je, musíme se k nim náležitě připravit.

Jako v rodině jenom to dítě je hodno zvláštní odměny, když splní, co

mu rodiče nařizují, tak i podobně *jsme hodni* oné milosti, kterou nám přislíbil dát Bůh ve svátostech jen tehdy, když děláme to, co církev předepsala k jejich přijetí, tj. *musíme se k nim náležitě připravit*. Ke sv. zpovědi je zvláštní příprava, ke sv. přijímání zase jiná příprava, k biřmování též atd. Kdo se připravuje k přijetí každé svátosti tak, jak to církev sv. žádá, připravuje se *náležitě*. Kdo však opomíjí tuto přípravu, přijímá svátost *nehodně*, tj. není hoden svátostné milosti, nýbrž ji zneužívá.

541. Jak se prohřešuje ten, kdo některou svátost přijímá vědomě?

Kdo některou svátost vědomě nehodně přijímá, prohřešuje se velmi těžce, dopouští se svatokrádeže.

Vědomě nehodně přijímá svátost ten, kdo se opovažuje svou vlastní vinou při vědomí přijmout svátost bez náležité přípravy.

Bůh chce, aby přijal svátost jen ten, kdo se k ní náležitě připravil. Kdo přijímá bez této náležité přípravy některou svátost (na př. kdo nevzbudí lítost a zpovídá se, přistupuje ve smrtelném hříchu ke sv. přijímání nebo k přijetí svátosti biřmování atd.), ten bere Pánu Bohu téměř násilně tuto svátost, neboli jinými slovy, *dopouští se svatokrádeže*. Tím se dopouští těžkého hříchu. Neboť Bůh přísně zakázal tak jednat a smělý hříšník to dělá schválně, a to před zrakem Božím, zneužívá nejsvětějších Božích dober, aby co nejvíce urazil svého nejlaskavějšího dobrodince. Sv. svátostmi nás vysvobozuje z moci pekla a otevírá nebeskou bránu, podává nám svou ruku ke smíření, chce nám odpustit a vést do nebe, ale ten, kdo se dopouští svatokrádeže, ten zapomíná na všechna tato dobrodiní, nevděčně pohrdá milostí zaslouženou nám Kristem a ruku ke smíření nabízenou zneuctívá.

Kdysi šel stromořadím staříčkový biskup na procházku. V tom se k němu přiblížil mladík, jako by mu chtěl ruku políbit a požehnání si od něho vyprosit. Dobrý biskup mu podal svou ruku, ale ten surový člověk mu ruku poplival a utekl. Jakou bolestí bylo asi naplněno srdce toho velekněze! Podobně to činí svatokrádežník samému Spasiteli, který mu ve sv. svátostech podává ruku ke smíření, aby mu požehnal a odpustil.

Proto trestá Bůh *svatokrádežníky* zle. Nebeský lék sv. svátosti stává se tomuto hříšníkovi jedem. Jeho duše zbavena pekla nebyla a je přikována k němu novými řetězy. Často i časnými tresty Bůh stíhá svatokrádežníka: nouzí, nemocí, nehodami ap. Šťasten, koho Bůh jen tak trestá! Neboť

pozná tak aspoň svůj hřích, lituje ho, vyzpovídá se z něho, ale běda, upadne-li svatokrádeží do rukou neúprosného soudce! Bůh nás toho uchraň!

Poučení: *Děkuj Pánu Bohu, že ustanovil svaté svátosti. Jsou to nejvznešenější a nejpůsobivější prostředky k dosažení milosti. Chraň se, abys je jejich nehodným přijímáním zneuctil, nebo abys slova „sakrament“, což znamená „svátost“, nezneužil ke klení.*

Oddělení třetí

O jednotlivých svátostech

V tomto třetím oddíle probereme *každou svátost zvlášť*, tj. budeme se učit tomu, co má vědět křesťan o každé svátosti. Která je první svátost?

1. O svátosti křtu

Tuto svátost jste již všichni přijali hned po narození a proto ji již více nepřijmete. Je však potřeba o ní promluvit, abyste poznali, jak velkou milost dostáváte touto svátostí a jak důležité povinnosti jste vzali na sebe.

Je vám známo, jak prarodiče zhřešili v ráji a jejich hřích přešel na nás na všechny. Tímto hříchem byl oslaben náš rozum, takže svou vlastní mocí nemůžeme poznávat ani Boha, ani jeho svatou vůli. Libujeme si více ve zlém nežli v dobru. Nemohl tedy mít Bůh v nás zalíbení. A jako si nemůže pomoci dítě např. svými vlastními silami z hořícího ohně, tak si nemohl ani člověk pomoci z onoho bídneho stavu, do něhož se dostal hříchem. Jen *Bůh to byl*, který nám mohl pomoci. A ten se skutečně smiloval nad padlým člověčenstvím a seslal mu Vykupitele, Ježíše Krista. Ten nám přinesl své božské učení, ustanovil sedm sv. svátostí, v nichž nabýváme potřebné milosti, abychom mohli zachovávat jeho učení. Na dřevě kříže prolil svou drahocennou krev a vysvobodil nás od věčné záhuby, a otevřel nám nebe. Jen skrze božského Vykupitele Ježíše Krista můžeme zbožně žít a dosahovat nebeské blaženosti.

Pán Ježíš chtěl, aby všichni lidé mohli dosáhnout věčné blaženosti, proto ustanovil svou církev pro všechny lidi. V Kristově církvi se jeho učení zachovává čisté a neporušené, v Kristově církvi se udílejí *všechny prostředky* ke spáse, jež ustanovil. Chceme-li tudíž skrze Ježíše Krista být očištěni od hříchu, žít zbožně, líbit se Bohu a jednou být věčně blaženi, *musíme být přijati do jeho církve*. To se děje *sv. křtem*.

542. Co je křest?

Křest je první a nejpotřebnější svátost, ve které člověk skrze vodu a Boží slovo bývá očištěn od dědičného hříchu i od všech hříchů spáchaných před křtem a je znovuzrozen a posvěcen v Kristu Ježíši k věčnému životu.

Slovo²⁶⁶ *křest* (polsky *chřest*) vzniklo od jména „Kristus“ a znamená posvěcení člověka na křesťanství. Křtít je totéž co umýt, očistit duši člověka od všech poskvrn hříchů způsobem ustanoveným samotným Ježíšem Kristem, totiž umýváním vodou, při čemž se říkají slova, která sám Pán Ježíš ustanovil.

Křest je *svátost*, protože má všechny tři části, které se vztahují ke *svátosti vůbec*.

1. *Viditelné znamení* je lití vody (materia) a spolu slovo Boží (forma): „*Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.*“

Kristus Pán ustanovil za viditelné znamení křtu sv. vodu, neboť ta nejlépe naznačuje, co milost, při křtu sv. udílená působí v naší duši. Jak sami vídáte, vodou pookřeje a když na jaře nebo v létě prší, pak tvrdá země a zvadlé květiny pozvedají své hlavičky a jsou jako nově stvořené. Všechna krajina se mění v pustinu tam, kde schází voda. Podobně duše člověka byla před křtem mrtvá pro nebe, podobala se pustině bez vody, ale jakmile sluha Páně vylil na člověka vodu a vyslovil slova ustanovená Kristem, neboli udělil křest sv., v tom okamžiku se proměnila v duši pro nebe živou a schopnou věčné blaženosti.

Slovům : „*Já tě křtím*“ říkáme *slovo Boží*, protože je nařídil užívat Ježíš Kristus při sv. křtu.

2. *Neviditelná milost* spočívá v tom, že se člověku odpouští nejen dědičný hřích, ale i všechny ostatní hříchy spáchané před křtem.

3. Pán Ježíš křest sv. ustanovil slovy: „*Jděte tedy, získejte za mučedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.*“ (Mt 28, 19)

Křest sv. má všechny tři podstatné části, které jsou vyžadovány ke svátosti. Křest je tedy *svátostí*. To učila církev sv. ve všech dobách a trestala vyloučením z církve ty, kteří by se vzpírali tak věřit.

543. Proč je křest nejdůležitější svátost?

²⁶⁶ Okáč II. p. 149

Křest je nejdůležitější svátost, protože bez ní nemůžeme přijmout žádnou jinou svátost.

Kdo chce některou svátost platně přijmout, musí být *údem katolické církve*, které svěřil Pán Ježíš udělování sv. svátostí: členem církve se stáváme jediné křtem, a proto musíme být nejdříve pokřtěni, abychom mohli přijmout další svátosti. Kdo není pokřtěn, nemůže být ani biřmován, nemůže přistoupit ke stolu Páně, nemůže přijmout vůbec žádné jiné svátosti. Tím je křest *nejpřednější svátost*. Křest je bránou, kterou vcházíme do církve a stáváme se údy těla, jehož hlavou je Kristus. Kdyby se dal nekřtěný biřmovat, nebo přistoupil ke sv. zpovědi, nepřijal by tím ani žádnou svátost, nemohl by obdržet žádnou milost. Kdo by tak učinil úmyslně, těžce by se prohřešil, i zneuctil ty prostředky, ustanovené k našemu posvěcení.

544. Proč je křest nejpotřebnější svátost?

Křest je nejpotřebnější svátost, protože bez křtu nikdo, ani dítě, nemůže dosáhnout spásy.

I ostatní svátosti jsou potřebné, ale křest je nejpotřebnější, protože bez křtu nikdo, ani dítě, nemůže dosáhnout spásy. Všichni lidé, ano i nemluvňátka mají dědičný hřích, který se odpouští jen ve svátost křtu. Chce-li tudíž kdokoli přijít do nebeského království, musí být čistý, neboť „*nic poskvrněného však do něho nevejde*“ (Zj 21, 27) a tohoto očištění dosahuje ve svátosti křtu. Z toho je patrné, že je nejpotřebnější. Proto Kristus Pán v rozmluvě s Nikodémem řekl: „*Jestliže se nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království.*“ (Jan 3, 5) Znovu se však rodí člověk svatým křtem, tu bývá zrozen z vody, kterou se křtí, a z Ducha Svatého, který nás posvěcuje ve svátostech. Proto sv. Petr přirovnává křest sv. když chtěl ukázat na jeho potřebnost, *k arše Noemově* a k přechodu izraelského lidu Rudým mořem. Předobrazem sv. křtu byla také obřízka.

Potřebnost sv. křtu kázal sv. Petr hned po seslání Ducha Svatého židům. Když jim vytykal, že v Ježíši Kristu ukřižovali Spasitele světa, ptali se mnozí, lítostí naplnění, sv. Petra a ostatních apoštolů: „Bratře, co máme dělat?“ Petr odpověděl: „Obraťte se! A každý z vás ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Krista, aby vám byly odpuštěny hřích a jako dar dostanete Ducha Svatého.“ (Sk 2,38) Sv. Petr říká, že mají přijmout křest, který Kristus ustanovil. Nato se dalo pokřtít ten den okolo tří tisíc duší.

Potřebu křtu hlásal i Pán Ježíš před svým nanebevstoupením slovy: „*Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu tvorstvu. Kdo uvěří a dá se pokřtít bude spasen: kdo však neuvěří, bude zavržen.*“ (Mk 16, 15 16)

I nemluvňatům je křest nevyhnutelně potřebný, mají-li být spaseny, neboť mají prvotní hřích, který musí být odpuštěn, aby mohly vstoupit do nebeské blaženosti. Sv. Ambrož říká: „Pán žádného nevyňal, ani děti, ani ty, které smrt překvapuje.“ A sv. Augustin: „Kdo tvrdí, že děti, které umírají bez křtu a budou oživeny v Pánu Ježíši, ten mluví proti tomu, co apoštolové kázali, a odporuje církvi.“ A proto církev sv. zrychluje křest těchto dětí a nařizuje, aby byly co nejdříve pokřtěny, protože je přesvědčena, že ani jiným způsobem nemohou být zachráněny. Umírají-li bez křtu, nemůžeme nic určitého říci o jejich stavu na věčnosti. Pán Ježíš o tom nic neřekl a církev sv. se také k tomu nevyslovila. Tolik však můžeme tvrdit s jistotou, že nepřicházejí do pekla. Neboť Pán Ježíš umřel za všechny lidi, a proto nikoho neodsoudí do pekla bez jeho viny. Sv. učitelé církve se domnívají, že ve chvíli, kdy dítě umírá, Bůh osvíti svou milostí jeho duši, aby zatoužila po Bohu. A když zatouží po Bohu, odpustí dítěti dědičný hřích a vezme je do nebe. Dle mínění sv. Tomáše Akvinského nepřijde nekřtěné nemluvňe do pekla, protože nic nezavinilo, ale také nemá účast na nadpřirozených radostech, které slíbil Bůh svým věrným, *ale je účastné jakési přirozené blaženosti a v tomto stavu je zcela spokojené a blažené.*

Sv. Jan také křtil, ale jeho křest byl jen předobrazem a přípravou na svátost křtu, kterou ustanovil teprve Pán Ježíš.

545. Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus křest?

Ježíš Kristus ustanovil křest slovy, která promluvil k apoštolům řka: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mt 28, 19)

Ježíš Kristus (rozkázal apoštolům, aby křtili) těsně před svým nanebevstoupením poté, co řekl apoštolům : „*Jděte...*“ Kdy tuto svátost ustanovil neznáme určitě, ale jsme si jisti, že před umučením a svou smrtí. V evangeliu sv. Jana totiž čteme: „*Potom odešel Ježíš se svými učedníky do judské země. Tam s nimi pobýval a křtil.*“ (Jan 3, 22) (tj. na jeho rozkaz křtili učedníci) Stará pověst vypráví, že Pán Ježíš pokřtil jen sv. Petra. Z toho je patrné, že jeho učedníci křtili již tehdy, kdy vykonával svůj učitelský úřad. Čas, místo a při jaké příležitosti ustanovil svátost křtu, nevíme.

546. Jak působí křest?

Křest působí:

1. *odpuštění dědičného hříchu i všech hříchů spáchaných před křtem, dále odpuštění i všech věčných a časných trestů,*
2. *uděluje milost posvěcující, již býváme duchovně znovuzrozeni, učinění Božími syny a dědici věčné spásy,*
3. *pokřtěný se stává údem katolické církve,*
4. *vtiskne pokřtěnému nezrušitelné znamení křesťana.*

1. Ze slov „*Jestliže se nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království*“ vyplývá, že znovuzrození u křtu sv. odstraňuje překážku, tj. *dědičný hřích*, který nám bránil vejít do nebeského království. No ale křtem sv. se odpouštějí i hříchy, jež člověk sám dříve spáchal (*hříchy osobní*). Bůh skrze proroka *Ezechiele* (36, 25) předpověděl Izraelitům: „*Pokropím vás očistnou vodou a budete čistí od všech svých nečistot, očistím vás ode všech vašich model.*“ A to splňuje ve křtu svatém: *odpouští nám všechny hříchy spáchané před křtem, i všechny věčné a časné tresty.* To vyplývá též z Písma sv. Nového zákona. Když totiž sv. Petr začal kázat po seslání Ducha Svatého a židům vyčítal: „*Bůh vám dal svědectví o Ježíši Nazaretském mocnými činy, divy a znameními, které jak víte, konal Bůh skrze něho mezi vámi. A on byl vydán ...a vy jste ho rukama bezbožníků přibili na kříž a zabili.*“ (Sk 2, 22, 23) a tu se ho mnozí tázali: „*Bratří, co máme dělat?*“ Sv. Petr jim odpověděl: „*Obráťte se a každý z vás ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Krista, aby vám byly odpuštěny hříchy, a jako dar dostanete Ducha Svatého.*“ (Sk 2, 38) Křest způsobí i odpuštění všech *časných a věčných trestů*, je patrné z toho, že církev nikdy křtěncům neukládala skutky kajícího pokání. Kdo by tedy byl pokřtěn a zemřel dříve, než by se dopustil osobního hříchu, byl by hned přijat do nebe. Tak tomu je vždy u dětí.

Avšak *všechny následky dědičného hříchu nebývají zahlazovány sv. křtem*. I v pokřtěném člověku zůstává ještě zlá žádostivost, nechuť k Božím věcem, náklonnost ke hříchu a k pozemským věcem, slabost rozumu a vůle, časná smrt, bolesti, nemoci a jiné strasti. Tyto následky nebývají křtem zahlazeny, abychom hříchy tím více nenáviděli, stále se přemáhali a tím si shromažďovali zásluhy k věčnému životu.

2. Před²⁶⁷ sv. křtem žije člověk v hříších a život v hříších je smrt duše (je mrtvá pro nebe), křtem sv. jsme však byli očištěni od hříchu, tedy duše ožila, *zrodila se znova* pro Boha a království nebeské. Proto nazývá Písmo sv. křest *znovuzrozením*, a jelikož se to stává v Duchu a skrze Ducha Svatého posvěcující milostí, jmenuje se křest *duchovním znovuzrozením*. Sv. Augustin praví, že nikoli narozením, nýbrž znovuzrozením stává se člověk křesťanem, jelikož nikdo tělesným narozením, nýbrž duchovním *znovuzrozením* nebývá očištěn od hříchů.

Jeden misionář vypravuje, že pokřtil v pohanských krajinách osmdesátiletého starce, který od toho okamžiku opravdu vedl bohumilý život. Po dvou letech nebezpečně onemocněl. Na otázku, kolik má let, odpověděl: „Jen dva. Neboť počítám svůj věk od okamžiku, když jsem se zrodil křtem svatý v Bohu, předcházejících 80 let jsem žil v smrti.“

Udílení milosti Boží při křtu sv. nazývá sám Pán Ježíš *znovuzrozením*. Právil k Nikodémovi: *„Amen, amen, pravím ti: jestliže se nenarodí někdo znova, nemůže spatřit Boží království“*. Nikodém mu namítl: *„Jak se může člověk narodit, když je starý?“* Ježíš mu odpověděl: *„Amen, amen, pravím ti: Jestliže se nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království:“* (Jan 3, 3-5)

Stáváme se *Božími syny*, tomu učí apoštol národů sv. Pavel slovy: *„Vy všichni jste totiž Boží děti skrze víru v Ježíše Krista.“* (Gal 3, 26) To je veliká milost! Kdyby císař přijal někoho za syna, jak velké by to bylo vyznamenání a štěstí pro něj. Ale Bůh je nejvyšší král. I pohan, Žid, a Turek klanějí se před Boží velebností a vzývají ho jako svého Pána, Stvořitele a Boha. Ale my křesťané, můžeme k němu volat: Abba Otče! Můžeme k němu přistoupit s důvěrou a láskou jako děti k otci a jsme-li děti Boží, pak jsme *i jeho dědici*. Proto dokládá také sv. Pavel : *„Jsme-li však děti, jsme i dědici, tedy dědici Boží a spoludědici Kristovi.“* (Řím 8, 17)

Jak velké jsou milosti, které nabýváme křtem sv.!

Sv. František Saleský, když si hrál s hochy, často je prosil, aby jej doprovodili do chrámu Páně. A když tak učinili, vedl je nejdříve ke křtitelnici a řekl: „Zde je to místo, kde jsme se stali syny Božími. Modleme se zde a zvolíme pak: „Sláva budiž Otci i Synu i Duchu Svatému.“ Pak

²⁶⁷ Okáč II., p. 152

políbil každý z nich křtitelnicí a odešli.

Sv. Ludvík²⁶⁸, francouzský král, říkával, že větší slávu, větší důstojnost, a více milostí nabyt v Posiaku, kde byl pokřtěn, než v Remeši, kde byl korunován za krále. A tam se také nejraději zdržoval, protože prý tam byl povýšen k největší cti, a obdařen největšími milostmi. Čteme též o něm, že brával každé své dítě po křtu sv. do náručí, a líbal je volal takto: „Dřív jsi bylo jen mým dítětem, teď však ses stalo i *Božím dítětem*.“ Otec francouzského krále Ludvíka XVI. dal svým synům hned v dětství krásné poučení. Nařídil totiž přinést křestní knihu, v níž byli princové zapsáni po křtu sv. a upozornil je, že před nimi je zapsáno dítě chudobných rodičů, napomínal je takto: „Hleďte, milé děti, před Bohem jsou si všichni lidé rovni, u něho neplatí žádná přednost, jen živá víra a ctnost. Zde na světě sice budete mít přednost před tímto chudobným dítětem, ale před Bohem bude ono větším, bude-li ctnostnější než vy.“

3. *Pokřtěný se stává údem katolické církve*, tj. křtem sv. jsme přijati do církve, takže k ní náležíme, jako úd k tělu. A katolická církev má všechny prostředky pro milosti, které nám Kristus zanechal, abychom mohli dojít snadněji ke spáse: chce-li někdo obdržet některou z těchto milostí, musí být nejdřív přijat do církve. Proto se stalo, že se nechalo 3000 lidí o svatodušních svátcích pokřtít a stali se údy církve.

Kdo²⁶⁹ je tedy pokřtěn, stává se údem církve, stává se *způsobilý* k přijetí ostatních sv. svátostí a rozeznává se od těch, kdo nejsou pokřtěni. Křtem uděluje se mu též *důstojnost*, že se stává údem církve Ježíše Krista. A tato způsobilost a důstojnost je znak, kterým se rozeznává od těch, kdo pokřtěni nejsou. Proto říkáme:

4. *Křest sv. vtiskne pokřtěnému nezrušitelné znamení křesťana*. Pravil jsem *nezrušitelné* znamení. Každý malíř umí malovat, má způsobilost (schopnost) k malování. A jako nikdo nemůže odejmout malíři tu způsobilost, podobně nemůže také pokřtěnému člověku nikdo vzít, ani *nikdo zrušit*, ani způsobilost k přijetí jiných svátostí, ani tu důstojnost, že je údem církve. Tak jak nikdo nepřestává být synem svého otce, i když byl vyděděn pro špatné chování, i tak nepřestává být křesťan synem svého Otce, přestože byl zavržen pro hříchy. Syn zůstává synem svého otce, ale vyděděným a podobně i zavržený křesťan zůstává Božím synem, ale nehodným. A protože mu nikdo nemůže vzít ani zrušit tu způsobilost a

²⁶⁸ Jirsík, p. 344

²⁶⁹ Dr. Jan Sýkora, p. 29 a 30

důstojnost, jmenujeme toto znamení *nezrušitelné*. Toto znamení je na duši *duchovním* znakem, takže my je vidět nemůžeme. Bůh, andělé, ale i zlí duchové je ale vidí a rozeznají podle něho křesťana od nekřesťana a my spatříme toto znamení na pokřtěných lidech až v den vzkříšení.

547. Kdo může křtít platně?

Každý člověk může platně křtít, ale kromě nevyhnutelné potřeby směji křtít jen biskupové a faráři a s jejich dovolením i jiní kněží a jáhnové.

Protože křest sv. je nevyhnutelně potřebný ke spáse, ustanovil Kristus Pán ve své nevystižitelné dobrotě, že může křtít platně každý člověk, tedy muž i žena, i rozumné dítě, ano – žid i pohan. Někdy se stane, že dítě nemůže být přineseno pro velkou slabost ke křtu do chrámu Páně: v takových případech, jinými slovy: v *nevyhnutelné potřebě* může křtít každý člověk. Je třeba však pamatovat, že muž má přednost před ženou (leda by uměla lépe pokřtít), křesťan před nevěřícím. Zpravidla křtí v době nevyhnutelné potřeby zkušená babička, která byla poučena dostatečně o křtu sv. Takový křest se jmenuje *křest z nouze*. Zůstane-li dítě naživu, musí být přineseno do chrámu Páně, kde bývá znovu pokřtěno, pochybujeme-li, zda křest byl platně udělen, a to podmíněčně. (Nejsi-li pokřtěn, křtím tě atd.)

Kromě nevyhnutelné potřeby směji křtít jen biskupové a faráři. Ale ani ti nemají právo udělovat křest sv. všude, na každém místě, ale jen v té diecézi nebo osadě, která je podřízena jejich pravomoci. Kdyby se např. narodilo dítě v naší vesnici (městě), kde máme farní kostel, nemohli bychom je nést ke křtu do sousedního farního chrámu bez dovolení vlastního faráře.

Proto jsme řekli, že směji křtít biskupové a faráři, *s jejich svolením* křtí i kněží (kaplani, klášterní kněží, katechetové, duchovní profesori) a jáhni.

Jáhni jsou ony duchovní osoby, které obdržely svěcením jen učitelský úřad a pečovali v nejstarších dobách o chudé, křtili a nosili uvězněným za dob pronásledování do žaláře Nejsvětější svátost.

Jáhen *Filip* přišel do města Samaří, kázal tam Kristovo učení a uzdravil mnoho lidí po mrtvici, chromé a posedlé. Obyvatelé města měli z toho velkou radost, poslouchali pilně Boží slovo, uvěřili v Ježíše a dali se pokřtít. Jáhen *Filip* dokonce pokřtil i komorníka etiopské královny.

548. Co musí udělat ten, kdo křtí?

Kdo křtí, musí:

1. mít úmysl skutečně křtít a dělat to, co dělá církev,
2. lít čistou vodu na osobu, kterou křtí,
3. za lití vody, říkat slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.“

Ad 1. *Kdo křtí musí mít úmysl skutečně křtít*, tj. musí si pomyslet: Nyní chci křtít, a to tak, jak to církev nařizuje a dělá.

Ad 2. Musí lít na hlavu křtěnce čistou vodu tzv. „přirozenou.“ Ne jen tak lít, aby se smočily vlasy, nýbrž aby byla polita i kůže hlavy. Až do 14. století (jinde jen do 7. stol.) bývali křtěnci ponořeni do vody, ale od těch dob se stalo zvykem lít vodu jen na hlavu.

Přirozená voda je ta, jak ji nalézáme v přírodě, tedy buď dešťová, z potoka, studniční, pramenitá, mořská, z ledu a sněhu rozpuštěná atd. Voda přirozená není znečištěna různými přísadami, označuje přirozený stav novorozeného člověka (tj. že je poskvrněn hříchem), vlastnost vody smývat skvrny těla označuje účinek sv. křtu, a její všeobecná rozšířenost a potřeba naznačuje všeobecnost a potřebnost této svátosti.

Kněz užívá při křtu vždycky svěcenou vodu (na Bílou sobotu a v sobotu před Svatodušními svátky): tak to bylo v prvních dobách církve sv.. Proto říká sv. Cyprián: „*Voda má být nejdříve očištěna a posvěcena knězem, aby skrze křest mohla smazat hříchy člověka*“²⁷⁰.“ I za křtu z nouze, kde je to možné, má se používat svěcená voda.

Ad 3. Hlava, která je nejdůležitějším orgánem těla a sídlem téměř všech smyslů, se má polít třikrát a při tom pronášet slova: „*Já tě křtím...*“ Přitom se dává křtěnci jméno některého svatého, který mu má být příkladem vhodným k následování na zemi a který je přímluvcem u Boha v nebi.

Zvyk²⁷¹ dávat jména, je prastarý. Sám Hospodin dal *Abrahámovi* a jeho manželce *Sáře* jména, a Kristus Pán nazval *Šimona Petrem*. A již *Sokrates*, sám pohanský mudrc, upozorňoval rodiče, aby dávali svým dětem jména významných

²⁷⁰ Epist. 70. ad Januar

²⁷¹ Okáč II., p. 166

mužů, a tak dítko povzbuzovali, aby je následovali v ctnostech těch, jejichž jména nosí. Když král *Alexandr* uslyšel, že jeden z vojáků nosí jeho jméno a často se jím i honosí, dotázal se na jeho chování. Bylo mu řečeno, že je oddaný, velmi bázlivý a podléhá mnohým neřestem. Proto jej k sobě zavolal a tak mu domluvil: „*Bud' mé jméno odlož, anebo dělej jen činy hodné mého jména.*“

Tak volají svatí i k nám. Pamatujme, že máme jména svatých, abychom jejich ctnosti věrně následovali a jako oni se snažili stát svatými. Proto slavíme každý rok památku jejich jména (*jmeniny, svátek*) a ne výroční den svého narození. Děláme to proto, protože náš příchod (narození) na tento svět pro hřích, který máme na duši, není nic radostného, teprve při křtu sv. se změní náš zármutek v radost. Křtem sv. se duchovně znovu rodíme a stáváme se Božími syny. Oslavujeme-li své jmeniny nevyjadřujeme nic jiného než to, co sv. *Augustin* těmito slovy pověděl: „*Narození mi nepřineslo spásu, ale mé znovuzrození.*“

Pán Ježíš rozkázal apoštolům, aby křtili *všechny národy*, tj. všechny lidi, tedy děti i dospělé.

Děti se křtí po narození a co mají *dospělí* udělat, aby mohli přijmout řádně křest sv., to probereme v následující otázce.

549. Co musí udělat dospělý, který chce být pokřtěn?

Dospělý, který chce být pokřtěn, musí:

1. *být ve svaté víře dostatečně vyučován,*
2. *litovat upřímně svých osobních hříchů,*
3. *vykonat vyznání víry a křestní slib.*

1. Dospělý musí mít *vůli* (chtít) se dát pokřtít. Sv. *Alfons z Liguori* říká, že u dospělých se požaduje aspoň úmysl *habituální (obvyklý)*, tj. úmysl, který člověk měl a který neodvolal. Proto katechismus říká: „*Dospělý, který chce být pokřtěn.*“ Kromě vůle *se musí poučit dostatečně ve svaté víře.*

Proto poučoval sv. *Petr* o svatodušních svátcích ty, kteří se chtěli dát pokřtít, aby učinili nejdřív pokání a teprve potom je pokřtil (3000 židů). *Kornélius*, který žil bohumile, dával chudým almužnu a modlil se neustále, byl nejdříve ve sv. víře vyučován sv. *Petrem* a teprve pak pokřtěn. (Sk 10n) A tak jednali všichni sv. apoštolové, tak jedná až do dnešních dob i katolická církev a řídí se Kristovými slovy: on nařídil nejdříve *vyučovat* a teprve pak křtít. Říkali : „*Iděte, učte všechny národy a křtěte je.*“ (Mt 28, 19)

Křtěnec (katechumen – čekatel křtu sv.) má znát aspoň modlitbu Páně,

desatero Božích přikázání, sv.svátostí, i šest hlavních článků pravd sv. víry.

2. *Dospělý musí litovat upřímně svých osobních hříchů.* To vyžadoval již sv. Petr ve svém kázání o svatodušních svátcích. „*Obrátte se! A každý ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Krista, aby vám byly odpuštěny hříchy a jako dar dostanete Ducha Svatého.*“ (Sk 2, 38) Podobně sv. Pavel tři dny nejedl a nepil na znamení kajícího, ale modlil se ustavičně, když měl být pokřtěn po svém zázračném obrácení. A pak teprve mu Ananiáš dělá: „*Vstaň, vzyvej jeho jméno, dej se pokřtít a očistit od svých hříchů.*“ (Sk 22, 16)

3. *Vykonat vyznání víry*, tj. musí vyznání víry hlasitě říkat, aby tak dal veřejně najevo, že všemu věří, co sv. církev předkládá k věření. A *konečně musí dospělý vykonat křestní slib*, který spočívá v tom, že slibuje plnit povinnosti, které bere na sebe sv.křtem. Dodrží-li slib, Bůh mu slibuje svou ochranu a nebeské království.

Které povinnosti na sebe bere křtem sv., uvádíme v následujícím.

550. Co slibujeme při křtu svatém?

Při křtu svatém slibujeme, že:

1. *se odříkáme d'ábla, jeho pýchy i všech jeho skutků,*
2. *budeme věřit pevně a stále všechno to, čemu učí katolická církev,*
3. *budeme žít podle této víry až do své smrti.*

Ad 1. Dábel je největší nepřítel naší duše. Kristus Pán o něm řekl: „*Bud'te strážliví a bděte, protože váš protivník d'ábel jako řvoucí lev obchází a hledá, koho by mohl zhltnout.*“ (1 Petr 5, 8) Proto slibujeme při křtu svatém, že se ho budeme varovat, i jeho *pýchy*, tj. zásad, vedoucích do záhuby, které hlásá svět a jimiž se lidé připravují o věčné blaho a zříkáme se i jeho *skutků*, tj. nevěry, pověry a všech hříchů. „*Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Bud' jednoho bude zanedbávat, a druhého milovat, nebo se bude prvního držet, a druhým pohrdne.*“ (Mt 6, 24) Proto se kněz táže křtěnce: „*Odříkáš se d'ábla, i vši pýchy jeho i všech skutků jeho?*“

Ad 2. Víru každý nevyhnutně potřebuje, chce-li dojít ke spáse. Pán Ježíš řekl: „*Kdo uvěří, a dá se pokřtít, bude spasen, kdo však neuvěří, bude zavržen.*“ (Mk 16,16) „*Bez víry se však Bohu nelze líbit.*“ (Žid 11,6)

Ad 3. Jak krásný máme příklad oněch 3000 židů, kteří byli obráceni o

svatodušních svátcích kázáním sv. *Petra*, uvěřili Ježíši Krista a dali se pokřtít. Bohatí z nich rozdělili svá jmění mezi chudé, všichni setrvali každodenně v modlitbách, shromažďovali se k službám Božím a všichni pak žili podle této víry do své smrti. Sv. *Pavel* plál nenávistí vůči Kristu, po prohlédnutí se ale stal apoštolem, učitelem národů. Za víru položil i svůj život.

Jak důležité věci slibujeme při křtu sv.!? Bylo by možné, abychom se zpronevěřili povinnosti křestního slibu?

551. Kdo činí vyznání víry a křestní slib za nemluvňata?

Za nemluvňata činí vyznání víry a křestní slib křestní kmotři.

Kmotři jsou osoby, doprovázející dítě ke křtu sv., při křtu je drží na rukou, odpovídají za ně na otázky kněze a zároveň berou na sebe povinnost dohledu nad dítětem a snaží se podle svých sil, aby bylo dítě dobře vedeno a vychovávalo v katolické víře a svědomitě zachovávalo křestní slib.

Jak důležitá je úloha kmotrů! A rodiče často hledí jen na zisk a prospěch a volívají svým dětem za kmotry často osoby bohaté jen jměním!

Úkol je to důležitý a zároveň i *čestný*.

Tak ruský²⁷² car *Ivan* vycházel často na zapřenou a navštěvoval příbytky chudých, prostých venkovanů proto, aby poznal jejich přání a potřeby. Přišel jednoho dne do nějaké vsi poblíž města Moskvy, chodil dům od domu, prosil o nocleh, ale všude byl odbyt. Rozmrzen touto nešetností a neláskou obyvatel, chtěl se již vrátit do města, když ještě viděl jednu chýši. Vstoupil do příbytku a byl vlídně přijat a pohoštěn. Po večeři mu byla představena celá rodina zdejšího chudáka. Naposled přinesl otec v náručí novorozeně a stěžoval si, že nikdo z osady mu nechce jít za kmotra. To se caru právě líbilo, aby se mohl odměnit za pohostinství. Řekl tedy zarmoucenému otci: „Příteli, nermuťte se nad tím. Znam v městě vznešeného a dobrosrdečného pána, on vám milerád půjde za kmotra. Počkejte jen do zítřejšího dne, kolem poledne zde bude váš kmotr.“ S dychtivostí a netrpělivostí čekal chudý rolník na ustanovenou hodinu a právě chtěl nést již sám své dítě do chrámu, když tu znenadání spatřil množství jezdců a kočárů. Viděl carskou stráž, a tak svolal celou svou rodinu, aby spatřili cara. Ale jak se ulekl, když carský povoz zastavil před jeho chýší a sám car jej takto oslovil: „Včera jsem ti slíbil kmotra, dnes přicházím, abych dostal slibu. Půjdem s dítětem do chrámu! Včerejšího dne přijal's mě přátelsky do svého domu a proto přicházím dnes, abych tvou ctnost odměnil a o tvé dítě se postaral.“ Rolník slzel radostí, odevzdal carovi své dítě, který mu byl hned nato kmotrem a pak se sám postaral jeho vychování. A car i otce královsky odměnil.

552. Jsme povinni plnit slib, který za nás učinili kmotři?

²⁷² Okáč II., p. 168

Slib, který za nás učinili kmotři, jsme povinni plnit, protože kmotři slíbili jen to, co je třeba ke spáse, a co bychom sami museli slíbit, kdybychom to mohli učinit.

Slib kmotrů, i když jej skládali za nás, platí a je *pro nás závazný*. Kdybychom znali v době svého křtu jeho nutnost, učinili bychom jej.

Ovšem chceme-li mít účast na milostech, které se nám udílejí při křtu sv., musíme plnit slib, který za nás kmotři učinili u křtu sv..

Člověk je slabý tvor a lehce zapomene, co kdy slíbil. Abychom nezapomněli na slib, který učinili za nás u křtu sv. kmotři, máme jej plnit tím víc s nabytím rozumu k dospělosti. To zodpovídá následující odpověď.

553. Co máme dělat, abychom se nezpronevěřili křestnímu slibu?

Abychom se nezpronevěřili křestnímu slibu, máme jej častěji obnovovat, zvláště ve výroční den svého pokřtění, o svých jmeninách, při svatém biřmování, svaté zpovědi a svatém přijímání.

Máme obnovovat křestní slib častěji tj. máme častěji znovu opakovat, co jsme slíbili Bohu u křtu svatého. Přinutíme tak svou vůli, abychom ho spíše splnili. Protože náš křestní den, kdy jsme dostali jméno některého svatého, nám nejživěji připomíná povinnosti, kterými jsme se u křtu sv. zavázali, jsme povinni slib křtu obnovovat zvlášť: **1. v den svého pokřtění.**

Naši²⁷³ zbožní předkové měli zvláštní zvyk. V každé domácnosti byla modlitební kniha, nebo kalendář na jejíž desky se psaly důležité rodinné události. Tam se zaznamenal den *narození a křtu všech dětí*.

Prostý zvyk, ale krásný. Nyní se jím pohrdá a následek toho je, že mnohý ani neví, kdy se narodil a kdy byl křtěn.

A jak se slavíval den *křestního patrona* v rodinách? Byl to pro rodinu sváteční den. Do chrámu Páně spěchal ve svátečním každý, kdo slavil své jmeniny. Uctil svého patrona a obnovil křestní slib. Následujme zbožné předky jejich příkladem!

Rey, anecký biskup, slavíval každoročně tento den památku svého křestního dne obnovením křestního slibu a vroucím díkůvzdáním Bohu za všechny obdržené milosti. „Dne 22. dubna 1770, tak psal svému příteli, „byl jsem tak šťastný, že jsem se stal člověkem křtem svatým a stal se i křesťanem. K čemu by mi prospělo mé narození,

²⁷³ Brynych II. p. 36

kdyby mně nebyl popřál milostivý Bůh i znovuzrození? Památku toho slavného dne oslavuji každoročně, a obnovuji křestní slib, vzdávám díky Bohu za nevýslovné milosti, které mi toho dne ráčil udělit.²⁷⁴

2. Ve svátosti biřmování rozmnožuje se milost posvěcující, svatou zpovědí opět získáváme ztracenou Boží milost a svatým přijímáním požíváme svého Pána. Je vhodné znovu slíbit, že nechceme již ztratit tu milost, kterou jsme poprvé nabyli křtem svatým. Proto je *vhodné obnovit* v těch dnech *křestní slib*.

(Povzbuzení k plnění křestního slibu.)

554. Jaká je povinnost kmotrů?

Kmotři jsou povinni starat se o křesťanskou výchovu svěřených dětí, zvláště když osiřely nebo když zanedbávají jejich rodiče své povinnosti. Proto mají sami kmotři být jak dobrými katolíky, tak i věkem již dospělejší.

Kmotři jsou *duchovními rodiči* svých chráněnců. Přirozené ovšem je, že se mají starat především naši vlastní rodiče o naši křesťanskou výchovu a také naši *kmotři*, neboť jsou našimi *duchovními rodiči*. Plní-li ovšem naši praví rodiče tuto povinnost, není třeba, aby se starali kmotři o křesťanskou výchovu svých kmotřenců. Nestarají-li se však rodiče o křesťanskou výchovu svých dětí, nebo jestliže zemřeli, pak nastává v první řadě kmotrům starost o křesťanské vychování. Z toho je patrné, že nemohou být kmotry vlastní rodiče, nekatolíci, nebo osoby vedoucí život plný pohoršení. Neboť když sami neplní křestní slib, jak mohou slíbit dohled nad plněními jiných?

Povinností kmotrů je též křtěnce držet na loktech při křtu sv. a skládat křestní slib. Dobře říká sv. *Augustin*: „*Církev svatá, starostlivá máti, půjčuje nemluvnatům nohy jiných, aby přišly, srdce jiných, aby vyznávaly.*“

Proto rodiče jednají nerozumně, volí-li svým dětem za kmotry jen bohaté osoby, aby dostali od nich mnoho dárků a nepřihlížejí k tomu, zda jsou horlivými katolíky a zda děti budou na ně moci spoléhat v čase potřeby.

555. Jaký zvláštní následek má kmotrovství při křtu?

²⁷⁴ Okáč II., p. 152

Kmotrovství při křtu má za zvláštní následek to, že se kmotři stávají duchovními rodiči pokřtěného, a proto nemohou ani s ním ani s jeho rodiči uzavřít manželství.

Mezi křtencem, jeho rodiči a kmotry nastává při křtu sv. duchovní příbuzenství, podobné tomu, jaké je mezi rodiči a dětmi. Proto se nemůže uzavřít mezi jmenovanými osobami manželský sňatek²⁷⁵. Aby se takové překážky nemnožily, nařídila církev svatá, že stačí ke křtu jeden kmotr, nejvýše dva rozdílného pohlaví. Ostatní přítomni křtu sv., jsou pouze svědky, a proto se na ně nevztahuje duchovní příbuzenství.

Protože je křest sv. je nevyhnutelně potřebný ke spáse, postaral se Bůh ve své nevýslovné lásce, aby i ti lidé, kteří *nemají příležitost* být pokřtěni vodou, mohli k ní dojít.

556. Čím může být nahrazena svátost křtu, nelze-li ji přijmout?

Svátost křtu může být nahrazena, není-li jí možno přijmout, křtem žádosti (pozn. nově: křtem touhy) a křtem krve.

Oba tyto způsoby sv. křtu mají tytéž účinky, jako křest, který se udílí vodou, i v nich se nám odpouštějí dědičný hřích i všechny ostatní hříchy, kterých se člověk dopustil před křtem, uděluje se milost posvěcující a člověku se otevírá brána do nebeského království.

557. Co je křest žádosti (pozn. nově: křest touhy)?

Křest žádosti je upřímná touha a opravdová vůle přijmout křest svatý, nebo nemá-li člověk žádné vědomosti o kříži, dělat všechno, co nařídil Bůh k naší spáse. S touto touhou a vůlí musí však být spojena dokonalá lítost, nebo dokonalá láska k Bohu.

Písmo sv. uvádí: „Kdo mně miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“. (Jan 14, 23) A dále: „...každý, kdo miluje, je zrozen z Boha a po znává Boha.“. (1 Jan 4, 7) Z toho je patrné, že kdo miluje Boha, je přítelem Boha a má u Boha příbytek, a tedy ospravedlnění je láskou, když na křest žádosti

²⁷⁵ Serm. 10. de verb. apostol.

poukazují slova Pána Ježíše: „*Kdo uvěří a dá se pokřtít, bude spasen! Kdo však neuvěří, bude zavržen.*“ (Mk 16, 16) Pán Ježíš nedokončil: „...*a pokřtěn není.*“. Tím, jak říká sv. Bernard, poukázal Pán Ježíš na to, že kdo nemá příležitost být pokřtěn, může dojít spásy právě *křtem žádosti*.

Takovým křtem byl pokřtěn *kající lotr* na kříži, jak to potvrzují slova Spasitele říkajícího: „*Amen, pravím ti: Dnes budeš se mnou v ráji.*“ (Lk 23, 43) Vzpomeňme, že tento lotr nebyl mučen pro Kristovo jméno, nýbrž pro své zločiny. Takovým křtem, jak se sv. Ambrož domnívá, byl pokřtěn i mladý císař *Valentinián* (375–392), jenž jako katechumen, když putoval do Milána, aby tam byl pokřtěn, byl na cestě úkladně zavražděn. A sv. Ambrož, jdoucí císaři naproti, aby mu udělil tuto svátost, potěšil pak rodiče při pohřbu jejich syna těmito slovy: „Netrapte se nad tím, že nebyl pokřtěn, vždyť si přál tuto svátost přijmout a proto povolal mne k sobě. Proč by neměl mít účast na milosti, kterou si tak vroucně přál? Zajisté jí dosáhl od Boha, protože ji *žádal*, neboť jako byli pokřtěni mučedníci svou vylitou krví, tak je pokřtěn *Valentinián* vůlí a svou snažnou žádostí.“ Tímto křtem byli ospravedlněni svatí Starého zákona.

Takového²⁷⁶ křtu dosahují nekonečným Božím milosrdenstvím i ti lidé, kteří nevědí nic o sv. evangeliu. Žijí-li podle světla svého rozumu a toho zákona, který napsal Bůh do jejich srdce. (Řím 2, 15) Boží milost jim přichází na pomoc, rozněcuje v nich dokonalou lásku, která žádá činit všechno, co Bůh nařizuje, a která nevědomky obsahuje v sobě i žádost, touhu křtu.

Každý však, kdo přijal křest žádosti (- touhy), je povinen, jakmile se naskytne příležitost, přijmout křest vodou.

558. Co je křest krve?

Křest krve je smrt mučednická, tu podstoupí nekřtěný člověk pro Krista.

Písmo sv. praví: „*Kdo však ztratí svůj život pro mě, nalezne ho.*“ (Mt 10, 39) A sv. Augustin praví: „Kdokoli, třebaže nepřijali koupel znovuzrození svého, pro vyznání Kristovo umírají, nabývají téhož odpuštění hříchů, jako by vodou křtu svatého obmyti byli.“ Ten, který řekl: „*Jestliže se*

²⁷⁶ Jirsík p. 340

nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království.“ (Jan 3, 5). V jiném výroku (odpuštění hříchů) je vyjímá a to slovy: „*Kdo vyzná mne před lidmi, vyznám i já jej před Otcem svým, jenž jest v nebesích.*“

Dozorci, žoldnéři, katané a jiní pohané z těch dob, kdy pohanští císařové pronásledovali křesťany, když zaznamenali stálost mučedníků, a byli osvíceni milostí Boží, vyznali na místě a bez prodlení Krista Pána. Mnozí z těchto obrácených pohanů byli zabiti dříve, než se mohli dát pokřtít. I dospělí katechumeni, kteří se připravovali vyučováním na křest sv., byli často mučeni. Ty a takové církve sv. pokládala nejen za mučedníky, nýbrž i Bůh sám je často poctil před světem a prohlásil za své miláčky prostřednictvím mnoha zázraků, které učinil k jejich poctě.

Tak římská dívka *Emerenciána* nebyla sice pokřtěna, ale protože se směle postavila modloslužebníkům, a když se modlila na hrobě sv. *Anežky* a byla ukamenována pro vyznávání Kristova jména, katolická církev o ní tvrdí, že *byla pokřtěna vlastní krví*. Vyhlásila ji za světici Boží. Katechumen Šimon Abeles aj.

Za²⁷⁷ času císaře *Licinia* odsoudili pro víru v Krista Pána 40 vojáků k smrti zmraznutím. Stáli nazí na ledě a modlili se: „*Pane, čtyřicet nás sem vstoupilo, čtyřiceti korunami nás obdař.*“ Tu ale jeden z nich nemohl snést mráz a odešel do teplé lázně. Když to viděl jeden hlídač, zaujal jeho místo. Bůh mu totiž zvláštním viděním ukázal, že se vznášela nad třiceti devíti *koruna*, jen hlava toho, který odešel, onu *korunu* neměla. Hlídač byl tak pohnut, že se postavil za čtyřicátého a hlasitě oznamoval že i on je křesťanem. A jeho láska ke Kristu neochabla, ani když mu byly potlučeny a polámány všechny údy. Na památku všech těchto 40 mučedníků koná církev dne 10. března, vyznávajíc tím, že čtyřicátý byl pokřtěn krví a svou smrtí. Ztratil *dočasný* život pro Krista a našel *věčný*.

Křest krve má takovou moc, že se vztahuje i na nemluvňátka, která nejsou schopna ani lásky, ani žádosti, ani lítosti. Příklad toho jsou betlémská nemluvňátka (mlád'átka), ty dal povraždit ukrutný *Herodes* ze zášti ke Kristu. Ta ctí církev sv. a slaví jako prvotiny mučedníků Božích.

Obřady sv. křtu

Církev sv. používá při udělování sv. křtu četné a významné obřady, a to, aby jednak dodala tomu svatému úkonu vyšší důstojnost a naznačila důležitost této svátosti a tak povzbudila přítomné k pobožnosti, jednak aby

²⁷⁷ Brynych II., p. 30

naznačila i účinky, které působí v křtěncově duši sv. křest. Tyto obřady nebývaly dříve udělovány najednou, nýbrž v rozličných dnech (katechumenátu): přípravy ke sv. křtu jsou tedy převzaty z obřadů, které užívala církev *při křtu dospělých*.

K snadnějšímu pochopení rozdělujeme obřady při křtu sv. na obřady:

1. *před křtem,*
2. *při křtu,*
3. *po křtu svatém.*

Ad 1. a) Kmotři²⁷⁸ přinášejí dítě do *předsíně* chrámu (někde do sakristie), neboť není ještě údem církve Kristovy. Kněz oděn rochetou a fialovou štolou, se jich táže: „*Jak chcete tomuto dítěti říkat?*“ Kmotři oznamují jméno některého svatého. Pak se táže kněz: „N., *co žádáš od církve Boží?*“ Kmotři: „*Víru.*“ Kněz: „*A co víra tobě dá?*“ Kmotři: „*Život věčný.*“ A nato říká kněz, aby dítě, chce-li ho dosáhnout, zachovávalo přikázání lásky k Bohu i lidem. „*Milovat budeš Pána svého ... a bližního ...*“,

b) Potom *dýchá třikrát ve tvaru kříže do tváře dítěte*, na znamení, že ve svatém křtu mu bude vdechnuta milost Ducha Svatého, od Nejsvětější Trojice pro zásluhy Ježíše Krista ukřižovaného.

Pak znamená je *křížem na čele i prsou*, aby se nestydělo za svou víru, nosilo ji v srdci, tj. podle ní žilo. I to, aby křtěný pojal víru svým rozumem, miloval ji srdcem.

c) Kněz *drží ruku nad hlavou křtěncovou*, na znamení, že církev jej bere pod svou ochranu a dává mu do *úst trochu svěcené soli*. To znamená, že milostí křestní bude ochráněn před hnilobou hříchů a že najde chuť k dobrým skutkům. Sůl je také znamením moudrosti. Sůl chrání před hnilobou (maso se nasoluje, voda mořská) a spolu dodává chuti pokrmům (polévka, pokrmy se solí).

d) *Zažehnává od něj zlého ducha*, dává konec štoly na dítě a říká: „*Vstup do chrámu a buď tak živ, abys měl jednou s Kristem účast na nebeském království.*“

Nato uvádí křtěnce i kmotry do chrámu, modlí se s nimi cestou *Věřím v Boha a Otčenáš*. Štola znamená církevní moc kněze, kterou uvádí křtěnce do chrámu a takto do společenství církve svaté. Dvěma modlitbami vyznávají kmotři křtěncovým jménem jeho víru a naději v Boha.

e) *V kostele* se dotýká kněz svou *slinou* uší a chřípí křtěncova, říká: „*Effeta*“, tj. „*otevři se*“, což znamená, aby vždy ochotně poslouchal Boží zákon, odvracel se od zlých řečí (dotýká se uší) a našel zalíbení v konání ctnosti. (Dobré skutky jsou jako vůně příjemná Hospodinu. Proto se dotýká chřípí.)

Ad 2. a) Kněz se táže křtěnce: „*Odříkáš-li se d'ábla, i vši pýchy jeho i všech*

²⁷⁸ Stručná katol. liturgika od Dr. Dom. Špachty, p. 57 et seq.

skutků jeho? “ Kmotři odpovídají: „*Odříkám!*”.

Nato maže svatým *olejem křtěnců* křtěnce na *prsou* a *mezi lopatkami* ve tvaru kříže. Jindy mazávali se bojovníci olejem (olivovým a takovým je i křtěncův olej), aby byli silnější v boji: tak i křesťanu dává Bůh u křtu svatého jako brnění síly proti pokušením, a to pro zásluhy ukřižovaného Ježíše.

b) Potom bere *bílou štolu* a táže se křtěnce, věří-li ve všechny články víry podle apoštolského vyznání, a chce-li být pokřtěn. Nato lije třikrát vodu na jeho hlavu ve tvaru kříže a říká: „*N. (jméno svatého) já tě křtím ve Jménu Otce (+) i Syna (+) i Duchu svatého (+).*” Třikrát lije vodu na význam víry v Nejsvětější Trojici ve tvaru kříže, že milost svatého křtu má základ v zásluhách Ježíše Krista. Bere *bílou štolu* na znamení radosti, že se člověku dostává křtem svatým milosti Boží, nevinnosti.

Ad 3. Kněz maže *temeno hlavy* křtěncovy svatým *křížmem* ve tvaru kříže, že je nyní „*pomazaným Páně*“, to je, vyvoleným k slávě v nebeském království. Kolem hlavy mu dává *bílou roušku*, na znamení čistoty duše, kterou nabyt ve křtu svatém, a kterou má celý život zachovat V prvních dobách církve byli oděni křtění bílým rouchem, jež od Bílé soboty (odtud její jméno) nosili do Bílé čili Provodní neděle a ukládali v tomto dni v chrámě. Do ruky kmotrům dává rozžatou *svíci*, aby křtěnec vždy chodil ve světle víry a dobrým příkladem jiným svítil a též užíval věčné světlo.

Kmotři berou svíci do pravé ruky a slibují, že se přičiní aby křtěnec došel spásy. Nakonec kněz prohlašuje: „*N., jdi v pokoji a Pán buď s tebou. Amen.*”

I vás propustil kdysi kněz po křtu sv. těmito slovy a přál vám, abyste vždy požívaly pokoje a Pán byl s vámi. Aby se toto přání splnilo, musíte se vždy chovat podle učení Ježíše Krista a varovat se všeho hříchu, neboť *hříšník* nemůže mít pravý pokoj. Proto se krásně praví v *katechismu*:

Poučení: *Uvaž: U křtu svatého jsi obdržel také jméno světce, aby ti byl ti ochráncem, vzorem a bylo ti dáno bílé roucho na znamení dosažené nevinnosti a hořící svíce jako znak víry a dobrých skutků. Následuj svého svatého patrona, zachovej nevinnost a osvědčuj svou víru křesťanským životem!*

2. O svátosti biřmování

Přechod: Ve svátosti křtu jste obdrželi *duchovní* život a kmotři přislíbili za vás, že se vynasnažíte žít bohu libě. Dokud chodíte do školy, dokud nad vámi bdí starostlivé oko rodičů a učitelů je snadné dostát tomu slibu. Jakmile však opustíte školu a vstoupíte do života, nebude už tak snadné žít bohu libým životem. Ze všech stran bude na vás dorážet d'ábel (pokušení a hřích), aby vás připravil o duchovní život a o milost

Boží. A v takových dobách, kdy rodiče a učitelé budou vzdáleni, budete se klonit ke hříchu. Budete potřebovat posilu, máte-li zvítězit nad hříchem. A té se vám dostane ve svátosti sv. *biřmování*. Jako Pán Ježíš seslal sv. apoštolům dříve než je poslal do světa Ducha Svatého, aby je posilnil, tak posílá tuto nebeskou posilu i vám ve svátosti biřmování dříve než opustíte otcovský dům a vstoupíte do světa. Je tedy velmi důležité, abyste přijali tuto svátost nábožně a tak byli posílení k bohulibému životu. Když má jít voják do války a dávat svůj život do nebezpečí, je vděčný tomu, kdo mu dá takové brnění a zbraň do ruky, aby jej bezpečně chránil před poraněním a smrtí a zaručily mu vítězství. Jak by byl pozorný, kdyby mu někdo vykládal, jak má zbraně použít. I vy máte bojovat proti pokušení světa, těla a ďábla...V tomto boji hrozí nebezpečí ztratit věčný život. Sv. biřmování propůjčuje vám sílu, abyste zvítězili v pokušení.

559. Co je biřmování?

Biřmování je svátost, ve které pokřtěný člověk pokládáním biskupovy ruky, mazáním svatým křížem a biskupovými slovy bývá posílněn Duchem Svatým k tomu, aby vyznával statečně svou víru a žil podle ní.

Název „*biřmování*“ pochází od latinského „*firmare*“ (confirmare), což znamená totéž co *sílit, utvrzovat*. Proto tuto svátost nazývají svatí otcové *posilou*. Již tedy samo jméno této svátosti ukazuje na účinky milosti, která se nám v ní uděluje.

Biřmování je *svátost*, protože má předepsané tři části, které se vyžadují k pravé svátosti, totiž:

1. *Viditelné znamení* – je pokládání biskupových rukou, mazání svatým křížem a biskupova slova.

Biskup, biřmuje-li, položí pravou ruku na hlavu biřmovance a činí mu zároveň palcem, namočeným ve sv. křížmu na čele kříž a říká přitom svatá slova. To je *viditelné* znamení, které nám naznačuje a působí neviditelnou milost této svátosti.

2. *Neviditelná milost*, naznačuje viditelným znamením a působí, že pokřtěného člověka posilňuje Duch Svatý, aby statečně vyznával svou víru a žil s ní. (o tom viz ot. 561)

3. *Ustanovení od Ježíše Krista*.

560. Odkud víme, že Ježíš Kristus ustanovil svátost biřmování?

Ježíš Kristus ustanovil svátost biřmování, víme:

1. *z Písma sv., které vypravuje, že apoštolové biřmovali,*

2. z ustavičného podání církve.

V *Písmu sv.* se nevypravuje tak zřejmě, jako při svátosti křtu, kdy a jakými slovy Kristus Pán ustanovil biřmování. Avšak přece smíme tvrdit s úplnou jistotou, že biřmování je ustanoveno od Pána Ježíše. V *Písmu sv.* totiž čteme, že apoštolové biřmovali. Ale oni by jistě tak nečinili, kdyby jim to Pán Ježíš nepřikázal.

Tak tomu učí neomylná katolická církev²⁷⁹, tak učí *Písmo svaté*.

1) Pán Ježíš přislíbil již dříve, že sešle Ducha Svatého nejen apoštolům, ale i všem věřícím, aby je posilnil ve víře, a proti pronásledování je učinil tak neohroženými, aby hlásali před soudci a pohanskými králi víru svobodně a neohroženě. (Jan 14, 16; 15, 26; Lk 24, 49; Mt 10, 20; Mk 13, 11) Co Pán Ježíš slíbil, to vyplnil. Apoštolům a prvním učedníkům seslal Ducha Svatého zázračným způsobem o Letnicích, na ostatní věřící pokládali apoštolové ruce a oni přijímali Ducha Svatého²⁸⁰.

Tak *Písmo sv.* vypráví, že *sv. Filip*, jáhen, hlásal v Samaří učení Krista Pána a dotvrzoval učení také zázraky. Mnozí z tamějších obyvatel uvěřili a dali se pokřtít. Když se *sv. apoštolové* dověděli o tom v Jeruzalémě, poslali tam *sv. Petra a Jana*. Ti se modlili po příchodu nad pokřtěnými, *vládali na ně ruce* a oni přijímali Ducha Svatého. *Písmo sv.* to těmito slovy praví: „*Když se apoštolové v Jeruzalémě dověděli, že Samařsko přijalo Boží slovo, poslali k nim Petra Jana. Ti tam přišli a modlili se za ně, aby dostali Ducha Svatého. Do té doby totiž na nikoho z nich nesestoupil, byli jen pokřtěni ve jménu Pána Ježíše. Vložili tedy na ně ruce a oni přijali Ducha Svatého.*“ (Sk 8, 14 – 17)

Také v *Efesu* uvěřili mnozí, dali se pokřtít, *sv. Pavel* jim udělil svátost biřmování. *Sv. Pavel*, když došel do *Efesu*, „*našel tu některé učedníky a zeptal se jich: „Dostali jste Ducha Svatého, když jste přijali víru?“*“ (tj. byli jste biřmováni?) *Odpověděli mu: „Ale ani jsme neslyšeli, že je nějaký Duch*

²⁷⁹ Trident. Sess. VII de sacr. i. g. can l. et de confirm. can. 1.

²⁸⁰ Že apoštolové se vkládáním rukou i mazáním *sv. křížem* spojovali, *Písmo sv.* zřejmě nevypravuje, avšak *sv. otcové* nám pravdivost toho dosvědčují, jako *sv. Cyprián* a *sv. Augustin*. Ti vyznávají, že biskupové katolické církve činí ve svátosti biřmování totéž, co konali apoštolové: biskupové však nejen vkládají na biřmovance ruku, nýbrž je i mažou což, jak tito *sv. otcové* dokazují, dělo se tak již za jejich časů a vůbec vždycky od nejstarších dob apoštolských. *Písmo sv.* poukazuje na to v (2. Kor 1, 21 a 22)

Svatý!“ Řekl pak: „*Jak jste tedy byli pokřtěni?*“ *Oni pravili: „Křtem Janovým“*. Proto je sv. apoštol učil Kristovo učení. „*Dali se pokřtít ve jménu Pána Ježíše. Pavel na ně vložil ruce, sestoupil na ně Duch Svatý. Takže mluvili neznámými jazyky a pod vlivem vnuknutí.*“ (Sk 19,1–7). Po sv. křtu byli tedy biřmováni.

Písmo sv. tedy zřejmě vypravuje, že apoštolové vkládáním rukou a modlitbou těm, kteří byli pokřtěni, udíleli Ducha Svatého, tj. *biřmovali*. Jestliže však apoštolové biřmováním udíleli milost Boží, bylo zajisté ustanoveno od Krista Pána jako svátost, neboť apoštolové *jen rozdávali*, nebyli ustanoviteli božských tajemství.

2) Když jsme jednali o *Písmu sv.* (ot. 15)²⁸¹, řekli jsme, že není v něm všechno zaznamenáno, čemu Ježíš Kristus učil, jak to dokazují slova sv. Jana, říkajícího: „*Je však ještě mnoho jiných věcí. které Ježíš vykonal. Kdyby měla být vypsána každá zvlášť, myslím, že by celý svět neobsáhl knihy o tom napsané.*“ (Jan 21, 25) Dříve nežli byl od svatých evangelistů sepsán život Krista Pána, byla již křesťanská církev, v níž se jen *ústně* rozhlášovalo všechno Ježíšovo učení a právě toto *ústní podání* nám potvrzuje, že biřmování je *opravdovou* od Krista Pána ustanovenou svátostí.

Sv. Augustin píše o tom takto: „Před nanebevstoupením ráčil Pán oznámit učedníkům způsob, jak by pokřtění měli přijímat Ducha Svatého: což se nyní zachovává biskupy. A *sv. Jeroným*: „Zdaž nevíš, že v církvích i ten panuje obyčej, dle něhož se na pokřtěné ruce vzkládají, a Duch Svatý se takto vzývá? Ptáš se: kdež by to psáno bylo? V Skutcích apoštolských (8, 17, 19, 6). Avšak byť i písemné vážnosti nebylo, (kdybychom i svědectví Písma sv. neměli), veškerého světa v této stránce sjednocení tolik by platilo jako zákon.“ A téměř ve všech stoletích podávají spisy svatých otců důkazy pro svátost biřmování. *Sv. Diviš, areopagita, žák sv. Pavla*, praví: „Pokřtěného, bílým rouchem oděného, k biskupovi vedou, jenž božskou masť jej znamená.“ *Sv. Cyprián* píše: „Tomu, kdož byl pokřtěn, je též třeba, by obdržel křížmo, to jest pomazání, aby mohl býti pomazaným Bohu a mohl v sobě míti milost Kristovu.“ *Sv. otcové* nazývají výslovně biřmování *svátostí*.

561. Jak působí biřmování?

Biřmování:

1. *rozmnožuje milost posvěcující,*

²⁸¹ Pag.18, et sq

2. *uděluje zvláštní milost, abychom vyznávali statečně víru a podle ní žili,*
3. *vtiskuje biřmovanci nezrušitelné znamení bojovníka Kristova.*

Ad 1. *Biřmování rozmnožuje v nás milost posvěcující*, tj. působí, že pokřtěný, který dostal milost posvěcující již u křtu sv. anebo ve svátosti pokání, když ji ztratil i znovu nabyt, dostává jí ještě více při biřmování. Tato milost jej upevňuje ve víře a zdokonaluje, takže biřmovanec je Pánu Bohu ještě příjemnější. Z tohoto důvodu²⁸² je biřmování pravým doplňkem svatého křtu, a proto se klade na druhé místo v pořadí duchovního života, protože se skrze ni doplňuje, co bylo započato u křtu sv. Za starých dob se tato svátost udělovala hned po křtu sv.

Velmi krásně vyložil hned na počátku 4. století sv. papež a mučedník *Melchiades* toto působení, kterým doplňuje svátost biřmování svátost svatého křtu, praví: „Na křtu svatém býváme ku křesťanským vojínům připočteni, skrze svátost biřmování však dostáváme k boji potřebnou zbraň. Na křtu se znova rodíme, a nový život počínáme, skrze svátost biřmování dosahujeme však síly, bychom život ten při všech nepřátelských překážkách dále vésti mohli. Na křtu býváme ode všech poskvrn hříchu očištěni a obmyti, a skrze biřmování proti pokušením k hříchu posilněni. Biřmování rozněcuje v nás oheň božské lásky, kterou všechny myšlenky a žádosti naše k nebi bývají pozdvihnuty. Slovem, biřmováním stávají se zemští tělesní lidé nebeskými a duchovními lidmi a křesťany dokonalými.“ (In epist. ad episc. Hisp.)

Biřmování je *svátost živých*. Pak nejde nabýt touto svátostí též milost posvěcující: kdo ji chce hodně přijmout, musí posvěcující milostí být již jat.

Ad 2. Biřmování udělí zvláštní milost, tu nelze nabýt skrze jinou svátost. Milost je v tom, *aby biřmovanec vyznával statečně víru a žil podle ní.*

Statečně vyznával, tj. při veškerých okolnostech (pronásledování, vyhrožování, slibování prospěchu i protivy atd.) se nedal ničím odstrašit a pohnout k tomu, aby zapřel víru. (*sv. mučedníci, sedm bratří Makabejských*)

Podle ní živ byl, tj. tak žil a jednal, jak nás tomu učí naše sv. víra: konat dobré, varovat se zlého.

Člověk musí vést boj proti světu, tj. zlým lidem, ďáblu, náklonnostem a vášním. Zbraní (dle Melchiada) je síla sv. biřmování.

Patrný doklad toho máme na *sv. apoštolech*. Před sesláním Ducha Svatého byli apoštolové bázlivi. Ačkoli tři léta doprovázeli Pána Ježíše, ač i zázraky spatřili vlast-

²⁸² Jirsík, p. 355

níma očima, přece při jeho soudu a smrti se rozutekli a nechtěli se k němu ani hlásit. Jakmile však na ně Duch Svatý sestoupil, docela se změnili, vyznávali stále a neohroženě víru Ježíše Krista. I když byli mrskáni a přikazovalo se jim, aby nic nekázali o Ježíši, radovali se z pohany a trestu, nepřestávali každý den učit v chrámě a hlásat víru v Ježíše Krista. Za svou víru podstoupili nakonec skoro všichni mučednickou smrt.

Podobně *první křesťané*. Pohanští mocnáři jim přikazovali, aby se klaněli a obětovali bůžkům a modlám, hrozili jim mukami a smrtí, slibovali jim čest a světskou slávu, rozkoše a bohatství, jestliže to učiní: ale oni neuposlechli. Když byli vlečeni na popraviště, vyznávali veřejně i hlasitě svou víru, *smrt byla jim milejší než hříšný život*.

Ad 3. *Biřmování vtiskne biřmovanci nezrušitelné znamení, tj. duchovní znak, kterým je poznamenán a povýšen na Kristova bojovníka.*²⁸³ Povinností biřmovance pak je veřejně vyznávat víru, pro ni snášet i urážky, ba, kdyby bylo třeba i svůj život položit.

Toto nezrušitelné znamení opravňuje nás však zároveň k naději, že nám dá Bůh v tomto boji dostatečnou milost, abychom zvítězili. A tak jako je statečnému vojínu vojenský šat chloubou, zbabělému však k hanbě podobně bude biřmovanci nezrušitelné znamení pro celou věčnost znamením radosti, vítězství a oslavy, jestliže statečně bojoval pro Ježíše Krista a jeho říši proti světu, ďáblu a náruživostem. Byl by však věčně zahanben, kdyby zapíral svou víru a zradil prapor Krista Ježíše.

Když císař *Konstantin* vtáhl vítězně do města *Aquileje*, rozkázal vyrobit ze zbraní obyvatelů, hájících tak špatně město, řetězy a spoutal je jimi. Podobně Bůh dopustí, aby biřmovancům, kteří ztratili víru, byla nezrušitelným znamením hanba a nesmírné utrpení. Ó, kéž by vám všem nezrušitelné znamení, které se vám při biřmování vtiskne, bylo znakem vítězství a věčné slávy!

Biřmováním stáváme se vojáky neboli Kristovými bojovníky. Kdo však byl přijat jednou za Kristova vojáka, nemůže být přijat ještě jednou a proto můžeme sv. biřmování přijmout jen *jednou*. Kdo by je vědomě přijal po druhé, těžce by zhřešil.

562. Kdo uděluje svátost biřmování?

Svátost biřmování udělují řádným způsobem jenom biskupové, mimořádným způsobem také kněží, které papež k tomu zplnomocnil.

Biskupovi jako vojevůdci, přísluší shromažďovat bojovníky pod prapor Krista. Jen on je nástupcem sv. apoštolů s jejich plnou mocí.

²⁸³ Srovnej ot. 546

Písmo sv. dokazuje, že biřmovali jen apoštolové a nikoli učedníci a jáhnové. Jáhen Filip jen křtil v Samařsku, ale nebiřmoval. Písmo sv. takto se zmiňuje: „Když se apoštolové v Jeruzalémě dověděli, že Samařsko přijalo Boží slovo, poslali k nim Petra a Jana. Ti tam přišli a modlili se za ně, aby dostali Ducha Svatého. Do té doby totiž na nikoho z nich nesestoupil, byli jen pokřtěni (jáhnem Filipem) ve jménu Ježíše Krista.“ (Sk 8, 14–16)

Totéž dokazují i *sv. otcové*. Sv. Jan Zlatoústý praví: „Ducha sv. udělovati jenom apoštolům příslušelo, protože i nyní toliko nejvyšší a nejpřednější správcové církve to konají.“²⁸⁴ A sv. Eusebius, papež a mučedník Páně: „Svátost rukou vzkládání má u veliké vážnosti býti, a nemůže se od nikoho udělovati, toliko od biskupů.“²⁸⁵

Ačkoli však jenom biskupové mají právo udělovat biřmování, přece v době potřeby *biřmovat* mohou tedy i jiní kněží, a to když je Sv. otec k tomu zplnomocní. Tuto moc dostávají od papeže zvláště ti kněží, kteří bývají vysláni k pohanským národům (misionáři), aby tam hlásali Boží slovo. Jáhen ovšem biřmovat vůbec nesmí.

563. Jak uděluje biskup svátost biřmování?

Biskup uděluje svátost biřmování takto:

1. *vztahuje ruce nade všechny biřmovance a vyprošuje jim sedm darů Ducha Svatého,*
2. *klade svou pravici na hlavu každého biřmovance zvlášť a maže jej křížem na čele a dělá mu na hlavě kříž a říká slova: „Znamenám tě znamením sv. kříže a posiluji tě křížem spasení ve jménu Otce, Syna, i Ducha Svatého,*
3. *dává každému biřmovanci lehký políček,*
4. *modlí se nakonec nad všemi biřmovanci, dává jim svaté požehnání a propouští je.*

Vyložíme tyto jednotlivé úkony. Ale dříve něco předtím.

Biskup přijíždí obvykle večer před sv. biřmováním na faru do farnosti, kde má biřmovat. Zbožná katolická obec ho uvítá se vši slávou a úctou, která přísluší jeho vysoké důstojnosti. Chrám Páně se slavnostně vyzdobí, také ulice, kudy se má biskup

²⁸⁴ Homil. 18. in ač ta Apost.

²⁸⁵ Epist. ad Episcop. Tusciae et Camp.

ubírat. Tím se dokáže veřejně katolické smýšlení obyvatelstva a tato okázalá úcta mu bude, jakožto nástupci sv. apoštolů, útěchou a posilou v těch starostech a svízelných, které doléhají na každého biskupa. Zbožní obyvatelé seřadí se do průvodu a jdou až na hranice své farnosti, kde jej uvítají a pak za zvuků zvonů, hudby, zpěvu, ba i střelby vedou do chrámu Páně. Zde krátce poděkuje nejvyšší pastýř a po ní udělí požehnání.

V den biřmování jde nejdříve biskup v průvodu do chrámu Páně, aby tam nejdříve obětoval Pánu Bohu oběť mše sv.. Na hlavě má *mitru* (infuli) vysokou pokrývku hlavy na dvě části rozdělenou, na znamení, že má znát *Písmo sv.* obojího zákona, v ruce má *berlu*, že má být dobrým pastýřem lidu, na prsou *kříž* na řetězu, že má nosit Krista, jeho učení i jeho příklad v srdci, na rukou *rukavice*, že má mít čisté ruce, tj. mít bezúhonný život a pak *prsten*, který je obrazem lásky biskupa a vytrvalé věrnosti, se kterou stojí se svou nevěstou, církví svatou až do svého úmrtí (Ef 25-27) Prsten je znamením zasnoubení s církví a zvláště se svými diecézany ho nosí vždy. Na nohou má zvláštní *střevíce* (sandály), jež znamenají, že má neúnavně konat svůj apoštolský úřad (pilně chodit kázat). Před *arcibiskupem* nosí se stříbrný *kříž*, který znamená, že zvláště on, jako první biskup v zemi, má dbát učení Páně.

Po mši sv. (někdy po udělení svátosti biřmování) má biskup kázání, po jehož ukončení si kleknete, a on vztáhne na *všechny biřmovance obě ruce a modlí se u oltáře*: „*Všemohoucí věčný Bože, jenž jsi ráčil těmto služebníkům svým popřáti, aby znovu zrozeni z vody a z Ducha Svatého byli, kterýmž jsi také všechny hříchy odpustil: tě pokorně prosíme, rač na ně sedm darů utěšitele Ducha Sv. poslati.*“ Nato jmenuje každý ten dar zvláště a kněží (nebo i věřící) odpovídají: *Amen*.

564. Co znamená vkládání biskupovy ruky?

Vkládání biskupovy ruky znamená, že na biřmovance sestupuje Duch Svatý a biřmovanci se zvláštním způsobem stávají majetkem Božím a bojovníky Kristovými.

Položím-li ruku na něco, chráním to a nikdo mi to nemůže tak lehce vzít. Vkládáním rukou naznačuje tedy biskup také jistou ochranu, ochranu Ducha Svatého, vstupujícího na biřmovance, jak je bere pod svou ochranu.

Vkládání rukou mělo již ve *Starém zákoně* tento význam (ochrany a požehnání). Když patriarcha *Jakub* umíral, vložil oběma synům Josefovým: *Manasesovi* a *Efraimovi* ruce na hlavu, aby jim požehnal. (Gn 48, 14) Podobně v *Novém zákoně*. Nežli Pán Ježíš na nebe vstoupil, „*vztáhl své ruce a dal apoštolům požehnání.*“ (Lk 24,50) *Sv. Petr* a *Jan* vkládali ruce na *Samařské* a i oni přijímali Ducha Svatého. (Sk 8,17)

Když biskup vztáhl ruce na všechny biřmovance a vyprosil jim sedm darů Ducha Svatého, přistupuje ke každému biřmovanci zvlášť a dává mu

jméno některého svatého. Hned nato maže čelo biřmovance ve tvaru kříže svatým křížmem, říká: „*Znamenám tě*.“ atd.

565. Co je křížmo?

Křížmo je směs olivového oleje a balzámu, kterou světívá slavně biskup na Zelený čtvrtek s ostatními svatými oleji.

Slovo „*křížmo*“ je původně řecké slovo („*chrisma*“), které znamená totéž co mast. Skládá se z olivového oleje (ze stromu olivy) a z balzámu. Balzám je zvláštní šťáva, čili rostlinná míza, která vytéká z balzámového keře jako vytéká u nás např. smůla neboli pryskyřice z některých stromů. Nazývá se *svaté křížmo*, protože je posvěceno od biskupa a to během mše sv. na Zelený čtvrtek. Biskup tu nejdřív světí olej, pak balzám, a nato míchá obojí dohromady a opět je světí.

Sv. křížma se užívá při mnohých svěceních a mažou se jím např. zvony, dále nádoby, kterých se užívá při bohoslužbě, jako kalich, sv. křížmem se maže dítko při křtu sv. na temeni a křesťan při biřmování na čele. Při svěcení na kněžství se jím znamenají ony dva prsty novosvěcence, v nichž drží sv. hostii.

566. Co znamená olej?

Olej znamená milost Ducha Svatého, kterou bývá posilněn biřmovanec k boji proti nepřítelům spásy.

Olejem se mazali za starých dob zápasníci, aby byly jejich údy pružné, a oni se posílili k zápasu. Olejem se tedy naznačuje, že duše ve svátosti biřmování bývá *posilněna* k boji proti nepřítelům spásy.

Olejem se také *světívá* a mazání olejem tedy také naznačuje, že biřmovanec bývá osvěcen Duchem Svatým. *Kápne-li olej* na látku (soukennou, hedvábnou atd.), zanechává po sobě skvrnu, kterou pak již tak snadno nelze smazat. Tato vlastnost oleje případně též připomíná *nezrušitelné znamení*, které bývá vtisknuto duši při této svátosti. Olej *chrání železo před rží* a podobně má milost Ducha Svatého chránit naši duši před hříchem, *rží duše*.

567. Co znamená balzám?

Balzám znamená, že uděluje biřmovanci milost, aby se uchoval čistým

od náказы hříchu a nábožným životem šířil vůni ctnosti.

Balzámem bývají na východě mazány mrtvoly, aby se rychle nerozkládaly, nehnily. Mazání bířmovance balzámem znamená tedy, že duše člověka bývá milostí, která se jí svátostí bířmování uděluje, *chráněna, aby neupadla do hniloby hříchu.*

Balzám příjemně voní. Tak mazání balzámem naznačuje tedy také, že křesťan *má konat dobré skutky, které jsou jako vůni* (příjemné, milé) Bohu i lidem, čili šířit nábožným životem vůni ctnosti.

Balzám se dává také na rány, protože mírní bolesti, léčí. Duch Svatý ve svátosti bířmování hojí rány způsobené hříchem a bývá útěchou v bolestech a v zármutcích.

568. Proč dělá biskup bířmovanci kříž na čele?

Biskup dělá bířmovanci na čele kříž, aby naznačil, že se bířmovanec nikdy nemá stydět vyznávat víru v ukřižovaného Ježíše před celým světem.

Tvář, zvláště čelo, je nejviditelnější část lidského těla. Co kdo má na ruce, na zádech atd. (např. černou skvrnu), nevidí z nás každý: co však má na čele, každý vidí.

Jako je tedy čelo nejviditelnější část lidského těla, tak ti naznačuje biskup křížem na čele, že máš víru tak zjevně před celým světem vyznávat a nikdy se za ni nestydět.

Na čele můžeme pozorovat všechna hnutí mysli, zvláště *stud* a *bázeň*. Stud se jeví se tím, že se člověk začervení, bázeň, že zbledne. Tato dvě hnutí mysli jsou často překážkou veřejného vyznání víry. Proto znamená biskup bířmovance na čele, aby jej povzbudil, že se nemá stydět za svou víru před světem, ba že se nemá obávat ani výsměchu ani pronásledování.

Vizte kříž Páně a vzpomeňte, proč Kristus na něm zemřel. A dále: Sv. Petr umírá též na kříži pro Kristovu víru. A pohledme na ostatní! Sv. Jakub starší umírá mečem. Sv. Jan neleká se vroucího oleje, sv. Tomáš a Matouš byli probodeni, sv. Filip byl ukamenován, sv. Bartoloměj svlečen ze své kůže, sv. Jakub mladší svržen z chrámu atd. Vizte tisíce a tisíce svatých mučedníků, všichni umírají pro víru v mukách.

Vzpomínejte často, proč i vám biskup učinil kříž na čele. Nestydte se nikdy a nikde za svou víru nebo: „*Kdo by se však styděl za mne a za má slova, za toho se také bude stydět Syn člověka, až přijde ve slávě své i*

Otcově i svatých andělů. “(Lk 9, 26)

569. Co znamená políček?

Políček znamená, že biřmovanec je připraven trpět pro jméno Ježíše Krista, i potupu a pronásledování.

Udeříme-li někoho do tváře, způsobíme mu nejen bolest, ale i urážku. Tak byl zneuctěn *Pán Ježíš před Annášem*, a v oné noci, kdy byl žalářován, „*plivali (soudní sluhové) mu do tváře a tloukli ho pěstmi.*“ (Mt 26,67) Před Annášem řekl Pán Ježíš služebníku, který jej udeřil: „*Jestliže jsem mluvil nesprávně, dokaž, co bylo nesprávné. Jestliže však správné, proč mě biješ?*“ (Jan 18, 23)

Tak má jednat i křesťan: má snášet pokorně a trpělivě urážky pro Kristovu víru. Takový je význam políčku, který nám dává biskup.

Vlastní význam políčku je, že biřmovanec je jím *prohlášen za dospělého* (duševně), neboť ve středověku byli jinoši prohlašováni políčkem za dospělé a učedníci propouštěni z učení. Také se stávalo přijetí někoho do rytířského stavu, jehož členové si zvláště vzali za úkol hájit víru (osvobození Sv. země, osvobození zajatých aj.) udeřením meče. Podobně má políček, biřmovanci udělený, být rytířský úder na znamení, že biřmovanec je nyní přijat mezi vyvolené bojovníky Kristovy, jich úlohou je hájit sv. víru. Když dává biskup políček biřmovanci praví: „*Pokoj bud' s tebou.*“ Žádáme-li si pokoj, je třeba, abychom dovedli mnoho trpět, chceme-li mít *pokoj s Bohem*, musíme se varovat hříchu a trpět to, co na nás Bůh sesílá (různá utrpení, nemoci, nehody atd.). Chceme-li mít *pokoj s bližním*, musíme být připraveni nést trpělivě křivdy a nejlépe mu zlo splácet dobrem.

Vzpomeňme si často na slova, jež nám řekl biskup při sv. biřmování a jednejme podle toho. Pokoj zde i na věčnosti nám bude za to odměnou.

Příklad: Židé zakázali sv. apoštolům hlásat Boží slovo. Jaký byl jejich úžas, když apoštolové tento zákaz neuposlechli. I kázali apoštoly pochyťat a předvést opět před veleradu. Nejvyšší kněz řekl apoštolům: „Což jsme vám přísně nenakázali, abyste ve jménu Ježíše více neučili? A hle, naplnili jste všechn Jeruzalém svým učením.“ *Petr* odpověděl jménem všech apoštolů: „*Sluší se více poslouchat Boha než lidi!*“ a tak vyznal veřejně a bez bázně víru v Ježíše Krista. Nato je přikázali mrskat, zakázali opět hlásat slovo Boží a propustili je. Ale oni šli z toho shromáždění a *radovali se, že jsou hodni trpět pohanu pro jméno Pána Ježíše.* (Sk 4n)

Když všichni biřmovanci přijmou svátost biřmování, modlí se biskup u oltáře ještě jednu modlitbu, v níž prosí Boha, aby všechny posilnil ve víře a pak jim uděluje nakonec požehnání.

570. Co je třeba k hodnému přijetí svátosti biřmování?

K hodnému přijetí svátosti biřmování je třeba, aby:

1. *biřmovanec byl ve stavu milosti posvěcující,*
2. *byl dostatečně poučen o víře, zvláště pak o svátosti biřmování,*
3. *se dobře připravil vřelou vroucí modlitbou. Také si má umínit, že den sv. biřmování stráví i s myslí zbožně usebranou.*

1. Biřmování je *svátost živých* a má milost posvěcující, kterou jsme ve křtu sv. nabyli, v *nás rozmnožit*. Jestliže jsme po křtu sv. byli tak nešťastní, že jsme ztratili tuto milost, tu máme-li biřmování *hodně* přijmout, musíme ji nabýt znovu předtím svátostí pokání, neboť jinak by vůbec milost posvěcující (kdybychom ji ztratili těžkým hříchem) nemohla být v nás svátostí biřmování rozmnožena. Proto se vykonává před sv. biřmováním vždy sv. zpověď a sv. přijímání.

Kdo by měl těžký hřích, a tak není v milosti posvěcující, a přijal by v tomto stavu biřmování, přijal by je sice *platně*, ale *nehodně*. Dopustil by se tím svatokrádeže.

2. Biřmování může přijmout *každý pokřtěný*. Proto mohou i děti, jež ještě nedospěly do rozumu přijmout tuto svátost. Ale protože děti ještě milost, která se nám udílí v biřmování, nepotřebují tak nevyhnutelně (neumějí ještě víru veřejně vyznávat a nemohou ji hájit) a protože přípravou k této svátosti dostáváme více milosti, je již od 13. století zvykem, že jenom ti, kteří byli již u sv. zpovědi a sv. přijímání, mohou ke sv. biřmování.

Před biřmováním má mít biřmovanec dostatečné znalosti víry, neboť biřmováním se stává Kristovým bojovníkem a jako Kristův bojovník má víru vyznávat a hájit ji. Aby však mohl vyznávat víru a hájit ji, musí ji znát, protože by nevěděl, co má vyznávat a co hájit. Zejména však *má dobře znát, co je tato svátost* a co působí. Neboť kdyby ani nevěděl, co je biřmování, nepřijal by ho ani s pravou zbožností, ani s náležitým prospěchem. Proto Pán Ježíš vyučoval ve víře sv. apoštoly tři léta a o Duchu Svatém je nejdříve poučil, nežli jim seslal Ducha Svatého.

3. *Biřmovanec se má připravit na biřmování vroucí modlitbou.* Když apoštolové měli přijmout Ducha Svatého, shromáždili se v jednom domě v Jeruzalémě a *zůstali tam deset dní na modlitbách.* Připravovali se tak na Ducha Svatého. A podobně se má i křesťan připravovat na sv. biřmování. Modlitbou se zalíbí Pánu Bohu a stane se tím hodnějším jeho milosti.

Den sv. biřmování je pro biřmovance dnem velikých milostí, má si tedy umínit, že je stráví s myslí pobožně sebranou, tj. že se bude varovat světských zábav a vystříhá se vůbec všeho, co by ho ke hříchu mohlo svést.

571. Je biřmování potřebné ke spáse?

Biřmování není sice ke spáse nevyhnutelně potřebné, ale hřešil by ten, kdo by ho přijal z nedbalosti nebo netečně.

Biřmování není tak potřebné jako sv. křest, abychom došli spáasy: bez biřmování může být člověk spasen. Ale kdyby křesťan jen kvůli tomu biřmování nepřijal, že to má daleko do chrámu Páně, nebo že nechce poslouchat poučení o sv. biřmování, nebo bylo-li by mu lhostejné, je-li biřmován, nebo ne, ten těžce hřeší. Neboť ukazuje tím svou nevážnost k svátosti. Proč pospíchali bez prodlení sv. apoštolové do Samaří, jestliže nebylo třeba udělit svátost biřmování těm, kteří byli již pokřtěni jáhnem sv. *Filipem*? A proč sv. *Pavel*, jakmile přišel do *Efesu*, před vším jiným se hned tázal: „*Dostali jste Ducha Svatého, když jste přijali víru?*“ (Sk 19, 2)

Kdyby se někdo vydal do velkého nebezpečí a mohl by učinit opatření, aby si zachránil život, a přece to neudělal (např. kdo by měl vylézt na vysokou věž, aby tam něco opravil a nedal se přivázat provazem) nejednal by lehkomyšlně? Kdo by věděl, že ho nepřátelé jistě přepadnou a nestaral se o zbraň, kterou má k obraně a k své záchraně, zajisté by jednal lehkomyšlně. A katolický křesťan ví, že bude zápasit s mnohými nebezpečími, nuže, ve svátosti biřmování dává se mu jistá ochrana, výborná zbraň. Kdyby ji nepřijal, nevydával by svou duši do nebezpečí? Sv. *otcové* připisují odpad *Novatiana* od církve té okolnosti, že nepřijal svátost biřmování, ač mohl a měl k tomu dost příležitosti.

Římský katechismus praví: „Tato svátost není sice tak nevyhnutelně potřebná, aby bez ní člověk nemohl být spasen. Ačkoliv však tak potřebná není, přece ji nikdo nemá zameškat, nýbrž má se vyhnout každý co nejvíce, aby se ve věci tak svaté a

velebné, v níž se nám uděluje tak hojně milostí Božích, nedopustil nějaké nedbalosti. Neboť to, co Bůh všem ustanovil k posvěcení, to mají také všichni vyhledávat s největší horlivostí. Jako sama příroda k tomu směřuje, aby ti, kdo se narodí, rostli a dospěli k dokonalému věku, i když mnohdy to, čeho chtěli dosáhnout docela nedosáhli: tak i všem lidem společná matka katolická církev přeje vroucně, aby v těch, které křtem znovu zrodila, se rozvinul dokonale obraz člověka křesťana. Poněvadž pak to se ve svátosti tajemného pomazání děje, je patrné, že ta svátost je pro všechny věřící určena stejným způsobem.“

572. Proč bereme kmotry k biřmování?

K biřmování bereme kmotry proto, aby pomáhali biřmovanci v nebezpečí duchovního boje a utvrzovali jej slovem i příkladem v křesťanském životě. Na znamení, že tyto povinnosti berou na sebe, kmotři kladou biřmovanci, když se biřmuje, pravou ruku na pravé rameno.

Povinnosti, které berou kmotři na sebe při biřmování, jsou důležité a z toho je patrné, že nemůže být brán za kmotra k biřmování kdokoli. Jaké vlastnosti mají mít, uvádíme v následujícím.

573. Co si musíme pamatovat o kmotrech při biřmování?

O kmotrech při biřmování si musíme pamatovat, že:

- 1. mají být katolíci, věkem dospělejší a sami už biřmovaní,*
- 2. mají být jiní než kmotři křestní a mají mít stejné pohlaví s biřmovancem,*
- 3. nastane mezi nimi a biřmovancem i jeho rodiči duchovní příbuzenství, pro které nemohou kmotři s biřmovancem a biřmovancovými rodiči vstoupit do manželství.*

Mají být *katolíci*, protože jenom ti mohou znát a vyplnit nejlépe povinnosti, které na sebe berou při biřmování. Též mají být *dospělejší*, aby na základě životní zkušenosti tím více dbali o plnění biřmovancových povinností. Mají být *biřmovaní*, neboť kdo chce pomáhat jiným v duchovním boji, musí být sám již vyzbrojen k tomuto boji a vycvičen v něm. Rodiče nemohou být kmotry při biřmování. Při volbě hledme vždy ne tak na bohatství jako spíše, zda jsou upřímnými katolíky. I zde nastává mezi biřmovancem, jeho rodiči a kmotry duchovní příbuzenství jako při křtu svatém. Biřmovanec si volí obvykle křtící jméno svého kmotra, ale

nutné to není a je mu ponechána volba. Svatý má být jeho vzorem a chráněncem v duchovním boji.

Poznámka. *Před biřmováním* se má biřmovanec dát dostatečně poučit o této svátosti, očistit svědomí sv. zpovědí, hodně přijmout Nejsvětější svátost oltární a vzbudit vřelou touhu po biřmování, a zvláště se modlit, a konat dobré skutky. Necht' se dítě postí, ale nedovolujme to slabým. Sv. *František Saleský* se připravoval na sv. biřmování s takovou pečlivostí a jevil při udělování této svátosti takovou zbožnost, že všichni přítomní až byli pohnuti, a biskup veřejně prohlásil, že toto dítě bude zázrakem svého století. A sv. František se jím skutečně stal. Má si čelo řádně umýt a nezapomenout na biřmovací lístek.²⁸⁶ *Při sv. biřmování* má prosit o sedm darů Ducha Svatého a zároveň Pánu Bohu přislíbit, že chce žít jako dobrý křesťan. *Po sv. biřmování* má Bohu poděkovat za tak velkou milost, jíž se biřmováním stal účastným. „*Nezarmucujte Svatého Božího Ducha, který vám vtiskl svou pečeť pro den vykoupení.*“ (Ef 4, 30) Vzpomeňte, že jste přijali Ducha Svatého k zápasu a radujte se z toho, že jste byli uznáni za hodné něco trpět pro Krista. Neboť po utrpení a boji dosáhnete skvělého vítězství, zářící korunu, nebeské království.

Moudrý císař, *Karel V.*, nařídil jednou přinést dva stoly a na jeden z nich položili meč a korunu, na druhý meč a helmu. Pak postavil před ně svého mladého syna, a tázal se, co si chce vybrat. Císařský princ dlouho se nerozmýšlel a sáhl po meči a helmě. A když se ho otec ptal na příčinu, ukázal nejdříve na stůl, kde byl meč a helma a na druhý pak, kde odpočíval meč i koruna a pravil: „Pomocí oněch dosahujeme těchto.“ Křesťan se nemá obávat utrpení a boje, dosáhne skrze ně odměnu v nebi.

Dionysius Syrakuský zmocnil se koruny a proto mu bylo ukládáno o život. Když jednou opět byly odhaleny nastražené pikle proti němu, radili mu mnozí, aby se vzdal dobrovolně vlády, aby pak mohl spokojeně žít. *Dionys* odpověděl: „Nebyl bych bláhový, kdybych se zřekl vlády ze strachu před smrtí, která přece nastává mžikem?“ O co poštileji by jednal křesťan, zřekl-li by se boje a tím i drahocenné nebeské koruny pro trochu utrpení, nesnázi a pronásledování.

Končím s přáním, abyste se stali sv. biřmováním statečnými obránci naší sv. víry. Kéž nikdo z vás není zrádcem praporu Krista Ježíše! Jednu duši máme a jsme jen jednou na světě, abychom ji spasili a mohl by někdo z nás zapomenout na tento cíl? Byl by schopen odhodit zbraň z ruky pro Kristův kříž? Vzpomeňme na ony milosti, kterými jsme se stali účastnými při sv. biřmování a vzpomeňme dále, proč jsme je dostali.

Poučení: *Nejsi-li dosud biřmován, měj vroucí touhu po milosti,*

²⁸⁶ Katecheta ukáže dětem, jak mají držet biřmovací lístek, poučí je, jak se mají chovat u toho svatého obřadu. Nikdo necht' se z biřmovanců nevzdálí, než biskup neudělí sv. požehnání.

plynoucí z této svátosti! Jsi-li však už biřmován, vzpomínej často na přijatou milost, vzbuzuj důvěru v ni a žij, jak se sluší na bojovníka Kristova! „Nestyď se za kříž Kristův, neboť proto přijal jsi právě jeho znamení na své čelo (bys se zaň nestyděl).“ (Sv. Augustin)

3. O Nejsvětější svátosti oltářní (pozn. nově: svátost Eucharistie)

Přechod. Přicházíme nyní k nejvznešenější a nejsvětější svátosti. Probírali jsme v minulých hodinách, že člověk dostává nadpřirozený život ve křtu svatém: ve svátosti biřmování je tento nadpřirozený život v něm posílen a upevněn a Nejsvětější svátostí oltářní je živen a zachováván neboli udržován.

Jak člověku potřebuje k tělesnému životu pokrm a nápoj, tak má-li se udržet v nadpřirozeném (duchovním) životě a zachovat a vytrvat v něm, potřebuje *duchovní pokrm*. A tento duchovní pokrm *přislíbil* Pán Ježíš v druhém roce svého veřejného působení, a při své poslední večeři jej skutečně dal.

574. Co je svátost oltářní?

Svátost oltářní je Nejsvětější svátost, jíž je pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista, pod způsoby chleba a vína.

Svátost oltářní je skutečně *svátost*, protože má ony tři části, které se vyžadují k podstatě každé svátosti. Má:

1. *Viditelné znamení*, a to jsou způsoby chleba a vína. Pravíme *viditelné*, protože je můžeme zrakem vidět (podobu a barvu chleba a vína), a pravíme *znamení*, protože nás znamenají, naznačují, že zde je přítomno tělo a krev Pána Ježíše. Tyto způsoby nám praví: Jako chléb a víno živí tělo, tak zde v oltářní svátosti je přítomno tělo a krev Pána Ježíše, které živí duši, udržují a rozmnožují v ní milost Boží.

2. *Neviditelnou milost* také přijímáme v oltářní svátosti a přijetím této svátosti se v nás *rozmnožuje* milost a kromě toho se nám udělují mnohé jiné, skutečné milosti. A co je *nejdůležitější*, že *sám Pán Ježíš*, jako původce a rozdač všeliké milosti *je v ní přítomen* a nám se podává jako pokrm. Jak šťastný a bohatý je ten, kdo tuto svátost hodně přijímá.

3. *Ustanovil pak Pán Ježíš* tuto svátost, jak očividně dokazuje Písmo sv. Když proměnil chléb a víno ve své tělo a svou krev, pravil apoštolům: „*To*

čiňte na mou památku.“ (Mt 26, 26) Zde je tato svátost ustanovena pro všechny časy a pro všechny lidi.

575. Odkud pochází název „Svátost oltářní“?

Název „Svátost oltářní“ – pochází od toho, že se tato svátost koná na oltáři a ukládá se na něm ve svatostánku.

Tato svátost se nazývá se „*oltářní*“, protože se proměňuje chléb a víno v tělo a krev Pána Ježíše *na oltáři*, a to *při mši sv.* a protože se též na oltáři ve svatostánku, neboli tabernakulu *ukládá*. Tabernakulum je skříňka umístěná uprostřed oltáře a v něm se ukládá ve zvláštních nádobách, jež jmenujeme ciborium (ciboř) a monstrance s Nejsvětější svátostí oltářní.

576. Proč se jmenuje svátost oltářní „Nejsvětější“ svátost?

Svátost oltářní se jmenuje „Nejsvětější“ svátost, protože nejen posvěcuje člověka jako všechny ostatní svátosti, nýbrž obsahuje v sobě samého Ježíše Krista, původce veškeré svátosti.

Svátost oltářní neobsahuje jen něco svatého (milost Boží), nýbrž samotného *původce veškeré svatosti*, tj. Pána Ježíše. Něco vznešenějšího nebo více svatého nemůže obsahovat, a proto ji nazýváme „*Nejsvětější*.“ Tím předčí všechny ostatní svátosti. Křest, biřmování a jiné svátosti nazýváme *svaté*. Svátost oltářní však *nejsvětější*.

Svátost oltářní je *pravé tělo Pána Ježíše Krista*, tj. ve Svátosti oltářní je totéž živé tělo Ježíše Krista, které odpočívalo v jesličkách, viselo na kříži a nyní oslavené v nebi sedí po pravici Boha a je tam Pán Ježíš *celý skutečně a nerozdílně přítomen*.

Svátost oltářní je *pravá krev Pána Ježíše Krista*, tj. ve Svátosti oltářní je táž krev Ježíše Krista, která byla v těle Pána Ježíše, když odpočíval v jesličkách, táž krev, která byla prolita na kříži.

Svátost oltářní není snad jen obrazem Pána Ježíše Krista jako např. kříž (kru-cifix), nýbrž je to *pravé tělo* Ježíše Krista. Ve svátosti oltářní je *skutečně* (opravdově) Pán Ježíš přítomen. Není zde Pán Ježíš přítomen jen svou milostí, nýbrž *svou celou bytostí*, tj. se vším, co náleží k Pánu Ježíši, tedy jako Bůh a člověk, s tělem i s duší.

Svátosti oltářní říkáme též: *večeře Páně*, protože ji Kristus Pán ustanovil při

poslední večeři: *Beránek velikonoční*, protože beránek, kterého jedli židé každý rok o velikonočních svátcích, byl předobrazem Pána Ježíše, *chléb andělský*, protože je tak vznešená (svatá), že ji lidé mají přijímat jen jako čistí andělé, *Boží tělo*, protože je to tělo Pána Ježíše, *Eucharistie* (dobrá milost neb díkůvzdání), protože Kristus Pán při poslední večeři *vzdával díky* a protože to tajemství v sobě nosí – nejvyšší milost, pramen všech milostí, samého Ježíše Krista, a my jsme povinni za to ustavičnými, neskonalými díky, *pokrm do věčnosti*, neboť je duchovním pokrmem, který nás sílí naездеjší pouti a připravuje nám cestu k věčné blaženosti a slávě.

Kristus Pán *přislíbil* nejdříve tuto svátost, a to asi rok před svým utrpením a svou smrtí. Bylo to po zázračném nasycení pěti tisíc mužů pěti chleby a dvěma rybičkami. Druhého dne po tomto zázraku měl Pán Ježíš za přítomnosti četného zástupu lidu, svých apoštolů a učedníků řeč o pravém a živém nebeském chlebě a *přislíbil výslovně*, že *dá* své tělo a svou krev k požívání a že všichni, kteří chtějí dosáhnout věčného života, z něho mají jíst a pít. Písmo sv. takto o tom vypravuje:

Když lid, který Pán Ježíš zázračně nasytil, druhého dne zrána uzřel, že Pán Ježíš není na tom místě, pospíšili pěšky do Kafarnaa, a hledali ho. I našli jej ve škole. Jakmile je spatřil Pán Ježíš, řekl k nim: „Hledáte mě ne proto, že jste viděli znamení, ale že jste se dosyta najedli z těch chlebů. Neusilujte o pokrm, který pomíjí, ale o pokrm, který zůstává k věčnému životu a ten vám dá Syn člověka. (Jan 6, 26 27) Tím chtěl Pán Ježíš říci: Vy se staráte jen o chléb, který živí tělo, což je pro dočasný život. Já jsem vás však sytil jenom proto tímto chlebem, abyste povzbuzeni k víře tímto zázrakem, hledali chléb, kterým dosahujeme věčného života.

Avšak židé se domnívali i nadále, že Pán Ježíš přislíbeným chlebem míní nějaký zázračný chléb pro tělo, podobný, jako byla mana. Proto mu řekli: „Pane, dávej nám ten chléb pořád.“ (Jan 6, 34) *Nato oznámil Pán Ježíš zcela zřejmě a otevřeně, jaký chléb chce lidem dát.* Právil: „*Já jsem chléb života. Kdo přichází ke mně, nebude nikdy hladovět, a kdo věří ve mně, nebude nikdy žíznit.*“ (Jan 6, 3), tj. dosáhne života věčného). „*A chléb, který já vám dám, je mé tělo, obětované za život světa.*“ (tj. totéž tělo, které obětuji na kříži, aby všichni lidé dosáhli věčného života.) (Jan 6, 51)

Židé se mezi sebou přeli a říkali: „*Jak nám tento muž může dát jíst svoje tělo*“? (Jan 6, 53) Nemohli pochopit, jak by jim mohl Pán Ježíš dát své tělo k jídlu, jiní se zase domnívali, že se nemá doslovně rozumět řeči Pána Ježíše a že tedy nemluví o skutečném požívání svého těla a ještě jiní se tomu všemu posmívali.

Proto Pán Ježíš výslovně a zřetelně vyložil, že skutečně musí jeho tělo jíst a jeho krev pít, chtějí-li přijít do věčného života. „Amen, amen, pravím vám: Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život.“ (tj. nebudete mít na tomto světě duchovní život milosti a na onom světě nedosáhnete

věčného života.) „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v poslední den. Vždyť mé tělo je skutečný pokrm a má krev je skutečný nápoj.“ (Jan 6, 54–56) Zřetelněji již mluvit Pán Ježíš nemohl.

Avšak nejen židé, kteří naslouchali jeho slovům, nýbrž i mnozí z jeho učedníků začali reptat a pravili: „To je tvrdá řeč! Kdopak to má poslouchat?“ (Jan 6, 61), tj. slova, že tvé tělo jíst a tvou krev pít musíme, přičí se našemu rozumu a proto jí nemůžeme rozumět. A proto se Pán Ježíš pokusil je ještě jednou povzbudit k víře, a pravil: „Nad tím se pohoršujete? Co teprve, až uvidíte Syna člověka, jak vystupuje tam, kde byl dřív?“ tj. do nebe s oslaveným tělem? Budete to též pokládat za nemožné?

Ale protože předvídal, že i po této řeči mu mnozí nebudou věřit, pravil: „Ale jsou mezi vámi někteří, kdo nevěří.“ (Jan 6,65) Mnozí z jeho učedníků odešli a již s ním nechodili, jenom apoštolové a někteří z učedníků u ním setrvali. Ztráta těchto učedníků bolela Pána Ježíše. Obrátil se k ostatním, pravil: „I vy chcete odejít?“ (Jan 6, 68), tj. nebudete ani vy mým slovům věřit a opustíte mne? Tu odpověděl Petr: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života, a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží.“ (Jan 6, 69 70)

Za rok splnil Pán Ježíš své příslibení, když ustanovil při poslední večeři Nejsvětější svátost oltářní.

577. Kdy ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní večer před svým utrpením při Poslední večeři, když jedl se svými apoštoly velikonočního beránka.

(Zelený čtvrtek).

Písmo sv. (sv. Lukáš a podobně sv. Matouš a sv. Marek) vypravuje o tom takto: „Nastal den nekvašeného chleba, kdy měl být zabit velikonoční beránek. Ježíš poslal Petra a Jana a řekl jim: „Jděte a připravte nám velikonočního beránka, abychom ho mohli jíst.“ Zeptali se ho: „Kde chceš, abychom ho připravili?“ Odpověděl: „Jakmile vejдете do města, potká vás člověk, který ponese džbán vody. Jděte za ním do domu, do něhož vejde, a řekněte hospodáři domu: „Mistr ti vzkazuje: Kde je večeřadlo, v kterém bych mohl se svými učedníky jíst velikonočního beránka? On vám ukáže velkou horní místnost opatřenou lehátký, tam připravte večeři.“ Odešli a našli všechno tak, jak jim řekl, a připravili velikonočního beránka. Ve stanovenou hodinu zaujal Ježíš místo u stolu. A apoštolové s ním. Řekl jim: „Toužebně jsem si přál jíst s vámi tohoto velikonočního beránka, dříve než budu trpět. Neboť vám říkám: Už ho nebudu jíst, dokud se nenaplní v Božím království.“ A vzal kalich, vzdal díky a řekl: „Vezměte ho a rozdělte mezi sebe. Neboť vám říkám. Od této chvíle už nikdy nebudu pít z plodu révy, dokud nepřijde Boží království.“ (Lk 22, 7 n – 18)

To vše, o čem dosud byla řeč, náleží ještě k židovským velikonočním hodům, při nichž byl podáván kalich po požití velikonočního beránka kolem všem spolusedícím: není to ještě eucharistie, nýbrž pouze jen její předobraz obětní smrti Ježíšovy. Je to naposled, tento předobraz byl slaven před jeho uskutečněním, neboť již příštího dne měl být Kristus, pravý velikonoční Beránek usmrcen, a již bezprostředně po těchto hodech byla ustanovena Nejsvětější svátost oltářní

Z této zprávy se dovídáme: 1. *kdy (který den)* Pán Ježíš ustanovil tuto svátost, a 2. *při které příležitosti*.

Ad 1. Ustanovil ji *večer před svým utrpením*. To byl večer před onou hroznou nocí, ve které se Pán Ježíš na hoře Olivové potil za nás krví, byl zrazen Jidášem, zmocnil se ho houf a svázali ho, byl předveden před Annáše a Kaifáše a zde odsouzen k smrti. Tedy v tom okamžiku, kdy se chtěl Pán Ježíš vydat přehořkému utrpení a podstoupit smrt a právě v tom okamžiku ustanovil Nejsvětější svátost oltářní. Bylo to *ve čtvrtek večer*.

Ad 2. Pán Ježíš ustanovil tuto svátost *při poslední večeři*, když jedl se svými apoštoly velikonočního beránka.

Židé byli povinni každoročně z vděčnosti na památku zázračného zachování prvorozenců v Egyptě a svého zázračného vysvobození z otroctví Egyptanů 7 dní slavit velikonoční svátky. První den, v předvečer velikonočních svátků museli zabít v předsíni chrámu beránka a jíst²⁸⁷ jeho upečené maso. Pán Ježíš také zachovával tento zákon.

Památka ustanovení Nejsvětější svátosti oltářní připadá na *čtvrtek* před Božím hodem velikonočním, který se nazývá „*Zeleným*“, a to proto, že se křesťané postili toho dne a požívali jen zeleninu (plody země). Toho dne též v prvních dobách církve byli uvedeni první *veřejní kající* do chrámu a ke stolu Páně a přitom se stali zelenými ratolestmi na vinném kmeni, jímž je Ježíš Kristus, a chrám Páně se zdobil zelenými ratolestmi.²⁸⁸ Toho dne se koná mše sv. v bílém rouchu a při „Gloria“ zaznívají zvony, které pak umlkají až do Bílé soboty, a místo nich se užívá klapaček anebo řehťáček. A po mši sv. se přenáší Nejsvětější svátost z hlavního oltáře na postranní, nebo do kaple. Ve velkých kostelích omývá biskup či kněz nohy 12 mužům.

578. Jak Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní takto:

²⁸⁷ Viz p. 462

²⁸⁸ My ji konáme o Božím těle, neboť naše mysl je zarmoucena před nastávající smrtí Páně.

1. vzal chléb, požehnal jej a pravil nad ním: „*Toto je mé tělo*“,
2. podobně vzal i kalich s vínem, požehnal jej a pravil nad ním: „*Toto je má krev Nového zákona*“,
3. oboje dal požívat svým apoštolům,
4. poručil: „*To čiňte na mou památku.*“ (Mt 26, 26–28, Mk 14, 22–24, Lk 22, 19 20)

Pán Ježíš vzal chléb před ním ležící do svých svatých a velebných rukou, pozdvihl oči k nebesům k svému Bohu Otci všemohoucímu, a učinil díky, požehnal chléb a dával svým učedníkům a řekl: „*Vezměte a jezte, toto je mé tělo, které se za vás vydává.*“ Potom vzal i kalich s vínem, a opět díky činil, žehnal a dal jej svým učedníkům a řekl : „*Vezměte a pijte z toho všichni, toto je má krev, krev Nového zákona, která za vás a za všechny vylita bude na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku.*“ (Mt 26, 26-28), (Mk 14, 22-25), (Lk 22, 19 20)

Těmi slovy Pán Ježíš: 1. *proměnil* chléb v tělo a víno ve svou krev, a 2. poručil, *aby i apoštolové* na jeho památku *proměňovali* chléb a víno (což se děje při mši sv.) a podávali spoluměřícím (což se děje při sv. přijímání).

579. Co způsobil Pán Ježíš slovy: „Toto je mé tělo,“ „Toto je má krev?“

Slovy: „ Toto je mé tělo,“, „Toto je má krev“ proměnil Pán Ježíš chléb ve své nejsvatější tělo a víno ve svou nejsvatější krev, ale tak, že způsoby chleba a vína zůstaly nezměněné.

Na každé věci rozeznáváme *podstatu (substantia)* a *způsobu (species, forma)*. Podstata je to, co činí věc věcí: způsob je to, co poznáváme na věci svými smysly. Podstatu věcí neznáme, jsou našim smyslům nezapomenutelné, jen způsobu věci postřehneme smysly, jako: podobu věci, barvu, chuť a její vůni.

Podstata chleba (tj. to, co činí chléb chlebem) a vína byla proměněna v podstatu těla a krve Kristovy a toto proměnění jedné podstaty v jinou podstatu nazývá se „*přepodstatnění*“ (tj.: transsubstantiatio – transsubstance). Po proměnění nezbylo z chleba a vína nic více než jejich způsoby. Co tedy Pán Ježíš po vyslovení slov: „*Toto je mé tělo*“ a „ *Toto je má krev*“ apoštolům podával, nebylo to již chléb a víno, nýbrž jeho tělo a krev pod způsoby chleba a vína.

Matka šla s dcerou kolem krámu a nezkušená dceruška spatřila vyložená krásná vosková jablka. Domnívala se, že to jsou skutečná, prosila matku, aby je koupila. Matka ji však poučovala, že to nejsou jablka k požívání, nýbrž jen vosk, ale nerozumné děvče nechtělo uvěřit, volala: „Vždyť jablka znám! To jsou jablka! Jsou tak pěkně červená, kulatá, maj stopku i list jabloňový, cítím i jejich „jablkovou vůni“. Matka koupila jedno jablko a podala dcerušce. Děvče radostně kouslo do jablka, ale běda! Zoubky jí uvázly ve vosku.

Co dívka pozorovala na první pohled: podobu, barvu i vůni jablka, to nazýváme jen *vnějškem jablka*, neboli, jak katechismus praví, *způsobou*. Ale bylo to skutečné jablko? Mělo jablko to, co dělá jablko jablkem? Mohlo být pokrmem? Co mu scházelo? *Podstata* jablka!

Něco podobného však, co se týče *podstaty*, u Nejsvětější svátosti oltářní, kde se proměňuje chléb v tělo a víno v krev, není. Tam po vyslovení slov „*Toto je ...*“ a „*Toto je ...*“ stane se z chleba *skutečné tělo Pána Ježíše* a z vína *skutečná krev Pána Ježíše*, a to *zázračným způsobem*. Voskové jablko se nemohlo stát na pokyn prodavače skutečným, protože on není všemohoucí, ale Pán Ježíš to může učinit, je všemohoucí. Právě tak jako v Káni galilejské proměnila se voda jeho slovem ve skutečné víno, tak se stalo i při Poslední večeři: chléb nebyl více chlebem, nýbrž tělem Kristovým, a víno nebylo více vínem, nýbrž krví Kristovou, čili podstata chleba a vína proměnila se v podstatu těla a krve Ježíše Krista, ač způsoby chleba a vína zůstaly nezměněny.

V tom smyslu mluví všichni sv. otcové a učitelé hned od prvních počátků křesťanství. Sv. *Ignác*, žák sv. apoštolů, káral ty, kteří nechtěli věřit v době kdy žil, ve skutečné proměnění chleba a vína v tělo a krev Páně. Sv. *Irenej*, který byl učedníkem sv. *Polykarpa*, a ten zase učedníkem miláčka Páně sv. Jana, rovněž svědčí, že po proměnění se z chleba stává tělo Kristovo. Podobně píše sv. *Cyril*, biskup jeruzalémský a říká: „Řekl-li Kristus sám: „*Toto je má krev*“, kdo tedy smí říci, že to není jeho krev? On na svatbě v Káni galilejské svou božskou mocí proměnil vodu ve víno, proč bychom tedy neměli věřit, že víno proměnil ve svou krev? Věz, že chléb, kterýž vidíme, žádným chlebem není, ač chuť chleba má, ale je pravé tělo Kristovo. A víno, které vidíme a podle chuti za víno máme, není víno, nýbrž je pravá krev Kristova.“

*Luteráni*²⁸⁹ popírají přepodstatnění, učí o opodstatnění, tj. tvrdí, že vedle nezměněné podstaty chleba a vína je také přítomna podstata těla a krve Páně. Ale Kristus neřekl: v tomto chlebě je s tímto chlebem mé tělo. Luteráni praví, že právě tak, jako my říkáme o sudě s vínem „to je víno“, i Kristus řekl o víně: „Toto je má krev.“ Ale o sudě

²⁸⁹ Dr. Podlaha: „Výklad katechismu“ p. 510

s vínem a lze říci: „Toto je víno“. Sud je přirozeně uzpůsoben uchování vína, vínu ale není vlastní přechovávání krve. Luteráni by se smáli tomu, kdo by zlato v chlebě zadělané podl *bez jakékoli zmínky* a řekl: „toto je zlato“. Někteří bludaři učili o „*chlebení*“, tj. o osobním sjednocení Krista s chlebem na způsob vtělení a nezházili, že ase nemůže stát chléb osobním. *Viklef* tvrdil, že *způsob* chleba nemůže být ve svátosti oltářní *bez svého* podnětu, tj. bez podstaty chleba. Jeho učení zavrhl Kostnický sněm.

Bohabojný²⁹⁰ umělec a malíř *Leonardo* přišel na svých cestách do společnosti nekatolíků, kteří si činili posměch z katolické víry, zvláště o Nejsvětější svátosti oltářní pronášeli rozličné bludy, jedni chválili blud *Lutherův*, jiní *Zwingliho*. Zbožný malíř se chopil svého štětce, nakresli narychlo obraz představující Krista Pána, vedle něho znázornil *Luthera* a *Zwingliho*. Spasiteli vycházela z úst slova, která při ustanovení Nejsvětější svátosti oltářní pravil, totiž ono: „Toto je mé tělo!“ Dvěma odpadlíkům přidal slova jejich libovolného výkladu, totiž *Lutherovi*: „Toto bude tělo mé.“, a *Zwinglimu*: „Toto *značí* tělo mé.“ a pod obrazem napsal otázku: „Kdo z těchto tří má pravdu? *Luther* nebo *Zwingli*, vpravdě hříšní lidé, podléhající tak hojně hrubým bludům, či *Kristus Pán*, věčná pravda a nekonečná moudrost?: A nakreslený obraz postavil přímo před oči hašteřících se nekatolíků, kteří při pohledu na to plátno hned poznali ráznou pravdu. Dívali se pak zahanbeni se na sebe a nemluvili už nikdy víc tak nešetrně o katolickém náboženství.

Přepodstatnění je *zázrak*, (*tajemství*), který lidský rozum nemůže pochopit. Poznáváme jen, že tomu tak je, ale nemůžeme pochopit, jak to je a jak to tak může být. Je to dílo Boží všemohoucnosti, kterému se člověk může jen divit a s vírou musí zvolat: „U Boha není nic nemožného.“²⁹¹

²⁹⁰ Okáč II, p. 213

²⁹¹ V běžném životě se dějí také mnohé věci, které nemůžeme chápat rozumem. Víme např., že byliny rostou, ale jak a čím se to děje, nevíme. I mnohé úkazy v přírodě nelze postihnout rozumem. Proč bychom tedy neměli věřit, že *Kristus Pán* může proměnit chléb ve své tělo a víno ve svou krev? Co nedovedeme chápat smysly, o tom nás musí přesvědčit víra. Smysly nás mohou klamat. Dá-li se např. rovná hůl do vody, zdá se nám, že je zlomená, a přece tomu tak není. Slunce zdá se nám být jen malé a přece je nesmírně veliké, zdá se, že se otáčí kolem Země, a přece tomu tak není! A podobným způsobem mohou nás i jiné smysly klamat, ale víra nás nikdy nemůže klamat. (Proch. II., p. 258.) Příroda nám poskytuje nesčetné proměny jedné látky v látku druhou (jinou), která se na první pohled zdá být nemožná. Nejnapadnější ze všech příkladů je proměna životních výživných látek. Chléb, který jíme, proměňuje se v nás v krev a v tělo, chléb jsi jedl, ale tvé tělo, látka, z které se skládá tvé tělo a které přece není žádným chlebem, se tím rozmnožuje. Podstata chleba se proměňuje v podstatu těla. Když tedy Bůh každý den v tobě samotném *přirozeným* způsobem toto činit může, proč by nemohl on, všemohoucí, totéž, proměnu podstaty jedné v jinou (transsubstance), učinit totéž *napřirozeným způsobem* v tajemství sv. večeře? *Jak* se to děje, nevíme, to je Boží *tajemství*. (Abbé de Segur.)

580. Co rozumíme způsobami chleba a vína?

Způsobami chleba a vína rozumíme to, co poznáváme na chlebě a víně smysly, na příklad: vnější podobu, barvu, chuť, vůni chleba a vína.

Viz předešlou otázku.

Člověk má 5 smyslů: zrak, sluch, čich, chuť, hmat. *Zrakem* vnímáme barvu něčeho, např. bílé nebo červené, zelené nebo žluté atd., dále poznáváme *tvár* čili *podobu* věci: zda je věc hranatá, kulatá, dlouhá, široká atd. Díky *sluchu* slyšíme zvuky věcí. *Čichem* rozpoznáváme vůně, či zápachy věcí. Svou *chutí* víme, zda věc je sladká či kyselá, slaná, hořká apod. Náš *hmat* nás poučuje, zda něco je ztvrdlé nebo změkklé, drsné či hladké atd. Vše, co těmito našimi smysly vnímáme na chlebě i víně, nazýváme *způsobami chleba a vína*. Tyto způsoby zůstávají v Nejsvětější svátosti oltářní, zrovna v nich je přítomen Ježíš Kristus svým pravým tělem a svou pravou krví.

581. Jakou moc dal Ježíš Kristus svým apoštolům příkazem: „To čiňte na mou památku?“

Příkazem: „To čiňte na mou památku,“ dal Ježíš Kristus svým apoštolům moc činit zrovna to, co učinil sám, totiž proměňovat chléb v jeho nejsvětější tělo a víno v jeho nejsvětější krev.

Pán Ježíš dal moc proměňovat chléb a víno, jeho nejsvětější tělo a krev, *jen apoštolům*, ne učedníkům či věřícím, neboť jenom apoštolové byli přítomni při ustanovení Nejsvětější svátosti a jen k nim Pán Ježíš mluvil.

582. Na koho přešla od apoštolů moc proměňovat chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?

Moc proměňovat chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista přešla od apoštolů na biskupy a kněze.

Jisté je, že Pán Ježíš nechtěl, aby moc proměňovat chléb v tělo a víno v krev skončila smrtí apoštolů. To vyplývá z jeho slov: „*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den*“. „*Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo, a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.*“ (Jan 6, 53 54) Tato slova jsou řečena a platí pro všechny věky, a proto se

Pán Ježíš o to postaral, aby moc proměňovat chléb v tělo a víno v krev též byla někomu svěřena až do konce světa, inu a to jsou biskupové a kněží.

Biskupové jsou vlastní nástupci sv. apoštolů a mají veškerou apoštolskou moc. Oni jediní mohou moc: proměňovat chléb v tělo a víno v krev Páně a tuto moc přenášet na jiné.

Kněží nemají úplnou apoštolskou moc: mohou sice proměňovat chléb tělo a víno v krev, ale nemohou tuto moc propůjčovat jiným. Při svěcení na kněžství pronáší k nim biskup Kristova slova: „*To číňte na mou památku.*“

583. Kdy proměňují biskupové a kněží chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?

Biskupové a kněží proměňují chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista ve mši svaté, když nad chlebem a vínem říkají slova: „Toto je mé tělo“, „Toto je kalich mé krve“. Tento nejsvětější okamžik jmenujeme proměňování nebo pozdvihování.

Kristovo nařízení: „*To číňte na mou památku,*“ plnili apoštolové a jejich nástupci, když sloužili mši sv., při níž nejdůležitějším úkonem je *pozdvihování*. Při pozdvihování říká kněz nad chlebem: „*Toto je mé tělo*“... a nad vínem: „*Toto je má krev*“... a jakmile vyřkne ta slova, promění se zázračným způsobem chléb v tělo a víno v krev Páně, takže po pozdvihování z chleba a vína na oltáři nezbude nic jiného než *způsoby*.

Chléb má být nekvašený, připravený z pšeničné mouky a vody, neboť Pán Ježíš takový i užil. A *víno* musí být *přirozené* a nikoli připravené umělými způsoby. K vínu kněz přimíchává trochu vody, když Pán Ježíš učinil právě také tak při ustanovení Nejsvětější svátosti oltářní. A to proto, aby se naznačilo spojení obou přirozeností: božské a lidské v Ježíši Kristu, jakož i věřících s Kristem a konečně pak i ta skutečnost, že ze sv. boku Kristova na kříži vytekly spolu krev i voda.

584. K čemu ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní, aby:

1. *i jako člověk ustavičně dlel s námi,*
2. *ve mši svaté se obětoval za nás svému nebeskému Otci,*
3. *byl ve svatém přijímání pokrmem našich duší.*

Ad 1. Jako Bůh je Ježíš Kristus všude přítomen, ale jako člověk není všude přítomen, nýbrž je přítomen jen tam, kde se právě nalézají jeho tělo a jeho duše. Pán Ježíš chtěl tedy být přítomen po své smrti a po svém nanebevstoupení z nekonečné lásky jako člověk mezi lidmi. Z tohoto důvodu ustanovil Nejsvětější svátost oltářní. Pán Ježíš je tedy v nebi přítomen po pravici Boha Otce a na zemi na všech oněch místech, kde je Nejsvětější svátost. O tom pojednává katechismus podrobněji v odstavci A).

Ad 2. Pánu Ježíši nestačilo, aby jen dlel mezi námi, nýbrž chtěl se opět obětovat jako oběť za nás, totiž nekrvavým způsobem ve mši svaté. O tom v odstavci B).

Ad 3. Chtěl být pokrmem našich duší. Katechismus to uvádí částí C).

A) O přítomnosti Ježíše Krista v Nejsvětější svátosti oltářní

Přechod. V tomto odstavci pojednáme o tom, *jak* je Pán Ježíš přítomen v Nejsvětější svátosti oltářní a *jak dlouho* je tam přítomen.

Přítomnost Pána Ježíše v Nejsvětější svátosti oltářní byla předobrazena ve Starém zákoně *oblakem*, v němž se Hospodin vznášel nad svatostánkem a bydlel v něm. V biblickém dějepise se o tom vypravuje takto: „A když bylo všechno dokončeno a Mojžíš pomazal olejem dle rozkazu Páně stánek i se vším náradím, hle, oblak přikryl svatý stánek a naplnila jej Hospodinova sláva. Od té doby sídlil Hospodin ve svatyni svatých nad stánkem úmluvy mezi dvěma cherubíny, a kdykoliv se chtěl tázat Mojžíš Hospodina, vešel tam a uslyšel vůli Boží.“

585. Odkud víme, že Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní skutečně přítomen?

Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní skutečně přítomen, víme:

1. *ze slov, jimiž Ježíš Kristus přislíbil tuto svátost: „Já jsem chléb živý, který sestoupil z nebe. Kdo bude jíst tento chléb, bude žít navěky. A chléb, který já vám dám, je mé tělo, obětované za život světa. Amen, amen, pravím vám: Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.“ (Jan 6, 51 52 54 56)*

2. ze slov, jimiž ustanovil tu svátost: „*Toto je mé tělo*“, „*Toto je má krev*“
3. z učení apoštolů, tak praví svatý Pavel: „*Kalich požehnání, který žehnáme, není to účast v Kristově krvi? Chléb, který lámeme, není to účast v Kristově těle?*“ (1 Kor 10, 16)
4. z ustavičného podání církve²⁹².

Ad 1. Asi rok před svým utrpením a svou smrtí přislíbil Pán Ježíš, že dá své tělo a svou krev lidem k požívání, a výslovně připomenul, že každý, kdo chce vejít do věčného života, musí požívat oboje. A Ježíš vyplnil své přislíbení ustanovením Nejsvětější svátosti oltářní. Z toho je patrné, že je v ní přítomen s tělem i s duší, jako Bůh a člověk.

Židům zdála se slova Ježíšova: „*Já jsem chléb života*“ atd. nepochopitelná. Hádali se proto mezi sebou a říkali: „*Jak nám tento člověk může dát jíst svoje tělo?*“ Proto řekl jim Ježíš: „*Amen, amen pravím vám: Když nebudete jíst*“ ... Kristus Pán potvrzuje důrazně svůj dřívější výrok a neodvolává z něj nic. Ví dobře, že židé doslovně si jej vykládají, a neprohlašuje, že by ten výklad nebyl správný. Také učedníci rozuměli slovům Kristovým tak, že jim skutečně dá své tělo za pokrm a svou krev za nápoj, proto mnozí z jeho učedníků řekli: „*To je tvrdá řeč! Kdopak to má poslouchat?*“ (Jan 6, 60) a opustili Ježíše, nechodili s ním. Ale Ježíš neodvolal žádné ze svých slov a nevysvětloval je jinak, nýbrž spíše dal i dvanácti apoštolům na vůli odejít, nechtějí-li uvěřit jeho slovům. Pravil jim: „*I vy chcete odejít?*“ Ale sv. Petr odpověděl: „*Pane, kam bychom šli? Ty máš slova věčného života!*“ (Jan 6, 66) Apoštolové měli Kristova slova v dobré paměti, nedivili se tedy, když při poslední večeři Ježíš jim podával chléb a pravil: „*Vezměte a jezte: toto je mé tělo, které se za vás vydává*“ ... a nežádali na Pánu žádné vysvětlení, poněvadž jim byl smysl jeho slov podle oné odpovědi zcela jasný: že totiž pod způsobou chleba jim skutečně dává své tělo za pokrm.

Ad 2. Slova: „*Toto je mé tělo*“ ... a „*Toto je má krev*“ ... nepřipouštějí přenesený, tj. obrazný smysl. Kdyby byl Kristus chtěl, aby jinak než doslovně se rozumělo jeho slovům, byl by učinil o tom zajisté jasné prohláše-

²⁹² „Jsme poučeni, že tento požehnaný pokrm je tělo a krev vtěleného Syna Božího.“ (sv. Justin, + r. 166) „Co chlebem *zdá se* být, není chléb, ačkoli chutí tak připadá, nýbrž tělo Kristovo a co vínem *zdá se* být, není víno, ačkoli chuť tomu chce, nýbrž krev Kristova.“ Když Kristus sám o víně praví: „*Toto je má krev?*“, kdo bude pochybovat a myslit, že to není jeho krev? Dříve proměnil vodu ve víno, a my bychom neměli věřit, že proměňuje víno v krev?“ (sv. Cyril Jeruzalémský, + r. 386) Všechny východní církve, které se odštěpily už velmi záhy od katolické církve věří, že Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní skutečně přítomen.

ní: předvídal by on, vševědoucí Bůh, že by uvedl do bludu miliony lidí.

Ad 3. V církvi korintské vznikla totiž otázka, zda může křesťan požívat maso obětované modlám či nemůže. Sv. Pavel, kterému byla předložena tato otázka k rozhodnutí, vyslovuje se proti tomuto požívání, protože požíváním masa obětovaného modlám se křesťan stává účastným tomuto společenství model. Aby odůvodnil své učení, porovnává ono požívání s večeří Páně uvedenými slovy, v nichž patrně večeří Páně klade před pohanské oběti. Tím pak projevuje nade vši pochybnost své přesvědčení, že se při večeří Páně pravé a skutečné tělo Boží, jak o tom ve zvláštním vidění byl poučen, přijímá. Jinak by šlo o nepřiměřené celé ono přirovnávání.

Kalich požehnání, který žehnáme, tj. kalich, nad nímž říkáme předepsaná slova proměnění, kalich, jehož obsah je proměněn ve *společenství krve Kristovy*, tj., kdo pije z takto požehnaného kalicha, požívá *krev Kristovu*. *Chléb, který lámeme*, tj. chléb, nad nímž byla vyslovena slova proměnění a který je lámán při podávání věřícím, je *účastenství těla Páně*, tj. kdo požívá tento chléb, nepřijímá chléb, ale samo Kristovo tělo a spojuje se tak co nejúžeji s tělem Ježíše Krista.

Ad 4. Viz poznámku a otázku 578.

Poznali jsme, že Pán Ježíš je skutečně přítomen v Největější svátosti oltářní. Kdo by tak *nechtěl věřit*, vinil by samého Ježíše ze lži. Když sv. Františka chodila ještě do školy, slyšela, jak jistý nevěrec rouhavě mluvil o Nejsvětější svátosti a popíral přítomnost Pána Ježíše. I přišla k němu a řekla: „Vy nevěříte, že Pán Ježíš ve svátosti oltářní je přítomen? Což nevíte, že on sám to řekl? Či ho chcete zvat lhářem? Kdybyste vinil krále ze lži, přísně by vás ztrestali, ale vy děláte lháře ze samotného Boha!“²⁹³

586. Jak je Ježíš Kristus přítomen ve svátosti oltářní?

Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní takto přítomen:

1. *pod způsobou chleba je přítomné živé tělo Ježíše Krista, tudíž i jeho krev a jeho duše,*
2. *pod způsobou vína je přítomná krev Ježíše Krista, tudíž i jeho tělo a jeho duše,*
3. *Ježíš Kristus je pod každou způsobou a v každé, i nejmenší části každé způsoby přítomen celý, to znamená: jako Bůh i jako člověk.*

²⁹³ „Příprava ku sv. přijímání“ od V. Macka, p. 63

Když Pán Ježíš vyslovil slova: „*Toto je mé tělo*“... a „*Toto je má krev*“ ..., měl živé tělo. Proměnil tedy chléb v živé tělo (a nikoli mrtvé, jaké viselo na kříži). Ale kde je živé tělo a živá krev, tam je i lidská duše, tedy *celé člověčenství!* Protože ale lidství u Pána Ježíše je spojeno nerozlučně s božstvím v jedné osobě, tedy je Pán Ježíš ve svátosti *přítomen jako Bůh i člověk*. To vyplývá i ze slov u sv. Jana. (6, 58): „*Kdo jí mne*“ neboť zájmenem „*mne*“ míní se osoba, tedy u Pána Ježíše božství i člověčenství spojené v jedné osobě.

Kristus je pod každou způsobou celý, a je celý přítomen i v nejmenší části každé způsoby. Tak učila vždy svatá církev. Kristus neumírá víckrát (Řím 6, 9), je tedy nutně spojena jeho krev s živým tělem a i musí být s živou krví spojeno jeho tělo. Kristus je pouze jeden – tedy vlastně je jen jedna svátost oltářní (v celém světě), v níž je Kristus přítomen se svým oslaveným tělem, které nepodléhá zákonům přírody a tudíž nemůže²⁹⁴ být ani děleno ani rozmnoženo. A sv. Tomáš Akvinský pak praví: „*Od krmě se nápoj dělí, pod způsobou každou celý Kristus Pán však obcuje.*“ (Lauda Sión) A dále: „*Kristus Pán tu nerozdvojen, nerozlámán, nerozpojen, v celosti se požívá. Nic to změnu nepůsobí, pakliže se ta svátost drobí, způsobem se jenom láme, svatost ale svátost celou obejímá.*“

Protože je Pán Ježíš *pod každou způsobou přítomen celý*, stačí když jej přijímáme jenom pod *jednou* způsobou. Kristus Pán to sám dosvědčuje, příslibuje u sv. Jana (6. kap.) věčný život těm, kdo by tělo a krev pod způsobou chleba požívali. „*Kdo jí tento chléb, bude žít navěky.*“ (Jan 6, 58) Proto se již za časů apoštolských přisluhovalo jen pod způsobou chleba Nejsvětější svátostí. „*První den v týdnu jsme se sešli k lámání chleba.*“ (Sk 20, 7) A nejstarší křesťanské letopisy vypravují, že velebná svátost se na posvátném místě pro nemocné a umírající jen pod způsobou chleba přechovávala, a že věřící v době krutého pronásledování večeri Páně pod způsobou chleba si brali domů, aby mohli v nebezpečí posilnit svou duši tím nebeským pokrmem. Sv. Paulin píše, že sv. Ambrož přijal z rukou kněze Honoráta tělo Páně a hned nato skončil, a dokládá: „*Podal svatému tělo Páně, když jej vsál a pozřel, duši vypustil.*“²⁹⁵ Basilius Veliký vypravuje, že poustevníci a jiní lidé v Alexandrii a v Egyptě sami sobě podávali velebnou svátost pod způsobou chleba, kterou dostali od kněze a měli ji doma, neboť je kněží nemohli vždycky mít za časů

²⁹⁴ Dr. Podlaha, p. 513

²⁹⁵ In vita sti. Ambrosii

krutých pronásledování.²⁹⁶ Kněz přijímá ovšem při mši sv. pod oběma způsoby, protože oběť mše sv. obětuje, která podle ustanovení Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína musí být obětována.

587. Proč ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní pod dvojí způsobou?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní pod dvojí způsobou, aby se dvěma oddělenými způsoby představovala ve mši svaté jeho krvavá oběť na kříži, kde se krev od těla oddělila.

Nejsvětější svátost oltářní je též *obětí*, v níž se obětuje Pán Ježíš svému Otci. Poprvé se obětoval Pán Ježíš na kříži. Zde tekla jeho krev ze svatého těla a oddělila se od těla. Mše svatá je pak, jak se budeme později učit, stálé opakování a obnovování krvavé oběti Páně na kříži. A aby se tato oběť Páně, v níž se oddělila krev od těla zde opakovala, musí se mše svatá konat ve dvou oddělených způsobech. Proměňuje se zvlášť chléb a zvlášť (odděleně) víno v tělo a krev Páně.

588. Jak dlouho zůstává Ježíš Kristus přítomen pod způsoby chleba a vína?

Ježíš Kristus zůstává přítomen pod způsoby chleba a vína, pokud tyto způsoby trvají.

Pokud způsoby chleba a vína trvají, tj. pokud trvá podoba, barva, chuť a vůně chleba a vína, dotud je v nich Pán Ježíš přítomen. Kdyby se způsoby nějak zkazily, kdyby např. způsob chleba přešla ve hnilobu anebo způsob vína zkysala a proměnila se v ocet, přestal by být v nich přítomen Kristus Pán. Přijal-li tedy někdo tělo Páně pod způsobem chleba, zůstává Kristus Pán v něm tak dlouho přítomen, dokud způsob chleba není trávena, pokud má totiž ještě podobu chleba. Byla-li způsob chleba strávena, není tu již Nejsvětější svátost oltářní, protože zde chybí viditelné znamení, bez něhož není svátosti.

589. Jaká úcta náleží Nejsvětější svátosti oltářní?

Nejsvětější svátosti oltářní náleží ona nejvyšší úcta, totiž i klanět se jí

²⁹⁶ Jirsík, p. 383

(Slavnost Božího těla. Výstav Nejsvětější svátosti. Slavnost Srdce Páně. Čtyřicetihodinová pobožnost)

V Nejsvětější svátosti oltářní je skutečně, pravdivě a podstatně přítomen Pán Ježíš, a proto se jí máme klanět. Neklaníme se chlebu, neboť ve svátosti oltářní není podstata chleba, nýbrž klaníme se Pánu Ježíši, který pod způsobou chleba je v ní přítomen. Podobně čest, kterou někomu vzdáváme, nevztahuje se na oděv, ale na toho, kdo je jím oděn.

Církev sv. ustanovila tyto slavnosti k poctě Nejsvětější svátosti oltářní:

Slavnost Božího těla. (pozn. nově: Tělo a Krev Páně) Po mši sv. o tomto svátku se koná průvod s velebnou svátostí. (ot. 325) Původ slavnosti je tento: Blahoslavená *Juliana Kornelionská*, jeptiška řádu sv. *Augustina* v Lutychu (1193–1258), měla několikrát vidění, kterému nerozuměla. Vídala prý, tak vypravuje nábožná pověst²⁹⁷, jasný měsíc (úplněk), pouze na jedné straně prý poněkud zatemnělý a mající jakoby skvrnu. Vidění se často opakovalo. Po mnohých modlitbách a vzývání Boha bylo jí posléze zjeveno Bohem, že měsíc znamená katolickou církev, a temné místo na něm znamená nedostatek jedné slavnosti na počest Nejsvětější svátosti oltářní, aby bylo dáno Kristu slavné zadostiučinění za mnohá zneuctění, jichž se mu dostává od lidí v této svátosti. Bývalý arcijáhen lutyšský, *Jakub z Troyesu*, jeden z kněží, kterým se Juliana v Lutychu svěřila, stal se roku 1261 papežem, přijal jméno Urban IV. Dne 11. srpna 1264 nařídil, aby na počest Nejsvětější svátosti oltářní celá katolická církev každoročně ve čtvrtek po svátku Nejsvětější Trojice konala slavnost Božího těla. Avšak papež Urban IV. zemřel ještě téhož roku 1264 a jeho rozkaz nebyl proveden, až posléze papež Klement V. na církevním sněmu obecném ve Vienně r. 1311 potvrdil slavení svátku Božího těla a přednostně tak v církvi zavedl.

Po slavné²⁹⁸ mši sv. ten den konané, zajčně kněz u oltáře zpívat zpěv o velebné Svátosti „*Pange lingua*“, či „*Chvalte ústa vznešeného*“ a při slavném hlaholu zvonů následuje *slavný průvod s velebnou svátostí* pod širým nebem. Kněz nese velebnou svátost pod baldachýnem, a přísluhující okuňují ji neustále kadidlem, na znamení nejhlubší pocty, kterou vzdává církev Nejsvětější svátosti oltářní. I cesta, kudy se ubírá průvod, bývá posypána kvítím a posázena kolem ratolestmi, jako by i příroda sama přispívala ke zvelebení slavnosti svého Pána. Při průvodu koná kněz u čtyř oltářů *čtyři zastavení*, podobným způsobem jako v křížových dnech. Tyto oltáře jsou obráceny podle možnosti na čtyři strany světa na znamení, že národy od východu a západu, od jihu a severu se zvou ke stolu Páně, a že Kristus má být veleben všemi národy země, jako Syn živého Boha. U každého oltáře se zpívá část evangelia jednoho

²⁹⁷ Acta Sanctor. apud Holand. 5. Aprilis.

²⁹⁸ Conf. Dr. Podlaha, p. 376

ze čtyř evangelistů o ustanovení Nejsvětější svátosti oltární, protože všichni čtyři evangelisté svědčí o Kristu a velebné svátosti oltární. Nato koná kněz modlitbu k Nejsvětější svátosti oltární a jiné dvě za úrodu a pak žehná lid velebnou svátostí. Když se posléze procesí vrátí do chrámu, ukončí se pobožnost chvalozpěvem sv. Ambrože: „Bože, chválíme tebe“ (*Te Deum laudamus*).

V pátek po oktávě Božího těla se koná slavnost *Nejsvětějšího Srdce Páně*, která byla zavedena na základě zjevení blahoslavené Marie Alacoque (1647–1690.) Slavnost²⁹⁹ je výrazem neskonale lásky Spasitelovy k nám a ustanovena je na usmířenou za mnohé urážky, které se zvláště dějí této svátosti.

Úlohu (usmířit Božské Srdce Páně za urážky mu konané) vzalo na sebe zvláště „*Bratrstvo Nejsvětějšího Srdce Páně*“. Pius IX. zasvětil celou církev Nejsvětějšímu Srdci Páně. *Apoštolát modlitby* samotný, též zřízený k úctě Nejsvětější svátosti, ten má svůj základ ve víře katolického křesťana, že Ježíš Kristus, věčný velekněz a prostředník, „je stále živ, aby se za ně přimlouval.“ (Žid 7,25) Ustavičná modlitba Božského Srdce v nebi a na oltářích směřuje k naší spáse, k nápravě hříšníků, zachování nevinnosti, a to slovem k zachování a rozšíření Božího království na zemi a v lidských srdcích. Pod názvem: „*Apoštolát modlitby v jednotě se Srdcem Ježíšovým*“, založen spolek r. 1844, papež Pius IX. ho potvrdil r. 1866.

Vystavování (pozn.nově: *výstav*) *Nejsvětější svátosti* spočívá v tom, že se velebná svátost (obvykle po mši sv. nebo při odpolední pobožnosti k obecnému nařízení anebo na povolení biskupa vyjímá z tabernákula a v ciboriu nebo v monstranci se vystavuje na oltář věřícímu lidu k uctívání. Přitom se pak obvykle uděluje požehnání velebnou svátostí. Zde nežehná lid kněz, ale *sám Božský Spasitel*, a proto nesmí pronášet kněz žádná slova při tomto úkonu.

Vystavování (výstav) se děje zvláště:

1. při tzv. *Čtyřicetihodinové pobožnosti*. Ta se koná na památku 40-tidenního půstu Páně a 40-tihodinové doby, kdy Pán Ježíš v hrobě ležel. Vznikla v Miláně kolem r. 1534. Někde se koná nepřetržitě ve dne v noci, u nás jen za dne až do naplnění 40 hodin, v létě denně po 10, v zimě po 8 hodinách. V letní době se vykoná pobožnost u nás za 4, v zimní době za 5 dnů.

2. v *poslední 3 dny masopustu*. Tuto pobožnost zavedl Benedikt XIV. Chtěl učinit přítrž výstředním radovánkám a hrubým zlořádům, které se v těch dnech leckde páchají. I při mši sv., o nedělích a svátcích, nebo při odpoledních pobožnostech, při zaopatřování atd., může Svátost oltární být zvláště uctěna. Volá nás k této povinnosti Spasitel slovy: „*Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.*“ (Mat 11, 28)

K úctě velebné svátosti má nás také povzbuzovat *věčné světlo*. Tímto světlem, které má hořet ve dne v noci, připomíná nám církev sv. lásku Pána Ježíše a naše

²⁹⁹ Ibidem i viz Dr. Skočdopole: *Pastorálka II.*, p. 190

povinnosti k němu. Světlo zobrazuje Pána Ježíše, který je *světlem světa*, a zároveň označuje i oheň lásky, jaký v nás má vždy hořet v našich srdcích. (Mt 11, 28) Pomatujte, co máte řečeno ve slovech *poučení*:

Poučení: Chovej se vždycky zbožně a uctivě před Ježíšem Kristem přítomným v Nejsvětější svátosti oltářní! Chod' rád do kostela navštívit svého Spasitele, který přebývá ve dne v noci ve svatostánku, a klaněj se mu tam. Když jdeš okolo kostela, říkej: „Pochválena a pozdravena budiž bez ustání Nejsvětější svátost oltářní od tohoto času až navěky!”

B) O o b ě t i m š e s v a t é

Přechod : Učili jsme se, že Pán Ježíš je v Nejsvětější svátosti oltářní také proto přítomen, aby se za nás obětoval při mši sv. Nejsvětější svátost je tedy i *oběť*. A o tom nyní pojednáme, nejdříve o tom, co to vůbec je oběť.

590. Co je oběť?

Oběť je viditelný dar, který přinášíme Bohu, abychom jej zničením, anebo změněním daru uznali za nejvyššího pána.

K oběti náleží:

1. *viditelný dar*. Takovými byli ve Starém Zákoně: ovečka, jalovice, telátko, býk, hrdličky, holoubátka, obilí (mouka, chléb), víno, olej, kadidlo, sůl ap.

2. Tento viditelný dar *přinášíme Bohu*, tj. dobrovolně a rádi jej dáváme *Bohu*. Lidé si také dávají vzájemně rozličné dary na důkaz lásky, úcty, náklonnosti, vděčnosti atd.: rodiče dítkám, pán dělníkům atd. Ale dary, které se dávají lidem, nejsou obětmi v pravém smyslu. Obětí nazýváme jen dary, které se dávají *Pánu Bohu*.

3. *Zničením anebo změněním daru* uznáváme Boha za nejvyššího pána, tj. ten dar se *přemění* anebo *ničí* tak, že jej není možno ještě někomu jinému darovat, anebo jej k něčemu použít. Tímto zničením nebo změněním daru se naznačuje, že jej cele věnujeme Bohu.

Příklad: Oběť *Ábelova*. Viditelný dar byl beránek. Zničení se stalo ohněm a to za tím účelem, aby Bůh byl uznán nejvyšším pánem, ctěn a jemu byly vzdány díky.

Aby však zničení viditelného daru bylo skutečně *rádnou obětí*, musí

být obětován obětní dar řádem, čili způsobem předepsaným od Boha, a osobami Bohem ustanovenými (kněžími). Oběť je nejvznešenější způsob, jakým Boha uctíváme nejen vnitřně, nýbrž i zevně.

591. Byly oběti vždycky?

Oběti bývaly vždycky – již Kain a Ábel obětovali a židům ve Starém zákoně byly oběti výslovně přikázány Bohem.

Oběti jsou tak staré jako lidstvo. Mají svůj původ v samé *přirozenosti lidské*. Člověku je vrozeno vědomí, že na Bohu, nejvyšší bytosti, je závislý ve všem. Tomuto vědomí se snažil člověk dát výraz i *zevně*: jednak *modlitbou*: myšlenky a své city pozdvihuje k Bohu, jednak *obětmi*, odřiká se toho, co mu poskytla příroda a dává to Bohu. *Oběti tedy* (a modlitby) *byly od pradávna* nejpodstatnější částí bohoslužby. Pohané též přinášeli oběti svým bohům.

Ve Starém zákoně nejstarší oběť nám známá je oběť Kainova a Ábelova. Dál Noe vystavěl a obětoval oltář, též Abrahám, Izák a Jakub, patriarchové židovského národa, obětovali.

Skrze Mojžiše ustanovil samotný Bůh obětní řád vyvoleného národa a nařídil dvoje oběti: *krvavé a nekrvavé*. K obětem *krvavým* byl určen hovězí dobytek, ovce, kozy a holubi. Oběti *nekrvavé* byly buď *suché* z bílé mouky, anebo *mokrý* z vína. První i druhé byly zase buď oběti *zápalné*, když zabitá zvěř celá byla spálena na oltáři a tím se zobrazovalo úplné odevzdávání se Bohu, anebo oběti *děkovací, prosebné a smířitelné*, při nichž se jen tuk, jako nejlepší část oběti spálil na oltáři, zbytek se požil.

Oběti Starého zákona byly ovšem jen *předobrazem* oné oběti, kterou za nás Pán Ježíš na kříži dokonal. Neměly samy o sobě moc lid od hříchů osvobodit a smířit s Bohem. Ony *připravovaly* lid na vykoupení, takže ti, kdo je s kajícností konali teprve v té chvíli, kdy byla dokonána oběť Pána na kříži, byli ospravedlněni. (Duše v předpekli)

592. Proč přestaly oběti Starého zákona?

Oběti Starého zákona přestaly, protože byly jen předobrazy nebo nástinu oběti Nového zákona.

Bůh je nařídil, aby neustále poukazovaly na onu jedinou dokonalou

obět', která měla Boha dokonale ctít a jej usmířit. Z toho důvodu byly dány jen *na čas*, na určitou dobu. Když Pán Ježíš umřel na kříži, roztrhla se opona v jeruzalémském chrámě na dvě poloviny. To bylo znamením, že oběti Starého zákona mají přestat.

Jitřenka, která nám zvěstuje východ slunce, ihned mizí, jakmile se objeví slunce na nebeském blankytu. Úloha proroků, kteří předpovídali Pána Ježíše přestala, jakmile Pán Ježíš přišel na svět. Podobně musely oběti Starého zákona, které nastiňovaly obět' Pána Ježíše přestat, jakmile Nový zákon a s ním nastala i obět' Nového zákona.

593. Jaká je obět' Nového zákona?

Obět' Nového zákona je sám Syn Boží, Ježíš Kristus, který se svou smrtí na kříži obětoval za nás nebeskému Otci.

Již v ráji žádal Bůh od našich prarodičů obět' (obět' v nevlastním smyslu). Měli se zřici zapovězeného ovoce, tedy jaksi je Bohu přinést v obět'. Učinili-li by to, dali by tím najevo: Bůh je naším nejvyšším pánem, jsme podřízeni a máme jej poslouchat a *byli by uznávali Boha za nejvyššího pána*. Oni ale odepřeli Bohu tu obět' poslušnosti a místo úcty mu způsobili neúctu a urážku, jež byla nekonečná asi tak, jak Bůh sám je nekonečný.

Tuto nekonečně velikou urážku mohl odčinit jen nekonečně záslužný skutek (nekonečné zadostiučinění). A nekonečně záslužný skutek mohl vykonat *pouze Bůh*. Aby pak ten záslužný skutek mohl přijít i na lidi (jim být přivlastněn), musel být ten, kdo jej vykonává, též členem lidského pokolení, tedy i člověk. Jedině Bůh a člověk mohl tedy za lidi dostiučinit.

A Ježíš Kristus, Bůh a člověk, toto dostiučinění vykonal! On při poslední večeři proměňuje chléb a víno v tělo a svou krev, řekl: „Toto je mé tělo, které *za vás vydáno bude*, toto je má krev, která *za vás vylita bude na odpuštění hříchů*.“ Slovy přímo dokazuje, že své tělo a svou krev vydává za nás na odpuštění hříchů, že tedy umřel za naše hříchy, aby nám je odpustil nebeský Otec, čili obětoval se *za nás* na kříži svému nebeskému Otci.

Ježíš jakoby chtěl říci touto obětí: „Otče nebeský! Lidé tě nectili, neposlouchali, urazili tě a zasloužili trest. Hle, já tě ctím, místo nich já tě poslouchám, svůj život obětuji za ně podle tvé vůle. Přijmi tedy moji poslušnost, čest, kterou ti prokazuji v náhradu za jejich trest, který

zasluhovali, a odpust' jim, přijmi je opět za své syny!“

594. Čím se ustavičně obnovuje oběť Pána Ježíše na kříži?

Oběť Pána Ježíše na kříži se obnovuje mší svatou.

Slovo „mše“ se odvozuje od latinského „*missa*“ (*missio*), což znamená „*propuštění*.“ Novozákonní oběť byla tak nazvána, protože byli v prvních dobách církve *katechumeni* (tj. ti, kteří byli v křesťanském náboženství teprve vyučováni, ale nebyli ještě pokřtěni) a kajícíci po kázání nebo hned po evangeliu z chrámu propuštěni slovy: „*Ite missa est*“, protože nesměli být přítomni mši svaté nato konané. Až dodnes se těmi slovy propouští lid na konci mše svaté („*Ite missa est*“). Jiní odvozují to slovo od slovesa *mittere*, které prý má u klasiků význam „*konat, přinášet oběť*“.

595. Co je mše svatá?

Mše svatá je ustálená oběť Nového zákona, již se Ježíš Kristus obětuje nekrvavou formou pod způsoby chleba a vína svému Otci nebeskému.

Mše sv. je *oběť*, protože se v ní Ježíš Kristus obětuje pod způsoby chleba a vína. Při mši sv. Kristus Pán neumírá skutečně a tudíž není ona *naprostou obětí*, jakou je oběť kříže, ale je *obětí vztažnou*, tj. Kristus se nám jako za nás umírající a Otci se představující *představuje*. Není však mše sv. *pouhým* obrazem neboli pouhou upomínkou na oběť kříže, nýbrž *skutečnou obětí*, protože tu Kristus je skutečně přítomen jako obětní dar i jako obětující. Je to oběť *ustavičná*, protože se koná každodenně a tak se bude dít stále, až do konce světa. Je to oběť *Nového zákona*. Jako měl Starý zákon své oběti, tak má i ten Nový. Mše sv. je nekrvavá oběť, protože se při ní neprolévá žádná krev, na rozdíl od dění na kříži.

Ve Starém zákoně byla mše sv. předobrazena *obětí Melchizedechovou* a všemi nekrvavými oběťmi.

Když *Abrahám* vysvobodil svého příbuzného *Lota*, všechn jeho majetek a zajatý lid z ruky nepřátel a vracel se z boje domů, vyšli mu vstříc *Melchizedech*, král Šalemu s králem sodomským. *Melchizedech* obětoval na poděkování Bohu za Abrahámovu vítězství *chléb a víno*, neboť byl spoluknězem Nejvyššího a požehnal Abrahámovi. (Gn 14, 17n) Tu *Melchizedech* byl obrazem věčného kněze Ježíše Krista

a jeho oběť byla obrazem mše svaté. (pozn. nově: Jméno Melchizedech znamená „Král spravedlnosti“ a jméno Šálem, zase „král pokoje“), (Žid 7, 1,2)

Mše sv. byla již 400 let před Kristem předpovězena jasnými slovy posledního proroka *Malachiáše*.

Když vytýkal *Malachiáš* hříchy kněžím starého Zákona, volal: Praví Hospodin zástupů „Nemám ve vás zalíbení (tj. v kněžích židů), nepřijmu oběť z vašich rukou. Neboť od východu slunce až na západ je velké mé jméno mezi pohany a *na každém místě* se obětuje a přináší mému jménu oběť čistá, vždyť veliké je moje jméno mezi pohany – pravý Hospodin zástupů.“ (Mal 1, 10 11) Tímto proroctvím *Malachiáš* hlásá, že 1. přestanou oběti židů, 2. přijde čas, kdy nejen židé, ale všechny národy (od východu slunce až na západ) budou ctít jméno Hospodinovo a jeho jméno (skrže oběti) bude veliké, 3. přijde čas, kdy se bude obětovat jménu Hospodinovu nejen v Jeruzalémě, tak *na všech místech*, 4. tato oběť bude *čistá*. (svatá nekrvavá oběť³⁰⁰)

Toto příslibení se nemůže vztahovat na krvavou oběť kříže, která se stala jen jednou a to pouze na jednom místě, protože se v tomto příslibení mluví o *nekrvavé* oběti na každém místě obětované a tou obětí je mše svatá, jak učí i katolická církev: „*To je ta čistá oběť, o které předpověděl Bůh skrže Malachiáše, že jeho jménu, které bude veliké, bude obětována v národech na každém místě.*

596. Je nějaký rozdíl mezi obětí mše svaté a obětí na kříži?

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatný rozdíl, jenom způsob obětování je rozdílný.

K podstatě věci patří to, co činí věci, např. k podstatě almužny patří, aby někdo někomu něco dával. Jak to dává, zda ve zlatě či stříbře, zda sám či prostřednictvím jiných, nepatří k podstatě věci, tedy není to podstatné. Podstata oběti je právě v tom, aby někdo něco obětoval. Způsob obětování může být rozmanitý.

Mezi obětí mše sv. a obětí na kříži není podstatný rozdíl, pouze způsob obětování je rozdílný, tj. způsob, jak se Pán Ježíš obětuje svému nebeskému Otci, je jiný při mši sv. než byl za oběti na kříži. Proč není podstatný rozdíl mezi nimi viz další otázku.

597. Proč není mezi obětí mše svaté a obětí na kříži podstatný rozdíl?

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatný rozdíl: v obou případech je tentýž obětující kněz i tentýž obětní dar, tj. sám Ježíš Kristus.

³⁰⁰ Concil. Trid. sess.. 22. c. 1

Na kříži byl Pán Ježíš obětujícím knězem a obětním darem. „*Bude obětován, protože sám chtěl.*“ (Iz 56, 7): „*Cizince... ty přivedu na svou svatou horu a dám jim radost ve svém domě modliteb.*“ „...*sám sebe přinesl Bohu jako oběť bez poskvrny.*“ (Žid 9, 14) Podobně je to ve mši sv., sám se obětuje skrze ruce kněze.

Kněz, který obětuje mši sv., je jen *zástupcem Ježíše Krista*. Proto může při mši sv., při pozdvihování říci: „*Toto je mé tělo,*“, „*toto je má krev*“ a neříká: „*To je tělo Kristovo, to je krev Kristova.*“

598. Jaký rozdíl je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži co do způsobu obětování?

Co do způsobu obětování je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži rozdíl v tom, že se Ježíš Kristus na kříži obětoval krvavým způsobem, ve mši sv. se však obětuje nekrvavým způsobem a to tak, že znovu netrpí a neumírá.

Pán Ježíš se obětuje při mši sv. jinak, než se obětoval na kříži. Na kříži se obětoval *krvavě*, neboť při oběti na kříži tekla jeho nejsvětější krev, až zemřel. Při mši sv. se obětuje *nekrvavě*, tj. neprolévá již více krev, *netrpí a neumírá*, nýbrž přináší v oběť svému nebeskému Otci své tělo a svou krev ve způsobách chleba a vína. Ve mši sv. se neobětuje trpící a umírající Ježíš, nýbrž *vítězný a umírající*.

Ve škole je vhodné napsat na tabuli:

Pán Ježíš se obětuje

<i>na kříži</i>	<i>na oltáři</i>
krvavě	nekrvavě
viditelně (všichni ho viděli, kdo byli přítomni)	neviditelně (je skryt pod způsoby chleba a vína)
umřel	neumírá

599. Kdy ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté při poslední večeři.

Pán Ježíš vzal chléb před ním ležící do svých svatých rukou, pozdvihl oči k nebesům k Bohu, Otci svému všemohoucímu a činil díky, žehnal chléb a dával svým učedníkům, řka: „*Vezměte a jezte: toto je mé tělo, které se za vás vydává.*“ Potom vzal

i kalich s vínem, a opět díky činil, žehnal a dal jej svým učedníkům, řka: „*Vezměte a pijte z toho všichni: to je má krev, krev Nového zákona, která za vás za všechny vylévá na odpuštění hříchů. To číňte na mou památku!*“

600. Jak ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté takto:

1. *proměnil chléb a víno ve své tělo a svou krev a navíc sám sebe obětoval pod způsobami chleba a vína svému nebeskému Otci,*
2. *přikázal apoštolům, aby obnovovali tuto oběť na jeho památku.*

Ad 1. Při poslední večeři proměnil Pán Ježíš svým všemohoucím slovem chléb a víno ve své tělo a svou krev *a navíc obětoval sám sebe pod způsobami chleba a vína svému nebeskému Otci*, tj. obětoval své vlastní tělo i svou vlastní krev nebeskému Otci pod způsobami chleba a vína. Obětoval zde pravou a skutečnou oběť nekrvavým způsobem, neboť tělo a krev, které byly přítomny ve způsobách chleba a vína, bylo *tělo a krev obětní*: („tělo, které bude za vás vydáno, a krev, která za vás vylita bude“).

Tato nekrvavá oběť, kterou Pán Ježíš obětoval při poslední večeři, byla první mše svatá.

Ad 2. *Pán Ježíš přikázal apoštolům, aby tuto oběť obnovovali na jeho památku*, tj. dal apoštolům slovy: „*To číňte na mou památku,*“ rozkaz a moc totéž činit, co učinil právě nyní sám, tj. dal jim rozkaz a moc proměňovat chléb v tělo a víno v jeho krev a obětovat to jeho nebeskému Otci.

601. Proč ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté, aby:

1. *nám ustavičně připomínal svou krvavou oběť na kříži,*
2. *nám přivlastňoval ovoce oběti na kříži.*

Ad 1. Kdykoli se mše sv. obětuje na oltáři a mění se chléb v tělo a víno v krev, připomíná nám to oběť, kterou Pán Ježíš dokonal za nás na kříži.

Ustanovil tedy Pán Ježíš mši sv. proto, abychom si při ní připomínali Jeho přehořkou smrt na kříži, právě jako židé si směli připomínat svými oběťmi ve Starém zákoně budoucí oběť Vykupitelovu.

Ad 2. *Aby nám přivlastňoval ovoce oběti na kříži. Z oběti měl vždy užitek jen ten, za koho se oběť přinášela a kdo byl při něm přítomen s nábožnou myslí. Z oběti Páně na kříži měli tudíž užitek jen ti, kdo byli zbožně přítomni. Ale užitek z této oběti Páně měli mít všichni lidé. Proto se postaral Pán Ježíš, aby všichni mohli být přítomni Jeho oběti. (Svatí v předpekli, hotovi na ospravedlnění, stali se hned účastni užitků obětí mše svaté. Ti kteří žili později, mají být účastni těch užitků svou účastí při mši svaté.)*

602. Konala se vždy v katolické církvi oběť mše svaté?

Oběť mše svaté se konala v katolické církvi vždy od apoštolských dob.

Poprvé slavil oběť mše svaté sám Ježíš Kristus v jeruzalémském večeřadle na hoře Sión a od té doby můžeme slavení mešní oběti sledovat ve všech stoletích.

Apoštolové konali mši sv., to vyplývá z následujícího:

Sv. apoštol Pavel píše: „Máme oltář, z něhož právo jíst nemají ti, kdo slouží stánku.“ (Žid 13, 10), tj. Starého zákona se drží židé. Oltář však předpokládá přinášení oběti, a to v našem případě oběti určené k posvátným hodům, protože je tu řeč o „jedení“ z oltáře.

Apoštolové konali oběť mše svaté, to dosvědčují i *učedníci* svatých apoštolů, *sv. Klement*, společník *sv. Pavla*, *sv. Ignác*, učedník *sv. Petra a Jana*. *Svatý Cyril Jeruzalémský* popisuje mešní řád a v Římě se nalézá dosud onen dřevěný oltář, na němž sloužili *sv. Petr* a jeho nástupci až do doby *sv. Silvestra* oběť mše sv. V životopise *sv. Matouše* čteme, že byl probodnut kopím ve chvíli, kdy konal oběť mše sv.

Též v životopise *sv. apoštola Ondřeje* máme důkaz toho, že při výkladu učení Ježíše Krista před místodržitelem pohanským byl jím osloven takto: „Takové věci povídej lidem, kteří tobě věří, já ale pravím tobě, nebudeš-li obětovat bohům pohanským, dám tě bičovat, a na kříž, který tak vychvaluješ, přibít.“ Nato *sv. Ondřej* odpověděl: „*Ovšem, já obětuji každodenně pravému a všemohoucímu Bohu, nikoli však kadidlo, maso nebo krev zvířat, nýbrž neposkvrněného Beránka.*“

Sv. otcové³⁰¹ a církevní učitelé svědčí o tomtéž. Vypravují, jak byla

³⁰¹ De civit. Dei, L. 10, c. 20

slavena oběť mše sv. u nich a jak Bůh skrze ni udělil přemnohé milosti. „*Denně se obětuje Kristovo předražené tělo a krev na stole tajemném.*“ (Sv. Hippolyt +asi r.235) Sv. *Augustin* říká výslovně: „Eucharistie jest nej-vyšší a pravá oběť, před níž všechny ostatní ustupují.“ A dále týž světec: „Sám vtělený Bůh ustanovil ze svého a krve své oběť podle řádu Melchizedechova.“³⁰² A ve své 22. knize „*O městě Božím*“ vypravuje tento veliký učitel církve, že za jeho časů byl jeden dům velmi znepokojován zlými duchy, že ale *skrze oběť mše svaté*, která se vykonala v tomto domě, byl očištěn a osvobozen od onoho trápení.

Ani *protestanté* nemohou popřít, že sv. *Augustin* konal oběť mše.

*Hrabě*³⁰³ *Stafford*, jeden z nejvýznamnějších a nejbohatších anglických pánů, měl choť, která byla právě tak horlivou protestantkou, jak on byl horlivým katolíkem. Bydlel se svou chotí nějaký čas v Abbeville ve Francii. Jednou je navštívil amienský biskup, pan de la Motte. Hraběnka se s ním seznámila a poslouchala často jeho vyučování. Tím a zvláště Boží milostí se stalo, že odkládala jednu bludnou domněnku za druhou, že až na některé články se úplně přesvědčila o pravdě katolické víry. Pochybnosti, které ji trápily nejdéle, týkaly se zvláště mše sv., očištění a modlitby za mrtvé. Jednoho dne, když hraběnka sama začala mluvit o těchto věcech, usiloval biskup o vyvrácení jejích bludných názorů. Viděl však, že hraběnka trvá na svém a nechce se dát přesvědčit a řekl: „Hraběnko, znáte protestanského londýnského biskupa, a již několikrát jste o něm mluvila s velkou úctou. Nuže tedy, napište mu, anebo sama se k němu odeberte, a řekněte mu: „Amienský biskup se stane protestantem, jestliže vy, pane jste schopni dokázat, že sv. Augustin, kteréhož i vy pokládáte za jedno z těch nejjasnějších světél katolické církve, oběť mše sv. nekonal, a nemodlil se za mrtvé, zejména ale za svou matku.“ Hraběnka svolila a prosila hraběte, aby se sám odebral do Londýna s tímto poselstvím. Hrabě, jehož neznal protestantský biskup, odevzdal mu list hraběnky, své manželky a žádal odpověď. Ale londýnský biskup odpověděl jen ústně: „Tato paní přišla do zlé společnosti a to, co bych jí mohl dát jako odpověď, by bezpochyby neúčinkovalo, můj list by si snad jiní lidé vykládali ze špatné strany. Proto jí nedám žádnou odpověď.“ Hraběnka užasla nad touto polovičatou odpovědí, a z toho, že jí biskup nezaslal žádnou odpověď usoudila, že jí dát nemohl. I stala se brzy nato katoličkou.

Bohoslužebné knihy dávných dob, a to v církvi *latinské i řecké*, obsahují modlitby z apoštolských dob, ve kterých se mluví o oběti Kristova těla i jeho krve. Např. kněz se modlíval při mši sv.: „Modleme se a dobrořečme

³⁰² Conc. 2. in psalm. 33

³⁰³ Jirsík, p. 263

živému Beránku Božímu, jenž se na oltáři obětuje.“ A dál: „Bud' milostiv, ó Bože, duším zemřelých, za něž Ti obětujeme tuto oběť přesvatou.“

Konečně to plyne z *nejstarších památek církve*. Takové památky jsou různé obrazy a posvátné věci, které nalézáme v římských katakombách.

Je tu např. vyobrazen na třínožce chléb s rybou. Třínožka znamená oltář, a řecké jméno ryby *Ichtys* obsahuje začáteční písmena řeckých slov, která přeložena zní: *Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel*. Tím obrazem se tedy naznačuje: „My křesťané obětujeme na oltáři ve způsobě chleba Ježíše Krista, Božího Syna a Spasitele.“

Jen z neznalosti těchto věcí může někdo popírat, že by nebyla sloužena mše sv. ve všech dobách.

603. Kdo koná oběť mše svaté?

Oběť mše svaté konají biskupové a kněží. Činí totéž, co činil Ježíš Kristus při poslední večeři.

Kněz bere chléb a kalich s vínem a žehná je (*obětuje*) a pronáší nad nimi táž slova, která pronesl Kristus Pán nad chlebem a vínem, jimiž proměňuje se chléb v tělo a víno v krev Pána Ježíše (*proměňování*), kněz požívá tělo i krev Kristovu a dává je pod způsobou chleba požívat též věřícím (*přijímání*). Na oltáři se obětuje vlastně sám Kristus Pán prostřednictvím apoštolů a jejich nástupců: ti v jeho jménu pronášejí předpodstatňující slova.

Jen apoštolové a ti, na které přenesli svou moc, totiž biskupové a kněží, mají tuto moc sloužit mši sv. Vyplývá to ze spisů sv. otců a z církevních dějin. Jáhnové směli nanejvýš rozdávat Nejsvětější svátost, anebo ji donášet nemocným a vězňům, poustevníci, co nebyli kněžími, brávali si Nejsvětější svátost s sebou na poušť, aby ji mohli přijímat podle potřeby.

604. Komu se obětuje mše svatá?

Mše svatá se obětuje jen Bohu, i když se koná ke cti svatých, obětuje ji kněz samotnému Bohu.

Pán Ježíš se obětoval *na kříži* svému nebeskému Otci. A protože mše sv. je v podstatě táž oběť, jako byla oběť Pána Ježíše na kříži, je z toho patrné, že *i na oltáři se* Pán Ježíš obětuje Bohu, že se tedy mše sv. může obětovat jedině Bohu. Může se však konat mše sv. též *ke cti svatých*.

Každý den je zasvěcen některému svatému a jemu ke cti se též mše sv. slouží. Jí nejprve *děkujeme Bohu* za milosti, které udělil onomu svatému, a za to, že jej ráčil oslavit v nebi, a spolu prosíme onoho svatého, aby se za nás u Boha přimlouval a vyprosil nám podobné milosti. Obětí mše sv. tedy ctíme svaté, ale mše sv. se obětuje ne *jim*, ale Bohu.

605. Proč se koná mše svatá i ke cti svatých?

Mše svatá se koná i ke cti svatých proto, abychom :

1. *děkovali Bohu za milosti, které svatým udělil,*
2. *dosáhli jejich přimluvy u Boha.*

Mši sv. *děkujeme Bohu* za milosti, které udělil svatým, protože svatí v nebi jsou s námi členy jednoho a téhož společenství svatých, a proto ony milosti, kterými je Bůh obdařil, jsou k oslavě *celé církve*, Jejich zásluhy a dobré skutky prospívají celé církvi a Bůh na jejich přimluvu i nám uděluje mnohé milosti. A tím, že obětuje mši sv. k jejich cti a tak je uctíváme, prosíme je též, aby se za nás u Boha přimlouvali a Bůh na jejich přimluvu nám udělil milosti.

606. Na jaký úmysl se koná se mše svatá?

Mše svatá se koná, abychom:

1. *Boha náležitě ctili a chválili – (oběť chvály),*
2. *Bohu děkovali za všechna dobrodiní – (oběť díků),*
3. *usmířili Boží spravedlnost a dosáhli milosti pravé lítosti a kajícího*
jako i odpuštění trestů za hříchy – (oběť smíření),
4. *vyprosili vše dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným – (oběť prosebná).*

Ad 1. Abychom Boha *náležitě* ctili, tj. tak ctili, jak to zasluhuje jako nejvyšší Pán. Čím³⁰⁴ větší pán, tím mu náleží větší úcta. Bůh však je nejvyšší Pán, a proto mu přináleží nejvyšší úcta. A čím mu ji prokážeme? Snad nějakou chválou? Andělé a svatí chválí Boha ustavičně a přece to není dostatečná úcta. I kdyby dali všichni lidé na světě všechno, i svůj vlastní

³⁰⁴ „Příprava ku sv. přijímání“ od V. Macka II. p. 95

život jemu za oběť, aby ho ctili, nebyla by to přece úcta, jaká mu náleží.

Nejvyšší úctu mu prokazujeme, když mu darem přinášíme, *co je mu nejmilejší a nejdražší*. A to je jeho Syn Ježíš Kristus. Proto mší sv., v níž se obětuje Ježíš Kristus, nejlépe ctíme a chválíme Pána Boha. Jediná mše sv. přináší Bohu víc úcty než vše, co mu mohou andělé a svatí obětovat. Tu je mše sv. *oběť chvály* tj. *oběť chvály nejdokonalejší* i Bohu *nejmilejší*.

Ad 2. Čím³⁰⁵ více nám kdo prokazuje dobrodiní, tím více jsme mu povinni děkovat. Pán Bůh nám ovšem prokazuje nejvíce dobrodiní. Vše, co máme, máme jenom od něho. Proto jsme také povinni mu děkovat. Ale jak mu poděkujeme nejlépe? Kdybychom mu obětovali z vděčnosti všechen majetek, ba i svůj život, co by to bylo proti jeho dobrodiní? Vždyť to vše i tak jemu náleží. Nejlépe je možné tedy poděkovat zase jen obětí mše svaté, protože tu obětuje Pán Ježíš, dar nesmírné ceny. Mše sv. je tedy též *oběť díků*, a to opět *oběť díků nejdokonalejší* a Bohu *nejmilejší*.

Ad 3. Mše sv. je *oběť smíření*, tj. oběť, kterou bývá Bůh usmířen. Hřích je největší urážkou Boha. A co může člověk učinit na usmíření Boha? Kdyby mu daroval všechnen svůj majetek, ba i svůj život položil v nejhroznějších mukách za oběť, co by to znamenalo oproti urážce, již způsobil Bohu hříchem? Jak je možné tedy rozhněvanou Boží spravedlnost usmířit? Je to možné jen obětí mše sv., protože zde obětuje Pán Ježíš nebeskému Otci sám sebe. U Mše sv. jde tedy o *oběť smíření*.

Obětováním mše sv. *se Bůh s námi usmíruje a dává nám milost pravé lítosti a kajícího*, tj. uděluje nám Bůh v hojnější míře milosti, abychom poznali své hříchy, litovali jich, upřímně se z nich vyznali, podle možnosti za ně dostiučinili a svůj život napravili.

Obětováním mše sv. *dosahujeme od Boha i odpuštění časných trestů*, které by kající po dosažení rozhřešení ve svátosti pokání musel trpět buď v tomto životě anebo v očistci.

Za dob sv. Bernarda (pozn. nově: *patron cisterciáků – mnich a opat, +1153 v Clairveaux (Klervó)*), zemřel řeholní bratr, odsouzený Bohem k očistcovým mukám. Ten se zjevil jednomu ze starých kněží v klášteře a sdělil mu, že je v očistci, i prosil jej důtklivě, aby kněží kláštera, v němž zemřel, nepřestávali za něho obětovat mše svaté. Po nějakém čase zjevil se zemřelý onomu knězi opět, a to již oslavený,

³⁰⁵ Ibidem

proměněný³⁰⁶, a řekl: „Děkuji Pánu Bohu našemu, protože nyní jsem již v nebeské blaženosti.“ Kněz se ho otázal: „Jak jsi byl vysvobozen?“ Zemřelý odpověděl: „Pojď a viz!“ Po těchto slovech ho uvedl do klášterního kostela, ukázal mu, jak tam stáli u všech oltářů kněží a sloužili s největší nábožností mše sv. a pravil: „Viz, touto zbraní milosti jsem byl vysvobozen z očístce. Mše sv. je vítězná moc Božího milosrdenství. Mše sv. je onou jedinkou žertvou čili smírnou obětí, která snímá hříchy světa. Pravím ti podle pravdy, že této smírné oběti Božského Spasitele naprosto nic odporovat nemůže, jedině nekající srdce.“ Když onen starý kněz vypravoval toto zjevení klášterním bratřím byli všichni ještě více horliví a s tím větší nábožností i uctivostí konali Nejsvětější oběť mše sv.

Obětováním mše sv. se nám přivlastňují zásluhy Ježíše Krista, takže za nás Pán Ježíš dost činí. Mše sv. je tudíž nejlepším prostředkem, abychom dosáhli odpuštění trestů za hříchy. Jaká to milost od Boha, že máme mši sv., jaké to napomenutí pro nás, abychom se jí účastnili!

Avšak připomínám výslovně, že mše sv. není snad oběť smíření v tom smyslu, aby ten, kdo je přítomen mši sv., nebo ji za sebe dá sloužit, obdržel již odpuštění těžkých hříchů, aniž by za ně činil pokání, nýbrž že je mše sv. *obětí smírnou* v tom smyslu, že hříšník skrze ni obdrží milost opravdové lítosti, upřímné zpovědi a pokání a dále, že Bůh nesešle mnohé tresty, jako nemoci, pronásledování na hříšníka, které by seslal, kdyby nebylo mše sv.

Ad 4. *Mše sv. je oběť prosebná*, tj. oběť, skrze niž si vyprošujeme všechno dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným.

Kolik dober potřebujeme každodenně pro tělo i pro duši! Zdraví, pokrm, nápoj, oděv atd. Kolik dober pak pro duši! Ale jak si můžeme vyprosit tyto milosti, když jsme hříšníci, a nezasluhujeme si nic? To je možné opět obětí mše sv., protože se v ní obětuje Pán Ježíš za nás nebeskému Otci. Zde neprosíme ve jménu Ježíše, nýbrž *Pán Ježíš prosí sám za nás*. Proto je oběť mše sv. nejdokonalejší *obětí prosby*.

607. Kolik je milostí neboli užitků mše svaté?

Milosti neboli užitky mše svaté jsou dvě: obecné a zvláštní.

Milosti, které se dostávají skrze mši sv. *všem* lidem, hlavně však členům církve, se nazývají *obecné*. Milosti, které se dostávají jednotlivcům, nazývají se *zvláštní*.

³⁰⁶ Výklad nejsv. oběti mše sv.“ dle Martina z Kochemu zpracoval Dr. Lev Řehák, p. 76

Které jsou milosti, neboli užitky mše sv., vyplývá hlavně z povahy mše sv. jako oběti *smírné* a oběti *prosebné*. Jde o: 1. rozmnožení posvěcující milosti Boží, 2. odpuštění všedních hříchů a časných trestů, 3. udělení pravé lítosti a kajícího, 4. posila proti pokušením 5. obdržení časných dober, pokud jsou prospěšné naší duši.

608. Komu se dostává obecných užitků mše svaté?

Obecné užitky mše svaté se dostávají všemu lidstvu, zvláště však církvi bojující a trpící.

Pán Ježíš se obětoval na kříži za spásu všeho lidstva a na usmíření za hříchy celého světa. Mše sv. je obnovení této oběti, její užitky se vztahují na všechno lidstvo. A církve ji také obětuje na ten úmysl (za veškeré lidstvo), aby *všichni lidé* došli věčné spásy obrácením k víře.

Z toho důvodu se kněz při *obětování kalicha* modlí: „*Obětujeme tobě, Hospodine, kalich spasení, tvou dobrotivost vzývajíce, aby před obličejem tvé velebnosti Boha za naše i celého světa spasení s líbeznou vůní vstoupil.*”

Obecné užitky mše svaté dostává však *zvláště církve bojující a trpící*, tj. katolíkům (nábožným ve větší míře než hříšníky) žijícím na tomto světě a duším zemřelých v očistci, skrze mši sv. vyprošujeme jim zkrácení anebo odpuštění trestů, které musí trpět v očistci za své hříchy.

Když byla krev Páně prolita na kříži poprvé, vysvobodila všechny duše ze žaláře očistce, jak svědčí o tom prorok Zachariáš (9, 11): „Pro krev smlouvy uzavřené s tebou s tebou propustím tvé vězně z jámy, ve které není vody.“ tj. ze žaláře. Těmi slovy chce prorok naznačit, že obecné vykoupení duší máme přičíst prolité krvi Ježíše Krista. Co máme říci o mši sv., ve které ta bývá přelévána? Sv. Řehoř praví: „*Muka očistcová bývají odpuštěna těm zemřelým, za které mše sv. sloužena bývá a za které kněz zvláště se modlí.*”

609. Komu se dostává zvláštních užitků mše svaté?

Zvláštní užitky mše svaté získávají:

1. kněz, který ji obětuje,
2. ti, za které ji kněz zvlášť obětuje,
3. ti, kdo jsou jí nábožné přítomni.

Kněz je při mši sv. náměstkem samotného Pána Ježíše, a koná obět

mše sv. předně *za sebe*. To vysvítá ze slov: „*Přijmi, Svatý Otče, tuto neposkvrněnou oběť, kterou já nehodný služebník tvůj obětuji tobě za hříchy, urážky a nedbalosti své.*“ Jak by mu tedy neměla prospět?

Mše sv. *prospívá těm, za které ji kněz zvlášť obětuje*³⁰⁷. Každá modlitba za jednoho člověka nebo více lidí, anebo za jednu nebo více duší v očištění může být konána, podobně může být obětována knězem i mše sv., který je též jistý druh nejúčinnější modlitby, za jednoho nebo více lidí, nebo všechny duše v očištění od kněze. Ony mají *zvláštní užitek* ze mše svaté.

Mše sv. může být obětována za každého katolického křesťana, který žije v jednotě s církví, anebo zemřel v této jednotě. Za zemřelé katolíky, kteří vzbuzovali zaživa svými hříchy věřícím veliké pohoršení, jako jsou např. tupitelé víry, sebevrahové, loupežníci, lidé všeobecně známí jako nemravníci, lichváři, usmrcení v souboji a vůbec všichni, kterým nelze povolit církevní pohřeb, jim mše sv. se neobětuje *přímo a zřejmě*, tj. tak, aby se mše sv. napřed ohlašovala nebo, aby jména těch, za něž se obětuje, připomínala hlasitě v modlitbách. Ale kněz může obětovat za takové osoby mši sv. a jména připomínat *potichu*, ale to jen tehdy, když není jisté, zda zemřeli v nekajícnosti. Za *živé nekatolíky a nevěřící* může se obětovat mše sv. *soukromě* (nepřímo a zřejmě), za nekatolického vládce i veřejně. Za *zemřelé nekatolíky* a za zemřelé katolíky vyobcované z církve nemůže být obětována mše sv., není-li jisté, zda poznali před smrtí svůj blud nebo hřích a opravdově ho litovali.

Proto dávají věřící dobrovolnou almužnu, nebo-li dar (mešní stipendium) knězi, aby odsloužil mši sv. na jejich úmysl. Tímto darem však neplatí za mši sv., neboť ji nelze zaplatit všemi poklady světa, ale dává se knězi jenom příspěvek tzv. milodar. Proto je nesmyslné říkat: Co stojí mše svatá? V našich krajinách je určen obnos 1 koruna. Více nesmí kněz žádat od věřících, ale může přijmout i více, když mu to dá dárce dobrovolně, může však i méně vzít, zvláště je-li dárce chudá osoba.

Zvláštní užitek ze mše sv. dostávají také ti, kteří jsou jí nábožně přítomni. Kněz se modlí před pozdvihováním: „*Rozpomeň se, Hospodine, na služebníky a služebnice své ... a na všechny okolo stojící, jejichž víra i pobožnost tobě je známa*“.... Neměli by tedy přítomní být účastni těchto

³⁰⁷ Dialog lib.4.c.65

zvláštních užitků? Proto *sv. Vavřinec Justinián* praví: „Lidská mluva není schopná vyjádřit, jaké vznešené dary poskytuje mše svatá. Předrahá tato oběť smiřuje hříšníka s Bohem, činí ctnostného dokonalejším, rozmnožuje zásluhy, působí odpuštění hříchů, přemáhá pokušení, zapuzuje nepravosti“.

Šimon z Montfortu ³⁰⁸, slavný vítěz nad Albigenskými, býval denně přítomen s velkou nábožností na mši sv.. O tom věděli dobře i jeho nepřátelé. Proto využili jednoho dne, když Šimon právě byl na mši svaté v polní kapli této příležitosti a přepadli ležení katolíků. Za velkého hluku, který přitom nastal, pospíšili důstojníci k Šimonovi a hlásili mu, že nepřátelé vpadli do ležení. Vlastní lid je v největším nebezpečí a bude pobit, jestliže nepřijde okamžitá pomoc. Vojevůdce právě tak zbožný jako udatný, odpověděl: „Dovolte, abych dal přednost věcem Božským před lidskými, a abych svému Spasiteli prokázal v této mši svaté povinnou službu.“ Potom dal důstojníkům přiměřené rozkazy, a mši svatou s největší nábožností sledoval dále. Ale brzo dostavili se jiní poslové a sdělili, jak veliké škody Albigenští již nadělali. Ale Šimon pravil: „Neodejdu z tohoto místa, pokud bych svého Spasitele neuzřel a jemu se nepoklonil.“ Potom s tím větší vroucností poručil Kristu Pánu svůj lid, který se nalézal právě ve velké tísní a prosil ho, aby mu pro tuto svou svatou oběť přispěl na pomoc. Když se při pozdvihování přítomnému Bohu a Spasiteli poklonil a nebeskému Otci Tělo i Krev jeho Syna obětoval za svá vojska: povstal, a pravil jasným hlasem: „Nyní, Pane, propustíš svého služebníka v pokoji, protože mé oči viděly Spasitele.“ A obrátil se k důstojníkům, řekl: „Nuže, nyní pojďme, a je-li to Boží vůle, zemřeme pro toho, který za nás ráčil zemřít na kříži.“ Potom se ozbrojil, vsedl na svého válečného oře, rozdělil svých osm set jezdců a nepatrný zástup pěšáků na tři voje a hrdinně vypadl na četného nepřítele. Ve jménu Nejsvětější Trojice vrhl se Šimon do boje a jeho vojska následovala statečně jeho příkladu a dobyla skvělého vítězství. Mnoho tisíc nepřátel zůstalo na bojišti, a ostatní se svými vojevůdci Raimundem hrabětem z Tulusu a Petrem, králem aragonským, dali se na útěk. Toto veliké a skvělé vítězství, kterého dobyl Šimon z Montfortu r. 1211, všichni připisovali jeho udatnosti. Ale zbožný rek slavnostně prohlásil, že tohoto slavného vítězství nedobyl udatností svého vojska, které mělo sotva tři tisíce mužů, ale skrze sílu oběti mše svaté, při níž vroucně Pána Ježíše o pomoc prosil³⁰⁹.

Mši sv. rozeznáváme: *zpívanou, slavnou, tichou a zádušní, neboli requiem*. *Zpívaná* je ta, při níž kněz i zpěváci některé části mše sv. zpívají. *Slavná*, při níž knězi slouží jáhen a přísluhuje podjáhen, hoří mnoho svící a užívá se kadidlo. Mše sv. je *tichá*, při které kněz jednak potichu jednak

³⁰⁸ Martin z Kochemu: „Mše sv.“ p. 308

³⁰⁹ Fornerus conc. 78 in psalm Miserere.

nahlas modlitby pouze říká (recituje). *Zádušní*, když kněz slouží mši sv. v černém liturgickém rouchu za jednoho nebo více zemřelých. Jmenuje se také *Requiem*, protože slovy – „*Requiem*“ začíná vstupní modlitba.

Mše sv. se slouží na *oltáři*.³¹⁰ Oltář je vyvýšený stůl, mající někdy též podobu náhrobku nebo rakve a to proto, že za starodávna stavívali oltáře na hrobech svatých mučedníků. Je opatřen ostatky svatých, trojím bílým plátnem, křížem se Spasitelovým tělem na znamení, že se na oltáři táž oběť koná, kterou Pán Ježíš vykonal na kříži a nejméně dvěma voskovými, hořícími svícemi.

Kalich je kovová nádoba, mající podobu otevřeného liliového květu na podstavci. Do kalichu nalévá kněz při mši sv. víno, které potom proměňuje v krev Páně.

Paténa je malá, kulatá miska, uprostřed vyhloubená, na chléb, který kněz proměňuje v tělo Páně. Kalich i paténa jsou buď zlaté anebo stříbrné, ale potom vyzlacené. Ke kalichu a paténě pak ještě náleží:

Purificatorium, ručníček k utírání kalichu a patény, *palla*, čtverhranná, tuhá pokrývka, kterou se mezi mši svatou přikrývá kalich, aby nic do něho nespadlo. *Korporále*, bílý ubrousek, na nějž se při mši sv. tělo Páně (*corpus Domini*) klade, *vélum*, závoj, kterým se kalich na počátku a ke konci mše sv. zahaluje, *burza*, taška, do níž se složené korporále uschovává.

Víno a voda se nalévá do kalichu ze *dvou konviček*, které se přinášejí hned na tácku k oltáři. *Misál* je kniha, ve níž jsou obsaženy mešní modlitby pro každý den roku v latinském jazyce. Mše sv. se slouží v *latinském* jazyku, protože se tato řeč již nemění, je řečí mrtvou a jím se označuje jednota víry mezi národy a že touto lidu nesrozumitelnou řečí se vhodně naznačuje *tajemství* posvátné bohoslužby, a chrání se před možným zneužíváním a zneuctíváním. (Pozn. nově: nyní se slouží mše sv. v *národních* jazycích, tzn. v České republice česky, na Slovensku slovensky apod., někdy a někde ještě přetrvává sloužení mše sv. v latině, a to po schválení biskupem.)

Již ve Starém zákoně bylo předepsáno knězi zvláštní roucho pro bohoslužbu. Proto se sluší tím více, aby i v Novém zákoně kněz oblékl zvláštní roucho, když má sloužit mši svatou.

Roucha bohoslužebná, která kněz obléká ke mši sv., jsou: *Talár* od krku až k patám splývající šat. Nazývá se též *klerika*, u řeholníků *hábit*. *Humerál* neboli nárameník je lněný, bílý šat, kterým zahaluje kněz hrdlo a ramena a jeho význam je, že má bojovat zvláště při konání svatých obřadů proti všemu pokušení. (Přilba spasení.) *Alba* je bílý, řasnatý až k zemi splývající šat a značí čistotu srdce. *Cingulum*, bílý, úzký pás značí zdrženlivost.

Jím se podkasaná alba váže na znamení, že kněz chce spoutat všechny zlé

³¹⁰ Dr. Dom. Špachta: Stručná katolická liturgika, p. 15

žádosti. *Manipul* (=náručník) je páska visící na levé ruce. Dříve to byl lněný ručník, jímž si duchovní stíral pot z tváře. Označuje neúnavnou horlivost ve službě Boží. *Štola* je dlouhý úzký pruh, visící knězi přes obě ramena, ozdobený uprostřed a na konci křížky. Je to znak kněžského úřadu. *Ornát* či *kasule* je vrchní mešní roucho a znamená břímě povinnosti kněžského úřadu.

Roucha bohoslužebná jsou barvy: *bílé, červené, fialové, zelené a černé*. *Bílá* barva označuje radost, slávu a nevinnost, užívá se jí o svátcích Páně, Panny Marie, andělů a vyznavačů, tj. svatých, kteří zemřeli přirozenou smrtí. *Červená* barva je barvou krve a ohně a užívá se jí o svátcích svatých mučedníků a o svátcích svatodušních, protože Duch Svatý sestoupil na apoštoly v podobě ohně. *Fialová* barva (popelavá) je barvou kající, užívá se jí v době kající (v adventě, postě, o suchých a křížových dnech). *Zelená* barva znamená naději, užívá se jí o nedělích po Zjevení Páně a po Duchu Svatém, jestliže se neslaví právě v tyto neděle nějaký důležitější svátek, který by vyžadoval jinou barvu. *Černá* barva znamená smutek, užívá se jí při bohoslužbách za mrtvé, na Velký pátek a v den Památky zemřelých (Dušiček).

Čtyři části mše svaté jsou velmi důležité a nazývají se *hlavní části*.

610. Které jsou hlavní části mše svaté?

Hlavní části mše svaté jsou :

1. *evangelium*,
2. *obětování*,
3. *proměňování neboli pozdvihování*,
4. *přijímání*.

Mše sv. začíná *stupňovou modlitbou*. Nazývá se tak proto, že ji kněz říká před nejspodnějším stupněm oltáře. Tato modlitba obsahuje žalm 42., a *confiteor*, kterým vyznává kněz i ministrant ve jménu lidu zkroušeně svou hříšnost a prosí Boha o odpuštění. Pak vystupuje k oltáři a *líbá jej* tam, kde jsou uloženy ostatky svatých s tím významem, že ctí svaté a spojuje s jejich uctíváním Boha i svou modlitbu v jedno. Poté následuje sám *introit* (vstup). Introit byl původně celý žalm, který zpíval dříve lid a nyní (někdy) jej zpívají jen chrámoví zpěváci, za *vstupování* kněze k oltáři. Z něho nyní zbylo na počátku mešního formuláře jen několik veršů. (Dle něho se nazývá též někdy mše sv: Requiem, Roráty, někdy i připadající neděle: Reminiscere, Oculi atd.) Po introitu následuje *Kyrie elejson* (Pane, smiluj se, Kriste smiluj se) a *Gloria* („Sláva na výsostech Bohu“). Po tomto radostném zvolání modlí se kněz s rozepjatýma rukama jednu nebo více *modliteb (kolekty)*. Kolekty jsou *modlitby sebrané* (collectae orationes), protože v nich kněz sbírá takřka všechny prosby věřících dohromady a

přednáší je jejich jménem Bohu.

Pak nastupuje *poučná*, neboli *historická*, část, sestávající se nejdříve z *epistol* (psaní, lekce (čtení)) obvykle část z listů sv. apoštolů a *graduale* (modlitba postupní). Modlitba postupní byl rovněž celý žalm (jako introit), který se zpíval, když jáhen vystupoval po stupních na kazatelnu, aby odtud četl sv. evangelium. Nyní čte kněz evangelium u oltáře. Kněz ubírá se ze strany epištolní (levé) na stranu evangelní (pravou) tak, jakoby přecházel od Starého zákona k Novému zákonu, a na pravé straně oltáře čte *evangelium* (radostná zpráva) dotyčného dne.

611. Co máme dělat při evangeliu?

Při evangeliu máme vstát a svatým křížem se požehnat na znamení, že jsme připraveni vyznávat učení svatého evangelia před světem a žít dle něj.

Při evangeliu, tj. když kněz čte evangelium, vstaneme a zůstaneme stát, pokud je nepřečte. Povstání je znamením úcty k slovu Božímu. V evangeliu k nám mluví Pán Ježíš. Oním povstáním naznačujeme, že jsme připraveni vyznávat Kristovo učení, podle něho žít a je i hájit. (Proto za starých dob rytíři při evangeliu tasili meče.)

Kdysi ³¹¹ měli mnozí panovníci výsadu, že mohli zpívat sv. evangelium při mši svaté. Roku 1413 přijal císař Zikmund roucho jáhna a zpíval sv. evangelium při slavné mši sv. papeže Jana XXII. a císař Karel IV. stál roku 1347 s obnaženým mečem při čtení sv. evangelia v chrámu Bazileje. V Praze zpívali císařové o Velikonocích a Božím těle evangelium často z trůnu.

Kněz znamená počátek evangelia znamením sv. kříže proto, že evangelium vypráví o skutcích Ježíše ukřižovaného. I věřící se mají znamenat na začátku evangelia sv. křížem na čele, ústech a na prsou.

Na čele na znamení, že se nebudeme za svou víru nebudeme stydět, *na ústech*, že ji vždy chceme vyznávat, *na prsou*, že ji chceme v srdci nosit, tj. podle ní žít.

Když kněz sv. evangelium přečetl, líbá knihu na znamení lásky a úcty k slovu Božímu, ministrant volá: „Chvála tobě, Kriste.“ (za dar svaté pravdy).

Evangeliem končí tak zvaná mše *katechumenů* (křtěnců). Nazýváme mše sv. křtěnců, poněvadž při ni i křtenci směli být přítomni. Potom však museli opustit chrám a odejít do chrámové předsíně.

³¹¹ Jos. Šrůtek: „Liturgika“ p. 742

612. Co máme dělat při obětování?

Při obětování máme svůj úmysl spojit s kněžským a obětovat se Bohu.

Při obětování kněz obětuje *chléb a víno*, tak jak obětoval Kristus při poslední večeři. Vídáváte, jak kněz zdvihá patěnu s hostií a kalich s vínem a obětuje Pánu Bohu a přitom prosí Boha, aby milostivě přijal tyto dary chleba a vína, které pak budou proměněny v tělo a krev Krista.

Při obětování máme svůj úmysl spojit s úmyslem kněze, tj. máme mít úmysl, který má kněz při mši³¹² svaté a na jaký úmysl obětuje kněz mši sv. Chce tím chválit Pána Boha, nebo děkovat za obdržená dobrodiní, prosit za odpuštění hříchů, nebo vyžádat potřebné milosti od Boha. Takový úmysl má kněz, když koná oběť mše sv., a takový úmysl mají mít i věřící a spojit jej s úmyslem kněze, mají také prosit Boha, aby tuto oběť milostivě přijal a byl nám pro ni nakloněn milostmi. K tomu vyzývá také kněz věřící slovy: „*Orate fratres*“. („*Modlete se, bratří!*“), potom odpovídá ministrant ve jménu lidu a prosí Pána Boha, aby ta oběť byla k prospěchu přítomných a celé církve,

Věřící mají také *obětovat sami sebe*. Oběť nám vždy připomíná, že bychom vlastně měli Bohu obětovat sami sebe se vším, co máme, ale Pán Bůh to od nás nežádá. Ale máme se obětovat Bohu v jiném smyslu. Máme mu obětovat své myšlenky, řeči a skutky, tj. máme si umínit, že chceme všechno činit ke cti a slávě Boží, a trpělivě snášet, cokoli Bůh na nás sesílá, čili jak říkáme, odevzdat se úplně do jeho svaté vůle.

V prvních křesťanských dobách přinášeli věřící ke mši sv. rozličné dary. Kněz ty dary přijímal a kladl je na oltář. Takové dary byly např. víno, chléb, olej, kadidlo, svíce, ano i peníze. Z obětovaného chleba a vína oddělil tolik, co bylo třeba k oběti mše sv. a k přijímání věřících. Ostatní dary sloužily na obživu duchovních, na potřeby chrámu a k podporování chudých. Za našich dob se již takové dary nepřinášejí při mši svaté, ale někdy přece vídáváte v kostele něco podobného při tak zvané ofěře.

Po skončeném obětování *umývá si kněz ruce*, vlastně jen prsty na znamení, že se máme zbavit i menších chyb, chceme-li, aby naše oběť byla Bohu příjemná. Dříve bylo zapotřebí očistit ruce, když kněz přijal dary z

³¹² Jak. Proch, II, p. 208

rukou věřících.

Po umývání rukou koná kněz ještě některé modlitby (secrety) a po nich říká *praefaci*, tj. *předmluvu*, jíž vyzývá přítomné, aby s anděly a svatými vzdávali Bohu chválu a díky. Praefaci končí slovy: „*Sanctus, sanctus, sanctus*“ atd., tj. „*Svatý, svatý, svatý je Pán Bůh zástupů, nebe i země jsou plny tvé slávy,*“ Ministrant přitom zazvoní, aby upozornil věřící, že nyní nastane nejdůležitější díl mše: *pozdvihování*.

Dále se modlí kněz po sanktus za živé, zvláště za papeže, za svého biskupa, za císaře a za všechny věřící, vzývá též Pannu Marii, sv. apoštoly a mučedníky o přimluvu. Tato část mše sv. od sanctus se nazývá *tichá mše sv.*, protože se koná tichým hlasem a to znamená velikou nábožnost a tajemnost. Jiným názvem – *kanon* (řecky = pravidlo), neboť jako pravidlo se nemění, tak se nemění nikdy tato část mše svaté a to již od prvních dob církve.

Při *pozdvihování (proměňování)* koná kněz totéž, co Kristus Pán činil při poslední večeři. Vezme chléb, žehná jej a říká nad ním slova: „*Toto je mé tělo*“ a nad vínem : „*Toto je kalich mé krve*“... Těmi slovy *proměňuje* podstatu chleba v tělo a podstatu vína v krev Pána Ježíše, takže je po pozdvihování na oltáři sám Kristus Pán. Proto pokleká před tělem a krví Páně, aby Pánu Ježíši vzdal úctu, a pozdvihuje tělo i krev Páně, aby je viděli věřící a klaněli se jim. Proto zvonívá ministrant, ano i na věži se někde zvonívá, aby věděl lid i mimo kostel, že se koná v chrámu Páně nejsvětější úkon mše svaté.

613. Co máme dělat při pozdvihování?

Při pozdvihování se máme klanět Ježíši Kristu pod způsoby chleba a vína, vzbuzovat víru, naději a lásku a litovat svých hříchů.

Máme se Pánu Ježíši klanět, tj. prokazovat mu nejvyšší poctu. A proto padáme na kolena, znamenáme se znamením sv. kříže a přitom posíláme vhodné modlitby k Bohu.

Při *pozdvihování těla* Páně máme říkat: „*Pozdraveno budiž pravé tělo Ježíše Krista, které za mě na kříži obětováno bylo! V nejhlubší pokoře klaním se tobě, Ježíši, tobě jsem živ! Ježíši, tobě umírám! Ježíši, tvůj jsem živý i mrtvý,*“ Na důkaz své zkroušenosti se bijeme při těchto slovech v prsa.

Při *pozdvihování krve* Páně pak říkáme: „*Pozdravena budiž, předrahá krvi Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla! V nejhlubší pokoře klaním se tobě,*

Ježíši, smiluj se nade mnou! Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpusť mi hříchy mé.“

Při pozdvihování máme vzbuzovat také *víru, naději a lásku*: *Víru*, že Kristus Pán je skutečně přítomen na oltáři pod způsobami chleba a vína, *naději*, že nám dá jistě vše, co je nám třeba ke spáse, a *lásku*, protože se nám připomíná pozdvihováním, že Kristus Pán se dal přibít na kříž z lásky k nám a vyzdvihnout, aby nás vykoupil a spasil.

Po pozdvihování prosí kněz Boha, aby milostivě shlédl na oběť a hojnost oněch milostí, které jsou spojeny se mší sv., udělení jich přítomným věřícím, modlí se za ty *zemřelé*, i kteří byli poručeni jeho modlitbám. Modlí se za *hříšníky* a za *celou přírodu*.

Čtvrtá část mše sv. je *přijímání*. Kněz se na ni připravuje modlitbou „*Pater noster*“, „*Otče náš*,“ protože tato modlitba je nejvznešenější a nejvzácnější. Nato *láme sv. hostii* na dvě poloviny a z levé poloviny ulomí malou částechku a pouští ji do kalicha.

Lámání sv. hostie nám připomíná, že i Pán Ježíš lámal chléb při poslední večeři, dával apoštolům a lámání naznačuje též bolestné utrpení Páně. Část sv. hostie se dává do kalichu na znamení, že tělo a krev Páně jsou nerozlučně přítomné v každé způsobě.

Pak se bije *tříkrát v prsa*, říká: „*Agnus Dei,.. Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi*“ a po třetí: „*daruj nám pokoj*.“

Po třech krátkých modlitbách (za pokoj v církvi, za odpuštění hříchů a za hodné přijímání) následuje *vlastní přijímání*. Kněz vezme sv. hostii do levé ruky a pravou rukou bije se *tříkrát v prsa*, říká: „*Domine, non sum dignus*“ „*Pane, nejsem hoden*,“ *pozn. nově*: „*Pane, nezasloužím si ...*“ atd. Nato přijímá tělo a krev Krista Pána. Proto se nazývá tato část mše sv. *přijímáním*. Věřící bývají na ni upozorněni zvoněním.

614. Co máme dělat při přijímání kněze?

Při přijímání kněze máme, nepřijímáme-li skutečně, přijímat duši, tj. máme mít svatou touhu, abychom mohli tělo Páně skutečně přijmout.

V nejstarších křesťanských dobách přistupovali po přijímání kněze také věřící ke stolu Páně, jak až dodnes se někdy děje. Tito věřící přijímají *skutečně* tělo a krev Krista Pána z rukou kněze. Avšak kdo při mši sv. nepřijímá skutečně, má aspoň *duchovně* přijímat, tj. konat svým duchem všechno, jako bychom skutečně přistupovali k přijímání. Užitek z duchovního sv. přijímání je často tak veliký jako ze skutečného sv.

přijímání, ale ovšem jen tehdy, když jsme ve stavu posvěcující milosti Boží. *Skutečně* přijímat můžeme jednou za den (pozn. nově: lze přijímat dvakrát, ale podmínkou je účast na celé druhé mši sv.): avšak *duchovním* způsobem můžeme přijímat Krista Pána častěji za den, i mimo mši svatou, na každém místě, i při práci a vůbec v jakémkoli zaměstnání, i v noci. Je potřeba jen vzbudit svatou touhu, abychom byli spojeni s Kristem Pánem a litovali svých hříchů. Když chceme přijímat duchovně, můžeme se modlit srdcem, nebo i ústy: „*Ó Pane Ježíši, přijď ke mně se svou milostí, rač přebývat v mém srdci a vést ke všemu dobrému a spasitelnému.*“

Kdysi³¹³ se zjevil se Pán Ježíš zbožné řádové sestře v klášteře, která často přijímala, a ukázal jí nádobu zlatou a stříbrnou a řekl: „V této zlaté nádobě“ uschovám tvé skutečné přijímání a ve stříbrné nádobě stříbrné tvé přijímání duchovní. Tím chtěl ukázat, jak milým a drahým je mu toto cvičení. Ba on i zázračným způsobem odměňoval duchovní přijímání věřících. Sv. mládenec *Stanislav* žádal přijmout Nejsvětější svátost oltářní, ale bránili mu v tom, a proto přijímal *duchovně*. Tato touha se líbila milému Spasiteli. I poslal k němu dva anděly se sv. mučednicí *Barborou*, a jeden z těch andělů mu přinesl Nejsvětější svátost. Podobně se stalo jiným.

Po přijímání vzdává kněz Pánu Bohu díky, čistí a pokrývá kalich a modlí se na levé straně oltáře, pozdravuje ještě jednou lid slovy: „*Dominus vobiscum*“ (Pán s vámi) a pak praví: „*Ite missa est*“, tj. oběť mše sv. je skončena. Během kajících dnů říká místo toho: „*Benedicamus Domino*“ (dobrořečme Pánu), nebo jindy zůstávali v takové dny věřící i po mši svaté v chrámu Páně a kněz je vybízel těmito slovy k modlitbám. Při *requiem* říká: „*Requiescant in pace.*“ (Odpočiňte v pokoji) Nato uděluje ještě lidu požehnání, při němž mají věřící pokleknout a poznamenat se znamením sv. kříže. A po požehnání čte na pravé straně oltáře obvykle evangelium sv. *Jana*: „*Na počátku bylo slovo...*“ Když ke konci říká: „*A Slovo tělem učiněno jest...*“ kleká a vzdává tím Kristu Pánu úctu a díky za milost, že se vtělil, aby nás vysvobodil od věčné smrti a přivedl k věčnému životu. Pak se modlí 3x zdravas a Zdravas Královno s příslušnými dvěmi modlitbami.

Toto je v krátkosti výklad mše svaté³¹⁴. Vzpomínejte často na hojné ovoce, které se nám dostává z nábožného společenství ze mše sv.! Co všechno vymyslel lidský duch na oslavu mše svaté! Básnické umění³¹⁵ ozdobilo mešní obřady krásnými hymny: hudební umění složilo mistrovské

³¹³ Václ. Macek, p. 116

³¹⁴ Upozorní zde na „*Výklad nejsv. oběti mše sv.*“ od ctih. kněze Martina z Kochemu, jehož překlad pořídil Dr. K. L. Řehák, Praha, 3. vydání

³¹⁵ Dr. A. Podlaha

mešní skladby, malířství a sochařství ozdobily oltář a dům Boží, umělecky se zdobí posvátná roucha, kalichy a monstrance a stavitelské umění posléze objímá celek svými nádhernými budovami. Proto se jí rády a často zúčastněte. Na cestě do kostela chovejte se slušně a po příchodu k chrámovým dveřím, vzpomeňte na to, jako kdysi *Abrahám*: „*Nyní chci s Bohem mluvit, i když jsem jen prach a popel.*“ Po vstupu do chrámu pokropte se svěcenou vodou a prostě Ježíše, aby očistil vaši duši. Nato se odeberte na vykázané místo a zúčastněte se mše svaté tak, aby z vás měl radost sám Bůh. Končím slovy, která máte v katechismu:

Poučení: „*Navštěvuj mše svaté i ve všední dny, kdykoli jen můžeš! Mše svatá je sluncem všech duchovních cvičení, středem křesťanského náboženství, duší pobožnosti, nevýslovným tajemstvím s bezednou prohlubní lásky Boží.*“ (Sv. František Saleský)

C) O s v a t é m p ř i j í m á n í

Přechod: Učili jsme se, že Pán Ježíš ustanovil Nejsvětější svátost oltářní také proto, aby se dával v ní našim duším za pokrm. Pojednáme nyní o Nejsvětější svátosti jako o pokrmu a zároveň budeme se učit, co máme dělat, abychom tuto svátost přijímali důstojně a k prospěchu.

615. Co je svaté přijímání?

Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše Krista v Nejsvětější svátosti oltářní.

Při sv. přijímání přijímáme skutečně Pána Ježíše a to tak, jako každý jiný pokrm. Poněvadž je pak Pán Ježíš v každé způsobě, ano i v každé té nejmenší částěce každé způsoby celý přítomen, účastnil by se sv. přijímání i ten, kdo by přijímal nejsvětější svátost oltářní i nejmenší částí chleba nebo vína. Katolická církev nařídila, aby věřící přijímali jen *pod jednou způsobou* a to způsobou chleba.

616. Pod kterou způsobou přijímáme svátost oltářní?

Kněz přijímá svátost oltářní pod způsobami chleba i vína kdykoli koná oběť mše svaté, jindy přijímají kněz i další věřící jen pod způsobou chleba.

Když kněz slouží mši sv., přijímá pod způsobami chleba a vína (pod obojí způsobou), jak to učinil Pán Ježíš při poslední večeři.

Obětující kněz přijímá pod obojí způsobou, jak to učinil i Pán Ježíš za poslední večeře, kdy se apoštolové stali kněžími a udělil jim sv. přijímání pod obojí způsobou.

Jinak, tj. když kněz mše sv. neslouží, přijímá též pod jednou způsobou a to způsobou chleba, protože i tak přijímá celého Krista Pána.

Není³¹⁶ potřebné ke spáse přijímat pod obojí způsobou. Neboť kdo přijímá pod *jednou* způsobou, přijímá celého a neporušeného Krista Pána podle jeho člověčenství a božství, protože pod každou způsobou je přítomen celý a neporušený Kristus Pán. V Písmu sv. je na různých místech zmínka pouze o *lámání chleba*, (Sk 42, 20 7) a je jisté historicky, že v prvních dobách církve často jen pod *jednou* způsobou, buď chleba nebo vína přijímali věřící Nejsv. svátost. Také nemocným a vězňům se podávala svátost oltářní jen pod způsobou chleba. Poustevníci si brali na poušť rovněž Nejsv. svátost jen pod způsobou chleba. Dětem se podávala pak hned po křtu sv. Nejsv. svátost jen pod způsobou vína. Při tak zvané mši „*předposvěcení*“ na Velký pátek, přijímá od nepaměti i kněz, a to i ve východní církvi pod způsobou chleba. Proto je zcela neslýchané učení husitů, že ke spáse je nevyhnutelně potřebné přijímání pod obojí způsobou. Kostnický sněm zavrhl tuto nauku katolickému učení odporující.

Že v 5. století přijímání pod *jednou* způsobou nebylo neobvyklé dosvědčuje též ta událost, že papežové *Lev I.* (440–461) a *Gelasius I.* (492–496) byli zřejmě nuceni nařídít přijímání kalicha. Stalo se tak proto, aby byl vyvrácen byl blud Manichejských, kteří tvrdili, že víno je stvořeno ďáblem a tudíž považovali jeho požívání za hříšné a zhoubné. Když ale později odpadla příčina toho zákazu, bylo zavedeno zase přijímání pod jednou způsobou a to nejprve kláštery, z bázně aby nebyla zneuctěna krev Páně.

Církev sv. nařizuje, aby se sv. přijímání podávalo věřícím jen pod způsobou chleba, a to z těchto důvodů: *A.* aby sv. přijímáním hlásala učení Církve, že Kristus Pán je *celý* a neporušeně přítomný i jen pod jednou způsobou, *B.* z úcty ke sv. krvi a ze zbožné bázně, aby nebyla vylita za sv. přijímání, *C.* protože Nejsvětější svátost oltářní se nedá uchovávat pod způsobou vína dlouho, *D.* protože v mnohých krajinách, kde není víno, by se opatrovalo všem věřícím jen obtížně a s velikými výlohami, *E.* protože mnozí nesnesou chuť ani vůni vína, které i po proměňování zůstávají, a u mnohých by snadno působilo odpor, aby s jinými měli pít z téhož kalicha.

Církev může změnit nařízení nebo od něho dispenzovat. Bazilejský sněm dovolil kališníkům (utrakvistům) přijímání pod obojí způsobou, ale s podmínkou, že odstoupí od bludu husitů a budou věřit, že je pod každou způsobou přítomen celý Pán Ježíš. Podobně udělil Pius IV. r. 1564 povolení několika biskupům v Německu, že mohli udílet na několika místech sv. přijímání pod obojí způsobou.

³¹⁶ Dr. Ant. Podlaha, p. 527 et sq.

617. Jsme povinni přijímat svátost oltářní?

Jsme povinni přijímat svátost oltářní, protože:

1. *Ježíš Kristus ustanovil Nejsvětější svátost oltářní, aby naše duše živil k věčnému životu,*
2. *výslovně přikázal, abychom ji přijímali.*

Jako tělo potřebuje pokrm, tak i duše ho má zapotřebí k nadpřirozenému životu. Pán Ježíš ustanovil Nejsvětější svátost oltářní za pokrm pro duši. Z toho tedy je patrné, že jsme povinni přijímat Nejsvětější svátost.

Proto pravil též Pán Ježíš: „*Amen, amen pravím vám: Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život.*” (Jan 6, 54) Ale nemluvňatům, nedospělým a vůbec všem, kteří nejsou schopni rozeznat tělo Páně od běžného chleba, třeba není přijímání Nejsv. svátosti ke spáse.

První křesťané chodili velmi často k sv. přijímání. Sk. (20, 7) nám vyprávějí, že se shromažďovali *prvního dne v týdnu k lámání chleba*, tj. ke mši svaté a svatému přijímání. Ta horlivost později ochabla a proto katolická církev nařídila (čtvrté přikázání církevní), aby každý katolický křesťan přistupoval aspoň jednou v roce, a to v čase velikonočním, k sv. přijímání.

618. Kdy jsme povinni přijímat svátost oltářní?

Svátost oltářní jsme pod těžkým hříchem povinni přijímat:

1. *alespoň jednou za rok, a to v době velikonoční,*
2. *v nebezpečí smrti jako pokrm na věčnost.*

Kdo³¹⁷ by nepřistoupil ani v čase velikonočním k sv. přijímání, ač by i mohl, dopustil by se těžkého hříchu. Máme přistupovat v době velikonoční k sv. přijímání i proto, že Pán Ježíš ustanovil Nejsvětější svátost oltářní o Velikonocích. Židé si připomínali dobou velikonoční své vysvobození z Egypta a jídávali velikonočního beránka. Podobně si máme i my v době velikonoční připomínat vykoupení z moci ďábla a požívat Beránka Nového zákona. K tomu nás připravuje církev celý svatopostní čas. V době velikonoční nám chce připomenout přijímáním sv. svátostí, že jak Kristus Pán z mrtvých vstal, i my máme povstat k novému životu z hrobu svých hříchů.

³¹⁷ Viz ot. 502, 503

Přijímat svátost oltářní máme v *nebezpečí smrti*, tj. když těžce stůněme, takže nám hrozí smrt.

Chce-li se někdo vydat na dalekou cestu, připravuje se k tomu a zaopatří se na cestu potřebnou potravou. Umírající se chystá též na dalekou cestu, na cestu do věčnosti, proto se má také na tuto cestu připravit a posilnit se hodným přijetím Nejsvětější svátosti oltářní.

Jak velice tato svátost posiluje věřící, je předobrazeno již ve Starém Zákoně. Prorok *Eliáš* přišel jednou, na útěku před Achabem, na poušť a tam usnul ve stínu jalovce. Tu se ho dotkl anděl a řekl mu: „Vstaň, jez!“ Podíval se, a hle, u jeho hlavy chléb upečený na rozžhaveném kameni (pozn. nově: ve starších textech uveden výraz: podpopelný chléb) a džbán vody. Najedl se a napil a znovu usnul. Hospodinův anděl se vrátil podruhé, dotkl se ho a řekl: „*Vstaň a najež se, neboť cesta by pro tebe byla příliš dlouhá.*“ Vstal, najedl se a napil a šel v síle toho pokrmu čtyřicet dní a čtyřicet nocí až k Boží hoře Chorebu.“ (1 Král 19, 5–9) Tak jako byl posilněn *Eliáš* pokrmem i nápojem, který mu přinesl anděl, aby mohl vykonat tak dlouhou cestu, zrovna tak posilnění býváme i my andělským pokrmem, nám podávaným v Nejsvětější svátosti oltářní, abychom mohli vykonat šťastně svou dalekou cestu.

Církev sv. si však přeje, abychom *častěji* přijímali: uposlechněme ji tedy. Jako matka to s námi vždycky dobře myslí, tak i ona³¹⁸ to zajisté činí.

619. Které milosti působí v nás svaté přijímání?

Svaté přijímání působí v nás tyto milosti:

1. *spojuje nás co nejúžeji s Kristem*
2. *rozmnožuje milost posvěcující,*
3. *zeslabuje zlé náklonnosti a posiluje naši lásku k Bohu,*
4. *očisťuje od všedních hříchů, chrání od smrtelných hříchů a zahlazuje časné tresty za hřích,*
5. *je nám rukojetí k slavnému zmrtvýchvstání a k věčné blaženosti.*

Co působí obyčejný pokrm pro tělo a přirozený život, to působí tento nadpřirozený pokrm pro duši a nadpřirozený život.

Ad 1. Jíš-li např. chléb. Chléb přichází do úst, pak do žaludku a konečně se proměňuje v tělo a krev. Spojuje se (mísí se) co nejúžeji s tebou. Jaký pokrm přijímáme při sv. přijímání? Krista Pána samého, jeho tělo a

³¹⁸ Povzbuzení k častějšímu sv. přijímání.

krev. Jdeš-li tedy k sv. přijímání, tu přichází při tomto sv. úkonu sám Spasitel k tobě, přichází do tvých úst, do tvého srdce. Tak jak *Elizeus* se na mrtvého chlapce položil, zahrál jej svým životem a tak vzkřísil (2 Král 4,34) podobně tak přichází Spasitel i k nám, klade své nejsvětější tělo, i své božské Srdce do našeho srdce, abychom s ním mohli sdílet tento jeho božský, nebeský život a *spojuje se s námi co nejúžeji*. Sv. Jan, miláček Páně, při poslední večeři odpočíval na prsou Páně, a ejhle, zde se děje něco víc: Pán Ježíš odpočívá v našem srdci! Jaké to spojení, jaká to milost! „*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.*“ (Jan 6, 57)

Ad 2. Tak jako pokrm udržuje náš tělesný život a prodlužuje (působí, že žijeme a dostáváme více životních sil), *tak rozmnožuje sv. přijímání milost posvěcující*, tj. nadpřirozený život. Pán Ježíš nám ve sv. přijímání uděluje ze svého nebeského života, ze svých milostí, takže jsme stále čistší, krásnější, bohumilejší, zkrátka: že jsme podobnější božskému Spasiteli, že milujeme jen to, co on miluje, chceme to, co chce on.

Ad 3. Naše vůle je nakloněna od přirozenosti ke zlému (*zde nám pomáhá sv. přijímání, zeslabuje totiž zlé náklonnosti*), tj. ono působí, že náklonnosti k hříchu (ke zlosti, ješitnosti, lenosti, smyslnosti atd.) snáze můžeme překonat. Dále *posiluje sv. přijímání naši lásku k Bohu*, tj. působí, že máme více zálibení v konání dobrých věcí: chceme konat dobré a vykonáváme dobré skutky též rádi a ochotně.

Když dělník pracoval pilně od časného rána až do pozdního večera a pak nedostane nic k nasycení, ztrácí chuť a sílu k práci, nemůže více pracovat. Obdrží-li však silnou stravu, bude rád a vytrvale dělat nadále svou práci. Tak působí i nadpřirozený pokrm, tj. sv. přijímání, že se modlíme rádi a pobožně, zachováváme Boží přikázání, konáme své povinnosti svědomitě, vše snášíme s odevzdaností do Boží vůle atd.

Náklonnosti k zlému jsou často pramenem všelikých pokušení a velkých bojů. V takovýchto chvílích sténá člověk a hledá pomoc. A tu mu nabízí Pán Ježíš, volá k němu: „*Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi a já vás občerstvím.*“ (Mt 11, 28) A tento slib plní Pán Ježíš ve sv. přijímání. Přichází k nám a rozněcuje lásku k Bohu, která pak přemáhá zlé náklonnosti.

Ad 4. Požije-li dítě špatný, nezdravý pokrm, onemocní, zeslábně. Dáme-li mu však silnou, dobrou stravu, posílí se a uzdraví. Tento pokrm je

zachrání před jistou smrtí. Neboť nedostávalo-li by žádný pokrm, jistě by zemřelo. Tak nás chrání i nadpřirozený pokrm, tj. sv. přijímání před menšími nemocemi duše, ale *chrání nás před všemi hříchy* a působí, že i malé, všední hříchy, jež snad máme na duši, se nám odpouštějí. Chrání nás dále před jistou smrtí duše, tj. *před smrtelným hříchem* a pomáhá nám, abychom neupadli do těžkého hříchu. Co neudělají všechno lidé, aby se zbavili tělesných nemocí! Putují k vzdálenému lékaři ve dne či v noci, nechají řezat své tělo, užívají odporný lék: to vše podnikne člověk rád a ochotně, jen aby se zachránil před smrtí. Nemáme tedy jásat nad tím, že se nám dostává ve sv. přijímání tak skvělý lék, který nás chrání od mnohem horších nemocí, než jsou ty tělesné, ale který naši duši chrání před věčným zahynutím?! *Svaté přijímání zahlazuje časné tresty za hříchy*, tj. ničí tresty za hříchy, které bychom museli trpět buď na tomto světě, nebo v očistci. Proto se můžeme varovat právě skrze sv. přijímání mnohých časných trestů, nehod, nemocí, pronásledování.

Ad 5. *Sv. přijímání* dává nám záruku, že naše tělo slavně vstane z hrobu a že budeme v nebi věčně blaženi.

Najímá-li rolník čeledína, dá mu závdavek, zálohu (několik korun). Ten závdavek je čeledínovi zárukou, že jej hospodář jistě vezme k sobě do služby. Závdavkem (zálohou) mu hospodář chce říci: Jistě ti dávám tyto peníze, jistě tě přijmu do služby.

Ve *sv. přijímání* milovaný Spasitel nám dává sám sebe jako záruku a praví: jako se jistě nyní s tebou spojuji, tak jistě jednou vstaneš z mrtvých a budeš se mnou spojen v nebi, jestli se sám nezbavíš těžkými hříchy této záruky a nestaneš se nehodným Božího království.

Druhá kniha Královská nám vypravuje následující událost. Toho roku, kdy zemřel *Elizeus* prorok, nesli lidé mrtvého kolem hrobu prorokova. Najednou se tam objevili moabští loupežníci. Ulekli se jich lidé tak, že pohodili mrtvolu do hrobu *Elizeova*. A hle, jakmile se dotkla mrtvola Elizeových kostí, mrtvý ožil. (2 Král 13, 21)

Mrtvé tělo *Elizeovo* má takovou moc od Boha, že vzkřísilo mrtvého. A živé tělo Krista Pána by nemělo mít tuto moc? To nemůže být a proto učí Pán Ježíš: „*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v poslední den.*“ (Jan 6, 55)

Sv. přijímání může *prospěť i jiným osobám*, když za ně obětujeme. Můžeme totiž přijímat Nejsvětější svátost oltářní s tím, abychom vyprosili bližnímu nějaké duchovní nebo tělesné dobrodiní, nebo aby Bůh udělil jiným milost pro toto naše přijímání, nebo jim odpustil nebo alespoň zmírnil

časné tresty. Sv. *Bonaventura* praví, že ten způsob sv. přijímání je nejmnocnějším prostředkem, a lze jim pomoci duším v očištění k nebeské blaženosti.

620. Co musíme činit, abychom se stali účastni milostí svatého přijímání?

Abychom se stali účastni milostí svatého přijímání, musíme se k němu dobře připravit.

Když zbožný král *David* chtěl vystavět v Jeruzalémě chrám Hospodinu, shromažďoval dlouhá léta zlato, stříbro a drahé kamení. Dlouho konal přípravy k stavbě chrámu a pravil: „*Veliké je to dílo, neboť nestaví se zde příbytek pro člověka, nýbrž pro samého Boha.*“ Podobně máme i my, chceme-li přijímat Nejsvětější svátost oltářní, se připravit dobře, neboť máme být příbytkem téhož Boha, pro kterého chtěl *David* vystavět chrám.

Když se Hospodin zjevil Mojžíšovi v hořícím keři, zavolal na něj: „*Nepřibližuj se sem, zůj si opánky z nohou, neboť místo na kterém stojíš, je půda svatá. Já jsem Bůh tvého otce, já jsem Bůh Abraháma, Bůh Izákův a Bůh Jakubův.*“(Ex 3, 5 6) Mojžíš zul obuv ze svých nohou a pak se přibližoval v nejhlubší pokoře. Co je však hořící keř proti Nejsvětější svátosti oltářní? Z hořícího keře bylo jen slyšet Hospodinu hlas, zatímco v Nejsvětější svátosti oltářní je přítomen sám Pán Ježíš. A k svátostnému Ježíši se nejen přibližujeme, nýbrž jej přijímáme. Jak velká příprava je tu třeba!

Když Bůh chtěl dát na hoře *Sinaj* „*Desatero*“, pravil k Mojžíšovi: „*Jdi k lidu, posvěť ho dnes a zítra a nechť vyperou své šaty. Ať jsou připraveni na třetí den, neboť třetího dne sestoupí Hospodin před očima všeho lidu na horu Sinaj. Určíš kolem lidu hranici a řekneš: Neopovažte se vystoupit na horu. Ani jejího úpatí se nedotýkejte! Kdo se hory dotkne, musí zemřít. Ani ruka se jí nesmí dotknout. Kdo se jí dotkne, bude ukamenován nebo probodnut šípy: ať je to zvíře nebo člověk, nesmí zůstat na živu! Ať lidé vystoupí na horu teprve po zatroubení na roh.*“ (Ex 19, 10 – 13) Když se měli tak očistit Izraelité, posvětit a připravit, než jim Bůh dal *Desatero*, jak teprve se máme připravit my, když budeme chtít uhostit ve svém srdci svého Boha!

Udělení milostí sv. přijímání záleží na dobré přípravě. Proto praví Písmo sv.: „*Člověk musí sám sebe zkoumat, a tak chléb jí a z kalicha pije.*“ (1 Kor 11, 28) „*Zkoumat*“ znamená tedy, *zkoumej sebe*, zda jsi dobře připraven k přijetí svátosti oltářní.

621. Kolikerá je příprava k svatému přijímání?

Příprava k svatému přijímání je dvojí: duše a těla.

Člověk se skládá z duše a těla. Ve sv. přijímání spojuje se Pán Ježíš jak s duší, tak s tělem a obě části mají být příbytkem pro Pána Ježíše. Z toho je patrné, že, má-li být člověk důstojným příbytkem Krista Ježíše, musí člověk jak duši tak i tělo náležitě k sv. přijímání připravit.

Ve sv. přijímání zavítá k nám nejvzácnější host: sám náš Spasitel, Ježíš Kristus. Na jeho příchod máme se tudíž připravit tak, jak se připravujeme na příchod vzácného hosta. A měl-li by např. císař pán přijít do naší školy, ihned by školní budovu připravovali na tuto návštěvu. A jak? Nejdříve by se budova *očistila*: stěny vybělily, podlaha, schody umyly, aby nikde nebylo žádné skvrny. Pak by budovu *ozdobili*. Vyvěsily by se prapory, schody by se pokryly koberci a zdobily by se květinami a na stěny by se zavěsily obrazy. Tedy nejdřív by se vše *očistilo* a poté i *vyzdobilo*.

Podobně máme tělo i svou duši připravit k sv. přijímání. Nejprve *očistit*, pak *ozdobit*. Katecheta ať napíše na tabuli:

Příprava k sv. přijímání:

<i>dle duše</i>		<i>dle těla</i>
	1. očistit	
	2. ozdobit	

1. čisté svědomí (duše očištěna)	1. lačni být (tělo očištěno)
2. pobožné srdce (duše ozdobena)	2. slušný oděv (tělo ozdobeno)

(V následujících otázkách je toto schéma jen podrobněji vysvětleno).

622. V čem spočívá příprava duše ke svatému přijímání?

Příprava duše ke svatému přijímání spočívá v péči o čisté svědomí a v pobožnosti srdce.

Obojí je uvedeno již v předcházející otázce.

623. Co je mít čisté svědomí?

Mít čisté svědomí je být alespoň bez všech těžkých hříchů, neboli být ve stavu milosti posvěcující.

Čistota svědomí má různé stupně. Nejnižší stupeň je: být alespoň bez těžkých hříchů, neboli být ve stavu posvěcující milosti. Slovo „alespoň“ naznačuje, že se nemáme spokojit pouze s tím, abychom byli zproštěni těžkých hříchů, nýbrž, že se máme přičiňovat, abychom byli zproštěni též všedních hříchů. Kdo by tedy měl všední hříchy, není zbaven milosti posvěcující a může přistoupit ke stolu Páně, ale nenabývá přece tolik milosti, jako ten, který je i bez všedních hříchů. Máme se tedy snažit, jak slůvko „alespoň“ nás upozorňuje, abychom se očistili i od všedních hříchů, chceme-li ze svatého přijímání nabýt hojně milostí. Pán a Spasitel náš Ježíš Kristus umýval svatým apoštolům nohy předtím, než jim podával své tělo a svou krev při poslední večeři. Ruce si umyli apoštolové podle zákona Mojžíšova již před večeří, a nyní jim Kristus Pán umýval ještě i nohy, aby byli očištěni také od prachu, který se usadil na jejich nohou. Podle učení svatých otců znamená toto umývání nohou vyšší stupeň čistoty, která je potřebná k hodnému sv. přijímání svátosti oltářní. Tak sv. Řehoř vypravuje, že v církvi panoval za starodávna při svatém přijímání obyčej, že jáhen oslovil vždy shromážděný zástup před sv. přijímáním takto: *„Kteří nejste náležitě připraveni k požívání toho velikého i vznešeného tajemství, odstupte. Vy pak“*, volal k vhodně připraveným, *„přistupte s vírou, úctou a láskou.“*

624. Co musí dělat ten, kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jít ke svatému přijímání?

Kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jít k svatému přijímání, musí předtím své svědomí očistit svatou zpovědí.

„Podobné je nebeské království králi, který vystrojil svému synu svatbu. I poslal své služebníky, aby svolali hosty na svatbu, ale ti nechtěli přijít. Poslal znovu jiné služebníky se vzkazem: Řekněte pozvaným: Hostinu jsem přichystal, moji býci a krmný dobytek jsou poraženi, všechno je připraveno, pojdte na svatbu. Ale oni nedbali a odešli, jeden na pole, jiný za svým obchodem, Ostatní pochytili jeho služebníky, ztýrali je a zabili. Krále to rozhněvalo. Poslal svá vojska, vrahy zahubil a jejich město vypálil. Potom řekl služebníkům: Svatební hostina je sice připravena, ale pozvaní jí nebyli hodni. Jděte proto na rozcestí a pozvěte na svatbu, koho najdete. Služebníci vyšli na cesty a shromáždili všechny, které našli, zlé i dobré, takže svatební síň byla plná hostí. Když vstoupil král se podívat na hosty, uviděl tam člověka, který neměl na sobě svatební šaty. Řekl mu: Příteli, jak jsi sem přišel bez svatebních šatů?

On se nezmohl na slovo. Tu řekl král sloužícím: Svažte mu ruce i nohy a vyhod'te ho do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů. Mnoho je totiž povolaných, ale málo vyvolených.“ (Mt 22)

Tak by se stalo tomu, kdo by neměl svatební oděv, tj. kdo by přistupoval bez Boží milosti ve stavu těžkého hříchu k stolu Páně. Proto má každý, kdo chce přistoupit k sv. přijímání očistit předtím sv. zpovědí své svědomí.

625. Jak hřeší ten, kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu?

Kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu, hřeší velmi těžce a „jí a pije si odsouzení.“ (1 Kor 11, 29)

Pán Ježíš řekl: *„Kdo by tedy jedl chléb Páně, nebo pil kalich Páně nehodně, proviní se proti tělu a krvi Páně.“* (1 Kor 11, 27), tj. kdo by ve stavu těžkého hříchu přijal Nejsvětější svátost oltářní, zneuctívá tělo Páně a tím těžce hřeší. Takový člověk *„nerozlišuje tělo Páně,“* – tj. nečiní rozdíl mezi obyčejným chlebem a chlebem, v němž je přítomen Pán Ježíš a *„proto jí a pije si odsouzení“* tj. připravuje si zavržení.

Jak jsou veliké a přemnohé účinky hodného svatého přijímání, tak jsou hrozné tresty svatokrádežného přijímání. Jako archa úmluvy přinášela zbožným Izraelitům požehnání, tak zlým přinesla tresty. (Viz synové Eliho: Chofni a Pinchas) Sv. Jan Zlatoústý praví: *„Jidáš reptal často a Kristus Pán to trpěl, byl lakomý a Božský Mistr mu to nevytýkal. Učinil návrh farizeům, že jim zradí Pána a Mistra svého, a Kristus Pán mu nevytýkal jeho hanebný nevděk. Jakmile však požíval nehodně, vydán byl v moc ďábla.“*

Žil kdysi vznešený pohan, jménem *Julius Caesar*. Toho obklopili nepřátelé, aby jej usmrtili. *Caesar* se zpočátku bránil, a tu spatřil mezi spiklenci i svého miláčka, kterého miloval otcovsky jako syna a poskytl mu všechna dobrodiní. Zmaten ustal se bránit a žalem vzkřikl: *„I ty, Brute?“* Tak volá i Pán Ježíš na nehodného příjemce: *„I ty, můj synu, jehož jsem tak vřele miloval a vydal jsem Ti vlastní své tělo co manu k věčnosti a tu zřím Tě jedním z bijců mě hanou zlehčivších? Rmoutíš mě výši bolu.“*

Kdo přijímá ve stavu těžkého hříchu tělo Páně, dopouští se *svatokrádeže*. Ten hřích je nazván *krádeží* proto, že si přijímající bere to, co mu nepatří. Tělo Páně mu, poskvrněnému těžkým hříchem, nenáleží, on si je přec bere. *Svatokrádeží* je nazván proto, že uchvacuje věc *svatou*, ba *nejsvětější*.

Když bylo kolem chrámu Páně vše ponořeno do hlubokého spánku, pomýšlel

jeden zlověstný člověk na hrozný skutek. Násilím se vedral do svatyně a chtěl ji vyloupit. Před oltářem tam hoří lampa, ozařuje svaté místo a ukazuje, kde je svatostánek, sídlo Pána. *Zlosyn se zachvěl!* Podivné pološero zatřáslo mu duší, myšlenka, že je na svatém místě, sevřela mu bázní srdce! Otřásl se a jde otrle dál, již vprostřed svatyně. „Vrat’ se!“ káže mu vnitřní hlas. Slyší jej, sune se dál, neslevuje. Probůh, již je u oltáře. „Zadrž, ustaň!“ buší mu *svědomí!* Srdce mocně bije, ruka se mu potí třesem. A přece ji vytahuje k hroznému zločinu. Vyloupí svatostánek únosem kalichu s *Nejsvětějším!* Ó nebesa, vizte: *Svatokrádež spáchána!* S nádobkou kryjící Nejsvětější svátost, vytrácí se bídník obezřetně ze svatyně.

Co na to říká naše srdce? Cítí živě, že *spáchán je zločin nesmírný, i přetěžký hřích.* Ale ty, co se opovažuješ s těžkým hříchem na duši přijímat tělo Páně, chováš se obdobně. Stojíš ve svatyni. Černá noc hříchů zakryla ti duši. Před oltářem plane věčná lampa, v tvém srdci již uhaslá! Již zvedá kněz *Božího Beránka.* Zvonek zazvoní třikrát, ruce věrných se bijí v prsa a ústa zbožných šeptají: „*Pane, nejsem hoden.*“ Ó, svatokrádce, ty, ty *nejsi hoden!* Probůh, dívejte se! Již’s vystoupil ze zástupu věřících! Zachvělo se tvé srdce, drze šlapeš dál, dál... Již se blížíš k oltáři, ach!, již klečíš u stolu Páně! Svědomí volá: „*Odejdi, ty nehodný!*“, proč nedbáš? Již kněz se ti blíží! Hle, vizte, již se chystáš uzmout tělo Páně. Zalkejte nebesa. Již spočívá ti na jazyku Nejvyšší. *Svatokrádež dokonána.* Do nečisté nádoby svého srdce uvrhl’s Boha od oltáře. *Vinen jsi tělem a krví Páně.* Hřích svatokrádež zohyzdí ti duši! K hříchům ostudným přidal’s ten nejostudnější!

Z příkladu je patrné, co zavinuje nehodné svaté přijímání.

Působí: *nepokojné svědomí, které zaslepuje rozum člověka,* zatvrzuje jeho srdce a přivodí mu často již zde na zemi hrozná tresty „Proto raději smrt,“ volejme se sv. *Blankou,* která tak mluvívala k svému synu *Ludvíkovi,* „než s hříchem těžkým přistupovat ke sv. přijímání.“

Kdybychom zapomněli nezaviněně na těžký hřích ve sv. zpovědi, je doporučeno, abychom se z něho, když si na něj vzpomeneme před sv. přijímáním, též vyznali před sv. přijímáním: Není-li to však možné, anebo bylo-li by to spojeno s velikými obtížemi a nepříjemnostmi, máme se vynasnažit, abychom alespoň vzbudili *dokonalou lítost* nad tím hříchem a předsevzali si, že se vyznáme z toho hříchu u nejbližší příští sv. zpovědi.

Dobrá příprava ke sv. přijímání žádá však, abychom nejen očistili svou duši, ale též *ozdobili.* Nejkrásnější ozdobou duše je však zbožnost. Či jak říkáme, máme mít *zbožné srdce.*

626. V čem spočívá zbožnost srdce?

Zbožnost srdce spočívá ve vzbuzování:

1. *víry, naděje a lásky,*
2. *pokory a lítosti,*
3. *nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s nimi.*

Ad 1. V Nejsvětější svátosti oltární přichází k nám host nejvzácnější. Není tedy na tom dost, abychom očistili jen své svědomí od hříchů, nýbrž máme ozdobit také svou duši rozličnými ctnostmi. I své srdce můžeme ozdobit jistým způsobem, takřka různými obrazy a květinami, když se totiž cvičíme v konání ctností některých svatých, ve kterých vynikali, např. kdo se cvičí v čistotě, jakoby svou duši zdobil obrazem sv. Aloise, sv. Stanislava, sv. Anežky atd. Kdo se cvičí v mírnosti, zdobí ji obrazem sv. Františka Saleského. Především však máme své srdce zdobit obrazem božského Spasitele a jeho blahoslavené Matky. A to se stane, budeme-li se řídit příkladem svého Spasitele a budeme-li věrně následovat jeho blahoslavenou Matku v konání ctností, jimiž se zalíbila Bohu.

Na jakých ctnostech hlavně stojí zbožnost srdce, učí nás katechismus slovy: *Zbožnost srdce závisí na vzbuzování 1. víry, 2. naděje a 3. lásky.*

Bez víry se nelze líbit Bohu. Kristus Pán žádal od těch, které chtěl uzdravit na těle nebo na duši vždycky víru. Říkával: „*Jdi, tvá víra tě uzdravila.*“ Neméně potřebné jsou také *naděje a láska.*

Naději vzbuzujeme, když očekáváme jistě, že Pán Ježíš nás nasytí svým tělem i svou krví a vyplní nám všechno to, co nám slíbil, protože je nejvyšší dobrotivý, milosrdný a věrný.

Lásku vzbuzujeme, když ujišťujeme Boha, že jej milujeme pro jeho nekonečnou dokonalost a dobrotu nade všechno, sebe pak a bližního milujeme pro Boha.

Řekneme tedy asi takto: „Můj Božský Spasiteli! Věřím pevně všemu, co jsi učil, zvláště ale věřím, že jsi zde ve svátosti oltární přítomen. Věřím tomu: Ty jsi věčná pravda, jež nemůže klamat. Ježíši, rozmnož mou víru! Doufám v tebe, Pane Ježíši!

„Doufám, že mi udělíš všechny potřebné milosti, protože jsi všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a věrný ve svých slibech. V této naději mne utvrzuje Tvá velká láska, již mi tím prokazuješ, že chceš vstoupit do mého srdce. Posilni tuto mou naději!“

„Miluji tě, Pane Ježíši, z celého srdce, protože jsi hoden vší lásky, tys' z lásky ke mně obětoval i život a i já chci tobě živ být i umřít. Ježíši, rozněť mou lásku!“

Sv. František Saleský³¹⁹ praví: „Pán Ježíš musí být přijat s láskou, protože z lásky k nám umřel, a jenom z lásky k nám za pokrm se podává.“ Když sv. Ludvíku,

³¹⁹ V. Macek II, p. 141

králi, přinesli k smrtelnému lůžku tělo Páně, povstal z lože, ač byl vysílen, a poklekl na zem. Slzy radosti polily jeho bledé líce, a oheň nejvroucnější lásky zářil z jeho očí. I zvolal hlasitě: „Ach, nejsladší Spasiteli! Tys pravil: Pojd'te ke mě všichni, kdo jste obtíženi a já vás občerstvím. Ó, jak často jsem k tobě přicházel, když obtíže mého stavu mne svíraly a vždy jsi mne potěšil a posilnil. Nyní pak, že já nemohu k tobě přijít, navštěvuješ mne ty sám, a chceš být mým lékařem, mým lékem, mým nejsladším pokrmem. Ach, předrahý Ježíši! Můj slabý jazyk nenalézá slova, aby ti mohl vzdát náležitě vroucí díky.“

Ad 2. *Máme v sobě vzbudit pokoru a lítost*, tj. máme se pokořit před Pánem Ježíšem a vyznávat svou hříšnost. Máme si připomínat pokoru Krista Pána, který se tak velice ponížil, že se stal člověkem a že podstoupil za nás přehořkou smrt kříže. I my, když chceme přijímat tělo Páně, máme mít na paměti římského setníka, jak pokleká před Pánem, mít na paměti, a říkat s ním: „*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu.*“ Onu lítost vzbuzujeme, pociťujeme-li bolest a ošklivost nad hříchy, jimiž jsme urazili Boha, naše nejvyšší dobro.

Ad 3. Navštíví-li nás host, prokazujeme mu příslušnou úctu. Podobně i Kristu Pánu, když k nám přichází v Nejsvětější svátosti oltářní, máme prokazovat úctu, a protože je svrchovaný Pán, tedy *úctu nejhlubší*.

Toužíme po osobě nám milé a těšíme se na její návštěvu. Což nemáme toužit též po spojení s nebeským hostem, Ježíšem Kristem? Naše touha po něm je zajisté důkazem naší lásky k němu.

Abychom byli náležitě zbožní při sv. přijímání, máme uvažovat : a) *kdo* k nám přichází? b) *ke komu* přichází Pán Ježíš? c) *proč* k nám přichází?

Ad a) *kdo k nám přichází!* V podané Nejsvětější svátosti oltářní přichází k nám náš Bůh a Spasitel. Ačkoli ho nevidíme, přece vyznáváme, že je pod způsobou chleba přítomen náš Pán a náš Bůh náš. (Víra)

Ad b) *ke komu přichází Pán Ježíš:* Pán nebes i země přichází k nám bídým hříšníkům, kteří jej často urážíme a jehož lásky nejsme hodni. Cožpak nemáme volat se sv. *Petrem*: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný!“ Ale *lituji* svých provinění slibem, že hodlám se stát hodnějším tvé nekonečné lásky. (Pokora a lítost)

Ad c) *proč k nám přichází Pán Ježíš?* Proto, že nás miluje, že nás chce učinit věčně blaženými. Jak bychom tedy neměli skládat svou naději v něho, jak bychom ho neměli milovat a připomínat si, jaké bolesti, i muka, jak přehořkou smrt pro nás podstoupil, aby nás vykoupil? To z lásky tobě, ó Pane Ježíši, chci prospívat ve ctnostech, kterým jsi nás učil slovy i příkladem (Naděje, vděčnost, láska *atd.*)

627. V čem spočívá příprava těla ke svatému přijímání?

Příprava těla ke svatému přijímání záleží v tom, abychom

1. *byli úplně lační (s výjimkou těžké nemoci), tj. abychom od půlnoci nic nepožívali, (pozn. nově: 1 hodinu před...)*
2. *přistoupili ke svatému přijímání v počestném oděvu.*

K sv. přijímání musíme též tělo *očistit* a *ozdobit*. Očistit znamená: očistit od všech pokrmů, tj. *být lační*, abychom nejdříve požívali nebeský chléb, který živí duši a potom teprve pozemský chléb, který sílí tělo. Činíme tak z úcty k Nejsvětější svátosti. Dáváme tím najevo přednost a úctu Nejsvětější svátosti před jinými pokrmy.

Proto kdyby někdo zapomněl, že jde k sv. přijímání a ráno něco málo pojedl, není lačný a nemůže již přistoupit ten den k sv. přijímání. Kdo by však při čištění úst nerad polkl trochu vody, může přistoupit k sv. přijímání, protože se to dá zdůvodnit, jako by pozřel vlastní sliny. (pozn. nově: Dnes platí upravené předpisy)

A od které doby máme být lační? ...

Před sv. přijímáním nesmíme od půlnoci jíst nebo pít. (Pozn. nově: stačí být lačný 1 hodinu před sv. přijímáním). Jen ten, kdo je těžce nemocen, a přijímá v nemoci tělo Páně, nemusí být lačný. Jemu dovoluje církev užívat i léky před svatým přijímáním.

Sv. Cyprián vypravuje takto: Jedna paní požila maso obětované modlám, a to bylo křesťanům přísně zapovězeno. Přišla do kostela, přistoupila k oltáři a přijímala. Ale sotva tělo Páně přijala, posedl ji ďábel jako Jidáše. Zuřila, překousla si jazyk a s Tělem Páně v ústech vyrazila zběsile z kostela, aby záhy v zoufalosti skonala.³²⁰

K sv. přijímání si máme obléct *slavnostní šat*: nemají být marnivé, či nečisté, ani špinavé, ani jinak závadné. Každý nechť si vezme šaty přiměřené svému stavu, i svým možnostem, byť chudobné, jen když čisté a slušné.

628. Jak máme přistoupit ke svatému přijímání?

Ke svatému přijímání máme přistoupit s rukama sepjatýma a s největší úctou.

S největší uctivostí máme přistoupit, tj. kdo přistupuje k sv. přijímání, má ukazovat celým svým chováním úctu k Nejsvětější svátosti, všechny své myšlenky soustředit na Pána Ježíše. Proto má jít k oltáři vážně, s rukama sepjatýma, zrakem sklopeným, neohlížet se ani vpravo, ani vlevo atd.

³²⁰ Macek II., p. 138

629. Co máme dělat, když se říká před svatým přijímáním konfiteor?

Když se před svatým přijímáním říká konfiteor, neboli obecná zpověď, máme ještě jednou vzbudit lítost nad svými hříchy.

Jakmile je při mši sv. po kněžském přijímání, modlí se ministrant *konfiteor* čili obecnou zpověď. Jí vyznává *obecně* (jednotlivé hříchy nejmenuje) Bohu, Rodičce Boží, všem svatým a knězi na místě Božím hříchy jménem těch, kteří přistupují k sv. přijímání a prosí svaté, aby se přimluvili u Boha za hříšné. V tomto okamžiku máme vzbudit ještě jednou lítost nad svými hříchy, neboť čím dokonalejší bude lítost a čím pokorněji přistoupíme ke stolu Páně, tím hojnější budeme mít užitek ze sv. přijímání.

Kněz otevře tabernakulum (svatostánek), modlí se nad těmi, kdo přistupují k sv. přijímání, prosí, aby jim Bůh odpustil, mají-li ještě hříchy nějaké.

630. Co máme dělat, když kněz ukazuje lidu svatou hostii?

Ukazuje-li kněz lidu svatou hostii, má se jí pokorně klanět, bít se v prsa zbožně, pronášeje: „Pane, nejsem hoden (nově: nezasloužím si,) bys vešel pod mou střechu, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena.“

Kněz bere sv. hostii do ruky a obrácen k lidu říká slova: „*Ecce, Agnus Dei ...*“ To jsou slova, jež sv. Jan Křtitel o Kristu Pánu pronesl: „*Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa.*“ Sv. Jan nazval Pána Ježíše Beránkem, neboť se obětoval za naše hříchy jako tichý beránek...

Pak říká kněz: „*Domino non.... Pane, nezasloužím si...*“ Právě ona slova pronesl setník, o němž nám sv. evangelium vypráví, že jednou přišel za Kristem Pánem a prosil, aby mu uzdravil služebníka. Kristus Pán řekl: „Půjdu a uzdravím jej.“ Setník mu odpověděl: „*Pane, nejsem...*“ Ta slova i já říkám, mám-li přistoupit k svátostnému Ježíši a projevit mu, že nejsem hoden tak velikých milostí.

Bijeme se při oněch slovech v prsa i klaníme se pokorně na důkaz své hříšnosti, i abychom uctili Pána Ježíše ve svaté hostii jako Boha a člověka.

Když kněz pronesl slova třikrát, sestupuje k věřícím a přitom říká: „*Tělo Pána, našeho Ježíše Krista, zachovej duši tvou k životu věčnému.*“ *Amen.*

631. Co máme dělat, když přijímáme svatou hostii?

Přijímáme-li svatou, hostii, máme:

1. *hlavu zvednout hlavu, ústa slušně otevřít a jazyk položit na dolejší ret,*
2. *požít svatou hostii, nežvýkat ji, ani nezadržovat déle v ústech,*
3. *svatou hostii, když se nám přilepila na podnebí úst, odloupnout ne prstem, ale jazykem.*

Máme „*ústa slušně otevřít*“, tj. ne mnoho a ne málo. Jazyk se klade na spodní ret, aby kněz svatou hostii na něj mohl položit. Je-li po ruce nějaká bílá rouška, bere ji přijímající před sebe, a není-li, dá si pod ústa rozevřenou modlitební knížku, kdyby se stala nehoda, a tělo Páně upadlo, aby nepadlo na zemi. Svatou hostii pak požijeme, nežvýkáme, a nekoušeme zuby. Rovněž nemáme zadržovat Tělo Páně v ústech dlouho, ale hned, jak-mile bylo slinou připravené, dále je polknout. Kdyby se nám sv. hostie přilepila na patro úst, *nesmíme ji* odloupnout prstem, nýbrž jen jazykem, neboť prsty se dotýkat svaté hostie smí jen knězi. Po svatém přijímání jdeme slušně na svá místa. (poznámka, nově: jiná varianta – dnes je možné přijímat i na ruku, tzn., že kněz položí hostii do napřažené dlaně a potom si ji klademe sami do úst – podle vlastního rozhodnutí)

632. Co máme dělat po svatém přijímání?

Po sv. přijímání máme:

1. *Pánu Ježíši pokorně se klanět a jemu děkovat, že k nám ráčil přijít,*
2. *jemu se obětovat a obnovit učiněná dobrá předsevzetí,*
3. *jeho prosit, aby svou milostí zůstával stále s námi,*
4. *jemu přednést všechny touhy a potřeby duše i těla.*

Ad 1. Pánu Ježíši se máme *pokorně klanět*, tj. máme se před ním pokořit a vzdát mu nejvyšší úctu (klanět se mu). Neboť zde Pán všech pánů ráčil zavítat k nám nehodným.

Kdyby k nám přišel císař Pán, zajisté by byl uvítán se vší slávou a někdo by jistě byl určen, aby mu poděkoval za vzácné vyznamenání. Tak máme děkovat i my Pánu Ježíši po sv. přijímání, že k nám ráčil přijít. (*Díkůvzdání po sv. přijímání*)

Ad 2. Pánu Ježíši se máme *obětovat*, tj. máme mu obětovat své myšlenky, přání, slova, skutky a máme obnovit učiněná dobrá předsevzetí, tj. opakovat znovu Pánu Ježíši, že co jsme mu přislíbili, jistě vykonáme. Kristus Pán se za nás obětoval na kříži, a až dodnes se obětuje při mši svaté, i ve svatém přijímání se nám zcela obětuje a vchází do našeho srdce. Nemáme i my být připraveni obětovat všechno, i svůj život, kdyby o to žádal? Mohli bychom zradit někdy jeho prapor?

Ad 3. Jako Bůh a člověk zůstává Kristus Pán po sv. přijímání v nás, dokud se nezměnily způsoby chleba a vína. Jakmile se porušily způsoby chleba slinou a žaludeční šťávou, není v nás Pán Ježíš svou podstatou již přítomen, nýbrž zůstává v nás Jeho milost. Proto ho máme prosit, aby také potom i nadále zůstával v nás stále svou milostí.

Když Pán Ježíš přišel po svém vzkříšení s dvěma učedníky až k městečku Emauzy, a chtěl je opustit, prosili ho a řekli: „*Zůstaň s námi, neboť se připozdívá a den se už nachýlil.*“ (Lk 24, 29) (tak i my máme prosit, aby Pán Ježíš zůstal v nás aspoň svou milostí.)

Ad 4. Každý člověk něco potřebuje, buď pro tělo či pro duši. Pro tělo potřebujeme jídlo, nápoje, zdraví, atd. Pro duši Boží milost, spokojenost, vytrvalost, abyschom mu sloužili a plnili jeho přikázání. A za to vše máme prosit Krista Pána zvláště pak, přišel-li k nám v Nejsvětější svátosti oltářní.

Zavítá-li někam císař pán, dává veřejné slyšení (audience) a každý, kdo má nějaké důležité přání, může k němu přistoupit a přednést mu svou prosbu. Tak máme i po sv. přijímání přednést Pánu Ježíši svá přání a touhy, vždyť prosby, vycházející z čisté duše náš Pán nejspíš vyplní. On sám pravil: „*Pojďte ke mne, všichni, kdose lopítíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.*“ (Mt 11, 28)

633. Jak máme trávit den sv. přijímání?

Den svatého přijímání máme trávit v co největším soustředění (pův.: usebranosti) myslí a máme se vyhnout světským zábavám a radovánkám, navštívit chrám Páně, číst nábožné knihy a dělat jiné dobré skutky.

Den sv. přijímání má nám být *dnem svátečním*. Sv. Alois se připravoval tři dni ke sv. přijímání a tři dni po sv. přijímání děkoval Pánu Ježíši za milost, že k němu přišel. Řiďme se i my jeho příkladem! Zůstaňme alespoň čtvrt hodiny v chrámu Páně po mši svaté, při níž jsme přijali tělo Páně.

Katechismus praví: den sv. přijímání máme *trávit v co největším*

soustředění mysli, tj. předmětem našich myšlenek má být jen Pán Ježíš. Máme si neustále připomínat fakta toho, kdo je ten, kdo k nám přišel a kdo jsme my, a co si od nás žádá. Proto nemáme na jiné neúčinné věci myslet. Kéž i na nás se vyplní slova apoštola národů sv. Pavla: „*Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus.*“ (Gal 2,20)

Mezi světské zábavy a radovánky patří rozmanité hry, světské písně, žerty atd. Toho všeho se máme po sv. přijímání varovat, neboť vše to snadno svádí ke hříchu. Zajdeme raději i odpoledne do chrámu Páně a budme přítomni odpoledním pobožnostem jako nešporám, požehnání atd. Poklekneme před oltářem *Rodičky Boží*, nebo sv. *Aloise* a pomodleme se sv. růženec nebo litanie! Není-li však možné jít do chrámu Páně, čteme si doma modlitby, nebo životopisy svatých, Písmo sv. atd., udělme v tom dni almužnu, navštívme nemocné, potěšme je v nemoci, přinesme jim léky atd.

Vzpomeneme-li na všechny ty milosti, které dostáváme ve sv. přijímání, nebudeme častěji přistupovat ke stolu Páně? Vzpomeňme jen, jak dalekou cestu konal syrský Námán, (2 Král 5) aby se uzdravil ze svého malomocenství. A nad veškerá dobra pozemská jsou mnohem cennější ta, která vedou do nebeského království. Všechno zde zanecháme, jen dobré skutky nás budou provázet na věčnost. Abychom pak těch milostí mohli hojně získat, k tomu nám napomáhá sv. přijímání. Uposlechněme tedy slova, kterými nás katechismus k častějšímu přijímání vybízí a jež zní:

Poučení: *Nebud' cizincem u stolu Páně, ale přistupuj k němu hodně často a stanov si k tomu určité dny roku. Žij však i jindy tak čistě, že bys mohl každý den přijmout chléb andělský!*

4. O svátosti pokání (pozn nově: O svátosti pokání a smíření)

Přechod: Misionář vyučoval divocha ve sv. víře a pokřtil jej. Za rok se s ním opět setkal a byl požádán divochem, aby mu udělil Tělo Páně. „Velmi rád,“ odpověděl misionář, „ale dříve se musíš vyzpovídat. Zpytoval jsi již své svědomí?“ „Milý otče!“ odpovídá nato divoch, zpytuji své svědomí každodenně, jak jsi mi loni uložil!“ „Tedy se vyznej ze svých hříchů spáchaných po křtu sv.“ „Z jakých hříchů?“ „Z těžkých hříchů, kterých jsi se snad dopustil.“ „Jak?“ pravil udiveně divoch., „může ten, který přijal sv. křest ještě Boha těžkým hříchem urážet? Mohou tak být nevděční ti, které on svou krví vykoupil a za své vlastní dítky přijal? Bohudíky, já jsem tak neučinil.“ I zaleskla se slza radosti v oku misionářově a v jeho nitru se ozvalo přání: „Kéž by tak jednali všichni křesťané!“ Kdyby křesťané po křtu sv. těžce nehřešili, nebylo by třeba *svátosti pokání*. Ale bohužel, není tomu tak. Většina křesťanů dopouští se po křtu sv.

opět těžkých hříchů, ztrácí posvěcující milosti, které jim udělil Duch Svatý ve svátosti křtu. A ti všichni nešťastníci byli by na věky ztraceni, kdyby Pán Ježíš ve své nevyzpytatelné moudrosti se o ně nepostaral a pro ně neustanovil jiné svátosti, ve které by opět dosáhli odpuštění svých hříchů a nabyli ztracené posvěcující milosti. A ta svátost je *svátost pokání*. Je to svátost velmi důležitá, protože ji všichni nevyhnutelně potřebují, když po křtu sv. těžce hřešili. Věčná spása všech hříšníků záleží na jejím řádném přijetí. Přikročme tedy již k podrobnějšímu výkladu této svátosti!

634. Co je svátost pokání?

Svátost pokání je svátost, ve které kněz zplnomocněný ke zpovídání jménem Božím odpouští hříšníkovi hříchy spáchané po křtu svatém, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá a má opravdovou vůli se polepšit a za hříchy dostiučinit.

Slovo *pokání* má různý význam. Především znamená *vnitřní bolest čili lítost nad spáchanými hříchy*. V tom smyslu nám dal hned ve Starém zákoně krásný příklad pokání král *David*, který až do svého posledního dechu *činil pokání*, tj. litoval svých hříchů. *Sv. Augustin* si dal na stěnu svého příbytku napsat kající žalmy, které se každodenně modlil se zkroušeným srdcem, litoval vin ve své mladosti. *Sv. Petr* oplakával až do smrti, že zapřel Pána Ježíše. V tom smyslu vyžadoval i sv. Jan Křtitel pokání slovy: „*Obrátte se, neboť se přiblížilo nebeské království.*“ (Mt 3, 2) Dále: pokání znamená *ctnost*. *Sv. Alfons z Liguori* praví: „Pokání je ctnost, která pomocí žalu a dostiučinění hledí zničit hřích, pokud je urážkou Boha.“ *Sv. Pavel*, otec poustevníků, žil sto let uprostřed divé zvěře na poušti. Úzká jeskyně byla jeho příbytek, tvrdá země jeho lože, pokrm poskytovala mu palma a nápoj voda pramene, oděv si vyráběl sám z palmového listí. *Sv. Bazil*, otec mnichů na východě, umrtvoval své tělo postem a bděním tak, že vypadal jako kostlivec. A proč tak žili? Chtěli tímto způsobem života činit pokání za své hříchy.

Pokání je i *trest*, který se ukládá hříšníkům. Proto se nazývá pokáním i ten dobrý skutek, který ukládá hříšníkovi kněz jako dostiučinění za hřích. Po sv. zpovědi, nakonec, praví kněz: Za pokání se pomodli tyto modlitby.

Pokání je svátost, má tři části, které se ke každé svátosti vyžadují:

1. *viditelné znamení*, k němuž náleží lítost, upřímné vyznání hříchů (zpověď) a pevné předsevzetí hříšníka, za ně dostiučinit, i slova kněze, kterými dává kajíčníku rozhřešení. To všechno vidíme a slyšíme, a to vše naznačuje, že jsme zbaveni hříchů.
2. *viditelné znamení zároveň působí neviditelnou milost*, spočívající v odpuštění hříchů a udělení jiných milostí.

3. Kristus Pán tuto *svátost ustanovil*, což vyplývá z Písma svatého.

Vypravovat budu o tom později. (ot. 635)

Nyní ještě připomínám, že *ke zpovídání zplnomocněný kněz* je ten, který dostal od biskupa *moc a právo*, užívat oné ve svátosti kněžstva udělené moci, totiž *hříchy odpouštět* nebo *zadržovat*.

Jménem Božím, tj. jako zástupce Boha odpouští hříchy. Kněz nemůže odpouštět hříchy z vlastní moci, neboť hříchy může odpouštět lidem jen Bůh, kněz je tedy odpouští *jménem Božím*. Kristus Pán dal moc odpouštět hříchy svým apoštolům. Ale svatí apoštolové nezůstali stále na živu a zvolili si tedy své nástupce a jim odevzdali moc odpouštět hříchy. Tak jim to nařídil Kristus Pán, když řekl: „*Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás.*“ (Jan 20, 21) Nástupci svatých apoštolů jsou biskupové! Ti mají tedy moc odpouštět hříchy a biskupové udělují tuto moc také kněžím.

Odpouští hříchy *spáchané po křtu svatém*: každý hřích, kterého se člověk dopustil po křtu sv., může být odpuštěn v této svátosti. Dědičný (prvotní) hřích a všechny hříchy, kterých se dopustil člověk před křtem, odpouštějí se ve svátosti křtu, po křtu sv. spáchané ve svátosti pokání.

Mají-li nám však hříchy být odpuštěny ve svátosti pokání, musíme *jich srdečně litovat, upřímně se z nich zpovídat*. Komu mají apoštolové a jejich nástupci odpouštět hřích, to by nemohli vědět, kdyby jim je hříšníci neoznámili. Kristu Pánu se hříšníci nezpovídali, a on jim odpouštěl hříchy bez zpovědi: on, *vševědoucí*, věděl, jakých hříchů se kdo dopustil, a má-li *opravdovou vůli se polepšit a za hříchy dostiučinit*. Svatí apoštolové však nebyli vševědoucí a jim se tedy měli hříšníci zpovídat a protože jejich nástupci také nejsou vševědoucí, i těm se má hříšník vyzpovídat ze svých hříchů, chce-li, aby mu byly odpuštěny.

Musí mít *opravdovou vůli se polepšit*... Kdyby se hříšník úplně vyznal ze svých hříchů, ale přece polepšit se nechtěl, hříchy by mu odpuštěny nebyly. Obšírněji vyložím tyto body o něco později. (ot. 639)

635. Jak ustanovil Ježíš Kristus svátost pokání?

Ježíš Kristus ustanovil svátost pokání, když se po svém zmrtvýchvstání ukázal apoštolům, dýchl na ně a řekl jim: „Přijměte Ducha Svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.“ (Jan 20, 22 23)

Povím vám nejdříve, jak Pán Ježíš svátost pokání sv. apoštolům, a

zvláště sv. Petrovi, zaslíbil.

Když jednou přišel Pán Ježíš se sv. apoštoly do kraje u *Caesareje Filipovy*, zeptal se svých učedníků: „*Za koho lidé pokládají Syna člověka?*“ (Mt 16, 13) a pak: „*a za koho mě pokládáte vy?*“ Sv. Petr odpověděl a řekl: „*Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha.*“ I pochválil jej Pán Ježíš za jeho víru a mimo jiné řekl: „*Tobě dám klíče od nebeského království: co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ (Mt 16, 19) Jindy zase pravil Pán Ježíš všem sv. apoštolům: „*Všecko, co svázete na zemi, bude svázáno na nebi, a všecko, co rozvážete na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ (Mt 18, 18) Moc „*svazovat a rozvazovat*“, kterou slibuje Pán Ježíš těmi slovy, nemůže se týkat vazeb a pout tělesných a hmotných, ale pouze takových vazeb a pout, jimiž je duše sevřena, které svazovat a rozvazovat může Bůh. Pouta duše ovšem nejsou jiná než *hřích*, který brání vejít duši do nebe a který jí uzavírá brány nebes. Proto i „*moc klíčů*“ znamená především *moc hříchů odpouštět*.“

A kdy Pán Ježíš *dal* apoštolům tuto moc? V den svého vzkříšení večer vstoupil Pán Ježíš mezi apoštoly zavřenými dveřmi a řekl jim: „*Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.*“ (Jan 20, 21) , tj. tu moc, kterou mi dal můj Otec, abych s ním smířil lidi, dávám i vám, abyste od této chvíle smiřovali sami místo mne lidi s Bohem. Pán Ježíš měl právě toto smiřování na mysli, což vyplývá ze slov, která hned potom doložil, když dýchl na sv. apoštoly: „*Přijměte Ducha Svatého. Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.*“ (Jan 20, 22 23) A jako Pán Ježíš dal apoštolům moc odpouštět hříchy, tak jim dal i právo udělovat tuto moc zase jiným.

636. Na koho přešla od apoštolů moc odpouštět hříchy?

Moc odpouštět hříchy přešla od apoštolů na biskupy a kněze, kteří však musí být, aby ji platně vykonávali, řádně k tomu zplnomocnění.

Biskupové a kněží musí být biskupem zplnomocnění odpouštět hříchy, tj. musí mít od biskupa k tomu moc a právo.

Ve svěcení kněžstva dostává kněz moc odpouštět hříchy, ale v které oblasti země to má činit, to mu určuje biskup. Podobně jako soudce po vykonání zkoušky nabývá soudcovskou moc. Ale kde ji může vykonávat, to mu určí nadřízený. Stanoví tak lidi, kteří jsou podrobeni jeho soudcovské moci. Kdyby kněz neměl pravomoc biskupa (z pražské diecéze v naší diecézi atd.) a v jeho diecézi zpovídal, nebyla by platná taková zpověď.

637. Je potřebná svátost pokání ke spáse?

Svátost pokání je potřebná ke spáse, protože je po křtu jediným prostředkem, kterým u Boha odpuštění těžkých hříchů lze dosáhnout.

Kdo těžce hřešil po křtu sv., potřebuje zas, aby byl očištěn od hříchů. Ale křest svatý, jak jsme se učili, po druhé nelze přijmout. Pán Ježíš ustanovil pro něj *svátost pokání*. Proto je ona *jediným prostředkem*, kterým můžeme po křtu sv. dojít k odpuštění hříchů u Boha, a kdo by tohoto prostředku nevyužil, nedosáhl by odpuštění hříchů. Proto říkáme, že tato svátosti je hříšníku ke spase nevyhnutelně potřebná.

638. Čeho nabýváme svátostí pokání?

Svátostí pokání nabýváme:

1. *odpuštění hříchu,*
2. *prominutí věčných trestů a alespoň částečně časných trestů,*
3. *posvěcující milosti nebo jejího rozmnožení,*
4. *oživení zásluh pro nebe, o které nás připravil smrtelný hřích,*
5. *zvláštních milostí k bohumilému životu,*
6. *pokojného svědomí.*

Ad 1. Svátostí pokání dosahujeme odpuštění všech hříchů spáchaných po křtu sv., byť byly sebetěžší. Je tomu tak, to lze poznat již i ze slov Páně: „*Komu odpustíte...*“ Kristus Pán nedělá rozdíl mezi těžkými a všedními hříchy, ale říká všeobecně: „*Komu odpustíte hříchy...*“, „*Když však uznáme, (že se dopouštíme) hříchů, on nám hříchy odpustí a očistí nás od všeho špatného, neboť věrně (plní, co slíbil), a protože je spravedlivý.*“ (1 Jan 1, 9)

V životopise³²¹ sv. Antonína Paduánského se vypravuje, že k němu přišel veliký hříšník, aby se vyzpovídal. Jakmile však ve zpovědnici poklekl, nemohl vypravit ze sebe pro pláč ani slovo. I rozkázal mu světec, aby si hříchy napsal a potom přišel. Když uposlechl a své hříchy četl, stalo se, že jakmile se z nich ze všech zkroušeně vyznal, zmizely tyto z papíru. Bůh učinil tento zázrak, aby jej upokojil a zároveň mu ukázal, jak mizí svátostí pokání hříchy z duše.

Ad 2. Za každý hřích zasluhujeme trest. Kolik je trestů? Dva: *věčný* a *časný*. Jaký trest se odpouští u křtu svatého? Věčný i časný. Umírá-li dítě

³²¹ Dr. Jak. Schmitt, III., p. 283

po křtu svatém, pokud se ještě nedopustilo hříchu, bývá ihned přijato do věčné slávy. Dopustil-li se však člověk po křtu svatém těžkého hříchu, odpouští se mu ve svátosti pokání *trest věčný*, ale *trest časný jen částečně*. Kristus Pán řekl kajícímu lotru: „*Ještě dnes budeš se mnou v ráji*“ a tak ho přijal hned do nebeského království a jasně ukázal, že mu odpustil nejen hříchy, ale i tresty. Velikost odpuštění časného trestu závisí na velikosti lítosti. Čím větší lítost nad hříchy, čím vřelejší láska k Bohu, tím větší odpuštění časných trestů!

Proč se ale *křtem sv.* odpouští věčný i časný trest a svátostí pokání věčný, a časný jen částečně?

U křtu svatého nám Bůh *poprvé* odpouští. My mu slibujeme, že se odříkáme všech hříchů a že budeme zachovávat všechna jeho přikázání. A pro-to Bůh, jak laskavý otec, odpouští nám vše: hříchy i tresty. Kdo však zhřešil po křtu sv. těžce, ten nedodržel křestní slib a ač slíbil, že hřešit již nebu-de, přece však zhřešil. A proto Bůh po druhé a po třetí, neodpouští mu vše, nýbrž jen hříchy a věčné tresty. Časné obvykle vytrpí.

Tak prvním rodičům odpustil hřích a trest věčný když činili pokání, ale nikoli časný. (Vyhnal je z ráje atd.) Mojžíšovi, že pochyboval o Hospodínových slovech odpustil (trest věčný), ale měl (za trest časný) umřít dřív, než Izraelité vejdou do zaslíbené země. Podobně odpustil králi Davidovi.

Bůh ... odpustil králi *Davidovi* věčný trest, ale nezbavil jej časného trestu: zemřel mu jediný syn a potkaly jej mnohé jiné nehody. A přece David litoval celý život svého hříchu. (2 Sam 12, 1-25)

Ad 3. Křtem svatým jsme dosáhli milosti Boží, byli jsme očištěni od hříchů, stali jsme se Božími dětmi a dědici nebeského království. Ale těžký hřích nás zbavuje této milosti, nabýváme ji však zase ve svátosti pokání. Když jsme se však nedopustili těžkého hříchu a přijímáme přece svátost pokání, rozmnožuje se v nás milost posvěcující, takže se stáváme milejšími Bohu a očekává nás větší odměna v nebi.

Ad 4. Těžkým hříchem ztrácíme i zásluhy pro nebe, které jsme si zjednali ve stavu milosti posvěcující dobrými skutky. Tyto zásluhy však opět znovu získáme, čili *zásluhy opět ožívují se pro nebe*, jakmile získáme svátostí pokání zpět posvěcující milost Boží.

Kdyby si byl např. někdo modlitbou, almužnou a jinými dobrými skutky po mnohá léta získal velké množství zásluh, a nyní spáchal těžký hřích, ztratí zásluhy a s nimi i právo na odměnu, kterou by v nebi obdržel. Zemřel-li by v tomto stavu těžkého hříchu, nedosáhne odměny za své dobré skutky po léta konané a jeho duše přijde

do věčného trápení. Jakmile však hodně přijme svátost pokání, obdrží zaslouženou odměnu znovu a kdyby nyní zemřel, obdržel by celou odměnu za své dobré skutky. Proto říkáme, že *zásluhy ztracené těžkým hříchem oživují hodným pokáním*.

Ad 5. Svátostí pokání nabýváme zvláštních milostí k bohumilému životu. Bůh dává kajícímu hříšníku mocnou posilu: aby žil zbožně a pomáhá mu, aby poznával lépe nebezpečí a příležitost ke hříchu, a proto se jich snáze varoval, aby pocítil větší ošklivost hříchů činil pokání.

Ad 6. Konečně nabýváme *pokojného svědomí*. Učinilo-li³²² dítě něco proti vůli rodičů, cítí ve své duši jakýsi nepokoj. Zdá se mu, jakoby slyšelo uvnitř jakýsi hlas, který mu vytýká, že jednalo nedobře. A podobný hlas ozývá se v duši hříšníka. Tento vnitřní hlas, který se v nás ozývá, když jsme učinili něco zlého, jmenuje se *svědomí*. Dopustil-li se někdo těžkého hříchu, trápí ho ustavičně tento vnitřní hlas, čili „*hryže ho svědomí*“. Takový člověk nemá pokoje, dokud se zkroušeně z toho hříchu nevyzpovídá.

Tyto výčitky svědomí působí hříšníku velké trápení, ale bývají mu k prospěchu, neboť ho povzbuzují, aby se polepšil. Bývají tedy důkazem, že od toho člověka Bůh svou milost ještě úplně neodvrátil, ale že ho chce povzbudit, aby učinil pokání, neboť jen tím může zase dojít pokojného svědomí.

V Bavorech³²³ žil v předešlém století horlivý kněz jménem Hofreuter, který měl zvláštní dar přivést hříšníky k pokání, takže se stal proto daleko široko známým a slavným. Jistý hostinský, který již měl mnoho let na své duši břemeno hříchů, pohnut milostí Boží, umínil si vzít své útočiště k onomu znamenitému zpovědníku, aby zachoval svou duši s jeho pomocí. I osedlal koně a jel do města, kde přebýval muž Boží. Přišel až ke dveřím jeho příbytku a tak se začal stydět a bál se sv. zpovědi, že neměl odvalu a ani zmužilost, aby zaklepal. Vtom však otevřel kněz dveře a pravil mu s velikou laskavostí: „Příteli, chcete se zpovídat, není-liž pravda? Vstupte jen dále, já vás rád vyslechnu.“ Když hostinský sv. zpověď, které se tolik bál, šťastně vykonal a zase sedal na svého koně, aby se vrátil domů, zvolal pln radosti: „Nuže, můj koníku, nyní poneseš o cent méně.“ Od toho dne byl ten muž zcela proměněn a když se blížil po šesti letech konec jeho života, prosil místního duchovního, který jej připravoval na smrt a řekl: „Řekněte po mé smrti velebnému pánu Hofreuterovi k jeho radosti a ke slávě Boží milosti, že jsem od zpovědi, kterou jsem u něho vykonal, své předsevzetí věrně vyplnil a v posledních šesti letech jsem se nedopustil těžkého hříchu.“

Co musí tak udělat ten, který těžce zhřešil, aby mu byly odpuštěny hříchy, to nám ukázal Pán Ježíš na podobenství o *marnotratném synu*.

³²² Jak Proch. II., p. 291

³²³ Mehler, Beispiele IV., p. 412

Jeden člověk měl dva syny. I řekl jednou mladší otcí: „Otče, dej mi díl statku, můj podíl (dědictví), který mně náleží.“ A otec, ač byl zarmoucen, vydal mu jeho dědictví. A syn shromáždil všechno, co mu patřilo, po několika dnech se odebral do daleké, cizí krajiny. Tam žil prostopášně. Ze svých peněz stále a stále utrácel, hýřil, až všechno promarnil. Proto jej pojmenujeme: *marnotratný syn*.

A když všechno utratil, počal trpět nouzí. K tomu ještě nastal v té krajině hlad, takže i chudí sotva dostávali podporu. Marnotratný syn šel tedy k jednomu obyvateli té krajiny a prosil, aby ho přijal do služby. A ten jej poslal do svého dvora, aby tam pásł vepře. Syn bohatých rodičů byl nyní pasákem vepřů. Jak se mu ve službě dařilo? Prál si, aby se mohl nasýtit krmením pro vepře! Ale ani to mu nikdo nedával.

1. Když tak jednou, opuštěn pásł vepře, *šel sám do sebe*. Vzpomínal na svůj domov, své rodiče, *vzpomínal na to, co udělal*, na svůj dřívější blahobyť, na svou nynější bídu, a řekl sám sobě: „Jak mnoho nádeníků v domě mého otce má hojnost chleba, a já, jeho syn, zde hynu hladem.

2. A když na to všechno vzpomněl, *hořce zaplakal*. Litoval, co udělal.

3. A když se vyplakal, řekl: „Vstanu a půjdu k svému otcí a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou a již nejsem hoden se nazývat tvým synem, ale učiň mne třeba svým nejnižším služebníkem.“ On si tedy *umínil*, že nezůstane v té bídě, že se vrátí domů, tj., že *se polepší*.

A co si umínil, to také vykonal. Vystoupil ze služby a vracel se domů. Ale v jakém stavu! Když odcházel z domova, byl bohatý, měl všeho dost. Nyní se vracel hladem všecek zmořený, v rozbitých šatech a bos. Čím více se blížil k domovu, tím více se bál. Nevěděl: Přijme mne otec? Odpustí mi? Nebo se ke mně ani nebude znát? A když byl již blízko domova spatřil najednou stát otce před domem. Stával tam jeho otec každý den a díval se na cestu, kterou kdysi odcházel jeho syn a myslel si: „Co asi dělá můj syn? Zda si na mne vzpomene? Zda se jednou vrátí?“ Tu otec zdvihl svou hlavu, spatřil, že se mu syn vrací. I běžel vstříc, padl synu kol krku, s radostí ho líbal.

4. Ale marnotratný syn padl před něj na kolena, upřímně se vyznal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou.“ On se tedy přiznal k hříchům, *vyznal se z hříchů*.

5. A doložil: „Nejsem hoden být tvým synem, ale učiň mne svým nejnižším služebníkem.“ To je: „Ulož mi jakoukoli pokutu, jakýkoli trest, a já rád přijmu a vykonám, jen když mi odpustíš“ Marnotratný syn chtěl tedy trpět za své hříchy, *chtěl za ně dostiučinit* tj. učinit tolik, kolik je potřeba, aby byly napraveny.

Ale otec mu nedal ani domluvit, zdvihl jej ze země a řekl svým služebníkům: „Rychle přineste nové šaty a oblečte mého syna a dejte prsten na jeho ruku a obuv na jeho nohy. A zabijte tučné tele a připravte hostinu a radujme se všichni, neboť můj syn byl mrtev a zase oživil, byl ztracen a je nalezen. I začali hodovat.

To však je jen podobenství. Co jím chtěl Pán Ježíš naznačit? Chtěl nám ukázat co máme dělat chceme-li, aby nám byly odpuštěny hříchy: Otec je Bůh, marnotratný syn jsme my, hříšníci. I nám dal Bůh velké dědictví: milost Boží, mnohé schopnosti

duše, vlohy, zdraví atd. A co dělá mnohý člověk? V hříších promarní ty dary, ztratí Boží milost, ničí duševní schopnosti, kazí si zdraví atd. A co máme dělat my, když jsme Boha hříchy urazili a chceme se zase vrátit k němu? To co činil marnotratný syn!

- a) On šel nejdřív *sám do sebe*, vzpomínal, co udělal. I hříšník musí nejdřív jít sám do sebe, vzpomínat na své hříchy, tj. *zpytovat svědomí*.
- b) Pak marnotratný syn hořce plakal, litoval toho, co učinil. I hříšník musí *litovat svých hříchů*.
- c) Marnotratný syn si umínil, že se domů vrátí, že se polepší. To vše učinil o *samotě* na pastvě vepřů. I hříšník si má *umínit, že se polepší* a to má učinit doma.
- d) Pak šel marnotratný syn k otci a vyznal se, že hřešil. Hříšník jde také k otci, tj. duchovnímu a vyzná se mu ze všech svých hříchů *zpovídáním se z nich*.
- e) Marnotratný syn chtěl přijmout každý trest, jen když mu otec odpustí. Hříšník musí přijmout každý trest, který mu kněz uloží: *za hříchy má dostiučinit*.

Je ve prospěch věci, když katecheta dává opakovat podobenství, hlavní hody napíše na tabuli, a pak vysvětluje podobenství, připiše i výklad asi v tomto smyslu:

Marnotratný syn	Hříšník ³²⁴
1. Šel sám do sebe	<i>zpytovat svědomí.</i>
2. Plakal hořce a	<i>litovat hříchů.</i>
3. Umínil si: „Vstanu a půjdu k otci.“	<i>umínit si, že se polepší.</i>
4. Vyznal: „Otče, zhřešil jsem...“	<i>zpovídat se z hříchů.</i>
5. „Učiň mne svým nejnižším služebníkem“	<i>za ně dostiučinit.</i>

639. Kolik částí náleží k hodnému přijetí svátosti pokání?

K hodnému přijetí svátosti pokání náleží pětice úkonů:

1. *zpytování svědomí,*
2. *lítost,*
3. *opravdové předsevzetí,*
4. *zpověď,*
5. *dostiučinění.*

O těchto jednotlivých částech budeme nyní jednat.

640. Co děláme, abychom vykonali náležitě části svátosti pokání?

Abychom vykonali náležitě potřebné části ke svátosti pokání, máme

³²⁴ Parabolou o marnotratném synu lze s prospěchem užít jako úvod k svátosti pokání.

nejprve vzývat Ducha Svatého o pomoc a modlit se: „Přijď, Duchu Svatý, osvít' můj rozum, abych své hříchy náležitě poznal a pohni mou vůlí, abych jich srdečně litoval, upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dostiučinil, a opravdově se polepšil.“

Naše paměť je slabá, náš rozum je zatemnělý dědičným hříchem. Proto bychom mohli snadno na některý hřích zapomenout. Aby se tak nestalo: *máme prosit Ducha Svatého, aby nás osvítil, abychom si na všechny své hříchy vzpomněli. Máme vzývat Ducha Svatého, tj. prosit, aby nám pomohl splnit potřebných pět částí ke svátosti pokání.*

Kdyby někdo večer potmě přišel do velkého chrámu a prohlížel by si ho při světle malé svíce, a podruhé by si jej prohlédl za jasného slunečního světla, poznal by jistě, jak veliký je v tom rozdíl. Podobně se to má se světlem našeho slabého rozumu a se světlem, kterým nás osvěcuje Duch Svatý. Proto máme, když chceme přijmout svátost pokání nejdříve vzývat Ducha Svatého, aby nás osvítil, abychom mohli poznat náležitě své hříchy. Řekněme to touto modlitbou: *„Přijď, Duchu Svatý, osvět' můj rozum, abych poznal náležitě hříchy.“*

Ale naše vůle je též nakloněna k zlému, konat zlé se jí líbí. Proto je zapotřebí, aby Duch Svatý pohnul i naší vůlí, abychom litovali hříchů, pojali je jako ošklivé, vyznali se z nich a snažili se polepšit. Proto se modlíme dále: *„Pohni mou vůlí, abych jich ze srdce litoval, upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dostiučinil a opravdově se polepšil.“*

A) O z p y t o v á n í s v ě d o m í

Přechod: Marnotratný syn, když opuštěn seděl o samotě, *šel sám do sebe.* Vzpomínal na to, co provedl, vzpomínal na své hříchy. Tak i my si musíme nejdříve vzpomínat, čím jsme Boha urazili, čili jak říkáme: *máme zpytovat svědomí.*

641. Co je zpytovat svědomí?

Svědomí zpytovat je vážně přemýšlet, kterých hříchů jsme se dopustili od jisté doby.

Svědomí zpytovat znamená přemýšlet, kterých hříchů jsme se dopus-

tili. Zpytovat znamená totéž co *ptát se*. Když zpytuji tedy svědomí, *tážu se sám sebe*, čím jsem urazil Boha. A kdo mi odpovídá? Mé svědomí.

Katechismus praví: *vážně přemýšlet*, tj. nesmíme přemýšlet snad jen na okamžik, např. říci si: Copak jsem učinil?

Nu a potom, když si vzpomeneme na dva nebo tři hříchy říci: Ted' jsem hotov! To by znamenalo lehkomyšlně zpytovat svědomí. Máme vynaložit všechnu píli a pozornost, abychom poznali všechny hříchy. A pak o tom *vážně přemýšlet*.

Má-li někdo skládat účty z peněz, které mu byly svěřeny, a ví: Neuvedu-li vše dopodrobna, musím dosazovat a budu trestán, pak nepřemýšlí jen ledabyly a okamžik, nýbrž uvažuje vážně: Na co potřeboval peníze? Co koupil zde, tam? Co každá věc stála? atd. Mnohem přesnější účty musíme vydat při zpovědi z našich hříchů, a neučiníme-li tak, nebudou nám hříchy odpuštěny, nýbrž budeme přísně potrestáni.

642. Za jak dlouhou dobu musíme zpytovat své svědomí?

Zpytovat své svědomí musíme:

1. *při první zpovědi za dobu uplynulou od času, kdy jsme si začali uvědomovat a poznávat hříchy,*
2. *při obvyklých zpovědích za dobu uplynulou od poslední platné zpovědi,*
3. *při zpovědích za delší dobu právě za tuto dobu.*

Při *první zpovědi* máme zpytovat své svědomí od té doby, *kdy jsme začali poznávat hříchy*. Říkáme většinou: *od dětství*, tj. *od toho času*, kdy jsme již uměli rozeznávat, co je dobré a co zlé, i co Bůh přikázal a co zakázal. Od té doby mají tedy svědomí zpytovat *děti*, které ještě nebyly u zpovědi, anebo i *dospělí*, kteří se zpovídají poprvé, např. jinověrci (konvertité), vstupující do lůna katolické církve, nebo i ti, kdo chtějí vykonat *životní zpověď*, tj. zpovídat se z hříchů, kterých se dopustili od svého dětství.

Při obvyklých zpovědích, tj. při těch, které vykonal křesťan alespoň jednou anebo vícekrát v roce, při těch se máme rozpomínat na hříchy spáchané za uplynulou dobu od poslední platné sv. zpovědi.

Při zpovědích za delší dobu, u nichž se opakují jedna, více, anebo všechny zpovědi, zpytujeme svědomí za tu delší dobu tak, abychom si vzpo-

mněli pokud možno na všechny těžké hříchy, v té době námi spáchané.

643. Jak zpytujeme svědomí?

Svědomí zpytujeme takto:

1. *rozpomínáme se, kdy jsme se naposled platně zpovídali, a zdali jsme vykonali uložené pokání,*
2. *připomínáme si desatero přikázání Božích a přikázání církevní, dále sedm hlavních hříchů a při tom se tážeme, zda jsme zhřešili myšlením a žádostmi, slovy, či skutky, nebo opomenutím dobrého,*
3. *rozpomínáme se, zdali jsme konali povinnosti svého stavu.*

Abychom řádně zpytovali svědomí, volíme samotu. Marnotratný syn rovněž šel do sebe, když byl sám. Nesmí nás nikdo vytrhovat, rušit, abychom si vzpomněli pozorně na všechny hříchy a nezapomněli na žádný.

Ad 1. Nejdřív si tedy máme vzpomenout, kdy jsme byli posledně u sv. zpovědi, protože se musíme zpovídat ze všech hříchů, kterých jsme se dopustili od poslední platné zpovědi. Pak se tážeme: „Vykonal jsem uložené pokání?“ Kdo by tohle opomenul, dopustil by se těžkého hříchu a musel by se z toho vyznat.

Ad 2. Při každém přikázání Božím i církevním si uvědomíme, co nařizuje, i zakazuje, a náš poklesek u něj *myšlením a žádostmi, slovy a skutky*.

Když někdo myslí na něco špatného a má zalíbení v takových myšlenkách, *hřeší myšlením*. Zlá myšlenka ještě není hříchem, jakmile nás napadla. Máme ji však hned, jak víte, potlačit. Má-li však někdo v ní zalíbení a nehledí-li ji odvrátit, jde již o hřích. Žádáme-li si něco (chceme-li, toužíme-li), co je zapovězené, hřešíme *žádostmi*. Např. když si někdo žádá cizí majetek, nebo žádá si něco neslušného vidět nebo dělat, zač by se musel stydět před slušnými lidmi, nebo žádá, aby se mohl na někom pomstít, či někomu udělat škodu atd. Kdyby nepotlačil on tyto žádosti v sobě, hřeší *žádostmi*.

Slovy hřeší: ten, kdo lže, pomlouvá, dává komusi potupná jména, mluví nestydaté řeči, pje nestoudné písně, odmlouvá rodičům, proklíná, zlořečí atd.

Skutky: ten, kdo dělá něci zlé, tj. kdo bere cizí věci, činí škodu jiným na majetku, je neslušný v kostele, nestřídmě jí, pije, páchá nestydatosti atd.

Opomenutím dobrého, když např. žák nejde do kostela, ač by mohl jít, nemodlí se ráno a večer a podobně.

Ad 3. Rozebereme, jestli jsme se dopustili se cizích hříchů, tj. nebyli

jsme příčinou toho, že jiní hřešili, např. kdo jiného svádí k hříchu, ponouká.

Rozpomínáme se, konali-li jsme povinnosti svého stavu. Každý křesťan má povinnosti, jež mu nařizuje plnit *jeho stav*. Jiné povinnosti mají rodiče, jiné děti, jiné kněz, lékař, obchodník, služebník atd. Děti mají rodiče ctít, milovat, poslouchat, se učit aj. Kdo neplní své povinnosti, hřeší.

644. Na co se musíme rozpomínat zvláště u těžkých hříchů?

U těžkých hříchů se musíme zvláště rozpomínat:

1. *na jejich počet,*
2. *alespoň na okolnosti, které jejich druh proměňují nebo hřích jinak všední mění na těžký.*

Ad 1. U těžkých hříchů se máme rozpomínat, kolikrát jsme se každého dopustili. A to proto, že při sv. zpovědi máme udat i počet, kolikrát jsme se dopustili toho či onoho těžkého hříchu.

Ad 2. Okolností je všechno, co je kolem hříchu, např. místo, čas, osoba atd. Okolnosti *proměňují hřích*, tj. činí z hříchu jiný druh hříchu, takže způsobují, že hřích souvisí s dvěma nebo více příkázáními. Např. pomlouvat někoho, je vždycky hříchem proti 8. příkázání Božímu, ale kdyby někdo pomlouval bližního v kostele, dopustil by se většího hříchu, než kdyby ho pomlouval na ulici, v poli atd. Okolnost *místa* proměnila hřích. Ukradl-li někdo věc, která patří do chrámu Páně, dopouští se svatokrádeže a vzal-li něco jinému násilně, dopustil se loupeže. Těmi okolnostmi byl *hřích proměněn*, tj. v jiný druh hříchu obrácen.

Okolnosti mění hřích všední na těžký, např.: Kdo vzal doma kousek cukru (mlsal), má hřích lehký, kdo vzal větší část peněz, spáchal hřích těžký. Kdo řekl urážlivé slovo o svých rodičích neb o svém učiteli, má hřích těžší, než když je řekl o svém spolužáku atd.

645. Jak se můžeme upamatovat při zpytování svědomí na počet hříchů?

Při zpytování svědomí se můžeme upamatovat na počet hříchů, když se rozpomínáme, stal-li se ten hřích každý den, každý týden nebo měsíc, a kolikrát za den, za týden nebo měsíc.

Někdy si nemůžeme přesně vzpomenout u těžkých hříchů, kolikrát jsme se jich dopustili. Tu postačí přibližný počet, např. zda jsme se toho hříchu dopustili každodenně, či jednou za týden, za měsíc nebo podobně.

646. Kolik píce máme vynakládat na zpytování svědomí?

Na zpytování svědomí máme vynakládat tolik píce, kolik jí vynakládáme na důležitá díla a nemáme přitom být ani povrchní a lehkomyšní, ani příliš úzkostliví.

Zpytování svědomí je velmi *důležitý úkon*, neboť se máme upamatovat na *všechny hříchy*, abychom se z nich vyzpovídali a mohli dosáhnout jejich odpuštění. Jedná se zde o věčnou spásu a nad ni nemůže být vůbec nic na světě důležitějšího.

Velmi si škodí ten, kdo zpytuje své svědomí jen *povrchně a lehkomyšlně*. Takový zpravidla říkává: Vždyť jsem nikoho nezabil, nic jsem neukradl, ani jsem křivě nepřisahal, ale i když se nedopustil těchto a podobných těžkých hříchů, přestoupil jistě Boží zákon v jiných věcech a poznal by to, kdyby zpytoval své svědomí *pečlivěji*.

Nesmíme být ale ani při zpytování svědomí *příliš úzkostliví*, tj. nesmíme být nepokojní, když jsme všechno vyplnili (čas i píli), abychom poznali hříchy a netrpět úzkostí, zda jsme vykonali všechno správně a zda nám Bůh odpustí. Pamatujme, co praví Písmo sv.: „*Když však uznáme, (že se dopouštíme) hříchů, on nám hříchy odpustí a očistí nás od všeho špatného, protože věrně (plní, co slíbil), a protože je spravedlivý. Řekneme-li však, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není.*“ (1 Jan 1, 9)

Jak dlouho máme svědomí zpytovat se nedá určit. Zajisté ten, kdo zpytuje denně své svědomí večer, dříve je hotov se zpytováním před sv. zpovědí a kdo však to nikdy nedělá, potřebuje k tomu zajisté více času. Máme své svědomí zpytovat s takovou péčí jako konáme jiná důležitá díla. Neboť řádné zpytování svědomí je jako základ a hlavní podmínka toho, abychom vzbudili lítost nad všemi hříchy a vyznali se také ze všech hříchů.

647. Kdy je nedbalost při zpytování těžkým hříchem?

Nedbalost při zpytování svědomí je těžkým hříchem, když se jí člověk

vydává vědomě v nebezpečí zapomenout na smrtelné hříchy.

Když jsem zpytoval své svědomí, mám se nakonec ještě sám sebe zeptat: „Vzpomněl jsem si již na všechny své spáchané hříchy?“ Když mi svědomí určitě řekne: ano, pak i kdybych zapomněl na některý nerad, mohu být klidný a mohu se připravovat spokojeně k sv. zpovědi. Jestliže mi však svědomí řekne: ne, že jsem povrchně, nedbale zpytoval svědomí, mám zpytovat své svědomí dále a pořádně.

Kdo je si vědom nedbalého zpytování svědomí a přesto jde k sv. zpovědi, páchá tím těžký hřích a zpovídá se neplatně. Neboť se tím vydává v nebezpečí, že zapomene některý těžký hřích, a již ono vydávání se v nebezpečí je těžkým hříchem. „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“

Kdo by však nezaviněně nerad zapomněl na těžký hřích, zpovídá se platně, ale musí se vyznat, když si vzpomene později na hřích, při nejbližší příští sv. zpovědi z toho hříchu a zároveň uvést, že nerad na to zapomněl.

648. Jak si usnadníme zpytování svědomí?

Zpytování svědomí si usnadníme, když je budeme zpytovat každý den a často se zpovídat.

Svědomitý křesťan zpytuje své svědomí každý den a to obyčejně po vykonané večerní modlitbě, pak vzbudí nad nimi lítost a doporučením se do ochrany Boží, usíná. Takový se pak snadno rozpomene na své hříchy, až bude dělat přípravu ke sv. zpovědi, zvláště, bude-li se často zpovídat.

Řádný obchodník už večer, kdy uzavře svůj obchod, udělá účty a vše spočítá, aby věděl, co vydělal, nebo prodělal. Budme i my dobrými hospodáři! I my máme se máme večer rozpomenout: co dobrého jsem za celý den vykonal a které hříchy spáchal? A když se na hříchy rozpomenou, vzbudím hned lítost. Vždy jdu spát a spánek je bratr smrti. Máme snad nějakou záruku, že se zdraví zase k dalšímu životu probudíme? Kolik bylo lidí, kteří usnuli zdraví a víckrát se neprobudili. Umřeli ve spaní.

Již pohané uznávali důležitost častějšího zpytování svědomí. *Pythagoras* nabádal své žáky ke každodennímu zpytování svědomí, zvláště večer. Svatí a světice Boží konali je bedlivě. *Sv. František (Borgiáš)* věnoval tomu každodenně dvě hodiny, *svatý Ignác* zpytoval se každou hodinu za

dne. Tím je možné si vysvětlit jejich příkladnou pokoru a čistotu srdce.

B) O l í t o s t i

Přechod: Vyzpytujeme-li náležitě své svědomí, můžeme ihned přistoupit k sv. zpovědi a vyznat se z hříchů? Nikoli! Musíme předtím vzbudit nad hříchy *lítost*. Marnotratný syn když si vzpomněl na to, co učinil, *hořce plakal*, tj. *litoval svých hříchů*. Proto pojednáme nyní o lítosti.

649. Jaká je nejpotřebnější součást svátosti pokání?

Lítost je nejpotřebnější součástí svátosti pokání, protože bez lítosti nemůže být odpuštěn žádný hřích.

Bez lítosti není odpuštění. „*Když se neobráíte, všichni podobně zahynete.*“ (Lk 13, 3) „*Obrátte se.*“ (Sk 2, 38) Těmi slovy rozumí se především lítost, a je to patrné, jak je důležitou součástí svátosti pokání.

Mohou být odpuštěny hříchy bez svaté zpovědi? Uslyšíme, že ano, když totiž někdo, ač by si přál, zpovídat se nemůže: např. stížený mrtvicí, umírající apod. Ale nikdy nemohou být hříchy odpuštěny bez lítosti.

650. Co je lítost?

Lítost je bolest a ošklivost duše nad spáchanými hříchy.

Člověk bývá nemocen a tu mívá veliké bolesti *těla*. A někdy je docela zdrav a má daleko větší bolesti *duše*.

Nedávno byl pohřeb. Dětem umřela matka. Děti usedavě plakaly a otcí stály slzy v očích. Všichni byli zdraví na těle a přece měli zajisté velkou bolest, neboť plakali. Kde měli tu bolest? *V duši*.

Z toho příkladu je patrné, že existuje *bolest duše*. Poznání hříchů musí způsobit *duši* také takovou bolest, uvážíme-li, že jsme urazili Pána Boha, ztratili milost Boží a zasloužili věčné zavržení.

Lítost je tedy *bolest duše* a proto *vnitřní, niterná*. Nejeví se pouze lítostnými slovy, nýbrž *vnitřním hnutím* mysli. Kdyby tedy někdo jenom ústy říkal: „Srdečně lituji svých hříchů,“ ale necítil ve svém srdci bolest, neměl by pravou lítost. Podobně se neprojevuje lítost jen pouhými slzami.

Lítost je však také *ošklivost nad spáchanými hříchy*. Když pochováme svého přítele, cítíme bolest v duši, která vznikla z toho, že ztrácíme někoho, *koho jsme milovali*. Když však litujeme hříchů, máme ztratit, odloučit se od toho, co si ošklívíme. Máme uznat, že naše hříchy byly ošklivé, hnusné, že jsme jednali špatně. Při pohřbu bývá naše lítost spojena s láskou: zde je *lítost spojena s ošklivostí*.

Příklady: Bolest a ošklivost nad hříchy měl sv. Petr po zapření Pána Ježíše: „*Šel ven a hořce plakal.*“, i Marie Magdaléna přišla do domu farizea Šimona, kam Pán Ježíš zavítal: padla Ježíši k nohám „*a lítostí hořce zaplakala.*“ A celník, když vešel do chrámu, zastavil vzadu, se zrakem k zemi bil si kajícně v prsa volal: „*Bože, buď milostiv mi hříšníku.*“

Lítost, žádaná k hodnému přijetí svátosti pokání, musí mít jisté rysy.

651. Jaká musí být lítost?

Lítost musí být:

1. *vnitřní,*
2. *nade všecko,*
3. *obecná,*
4. *nadpřirozená*

O každé z těchto vlastností pojednáme zvláště.

652. Kdy je lítost vnitřní?

Lítost je vnitřní, když hříšník nejen ústy říká kající modlitbu, nýbrž hřích též skutečně má v ošklivosti a upřímně žádá, aby se ho nedopustil.

Řekne-li hříšník: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ nebo „Lituji svých hříchů,“ a přitom v duši necítí bolest, není jeho lítost niterná. Hříšník musí v duši pocítit ošklivost a bolest nad hříchem a uvnitř tedy litovat a pak jde o jeho *lítost niternou*.

Již ve Starém zákoně pravil Bůh ústy proroka: „*Roztrhněte srdce svá a ne (pouze) roucha svá (šaty)*“ (Joel 2,13). A sv. Řehoř píše, že pravá lítost musí vycházet ze srdce a ne jen z úst. „Srdce zhřešilo,“ tak praví tento světec, „srdce ponoukalo ke hříchu, srdce musí tedy také žet. Všecky slzy, všecky modlitby nepomohou, nepocházejí-li ze srdce.“ A žalmista

Páně: „*Mou obětí je zkroušený duch, zkroušeným a pokorným srdcem, Bože, nepohrdneš.*“ (Ž 51/50/, 19) tj. neříkáme-li nábožná slova jen ústy, nýbrž cítíme i srdcem, pak je to oběť Bohu milá, pak nás Bůh nezavrhne, nýbrž přijme na milost a odpustí nám hříchy naše.

Vnější známky lítosti, jako tiché chování před sv. zpovědí, slzy, nábožné vzdechy atd., patří k vnitřní lítosti, jako tělo k duši. Tělo bez duše je mrtvé, neužitečné a podobně jsou i slzy, nábožné modlitby u Boha bezcenné a neplatné, nejsou-li spojeny se žářem vnitřní lítostí.

653. Kdy je lítost nade všecko?

Lítost je nade všecko, pokládáme-li hřích za největší zlo a máme jej v ošklivosti více, než každé jiné zlo.

Utrpěl-li někdo škodu nebo ztrátu, rmoutí se a čím větší je ztráta nebo škoda, tím větší bývá také zármutek, tím větší bývá bolest nad ní.

Žákyně ztratí dva haléře. Zajisté toho lituje, je jich škoda. Podruhé ztratí dvacetihalěr. Nyní jich lituje víc. Jindy ztratí korunu, té lituje ještě více. Proč? Jistý hospodář prodal svůj statek a šel do města. Tam hodlal uložit peníze do spořitelny. Ale když do města přišel, s hrůzou zjistil, že peníze ztratil. *Přišel o všechno.* Byl bohatý a nyní stal se z něho žebrák. Kdo těžce hřešil, ztratil milost Boží, není již Božím dítětem. A toho má litovat více, než kdyby ztratil celé jmění, čili máme mít lítost *nade všecko*. Pán Ježíš praví: „*Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí svou duši?!*“ (Mt16, 26) (sedm bratří Makabejských)

654. Kdy je lítost obecná?

Lítost je obecná, když se vztahuje na všechny těžké hříchy.

Kdyby se někdo dopustil nestřídmosti v jídle a pití, krádeže, pomluvy, kdyby choval ve svém srdci zášť proti bližnímu a pak jen litoval, že byl nestřídmý, že se dopustil krádeže i pomluvy, ale nelitovali by toho, že se hněvá a má zášť pevně ve svém srdci, neměl by *lítost obecnou*. Lítost se musí *vztahovat na všechny těžké hříchy* bez výjimky.

Sv. *Sebastián* činil mnoho zázraků, a proto se lidé utíkali v mnohých utrpeních a strastech k němu o pomoc. Tu onemocněl *Chromacius* tehdejší prefekt (představený) v Římě. I prosil též svatého *Sebastiána*, aby jej uzdravil. Světec mu sliboval, že dosáhne plného zdraví, zničí-li všechny své bůžky (modly). *Chromacius* slíbil, že tak

učiní a zničil také skutečně své bůžky kromě jednoho, který mu byl nejmilejší, protože měl velkou cenu a již jeho předci mu vzdávali úctu. Když pak světec k němu přišel, stěžoval si *Chromacius*, že dosud nenabyl zdraví, ačkoli prý bůžky zničil. Sv. *Sebastián* se ho tázal, zdali skutečně všechny zničil. Nato odpověděl *Chromacius*: „Všechny, vyjma jednoho.“ Tu pravil světec: „Dokud i toho nezničíš, neuzdravíš se.“

Mezi hříšníky bývají také mnozí, kteří nechtějí zničit některého ze svých bůžků, tj. některého hříchu se nechtějí odříci. Ti nemohou dosáhnout odpuštění hříchů.

655. Co platí o lítosti, když se zpovídáme jen ze všedních hříchů?

Když se zpovídáme jen ze všedních hříchů, platí o lítosti toto:

1. *zpověď je platná, i když jen jednoho z nich opravdově litujeme,*
2. *máme se však přičinit, abychom litovali všech všedních hříchů, ze kterých se zpovídáme,*
3. *doporučuje se také zahrnout do lítosti a zpovědi hříchy, z nichž jsme se už dříve zpovídali, abychom tím jistěji měli pravou lítost.*

Všedním hříchem se neodvrací člověk úplně od Boha, neztrácí milost posvěcující. Zpověď je platná, když litujeme třeba jen jednoho z lehkých hříchů. Ale z něj, vzbuzujícího opravdovou lítost, se musíme pak zpovídat.

Máme se však přičinit, abychom litovali *všech* lehkých hříchů, z nichž se zpovídáme, neboť jsou urážkou Boha, a poněvadž i všední hříchy nemohou být odpuštěny bez lítosti, kajícíník přijme s tím větším prospěchem svátost pokání, čím větší bude jeho lítost i nad všedními hříchy.

Kdo se vyznává jen ze všedních hříchů, je dobré zahrnout do lítosti a zpovědi také hříchy, z nichž jsme se už dříve zpovídali (zvláště těžké hříchy). Není to naší povinností, a proto nehřeší, kdo tak nečiní, ale je to *dobré a prospěšné*, protože tím dosáhneme jistěji pravé lítosti, a tím jistého odpuštění a větších zásluh před Bohem.

656. Kdy je lítost nadpřirozená?

Lítost je nadpřirozená, když hříšník pomocí milosti Boží a z nadpřirozených pohnutek lituje hříchu.

Přirozené nazýváme všechno to, co je zde v přírodě, na zemi a co nepřevyšuje přírodní síly. Všechno může chápat lidský rozum.

Nadpřirozené je všechno to, co převyšuje přírodu, co není z tohoto, nýbrž z jiného světa, tedy co poznáváme jen vírou.

Nadpřirozené jsou př.: milost, zjevení co učinil Bůh skrz apoštoly a Pána Ježíše. Bůh(přebývá ve světle námi neviděném), nebe, peklo aj. jsou věci nadpřirozené.

Je třeba dvou věcí, aby *lítost* byla *nadpřirozená*:

1. Hříšník musí litovat svých hříchů díky milosti Boží: Duch Svatý musí pohnout srdce hříšníka svou milostí, aby pocítil bolest a ošklivost z hříchu.

2. Hříšník musí litovat hříchů z nadpřirozených pohnutek. Tyto pohnutky vysvětluje blíže následující otázka.

657. Co rozumíme nadpřirozenými pohnutkami k lítosti?

Nadpřirozenými pohnutkami k lítosti jsou ty, které nám udává víra.

Již rozumem poznáváme, že hřích je zlo a má tudíž zlé následky. Nutí-li nás již toto poznání k lítosti, pak pohnutka lítosti je přirozená. Avšak svým rozumem přece nemůžeme poznat úplně, jak veliká je to urážka Boží, a jak veliký trest musí dostat viník za ni na věčnosti. To poznání přesahuje sílu našeho rozumu, to jsou *věci nadpřirozené*, o nichž nás poučuje jen naše sv. víra. Litujeme-li hříchů z těchto pohnutek, tj. z těch, které nám určuje naše víra, říkáme, že jich litujeme z *nadpřirozených pohnutek*.

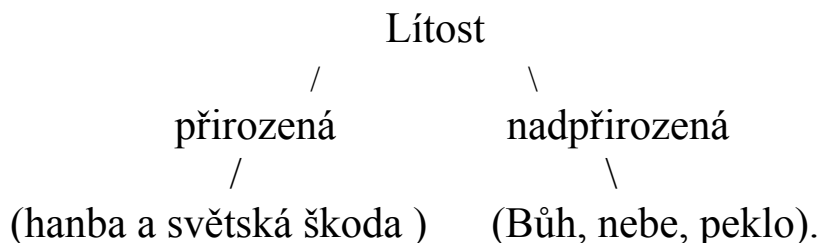
Lépe vám to znázorní příklad. Dva nehodní muži se radili, že se v noci vloupou do bytu bohatého továrníka a vezmou mu z pokladny peníze. I vzali v noci žebřík a šli k jeho domu. První zůstal stát dole na stráži a druhý vylezl vzhůru, otevřel okno, skočil dovnitř a začal se dobývat do pokladny. Ale vtom se továrník probudil, vstoupil do místnosti se zbraní v ruce. Lupič se ulekl a chtěl po žebříku slézt dolů. Ale sklouzl, spadl a zůstal ležet dole se zlomenou nohou. První, který hlídal, utekl. Byl však i ten polapen, oba byli odvedeni do žaláře a odsouzeni.

První seděl v žaláři, litoval toho, že chtěl krást. Vzpomněl si na Desatero Božích přikázání a pravil: „Bůh to zakázal a já jsem ho neposlechl. Spáchal jsem tím těžký hřích a nebe jsem ztratil, i peklo si vysloužil.“ Tedy litoval hříchu, že urazil Boha, ztratil nebe a zasloužil peklo. To jsou pravdy, o nichž nás poučuje víra. Litoval hříchu z *pohnutek nadpřirozených*. Měl tedy *lítost nadpřirozenou*.

Druhý, který si nohu zlomil, též začal litovat svého činu. Pravil si k sobě: „Ted' budu třeba nadosmrti mrzákem, budu kulhat a až budu ze žaláře propuštěn, jaká hanba! Lidé budou na mě ukazovat řkouce: „Byl v žaláři...“ Ten litoval svých hříchů, že má z toho zlé následky, škodu na zdraví a hanbu u lidí. Bývá přirozené: kdo hřeší,

má z toho často jen škodu a hanbu. On tedy litoval hříchů z *pohnutek přirozených*, čili měl lítost přirozenou.

Katecheta může na tabuli napsat:

658. Které hlavní pohnutky k lítosti nám udává víra?

Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti, že:

1. *Bůh nekonečně dokonalý a je hoden vši lásky a hříšník jím pohrdá,*
2. *Ježíš Kristus podstoupil pro naše hříchy přehořké utrpení a smrt,*
3. *hříchem ztrácíme nebe,*
4. *si zasloužíme hříchem trest v pekle a jiné tresty,*
5. *hřích je ošklivý už sám o sobě.*

Pohnutky č. 1 a 2 vedou k nadpřirozené lítosti *dokonalé* (viz ot. 662-3), další pak č.3, 4 a 5 k nadpřirozené lítosti *nedokonalé* (srovnej ot. 667).

Ad 1. Bůh je *nekonečně dokonalý*, protože má všechny dobré vlastnosti v největší míře. A protože je nejvyšší dobro a má všechny dobré vlastnosti v nejvyšší míře, je hoden naší lásky. Ale hříšník jím pohrdá, neuznává jej za lásky hodného a dává přednost věcem pozemským, radovánkám atd.

Jestliže tedy hříšník lituje svých hříchů proto, že urazil Boha, nejvyšší dobro a lásky nejhodnější, lituje jich z *nadpřirozených pohnutek*. Taková lítost je nadpřirozená a navíc dokonalá.

Ad 2. Hřích zavinil přehořké utrpení a smrt Páně. „*On však byl proboden pro naše nepravosti, rozdrcen pro naše zločiny, tížily ho tresty pro naši spásu, jeho rány nás uzdravily.*“ (Iz 53, 5) Kdo si tedy představí Krista Pána na hoře Kalvárii, nebo v domě Pilátově ... musí zvolat: „*To zavinily i mé hříchy!*“ Nebude nucen jich litovat i jen proto? Kdo těžce hřeší, přibíjí Pána Ježíše znovu na kříž.

Ad 3. Smrtným hříchem ztrácíme posvěcující milost Boží a tím i naději na nebeské království. Jak veliká je to ztráta! Nebe je místem věčné blaženosti, tam připraví Bůh těm, kteří ho milují, „*co oko lidské nevidělo, co*“ atd. (1 Kor 2, 9) Rozvažuje-li o tom hříšník, nemůže jinak, než litovat hříchů. Lituje-li tedy hříchu, že jím ztratil nebe, lituje z *nadpřirozených pohnutek*.

Ad 4. Peklo, jak hrozné to místo! Duše v něm budou mučeny na věky. Proto

volá Pán Ježíš výstražně: „*Svádí-li tě tvá ruka, usekni ji!*“ (tj. vyhni se příležitosti ke hříchu) *Je pro tebe lépe, abys vešel do života bez ruky, než abys přišel s oběma rukama do pekla, do neuhasitelného ohně!*“ (Mk 9, 42 43) Hříchem si připravujeme peklo, není lépe se ho varovat? Kdo tedy ze strachu před peklem lituje hříchu a od hříchu se odvrací, činí tak z *nadpřirozených pohnutek*. Jiné tresty za hříchy jsou: výčitky svědomí, nemoci, chudoba, různé nehody atd.

Časné tresty jsou jen přirozenou pohnutkou k lítosti a samy o sobě nestačí k nadpřirozené lítosti. Ale mohou k ní připravovat, když člověk ozářen Boží milostí považuje časné tresty za *tresty Boží*, které Bůh na něj sesílá, aby se polepšil. Takový způsob uvažování o časných trestech, může vést člověka k nadpřirozené lítosti.

Ad 5. Naše víra nám praví: „Kdo hřeší, uráží Pána Boha, koná něco, co je proti Božím přikázáním. Je to neposlušnost i vzpoura proti Bohu. Hřích tedy, i když nemyslíme na jeho následky, *je to sám o sobě ošklivý*.“

Kdo z těchto příčin čili pohnutek lituje hříchů, má nadpřirozenou lítost.

659. Kdy je lítost jen přirozená?

Lítost je jen přirozená, když hříšník lituje z přirozených pohnutek hříchu, např. že upadl hříchem do časného neštěstí, do hanby nebo do škody.

Přirozené pohnutky, jak jsme ukázali již na příkladě, jsou takové, které nám dává poznat již náš rozum a ne teprve víra, a které mají cenu jen pro tento svět. Např. hanba, škoda, bolest, nemoc atd.

Časné neštěstí je neštěstí, které nás může potkat zde, na tomto světě, a které je omezeno časem a může trvat nejdéle do naší smrti.

Někdo lituje své neposlušnosti proto, že byl potrestán. Jiný lituje své nestřídmosti proto, že onemocněl. Jiný zase lituje své lenosti proto, že byl zahanben. A jiný zase lituje své krádeže, že si při ní nohu zlámal, atd.

660. Stačí jen přirozená lítost k odpuštění hříchů?

Jen přirozená lítost nestačí k odpuštění hříchů.

Kdo např. lituje krádeže tím, že si při ní také zlámal nohu, nelituje vlastně onoho hříchu krádeže, nýbrž jen jeho následků, totiž časných škod a hanby, které následovaly z hříšného skutku. Kdyby věděl, že neutrpí takový trest, škodu, či hanbu, snad by to udělal opět? On tedy lituje následků svého hříchu a ne hříchu samotného. Neboť lítost je bolest (ot. 650) *nad spáchaným hříchem* a nikoli jeho následkem. *Proto přirozená lítost nestačí*

k odpuštění hříchů.

Antiochos, syrský král, páchal mnohé ukrutnosti a pronásledoval židy pro jejich víru v jednoho Boha, v něhož sám nevěřil. Vyloupil Jeruzalémský chrám a páchal jiné zločiny. Zato jej Hospodin potrestal. Antioch upadl do těžké nemoci, ve které jej za živa rozežírali červi. Když musel snášet hrozné bolesti, litoval svých hříchů jen proto, že upadl do nemoci, a proto slíbil, že vše, co z chrámu vzal, opět vrátí. To mu však nepomohlo, umřel ve hříších. Hospodin mu neodpustil, že litoval svých hříchů jen proto, že nyní trpěl nyní za ně hrozné bolesti, a bál se o svůj život.

Písmo sv. takto o tom vypravuje: „*Hluboce tím zdrcen, začal polevovat ve své velké zpupnosti. Svírán bolestmi, které se každým okamžikem zvětšovaly, došel k poznání, že je trestán od Boha. Když už ani sám nemohl snést svůj zápach, pravil: „Je spravedlivé se podrobit Bohu, aby si smrtelník nemyslel, že je mu rovný.“ Dokonce se tento zločinec modlil k Pánu Bohu, ale ten se nad ním už neslitoval*“ (2 Mak 9, 11-13)

661. Kolikerá je nadpřirozená lítost?

Nadpřirozená lítost je dvojí: dokonalá a nedokonalá.

Čím vznešenější jsou pohnutky k lítosti, tím je lítost dokonalejší. Lítost, k níž nám byla pohnutkou láska k Bohu, nazývá se *dokonalá*. Kdežto lítost, k níž nejsou tak vznešené a Bohu milé pohnutky, je *nedokonalá*.

Otec měl dva syny. Ti pásli stádo ovcí. I stalo se, že když odešli od stáda, přiběhl vlk a jednu ovci jim vzal. Oba se nad tím rmoutili. Starší pravil: „Co tomu řekne otec? Bude nás jistě trestat a slíbil mi, že mi koupí nové šaty, nyní však sotva tak učiní.“ Ale mladší řekl: „Trestu se podrobím rád, vždyť jsme ho zasloužili, mě jen to mrzí nejvíce, že se bude otec velmi trápit nad ztrátou a nad naší nedbalostí.“ Oba litovali své nedbalosti, ale druhý syn miloval otce více, a proto byla jeho lítost dokonalejší. Podobně má také dokonalejší lítost ten, kdo lituje svých hříchů proto, že urazil Boha, nejvyšší dobro, které nade vše miluje, nežli onen, kdo lituje pouze proto, že ztratil nebe a zaslouží peklo.

Ve škole jsou různí žáci. Jedni se učí proto, že se chtějí vzdělat, *z lásky k učení, k rodičům a učitelům*. Druzí se učí jen proto, *že se bojí*, že by byli potrestáni ve škole a doma. Kdyby věděli, že nebudou trestáni, neučili by se. Kteří jsou dokonalejší? Zajiště ti, kteří se učí *z lásky*, jsou dokonalejší, než ti, kteří se učí ze strachu před trestem.

Tak je to i s lítostí nad hříchy. *Dokonalá lítost pochází z lásky k Bohu, nedokonalá z bázně před Bohem.*

Podobně *marnotratný syn* měl zpočátku lítost pouze *nedokonalou*. Uvažoval o své bídě a pravil: „Mnozí nájemníci v domě mého otce mají hojnost chleba, já pak zde hynu hladem.“ Litoval hříchů proto, že měl nouzi a hlad. To je obraz lítosti

nedokonalé. Když si však rozpomenul i na dobrotu a lásku svého otce, tu litoval svého poblouznění proto, že otce zarmoutil a odloučil se od něho, touží po novém spojení s ním, a proto si umínuje, že se k němu vrátí, řka: „Vstanu a půjdu k otci a řeknu mu: Otče, hřešil jsem proti nebi a před tebou, nezasloužím si být tvým synem: učiň mne jedním ze svých nájemníků“. To je obraz lítosti *dokonalé*, neboť se už nejedná marnotratnému synu o to, aby se nasýtil, ale aby mu otec odpustil, a získal jeho lásku.

662. Kdy je lítost dokonalá?

Lítost je dokonalá, když hříchů litujeme z dokonalé lásky k Bohu, protože jsme urazili totiž Boha, nejdokonalejší a lásky nejhodnější dobro. (K dokonalé lítosti moc pomáhá připomínat dobro jež kdy Bůh vykonal a dost jej za ně chválit., Tobě patří chvála, čest a sláva. “A poté vzbudit lítost) (Viz ot. 658 a 661). Lásky k Bohu není tak stejná, jak stejná nebývá lásky dítěte k rodičům. Boha máme milovat nade vše, jde o nejdokonalejší bytost.

Kdo tedy Pána Boha miluje proto, že je nejdokonalejší bytost a lásky nejhodnější dobro, toho bolí zajisté nejvíce, nade všechno, že jej urazili. A kdo lituje z takové lásky k Bohu hříchů, má lítost dokonalou.

Takovou lítost měl sv. Petr, který jedině proto oplakával hřích, že zarmoutil Pána Ježíše, jím nade vše milovaného. I u sv. Maří Magdalény byla lítost dokonalá, sám Pán Ježíš řekl k ní: mnoho milovala a mnohé hříchy „se jí odpouští“ (Lk 7, 47)

663. Co máme učinit, abychom snadněji vzbudili dokonalou lítost?

Abychom snadněji vzbudili dokonalou lítost, máme uvažovat, že:

- 1. Bůh, kterého jsme urazili, je nejdokonalejší a vší lásky nejhodnější dobro, a že nám prokázal tolik dobra pro tělo i pro duši,*
- 2. Ježíš Kristus umřel za nás na kříži a ochotně a rád nám odpouští hříchy.*

Tyto úvahy jsou totožné s pohnutkami uvedenými v ot. 658. ad 1. a 2.

Abychom vzbudili dokonalou lítost, máme se snažit vzbuzovat častěji dokonalou lásku k Bohu, totiž dokonalá lítost pochází z lásky k Bohu. Vedle prostředků z 1. a 2. pomáhá ke vzbuzení dokonalé lítosti každodenní vzbuzování víry, naděje a lásky.

664. Co získáváme (nabýváme) dokonalou lítostí?

Dokonalou lítostí získáváme (nabýváme) hned odpouštění hříchů již

před zpovědí, jsme však povinni se z nich vyznat v nejbližší zpovědi.

Dokonalou lítostí nabýváme odpuštění hříchů již *před sv. zpovědí*, i když jsme ji vykonali za týden, rok anebo kdybychom ji nemohli vykonat pak vůbec. Stane se, že někdo se nemůže vyznat z hříchů, buď že nemá k tomu příležitost a není v blízkosti kněze, jemuž by se vyznal, či nemůže mluvit např. po mozkové mrtvici, po těžkém úrazu a již umírá apod. Tomu se hříchy odpouštějí *i bez sv. zpovědi*, jen když vzbudí *dokonalou lítost*.

Ovšem když se může později zpovídat, má to učinit. Neboť kdo má dokonalou lítost, má dokonalou lásku k Bohu. Kdo však má dokonalou lásku, *ten zajisté chce učinit všechno*, co Bůh po nás žádá, abychom došli odpuštění. Bůh však žádá, abychom se zpovídali z těžkých hříchů, protože je to jediný prostředek jím ustanovený k odpuštění hříchů. Proto se má každý, kdo vzbudil dokonalou lítost nad hříchy, ještě se z nich vyznat. Kdo by tak nechtěl učinit, nemá lásku k Bohu a proto ani dokonalou lítost.

665. Kdy jsme povinni vzbudit dokonalou lítost?

Dokonalou lítost jsme povinni vzbudit:

- 1. v nebezpečí života, zvláště máme-li těžký hřích a nemůžeme se zpovídat,*
- 2. kdykoli máme přijmout některou svátost živých, ale jsme ve stavu nemilosti a nemáme příležitosti se zpovídat.*

Ad 1. Dokonalou lítost máme vzbuzovat, kdykoli nám hrozí nebezpečí, že zemřeme. Tedy v každé těžké nemoci, i dále, kdykoli i kdybychom byli zdraví, předvídáme, že bychom mohli zemřít, např. vojín před bitvou, plavci na lodi před bouří, v nebezpečí uhoření, utonutí atd.

Jsme povinni vzbudit dokonalou lítost za těchto okolností, protože se může stát, že v krátkém okamžiku budeme stát před soudnou stolicí Páně. A byli bychom zavrženi na věky, kdybychom nepoužili všeho, abychom dosáhli spásy. Když tedy není možné se vyzpovídat, stačí k dosažení odpuštění hříchů *dokonalá lítost*, jediný prostředek k dosažení odpuštění.

Ad 2. Svátosti živých jsou: biřmování, svátost oltářní (eucharistie), poslední pomazání(pozn. nově: pomazání nemocných), svěcení kněžstva (pozn. nově: svátost kněžství) a stav manželský (pozn. nově: svátost manželství). Chceme-li tyto svátosti hodně přijmout, máme být ve stavu

posvěcující milosti Boží. Kdo má těžký hřích, musí se z něho vyzpovídat před přijetím těchto svátostí. Nelze-li to, má vzbudit dokonalou lítost: je v tom případě jediným prostředkem jak dosáhnout odpuštění těžkých hříchů.

Doporučuje se i jindy vzbudit dokonalou lítost.

666. Kdy se doporučuje vzbudit dokonalou lítost?

Doporučuje se vzbudit dokonalou lítost, když jsme se dopustili těžkého hříchu a nemůžeme se hned zpovídat, činíme tak každý večer před spánkem.

Doporučuje se, tj. není to rozkaz, ale přece velmi prospívá, vzbudit dokonalou lítost, když jsme se dopustili těžkého hříchu a nemůžeme se zpovídat. Nejlepším prostředkem zbavit se těžkého hříchu je ovšem svatá zpověď. Nemůžeme-li se však hned zpovídat, doporučuje se hned vzbudit dokonalou lítost – jelikož můžeme zemřít okamžitě – kdo však vzbudil dokonalou lítost, tomu se i bez svaté zpovědi, jak víme, odpouštějí hříchy.

Kromě toho nemáme ve stavu těžkého hříchu také proto zůstat, že v takovém stavu nemůžeme získat pro nebe žádné zásluhy.

Velmi prospěšné je vzbuzovat dokonalou lítost každý večer: nevíme, zda nebudeme překvapeni nenadále ve spánku smrtí. Důležité je to i proto, že dokonalá lítost očišťuje duši, činí nás Bohu milejší, a čím častěji ji vzbuzujeme, tím lépe ji budeme moci vzbudit tehdy, kdy jsme povinni.

667. Kdy je lítost nedokonalá?

Lítost je nedokonalá, když hříchů litujeme z nedokonalé lásky k Bohu, protože jsme jimi totiž ztratili nebe a zasloužili si peklo a také jiné tresty, nebo že se hřích jeví ve světle víry velice ošklivým.

Nedokonalá lítost pochází z *bázně před Bohem* a před jeho tresty. Dítka, které mají malou lásku ke svým rodičům, poslouchají je jen proto, aby nebyly trestány, anebo aby obdržely slíbenou odměnu a když chyby, litují hlavně proto své chyby, že se bojí trestu, anebo že je mrzí ztráta slíbené odměny. Podobně jednají i lidé k Pánu Bohu. Kdo tedy lituje hříchů, že jimi ztratil nebe a zasloužil peklo, *má nedokonalou lítost*, protože pohnutka k ní je nedokonalá.

668. Co získáváme (nabýváme) lítostí nedokonalou?

Lítostí nedokonalou nabýváme odpuštění hříchů, ale musíme přijímat zároveň svátost pokání.

Dokonalou lítostí nabýváme již před sv. zpovědí odpuštění hříchů. Nedokonalá lítost musí být spojena se svatou zpovědí, abychom nabyli odpuštění. Před svatou zpovědí není tak potřebné vzbudit lítost dokonalou, ale máme se snažit ji vzbudit, protože nám víc prospívá a je Bohu milejší.

669. Kdy musíme vzbudit lítost při svátosti pokání?

Při svátosti pokání musíme vzbudit lítost před zpovědí nebo alespoň před rozhřešením.

Kdyby někdo opomenul po zpytování svědomí vzbudit lítost a neučinil to ani při sv. zpovědi před rozhřešením, nedošel by odpuštění, neboť lítost je podstatnou částí svátosti pokání, a nemůže být ničím nahrazena. Bez lítosti není odpuštění!

670. Co musí být nezbytně spojeno s lítostí?

S lítostí musí být nezbytně spojeno opravdové předsevzetí, protože bez předsevzetí není možná skutečná lítost.

Kdo si protiví opravdově hříchy a lituje své urážky Pána Boha, ten si jistě i *umíní, že více hřešit nechce*. Kdo nemá tento úmysl, čili předsevzetí, nemá pravou lítost. S pravou lítostí je vždy spojeno *opravdové předsevzetí*.

C) O opravdovém předsevzetí

Přechod: K hodnému přijetí svátosti pokání náleží, jak jsme slyšeli (639), *pět částí*. Dvě z nich jsme již probrali, nyní přicházíme ke *třetí části: k opravdovému předsevzetí*. Když *marnotratný syn* pocítil bolest a ošklivost nad svými hříchy, než jich litoval, vzchopil se a umínil si: „*Vstanu, a půjdu k svému otci*.“. Podobně musí učinit každý hříšník, chce-li dosáhnout odpuštění hříchu. Musí lítost spojit s *opravdovým předsevzetím*: nikdy více nehřešit.

671. Co je opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí je upřímná vůle polepšit svůj život a nehřešit.

Předsevzetí se odvozuje od slova předsevzítí, to je, umínit si, stanovit si, že vykonáme cosi určitého. Např.: dnes se naučím své úloze, zítra navštívím svého nemocného přítele. *Předsevzetí* je něco více, než co označuje slovo: *prání*. *Předsevzetí, upřímná vůle, snaha zanechat hříchů a polepšit se*. Hříšník si musí tedy umínit: „Teď se polepším a nebudu již nikdy hřešit.“ (nedopustím se těžkých hříchů). *Marnotratný syn* neřekl: „Rád bych šel k otci,“ nýbrž: „Vstanu, a půjdu k otci,“ a opravdu též šel. *Zacheus* při svém obrácení pravil k Pánu Ježíši: „*Hle, polovici svého majetku, Pane, dám chudým, a jestli jsem někoho o něco ošidil, vrátím mu to čtyřnásobně!*“ (Lk 19,8). Ta slova byla míněna opravdově, což vyplývá i z odpovědi Ježíšovy: „*Dnes přišla do tohoto domu spása. Vždyť i on je potomek Abrahámův. Syn člověka přišel hledat a zachránit, co zahynulo.*“ (Lk 19, 8 9 10)

672. Co si musí umínit ten, kdo činí opravdové předsevzetí?

Kdo činí opravdové předsevzetí, musí si umínit, že:

- 1. se bude varovat alespoň všech těžkých hříchů a každé dobrovolné blízké příležitosti k nim,*
- 2. bude statečně odpírat náklonnosti a pokušení ke hříchu a užívat k zachování milosti potřebné prostředky,*
- 3. odpustí ze srdce svým nepřátelům a všem, kdo mu ublížili,*
- 4. cizí majetek vrátí a napravit dané pohoršení i škodu těm bližním, kterým způsobil škodu na cti a jeho majetku,*
- 5. bude bedlivě konat všechny povinnosti svého stavu.*

Ad 1. Těžkých hříchů se nemůžeme varovat jinak, než jen pomocí milosti Boží. Kdo by se nesnažil varovat třeba *jen jediného* těžkého hříchu, neměl by opravdový úmysl se polepšit a nemohl by dosáhnout odpuštění hříchů.

O blízké příležitosti k hříchu viz ot. 674.

Ad 2. Zlé žádosti, následky prvotního čili dědičného hříchu vznikají v nás i po křtu svatém, povstávají-li v nás častěji, stává se z nich *náklonnost*

ke hříchu. Tak např. se říká: Ten nebo onen má náklonnost k nestřídmosti, k mlsání, ke karbanu atd.

Pokušením se myslí dráždění, svádění, ponoukání k hříchu. Pokušení pochází ze světa, ďábla a z těla. (Modlím se: „Tělo, svět, ďábla přemáhám“)

Zlým náklonnostem a pokušením ke hříchu máme statečně odporovat a to hned z počátku, pokud se náklonnost v srdci člověka zakoření, upevní, pak bývá velmi těžké ji vymýtit.

Žádna³²⁵ náklonnost k zlému není v našem v srdci tak zakořeněna, abychom ji nemohli odstranit s milostí Boží, když opravdu chceme. Jeden starý voják byl oddán klení, takže za každým slovem pronášel kletbu. I prosil kdysi u brány města známého pána o podporu. Pán však znal jeho ošklivý zvyk, krátce jej odbyl a řekl: „Tomu, kdo kleje, nedávám almužnu.“ „Ach, pane,“ odpověděl voják, „jak rád bych se tohoto zlého zvyku zbavil, ale nejde to!“ Ten pán mu řekl: „Zkus to jednou opravdu, hle, tento zlatý peníz ti dám, jestliže dnes až do večera nezakleješ.“ Voják přislíbil. I musel jít s pánem, který jej vedl kolem několika kasáren. Tu pokřikovali na něho mnozí známí a kamarádi, posmívali se mu a tak jej dráždili ke hněvu a klení. Ale muž zůstal jako němý až do večera. Večer mu dal pán slíbený peníz a slíbil i další podporu, zůstane-li věren svému předsevzetí a polepší-li se. Voják se skutečně přemáhal, zpočátku ovšem jen proto, že měl slíbenou odměnu, až se opravdu polepšil. Jestliže již pouhý pohled na zlatý peníz dodal vojáku navyklému klení tolik síly, aby přemohl návyk, který sám měl zpočátku za nepřekonatelný, jak mnohem více nás má posilovat pomyšlení a vzpomínka na věčnou blaženost, kterou Bůh slibuje těm, kteří přemáhají zlé náklonnosti a odporují hříchu?

Potřebné prostředky k zachování milosti jsou zvláště ty, které nám uděluje zpovědník. Promluví o nich za okamžik. (ot. 675)

Ad 3. *Nepřátelům a všem odpustit*, tj. máme si umínit, že vymýtime ze svého srdce závist proti nim, že s nimi budeme opět mluvit, přát jim dobré věci, budeme se za ně modlit, a kdyby to bylo potřebné, že jim prokážeme i dobrodiní. Zvláště si máme umínit, že jim neodmítneme obvyklé známky přátelství, jako např., že je pozdravíme, odpovíme na jejich pozdrav atd. Viz 5. prosbu Otčenáše ot. 297. „*Jestliže totiž odpustíte lidem jejich poklesky, odpustí také vám váš nebeský Otec.*“ (Mt 6, 14)

Ad 4. Cizí majetek je ten, který nepatří nám, ale někomu jinému. Kdo má tedy cizí majetek – ať jej vzal, nebo našel, nebo vypůjčil, nebo nabyl

³²⁵ V. Macek p. 122

podvodem – musí jej vrátit podle možnosti. Nemá-li ho již, má se snažit získat si jej co možná nejdříve a vrátit jej.³²⁶ *Marnotratný syn* chtěl škodu otci učiněnou nahradit tím, že chtěl být jeho služebníkem. – *Zacheus* u Jericha řekl: „...*jestliže jsem někoho o něco ošidil, vynahradím mu to čtyřnásobně.*“ (Lk 19, 8)

Pohoršení bližnímu dává ten, kdo mu zavdává vlastní vinou slovem anebo skutkem příležitost ke hříchu nebo jej snad i svádí³²⁷ úmyslně ke hříchu. Kdo někoho svedl ke lži, podvodu, nemravnosti apod. ať mu poví, že je to zlé, a napomene jej, aby se z toho vyzpovídal a už to nikdy nedělal.

Škoda učiněná bližnímu na jeho *cti*, př. pomluvou, nactiutrháním aj. se má napravit³²⁸. Kdo by škodu učiněnou bližnímu nechtěl napravit, ač by mohl, ten jistě nelituje svých hříchů, není kající a nemůže dojít odpuštění.

Ad 5. Váš stav je, že jste žáky. Co se vám ukládá vašimi učiteli, to jsou *povinnosti vašeho stavu*³²⁹. Na pečlivém plnění povinností záleží vaše budoucnost zde i na věčnosti. Kdo plní své povinnosti v mládí a navykl si na ně, bude je konat v době dospělosti a stane se z něho řádný člověk. Kdo však již v mládí neplní své povinnosti, nebude hodný, Bohu i lidem nebude milý, a proto také nebude z něho nikdy řádný a šťastný člověk.

673. Jaká musí učinit předsevzetí ten, kdo se zpovídá jen z všedních hříchů?

Kdo se zpovídá jen z všedních hříchů, musí učinit předsevzetí, že alespoň jednoho z nich už nedopustí, nebo se vynasnaží snížit jejich počet.

Kdo se vyznává z těžkých hříchů, musí též *všech* litovat a umínit si, že se *již nechce dopustit žádného*. Kdo se však zpovídá jen z lehkých hříchů, stačí, když si umíní, že se chce varovat *aspoň jednoho* z nich v budoucnu. A to proto, že není možné, abychom si umínili, že se vystříháme úplně všech lehkých hříchů. Jsme náklonní hříchům a i Písmo sv. uvádí: „*I spravedlivý sedmkrát za den klesne,*“ tj. dopustí se často lehkého hříchu.

³²⁶ Viz 7. přikázání Boží

³²⁷ Viz 5. přikázání Boží, ot. 429

³²⁸ Viz 8. přikázání Boží ot. 458

³²⁹ Viz ot. 643, ad 3

674. Co chápeme jako blízkou příležitost ke hříchu?

Blízkou příležitostí ke hříchu chápeme tak, že je to osoba, společnost, místo a vůbec všechno, čím upadáme do velkého nebezpečí zhřešit.

Příležitost ke hříchu rozeznáváme: *blízkou* a *vzdálenou*. *Blízká* je ta, která velmi svádí ke hříchu, takže můžeme předvídat s jistotou, že se člověk, který je v bezprostřední blízkosti u ní, spíše se dopustí hříchu než nedopustí. Osoby, místa, společnosti, hry, zábavy, obrazy, knihy, noviny apod., které nás svedly pokaždé nebo obvykle k hříchu, jsou *blízkou příležitostí* ke hříchu. Opilci je blízkou příležitostí ke hříchu hospoda i peníze.

Od *blízké* příležitosti rozlišujeme příležitost *vzdálenou*, do níž je člověk postaven, ale nejspíš se hříchu nedopustí. Střídmému člověku je hospoda *vzdálenou* příležitostí hříchu. On v ní si uhasí žízeň, nepije nad míru.

Není naší povinností varovat se vzdálených příležitostí ke hříchu a nebylo by to ani možné se jich všech vystříhat.

Avšak *dobrovolných blízkých příležitostí* se musíme varovat, nechceme-li se dopustit hříchu, asi tak jako se chrání člověk před jedovatou bylinou, houbou nebo jedovatým zvířetem, tak se musí chránit před takovými osobami, místy a věcmi, které uvádějí duši do nebezpečí těžkého hříchu. Lékař, aby zachránil tělesný život, odnímá nemocnému ruku, nohu a nemocný to snáší trpělivě, protože ví, že jen tímto způsobem může být zachován naživu. Abychom ušli věčné smrti, nemáme rádi přinést podobnou oběť? Pán Ježíš k nám volá: „*Svádí-li tě tvá ruka či noha, usekni ji a odhod' od sebe. Je pro tebe lépe vejít do života bez ruky, nebo bez nohy, než abys s oběma rukama nebo, oběma nohama byl uvržen do věčného ohně.*“ (Mt,18, 8)

675. Které hlavní prostředky používáme k zachování milosti?

Hlavní prostředky, které užíváme k zachování milosti, jsou: modlitba a rozjímání o věčných pravdách, vzpomínání na přítomnost Boží, častější přijímání sv. svátostí, poslouchání Božího slova, čtení dobrých knih apod.

Kdo chce dosáhnout určitého cíle, musí k tomu používat vhodné prostředky. Nemocný, chce-li být zdrav, musí užívat předepsané léky, člověk k zachování milosti užívá *modlitbu*.

Zkušenost učí, že dospělý křesťan padá do hříchů víc a více, jakmile

se přestane modlit. Kdo se Pána Boha spouští v modlitbě, toho i Bůh opouští a nedává mu milosti.³³⁰ *Rozjímání.*³³¹

Vzpomínání na Boží přítomnost. Co byste se styděly konat před lidmi, tím více se máte stydět konat to před Bohem. Právě proto mnohé dívky často hřeší, že často zapomínají na Boží přítomnost. *Častější přijímání svatých svátostí:* zvláště svátosti pokání a Nejsvětější svátosti oltářní.³³² Kdybyste tak byly nešťastny a hřešily těžce, nikdy neotálejte dlouho s jejich přijetím.

*Poslouchání Božího slova.*³³³ Kdo nezná ani dobře Pána Boha a jeho svatou vůli, jak by ji mohl plnit?

*Čtení dobrých knih.*³³⁴ Čím více budete používat těchto prostředků, tím spíše si zachováte milost Boží.

D) O s v a t é z p o v ě d i

Přechod: Kajícník, když zpytoval pečlivě svědomí, vzbudil lítost a učinil opravdové předsevzetí, tím ještě nedosáhl odpuštění hříchu. Je nutné, aby se i vyzpovídal z hříchů. Marnotratný syn se vyznal svému otci ze spáchaných poklesků. Padl před ním na kolena a zvolal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou.“

Přiznání se k vině žádal Bůh již po Adamovi v ráji, a po jeho synu Kainovi. Mojžíšovi pak nařídil: „Mluv k Izraelitům: Spáchá-li muž nebo žena nějaký hřích proti druhému člověku a dopustí se tak nevěrnosti proti Hospodinu, bude taková duše shledána vinnou. Vyzná svůj hřích, který spáchala, a plně nahradí to, čím se provinila a pětinu přidá navíc. Dá to tomu, vůči němuž se provinila.“ (Nm 5, 5 6 7) „Kdo tají své zločiny, nemá zdar a kdo je vyzná a opustí, dojde smilování.“ Šťastný člověk, který je stále zbožný, kdo má tvrdé srdce, padne do neštěstí.“ (Př 28, 13 14) Tak vyznal svou vinu král David, když zvolal: „Zhřešil jsem proti Hospodinu“. (2 Sam 2, 12 13) Lotr na kříži: „My ovšem spravedlivě dostáváme přece jen, jak si zasloužíme...“ (Lk 23 41)

Podobně musí učinit i kajícník.

676. Co je zpověď?

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi zplnomocně-

³³⁰ Viz další o modlitbě ot. 258

³³¹ ot. 273

³³² Viz 638, 619

³³³ Viz ot. 492

³³⁴ Viz 633 a 352

němu ke zpovídaní, abychom dostali od něho rozhřešení.

Zpověď je *vyznání*, tj. hříšník vyznává hříchy, tj. říká, které hříchy spáchal. Toto vyznání je *zkroušené*, když je spojujeme s upřímnou lítostí nad hříchy a opravdovým předsevzetím polepšit se. Vyznání musí být *zkroušené*, protože bez lítosti není odpuštění hříchů.

Při zpovědi konáme *zkroušené vyznání spáchaných hříchů*, tj. těch, kterých jsme se skutečně dopustili a nikoli hříchů, jichž se dopustili jiní!

Vyznání hříchů musíme učinit *knězi zplnomocněnému ke zpovídaní*, tj. tomu, jenž má od biskupa moc a právo zpovídat. Takový kněz je *zpovědník*. Kdyby se tedy hříšník vyznal ze svých hříchů před někým jiným, např. otcem, matkou, soudcem atd., nebylo by takové vyznání hříchů zpovědí.

Konečně se praví v katechismu, že činíme vyznání, *abychom dostali od kněze rozhřešení*. Kdyby se např. dítě ve škole vyznalo katechetovi, že učinilo něco zlého, nebo kdyby někdo některému knězi hříchy vyjevil, jen aby od něho uslyšel radu a útěchu, nebyla by to zpověď. Při vyznání hříchů musíme mít úmysl dosáhnout odpuštění svých hříchů, a jediné, kdo se vyznává s tímto úmyslem z hříchů, ten se zpovídá.

677. Proč se musíme zpovídat ze svých hříchů?

Musíme se zpovídat ze svých hříchů, protože svátost pokání je také soudem a kněz jenom skrze zpověď může vědět, z čeho nás má soudit a má-li nám hříchy odpustit či zadržet.

Zpověď³³⁵ je potřebná k odpuštění hříchů z *nařízení Božího*. Neboť Pán Ježíš udělil apoštolům moc hříchy odpouštět nebo zadržovat: „*Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.*“ (Jan 20, 23) Tuto moc apoštolové neměli však vykonávat podle své libovůle, nýbrž podle spravedlnosti. Oni měli dříve posoudit, zdali je hříšník hoden rozhřešení, anebo zda se mu mají hříchy zadržet, tj. neodpustit. Apoštolové při posuzování hříchů si měli počínat *jako soudci. Ale soudce není schopen pronést platný a spravedlivý rozsudek, nezná-li čin a jeho povahu* (velikost hříchů, okolnosti přitěžující neb polehčující, počet hříchů, návyk, příležitosti blízké a vzdálené, nutné neb dobrovolné,

³³⁵ Dr. Ant. Podlaha, p. 544

hříchy nedokonané nebo dokonané, ochotu k náhradě a polepšení ap.) Však k poznání všeho toho apoštolové a jejich nástupci nemohli jinak přijít než s tím, že se jim hříšník vyznal úplně ze svých hříchů. Týmiž slovy tedy, kterými Kristus ustanovil apoštoly za soudce hříšníků, ustanovil také zpověď.

Zpovědník zastává mimo *soudcovský úřad* při svaté zpovědi též *úřad učitele a lékaře*. Jako učitel nás má poučit v pochybnostech, zda to či ono naše jednání je hříšné nebo ne. Aby to mohl učinit, máme mu sdělit své pochybnosti. Nemůže to tedy učinit bez naší zpovědi.

Lékař dává nemocným prostředky, jak by se jejich rány zahojily a oni se uzdravili. Aby tak mohl učinit, musí mu nemocní vyjevit své neduhy. I zpovědník nám udává prostředky, jak bychom se varovali v budoucnu hříchů, udává nám léky proti našim hříšným navyklostem. Aby tak mohl učinit, musíme mu své neduhy, tj. hříchy, vyznat.

Zpovědník tedy zastává tři úřady: *úřad učitele, lékaře a soudce*. Nejdůležitější je ale *úřad soudce*, jehož mocí dává kněz, těm kteří to zaslouží rozhřešení a vyměřuje i úměrný trest, tj. *dostiučinění*. Z toho zajisté je patrné, že zpověď je nutná podmínka, aby vykonával trojí úřad.

Věřící se vyznávali či zpovídali ze svých hříchů také již za apoštolských dob³³⁶. Vyplývá to z Písma sv., jež praví: „Přicházelo mnoho z těch, kdo přijali víru a veřejně vyznávali na sebe, co páchali.“ přicházeli (tj. soukromě, pouze k sv. apoštolům) a oznamovali (tj. veřejně) skutky (zlé) své. (Sk 19, 18) Slova sv. apoštola Jana: „Když však uznáme, že se dopouštíme hříchů, *on nám hříchy odpustí a očistí nás od všeho špatného, protože věrně plní, co slíbil a protože je spravedlivý.*“ (1 Jan 1, 9)

I v tradici máme neklamná svědectví, že křesťané se zpovídali vždy³³⁷

Protestant *Leibnitz* se vyjádřil o zpovědi takto: „Vpravdě, jestli je co krásného a chvályhodného v křesťanském náboženství, to je ustanovení svaté zpovědi, jemuž i Číňané i Japonci se obdivují, neboť nutnost zpovídat se odstrašuje mnohé od hříchů a padlým veliké útechy poskytuje. Rada (moudrého a nábožného zpovědníka) prospívá k ovládnutí náklonnosti, poznání chyb, vystříhání se příležitosti ke hříchům, k navrá-

³³⁶ V prvních křesťanských dobách byla zpověď nejen *soukromá*, nýbrž často také, zvláště když se jednalo o nápravu daného pohoršení, *veřejná*, přestože soukromá vždy předcházela. Protože veřejnou zpověď byli mnozí od pokání odstrašováni, byla pozvolna odstraněna. Nepatřila k podstatě pokání, nýbrž k církevní kázni.

³³⁷ Apologetický důkaz proveden v Abbé de Segur: „Krátké a důvěrné odpovědi k nejrozšířenějším námitkám proti katolickému náboženství“ zpracováno od autora tohoto spisu, p. 101

cení odcizeného i napravení škody, k vyvrácení pochybností, k útěše sklíčeného, k odstranění a zmenšení všeho duševního zla. A když na světě nelze nic lepšího nalézt kromě přítele, jak důležitý bude on pro nás, když neporušitelnou svatostí Božské svátosti k věrnosti (mlčenlivosti) a k přispění je zavázán?“

Nebylo tedy opravením (reformací), ale naopak zkomolením křesťanství to, když Kalvín a Zwingli odstranili zpověď? Pod pláštíkem „čistého evangelia“ zvítězila zlá, lidská přirozenost, které je protivné vyznání hříchů před skutečným evangeliem. Luther kolísal v této otázce sem tam. Někdy haní „falešné pokání papeženců“, potom zase (a to i po svém odpadu od církve) píše: „*Pravou cestou k zbavení se hří-chů a pravý k tomu způsob, kromě něhož jiného není, jest velebná, milostmi bohatá sv. svátost pokání, kterou Bůh k útěše všem hříšníkům dal.*“ A jindy: „*Tajné zpovědi sobě vážím jako panenství a čistoty, jest to velmi vzácná, spasitelná věc. A všechněm křesťanům by mělo být líto, kdyby tajné zpovědi nebylo, i mají všichni za to děkovat, že nám jest dovolena a dána.*“ A pak zase ve šmalkaldských člancích, tedy v symbolickém luteránském spise praví: „*Proto, že absoluce nebo moc klíčův také jest pomůckou a útěchou proti hříchu a špatnému svědomí, v evangeliu od Krista ustanovenou, nemá zpověď nebo absoluce nikterak odstraněna býti z církve. Vyznávání hříchu však má býti každému na vůli ponecháno, každému jest volno, co říci chce a co říci nechce.*“ Tím však oloupil Luther pokání od Krista ustanovené z větší části o jeho význam. Neboť jakmile je na vůli každému ponecháno své hříchy vyznat, z nich se zpovídat nebo je zamlčet, kdo pak se bude vůbec zpovídat? A vskutku také k tomu došlo, že zpověď téměř vymizela z protestantismu, jen tu a tam se snaží pastor věřícího konfirmanda nasměrovat ke zpovědi, která aspoň trochu si zaslouží toto označení. Ale ve svátost pokání protestanté již nevěří a kdyby v ni i věřili, neměli by ji přece, protože jejich kazatelům chybí jak kněžská důstojnost, tak i zplnomocnění od církve, které se kromě kněžského svědectví žádá k platnému rozhřešení. Oni sice rádi mluví o moci klíčů, ale ve skutečnosti ji nemají. Oni nemohou otevřít hříšníku nebe, oni mohou nanejvýš prohlásit, že hříšník dokonalou lítostí sobě samému nebesa otevřel. Toto prohlášení může však rovněž tak každý jiný člověk učinit a ne jen pastor³³⁸.

678. Jaká musí být zpověď?

Zpověď musí být:

1. *úplná,*
3. *upřímná.*

Obě vlastnosti se nám v následujícím objasňují.

³³⁸ Viz ot. 635

679. Kdy je zpověď úplná?

Zpověď je úplná, zpovídáme-li se aspoň z těžkých hříchů, jež jsme poznali, i z jejich počtů a těch okolností, ze kterých jsme povinni se zpovídat.

Musíme splnit tři podmínky, aby byla zpověď úplná:

1. Musíme se zpovídat aspoň *ze všech těžkých hříchů*, na které jsme si vzpomněli po pečlivém zpytování svědomí. Kdo by zamlčel úmyslně těžký hřích, nevyzpovídal se z něho, jeho zpověď je *neúplná* a proto i *neplatná*.

Když je ve dveřích více zámků, neotevrou se dveře, kdyby jen jediný zámek zůstal uzavřen. Tak je to i při svaté zpovědi s těžkými hřichy. Hříšníku se neotevře brána Boží milosti, kdyby se nevyzpovídal *ze všech těžkých hříchů*, na které si pamatuje.

2. Při svaté zpovědi musíme udat i *počet* těžkých hříchů. Jestliže jsme si nemohli určitě vzpomenout na jejich počet, máme udat aspoň přibližně jejich počet, a to z toho důvodu, že těžké hříchy, jestliže jsme se ze všech i podle počtu nevyznali, nemohou ty být odpuštěny.

Kdyby někdo nebyl deset neděl přítomen mši sv. a pak se zpovídal: „Zameškal jsem v neděli svou vlastní vinou mši svatou“ domníval by se zpovědník, že se tak stalo jen jednou. Následek toho by byl, že by se vlastně nevyzpovídal z oněch devíti hříchů. Proto by byla jeho zpověď *neúplná* a *neplatná*.

3. Musíme udat *i okolnosti těžkých hříchů*, tedy: místo, osoby, čas, příčinu, prostředky atd., za nichž byl těžký hřích spáchán

680. Ze kterých okolností jsme povinni se zpovídat?

Jsme povinni se zpovídat alespoň z těch okolností, které

1. *druh hříchu proměňují,*

2. *které mění jinak všední hřích v těžký.*

Není třeba uvést všechny okolnosti ve sv. zpovědi, např. nesmíme nikdy říci jméno toho, s nímž jsme hřích spáchali a bez důvodu říci to, co by mohlo uškodit bližnímu. Ale máme uvést jen ony *okolnosti, které*

1. *druh hříchu proměňují*, takže těžký hřích proti jednomu přikázání, stává se okolnostmi též hřichem proti jinému přikázání.³³⁹ Kdo křivě přísahá,

³³⁹ Viz ot. 644

hřeší proti druhému přikázání, činí-li to za tím účelem, aby bližního poškodil na jeho majetku, hřeší tím zároveň proti sedmému přikázání,

2. *okolnosti mohou měnit všední hřích na těžký.* Např.: lež je všední hřích, avšak kdyby jí někdo bližnímu těžce ublížil, mění ji tato okolnost v těžký hřích. Vzít doma ovoce, kousek cukru ap. je lehký hřích, ale vzít rodičům peníze a dokonce snad větší částku peněz, je těžkým hříchem. Proto nestačí jen se vyznat: „Já jsem kradl,“ nýbrž je třeba též povědět, co kdo kradl. Cena ukradené věci, tato okolnost, mění hřích lehký v těžký ap.

681. Jsme povinni se zpovídat také ze všedních hříchů?

Nejsme povinni se zpovídat ze všedních hříchů, ale doporučuje se to a je to užitečné.

Ze všedních hříchů není třeba se zpovídat, protože jimi neztrácíme milost Boží a všední hříchy nám mohou být odpuštěny, když vzbudíme nad nimi upřímnou lítost a konáme dobré skutky, jako: almužnu, půst, když jsme zbožně přítomni na mši sv. ap. Ale *doporučuje se* zpovídat se z nich, protože se často může stát, že hřích, kterého jsme se dopustili, je těžký a my jej pokládáme za lehký. Proto se doporučuje zvláště se vyznat z hříchů, o nichž jsme v pochybnostech, zda je to hřích těžký nebo lehký.

Je též *velmi užitečné* se zpovídat ze všedních hříchů, protože máme větší záruku, že nám byly odpuštěny a Bůh nás též spíše ušetří před časnými tresty a zpovědník nám poradí, jak bychom se i těchto hříchů mohli zbavit pro budoucnost. Viz ot. 644

682. Kdy je zpověď upřímná?

Zpověď je upřímná, když na sebe žalujeme právě tak, jak se poznáváme před Bohem vinnými, aniž co zamlčujeme nebo omlouváme.

Upřímný je ten, kdo mluví a jedná tak, jak smýšlí, kdo má, jak říkáme, „Co na srdci, to na jazyku.“ Ve sv. zpovědi je tedy upřímný, kdo nic *nezamlčuje*, tj. netají žádný hřích ani jeho okolnosti a hříchy *neomlouvá*, tj. je nezlehčuje, ani nesvádí vinu na jiné apod. Kdo omlouvá své hříchy, má asi úmysl, aby nepoznal zpovědník, jak jsou těžké a nejspíše není upřímný.

Jeden kníže přišel na galeje (lod', na níž pracovali odsouzení zločinci) a viděl, jak jsou tu zločinci spoutáni těžkými okovy a musí těžce pracovat. I umínil si, že propustí aspoň jednoho, který by si to nejvíce zasloužil. Proto se tázal jednoho po druhém na jejich provinění. Každý uváděl, že je nevinný, že byl osočen ze zášti a pomsty a přišel proto do těch míst, i prosil úpěnlivě, aby se kníže nad ním smíloval. Konečně došlo na nejmladšího vězně. Kníže se ho ptal, čeho se dopustil? „Vaše Milosti,“ odpovídá vězeň, „byl jsem bezbožný chlapec, nechtěl jsem poslouchat ani otce ani matku, utekl jsem z domu, kradl jsem a loupil a vedl jsem velmi bídný život a musel bych dlouho povídat, abych vypověděl všechny své zločiny. Konečně mě spravedlnost dostihla! Chci však rád trpět, co jsem zasloužil.“ Tak upřímné vyznání dojalo knížete a vida, že všichni ostatní mnohem více jsou vinni, pravil s úsměvem : „To je bohaprázdňý člověk! Co tu s ním v tak ctihodné společnosti? Sejměte mu okovy a vyveďte jej, aby ještě nenakazil tyto poctivé lidi.“ I byl hned propuštěn a polepšil se.

To koná i Bůh, když se vyznáme upřímně z hříchů.

683. Jak se máme vyjadřovat ve zpovědi vyjadřovat?

Ve zpovědi se máme vyjadřovat:

1. *slušnými slovy,*
2. *zřetelně a tak hlasitě, aby nás sice zpovědník slyšel, okolostojící ale neslyšeli.*

Máme se vyjadřovat slušnými slovy, jak se sluší na posvátný úkon svaté zpovědi. Proto žádná sprostá slova, jaká užívají hrubí lidé, nemáme vyslovit ve svaté zpovědi.

Zřetelně. Někdy nerozumějí lidé tomu, co jiný povídá proto, že se vyjadřuje nejasně, nesrozumitelně nebo neúplně. Kajícník se zpovídá *zřetelně*, a vyjadřuje se jasně a srozumitelně, aby zpovědník mohl dobře poznat, co si kajícník při tom myslí. Nepostačuje tedy např. říci: hřešil jsem proti 4. a 7. přikázání, nebo snad zhřešil jsem proti Desateru přikázání Božích a přikázáním církevním, neboť z toho by kněz nepoznal, jakého hříchu se kajícník dopustil. Kajícník má povědět: jak byly hříšné jeho myšlenky a žádosti, *čím* se prohřešil proti 4. a 7. přikázání Božímu ap.

Kajícník má mluvit *hlasitě*. Kdyby úmyslně tak tiše mluvil, aby zpovědník přeslechl těžký hřích, byla by to neúplná zpověď.

Nemá však tak hlasitě mluvit, *aby jej slyšeli okolostojící*, protože by je to svádělo k roztržitosti při modlitbě a protože je to vůbec nepříjemné. Nedoslýchá-li někdo atd., poprosí zpovědníka, aby ho vyzpovídal v sakris-

tii nebo na jiném vhodném místě.

684. K čemu jsme zavázáni, když jsme náhodou zaslechli něco z cizí zpovědi?

Když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechli, jsme zavázáni k nejprísnější mlčenlivosti.

Těžce by hřešil, kdo by úmyslně naslouchal, z čeho se vyznává jeho bližní. Když již slyšíme náhodou něco ze zpovědi, jsme povinni mlčet o tom, neboť bychom tím porušovali zlomyslně zpovědní tajemství.

Nemáme též jiným sdělovat, co nám říkal kněz ve svaté zpovědi, neboť tím bychom ukazovali nedostatek úcty a vážnosti ke svátosti pokání.

685. Co má uvážit ten, kdo se stydí upřímně se zpovídat?

Kdo se stydí upřímně se zpovídat, má uvážit, že:

- 1. se nestyděl hřešit před Bohem, který všechno vidí,*
- 2. je lépe vyznat tajně své hříchy zpovědníku, než žít neklidně v hříchu, nešťastně umřít a o posledním soudu být zahanben před celým světem,*
- 3. zpovědník je zavázán k mlčenlivosti pod těžkým hříchem a pod velmi přísnými časnými i věčnými tresty.*

Ad 1. Stává se, že se člověk stydí vyznat některý hřích při svaté zpovědi. Ale tento stud je *studem falešným*. Ukáži vám to na příkladu:

V jednom³⁴⁰ klášteře je zavěšen následující obraz: U zpovědnice, kolem níž klečí zástup kajících, stojí ďábel. Proti němu stojí řeholník s rukou vyzdvíženou. A dole pod obrazem byly napsány tyto otázky: „Co tu děláš, ty nepříteli Boha a lidí?“ táže se řeholník. „Vracím zde lidem, co jsem jim dříve vzal.“ „A co jsi jim vzal, ty synu věčných temností?“ zní druhá otázka mnichova. A pod ní odpověď zlého ducha: „Vracím jim zde stud. Když chtěli hřešit, oloupil jsem je o stydlivost a nyní před zpovědí jim opět stud vracím, aby se styděli a z hříchů se nevyznali.“

Takovému studu se nesmíme poddat, nýbrž uvážit, že *když jsme se nestyděli hřešit před Bohem, který všechno vidí, nemáme se stydět z toho se vyznat před knězem, který je přece člověk jako my.*

³⁴⁰ Třebízský: „Pokáním ke spasení“, p. 45

Vzpomeňme jen, že Bůh je *vševědoucí* a zná tedy všechny naše nejtajnější myšlenky, *nejvyšš svatý*: nenávidí hřích nade všechno. Nejvyšš *spravedlivý*, zlo trestá a dobro odměňuje. A před tímto Bohem jsme se nestyděli hřešit. A nyní bychom se měli před knězem stydět vyznat se z toho? Páchat hříchy je hanbou: ale není hanbou vyznat se z nich. Vzpomeňme na církevního učitele sv. Augustina. V mládí dost hřešil, ale když milostí Boží osvěcen vyznal se z hříchů a přijal svátost pokání, sám napsal ještě knihu: *Vyznání* (confessiones), v níž líčí všechny poklesky svého mládí. A ztratil tím snad, že se vyznal celému světu takto na své úctě a vážnosti? Ba naopak. Stal se důvěrným přítelem a vzorem všech kajících hříšníků.

Ad 2. Uvažme, jak žije ten, kdo zamlčel některý hřích ve svaté zpovědi. Je *nepokojný* a sám nespokojený se svou sv. zpovědí. Kdykoli si vzpomene nebo je řeč o sv. zpovědi, vždy mu vyčítá svědomí: „Ty ses neplatně zpovídal.“ A když s tímto zamlčeným hřichem umře, pak jistě *nešťastně* a u posledního soudu bude stát na levici mezi zavrženými. Zde jeho hřích, jež knězi zatajil, bude oznámen celému světu a tak bude přede všemi zahanben. Hanba nekajících se hříšníků bude tak velká u posledního soudu, že zvolají: „*Hory padněte na nás, a pahrbkové přikryjte nás!*“ (Lk 23, 30)

A nyní uvažme, jak se cítí ten, kdo se upřímně ze všech hříchů vyznal. Je jistě *pokojný*, ví, že byly mu odpuštěny, šťastně umře a o jeho hříchu u posledního soudu nikdo se nedoví. Stát bude po pravici, mezi vyvolenými Božími.

Uvažte sami co je lepší: hřích tajit, nebo se ze všech upřímně vyznat?

Upřímné dítě jde od sv. zpovědi čisté na duši a proto i šťastné, cítí úlevu, pokoj a radost. Jiné je to však s hříšníkem, který zamlčel těžký hřích. Jeho svědomí mu působí stálý nepokoj, činí mu výčitky. Proto, aby utlumil výčitky, pouští se mnohý ještě více do rozkoší života – ale marně. Kain. „*Bezbožní nemají pokoj – praví Hospodin.*“ (Iz 48, 22)

Ad 3. *Zpovědník je zavázán pod těžkým hřichem a pod velmi přísnými tresty k mlčenlivosti.* Tuto velikou a svatou povinnost nazýváme *zpovědní tajemství*. Každý zpovědník musí být připraven snášet všechno zlé, ano i smrt podstoupit, nežli by něco ze sv. zpovědi prozradil.

Sv. Jan Nepomucký, náš český patron, býval kanovníkem v Praze a zpovědníkem královny Žofie. Král Václav věděl, že královna často chodívá ke sv. zpovědi. I

tázal se sv. *Jana*, z čeho se mu zpovídá. Ale sv. *Jan* mlčel. Král mu vyhrožoval, dal jej trápit a mučit, ale nadarmo. Sv. *Jan* Nepomucký se dal se raději utopit ve Vltavě, než by ze sv. zpovědi cokoli vyzradil.

Podobně (blahoslavený) sv. *Jan Sarkandr* (pozn. nově: svatořečen Sv. otcem Janem Pavlem II. v r. 1995). Býval farářem v Holešově na Moravě a zpovědníkem knížete Lobkovice. Nekatolické panstvo se chtělo od něj o něm dovědět, z čeho se mu kníže *Lobkovic* zpovídá. Ale sv. *Jan Sarkandr* mlčel. I zavřeli jej do žaláře, natahovali jej na skřipec až mu ruce i nohy z kloubů vymknuli, pálili jej několik hodin, ale marně. Dal se raději umučit, než by ze sv. zpovědi něco prozradil.

686. Je zpověď platná u toho, kdo se nezpovídá vlastní vinou z některého těžkého hříchu?

Kdo se vlastní vinou, na příklad: z bázně, z lichého studu nebo proto, že své svědomí zpytoval příliš nedbale a nezpovídá se z některého těžkého hříchu, zpovídá se neplatně a dopouští se nového těžkého hříchu.

Vlastní vinou se nezpovídá z těžkého hříchu, kdo si sám zavinuje, čili sám je toho příčinou, že při zpovědi se nevyznal z těžkého hříchu. Stává se to, když tak činí vědomě a úmyslně, a to buď, že se zpovědníka bojí nebo stydí, anebo že své svědomí příliš nedbale zpytoval a tak svou vinou zapomněl na některý těžký hřích.

Příliš nedbale by zpytoval svědomí, kdo by si např. teprve v poslední chvíli před zpovědí připomenul pár hříchů narychlo, či je vyčetl ze zpovědního zrcadla a opsal, aby je ve zpovědnici mohl říci, aniž by se opravdu rozpomínal, zdali a jak se jich dopustil, nebo zdali spáchal ještě jiné hříchy.

Proč to nemáme dělat ani z *bázně nebo z lichého studu*, učili jsme se již v předešlé otázce.

Taková zpověď je neplatná, ba co víc: člověk se jí dopouští nového, těžkého hříchu, který se nazývá *svatokrádež*.³⁴¹ Tento hřích zveme svatokrádež, protože *hříšník krade zpovědníku rozhřešení*, tudíž něco svatého.

687. Co musí dělat ten, kdo se nezpovídá vlastní vinou z některého těžkého hříchu?

³⁴¹ Viz ot. 365 ad 3

Ten, kdo se nezpovídal vlastní vinou z některého těžkého hříchu, musí:

1. *vyzpovídat se ze zamlčeného hříchu,*
2. *uvést, v kolika zpovědích zamlčel ten hřích, a*
3. *všecky tyto zpovědi, když se v nich vyznával i z jiných těžkých hříchů, podrobně opakovat,*
4. *zpovídat se, kolikrát v tom stavu přijal Nejsvětější svátost oltářní, a stalo-li se to i v době velikonoční,*
5. *uvést, přijal-li v tomto stavu i jiné svátosti.*

1. Kdo chce napravit svatokrádežnou zpověď, musí se zpovídat ze *zamlčeného hříchu*, protože podle božského nařízení těžký hřích může být odpuštěn jen svátostí pokání.

2. Musí uvést, *v kolika zpovědích* vědomě a úmyslně zamlčel onen těžký hřích, protože všechny tyto zpovědi byly neplatné a svatokrádežné.

3. Je povinen všechny těžké hříchy, z nichž se v oněch neplatných zpovědích vyznal, ještě jednou vyznat, protože všechny ony zpovědi byly neplatné. A že byly neplatné, nebyl v nich odpuštěn žádný těžký hřích, proto se musí ze všech ještě jednou vyzpovídat.

4. Každé sv. přijímání po neplatné zpovědi je svatokrádežné, a proto těžkým hříchem. Z toho je patrné, že je nutné ve zpovědi uvést, kolikrát přijal v tom stavu Nejsvětější svátost. Rovněž má uvést, zda tak učinil v době velikonoční, protože ten, kdo o Velikonocích nehodný přistoupí k stolu Páně, přestupuje i čtvrté církevní přikázání, tj. dopouští se nového těžkého hříchu.

5. Je povinen uvést, zda přijal v tomto stavu i jiné svátosti, např. svátost biřmování nebo svátost stavu manželského. Neboť všechny svátosti živých (viz ot. 717) máme přijímat ve stavu posvěcující milosti Boží. Kdo tak nečiní, dopouští se nového těžkého hříchu, z něhož se musí vyznat.

Z toho poznáváte, jak hrozné následky má neplatná, svatokrádežná zpověď. Proto se snažme abychom se vždy platně zpovíдали.

688. Co má dělat ten, kdo se nezpovídal bez vlastní viny z některého těžkého hříchu?

Ten, kdo se bez vlastní viny z některého těžkého hříchu nezpovídal,

musí se z něj dodatečně vyznat: doporučuje se, aby to učinil ještě před svatým přijímáním, ale není to potřeba, vždyť vykonaná zpověď byla platná.

Stává se někdy, že hříšník bez vlastní viny *nerad zapomene* při sv. zpovědi těžký hřích. V takovém případě zpověď je sice neúplná, ale přece platná, neboť kající měl vůli, chtěl se ze všech hříchů vyznat, a byl by tak jistě učinil, kdyby se na hřích upamatoval. Ale je povinen při nejbližší příští zpovědi se z toho hříchu vyznat. Řekne to asi tak: „Při poslední svaté zpovědi jsem zapomněl bez vlastní viny ... se vyzpovídat.“ Je-li možné, má ale kající ještě před sv. přijímáním z hříchu, který zapomněl, se vyznat.

689. Jak se jmenuje zpověď, ve které se opakují všechny nebo několik dřívějších zpovědí?

Zpovědi, ve které se opakují všechny nebo několik dřívějších zpovědí, se jmenují zpověď generální.

Zpověď generální se nazývá všeobecná, neboť v ní opakujeme minulé zpovědi, čili vyznáváme se ze všech hříchů, jež jsme již vyznávali buď od svého dětství, nebo v několika zpovědích. Nazývá se zpověď životní, opakujeme-li všechny zpovědi celého života.

Již ve Starém zákoně zkoumal nábožný král *Ezechiáš* svůj minulý život a volal v modlitbě: „*Budu kráčet po všechna svá léta v hořkosti své duše.*“ (Iz 38,15) Nechtěl by to o to více v Novém zákoně katolický křesťan?

690. Kdy je potřebná generální zpověď?

Generální zpověď doporučujeme vykonat tehdy:

- 1. připravujeme-li se na první svaté přijímání,*
- 2. vstupujeme-li do nového stavu,*
- 3. nastal-li čas jubilea nebo misií,*
- 4. jsme-li nebezpečně nemocní natolik, abychom se připravili na smrt.*

Generální zpověď se doporučuje a je vůbec nejlépe ji vykonat. Neboť ona přináší těm, co mají nejistotu a pochybují o tom, zda se platně zpovídali, *pokojné svědomí a jistotu*, že jejich hříchy jsou jim nyní odpuštěny.

691. Proč se vlastně generálně vyzpovídat?

Generální zpověď se doporučuje provést:

Všem, i těm, kteří nepochybovali o tom, že se zpovídávali platně. Vykonají-li generální zpověď, přinese jim ještě větší mír do srdce. A co je drahocennější než vnitřní spokojenost? Pochybovače to vede k jistotě a pokojnému svědomí, že dřívější zpovědi a hříchy jsou tím plně odpuštěny (kdy generální zpověď? viz ot. 690) Konejme ji proto tedy:

1. *připravujeme-li se na první sv. přijímání.* První sv. přijímání je zajisté velice významné pro celý život člověka. Je tedy třeba, abychom k němu přistoupili co možná nejlépe připraveni. A tím je generální svatá zpověď.

2. *vstupujeme-li do nového stavu,* jako manželského, do řehole, kláštera, do stavu kněžského ap. Při té příležitosti máme se rozloučit se svým minulým stavem, abychom se nově zvolenému plně věnovali. K plnění povinností nového stavu je třeba hojné milosti, pomocí je generální zpověď.

3. Viz ot. 711. „Jubileum“³⁴², či „jubilejní rok“, též „*milostivé léto*“ – jím označujeme čas, kdy se slavnou formou udělují odpustky věřícím. Jubileum je dvojí:

- a. *pravidelné*, o cyklu 25 let, trvající od Vánoc do Vánoc, tj. plný rok,
- b. *mimořádné*, které se z důležitých příčin vyhláší na kratší dobu pro celou církev nebo pro jednotlivé diecéze, či města.

Již ve Starém zákoně byl slaven byl každý padesátý rok jako jubilejní. Počátek jeho vyhlásování byl radostným hlasem trub, jež se hebrejsky nazývaly *jobel*, odtud se ten rok se jmenoval *jubilejní*. V tomto roce se nesmělo se ani sít ani žnout a všechna prodaná nebo spíše zastavená pole bývala bez náhrady vrácena prvnímu majiteli a všichni židovští otroci byli propuštěni na svobodu.

V katolické církvi vyhlásil poprvé papež *Bonifác VIII.* rok 1300 a každý následující stý rok za jubilejní, v němž mají být udíleny plnomocné odpustky těm, kteří se platně vyzpovídali a splnili předepsané podmínky.

Papež *Klement VI.* nařídil r. 1349, aby jubileum bylo slaveno každého padesátého roku a papež *Urban VI.* určil r. 1389 za jubilejní každý 33. rok (na památku toho, že Pán Ježíš se dožil 33 let) a papež *Pavel II.* (1470)

³⁴² Dr. Ant. Podlaha, p. 549

konečně každý 5. rok, což až dosud je v platnosti.

Misiemi se zde nerozumí hlásání víry nevěřícím zámořských krajin, ale mimořádné několikadenní pobožnosti, které ve farním chrámě konají kněží (i řeholní) na pozvání duchovního správce a které spočívají v několika promluvách o povzbuzení k nápravě života a službě svatými svátostmi

4. v životě již nastalo zúčtování, kdy má každý vykonat generální zpověď. A to je tehdy, když se dává v nebezpečné nemoci zaopatřit svatými svátostmi. Nic nemůže náš poslední okamžik na tomto světě ulehčit tak, jako řádně vykonaná generální zpověď.

692. Jak často jsme povinni se zpovídat?

Jsmo povinni se zpovídat:

- 1. alespoň jednou za rok,*
- 2. kdykoli v nebezpečí života a když jsme si vědomi těžkého hříchu.*
Kromě toho se máme častěji zpovídat.

Ad 1. viz ot. 502.

Ad 2. Kdykoli jsme v nebezpečí života, jako: v těžké nemoci, nebo před nebezpečnou cestou (cestující a vystěhovalci do Ameriky), vojáci před bitvou, před operací atd., máme přijmout svátost pokání. Neboť tím se stává člověk klidným, a kdyby byla vůle Boží, aby zemřel, umírá šťastně, ve stavu milostí posvěcující.

Proč máme však i častěji se zpovídat, vykládá nám otázka následující:

693. Proč se máme častěji zpovídat?

Častěji se máme zpovídat, neboť:

- 1. je nebezpečné odkládat smíření s Bohem, když jsme těžce zhřešili,*
- 2. častější zpověď posiluje duši v milostech a oslabuje náklonnost k hříchu,*
- 3. častější zpověď velmi podporuje čistotu a křehkost svědomí.*

Ad 1. Písmo sv. praví: „*Bděte tedy, protože nevíte, který den váš Pán přijde.*“ (Mt 24, 42). „*Ano, přijde Pán tohoto služebníka v den, kdy to nečeká, a v hodinu, kterou netuší. Ztrestá ho a odsoudí ho ke stejnému údělu s pokrytci. Tehdy bude pláč a skřípění zubů!*“ (Mt 24, 50 51) Kdy voláme

lékaře? Snad jen jednou za rok? Zajisté vždy, kdykoli jsme se těžce, nebezpečně roznemohli. Podobně i péče o spásu naší duše nám ukládá, abychom vždycky přijali svátost pokání, kdykoli jsme se dopustili těžkého hříchu.

Jinoch opomenul z nedbalosti se v roce vyzpovídat. Říkal si: „Později se hravě vyzpovídám: Bez sv. zpovědi zemřít bych za žádnou cenu nechtěl.“ Najednou těžce onemocněl. Jeho matka s ním rozmlouvala o spásu jeho duše, o knězi, o sv. zpovědi. On ale váhal a zas odkládal. Přece jen se rozhodl vyzpovídat, jeho přítel ihned spěchal ke knězi. Bylo však pozdě večer, kněze právě odvolali k jinému nemocnému. A až kněz došel k jinochu, *bylo již pozdě*. Skonal v hrozném zoufalství, bez svátosti pokání.

Kdo z nás může říci, že by jej tak smrt nemohla překvapit? Proto je vždy nebezpečné odkládat svatou zpověď.

Ad 2. Třikrát³⁴³ stavěli Izraelité Jeruzalémský chrám. Nejdříve ho stavěl král *Šalomoun* sedm let, pak *Zorobábel* patnáct let a *Herodes Veliký* dokonce čtyřicet šest let. A nyní již uplynulo osmnáct století od posledního rozboření chrámu, a ačkoliv císař *Julián* jej začal stavět, nemohl dílo provést. A tak nebude již nikdy Jeruzalémský chrám nejspíše vztyčen.

Kdykoliv Izrael příliš hřešil, stihl ho Boží trest a chrám byl rozbořen. Vyznal-li hříchy, smiloval se Bůh, chrám se rozestavěl, ale stavba chrámu se stále víc a víc prodlužovala, jakmile Izrael odkládal čím dál tím více pokání. A když konečně ukřižoval Spasitele, a byl přesvědčen o správnosti toho činu, zůstává Jeruzalémský chrám zpustlý navěky.

Tak je to i s chrámem *Ducha Svatého, s lidskou duší*. Člověk hřešil, poskvrnil, pobořil chrám Ducha Svatého, svou duši. Čím dříve se vyzná ze svého hříchu s pravou lítostí, tím snadněji vzdělá znovu chrám Boží ve svém nitru. Ano, může dosáhnout *častou svatou zpovědí* takové milosti, že bude chrámem tak pevným, jaký je nový Jeruzalém, *katolická církev*, kterou pekelné mocnosti nikdy nepřemohou. Kdo se tedy častěji zpovídá, ten posiluje svou duši. Rozmnožuje v sobě Boží milost a duše posilněná dovede spíše přemáhat každou náklonnost k hříchu.

Ad 3. *Marie*, choť krále *Ludvíka XIV.*, měla citlivé svědomí. Když se jednou dopustila poklesku, pro který si dělala trpké výčitky, těšil ji kdosi připomenutím, že je to pouze všední hřích. „Co na tom,“ řekla, : „Bůh je uražen a to je pro mé srdce smrtelná rána.“

³⁴³ Brynych p. 244

Kdo se častěji zpovídá, navyká duchovní čistotě, a potom mu jeho svědomí vyčítá i všední hříchy. Jeho svědomí se vždy ozývá, *je křehké*. Kdo však zanedbává svatou zpověď a hromadí hřích na hřích, ten si zvykne na hříšný stav své duše. Jeho svědomí umlká, neozývá se ani tehdy, když spáchal těžký hřích, a on jej potom páchá stále. Ze svých hříchů si nic nedělá, a proto říkáme o takovém: „Ten člověk nemá žádného svědomí.“ A to je, jak později uslyšíme, nejhorší a nejnebezpečnější stav duše.

Přistupujte rády ke svaté zpovědi. Zvláště v době velikonoční, ve výroční den svého patrona, o svátcích mariánských atd.

694. Jak se vykoná zpověď?

Zpověď se vykoná takto:

1. *Kdo se zpovídá, poklekne ve zpovědnici, udělá kříž a říká:*
„Prosím o svaté požehnání, abych se mohl ze svých hříchů dobře a úplně vyzpovídat.“ (dnes se užívá upravená formulace)
„Já bídny hříšník zpovídám a vyznávám Bohu všemohoucímu, nejblaho-slavenější Marii Panně, svatým i vám, otče duchovní, na místě Božím, že jsem se (od poslední zpovědi konané...) těchto hříchů dopustil.“
2. *Vyznává své hříchy.*
3. *Končí zpověď, vzbuzuje znovu žal a lítost a modlí se: „Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil. Lituji jich proto, že jsem Tebe, svého nejlaskavějšího Otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro urazil, činím opravdové předsevzetí, s milostí tvou život svůj polepšit, blízké příležitosti ke hříchu se varovat a nikdy už nehřešit. Žádám vás, ctihodný otče, o kněžské rozhřešení, a za spasitelné pokání“*
4. *Dává pozor, jaké mu zpovědník dává naučení a ukládá pokání. Zeptá-li se ho zpovědník na něco, odpovídá upřímně a nerozuměl-li sám něčemu dobře anebo potřebuje-li poučení, pak se otáže.*
5. *Přijímá zkroušeně rozhřešení, které zpovědník uděluje slovy: „Rozhřešuji tě z tvých hříchů ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen,“ a dělá při tom kříž. Řekne-li zpovědník, jak to mnohých místech bývá: „Pochválen buď Ježíš Kristus,“ odpoví: „Na věky. Amen.“ Pak odchází slušně ze zpovědnice, děkuje Bohu za přijatou milost, prosí o sílu, aby svá*

předsevzetí vytrvale prováděl a vykoná uložené pokání. Kdyby se snad u kohosi shledalo, že není hoden rozhřešení, má se pokorně podrobit a tím více se snažit, aby se stal pravým polepšením života hodným rozhřešení.

Kněz, má-li zpovídat, bere si na talár štolu fialové barvy a usedá ve zpovědnici. Pokyne-li, kající se přiblíží a jestli si poznamenal své hříchy, aby je nezapomněl, pak si je *napřed připraví*. U zpovědnice pokleká, kněz mu dá totiž požehnání, aby se mohl zcela a dobře vyzpovídat. Když jej zpovědník žehná sv. křížem, udělá rovněž kříž.

Pak říká obecnou zpověď: „Já, bídný hříšník“: atd. a uvede, kdy byl naposled u sv. zpovědi. Na to své hříchy vyznává. Vyzná se ze všech hříchů a uzavírá sv. zpověď slovy: „Bože můj! Těchto a všech svých“... atd.

Potom jej kněz sám poučuje, dotazuje se a nakonec uloží dostiučinění, čili pokání. Když kněz pokání ukládá, kající pokleká, aby přijal rozhřešení. Tehdy má ještě jednou litovat svých hříchů a když kněz mu dává rozhřešení, žehná kajícího křížem, i on se má přezehnout sv. křížem.

Když získal rozhřešení, kající políbí štolu zpovědníkovu, (pozn.nově: zavedeno místně dle zvyklosti, předepsáno není) aby projevil úctu k jeho úřadu a odchází vykonat uložené pokání. *Všechny tyto obřady katecheta ve škole bedlivě nacvičuje s vámi*, aby tento svatý úkon byl vždy přesně vykonán.

E) O d o s t i u č i n ě n í (p o z n . n o v ě : z a d o s t i u č i n ě n í)

Přechod: Marnotratný syn byl připraven jako služebník všechny těžké práce vykonávat a přijmout každý trest, který mu otec uloží, jen když mu odpustí. Řekl: „Nejsem hoden být tvým synem, ale učiň mne svým nejnižším služebníkem“. Byl tedy ochoten za své hříchy činit pokání. Podobně musí každý hříšník být připraven za své hříchy dostiučinit. A o tomto *dostiučinění* máme ještě pojednat.

695. Co rozumíme dostiučiněním (zadostiučiněním - viz výše), jehož je třeba k svátosti pokání?

Dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba, rozumíme konání kajících skutků, uložených mu zpovědníkem.

Každý člověk, stala-li se mu urážka neb škoda, žádá zadostiučinění nebo náhradu. Někomu *dostiučinit* znamená: činit tolik, kolik je třeba, abychom urážku napravili, či učinit dost, až je s námi zase spokojen, na nás se nehněvá, a od nás již nic nežadá.

Hříšník má Bohu za své hříchy dostiučinit, znamená: má Bohu učinit

tolik, kolik je třeba, aby mu Bůh odpustil. Ale naše hříchy jsou neukončené veliké urážky. Člověk za ně dostiučinit nemůže. Za ně, jak jsme se učili, dostiučinil Pán Ježíš svou smrtí. Není tedy zbytečné, abychom my ještě nějaké dostiučinění konali? Nikoli. My máme ukázat, že se aspoň snažíme za hříchy dostiučinit. A co máme konat, abychom aspoň ukázali dobrou vůli, že jsme ochotni Bohu dostiučinit, uloží ... atd.

Dostiučinění k svátosti pokání je potřebné. Kristus dostiučinil dokonale za nás, neučinil tím naše dostiučinění zbytečné. *Protestanti* se domnívají, že naším dostiučiněním zmenšujeme cenu a působnost dostiučinění Kristova. Avšak tato domněnka je zcela bezdůvodná. Neboť všechny naše dobré skutky nemají samy o sobě cenu, mají cenu jen právě díky zásluhám Kristovým. Kdyby Kristus sám naše dostiučinění nežádal, nebyl by mohl sv. *Pavel* nikdy psát *Kolosanům*: „*Ted' sice za vás trpím, ale raduji se z toho, protože tím na svém těle doplňuji to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap a má-li z toho prospěch jeho tělo, to je církev.*“ (Kol 1, 24)

696. Proč se ukládají kající skutky za hříchy, z nichž jsme se zpovídali?

Za hříchy, z nichž jsme se zpovídali, ukládají se kající úkoly aby hříšník:

1. za urážku, již učinil Bohu, dal alespoň nějakou náhradu,
2. vytrpěl časné tresty za hříchy,
3. byl v budoucnu opatrnější a již tak snadno nehřešil.

1. *Hříšník má za urážku, učiněnou Bohu, dát náhradu.* tj. má sám také něco konat, aby napravil urážku učiněnou Bohu. *Úplné zadostiučinění*, jak jsme řekli, není schopen Bohu dát, to dal za všechny hříchy všeho lidstva Kristus Pán, avšak kající má ukázat, že se snaží za své hříchy dostiučinit. A tím, že ukazuje svou dobrou vůli, stává se účasten dostiučinění Kristova.

Je-li člověk nemocen, musí také sám dělat to, co může, aby se uzdravil. Musí přijímat léky, varovat se některých jídel, ležet v posteli atd., jinými slovy: musí se sám přičinit podle svých sil, aby mu léky prospěly. Podobně musí i ten, kdo je duchovně (skrze hřích) nemocen, právě tolik konat, co může, aby se stal účastným dostiučinění daného Pánem Ježíšem. A tím, že koná uložené skutky, přivlastňuje si část zásluhy Pána Ježíše.

2. Kající skutky se ukládají, aby hříšník vytrpěl tresty za hříchy již na zemi, aby za ně netrpěl v očistci. V další otázce následuje k tomu více.

3. Lidé bývají často příliš lehkomyšní, a mnozí hřeší jen proto, že se spoléhají, že se jim lehce dostane odpuštění svátostí pokání. Kdyby takoví hříšníci neměli nic konat za své hříchy, považovali by je za něco zcela nepatrného a tím spíše by do nich stále znovu upadali.

Bůh jedná podobně jako moudrý otec. Ten právě proto, že dítě miluje, trestá, aby podruhé bylo opatrnější a nezhřešilo. Netrestané děti bývají špatné a neposlušné, a tak často lehce upadají do svých chyb a nemají proč se obávat trestu.

Moc ukládat za hříchy kající skutky, obdržela církev od Krista Pána slovy: „*Všecko, co svážete na zemi, bude svázáno na nebi, a všecko, co rozvázáte na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ (Mt 18, 18) Sv. Pavel uložil smilníku v Korintě přísné pokání. Kázeň týkající se kajících byla v církvi po mnohá století velice přísná. Účelem přísných trestů, které církev ukládala hříšníkům, nebyla vždy a pouze jen náprava pohoršení veřejně daného, neboť se ukládaly i za tajná provinění: a aby měla na mysli pouze polepšení hříšníkovo: nýbrž církev vždy chovala přesvědčení, že protrpění těch trestů sám Bůh žádá, protože se mu jimi zadostiučiní v odezvě na urážky tropené hříchy. I sv. Cyprián praví: „*Pán dlouhým i nepřetržitým dostiučiněním usmířen být má.*“

697. Co rozumíme časnými tresty za hříchy?

Časnými tresty za hříchy rozumíme tresty, které máme vytrpět za naše hříchy buď zde na zemi, anebo na onom světě v očistci.

Na tomto světě jsou rozmanité časné tresty, jako: chudoba, nemoc, různé nehody, pronásledování, zármutek atd. Na onom světě v *očistci* jsou různé tresty, o nichž později pojednáme.

698. Odpouští se spolu s hříchem vždy také trest za hřích?

S hříchem se odpouští sice vždy věčný trest, neodpouští se však časný.

Ve svátosti křtu svatého se nám odpouštějí všechny hříchy a také všechny tresty za ně. Ve svátosti pokání se nám sice odpouští vždy trest věčný, ale neodpouští se také veškerý časný trest. To dokazuje Písmo sv. i platící učení katolické církve.

Dějiny izraelského národa jsou toho dostatečným dokladem. Např: Když se vrátili vyzvědači a oznámili lidu: „Země vskutku oplývá mlékem a medem a toto jsou její plody. Avšak lid, který v té zemi přebývá je silný, města jsou opevněná a velmi

veliká,...“(Nm 13,27) Celé společenství spustilo křik a lid tu noc plakal. Všichni Izraelité reptali proti Mojžíšovi a Áronovi: „Kéž bychom byli zemřeli v egyptské zemi(!), kéž bychom zahynuli na této poušti! Proč nás Hospodin přivádí do této země?“ (Nm 14, 1 2 3) *Tu Hospodin* pravil Mojžíšovi: „Jak dlouho bude mnou tento lid pohrdat? Jak dlouho mi ještě nebude důvěřovat, při všech zázracích, které jsem činil před nimi? Sešlu na něj mor a vydědím jej, ale z tebe učiním národ větší a mocnější než je on.“ (Nm 14, 11 12) „Řekni jim: Jakože jsem živ, praví Hospodin, naložím s vámi podle slov, která jsem vás slyšel říkat. Na této poušti padnou vaše mrtvá těla, vy všichni povolání do služby, sečtení od dvacetiletých výše, kteří jste proti mně reptali. Nevejdete do země, o níž jsem vám přísahal, že vás v ní usadím, kromě Jefunnova syna Kaleba a Nunova syna Jozua. Vaši synové se budou potulovat po poušti čtyřicet let. Ponesou následky vaší nevěrnosti dokud poslední z vás nepadne na poušti. Podle počtu dnů, v nichž jste prozkoumávali tu zem, za každý den jeden rok, čtyřicet let ponesete své nepravosti a poznáte můj hněv.“ (Nm 14, 33 34)

Na prosbu Mojžíšovu pak odpustil Hospodin lidu, ale tak, že zahubil všechny, kdo proti němu reptali. Podobně *Mojžíš* a *Áron* nesměli do zaslíbené země vejít z trestu za svou nedůvěru, ač jim Bůh ten hřích odpustil. (Nm 13, 14) Prorok *Natan* zvěstoval *Davidovi*: „*I Hospodin ti odpouští hřích, nezemřeš. Poněvadž jsi však touto věcí zavinil, aby nepřátelé Hospodina znevažovali, syn, který se ti narodil, musí zemřít!*“ (2 Král 12, 13 14)

Z toho je patrné, že Bůh odpustil vinu a věčný trest, ale ne časný trest. I Adamovi a Evě Hospodin odpustil, když činili pokání, hřích a věčný trest, ale časný trest jim neodpustil. Časný trest si měli vytrpět.

A Písmo sv. praví: „*Přinášejte tedy ovoce hodné obrácení.*“ (Mt 3, 8)

699. Je zpověď platná, nevykoná-li se uložené pokání?

Kdo uložené pokání svou vinou nevykoná, ale u zpovědi je zamýšlel vykonat, zpovídal se sice platně, ale dopouští se hříchu, ztratí podíl milosti.

Kdo nevykonal pokání, např. že je hned nemohl vykonat a pak na ně, nerad, zcela zapomněl, nedopustil se hříchu, ale je povinen je vykonat, jakmile si na ně vzpomene.

Připravuje se o mnohé milosti a zvláště musí trpět mnohé časné tresty, které by mu jinak byly odpuštěny, kdyby byl vykonal uložené pokání.

700. Které skutky se ukládají obvykle za pokání?

Za pokání se obvykle ukládají: modlitba, půst, almužna a jiné podobné skutky přiměřené velikosti a povaze hříchů.

Modlitbou míníme všechny způsoby pobožnosti, jimiž Boha oslavujeme a svaté ctíme, např. i pouť, křížová cesta, poslouchání mše sv. aj.

Postem se rozumí nejen újma v jídle a pití, ale i ochotné zdržování se dovolených rozkoší, např. odepření si slušné zábavy, divadla, procházky aj.

Almužnou míníme všechny skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

Ze začátku³⁴⁴ ukládala církev kajícím za pokání těžké skutky a žádala, aby je konali veřejně, zvláště když také hřích byl spáchán veřejně. Kajícníci byli při bohoslužbách vyloučeni ze shromáždění věřících, takže, pokud jejich pokání trvalo, nemohli se zúčastnit ani oběti mše sv. a ani svátosti nesměli přijímat. Byli oblečeni ve zvláštní kající roucho a stáli jako kajícníci při službách Božích v chrámové předsíni a prosili vcházející o modlitbu. Takové pokání trvalo podle velikosti hříchu buď několik dní, nebo až i několik let.

Císař *Teodosius* odsoudil jednou v čas vzbouření mnoho nevinných k smrti. Když slyšel sv. *Ambrož*, milánský biskup, že císař chce přijít do kostela, nedovolil mu vkročit do svatyně Boží. Když se císař omlouval, že *David* také zhřešil, odpověděl sv. *Ambrož*: „Jestliže jsi následoval Davida v hříchu, následuj ho také v pokání.“ *Teodosius* se podrobil přání sv. biskupa, celých osm měsíců do kostela nešel, ustavičně dlel na modlitbách a postech a postavil se mezi kající, veřejně se ze svých hříchu vyznal. Pak jej sv. *Ambrož* teprve přijal mezi věřící.

Nyní je pokání hodně menší, to horlivost kajících ochabla, a mnohý by spíš zcela zanedbal smířit se s Bohem, než se podrobil přísnému pokání, jaké dříve bývalo.

Čím větší hřích, tím větší se ukládá pokání. Zpovědník má také ukládat pokání přiměřené hříchům, aby kající odvykal pokáním pomalu svým hříšným náklonnostem. Lakomci např. zajisté uloží dát almužnu, nestřídmému půst, kdo zanedbává modlitby, uloží modlitbu, apod.

701. Jak máme vykonat uložené pokání?

Uložené pokání máme vykonat:

- 1. právě tak, jak bylo uloženo,*
- 2. bez odkladu, to je, co nejdříve.*

Právě tak, jak bylo uloženo, tj. týmž způsobem, jak to zpovědník

³⁴⁴ Macek V. p. 168

předepsal. Proto nesmí měnit kající sám uložené pokání. K tomu má právo jen zpovědník, a to pokud je kajícího žádost odůvodněná.

Někomu např. uloží zpovědník, aby šel druhý den ráno na mši sv. On však musí nutně odejet. Nebo uloží mu půst, a on pro svou tělesnou slabost má lékařem poručeno jíst silnou stravu. V takovém případě má kající poprosit svého zpovědníka, aby mu pokání změnil.³⁴⁵

Bez odkladu, tj. hned po sv. zpovědi. Uvede-li zpovědník čas, v němž máme vykonat uložené pokání, máme tu dobu určitě dodržet, a nekonat je později. Neudá-li čas, má se pokání vykonat hned, nebo co možná nejdříve.

Někdo má např. nějakou nutnou cestu, nebo práci, nebo je mu nevolno. Ten nemusí uložené pokání vykonat hned po sv. zpovědi. Ale má tak učinit co nejdříve, tj. hned, jak je mu to možné.

Čím déle by kdo s pokáním odkládal, tím nebezpečněji by je snad později konal, nebo by na ně docela zapomněl.

702. Máme konat jenom pokání, které nám zpovědník uložil?

Nemáme konat jenom pokání, které nám zpovědník uložil, nýbrž máme se snažit, abychom se také káli dobrovolnými kajícími skutky, zvláště pak trpělivostí v souženích jako zasloužených trestů.

Kolik kajících skutků k zahlázení našich časných trestů je třeba, to nikdo nemůže vědět. Proto horliví kající, aby aspoň co možná nejvíce časných pokut od sebe odvrátili a zasloužili si jejich odpuštění, nespokojí se s tím, že vykonají pokání, které jim zpovědník uložil, nýbrž *sami si ještě pokání přidávají* čili činí *dobrovolné pokání*.

Jako marnotratný syn sám si ukládal za trest, že chce být v domě svého otce třeba jen služebníkem, tak ukládají si kající sami *dobrovolné kající skutky*. Konají např. pouti, přispívají k ozdobě chrámu, ukládají sobě posty, zasloužené tresty, které Bůh na ně sesílá snášejí trpělivě, odříkají se požitků a dovolených radostí, udělují hojnější almužnu atd.

Dostiučinění, které zpovědník ukládá mocí od Krista propůjčenou, nazýváme *svátostné*, to které si ale kající si ukloží dobrovolně, nazýváme *mimosvátostné*. Jaké vy si uložíte pokání po svaté zpovědi? Nejčastěji

³⁴⁵ Macek V. p. 168

to, že po sv. zpovědi, když jste svátostné pokání řádně vykonaly, neodchá-
zíte hned od oltáře, ale samy se ještě jako pokání dále modlíte. Kdo by
ihned, jakmile svátostné pokání vykonal, odešel, ukazuje zajisté, že
neuvážil, jak velké tresty si za své hříchy zasloužil. Též jiné skutky si však
kající, jak jsme se učili, může uložit jako dobrovolné pokání.

703. Čím nám přichází církev na pomoc, abychom si odčinili časné tresty za hříchy?

*Abychom si odčinili časné tresty za hříchy, přichází nám církev na
pomoc odpustky.*

O svátosti pokání jsme se učili, že se v ní kající odpouštějí hříchy
a věčné tresty, ne však vždycky také časné tresty. Bůh nám je ve své
nevystižitelné moudrosti a dobrotě ponechává k protrpění neboli odčinění
skrze kající skutky. Ony jsou jako peníze, jimiž splácí časné tresty.
Kající však nemůže tolik vykonat, aby mu byly odpuštěny všechny časné
tresty, a proto za ně bude snad jednou trpět v očistci.

Církev svatá mu přichází jako soucitná matka na pomoc *s odpustky*,
jimiž kající dosahuje snadnějším způsobem jejich odpuštění.

Jak drahocenným prostředkem je svatá zpověď. Nemocný, aby se
uzdravil, hledá pomoc i u nejvzdálenějšího lékaře a předepsané léky, i trp-
ké, rád užívá. Nic mu není obtížné v situaci, kdy hledá uzdravení. Ale co je
nemoc těla proti nemoci duše? Co učiníme, aby duše v nemoci hříchu neze-
mřela (pro nebe)? Vykonáme to, k čemu nás vybízejí slova katechismu.

Poučení: *Zpovídej se často a vždy tak, jako by to byla tvá poslední
zpověď! V pokorné zpovědi se zrodí naděje odpuštění, nepokojné svědomí
se smiřuje, ztracená milost se zas nalézá, člověk předchází budoucímu hně-
vu. Tak se setkají v políbení svatém Bůh s duší kající“ (Následování Krista)*

O o d p u s t c í c h

Přechod: Kolik částí náleží ke svátosti pokání? (ot. 639). Náleží k ní také *odpustky*?
Nikoli. Učení *o odpustcích* úzce však souvisí s učením o svátosti pokání, neboť *odpustky*
jsou také prostředkem, kterým nám bývají časné tresty odpuštěny, a to mimo svátost pokání.
Proto v katechismu následuje učení *o odpustcích* ihned za učením o svátosti pokání.

704. Co jsou odpustky?

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které uděluje církev po odpuštění hříchů mimo svátost pokání.

V rodině je neposlušné dítě. Otec mu uloží trest. Ale laskavá matka, věrný bratr, či dobrá sestra prosí za něj otce o milost. Otec se obměkčí a *odpustí viníku* na jejich přimluvu uložený trest. *Otec udělil odpustky.*

Odpustky, které uděluje církev, *nejdou* odpuštění hříchů, *nejdou* odpuštění věčných trestů ani odstranění oněch časných trestů a nehod, kdy hřích jako přirozený následek se objeví vzápětí, nýbrž jsou *odpuštění časných trestů*, které bychom za spáchané hříchy po rozhřešení dosáhli, a buďto *zde* nebo v *očistci* za ně jinak musili protrpět.

Z toho vyplývá, že odpustky můžeme jen tehdy získat, když nám vina hříchu byla již odpuštěna. Tedy odpustky můžeme získat jen po řádně vykonané svaté zpovědi.

705. Co máme věřit o odpustcích?

O odpustcích máme věřit, že:

1. *církev obdržela od Ježíše Krista moc udělovat odpustky,*
2. *je velice užitečné získat odpustky. Tedy:*
 1. *Církev, tj. papež, i biskupové–nástupci sv. apoštolů, získali od Ježíše Krista moc odpustky udělovat předáním svazující/rozvazující moci.*
 2. *Je velice užitečné odpustky získat neboť:*
 - a. *vše Kristem určené, bylo k našemu spasení, tj. jen v náš prospěch,*
 - b. *odpustky získáme odpuštění časných trestů, které bychom museli trpět buď zde na zemi anebo v očistci. Proto od nás Bůh odvrací i mnohé tresty, které bychom museli vytrpět bez získání odpustků,*
 - c. *konečně jsme odpustky nabádáni k horlivému konání kajících skutků, zvláště ke šťastnému přijímání sv. svátostí.*

706. Kterými slovy dal Ježíš Kristus církvi moc udělovat odpustky?

Moc udělovat odpustky dal Ježíš Kristus (Petrovi) církvi slovy: „Co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mt 16, 19)

Moc udělovat odpustky dal Pán Ježíš sv. apoštolům všem, když jim řekl: „*Amen pravím vám: Všecko, co svážete na zemi, bude svázáno na nebi, a všecko, co rozvázete na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ (Mt 18, 18) Jindy P. Ježíš dal tuto moc sv. Petrovi, když jemu samotnému řekl: „*Tobě dám klíče od nebeského království: co svážeš na zemi, ...*“ (M 16, 19)

Je-li někdo svázán na nohou, nemůže jít. Aby mohl kráčet, musí mu kdosi rozvázat ona pouta. A takovými pouty, jež brání člověku vejít do nebe, jsou i časné tresty. A Pán Ježíš dal sv. apoštolům a sv. Petrovi slovy: „*Co rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi,*“ moc odpouštět vše, co věřícím překáží, aby mohli přijít do nebeského království. Tedy dal jim moc odpouštět i časné tresty, čili *udělovat odpustky*.

Této moci využil sv. Pavel u smilníka v Korintě. Sv. apoštol uložil mu za jeho hřích přísný trest, vyobcoval ho totiž z církve. Když však onen křesťan trest pokorně nesl a činil pokání, odpustil mu sv. Pavel i všechny zbývající tresty. Odpustil mu nejen vyobcování z církve, nýbrž i časný trest, který zasluhoval od Boha. Neboť praví sv. apoštol: „*Vždyť co jsem já odpustil, měl-li jsem co odpustit, udělal jsem to kvůli vám, a Kristus to vidí a schvaluje.*“ (2 Kor 2, 10) Sv. Pavel nejprve praví: „*V osobě Kristově odpustil jsem.*“, nejednal tu tedy jako pouhý člověk, nýbrž jako zástupce Kristův. Dále praví: „*Odpustil jsem, jestliže jsem co odpustil.*“ Pochybuje tedy sv. apoštol a domnívá se, že snad již ani neměl co odpouštět. Tak by však nemohl psát, kdyby chtěl říci, že odpustil mu jen vyobcování z církve, neboť když to již uložil, zcela určitě odpouštěl. Ale chtěl říci: „*Já jako zástupce Kristův odpouštím časný trest Boží, jestliže trestem mnou uloženým a pokáním onoho křesťana dosud ještě nebyl zahlazen. Byl-li již zahlazen, není nic, co bych měl odpustit a možná tedy, že již tedy ani nic neodpouštím.*“ Podobně udíleli biskupové prvních století kajícím úplné nebo částečné odpuštění časných trestů, když jevíli neobyčejnou horlivost v pokání, když se jich zmocnila nebezpečná nemoc, anebo když se za ně přimlouvali mučedníci a vyznavači.

707. Na čem se zakládají odpustky?

Odpustky se zakládají na nevyčerpatelném pokladu, který má církev pro zásluhy Ježíše Krista, blahoslavené Panny Marie a svatých, a z něhož

může božské spravedlnosti dávat náhradu za časné tresty za hříchy.

Jeden veliký boháč odkázal své jmění chudým. Dal je uložit do záložny s tím nařízením, aby správce záložny vždy určité dny těm, kdo žádají o podporu a opravdu ji též potřebují, vyplácel z těch peněz.

Kristus Pán svým umučením a svou smrtí dostiučinil Otcí nebeskému za všechny hříchy celého světa, ba on přinesl neskonale větší dostiučinění, než bylo třeba. *Rodička Boží Panna Maria* svým utrpením zjedнала si nesmírné zásluhy, vždyť byla bez hříchu. Podobně *svatí a světice Boží*. Všechny tyto zásluhy činí dohromady nevyčerpatelný poklad. A z tohoto pokladu udílí církev, jakožto ustanovená jeho správkyně, odpustky. Ona vlastně tedy tyto zásluhy *uděluje* jiným, *rozdává*, jim *přivlastňuje*. A těmito zásluhami se zahlazují časné tresty, které by měl kající trpět.

708. Proč uděluje církev odpustky?

Církev uděluje odpustky, aby:

- 1. vzbudila v nás ducha kajícího a odměnila horlivost, s níž konáme kající skutky,*
- 2. přispěla na pomoc naší slabosti, protože málokdy můžeme Bohu tak dosti učinit, jak bychom měli.*

1. Duchem kajícího nazýváme lítost nad spáchanými hříchy a opravdovou vůli se polepšit a za spáchané hříchy Bohu dostiučinit. A tohoto ducha kajícího chce katolická církev v nás vzbudit udělením odpustků.

2. Církev chce horlivost, se kterou kající skutky konáme, odměnit. *Sv. Pavel* odpustil (ot. 706) Korint'anu zbytek trestu když viděl, že uložené pokání konal zkroušeně a s velkou horlivostí. Tím chtěl jeho horlivost odměnit. A totéž činí i církev svatá udělováním odpustků.

Učitel ve škole udílí někdy odměnu těm, kdo uloženou úlohu pěkně napsali, nebo nějaký článek se dobře naučili nazpaměť apod. A *slibuje napřed*, že odmění, kdo splní řádně uložený úkol. Proč tak činí? Jistě proto: 1. aby tím své žáky povzbudil k větší pilnosti a 2. aby odměnil mimořádně jejich píli. Podobně koná církev ustanovením odpustků. Ke kajícího povzbuzuje a odměňuje jimi naši horlivou kajícího.

3. Církev chce udělením odpustků pomoci naší slabosti. Bůh je nejvyšší spravedlivý a trestá každý hřích a protože Pána Boha tak často svými hří-

chy urážíme, nemohli bychom nijak za všechny tyto hříchy Pánu Bohu dostiučinit. Mnohý by se dal odstrašit od konání kajících skutků myšlenkami, že za ně dostiučinit nemůže. Tu nám církev sv. chce přispět na pomoci a povzbuzuje nás, abychom činili, co můžeme a od ostatních časných trestů, které nemůžeme sami odčinit, osvobozuje nás pak udělením odpustků.

709. Co se vyžaduje k získání odpustků?

K získání odpustků se vyžaduje, abychom:

1. *byli ve stavu milosti,*
2. *vykonali obecně předepsané podmínky v úmyslu získat odpustky.*

Musíme být ve stavu milosti, tj. prosti všech hříchů, jinak nedosahujeme odpustků. Z toho následuje, že kdo chce získat odpustky, musí *nejdříve* přijmout svátost pokání a též Nejsvětější svátost oltářní.

Církev svatá uděluje odpustky stanovením *jistých podmínek*. Kdo chce získat odpustky, musí je podrobně vyplnit Jsou to např.: modlitba, půst, almužna, návštěva chrámu Páně a jiné dobré skutky.

Podrobně, detailně tj. tak, jak je to předepsáno.

Musí se ty podmínky plnit s *úmyslem získat odpustky*, protože na úmyslu závisí cena vykonaných skutků. Proto musím již s tímto úmyslem, že chci získat odpustky, přijmout svátost pokání a Nejsvětější svátost oltářní a spolu v *určitý* čas, který sv. církev k tomu ustanovila, s tímž úmyslem vykonat předepsané dobré skutky.

Kdo by nesplnil v předepsaný čas ony dobré skutky, odpustky by nezískal. Proto je dobře učinit úmysl hned při ranní modlitbě: že chceme získat všechny odpustky, které jsou spojeny s pobožnostmi a dobrými skutky, jež za ten den vykonáme. Proto se modlíme v ranní modlitbě:... „*Také snažně si žádám získat všechny odpustky, které svými modlitbami a dobrými skutky dnes získat mohu...*

710. Kolikere jsou odpustky?

Odpustky jsou dvojí: plnomocné a neplnomocné.

Tento dvojí druh odpustků vysvětlují v následujícím.

711. Co jsou plnomocné odpustky?

Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů za hříchy.

(K plnomocným odpustkům náleží odpustky milostivého léta, v hodině smrti, o slavnosti porciunkuly aj.)

Plnomocné odpustky jsou odpustky úplné, tj. ty, jimiž se nám odpouštějí všechny časné tresty.

O milostivém létě viz otázku 691. Jako izraelský národ v jubilejním roce získal na pozemských statcích, tak v Novém zákoně býváme obohaceni duchovními dary. Jako ve Starém zákoně byla vrácena všechna pole prvnímu majiteli beze vsí náhrady a všichni hebrejští otroci opět nabyli svobody, tak i v Novém zákoně se nám odpouštějí všechny časné tresty a jsme vykoupeni z otroctví ďábla a získáme milost posvěcující a zase se vracejí bývalé zásluhy našich dobrých skutků, které jsme hříchy ztratili.

Plnomocné odpustky v hodinu smrti nazývají se jinak také generální absoluce. Uděluje se obvykle: když se nemocný vyzpovídal, Nejsvětější svátost oltářní, a poslední pomazání přijal. Podmínky k získání jsou:

Ochota nést trpělivě bolesti nemoci, ano i smrt podstoupit odhodlaně jako dostiučinění za své hříchy a vzývat zbožně jméno Ježíš. (Na slavnost: Jména Ježíš a v neděli Jména Panny Marie. Podmínky: Zpověď, sv. přijímání, návštěva chrámu Páně, modlit se na úmysl církve a být na mši sv. Lze dostat i jindy plnomocné odpustky: novéna, pobožnost k sv. Aloisi atd.)

Porciuncula = podíleček, byl malý kostelík poblíž Assisi, zasvěcený „Panně Marii s anděly“, který opravil sv. František z almužen věřících r. 1208 a v němž nejraději dlíval. Ti, kdo putovali do tohoto kostelíka v den 2. srpna, dostávali plnomocné odpustky. Později byla rozšířena tato výsada na všechny františkánské chrámy v řečený den. Ovšem musí ten, kdo chce získat toho dne odpustky, splnit předepsané podmínky.

Plnomocné odpustky není tak snadné získat. Všecky časné tresty mohou být jen tehdy odpuštěny, když všech, tedy i všedních hříchů srdečně litujeme. Byť to však bylo sebeobtěžnější, máme se je vždy snažit získat, protože bychom je třeba již nikdy nezískali: získáme aspoň odpustky neplnomocné, čili získáme alespoň odpuštění části časných trestů.

712. Co jsou neplnomocné odpustky?

Neplnomocné odpustky jsou odpuštění části časných trestů za hříchy

(Takové odpustky jsou na příklad odpustky jedné kvadrageny nebo čtyřiceti dnů jednoho roku, to je prominutí tolika časných trestů, kolik bychom jich odčinili, kdybychom je konali podle starých církevních ustanovení čtyřicet dní jednoho roku).

Neplnomocný znamená neúplný, částečný. Neplnomocné odpustky tedy jsou odpuštění ne všech, ale části časných trestů. V prvních dobách církve museli konat kajícími mnohem větší pokání za své hříchy než nyní.

Kdo např. o Bohu nebo svatých mluvil s neúctou, musel se postit a kát 7 neděl, kdo křivě přísahal, musel se postit a činit veřejné pokání 7 let, kdo ublížil svým rodičům musel 3 léta, a kdo rukou na ně sáhl 7 let, se kát, atd.

Byly tehdy zvláštní *knihy kající*. V nich byl vyměřen na každý hřích zvláštní trest. Když se vyznal z hříchů, bylo mu vyměřeno podle oněch knih pokání. Z toho vyplývá, že pokání trvalo někdy mnoho let. Jestliže se mluví nyní při *neúplných odpustcích* o delší nebo kratší době, např. odpustky 40 dnů, 7 let a 7 kvadragen (kvadragena činí 40 dní) atd., nerozumí se tedy tím, že by se odpouštělo tolik časných trestů, kdy bychom měli trpět na zemi nebo v očistci za 40 dní, 7 let atd., ale znamená to, že církev svatá promíjí kajícímu tolik časných pokut, kolik by si jich vytrpěl, odčinil, konal-li by dle Starého řádu církevního tolik dní či let přísné skutky kající. Např.: Odpustky 40 dní znamená: Hříšníku se odpouští tolik časných trestů, kolik by si jich vytrpěl, kdyby podle staré církevní kázně konal 40 dní pokání. Pod některou modlitbou četli jste zajisté, kde napsáno: „Odpustky 100 dní.“ To tedy znamená: Kdo se tuto modlitbu v stavu milosti Boží zbožně pomodlí, získá odpuštění tolika časných trestů, kolik by si jich vytrpěl, kdyby dle staré kázně církevní konal 100 dní pokání.

Časté jsou odpustky 7 let a 7 kvadragen. Jsou tedy odpustky sedmi let a sedmi kvadragen odpuštění tolika časných trestů, kolik bychom jich vytrpěli, kdybychom činili 7 let nebo sedmkrát čtyřicet dnů podle starých ustanovení církevních pokání.

Odpustky též rozeznáváme: *Časné*, které lze získat jen v určitém čase, a ne jindy, např. odpustky milostivého léta. – *Stálé*, které každého roku lze získat, jako např. odpustky na slavnost nejsladšího *Jména Ježíše* nebo *Jména Panny Marie*. Ty lze získat o těchto svátcích každý rok. – *Osobní*, které jistým osobám jsou povoleny, aby je udělovali, např. některým

biskupům. – *Místní*, které jsou určeny jistému kostelu a které pouze tam lze získat, jako např. kostelům řádu sv. Františka na slavnost Porciunkule. – *Věcné*, které jistým věcem, např. obrazům Ježíše Krista, blahoslavené Panny Marie, růžencům atd. jsou připojeny.

713. Mohou být přivlastněny odpustky také duším v očistci?

Odpustky mohou být přivlastněny formou přimluvy také duším v očistci, ale jenom ty, o kterých to církev výslovně prohlásila.

Církev přivlastňuje neboli uděluje kajícníkům, kteří předepsané podmínky vyplní, odpustky *na způsob rozhřešení*, nebo *rozsudku*. Ale *duším v očistci* je nemůže tímž způsobem přivlastnit, protože nad nimi nemá žádnou moc soudní.

Ale můžeme jim je přivlastnit *na způsob přimluvy*. Když jsme totiž předepsané podmínky k získání odpustků vykonali, odpustky náležejí nám. My však *prosíme, přimlouváme se* modlitbou u Boha, aby odpustky, které jsme získali, nevěnoval nám, nýbrž duším v očistci.

Někomu např. zesnuli rodiče, a chce jim odpustky svými pomoci. Jak to učiní? Vykoná vše, co třeba k získání odpustků a modlí se za rodiče a prosí Boha, o to, aby odpustky, které sám získal, ráčil on mrtvým jeho rodičům k dobru dát, tj. přivlastnit.

Protože získání odpustků záleží hlavně na hodnosti a horlivosti, kdo je získat chce, a nikdo nemůže vědět zda odpustky jím získané, dostačují k prominutí trestu duším v očistci, nelze též říci, že ony naše duše další modlitby nebo obět' mše sv. nepotřebují. Jsou-li duše, jimž se přivlastňují odpustky na způsob přimluvy z očistce již vysvobozeny, plynou vykonané dobré skutky za tím účelem do pokladu církve.

Církev je jediná správkyň onoho nevyčerpatelného pokladu zásluh, na němž se zakládají odpustky, ona může je určit: tj. které odpustky můžeme přivlastnit duším v očistci.

Jsou někteří lidé, kteří učení naší svaté církve o odpustcích nerozumějí a z neznalosti odpustky zlehčují. Tak říkají např.: Že si lidé dříve penězi mohli koupit odpustky a tím prý se jim odpouštěly hříchy na mnoho let napřed! Ať páchali sebevětší hříchy, měli prý je již napřed odpouštěny!

Poznáte zajisté sami, o jaké nesmyslné řeči tu jde! Které hříchy se v odpustcích odpouštějí? *Žádné*. A kdo snad sebe více dal almužny neb darů

na nějaký Bohu milý účel, tím ještě zajisté nezískal odpustky. Jestli s kajícností nepřijal svaté svátosti: pokání a Svátost oltářní a nevykonal ostatní předeepsané podmínky s kajícím úmyslem, odpustky nezískal.

Poučení: *Měj v úctě odpustky, važ si jich a hled' jich hojně získat pro sebe i pro zemřelé! Modli se např. často zbožně: „Můj Ježíši, smilování!“ (100 dní odpustků pokaždé) anebo : „Sladké srdce Panny Marie, budiž mou spásou!“ (300 dní odpustků pokaždé) Vzbud' každého rána úmysl, získat všechny odpustky, které toho dne získat můžeš!*

5. O svátosti posledního pomazání (pozn. nově: pomazání nemocných)

Přechod: Svaté svátosti nás provázejí celým životem. Božský Spasitel se postaral, aby v nejdůležitějších obdobích našeho života, kdy potřebujeme nejvíce Boží milosti, nám byla vždy některá ze svátostí udělena. Jako hned na začátku našeho života se nám uděluje křest sv. a pak postupem času podle našich potřeb i ostatní svátosti, tak ustanovil i na konec našeho života zvláštní svátost. Věděl dobře, že poslední okamžiky našeho života jsou velice důležité. Máme vykročit z tohoto časného světa do věčnosti, a právě na té chvíli závisí naše věčná blaženost, či věčné zavržení. „*Ať strom padne na jih nebo na sever, zůstane tam, kam padne.*“ (Kaz 11, 3)

Již z toho důvodu potřebujeme pomoci. Další příčina je navíc ta, že právě v posledních okamžicích našeho života se ďábel nejvíc namáhá svést nemocného k hříchu. Nemocný je slabý, tělo má soužené bolestmi, duši ustrašenou ze vzpomínky na vlastní hříchy a na nastávající soud na věčnosti. Kam se má nemocný obrátit o pomoc?

Spasitel se o něho postaral. Jako kdysi za svého života na zemi sám se ujímal láskyplně nemocných, navštěvoval je, těšil je, odpouštěl jim hříchy a vracel zdraví, tak posílá nyní svého zástupce, kněze, aby jeho jménem nemocnému udělil svátost *posledního pomazání*. O této svátosti nyní pojednáme.

714. Co je poslední pomazání (nově: svátost nemocných)?

Poslední pomazání je svátost, ve které nemocný skrze mazání svatým olejem nemocných a skrze kněžskou modlitbu nabývá milosti Boží ke spáse duše a častěji i k prospěchu těla.

Poslední pomazání je svátost: má tři části podstatě náležející svátosti.

1. *Viditelné znamení* je mazání sv. olejem nemocných a předeepsaná kněžská modlitba.

Olivový olej, připravený z ovoce oliv, je posvěcen biskupem na Zelený čtvrtek, aby jej bylo lze při svátosti posledního pomazání užít. Nazývá se také *olejem nemocných*. Kněz jím maže údy těla nemocného, jimiž obvykle člověk hřešíva:

oči, (hřešíme zrakem), *uši*(sluchem), *chřípí* (čichem), *ústa* (řečí) *ruce* (skutky), *nohy* (chůzí). Za blízkosti rychlé smrti maže se zpravidla jen *čelo*. Biskupům i kněžím mažou se ruce *svrchu*: totiž dlaně byly již pomazány při svěcení na kněžství.

Mazání sv. olejem je významný obraz milostí, nemocným podaných tou svátostí:

a. Jako totiž vojáci před bojem mazávali se olejem, aby byli čerstvější a silnější a mohli se při zápasu z rukou nepřátel hbitě vymknout: tak i těm, kteří odcházejí z bojů tohoto světa na věčnost, je potřebná každá posila do rozhodného boje.

b. Olej hojí rány a mírní bolesti. Podobně má i milost posledního pomazání, kterou nabýváme, hojit rány duše (hříchy a následky hříchů) a mírnit bolesti (úzkost, nepokojné svědomí, strach před smrtí a soudem).

c. Konečně nám *olivový olej* připomíná, jak Pán Ježíš bojoval v zahradě Getsemanské smrtelný zápas a vytrpěl smrtelné úzkost. Na tam tom místě mu stékal krvavý pot z čela a ovlažil kořeny oliv. Tou krví dal Spasitel oleji moc, že ve svátosti posledního pomazání dosahujeme odpuštění hříchů a posilu ve smrtelném zápase. Proto si má nemocný upomenout, je-li mazán olejem nemocných, na smrtelný zápas Pána Ježíše, má se i modlit: „Ó, Božský Spasiteli! Skrze tvůj přebolestný smrtelný zápas a tvůj krvavý pot uděl mi nyní ve svátosti posledního pomazání odpuštění mých hříchů, posilni mě v hodině smrti, uděl milosti životu i smrti. Amen.“

2. Nabýváme *milosti Boží*, která pomáhá nemocnému ke spáse duše a častěji k prospěchu těla.

3. Pán Ježíš tuto svátost ustanovil, to je zřejmé ze slov sv. *Jakuba*, která vám hned (ot. 716) vyložím.

715. Odkud pochází pojmenování „poslední pomazání“?

Pojmenování "poslední pomazání" vychází z toho, že toto pomazání bývá obvykle poslední ze všech svatých pomazání církví člověku udělených.

I v jiných svátostech bývá katolický křesťan mazán svatým olejem. Tak ve svátosti křtu a biřmování a, jak brzy uslyšíte, též ve svátosti svěcení kněžstva. Také ve svátosti posledního pomazání bývá nemocný mazán svatým olejem a protože křesťan, který je těžce nemocen, již pomazání při křtu svatém a zpravidla i při svatém biřmování obdržel, a je-li knězem, i pomazán při svěcení kněžstva, uděluje se mu tedy pomazání nemocných jako *poslední ze všech pomazání*. Neznamená tedy slovo „*a poslední*“, že

by člověk, který svátost posledního pomazání přijme, musel umřít, ba naopak, tato svátost působí často, jak později poznáme, i tělesné uzdravení.

716. Jak víme, že Ježíš Kristus ustanovil svátost posledního pomazání?

Jak Ježíš Kristus ustanovil svátost posledního pomazání, víme ze slov svatého apoštola Jakuba: „Je někdo z vás nemocný? Ať si zavolá představené církevní obce a ti ať se nad ním modlí a mažou ho olejem ve jménu Páně. Modlitba spojená s vírou zachrání nemocného, Pán ho pozdvihne a jestliže se dopustil hříchů, bude mu odpuštěno.“ (Jak 5, 14 15)

Ačkoli v těchto slovech není výslovně zmínka, kterými slovy Pán Ježíš tuto svátost ustanovil, přece můžeme z nich poznat, že ji Pán Ježíš ustanovil. Apoštol sv. *Jakub* se nazývá na začátku epištoly, ve které tato slova uvádí, *služebníkem Ježíše Krista* a jako takový nekonal nic, a tím méně jiným by přikazoval, co by mu Pán Ježíš dříve nepřikázal. Protože tedy sv. *Jakub* výslovně poroučí nemocné mazat olejem, zajisté to Pán Ježíš ustanovil. Dále slovo: „*Mažu jej olejem ve jménu Páně*“ jasně dokazují, že se to nařizuje *ve jménu* tj. z rozkazu Ježíše Krista. Konečně mazání nemocných nemělo by nikdy účinky, které sv. *Jakub* ve slovech vypočítává jak ke spáse duše tak i častěji k prospěchu těla, kdyby je Pán Ježíš byl neustanovil.

Tak učila vždycky církev svatá. *Origenes* (nar. 185) píše: „Poslední pomazání se svátostí pokání má velikou podobnost a tu takřka doplňuje.“³⁴⁶ A sv. *Jan Zlatoústý*: „Kněží odpouštějí hříchy, když křest udělují, když rozhřešují ve svátosti pokání, a když posledním pomazáním přisluhují.“³⁴⁷

717. Co způsobuje poslední pomazání?

Poslední pomazání způsobuje:

1. *rozmnožení posvěcující milosti,*
2. *odpuštění všedních hříchů,*
3. *mimořádně též odpuštění těžkých hříchů, když se z nich nemocný nemůže už zpovídat, ale upřímně jich lituje,*
4. *osvobození od časných trestů i jiných pozůstatků hříchů již odpuštěných,*

³⁴⁶ Hom. 2 in Leo

³⁴⁷ Lib. III. de sacerdotio

na příklad: náklonnosti ke hříchu, slabosti vůle,

5. *posílnění nemocného v pokušeních a bolestech, obzvláště ve smrtelném zápase,*

6. *častěji i tělesné zdraví, jestliže prospívá duši nemocného ke spáse.*

Ad 1. *Rozmnožení posvěcující milosti.* Poslední pomazání je svátost živých. Kdo ji tedy chce přijmout, má být ve stavu posvěcující milosti Boží, tj. má již milost posvěcující mít. Tato milost se v něm pak rozmnožuje. To je veliké dobrodiní, neboť, čím více milosti nemocný má, když odchází z tohoto světa, tím dojde větší odměny v nebi.

Ad 2. *Odpuštění hříchu všedních.* Tomu nasvědčují slova apoštolova: „*A jestliže je ve hříších, budou mu odpuštěny.*“ Slova se vztahují především na hříchy všední.

Ad 3. *Mimořádným způsobem působí poslední pomazání i odpuštění těžkých hříchů,* tj. ne stále, ale jen ve zvláštních případech.

Má-li nemocný na svědomí těžký hřích, má se z něho vyznat ve svaté zpovědi a nesmí si myslet, že se nemusí zpovídat z hříchů, protože mu budou odpuštěny ve svátosti posledního pomazání. Takový nemocný přijal by nehodně poslední pomazání a dopustil by se těžkého hříchu. V posledním pomazání bývají odpuštěny jen ty těžké hříchy, ze kterých se nemocný nemohl zpovídat, buď pro velkou mdlobu, či pro ztrátu paměti, atd.

Někdo např. byl raněn mrtvicí, pozbyl vědomí a nemůže se již zpovídat. Takový nemocný dosáhne odpuštění spáchaného hříchu posledním pomazáním, když aspoň v duši vzbudí nad hříchy dokonalou lítost. Nemocný, skličенý mnohými bolestmi a úzkostmi a znepokojován starostmi atd., snadno také zapomene na některý těžký hřích ve zpovědi, ačkoli se přičinil a své svědomí zpytoval podle možnosti.

I tomu se posledním pomazáním tento hřích odpouští. Z toho je tudíž patrné, že svátost posledního pomazání nahrazuje svátost pokání.

Ad 4. *Osvobození od časných trestů* tj. nemocnému se odpouštějí časné tresty tím spíš, čím zbožnější je jeho mysl a větší lítost, již tím se mu na časných trestech ulevuje; když nemocný obdrží poslední pomazání, je posílněn ve své nemoci, trpělivěji i sodevzdaností k vůli Boží snáší své bolesti.

Poslední pomazání osvobodí nás i od pozůstatků hříchů již odpuštěných.

I po tělesné nemoci trvá slabost, mdloba, člověk je k ní náchylnější.

Podobné následky má i duševní nemoc a těch následků bývá nemocný

ve svátosti posledního pomazání zbaven a posílen k bohumilému žití.

Ad 5. *Posilnění nemocného v pokušeních a bolestech*, tj. poslední pomazání posiluje duši nemocného tak, že nemocný přemáhá lépe pokušení a bolesti. Je si vědom, že čím víc trpí, tím více zásluh si získává, a tím i větší blaženosti. Dobře to vystihuje sv. *Jakub*: „...a ulehčí mu Pán.“ *Posiluje nás zvláště ve smrtelném zápase*. Ďábel ustavičně hledí, jak by nás svedl k hříchu. Musíme tedy ustavičně proti němu bojovat. Ale zvláště na člověka doráží *v jeho poslední hodině*. Proč právě v hodině smrti? Ďábel dobře ví, že když nemocného v té chvíli svede, uloupí ho navždy věčnému životu. Tak svádí nemocného k zoufalosti, k netrpělivosti, k reptání nebo dokonce k rouhání, k opovážlivému spoléhání na Boží milosrdenství, vzbuzuje v něm nečisté myšlenky atd. A tyto ďábelské útoky bývají tím nebezpečnější, nemůže-li jim nemocný odporovat pro svou mdlobu. Aby neklesl, potřebuje v té chvíli zvláštní posilu v Boží pomoci, a této se mu dostává ve svátosti posledního pomazání.

Nemocný člověk bývá sklíčen velkou úzkostí před blížící se smrtí a nastávajícím soudem. Bázeň přede smrtí je přirozená, neboť smrt je trest za hřích, a trestu se každý obává. Bázeň před smrtí nemá být příliš veliká. Vždyť od toho času, co Kristus Pán nad smrtí zvítězil a nás vykoupil, není třeba se příliš bát. Ale člověk se bojí smrti ještě více proto, že po smrti následuje soud, a nemocný neví, jak to s ním u soudu dopadne, zda bude spasen, či zavržen. I mnozí velcí svatí se báli smrti a soudu. Sv. *Hilarion* např. byl dlouhá léta svatě živ na poušti. Když se blížila smrt, lekal se jí a povzbuzoval sám sebe k důvěře slovy: „Odebírej se, duše má, proč se bojíš? Sedmadesát let sloužila jsi Pánu Bohu a nyní se chvěješ bázní?“

Aby tedy umírající smrti a soudu se příliš nebál, uděluje se mu svátostí posledního pomazání žádoucí pomoc.

Ad 6. *Častěji tělesné zdraví*. Někdy bývá nemocný, když svátost posledního pomazání hodně přijal, i na těle uzdraven. Že to bývá účinkem posledního pomazání, dosvědčují mnozí lékaři. Čím to vysvětlují? Nemocný před přijetím té svátosti bývá často neklidný, bojí se smrti apod. Ten strach a neklid působí na něj škodlivě. Když přijme řádně svátost posledního pomazání, stane se klidným. A tento klid a duševní smír působí více jak blahodárně na průběh nemoci tím, že se nemocný uzdraví.

Nepůsobí však poslední pomazání uzdravení pokaždé, nýbrž jen tehdy, je-li to Boží vůle a je-li to nemocnému ke spáse duše. Kdyby však někdo pouze proto svátost posledního pomazání chtěl přijmout, aby se zase

uzdravil, nepřijal by ji s pravým úmyslem. Bůh někdy nevrací nemocnému po udělení svátosti posledního pomazání bývalé zdraví, protože

1. předvídá, že by tím neprospěl spáse jeho duše,
2. že nemocný tuto svátost nehodně přijímá, nebo
3. že ji přijímá pozdě neboť tato svátost nemá vrátit zdraví („per modum miraculi“=zázračně) nýbrž („virtute quadam supernaturali adjuvando causas naturale“=nadpřirozenou silou dosáhneš přirozeného zdraví) Každý člověk musí umřít, a poslední pomazání není žádná instance nesmrtnosti.

Rupert, římský král, přijal ve své nemoci svátost pokání a Nejsvětější svátost oltářní, ale svátost posledního pomazání z jakési nesmyslné bázně obával se přijmout. Na snažnou žádost zbožných a učených mužů, aby nepohrdal tak výborným lékem pro duši i tělo, konečně svolil. Mezi udělováním té svátosti poslouchal pozorně modlitby, které se církev svatá modlí za zdraví těla i duše nemocného a plný obdivu zvolal: „Opravdu, kdybych dříve věděl, jak veliké účinky tato svátost má a jak prospívá zdraví duše i těla, jak to nyní slyším, dávno bych ji přijal.“ *A uzdravil se opět*, mnoho ještě let moudře panoval a ctnostně konal.³⁴⁸

*Sv. Bernard*³⁴⁹ vypravuje, že sv. biskup *Malachiáš* byl jednou zavolán k nemocné ženě, aby ji sv. svátostmi zaopatřil. Biskup *Malachiáš* nemocnou navštívil, ale s posledním pomazáním otálel do druhého dne, takže umřela. Uslyšel to biskup, že zesnula tak náhle a velmi toho litoval, že ona žena skonala a nepřijala svatého pomazání. Plakal celou noc nad mrtvým tělem a k Bohu tak dlouho volal, až ta žena zase ožila a svaté pomazání přijala.³⁵⁰

To byl zázrak. Nečekejme, že se stane i nám! Nezanedbejte přijetí té svátosti!

718. Kdo může udělovat poslední pomazání?

Poslední pomazání může udělovat pouze kněz, a to jen olejem od biskupa posvěceným.

Svatý Jakub praví výslovně: „*Je někdo z vás nemocný? Ať si zavolá představené církevní obce a ti ať se nad ním modlí a mažou ho olejem jménem Páně, pak modlitba spojená s vírou zachrání nemocného.*“ (Jak 5, 13)

Olej nemocných má právo světit jen biskup a jen olejem od biskupa posvěceným může tato svátost být udělena *platně*. Podle církevního na-

³⁴⁸ Macanovy příklady

³⁴⁹ Jirsík p. 436

³⁵⁰ In vita Malachiae episcopi

řízení smí nemocnému jen ten kněz poslední pomazání udělit, k jehož duchovní správě nemocný náleží. Ovšem v čas potřeby, nebo dovolením místního duchovního správce i jiní kněží mohou udělit nemocnému tuto svátost.

719. Jak se uděluje poslední pomazání?

Poslední pomazání uděluje, že kněz maže nemocného na místech dílčích smyslů a současně se modlí: „Skrze toto svaté pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpusť tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem...“

Má-li nemocný být zaopatřen sv. svátostmi, je třeba, aby příbytek nemocného byl náležitě upraven k tomu účelu. 1. Stůl má být pokryt bílým plátnem. Před ním ať je klekátko. 2. Na stůl se postaví kříž, po jeho stranách hořící svíce, dále nádoba se svěcenou vodou a jiná s čistou obyčejnou vodou k očištění prstů kněze. 3. Talíř soli a chlebová kůrka, kousek vaty a konečně utěrka.

Obřady této svátosti jsou následující: Kněz³⁵¹ vezme sv. hostii v tzv. burze (tašce) i svatý olej nemocných a jde k nemocnému. Doprovází jej pomocník a dává mu zvonkem znamení. Potkáme-li jej, poklekněme na obě kolena, hlavu obnažme, a bijme se třikrát v prsa a říkáme: „Pochválena a pozdravena budiž Nejsvětější svátost oltářní!“ Kněz nám požehná Nejsvětějším. A když kněz nás minul, přidejme ještě otčenáš a zdrávas za nemocného. Když kněz jde zaopatřovat nemocného, říká lid, že: „jde s Pánem Bohem.“ Praví to proto, že kněz nese Nejsvětější svátost oltářní.

Když vstoupí kněz do příbytku nemocného, praví: „*Pokoj tomuto domu,*“ na to se odpovídá: „*I všem přebývajícím v něm.*“ Pak položí burzu na stůl, kropí nemocného i příbytek svěcenou vodou a říká: „*Pokrop mě yzopem a budu očištěn, umyj mne a budu bělejší. Smiluj se nade mnou, ó Bože, podle nekonečného milosrdenství svého ... , Sláva Otci ...*“

Nemocný vykoná svatou zpověď. Přitom domácí opustí místnost a vstoupí až kněz dá znamení.

Potom kněz podává nemocnému Tělo Páně s obřady jako v kostele, až na slova při podávání, která zní: „*Přijmi bratře, (či sestro) na cestu pokrm Pána našeho Ježíše Krista, jenž ochrání tě od zlého nepřítele a vejdi do života věčného Amen.*“

Až poté teprve se uděluje nemocnému *poslední pomazání*. Ministrant říká obecnou zpověď, po níž se kněz modlí o smilování a odpuštění hříchů nemocného a pak vyzývá přítomné, aby se, během svatého výkonu, modlili za nemocného žalmy kající, litanie ke všem svatým anebo jiné modlitby.

Nejprve kněz *žehná* nemocného znamením svatého kříže, klade naň ruku a modlí se, aby ustoupil od něj všechen vliv ďábla. Pak omočí palec do svatého oleje nemocných, maže nemocného: na očích, uších, chřípích atd., přičemž *pokaždé* říká: „Skrze toto sv. pomazání a své nevystižitelné milosrdenství odpusť tobě Pán, co jsi provinil zrakem, sluchem ... Amen.“ Pak si chlebem a solí otírá prsty a vodou je omývá.

³⁵¹ Hrudíčka: Liturgika p. 82

Vkládání rukou znamená zvláštní ochranu církve Boží. *Kříž* je vítězným znamením naší spásy, před nímž i ďábel ustupuje. *Olej* znamená vyhojení ran a bolestí duše, jakož i posilu proti zlému nepříteli a úlevu v tělesných strastech. Nemocný bývá pomazán na *čidlech* (sídlech smyslu) proto, že právě jimi vstupuje pokušení do duše a jimi člověk též hřeší.

Pár dojemných modliteb modlí se kněz i na slova sv. Jakuba: „*Stůně-li kdo vás,*“ atd.

Těžce nemocnému uděluje ještě kněz tzv. *apoštolské požehnání*, se kterým jsou spojeny plnomocné odpustky pro nemocného, když ještě jednou vzbudil lítost nad svými hříchy, Nejsvětější Jméno Ježíš vyzývá uctivě a důvěrně aspoň v srdci, nemůže-li již ústy, a když v duchu kajícího bere na sebe bolesti a útrapy své choroby. Ke konci kněz se pomodlí závěrečnou modlitbu a udělí nemocnému požehnání a celý posvátný výkon končí.

Je-li nebezpečí smrti veliké, že by nemocný nemohl řádně přijmout svátosti pokání a eucharistii, udělí kněz nemocnému, jeví-li lítost nad svými hříchy, rozhřešení a pak hned svátost posledního pomazání i apoštolské požehnání.

720. Kdo může přijmout poslední pomazání?

Poslední pomazání může přijmout každý katolický křesťan, který nabyt rozum a nebezpečně onemocněl.

Svátost posledního pomazání přijímá jen *dospělý nemocný*, křesťan.

Nemohou tak poslední pomazání přijmout: vojáci jdoucí do bitvy, zločinec před popravou apod. Oni sice jsou v nebezpečí smrti, jdou jí vstříc, nejsou ale nemocní, taktéž dítky před sedmým rokem a ti, co celý svůj život byli šílení. Staří lidé, jimž ubývá tělesných sil tělesných, *mohou* poslední pomazání přijmout, byť ani nemocni nebyli, neboť stáří samo je nemocí.

721. Kolikrát můžeme přijmout poslední pomazání?

Poslední pomazání můžeme přijmout při několikeré nebezpečné nemoci nebo v těžké nemoci, objeví-li se nové nebezpečí života.

Poslední pomazání můžeme tedy přijmout vícekrát za svého života. Vždy, kdykoli se křesťan octne v těžké nemoci. Ba, když i jediná nemoc dlouho trvá (půl roku, rok) může přijmout křesťan dvakrát tuto svátost.

722. Je poslední pomazání potřebné ke spáse?

Poslední pomazání není nevyhnutelně nutné ke spáse, přece však nemá nemocný opomenout je přijmout, aby se právě nepřipravil o tak veli-

ké milosti pro hodinu smrti.

Kdo nemá příležitost přijmout svátost posledního pomazání, může i bez ní vejít do věčného života, je-li jen ve stavu posvěcující milosti. Přece však nemá nemocný ji opomenout přijmout, neboť Pán Ježíš ustanovil svaté svátosti, abychom je užívali a stali se účastnými oněch milostí, které svátostem propůjčil. Kdo by neuposlechl, ten by se připravil o ony milosti, o nichž jsme dříve (v ot. 717) pojednali. Proto i když nemocný nepomýšlí na přijetí posledního pomazání, mají ti, kteří jej obsluhují, jej upozornit na tuto svátost a šetrně k tomu jej přimět, aby ony svaté svátosti přijal.

723. Kdy má nemocný přijmout poslední pomazání?

Nemocný má přijmout poslední pomazání, možno-li, dokud ještě má dobrou paměť.

Dokud ještě má dobrou paměť, tj. dokud ví, co se s ním děje, ještě vidí, slyší, mluví anebo může vzbudit alespoň lítost nad svými hříchy. Kdo již nemá paměť, dobře připravit se nemůže na přijetí této svátosti. Tak se nemůže stát účastným těch velkých milostí, spojených s touto svátostí.

724. Jak se má nemocný připravit k poslednímu pomazání?

Nemocný se má k poslednímu pomazání připravit takto:

- 1. má se zpovídat a nemůže-li se zpovídat, má se vynasnažit, aby vzbudil dokonalou lítost,*
- 2. má živě věřit, mít pevnou důvěru k Bohu a zcela se odevzdat do Boží vůle.*

Nemocný *má se napřed zpovídat*: svátost posledního pomazání je svátostí živých a nemocný musí být v posvěcující Boží milosti, chce-li onu svátost přijmout. Nemůže-li nemocný se ani zpovídat, stačí vzbudit lítost.

Má mít živou víru, tj. má zvláště vzbudit víru, že Pán Ježíš tuto svátost ustanovil k ulehčení nemocných a že milost této svátosti propůjčená působí odpuštění hříchů, i pozůstatků hříchů již odpuštěných, že posilňuje nemocného v pokušeních a bolestech, i navrácí častěji tělesné zdraví.

Má mít pevnou důvěru, tj. má zcela důvěrně očekávat, že mu Bůh udělí ty milosti, které spojil s udělením této svátosti.

Má se zcela odevzdat do Boží vůle, tj. má vzít všechno trpělivě na sebe a vytrpět, co Bůh na něj sešle, a má být odhodlán, je-li to Boží vůle, i umřít.

Krásný³⁵² příklad řádného přijetí této svátosti dal nám mladý sedmnáctiletý český král *Ladislav Pohrobek*.

Dne 10. listopadu 1457, v neděli po sv. Alžbětě, byl kmotrem dítěti jednoho českého velmože ve chrámě sv. Víta. Šel z hradu dolů do města a pocítil zabolení hlavy. Nazítří v pondělí objevily se mu dvě morové hlízy. Zavolal k sobě své lékaře. Jeden po ohledání ruky řekl: „Králi, neškodí ti nic“ a druhý držel jej za ruku a řekl: „Králi, zle se máš.“ Druhý lékař řekl pravdu. Ve středu se nemoc králova valně zhoršila. Povolal k sobě *Jiříka z Poděbrad* a řekl mu: „Nadál jsem se, že budu panovat v tomto království, ale nebeský Pán Bůh jinak mít chce. Musím umřít a království bude ve tvé ruce a ve tvé moci. Žádám tě, abys spravedlivě panoval nad obyvateli tohoto království, byl k sirotkům, vdovám a nuzným spravedlivý a držel nad nimi ochrannou ruku.“ Jiří odpověděl na to králi: „Tyto myšlenky, ó králi, jsou příliš kvapné, neboť brzy se uzdravíš a sám budeš kralovat podle své vůle.“ Tehdy král *Ladislav* chopil *Jiříka* za ruku, řekl: „Nuže, slib mně, oč tebe žádám, neboť já konečně umřít musím. Naplníš-li to, co poručím, budu prosit u Boha o milost pro tebe, neboť doufám, že mi nebude odepřeno nebeské království. Opouštím pozemské věci pro nebeské a ty hled', abys mou žádost a prosbu vyslyšel.“ Nato byli vpuštěni kněží do komnaty a podle křesťanského řádu králi posloužili svátostmi. On pak všechny své ozdoby odkázal kostelu a své krásné zlatem skvoucí vlasy ostříhat poručil, aby nezůstala po něm žádná marnost. Když pak nemohla trvat duše v nemocném těle déle, požádal král o *svěcené svíce* a patřil na obraz Ukřižovaného, začal odříkávat modlitbu Páně, dopověděl poslední slova: „*Ale zbav nás od zlého*“, jako by usnul, odešel pokojně z tohoto světa při západu slunce.

To byla opravdu *křesťanská smrt!*

Nejprve osvědčil *živou víru*, neboť očekával živě a pevně budoucí věčný život. Pak vzbudil pevnou *důvěru*, neboť doufal pevně, že mu nebude Boží království odepřeno. Smrti se nelekal, ač byl mlád. Byl zcela odevzdán do Boží vůle. Kéž bychom ho následovali, až se budeme připravovat na odchod ze světa!

Modlete se každodenně za šťastnou hodinku smrti. Proste sv. *Barbaru*, sv. *Josefa* a sv. *anděla strážce*, aby vám svou přímluvou vymohli tu milost, abyste při odchodu z tohoto světa se posílili posledním pomazáním.

Jeden zbožný mnich měl ve zvyku, kdykoli se večer ubíral k odpočinku, živě si představovat, jako by odpočíval na smrtelném lůžku a bylo mu udělováno poslední svaté pomazání. Vzal vždy svůj křížek, dotkl se jím svých očí, uší a dodal: „Skrze svůj sv. kříž a své nekonečné milosrdenství odpusť mi, o Bože, čím jsem tě urazil zrakem,

³⁵² Brynych U., p. 281

sluchem „ Nepovzbuzuje nás tento příklad k následování? Mohli bychom s přijetím posledního pomazání váhat, víme-li jaké jsou jeho účinky? Pamatujte na slova katechismu, která jsou obsažena v poučení:

Poučení: „*Pros často o milost dobré smrti a neodkládej s přijetím svatých svátostí až na poslední okamžik, aby tě smrt nepřekvapila! Pečuj však též svědomitě o to, aby se nikdo z tvých příbuzných a domácích neodebral na věčnost bez přijetí svatých svátostí*“!

6. O svátosti svěcení kněžstva (pozn. nově: svátost kněžství)

Přechod: Pět svátostí, o nichž jsme až dosud jednali, jsou ustanoveny *pro všechny křesťany*. Poslední dvě, o nichž nám zbývá ještě mluvit, jsou ustanoveny jen *pro některé z křesťanů*. Nejdříve budeme mluvit *o svěcení kněžstva*. Neboť tato svátost je takřka pramenem všech ostatních, když všechny ostatní se nám udílejí řádným způsobem *od kněze*. Kněží byli vždy. I pohané měli své kněze. Ovšem, měli nepravé náboženství a tak měli i nepravé kněžství. Židé měli pravé kněžství, ale nedokonalé. Jejich úlohou bylo přinášet oběti, vyučovat náboženství, a žehnat lidu. Kněží Nového zákona mají více pravomocí. Kněží jsou prostředníky mezi Bohem a lidmi. Nejdůležitější dobra a milosti nám dává Bůh prostřednictvím kněze: hlásají Boží slovo, udělují sv. svátosti a požehnání atd. A cokoli zase my chceme Bohu dát jako oběť, dáváme též prostřednictvím kněze. (Mše sv.)

V pravém slova smyslu je ovšem jen *jediný prostředník* mezi Bohem a lidmi, a to je Ježíš Kristus. Neboť on jediný přinesl Bohu smírnou oběť, on jediný ji každodenně přináší až do konce světa, on jediný ustanovil svaté svátosti atd.

Pokud Kristus viditelně žil na zemi, vykonával sám kněžský úřad. Na zemi nyní viditelně nežije a křesťané přece potřebují kněze, postaral se o své zástupce, kteří by místo něho oběť přinášeli, hříchy odpouštěli, sv. svátosti udělovali atd.

Kristus ustanovil sv. apoštoly za své první zástupce neboli kněze, řekl jim: „*Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás.*“ (Jan 20,21) Jim a jejich nástupcům dal též moc a právo propůjčovat jiným tuto moc, buď celou anebo částečnou. A to učinil Pán Ježíš ustanovením *svátosti svěcení kněžstva*.

725. Co je svěcení kněžstva (svátost kněžství)?

Svěcení kněžstva je svátost, kterou se uděluje kněžská moc a zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Svěcení kněžstva je svátost, neboť má všechny tři části, které náleží

k podstatě každé svátosti.

1. Má *viditelné znamení*, které záleží v modlitbě a vkládání rukou biskupa. K tomu přistupuje i podávání bohoslužebných nádob. To dokazuje Písmo sv.: „*A když oni konali bohoslužbu Pánu a postili se, řekl Duch Svátý: „Oddělte mi Barnabáše a Šavla pro dílo, ke kterému jsem je povolal. “ Postili se tedy a modlili, pak na ně vložili ruce a propustili je. “* (Sk 13, 3)

Sv. Pavel vypravuje sám, že Timoteje posvětil vkládáním rukou a napomíná téhož Timoteje při ustanovování představených k opatrnosti: „*Na nikoho nevkládej ukvapeně ruce. “* (1 Tim 5, 22)

2. Ve svěcení kněžstva uděluje se *neviditelná milost*. Sv. Pavel píše Timotejovi: „*A proto tě vybízím: zase oživ plamen Božího daru, který ti byl dán vkládáním mých rukou. “* (2 Tim 1,6)

3. Apoštolové světili modlitbou a vkládáním rukou jáhny, kněze a biskupy a *tímto svěcením*, jak sv. Pavel praví, *udělovali neviditelnou milost*. Tak svátost svěcení kněžstva musí od Krista Pána být ustanovena, neboť jenom Kristus Pán může s viditelným znamením spojit neviditelnou milost. Tak vždycky učila a věřila církev svatá. Proto *Tridentský sněm* ustanovil: „*Pravil-li by kdo, že svěcení kněžstva není pravou a vlastní svátostí od Pána našeho Ježíše Krista ustanovenou, aneb že jest pouhý vynález lidský, vymyšlený od mužův církevních věcí nezkušených: anebo že jest to jen nijaký obřad, kterýmž hlasatelé slova Božího a přísluhovatelé svátostí se volí, budiž z církve vyloučen. “*

726. Jak působí svěcení kněžstva (svátost kněžství)?

Svěcení kněžstva

1. *uděluje moc kněžskou,*
2. *rozmnožuje milost posvěcující,*
3. *uděluje zvláštní milost k řádnému konání kněžského úřadu,*
4. *vtiskuje duši nezrušitelné znamení kněze Kristova.*

Uděluje moc kněžskou, tj. ten, který svátost svěcení kněžstva přijal, může (má způsobilost a moc) platně vykonat vše to, co koná kněz podle rozkazu Ježíše Krista.

Tato svátost je svátostí *živých*, *tím rozmnožuje se jí posvěcující milost*.

Uděluje *vlastní milost* k řádnému konání kněžského úřadu, tj. uděluje milost pomáhající svátostnou, aby povinnosti s kněžstvím spojené vykonával ke cti Boží a ke spáse své i věřících.

Vtiskuje duši *nezrušitelné znamení kněze Kristova*, takže ten, který svátost přijal, nemůže ze své duše tento znak vyhladit. Kdo byl jednou na kněze vysvěcen, zůstane jím až do smrti. Může ovšem od víry odpadnout, může mu i církve vykonávání jednotlivých obřadů zakázat, avšak v jeho duši vždy zůstane nezrušitelné znamení služebníka a zástupce Kristova.

727. V čem spočívá kněžská moc?

Kněžská moc hlavně spočívá v tom, že kněz musí:

1. *konat oběť mše svaté,*
2. *udělovat svaté svátosti.*

Kněžská moc spočívá hlavně v tom, že kněz může konat platně (tj. aby to opravdu, v skutku mše sv. byla) mši sv.

Má moc udělovat tyto svaté svátosti: křest, pokání (a smíření), Nejsvětější svátost oltářní (Eucharistie), poslední pomazání (svátost nemocných) a stav manželský (svátost manželství). To jsou jeho nejhlavnější a nejdůležitější práva. Kromě nich má ještě mnohá jiná, jako např. hlásat Boží slovo, žehnat, pohřbívat atd.

728. Kdo může udělovat svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva mohou udělovat jen biskupové, protože jen na ně přešla tato moc od apoštolů svěcením na biskupství.

Písmo sv. udává jen *apoštoly* a *biskupy*: od nich ustanovení mohou udělovat svěcení kněžstva, jak posvětil sv. Pavel na kněžství Timoteje.

Nižší svěcení i podjáhenství udílí s povolením papežským i pouhý kněz. Tak mohou udílet nižší svěcení řeholníkům svého kláštera opati.

Přijímají tuto svátost jen pokřtěné osoby mužského pohlaví, neboť i ve Starém zákoně jen mužové rodiny Áronovy byli posvěceni na kněze, a sv. Pavel píše: „*Ať také u vás ženy ve shromáždění mlčí. Není jim dovoleno, aby se ujímaly slova.*“ (1 Kor 14, 34) Aby tato svátost hodně byla

přijata, je třeba, aby svěcenec byl ve stavu posvěcující milosti, biřmován, od 24 let, náležitě ke svému stavu vzdělán, vedl bezúhonný život a měl náležité duševní i tělesné vlastnosti, o nichž soudit přísluší pouze církvi.

729. Jak se uděluje svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva uděluje se takto: biskup vkládá ruce na ty, kteří mají být svěceni, modlí se nad nimi, maže jejich ruce svatým olejem a podává jim kalich s vínem a patěnu s hostií, aby se jich dotkli.

Svěcení na kněžství uděluje se mezi mší svatou a úkony v otázce právě uvedené konají se po epištole. Po ní slouží novosvěcenci se světícím je biskupem mši svatou. Mše sv. je jejich primice, neboli *první mše* svatá.

730. Jsou kromě svěcení kněžstva ještě jiná duchovní svěcení?

Kromě svěcení kněžstva jsou ještě jiná duchovní svěcení a to:

1. *svěcení, která na kněžství připravují, totiž čtvero nižších svěcení, jakož i svěcení na podjáhenství a jáhenství,*
2. *svěcení na biskupství, kterým se dovršuje svěcení kněžstva.*

Duchovní³⁵³ moc vlastně je jen *jedna* a to totiž ta, kterou Kristus odevzdal apoštolům. Je to moc konat vše, co je třeba ke spáse věřících, tedy vykonávat úřad učitelský, kněžský a královský. Tato moc tak jako je sdělitelná, tak je i dělitelná a může buď zcela, aneb jen částečně být udělena jiným, anebo být přenesena na jiného.

Odtud se vysvětlují stupně duchovní moci v církvi, její svatovláda neboli hierarchie, která, pokud se skládá z biskupů, kněží a jáhnů je Božské ustanovení. Apoštolové by se nikdy neosmělili, aby sami na sebe vzali zodpovědnost dělit tuto moc a aby ustanovili výše jmenované tři řády, kdyby jim to Pán nenařídil. Sv. apoštolové ustanovili biskupy, kněze a jáhny, to plyne např. ze slov *sv. apoštola Pavla*: „Nechal jsem tě na Krétě kvůli tomu, abys uspořádal, co ještě chybí a abys v každém městě ustanovil starší, jak jsem ti nařídil.“ (Tit 1, 5) Podobně v (Sk 14,22 23) se praví: „Ustanovili tam (apoštolové, tj. biskupové Barnabáš a Pavel)... jim starší (tj. kněze) ... poručili je Pánu.“

Církev později počala ještě několik nižších stupňů rozeznávat při svěcení: podjáhenství, akolyty, exorcismus, lektorát, ostiariát. Tato poslední čtyři svěcení jsou přípravou k důstojnému přijetí vyšších svěcení.

³⁵³ Dr. Ant. Podlaha p. 561

Ostiaráti (chrámoví vrátní) mají svůj původ již v první církvi. Za časů pronásledování křesťanstva jako důvěrníci biskupovi oznamovali věřícím čas a místo bohoslužeb i jiná nařízení. Později pak otvírali a zavírali dveře chrámu, čistili a zdobili chrámy a dohlíželi na pořádek u bohoslužeb. Zvláště dohlíželi, aby veřejně kající a katechumeni byli na vykázaných jim místech a ve stanovený čas z chrámu se odebrali, dále aby žádný pohan neznal posvátná tajemství. Posléze po vynalezení zvonu pečovali o zvonění. *Při svěcení na ostiariát* odevzdává biskup čekateli klíč od chrámu a napomíná ho, aby netoliko viditelný, ale i neviditelný chrám Páně, totiž srdce věřících, otvíral klíčem dobrých příkladů Bohu, a naopak je zavíral hříchu a nepravosti. Poté *arcijáhen* hned mu nařídí, aby konal svůj úřad: totiž otevřel dveře chrámu a zazvonil.

Lektoři (předčítatelé) předčítali při bohoslužbách úryvky části Písma svatého kromě evangelia. Později také při bohoslužbách předzpěvovali a vykonávali některá svěcení a žehnání, např. chleba a nových plodin. *Při svěcení na lektorát*, které se děje hned po svěcení na ostiářství, podává biskup nastávajícímu lektorovi do ruky knihu, v níž jsou obsaženy úryvky z Písma svatého a určeny k předčítání při bohoslužbách.

Exorcisté (zažehnávači) měli za prvních dob církve dozor nad posedlými, tj. nad takovými, kteří utrpěli působením zlého ducha různé škody na svém těle i svém duchu. Podle příkladu Kristova ujímala se i církev těchto ubožáků, vyučovala je a vymítala jejich d'ábelství skrze exorcisty. Potom byli křtěni, při čemž exorcisté přisluhovali. *Při svěcení na exorcistát* podává biskup tomu, kterého světí, knihu zažehnávací.

Akolyté (služebníci chrámu) provázeli biskupa, kněze a jáhny při konání bohoslužeb, zvláště museli za času pronásledování křesťanů, kdy se konaly v podzemních a temných skrýších, dbát o osvětlení bohoslužebného místa, chystali k nim vodu, víno a kadidlo. *Při svěcení akolytů* jim podává biskup svícen s voskovou svící a konvičky.

Přípravou k nižším svěcením jsou *postřižiny* čili *tonzura* na památku trnové koruny Páně. Rouchem nižších svěcených je zkrácená alba (superpelliceum). Pro nedostatek osob, které by přijaly čtvero nižších svěcení, připouští církev, aby jejich některé služby konali nesvěcení kostelníci, ministranti, či bohoslovci. *Svěcení na podjáhenství* dává svěcenci právo přilévát vodu do kalicha a číst epištolu. Odznakem podjáhna jsou: humerál, alba, manipul, krátká dalmatika čili tunicella. Podjáhenství patří k vyšším svěcením. Církev zavazuje podjáhny i k povinnostem jáhnů, kněží i biskupů.

Svěcení na jáhenství dává svěcenci právo přisluhovat mši svaté, zpívat evangelia, nalévat kalichy vínem aj. Znak jáhnů je štola přes levé rameno na pravý bok, i dalmatika. Tak jako duchovní moc je jen jedna, rovněž tak je jediná svátost svěcení kněžstva, ač s více stupni svěcení. Jmenuje se svěcení *kněžstva*, protože vlastní podstatu této svátosti tvoří odevzdání moci obětovat oběť Nového zákona, to je moc výhradně kněžská. Kněžství pak je trojí 1. *přípravné*, které má několik rozličných stupňů: čtvero nižších svěcení, podjáhenství a jáhenství, 2. *neúplné*, kněžství v užším smyslu, kdy svěcenec sice obdržel moc obětovat, ale tak, že tuto svou moc nemůže udělovat jiným, a 3. *úplné*, biskupství, kdy kněz ke své moci přinášet oběť Bohu dostává moc jiným ji

udělovat. Svěcení na biskupa, i když udílí novou moc i s potřebnou milostí, není novou svátostí, nýbrž je pouze dovršením svátosti svěcení kněžstva.

Svěcení na kněžství děje se takto: Biskup světi jáhny na kněze *mezi mši sv.* po epištole. Před svěcením dává biskup tytéž otázky arcijáhnu i lidu (jsou-li kněžství hodni, ano vybízí i lid v chrámu, aby pověděli, namítají-li co s dobrým svědomím proti některému ze svěcenců), jako při svěcení na jáhenství. Dále jim vykládá *kněžské povinnosti*. Potom leží svěcenci na zemi, biskup se modlí litanie ke všem svatým a dává jim trojí požehnání. Pak svěcenci přiklekají před oltář a biskup klade mlčky obě ruce na hlavu každého zvlášť. Potom se modlí a drží nad nimi všemi pravici. Obojí činí po biskupovi všichni přítomní knězi. Biskup se modlí, aby jim Duch Svatý ráčil udělit své požehnání a kněžskou moc. Nato biskup obléká svěcence, klade jim štolu přes obě ramena a křížem přes prsa a dává jim ornát, jehož zadní část však je svinuta vzhůru proto, že svěcenci nemají ještě plnou moc kněžskou.

Biskup vzývá Ducha Svatého a maže svěcencům olejem křtenců dlaně a palce spolu s ukazováčky na straně vnitřní a dává jim moc žehnat a světit. Pak jim podává patěnu s hostií a kalich s vínem a dává jim moc obětovat mši sv. Nato pokračuje biskup ve mši sv. dále. Evangelium zpívá jeden ze svěcenců a dává tím najevo, že budou nyní všichni hlásat evangelium Kristovo beze strachu. Při obětování obětují hořící svíci a potom konají s biskupem všechny mešní modlitby (slouží s ním zároveň svou první mši svatou). Před sv. přijímáním přijímají od něho políbení pokoje, a po přijímání podává jim biskup Tělo Páně (pod jednou způsobou).

Ke konci mše svaté vyznávají všichni stojící svou víru, říkají apoštolské vyznání víry. Nato klade biskup na hlavu každého ruce a praví: „Přijmi moc Ducha Svatého, kterým odpustíš hříchy, odpouštějí se jim a kterým zadržíš, zadrženy jsou.“ Přitom spouští se novému knězi svinutý ornát, na znamení, že má nyní plnou moc kněžskou. Nakonec bere biskup jeho ruce v své a táže se, slibuje-li jemu a jeho nástupcům úctu a poslušnost a políbí jej otcovsky. Ke konci nové kněze napomíná a udílí jim požehnání.

Odznaky kněžské moci jsou hlavně štola a mešní roucho. Odznaky moci biskupské jsou kromě rouch kněžských hlavně pastýřská berla, mitra a kříž na prsou.

731. Jaké smýšlení má v nás vzbuzovat víra v kněžskou moc a důstojnost?

Víra v kněžskou moc a důstojnost má v nás vzbuzovat úctu, poslušnost a vděčnost ke kněžím. Také máme Boha často, zvlášť o suchých dnech, prosit za dobré kněze.

Pro velikou moc a důstojnost, jež je propůjčena každému knězi, mějte katolické kněze v úctě! „*Boj se Pána a cti kněze.*“ (Sir 7, 31) Sv. Antonín,

který byl velice ctěn od králů a císařů pro svou svatost, měl takovou úctu před kněžskou důstojností, že kdykoli potkal kněze, poklekl, ruku mu políbil a o požehnání jej prosil. A sv. *František z Assisi* říkával, kdyby kněze a anděla současně potkal, že by pozdravil dříve kněze a pak teprve anděla. Sv. *Tomáš Kempenský* rozjímal nad velikostí a důstojností kněžského úřadu a zvolal: „Ó, jak velikým důstojenstvím poctěni jsou kněží, jimžto dáno jest, čeho ani andělům není popráno.“³⁵⁴

Poslouchejme je též, neboť o nich platí slova Pána Ježíše: „*Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.*“ (Lk 10, 16)

Miriam, sestra Mojžíšova, reptala jednou proti svému bratru slovy: „*Cožpak jenom k Mojžíšovi mluvil Hospodin? Nemluvil také k nám?*“ (Nm 12, 2) Mojžíš trpělivě snášel ty řeči, ale Bůh sám ukázal, jak nelibě to nese, když neposloucháme jeho nástupce a jimi pohrdáme. Tělo Miriam zcela postihly vředy a ošklivá vyrážka.

Buďte jim též *vděční*, neboť jsou našimi největšími dobrodinci, protože jako zástupci Boží nám zprostředkují největší milosti ve sv. svátostech, učí nás věčným pravdám a tak ukazují cestu do nebe! Svou vděčnost jim prokazujeme, modlíme-li se za ně.

Kdysi byli ti, kteří se připravovali na přijetí svátosti kněžství, svěcení *o suchých dnech*. Dnes se v tyto dni nesvětí a protože jsou tyto dny církvi určené k udílení této svátosti, aspoň se modlíme za dobré kněze. Písmo sv. dí: „*Proste Pána žně, aby poslal dělníky na svou žeň.*“ (Mt 9, 38)

Veliké jsou milosti, jež propůjčil kněžím Pán Ježíš touto svátostí. Proto dobře si pamatujte, co katechismus ke konci této svátosti praví:

Poučení: *Uvaž, co praví světec: „Kdo ctí kněze, ctí Krista, a kdo příkoří činí knězi, činí příkoří Kristu Pánu, jehož zástupcem právě kněz je.“* (Sv. Jan Zlatoústý)

7. O svátosti stavu manželského (pozn. nově: svátost manželství)

Přechod: Přicházíme k poslední svátosti, která není ustanovena všem lidem: ke svátosti stavu manželského. Vyložím vám nejnnutnější. Nejdříve:

³⁵⁴ De imit. Christi lib. 4., cap. 5

732. Co je svátost stavu manželského?

Svátost stavu manželského je svátost, kterou se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně spojují a od Boha nabývají milosti, aby plnily věrně povinnosti stavu manželského až do smrti.

Manželství je skutečně *svátost*, protože má tři části, které náleží k podstatě každé svátosti.

Viditelným znamením je tu slib, který si učiní manželé společně při oltáři před knězem a pak požehnání kněze.

Neviditelná milost záleží v rozmnožení posvěcující milosti Boží a kromě toho se uděluje novomanželům milost svátostná, aby povinnosti svého stavu mohli snáze vykonávat.

Manželství má být spojení jednoho muže s jednou ženou, vyplývá nejen z toho, že Bůh stvořil jen jednoho muže a jednu ženu a jen mezi nimi manželství založil, ale i ze slov Božího Syna: „*Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své ženě a ti dva budou jeden člověk.*“ (Mt 19, 5 Mk 9,7)

Manželství má být nerozlučitelné spojení, které nic na světě nemůže rozloučit, jen smrt. Boží Syn řekl: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.*“ (Mt 19, 6) To odpověděl Pán Ježíš jednou farizeům, když se ho tázali, zda je dovoleno propustit svou manželku. Podobně se i jindy vyjádřil: „*Kdo se rozvede se svou ženou a ožení se s jinou, dopouští se cizoložství. Rozvede-li se žena se svým mužem a vdá se za jiného, dopouští se cizoložství.*“ (Mk 10, 11 12)

Manželství je tedy svazek *jednotný* (mezi jedním mužem a jednou ženou) a *nerozlučný*.

Pán Ježíš tuto svátost ustanovil, učí to Písmo svaté i ústní podání.

733. Kdy bylo manželství ustanoveno?

Manželství bylo již v ráji Bohem utvořeno, v Novém zákoně je Ježíš Kristus povýšil na svátost, na milostiplný obraz své celistvé vazby s církví.

Když *Hospodin* stvořil všechn svět, stvořil naposledy (šestého dne) člověka *Adama* ke svému obrazu a svému podobenství a postavil jej do ráje. Adam však byl sám, neměl tvora sobě podobného. Proto bylo mu smutno. I řekl Bůh: „*Není dobré, že člověk je sám. Udělám mu pomoc, která by byla jeho protějškem.*“ (Gn 2, 18) I seslal na *Adama* spánek, vyňal

mu jedno žebro a učinil z něho tělo. Bylo to druhé tělo lidské. A v ně vdechl zas Bůh nesmrtelnou duši. Když pak se Adam probudil, zaradoval se, že má pomocnici. I dal ženě jméno *Eva*. A Hospodin požehnal jim a řekl: „*Plod'te a množte se, naplňte zemi a podmaňte si ji.*“ (Gn 1, 28) Tak Bůh založil manželství již v ráji.

Dědičný hřích byl však příčinou, že lidské pokolení se odchýlilo od původního Božského zřízení a porušilo původní dokonalost manželství. Vzniklo mnohoženství a manželský svazek byl propuštěním manželek rozvazován. Porušena byla i jednotnost i nerozlučitelnost v manželství.

Ale Pán Ježíš přišel na svět a obnovil zase původní dokonalost v manželství a nad to je povznesl na svátost a na milostiplný obraz svého nerozlučného spojení s církví.

Kdy tak Pán Ježíš učinil, bezpečně nevíme. Svatí Otcové (Cyril Alexandrijský, Cyril Jeruzalémský a Epifan) se domnívají, že to učinil tehdy, když byl přítomen na svatbě v Káni Galilejské. Neboť chtěl zajisté udělit svou přítomností novomanželům zvláštní vnitřní posvěcení a nebeské požehnání. Nedá se usoudit, že by tam šel proto, aby měl příležitost k svému prvnímu zázraku, neboť vodu ve víno mohl zajisté proměnit na každém místě jiném a při jiné příležitosti.

Též sv. Pavel nazývá manželský stav svátostí a to velkou svátostí. Praví: „*Toto tajemství (tj. manželství) je veliké a vztahuje je však na Krista a církev.*“ (Ef 5, 38) čili je obrazem tajného a nerozlučitého spojení Krista s církví. Pána Ježíše s jeho církví spojuje milost. Manžele mezi sebou rovněž tedy váže milost a tak manželství na zemi je obrazem spojení Pána Ježíše s jeho církví.

Tak věřila vždy církev svatá, ano i církve od ní odtržené, jako řecká, ruská a jiné východní: jmenují sedm svátostí, a mezi nimi výslovně manželství. Teprve v šestnáctém století počali lidé od Boha nepovolání zamítat toto učení.

Tridentský sněm ustanovil: „Poněvadž manželství zamítati v Novém Zákoně pro milost, které skrze Ježíše Krista uděluje, daleko vzácnější jest, než manželství Starého Zákonu: protož svatí Otcové, církevní sněmy a všeobecná ústní učení apoštolské praví, že ono mezi svátosti Nového Zákonu má býti počteno.“³⁵⁵

734. Co působí svátost manželského stavu?

³⁵⁵ Sess. 24

Svätost manželského stavu působí:

1. *rozmnožení posvěcující milosti,*
2. *zvláštní milost, aby manželé povinnosti manželského stavu věrně plnili.*

Manželství náleží mezi svátosti živých, a proto kdo ji řádně přijímá, rozmnožuje ji svou posvěcující milostí. Manželé nabývají též zvláštní milosti v této svátosti a to milosti *napomáhající*, aby věrně plnili povinnosti manželského stavu.

735. Co je povinností manželů?

Povinností manželů je, aby:

1. *ve svornosti, lásce a manželské věrnosti spolu žili, než je smrt nerozdělí,*
2. *křesťanským životem společně se vzdělávali a podporovali,*
3. *své děti vychovávali v bázni Boží a pečovali o jejich časné i věčné blaho.*

Mají žít ve svornosti a manželské věrnosti. Sv. Pavel uvádí: „*Muži, (každý z vás) ať milujete svou ženu, jako Kristus miloval církev, a vydal sebe samého za ni.*“ (Ef 5, 25) A dále: „*Ženy (ať jsou podřízeny) svým mužům jako kdyby to byl sám Pán. Muž je totiž hlavou ženy, podobně jako je Kristus hlavou církve, sám spasitel svého tajemného těla.*“ (Ef 5, 22 23) „*A proto, každý z vás ať miluje svou ženu jako sám sebe, manželka ať zase svému muži projevuje úctu.*“ (Ef 5,39)

Mají se křesťanským životem společně vzdělávat, tj. dobrý příklad dávat jeden druhému a tím povzbuzovat k bohumilému životu.

„A vy, otcové, nedrážděte svoje děti k hněvu, ale vychovávejte je v kázni a napomínejte je z pověření Pána.“ (Ef 6, 4)

736. Může být manželství rozloučeno?

Manželství nemůže být rozloučeno jinak než smrtí jednoho z manželů, ale duchovní nadřizený může však i dovolit, aby manželé žili od sebe odloučení z vážných důvodů.

Manželství nemůže být žádnou světskou mocí tak rozloučeno, aby odloučení mohli opět vstoupit do manželského stavu s jinou osobou. Sám Bůh je spojil, a proto nemůže žádný člověk tento svazek rozdvojit. „*Co Bůh*

spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mt 19, 6)

To dokazuje *sám Pán Ježíš*. Jednoho dne přistoupili k němu farizeové a tázali se: „Může se člověk se ženou rozvést z jakéhokoliv důvodu?“ On jim odpověděl: „Nečetli jste v Písmu, že Stvořitel na začátku učinil lidi jako muže a ženu a prohlásil: „Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své ženě a ti dva budou jeden člověk?“ Už tedy nejsou dva, ale jeden. „*Co tedy Bůh spojil, člověk nerozlučuj.*“ Řekli mu na to: „Proč tedy Mojžíš nařídil dát ženě rozlukový list a rozvést se s ní?“ Odpověděl jim: „Mojžíš vám dovolil rozvod pro tvrdost vašeho srdce, ale na začátku to tak nebylo. Říkám vám: Kdo se rozvede se svou ženou z jiného důvodu než pro smilstvo a ožení se s jinou, dopouští se cizoložství.“ (Mt 19, 3-9)

Tak učili apoštolové: „*Ale těm, kdo žijí v manželství, nařizuje ne já, ale Pán: Žena ať od svého muže neodchází. Odejde-li však přece, musí zůstat neprovdaná, anebo se opět se svým mužem smířit.*“ (1 Kor 7,10 11) Tak učí i *svatí otcové*. Jmenovitě *sv. František Saleský* krásně uvádí: „První účinek této svátosti jest věčné spojení srdcí manželských. Když truhlář dvě prkna čistým kličem spojuje, tak silně se jedno druhého drží, že je spíš všude jinde než v tom spojení rozstíplíš. Kristus Pán spojil muže a ženu svou svatou krví, odkud to spojení tak mocné jest: že se spíše duše od těla některého z nich oddělití má, nežli to spojení zrušiti. Což však ne tak o tělech jako o srdcích, o vnitřní náklonnosti a lásce rozuměj.“

Katolická církev může uznat ze závažných důvodů, aby manželé žili sobě odloučeně, ale rozloučit manželství může jen smrt jednoho z obou. Umožňuje *rozvod* (od stolu, domácího krbu), nikoli rozloučení manželství.

737. Jakým způsobem přijímají snoubenci svátost manželského stavu?

Snoubenci přijímají svátost manželského stavu tím způsobem, že prohlašují před svým farářem, anebo jeho zástupcem, a dvěma svědky, že se odevzdávají navzájem jeden druhému.

Farář snoubenců je ten, který je ustanoven biskupem jako jejich duchovní správce, neboli ten, v jehož osadě snoubenci bydlí. Jen s dovolením biskupa nebo svého faráře smějí snoubenci přijmout svátost manželského stavu před jiným farářem. Bydlí-li každý ze snoubenců v jiné farní osadě, má zpravidla provést obřad farář nevěsty. Prohlášení snoubenců, že se odevzdávají jeden druhému, děje se zpravidla v kostele před oltářem, po něm se obvykle slouží mše sv., mezi níž novomanželé přijímají zvláštní požehnání. Proto má být obřad: oddávky, sňatek, vždy dopoledne.

Oddávky se konají v přítomnosti faráře a *dvou svědků*, aby bylo dostatečně potvrzeno, že bylo manželství platně uzavřeno. (pozn. nově: to je manželství *svátostné*).

Obřady³⁵⁶: Snoubenci se připraví přijetím svátosti pokání a Nejsvětější svátosti oltářní a vykonáním všeho toho, co jim církev ukládá, aby platně a hodně mohli uzavřít svátostný manželský svazek, přiklekají k oltáři. Kněz se jich nejdříve táže, zdali vstupují oba *dobrovolně* a bez přinucení do manželství, nato si podávají pravé ruce a kněz říká oběma slova, jimiž *si vzájemně* slibují *stálou lásku a věrnost*. Pak klade *konec stoly na spojené pravice* a praví: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj! Pán Bůh všemohoucí rač vás spojit a já pak ze svého kněžského úřadu potvrzuji vás v témž manželství ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“ A přitom žehná je znamením kříže. Potom vybízí lid, aby se s ním za novomanžely pomodlili a kropí je svěcenou vodou. Kněz žehná někdy také *prsteny*, a ty jim pak dává na prsty. Prsteny znamenají stálou věrnost. Po oddavkách bývají novomanželé přítomni mši sv. a kněz se modlí nad snoubenci dvakrát zvláštní modlitbu (po „Pater noster“ a před „Ite missa est“), prosí Boha o požehnání jejich sňatku.

738. Co se žádá od těch, kteří chtějí vstoupit do manželství?

Od těch, kteří chtějí vstoupit do manželství se žádá, aby

1. *se nezasnubovali lehkomylně,*
2. *mezi nimi nebyly překážky manželství a dobře znali náboženství,*
3. *po dobu zasnoubení počestně živi byli,*
4. *před oddavkami hodně přijali svátost pokání i Nejsvětější svátost oltářní.*

Lehkomyslně se nemají zasnubovat tj. aniž by si dobře rozmyslili, do jak důležitého stavu vstupují, zda jsou schopni plnit povinnosti toho stavu. Proto se mají nejdříve modlit a tak prosit Boha o radu, pak se poradit s rodiči a s upřímnými přáteli. Mají uvážit, že vstupují do nerozlučitelného stavu, v němž budou buď šťastni zde a snad, na věčnosti, anebo být zde i na věčnosti nešťastni. O *překážkách* viz č.739.

Mají náboženství dobře znát, protože bez znalostí náboženských pravd by nemohli ani povinnosti, které na sebe touto svátostí berou, plnit. Proto ještě před oddavkami se má přesvědčit jejich duchovní správce, zda dobře ovládají své náboženství. (snoubenci jdou na katechismus) Dále je třeba, aby po dobu zasnoubení žili v čistotě, jak se sluší na křesťany, kteří

³⁵⁶ Dr.Špachta: Liturgika, 7

se připravují k přijetí některé ze svátostí. Proto jdou ještě před oddavkami ke sv. *zpovědi a sv. přijímání*, aby přijali tuto svátost ve stavu posvěcující milosti Boží. Též se doporučuje vykonat předtím generální svatou zpověď.

O mladším Tobiaši čteme v Písmu sv., že na radu anděla *Rafaela*, svého průvodce, řekl *Sáře*, již měl za ženu si vzít: „*Vstaň, sestro! Modleme se, prosme našeho Pána, aby nám dopřál milosrdenství i ochranu.*“ (Tob 8, 4)

739. Co jsou manželské překážky?

Manželské překážky jsou okolnosti, které činí manželský sňatek buď nedovoleným anebo zcela neplatným. Označeny jsou jako vadící překážky neboli závady, a rušící překážky.

Nedovoleným činí manželský sňatek např.: zapovězený čas, rozdílnost křesťanského vyznání, platné zasnoubení nebo manželský slib, jednoduchý slib čistoty.

Neplatným činí sňatek manželský na příklad: pokrevní příbuzenství a švagrovství v zapovězených stupních, duchovní příbuzenství.

Vadící překážky čili závady činí sňatek manželský nedovoleným. Kdyby však přece sňatek manželský i za těchto překážek byl uzavřen, dopustili by se snoubenci těžkého hříchu, avšak manželství by bylo platně uzavřeno.

Zapovězený čas: od první neděle adventní až do sv. Tří králů, od Popelce až do neděle Provodní a pak v pátky, ve dnech postů a ve dni křížové čili prosebné.

Rušící překážky činí manželství *neplatné*, tj. kdyby za těchto překážek sňatek manželský byl uzavřen, nebyl by to vlastně sňatek. Byl by *neplatný* před Bohem. Na toto bývají dotazováni snoubenci na farním úřadě, zda jim v cestě nestojí nějaké překážky. Proto se konají i *ohlášky*, aby i věřící mohli na překážky upozornit.

Dle církevního práva pokrevně příbuzní v *přímém pokolení* (např. otec a dcera, děd a vnučka) nemohou v žádném stupni sňatek uzavřít. V *pokolení pobočném* je pokrevenství až do čtvrtého stupně, i s překážkou rušící (např. mezi bratrancem a sestřenicí, strýcem a neteří apod.). Ze švagrovství vzniká překážka v pokolení přímém naprostá, v pokolení pobočném až do 4. stupně.

Od některých překážek uděluje církevní představený (papež, biskupové) dispenz. U některých však dispenz je nemožný. Obyčejně se udílí dispenz např. v pokrevním příbuzenství pobočném třetího a čtvrtého stupně aj. Velmi nerada uděluje církevní představený dispenz ke sňatku bratrance se sestřenicí a velmi zřídka ke sňatku mezi strýcem a neteří, tetou a synovcem, přisvojitelem a dcerou přisvojenou aj.

740. Co jsou smíšená manželství?

Manželství smíšená jsou sňatky křesťana katolického s nekatolickým.

Ačkoli církev katolická manželství smíšených naprosto neschvaluje, přece je, když snoubenci na tom trvají, připouští, když se snoubenci zaváží k těmto třem podmínkám: 1. Oba snoubenci slíbí a zaváží se smlouvou, že všechny děti obojího pohlaví budou vychovávat v katolickém náboženství, 2. nekatolický snoubenec zaváže se reverzem, že katolickému snoubenci nebude klást při vykonávání katolického náboženství žádné překážky, 3. katolický snoubenec slíbí reverzem, že se všemožně přičiní, aby druhý manžel přišel k poznání katolické víry a přijal ji.

S osobami, jež nevyznávají náboženství křesťanské (na př. se židy), nemohou křesťané platné manželství uzavřít. (pozn. nově: u manželství smíšených hovoříme o manželství *řádném*. Lze je uzavřít, přinese-li katolický snoubenec *tzv. reverz* od biskupa. Přesné podrobnosti zná oddávající kněz či farář podle platných předpisů.)

741. Co je dobré zvážit ve smíšených manželstvích?

Ve smíšených manželstvích je třeba dobře zvážit, že:

- 1. katolickou stranu ohrožuje nebezpečí souhlasu s nekatolickou stranou při výchově dětí, jež by případně mohly přijít o spásu svých duší,*
- 2. i za příznivých okolností se ztěžuje katolické vychování dětí,*
- 3. rodinu často trápí různé třenice, přinášející i náboženskou lhostejnost,*
- 4. katolická církev nikdy nedoporučuje a připouští je jen z vážných důvodů a tehdy, je-li zaručena katolická výchova všech dětí a nebezpečí pro spásu duší je plně odstraněno.*

Katolický křesťan ví, že katolické náboženství je jediné, které nás bezpečně vede do věčné blaženosti. Proto je jeho svatou povinností, aby žádal, aby výchova dětí probíhala v katolickém duchu. Jak snadno se může stát, že snoubenec druhého vyznání bude žádat, aby výchova dětí obojího pohlaví, anebo alespoň jednoho probíhala v jeho vyznání. Ejhle, jaké nebezpečí působí smíšená manželství. Svolí-li katolický snoubenec k tomu, může tím snadno děti připravit o budoucí spásu a jak se z toho zodpoví? Nesvolí-li, mohou zas z toho vzniknout domácí nesváry.

Ale i když jsou okolnosti příznivé, tj. když snoubenec nekatolík svolí, aby všechny děti byly vychovávány katolicky, je to velmi obtížné provést. Neboť dobré katolické vychování záleží hlavně na dobrých příkladech obou členů manželství. Když vidí různost v náboženství, nevznikne obava, že se stane k pravé církvi lhostejný?

A jsou-li manželé nesjednoceni v nejdůležitějších věcech, jakými je jistě náboženství, můžeme skoro s jistotou říci, že budou nesjednoceni i v ostatních, a tak povstanou různice, nespokojenost, lhostejnost atd.

Jak moudře jedná tudíž katolická církev, když taková manželství nikdy neschvaluje! Uzavírají-li je katolíci za oněch naznačených podmínek oddavky musejí se konat katolické, v chrámu Páně.

742. Kdo má moc stanovit rušící manželské překážky a rozhodovat o platnosti manželství?

Moc stanovit rušící manželské překážky a rozhodovat o platnosti manželství, má jedině církev.

Jenom církev má moc o platnosti manželství rozhodovat, zda to či ono manželství má platnost před Bohem či ne. Proč právě církev má toto právo a nikdo jiný, uvádí se v následujícím.

743. Proč má jedině církev moc stanovit rušící manželské překážky a rozhodovat o platnosti manželství?

Moc stanovit rušící manželské překážky a rozhodovat o platnosti manželství, má proto jedině církev, manželský sňatek je svátost a jedině katolická církev obdržela právo od Ježíše Krista v tom, co se týče svátosti, nařizovat a činit rozhodnutí.

Státní moc nemá žádného právo svátosti manželského stavu něco určovat, neboť od Pána Ježíše neobdržela k tomu žádnou moc. V některých státech ovšem státní moc vytváří rušící překážky a rozhoduje o platnosti manželství, avšak ve svém svědomí katolíci nemohou jimi být vázáni.

Také v Rakousku občanským zákonem jsou vydány státní předpisy ve věcech manželských. Katolíci jsou povinni při uzavírání sňatku řídit se těmito státními předpisy, pokud se ovšem nepříčí církevním zákonům.

744. Jsou mimo svátosti ještě jiná sama od sebe působivá znamení milosti?

Mimo svátosti nejsou už žádná jiná sama od sebe působivá znamení milosti. Tak zvané „svátostiny“ jsou svátostem jenom dosti podobné.

Svätosti jsou *sama od sebe působivá znamení*, tj. svátosti nepůsobí mocí toho, který je uděluje, ani toho, který je přijímá, nýbrž proto, že je Kristus Pán ustanovil z moci církevní role Pána Ježíše. Je jen potřeba, aby svátost byla udílena platně a aby přijímající svátost vyplnily všechny podmínky předepsané k jejímu přijetí a pak jistě se mu ona milost uděluje, která je propůjčena té svátosti. Kromě sedmi svátostí nejsou tedy již žádná *působivá znamení*, více jich Pán Ježíš neustanovil.

Učily jste se o důležité svátosti pro zachování lidské společnosti. Přečtěte si, co se ještě praví o svátosti manželského stavu.

Poučení: *Při volbě stavu měj na paměti především Boha a spásu své duše! Máš-li po zralé úvaze za to, že jsi povolán ke svátosti manželství, připravuj se k němu modlitbou, čistým životem a hodnou svatou zpovědí!*

Oddělení čtvrté

O svátostinách a církevních obřadech

Přechod: Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje (ot. 522) hlavně sv. svátostmi. Jsou však ještě jiné prostředky milosti, které nejsou ovšem tak působivé jako sv. svátosti, ale máme si jich také vážit pro milosti a dobrodiní, kterých se nám dostává jejich pomocí. Těmi prostředky jsou *svátostiny a církevní obřady*.

745. Co rozumíme svátostinami?

Svátostinami rozumíme:

1. *svátostem podobné úkony jako: zařikání nebo zažehnávání, žehnání, svěcení, jež církev ustanovila, aby nám zvláštní milosti a dobrodiní zjednávala nebo posvěcovala osoby a věci,*
2. *jisté věci od církve posvěcené k bohoslužebnému nebo k našemu vlastnímu zbožnému užívání, jako např. svěcená voda.*

Název „svátostiny“ je odvozen od slova „svátosti“ a znamená něco svátostem podobného. Znamená úkon svátostem podobný. Katechismus praví, že svátostiny jsou svátostem podobné *úkony*, tj. viditelná znamení, která označují neviditelnou milost, nebo *svěcené předměty*, tj. věci, které církev posvětila, abychom je užívali ke zbožnému účelu.

746. Jak se rozeznávají svátostiny od svátostí?

Svátostiny se rozeznávají od svátostí hlavně takto:

1. *svátosti ustanovil Ježíš Kristus, svátostiny sama církev,*
2. *svátosti působí moci vlastní, udělenou jim od Ježíše Krista, svátostiny pak přímluvou církve se zbožným úmyslem těch, kdo je užívají.*

Svátostmi se nám milost Boží *uděluje* anebo bývá v nás rozmnožena, svátostmi docházíme i zvláštních milostí.

Svátostinami se nám však posvěcující milost *neuděluje*, nýbrž pouze *vyprošuje*. Svátostiny nepůsobí v nás vnitřní posvěcení, ale mohou k němu přispívat. Svátosti mají moc působivou od Ježíše Krista, svátostiny přímluvou *církve* a zbožným úmyslem těch, kdo je užívají. Účinek svátostí je vždy bezpečný, jistý. Účinek svátostin nejistý. Svátosti je nám ke spáse nevyhnutelně třeba, svátostin však nikoli, ale jsou nám velmi prospěšné. Aby žáci jasně rozdíl mezi svátostmi a svátostinami pochopili, je prospěšné, aby katecheta na tabuli napsal:

<i>a) Svátosti:</i> vnější znamení, sedm	<i>b) Svátostiny:</i> vnější znamení mnoho
<i>a) od Krista Pana ustanovená, jimiž se milost Boží uděluje,</i>	<i>b) od církve ustanovená, jimiž jimiž se milost Boží vyprošuje</i>

Ze schématu je patrné, v čem jsou si svátosti a svátostiny podobné. Mají obě jistá zevní znamení (viditelný úkon, provázený jistými slovy). Liší se od sebe: Svátosti ustanovil Pán Ježíš, svátostiny církev. Účinek svátostí je jistý, bezpečný, účinek svátostin není jistý, bezpečný. Jedněmi se milost Boží uděluje, druhými vyprošuje. Svátostí je sedm, svátostin hodně.

747. K čemu užívá církev zařikání nebo zažehnání?

Zařikání nebo zažehnání užívá církev, aby zapudila škodlivý vliv zlého ducha nebo vzdalovala.

Zařikávání, či zažehnavání, jsou posvátné úkony. Jimi církev zbavuje

osoby nebo věci vlivu zlého ducha, tj. ďábla. Jimi prosí Boha, aby ty osoby nebo věci, nad nimiž se ty posvátné úkony konají, zbavil vlivu zlého ducha. Zaříkávání užívá církev sv. u křtu sv., při některých svěceních a žehnáních.

748.K čemu užívá církev žehnání?

Žehnání užívá církev, aby osobám a věcem vyprošovala Boží požehnání.

Žehnání je odvozeno od „*žehnati*“: to znamená tolik jako „*přát dobro*“. Žehnání jsou posvátné úkony, kterým církev vyprošuje osobám a věcem požehnání. Požehnáním Božím rozumíme milosti a dobrodiní Boží, zvláště ale ochranu a Boží pomoc proti všem nebezpečím a nehodám těla i duše. Vidíváte, že např. kněz žehná na konci mše svaté lidu, uděluje požehnání s Nejsvětější svátostí oltářní, žehná nemocné a umírající, novokněz uděluje požehnání, žehná matku, která s novorozeným dítětem přichází do chrámu, papežské požehnání, korunovace králů atd.

Církev žehná např. *věci*, čímž prosí Boha, aby všechny ďábelské nástrahy odvrátil, a těm, kteří je budou užívat, zvláštní pomoci v tělesných i duševních záležitostech udělil. Např. žehná pokrmy (svěcená vajíčka, chléb, víno), svěť školy, mosty, dobročinné ústavy.

Žehnáním se *osoby* Bohu *nezasvěcují a věci* z obecného užívání *nevyučují*. Proto žehnání pokrmů a svěcení školy a mostů není vlastně svěcením, nýbrž žehnáním.

Izák udělil svým synům požehnání a *Jakub* též. *Pán Ježíš* požehnal chleby, žehnal dítky atd.

749. K čemu užívá církev svěcení?

Církev užívá svěcení, aby osoby a věci zasvětila Boží službě, nebo posvětila jisté předměty ke zbožnému užívání. (Taková svěcení jsou např.: svěcení svatých olejů, kostelů, oltářů, zvonů, křížů a růženců, křestní vody, svící, popela a svěcené vody.)

Svěcením zasvěcuje církev *osoby a věci* Boží službě, určuje je k trvalému setrvání neb užívání ve službě Boží. K svěcení osob náleží čtyři nižší svěcení na kněžství, subdiakonát, svěcení opata, abatyše. (svěcení kalicha, církevních oděvů, chrámů, zvonů atd.)

Svěcením se tedy *osoby* k Boží službě *určují a věci* z obecného užívání *vylučují*. Svěcené vody se nesluší tedy k jinému používat (k pití, mytí), nežli k zbožnému jí se kropení. Kalichy, bohoslužebná roucha, chrámy, užíváme jen k Boží službě. Kdo by je užíval jinak, znesvěcoval by je. Rozdíl mezi *žehnáním* a *svěcením* je tedy ten, že žehnáním se vyprošuje Boží milost osobám nebo věcem, ale osoby se *nevěnují* službě Boží a věci *nevylučují* z obecného užívání, zatímco svěcením se osoby službě Boží *hodlají věnovat cele* a věci z obecného využívání se tím *vylučují*.

750. Od koho má církev moc zažehnávat, žehnat a světit?

Moc zažehnávat, žehnat a světit, má církev od Ježíše Krista.

Pán Ježíš dal výslovně tuto moc svým učedníkům. „*Potom si zavolal svých dvanáct učedníků a dal jim moc nad nečistými duchy, aby je vyháněli a uzdravovali každou nemoc a každou chorobu.*“ (Mt 10,1) ...*“budou ve jménu mém vyhánět zlé duchy ... na nemocné budou vkládat ruce a uzdraví je.*“ (Mk 16, 17 18) Pán Ježíš nařídil apoštolům: „*Když někde vejdete do domu, napřed řekněte: Pokoj tomuto domu! Bude-li tam syn hodný pokoje (tj. požehnaníhodný člověk), spočine na něm váš pokoj* ...“ (Lk 10, 5 6) Pán Ježíš je též sám poučoval, jak mají moc tuto vykonávat a to tak, že před jejich očima vyháněl zlé duchy, žehnal chléb a ryby (Lk 9, 16), kladl ruce na dítky atd. Písmo sv. pak nám dokazuje, že apoštolové také vykonávali tuto moc. Tak čteme o sv. apoštolu Pavlovi, že chléb dříve požehnal (Sk 27, 35) a pak jedl, a že Timotejovi psal: „*Všecko se posvěcuje Božím slovem a modlitbou.*“ (1 Tim 4, 5)

Proto též církev svatá vykonávala vždy tuto moc od dob časů apoštolských. Tím vlastně sám Pán Ježíš svátostiny ustanovil, ale církvi dal moc je zavádět a uspořádat.

751. Jak máme svěcených věci užívat?

Svěcených věci máme užívat:

1. *jen k tomu účelu, ke kterému byly od církve posvěceny,*
2. *s úctou a důvěrou, protože jejich působnost záleží hlavně na zbožném smýšlení toho, kdo je užívá.*

1. Svěcených věcí máme jen k tomu účelu užívat, ke kterému byly od církve posvěceny a k žádnému jinému.

Bohoslovci³⁵⁷ rozdělují obvykle účinky svátostin na čtyři druhy: 1. na milosti, jež *rozum osvěcují a vůli k dobrému nakloňují*, 2. *odpuštění všedních hříchů* a to lítostí a pokáním, které se nábožným užíváním svátostin vzbuzují v srdci, 3. *zapuzení d'ábla a zeslabení jeho moci*, 4. *některé časné výhody*, jako ochranu v nebezpečí, odvrácení hromobití, moru, nehod, atd., které Bůh jako spravedlivý trest na nás sesílá.

Svátostin by zneužíval ten, kdo by jejich pomocí chtěl dosáhnout jiných účinků, než jaký mohou mít svůj účel, např. zvláštní štěstí ve hře v loterii, nebo kdo by je chtěl užívat místo léků atd.

2. Svěcené věci máme užívat *s uctivostí*, protože jsou posvěceny církevní modlitbou a jsou prostředky, skrze které Bůh uděluje různá dobrodiní pro tělo i pro duši. Užíváme je uctivě, když je např. uctivě nosíme u sebe, nábožně políbíme atd. Máme je užívat *s důvěrou*, tj. máme důvěrně očekávat, že skutečně budou působit, k čemu jsou od církve ustanoveny. Máme jim tedy jen tu moc přičítat, kterou přičítá jim, a nikoli větší nebo menší. Nesmíme tedy očekávat, že by měly vždy *neomylně* týž účinek, jaký jim církev přičítá: to nám církev nemůže zaručit. Veškerá jejich působnost záleží hlavně na zbožném smýšlení toho, kdo je užívá.

Mezi svátostinami má velkou důležitost pro náš život *svěcená voda*.

752. Jak máme užívat svěcenou vodu?

Svěcenou vodou máme se častěji, ráno i večer kropit a Pána Boha prosit, aby nás od hříchu očišťoval a chránil duše i těla všech nebezpečí.

Užívání svěcené vody děje se od prvopočátku katolické církve. Zvyk: jí se kropit, je nám křesťanům velmi prospěšný, neboť nám zjednává zvláštní ochranu proti d'ábelským nástrahám. Slouží nám i ke vzbuzení lítosti, prominutí všedních hříchů, jakož i dosažení rozmanitých dobrodiní. Zvláště se máme kropit svěcenou vodou ráno, když vstáváme, večer, když ke spánku uléháme, když vstupujeme do chrámu Páně, i z něho odcházíme. Nestyd'te se nikdy veřejně svěcené vody užít, buďte pamětlivi oněch dobrodiní, které se nám propůjčují užitím svěcené vody.

Užívání svátostin není sice nevyhnutelně třeba a nejsou církví nařízeny, ale protože nám zjednávají mnohé milosti, tedy jsou doporučeny církví.

S učením o svátostinách souvisí učení o církevních obřadech.

³⁵⁷ *Deharbe*, Erklärung des kath. Katechismus, 5., Aufl., III, p. 491

753. Co jsou církevní obřady?

Církevní obřady jsou vnější úkony a znamení, které stanovila církev, aby projevovala a vzbuzovala náboženské myšlenky a city, např.: obřady při mši svaté a při udělování svátostí.

Církevní obřady jsou *vnější úkony* jako sklonění hlavy, pokleknutí, sepnutí rukou atd. a *znamení* (hořící svíce, svíce hromnička, kadidlo, nesení sv. kříže, korouhví atd.) Tyto vnější úkony a znamení nazývají se *církevní obřady* a zavedla je církev.

Církev ustanovila tyto obřady, aby v nás vzbuzovala *nábožné myšlenky a city*. Tak nám zobrazuje hořící svíce Krista Ježíše jako pravé světlo, neboli světlo světa, jak Pán Ježíš sebe nazýval. Mazání sv. olejem naznačuje účinky, tj. milosti, jež se nám ve svátostech udělují atd. Sklonění hlavy při vyslovení Nejsvětějšího jména Ježíš je znamením úcty k Pánu Ježíši.

Obřady církví ustanovené ke mši svaté i k udílení sv. svátostí zvyšují jistě jen úctu v srdcích těch, kteří jsou jim přítomni, i toho, kdo je udílí.

Z toho je patrné, že obřady v katolické církvi jsou zavedeny k povznesení a větší oslavě Boha (bohoslužby) a ke zvýšení, roznícení nábožné mysli křesťanů. Proto každý, kdo rozumí církevním obřadům, váží si jich a rád se jich účastní. Čiňte tak i vy, a pamatujte na ony milosti, které nám Bůh skrze ně uděluje: „*Ke každému, kdo se ke mně přiznává před lidmi, i já se přiznám před svým Otcem...*“ (M 10,32)

Poučení: *Nepohrdej obřady, kterých si církev tak velice váží a nad nimiž tak pečlivě bdí a hled' raději proniknout do jejich ducha, porozumět jejich významu a z nich se naučit, jak se i ty máš chovat při bohoslužbách a v chrámu Páně, zvláště pak před Nejsvětější svátostí oltářní!*

Část pátá

O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka

Přechod: V první části jsme jednali o víře a apoštolském vyznání víry, v druhé o naději a modlitbě, ve třetí pak o lásce a přikázáních a ve čtvrtém konečně o milosti a svátostech.

Z víry (1.část), naděje (2.část), a lásky (3.část), dále z milostí (4.část), jež nabýváme ve svátostech, vyrůstá jako strom z kořene *křesťanská spravedlnost* (5.část), která záleží v konání dobra a varování se zlého. Proto následuje v katechismu za učením o víře, naději, lásce a svátostech, logicky pojednání o *křesťanské spravedlnosti*.

Chceme-li dosáhnout věčné blaženosti, musíme konat dobro a varovat se zlého, neboli být křesťansky spravedliví. Člověk je však více nakloněn ke zlému, než ke konání dobrého a proto, aby se snažil potlačit tuto náklonnost ke zlu v sobě, má často vzpomínat na *poslední věci člověka*. Proto jedná pátá část katechismu: *o křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka*.

Dělí se na dvě oddělení: *první* jedná o křesťanské spravedlnosti a *druhý* o čtyřech posledních věcech člověka.

Oddělení první

O křesťanské spravedlnosti

754. V čem spočívá křesťanská spravedlnost?

Křesťanská spravedlnost spočívá v tom, že pomocí milosti Boží se varujeme zlého a konáme dobré. Učiníme, jak nás tomu víra učí.

Výraz „*V čem spočívá křesťanská spravedlnost?*“ můžeme nahradit otázkou: Co potřebujeme, abychom žili spravedlivě křesťansky tak, jak to žádá Kristus Pán a jak se sluší na křesťana?

Abychom žili spravedlivě křesťansky, je potřeba abychom:

1. *se varovali zlého*, tj. nehřešili a *činili dobré*, tj. konali to, co se srovnává s Boží vůlí. „*Varuj se zlého, a čiň dobré: a (tak) přebývej (na zemi) na věky věkův.*“ (Ž 37/36/, 27) (pozn. nově uvedeno: „*Chraň se zlého a čiň dobré, a přežiješ věky.*“)

2. *se varovali zlého* a *činili dobré*, *jak nás tomu učí víra*, tj. abychom měli to *za zlé*, a varovali se toho, co prohlašuje naše víra *za zlé*, a abychom uznávali *za dobré*, milovali a vykonávali podle svých sil to, co víra prohlašuje *za dobré*, a abychom konečně *zlého* se tak varovali a *dobro* tak konali, jak žádá naše víra.

3. to konali *pomocí milosti Boží*, neboť jen ty skutky mají nadpřirozenou cenu a jimi si zasloužíme věčnou blaženost, které konáme *pomocí Boží milosti*.

Křesťanský spravedlivý je ten, kdo se snaží plnit řádně *pomocí milosti Boží celý zákon*, všechna přikázání, bohumilým způsobem.

Příklady: O *Zachariášovi* a *Alžbětě*, rodičích *sv. Jana Křtitele*, vypravuje Písmo svaté: „Oba byli uprostřed hříšného lidu *spravedliví* před Bohem a chodili bez úhony všemi přikázáními Páně.“ Zachovávali přikázání Boží a co Bůh zapověděl, toho se varovali: *varovali se zlého* a co Bůh přikázal, to činili: *činili dobré*. Protože tedy všechno konali tak, jak to Bůh přikazuje, neboli jak je tomu učila víra a protože to konali *pomocí milosti Boží, byli spravedliví, svatí a Pánu Bohu milí*. O *sv. Josefu* se v Písmu sv. praví: „*Protože její muž Josef byl spravedlivý....*“ (Mt 1, 19), tj. byl zbožný a ctnostný, tj. *varoval se zlého a dobré činil*, a to *pomocí milosti Boží*.

Abychom byli *živi křesťanský spravedlivě*, nestačí tedy, abychom se jen *zlého* varovali, nýbrž abychom i *dobré* konali. Pán Ježíš nám to naznačil v podobenství o boháči, který přišel do pekla proto, že zapomněl konat dobro. Podobně oznámí mnohým u posledního soudu, že jsou zavrženi proto, že nekonali dobro.

Křesťanský spravedlivě žít může každý, protože nám Bůh dává každému dostatečné *milosti* k tomu, a *musíme* tak žít, chceme-li dojít ke spáse. *Křesťanská spravedlnost* je vyjádřena slovy žalmisty Páně: „*Varuj se zlého a čin dobré.*“ Dvě věci náleží tedy ke *spravedlnosti*, 1. *varovat se zlého* a 2. *konat dobré*. O každém pojednává katechismus samostatně.

První oddíl křesťanské spravedlnosti

Varuj se zlého

Aby se člověk mohl nazývat křesťansky spravedlivým, k tomu je především třeba, *aby se varoval zlého*, neboli *nekonal zlé*. Proto máte první oddíl nazvaný: *Varuj se zlého*.

755. Co je zlé?

Jediné a pravé zlé je to, co se protiví Božímu zákonu, totiž hřích.

Jsou různá zla světa: chudoba, nemoc, bolest, pronásledování, utrpení, zármutek, různé nehody aj. Ona zla ale *pocházejí z dědičného hříchu*. Tedy:

1. trvají jen po krátký čas a jistě když ne hned, tak smrtí pominou.
2. nemohou škodit duši člověka, leda by to sám chtěl a
3. snáší-li je člověk trpělivě a s odevzdaností do Boží vůle, napomáhají jeho spáse, mohou se proměnit v dobro, v zásluhy.

Tato zla nejsou ta, o nichž se zmiňuje katechismus, když se v něm praví: *Varuj se zlého*. Slovem zlo se rozumí *jediné a pravé zlo* a to je *hřích*.

Hřích je *jediné* zlo, protože ostatní zla z něho pocházejí a *ostatní* zla se mohou v člověku v dobré obrátit, hřích však ne. Hřích je *pravé zlo*, tj. nezdánlivé. Hřích člověku opravdu škodí, a to nejen na těle, nýbrž také na duši, a nejen pro tento svět, nýbrž i pro věčnost.

Božím zákonem rozumíme všechny předpisy, které nám lidem dal Bůh, nejvyšší pán a zákonodárce. Zákony nám určují, co chce Bůh, čili co nám nařizuje konat a co nechce abychom konali, neboli, co nám zakazuje.

Tyto zákony nám dal Bůh buď *bezprostředně*, to jsou ty, které vepsal do srdce každého člověka (zákon přirozený), a které člověk může poznat rozumem, dále *Desatero Božích přikázání*, to jsou všechna ta, která nám Pán Ježíš přikázal, anebo zprostředkovaně (*prostředně*) jsou jako *přikázání církevní* a předpisy Božích zástupců, tj. rodičů, řádných duchovních a světských představených. Všechna přikázání a předpisy, které musí plnit

každý člověk chce-li se zalíbit Bohu a dosáhnout věčné spásy, nazýváme celkově *zákon Boží*. Všecko, co odporuje tomuto Božímu zákonu, je pravým zlem a nazývá se hřích.

Příklady: *Adam* a *Eva* v ráji. Bylo jim zapovězeno *jíst* ovoce z prostředního stromu. To byl *zákon Boží*, *Adam* a *Eva* však přece jedli. Tím se dopustili něčeho, co odporovalo zákonu Božímu, dopustili se tedy hříchu.

756. Kolik rozeznáváme hříchů?

Hříchy jsou dva:

1. *dědičný hřích, (prvotní) kterého se dopustil Adam v ráji, a který jsme zdělili my i s jeho následky po něm,*
2. *osobní hřích.*

Dědíme hřích, jehož se *Adam* dopustil v ráji. Tento hřích se nazývá tím dědičný, neboť přechází jako jakési dědictví od *Adama* na všechny lidi. „*Jako skrze jednoho člověka přišel na tento svět hřích a skrze hřích smrt, a tak smrt přešla na všechny lidi, protože všichni zhřešili.*“ (Řím 5, 12) Hřích, kterého sami se dopouštíme, nazývá se *osobní*.

Příklady: Pád andělů, či Hřích Kainův ³⁵⁸.

O hříchu osobním a jeho druzích

757. Co je osobní hřích?

Osobní hřích je vědomé a dobrovolné přestoupení Božího zákona.

Hřích je *přestoupení* Božího zákona, tj. neplnění toho, co přikázal Bůh, anebo zakázal. Kdo nekoná to, co přikazuje Boží zákon, anebo koná to, co zakazuje, neplní čili přestupuje zákon Boží.

Říkáme: Hřích je *vědomé* přestoupení Božího zákona, tj. hřeší jen ten člověk, který ví, že to, co koná, je zakázáno.

Příklady: *Adam* a *Eva* znali dobře Boží přikázání: „*Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla jíst nesmíš, neboť v den, kdy bys z něj jedl,*

³⁵⁸ Viz ot. 100

musíš zemřít!“ (Gn 2,16 17) Eva totiž výslovně namítla hadu: „...*jen z onoho stromu nám Bůh zakázal ovoce jíst.*“ Oni znali přikázání Boží a přestoupili je tak vědomě.

Kain znal přikázání, která mu Bůh do srdce vepsal: „*Budeš-li jednat správně, budeš chodit s hlavou radostně vztyčenou. Nebudeš-li však jednat správně, u brány se ti usadí hřích, bude se chtít přimknout, ale ty ho musíš ovládnout!*“ (Gn 4, 7) Ale Kain nedbal tohoto příkazu, nepřemohl svou žádost (závist a zlost) a zabil svého bratra Ábela. Izraelité znali přikázání Boží: „*Nesmíte si zhotovovat modly, ani si stavět sochu či posvátný sloup, ani si ve své zemi nepoložíte dlažbu s obrazy, abyste se na ní klaněli, neboť já jsem Hospodin, Váš Bůh.*“ (Lv 26,1) a přece žádali na Áronovi, aby dal ulít zlaté tele, aby se mu mohli klanět.

Z toho vyplývá, že nehřeší, kdo nezná bez své viny (nevědomost nezaviněná) Boží zákon, např. když někdo neměl příležitosti poznat učení křesťanské mravouky.

Kdo však Boží zákon *vlastní vinou* nezná (zaviněná nevědomost), např. že se nechtěl učit náboženství, ten hřeší, když ho přestupuje. Nehřeší též, kdo neví, co činí (není přičetný) např.: malé děti, člověk šílený, spící apod. Ti, ačkoliv Boží zákon přestupovali, nehřeší. Nevědí, co činí.

Dále pravíme: Hřích je *dobrovolné* přestoupení Božího zákona, tj. hřeší jen ten, kdo ze svobodné vůle, *schválně, dobrovolně* přestupuje Boží zákon. Kdo je přinucen násilím, aby přestoupil Boží přikázání a sám je přestoupit nechtěl, nehřeší. Např.: Stařec Eleazar byl násilím přinucen jíst veřřové maso, které židům zákon zakazoval jíst. (2 Mak 6, 18)

Nehřešili křesťané, kterým pohané násilně otevřeli ruku nad obětním plamenem, aby z ní vypadlo kadidlo do ohně. Naproti tomu pokládání byli za odpadlíky ti, kteří na mučení zapřeli Krista Pána.

Strach obvykle nezabavuje úplně svobody, proto přestoupení zákona, spáchané i z velikého strachu, je hříchem. Kdo *ze strachu smrti* zapírá víru, přísahá křivě atd., hřeší. *Velký strach omlouvá*, běží-li o skutky, které samy o sobě nejsou hříšné, pouze proto jsou nedovolené, že odporují lidskému zákonu, např. nezachovat půst, absence účasti na mši sv. atd.

Hřích vzniká takto: Smysly neboli obraznost předloží duši hříšný předmět jako něco žádoucího. Duše ale rozumem pozná, že žádost tohoto předmětu je v rozporu s Božím zákonem. Ale vůle, ač byla poučena, přece se rozhodne pro onen předmět a chce jej. Někdo např. vidí zlaté hodinky na stole. Vzbudí v něm žádost: Kéž by byly moje! Rozum mu však praví: Nejsou tvoje, jsou cizí, neber je! Poslechne-li ten hlas (svědomí), nehřešil.

Neposlechne-li ten hlas a přece vezme cizí věc, hřešil. Dopustil se krádeže.

Převrácená hnutí smyslnosti, s nimiž vůle nesouhlasí, jsou ovšem pokušení ke hříchu, ale ne sám hřích. A jestliže pokušení v Písmu sv. se zde označuje jako hřích, je to pojmenování zvoleno proto, že převrácená smyslnost pochází z hříchu a ke hříchu zase vede.

Tak *Adam a Eva* znali přikázání, která jim dal Bůh. Dábel je sváděl. Nalhal jim, že přestoupení jim přinese velký užitek, že budou rovni Bohu. Na to měli odpovědět: „To neučiníme!“ Oni však souhlasili v srdci *dobrovolně*, aniž by je kdo nutil, přestoupili Boží zákon. *Dobrovolně* přestoupili zákon Boží i *Izraelité* a klaněli se zlatému teleti. *Noe* se však opil proti své vůli, neměl na tom žádnou vinu – nechtěl se opít a proto se tím nedopustil hříchu.

Vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího nazývá se *osobním hříchem*, protože člověk *sám*, jako se to stalo při hříchu dědičném (prvotním), přestupuje Boží zákon.

Osobního hříchu se dopouštíme, když Boží zákon, který jsme poznali, přestupujeme dobrovolně a vědomě.

Člověk se dopouští osobního hříchu různým způsobem.

758. Jak bývá spáchán hřích?

Hřích bývá spáchán:

1. *myšlením a žádostmi, slovy a skutky,*
2. *opomenutím dobrého, které jsme povinni konat.*

Každý hřích má svůj původ ve zlých myšlenkách a žádostech v duši a zjevným se stává slovy a skutky. Podrobněji vysvětlujeme v následujícím.

759. Kdy hřešíme myšlením?

Myšlením hřešíme, když se dobrovolně zdržujeme u zlých myšlenek a libujeme si v nich.

Zlé myšlenky jsou ty, které odporují Božím přikázáním, tedy ty, jež nám Bůh zapovídá. Kdo zlou myšlenku, bezděčně vzniklou, usiluje zapudit, nehřeší. Kdo ale v ní setrvává, i když záliba trvala jen okamžik, dopouští se hříchu.

Když Pán Ježíš stíženému mrtvicí odpustil hříchy, farizeové si mysle-

li: „*Ten se rouhá Bohu, kdo totiž jiný může odpustit hříchy, než Bůh sám?*“ Ježíš, když viděl jejich myšlení, řekl jim: „*Proč myslíte na zlé věci ve svých srdcích? Zvrácené myšlenky jen od Boha oddělují.*“ (Mdr 1,3)

760. Kdy hřešíme žádostmi?

Žádostmi hřešíme, když dobrovolně toužíme po něčem, co je hříšné.

Z dobrovolného zalíbení, ze zlé myšlenky vzniká zlá *žádost*. Tato buď dospěje k rozhodnutí zlý čin skutečně spáchat (žádost účinná) anebo nedospěje k takovému rozhodnutí (žádost neúčinná).

Hoch spatří strom obsypaný třešněmi. V jeho srdci vzniká přání: Kéž bych je měl! Má žádost mít třešně. Žádost není hříchem, poněvadž přát si třešně není nic zlého, není hříchem. Kdyby však dítě vzbudilo při pohledu na třešně ve svém srdci touhu: kéž bych si mohlo natrhat tyto třešně (ukrást), mělo by hříšnou žádostivost, neboť krást je hřích.

V našem srdci mohou vznikat nejrůznější žádosti, aniž bychom to tušili. Pokud nesouhlasíme s hříšnými žádostmi, nejsou hříchem, jakmile ale vzbuzujeme sami v srdci zlé žádosti, anebo souhlasíme se zlými žádostmi, jsou hříchem, a to i tenkrát, když nevykonáme skutek jimi zamyšlený.

Kain svolil ke zlé žádosti a zabil svého bratra. *Ezau* měl hříšnou žádost, když chtěl zabít svého bratra *Jakuba*. Zvolal: „*Ted' se blíží doba smutku za mého otce, ale potom svého bratra Jakuba zabiju.*“ *Ezau* to sice nevykonával, ta jeho žádost vykonat to byla hříšná, neboť ji vzbudil dobrovolně.

Kdykoli v nás vzniknou zlé žádosti, máme je ihned potlačit. „*Přemož zlou žádost a panuj nad ní!*“ řekl Hospodin *Kainovi*. Činíme-li to, pak žádosti nejsou hříchem.

Hříchy spáchané myšlením a žádostmi, nazýváme „*hříchy vnitřními*“. Vnitřní hřích je stejného druhu i velikosti jako vnější. Kdo svolí ve své duši k těžkému hříchu, hřeší *těžce* a kdo se obírá mstivými myšlenkami, dopouští se hříchu pomsty. Kdo vzpomíná na spáchané hříchy s potěšením, anebo se jimi se chlubí, tolikrát hřeší, kolikrát to činí. Nehřeší ten kdo poslouchá se zalíbením nebo čte např. o mistrně provedené krádeži, pokud se mu líbí pouze důmysl a obratnost.

Slovy hřeší, kdo říká něco vědomě a dobrovolně něco, co odporuje některému z Božích přikázání. Takové řeči jsou proti víře, čistotě: lež, pomluva, nadávání, apod. Pán Ježíš pravil: „*Ale říkám vám: I z každého*

neužitečného slova, které lidi pronesou, musí v soudný den vydat účty, protože podle svých slov budeš prohlášen za spravedlivého a podle svých slov budeš souzen.“ (Mt 12,36)

Skutky hřešíme, kdykoli něco činíme, co je zapovězeno příkázáními Božími nebo církevními.

Tak hřešil *Kain* skutkem zabití svého bratra, synové *Jakubovi* prodáním svého bratra *Josefa* atd.

Opomenutím dobrého, které jsme povinni konat, se prohřešuje ten, kdo nekoná dobrovolně, čili vlastní vinou to, co je jeho povinností.

Co se nám jen *radí*, abychom konali dobré, není hříchem, nevykonáme-li to. Kdo by např. v neděli nebyl přítomen na mši sv., hřeší. Kdo by tak učinil všedního dne, nehřeší, neboť se nám to jenom doporučuje, radí.

Opomenutím dobra, které jsme měli vykonat, se prohřešujeme: o tom nás poučil nás Pán Ježíš podobenstvím o pěti moudrých a nemoudrých pannách. „*Každý strom který nenese dobré ovoce, bude poražen a hozen do ohně.*“ (Mt 7,19)

Rubenovou povinností byla zakročit proti bratrům, když zamýšleli zavraždit svého bratra *Josefa*, ale neučinil tak, a proto zhřešil opomenutím dobrého. *Eli* opomenul své syny *Chofniho* a *Pinchase* trestat. *Služebník* lenivý nepoužil jemu svěřenou hřivnu, jak bylo jeho povinností, ale zakopal si ji.

761. Jsou všechny hříchy stejné veliké?

Všechny hříchy nejsou stejné velké: jsou hříchy těžké neboli smrtelné a hříchy lehké neboli všední.

Všechny hříchy nejsou stejně veliké, tj. Bůh nebývá každým hříchem stejně uražen, a proto i trest za každý hřích není stejný.

Že je tomu tak, učí nás již lidsky rozum, který uznává, že např. krádež sta, tisíce, nebo více korun je větším hříchem, než krádež jednoho haléře.

Podobně *Písmo sv.*: Pán Ježíš přirovnává některé hříchy k *mrvě*, jiné k *břevnu*. (mrva, či tříška je nepatrný kousek dřeva, obrazně hřích malý; břevno, tj. trám, je dlouhý těžký kus dřeva, těžký hřích.) Praví: „*Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve svém oku nevidíš?*“ (Mt 7, 3)

Některé hříchy přirovnává ke *komárům*, jiné k *velbloudům*. „*Slepi*

vůdcové! Cedíte komára, ale velblouda polykáte“. (Mt 23, 24), chtěl říci: Farizeové, jste úzkostliví v malých věcech, přitom přestupujete lhotejně přikázání v důležitých věcech. (komár je hřích lehký; velbloud těžký)

Některé hříchy přirovnává Písmo sv. k dluhu deseti tisíc hřiven, jiné k dluhu sta denárů, jinde mluví o hříších způsobujících duchovní smrt a vylučujících nebeské království, např.: „*Vyhýbejte se tedy zbytečnému reptání.*“ (Mdr 1, 11), avšak též zmiňuje se o hříších, které spravedlností snese, např.: „*Neboť spravedlivý povstane, i když sedmkrát padne*“ (Př 24,16) – „*Vždyť každý z nás často chybuje.*“ (Jak 3, 2) „*Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe.*“ (1 Jan 1, 8)

Církev prohlášením z *Tridentského* sněmu, totiž: je nezbytné zpovídat se ze smrtelných hříchů a nikoli ze všedních, potvrdila tak ten podstatný rozdíl mezi hříchy. Trestní zákony různých národů uznávají, že všechna přestoupení zákonů nejsou stejně trestuhodná. Rakouský trestní zákon rozeznává přestupky, přečiny a zločiny.

Těžkými neboli smrtelnými hříchy bývá Bůh těžce urážen a následuje vzápětí věčné zavržení. Všedními hříchy zasloužíme tresty časné. Podrobně vyložíme v následujícím:

762. Kdy se dopouštíme smrtelného hříchu?

Smrtelného hříchu se dopouštíme, když přestupujeme Boží zákon:

1. *v důležité věci,*
2. *s jasným poznáním zlého,*
3. *s úplným svolením.*

Ad 1. *Důležitá věc* je ta, na níž mnoho záleží, která je velmi přísně buď přikázána nebo zakázána, jejímž vykonáním, nebo opomenutím se člověk odvrací zcela od Boha. Důležitá pak je věc buď sama sebou (např. vražda), nebo okolnostmi (např. značnou škodou.)

Těžkým hříchem je ukrást bohatému člověku 20 korun, člověku středního stavu 5 korun, člověku žijícímu z denní mzdy asi 2 koruny, chudému již jen 1 korunu. Je-li však okraden velmi chudý člověk, krádež jen několika haléřů se může stát těžkým hříchem.

Ad 2. Stává se, že zcela malé dítě slyší neslušná, necudná slova a pak je opakuje. Tím přestupuje Boží zákon v důležité věci. Ale ono je

nechápe, nerozumí jim, a proto se nedopouští hříchu. I to, co konáme bez vlastní viny, nebo v polospaní, není těžkým hříchem. Kdo však přestupuje Boží zákon v důležité věci, a ví, anebo alespoň může vědět, že tím koná něco velmi hříšného, co Bůh zakázal, a že jej tím těžce uráží, přestupuje Boží zákon s *jasným poznáním*.

Ad 3. *S úplným svolením* přestupuje Boží zákon v důležité věci ten, kdo to, o čem ví, že je těžkým hříchem, přece chce, anebo také koná. On *dobrovolně* přestupuje v důležitých věcech Boží zákon.

V důležité věci a s úplným svolením přestoupili zákon Boží *Adam* a *Eva*, i *synové Jakubovi* nenáviděli svého bratra (tj. proti 5. přikázání) a chtěli ho zabít, ale pak ho konečně prodali kupcům do Egypta. *Izraelité* se klaněli v poušti zlatému teleti, přes přísný zákaz. *Falešní svědkové* křivě svědčili proti Pánu Ježíši atd.

763. Proč se těžké hříchy jmenují také „smrtelné hříchy“?

Těžké hříchy se jmenují též „smrtelné“ hříchy, protože jimi pozbýváme nadpřirozeného života duše, to je milosti posvěcující a stáváme se hodnými věčné smrti.

Smrtelná nemoc je ta, která má za následek smrt. Proto se nazývá smrtelný hřích ten, který usmrcuje duši, tj. bere duši život.

Jak jsem vám již vyprávěl, žije křesťan dvojí život: *tělesný* (jeho tělo žije), neboli *pozemský*, život. Tento žije člověk potud, pokud má duši v těle. Tohoto života nás lidi smrtelný hřích nezbavuje. Neboť dopustil-li se někdo těžkého hříchu, nezmírá tělem.

Ale u křtu svatého dostáváme ještě další život, mnohem vznešenější oproti pozemskému, a to *duševní*, či *nadpřirozený*, život, tj. *posvěcující milostí Boží*. Jím žijeme pro Boha, jím získáme zásluhy k věčné blaženosti.

Kdo se dopustí smrtelného hříchu, ztratí Boží milost a s ní i život duše, a tím je mrtev pro Boha i pro nebe.

Tak jako nemůže tělo, které opustila duše (mrtvý člověk) pracovat (pro tento svět), tak nemůže ani ten, který ztratil posvěcující Boží milost pracovat, tedy zasloužit si něco pro nebe, nemůže se dostat do nebe. Hříchem ztrácí člověk nároky na věčný život a stává se hodným věčné smrti.

Prvním smrtelným hříchem prarodičů přišla na svět dvojí smrt: *časná i věčná*. Bůh řekl *Adamovi a Evě*: „*V den kdy bys ze stromu jedl, musíš zemřít*“. (Gn 2,1) Oni

neposlechli, a proto v tom okamžiku, když jedli, *ztratili posvěcující milost Boží*, stali již se *mrtvými pro nebe*. Ale těla měla jednou zemřít, a proto byl jejich prvotní hřích skutečně smrtelným hříchem.

Evangelista Páně sv. Jan psal sardeskému biskupu: „*Máš jméno, jako bys byl živý, a jsi mrtvý.*“ (Zj. 3,1) , tj. i když jsi byl živý *tělem*, přec jsi mrtvý duší, duševně, protože jsi ztratil těžkým hříchem posvěcující milost a jsi mrtvý pro nebe.

Smrtelný hřích má hrozné následky, varujme se smrtelného hříchu!

764. Proč se musíme především chránit smrtelného hříchu?

Smrtelného hříchu se musíme se především chránit:

1. *pro jeho zlobu,*
2. *pro jeho následky.*

Smrtelnému hříchu se musíme bránit *pro jeho zlobu*, tj. protože je smrtelný hřích největší zlo, a *pro jeho následky*, tj. protože má tento hřích hrozné následky. Oba body vyložíme podrobněji.

765. Jaká zloba spočívá ve smrtelném hříchu?

Ve smrtelném hříchu číhá neobyčejně velká zloba, jde o čin smrtelný:

1. *těžkou urážkou Boha a pohrdáním jeho nekonečné velebnosti,*
2. *hanebným nevděkem k Bohu, našemu nejlepšimu Otci,*
3. *velkou zpronevěrou Pána Ježíše, našeho nejlaskavější Vykupitele,*
4. *trestuhodnou neúctou k milostem Ducha Svatého.*

Ad 1. Každý smrtelný hřích je *těžkou urážkou Boha*, neboť je vzpourou proti vůli Boha. Hříšník praví svým jednáním Bohu do tváře: „*Nebudu ti sloužit*“ tj. *nebudu konat, co ty chceš, budu konat, co i já chci*. Již tě neuznávám za svého pána.

Když nás Bůh stvořil, dal nám zároveň i zákony, abychom jejich dodržováním došli věčné spásy. Ale člověk, který se dopustil těžkého hříchu, shazuje ze sebe tento zákon jako nějaké nesnesitelné jho, a nechce sloužit Bohu. Bůh mu hrozí, že nebude mít podíl na nebeské slávě, ale hříšník toho nedbá a nechce podrobit svou vůli Boží vůli. Jak veliká je to zloba, jak veliká urážka a vzpoura proti Pánu nebes a země!

Těžký hřích je *pohrdáním nekonečné Boží velebnosti* tj. každým těžkým hříchem dává hříšník Pánu Bohu, svému stvořiteli a největšímu dobrodinci poznat, že Bůh není hoden jeho úcty a dává tím přednost ukojení hříšné, okamžité žádosti před Božím přátelstvím. Tak pohrdá hříšník Boží velebností.

Ad 2. Všechno, co máme, máme od Pána Boha. „*Máš něco, co bys nedostal?*“ (1 Kor 4, 7) Bůh se o nás stará jako nejlepší otec o své děti a prokazuje nám nesčíslná mnohá dobrodiní. Za to mu mají být lidé vděční. Ale hříšník jedná, jakoby od Pána Boha nedostal nic, ba on získané dary od Pána Boha zneužívá a jimi jej uráží. Koho? „*Pána pánů a Krále králů.*“ (Zj 17, 14) Kdo ho tak uráží? Člověk, prach a popel! A proč? Aby ukojil svoji vzdornou žádost! Jaký je to nevděk!

Ad 3. Každý těžký hřích je velkou *zpronevěrou Pána Ježíše*, našeho nejlaskavějšího Vykupitele. Hříšník se zpronevřuje onomu slavnému slibu, který učinil při křtu sv. svému Vykupiteli. U křtu sv. se odříkal ďábla a přislíbil, že se přidrží v budoucnosti Pána Ježíše. Ale těžkým hříchem tento slib ruší. To není velká zpronevěra?

Ad 4. Hříšník dává najevo svým jednáním, že *si neváží milosti* Ducha Svatého. Neváží si milosti posvěcující, neboť se jí zbavuje těžkým hříchem. Za takové jednání zasluhuje trest, a nevzbudí-li lítost nad hříchem, Bůh jej skutečně také potrestá.

Král *Lysimach* byl obklíčen nepřáteli v pustině, kde nebyla voda. I byl trápen velkou žizní. Zavolal si nepřitele do svého tábora a oznámil mu, že se vzdá svého království, obdrží-li číši vody. I stalo se tak. Když se však občerstvil několika doušky vody, zvolal: „Jak kratičká byla slast, za niž jsem prodal celé království!“ Tak lehkomyslně jedná hříšník, prodávající věčné království za několik slastných okamžiků!

Smrtelných hříchů se máme tedy bedlivě varovat. Již vzpomínka, jaké má těžký hřích následky, nás k tomu nutí.

766. Jaké následky má smrtelný hřích?

Smrtelný hřích má tyto následky :

1. *zbavuje nás milosti posvěcující a s ní Boží lásky i zrodu Božích dítek,*
2. *připravuje nás o všechny zásluhy pro nebe, které jsme si už získali,*
3. *činí nás neschopnými získat si nové zásluhy pro nebe,*
4. *uvaluje na nás Boží tresty a nakonec věčné zatracení.*

Ad 1. Jako jediný noční mráz ničí v květnu nejkrásnější jarní květy, tak zbavuje jediný smrtelný hřích naši duši veškeré milosti posvěcující nadpřirozené nevinnosti, půvabu a krásy. Duše hříšníka není již Božím obrazem, ale spíše obrazem ďábla. Těžký hřích nás odlučuje úplně od Boha, uvaluje na nás Boží hněv a jím se stáváme z Božích dítek Božími nepřáteli.

Ad 2. I kdybychom vystavěli budovu z dobrých skutků, jejíž vrchol sahá až do nebe: jediný smrtelný hřích zboří celou tu stavbu. Duše poskvrněná smrtelným hříchem podobá se zřícenému Božímu městu, a jako kdysi

Jeremiáš lkal nad ruinami Jeruzaléma, tak pláče a naříká strážný anděl nad duší, svěřenou jeho péči. Písmo sv. uvádí: „*Opustí-li však spravedlivý svou spravedlnost a bude-li jednat ohavně jako zločinec, bude živ?*“ (Ez 18, 24)

Představte si služebníka, který se lopotí dvacet let, než si naspořil tisíc korun a ty peníze ztratí vlastní vinou. Jak je mu u srdce? Představte si bohatého statkáře, který promarnil karbanem za jednu noci všechno své jmění a druhého dne je vyhnán ze svého statku jako žebrák. Jak je mu u srdce? Ale nejnešťastnější musí být hříšník, který ztratil veškeré své zásluhy i šanci získat si nové. A to způsobí jeden smrtelný hřích!

Ad 3. Kdo je ve smrtelném hříchu, je duchovně mrtev a nemůže si získat nic pro nebe tak, jako tělesně mrtvý si nemůže zasloužit nic prací. „*Zůstaňte ve mne, a já (zůstanu) ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni: tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti ... beze mne nemůžete dělat nic.*“ (Jan 15, 4 5)

Ad 4. Prvním Božím trestem, který stíhá hříšníka ihned po vykonaném skutku, je *nepokojné svědomí*.³⁵⁹ Ale i další časné tresty uvaluje na sebe hříšník (potopa, Sodoma a Gomora, muž 38 let nemocný, Absalom, Izraelité na poušti.) „...*zato neřest přivádí lidi do úpadku.*“ (Př 14, 34) „*Neříkej: Hřešil jsem, a co se mi stalo? Vždyť Pán je shovívavý.*“ (Sir 5, 4)

Největším trestem však je *věčné zatracení*. „*Pak umřel i boháč. V pekle v mukách otevřel oči a uviděl zdálky Abraháma a v jeho náruči Lazara. A zvolal: Otče Abraháme, slituj se nade mnou...protože zakouším muka v tomto plameni.*“ (Lk 16, 22)

Proto říkával sv. *Tomáš*: V křesťanském státě by měly být jen dva žaláře: pro bezvěrce (nevěřící, že těžký hřích bude potrestán věčným zavržením) a pro blázny (co sice věří, ale přece se dopouštějí těžkých hříchů). Sv. *Magdaléna* z Pazzi pravila na svém smrtelném lůžku: „Umírám, a co jsem po celý život a co ani v tomto okamžiku nemohu pochopit je: jak se může dopouštět člověk zdravého rozumu těžkého hříchu!“

767. Podle čeho nejlíp poznám, jak zlý i trestuhodný je smrtelný hřích?

Jak zlý a trestuhodný je smrtelný hřích poznáváme nejlépe:

1. *z přísného potrestání padlých andělů a našich prarodičů,*
2. *z věčného trestu v pekle, který si zaslouží každý smrtelný hřích,*

³⁵⁹ Viz Antioch

3. z přehořkého utrpení a smrti, ty podstoupil Ježíš Kristus pro naše hříchy.

Pád andělů.³⁶⁰ Hřích prarodičů.³⁶¹ Věčný trest je ten největší trest a smrtelný hřích je jím trestán. Zjevné je tedy to, jak velké zlo je smrtelný hřích.³⁶² To je zjevné i z přehořkého utrpení Páně³⁶³. „*On však byl proboden pro naše nepravosti, rozdrcen pro naše zločiny, tížily ho tresty pro naši spásu, jeho rány nás uzdravily.*“ (Iz, 53 5)

Varujte se smrtelného hříchu! Raději smrt než těžce hřešit. Kromě těžkého hříchu je i všední hřích.

768. Kdy se dopouštíte všedního (lehkého) hříchu?

Všedního hříchu se dopouštíte když:

1. *přestupujeme Boží zákon ve věci méně důležité,*
2. *přestupujeme Boží zákon ve věci sice důležité, ale ne zcela vědomě a dobrovolně.*

Co je v tom *důležitá věc*, to jsme se již učili³⁶⁴. *Méně důležitou věcí* je ta, na níž méně záleží a jejím vykonáním, nebo opomenutím, se porušuje méně Boží rada. Např. náhlá roztržitost v modlitbě, nemírný smích, drobná lež aj. Kdo přestoupí zákon věcí *míň důležitou*, dopustí se *všedního hříchu*.

Hříchu těžkého se dopouští ten, kdo přestupuje zákon Boží ve věci *důležité vědomě a dobrovolně*. (ot. 762) Proto ten, který sice přestupuje zákon Boží ve věci *důležité*, ale ne zcela vědomě a dobrovolně, dopouští se hříchu *všedního*, poněvadž k podstatě hříchu těžkého chybí jedna podmínka. Např. Noe se opil, protože neznal sílu vína.

769. Proč označujeme lehké hříchy jako hříchy „všední“?

Lehké hříchy označujeme jako hříchy „všední“, protože se jich

³⁶⁰ Viz ot. 81

³⁶¹ Viz ot. 99

³⁶² Viz ot. 250

³⁶³ Viz ot. 658

³⁶⁴ Viz ot. 762

dopouští člověk i spravedlivý často z lidské slabosti.

Písmo sv. říká: „*Spravedlivý, i když sedmkrát padne, zase povstane.*“ (Př 24,16) „*V mnohém zajisté klesáme všichni.*“ (Jak 3, 2).

Všední hříchy nás nezavazují posvěcující milosti Boží, a tedy ani přátelství s Bohem. Proto kdyby někdo zemřel a měl všední hřích, nebyla by jeho duše zavržena do pekla, nýbrž byla by odsouzena do očistce, odkud po vytrpěných trestech se dostane do nebe.

Aby nám byly odpuštěny hříchy, tím nejjistějším je pro to sv. zpověď, nevyhnutelně potřebná k tomu ale není. Stačí vzbudit lítost.

Ačkoli hříchy všedními neztrácíme posvěcující milosti, přece je nevyhnutelně zapotřebí, abychom hříchů všedních se varovali.

770. Proč se máme pečlivě varovat všedního hříchu?

Všedního hříchu máme pečlivě se varovat, protože:

- 1. i všedním hříchem bývá Bůh bývá urážen,*
- 2. je překážkou mnohých milostí, které by nám Bůh jinak udělil,*
- 3. přivádí na nás mnoho trestů,*
- 4. časem má za následek těžké hříchy.*

Ad 1. Po smrtelném hříchu je největším zlem pro člověka *všední hřích*. Hříšník se jím neodlučuje od Boha jako hříchem těžkým, avšak *přece jej urazí*, protiví se mu. Proto se máme varovat i všedního hříchu.

Jeden zbožný muž říkal: „Nebojím se nemoci, ani bolestí, neboť vím, že jsou nám k dobru a že Kristus Pán sám mnoho trpěl. Nebojím se lidí, neboť bez Boží vůle mi nemohou ublížit. Nebojím se ďábla, vždyť jej Kristus přemohl, a on škodí jen těm, kteří upadají dobrovolně do jeho pastí. Nebojím se pekla, vždyť je jen pro nepřátele Pána Boha. Nebojím se Boha, vždyť je mým předobrym otcem, kterého nade všechno miluji. Ale čeho se obávám, je *všední hřích*. Mnozí lidé ho nepokládají za nic, mě však již on jediný činí nešťastným.“

Ad 2. Všední hřích překáží duši, aby se povznesla k Bohu a ztěžuje jí konání ctností a tím je překážkou mnohých milostí, jež by nám udělil Bůh. Avšak všední hřích nás nepřipravuje o zásluhy pro nebe, které jsme si již získali. Podobně jedná i Bůh: uděluje více milostí tomu, kdo se snaží varovat i všedního hříchu.

Otec má dvě děti. Miluje obě a rád by jim připravil co nejvíce radostí. Ony milují též otce a nikdy jej těžce nezarmoutí. Avšak první není přece někdy poslušné na slovo jako druhé, které by učinilo otci vše, co mu jen vidí na očích. Bude otec obě stejně milovat? Které odmění více?

Ad 3. Všední hřích přivádějící nám mnoho trestů, je příčinou, že Bůh stíhá mnoha tresty hříšníky, jako nemocí, nehodou, bídou atd.

Zachariáš zvěstoval archanděl *Gabriel*, že v pokročilém věku dostane syna jeho manželka Alžběta. A když na okamžik o tom *Zachariáš* zapochyboval, řekl mu anděl: „Žes neuvěřil slovům mým, budeš němý až do dne, ve kterém se ty věci stanou.“

Ad 4. *Všední hřích* mívá časem za následek hřích těžký.

Nepatrná jiskra, neuhasí-li se, obrátí celý dům v popel. Člověk obvykle začne malým hříchem, ale když se jich nevaruje, dopouští se pak i velkých. Mnohý trestaný začal tím, že kradl péra a podobné maličkosti. Ale že se nepřemáhal a nepřestal s tím, skončil v žaláři nebo na šibenici jako loupežník. Proto dobře praví Písmo sv.: „*Kdo pohrdá málem, pomalu zhyne.*“ (Sir 19, 1) „*Kdo je věrný v maličkosti, je věrný i ve velké věci.*“ (Lk 16, 10) „*Mladý lhář, starý zloděj.*“

Dosud jsme jednali obecně o hříchu. Jaké druhy hříchu rozeznáváme?

771. Jaké rozeznáváme druhy hříchů?

Rozeznáváme tyto druhy hříchů:

1. *sedmero hlavních hříchů*, (pozn.nově: sedm hlavních hříchů)
2. *šestero hříchů proti Duchu Svatému*,
3. *čtvero hříchů do nebe volajících*,
4. *devatero cizích hříchů*.

Pojednáme o každém druhu těchto hříchů zvlášť.

A) O sedmeru hlavních hříchů

Je sedmero hlavních hříchů.

772. Proč se jmenují některé hříchy „hlavní hříchy“?

Některé hříchy se jmenují „hlavní hříchy“, protože každý z nich je „hlavou“ neboli pramenem mnoha jiných hříchů.

Nazývají se: „*hlavní hříchy*,“ neboť každý z nich je *hlavou*, či prame-

nem mnohých jiných hříchů, tj. každý hlavní hřích vede k mnoha jiným hříchům. Jako z jediného kmene stromu vyrůstá mnoho větví a listů, tak z jediného hlavního hřichu povstává mnoho jiných hříchů. Např. kupec lže, podvádí, křivě přísahá: proč? Protože je *lakomý*. Chlapec nadává, tluče spolužáka, je-li *hněvivý*. Dítě mlsá, lže, krade, je-li *nestřídmé*, atd.

773. Které jsou hlavní hříchy?

Hlavní hříchy jsou:

1. <i>pýcha</i>	(pozn. nově seřazeno: 1. <i>pýcha</i>
2. <i>lakomství</i>	2. <i>lakomství</i>
3. <i>smilstvo</i>	3. <i>závist</i>
4. <i>závist</i>	4. <i>hněv</i>
5. <i>nestřídmost</i>	5. <i>smilstvo</i>
6. <i>hněv</i>	6. <i>nestřídmost</i>
7. <i>lenost</i>	7. <i>lenost</i>)

Prvním hlavním hříchem je pýcha, protože to byl první hřích, jehož se první lidé dopustili a jímž urazili Boha nejdříve. Pyšný člověk je nejméně nakloněn vyznat svůj hřích a učinit pokání. Pýcha je počátek všeho zlého. Písmo sv. praví: „*Počátek pýchy je hřích, kdo se jí oddává, jako déšť šíří zkázu.*“ (Sir 10, 13)

774. Co je pýcha?

Pýcha je přeceňování sebe a nezřízená žádost cti a přednosti.

Co opravdu dobrého na sobě máme, smíme a máme uznávat pravdivě a vážit si toho. Nikdy si toho nesmíme cenit více, než to opravdu zasluhuje, čili nesmíme se přeceňovat a považovat sebe za lepší a dokonalejší, než jsou jiní. Křesťan smí žádat, aby byl ctěn, tj. aby jiní o něm smýšleli příznivě. Ale má dbát na pravou míru sebehodnocení a především má usilovat o vnitřní poctivost. Hřeší tedy ten, kdo baží pouze po vnější cti, ale nezáleží mu na vnitřní hodnotě, anebo kdo vlastní čest pokládá za nejvyšší dobro. Čest a sláva náleží jedině Bohu, ctižádostivý člověk se vtírá takřka na místo Boží. Ze ctižádosti vznikají sváry a nepřátelství.³⁶⁵

³⁶⁵ Dr. Ant. Podlaha

Pýcha byla příčinou pádu *andělů* i *našich prarodičů*. Andělé zpyšněli ve svém velikém štěstí a pozdvihli se proti Bohu a říkali: „*Chceme být podobní Nejvyššímu a vyvýšíme svůj trůn nad Boží hvězdy*“. Pýcha svedla lidi ke stavbě *babylonské věže* a byla příčinou zmatení jazyků: „*Pojďme, vystavme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi, a proslavme se, abychom se nerozptýlili po celé zemi*.“ (Gn 11, 4) *Farao*: „*Kdo je Hospodin, že ho mám uposlechnout a propustit Izrael? Neznám Hospodina a Izraele nepropustím*.“ (Ex 5, 2) *Goliáš*. (1 Sam 17a) *Amon*. (2 Král 21,20-23) *Farizej a celník*. Farizej se postavil a modlil se takto sám pro sebe: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako ostatní lidé, lupiči, podvodníci, cizoložníci nebo i jako tamhleten celník. Postím se dvakrát za týden, odvádím desátky, dávám ze všech svých příjmů.“ (Lk 11,12) Farizej se přeceňoval, neboť se pokládal za lepšího a spravedlivějšího, než byli ostatní lidé. „*Kdo se povyšuje, bude ponížen*.“ (Mt 23,12) „*Bůh se staví proti pyšným, ale dává milost pokorným*.“ (1 Petr 5, 5) „*Prázdné sudy duní*.“ (Čelakovský)

775. Co pochází z pýchy?

Z pýchy pochází: nezřízená sebeláska a chlubitost, dychtivost po slávě a žárlivost, i pohrdání Bohem a náboženstvím, církví a bližním, dále různice, hádky a sváry, tvrdošijnost, neposlušnost a kacírství.

Nezřízená sebeláska je nepravá láska k sobě: člověk všechno, co má dobrého, při-čítá jen sám sobě a nepomyslí na to, že všechno co máme, je od Boha.

Chlubitost spočívá v tom, že člověk neustále mluví o svých přednostech a dobrých vlastnostech beze vší potřeby, zveličuje je, jen, aby se jevil v očích svého bližního větší a slavnější. *Goliáš*.

Dychtivost po slávě je nezřízená žádost, aby byly uznávány všechny skutečné anebo předstírané přednosti a dobré skutky, pokud možno všemi lidmi.

Žárlivost je převrácená a nepravá starostlivost, že někdo druhý chce též mít ono dobro, onen majetek, které bychom si rádi podrželi sami sobě. Např. *Herodes* byl žárlivým na Pána Ježíše, protože se domníval, že se bude chtít místo něho stát králem v židovské zemi. *Učedníci sv. Jana Křtitele* byli žárliví na Pána Ježíše. Přišli k Janovi a pravili: „*Mistře, ten, který byl na druhém břehu Jordánu u tebe a o kterém jsi vydal svědectví, on sám křtí a všichni jdou k němu*.“ (Jan 3, 26) Byli žárliví, že Pán Ježíš také křtí, a že jeho křest lidé ještě více žádají, než křest Janův.

Pohrdání Bohem a náboženstvím a církví. Pyšný přeceňuje své nadání, domnívá se, že jen on všemu dobře rozumí, a proto uznává za pravdu jen to, co chápe jen svým rozumem a vidí svým zrakem a opovrhne tím, co nechápe již jeho rozum. Jelikož pak, jako slabý tvor, Boha neobsáhne a pochopit nemůže svým rozumem všechny články víry, jak by si přál, opovrhne Bohem, náboženstvím a církví, a stává se často nevěrcem.

Pyšný *pohrdá bližním* neboť se domnívá, že on sám je jediný dokonalý a ostatní jsou nutně horší než on sám, že on má nejlepší vlastnosti, je nejctnostnější atd. Proto smýšlí špatně o svých bližních. *Farizej v chrámě.*

Různice, hádky a sváry. Protože se pyšný přeceňuje, chce, aby se podrobovali jiní jeho vůli. Protože pak lidé, s nimiž se stýká, nechtějí tak dělat, vznikají proto z toho *různice, hádky a sváry.*

Tvrdošíjnost, neposlušnost a kacířství. Pyšný se domnívá, že on jediný má ve všem pravdu. Má tvrdou šíji (tvrdou hlavu) tj. zůstává při svém mínění i tehdy, když zjistí, že je nesprávné. Nechce nikoho poslouchat, ani své představené, ani Pána Boha. Jde-li pak jeho odpor a neposlušnost tak daleko, že nechce věřit pravdě tvrdošíjně, kterou církev k věření předkládá, dopouští se *kacířství.*

776. Co je lakomství?

Lakomství je úporná závislost na penězích a na pozemských statcích.

Křesťan má získávat pozemské statky poctivě a nabyté jmění má náležitě *opatrovat* a bohumile *užívat*. Kdo užívá svého majetku dobře „*získává si přátele z nespravedlivého mamonu...* (Lk 16, 9) *a hotoví si měšce, které nevetšejí* (tj. může si naskládat pěkný základ pro budoucnost, či i jinak: bohatství je mu prostředkem spásy)...“ (1 Tim 6, 19). Však svého majetku užívá v souladu s vůlí Boží, kdo sobě a těm, o něž má pečovat, opatřuje nejprve *potřebné*, pak to *důležité* a nakonec *příjemné* a věnuje též i přiměřenou část ke cti Boží a na podporu chudiny.

Nežřízenou závislost (lásku) k penězům a pozemským statkům má ten, kdo se snaží získat peníze způsobem který se protiví Boží vůli, např. kdo se snaží nabývat peníze lstí, podvodem, krádeží, loupeží atd., či nebo zanedbává spásu své duše pro samé starosti o peníze. Ten člověk lpí svým srdcem na dobru nejnižší hodnoty, a proto těžce hřeší. Nic není neřestnějšího než milovat peníze. Ten, kdo to dělá, mívá i svou duši na prodej. Lakomství je nebezpečným hříchem, s přibývajícím věkem se nezmenšuje, ale zvětšuje. Deset lkajících Magdalén najdeš, jednoho kajícího Zachea méně.

Příklady: Když Nabot nechtěl prodat králi Achabovi vinici, ten přišel smutný domů, vrhl se na postel a byl naplněn takovou zlostí, že nic nejedl. Když pak i schválil úmysl své bezbožné manželky Jezabely, aby Nabot byl zavražděn, podal nám jasný důkaz toho, čeho všeho je schopen hrabivý člověk. *Gechazi*, služebník *Elizeův*. Prorok Elizeus uzdravil od malomocenství vůdce syrského vojska Námana. Když jej chtěl za to štědře obdarovat, zvolal Elizeus: „Jako že je živ Hospodin, jemuž sloužím: Nic

nevezmu.“ Když tedy Náman odjel a urazil již kus cesty, běžel za ním *Gechazi*, služebník *Elizeův* a řekl: „Pán můj ti vzkazuje: Právě ke mně přišli dva z synů prorockých žáků, dej jim hřivnu (talent) stříbra a dvojce sváteční šaty (2 Král 5, 22) I dal mu Náman dvojnásobně. Ale *Gechazi* lhal. Peníze pak si ponechal. Nešlo tu o lačnost po penězích? Zato byl potrestán malomocenstvím *Namana*. – *Jidáš. Boháč a chudý Lazar. Ananiáš a Safíra*. – „Spíš projde velbloud uchem jehly, než vejde bohatý do Božího království.“ (Mt 19, 24)

777. Co pochází z lakomství?

Z lakomství pochází: nepokoj srdce, značná péče o časné věci, podvod,lest,nespravedlnost,zrada,křivé přísahy,nemilosrdnost,zatvrzelost srdce.

„Nic jsme si přece na svět nepřinesli a nic z něho také nemůžeme odnést. Máme-li však co jíst a do čeho se obléci budme spokojeni.“ (1 Tim 6, 7 8)
„Neshromažďujte si poklady na zemi, kdy je kazí mol a rez a kam se zloději prokopávají a kradou. Shromažďujte si však poklady v nebi, kde je ani mol, ani rez nekazí a kam se zloději nemohou prokopat a krást.“ (Mt 6,19 20)

778. Co je smilstvo?

Smilstvo je dobrovolná žádost věcí urážejících stydlivost.

Srov. 6. přikázání Boží. O smilnících praví Písmo sv.: „*Smilníky a cizoložníky soudit bude Bůh.*“ (Žid 13, 4) „*Nemylte se! Ani smilníci ... ani cizoložníci ... nebudou mít v Božím království účast.*“ (1 Kor 6, 9 10)

779. Co pochází ze smilstva?

Smilstvo provází:zaslepenost ducha,zatvrzelost srdce,nechuť k Bohu a božským věcem,vražda,sebevražda, nevěra aj.

(Srov. ot. 437)

780. Co je závist?

Závist je zármutek z přednosti nebo statku bližního,protože nechceme, aby nás předčil, anebo se nám vyrovnal.

Srov. 427, str.385. Pán Ježíš pravil: „*Radujte se s radujícími a plačte*

s plačícími. “ Křesťan se tedy má radovat ze štěstí bližního a rmoutit z jeho neštěstí. Ale závistivý jedná právě naopak. Raduje se z neštěstí a pláče nad štěstím bližního. Závist souvisí obvykle s pýchou. Pyšného do očí píchají přednosti bližního, neboť se obává, aby nebyla jimi zastřena jeho vlastní sláva. Např. krása, bohatství, učenost, sláva, uznání, ctnosti atd. Každý hřích plodí jakousi, byť nepatrnou rozkoš, avšak závist sama sebe užirá a připravuje každému pekelná muka. —, *Hnis kostí je závist.*“

Příklady: První závistivec byl ďábel. Záviděl našim prarodičům štěstí, kterého se jim v ráji dostávalo. Proto je svedl ke hříchu. „...*ďáblovou závistí přišla smrt na svět, zakusí ji ti, kdo jsou v jeho moci.*“ (Mdr 2, 24) *Kain. Bratři Josefovi. Lában záviděl Jakubovi, když viděl, jak u něho ve službě zbohatl. Saul Davidovi. Farizeové. Dělníci na vinici:* „*Tady ti poslední pracovali jedinou hodinu, a dals jim zrovna tolik, co nám, kteří jsme nesli tíhu dne i horko.*“ (Mt 20,12)

781. Co pochází ze závisti?

Ze závisti pochází: křivé posuzování, pomluva a nactiutrhaní, i nenávisť k bližnímu, radost: vede-li se mu zle; zármutek: vede-li se mu dobře.

Radost nad tím, že se bližnímu špatně daří nazýváme škodolibost. Zármutek nad tím, že se bližnímu dobře daří, zveme nepřízeň (nepřejícnost).

782. Co je nestřídmost?

Nestřídmost je nezřízená žádost jídla a pití a nemírné požívání toho.

Nestřídmostí hřeší ten, kdo baží jen po jídle a pití, anebo kdo více jí (nemírně) a více pije, než potřebuje. Umanutá žádostivost po jídle nazývá se též *obžerství*, nezřízená žádost po pití pak *opilství*.

Jíme a pijeme, abychom zachovali život a sílu k práci. Nežijeme však, abychom jen jedli a pili, nýbrž jíme a pijeme, abychom žili.

U koho se projevuje *umanutá žádost* po jídle a pití, neboli kdo jen jí, aby ukojil svou smyslnou žádost po jídle a pití, aby lahodil jen svému tělu, ten je *nestřídmý*. Nestřídmý je dále ten, kdo ještě jí a pije, když se již nasytil. Zvláště hnusné je opilství, odnímající člověku rozum a mnohdy i vládu nad tělem, snižující člověka pod úroveň zvířete. „*Neboť,*“ jak praví sv. Jan Zlatoústý, „*zvíře pije tak dlouho, dokud žízeň má, ale opilec již*

překračuje veškeru míru.“ Potkáte-li opilce, neběžte za ním, nečiňte si z něho posměch, ale spíše se mu vyhněte a politujte jej a učiňte předsevzetí, že tak hluboko nikdy nechcete klesnout ³⁶⁶.

Častější požívání opojných nápojů ochromuje žaludeční činnost a tím pomalu trpí všechny orgány, zejména ledviny, játra, srdce, nejvíce však mozek. Proto se duch opilce zachmuřuje, slábne paměť a ochabuje vůle. Stupňuje-li se opilství častěji až k úplné otupělosti, následují trapné neduhy, z nichž nejhorší je „pijácká šílenost“ neboli delirium tremens. Avšak i lehčí nestřídmost, opakuje-li se často, mívá přesmutné následky, navozuje lenost, duševní tupost, trudnomyslnost, popudlivost a mnohdy i blbost. Opojně nápoje mimoto rozpalují tělo, dále podněcují náruživost a proto z opilství vznikají mnohé hříchy jako necudnost, nestydatost, svárlost, utrhačná mnohomluvnost atd.

Příklady: Lidé za časů Noemových. *Asyrský* vojevůdce *Holofernes* uspořádal svým tisícníkům při obléhání města Betulie velikou hostinu, při které se opil a na lůžku tvrdě usnul. Vtom přišla *Judita* a uťala mu hlavu. *Baltazar*. Odstrašující příklad nestřídmosti ukázal nám Spasitel v podobenství o boháči, „*jenž každý den pořádal skvostnou hostinu.*“ (Lk 16, 19) a za to byl uvržen do pekla. Rovněž v podobenství o *bohatém muži*, jehož pole přineslo hojnou úrodu. Přemýšlel sám pro sebe: „*Co mám udělat? Vždyť už nemám kam svou úrodu uložit. Tohle udělám, řekl si, strhnu své stodoly, vystavím si větší a tam složím všechno své obilí i své zásoby. Pak si mohu říci: Máš velké zásoby na mnoho let. Klidně si žij, jez, pij, vesele hodu!*“ (Myslil tedy jen na to, jak by se měl dobře). Ale Bůh mu řekl: „*Blázne, ještě této noci budeš muset odevzdat svou duši a čím bude to, co jsi nashromáždil?*“ (Lk 12, 16 – 21) Písmo sv. nás výstražně napomíná: „*Dejte si pozor, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a pozemskými starostmi, aby vás den soudu nezastihl znenadání.*“ (Lk 21, 34) „*Nemylte se: ani zlodějové, ani lakomci, ani opilci ... nebudou mít v Božím království účast.*“ (1 Kor 6, 10)

783. Co pochází z nestřídmosti?

S nestřídmostí souvisí: rozpustilost mravů, nestydatost a smilstvo, hádky a sváry, i mrhání časem, jměním. Vcelku narušení zdraví těla i mysli.

O tom všem jsme se zmínili již v předešlém.

³⁶⁶ Dr. Ant. Podlaha

784. Co je hněv?

Hněv je nazřízené rozčilení mysli spojené s žádostí pomstít se.

Rozčilení mysli³⁶⁷ je totéž co rozechvění, rozrušení neboli pohnutí mysli. Ono je nadměrné nastane-li bezdůvodně, i překročí-li únosnou míru.

Nutkání pomstít se chápeme zde jako touhu odplatit zlo zlým. Od hříšného hněvu odlišujeme nutně *hněv spravedlivý*, tj. rozumem náležitě ovládaná nelibost a ošklivost nad hříchem. Hněv je tedy *spravedlivý*, když má někdo ke hněvu spravedlivou příčinu, např. hněvá se z lásky k pořádku. Spravedlivý byl *hněv Mojžíšův*, spatřil-li židy klanět se zlatému teleti. Ve spravedlivém hněvu zpřevracel Pán Ježíš jako dvanáctiletý prodavačům stoly v chrámě a vyháněl je. „*Můj dům má být domem modlitby, ale vy jste z něho učinili lupičské doupě*“. (Lk 19, 45)

Kdo se hned hněvá, anebo hněvá se pro malichernou příčinu, je *popudlivý, zlostný*. Varujme se hněvu, víme, co Písmo sv. praví: „*Když se totiž člověk rozzlobí, nedělá, co je před Bohem spravedlivé*.“ (Jak 1, 20) anebo: „*Daleko ať je od vás každá zahořklost, prchlivost, hněv, hádání, nactiutrhání a všechny druhy špatnosti...*“ (Ef 4, 31)

Zlostný mladík často postonával. A lékař mu udal jako příčinu nemoci jeho vlastní popudlivost. A když mu domlouval, rozhněval se nemocný ještě více. Tu lékař sňal zrcadlo se zdi a postavil je před obličej zlostníka, takže ten musel vidět, jak smrtelná bledost pokryla jeho tváře a jeho oči se leskly divokostí. „*Vidíš příčinu své nemoci?*“ tázal se lékař. „*Častější bouře vyvrátí strom života*.“ I zastyděl se jinoch a přemáhal se od této doby tak, že brzy nabyl pevného zdraví.

Příklady: *Ezau* se tak rozhněval na svého bratra *Jakuba* proto, že jej připravil o požehnání otcovo a rozhodl se jej snad i zabít. Když se *Ananiáš*, *Misael* a *Azariáš* nechťeli klanět modle připevněné na zlatém sloupu na rozkaz krále *Nabuchodonozora*, král se tak rozhněval, že je kázal uvrhnout do ohnivé pece... Když se nevraceli sv. Tři Králové k *Herodovi*, nařídil povraždit ze zlosti všecka dvouletá pacholata.

Z hněvu pocházejí mnohé hříchy.

785. Co pochází z hněvu?

Z hněvu pochází nevole a zmatenost mysli, nadávání a utrhání, nenávisť i nepřátelství, zabití a vražda.

³⁶⁷ Viz ot. 427

Je známé, že Alexander Veliký, se rozzlobil na svého nejlepšího přítele, který mu zachránil život a zabil ho.

Jak velké jsou to hříchy! Potlačme hněv hned v zárodku. Sv. František Saleský byl v mládí velice nakloněn ke hněvu, ale pilným přemáháním tohoto hříchu dosáhl takové *mírnosti*, že byl jejím vzorem.

786. Co je lenost?

Lenost je dobrovolná nechť k věcem, které se týkají služby Boží a péče o duši, pro namáhání a obtíže s nimi spojené.

(Jeden otec měl dva syny). (Pozdrav bolivijských Indiánů v horách: „Nekrad’! Nelži. Nelenoš!“ Odpověď: „Nekrad’! Nelži! Nelenoš!“ Také skutečně žijí na vysoké mravní úrovni.)

Věci, které se týkají služby Boží a péče o duši, jsou ony, jimiž si zjednáваме Boží přátelství a posvěcující milost Boží, jako: modlitba, mše sv., sv.svátosti, kázání, půst atd.

Vykonávání těchto věcí bývá spojeno s obtížemi, tj. člověk se musí namáhat, i přemáhat, aby je vykonal. Kdo však má nechť k vykonávání těchto věcí, a to pro obtíže s nimi spojené a poddává se této nechuti *dobrovolně*, takže vykonává tyto povinnosti nedbale anebo vůbec je nevykonává, propadá *lenosti*.

Lenost v náboženských věcech nazývá se také jinak *vlažnost* a je to onen stav, ve kterém se člověk nestará o spásu své duše a je mu všechno lhostejné. O takovém pravil Pán Ježíš: „*Nejsi ani studený, ani horký* (tj. buď zlý anebo dobrý) *takto však, že jsi vlažný vyplivnu tě z úst.*“ (Zj 3, 15 16) Pán Ježíš nechce tím snad říci, že mu jsou špatní milejší než lhostejní, nýbrž chce říci, že lhostejnost je velice nebezpečná, takže špatní se obrátí ještě spíše na pravou cestu, než ti vlažní tj. *lhostejní*.

Příklady: *Lenivý služebník*. Vznešený člověk zavolal před svým odchodem do ciziny své služebníky a odevzdal jim svůj majetek. Jednomu dal pět hřiven, druhému pak dvě a třetímu jednu: každému podle jeho schopností a potom odešel. Ten, který vzal pět hřiven, využil je i vyzískal jiných pět. Též i ten, který vzal dvě, získal jiné dvě. Ale ten, který vzal jednu, šel a zakopal ji v zemi. Nepracoval s hřivnou, a proto nic nezískal. Zdálo se mu obtížným pracovat, hospodařit s touto hřivnou, byl *lenivý*. A když se pán vrátil a účtoval se svými služebníky, první dva obdaroval, ale posledního nařídil potrestat. „A tohoto služebníka, který není k ničemu, hod’te ven do

temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mt 25, 14 a násl.)

Pět panen neopatrných. „Amen, pravím vám, neznám vás.“

Vedle této lenosti v náboženských věcech rozeznáváme též *lenost tělesnou*, tj. lenost v plnění povinností svého stavu a povolání. Písmo sv. praví: „*Spíš člověk je zrozen k neštěstí, tak jako jiskry letí do výše.*“ (Job 5, 7) a v ráji pravil hned Hospodin Adamovi: „*V potu své tváře budeš jíst chléb*“: tato slova platí všem lidem. Kdo na ně nemyslí, prohřešuje se *leností*. „*Kdo nechce pracovat, ať také nejí,*“, praví sv. apoštol.

787. Co pochází z lenosti?

Z lenosti pochází: zanedbávání modlitby, bohoslužeb a přijímání svátostí, truchlivost a malomyslnost, nekajícnost a zoufalství.

Následkem prvotního hříchu je každý člověk k těmto hříchům nakloněn, a to k některému více, k jinému méně. A proto je povinností každého kdo ví, jaké následky mají tyto hříchy, aby všech prostředků užil k tomu, aby se jich také nedopouštěl. Každého dne zrána učinme si dobrá předsevzetí a zvláště přistupujme častěji ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání! Uvažte častěji, že jediný z těchto hříchů má za následek ztrátu věčné blaženosti!

B) O šesteru hříchů proti Duchu Svatému

788. Proč se nazývají některé hříchy „hříchy proti Duchu Svatému“?

Některé hříchy se nazývají „hříchy proti Duchu Svatému“, protože zcela zvláštním způsobem odporují milosti Ducha Svatého, a proto brání obvykle obrácení hříšníka.

Hříchy³⁶⁸) proti Duchu Svatému se nenazývají tak, jako by jimi byl urážen jen Duch Svatý. Těmi hříchy bývá urážen i Bůh Otec i Bůh Syn, ale jmenují se tak hříchy proti Duchu Svatému, protože člověk, který se jich dopouští, zcela zvláštním způsobem odporuje milosti Ducha Svatého a tak se obvykle ani nevrátí k pokání. Pán Ježíš potvrzuje tuto pravdu slovy: „*Proto vám říkám: Každý hřích a každé rouhání může být lidem odpuštěno,*

³⁶⁸ Jak. Procházka II., p. 383-387

ale rouhání Duchu Svatému odpuštěno nebude.“ (Mt 12, 31 32)

Tím nechce ovšem Pán Ježíš říci, jako by nebylo odpuštěno tomu hříšníku, *kdyby činil pokání*, nýbrž chce říci, že obvykle takový hříšník pokání nečiní vůbec. Anebo s velikou obtíží a málokdy. Stává se to proto, že takový hříšník obvyčejně tím, co by jej přivedlo k pokání, tj. *milostí Ducha Svatého* a všemi prostředky, jež vedou ke spáse, *opovrhne* úmyslně a tvrdošíjně. A kde není obrácení, tam není odpuštění, ani v tomto ani na onom světě. Člověk může různě odporovat milostem Ducha Svatého, ale děje se to obvykle některým z těchto způsobů:

789. Které jsou hříchy proti Duchu Svatému?

Hříchy proti Duchu Svatému jsou:

1. *spoléhat opovážlivě na milosrdenství Boží,*
2. *zoufat nad milosrdenstvím Božím,*
3. *odpírat poznané křesťanské pravdě,*
4. *nepřát a závidět svému bližnímu milosti Boží,*
5. *mít zatvrzelé srdce ke spasitelnému napomínání,*
6. *setrvat až do konce úmyslně v nekajícím životě.*

1. Bůh je nejvyšš milosrdný, tj. odpouští nám naše hříchy, činíme-li pokání. Máme tedy a můžeme doufat v milosrdenství Boží. Kdyby si však někdo myslel „Bůh je nejvyšš milosrdný, on mi zase odpustí,“: a právě proto hřešil, že se na jeho *milosrdenství spoléhal*, tu by hřešil na milosrdenství Boží. Dopouští se hříchu proto, že Bůh je nekonečně milosrdný. (Někdy si i ve škole řekne žák: „Pan učitel je hodný, když úlohy nepřinesu, on mi to odpustí.“ Žák hřeší na jeho dobrotu.)

Bůh je sice nekonečně milosrdný a je připraven nám odpustit, i kdybychom se polepšili ještě v poslední hodině života. Víme, že lotr, ukřižovaný po pravici Pána Ježíše, obrátil se ještě v posledním okamžiku života a došel odpuštění. *Ale na to nesmíme úmyslně spoléhat. Písmo sv. praví*³⁶⁹: „*Neříkej: hřešil jsem, a co se mi stalo?... a nehromad' hřích na hřích.*“ (Sir 5, 4 5) Sv. Augustin praví: „Jeden byl na milost přijat, abychom nezoufali ale jen jeden, abychom úmyslně na milosrdenství Boží nehřešili.“

³⁶⁹ Srov. ot. 361. et sq.

Obvykle ti kteří odkládají pokání, spoléhali na milosrdenství a shovívavost Boží a zemřeli bez pokání. Příklad máme na lidech, žijících za času *Noema*.

Král *Manasses* velmi hřešil (2 Pa 33,12-17), ale polepšil se ke konci svého života, Bůh mu hříchy odpustil. Jeho syn *Amon* spoléhal na to a doufal, že Bůh, který odpustil jeho otci, odpustí též jemu, ale zemřel v hříších bez pokání. (2 Pa 33, 23) *Farizeové*, spoléhající na svůj původ od *Abraháma*. Kdo hřeší na milosrdenství Boží, zapomíná, že je Bůh spravedlivý.

2. Opakem tohoto hříchu je: *nad milosrdenstvím Božím zoufat*. Kdo si myslí, že mu Bůh jeho hříchy ani odpustit nemůže, dopouští se hříchu proti Duchu Svatému. Bůh chce, aby se obrátil s jeho milostí ještě i největší hříšník a povzbuzuje ho vždy svou milostí k pokání, ale hříšník dopouštějící se zoufalství, odmítá tuto milost Ducha Svatého. Bůh odpustil prvním rodičům, Davidovi, Petrovi, Maří Magdaléně, lotru na kříži atd., proto nemá hříšník příčinu k zoufání, jak to učinil *Jidáš*, *Kain* atd. Kdo zoufá na milosrdenství Boží, zapomíná, že je Bůh nejvýše dobrotivý.

3. Toho hříchu se dopouští, kdo *poznal pravdy křesťanského učení a přece je nechce přijmout*. Kdyby např. nevěřícím bylo zvěstováno učení Krista Pána tak, že by se mohli přesvědčit o pravdě toho učení, oni by však setrvali přece v nevěře a v bludech, hřešili by proti Duchu Svatému, pohrdali by milostí, kterou je osvěcuje Duch Svatý, aby mohli poznat pravdu. Tak odpírali učení Krista Pána *farizeové a zákoníci*, jeruzalémští obyvatelé atd. Viděli, že učení Pána Ježíše je dotvrzeno zázraky, tedy pravé, a přece neuvěřili. Sv. Štěpán vyčítal tento hřích židům slovy: „*Vy tvrdošíjní s neobřezaným srdcem a neobřezanýma ušima. Vy vždycky odporujete Duchu Svatému.*“ (Sk 7, 51)

Toho hříchu se dopouštějí i ti, kteří sice věří křesťansky, ale přitom nevedou křesťanský život.

Mnohý je přesvědčen o pravdě křesťanské víry, ale přece jí odporuje, nechce ji přijmout, protože nechce žít křesťansky, nechce v sobě potlačovat náruživost. Někde se konají např. misie, při nichž se podrobně vykládají křesťanské pravdy a dokazují. Mnohý poznává tyto pravdy, ale odporuje jim, hřeší proti Duchu Svatému. To platí i o kacířích.

4. Slyšeli jste, že závist je jedním z hlavních hříchů. Kdo jinému závidí vezdejší štěstí nebo jeho majetek, dopouští se závisti. Ale hříchem proti

Duchu Svatému je i závist, jestliže *nepřeje někdo jinému milost Boží*. Mnohý opovrhuje milostí Ducha Svatého a přece nechce, aby se jí dostalo jinému, závidí ji bližnímu, rmoutí se nad tím, když Bůh prokazuje jiným více milostí, když Duch Svatý jim uděluje např. dar pobožnosti, síly atd. Vidí-li např., že někdo přistupuje častěji ke svátosti pokání a Nejsvětější svátosti oltářní, i závidí mu to, ale sám přesto nechce být účasten této milosti.

Kain Abelovi záviděl milost Boží. Farizeové záviděli Kristu Pánu, že tak mnozí v něho uvěřili, že má moc konat zázraky, zvolali: „Co máme dělat? Vždyť ten člověk koná mnoho znamení? Necháme-li ho tak, všichni v něho uvěří...“(Jan 11, 47-48)

5. Napomíná-li někdo bližního, aby činil dobré a varoval se zlého, aby polepšil svůj život a vrátil se k Bohu, říkáme, že mu dává spasitelné napomenutí, neboť takové napomínání je k jeho spáse. Spasitelná napomenutí nám dává sám Bůh: buď nás vybízí vnitřním vnuknutím, nebo nás chce pohnout i výčitkami svědomí, abychom se odřekli hříchů a vedli ctnostný život. Totéž činí náš anděl strážný.

Spasitelná napomenutí dávají také rodiče, učitelé, kazatelé, zpovědníci, mistři atd. Také čtením dobrých křesťanských knih můžeme být povzbuzeni k dobrému. Nedbá-li však toho napomínání, nedá-li se jím pohnout, má zatvrzelé srdce, hřeší proti Duchu Svatému, který ho povzbuzuje svou milostí, aby jednal podle Boží vůle.

Příklady: Ačkoli Bůh *Kaina* napomínal: „Přemoz zlou žádost a panuj nad ní,“ přece neuposlechl. *Farao* byl napomínán četnými zázraky které činil *Mojžíš* z rozkazu Hospodina před ním, aby propustil izraelský lid, a přec nechtěl opustit svůj úmysl. Písmo sv. praví o něm: „*Faraonovo srdce se však zatvrdilo a neposlechl je, jak Hospodin předpověděl.*“ (Ex 7, 13)

6. Kající život vede, kdo si připomíná své hříchy často zkroušeně, lituje jich, obnovuje stále dobrá předsevzetí a skutky kající horlivě koná čili: přijímá svátost pokání. Kdo se však nechce obrátit k Bohu, kdo se nechce zbavit hříchů a kající skutky nechce konat: o tom říkáme, že vede *život nekající*. I ten, kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží a vede nekající život, mívá vůli se polepšit, ale odkládá pokání až na pozdější čas, až na hodinu smrti. Kdo ale ani nemá úmysl se polepšit, nýbrž *chce setrvat až do smrti ve hříších*, dopouští se toho šestého hříchu vůči Duchu Svatému.

Příklady: Obyvatelé Sodomy a Gomory, král Saul, Kain, Jidáš, Iotr na kříži (po levici), mnozí ze židů, jež Kristus Pán napomínal k pokání aj.

Tyto hříchy nebudou odpuštěny ani zde, ani na věčnosti, protože takový člověk nečiní pokání a umírá ve svých hříších.

C) O čtveru hříchů do nebe volajících

Určitý druh hříchů je čtvero hříchů do nebe volajících.

790. Proč se nazývají určité hříchy „hříchy do nebe volající“?

Určité hříchy se nazývají „hříchy do nebe volající“, protože se o každém z nich v Písmu svatém výslovně praví, že volá do nebe o pomstu, tj., že vyzývá božskou spravedlnost k trestu.

791. Které jsou hříchy do nebe volající?

Hříchy do nebe volající jsou:

1. *úmyslná vražda,*
2. *sodomský hřích,*
3. *utiskování chudých lidí vdov a sirotek,*
4. *zadržování nebo krácení mzdy dělníkům.*

1. Tímto hříchem stává se vinným ten, kdo připravuje³⁷⁰ bližního úmyslně a bezprávně o život.

Toho hříchu se dopustil nejdříve *Kain*. I řekl mu Hospodin: „*Co jsi učinil? Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země.*“ (Gn 4,10)

2. Sodomský hřích je zvláštní druh hříchu proti 6. přikázání Božímu. Dopouští se ho ten, kdo páchá nemravnosti se zvířaty. Nazývá se *sodomský*, protože se ho dopustili ve městě *Sodomě*. Je označen za *němý*, když o oněch hříších, podle sv. apoštol *Pavla*, se mezi křesťany nemá ani hovořit.

Město *Sodomu* a *Gomoru* stihl trest za něj. Čteme v Písmu sv.: „*Hospodin tedy řekl: Nářek na Sodomu a Gomoru je veliký, jejich hřích je velmi těžký...*“ (Gn 18,20)

3. *Chudí lidé* jsou ti, kteří mají velké nedostatky ve výživě, šatech, nedostatek v tom, co je nevyhnutelně potřebné k životu. *Vdovy* jsou ženy,

³⁷⁰ Srov. ot 420

jimž zemřeli manželé. *Sírotci* jsou děti, které nemají otce nebo matku.

Chudí lidé, vdovy a sirotci bývají opuštěni, proto máme mít s nimi soucit. Kdo však nemá s nimi soucit (nespravedlivý soudce, necitelný vydřiduch, falšovatel potravin aj.), nýbrž je utiskuje, nakládá s nimi nemilosrdně a nespravedlivě, dopouští se hříchu do nebe volajícího.

Toho hříchu se dopustil král *Antiochos*, když tak ukrutně nakládal se sedmi bratry Makabejskými. Již ve Starém zákoně se praví: „*Neubližujte vdově a sirotku. Jestliže jim ublížíš a oni budou ke mně volat, uslyším jejich křik.*“ (Ex 22, 22 23) A jinde: „*Což jí nestékají slzy po tvářích slzy s obviněním proti tomu, kvůli němuž pláčete?*“ „*Modlitba chudého proniká oblaka a nezastaví se, dokud tam nedojde.*“ (Sir 35,15 17)

4. Mzdou rozumíme vše to (obvykle plat), co dostává dělník, řemeslník, sluha atd. za svoji práci. Tímto hříchem je vinen nejen ten, kdo *zadržuje*, tj. *včas nevyplácí* dělníkům mzdy, nebo jim z toho, co si poctivě zasloužili krátí, *utrhuje*, tj. dává méně, než s nimi smluvil.

V Písmu sv. čteme: „*Nebudeš utiskovat nádeníka, chudého a utlačovaného mezi svými bratry i přistěhovalci, kteří žijí v tvé zemi, v tvých městech. Dáš mu jeho mzdu ještě téhož dne, než nad ním zapadne slunce, neboť je chudý a svým životem na ní závisí, aby nevolal proti tobě k Hospodinu a nespočinula na tobě vina.*“ (Dt 24, 14 15) V Novém Zákoně: „*Ale mzda, o níž jste ošidili sekače, co vám požali pole křičí a křik vašich ženců pronikl k sluchu zástupů Pána.*“ (Jak 5, 4) *Lában* ošidil *Jakuba* o mzdu.

D) O devateru cizích hříchů

Jiný druh hříchů jsou hříchy cizí.

792. Které hříchy se nazývají „cizí hříchy“?

„*Cizí hříchy*“ se nazývají *hříchy, které sice bývají spáchány jinými, kterými jsme však my spoluvinni.*

Kdo je toho příčinou, ať přímo či nepřímo, že se jiný dopustí hříchu, je spoluvinen na hříchu, dopustil se *cizího hříchu*. Kain zabil Ábela *vlastní rukou*, Herodes zabil betlémská pachoátka skrze své vojáky, tedy *cizí rukou*. Proto spáchal Herodes *cizí hřích*.

793. Kdy býváme spoluvinni cizími hříchy?

Cizími hřích býváme spoluvinni, když:

1. *radíme ke hříchu,*
2. *nařizujeme jiným hřešit,*
3. *svolujeme ke hříchu jiných,*
4. *navádíme jiné ke hříchu,*
5. *vychvalujeme hřích jiných,*
6. *mlčíme ke hříchu jiných,*
7. *netrestáme hřích jiných,*
8. *bereme podíl na hříchu jiných,*
9. *hájíme hřích jiných.*

1. Někomu radit znamená někomu, kdo se rozmýšlí, co má v jisté záležitosti dělat, říci: „Udělej to tak a tak.“

Herodias radila své dceři *Salome*, aby žádala na králi hlavu sv. Jana Křtitele. *Kaifáš* pravil ve veleradě nejvyšších kněží a farizeů: „*Vy vůbec nic nevíte ani nemyslíte na to, že je pro vás lépe, když jeden člověk umře za lid, než aby zahynul celý národ.*“ (Jan 11, 49 50) Radil jim tedy k tomu, aby usmrtili Krista Pána.

2. Velet, *nařizovat*, znamená něco poroučet, rozkazovat. Tohoto hříchu se dopouští, kdo jinému poroučí, aby udělal něco zlého.

Saul poručil svému synu *Jonatanovi* usmrtit Davida. *David* poručil listem *Joabovi*, aby zapříčinil Uriášovu smrt v bitvě. *Herodes Veliký* poručil, aby byla usmrce-na nemluvňátka v Betlémě. *Herodes Antipas* poručil, aby byl sťat sv. Jan Křtitel.

3. *Ke hříchu jiných svolujeme*, když jim nebráníme, nýbrž dovolíme, aby byly spáchány, ač bychom jim mohli zabránit.

Toho hříchu se dopustil *Áron*. Židé žádali, aby jim učinil modlu. *Áron* vyhověl jejich žádosti, nehleděl tedy, aby zabránil modloslužbě. Sám se sice nedopustil modlářství, ale byl spoluvinen, že se ho dopustili jiní. Pilát věděl, že Kristus Pán je nevinný, a přece svolil, aby byl ukřižován. *Šavel* svolil k usmrcení sv. *Štěpána*. (Sk 7, 59) Toho hříchu se dopouštějí i rodičové, hospodáři, představení, když dítkám, služebným nebo svým poddaným nezabraňují hřešit.

4. Navádět, *ponoukat* znamená svádět, lákat, aby někdo hřešil.

Eva ponoukala *Adama*, aby jedl ovoce ze zakázaného stromu. Žena *Putifarova* ponoukala Josefa ke hříchu. Po rozpadu židovské říše r. 975 na dvě království (Judské a Izraelské) chtěl *Jeroboam*, izraelský král úplně odloučit svou říši i z hlediska náboženského od *Judské* říše. I bylo mu proti mysli, aby jeho poddaní chodili i nadále do Jeruzalémského chrámu k náboženským slavnostem, neboť se obával, že by tak

zase došlo k sjednocení obou říší. Proto zavedl ve své zemi opět modloslužbu, kterou se kdysi prohřešili židé na poušti a kterou on sám poznal za svého pobytu v Egyptě. V *Betele* a *Danu* postavil zlaté modly, jež měly podobu býků („Apis“) a sváděl své poddané, aby se jim klaněli. (1 Král 12n) *Velekněží a farizeové* ponoukali lid, aby žádal ukřižování Pána Ježíše.

5. *Vychvalovat hříchy*. Toho hříchu se dopouští, kdo někoho chválí za to, že učinil něco zlého.

Když *Herodes Agrippa* dal usmrtit sv. apoštola *Jakuba*, chválili jej za to židé a *Herodes* povzbuzený jejich chválou, dal i sv. *Petra* vsadit do žaláře, aby ho dal setnout také po velikonoci. Tak hřeší i pochlebovači, kteří líčí hříchy a nepravosti jako nějaké dobro, a tak utvrzují jiné v jejich hříších. „*Oni sice znají Boží ustanovení, že zasluhuje smrti ten, kdo se dopouští takových věcí. Přesto však nejenže to dělají sami, nýbrž i schvalují, když to dělají druzí.*“ (Řím 1, 32) tj. kdo hříchy schvalují.

6. *Ke hříchu mlčet*. Toho hříchu se dopouští, kdo mlčí, ač by mohl zabránit domluvou nebo napomenutím hříchu jiných.

Ruben mlčel ke hříchu svých bratří, ač jako nejstarší byl povinen, aby zamezil hříchu. *Áron*, když se Izraelští klaněli zlatému teleti, mlčel. (Ex 32)

7. *Netrestat hřích*. Tohoto hříchu se dopouštějí zvláště rodiče a představení, kteří mají právo a povinnost trestat chybující dítky nebo poddané, ale nekonají tak. Tím jsou vinni, že oni páchají hříchy dál.

Eli netrestal své dva nezdárné syny *Chofniho* i a *Pinchase*. Zato byl potrestán smrtí, a oba synové padli ve válce s Filištinými.

8. *Brát podíl na hříchu jiných*. Tak hřeší ti, kdo napomáhají jiným ke hříchu nějakým způsobem. Např.: Jeden krade a druhý hlídá, aby jeho parták nebyl překvapen.

Tak hřešili přívrženci *Korovi*, *Datanovi* a *Abironovi*, když se bouřili na poušti proti *Mojžíšovi* a *Áronovi*. (Nm 6) Tehdy vzal Mojžíš na rozkaz Boha od každého knížete prut dvanácti rodů, na němž napsal jméno téhož rodu. Na prutu rodu *Leviho* bylo napsáno jméno *Áronovo*. Těch prutů bylo dvanáct, kromě prutu *Áronova*, které položil Mojžíš před Hospodinem ve stánku úmluvy, neboť Bůh řekl: „Koho z nich vyvolím, toho prut vykvete.“ Druhého dne ráno se zjistilo, že vyrostl *Áronův* prut a vypučel do květu i ovoce. Na památku byl uložen do archy úmluvy. Na hříchu *Baltazarově* se podíleli jeho hosté. (Dn 5)

8. *Hájit hřích jiných*, kdo se zastává anebo nerozumně omlouvá ty, kteří hřešili, aby nebyli trestáni.

Písmo sv. praví: „*Ospravedlnit zlosyna a odsoudit spravedlivého, obojí se oškliví*

Hospodinovi.“ (Př 17, 15) Hříchy jiných hájil král *Achab*, který vzal 451 kněží Baalových pod ochranu, zavedl fénickou modloslužbu v izraelské říši a dal pobít proroky. Tak hřeší také *soudci*, kteří soudí nespravedlivě, *advokáti*, kteří vedou nespravedlivou při a bezpráví berou do ochrany.

Na církevním sněmu v *Remeši*, jemuž předsedal papež Lev IX., byl obžalován jistý biskup, že jednal proti církevním zákonům. I povstal jiný a chtěl omlouvat jeho hříšné počínání. Jakmile však otevřel ústa, ztratil řeč a nemohl mluvit. Všichni se zhrozili, ale vzpomněli si, že kdysi svatý *Remigius*, jehož ostatky se nalézaly v chrámě, učinil němým jednoho, který chtěl rouhavě mluvit o Božství Páně. Papež pohlédl na nešťastníka a zvolal: „*Sv. Remigius* ještě žije!“ „*Svatý Remigius* ještě žije,“ zvolali všichni přítomní a padli na kolena a velebili moc spravedlivého Boha, který potrestal tak nápadně *zastávání hříchu*.

Varujte se cizích hříchů. Každý z nás má dost vlastních hříchů a má si snad brát na svědomí ještě cizí hříchy? Nepoznávají-li lidé jejich hrozné následky za svého života, pak je jistě poznají při své smrti! Jak krásná a spolu výstražná jsou slova starého Tobiáše, který promluvil k svému synu v domněnce, že se blížil konec jeho pozemského života. Obsahuje poučení.

Poučení: „*Synu můj! „Po všechny dny svého života měj na paměti Hospodina. Nehřeš, nepřestupuj jeho přikázání. „Neboj se synu, že jsme zchudli. Máš mnoho dobrého, jestliže se bojíš Boha, utíkáš od všeho hříchu a činíš dobře před Hospodinem.*“ (Tob 4, 5 21) „*Před hříchem utíkej jako před hadem.* (Sir 21, 2)

Druhý oddíl křesťanské spravedlnosti

Čiň dobré

Přechod: Křesťanská spravedlnost nespočívá jenom na tom, abychom se varovali zlého, nýbrž na tom, abychom také *konali dobré*. Kdyby zahradník vyplel ze zahrady všechny plevel a zahubil všechny hmyz, ale nenasázal do záhonů užitečné rostliny, nenesla by mu zahrada žádný užitek a nikomu by se též nelíbila³⁷¹. Toto žádá i křesťanská spravedlnost, abychom se nejen *varovali zlého, ale i činili dobré*. Písmo sv. praví: „*Varuj se zlého a čiň dobré.*“ (Ž 36 /37/, 27) Proto další oddíl katechismu je nadepsán: „*Čiň dobré.*“ A o tom nyní pojednáme.

³⁷¹ Brynych IV., p. 61

794. Co je dobré?

Dobré je to, co se srovnává s vůlí Boží, totiž: dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti.

„Něco se srovnává s Boží vůlí“ to význame znamená, že je to takové, jak to žádá Bůh. Boží vůli poznáváme skrze Boží a církevní příkázání, skrze předpisy řádných autorit, i hlas vlastního svědomí. Co tedy je tak vykonáno, jak to Boží a církevní příkázání, anebo Božský zákon, vyžaduje, to se srovnává s vůlí Boží a *to je dobré*.

Katechismus označuje toto dobro, v jehož cvičení spočívá křesťanská spravedlnost a jeví se ještě určitěji a nazývá je: *dobrymi skutky a snahou po křesťanské dokonalosti*, (Co rozumíme dobrými skutky a snahou po křesťanské spravedlnosti je vyloženo v ot. 829 a 845).

Aby člověk konal dobro, jak to žádá křesťanská spravedlnost, k tomu nemá ani dostatečné schopnosti, ani k tomu sám od sebe není nakloněn, naopak, člověk je více náchylnější ke zlé. Tuto schopnost a schopnosti konat dobro, jak to žádá křesťanská spravedlnost, musí křesťan nejdříve získat, osvojit si ji. A nabude jich křesťanskou ctností.

795. Čím nabýváme schopnosti a ochotu, činit dobré?

Schopnosti a předpoklady činit dobré, nabýváme křesťanskou ctností.

Křesťanská ctnost činí nás způsobilými konat dobré tak, jak to vyžaduje křesťanská spravedlnost.

Vedle *křesťanské* ctnosti je též *ctnost přirozená*, tu může získat každý člověk. Kdo totiž koná to, co svým rozumem považuje za správné a dobré, anebo k čemu má již od přirozenosti náklonnost a zálibu, a konání tohoto dobra si *osvojí*, ten má *ctnost přirozenou*.

Např. někdo má přirozený soucit s chudými lidmi a kdykoli některého chudého spatří, dá mu vždy almužnu. Dávat almužnu stalo se jeho obyčejem, on tomu přivykl tomu. Má *přirozenou ctnost dobročinnosti*.

Takovou přirozenou ctností je např. střídmost v jídle a pití, poslušnost, přátelství, dobročinnost atd.

Kdo má ctnost přirozenou, čili kdo je přirozeně ctnostný, koná jenom to, co

uznává rozumem za spravedlivé a dobré. Toto dobro snaží se konat jenom *vlastními silami*, a nikoli pomocí milosti Boží, a jen ze světských ohledů, a nikoli, aby se tím Bohu zalíbil. Jelikož takový člověk koná dobré skutky jen z *přirozených* pohnutek, nemůže si jimi si zasloužit odměnu nadpřirozenou.

O přirozené ctnosti nebudeme zde jednat, nýbrž jen o ctnosti křesťanské. Poněvadž *křesťanská ctnost* činí křesťana schopným a ochotným konat dobré skutky, a křesťan teprve, když tuto ctnost má, koná dobré skutky, pojednáme nejdříve o *křesťanské ctnosti*, pak o *dobrých skutcích* a konečně o *snaze po křesťanské dokonalosti*.

A) O křesťanské ctnosti

796. Co je křesťanská ctnost?

Křesťanská ctnost je nadpřirozený, od Boha vlitý (vložený) dar, který nás trvale schopnými a ochotnými činit dobré.

Křesťanská ctnost je *dar*, který uděluje Bůh naší duši neboli poskytuje, zároveň s posvěcující milostí Boží.

Je *darem nadpřirozeným*, protože ji člověk nemá od přirozenosti, nýbrž je přidána od Boha nadpřirozeným způsobem k jeho přirozeným darům, čili bývá *vlita do duše*.

Je darem z *nebe pro nebe*.

Křesťanská ctnost *nás činí trvale schopnými a ochotnými* činit dobré, tj. ona působí, že můžeme a rádi též konat chceme, pokud tento dar máme, dobré skutky. Tato *schopnost a ochota* konat dobré, zůstává *v duši na tak dlouho*, pokud máme posvěcující milost Boží. Jakmile křesťan posvěcující milost Boží ztratí, vytrácí se tím i nadpřirozená, Bohem udělená ctnost.

Sv. Tomáš Akvinský takto definuje ctnost: „*Ctnost je dobrý stav lidské duše, který působí, že člověk lehce koná dobré*“. Představme si *nemocného* člověka. Jak těžce vykonává jeho tělo životní funkce. Těžce dýchá, jen stěží stráví nějaký pokrm, stěží se obrací na svém loži. A příčinou toho je *nemoc*, čili chorobný stav jeho těla. Zcela jinak je to u zdravého člověka. Zdravé tělo lehce dýchá, lehce zažívá, lehce se pohybuje, vykonává nejtěžší práce. Příčinou tu je *zdraví*, tj. náležitý řádný, dobrý stav těla.

Podobné je to s duší. *Závadovost* je její choroba, totiž ta právě způsobí, že člověk páchá často a lehce hříchy a velmi těžce dobré skutky. Zdravím duše je *ctnost*. Ctnostná duše, tj. člověk s duší křesťansky ctnou, činí dobré rád, postupuje velmi lehce, bez velkých námah, bez obtíže, bez boje.

Nazveme-li např. *modlitbu* dechem duše: hle, jak těžce dýchá duše bezbožná, s jakou nechutí, a jakým namáháním vykonává modlitbu a jak lehce se naopak povznáší k Bohu duše ctnostného!

Nazveme-li *slovo Boží* pokrmem duše, jak těžce a nerad je poslouchá bezbožný, ale rád a ochotně křesťan *ctnostný*. *Ctnostná* duše koná velmi lehce všechny práce svého povolání a nic, co zveme *dobrým*, není jí zatěžko.

797. Proč se nazývá křesťanská ctnost nadpřirozeným od Boha vlitým (vloženým) darem?

Křesťanská ctnost se nazývá nadpřirozeným, od Boha vlitým (vloženým) darem, protože nám není přidána už od přirozenosti, nýbrž uděluje se nám teprve při našem ospravedlnění od Boha, takřka vlévá.

Křesťanská ctnost *nám není přidána od přirozenosti*, tj. naše duše byla stvořena bez křesťanské ctnosti. Tento dar byl teprve udělen u křtu sv. a to zároveň s posvěcující milostí Boží.

798. Uděluje se nám křesťanskou ctností též zručnost a obratnost v konání dobrého?

Křesťanskou ctností se nám uděluje sice schopnost a ochota ke konání dobrého, ale zručnost a obratnost v konání dobrého si musíme nejdříve získat věrným spolupůsobením s milostí Boží a vytrvalým cvičením i v něm.

Křesťanská ctnost činí člověka *schopným*, že může konat dobré skutky a *ochotným*, aby je chtěl konat rád³⁷². Zručnost a obratnost v konání dobrého si křesťan musí nejdříve získat *věrným spolupůsobením milosti Boží*, tj. musí neustále procvičovat s milostí Boží schopnost a ochotu ke konání dobrého. Stálým opakováním dobrých skutků jako: udílení almužny, cvičení se v trpělivosti, střídmosti atd., dosáhne jisté zručnosti a obratnosti v konání těchto dobrých skutků, tím mu pak konání dobrých skutků nečiní žádné potíže.

Příklad: Když se nadané dítě začne něčemu učit, má již schopnost a ochotu neboli způsobnost ke psaní, čtení atd. Ale zručnost a obratnost v psaní, čtení atd. nabude teprve častým procvičováním. Podobně řemeslník atd.

³⁷² Brynych IV., p. 126

Ke ctnosti je třeba též *ustavičné snahy* čili *vytrvalosti*. Někdo sice dělá to, co se srovnává se zákonem Krista Pána, ale činí to *jen někdy* a nesnaží se, aby to činil vždy. Takový člověk nemá pravou ctnost.

Jako jsou různé druhy hříchů, tak rozdělujeme také i ctnosti.

Vlastně je *jedna ctnost*, totiž *stálá vůle, ustavičná snaha* plnit vůli Boží, zachovávat *všechna* Boží přikázání. Sv. Augustin uvádí: „Ctnosti všechny jsou květy jednoho věnce, větve jednoho stromu a všechny se drží pospolu jedním nerozpojitelným svazkem.“ Proto, kdo třeba přestupuje často jen *jediné* přikázání Boží, není ctnostný. Kdo např. má všechny dobré vlastnosti křesťana, při tom však je lakomý, není zajisté ctnostný.

Ale přikázání Boží jsou různá, jedno nás učí, jak se máme chovat k Bohu, jiné, jak se máme chovat k sobě a další k bližnímu.

A že ctnost se osvědčuje plněním různých přikázání, proto mluvíme též o *různých ctnostech* a *různých druzích ctností*, jako jsou i různé druhy hříchů, ačkoliv je vlastně také jen jeden hřích, tj. přestoupení Božího zákona.

799. Jak se rozdělují křesťanské ctnosti?

Křesťanské ctnosti se rozdělují na božské a mravní ctnosti.

O každém druhu pojednáme zvlášť.

1. O božských ctnostech

Božské ctnosti nazýváme ty, které si sami nemůžeme získat, nýbrž ty, které jsou nám vlity bezprostředně od Bohem a které se opět bezprostředně vztahují na Boha. (Bůh je jejich *původcem, předmětem a pohnutkou* k nim.)

800. Které jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

Jsou *jen* tři božské ctnosti, poněvadž úplně postačují, abychom se spojili s Bohem, je-li to na zemi možné. Sv. Pavel praví: „*Nyní trvá víra, naděje a láska, tato trojice. Ale největší z nich je láska.*“ (1 Kor 13,13)

Z víry, naděje a lásky vzniká všecken bohumilý život. Bohumile žije ten, kdo se přibližuje k Bohu, svému poslednímu cíli. Avšak k Bohu nás přivádějí božské ctnosti nejblíže, neboť *vírou* Boha poznáváme, *naděje* nás

nabádá, abychom po Bohu víc a více toužili, a *láska* nás s Bohem spojuje.

801. Co je křesťanská víra?

Křesťanská víra je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, která způsobuje na základě Boží pravdomluvnosti, že všechno to, co máme, považujeme za pravdu: co Bůh zjevil a co předkládá k věření skrze katolickou církev.

Viz ot.6.

Víra je *Bohem vložená ctnost*, tj. Bohem propůjčená schopnost i okolnost křesťansky věřit. Bez té schopnosti a ochoty ani nemůže duše tak věřit.

Křesťanská víra je *nadpřirozená ctnost*, tj. z nebe pro nebe propůjčený dar, který duše nemá od své přirozenosti. Duše byla stvořena bez tohoto daru. Teprve později, a to, když se udělila duši posvěcující milost, byla propůjčena s touto milostí čili vlitá zároveň duši božská ctnost: *víra*, a teprve od tohoto okamžiku může člověk věřit křesťansky.

Křesťan věří *pro Boží pravdomluvnost*, tj. věří proto, co Bůh zjevil a katolická církev předkládá k věření, protože *Bůh je nejvyšší pravdomluvný*, zjevuje a může zjevit jedinečnou pravdu.

802. Co je křesťanská naděje?

Křesťanská naděje je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou pro Boží všemohoucnost, dobrotu a věrnost s pevnou důvěrou očekáváme všechno, co nám Bůh slíbil pro zásluhy Ježíše Krista.

Viz ot. 254-257.

Tato ctnost se též propůjčuje duši zároveň s posvěcující milostí Boží, a udílí duši schopnost a ochotu *křesťansky doufat*. Křesťan, mající tuto ctnost, očekává s důvěrou vše, co mu Bůh slíbil. A očekává to proto, že Bůh je *všemohoucí*, tj. on vše, co nám slíbil, může dát, je *nejvyšší dobrotivý*, tj. on nás miluje a rád nám chce dát vše, a je ve svých slibech *nejvyšší věrný*, tj. co slíbil, on též vyplní. A vše nám to chce dát proto, že nám to zasloužil Pán Ježíš svou smrtí na kříži, tedy: *pro zásluhy Ježíše Krista*.

803. Co je křesťanská láska?

Křesťanská láska je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou milujeme Boha pro jeho nekonečnou dokonalost a dobrotu nade všechno, a pro Boha milujeme sebe a bližního.

Viz ot. 327-343.

Jako *obě* předcházející ctnosti tak i tato ctnost se propůjčuje duši zároveň s posvěcující milostí Boží a udílí duši schopnost a ochotu *milovat křesťansky*. Křesťan, který má tuto ctnost, miluje Boha nade všechno a to pro jeho *nekonečnou dokonalost a dobrotu*, tj. protože má všechny dobré vlastnosti v nejvyšší míře a protože je tak dobrotivý, že ani více být nemůže, neboli, protože je *dobrota nejvyšší*.

804. Proč se jmenuje víra, naděje a láska „božské ctnosti“?

Víra, naděje a láska jmenují se – „božské“ ctnosti, protože Bůh sám je bezprostřední předmět a pohnutka těchto ctností.

Víru, naději a lásku nám Bůh vlévá do duše spolu s milostí Boží. On je *dárce* čili *původce* těchto božských ctností. Bůh je však též bezprostřední *předmět* a *pohnutka* těchto ctností.

805. Co praví: Bůh sám je bezprostřední předmět božských ctností?

Bůh sám je bezprostřední předmět božských ctností, znamená: božskou ctností víry věříme v samého Boha, božskou ctností naděje doufáme v samého Boha, božskou ctností lásky milujeme samého Boha.

Víra, naděje a láska směřují *přímo* k Bohu a vztahují se přímo na něho, i Bůh sám, nebo některá jeho vlastnost působí v nás, abychom v něho věřili, doufali a milovali jej.

V koho věříme? V *Boha*. V koho doufáme? V *Boha*. Koho milujeme? *Boha*. Bůh je tedy bezprostředním, přímým předmětem těchto ctností.

Příklad: Dobré dítě miluje své rodiče, myslívá na ně často, připomíná si jejich lásku, mnohonásobná dobrodiní, která od nich obdržela, osvědčuje jim svoji lásku slovy, skutky atd. Myšlení, slova a jeho jednání směřují *přímo k rodičům*. Koná-li však dítě nějakou práci, jestli se pilně učí atd., aby tím působilo svým rodičům radost, tu bývá sice činnost jeho přímo obrácena k práci, k učení atd., ale nepřímě směřuje přece také k rodičům, kterým chce svou prací, nebo též i pilností, udělat radost.

Božské ctnosti směřují *přímo* k Bohu. Ale i jiné ctnosti mají směřovat k Bohu, mají být konány pro Boha. Ony však nesměřují *přímo* k Bohu. *Štědrost* např. nesměřuje přímo k Bohu. Bůh není jejím bezprostředním předmětem, nýbrž bližní, jemuž pomáháme udělováním almužny. Ale *nepřímo* mají také směřovat k Bohu i všechny ostatní ctnosti a být konány pro Boha.

806. Co znamená: Bůh sám je bezprostřední pohnutka božských ctností?

Bůh sám je bezprostřední pohnutka božských ctností, znamená: Boží pravdomluvnost nás pobízí, abychom věřili Bohu; Boží všemohoucnost, dobrota a věrnost, abychom v něho doufali; nekonečná Boží dokonalost a dobrota, abychom jej milovali.

Věříme v to, co Bůh zjevil, ne snad proto, že jsme to poznali rozumem, nebo, že nám byla dokázána pravda, ale věříme to proto, že Bůh, věčná pravda a moudrost, to zjevil. Doufáme v to, co nám Bůh slíbil, když je to Bůh všemohoucí, nekonečně dobrotivý a v plnění svých slibů věrný. Milujeme Boha, neboť jde o bytost nejdokonalejší a samo o sobě nejvyšší dobro.

Pro koho věříme? *Pro Boha.* Pro koho doufáme? *Pro Boha.* Pro koho milujeme? *Pro Boha.* Důvod, či pohnutka, víry, naděje a lásky je *Bůh sám.*

807. Co znamená: „vzbuzovat“ tři božské ctnosti?

„Vzbuzovat“ tři božské ctnosti znamená: ujišťovat Pána Boha, že v něho věříme, v něho doufáme, jej milujeme, a proč tak činíme.

Pána Boha *ujišťovat*, tj. projevovat zcela vážně, opravdově, že v něho věříme, doufáme a jej milujeme. Můžeme buďto *zevně* ústy, anebo *vnitřně* jen v duchu projevovat, že v Boha věříme, v něho doufáme, jej milujeme.

Obvykle užíváme ke vzbuzení božských ctností zvláštní vzory (formule), jak je máme na konci katechismu (č. 17) Avšak není třeba, abychom právě jen těmito slovy vzbuzovali božské ctnosti, můžeme to učinit svými vlastními slovy. Vzbuzovat božské ctnosti je v jisté době, nebo při jistých příležitostech naší povinností.

808. Kdy jsme povinni vzbuzovat víru, naději a lásku?

Víru, naději a lásku jsme povinni vzbuzovat:

1. *jakmile máme ve svatém náboženství dostatečné znalosti, jsme vycvičení,*
2. *častěji v životě, zvláště v těžkém pokušení proti těmto ctnostem,*
3. *v nebezpečí života a v hodinu smrti.*

1. Tyto ctnosti nám byly vloženy u křtu sv. Dosud jsou ale do nás jen vloženy, jakoby v nás dřímaly. Proto, jsme-li ve sv. náboženství již dostatečně vycvičení ve znalostech, máme je vzbudit, výslovně projevit, že věříme, i doufáme v, a milujeme, Boha. U křtu sv. kmotři slíbili naším jménem, že budeme v Boha věřit, doufat, milovat. Nyní to máme sami slíbit Bohu, čili projevit svou víru, naději a lásku. (Viz obnovení slibu křestního.) Dále, když přijímáme sv. svátosti, hlavně Nejsvětější svátost oltářní, máme vzbuzovat tři božské ctnosti.

Můžeme to častěji učinit třeba zcela kratičkými slovy, např.: „Bože můj, věřím v tebe, a věřím, co jsi zjevil, protože jsi věčná a neskonalá pravda.“ „Bože můj, doufám, co jsi nám slíbil, protože jsi všemohoucí, věrný, nekonečně milosrdný a dobrotivý.“ „Bože můj, miluji tě, protože jsi největší dobro a náš největší dobrodinec.“

2. Čím častěji je vzbuzujeme, tím více nám to prospívá, tím více se v těchto ctnostech utvrzujeme. Měli bychom je vzbuzovat zvláště *v neděli a ve svátek*, protože ty dny jsou ustanoveny, abychom v nich ctili Pána Boha a sloužili mu. Dobré je také, vzbuzujeme-li božské ctnosti každý *večer*, než jdeme spát a *kdykoli přijímáme některou svátost* atd., *ale zvláště za těžkého boje proti těmto ctnostem*. Vznikaly by v nás pochybnosti proti víře, anebo sváděli by nás bezbožní lidé k nevíře, prosme Pána Boha, aby nás ve víře posilňoval, zvolejme toto: „Pane Bože, věřím v tebe.“ Kdyby se vzdámala by se v někom nedůvěra, pochybnost, může-li anebo chce-li mu Bůh odpustit hříchy, nebo v jeho potřebě mu pomoci, tu má vzbuzovat naději a volat: „Doufám v tebe, ó, Bože, protože jsi všemohoucí a nejvyšší dobrotivý.“ Kdyby byl někdo pokoušen v době soužení, aby Pána Boha nemiloval, protože sesílá na něj tak nemilá utrpení, nechť vzbudí lásku větou: „Bože můj, miluji tě nade všechno, neboť jsi hoden nejvyšší lásky. Rozněť mou lásku k tobě!“

3. Celá věčnost záleží na okamžiku smrti. A právě před smrtí na nás

doráží ďábel nejvíce, aby nás svedl. Abychom tedy vyšli v tom okamžiku jako vítězové z boje, pomáhá nám k tomu vzbuzení božských ctností. Neboť člověk se bojí *smrti*, a proto má vzbudit víru a pamatovat si, že jako Kristus Pán zvítězil nad smrtí a vstal z mrtvých, že i on jednou vstane z mrtvých. Umírající se obává *soudu*, *ale víra* mu však připomíná, že hned po smrti ho bude soudit shovívavý a milosrdný soudce Ježíš Kristus. Víra mu zároveň přivede na mysl, že Boží Syn trpěl již za jeho hříchy a vykoupil jej svou smrtí. Vzbudí-li *naději*, bude naplněn důvěrou v Boha a v neskonale zásluhy Ježíše Krista a odevzdá se pak úplně do jeho svaté vůle. Vzbudí-li pak *lásku*, bude toho litovat, že Pána Boha, nejvyšší dobro, urážel svými hříchy a bude toužit, aby se s ním spojil na věčnosti.

2. O mravních ctnostech

Přechod: Božské ctnosti směřují přímo k Bohu a jimi osvědčujeme své povinnosti k Bohu. Ale máme též povinnosti k sobě samým a k bližnímu. Ctnosti, kterými osvědčujeme povinnosti k sobě samým a k bližnímu, nazýváme *mravními*. Zušlechťují naše mravy. Slovem „*mravy*“ rozumíme všechno smýšlení a jednání člověka, neboli všechno jeho chování a jednání k sobě a k bližnímu. Jestliže myšlení a jednání člověka k sobě a jeho bližním je takové, jak to žádá Boží vůle, říkáme o něm, že má *dobré mravy*. Odporuje-li jeho smýšlení a jednání (k sobě a bližnímu) Boží vůli, říkáme, že ten člověk má *špatné mravy*.

809. Kdy je mravní cítění milostí a kdy nesou osudovost?

Schopnost a ochotu, aby se tak zařídilo všechno smýšlení a jednání k sobě a k bližnímu, aby to bylo Bohu příjemné, to *dostáváme od Pána Boha*. Proto jsou i mravní ctnosti, jak je zde katechismus vysvětluje, *nadpřirozené, vložené ctnosti*. Může je ovšem člověk získat stálým cvičením se, *bez zvláštní Boží pomoci*, v té či oné ctnosti, např. vlídnost, trpělivost, shovívavost, zdvořilost, dobročinnost apod., ale tyto přirozené ctnosti nejsou v pravém slova smyslu mravní ctnosti *křesťanské*.

Protože poměr (smýšlení a chování) člověka k sobě a jeho bližnímu vyžaduje mnoho různých povinností, proto jsou i *různé mravní ctnosti*.

810. Které mravní ctnosti si máme zvláště pamatovat?

Zvláště si máme pamatovat tyto mravní ctnosti :

1. *čtyři hlavní ctnosti,*
2. *ctnosti, které jsou protikladem sedmi hlavních hříchů,*
3. *ctnosti, které Ježíš Kristus zvláště zdůraznil ve svém kázání na hoře,*
4. *ctnosti, které se nám zvláště přikazují v evangeliu.*

O každém z těchto druhů ctností pojednáme.

A) O čtveru hlavních ctností

Jako při pojednání o hříších jsme poznali, že jsou mnohé hříchy, z nichž zase jiné vznikají, tak jsou i mezi mravními ctnostmi zase mnohé, jež v sobě zahrnují i jiné, a tyto nazýváme *hlavní* (základní, kardinální) *ctnosti*.

811. Které jsou čtyři hlavní ctnosti?

Čtyři hlavní ctnosti jsou:

1. *opatrnost, (pozn. nově:moudrost)*
2. *spravedlnost,*
3. *statečnost,*
4. *mírnost.*

Písmo sv. nám samo ukazuje na *hlavní* ctnosti slovy: „*A když někdo miluje spravedlnost, plodem jejích námah jsou ctnosti, poněvadž ona učí mírnosti a opatrnosti, spravedlnosti i statečnosti, v lidském životě není nic užitečnější.*“ (Mdr 8, 7)

812. Proč jsou opatrnost (=moudrost), spravedlnost, statečnost a mírnost „hlavní ctnosti“?

Opatrnost (nově moudrost), spravedlnost, statečnost a mírnost jsou „hlavní ctnosti“, neboť obsahují i zahrnují všechny ostatní mravní ctnosti.

Hlavní ctnosti obsahují a zahrnují v sobě všechny ostatní mravní ctnosti, tj. všechny ostatní mravní ctnosti vznikají jakoby z nějakého kořene právě z těchto čtyř ctností, takže, kdo má tyto čtyři ctnosti, má i ostatní

mravní ctnosti, a opačně. Ony i *zahrnují* ostatní ctnosti, tj. ony jim dávají, či propůjčují, *pravou míru*, aby např. spravedlnost se nezvrhla v bezcitnost, štědrost v marnotratnost, spořivost v lakotu, zdvořilost v pochlebování atd.

Nazýváme je jinak také *kardinální ctnosti*. Slovo *cardo* znamená veřeje. Jako stojí dveře na veřejích a otáčejí se kolem nich, tak také všechny ostatní mravní ctnosti spočívají na těchto čtyřech hlavních ctnostech. Nazývají se *základní ctnosti*, poněvadž tvoří základ ke všem ostatním mravním ctnostem, takže bez nich, jako budova bez základu, nemůže obstát žádná jiná mravní ctnost.

813. Co je opatrnost (moudrost)?

Opatrnost je ctnost, pomocí níž poznáváme, co máme činit v jednotlivých případech, abychom jednali bohumile.

Opatrný, moudrý obecně je ten, kdo ke všemu, cokoli podniká, volí nejvhodnější prostředky, a přihlíží k nim zásadně vždy, aby z toho, co činí, měl užitek, anebo alespoň neutrpěl škodu. O této opatrnosti není v katechismu zmínka, nýbrž o *opatrnosti (moudrosti) křesťanské*, která je nadpřirozená, vložená ctnost do duše s posvěcující milostí. Touto ctností poznáváme, co máme dělat v jednotlivých případech, tj. poznáváme, co v každém případě, ať jde o práci, anebo o odpočinek, štěstí anebo neštěstí, zkrátka ať nás cokoli potká, máme činit tak, abychom jednali bohumile.

K této ctnosti nás nabádá apoštol národů slovy: „*A nepřizpůsobujte se již tomuto světu, ale změňte se a obnovte svoje smýšlení, abyste dovedli rozeznat, co je vůle Boží, co je dobré, bohubilé a dokonalé.*“ (Řím 12, 2) A Pán Ježíš: „*Bud'te opatrní jako had.*“ (Mt 10, 16) Had, hrozí-li mu nebezpečí, snaží se především zachránit si hlavu, a proto ji v nebezpečí chrání svým ovinutým tělem, anebo se snaží ukrýt pod kámen. I kdyby mu někdo usekl kus těla, dokud nepoškodí hlavu, bude stále živý. Podobným způsobem máme i my pečovat vždy o to, abychom zachovali svou duši k věčnému životu, ať nás potká cokoli.

Příklad *opatrnosti* nám podal Kristus Pán v podobenství o pěti moudrých a pěti nemoudrých pannách (družičkách). (Mt 25) Bylo jim uloženo, aby vyšly vstříc ženichovi a nevěstě podle zvyku východních krajů s rozžatými lampami. *Panny moudré* vzaly s sebou nejen lampy, ale i nádoby s olejem. *Nemoudré* (neopatrné) však, ač věděly, proč se vlastně sešly, vzaly sice lampy, ale na olej zapomněly. Ženich dlouho nepřicházel a panny usnuly. Najednou o půlnoci nastal křik: „*Ženich je tady,*

jděte mu naproti. “ Tu všechny panny vstaly a začaly si upravovat lampy. *Nemoudré* prosily *moudré*: „Dejte nám trochu oleje, lampy dohasínají.“ Ale *moudré* odpověděly: „Nemůžeme, nestačilo by pak ani nám, ani vám, dojděte si raději k prodávacům a kupte si.“ Jakmile však odešly nakoupit, přišel ženich a ty připravené vešly s ním na svatbu a dveře se zavřely. Později přišly i ostatní panny a volaly: „Pane, pane, otevři nám!“ On však odpověděl: „Amen, pravím vám. Neznám vás.“ Bďte tedy, protože neznáte den ani hodinu.

Panny moudré poznaly, co je jejich úlohou, tedy uvítání ženicha *s rozžatými lampami*. Proto vzaly s sebou nejen *lampy ale i olej* uchystaný ve zvláštních baňkách k přilítí. Ano i pak, kdy nemoudré panny svou nesnáz uznaly, chovaly *se opatrně*, nechaly olej sobě, aby nezhasly lampy všem. (Mt 25n)

Tou pannou, která má vstříc vyjít ženichu, je *naše duše*. *Ženich* je Ježíš Kristus, který nás chce přivést do nebeského večeřadla věčné blaženosti. Panny, jimž lampy hasnou, jsou lidé, kteří zapomínají na svou spásu a užívají nevhodné prostředky, jako povrchní, neplatné sv. zpovědi atd. Kdo ale má na paměti svou spásu, k jejímu dosažení užívá všech prostředků a je křesťansky opatrný. O tuto ctnost prosil Šalomoun. Když se mu totiž zjevil Hospodin ve snách, a dal mu na vůli, aby žádal, cokoli chce, odpověděl: „...*Dej mi srdce schopné umění rozeznat zlé a dobré, abych mohl tvůj lid dobře soudit.*“ I dal mu Hospodin srdce moudré a rozumné.

814. Co je spravedlnost?

Spravedlnost je ctnost, kterou jsme ochotni dávat každému to, čím jsme mu povinni.

Již jednou jsme mluvili o křesťanské spravedlnosti. (ot. 754) Zde mluvíme o ní jako *o jedné z hlavních ctností*. Je pak *spravedlivost*, Bohem vložená ctnost, *jíž jsme ochotni dávat každému to, čím jsme mu povinni*, tj. každému dávat, co mu náleží po právu, na co má právo, jako na své vlastnictví, úctu, vděčnost, poslušnost atd. Kristus Pán nás napomíná: „*Dávejte tedy, co je císařovo, císaři a co je Božího, Bohu!*“ (Mt 22, 21)

Poddaný, chce-li být *spravedlivý*, má ctít své *představené*, poslouchat je, milovat, dávat jim daně atd.

Představení zase mají poddané chránit před bezprávím, vést je k dobrému atd.

Když patriarcha *Jakub* posílal podruhé své syny do Egypta pravil jim:...,*Vezměte také ještě jednou tolik peněz s sebou, či mimo to i peníze, kteréž jste našli v pytlí a snad se tam omylem dostaly.*“ Když na místo *spravedlivého soudce*

*Samuela nastoupil nový král, svolal Samuel všechen lid a promluvil k němu takto: „Mluvte o mně před Hospodinem,... vzal jsem někomu vola neb osla, učinil jsem někomu násilí, utiskoval jsem někoho, vzal jsem dar od někoho?“ I řekli zástupci: „Nečinil jsi nám násilí, ani jsi nás neutiskoval, ani jsi nevzal nic z ruky některého z nás.“ (1 Král 12, 3) O Tobiášovi se vypravuje, jak byl k Bohu i lidem *spravedlivý*. Když pak oslepl, a jeho manželka přinesla jednou domů darem získaného kozlíka, zvolal: „Odkud je ten kozlík? Snad není kradený! Vraťte jej jeho majitelům! Není nám dovoleno jíst nic kradeného.“ (Tob 2, 13) Sv. Pavel praví: „*Dávejte každému co mu patří: komu daň, tomu daň a komu clo, tomu clo, komu uctivost, tomu uctivost a komu čest, tomu čest.*“ (Řím 13, 7 8)*

815. Co je statečnost?

Statečnost je ctnost, kterou usilujeme a vykonáváme dobré přes všechny obtíže a raději všechno trpíme, než bychom se dopustili hříchu.

Konání dobrých skutků je spojeno s obtížemi, avšak křesťan se nesmí lekat obtíží a překážek, nýbrž má je statečně přemáhat, kdyby to žádala vůle Boží, má podstoupit i smrt, než aby se dopustil těžkého hříchu.

Schopnosti a ochotu konat přes všechny obtíže dobré skutky, nabývá křesťan *statečností*, která je mu vložena v posvěcující milosti. Tato ctnost sílí jeho vůli, takže se nedá ničím zastrašit při plnění svých povinností.

Příklady: *Noe* byl statečný a zachovával víru uprostřed bezbožného světa. *Tobiáš* se varoval od mládí bezbožných společníků a když byl v asyrském vyhnanství, těšil všechny s ním zajaté, krmil hladové a oblékal nahé. I když bezbožný král *Senacherib* jej chtěl zavraždit, nedal se odvrátit od vykonání svých náboženských povinností. Král mu vzal všechen majetek, Bůh na něho seslal slepotu, ale *Tobiáš* překonal *statečně* tyto obtíže a ještě děkoval Pánu Bohu, že mu dal příležitost víru tak *statečně* osvědčit. *Eleazar. Sedm bratrů Makabejských. Sv. Jan Křtitel*. Když pojal Herodes za manželku *Herodias*, manželku svého žijícího brata, vytýkal mu to slovy: „*Nesluší se, abys měl za ženu manželku svého bratra.*“ (Mk 6, 18) Zato byl sťat. *Sv. apoštolové*. Po seslání Ducha Svatého uzdravili v Jeruzalémském chrámu (*Petr a Jan*) člověka chromého od narození a hlásali pak udivenému lidu Ježíše Krista, zvláště pak jeho zmrtvýchvstání. To se nelíbilo mocným tohoto lidu, i přišli, vztáhli ruce na sv. apoštoly, a vsadili je do žaláře. Nazítrí předvedli je před celou radu, a domlouvali jim s pohružkou, aby již nikdy nekázali ve jménu Kristově. Ale *Petr a Jan* odpověděli a řekli jim: „*Sud'te, zdali je před Bohem správné, abychom poslouchali více vás nežli Boha, je přece nemožné, abychom nemluvili o tom, co jsme viděli a slyšeli.*“

Za našich dnů potřebujeme zvlášť takovou *statečnost*. Posměch světa, zlý příklad lidí ve světě vznešených, nevěrecké učení hlásané ústy a tiskem, lichý stud, ztráta zisku ano i vyhrůžky mocných a bohatých, a k tomu ke všemu naše vlastní tělo, naše vlastní náklonnost ke zlému, to jsou ty obtíže a překážky, které se staví do cesty křesťanu v konání dobrých skutků, ale které musí *statečně* překonat. „*Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo. Ukážu vám, koho se máte bát: Bojte se toho, který když usmrtí, má moc uvrhnout do pekla. Ano, říkám vám: toho se bojte.*“ (Lk 12, 4 5)

816. Co je mírnost?

Mírnost je ctnost, kterou ovládáme všechny nedovolené, zvláště všechny smyslné nebo nečisté náklonnosti a užíváme jen mírně dovolené věci.

Náklonnost mít znamená: klonit se k něčemu. Kloníme-li se k něčemu zlému, anebo kloníme-li se k něčemu dovolenému, ale přespříliš, *nedovolenou mírou*, říkáme, že je to *nedovolená, zlá náklonnost*. Kloníme-li se k něčemu, co našemu tělu, neboli smyslným žádostem lahodí, je to *smyslná náklonnost*. Např. náklonnost k nemírnému jídlu a pití atd. Vztahuje-li se tato náklonnost na dovolené věci a nepřekročuje-li pravou, dovolenou míru, není hříšná, není nedovolená. Vztahuje-li se náklonnost na něco nestoudného, nemravného, nazýváme ji *nečistou* neboli *tělesnou náklonností*.

Následkem prvotního hříchu je člověk nakloněn ke zlému, avšak zlé náklonnosti máme ovládat, a to tak, aby nás nesvedly ke konání zlého. Zvláště musíme bojovat proti všem *nečistým náklonnostem* a ovládat je, protože vedou k těžkým hříchům.

Křesťanskou mírnost má tudíž ten, kdo:

1. potlačuje úplně všechny smyslné aneb nečisté náklonnosti a
2. užívá dovolených věcí jen mírně.

Dovolených věcí máme mírně užívat, tj. užívat dovolených radostí a pozemských dober jen tak, aby nebylo jejich užívání na závalu spáse naší duše a zdraví těla, tedy máme jich užívat tak, jak to předepsal Bůh, neboli jak to chce. Naše přísloví říká: „Všeho (tj. dovoleného) s mírou“.

Ctnost *mírnost* nám slouží k ovládání a panování nad našimi náklonnostmi. Sv. Petr vybízí nás těmito slovy ke cvičení se v mírnosti: „*Zdržujte se tělesných žádostí, protože ony bojují proti duši.*“ (1 Petr 2, 11)

B) O ctnostech, které jsou protikladem sedmera hlavních hříchů

817. Které ctnosti jsou protikladem sedmi hlavních hříchů?

Protikladem sedmi hlavních hříchů jsou tyto ctnosti:

1. pokora	protikladem pýchy,
2. štědrost	lakomství,
3. čistota	smilství,
4. přízeň	závisti,
5. strídmost	nestřídmosti,
6. tichost	hněvu,
7. horlivost	lenosti.

O každé z těchto ctností pojednáme.

818. Co je pokora?

Pokora je ctnost, kterou uznáváme svou vlastní slabost a hříšnost jako určené Bohem a sloužící k našemu dobru, a proto se rádi ponížujeme.

Abychom byli pokorní, jsou potřebné tři okolnosti :

1. *Abychom vše dobré přičítali*, tj. vše dobré, co máme na těle i na duši považujeme za Boží dar a abychom Bohu za to děkovali a jej ctili.

Každý z nás má mnoho dober od Pána Boha: jeden vyniká nadáním, zbožností a mírností, jiný kypí zdravím, vyniká krásným vzrůstem těla atd. Tyto přednosti *pokorný člověk* uznává za Boží dar, a proto za něho děkuje Bohu v *pokoře*. Ale nikdy nesmí být na ně hrdý a pohrdat bližním, který neobdržel tolik dober, jako on.

2. Pokora žádá, abychom *uznávali svou vlastní slabost a hříšnost*, tj. abychom uznávali, že jsme hříšníci, a že následkem dědičného hříchu jsme podrobeni mnohým chybám a nedostatkům. Písmo sv. praví: „*Když si někdo o sobě myslí, že něco je a zatím není nic, klame sám sebe.*“ (Gal 6, 3) „*Máš něco, čeho bys nedostal? A když jsi dostal, proč se vychloubáš jako bys to nedostal?*“ (1 Kor 4, 7)

3. Konečně *pokora* vyniká tím, že se *ponížujeme rádi*, tj. máme na

myslí svou vlastní slabost a hříšnost a pokládáme se za nižší a nechceme ukázat, že jsme lepší, než jsou ostatní a nemáme o sobě příliš dobré mínění.

Příklady: Když anděl Gabriel oznámil Rodičce Boží, že je vyvolena za matku Syna Božího a Vykupitele světa, nazvala se Panna Maria služebnicí Boha všemohoucího a v pokoře volá: „*Jsem služebnice Páně.*“ Když k sv. Janu Křtiteli přišli mnozí, kteří slyšeli jeho kázání a domnívali se, že je on zaslíbeným Vykupitelem, vyznal: „*Já vás křtím vodou. Přichází však mocnější než já a jemu nejsem hoden ani rozvázat řemínek u opánek. On vás bude křtít Duchem Svatým a ohněm.*“ (Lk 3, 16) Římský setník, když chtěl Pán Ježíš vstoupit do domu, aby tam uzdravil jeho služebníka, zvolal: „*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou: ale toliko rci slovem a uzdraven bude služebník můj.*“ Žena kananejská, Celník v chrámě. Když³⁷³ se český král Václav II. chystal na smrt, zavolal k sobě zbraslavského opata Konráda a promluvil k němu tato slova: „*Prosím tě, milý opate, jakmile z tohoto světa sejdu, oblec tělo v kápi řádu cisterciáckého, a na tom místě, kde tvoji mnichové se pochovávají, pochovej také mne. Jestli se ti však zdá, že toho nejsem hoden, polož mne na sprostší místo, třeba někde pod okapem, jen když to bude v ohradě kláštera zbraslavského. Jen za to tě prosím, neb já jistě znám, že nejsem hoden pro své hříchy mezi dobrými křesťany pohřben býti.*“ Svému synu, aby mu ukázal, jak všechno máme od Boha, týž umírající král takto mluvil: „*Bůh buď s tebou, prospívej a důvěřuj Bohu, a on tě vezme v ochranu svou. Nech ať Hospodin dá tobě moudrosti a zdravého rozumu, abys mohl šťastně panovati svému národu.*“

K pokoře nás vybízí: 1. *Příkaz Kristův.* „*Tak i vy, až uděláte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme jenom služebníci. Udělali jsme, co jsme udělat museli.*“ (Lk 17, 10) 2. *Příklad Kristův*, který zmařil sám sebe, když přijal podobu služebníka. „*Učte se ode mě, neboť já jsem tichý a pokorný srdcem.*“ (Mt 11,29) Při poslední večeři myje svým apoštolům nohy. 3. Naše závislost na lidech a Bohu. „*Co máš a co jsi nedostal...?*“ (1 Kor 4, 7) „*Bůh se staví proti pyšným, ale dává milost pokorným.*“ (1 Petr 5, 5)

819. Co je štědrost?

Štědrost je ctnost, kterou jsme ochotni dát ze svého majetku chudým a přispívat na dobré účely.

Nuzný (chudý) je ten, kdo má nouzi, nedostatek v tom, co potřebuje nevyhnutelně k životu. Takovému máme dát ze svého majetku (a nikoli z cizího, neboť by to byla krádež). Proto nesmí dávat almužnu čeled' bez

³⁷³ Brynych IV. p. 173

vědomí svých pánů.

Dobré účely jsou takové, které slouží ke cti a slávě Boží a k prospěchu spolubližních, jako stavba chrámu Páně, podpory na misie, nemocnice, sirotčince atd.

Příklady: *Davidovu a Šalomounovu* štědrost dokazuje stavba Jeruzalémského chrámu. *Tobiáš* uděloval v asyrském zajetí každému ze svého statku, jak jen mohl: krmil hladové a dával oděv nahým. Mezi *prvními křesťany* nebylo chudých, neboť bohatší prodávali své statky a získané peníze za ně přinášeli apoštolům, aby je rozdali mezi chudé. Písmo sv. praví: „*Dávejte a dostanete.*“ (Lk 6, 38) *Oběť vdovy*. Pán Ježíš pobyl ještě déle v chrámě. I díval se, jak lidé házeli peníze do pokladnice. Mnozí bohatí dávali mnoho. Mezi jinými přišla také jedna chudá vdova a hodila tam dva penízky, což je halíř. Ježíš to viděl, svolal své učedníky a řekl jim: „*Opravdu, to vám říkám: Tato chudá vdova dala víc než ostatní. Ti všichni totiž dali darem něco ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku dala všechno, co měla na živobytí.*“ (Lk 21,3 4)

820. Co je čistota?

Čistota je ctnost, kterou ovládáme všechny chťiče (=pudová žádostivost) a žádosti, jež urážejí stydlivost.

Viz ot. 439.

Příklady: *Josef egyptský*, byl sváděn ke hříchu proti čistotě a zvolal: „*Jak bych mohl takovou nešlechtnost učinit a hřešit proti Bohu svému.*“. Když zbožná *Zuzana* byla sváděna k nestydatému skutku, řekla: „*Úzkost mě svírá ze všech stran. Neboť jestliže to učiním, čeká mě smrt, jestliže to neučiním, neuniknu vašim rukám. Lépe mi beze skutku upadnout do vašich rukou, než zhřešit před Pánem.*“ (Dan 13, 22 23) „*Neboť kouzlo nepravosti zatemňuje dobro a vír vášně strhuje nevinnou mysl.*“ (Mdr 4,12)

821. Co je přízeň?

Přízeň je ctnost, kterou přejeme bližnímu všechno dobré, těšíme se z jeho blaha a pomáháme mu k němu. Viz ot. 338

K přízni náleží, abychom:

1. *přáli* bližnímu všechno dobré, tj. abychom rádi viděli, že se bližnímu dobře daří a
2. *těšili* se z toho tak jakoby se nám dobře vedlo. „*V bratrské lásce se navzájem mějte srdečně... Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.*“

(Řím 12, 10 15)

3. Máme pomáhat bližnímu k blahu, zvláště v nouzi mu přispějme pomocí.

Příklady: Když *Abrahám* uslyšel, že zajal elamický král a cizí králové jeho bratrance *Lota*, ozbrojil 318 služebníků, hnál se za vítěznými nepřáteli, přepadl je v noci a porazil je, vysvobodil ze zajetí *Lota* a jeho manželku, sloužící i stáda (Gn 14,14 14). *Abrahám* se přimlouval za *Sodomu* a *Gomoru* (Gn 18,23-33). *Rut* brala na svůj vrub neštěstí své tchyně *Noemi* a nechce ji opustit v její nouzi a volá: „*Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem. Kde umřeš, umřu i já a tam budu pochována. A šla s ní do Betléma* (Rut 1, 16 17). *Boaz* se dověděl o všem dobrém, co *Rut* učinila své tchyni, dovolil jí sbírat klasy ze svých polí, přikázal i svým žencům, aby jí dali pokrm a nápoj ze svého, bude-li chtít s nimi jíst a pít. Po žních se pak stalo, že *Boaz* pojal *Rut* za manželku. Pán Ježíš vzkřísil *mládence Naimského*, plakal nad smrtí *Lazarovou* a pak jej vzkřísil.

O sv. *Václavu* vypravuje starý kronikář: „Všem chudým dobře činil, krmil chudé a odíval, nemocné navštěvoval, vdovám a sirotkům nedal ublížit, všechny lidi, chudé, bohaté miloval, věřil celým srdcem v Boha, všechno dobro konal za svého života.“

Celá Praha hlásá lidumilnost a přízeň Karla IV. L.P. 1361 vypukl v České zemi hrozný hlad. Stálý déšť zničil všechnu úrodu, nastala velká drahota, a lid začal hynout hladem a morem. I dal stavět *Karel* okolo Hradčan a Strahova přes vrch *Petrín* velikou zeď, aby chudina měla obživu. Na pokyn samotného krále a císaře běžela všechna pražská chudina na pomoc a pilně pracovala, aby dostala od císaře mzdu a pokrm. Císař sám dohlížel pilně na dílo, rozdával mzdu i almužnu a nařídil dávat hladovým pokrm. Dějepisec dodává k tomu: „Proto také tato zeď, která dodnes obklopuje celý hřbet *Petrína*, je zvána hladovou zdí jako krásná památka dobrotivosti, moudrosti a šlechetnosti velkého vládce, jakého neměli Čechové předtím a nikdy po něm.

822. Co je střídmost?

Střídmost je ctnost, kterou odporujeme nezřízené žádosti jídla a pití a obojí jen mírně užíváme.

K udržení zdraví a života je třeba jídla a nápojů, to nás učí denní zkušenost i příroda. Ano, že i kvůli společnosti s lidmi, nebo na znamení radosti vystrojit střídmostí hostinu a účastnit se jí je dovoleno, učí nás sám Spasitel svou přítomností na svatební hostině. Ale tentýž Spasitel světa uvádí: „*Dejte si pozor, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a pozemskými starostmi.*“ (Lk 21, 34)

Žádostivost v jídle a pití překročuje někdy pravé hranice čili míru, a stává se tak žádostivostí *nezřízenou*, tj. člověk si přeje více jíst a pít, než

potřebuje. Proto máme této *nezřízené žádosti odpírat a jen mírně požívat jídla a pití*. Kdo tak dělá, nabude ctnosti, která se nazývá *střídmost*.

Můžeme také říci, že *střídmý* je ten, 1. kdo jí a pije jen tolik, *co stačí, aby byl živ a zdrav*, 2. kdo se spokojí s takovou stravou a pitím, které odpovídají jeho *životním poměrům*, 3. kdo jí a pije *v pravý čas*.

Příklady: Když dlel *Daniel* v babylonském zajetí, rozkázal král *Nabuchodonozor*, aby někteří mládenci z královského a knížecího rodu byli vybráni k jeho službě a stravovali se z jeho stolu. Mezi vybranými byl též *Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš*. Ale ti si umínili nejíst královské pokrmy, protože požívání některých pokrmů bylo židům zákonem zapovězeno. Prosili tedy nejvyššího komorníka, aby jim dal k jídlu jen zeleninu a vodu k pití. Komorník by jejich žádosti vyhověl. „Však“ pravil, „bojím se krále, neboť uzří-li, že jsou vaše tváře hubenější, než u jiných mládenců, dá mne usmrtit.“ *Daniel* však prosil ještě jednou řka: „Zkus to s námi aspoň deset dní! Pak učin s námi, jak se ti bude líbit.“ Komorník vyslyšel jeho prosbu. Po deseti dnech byla jejich líce krásnější a plnější, než všech jiných mládenců, kteří se neodrekli královských pokrmů. Dával jim tedy komorník i dále tolik zeleniny a vodu.

A když přišly dny, po nichž měli předstoupit před krále, uvedl je nejvyšší komorník před *Nabuchodonozora*. Král mluvil s nimi a nenalezl nikoho tak moudrého a způsobilého jako byli oni. I učinil je král svými služebníky. (Dan 1, 1-6,8-20)

Sv. Jan Křtitel, živil se na poušti medem a kobyilkami.

Písmo sv. praví: „Sedíš-li u bohatého stolu, neotvírej na něj svá ústa řka: „Jaká to hojnost!“ Pomni, že hltavé oko je zlé. Je něco horšího než oko?“ „Jako vychovaný člověk jez, co se ti předloží a nemlaskej, aby ses nezošklivil. První přestaň, už ze slušnosti, abys neurazil. Jsi-li u stolu velké společnosti, nevztahuj před sousedem svou ruku (po jídle). Jak málo stačí muži vzdělanému!“ (Sir 31,12 13 16 17 a násl.)

Spisovatel³⁷⁴ *Verarius* praví, že na svých cestách zavítal do *Senouského* kláštera v krajině *alsasko-lotrinské*. K obědu pozval opat i rolníka z hor, co měl sto a několik let. Pozvaný přišel narychlo pěšky. Zasedli ke stolu: pokrmů a nápojů byla hojnost a všichni hosté byli veselé mysli, jen stařeček seděl zamyšlen, něco mluvil sám k sobě. Na otázku, co si sám k sobě mluvil, řekl: „Říkám si, býval-li bych sedával u tak hojného stolu, to bych svého dlouhého věku nedosáhl.“ A nikdo na to neměl odpověď.

823. Co je tichost?

Tichost je ctnost, kterou potlačujeme všechnu mstivost a ovládáme všechna hnutí nespravedlivého hněvu a ovládáme nevoli.

Když nám někdo ublíží, vzdám se v nás touha odčinit nejen křivdu

³⁷⁴ Brynych IV. 186

nám učiněnou, ale i tomu, který nám ublížil, odplatit zlým čili pomstít se. Tuto žádostivost musíme v sobě potlačit, neboli *být 1) tichými*. Písmo sv. praví: „*Nikomu neodplácejte zlým za zlé.... Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.*“ (Řím 12, 17 19) „*Laskavá odpověď odvrací hněv, ale bodavé slovo budí zlost.*“ (Př 15, 1) Pán Ježíš pravil: „*Učte se ode mě: neboť jsem tichý a pokorný srdcem.*“ (Mt 11, 29)

Příklady: Když *Šimei* házel kamením po *Davidovi*, a zlořečil mu: „Táhni. Táhni, vrahu, ničemníku! Na tebe obrátil Hospodin všechnu krev Saulova domu...“ David zůstal tiše. Popuzen tou podlostí, řekl *Abišaj* králi: „Copak tento mrtvý pes smí zlořečit králi, mému pánu? Nejraději bych šel mu srazit hlavu.“ Ale král pravil vlídně i mírně: „Nechte ho, ať zlořečí, neboť mu to nařídil Hospodin. Snad Hospodin pohlédne na mé ponížení, snad mi Hospodin za to jeho zlořečení odplatí dobrem.“ (2 S 16, 5n)

Když byl *Job* v největší bídě a v největších bolestech, posmívala se mu jeho vlastní manželka, říkala: „*Dosud se držíš té své bezúhonnosti? Proklej Boha a zemři.*“ (Job 2 9) Tím chtěla říci: „Nepoznáváš, že ti tvá zbožnost nijak neprospívá? Hle, musíš bídě zemřít!“ *Job* však odpověděl: „*Mluvíš jako blázen. Dobro bereme od Boha a zlo brát nemáme?*“ Při tom všem se *Job* svými rty neprohřešil.“ (Job 2, 10) Když byl sv. *Štěpán* kamenován, prosil Boha, aby odpustil těm, kdo ho kamenovali.

Když *Jidáš* přistoupil k Pánu Ježíši se slovy: „Zdráv bud mistře!“ a políbil jej, tu, ačkoli Pán Ježíš věděl, že jej zrazuje tímto polibkem, přece odpovídá jako tichý beránek: „Příteli, nač jsi přišel? Jidáši! Políbením zrazuješ Syna člověka?“ A když stál před *Annášem*, ptal se jej na jeho učedníky a jeho učení. Pán Ježíš odpověděl klidně: „Já jsem učil mluvit k světu veřejně,...Proč se ptáš mne? Zeptej se těch, kdo mě slyšeli.“ Hned udeřil ho jeden ze služebník pěstí v tvář a řekl: „Tak odpovídáš veleknězi?“ Ježíš mu odpověděl mírně: „Jestliže jsem mluvil nesprávně, dokaž, co bylo nesprávné. Jestliže však správně, proč mě biješ?“ (Jan 18, 20 21 22 23)

824. Co je horlivost?

Horlivost je ctnost, která nás činí ochotnými, konat všechno, co pomá-há k oslavě Boží a k naší spáse.

Horlivost nás činí ochotnými konat všechno, co slouží k oslavě Boží, tj. činí nás ochotné přemáhat zlo a horlivě konat dobro.

Horlivost činí nás ochotnými konat všechno, co pomáhá k naší spáse tj. aby prospívaly naše duše i duše spolubližních v milosti Boží a jednou dosáhly blaženosti.

Příklady: *Mojžíš* napomínal Izraelity, aby horlivě plnili zákon Boží, zvláště před

svou smrtí mluvil k nim takto: „Varujte se, abyste nikdy nezapomněli na úmluvu, co jste učinili s Hospodinem. Milujte Hospodina, Boha svého z celého srdce a ze vší duše své a ze vší síly své. Podržte slova jeho v srdci svém a rozjímejte je sobě s dětmi svými, doma i na cestách uléhaje, vstávaje.“ *Samuel* horlivě sloužil Hospodinu v svato-stánku. *Podobenství hřiven*. *Apoštolové* neustali Krista hlásat každodenně v chrámě.

Horlivost ve vykonávání časných věcí, ochota v plnění povinností svého stavu atd. nazýváme *pracovitostí* čili *příčinlivostí*. *Jakub* hlídal pilně stáda *Lábanova*. *Rut* pilně sbírala klasy.

C) O ctnostech, které se zvlášť velebí v kázání na hoře

Když Pán Ježíš si vyvolil ze svých učedníků dvanáct apoštolů, usedl na jedné hoře a pronesl řeč, která se nazývá *kázáním na hoře*.

Ta hora se nazývá „*Hora osmi blahoslavenství*“ (Karn Hattin) a je asi 50 m vysoká. Na obou koncích hřbetu je poněkud vyvýšena, jako by tvořila rohy, a proto ji domorodci nazývají *Karn* (rohy) *Hattin*. Krajina kolem této hory se zapsala křesťanům do smutné paměti. Zde bylo poraženo dne 5. července r. 1187 křesťanské vojsko sultánem Saladinem a sám jeruzalémský král *Quido*, jehož stan se nalézal na hoře, byl zajat a tak byla zlomena moc křesťanů ve Sv. zemi. Nedaleko hory je pustá vysočina, kde podle podání nasýtil Pán Ježíš 4000 lidí 7 chleby a několika rybičkami.

Strmí tu několik velkých černých kamenů, které *Arabové* nazývají kameny křesťanů, a křesťané je nazývají je stolem Kristovým.

825. Které ctnosti zvláště velebil Pán Ježíš v kázání na hoře?

Pán Ježíš velebil v kázání na hoře zvláště ctnosti, které jsou obsaženy v „osmi blahoslavenství“.

Pán Ježíš učil v kázání na hoře přítomný lid mnohým ctnostem a *blahoslaví* každého, kdo je bude zachovávat. Tím ale Pán Ježíš netvrdí, že ti, kdož je dodržují, jsou již tak *blažení* jako svatí v nebi, nýbrž že krácejí po správné cestě do nebeského království, a že budou jisté blažení, vytrvají-li v těchto ctnostech. Tito lidé již na zemi požívají jisté blaženosti, neboť vědomí, že dodržují ony ctnosti, činí je šťastnými.

Protože Pán Ježíš každého, kdo koná tyto ctnosti, *blahoslaví*, nazývají se ony ctnostmi *blahoslavenství*. Je jich osm.

826. Jak zní osm blahoslavenství?

1. *Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je nebeské království.*
2. *Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za vlastnictví.*
3. *Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.*
4. *Blahoslavení, co lační i žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.*
5. *Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství.*
6. *Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha.*
7. *Blahoslavení tvůrci pokoje, neboť nazvou je Božími syny.*
8. *Blahoslavení, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království. (Mt 5, 3-10)*

Ad 1. Kristus Pán prohlašuje za *blahoslavené ty co jsou chudí v duchu*. Chudý obecně je ten, který nemá, co potřebuje pro vezdejší život.

Chudí v duchu jsou ti, kteří: **1. nelnou k pozemskému majetku.**

Sv. František Saleský měl krásný prostranný dům, svůj biskupský palác. Měl v něm též skvostný pokoj, který byl označen jako pokoj biskupa, ale *sv. biskup František* v něm nebydlel. Měl skromný pokojík, ten nazýval svým, byl jeho obydlem.

Ale nevyhlašuje Pán Ježíš *každého skutečně chudého* za blahoslaveného, nýbrž jen toho nazývá *chudým v duchu*, který a) svou chudobu trpělivě snáší a b) proti Pánu Bohu nereptá. Např. *Job*, chudý *Lazar*.

Jistý duchovní byl zavolán k nuznému nemocnému, který se živil štípáním dříví. Sekera a pila byla jeho celým jménem. Duchovní ho chtěl potěšit, řekl mu, že již brzy bude vysvobozen z tohoto slzavého údolí, kde musel vést tak bídný život. Ale nemocný řekl: „Nikoliv, můj život nebyl nikdy bídným. Já jsem byl živ vždy spokojeně, nikdy jsem si nestýskal.“

b) Chudí v duchu dále jsou ti, kteří se zřekli dobrovolně pozemského majetku, aby mohli následovat příklad Pána Ježíše a svatých apoštolů, jako *sv. Alois*, *sv. František Borgiaš* atd.

Chudí v duchu jsou **2. boháči**, nezakládající si na svém bohatství, ale horlivě se snažící užít majetek k oslavě Boží i k prospěchu svého bližního.

Sv. Vojtěch rozděloval své biskupské důchody na čtyři díly. Jeden věnován potřebám chrámu, druhý na výživu duchovenstva, třetí chudým a jen nejmenší si nechal *sv. Vojtěch* pro sebe.

Obzvláště *chudí v duchu* jsou **3. pokorní a ponížení**, kteří si nezakládají na svém postavení, na světské slávě, na svých vědomostech, zásluhách a jiných přednostech a připisují vše jen Bohu a uznávají v pokoře svou nedostatečnost ve věcech spásy, a proto užívají rádi prostředků od Boha ustanovených k naší spáse.

Sv. Ignác z Loyoly cestoval se *sv. Františkem Xaverským* a jinými druhy z Francie do Španělska. I přidružil se k nim nějaký venkovan a nepřestal prosit, až mu dovolili nést jejich vaky. Tito sluhové Boží konali každého rána hodinu trvající zbožné rozjímání. Jejich průvodce to opakoval po nich, klečel pokaždé v největší tichosti celou hodinu. I tázali se ho: „Čím se zaměstnáváš celou hodinu? Jaké při tom máš myšlenky?“ a on odpověděl: „Já jsem prostý člověk, nenaučil jsem se ničemu, ale myslím si: Můj Bože! Tito mužové jsou tvoji služebníci, a já jsem jenom jejich sluhou, já neumím s tebou mluvit, ale oni se v tom dobře vyznají. Já tedy s nimi spojuji své srdce a vše, nač oni myslí a mluví před tebou, myslím, mluvím a obětuji tobě i já!“ Svatí se podivili této nábožné prostotě ducha.

Jejich je nebeské království, tj. mají již nyní milost Boží ve své duši, jsou spokojeni, šťastni a po smrti se dostanou do nebe.

Ad 2. *Tiší* (viz ot. 823) jsou ti, kteří z nadpřirozených pohnutek, tj. protože to Bůh chce mít, nereptají, nýbrž *tiše* a trpělivě snášejí všechna protivenství, nereptají, ani když jsou uráženi.

Sv. Spiridion, biskup, byl povolán k nemocnému císaři *Konstantinu*. I šel jen velmi nuzně oblečen. Jeden ze služebníků ho neznal, tupil jej a dal mu políček. *Spiridion* nepromluvil ani slova, nastavil druhou tvář. Hrubý sluha se zarděl, a dověděl se, že uražený je biskup *Spiridion*, vrhl se mu k nohám a prosil o odpuštění. A Boží muž mu to rád odpustil.

Oni dostanou zemi za vlastnictví, tj. již zde na zemi budou blažení a spokojení, získají si lásku mnoha lidí a budou užívat též pozemský majetek v pokoji. Ale tou zemí se rozumí také nebeské království, neboť v Písmu sv. je nazváno Boží království též zemí živých. „*Kdo sám sebe přemůže, je vítězem nad sebou i pánem světa.*“ (T.Kempenský:Násled.Kr.P.III.kn. 53, 2)

Ad 3. *Plačící* jsou ti, kteří opovrhují světem, rozkošemi s jeho radostmi a oplakávají své hříchy, či je trápí urážky Pána Boha, co často činí jiní.

Kající *Magdaléna*, *sv. Petr*, *David*, *Augustin*, *lotr* po pravici atd.

Budou potěšeni jednak již v tomto životě vítězstvím nad světem i rozkošemi, jednak odpuštěním hříchů, ale zvláště po smrti věčnou blažeností.

Ad 4. *Kdo lačný a žízní po spravedlnosti* jsou ti, kteří velice touží po spravedlnosti. Jako lačný po ničem jiném netouží než po pokrmu a žíznivý po nápoji, tak lačný po spravedlnosti netouží po ničem jiném, než aby byl spravedlivý ke každému. Řídí se vždy slovy Pána Ježíše: „*Dávejte císaři, co je císařovo a co je Božího, Bohu.*”

Budou nasyceni, tj. již zde na zemi jim Bůh uděluje své milosti, aby prospívali ve spravedlnosti a křesťanské ctnosti čím dál tím více a došli tím i nasycení, tj. upokojení, spokojenosti. Plného uspokojení se jim však dostane v nebi.

Ad 5. *Milosrdný* je ten, kdo má s jiným útrpnost, soucit, kdo mu rád pomáhá v duchovních i tělesných potřebách a křivdy, které mu někdo učinil, odpouští ze srdce.

Dojdou milosrdenství, tj. bude jim Bůh i pomáhat v duchovních i tělesných potřebách, odpustí jim hříchy, bude je soudit jednou podle svého velikého milosrdenství a přijme je do nebe. *Tobiáš. Tabita.*

Jeden³⁷⁵ otec rozdělil svůj statek třem synům. Po rozdělení zbyl však ještě drahocenný prsten s diamantem. „Ten prsten,“ řekl otec, „dám tomu, který do roka vykoná nejšlechetnější čin.“ Synové odešli a vrátili se po roce. *První* vypravoval: „Můj přítel chtěl odcestovat, uložil si u mne beze všeho úpisu tři tisíce tolarů, a když přišel, vrátil jsem mu je zcela poctivě a spravedlivě.“ „To byla tvá povinnost“ odvětil otec. *Druhý* vypravoval: „Otec mnoha dětí vyhořel a upadl tím do velké bídy! Daroval jsem mu sto tolarů na stavbu.“ „To je opravdu šlechetný a milosrdný skutek“ řekl otec. Konečně pravil *třetí*: „Můj nepřítel, který mi velice ublížil, padl do řeky a tonul, i vrhl jsem se s nebezpečím vlastního života za ním do vody a zachránil jsem ho.“ „Můj milý synu“ pravil otec, „tvůj čin je nejšlechetnější, tobě náleží prsten.“

Od prvního syna se učíme poctivosti, čin druhého syna byl milosrdenstvím k chudému. Takové milosrdenství však bylo známé i pohanům. Ale třetí čin byl *milosrdenstvím* opravdu *křesťanským*, bylo to milosrdenství, kterému učil jedině Pán Ježíš, který se modlil ještě na kříži za své nepřátele.

Ad 6. *Čistého srdce* jsou ti, kdo uchovali svá srdce od všeho hříchu, zvláště nečistoty, kdo své srdce neposkvrnili ani myšlenkami ani žádostmi.

Oni budou vidět Boha: Zde na zemi nemůžeme vidět Pána Boha, ale kdo má *čisté srdce*, poznává jej již zde na zemi lépe než jiní. V nebi ovšem budeme na něj patřit tváří v tvář. „*Nyní vidíme jen jako v zrcadle nejasně,*

³⁷⁵ Brynych IV. p. 205

ale potom uvidíme tvář v tvář.“ (1 Kor 13, 12) Kdo nemá čisté srdce, kdo umírá s nečistým svědomím, neuvidí nikdy Boha, neboť „do nebe nepřichází nic poskvrněného.“

Panna Maria. Sv. Alois, církev ho nazývá pro čisté srdce *andělským jinochem*. Sv. Stanislav Kostka, jenž omdlel jakmile někdo pronesl neslušné slovo atd. *Nová píseň: nikdo se nemohl té písni naučit. To jsou ti... panici. Ti následují Beránka, kamkoli jde.*“ (Zj. 14,3)

Ad 7. *Tvůrci pokoje* jsou ti, kteří se snaží zachovávat pokoj s Bohem, sami se sebou i s bližními, nejsou svárliví, snaží se zachovat mír s každým.

Pokoj s Bohem má ten, kdo věrně plní jeho přikázání. *Pokoj sám se sebou* má ten, kdo přemáhá všechny zlé náruživosti a chce si zachovat pokojné svědomí konáním dobra.

Pokoj s bližním má ten, kdo mu přichází laskavě vstříc, je mírný a žije s ním v přátelství a ve shodě.

Do příbytku sv. *Hilariona* vstoupili dva muži zdivočilého pohledu a vzdorovitě tváře. Světci se zdálo, že jsou to loupežníci. A byli jimi opravdu. „Co bys udělal, kdyby k tobě přišli loupežníci?“ řekl jeden. „Kdo nic nemá, nemusí se bát, že bude oloupen“, odvětil *Hilarion*. „My však tě můžeme připravit o život“, řekl druhý. „To můžete, ovšem“, pravil *Hilarion*, „kdo však má dobré a pokojné svědomí, a proto také může doufat v lepší život, nebojí se smrti.“ Loupežníci žasli *nad pokojem* svatého muže a zvolali: „Od nynějška nebudeme již více loupit, vidíme jasně, že *pokojné svědomí* je větším pokladem, nežli všechno bohatství.“ Sv. *Hilarion* měl *pokoj s Bohem*, neboť plnil věrně jeho přikázání: *měl pokoj sám se sebou*, neboť neměl žádné pošetilé a zbytečné žádosti a přání, měl *pokoj s lidmi*, neboť ani na loupežníky se nerozhněval, mluvil s nimi mírně a laskavě.

Budou nazváni Božími syny, tj. Bůh je uzná za své syny, a jako synové Boží budou také dědici nebeského království.

O pokojných se zvláště praví, že budou *Božími syny*, protože milovníci pokoje se podobají nebeskému Otci, který se nazývá v Písmu sv. *Bohem* pokoje, a *Synu Božímu*, který je *knížetem* pokoje. Neboť již při jeho narození zvěstovali andělé světu, že přinese pokoj lidem dobré vůle, a on též skutečně přinesl pokoj, co svět neumí dát. *Abrahám* a *Lot*, *Jakub* a *Ezau*.

Ad 8. Kristus Pán neblahoslaví všechny, kteří trpí pronásledováním jako: zloděje, loupežníky, vrahy, zločince atd., ale vyhlašuje blahoslavenými *ty, kteří jsou pronásledováni pro spravedlnost*, tj. pro víru v Krista Pána, pro ctnostný a zbožný život, pro svou horlivost ve službách Božích

atd. Zbožní lidé bývají nenáviděni a pronásledováni světem i d'áblem. Sv. Pavel říká (2 Tim 3, 12): „*Tak i všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.*“ Pronásledování sv. apoštolů, mučedníků, atd.

Jejich je nebeské království, tj. čím více kdo trpí pronásledováním své vírou, svou ctností, tím dosáhne větší odměnu na nebesích.

827. Proč se velebí zvláště ctnosti, které jsou obsaženy v osmi blahoslavenstvích?

Ctnosti, které jsou obsaženy v osmi blahoslavenství se zvláště proto velebí, že jsou přímo proti duchu světa, a že tudíž konání těchto ctností zvláště uzpůsobuje pro věčnou blaženost.

Kristus Pán blahoslaví prvořadě *chudé v duchu*, zvláště *pokorné*. Pokora je základem všech ctností, takový trpělivě s tiše snese křivdu, uzná svou nedostatečnost, cítí být hříšník, toho lituje, straní spravedlnosti atd.

Z osmi blahoslavenství poznáváme, že *duch světa* (tj. hříšných lidí) se liší od ducha Krista Pána a jeho učení. Kristus Pán blahoslaví lidi chudé, pokorné, tiché, i plačící... Svět právě takové lidi pokládá za nešťastné a blahoslaví boháče i vznešené lidi. Svět pokládá za hanbu snášet křivdy a má za blahoslavené ty, kteří požívají radostí i rozkoší... Křesťan tak nečiní. Snažme získat ty ctnosti, víme, že to, co Pán za ně přislíbujeme, jistě také vyplní.

D) O ctnostech, které se nám zvláště nařizují v evangeliu

828. Které ctnosti nám zvlášť nařídil Ježíš Kristus v evangeliu?

Ježíš Kristus nám v evangeliu zvláště nařídil tyto ctnosti:

- 1. hledat nejdříve Boží království a jeho spravedlnost,*
- 2. zapřít sebe,*
- 3. nést svůj kříž,*
- 4. následovat Krista,*
- 5. být tichým a pokorným,*
- 6. milovat nepřátele, dobré činit těm, kteří nás nenávidí, modlit se za ty, kteří nám činí protivenství a křivdí nám.*

Ad 1. Když Pán Ježíš učil své učedníky, aby příliš nedbali o pozemské věci, dodal: „Nejprve tedy hledejte Boží království a jeho spravedlnosti a to všechno (co potřebujete pro život časný) vám bude přidáno“. (Mt 6, 33)

Máme nejprve hledat Boží království tj. pečovat o to, aby byl Bůh vždy ctěn a veleben, aby mu sloužili všichni lidé, aby byla plněna vždy jeho sv. vůle, aby se vždy rozšiřovala více svatá církev a konečně, abychom i my dosáhli jednou věčného blahoslavenství.

Dále máme hledat jeho spravedlnost, tj. hledat Boží spravedlnost. Boží spravedlnost hledá ten, kdo se snaží osvědčovat spravedlnost které má před Bohem cenu proto, že spočívá na plnění jeho přikázání.

To všechno vám bude vám přidáno, tj. všechno, co potřebujeme k zachování vezdejšího života, nám dá Bůh, budeme-li tak žít, jak chce on. Kdo hledá opravdově Boží království a jeho spravedlnost, ten plní také povinnosti svého stavu, a proto může očekávat vším právem, že mu dá Bůh to, co potřebuje k zachovávání pozemského života.

Ad 2. Někoho zapřít znamená nechtít se k němu znát, zřeknout se ho, pohrdat jím. Sebe samého zapřít znamená zřici se sebe jako hříšníka a začít z lásky k Bohu a své nesmrtelné duši nový život: všemu co tomu cíli odporuje, se máme vyhnout všemožně a potlačovat v sobě zlé žádosti i náklonnosti a někdy si odpírat též i věci dovolené: „Kdo chce jít za mnou, vezmi svůj kříž a následuj mě.“ (Mt 16, 24)

Ad 3. Kříž nést, přeneseně platí na všechna protivenství, svízele, i nejbolestnější útrapy, ano i smrt snášet za Krista a jeho učení snášejme radostně. *Křížem* se zde rozumí všechno, co je nám obtížné a nepříjemné, co nás trápí, co nám působí bolest. Máme vzít *svůj kříž*, tj. onen kříž, který Bůh na nás sesílá. On sesílá takové kříže buď *jako trest* za naše hříchy, anebo k našemu dobru, *abychom se cvičili v trpělivosti* a získali si tím zásluhy k věčnému životu. (Job, Pán Ježíš ve svém utrpení, mučedníci.) *Takové kříže* máme tedy ochotně na sebe vzít a

Ad 4. *následovat Krista*. Kristus Pán nesl trpělivě svůj kříž na horu *Kalvárii* a tak i my máme být připraveni překonávat všechny obtíže, cvičit se ve všech ctnostech. Máme se snažit, abychom byli podobni svým životem Pánu Ježíši. *Kristus Pán budiž nám ve všem vzorem*. „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nalož si svůj kříž a následuj mně! (Mt 16, 24) „Kdo

nenese svůj kříž a nejde za mnou, nemůže být mým učedníkem.“ (Lk 14, 27)

Ad 5. K ctnostem, které doporučuje Pán Ježíš, patří *tichost a pokora*. (Viz ot. 818 a 823) Užití těchto dvou ctností nám ukládá Kristus Pán za povinnost, když pravil: „*Učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.*“ (Mt 11, 29) Nebo slovy: „*Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne: neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pro své duše odpočinek.*“ (Mt 11, 29) *Tichý* je, kdo trpělivě snáší křivdy od jiného a krotí a potlačuje v sobě veškerý hněv, i prchlivost. Tak tichý byl Kristus Pán. Když mu vytýkali farizeové, že má ďábla, když ho tupili, když ho pronásledovali, když jej uráželi, snášel tyto křivdy a urážky trpělivě, na své protivníky se nehněval. Měl moc se jim pomstít, mohl je zle ztrestat, ale nedbal toho. Podobnou tichost osvědčoval i při každé jiné příležitosti, až konečně se dal vést jako tichý beránek i k smrti.

I *pokoře* se učme se od něho. Tak hluboko se ponížil, že se nám stal ve všem podobným.

Ad 6. *Nepřáteli*³⁷⁶ nazýváme ty, kteří nám přejí zlé a kde mohou i čini. *Nepřátele milovat*: přát jim ze srdce vše dobré a být připraven jim pomoci v nouzi. „*Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují.*“ (Mt 5,44) *Pán Ježíš* se modlil na kříži za své nepřátele. *David, sv. Štěpán*.

A) O dobrých skutcích

Přechod. K tomu, aby katolický křesťan dosáhl věčné blaženosti, nestačí, aby jen věřil, znal Boží a církevní přikázání, byl poučen o ctnostech, nýbrž je povinen též *konat dobré skutky*. Ctnost se osvědčuje konáním dobrých skutků.

829. Co jsou dobré skutky?

Dobré skutky jsou skutky, které se srovnávají s Boží vůlí a konají se s pomocí milosti Boží s bohumilým úmyslem.

Dobrý skutek koná ten, kdo činí to, co se líbí Pánu Bohu. Aby skutek mohl být nazván dobrým, je zapotřebí:

³⁷⁶ Viz ot. 339

1. *aby se srovnával s vůlí Boží*, tj.: např. Bůh přikázal: Pomni, abys den sváteční světil. Kdo tedy světil sváteční den, koná dobrý skutek. Svou vůlí Bůh projevil přikázáními a kdo je plní, koná dobré skutky.

2. Dobrý skutek musí být vykonán *s pomocí milosti Boží*. Milost *pomáhající* (ot. 515) musí osvětit náš rozum, nabádat a posilnit naši vůli, abychom začali konat dobré skutky, dále je konali a dokonali. Jenom milostí pomáhající dostávají dobré skutky nadpřirozenou cenu, získávají nám věčnou blaženost. Pán Ježíš pravil: „*Beze mne nemůžete dělat nic.*“

3. *Sbohumilým úmyslem je činit* tj. s takovým úmyslem, který se srovnává s vůlí Boží. Kdyby někdo chodil do kostela z přinucení, nebo by jiní ho chválili, dobrý skutek nekoná bohumile; nebe nezíská, ani odměnu v něm.

Farizeové a zákoníci také činili dobré skutky, ale nekonali je v dobrém úmyslu, ale proto, aby je viděli lidé a chválili je za to, a proto ty skutky neměly u Boha žádnou cenu. Proto pravil Pán Ježíš: „*Dejte si pozor, abyste nekonali dobré skutky okázale před lidmi, jinak nemáte odplatu u svého Otce v nebesích. Když tedy dáváš almužnu, nevytrubuj to do okolí, jak to dělají pokrytci v synagogách, i v ulicích, aby je lidé velebili. Amen, pravím vám: Ti už svou odplatu dostali.*“ (Mt 6,1)

Dobré skutky může křesťan konat vždy, ať je ve stavu těžkého hříchu, či ve stavu milosti Boží. Má-li však dobrý skutek křesťana být též i *skutkem záslužným*, je třeba aby vykonavatel byl *ve stavu posvěcující milosti Boží*.

830. Co jsou záslužné skutky?

Záslužné jsou ty dobré skutky, kterým je slíbená odměna věčného života.

Záslužným se nazývá skutek, jemuž náleží zásluha, tj. odměna, mzda. Bůh není však povinen udílet nám za dobré skutky jakoukoli odměnu, on nám odměnu slíbil a my ji snad s nadějí očekáváme. Zásluha je tak nárokem odměny. Písmo sv. praví: „*Radujte se a jásejte, neboť máte v nebi velkou odměnu.*“ (Mt 5, 12) „*Každý z nich vezme vlastní odměnu podle své námahy.*“ (1 Kor 3, 8) *Podobenství o dělnících na vinici.* (Mt 20, 1)

831. Jsou potřebné záslužné skutky?

Záslužný skutek potřebný je, náš věčný život je slibem odměny zásluh.

Bůh nám přislíbil nebe jen jako odměnu čili mzdu, kterou si musíme zasloužit dobrými skutky. Kdo tedy chce získat tuto odměnu, musí konat zasloužené skutky. Pán Ježíš učí výslovně nutnosti dobrých skutků těmito slovy: *Každý strom, který nenese dobré ovoce bude poražen a hozen do ohně.*“ (Mt 3, 1) „Proto se, bratří, více vynasnažíte, aby bylo vaše povolání a vyvolení pevné, neboť když to děláte, jistě nikdy neklopýtnete.“ (2 Petr 1, 1) O neúrodném fíku, desíti pannách a talentech.

832. Kdy je dobrý skutek záslužný?

Dobrý skutek je záslužný, koná-li se ve stavu posvěcující milosti.

Dobrý skutek je záslužný, koná-li se ve stavu milosti, tj. nemáme-li na duši těžký hřích. Těžký hřích činí člověka pro nebe mrtvým a mrtvý člověk nemůže konat záslužné skutky, nemůže si proto získat ani nebe. Kdežto ve stavu posvěcující milosti *člověk pro nebe žije*, může tedy pro nebe pracovat, a tím si nebe též i získat³⁷⁷. To je patrné ze Spasitelových slov: „*Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.*“ Ratolest od dělená od kmene nenese ovoce, protože jí neproudí míza, která jí dává život. Uschne. A tak i my nemůžeme konat dobré skutky, nejsme-li spojeni s Pánem Ježíšem. A s Pánem Ježíšem nás spojuje milost posvěcující. (Jan 15, 4)

833. Jaká odměna je přislíbena záslužným skutkům?

Záslužným skutkům je přislíbena tato odměna:

1. *rozmnožení posvěcující milosti,*
2. *věčná blaženost a její rozmnožení.*

Bůh nám přislíbil za každý záslužný skutek více posvěcující milosti: každým záslužným skutkem se stává naše duše svatější a Bohu milejší, čili rozmnožujeme milost posvěcující v nás. Pán Ježíš pravil: „*Každá ratolest, která nese ovoce, bude očištěna, aby nesla ještě více.*“ (Jan 14, 2)

Bůh přislíbil záslužné skutky *věchnou blažeností*, tj. odměnit nebeským královstvím, *a jejím rozmnožením*, tj. Bůh nám přislíbil udělit za každý

³⁷⁷ Srovn. ot. 420

záslužný skutek větší stupeň blaženosti. Pán Ježíš pravil: „*Blahoslavení jste, když vás budou kvůli mně tupit, pronásledovat a vylhaně vám připisovat každou špatnost, ale radujte se a jásejte, neboť máte v nebi velkou odměnu.*“ (Mt 5, 11 12) Pán Ježíš tedy přislubuje nevinným a kvůli němu pronásledovaným nejen nebeské království nýbrž i *odplatu hojnou*, tj. hojnou blaženost v nebi. sv. Pavel praví: „*Každý z nich vezme vlastní odměnu podle své námahy.*“ (1 Kor 3, 8) „*Kdo rozsévá skoupě, skoupě bude také sklízet. Každý ať dá podle toho, jak se sám u sebe rozhodl, ne s těžkým srdcem a proti své vůli: a kdo rozsévá požehnaně, požehnaně bude také sklízet.*“ (2 Kor 9, 6) Kdo vykonal méně dobrých skutků, bude požívat menší blaženosti, a kdo vykonal více dobrých skutků, větší blaženosti.

Zásluha dobrých skutků zůstává člověku na tak dlouho, dokud se nedopustí těžkého hříchu. Jakmile se dopustí těžkého hříchu, ztrácí zásluhy. Jakmile však pokáním dosáhne opět posvěcující milosti Boží, obživnou opět zásluhy dobrých skutků. Shrňme krátce: Zásluhy se ztrácejí a zase obživují s posvěcující milostí Boží.

834. Co si máme pamatovat o dobrých skutcích, koná-li je člověk ve stavu těžkého hříchu?

Koná-li člověk dobré skutky ve stavu těžkého hříchu má si o nich pamatovat toto:

1. *nejsou záslužné pro život věčný,*
2. *pomáhají mu však, aby snáze obdržel od Boha milost obrácení nebo došel odměny pozemské a odvrácení časného zla.*

Když je člověk ve stavu těžkého hříchu, může sice konat dobré skutky, ale ne záslužné, tj. neobdrží za ně odměnu v nebi, nelze jimi získat věčnou blaženost. Modlí-li se např. člověk ve stavu těžkého hříchu, či dá-vá-li almužnu, koná pak sice skutek dobrý, již ne ale záslužný, schází mu totiž milost Boží posvěcující, co dává dobrým skutkům nadpřirozenou³⁷⁸ cenu.

Přece však dobrý skutek tomu člověku může velice prospět, aby nabyl milosti k pravému pokání. „*Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.*“ (Jan 15, 4)

³⁷⁸ Viz ot. 515 ad 2

Příklad: Obrácení pohana *Kornélia*. Ten byl římským setníkem a žil v Caesareje, městě u Středozemního moře. Chudým dával almužnu a vroucně se modlival. Jedenkrát když se modlil, spatřil anděla, jak se k němu blíží a praví mu: „Kornélie! Tvé modlitby a almužny vystoupily před Boha a on si na ně vzpomněl. Nuže, pošli nějaké muže do Joppe a povolej si jistého Šimona, kterému říkají Petr." (Sk 10, 4,5 n) Když anděl zmizel, poslal *Kornélius* tři muže do Joppe. *Sv. Petr* pak přišel a pokřtil jej i s celým jeho domem. Svými dobrými skutky zasloužil si tedy *milost k obrácení*.

Dobré skutky, které konáme ve stavu těžkého hříchu, pomáhají nám k dosažení *pozemské odměny a odvrácení časného zla*, tj. k dosažení zdraví, prospěchu a zdaru v práci apod. a odvrácení nemoci, nedostatku a rozličných nehod. Tak odvrátil např. Bůh záhubu od obyvatelů města *Ninive*, když se postili a oblékli si kající oděv. Bůh nenechá žádný dobrý skutek bez odměny a odměňuje hříšníky, aspoň tu na zemi, za jejich dobré skutky.

Některé dobré skutky nám Písmo sv. zvláště doporučuje.

835. Které jsou hlavní dobré skutky?

Hlavní dobré skutky jsou: modlitba, půst a almužna.

836. Proč se jmenují modlitba, půst a almužna hlavní dobré skutky?

Modlitba, půst a almužna se jmenují hlavní dobré skutky, protože:

1. *se nám v Písmu svatém zvláště doporučují,*
2. *každý jiný dobrý skutek lze převést na některý z těchto tří skutků.*

Písmo sv. nám sice doporučuje všechny dobré skutky, ale ke konání těchto tří nás zvláště napomíná. „*Dobrá je modlitba s postem a almužna se spravedlností. Lepší je mít málo se spravedlností než mnoho s nepravostí.*“ (Tob 12, 8) Pán Ježíš je ve svém kázání na hoře též zvláště doporučil.

Každý jiný dobrý skutek lze zahrnout do některého z těchto tří skutků, tj. všechny dobré skutky, námi konané, tkví v jednom ze tří dobrých skutků.

837. Které skutky považujeme za modlitbu?

Všechny skutky pobožnosti považujeme za modlitbu.

Např. společná modlitba, rozjímání, nábožná účast na mši sv., přijí-

mání sv. svátostí, účast na pouti, procesí, zkrátka každý dobrý skutek, jímž oslavujeme Boha oslavujeme a ctíme³⁷⁹ svaté.

838. Které skutky považujeme za půst?

Za půst chápeme všechny skutky kajícího, sebezáporu, i umrtvování.

Takové skutky, mimo zdržování se jídla a pití, jsou např. zdržování se dovolených radovánek a požitků, odepření si z lásky k Bohu dovolených zábav, procházek, krácení spánku a odpočinku ap.

839. Které skutky považujeme za almužnu?

Za almužnu chápem všechny tělesné i duchovní skutky milosrdenství.

Slovo „almužna“ pochází z řeckého „eleémosyné“ tj. milosrdenství. *Skutky milosrdenství* nazýváme ony dobré skutky, jimiž projevujeme bližnímu útrpnost, soucit, tj. jimiž pomáháme bližnímu v jeho potřebách. Bližní potřebuje buď něco *pro tělo*, či *duši*. Odtud jsou dvoje skutky milosrdenství: *tělesné a duchovní*.

Skutky *tělesného milosrdenství* jsou ty, jimiž pomáháme zmírnit bližnímu bídu v jeho tělesných potřebách a nedostacích. Skutky *duchovního milosrdenství* pomáháme bližnímu v jeho duchovních potřebách.

840. Které tělesné skutky milosrdenství se doporučují zvláště v Písmu svatém?

V Písmu svatém se navrhuje zvláště tyto tělesné skutky milosrdenství:

1. lačné krmit,	pozn. nově: (sytit hladovějící),
2. žíznivé napájet,	(poskytovat přístřeší lidem bez domova),
3. pocestné do domu přijímat,	(oblékat ty, kteří nemají nic na sebe),
4. nahé odívat,	(ujímat se těch, kdo jsou na cestách,
5. nemocné navštěvovat,	(navštěvovat nemocné),
6. vězné vysvobozovat,	(navštěvovat uvězněné),
7. mrtvé pochovávat,	(pohřbívat zesnulé)

³⁷⁹ Viz ot. 258-326

Příklad (zde uvedený jako mnemotechnická pomůcka): Jeden hospodář stál před svým domem, podél kterého po silnici kráčel starý, otrhaný žebrák. Pocestný se zastavil před hospodářem a prosil o něco k jídlu. Hospodář dal mu jíst, on *lačného nakrmil*. Tím vykonal *první* skutek tělesného milosrdenství (1). Dal mu i *pít*, *žíznivého napojil*, a tím vykonal druhý skutek tělesného milosrdenství (2). Bylo k večeru a žebrák byl unaven dlouhou cestou, vybídl jej onen hospodář, aby vešel do jeho domu a zůstal u něj přes noc, čímž *pocestného do domu přijal* (3). Viděl, že má žebrák otrhané šaty, dal mu své obnošené šaty a tím *nahého přioděl* (4). Ráno se však hospodář od svých domácích dověděl, že onen žebrák se rozstonal, i šel ho *navštívit* a zavolal lékaře, koupil léky a *ošetřoval jej* (5). Viděl pak, že je žebrákovi čím dál hůře, tázal se ho, nemá-li někoho ze svých příbuzných, které by si přál mít u sebe?“ „Mám, milý pane, bratra,“ řekl žebrák, „ale ten upadl v podezření, že se dopustil krádeže a nyní trpí v žaláři nevinně. Mám listiny dokazující jeho nevinu.“ Hospodář šel do města, kde byl uvězněn bratr pocestného, listinami prokázal jeho nevinu, takže vězně ze žaláře propustili, sedlák *vězně osvobodil* (6). Než se ale hospodář vrátil domů, žebrák klidně šťastný skonal: hospodář mu vystrojl slušný pohřeb. Tím mu poskytl poslední skutek tělesného milosrdenství: *mrtvého uctivě pochovával* (7)³⁸⁰.

Ad 1. *Lačné krmit*, tj. chudé, hladem trpící krmit, nebo chudým poskytnout peníze, aby si mohli koupit pokrm.

Příklady: *Abrahám* pohostil tři cizince. *Boaz* nasytil chudobnou *Rut*, sbírala na jeho poli klasy. Chudá vdova ze *Sarepty* poskytla pokrm proroku *Eliášovi*. *Tobiáš* chodil ke všem, kteří s ním byli v asyrském zajetí a napomínal i těšil je. Rozdával také každému ze svého statku pokud mohl, *krmit lačné* a dával oděv nahým. Pán Ježíš nasytil 5000 lidí, kromě žen a dětí, když za ním šli, aby jej slyšeli kázat: zbylo ještě 12 košů drobtů. Obecné kuchyně pro chudé.

Ad 2. *Žíznivé napájet*. Tento skutek je zvláště záslužný v jižních horkých krajinách s nedostatkem vody. Ale i v našich krajinách naskytne se k němu příležitost: můžeme např. zaopatřit chudému nemocnému léčivý nápoj. „*Kdo podá třeba jen číši studené vody jednomu z těch nepatrných, protože je to můj učeďník, amen, pravím vám: nepřijde o odměnu.*“ (Mt 10, 42)

Tento milosrdný skutek prokázala *Rebeka Eliezerovi*. *Abrahám* chtěl, aby *Izák* pojal za manželku hodnou dívku, poslal svého věrného služebníka *Eliezera* do města *Hárán*, aby tam vyhledal z příbuzenstva *Abrahámovy* nevěstu pro *Izáka*. *Eliezer* vzal deset velbloudů ze stáda svého pána, mnoho drahocenných darů a vydal se na cestu. Když přišel do *Hárán*, nechal odpočinout své velbloudy před městem u studny. Byl již večer, a tu podle východního obyčeje přicházely dívky z města ke studni pro vodu. *Eliezer* prosil v duchu Hospodina, aby mu dal znamení, která z dívek ke studni

³⁸⁰ Pastýř duchovní 1882, p. 43

přicházejících je hodná stát se Izákovou manželkou: „Hospodine, Bože mého pána *Abraháma*, vyslyš prosím, mou žádost a učiň milosrdenství s mým pánem *Abrahámem*. Hle, já stojím blízko studny, a dcery obyvatelů tohoto města vyjdou vážit vodu. Proto dívka, které řeknu: Nahni své vědro, ať se napijí, a ona odpoví: „Pij, ano i tvým velbloudům dám nápoj!“, to je ta, kterou jsi připravil svému služebníku *Izákovi*, a skrze to porozumím, že jsi učinil milosrdenství s mým pánem.“ Ještě svou prosbu ani nedokončil a hle, *Rebeka*, dcera *Batiele*, jenž byl syn Nachorův, bratra Abraháмова, přicházela ke studni a měla vědra na svém rameni. Naplnila je a vracela se k městu. I běžel proti ní *Eliezer* a řekl: „Dej mi napít trochu vody ze svého vědra.“ *Rebeka* odpověděla: „Pij, můj pane“, a rychle složila vědra na svůj loket a dala mu pít. A když se napil, nabídla se ochotně: „Ano, i tvým velbloudům navážím vodu, dokud se všichni nenapijí.“ A vylila vodu ze svých věder do koryt, zase běžela ke studni, aby vážila vodu, a dala pít všem velbloudům. (Gn 24)

Ad 3. *Pocestné do domu přijímat*. Chudí lidé, kteří jdou do ciziny za prací, či z jiných důvodů, ztěžka nalézají přístřeší, kde by přenocovali a ukryli se před nepohodou. V některých krajinách, kde není mnoho hostinců, bývají pocestní odkázáni na pohostinnost bližních. Zbloudilí pocestní často dlouho marně hledají přístřeší. Milosrdný skutek tedy koná ten, kdo přijímá takové lidi do svého domu. Rovněž tak i ten, kdo přispívá na různé útulky (azyly) a dobré ústavy, ve kterých nalézají chudí přístřeší.

Příklady: Vzorem pohostinství byl *Abrahám*, tři cizince tj. Hospodina a jeho dva anděly přijal do domu a pohostil je. *Dva učedníci*, ubírající se do *Emauz*, pobízeli cizince který se k nim přidal (P. Ježíše), aby zůstal s nimi. „Pane, zůstaň s námi, neboť se připozdívá a slunce se chýlí již k západu!“, volali na něj. Pán Ježíš šel s učedníky do domu, posadil se za stůl, vzal chléb a požehnal jej, lámal a dával jim. V tom okamžiku jej však poznali. On pak ale vymizel jejich zrakům.

Ad 4. *Nahé odívat*. Tento milosrdný skutek konáme, opatřujeme-li oděv chudým, kteří mají chatrný šat, který je neuchrání před zimou. „*Když vidíš nahého (chatrně oděného), obleč ho....*“ (Iz 58, 7)

Příklady: *Job*, *Tobiáš*, *Tabita*. O té se vypravuje ve *Skutcích apoštolských* následující: „V Joppe žila jedna učednice, jménem *Tabita*, což se vykládá *Dorkas (Srňka)*. Konala velmi mnoho dobrých skutků a bohatě rozdávala almužny. Ale roznemohla se tehdy a zemřela. Umyli ji a položili do horní místnosti. Joppe leží blízko Lyddy. Když učedníci uslyšeli, že je tam Petr, poslali k němu dva muže s prosbou: „Neváhej a přijď sem k nám.“ Petr tedy vstal a šel s nimi. Když tam přišel, zavedli ho do horní místnosti. Všechny vdovy se postavily kolem něho a s pláčem mu ukazovaly sukně a pláště, které jim ušila *Srňka*, dokud byla ještě s nimi. Petr poslal všechny ven, poklekl a modlil se. Potom se obrátil k mrtvole a řekl: „*Tabito, vstaň!*“ Ona otevřela oči, podí-

vala se na Petra a posadila se. Podal jí ruku a pozdvihl ji. Zavolal pak dovnitř křesťany a vdovy a ukázal jim ji živou.“ (Sk 9, 36 – 42). (*O sv. Martinu*³⁸¹). (Mikulášské spolky, spolky kvůli ošacení chudé školní mládeže).

Ad 5. *Nemocné navštěvovat*. Skutek toho milosrdenství činíme, jdeme-li k nemocným, zvláště chudým, těšíme je, přátelsky je povzbuzujeme, aby trpělivě snášeli svou nemoc, ošetřujeme je, staráme se jim o lékařskou pomoc apod. *Tobiáš* oslovoval všechny spoluzajatce, těšil je (*Milosrdný Samaritán*). Čtyři muži nesli na loži člověka stíženého mrtvicí k Pánu Ježíši. Řád milosrdných bratří, alžbětinek, milosrdných sester sv. Karla Boromejského...

Ad 6. *Vězně vysvobozovat* znamená vysvobozovat *nevinně* zajaté i uvězněné pomocí dovolených prostředků a dovoleným způsobem. *Vězni* se tu nerozumějí ti byvší uvržení do žalářů pro zločin. Neboť světská moc má právo, i povinnost, potrestat je vězením, žalářem. Vězni rozumíme zde ty, kdo byli zajati nevinně, stejně tak i ti které zbavili svobody neprávem. K těm náleží předně ti, kdo byli zavřeni pro svou víru, či některou ctnost, kdo se dostali nešťastnou náhodou do otroctví, nebo byli zajati v průběhu války, či kdo jsou ve vazbě pro nezaplatitelnost svých dluhů apod.

V dřívějších dobách bývali křesťané často prodáváni pohany za otroky. Tu byl založen zvláštní řád (Trinitáři): jeho členové vybírali u křesťanů příspěvky a vykupovali za ně ubohé otroky, stávali se otroky i sami za jiné...

Kdo těmto nevinným pomohl na svobodu, vykonal skutek milosrdenství.

Abrahám vysvobodil *Lota* ze zajetí krále *Chodorlahomora*. *Daniel* dokázal nevinu zbožné *Zuzany*. Když byl *sv. Petr* v žaláři, konala církev za něho modlitby bez přestání. *Juda* snažil se vysvobodit *Benjamina*.

Ad 7. *Mrtvé pochovávat*. Tímto³⁸² skutkem milosrdenství prokazujeme lásku k svému bližnímu ještě po jeho smrti. Mrtvé lidské tělo jako bývalý příbytek duše a tudíž „*chrám Ducha Svatého*“, které má být zase jednou spojeno s tělem a má být oslaveno, zasluhuje jistě, aby bylo pochováno v úctě. Je tedy záslužné, pečujeme-li o to, aby se bližnímu dostalo křesťanského pohřbu, doprovázíme-li jeho tělo k hrobu, jsme-li přítomni zádušním bohoslužbám apod. *O Tobiašovi* čteme v Písmu sv., že „*chodil každý den ke všem svým příbuzným, těšil je, a dával každému, pokud mohl, ze svého majetku: lačné krmil a nahým oděv dával, zemřelé i zabité s horli-*

³⁸¹ Viz „Církev vítězná“ od Ekerta, IV., p. 407

³⁸² Dr. Ant. Podlaha, p. 601

vostí pohřbíval.“ (Tob 1, 16-19) *Josef z Arimatie a Nikodém* uctivě pochovali tělo Krista Pána³⁸³. Spolek arimatijský křesťanský pohřbívá chudé.

Spalování mrtvol nepřičí se sic žádnému článku víry, ale odporuje církevnímu obyčeji, nesrovnává se s křesťanským názorem o důstojnosti lidského těla, uráží přirozený cit. Vzdělané východní národy, např. Asyrové, Chaldejci Číňané, Egypťané, Židé atd., i Řekové za nejstarších *dob* tak činili. Akropolis v Aténách má mnoho hrobů nedávno odkrytých. Jak *Plinius* tvrdí, byl obyčej pohřbívat mrtvé v Římě prastarý. I *Minucius Felix* (2. stol.) nazývá ukládání těla do lůna země obyčejem starším a lepším. Též zdravotní a národohopodářské zájmy mluví proti spalování mrtvol.

Pitvání mrtvol je *nezbytně potřebný* pro rozvoj lékařských věd. Křesťanská láska žádá, aby se zacházelo při pitvě šetrně s mrtvolou, zejména aby byly uloženy všechny tělesné ostatky do svěcené země, nezbavovány církevního požehnání. Přihlíží-li se k těmto pravidlům, pitva nemůže být pokládána za zneuctění mrtvého. Papež *Bonifác VIII.* r. 1300 nezapověděl vědecké pitvy, nýbrž zavrhl hnusný zvyk, podle kterého mrtvoly vzácných osob v cizině zesnulých, byly na kusy rozřezány, ve zvláštní tekutině vyvařeny, tím maso oddělili od kostí a kostru poslali do vlasti, aby ji tu pohřbili.

Důležitější než skutky tělesného milosrdenství jsou *skutky duchovního* milosrdenství: duše má větší cenu než tělo. Kristus Pán pravil „*Neboť co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí svou duši?*“ (Mt 16, 26)

841. Které duchovní skutky milosrdenství se doporučují zvlášť v Písmu svatém?

V Písmu svatém doporučují se zvláště duchovní skutky milosrdenství:

1. hřešící kárat,	(pozn. nově: dávat radu chybujiícím,
2. neumělé učit,	poučovat neznalé,
3. pochybujiícím dobré radit,	napomínat ty, kdo hřeší,
4. těšit zarmoucené,	těšit zarmoucené,
5. křivdy trpělivě snášet,	odpouštět urážky,
6. ubližujícím ochotně odpouštět,	trpělivě snášet obtíže,
7. za živé i za mrtvé k Bohu se modlit.	prosit Boha za živé i zemřelé.)

Jeden³⁸⁴ velebný pán šel na procházku do polí a tam spatřil chlapce pasoucího dobytek. Chlapec byl velice rozpustilý a zpustlý. Házel kamením tak, že mohl snadno někoho poranit, klel, chytal ptáky i jiná polní zvířátka a trápil je, zpíval ošklivé písňe,

³⁸³ Viz ot. 154

³⁸⁴ Pastýř duchovní, 1882, p. 44, užito za mnemotechnickou pomůcku.

posmíval se starým lidem jdoucím kolem něj. Velebný pán se zastavil a rozmlouval mu jeho nedobrotu, on *napomínal hřešícího* a tím tomu chlapci prokázal *první* skutek duchovního milosrdenství. Tu se chlapec dal do pláče a pravil, že nevěděl, že je to hřích, neboť je sirotek a má jen pěstouna, který ho posílal málo do školy. Velebný pán mu řekl, aby k němu chodil každý den, že ho bude učit svatému náboženství. Tak se stalo. Chlapec přicházel ke knězi každodenně, ten jej učil biblickému dějepisu, katechismu, čtení, psaní atd., *učil neumělého*.

Když chlapec vyrostl a naučil se mnohému, nevěděl ještě někdy, jak by měl jednat, aby to nebylo snad hříchem. I přicházel ještě občas k velebnému pánu a radil se s ním. A on mu vždycky rád a upřímně poradil. Tak hochovi prokázal třetí skutek duchovního milosrdenství, *pochybujícím dobře radit*. Jednoho dne přišel týž chlapec zarmoucen k velebnému pánu a vypravoval mu za usedavého pláče, že mu zemřel jeho pěstoun, jeho veliký dobrodinec a že nemá nyní nikoho na celém širém světě. Velebný pán laskavě řekl: „Neplač, budeš-li mít Pána Boha stále na mysli, budeš-li mravným, pracovitým, ve světě se neztratíš, Pán Bůh ti dá opět jiné dobrodince, kteří se tebe ujmou,“ *potěšil zarmouceného*. A tak se též stalo. Jeden řemeslník se ujal hoch a vzal jej do učení. Ale jednou přišel týž hoch k velebnému pánu a stěžoval si, že pánovi, u něhož se řemeslu učí, se ztratila částka peněz a ten pán mu domlouval, proč ji vzal. „Dělá mi křivdu, neboť se ničeho cizího ani nedotknu, já to nesnesu, pomstím se!“ mluvil hoch. „Když jsi sebou jist, *snášej trpělivě tuto křivdu*, nemsti se, neboť musíme *odpouštět ubližujícím*, aby odpustil Bůh také nám.“ Tak se přiučil hoch opět *dvěma skutkům milosrdenství: snášet trpělivě křivdu a odpouštět ubližujícím*. Hoch si pamatoval všechno, co mu velebný pán říkával, zvláště jeho napomenutí, aby nezanedbával modlitbu. Věděl, že se máme modlit nejen za sebe, nýbrž i za jiné. Modlíval se za své dobrodince *žijící*, i za své *zemřelé rodiče* i pěstouna. A tak vykonal hoch poslední skutek duchovního milosrdenství. (*modlit se za živé i za mrtvé k Bohu*)

Ad 1. *Hřešící kárat, (dávát radu chybujícím)* znamená napomínat hřešícího bližního z křesťanské lásky, aby zanechal hříchu, obrátil se na pravou cestu.

Tuto povinnost nám ukládá *Písmo sv. i přirozený zákon*. Prvý praví: „*Když tvůj bratr zhřeší proti tobě, jdi a kárej ho mezi čtyřma očima.*“ (Mt 18,15) „*Když se někdo mezi vámi odchýlí od pravdy a jiný ho obrátí, ať ví, že kdo odvrátí hříšníka od jeho bludné cesty, zachrání duši před smrtí a přikryje množství hříchů*“. (Jak 5, 19 20)

Duše hřešícího je ve velikém nebezpečení, neboť jí hrozí věčná záhuba. Tím, že je duše vzácnější než tělo, je naší povinností, abychom přispěli bližnímu k pomoci, je-li v tělesné nouzi: tím více jsme k tomu zavázáni, je-li v nebezpečí duše.

Chybujícího napomenout je povinen nejen např. otec, poručník, vymo-

vatel či představený atd., nýbrž *každý, kdo je k tomu způsobilý*. Je-li přikázáno, aby každý boháč udílel almužny z přebytků, má tím spíše člověk moudrý a zkušený, ať je to kdokoli, rozdávat z bohatství svého ducha duchovně potřebným. Avšak povinnost bližního napomínat, váže se jen na *určité okolnosti*, tj.: 1. *je jisté, že bližní hřešil anebo předvídáme-li jistě, že hřeší*. 2. *Je naděje, že se bližní napraví*, neboť účelem bratrského napomenutí je pouze náprava chybujiícího. Nelze-li však očekávat, že se polepší, bylo by zbytečné jej napomínat, a ke zbytečnému není nikdo zavázán. Tento důvod zbavuje nás této povinnosti, není-li k napomenutí *vhodný čas* anebo *přiměřené místo*. Týž důvod dovoluje, aby podřízení mlčeli k chybám svých představených 3. *Napomenutí je* potřebné ke spáse chybujiícího je-li již napraven a činí-li pokání tak, že lze bezpečně očekávat od něho polepšení, či jsou-li tu způsobilejší, kteří jej mohou a mají napomenout, nehřešíme nenapomínáme-li takového svého bližního.

Při napomínání máme dbát na určité postupy: *máme rád, ustanovený Spasitelem* (Mt, 18, 15) , tj. hřešícího pokárat nejprve *soukromě*, potom *před svědky* a konečně, neuposlechne-li, učiníme oznámení jeho *představenému*. Křesťanská láska též radí, abychom šetřili pokud možno při napomínání dobré jméno svých bližních. Proto, postačí-li k nápravě chybujiícího soukromé napomenutí, nesluší se volat svědky atd. Chybujiícího napomínej *bratrsky*, tj. šetrně a mírně, *pokorně*, při vědomí vlastních chyb, *opatrně*, v čekání na příhodnou chvíli a v *čistém úmyslu*. „*Bratři, kdyby někdo byl stržen k nějakému poklesku, uveďte ho na pravou cestu v duchu mírnosti, jste přeci lidé duchovní! Jen si dávej pozor každý sám na sebe, aby ses nedostal do pokušení i ty!*“ (Gal 6, 1) Naprázdno vyzní veškeré napomenutí, není-li provázáno příkladem.

Příklady: Prorok Natan pokáral krále *Davida*, když se dopustil těžkého hříchu. Prorok *Eliáš* vytýkal králi *Ochoziášovi* jeho hříchy. Když *Ochoziáš* onemocněl, zavolal posly a řekl jim: „Jděte, ptejte se Baal Zebuba, boha z Ekronu, zdali z toho ochoření vyvážnu živ.“ I předstoupil před ně *Eliáš* a řekl jim: „Což není Bůh v Izraeli, že jdete dotazovat se *Baal Zebuba*, boha ekronského? Proto Hospodin praví toto: Z lože, na něž jsi ulehl, nepovstaneš, ale zcela jistě zemřeš.“ ... A potom šel *Eliáš* sám ke králi a pravil: „Že jsi poslal posly s dotazem k *Baal Zebubovi*, bohu ekronskému, jakoby nebyl Bůh v Izraeli, aby ses dotázal na jeho slovo, proto z lože, na něž jsi ulehl, nepovstaneš, ale zcela jistě zemřeš.“ (2 Král 1) Sv. *Jan Křtitel* káral Herodesa, že pojal manželku svého bratra *Herodiadu*. *Lotr po pravici* kárá lotra po levici na

kříži visícího a rouhajícího se slovy: „Ani ty se nebojíš Boha? Vždyť jsi odsouzen ke stejnému trestu! My ovšem spravedlivě dostáváme přece jen, jak si zasloužíme za to, co jsme spáchali, ale on neudělal nic zlého.“ (Lk 23, 40, 41)

Ad 2. *Neumělé učit, (poučovat neznalé)* znamená poučovat zvláště o věcech víry a o přikázáních ty, kdo *neumějí*, tj. děti, anebo i *dospělé*, kteří nevědí, co mají činit a čeho se varovat, aby došli spásy. Ten skutek konají zvláště duchovní a učitelé poučující o náboženských pravdách jiné, půjčují jim dobré knihy, jiné nabádají k poslouchání Božího slova atd. Pán Ježíš řekl: „*Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. A uče je zachovávat všechno, co já přikázal vám. Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.*“ (Mt 28, 19 20)

Příklady: Sv. Jan Křtitel připravoval svým kázáním na Vykupitele. Jakmile sestoupil Duch Svatý na apoštoly, začal sv. Petr veřejně židům vytýkat, že nespravedlivě ukřižovali Ježíše Krista, takže se dotkla jeho řeč jejich srdcí jako meč, a oni se tázali zkroušeně: „Bratři, co máme činit?“ Sv. Petr jim odpověděl: „Čiňte pokání, a dej se každý pokřtít ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů, pak přijmete i vy Ducha Svatého.“ Podobně, když se apoštolové rozešli do celého světa, hlásali slovo Boží.

Ad 3. *Pochybujícím dobře radit.* Tento skutek milosrdenství prokazujeme, když těm, kteří nevědí, co mají činit, poradíme podle svého nejlepšího svědomí a zkušenosti.

Příklady: Pán Ježíš uděluje radu mládenci, jenž nevěděl, co by měl činit, aby byl dokonalý. Sv. Pavel udílí radu o panenství a stavu svobodném. (1Kor 7, 25-40)

Ad 4. *Zarmoucené těšíme*, když k nim promlouváme laskavě a bereme živou účast na jejich neštěstí. Např. když ztratili smrtí otce aneb matku atd. Poukažme jim zvláště na to, že, co Bůh činí, dobře činí.

Příklady: O Tobíášovi praví Písmo sv., že „*chodil na každý den za všemi svými příbuznými a těšil je a uděloval každému, pokud mohl ze svého majetku.*“.... (Tob 1, 19) Pán Ježíš těšil chudou vdovu z Naimu, když zemřel její jediný syn, Marii a Martu, které byly zarmouceny nad smrtí Lazara, jejich bratra. Potěšil apoštoly: „*Ať se vaše srdce nechvěje. V domě mého Otce je mnoho příbytků. Kdyby nebylo, řekl bych vám, že odcházím vám připravit místo? A když odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu si vás k sobě, abyste i vy byli tam, kde jsem já.*“ (Jan 14, 1 2 3)

Ad 5. *Snášíme-li trpělivě křivdy*, prokazujeme tím tomu, kdo nám ublížil, duchovní milosrdenství, působíme tím, že náš bližní dříve pozná své viny a polepší se. Proto mu prokazujeme tím skutkem veliké dobrodiní.

Příklady: *Abrahám, Josef egyptský, Job*. O Pánu Ježíši píše sv. Petr: „*Když mu spílali, on jim to spíláním neoplácel když trpěl, nevyhrožoval, ale ponechal vše tomu, který soudí spravedlivě.*“ (1 Petr 2, 23) Sv. Pavel píše: „*Pronásledují nás, a my to trpělivě snášíme. Pomlouvají nás, a my pro ně máme jen laskavá slova.*“ (1Kor 4,12 13)

Ad 6. *Ublížujícím ochotně odpouštět (odpouštět urážky)*, znamená odpouštět ze srdce a rádi a splácet³⁸⁵ dobrým za zlé. Kdo tak činí, prokazuje rovněž bližnímu duchovní milosrdenství.

Příklady: *Josef egyptský* odpustil svým bratrům, *Kristus Pán* těm, kdo jej ukřižovali, sv. *Štěpán* kamenujícím jej: „*Pane, nepokládej jim to za hřích.*“

Ad 7. *Za živé se modlit*, poroučí nám Kristus Pán v otčenáši, kde nám káže říkat: „*Otče náš*“ (a ne „*Otče můj*“³⁸⁶) chléb náš vezdejší dej nám dnes“ a „*odpusť nám naše viny*“ atd. Stejně nám nakázala církev i modlit se k Panně Marii: „*Pros za nás hříšné.*“, „*Modlete se jeden za druhého, abyste byli uzdraveni.*“ (Jak 5,16) *Abraháмова* přimluva za lid Sodomy, Gomory.

Za mrtvé, tj. za zemřelé máme prosit Boha. *Písmo sv. praví*: „*Těm, kdo zemřeli ve zbožnosti, je připravena nejkrásnější odměna.*“ (2 Mak 12, 45) „*Svatá a zbožná je to myšlenka. Proto dal vykonat smírnou oběť za mrtvé, aby byli zbaveni hříchu.*“ (2 Mak 12, 46)

*Juda Makabejský, kníže Izraele, uspořádal sbírku dvou tisíc drachem stříbra*³⁸⁷, již poslal do Jeruzaléma, aby byla podána oběť za hřích. To bylo jistě dobré a šlechetné jednání. (2 Mak 12, 43) Den dušiček.

Konejme rádi činy milosrdné., „*Cokoli jste udělali pro toho z těchto mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali.*“ říká Spasitel. (Mt 25, 35)

842. Proč máme horlivě konat skutky milosrdenství?

Skutky milosrdenství máme konat horlivě, protože:

1. *Pán Ježíš vše, co činíme dobrého bližnímu, tak přijímá, jako bychom to učinili jemu samému.*
2. *Bůh přislíbil milosrdným také milosrdenství.*

Ad 1. Že je tomu skutečně tak, vyplývá ze slov Písma sv.: „*Neboť jsem*

³⁸⁵ Viz ot. 297

³⁸⁶ Viz ot. 286

³⁸⁷ Asi 4200 K

měl hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít, byl jsem na cestě a ujali jste se mě, byl jsem nahý a oblékli jste mě, byl jsem nemocen a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně... Amen, pravím vám, cokoli jste to udělali pro jednoho z mých nejpotřebnějších bratrů, pro mne jste udělali.“ (Mt 25, 35 násl)

Pokrm, nápoj, oděv, příbytek, který bližnímu poskytuji, dávám vlastně svému Spasiteli ... Jak potěšitelná to slova!

Ad 2. Bůh přislíbil milosrdným také milosrdenství, tj. Bůh přislíbil milosrdným, že je neopustí v jejich potřebách a zvláště jim odpustí hříchy. „*Blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou.*“ (Mt 5, 7) Těm ale, kdo nejsou milosrdní, Bůh pohrozil slovy: „*Soud bez milosrdenství pro toho kdo neprokázal milosrdenství.*“ (Jak 2, 13)

843. Čím podporuje církev zvláště konání dobrých skutků?

Konání dobrých skutků přenáší církev na zbožná bratrstva a spolky.

Zbožná bratrstva jsou katolickou církví a s povolením diecézního biskupa dobrovolně zřízenými spolky, jejichž členové se zavazují ke konání jistých dobrých skutků. (Bratrstvo sv. Michaela.) Zbožné spolky jsou zase shromáždění věřících, které sice nejsou zřízeny církví, ale jako takové jsou jí uznány a k tomu doporučovány.

K zbožným bratrstvům náleží:

1. *Třetí řád sv. Františka* čili terciáři, tvořící jakýsi střed mezi klášterním a světským životem. Jeho členové konají jisté denní modlitby, přijímají častěji sv. svátosti, zachovávají jednoduchost v oděvu, zdržují se i dovolených zábav, drží střídmost v jídle a pití a žijí každý svému povolání. Jsou pravidelně v klášteřích.

2. *Bratrstvo sv. růžence, bratrstvo sv. Michaela* budí úctu k papežskému stolci a sbírá prostředky pro potřeby Sv. otce (Petrský halíř). *Apoštolát modlitby a Bratrstva Srdce Ježíšova*. Členové apoštolátu modlitby obětují zvláště za ranních modliteb všechny své práce v úmyslu, jímž se Ježíš Kristus obětuje mší svatou. Blízký účel má bratrstvo *Božského Srdce Ježíšova, Arcibratrstvo Srdce Panny Marie*. Uctívání Srdce Panny Marie dívkám cílí zbožnost, mravní čistotu, trpělivost, pokoru, i obětavost.

Zbožné spolky:

Spolky k uctění Nejsvětější svátosti oltářní jsou velmi časté, podporují také chrámy bohoslužebným náradím, prádlem, rouchy apod. *Jednota sv. dědictví* sbírá příspěvky na vykupování odložených dítek v Číně a na vzdělání dítek obrácených od pohanů. *Družina sv. Petra Klavera* je zaměřena na africké misie. *Mariánská kongregace*, jež pod ochranou Panny Marie mají posílit a upevnit dorůstající muže k rozhodnosti a

horlivosti v náboženských záležitostech, povzbuzovat je k ctnostem a k usilovné práci v povolání. Spolky pro okrasu a stavbu chrámů, k vydávání dobrých knih a časopisů, spolky literární a cyrilské jednoty, jednota katolických tovaryšů atd. Mezi těmito spolky zaujímá přední místo *Spolek sv. Vincence* se svými farními konferencemi. Mnohé konference vydrží obecné kuchyně pro bezplatné nebo levné stravování chudiny.

Pojednali jsme o dobrých skutcích. Učili jsme se, proč je máme konat, kdy stávají se záslužnými atd.

844. Co plyne z učení o dobrých skutcích?

Z učení o dobrých skutcích plyne, že se máme přičinit, abychom:

1. *byli vždy ve stavu milosti posvěcující,*
2. *vykonali mnoho dobrých skutků, a proto své denní práce a utrpení posvěcovali dobrým úmyslem.*

Máme být vždycky ve stavu posvěcující milosti Boží, protože jenom ony dobré skutky jsou záslužné, které vykonáme v posvěcující milosti Boží. Ony skutky, které konáme ve stavu těžkého hříchu, nemají pro nebe žádné ceny, nemůžeme si jimi zjednat žádné zásluhy.

Máme se snažit *vykonat mnoho dobrých skutků*, protože nám pomáhají k věčné blaženosti a rozmnožují nebeskou blaženost.

Konečně máme *posvěcovat denní práce a utrpení dobrým úmyslem*, tj. jakmile ráno vstaneme, máme si pevně umínil, že vše co nás potká, ať je to dobré anebo zlé, chceme snášet s odevzdáním do Boží vůle. Ten úmysl často opakujeme za dne a tak se stává každý náš skutek u Boha záslužný.

Sv. apoštol praví: „*Ať jíte, ať pijete, všechno čiňte k větší slávě Boží.*“ Tím chce říci, že ten, kdo přistupuje v nábožném úmyslu k své všední práci, posvěcuje ji, aby se stala Bohu záslužná. Dělník zbožně pracuje, atd.

B) O snaze po křesťanské dokonalosti

Přechod. Křesťanská dokonalost je stálá snaha s Bohem být spojen co nejúžeji. Lze ji dosíci jen láskou k Bohu, jíž člověk Boha, co nejvyšší dobro, miluje nade vše.

Čím více člověk miluje Boha, čím více na něho myslí a plní jeho vůli, tím je dokonalejší. Tedy křesťan má se ustavičně přičiňovat aby v lásce k Bohu, i v ostatních ctnostech, byl neustále dokonalejší, aby jeho spojení s Bohem bylo stále pevnější, neboli má nejen toužit, *má se i snažit být dokonalým.*

Křesťanská dokonalost nespočívá v konání nesnadných kajících skutků, v přísném postě, v bičování sama sebe, v dlouhých modlitbách nebo v častějším přijímání svátostí: Nespočívá ani na mimořádných skutečích, ale *na lásce k Bohu*. Sv. František Saleský praví, že „nezná jiné dokonalosti nežli Boha nade všechno, a bližního jako sebe samého, milovat.“ Přísné pokání, modlitba atd. jsou výborné úrovně při dosahování dokonalosti, avšak nekonáme-li je z lásky k Bohu, nic nám neprospívají.

845. Co je snažit se o křesťanskou dokonalost?

Snažit se o křesťanskou dokonalost, je přičiňovat se, abychom Boha víc a více milovali, a proto všechny skutky konali co nejlépe.

Boha nemůžeme nikdy dost milovat, a proto se máme přičiňovat jej víc a více milovat, tj. milovat jej stále dokonaleji.

Máme se snažit všechny skutky konat co nejlépe, tj. pokud je můžeme konat tak, aby byly Pánu Bohu co možná nejpříjemnější.

Aby se nám to zdařilo, máme se rádi a horlivě *modlit*, k svátosti *pokání* a Nejsvětější svátosti *oltářní* častěji přistupovat, poslouchat *kázání*, vykonávat každodenní *práce* ve stavu posvěcující milosti Boží, trpělivě snášet též všechny útrapy a protivenství.

Učiňme si určitý rozvrh hodin pro celý den i pro celý život.

846. Proč se máme snažit o dokonalost?

Máme se snažit o dokonalost, protože

1. *Boží velebnost a dokonalost si zaslouží tu snahu,*
2. *tou snahou dojdeme jistěji k své blaženosti v nebi a více ji rozmnožíme.*

Velebnost a dokonalost Boží zasluhují, abychom se snažili o dokonalost tj. nekonečně velebný a dokonalý Bůh si zaslouží, abychom usilovali o to milovat jej vždycky a sloužit mu stále dokonaleji. Pán Ježíš sám tuto snahu po dokonalosti vyžaduje slovy: „*Vy však buďte dokonalí jako je dokonalý váš nebeský Otec.*“ (Mt 5, 48) A ve *Zjevení sv. Jana* (22, 11) čteme: „*Kdo je spravedlivý, ať žije spravedlivěji dál, kdo je svatý, ať je světější.*“

Touto snahou dojdeme jistěji ke své blaženosti, tj. přijdeme tím jistěji do nebe. Blaženost v nebi si rozmnožíme tím více, tj. dosáhneme většího stupně blažeností, čím dokonalejšími budeme. „*Každý z nich dostane svou*

vlastní odměnu podle své námahy.“ (1Kor 3, 8)

Prostředky, jimiž se lze snažit se o dokonalost, jsou četné. Kolik ctností, tolik prostředků. Některé, např. modlitba, nábožná účast na mši sv., hodné přijímání sv. svátostí, svědomité plnění Božích a církevních přikázání atd. jsou pro všechny křesťany. (*Prostředky řádné.*) Ale některé doporučil Pán Ježíš těm, co touží po větší dokonalosti. (*Prostředky mimořádné.*)

847. Co zvláště doporučil Ježíš Kristus k dosažení dokonalosti?

K dosažení dokonalosti doporučil Ježíš Kristus tři evangelijní rady.

Přikázání dal Pán Ježíš všem, ale rady jen těm toužícím po vyšší dokonalosti. Přikázání zavazují všechny, rady jen ty, kdo se zavázali je plnit dobrovolně. Kdo neplní přikázání, hřeší, i kdo nezachovává rady, a k tomu se nezavázal, ten nehřeší.

848. Které jsou ty ony tři evangelijní rady Krista Ježíše?

Tři evangelijní rady jsou :

1. *dobrovolná chudoba,*
2. *ustavičná čistota,*
3. *stálá poslušnost pod představeným duchovním.*

Ad 1. *Chudým* nazýváme toho, kdo nemá tolik pozemského majetku, či statků, kolik potřebuje k zachovávání života.

Dobrovolně chudým je ten, kdo se vzdá z lásky k Bohu všeho pozemského majetku, aby mohl sloužit líp Bohu a podobal se tím spíš Pánu Ježíši.

Dobrovolná chudoba jako evangelijní rada záleží ve zřeknutí se pozemských statků, aby člověk mohl dosáhnout spíše dokonalosti.

Pán Ježíš doporučil celým svým životem *dobrovolnou chudobu* a na otázku *bohatého mládence*: „*Mistře, čím dobrým dosáhnou věčný život?*“ namítl: „*Chceš-li však vejít do života, zachovávej přikázání.*“ Když pak mládenec ujišťoval, že dodržoval přikázání, Spasitel doložil: „*Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej svůj majetek a rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi, a pak následuj mne.*“ (Mt 19,16) V těchto slovech zcela zřejmě Pán Ježíš rozeznává mezi povinností radou, čili tím, co je *nutné* k věčnému

životu, a tím, co sice nechává na svobodné vůli, ale přitom přivádí člověka na zemi k vyšší dokonalosti a v nebi k větší blaženosti (poklad v nebi). Co do věci Spasitel zřejmě doporučuje chudobu, „*dej chudým*“ a slovy „*následuj mne*“, upřednostňuje *poslušnost*.

Příklady: *Panna Maria, sv. Jan Křtitel, sv. apoštolové* atd. *Sv. Antonín poustevník* rozdal všechno své velké dědictví chudým a pak šel na poušť a zde sloužil Bohu v největší chudobě.

Ad 2. *Ustavičná čistota* záleží v tom, že se člověk zříká dobrovolně a pro celý život nejen všeho, co odporuje čistotě, ale zříká se i *manželství*, aby mohl tím dokonaleji jako paníc sloužit Bohu. Pán Ježíš pravil. *Jsou takoví, kteří se sami stali panicí pro nebeské království.*

Zde Pán Ježíš dává přednost panictví před stavem manželským a dokládá: „*Kdo můžeš pochopit, pochop.*“ (Mt 19, 12)

Klade *zákony*, nikdy ovšem neříká: „*Kdo můžeš učinit, učiň,*“ nýbrž „*Každý strom, který nenese dobré ovoce, bude poražen a hozen do ohně.*“ *Panna Maria, sv. Jan.*

Ad 3. *Stálá poslušnost pod představeným duchovním* spočívá v tom, že se křesťan zříká své vůle a podrobuje se vůli duchovního představeného jako Božího zástupce, aby mohl dosáhnout tím spíše nebeské blaženosti.

Duchovní představený je ten kněz, kterého si zvolíme, aby nám radil v duchovních věcech jako zástupce Boží. Toho poslouchat celý svůj život i v takových věcech, v nichž můžeme jednat jinak podle své vůle, není přikázání, ale *rada*. K tomu radí Kristus Pán slovy: „*Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě.*“ (Mt 16, 24), tj. chce-li kdo být zcela dokonalým, zřekni se úplně své vůle, abych tím spíše mohl sloužit Bohu úplně.

Evangelijní rady jsou přímým opakem *žádosti očí, těla* a *pýchy* života, které jsou kořenem hříchu. Z těchto žádostí se rodí všecken hřích. Odvracením od Boha ponoukají člověka k tomu, aby položil svůj cíl na vnější záležitosti, buď na tělesná dobra, či na dobra duchovní.

Není sice hříšné mít majetek a rozumně ho užívat, avšak je zde obava, aby s ním lidské srdce příliš neprolnulo. Proto snáze a bezpečněji dojde svého cíle ten, kdo se zřekne ráje na zemi a své srdce zcela od nich odpoutá.

849. Proč se nazývají dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost evangelijní rady?

Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost se nazývají „evangelijní rady“, protože jimi Ježíš Kristus nepřikazuje jednotlivým osobám, ale jen jim radí.

Sv. Tomáš Akvinský uvádí: Rozdíl mezi zákonem a radou je ten, že zákon přikazuje lidské vůli nějaký čin, ale rada ponechává člověku rozhodnutí svobodné vůle. Nehřeší ten, kdo se radou neřídí.

850. Kdo je povinen zachovávat evangelijní rady?

Evangelijní rady jsou povinni zachovávat řeholníci a všichni ti, kdo se zavázali k tomu slibem.

Zachovávat tři evangelijní rady jsou povinny:

1. *osoby v kláštorech*
2. *osoby žijící ve světě, které se zavázaly slibem je zachovávat.*

K osobám klášterním náleží např. jezuité, dominikáni, františkáni, kapucíni, redemptoristé, piaristé, karmelitáni atd. Kdo se zavázal z těchto osob slavným slibem zachovávat tyto rady, staly se pro něho *zákonem a zachovávat je musí!*

Kláštery si získaly nesmírné zásluhy: zachovaly mnohé vědy, obrátily a mravně povznesly mnohé národy a vzdělaly půdu celých krajin. I kdyby jejich členové nedělali nic jiného, než se modlili a konali skutky kajícího, bylo by i to velikým dobrodiním pro všechny. Nemocnice jsou většinou v jejich rukou. Kolik duší získali misionáři pro víru v Krista.

Křesťané žijící ve světě nejsou povinni tyto rady plnit, jen ti, co se jimi zavázali. Bez rady zkušeného zpovědníka se k tomu tedy nezavazujte.

Člověk je nakloněn ke zlému a jeho povinností je, aby přemáhal všechny hříšné žádosti a bojoval proti každému pokušení k hříchu, chce-li dojít věčné spásy. Pravdivá jsou slova poučení.

Poučení: *Bez vytrvalého boje, „bez péče a přičinění nikdy nenabudeš ctností. Bdi sám nad sebou a nechť jiní vedou, jen ty sebe nezanedbávej! O tolik v dobrém pokročíš, kolik sobě násilí učiníš.“ (O následování Krista. Sv. Tomáš Kempenský)*

Oddělení druhé

O čtyřech posledních věcech člověka

Přechod: Pojednali jsme doteď o víře (1), naději (2), lásce (3), o sv. svátostech (4), o křesťanské spravedlnosti (5. část). Zbývá ještě nám promluvit o posledních věcech člověka.

851. Které jsou čtyři poslední věci člověka?

Čtyři poslední věci člověka jsou: smrt, soud, peklo a nebe.

Tyto věci se nazývají *poslední*, protože mezi všemi věcmi, které potkají člověka, jsou tyto nejposlednější. Čekají každého člověka: každý z nás musí umřít, pak bude souzen a jeho duše přijde buď do nebe, či pekla.

Smrt je *poslední* věcí, která člověka potká na konci tohoto života, neboli *naposled* při jeho pozemské pouti. *Soud* je *poslední věcí*, poněvadž z rozsudku, který Pán Ježíš pronese při něm nad námi, se nelze k jinému, vyššímu soudci odvolat. *Peklo* je *poslední trest*, z něhož nikdo ze zavržených nemůže být osvobozen. *A nebe* je *poslední odměna*, která nebude odňata spravedlivým nikdy.

852. Proč jedná katechismus nakonec o čtyřech posledních věcech člověka?

Katechismus jedná v závěru o čtyřech posledních věcech člověka:

1. *smrtí končí doba přípravy na věčnost,*
2. *právě myšlenka na čtyři poslední věci člověka nás nabádá, abychom se varovali (chránili) zlého, činili dobré a snažili se o dokonalost.*

Celý život člověka je přípravou na věčnost, příprava se ukončí smrtí, kdy člověk nemůže již pracovat, nebude si moci něčeho zasloužit. Proto *Písmo sv. říká: „přichází noc, kdy nikdo nebude moci pracovat.“* (Jan 9, 4)

Když *Alexandr Veliký* dobýval jedno z měst, nechal rozsvítit svíci a provolávat: dokud svíce hoří, město může doufat a obdrží milost; až svíce dohoří - žádná milost!

Tvůj život je takovou svící. Dokud žiješ, můžeš doufat v Boží milosrdenství, dokud žiješ, můžeš oplakávat své hříchy a činit pokání, vrátit odcizený majetek atd. Ale po smrti nebudeš moci udělat nic více pro spásu své duše. „*Ať strom padne na jih nebo na sever, zůstane tam kam padne.*“ (Kaz 11, 3)

Vzpomínka na čtyři poslední věci člověka je nejmocnější pohnutkou, abychom se varovali zlého a činili dobré. Sám Duch Svatý skrze moudrého Sirachovce volá k nám: „*Ve všem co děláš, pamatuj na konec, a nikdy ne-budeš jednat špatně.*“ (Sir 7, 36) A je to zcela přirozené. Neboť, kdo vzpo-mene na smrt, soud, nebe a peklo, ten se vynasnaží jistě vždy, aby nezhře-šil. A jestli vzpomínají lidé ve světě na tyto čtyři poslední věci člověka a přece hřeší, je to jen důkazem toho, že neuvažují o nich opravdově a vážně.

1. O smrti

První ze čtyř posledních věci stihne člověka *smrt*.

Při výkladu *o hříchu* mluvili jsme též o smrti. O jaké smrti jednáme?

Písmo svaté rozeznává trojí smrt: 1. *tělesnou* (duše se odloučí od těla), 2. *duchovní* (ztráta posvěcující milosti Boží následkem smrtelného hříchu), 3. *věčnou smrtí*, jíž rozumíme věčné zavržení v pekle. Zde mluvíme *o smrti tělesné*.

853. Co je smrt?

Smrt je odloučení duše od těla.

Smrt je odloučení duše od těla, tj. duše opustí tělo, v němž sídlila. Nejbližším následkem pro tělo je, že zpráchniví a pro duši, že přestává její pozemský život a nastává jí posmrtný život.

Smrt je branou, kterou člověk vchází z tohoto života do věčnosti. Písmo sv. nazývá smrt *návratem k Bohu*. „*Pak se vrátí prach do země odkud vzešel, a duch se vrátí k Bohu, který ho dal.*“ (Kaz 12, 7) Tělo se rozpadne v prach, ale duše se vrátí k Bohu, tj. nezemře, neboť je nesmrtelná. Navrátí se k Bohu, aby vzala odměnu za dobré anebo trest za zlé. Smrtí se tedy nekončí vše, jak by mnozí hříšní lidé si přáli, nýbrž nastává nový, věčný život, a to buď blažený anebo nešťastný.

Když Bůh vdechl do těla duši, chtěl, aby zůstávala v něm neustále a aby bylo tělo nesmrtelné, ale člověk hřešil, jako pokuta za hřích přišla na něho smrt. Bůh stvořil tedy lidi původně i s nesmrtelným tělem, ale smrt

přišla na lidi hříchem.

854. Co víme o smrti?

O smrti víme, se všichni musíme umřít „a jako je lidem určeno, že musí jednou umřít“, (Žid 9, 27) tak ani nevíme, kdy, kde a jak umřeme.

Podle spravedlivého Božího soudu musíme všichni zemřít.

Když *Xerxes*, mocný král, spatřil z jedné výšiny své nespočetné množství lidstva a své nesčíslné voje, slzel, neboť si vzpomněl, že ze všech, které viděl, po stu letech nebude nikoho z nich na světě.

Kdy zemřeme, nevíme. Naše přísloví praví: „Smrt jistá, hodina nejistá.“ Proto nás napomíná Písmo sv.: *„Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu.“* (Mt 25, 13) A dále: *„I vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete,“* (Lk 12, 40)

Nevíme, *kde* zemřeme. Někdo umírá na svém lůžku, jiný v boji, jeden na cestě, jiný v cizině. Na poli, na ulici, v úradě, v kostele, v tančírně umírají lidé. *Kde* zemřeme my, nevíme.

Nevíme, *jak* umřeme. Nenadále či náhle? Smrtí přirozenou či násilnou, po dlouhé a bolestné nemoci nebo jen krátké? Šťastně, v milosti Boží, či nešťastně, ve *stavu* těžkého hříchu?

Častěji si připomínat smrt je velice spasitelné. Sv. *Jan Zlatoústý* radí, abychom chodili často ke hrobům, tam že se můžeme přiučit pravé moudrosti. Sv. *Ambrož* uvádí: „Sestupuj častěji v mysl do hrobu, abys odvrátil své oči od marných věcí a abys Boha nikdy neurážel. Tímto jednoduchým způsobem můžeš si každodenně zasloužit nevadnoucí korunu v nebesích.“

Nejsvětější Bůh nám neoznámil den smrti, abychom:

1. se tím více báli a ctili Boha, jakožto Pána nad životem a smrtí,
2. aby zmírnil v nás bázeň a strach před smrtí,
3. aby nás co nejvíce pohnul, abychom se připravovali na ni svědomitě.

855. Proč musí všichni lidé umřít?

Všichni lidé musí umřít, protože všichni zhřešili v Adamovi a protože přešel s vinou na všechny i trest hříchu, totiž smrt.

O Adamově hříchu viz ot. 100.

Sv. Pavel praví: „Jako skrze jednoho člověka přišel na tento svět hřích a skrze hřích smrt, a tak smrt přešla na všechny lidi, v němž všickni zhřešili.“ (Řím 5, 12)

Denní zkušenost³⁸⁸ nás učí, že lidé pocházející z některého rodu bývají silní a zdraví a dočkají se dlouhého věku. Jejich praotec dříve než přišli na svět, byl zdravý, dopředu zde byla naděje, že jeho potomci budou zdraví. Ještě nebyli na světě a již v jejich praotci byla příčina jejich síly, zdraví a dlouhého věku.

Stává se však někdy, že člověk silný a zdravý svou vinou, nějakým skutkem, se připraví o zdraví. Např. uhřátý se napije ledového nápoje. Skutek se stal, a pořádek uvnitř těla byl porušen a objevil se jiný stav jeho těla, stav choroby a nečekané souchotiny se uhostily v jeho těle. Jaké bude jeho potomstvo? Jeho dítě se rodí ve stavu choroby, přináší si zárodek souchotin na svět a ještě v mládí umírá jedno za druhým.

Hle, jeden otcův skutek zavinil chorobný stav v jeho těle, *ale ten stav přechází na všechny děti, ač ony tu situaci nezavinily.*

Podobně se stalo našemu praotci *Adamovi* a celému jeho potomstvu.

Bůh jej stvořil ve své milosti, jeho vnitřní blaženost byla nezkalena, jeho poměr k Bohu byl řádný. A jeho celé potomstvo mělo podle Boží vůle přicházet na svět ve zdraví duchovním, *v milosti Boží*, v blaženosti, a obdařeno nesmrtelností těla. Ale *Adam* se dopustil hříšného skutku. Tím chorobný stav, stav smrti nastal v jeho duši. Jeho potomci se nedopustili toho skutku, ale jako tělesná nemoc, tak i stav viny přechází na ně. Ve stavu viny rodí se všichni.

Dobře to vystihuje Písmo sv.: „*Vždyť Bůh stvořil člověka k nesmrtelnosti, udělal ho jak obraz vlastní přirozenosti ale d'áblovou závistí přišla na svět smrt, zakusí ji kdo jsou v jeho moci.*“ (Mdr 2, 23 24)

856. Co máme dělat, protože nevíme, kdy, kde a jak umřeme?

Protože nevíme, kdy, kde a jak zemřeme, máme často vzpomínat na smrt a být na ni stále připraveni.

Je nanejvýš spasitelné vzpomínat často na smrt. Neboť častější vzpomínka na ni odvrátí naše srdce od pozemských věcí a přiměje nás, abychom se starali pečlivě o věčné blaho: nic jiného není důležitější. Příprava na smrt nás přesvědčí, že jsou pravdivá slova *sv. Petra*: „*Neboť každý člověk je jako tráva a všechna jeho nádhera jako květ trávy. Tráva uschne a květ opadá, ale slovo Páně trvá navěky.*“ (Petr 1, 24 25)

Jsme připraveni na smrt, když jsme ve stavu *posvěcující milosti Boží*.

³⁸⁸ Brynych I., 102

Jaký život, taková smrt. Pán Ježíš nabádá nás k bdělosti slovy: „*Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu.*“ (Mt 25, 13) Viz podobenství o desíti pannách.

857. Co praví Duch Svatý o smrti člověka?

Duch Svatý praví o smrti člověka: „Drahocenná je v Hospodinových očích smrt jeho svatých“ (Ž 116 /115/, 15), „kdo nenávidí spravedlivého, budou potrestáni.“ (Ž 34/ 33/, 22)

Smrt svatých, nebo-li spravedlivých, je před očima Hospodinovými *drahá*, tj. zvláště milá, cenná.

Člověk se bojí smrti, ale spravedlivému je přechodem do lepšího života, a proto ji očekává toužebně. Sv. Pavel praví: „*Přitahuje mě totiž obojí: mám touhu zemřít a být s Kristem a to je mnohem, mnohem lepší, ale pro vás je zase nutnější, abych zůstal ještě naživu.*“ (Flp 1, 23 24)

Z podobenství o *boháči a chudém Lazaru* víme, že když zemřel, byl nesen anděly do *Abrahámovy lůna*, tedy, že jeho smrt byla blažená. Byl mužem spravedlivým, svatým.

O *smrti hříšníka* praví žalmista Páně, že je *nejhorší*, tj. nanejvýš nešťastná. Pán Ježíš praví o boháči, že když zemřel, byl pochován v pekle.

Snažme se ctnostným životem si připravit blaženou smrt, „Jaký život, taková smrt.“ Jakmile člověk zemře, jeho duše přichází před Pána Ježíše, aby uzavřela za celý život účet. Nastává jí *soud*:

2. O soudu

Apoštol národů sv. Pavel praví: „*A jako je lidem určeno, že musí jednou umřít, a pak nastane soud, podobně je tomu u Krista.*“ (Žid 9, 27) Při tomto soudu bude jedině Pán Ježíš a bude nás soudit, zda jsme konali dobré, anebo zlé, a podle toho nás buď odmění, anebo potrestá.

Dvakrát bude každý člověk souzen proto říkáme, že je soud dvojí:

858. Kolik je soudů?

Soudy jsou dva:

1. *soukromý nebo tajný hned po smrti člověka,*
2. *obecný, či veřejný, na konci světa, či posledního dne. (Poslední soud).*

O soukromém soudu si pamatujme, že nastává hned po smrti člověka. Když člověk zemře, je souzena jeho duše ihned. Duše je souzena sama, bez svědků v soukromí“ a nazývá se soud soukromý. (Další viz ot. 170-176)

Soud obecný, (poslední soud) bude na konci světa. Obecný proto, že budou souzeni na něm všichni lidé. Při něm budou všichni lidé souzeni za přítomnosti všech andělů veřejně a proto se nazývá též veřejný.

Že³⁷⁵ po smrti nastane soud, věřili a věří všechny národy. Podle víry Peršanů duše je nebeského původu a do nebe se zase vrátí, jestliže podle zákona Páně byla živa, jestliže ne, bude zavržena. Egypťané věřili, že duše bude souzena hned po smrti těla. Mezi jejími soudci se nalézá bůh Anubis, který váží činy zemřelého, jakmile se dostanou zemřelí na to místo, na které je démon uvede, třídí se podle toho, zda dobře činili nebo ne. Ti, kteří vedli jen prostředně dobrý život vstoupí na lodi a zajedou k jezeru. Tam se kají a očišťují. Ti, kteří jsou nezhojitelní, pro velké zločiny budou uvrženi do Tartaru, z něhož nikdy nevyjdou. Spravedliví přijdou do Elysia (Plato).

859. Z čeho bude každý člověk souzen?

Každý člověk bude souzen z celého svého života, a to ze všech svých myšlenek a žádostí, slov a skutků, též i z toho, co opomenul dělat dobrého.

Že je tomu tak, potvrdil sám Pán Ježíš slovy: „Z každého neužitečného slova, které lidi pronesou, musí v soudný den vydat účty.“ (Mt 12, 36)

A sv. Pavel: „My všichni se přece musíme objevit před Kristovým soudem, aby každý dostal odplatu za to, co za života udělal dobrého nebo špatného.“ (2 Kor 5,10)

Při soukromém soudu je souzena jen duše a tělo zůstane v hrobě. Při něm se duši oznámí, kam přijde, zda do nebe, nebo do očištěnce anebo do pekla. Nad duší se vykoná rozsudek.

860. Co se stává hned po soukromém soudu?

Hned po soukromém soudu vykonává se rozsudek na duši a duše při-

³⁷⁵ Dr. A. Podlaha, 613

chází buď do očiště, nebo do pekla, nebo do nebe.

Rozsudek bude vykonán, tj. duše bude ihned potrestána anebo odměněna podle toho, jaký byl život člověka. Písmo sv. praví: „ *Ale ty máš na všechno ohled, poněvadž je to tvé, vládce, milující život, neboť tvůj neopomíjející duch je ve všem. Proto zbloudilé trestáš pohnutě a napomínáš tím, že jim vyčítáš, čím hřešili, aby zbaveni své špatnosti věřili v tebe, Pane.* “ (Sir 11, 26, 12, 1 2))

Až do skonání světa budou na věčnosti tři místa: nebe, peklo a očiště. Po *soudu obecném* (posledním soudu) nebude již očiště. Při *soukromém soudu* se rozhoduje, na které z těchto tří míst má duše přijít.

O všech třech těchto místech pojednáme v následujícím.

861. Co je očiště?

Očiště je místo, kde trpí duše časné tresty za hříchy, za které v tomto životě dosti neučinily.

Místo je označeno jako „*očiště*“, protože tam se duše očišťují.

Že *očiště* je, potvrzuje Písmo sv., ústní podání. Proto církve svatá předkládá tuto pravdu k věření.

Již ve *Starém zákoně* se jasně praví, že mnozí zbožně zemřelí potřebují ještě očištění na onom světě. Dále, že „*jest svaté a spravedlivé myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchu zproštěni byli.*“ (2 Mak, 5, 46) Z těchto slov je patrné, že mnozí umírají ve hříších, od nichž, i od trestů za ně, mohou být zproštěni. Duše zemřelých, které jsou v nebi, to nemohou být, neboť „do nebe nepřijde nic poskvrněného.“ (Zj 21, 27) Duše do pekla odsouzených též ne, protože z pekla není vysvobození. Proto musí být nějaké třetí místo, na němž se jim odpouštějí tresty za hříchy. Toto místo je *očiště*.

Podobně učí i *Nový zákon*. V podobenství o hospodáři, který se vyrovnával se svými služebníky v penězích, je zmínka o žaláři, do kterého byl uvržen nemilosrdný služebník, „*dokud by až do posledního haléře nezaplatil.*“ (Mt 18) Tento žalář nazývají sv. *otcové* očištěm. Dále mluví Pán Ježíš (Mt 12, 31) o hříchu, který nebude odpuštěn ani na tomto, ani na *onom světě*. Z těchto slov je patrné, že některé hříchy mohou být odpuštěny přece ještě na onom světě, čili že *je místo, kde se po smrti některé hříchy odpouštějí*, jelikož „*nic poskvrněného do nebe nevejde.*“ (Zj 21, 27)

Sv. Augustin praví: Jedni trpí časné tresty pouze v tomto životě, jiní po smrti, ještě jiní i zde i tam, avšak na každý způsob ještě před přísným a posledním soudem.

I *naš rozum* nám praví, že je očištec, neboť toto učení se dobře srovnává s Božími vlastnostmi. Někteří lidé umírají zbaveni smrtelného hříchu, ale obtíženi mnohými malými hříchy, jiní zase odkládají pokání, ale vyznají se kajícně na smrtelném lůžku a činí pokání. Srovnávalo by se to s milosrdenstvím Božím, aby je Bůh zavrhl na věky? Ale jeho spravedlnost zase nedovoluje, aby takto poskvrnění ihned přišli do nebe. Proto je jistě mimo nebe a peklo ještě *třetí místo*, kde se za dost činí spravedlnosti Boží.

862. Které duše přicházejí do očiště?

Do očiště přicházejí duše těch, kteří sice umřeli v milosti Boží, ale nevytrpěli ještě časné tresty za své hříchy.

V očišti zůstanou duše tak dlouho, dokud nevytrpěly za své hříchy časné tresty, tj. pokud nejsou úplně očištěny. To očištění se koná utrpením.

863. Čím duše trpí v očišti?

Duše v očišti trpí:

- 1. nesmírnou bolestí, protože jejich vroucí touha patřit na Boha, se ještě nesplnila,*
- 2. rozličnými mukami, které jim přisoudila Boží spravedlnost.*

1. První utrpení duší v očišti spočívá v tom, že není vyplněna jejich touha patřit na Boha.

Dokud je duše v těle, touží po spojení s tělem a nerada se odlučuje od těla, jakmile se však musela smrtí odloučit od něho, touží po spojení s Bohem, svým Stvořitelem. Ale tato její touha, má-li ještě trpět časné tresty, není vyplněna. A to je pro ni první, veliký trest. Výletník unavený cestou a vedrem, má žízeň a touží po čiši vody. A když se mu jí nedostane, je tato žízeň pro něho velikou mukou. Vzpomeňme na Pána Ježíše na kříži. Jen jediným slovem projevil svou bolest, když řekl: *Žízním*. I duše, když se od těla oddělila, touží po Bohu, a když tato její žízeň, či touha není vyplněna, je to pro ni první veliký trest. (*Trest ztráty*)

2. *Trpí i jinými muky, jež jí přisoudila Boží spravedlnost. (Trest citu)*

Pán Ježíš nám nezjevil, v čem záleží muka očistce, a proto ani katolická církev neprohlásila za článek víry, že by muka očistce záležely v ohni. Mluví-li někteří sv. *otcové* o ohni v očistci, zmírňují tento výraz slovem „*jakýsi*“, čímž chtějí říci, že to není oheň hmotný, nýbrž nehmotný, tj. niterná vnitřní palčivá bolest. Tato bolest však, dle mínění sv. *otců*, přesahuje všechny bolesti světa. Sv. *Cyril Jeruzalémský* praví: „Kdyby se všechny tohoto světa tresty, muky a útrpnosti přirovnaly i k menšímu toliko trestu, kterýž se tam v očistci nalézá, zdály by se býti potěšením.“³⁹⁰

Očistcové tresty nemají všichni stejně veliké a stejně bolestné. Doba a jejich velikost se řídí vinou a tím, jak věřící pomáhají na zemi duším v očistci dobrými skutky.

Tyto duše, ač trpí velikými bolestmi, přece mají velikou útěchu v tom, že jsou ve stavu milosti Boží a že mají jistotu, že budou jednou jistě patřit na Boha, a konečně, že se za ně přimlouvají ostatní údy obcování (účastníci společenství) svatých.

Duše v očistci nazýváme *dušičkami* neboli *ubohými dušemi*. Jsou jimi vskutku. Ze všeho, co měly zde na zemi, jim nezbylo nic a nyní nemohou samy sobě pomoci, nýbrž jsou odkázány na trpělivé snášení veškerých očistcových muk a na naše modlitby, dobré skutky, mši sv., odpustky atd.

864. Můžeme pomáhat duším v očistci v jejich utrpení?

Duším v očistci můžeme pomáhat v jejich utrpení, protože jsme s nimi spojeni obcováním (společenstvím) svatých.

Duším v očistci můžeme pomáhat, to vyplývá z Písma svatého: „*Svatá a zbožná je to myšlenka. Proto dal vykonat smírnou oběť za mrtvé, aby byli zbaveni hříchu.*“ (2 Mak 12, 46)

To učení spočívá na devátém článku víry.³⁹¹ Z učení o obcování (společenství) svatých vyplývá, že křesťan může pomáhat druhému ke spáse dobrými skutky, a že proto můžeme i my jim pomáhat, aby byly

³⁹⁰ Epist. ad. sanct. August.

³⁹¹ Srovn. ot. 713

zmírněny jejich tresty v očistci.

Tak se vždycky v církvi svaté učilo a věřilo. Již sv. *Augustin*³⁹² vypravuje, že jeho umírající matka, sv. *Monika*, takto k němu a jeho bratru promluvila na smrtelné posteli: „*Pochovejte mé tělo, kde chcete, jen za to vás prosím, abyste na mne pamatovali u oltáře Páně.*“

Duším v očistci pomáháme tím, že se za ně modlíme, obětujeme za ně mši sv. a odpustky.

Památka všech věrných dušiček. Návštěva hřbitovů. Nábožné obcování (účast) na zádušní mši svaté.

865. Jsme povinni pomáhat duším v očistci?

Z křesťanské lásky k bližnímu jsme povinni pomáhat všem duším v očistci, zvláště však svým rodičům, příbuzným a dobrodincům.

Naše láska k bližnímu nesmí končit jeho smrtí. Kdybychom i byli tělesně rozděleni, víme, že zůstáváme v duchovním spojení jak s církví trpící, tak i vítěznou.

Kdo je nám na světě nejbližší? Po Bohu též rodiče, příbuzní i našinci. Proto jsme jim povinni pomáhat, i když se jejich duše opustila tělo. Láska i vděčnost nám tak velí. I zde platí slova Páně: „*Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejmenších bratrů, pro mne jste udělali.*“ (Mt 25, 41) a „*Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.*“ (Mt 5, 7)

866. Kdy zanikne očistec?

Očistec zanikne v soudný (poslední) den, bude jenom nebe a peklo.

Očistec přestane v soudný den, neboť tehdy budou všechny duše těch, kteří zemřeli v milosti Boží, očištěny a dostane se jim odměny v nebi. To vyplývá ze slov Písma sv., které praví, že Pán Ježíš vyřkne při posledním soudu tento rozsudek: K těm, kteří budou po pravici (spravedlivým) řekne: „*Pojďte, požehnání mého Otce, přijměte jako úděl království, je pro vás připravené od založení světa.*“ Potom řekne těm, kteří budou po jeho levici: „*Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně, který je připraven*

³⁹² Confess. lib. 9. cap. II.

pro d'ábla a jeho anděly.“ (Mt, 25, 34 41)

Z toho je patrné, že mluví Pán Ježíš jen o dvou místech, proto bude od chvilky posledního soudu jen nebe a peklo.

Varujme se i všedního hříchu: má za následek časné tresty, které nás zde na zemi stihnou. Nezapomínejme, že očištcové tresty jsou mnohem větší než všechno pozemské utrpení. Modleme se i za duše v očištcích s vědomím, že si samy pomoci nemohou!

3. O pekle

Přechod: Nejohrožnějším místem pro člověka je peklo.

867. Co je peklo?

Peklo je místo, kde zavržení trpí věčné tresty.

Zavržení jsou padlí andělé i duše lidí, odsouzené za své hříchy do pekla. Jsou zbaveni věčné blízkosti Boha a odsouzeni k věčným trestům:

Místo, kde zavržení budou věčně trápeni, se nazývá peklo.

Kde se toto místo nalézá, nám Bůh nezjevil, sv. otcové se domnívají, že je to jakési místo pod zemí. V Písmě sv. nazývá se peklo „močál, kde hoří oheň a síra: to je ta druhá smrt“. (Zj 21, 8), „záhubou“ (Mt 7, 13) věčným trápením“, (Mt 25,46), „pekelným ohněm“ (Mt 5, 22), „temnotami venku, kde bude pláč a skřípění zubů“ (Mt 8, 12), „místem muk“ (Lk 16, 28) a „planoucím ohněm.“ (2 Sol 1, 8)

Nazývá se též „*Gehenna*“, a to od samého Spasitele. Původně se tím slovem označovalo údolí, ležící jižně od Jeruzaléma, na němž se pohanskému bohu *Molochovi* obětovaly děti. Socha, představující *Molocha*, byla ulita z kovu a měla podobu člověka, s rozpjatýma rukama, avšak s hlavou býka. Když byla ohněm rozžhavena, položil pohanský kněz na její rameno živé dítě, které pak spadlo do břicha modly a zde bylo spáleno. Není divu, že toto údolí naplňovalo všechny jinak smýšlející národy hrůzou a ošklivostí. Zbožný král *Joziáš* odstranil tuto modlu a nařídil místo zasypat. Bylo zasypáno smetím a nečistotami, a tak zde byl udržován oheň z důvodu odvrácení moru, a proto se toto údolí nazývalo *Gehenna*, neboli ohnivě údolí neboli místo hrůzy. Židé si údolím představovali peklo, a proto i náš Spasitel peklo nazval *Gehennou*.

Že peklo je, to říká Písmo sv. Starého, Nového zákona, i ústní podání.

Ve Starém zákoně mluví *Job* o „*zemi temnot a stínu, mlhy a zmatku*,

tam, kde září je tma. “ (Job 10, 21 22)

V Novém zákoně praví výslovně Pán Ježíš v podobenství o boháči a chudém Lazarovi: ... Pak umřel i boháč a byl pohřben. V pekle v mukách otevřel oči“ ... (Lk 16, 22) A u posledního soudu řekne Pán Ježíš těm, kteří budou po levici: „Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně, který je připraven pro d'ábla a jeho anděly. “ (Mt 25, 41-46)

868. Kdo přijde do pekla?

Do pekla přijde ten, kdo umře ve smrtelném hříchu.

Kdo se dopouští hříchu, je z d'ábla. “(1 Jan 3, 8) tj. ten, kdo se dopouští těžkého hříchu, je roven d'áblu, jakoby jeho syn udělá to, co d'ábel dělal, a tak zaslouží i to, čím d'ábel byl potrestán. Smrtelným hříchem ztrácíme svatební šat posvěcující milosti, bez něho se nemůžeme účastnit hostiny v nebeském království. Smrtelným hříchem se člověk stal nepřítelem Boha a jak uvádí sv.Jan (15, 6): „Kdo nezůstane ve mně, bude vyho-zen ven, jako ratolest i uschne, seberou ji, hodí ji do ohně a shoří.“ Tak, kdo by byl poskvrněn i jediným těžkým hříchem a nekál se, bude uvržen do pekla.

869. Které jsou tresty zavržených?

Tresty zavržených jsou tyto:

- 1. zavržení jsou vyloučení navěky z patření na Boha,*
- 2. trpí nejhroznějšími mukami, pekelným ohněm, neustálými výčitkami svědomí a úzkostí, nevýslovnou opuštěností a zoufáním,*
- 3. všechno trpí věčně bez naděje na vykoupení neb úlevu, neboť „jak hrozné je upadnout do rukou živého Boha.“ (Žid 10, 31)*

Ad 1. Zavrženým řekne Pán Ježíš: „Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně.“ (Mt 25, 41) (Trest ztráty.) Tím, že je vyloučen navěky z patření na Boha, je trápen zavržením více, než věčným ohněm. Utrpení v pekelných plamenech by nepokládal téměř za nic, kdyby byla uspokojena jen jeho touha po Bohu. Veliká zima může způsobit našemu tělu velikou bolest! A přece: v čem jiném spočívá tato bolest, nežli v tom, že se odnímá tělu potřebná teplota? Zavrženému nejen že se nedostává patřičné tělesné teploty, nýbrž je mu odebráno i nejvyšší dobro, patření na samého Boha,

k němuž byl určen. Při odsouzení se sdělí nešťastníku tolik vědomostí o Bohu a o nesmírné blaženosti, kterou působí patření na něho, že pozná velikost své ztráty. Jinak by byl jistě podoben slepci, jenž nikdy nespatrił denní světlo a nepocit'ujícimu nouzi o ně. Nyní je však podoben slepci, který uzřel jen jediný okamžik nádheru krás přírody, ale pak byl zbaven navěky zraku. To je jen slabé přirovnání a nevystihuje pravou podstatu věci³⁹³

Ad 2. Písmo sv. nám líčí pekelná muka jako věčné hoření v ohni (trest citu). A to ne snad proto, jakoby bylo toto pálení ohněm v pekle největší bolestí, nýbrž proto, že tato bolest je nám lidem zde na zemi nejsrozumitelnější. Již při líčení posledního soudu nazval Spasitel peklo „*věčným ohněm, který je připraven ďáblu a jeho andělům.*“ Boháč volá: „*Zakouším muka v tomto plamenu.*“ (Lk 16, 24) U sv. Marka čteme, jak nás Spasitel vybízí k největším obětem, abychom nepropadli pekelnému ohni. Praví: „*Svádí-li tě tvá ruka, usekni ji! Je pro tě lepší, mrzáku, abys vešel do života bez ruky a ne abys přišel do neuhasitelného ohně pekla s párem rukou. Svádí-li tě tvá noha, usekni ji! Je pro tebe lépe, abys vešel do života bez nohy, než abys byl s oběma nohama uvržen do pekla. Svádí-li tě tvé oko, oslepni je! Lépe vejít do Božího království jednooký, než s oběma očima být uvržen do pekla, kde jejich červ nehyne a oheň nehasne.*“ (Mk 9, 42-47)

Dle učení sv. *otců* je pekelný oheň skutečný oheň, avšak zvláště uzpůsobený k mukám zavržených, tj. zdaleka horší než pozemský oheň. Sotva udržíme jediný prst v plamenu svíce jen pár vteřin, jak teprve bude těm, kteří budou hořet zevně i zevnitř, celým svým tělem a navěky věkův?!

Kromě toho utrpí zavržení *neustálými výčitkami svědomí, i úzkostí*. Pán Ježíš to shrnuje slovy, že zavržené uvrhnou do neuhasitelné výhně, v ní „*jejich červ nezmírá*“. (Mr 9,47) „Červy“ Spasitele jsou „*výčitky svědomí.*“

Zavržení poznají jasně ony četné milosti, jež jim Bůh propůjčil, aby byli spaseni a které oni neužili. Poznají, že přišli *vlastní vinou* do pekla. Přesvědčí se, že Bůh popřál jiným méně milosti a přece došli spásy. Všechno to jim bude svědomí stále vyčítat a tyto výčitky budou pro ně velikou trýzní.

Zavržení budou trpět *nevýslovnou opuštěností a zoufáním*, tj. poznají, že nikdo nesdílí s nimi jejich bolest, nikdo nemá s nimi soustrast

³⁹³ Dr. Ant. Podlaha, p. 619

a že nemají naději, že dosáhnou někdy úlevy.

Jsou pak v pekle ještě jiné muka, neboť rozličné hříchy vyžadují i rozličné tresty. Pyšný bude trápen hodně trapným pokořením, lakomý nenasytnou, neukojitelnou žízní po majetku (Viz prosbu bohatcovu v pekle). Zvláště však příhodným zdá se být oheň k pokutování hříchu nečistoty a smilstva.

Ad 3. Zavržení je věčné, tj. tresty v pekle nepřestanou nikdy. To je právě to nejhorší, co činí peklo peklem. Po uplynutí milionu let bude to právě tak, jako by byli teprve do pekla uvrženi a jejich bolest bude právě tak veliká, jako na počátku. Jak pravdivá jsou slova: „*Jak hrozné je upadnout do rukou živého Boha.*“ (Žid 10, 31)

870. Odkud víme, že peklo trvá věčně?

Peklo trvá věčně, to víme

1. z jasných výroků Ježíše Krista a apoštolů,
2. z nepřetržitého učení církve.

Ad 1. Pán Ježíš to jasně dokazuje, tj. tak, že tomu každý může rozumět. Stejně svědčí i sv. apoštolové. Pán Ježíš praví: „*Pryč ode mne, vy zlořečení, do věčného ohně připraveného ďáblu a jeho andělům.*“ (Mt 25, 41)

Sv. Pavel: „*Kdo o Bohu nechce nic vědět a kdo neposlouchá evangelium našeho Pána Ježíše, těm se dostane za trest věčné záhuby.*“ (2 Sol 1, 8 9)

Ad 2. Katolická církev tak učila vždycky, a proto učení, že tresty v pekle budou věčné, je článkem naší svaté víry. – „*Kterí zlé činili, vejdou do věčného ohně.*“ (Vyznání víry sv. Atanáše)

871. Budou zavržení trpět stejně?

Zavržení nebudou trpět stejně, jejich trápení bude tím větší, čím tíže a častěji kdo zhřešil a čím více milostí zneužil.

Zavržení jsou vyloučeni sice všichni z patření na Boha a všichni trpí nejohrožnější muka pekelného ohně (ot. 869), avšak tyto tresty nejsou pro každého stejně veliké. Čím kdo hřešil častěji a tíže, a čím více zneužil milostí, tím více bude trestán. Písmo svaté to dokazuje těmito slovy: „*Syn člověka přijde ve slávě svého Otce se svými anděly a tehdy odplatí každému podle jeho chování.*“ (Mt 16, 27)

To nás nemůže naplňovat útěchou, neboť, kdyby nám byl přisouzen sebemenší trest v pekle, vezme, že nás činí nešťastné na věky.

872. K čemu nás má nabádat uvažování o pekelných mukách?

Uvažování o pekelných mukách nás má nabádat k tomu, abychom:

1. *se varovali každého hříchu, zvláště pak každého těžkého hříchu,*
2. *činili pokání za spáchané hříchy a užívali Boží shovívavosti a slitování, aby nás jednou nepotrestala Boží spravedlnost.*

Každý hřích může vést pomalu do pekla, avšak těžký hřích tam uvrhne duši jistě. Uvážíme-li opravdově ony tresty, které musí trpět duše v pekle, zda se nemáme snažit, abychom se varovali každého, zvláště těžkého hříchu? Poznáváme z toho, že hřích je největší zlo, které může postihnout člověka na světě. (ot. 755)

Kdyby se těžce nemocný dověděl o jistém léku, který mu vrátí bývalé zdraví, což by si jej nehleděl všemožně zjednat? Vzpomeňme na *Námana*. A lékem pro duši, která těžce zhřešila je pokání, které můžeme konat jen v pozemském životě. Proto mějme na mysli pekelné tresty, konejme horlivě skutky pokání! *David, sv. Maří Magdaléna, sv. Petr* atd.

Bůh chce, aby byli spaseni všichni lidé (ot. 517), a proto uděluje k tomu každému člověku potřebné milosti. „*Nemám zalíbení v hříšnickové smrti, ale aby hříšník své chování změnil a byl živ, změňte, změňte své špatné chování.*“ (Ez 33, 11) Naší povinností je, abychom přijímali tuto milost ochotně a s ní věrně spolupůsobili (ot. 518). Nespoléhejme se na Boží shovívavost a slitování, víme, že smrt je jistá, ale hodina smrti nejistá. A na nás jen záleží, pro co se rozhodneme zde na světě: buď pro ctnostný život (pro nebe), anebo hříšný (pro peklo). Smrtelný hřích má za následek věčné zavržení v pekle, varujme se ho. Raději zemřít, než hřešit!

O nebi

Přechod: Čtvrtá z posledních věcí člověka je *nebe*. Slovem nebe rozumí se též vzdušná prostora, která se nalézá nad oblaky čili obloha. Zde se však tímto slovem rozumějí *místa věčné blaženosti*.

873. Co je nebe?

Nebe je místo, kde požívají andělé a svatí věčné blaženosti.

Pán Ježíš praví: „*V domě mého Otce je mnoho příbytků. Kdyby nebylo, řekl bych vám, že odcházím Vám připravit místo? A když odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli tam, kde jsem já.*“ (Jan 14, 2 3)

Písmo sv. nebe nazývá je též „*Abrahámovým náručím*“. (Lk 16, 22), „*rájem*“, (Lk 23, 43), i „*domem nebeského Otce.*“ (Jan 14, 2)

Nebe je místo nesmírné, nevýslovné radosti. *Svatý Petr* byl jako u vytržení, viděl jen malý odlesk slávy a věčné radosti na hoře *Tábor*, a nechtěl již jít dolů z hory, viděl Pána proměněného a ozářeného nebeskou slávou. A *sv. Pavel*, který okusil v duchu jen něco málo nebeské radosti, vyznal, že takovou blaženost připravil Bůh v nebi svým vyvoleným, „*co oko nevidělo, co ucho neslyšelo, a nač člověk nikdy ani nepomyslel.*“ (1 Kor 2, 9)

Víru v nebe vyznáváme slovy: „*Věřím v život věčný*“³⁹⁴

874. Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde ten, kdo umřel v Boží milosti a za hříchy, které snad spáchal, dostiučinil.

Kdo vytrpěl tresty za hříchy zde na zemi, anebo v očistci, přijde do nebe. Do nebe se nedostane nic nečistého: „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha.*“ (Mt 5, 8)

Ty, co přijdou do nebe, zveme *vyvolenými* neboli *blahoslavenými*.

875. Které jsou radosti vyvolených v nebi?

Radosti vyvolených v nebi jsou tyto :

- 1. vyvolení patří na Boha tváří v tvář, milují a požívají ho celou věčnost,*
- 2. jsou navždy zproštěni každého i sebemenšího zla,*
- 3. mají navěky všechno dobré na těle i na duši, neboť „ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, a nač člověk nikdy ani nepomyslel, co připravil Bůh těm,*

³⁹⁴ Srovn. ot. 247

kteří jej milují. “(1Kor 2, 9)

Ad 1. Vyvolení vzhlížejí k Bohu *tváří v tvář*, tj. poznávají ho mnohem lépe, nežli poznáváme zde na zemi. Slovy „*tváří v tvář*“ nechceme říci, že vyvolení budou Bohu do oka nahlížet svým tělesným orgánem zraku, stejně jak tomu bývá mezi lidmi jednotlivě: Víme již, že Bůh je pouhým duchem. Proto jej nemůžeme tělesným zrakem ani spatřit, ale on může jen duší, nebo rozumem naším být rozpoznán. Pravíme-li tedy, že duše vzhlíží k Bohu, chceme tím vyjádřit, že *naše duše vnímá Boha jako takového*.

Pokud jsme na světě, nedíváme se vzájemně s Bohem *tváří v tvář*, tj. poznáváme boha *jen nepřímou*, ze zjevení, jakož i ze světa stvořeného. Jinak však bude v nebi. Tam nepoznáme jej věcmi stvořenými a zjeveními, ale tam seznáme již bezprostředně skutečně jaký je. Proto dobře praví sv. Pavel: „*Nyní vidíme jen jako v zrcadle nejasně, ale potom uvidíme tváří v tvář.*“ (1 Kor 13,12)

A kdo pozná Pána Boha, jakým skutečně je, ten si jej musí zamilovat.

Vyvolení budou Boha požívat po celou věčnost, tj. budou v něm mít své zalíbení, jako nejvyšším dobru a budou nevýslovně šťastni.

Radost, která spočívá v patření na Boha, má za následek též *nejušší spojení s Bohem*. Bůh totiž onu duši, kterou uznal za hodnou, aby na něj patřila, milovala a požívala, přivine na své srdce jako otec dobré dítě, takže sice lidskou duši zůstane, ale zcela zvláštním způsobem mu bude podobna a na božské přirozenosti se bude podílet.

Bohoslovci snaží se následujícím příkladem toto podivuhodné spojení osvětlit: „Hodíme-li kus železa do ohně, ztratí brzy svoji temnou barvu, rozžhaví se a zčervená jako oheň; bere tak podíl na přirozenosti ohně, aniž by svoji vlastní podstatnou přirozenost železa ztratilo. Rozžhavené železo zůstane železem. Něco podobného děje se s duší, která patří na Boha: spojuje se s Bohem a je jím proniknuta, září jako jeho zář, stává se krásnou pro jeho krásu, čistou jeho čistotou, blaženou pro jeho neskončenou blaženost, dokonalou pro jeho dokonalost, aniž by svou původní přirozenost a osobní samostatnost ztratila.“

Radosti, které duše má z patření na Boha, nedají se zde vypsát, ani vyjádřit, protože nemohou být pochopeny lidským rozumem.

„Jen něco málo ze svrchovaných božských věcí poznávat,“ dí Aristoteles, „přináší duchu svrchovanou slast na zemi.“ „Mysl spojená

s myslí božskou bývá naplněna nevýslovnou radostí,“ praví Cicero.

Ad 2. *V pohledu* tedy na Boha, *v milování a požívání jeho*, záleží vlastně podstatná blaženost v nebi.

A kdo takto blažen bude v Bohu, *nepocítí nikdy ani nejmenšího zla*. Proto praví Písmo svaté: „*A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich (vyvolených); a smrti už nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti už nebude; neboť první věci pominuly.*“ (Zjev 21, 4)

Ad 3. Vyvolení budou mít *všecko dobré na těle i na duši*, tj. tělo se svými smysly a duše se svými schopnostmi se promění a člověk bude žít nebeský život, kde každý smysl proměněného těla a každá schopnost proměněné duše bude požívat zvláštních radostí.

A těchto radostí budou požívat vyvolení *v přítomnosti andělů a svatých, nejblahoslavenější Rodičky Boží, Panny Marie, svého patrona aj. Jejich společnost bude jen jejich radost zvyšovat.*

Tu nebeskou blaženost budou vyvolení požívat *na věky*: Písmo sv. nazývá nebe „*životem věčným*“ (Jan 6,40), věčnou blažeností (Jan 16, 22) atd.

Blaženosti nebeské budou požívat všichni vyvolení, nestejnou měrou!

876. Budou vyvolení požívat stejnou míru blaženosti?

Vyvolení nebudou požívat stejnou míru blaženosti: ten, který vykonal více dobrého, obdrží také větší odměnu.

Ten, kdo žil zbožněji, ten, kdo byl více ozdoben ctnostmi a vykonal více dobrých skutků, bude požívat větší blaženosti. Písmo sv. praví: „*Kdo rozsévá skoupě, skoupě bude též sklízet, a kdo rozsévá požehnaně, požehnaně také bude sklízet.*“ (2 Kor 9, 6) A jinde: „*Každý z nich vezme vlastní odměnu podle své námahy.*“ (1 Kor 3, 8) Slovy „*V domě mého Otce je mnoho příbytků.*“ (Jan 14, 2), chtěl Božský Mistr podle *svatého Tomáše a svatého Augustina* poukázat na rozdílný stupeň blaženosti v nebi.

Podobenství o dělnících na vinici neodporuje tomuto učení, neboť ti, kteří přišli poslední na vinici a přece dostali stejnou mzdu s těmi, kdo pracovali již od rána, mohli krátkost práce nahradit větší pílí. Smysl podobenství tedy je, že Bůh nepřihlíží k tomu, *jak dlouho mu (Bohu) kdo sloužil, nýbrž jak horlivě to činil.*

A nebudou si snad svatí závidět? Zde na zemi tak často ten, kdo má méně, závidí tomu, kdo má více.

Z rozdílnosti odměny nemůže vzniknout u svatých zármutek nebo závist, protože všichni poznají jasně, že každý z nich požívá tolik blaženosti, kolik zasloužil, a jsou tudíž spokojeni, dále jsou též co nejúžeji spojeni spolu s Bohem a chtějí jenom to, co chce Bůh.

877. K čemu nás má nabádat uvažování o nebeských radostech?

Uvažování o nebeských radostech nás má nabádat k tomu, abychom:

1. *nepřeceňovali pozemské statky (majetek), ale dychtili jen po věčných,*
2. *vytrvali věrně v boji proti hříchu,*
3. *snášeli trpělivě všechna utrpení, protože „utrpení tohoto času se nedají srovnat s budoucí slávou, která se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 18)*

Máme užívat pozemský majetek jen jako prostředek k získání věčných statků. Nemohou nikoho učinit úplně šťastným a proto je nemáme přeceňovat. Po smrti je tu všechny zanecháme. Proto nás napomíná Písmo sv.: „*Neshromažďujte si poklady zde na zemi, kde je kazí mol a rez a kam se zloději prokopávají a kradou. Shromažďujte si však poklady v nebi, kde je ani mol, ani rez nekazí a kam se zloději nemohou prokopat a krást. Vždyť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.*“ (Mt 6, 19 20 21)

Vzpomeneme-li, že jsme tu na světě jen jako poutníci, a nemáme zde trvalé sídlo, a uvážíme-li ony nesmírné radosti, které Bůh připravil těm, kteří jej milují, je vůbec možné abychom se tak zapomněli, že bychom je zaprodávali za okamžitou rozkoš hříchu? Heslem našeho žití je: „*Raději umřít než hřešit!*“

Matka Makabejská a její synové se posilovali ve svém utrpení pohledem k nebi. Sv. *Štěpán* snášel radostně bolestnou smrt kamenováním, protože hleděl v mukách k nebesům, viděl je otevřená a Ježíše stojícího po pravici Boží. Když Boží mučedník *Symforián* byl veden na smrt, povzbuzovala jej jeho matka slovy: „Můj synu, buď pamětliv života věčného!“ Podobně sv. *mučednice Felicitas* napomínala svých sedm synů, kteří byli vedeni též k mučednické smrti, slovy: „Pátrete k nebi, tam vás očekává Ježíš Kristus se svými svatými. Bojujte zmužile za své duše a setrvejte věrně v lásce Kristově.“ A synové stali se mučedníky. Podobně tisíce jiných.

Budme spokojeni v povolání, které jsme si zvolili. Ať nás stihnou jakákoli utrpení: „*Spíše se z toho radujte, že tím máte účast na utrpení Kristově, abyste také mohli radostně jásat při jeho slavném zjevení.*“ (1 Petr 4,13) Vzpomínka na Krista nás jistě posílí, abychom je snášeli trpělivě a bez reptání. A k tomu nám dej Bůh sílu a svou milost!

- o - O - o -

Rozvrh zpěvů církevních (pro měšťanské školy).

Měsíc :	Třída 1.	Třída 2.	Třída 3.	Třída 4.	Třída 5., 6., 7. a 8. (opakují)
Září	—	„Minula.“	Do 8.9., Do- kud žiji. „ Do 28.9., Sv. Václave.“	„Bože, obět.“	„Anděle Boží.“, „Sv. Václave.“, „Otče náš.“, „Pochválen.“, „Ho- spodine. všemohoucí“ (celé).
Říjen	„Anděle Boží“	„Podvečer.“	„Ó Maria, útočiště.“	„Ti Bože.“	„Bože, obět.“, „Ti Bože.“, „Jako dítka.“, „Bože před Tvoje.“
Listopad	—	„Otče náš.“	„Vyros.“	„Bože před.“ „Odpčinutí“	„Před Tebou.“, „Pozdvihni se.“, „Odpčinutí.“, „Odpčinutí.“
Prosinec	„[:Slyšte:]“, „Narodil se“	„Pochvá- len.“	„Náš Spasi- tel.“	„sv Bože my“ „Zvěstuj.“	„Vyros.“, „Náš Spasitel.“, „Na- rodil se.“, „[:Slyšte:].“
Leden	„[:Maria:]“	„Hospodine všemohoucí“	„Přistup.“, „Smiluj se.“	„Ježíši, Pane.“	„Přistup.“, „Dokonáno.“
Únor	—	„Sláva bud.“	„Dokoná- no.“, „Když v myšlení.“	„Jako dítka.“	„Když v myšlení.“, „Smiluj se.“, „Ježíši, Pane.“
Březen	„Odpčinutí“	„Dnešní sv.“	„Prozpěvu- jme.“, „Vesel se.“	„Před Tebou.“	„Prozpěvujme.“, „Vesel se.“, „Přísný.“, „Bože, ku pomoci.“, „Hosp. pomiluj.“
Duben	—	„Věřme.“, „Kdo bude.“	„Přísný.“, „Hospodine pomiluj.“	„Pozdvihni se.“, „Bože, ku pomoci.“	„Sestupte.“, „[:Svatý:]“, „Sv. Bože sv. silný.“, „Poklekni.“, „Sv. Bože, my.“, „Zvěstuj.“
Květen	„Zachovej.“	„Svatý, sv. Bůh.“	„Sestupte.“, „[:Svatý:]“, „Sv. Bože, sv. silný.“, „Poklekni.“	„Vroucně.“, „Vzpomeň.“	„Vroucně“, „Dokud žiji“, „[:Maria:]“, „Ó Maria“, „Tisíckrát.“, „Vzpomeň.“
Červen	—	„Ó Ježíši.“	„Přijď k ná- m.“	„Tisíckrát.“	„Minula“, „Podvečer“, „Přijď k nám“, „Tam, kde strmí.“
Červenec		„Beránku.“	„Tam kde strmí.“	„Tam kde strmí.“	„Bože, vroucně.“, „Zachovej.“

Vysvětlivky

Cvičení nových písní neodkládejte na 5. třídu, látka musí být skončena ve 4..

Učivo je rozděleno do čtyř tříd, jeví se takto:

1. Látka *první třídy* je celek náboženského smýšlení. Pojímá tak písně k Pánu Ježíši, k Panně Marii, k andělu strážnému, duším zemřelých a hymnu mocnáři.
2. Učivo *druhé třídy* je celek školního dne+nedělní bohoslužby, tj. píseň úvodní i končící (před, po škole, před, po kázání a celá mešní „Hospodine všemohoucí.“
3. Učivo *třetí třídy* je celek běžných písní církevního roku od adventu až po Boží tělo. Dále začátku školního roku, dvě k Panně Marii, k sv. Václavu, na konec roku píseň „Přijď k nám“ a „Bože, vroucně“
4. Učivo *čtvrté třídy* doplňuje řada mešních písní, k požehnání a k Panně Marii, obsahuje dále k Pánu Ježíši, k sv. Janu, žalm 69. a hymna církevní.
5. Učivo *páté třídy*, dále *šesté, sedmé a osmé třídy* obsahuje opakování písní z předešlých let podle potřeb běžícího roku školního a církevního.

Rozvrh písní pro jednotlivé dny v roce:

1. týden	2. týden
Neděle „Hospodine všemohoucí“	„Hospodine všemohoucí“
Pondělí „Bože, obět“ ³⁹⁵	„Přijď k nám Tvůrce“ (celé) „Anděle Boží“
Úterý „Ti, Bože, se koříme“	„Minula“. Po pozdvihování: „Sv. Václave“
Středa „Jako dítky“	„K Panně Marii“
Čtvrtek „Bože, před Tvou velebnost“	„Vroucně vítáme Tě“
Pátek „Před Tebou se klaníme“	„Ježíši, Pane můj“ (celé). „Bože, ku pomoci“
Sobota „Pozdvihni se“	„K Panně Marii“

V postě před pozdvihováním:

V neděli

- I.: „Přístup duše“ Po pozdvihování se zpívá vždy žalm 50. K požehnání vložka.
II.: „Když v myšlení“
III.: „Přístup duše“ NB. V adventu a v jiných dobách a církevních slavnostech se
IV.: „Když v myšlení“ zpívají vhodné písně dle rozvrhu vpředu naznačeného.
V.: „Přístup duše“
VI.: „Dokonáno jest“
NB. Žactvo se zúčastní u nás mše sv. *každého dne od 1. září do svátku „Všech svatých“* a na jaře *od 15. května do 15. července, opět každý den*. Tento rozvrh se napíše na papír a zavěsí na stěnu. Učitel doprovázející děti do kostela sdělí která píseň se zpívá a uvede její stránku!

³⁹⁵ Zpívá-li se „Odpočinutí“ vynechá se pak píseň dotyčného dne vůbec.

Přídavek

Modlitby

1. Znamení svatého kříže

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. (Odpustky 50 dní pokaždé.)

2. Modlitba Páně

*Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvět' se jméno tvé! Přijď království tvé. buď vůle
tvá, jako v nebi, tak i na zemi, chléb náš vezdejší dej nám dnes,
a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům,
a neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.
Amen.*

3. Pozdravení andělské

*Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami
a požehnaný plod života tvého, Ježíš.
Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.
— Amen —*

4. Apoštolské vyznání víry

*Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.
I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho,
jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny,
trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest,
sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa,
sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího, odtud přijde soudit živé i mrtvé.
Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění
hříchů, těla vzkříšení, a život věčný. (— —) (obcování)
Amen.*

5. Ke cti a chvále Nejsvětější Trojice Boží

*Sláva Otci i Synu i Duchu svatému,
jakož byla na počátku,
i nyní i vždycky a na věky věkův.*

Amen.

6. Anděl Páně

(Odpustky 100 dní pokaždé, když se při zvonění modlíme *Anděl Páně* i se třemi zdrávasy kleče [v sobotu večer, v neděli a v době velikonoční stoje]. Namísto „Anděl Páně“ se má však v době velikonoční modlit, kdo umí, „*Regina coeli*“ či „*Raduj se, nebes královno*.“ K získání odpustků nepožadují se příslušné veršiky a modlitba.)

1. *Anděl Páně zvěstoval Panně Marii, a ona počala z Ducha Svatého.*

Zdrávas, Maria, ...

2. *Marie řekla: Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého.*

Zdrávas, Maria, ...

3 *A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.*

Zdrávas, Maria,...

K. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko! L. Aby nám Kristus dal účast na svých zaslíbeních.

Modleme se:

Milost svou, prosím, Pane, rač v mysli naše vlíti,

bychom, kteří jsme andělem zvěstujícím vtělení Krista,

Syna Tvého, poznali skrze umučení jeho a kříž,

k slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

(Večer se přidává za duše v očistci:)

Otče náš. Zdrávas, Maria.

K. Odpočinutí věčné dej jim, ó Pane. L. A světlo věčné ať jim svítí.

K. Ať odpočívají v pokoji. L. Amen.

(200 dní odpustků jednou za den, modlíme-li se tyto veršiky třikrát za den)

7. Modlitba ranní

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Bože můj. V nejhlubší uctivosti se tobě klaním.

Věřím v tebe, protože jsi nekonečné pravdomluvný

a doufám v tebe, protože jsi všemohoucí,

nekonečné dobrotivý a milosrdný.

Miluji tě nade všechno, protože jsi nekonečně dokonalý a lásky nejhodnější.

Děkuji tobě za všechna dobrodíní, která jsi mně kdy prokázal

a zvláště za to, že jsi mně i této noci tak milostivě opatroval.

Cokoli dnes budu mysliti a mluvit, cokoli činiti a trpěti,

*ať se děje ke cti a chvále tvé. Proto spojuji to všechno
s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista, Marie Panny a všech svatých
a za obět' ti to přináším. Také snažně si žádám, získati všechny odpustky,
které svými modlitbami a dobrými skutky dnes získati mohu.
Činím také předsevzetí, každého, zvláště svého obvyklého hříchu,
bedlivě se varovati. Dej mi, ó Bože, milost svou,
bych toto předsevzetí svědomitě vyplnil.
„Sladké srdce mého Ježíše, dej, abych tě víc a více miloval!“*

(Odpustky 300 dní pokaždé).

„Sladké srdce Marie Panny, budiž mou spásou.“

(Odpustky 300 dní pokaždé).

*Svatý anděle strážce, svatý patrone můj a všichni svatí a světice Boží,
orodujte za mne! Otče náš... Zdrávas, Maria.... Věřím v Boha... Sláva Otci...*

8. Modlitba večerní

(Zpytuj své svědomí!)

*Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji,
protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil.
Želím jich proto, že jsem tebe, svého nejlepšího otce,
nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, urazil.
Činím opravdové předsevzetí, s milostí tvou život svůj polepsiti,
blízké příležitosti ke hříchu se varovati a nikdy už nehřešiti.
V ruce tvé, ó Bože, poroučím tělo své i duši svou, tobě poroučím též své rodiče,
příbuzné i dobrodince, živé i mrtvé.
Navštiv, o Pane, milostivě příbytek tento a všechny úklady nepřítelé
daleko od něho odvrát', nech ať v něm přebývají svatí andělé tvoji,
by nás ostržihali v pokoji, a požehnání tvé budiž nad námi vždycky.
Skrze Krista, Pána našeho. Amen.,,
Ó, Maria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme!“*

(100 dní odpustků jednou za den.),

*Ježíši, Maria, Josefe! Vám daruji srdce své i duši svou.
Ježíši, Maria, Josefe Stůjte při mně v boji posledním!
Ježíši, Maria, Josefe! Kéž duše má v pokoji s vámi odejde! Amen.*

(Odpustky 300 dní, kdykoli se všechny tyto prosby pomodlíme, odpustky 100 dní, pomodlíme-li se toliko jednu z nich.)

9. Modlitba k andělu strážci

*Anděle Boží, strážce můj! Rač vždycky být ochránce můj.
Mne vždycky říd' a napravuj. Ke všemu dobrému mne vzbuzuj.
Ctnostem svatým mne vyučuj. Ač jsem tak živ, jak chce Bůh můj.
Tělo, svět d'ábla přemáhám. Na tvá vnuknutí pozor dávám.
A v tom svatém, obcování ať setrvám do skonání.
Po smrti pak v nebi věčně chválím Boha ustavičně. Amen.*

10. K pozdvihování

*Pozdraveno budiž, pravé tělo Ježíše Krista, které za mně na kříži obětováno bylo.
V nejhlubší pokoře klaním se tobě, Ježíši, tobě jsem živ!
Ježíši, tobě umírám Ježíši, tobě jsem živý i mrtvý! Amen.
Pozdravena budiž předrahá krev Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla!
V nejhlubší pokoře klaním se tobě, Ježíši, smiluj se nade mnou!
Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpust mi hříchy mé! Amen.*

11. Ve čtvrtek na památku smrtelných úzkostí Pána Ježíše

1. Otče, chceš-li, přenes kalich, tento ode mne, avšak ne má vůle, ale tvá buď. Otče náš.
 2. Smutná jest duše má až k smrti. Otče náš.
 3. I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zemi. Otče náš.
- Kněz: Svého vlastního Syna Bůh neušetřil. Lid: Ale za nás za všechny vydal jej.
Modleme se:
Shlédni, prosíme tě, o Pane, na tuto čeleď svou, za kterouž Pán náš, Ježíš Kristus, neváhal v ruce hříšníků se vydati a muky kříže podstoupiti. Který s tebou živ jest a kraluje na veky věkův. Amen.*

12. V pátek na památku smrti Páně na kříži

1. Od šesté pak hodiny stala se tma po vší zemi až do hodiny deváté. Otče náš.
 2. A okolo hodiny deváté zvolal Ježíš hlasem velikým, řka:
„Bože můj, Bože můj! Proč jsi mne opustil?“ Otče náš.
 3. Ježíš, pak opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši. Otče náš.
- K: Kristus učiněn jest za nás poslušným až k smrti.
L: A to k smrti kříže.
Modleme se:
Pane Ježíši Kriste, kterýž jsi pro vykoupení světa na potupné dřevo kříže vystoupiti a svou předrahou krev na odpuštění hříchů našich prolíti ráčil, pokorně tě prosíme, bys*

nám po smrti naší do nebes brány radostné vejíti dal. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

13. Modlitba před vyučováním

Přijď, svatý Duše! Naplň srdce svých věřících a zapal v nich oheň lásky své. Ó, Bože, který jsi srdce věřících Duchem svatým osvítil a poučil, dejž nám, abychom v témž Duchu právě smýšleli a z jeho útěchy vždycky se radovali. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Otče náš. Zdrávas, Maria.

14. Modlitba po vyučování

Bože, jehož milosrdenství nekonečné a jehož dobrota nesmírná jest, děkujeme tobě za všechno poučení, kterého se nám nyní dostalo milostí tvou. Nedopust', prosíme abychom na pravdy svaté víry zapomínali ale dej bychom podle nich věrně živi byli a odplaty věčné dosáhli. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Otče náš... Zdrávas, Maria...

15. Modlitba před jídlem

Oči všech doufají v tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný, otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.

Sláva Otci...

Pane, smiluj se nad námi. Kriste, smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad námi.

Otče náš. Zdrávas, Maria.

Požehnej, Hospodine, nás i těchto darů svých, kterých ze štědroty tvé požívati budeme. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

16. Modlitba po jídle

Děkujeme tobě, všemohoucí Bože, za všechna dobrodiní tvá.

Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen. Sláva Otci...

Pane, smiluj se nad, námi. Kriste, smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad námi.

Otče náš... Zdrávas, Maria...

Račiž životem věčným odplatiti, Hospodine, všem, kteříž nám dobře činí pro jméno tvé. Amen.

(Odpustky 50 dní dvakrát za den.)

17. Vzbuzení tří božských ctností

(Odpustky 7 let a 7 kvadragen pokaždé. Odpustky tyto nejsou vázány na určitá slova.)

Vzbuzení víry

*Věřím v tebe, pravý, ve třech osobách jediný
Bože, Otce, Synu a Duše svatý,
jenž jsi všechno stvořil, všechno zachovááš a spravuješ,
jenž dobré odměňuješ a zlé trestáš.
Věřím, že Syn Boží se vtělil, aby nás vykoupil,
a že Duch svatý svou milostí nás posvěcuje.
Věřím, že duše naše nesmrtelná, milost
pak Boží nám k spasení nevyhnutelně potřebná jest.
Věřím a vyznávám všechno, čemu Ježíš Kristus učí,
co svatí apoštolé kázali a čemu svatá římská katolická církev věřití velí.
Tomu všemu věřím, protože jsi, o Bože,
věčná a neskonalá pravda a moudrost,
kteréž nelze, aby oklamala, aniž lze,
aby byla oklamána. Bože, rozmnož víru mou!*

Vzbuzení naděje

*Doufám a důvěřuji se v tvou, ó, Bože!
svrchovanou dobrotu a v tvé milosrdenství,
že mi pro nesmírné zásluhy svého jediného Syna Ježíše Krista udělíš,
abych za živa hříchy své poznal, dokonale jich litoval a že mi je odpustíš,
po smrti pak že mi ráčíš spasení věčné dáti a popřáti,
abych na tebe tváří v tvář patřil, tebe miloval a s tebou se věčně radoval,
mám naději, že mi také dáš, čím bych toho dosáhl.
Doufám to od tebe, protože jsi to slíbil, jenž jsi všemohoucí, věrný,
svrchovaně dobrotivý a milosrdný.
Bože, posilni naději mou!*

Vzbuzení lásky

*Bože můj! Miluji tebe z celého srdce svého nade všechno,
protože jsi nejlepší dobré, že jsi svrchovaně dokonalý a vši lásky hoden,
i proto tě miluji, že jsi ke mně a ke všemu stvoření svrchované dobrotivý.
Žádám toho srdečně, abych tě tak dokonale miloval,
jako tě tvoji věrní služebníci milují a milovali,
s jichžto láskou spojuji svou nedokonalou lásku,
tu ve mne, o Bože, vždy víc a více rozněcuj.*

*Ježto si tedy upřímně žádám, abych tě srdečně a vroucně miloval,
a se opravdově snažím, abych toho dokázal, bolestně toho želim a lituji,
že jsem tebe, své nejlepší dobro, svého Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel rozhněval,
želim toho srdečně, že jsem tebe, Otce svého nejlaskavějšího,
svého všemohoucího Pána a spravedlivého soudce urazil.
Opravdu míním všech hříchů i všech zlých příležitostí se varovati,
předešlých nepravostí vždy víc a více litovati, ošklivost hříchů častěji rozjímati
a nikdy více ničehož proti tvé nejsvatější vůli se nedopouštět.
Přijmiž mne opět za syna svého, a dej mi milost, abych splnil, co jsem si umínil.
Za to tě žádám skrze neskonale zásluhy tvého božského Syna,
Pána a Spasitele našeho, Ježíše Krista. Amen.*

18. Vzbuzení dobrého úmyslu

*Bože můj! K větší cti a chvále tvé obětuji tobě všechny své myšlenky, slova i skutky,
obětuji je tobě ve spojení s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista,
jeho nějsvětější matky Marie a všech milých svatých. Amen.*

19. Vzbuzení lítosti

*Bože můj! Mám v ošklivosti všechny hříchy své a žádám si upřímně,
bych se jich byl nikdy nedopustil. Vím, jak jsem se trestuhodným stal,
a jak jsem i nebe ztratil a peklo zasloužil.
Proto lituji všech hříchů svých a na vždycky se jich odříkám,
ještě více však jich proto lituji, že jsem tak nevděčně více miloval tvory nežli tebe,
svého Stvořitele a nejlepšího Otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro,
a že jsem tvoji nekonečnou velebnost tak těžce urazil.
Činím opravdové předsevzetí, život svůj polepsiti,
všech hříchů jakož i blízkých příležitostí ke hříchu bedlivě se varovati
a tobě od této chvíle věrněji sloužiti.
Ó, Bože, dej mi milost k vyplnění mého předsevzetí! Amen.*

20. Tajemství sv. růžence

Úvod

Věřím v Boha . . . Otče náš ...

- 1. Který v nás víru rozmnožiti račiž.*
- 2. Který v nás naději posilniti račiž.*
- 3. Který v nás lásku roznítiti račiž.*

I. Tajemství růžence radostného, co se modlíváme hlavně od adventu do postu:

- 1. Kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala*
- 2. Se kterým, jsi, Panno, Alžbětu, navštívila.*
- 3. Kterého jsi, Panno, v Betlémě porodila.*
- 4. Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala.*
- 5. Kterého jsi, Panno, v chrámě nalezla.*

II. Tajemství růžence bolestného, který se modlíváme hlavně v době postní:

- 1. Který se pro nás krvi potiti ráčil.*
- 2. Který pro nás bičován býti ráčil:*
- 3. Který pro nás trním korunován býti ráčil.*
- 4. Který pro nás těžký kříž nésti ráčil.*
- 5. Který pro nás ukřižován býti ráčil.*

III. Tajemství růžence slavného, co se modlíváme hlavně z velikonoce až k adventu:

- 1. Který z mrtvých vstáti ráčil.*
- 2. Který na nebe vstoupiti ráčil.*
- 3. Který Ducha svatého seslati ráčil*
- 4. Který tě Panno, na nebe vzíti ráčil.*
- 5. Který tě, Panno, na nebi korunovati ráčil.*

21. Modlitba „Pod ochranu tvou“ a ke sv. Josefu.

*Pod ochranu tvou se utíkáme, svatá Boží rodičko,
prosbami našimi nezhrdej v potřebách našich,
ale ode všeho nebezpečství vysvobod' nás vždycky,
o slavná a požehnaná Panno Maria,
paní naše, prostřednice naše, orodovnice naše,
se Synem svým nás smiř. Synu svému nás poroučej. Synu svému nás obětuj!*
K. Oroduj za nás svatá Boží Rodičko! L. Abychom hodni učinění byli zaslíbení
Kristových.

*Milost svou, prosíme, Pane, rač v mysli naše vlíti,
bychom, kteří jsme andělem zvěstujícím vtělení Krista,
Syna tvého, poznali, skrze umučení jeho
a kříž k slávě vzkříšení přivedeni byli.*
Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen,
K. Oroduj za nás, svatý Josefe! L. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

*Prosíme tě, ó, Pane, by nám pro zásluhy a na přímlovu ženicha tvé nejsvětější Rodičky uděleno bylo, čeho pro svou nedostatečnost sami dosáhnouti nemůžeme.
Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.*

22. „Zdravas Královno“

*Zdravas královno, matko milosrdenství!
Živote sladkosti a naděje naše, buď zdráva.
K tobě voláme, vyhnaní synové Evy,
k tobě vzdycháme, lkající a plačící v tomto slzavém údolí.
I protož, orodovnice naše,
obrať k nám své milosrdné oči, a Ježíše,
kterýž jest požehnaný plod života tvého,
nám po tomto putování ukaž,
o milostivá, o přívětivá, o přesladká Panno Maria.
K. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko!
L. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.*

M o d l e m e s e:

*Všemohoucí, věčný Bože, který jsi tělo a duši přeslavné Panny a matky Marie,
spolupůsobením Ducha svatého, tak připravití ráčil,
aby důstojným příbytkem Syna tvého státi se zasloužila,
dejž, abychom z její památky se radujíce,
milostivou její přímlovou ode všeho nastávajícího
zlého i od věčné smrti vysvobození byli.
Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.*

23. „Memorare“

*Pomni, o nejdobrotivější Panno Maria, že od věků není slýcháno,
bys koho byla opustila, kdo pod ochranu tvou se utíkal,
aneb o pomoc tě vzýval, anebo za přímlovu tě žádal.
Důvěrou touto jsa posilněn, k tobě, Panno panen, a matko,
spěchám, k tobě přicházím a jako lkající hříšník stojím před tebou.
O, matko Slova, slovy mými nepohrdej, nýbrž milostivé slyš a vyslyš mne.
Amen.*

(Odpustky 300 dní pokaždé.)

24. Obnovení slibu křestního

*,Bože, Otče, Synu a Duše svatý! Já, dítko tvé, v pokoře klekám
před božskou velebností tvou a klaním se tobě v úctě nejhlubší.
Děkuji tobě z celého srdce za všechna dobrodiní, která jsi mně prokázal,
zvláště pak tobě děkuji za milost křtu svatého.
Ačkoli jsem při křtu mém nevěděl, jakou to svatou úmluvu ty se mnou činíš a já s
tebou: obnovuji nyní přece dobrovolně a s vroucími díky
tuto svatou úmluvu a chci na věky býti a zůstatí věrným
a poslušným dítkem tvým. Odříkám se tedy d'ábla a všech skutků jeho
i vsí pýchy jeho. Věřím v tebe, Bože, Otče všemohoucí,
Stvořiteli nebe i země. Věřím v tebe, Ježíši Kriste, v pravého a jediného Syna Božího,
Pána našeho, jenž jsi se pro nás narodil z Marie Panny a za nás trpěl Věřím v tebe,
Duše svatý. Věřím v jednu, svatou,
katolickou a apoštolskou církev, svatých obcování. odpuštění hříchu,
těla vzkříšení, život věčný. Slibuji, ó, Bože můj,
že budu svatá přikázání tvá zachovávatí,
svaté svátosti přijímatí a všech prostředků milosti horlivě užívati
a že jako poslušné dítko tvoje chci žíti a umříti. Dej mi milost,
abych tomuto svému. slibu nikdy se nezpronevěřil a hned se zase polepšil,
kdybych do hříchu upadl, abych podle milostivého zaslíbení tvého,
života věčného dosáhl. Maria, matičko, stůj při mně!
Svatý anděle strážce, ochraňuj mne! Svatý patrone můj, oroduj za mně! Amen.*

25. Kratší modlitby

Jdeme-li u kostela anebo vůbec k pozdravení Nejsvětější svátosti oltářní.

*Svatý, svatý, svatý jsi, Hospodine, Bože zástupů,
země jest plna velebnosti tvé.
Sláva Otci, sláva Synu, sláva Duchu svatému.*

(100 dní odpustků jednou za den.)

*Pochválena a pozdravena budiž Nejsvětější svátost oltářní
od tohoto času až na věky! Amen.*

Chvála a díky bud'tež nyní a bez ustání Nejsvětější božské svátosti oltářní!

(100 dní odpustků jednou za den).

Kropíme-li se svěcenou vodou (děláme kříž a říkáme):

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

(Odpustky 100 dní pokaždé).

Jdeme-li kolem kříže:

*Klaníme se tobě. Pane Ježíše Kriste, a dobrořečíme tobě,
neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.*

(100 dní odpustků jednou za den.)

Nábožné vzdechy k Pánu Ježíši

Pochválen bud Ježíš Kristus! Na věky! Amen.

(Odpustky 50 dní pokaždé při vzájemném pozdravení).

Ježíši, Bože můj, nade všechno tě miluji.

(Odpustky 50 dní pokaždé).

Můj Ježíši, smilování!

(Odpustky 100 dní pokaždé).

Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň, aby srdce mé srdci se tvému podobalo.

(300 dní odpustků jednou za den).

K nejblahoslavenější Panně Marii

Sladké srdce Panny Marie, budiž mou spásou!

(Odpustky 300 dní pokaždé)

*Velebeno budiž svaté a neposkvrněné početí
nejblahoslavenější Panny Marie, matky Boží.*

(Odpustky 300 dní pokaždé).

K svatému Josefu

*Ó, svatý Josefe, vzore a patrone ctiteli nejsvětějšího srdce Ježíšova,
oroduj za nás!*

(Odpustky 100 dní jednou za den).

V pokušení

Raději umřítí, nežli zhřešiti.

Ó, paní má, ó matko má,

pomni, že tobě náležím!

Chraň a opatruj mne jako statek a majetek svůj!

(Odpustky 40 dní, kdykoli se tak v pokušení modlíme).

Při práci a v utrpení:

Ó, Ježíši, všechno z lásky k Tobě!

Zpovědní zrcadlo:

Po vzývání Ducha Svatého ptej se sama sebe:

1. *Kdy jsem byl naposledy u svaté zpovědi?*
2. *Nezamlčel jsem některý těžký hřích?*
3. *Litoval jsem tenkrát upřímně svých hříchů a umínil si, že se jich už nedopustím!?*
4. *Nepřijal jsem ve stavu těžkého hříchu Nejsvětější svátost oltářní? I v čas velikonoční?*
5. *Vykonal jsem zevrubné uložené pokání?*
6. *Nahradil jsem, co možná, škodu, kterou jsem bližnímu učinil?*

Potom zpytuj, a to napřed bez zrcadla zpovědního, čím jsi se prohřešil.

1. Připomínej si přikázání Boží a přikázání církevní, jakož i sedmero hlavních hříchů a ptej se při tom vážně a opravdově, co jsi zhřešil myšlením a žádostmi, slovy, a skutky neb opominutím dobrého.
2. Vzpomínej si, zdali ses dopustil cizího hříchu, a zdali jsi plnil povinnosti svého stavu.
3. Byl-li jsi tak nešťasten, že jsi se dopustil těžkých hříchů, rozpomínej se též na jejich počet, jakož i na okolnosti, jimiž se mění druh hříchu. Vzpomínej si, zdali ses těžkého toho hříchu dopustil každý den, každý týden, každý měsíc, a kolikrát za den, za týden, za měsíc. Potom teprve můžeš použít zrcadla zpovědního, abys byl snadněji upozorněn na hřích, jehož jsi se dopustil, ale na nějž jsi snad zapomněl.

I. Proti desateru přikázání Božích

1. přikázání

1. *Nepochyboval jsem dobrovolně o některé pravdě svaté víry?*
2. *Neposlouchal jsem rád řeči proti víře, nečetl jsem věci víře nepřátelské?*
3. *Nezanedbával jsem vyučování svatému náboženství?*
4. *Nereptal jsem proti Bohu?*
5. *Nečinil jsem věci pověřivé?*

6. *Nemodlil jsem se nepobožně?*
7. *Nezanedbával jsem denní modlitby?*
8. *Neopomenul jsem z lichého studu náboženská cvičení?*

2. přikázání

1. *Neposmíval jsem se svatým věcem?'*
2. *Nevyslovoval jsem svatých jmen lehkomylně?*
3. *Nevyslovoval jsem svatá jména ve hněvu? Neklel jsem?*
4. *Nepřisahal jsem bez potřeby nebo křivě?*

3. přikázání

1. *Nekonal jsem v neděli a ve svátek bez potřeby práce služebné?*
2. *Nezanedbával jsem v neděli a ve svátek vlastní vinou mše svaté?*
3. *Nepřišel jsem v neděli a svátek vlastní vinou k mši svaté značně pozdě?*
4. *Nechoval jsem se v kostele nepobožně nebo neuctivě?*

4. přikázání

1. *Nebyl jsem k rodičům anebo představeným vzdorovitý anebo hrubý?*
2. *Nepřál jsem jim něco zlého?*
3. *Nezarmoutil, nerozhněval-li jsem je? Modlil jsem se za ně?*
4. *Nebyl jsem neposlušný?*
5. *Neposmíval jsem se starým lidem?*

5. přikázání

1. *Nebil jsem jiné? Neublížil jsem jim?*
2. *Nenadával jsem jiným? Nepřál jsem jim něco zlého?*
3. *Nechoval jsem proti jiným v srdci záští a nepřátelství?*
4. *Nesvedl-li jsem jiných ke hříchu?*
5. *Netrápil jsem zvířata?*

6. a 9. přikázání

1. *Nemyslel jsem dobrovolně na něco nestydatého?*
2. *Nežádal jsem si dobrovolně něco nestydatého vidět, slyšet nebo činit?*

3. Nemluvil jsem něco nestydatého? Nezpíval jsem nestydaté písně?
4. Neposlouchal jsem se zalíbením něco nestydatého? Nečetl jsem něco takového, nebo nedal číst jiným?
5. Nedíval jsem se dobrovolně na něco nestydatého?
6. Nečinil jsem něco nestydatého? Zda sám anebo s jiným?
7. Nepřipustil jsem, aby se jiní ke mně nestydatě chovali?

7. a 10. přikázání

1. Nebral jsem rodičům věci k jídlu nebo peníze?
2. Nevzal jsem jinému něco? Co a kolik?
3. Neošidil jsem někoho?
4. Nenechal jsem si něco nalezeného nebo vypůjčeného?
5. Nepřijal jsem cizí věci?
6. Nepřijal jsem něco ukradeného?
7. Nechtěl jsem něco ukrást?

8. přikázání

1. Nelhal jsem? Neuškodil jsem svou lží jiným?
2. Nedomýšlel jsem se bez příčiny o jiných něčeho zlého?
3. Nevymýšlel jsem chyby o jiných?
4. Neroznášel jsem bez potřeby chyby jiných?

2. Proti přikázání církevním

1. Nejedl jsem v ustanovené půsty maso?
2. Nezanedbával jsem uloženou zpověď, svaté přijímání, např. velikonoční?

3. Hlavní hříchy

1. Nebyl jsem pyšný nebo marnivý? Nepohrdal jsem jinými?
2. Nebyl jsem lakomý? Nebyl jsem tvrdý k chudým?
3. Nebyl jsem závistivý? Neradoval jsem se z cizí škody?
4. Nebyl jsem nestřídmý v jídle a pití?
5. Nebyl jsem hněvivý? Nebyl jsem svárlivý?
5. Nebyl jsem lenivý v práci, učení, ve službě Boží?

4. Cizí hříchy

1. *Nepomáhal jsem ke hříchu jiných?*
2. *Nemlčel jsem ke hříchu jiných, měl-li se oznámit rodičům nebo učitelům?*

Potom se ptej ještě hlavně sama sebe, kterého hříchu se nejčastěji dopouštíš, abys poznal, která je tvoje hlavní chyba. Měl by sis zvláště pevně předsevzít, že tuto chybu že napravíš!

OBSAH:	Strana
Předmluva	3
Úvod	5
DÍL PRVNÍ	8
Část první. O víře a apoštolském vyznání víry	
Oddělení první. O křesťanské víře	9
Oddělení druhé. O apoštolském vyznání víry	33
První článek víry	34
Druhý článek víry	109
Třetí článek víry	124
Čtvrtý článek víry	145
Pátý článek víry	155
Šestý článek víry	162
Sedmý článek víry	166
Osmý článek víry	172
Devátý článek víry	185
Desátý článek víry	223
Jedenáctý článek víry	224
Dvanáctý článek víry	228
Část druhá. O naději a modlitbě	
Oddělení první. O křesťanské naději	233
Oddělení druhé. O modlitbě	236
1. O modlitbě obecně	236
2. O modlitbě Páně	252
3. O pozdravení andělském	268
4. O některých jiných modlitbách a pobožnostech	274
DÍL DRUHÝ	281
Část třetí. O lásce a přikázáních	
Oddělení první. O křesťanské lásce.	282
1. O lásce k Bohu	283
2. O křesťanské lásce k sobě	289

3. O křesťanské lásce k bližnímu	292
Oddělení druhé. O desateru Božích přikázání	301
O prvním Božím přikázání	304
O druhém Božím přikázání	334
O třetím Božím přikázání	348
O čtvrtém Božím přikázání	356
O pátém Božím přikázání	378
O šestém Božím přikázání	392
O sedmém Božím přikázání	402
O osmém Božím přikázání	417
O posledních dvou Božích přikázáních	430
Oddělení třetí. Pátero církevních přikázání	435
O prvním církevním přikázání	438
O druhém církevním přikázání	447
O třetím církevním přikázání	453
O čtvrtém církevním přikázání	461
O pátém církevním přikázání	464
DÍL TŘETÍ	466

Část čtvrtá. O milosti a svátostech.

Oddělení první. O milosti	468
Oddělení druhé. O svátostech obecně	483
Oddělení třetí. O svátostech jednotlivých	494
1. O svátosti křtu	494
2. O svátosti biřmování	512
3. O Nejsvětější svátosti oltární	527
4. O svátosti pokání	584
5. O svátosti posledního pomazání	645
6. O svátosti svěcení kněžstva	655
7. O svátosti stavu manželského	661
Oddělení čtvrté. O svátostinách a církevních obřadech ...	670

Část pátá. O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.

Oddělení první. O křesťanské spravedlnosti	676
První oddíl křesťanské spravedlnosti	678
O hříchu osobním a jeho družích	679
A) O sedmeru hlavních hříchů	691
B) O šesteru hříchů proti Duchu Svatému	700
C) O čtveru hříchů do nebe volajících	704
D) O devateru cizích hříchů	705
Druhý oddíl křesťanské spravedlnosti	708
A) O křesťanské ctnosti	710
1. O božských ctnostech	712
2. O mravních ctnostech	717
A) O čtveru hlavních ctností	718
B) O ctnostech, které jsou protikladem sedmera hlavních hříchů	723
C) O ctnostech, které se zvláště velebí v kázání na hoře ..	729
D) O ctnostech, které se nám zvláště přikazují v evangeliu	734
A) O dobrých skutcích	736
B) O snaze po křesťanské dokonalosti	751
Oddělení druhé. O čtyřech posledních věcech člověka.....	756
1. O smrti	757
2. O soudu	760
3. O pekle	766
4. O nebi	770
Rozvrh zpěvů církevních (pro měšťanské školy)	775
Vysvětlivky	776
V postě před pozdvihováním	776
Přídavek	777
Modlitby	777
Zpovědní zrcadlo	789
Obsah	793

O. A. M. D .G. et B. M. S.V

